

7871

ఆరధ్ర విజ్ఞానము

(Telugu Encyclopædia)

మొదటి సంపుటము. [1st Bhasha 5 :
అం గాంకా ఆధ్వర్యమున C. A.

HYDERABAD - 500 000

ప్రసాద భూపాలుడు

(హిందూ విద్యార్థి)

హిందూ విద్యార్థి

మొదటిసారి 2000 ప్రతులు

S R P WORKS COCANADA

1938

All Rights Reserved }
సర్వ హక్కులు రక్షితము }

మొదటిసారి రూ. 1-0-0
మొదటిసారి రూ. 0-0-0

ANDHRA UNIVERSITY

PREFACE

TO

THE ANDHRA VIJÑANAM OR THE TELUGU ENCYCLOPAEDIA

BY

Sri Ijjitassar Kandukuri Balasuryaprasada Rao Bahadur
OF DEVIDI

Sri Ijjitassar Kandukuri Balasuryaprasada Rao Bahadur, the author of this Telugu Encyclopaedia which I have the proud privilege to introduce to the public, is one of the most remarkable personalities in the Telugu country. He is a member of one of our old and aristocratic families. His fore fathers in days gone by occupied no less a position than the Ministership of the then Nizams of Hyderabad. The documentary history of the family goes back to 1803 and beyond. But ancestry is not always the most convincing title for consideration. Personal worth is and ought to be the determining factor. And indeed one may remember in this connection the proud boast of Diraeh that he would rather be an ancestor than a descendant!

Sri Balasuryaprasada Rao Bahadur is not merely a Zamindar which quite a number are but a scholar of encyclopaedic range and extraordinary thoroughness and a writer of high standing in Telugu. It would be noted that I have already described him as the *author* of this Encyclopaedia. Usually Encyclopaedias are compiled. In this particular instance it is almost wholly written by our talented Zamindar — an almost superhuman achievement.

To the scholarship obtained by study of books he has added the grander equipment of wide travel and varied intercourse with people. And even in his travels the scholar predominated over the tourist and he concentrated his attention on the great countries of ancient civilisations: Egypt, Italy, Greece, Arabia and Palestine, the historic watersheds from which cultures have taken their origin and flowed, quenching the spiritual and material thirst of humanity in such gracious measure.

Before I say a word or two about this Encyclopaedia in Telugu or the *Andhra Vijñanam* as he has styled it, I shall refer to his earlier Works, of which the following are noteworthy —

- (1) *Somavathai Parinayamu*, a Prabandha in which the Somavara Vrata Mahatyam is expounded.
- (2) *Vediki Natukamu*, a poetical work after the manner of the great poet, *senatha*.

- (3) **Mathula Sethodivaham**, a love poem
- (4) **Prabodha**, a satire on superstition and the conflict between superstition and true knowledge

This Telugu Encyclopaedia is remarkable for five qualities —

- (1) As already mentioned, it is far more the work of a single author than a compilation of articles by a number of authors. It has thus the unity and charm of personality.
- (2) Secondly the wide range of subjects covered. It is astonishing how one man even a capacious genius like Sri Balasuryaprasada Rao Bahadur with his enormous library, could have mastered so many topics.
- (3) Thirdly the handling of ancient themes according to modern methods of historical and higher criticism of which in illustration I will just refer to the article on Anguras. Our Vedic and Puranic legends and all Shastras and theories are treated scientifically and critically. And as one would expect from the satirist of superstition he will not allow his reverence for religion and for the past which he possesses in ample abundance to cloud his judgment as historian and philosopher. A devoted worshipper of Siva he is no less devoted a worshipper of historical and scientific Truth — a fearless thinker and bold rationalist.
- (4) Another element of superb excellence is the direct touch with which ancient Hindu historical geography is described. By way of sample the article on Andhra Desa may be studied. The author has visited the place, studied the topography comparing it with the accounts in our books and with the legitimate exercise of imagination not wild but trained has reconstructed the picture of the region immemorial as the scene of harness endowed kingship.
- (5) Fifthly the remarkable beauty and power of the author's Prose. This Encyclopaedia is literature. And it will live if for nothing else for the imperishable beauty of its Prose.

The first Encyclopaedia attempted in Telugu is the one organised by the late Mr. Komarraju Venkata Lakshmana Rao and his associates amongst whom I too figured in a humble advisory capacity and entitled *The Andhra Vijnana Sarvasvamu*. This great enterprise received the patronage at my request of the Maharajah of Mysore whose Government sanctioned a payment of Rs. 300 for each volume published. But unfortunately only three volumes had been completed and published when poor Mr. Lakshmana Rao passed away from us to the incalculable loss of Telugu History and Telugu Literature. After a lapse of many years, the illustrious philanthropist and patron of letters, Mr. Kasinadhuni Nageswara Rao, took up the broken task, but before he was able to achieve anything distinctive, he too breathed his last, and it is not known what the fate of the *Andhra Vijnana Sarvasvamu* is going to be or whether it will be.

This Encyclopaedia was to have been a cooperative compilation a compilation of articles written by specialists in the various subjects cooperating closely under the Editorship of Mr Lakshmana Rao. It is sad to reflect that such cooperative enterprises have not proved the success that was anticipated. At any rate they cost a great deal in time and in money as witness the great Telugu Dictionary, *The Surya Raya Andhra Nighantu* on which the Maharajah Saheb of Pithapur has spent a very large sum of money. Of this Dictionary too only one volume has been published so far and here again it is not possible to foretell how soon it will be completed and published though the patronage of the Maharajah of Pithapur is ample insurance against mishaps and failure. Such Telugu Dictionaries as have been completed with commendable regard to economies of time and expense have been those compiled by individuals of which the classic example in modern times is *The Andhra Sabda Ratnakaramu* of Bahujanapalli Seetharama Acharyulu a scholar of unsurpassed erudition and perseverance whose example is in our own day being successfully followed by Sri Kotra Syamala Kama Sastry whose Dictionary *The Andhra Vachaspathyam* is nearing completion.

It is to be fervently hoped that this Encyclopaedia of Mr Balaswamyprasad Rao Bahadur will not share the tragic fate of its precursor but will soon be published in full. I know there are trunk loads of MSS ready for the Press. The work is almost completed what remains is rapid publication and the avoidance of delays with their attendant risks.

In many respects the greatest Encyclopaedia is the one that heralded the dawn of the French Revolution and in the production of which the immortal names of Voltaire, Diderot and D'Alembert are connected. An Encyclopaedia of ideas even more than information. This French Encyclopaedia was charged with the dynamite of the personality of the three greatest rationalists of the eighteenth Century and no wonder it shook France and through France Europe. I do not mean to say that the present Encyclopaedia is at all of the standing and stature of the historic French classic. But it is charged with the power of personality. It too is characterised by a spirit of rationalistic enquiry and humanitarian outlook. And it too possesses the grace of style in a peculiarly high measure.

For these reasons I am confident that Balaswamyprasad's Encyclopaedia in Telugu or, as I would prefer to call it the Balaswamyprasad's *Andhra Vijnana Samhita* will live as long as Telugu lives as in effective fact in the composite structure of Hindu civilisation.

ANDHRA UNIVERSITY }
WALTIAH }
21st April 1939 }

C R REDDY

సంతక గ్రంథావలోకనమువలన గలిగిన తమ పాటికృత్యమునకు శ్రీవాస తమ వివిధ జీవచక్రమున
ముద్రలను, అయిన జీవవాసులతో కలిసి మెలసి తిరుగుట వలనను, గలిగిన విభావకాలమును
నమస్కరించును చేసినాడునన్నరు. వీరి చక్రములములలో గూడ, శ్రీవాస పాటికృత్యము చేసి వీరి
జీవచక్రము మునుపాటికంటె అధిముగా కావవచ్చుచున్నది. పురాతన వాగవికలలకు పుష్టి
విగ్నగు శివభక్తు, ఇంటి, గ్రామ, అరేచియూ, పాలసెయ్యి, మొదలుగాగల గొప్ప జీవములపై శ్రీ
వాసము చేసి దుసరించెను. చాంద్రిక నిద్రకాలముతో, ఈ జీవములనుండి, వివిధ వాగవికలా నది
లలాడుచున్నది పుష్టివాసముకొనియున్నాడు. అయ్యుర్విగ్న, అధి భారవికలానను తనివించియు, జగదీశ
మందరమునకు పై సుందరులలో వివరించినది.

తెలుగులో వ్రాయబడిన ఈ విజ్ఞానసర్వస్వము, లేక శ్రీ వారిచే నాడుకరణము చేయబడిన “అర్చవిజ్ఞానము” అను ఈ గ్రంథరూపమును గూర్చి ఒకటి రెండుమాటలు చేసి వ్రాయక పూర్వమే, శ్రీవారు రచించిన పూర్వగ్రంథములం దీ శ్రీకడ నదాచారించబడిన ముఖ్యమైనవాటిని గూర్చి కొంచెము ప్రచురింతును.

(౧) సీమంతస్థిసేవవిధియము

ఇదియొక మహావైభవము ఇందు సోమవార వ్రతమాసశ్రద్ధము వర్ధింపబడినది

(౨) వీధినాటంచము

మహావిద్య శ్రీనాథుని వీధినాటకము పదనవరించియుండును

(౩) మాతులనుతోద్యాచాము

ఇదియొక ప్రేమగాధ

(౪) ప్రబోధ

జ్ఞానము శతము, మూర్ఖత్వమునకును జూగిన నవరము సాంఘికాచారములపై వ్రాయబడిన ప్రహసనము—

అర్చవిజ్ఞానము—ఇది ఈ శ్రీకడ వివరించిన కణికాపంచకములచే విరాజిల్లుచున్నది

(౧) ఇదివరకే వివరించబడిన విధముగా, ఈ గ్రంథము ఇంకొకటి మేధావులచే వ్రాయబడిన సంప్రదించబడినదికాదు ఒక్క కవిశీలమనిచే అదిగండి అంతకువరకును వ్రాయబడినది అందు జలననీ, గ్రంథకర్తయొక్క ప్రతిబింబమును, ఏకత్వమును, అందచేతన వ్యాపించి యున్నది

(౨) రెండవ విషయము—ఇందు వివరింపబడిన ఆనందములైన విషయములు ఇంతకును ఒక్కవర్సకి ఎంతమేధానిధియైన బాగునూర్చిన సాదరాత్రి బహుదగువారైనా, కనుకడనున్నదన్న గెరిగొప్ప గ్రంథభాండాగార సమయమునైనను, ఇంతటి విశ్వతోముఖమైన విజ్ఞానమయముగు గ్రంథరూపమును రచింపగలుగుట, ఎంతటి ఆశ్చర్య జనకము

(౩) మూడవ విషయము—

పురాతన విషయములను, చారిత్రకమైనవియు, అభివృద్ధి చెందినవియు విమర్శక మార్గములలో చర్చించుట—ఇందుకు వివరములు, అంగిరిమలగూర్చి వ్రాసిన నవన రచనయే మన చేదములు, పురాణములు, అంధగి గాధలు, మన శాస్త్రములు, సవినాగరికతా విధానములతో, సైంటిఫిక్ అన ఓలవబడి ఓక్స్ ఫర్డునుతో వ్రాయుట ఎంతటి మోద మహము

హిర్యాచారము లనుగూర్చి ప్రహసనము రచింపబడిన మన కవిగారు మన మనకున్న పై మరముపైని పూర్వాచారముపైని పూర్తిగా కనుకొనక తక్కువగాని గౌరవమున్నను, నిజమైన వేదాంత శాస్త్ర విభాగము గల శాస్త్రవిభాగమునకు విమర్శన కాలముందు తన మనో దృక్పథమును అట్టి అర్థమైన మేధునులచే నాచరింప బడనట్లగు మనవిగా రెంతటి శివభక్తులూ, అంతకన్న యెక్కువగా చక్రితార్థమైగడియ, నవీనపరార్థవిజ్ఞాన, రాసాయనికాది శాస్త్రవిజ్ఞానముల వర్తమునే ఉపాసించుచుండును—అలాచాలలో వీరు భయవిముఖులు, సన్మార్గావలంబకులు

(౪) మరయొక గొప్ప విషయము—

హిందూజీవముయొక్క ప్రాచీన చరిత్రాగ్రంథములైన నౌలములను ఈ కృత్రిక న్యాయముగ వర్ణనముగాచిరి, వర్ణించుట ఇందుకు వ్యస్తాంతము అంగజీవముగొప్ప వ్రాయబడిన వ్యాసము. ఏ నీవరమునకు బద్ధి చూచి, గ్రంథములలో వర్ణించబడిన చాని కనుగుణముగా నెంత వరకున్నదో కనుగొని, మరేమీరైన వంశమునిదిగనుపజేసికొని, కనుమరొప్పిని తామంతమానము వృద్ధిపరుగొని, అంతవరకును వృద్ధిచిరి, చాని మన తుల్య ప్రపంచమునం దెప్పటికిని మరల రాని, విశ్వరూప కర్ణుని చావరాజ్యముగా తన వర్ణముతో కవిగాన వ్రువర్ణియ్యగల మొనర్చి

(౫) అంశవదన:—అంగజీవసంకల్పముగల తెనుగు గవ్యరచనా నైపుణి ఈ అంశ వదనమునకు ఒక పాఠస్వరూపము. మరేయితర గుణాతిశయమునకు కాకున్నను, ఎప్పుంటికిని నాకీ వదులేని ఆగవ్యరచనా సాంకర్యము చాలు — ఆ గ్రంథరాజముయొక్క ఆనరామరత్నమునకు

తెనుగు వాఙ్మయములో మొట్టమొదటి అంధాధిభావనవర్ణనము మి. శ్రీ. కొత్తరాజు సేంకల లక్ష్మణరావుగారును, వీరియొక్కయు, కలిగి రచించినవయ్యింది. అప్రయత్నములో నేనుకూడ నాకు తెలిసినంత కిందిగ్రంథముతో ఒక వలనాచారకనుగానుంటిని. మొనూరు మహారాజావారు నా ప్రార్థన పై ఆగ్రంథమునకు రాజసావకుణముగొప్పటికైన మన ప్రతిపత్తులమునకును రూ. 300-లు వ్రాసిన విరాళముయొక్క వాగ్దానమువల్ల, కాని మన మరవ్యవస్థావలన ఆ గ్రంథముయొక్క మూడు సంపుటములు ప్రచురించబడిన వినవ శ్రీ కొ. వేలి లక్ష్మణరావుగారు కీర్తిశేషులై ఇయ్యిది తెనుగుచరిత్రకును, తెనుగు వాఙ్మయమునకును అపారమైన వస్తువు కలగజేసినది. అతఁ డర్చరములు గడచినవినచార, చావర్ణవము ప్రఖ్యాతిగొంది, వాఙ్మయములకు రాజసావకుణముగా నుండిన శ్రీ కాకేనాథుని నాగేశ్వరరావు వంశముగారు మిగిలియుండిన కార్యము పూర్తి చేయుటకు ప్రయత్నించిరేకాని, చా లేమూత్రమును ఇందులో బయట గాంచకార్యము, ఏమను ముక్కులైరి. ఇట్లుగట్టి, ఆ యాంధ్రాధిభావనవర్ణనము యొక్క భవిష్యత్తు ఏమిగానవచ్చునో తెలియ కున్నది ఇంతకును ఆ గ్రంథమునకు 'భవిష్యత్తు' అని ఒకటి, కండ్లో లేదో అనుమానము. ఆ విభావనవర్ణనము నిధిభవిష్యములలో చుడితొలిన మేధావులచే వ్రాయబడి కీర్తి లక్ష్మణ రావుగారి సంపాదనయితఁడైన కయ్యారాజులకు నిశ్చయించబడి యుండెను. అట్టివరపుర వరక యావలంబములచే ప్రయత్నించబడిన యాద్యోగములు అనుభవ్యులకి విషయములు పొందజాల కుండుట కడ విచారకరము! అట్టి ప్రయత్నములలో, అమిత భవ్యయమునకు కాలవారణమును ప్రార్థించుచున్నది శ్రీ వీరాచారము రాజాగారు చాల భవమువ్యయ మొనర్చి ప్రయత్నించిన తెనుగు నిఘంటువు-సూర్యరామంధ్రానిఘంటువు-కూడ ఈ సీతిలోనేయున్నది. ఇప్పటికిని ఆ నిఘంటువు యొక్క ఒక భాగము ప్రచురించబడినది కాని మిగిలిన భాగము పూర్తియైన ఎంతవరకలో ప్రచురింప బడునో తెలియనవలగలదు కానరాకున్నది. శ్రీవీరాచారమురాజాగారి ప్రార్థననుండుట, ఇయ్యిది బయట ప్రేమగా రావచ్చును, అటుగాక, ఒక్కొక్క వ్యక్తిచే పాదారణమిగిలినవస్తువులకు లోబడి నవమైన కాలుములో కూర్చుండి, ప్రచురించబడిన తెనుగు నిఘంటువులకు వృష్టాంతము అంద్రాప్రదేశ్ కర్మాదరము, అయ్యది సమకూర్చిన కీ. శ్రీ. బహుజనవర్ణి సీతారామారాజ్యులగారు గొప్ప చుడితొలు. పాండిత్యములో వారిగల నేర్పురతమునకును, ఓపికకును మిందినవారు మరయొకరు లేరు. అరిగి నన్నివిధముల సమనయించారు "అంద్రవాచవ్యకర్మము" రచించుచున్న శ్రీ కొట్ల వ్యాసుల కామపూర్తిగారు. వీరిగ్రంథము అర్థియ్యకాలములోనే పూర్తిగావలెనని వినుచున్నాము.

శ్రీ బాలసూర్యసాదరాత్రు బహద్దరవారి అంధవిజ్ఞానము ఇంతవరకును పోయిందని బడిన యంతర విజ్ఞానములవలెగాక, జయపూజముగా ప్రచురించబడునది అందఱు ఆశయమును ముద్రణకుపెట్టెనట నీధ్వనివలదిన ప్రాతపూజలు కయ్యయగానున్నవని వాకు తెలియను. గ్రంథము దాదాపుగా పూర్తియై యున్నది. ఇక 'అలవ్య మిమ్మునం వివం' అనునట్లు తాతారణము కాకుండ త్వరగా ముద్రణ యివ్వవలె యింగిరియన్నది.

ధౌది రాజీయవిప్లవములొక్క శుభోదయకాలమున జననయొందిన ధౌది విజ్ఞాన సర్వస్వమీ విజ్ఞానసర్వస్వములకై తలమానికము వారైయిరి, దీక్షిరో, దీక్షలంబులో అను మహా కవులు, ఆ గ్రంథకవనాకారణముననే ఆదర్శచారములను పరిచిరి. అందు విషయముగముల కన్న ఉన్నతభావములే అధికముగా కావవచ్చుచున్నవి. ఈ గ్రంథము పైని క్షేపణబడిన ముద్రలను మహాకవులయొక్క వ్యక్తిత్వము అను "కైవాత్" (ఒక ముందుగుండ విశేషము) తో నింపబడియుండెను. అందువలన దానితో ధౌదిదేశము, ధౌదిదేశముద్వారా చరితా మహా భండమంతయును గలగజమునిపోయినవన్న వింతగాకనువించదు. ధౌదివిజ్ఞానసర్వస్వమునలే అంత గొప్పదిగా మన "అంధవిజ్ఞాన" మున్నదని నే నన జాలదు గాని ఇదిగూడ వ్యక్తిత్వమను విశేషము పూరితమయియు యున్నది. మానవజాతి కళ్యాణమునకు తగిన సన్మార్గాదేశములనే ఈ గ్రంథము ఉపనిషత్తుచున్నది ఇందలి గద్యరచనాశైలి వర్ణవాచితమై యున్నది.

ఈ ప్రకారములచే శ్రీ బాలసూర్యసాద విరచితమైన అంధవిజ్ఞానసర్వస్వము (లేక బాలసూర్యసాద అంధవిజ్ఞాన సంహిత - అనిన కాగ్రంథనేమో) అను ఈ గ్రంథము తెనుగు వాఙ్మయము ఉన్నంతకాలమును ప్రాచీననాగరిక తాగ్యసాధనార్థములలో ముఖ్యమైన భాగముగా చిరంజీవియై యుండును.

వాస్తవం.
తేదీ 25-4-1939.

కట్టమంచి రామలింగా రెడ్డి
చైన్ ఛాన్సలర్,
అంధ విశ్వకళాపరిషత్తు.

విషయసూచిక

వాక్యసము	పుట	వాక్యసము	పుట
అంకగ్ని పీఠము	1	అంగుష్ఠగ్రహ నియూన శతమాన్త —	10
అంకుశుచ్చు	1	అంగోరా వటుణము	10
అంకుశార్పణము	1	అంగోరాదేశము	10
అంకుశరేఖ	1	అంజన	10
అంకెలు	1	అంజగ్ని	10
అంకోలముచెట్టు	2	అంజత్రయము	10
అంగరొగ్గదేశము	2	అంజాపర్వతము	10
అంగటిలోని చెలము గుడిలోని దేవుడకు —	2	అంజనపర్వతము	10
అంగట్లో అన్నిపున్నవికాని అల్లుడునోటిలో —	2	అంజ సిద్ధి	10
అంగదేశికుడు	2	అంజనాద్యమస్తి లు	10
అంగగడు	2	అంజయగోత్రము	11
అంగదేశము	2	అంజలిద్రుమాణము	11
అంగములు	6	అంజలిహస్తము	11
అంగరస్మసింహాకవి	7	అంజు (వండు) చెట్టు	11
అంగరేషు పర్వతము	7	అంటాముఖగారాని యుగళము	11
అంగాలకుడు	7	అంటార్కిటిక్ సర్కిల్ (Antarctic Circle)	11
అంగార వ్యాయము	7	అంటార్కిటిక్ (Antarctic)	12
అంగారపర్ణుడు	7	అంటార్కిటిక్ ప్రదేశము	12
అంగారపల్లి	8	అంటుమానుడి	12
అంగాలోసుఖాతి	8	అంటురోగములు	12
అంగిట చెలము, అత్తలో వివము	8	అంటువ్యాధుల తెరము, మైక్రోటు —	12
అంగిమా గోత్రము	8	అంటూసంటూ అనాదివానిదీ, రట్టూ రవాన్	14
అంగిరస్సు	8	అంజకుక్కుటి వ్యాయము	14
అంగిరెంచుట	8	అంజమాను దీవులు	14
అంగికార అచంగికార సంఖలు	9	అంజ ప్రాళి	15
అంగుడు	9	అంజర్ ప్రాశస్త్య	15
అంగుష్ఠాసనము	9	అంజర్ చైటర్	15
అంగులిదీక్ష యాధ్యాత్మికధర్మసంహితము	9	అంజవాలము	15
అంగుష్ఠగ్రహతెని వాంగులవృగోపస్థుశ్చతేతి —	10	అంజారా దేశపు ద్రుణుత్వము	16

వ్యాసము	పుట	వ్యాసము	పుట
అంతఃకరణములు	16	అంధదర్శన వ్యాసము	20
అంతః సన్నిపాతము	16	అంధ నడము	20
అంతరంగ	16	అంధపరంపరావ్యాసము	20
అంతర కామర	16	అంధశ్శృవాంధి లగ్నస్థవినిపాతః షష్ఠీపదీ-	20
అంతరంగ బహిరంగ యోగంతరంగం యీయః	16	అంధ్రా పైటు రాక్షస బౌద్ధు	20
అంతర్విద్యములు	16	అంధుఁడు	20
అంతర్విషయము	16	అంధుర కద్దముమూలినట్లు	20
అంతర్ధానుఁడు	16	అంధేరివగరము	20
అంతర్దాహము	16	అంధేలానది	21
అంతర్వృద్ధి	17	అంబటి మాటి కూర	21
అంతర్వాహినీనది	17	అంబరీషగోత్రము	21
అంతర్వీటికావ్యాసము	17	అంబరీషపురము	21
అంతర్వృద్ధి	17	అంబరీషపురరాజ్యము, సుగంధమారదేశము -	21
అంతర్విలాసది	17	అంబరీషమహారాజు	22
అంతర్వాహిని-బహిష్కృతము	17	అంబరీషుడు	22
అంతర్విష్ణువర్ణముకన్న నాదివిష్ణువర్ణముమేలు	18	అంబరు	22
అంతిసాయము లేక మతిసాయము	18	అంబుగ్ని	22
అందని పూలన్నియు దేవున కర్పితమన్నట్లు	18	అంబురదేశము	22
అందరానిపండ్ల కాళిందినట్లు	18	అంబుర ద్వికావన్నదేశము	24
అందరికి నేనులోకువయైతే నాకు చని —	18	అంబుర ద్వికావరము	24
అందరికి కరుణములు విల్పివ బల్లి —	18	అంబుర గ్రామము	24
అందరూ అందలమెక్కివారైతే మోసే —	18	అంబుర ప్రాపువాని వివాహము రైతివట్టు—	24
అందితే సిగ, అందకపోతే కాళ్లు	18	అంబురబాల్ల	24
అందిరకులగోత్రము	18	అంబురదేశము	24
అంగుళము మేకయ్యకని	18	అంబురదేశము	24
అందరకులగోత్రము	19	అంబురదేశము	24
అంధ అంధిలానది, చందనానది —	19	అంబురదేశము	24
అంధకవర్తకము వ్యాసము	19	అంబురదేశము	24
అంధకుఁడు	19	అంబురదేశము	24
అంధగణవ్యాసము	19	అంబురదేశము	24
అంధగోలాగుల వ్యాసము	19	అంబురదేశము	24

వ్యాసము	పుట	వ్యాసము	పుట
అగ్ని దేహాంగీత్రము	48	అగ్రము	49
అగ్నిద్యోతనుడు	48	అగ్రమూలగుళింగీత్రము	49
అగ్నిశక్తులలోకము	48	అగ్రమము	49
అగ్ని రస్యములు (Volcanoes)	48	అగ్రాయుగాంగీత్రము	49
అగ్ని పాలికాఖమ్మరియులు	44	అగ్రచంగీత్రము	49
అగ్నిపురము	44	అగ్రచారము	49
అగ్నిపురానము (ఆగ్నేయము)	44	అగ్నిపార్ష	50
అగ్ని గౌఢవిద్య	44	అగ్రబేరాయి (Agate)	50
అగ్ని భవు డు	44	అగ్రటి (Agate)	51
అగి మూలద్యము	44	అగ్నిమర్దు లా గణము	51
అగ్నిమిత్రుడు	44	అగ్నిమర్దు లా గోత్రము	51
అగ్నివంశక్షత్రియులు	44	అగ్నినాయకు ఁ	51
అగ్నివర్షము	45	అచ్చలు డు	51
అగ్నివస్త్ర డు (అచీతత్వ)	45	అదింత కందరము (గుహ) లు	51
అగ్ని వేరు డు	45	అదితము	51
అగ్ని వేళ్లగోత్రము	46	అదితవల గోత్రము	51
అగ్ని శర్మామలాంగీత్రము	46	అదియాచలి నది	51
అగ్ని శిఖాన్యాయము	46	అచ్ఛా వత సరస్సు	51
అగ్ని హోమము	46	అద్భుతద్విసర్జనము అడుగె వే చాలును	51
అగ్ని హోమము డు	46	అద్భుతకృష్ణాధి	51
అగ్ని హోమములు	46	అద్భుతకృష్ణాహము	52
అగ్ని స్తోత్రము	46	అద్భు పుష్కముల పుటల కోత	52
అగ్ని శాఖాత్మక సంప్రవాహములు	46	అద్భు మేలి విడిచిన యాథాత్మ	52
అగ్నిహోత్రన్యాయము	46	అచ్ఛావత సరస్సు అచ్ఛావత	52
అగ్నిహోత్రములో నాభ్యము ఎడమ	46	అజుమర్దులొ	52
అగ్నిప్రహవారాళ	46	అజు త గుహలు	52
అగ్నుల భేదములు (నామములు)	46	అజుడు	52
అగ్నులు	48	అజగంధి గోత్రము	52
అగ్రజమ్మ డు (విధాత)	49	అజగంధి గోత్రము	52
అగ్రచారి బ్రాహ్మణాళాళ	49	అజగరము (కోంచరించి)	52
అగ్రద్యోతము	49	అజగరమ్మ తి న్యాయము	52
అగ్రఫా (Agrapha)	49	అజగరు డు	52

వ్యాసము	పుట	గ్రామము	పుట
అజగదోపనాసము	54	అటరాళము	58
అజగవము	54	అటర్నీ (Attorney)	58
అజల (లే అజల గొయ్యి)	54	అటవల వె కమ్మ	58
అజమలి లేక అజయ ది	54	అటార్నీవలములు	59
అజమహారాజు	5	అటల్ వేలీ (Atoll Valley)	59
అజమోధుడు	58	అట్టడి	59
అజమల గోత్రము	58	అట్టకదై తృతీయ39)	59
అజయ ది	55	అట్టా టెక్కు సుహానుముడము	59
అజహలము	55	అట్టమండ అయ్యకు అర్జును అమర్మలెనా?	59
అజపాతిధి గోత్రము	55	అడకొత్తులోని క	60
అజదీనుకము	5	అడగనిదీ చెప్పరాదు అడిగి చెప్ప —	60
అజాకు (Ajaku)	55	అడ అనటి (లేక అరటి)	60
అజాకృపాణీ న్యాయము	55	అడవఅనుదపు చిట్టి	60
అజాగల్గ న్యాయము	55	అడవిక దత్తులు (కరవకంకత్తులు)	60
అజాకల్పత్ర నామోత్కర్షన న్యాయము	55	అడవికాకరణము	60
అజాకళకుసుహారాజు	55	అడవిగిరికత్తులు	61
అజాకళక్రమ	55	అడవి గొనస వెన్నెల	61
అజావిరులు	56	అడవిగోధుములు	61
అజామోదవృక్షము	56	అడ్డొడ్డము	61
అడ్డిగోత్రము	56	అడ్డసరపుచ్చులు	61
అడ్డక పాండవులు	56	అడ్డవచ్చు (Adavanchu)	61
అడ్డన చతుష్టయము	56	అడ్డిగవారికి చెప్పవచ్చు లోకవ	61
అడ్డనభూమి కలు (ఎడు)	56	అడ్డిదము చాల భాగ్యము	61
అజితనాథుడు	57	అడ్డిదము సూరకవి	61
అజితవరి	5	అడ్డిదాచపుడు	62
అశ్వేనగరుసెటలెండు (అడ్డిచాచిదక్షిణము)	57	అడ్డియాళ్ల పోడియలుము	62
అశ్వమారాచు	57	అడుగులోనే హంసపాచు	62
అశ్వనాథాద్ధమతశాఖ	57	అడుగులోనే సెంథము	62
అశ్వనాయగోత్రము	57	అడ్డొట్టు (Adavottu)	62
అశ్వసంకటము	57	అశ్వమార్గవృక్షములు	62
అశ్వకవచ గోత్రము	58	అశ్వమార్గి	62
అశ్వసంకటము	58	అశ్వమార్గి	62

పాఠ్యసము	పుట	పాఠ్యసము	పుట
అభ్యశ్యంతి (అరుంధతి)	68	అశోకమృత్యుహము	79
అభ్యష్టపాదచేదీ శీవరంజోఽపి సుమా	68	అనంగక్రయోదశి	79
అద్వైతపద్ధి న గుట్టుములు అగ్రజ్ఞులు	68	అనంగదేవతలు	79
అద్వైతవిద్వాంసము	68	అనంగపాలుండు	79
అద్వైతానందము	72	అనంగముపకారాజ	79
అశోకతైవనగూళోదగతే	72	అనంతరంబుగోక్రము	79
అశోకానందోక్రము	72	అనంతనాగపురము	79
అభిముఖి యోగంబునన్న బలహితేంద్రి	72	అనంతనారాయణి	80
అభర్తము	72	అనంతపాక్షిమండు	80
అభర్తనాకాంతలు	73	అనంతకుంభిత మవతురసంఘము	80
అభర్తనాచేదము	74	అనంతవద్దనాథ చతుర్దశి	80
అభర్తనాచేదమునాదరి ఉపనిషత్తులు	74	అనంతపాలుండు (రాక్షసచరిది)	80
అభర్తనాకాళ విశ్వైతాపాపాలులు	75	అనంతరాజ ఇచ్ఛయశవి	80
అభర్తనాచార్యుండు	75	అనంతవిజయము	80
అభిసన్నిహితాదపి వ్యవహిత సాక్షా	76	అనంతమాత్యుశివి	80
అభ్యలు	76	అనంతవిపురము (కొంగనపురము)	81
అభ్యాత్మ	76	అనంతిజ్ఞులు	81
అభ్యాత్మికశాస్త్రములు మూడు	76	అనంతోత్తమా	81
అభ్యాసోపాపవాదవ్యాకరణము	76	అచ్యుత ముకేశాశ్వ వర్ణసామ్యత్వము	81
అభ్యాసగోక్రము	77	అనన్యబుద్ధిగ్భాగధరిన్యాయము	81
అభిజమానము	77	అనన్యబుద్ధిధర్మపాత్రము	81
అభిజగరాంగములు	78	అనపదీకృత్యులు	81
అభికారవ్యాకరణము	78	అనభ్యాసే విమోళాశ్రయశక్తి భోజనం విమో	81
అభికారి అనుబంధము	78	అనమర్త రంగయ్యశివి	81
అభికోట	78	అనంతమండు	81
అభిజన్మభంగం ఫలం	78	అనరణ్యుండు (అనన్య) లేక సుయోధనుడు	81
అభిరాజచేదము	78	అనర్థచతుర్దశి	82
అభిరూరుండు లేక అభిరూరజయంతుండు	78	అనర్థచేదము లేక సారాస్థచేదము	82
అభ్యుగోక్రము	78	అనర్థుండు	82
అభ్యుర్రజాతం	78	అనర్థచరితానాం వివేకం బలాబలా	82
అభ్యోమఖ్యుగోక్రములు	78	అనర్థుండు	82

[illegible]

వాగ్దనము	పుట	వాగ్దనము	పుట
అలనాలోత్రము	318	ఆల్బెనీ	323
అలపాదమృత విషయ	318	ఆల్మానాక్ (Almanac)	323
అలింగనములు	318	ఆల్ రెడ్ రూటు (All red route)	324
అలి యస్ శిఖరము (Mount Olympus)	318	ఆల్ రైట్ రైటు రిజిస్ట్రేషన్	324
అలికి అన్నదుమట తిరిగి ఉపకారమా ?	319	ఆల్ రెడ్ రైట్ రైట్	324
అలికొల్లనియంగళు తుంగళు లో ఉన్నది —	319	ఆల్ గ్రాఫీ	324
అలిక్ గ్రా ది ిటీషన్	319	ఆల్వాటావా	324
అలీయర్ క గ్రమ్ము	319	ఆల్వాస్ రాష్ట్రము	324
అయిన పలు	319	ఆల్ సెయింట్స్ డే	324
అలుకాలుపైపు	319	ఆల్ సోల్స్ డే	324
అలుగుగలలూను అద్దముపై —	319	ఆక్ (ఆవాలు) పైపు	324
అలుబాళారా పైపు	319	ఆక్టో గ్రమ్ము	326
అలాది కుక్కది	319	ఆక్టోబ్రే యము (ప్రాచీన)	326
అలూరేగ చూలూరేగు కొడుకుచేరు —	319	ఆక్టోబర్ నెల	326
అల్లంక అల్లంకే దు మగదొంగ —	320	ఆవాట్టరాము	326
అల్లోపతి వ్యయ (Allopathy)	320	ఆవాము	326
అల్కలీ	320	ఆవి	326
అల్కలాయిడ్ (Alkaloid)	320	ఆదిని యు త్రము	326
అల్కహోల్ (Alcohol)	320	ఆఫ్ డే లో మీస్టే పెయ్య గొప్ప మేమునా	327
అల్కెమీ (Alchemy)	320	ఆఫ్ సాటు	327
అల్టిట్యూడ్ (Altitude)	321	ఆఫ్ సె	327
అల్టిమేట్	321	ఆఫ్ సూ ఆఫ్ సూ కలహించి రేగలకాల్లు —	328
అల్టిమేట్ పీస్ యము	321	ఆనేక	328
అల్జీబ్రా (Algebra)	321	ఆనేకము	328
అల్టిమేట్ (Altimeter)	321	ఆక క తమూలేద నిరాళ కాదీలేదు	329
అల్ట్రాయిజు సిద్ధాంతము	321	ఆకాశాధిపతుడి, అవమానము బాధి చుడది	329
అల్ట్రా పర్వతభాగములు	322	ఆకాశపురీషేషేత్రము	329
అల్ట్రా పర్వత	322	ఆకామోదకకృష్ణ న్యాయము	329
ఆల్ఫావ్యయము	322	ఆనాయా దానాయేతే దానాస్పర్శము —	329
ఆల్ ఫూల్స్ డే (All Fools Day)	322	ఆకాశము	329
ఆల్ ఫ్రీ కలెక్షన్	322	ఆలింగ గ్రమ్ము	329
అల్బర్ట్ మెడల్ (Albert Medal)	322	ఆలింగ్	329
అల్బర్ట్ లోహము	322	ఆలింగ్	329

[illegible]

వ్యాసము	పుట	వ్యాసము	పుట
ఇటుకలపరిశ్రమ	870	ఇప్పుడు	877
ఇబానాది	871	ఇమాం మోతాపులు	878
ఇదియను	871	ఇమాంత్ సేత మంత్రము గోరి	878
ఇడిస్ లఫ్ మాన్	871	ఇమామ్	878
ఇహి వ్యాస ఇత ప్రతిపాద్యము	871	ఇహిహిమామాను	878
ఇ క్షి (పి క్షి)	871	ఇది సేవన సిల్వర్	978
"ఇగ గో పులి అంటే అగ గో తోగ్ —	871	ఇమేకియటిజమ్	978
ఇద్దు వాహగోత్రము	872	ఇయూ హియూద్స్వము	878
ఇద్దు వాహు మ	872	ఇయూయిక్ ద్వీపములు	979
ఇ కులగోత్రము	872	ఇరా (రా) పత్తి ది	979
ఇనుగు గోత్రము	872	ఇరాళియూ	879
ఇనాకర్వ తేవక్	8 2	ఇరాళి తేవక్ ప్రభుత్వము	879
ఇనుపగడ్డికృత్తి ది. ఎ. గ. కృత్తి కాపు	872	ఇరాళి తేవక్	879
ఇనుపగడ్డికృత్తి	872	ఇరాళి రాబి (చార్లియా) తేవక్	879
ఇనుపకాట (Railway)	872	ఇరాళి	980
ఇనుము (ఇక్కు)	872	ఇరాళి తేవక్ (పెరి యా)	880
ఇనుము కట్టికొలదిలో తుగల సేమందును?	875	ఇరాళి పాలి రిసి	880
ఇనుము తో చేయబడిన అగ్ని వాహనము	8 6	ఇరిగవక్	880
ఇనుము పిరిగి తే అతక వచ్చుగాని మనస్సు —	8 6	ఇరిగలు ౨ ఘము	881
ఇరిగి వర్ణములో తేవక్	8 6	ఇరిగియూ కామాము	881
ఇస్కట్టు టు ఇ బి	8 6	ఇరుగుముచ్చెట్టు	881
ఇస్కావ్వయి ట్రాన్సు దిహ్నము	875	ఇరువది నాలుగు కరగలజిల్లా	882
ఇస్కావ్ లోహము	876	ఇల	882
ఇన్ క్రికేషియాలి	8 6	ఇలవిలాదేవి	882
ఇన్ ఫిస్కయిల్ (Innsfail)	876	ఇలమంచకులగోత్రము	882
ఇన్ ఫిస్కయిల్ ప్లానము	8 6	ఇలావ శు మ	882
ఇస్కావ్ రెచ్చు	876	ఇలిపిందెట్టు	882
ఇస్కావ్ మొకా బ్దరము	876	ఇల్పలపురము	882
ఇస్కావ్ రేమనిజమ్	877	ఇల్పలదం	882
ఇస్కావ్ ప్రింగు లక్షణము	877	ఇల్లలా తట్టుడు పెంతులు కాపు	882
ఇస్కావ్ రిడిజమ్	877	ఇల్లాలు గుడ్డిదగులు ఇంజిన్ దలకు చేటు	882
ఇస్కావ్ ప్లానము	877	ఇల్లు కట్టించుడు, పెండ్లి చేయించుడు	882
ఇస్కావ్ ప్లానము ...	877	ఇల్లు కాలుకుండి బంగమయ్య అంటే —	882

వ్యాసము	పుట	వర్ణనము	పుట
ఉత్కర్షితము	408	ఉత్కరామిథ మ్మత్రము	415
ఉత్కలుకు	408	ఉత్తరుకు	415
ఉత్కృష్టపృష్టినికృష్టపృష్ట్యా సత్యేతి	408	ఉత్కృష్టిచ్చు	415
ఉత్కృష్టి మూరకాలత	408	ఉత్కృష్టస్త్రే ప్రతియస్త్రే దర్శితానామృతసోదధి	415
ఉత్కమనగోత్రము	409	ఉత్కృష్ట కాదశి	416
ఉత్కమనమపు	408	ఉత్కలాపతిదేవి	416
ఉత్కమా గానము	409	ఉత్కలాపతిసది	416
ఉత్కమాన సరోవరము	409	ఉత్కలా ర్యాము	416
ఉత్కముకు	409	ఉత్కలాపతిపురము	416
ఉత్కమోక్షము	409	ఉత్క గమనము	416
ఉత్కర	409	ఉత్క గోత్రము	416
ఉత్కర (ఉత్కర ఫలశి) మ్మత్రము	409	ఉత్క చాగము	416
ఉత్కర ఉడివి వృద్ధిచినా చామకరిచినా	409	ఉత్కనలర్పి	416
ఉత్కరకృష్ణదళి	409	ఉత్కాన రావ కము	416
ఉత్కరమూర ప్రక్షలు	409	ఉత్కామగోత్రము	416
ఉత్కరమనచేకము	409	ఉత్కర గజతేజో నాకాయా	416
ఉత్కరకొంగలముత్యము	410	ఉత్కర దము	416
ఉత్కరకోసలదేశము	410	ఉత్కరము Water	417
ఉత్కరగోత్రము	41	ఉత్కరము దాని హామములు	417
ఉత్కరమూర్తము	411	ఉత్కర క్షేపము	421
ఉత్కర జూది ఎర్రరాగము	411	ఉత్కర దళపురము	421
ఉత్కరదృష్ట మహాముద్రము	411	ఉత్కరముకు	421
ఉత్కరదృష్టశి	412	ఉత్కర చుగిరి గుహలు	421
ఉత్కరపాద దములు	412	ఉత్కరమయ్య	422
ఉత్కరపాదము	412	ఉత్కరయ్య క్షేపము	422
ఉత్కరపాదాలచేకము	412	ఉత్కరయ్య సుమారుకాలముల మారగ్గించుము	422
ఉత్కరప్రతిభా లుకరికా వార్త సమయము	412	ఉత్కరగోత్రము	424
ఉత్కర సృజనము	414	ఉత్కరయ్యతో బహుశృతవేషము	424
ఉత్కర విజయచేకము	414	ఉత్కరకోగము	424
ఉత్కరాగముములు	414	ఉత్కరభృతే కోశోభృతః భరిత్యాము	424
ఉత్కరాగము	414	ఉత్కరమగోత్రము	424
ఉత్కరాభాద్ర మ్మత్రము	415	ఉత్కరవేదగోత్రము	424
ఉత్కరాయము	415	ఉత్కరగోత్రము	424

[illegible]

వ్యాసము	పుట	వ్యాసము	పుట
ఎద్దును అడిగి గంజగట్టుక రా ?	482	ఎత్తెత్తెత్తె	490
ఎద్దువాల్కుచ్చు	482	ఎత్తున్నీ	490
ఎద్దుపుండు కాణి నొప్పిమా ?	482	ఎత్తెత్తు	490
ఎద్దుచరి తిని మొద్దువలె నిద్రించుట	482	ఎత్తెత్తుము	491
ఎవ్వరుమా	482	ఎత్తుమొట్టుట్రీబూట్లనీ	491
ఎవ్వరమ్	482	ఎత్తు అక్షరమునకుం తెందిన శ్రీ ప్రభువును-	491
ఎవ్వరొక	484	ఎత్తు అక్షరమునకుం తెందిన శ్రీ ప్రభు శ్రీ-	492
ఎద్దుయరు సిద్ధాంతము	484	ఎత్తుము	492
ఎద్దుగొడుగు గారో మోటుక	487	ఎత్తు	492
ఎవ్వమో మోటుక	487	ఎత్తునైటు లేక వాల్కునైటు	492
ఎత్తు సిలెస్టిక్ సువిశ్వరము	487	ఎత్తుపాక	492
ఎత్తుకలు	487	ఎత్తుపుర	492
ఎత్తుచ్చు	487	ఎత్తుబానునది మెత్తుచ్చు	492
ఎత్తు (విదము లంగ) సిద్ధిగా వాడుకపు—	488	ఎత్తునా మెత్తునది	492
ఎత్తు అక్షరమునకుం తెందిన శ్రీ ప్రభు పురుష	488	ఎత్తునైపు	492
ఎత్తు అక్షరమునకుం తెందిన శ్రీ ప్రభు శ్రీ-	488	ఎత్తులియ్యులొద్ది	494
ఎత్తు మోటుక	489	ఎత్తుటర్	494
ఎత్తుపు ట్లెర్	489	ఎత్తు అక్షరమునకుం తెందిన శ్రీ ప్రభు—	494
ఎత్తుపురియోజు	489	ఎత్తు అక్షరమునకుం తెందిన శ్రీ ప్రభు శ్రీ-	495
ఎత్తుగ్రాఫీ	489	ఎత్తుతియ్యోపు	497
ఎత్తులియ్యోజు	489	ఎత్తుగ్రాఫీ	497
ఎత్తుపు	489	ఎత్తునానా	498
ఎత్తుపుచర్	489	ఎత్తునై	499
ఎత్తుమోజు	489	ఎత్తుపుపుపు	499
ఎత్తుమోజు	489	ఎత్తుప్రెమర్ (వాతావరణపు ఒత్తిడి)	499
ఎత్తుమోజు లచ్చుటేనా ? ...	489	ఎత్తు లెరువము	500
ఎత్తు ట్లెర్	490	ఎత్తుడి (గిరి లేక ట్లెర్) నది	500
ఎత్తుమోజు	490	ఎత్తుమోజుచలి లితి	500
ఎత్తు	490	ఎత్తు పిడికెడు భవమునటిది	500
ఎత్తుమోజు	490	ఎత్తులచ్చుచేత	500
ఎత్తుమోజు	490	ఎత్తుపునగులు బయ్యపునచేటు	500
ఎత్తుమోజు	490	ఎత్తుటర్ వాల్కు	500

[illegible]

వ్యాసము		పుట	వ్యాసము		పుట
విశ్వవాచిక్రము	...	560	విశ్వవాచిక్రము	..	560
విశ్వవాచిక్రము	...	560	విశ్వవాచిక్రము	..	560
విశ్వవాచిక్రము	...	560	విశ్వవాచిక్రము	..	560
విశ్వవాచిక్రము	...	560	విశ్వవాచిక్రము	..	560
విశ్వవాచిక్రము	...	560	విశ్వవాచిక్రము	..	560

ఆర్కిటి నం.

పల్లభము గ్రహించిన త తిమా సు మిమిరి
హ తరాయు గాన శీ తిమ్మ రి దేవ సుహ తా
చి మహాస్థానీయలపా మాగు.

పల్లభము గ్రహించిన త తిమా సు మిమిరి
హ తరాయు గాన శీ తిమ్మ రి దేవ సుహ తా
చి మహాస్థానీయలవా మాగు.

ఆంధ్రవిజ్ఞానము

అంకర్లి - పీరము — ఇది లింగాయతుల యాచార్య పీరము అంకర్లి గ్రామము మూర్ఖండేయ కర్వత పరిసరముల నున్నది గోకాక్ జలపాతమునకు నైఋతి దిశగా నున్నది తెలంగా మండలము, గోండ్ల రాజధాని లోనిది

అంటుడు పెట్టు — (వనాచరి) దీనికి చిట్టి యంటుడు, కొండచెముడు అనియు ననఁట కలదు దీనిపాలు పెగటుగ, కారముగ నుండి చేడిచేయును ఆకులు దగ్గర్లు, కామర, టెంబుగడ్డ మొదలగు చర్మకోగము లకు నివారించును శుష్కకోగముపై గూడ అనిచేయు ని కొ డరం పరు వాతమును, శ్వాసకాసలను తగ్గించును దీనికి Nerium Antidysentericum అని పాశ్చాత్య వాకుమును, అంకొలసుని సంస్కృతవామ మును గలవ్ర దీని విస్తరములు శుభ్రమైన కం కొని గోవుని చెప్పఁబడినది

అంటురాధనిము — “వర్ణాశ్రయము నీటా దడిపి పాలిక (కూడముకుడు) లందఁచిన నవి యంతులించును (అనగా టెంబుకలు లేచును) వానిని సమర్థించుటయగు యర్థము ఇది వివాహములోని యొక కార్యము మరియు ఈవరయన కార్యమున గూడ నిది యాచరించుటయు గలదు

అంటురేఖ — పురుష సాముద్రికము చూచుడు. స్త్రీ సాముద్రికము చూచుడు

అంకెలు — ఆంధ్రమున అంకెలు భాషాక్షర సంప్రదాయమునకు లోబడి రూపముల నంది

నట్లు దలపఁబడుచున్నవి ఇంక నీదేశమున బచారమునంది వాడుకలో నున్న ఆంగ్లభాష యందలి యాంకెలగుట్టి విచారింపఁజూచుగాక! అవి ‘రోమన్ ఫిగర్సు’ అనియు, ‘ఇంగ్లీషు ఫిగర్సు’ అనియు ద్వివిధములుగ నున్నవి గోమిన్ స్వామియేకలే అంకెలు, తరుచుగ గడియారములందు గంటలబెల్లుల కాపులను ఆధారములుగా చేర్చు తావుల నరుగుగ వాడుచుండు కాని సర్వసాధారణముగ వాడుకపలలేను (అవి I, II, III IV, V మొదలగు వి రోమను మూలపరికల్ప చూచుడు) ఇంక మిగిలిన ఇంగ్లీషు ఫిగర్సు 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 0 అనఁబడునవి ఏనిని ‘అరబిక్ ఫిగర్సు’ అనియును పేరుకలం. అరబ్బుజాతి వారు మూల అనిపించుకొనుచు స్పానియాదేశాధికారులై యుండువరి వారి నుండి గిహించఁబడినవి వాడుక కలదు ఇది నీ యింగ్లీషు ఫిగర్సులగుట్టి యాంగ్ల పండితుల యభిప్రాయములు ద్వివిధములుగ నున్నవి కొందరు ఆ యంకె ఎన్ని సంఖ్య లుబెల్లుతో అన్ని పేరులు అందుకునటుల కల్పించఁబడినవివనియును మరికొందఁరాయంకె ఎన్ని సంఖ్యలు బెల్లుతో అన్ని మూల (Angles) లందుకునటుల గల్పించఁబడిన వనియును అభిప్రాయపడుచున్నారు. కాని వారి యాచార కార్యములు లేవు వారే ఇంకను నవి ఇంకను మూర్ఖులకు లోనై యుండుననియు, ఆంగ్లభాషాక్షర సాంప్రదాయముమీద కొకప్రపునకు నంది వ్రాయఁబడుచున్నవనియు నభిప్రాయపడి యున్నారు

అంగోలముపెట్టు — అంగుడు చెట్టు చూడుడు.

అంగరాకడదేశము — విశాఖ (కలమ్) నది చుట్టరాగ (అశ్వి) నదితో సంగమించు తావునకు దిగువ నుండగని తలంపలుడుచున్న దేశము. బ్రహ్మాండ పురాణము ౧౪౯ ఆధ్యాయమున బ్రహ్మసింహుడిన దేశము మహాబ్రహ్మాండరుయొక్క గ్రీకు చరిత్రకారులు ఈ దేశపు బ్రతులను 'అ గలెసియను' లని వ్రాసి దీనిగూర్చి సరిగా తెలియక

అంగటిలోని బెల్లము గుదిలోని దేవునకు నైవేద్యము — అంధుడో.

అంగట్లో అన్నిపున్నది కాని అల్లుని నోటిలో కనియున్నది — అల్లునిపై గోపమువలన అత్ర గారు సరిగా పొడిచెట్టవని భావము ఆ ప్రిలోకో.

అంగదదేశము — ఈతడు శిశువువలె గరుపులలో రెండవవాడు నానకు దెలకుని తర్వాత గరువీర మధిష్ఠించినవాడు. తండ్రి పిల్లల కి, తల్లి సుఖరాయాశదేవి ౧౮౧౯ లో వివాహమాడినవాడు. ౧౮౩౧ లో నానకు జగదేశ్వరుని శిష్యుడయ్యాడు. జన నము ౧౮౦౦ అనియు, మృతి ౧౮౮౩ యనియు చెప్పబడినది. సమాధి ఖండార యను గ్రామమునందున్నది బాలయనియు, సత్యసంఘాదనియు పేరొందినవాడు. నానకు దేశమునకు పుత్రులన్నను యీతని యర్హత నంది యీతని కంగదనామము నిచ్చి, గురువీర మధిష్ఠించుకొనెను. ఈ మహాత్ముని తొలింటి నామము లనానుదట.

అంగదుడు — వారి కుమారుడ కంగదుని పేరు. వారి కిష్టింధపురాధీశుడు మరియు

శ్రీరామసోదరుడగు లక్ష్మణుని శ్యేష్ఠ పుత్రుం డంగకు డొకడు కలడు.

అంగదేశము — ఇప్పటి భాగల్పూర్, మాంసీయలపై నదేశము శాంతిలియంగదేశ మని పోల్చబడినది. దీనియెల్లలు సరిగా తెలియరాని ఒకవృద్ధు సరయూనది గంగానదితో సంగమించు తావునకు వ్యాపించియుండెనని బలమగు ప్రతీతి కలదు. బీరభూమి (Birbhum) మూర్ఖ దాదాను జిల్లాలకు నిర్మాలమునఁ జెప్పబడు ప్రాస్తములు కూడ సంగదేశమునందు తేరియుండెనని Sir George Birdwood అను చరిత్రకారుడు చెల్లియున్నాడు. బంగాళములోని సంతాల్పరగణా లింజులోనిని కొందరు చరిత్రకారులని, కాని బలమగు నిదర్శనములు గానవచ్చుటలేదు.

అంగదేశ మను పేరుగూర్చి రెండు కథనములుకలవు. నేనువి కంమారుడగు అంగుని వలన నీపేరు కల్గెనని బలమగు యొక ప్రతీతియు, మృగ్యధునియంగము శివనేత్రాగ్నిచే దహింపబడినవాడిగ నీపేరు కల్గెనని యొక ప్రతీతియు కలదు. రామాయణము కాలకాండ విూ రెండవకథనమునూచించె దిని ఎటులనైనను అధికస్పృహతో మంచమ కాండము, చతుర్థకానవాళమున అంగదేశము ప్రశంసించబడియుంట్లు, నిది పురాతనమని చెప్పక తప్పదు. ఈదేశమును రోమపాదుకుపాలించెనని రామాయణమునకు, కర్ణకు పాలించెనని భారతమునను చెప్పబడినది. రోమపాదునికాలమున రాజధాని మాలిని పురమని పేరుండెననియు, అతని ముమ్మడు మడు చంపన్నవతిపాలనమున చంపపురము

లేక చంపానగరమని మూర్ఖులు చెప్పనియు నొక ప్రతీతిగ కొందరు వాడుకపాసిందిరి కాని మహాభారతము వనపర్వమున లోమపామని రాజధాని చంపాపురమని యుండు, ఇది నిరాధారమని తేలుచున్నది కర్ణభూపతికాలమున చంకవృక్షము రీపురివరిపరముల నిండియుండు మహాభారతమున కళింగులు బడినది మరియు కర్ణవనం గంధలతాభ వనమని యొక ప్రాసాదమును, శ్రీదాస్థలి యనంబును వేరొక ప్రాసాదము నుండెనట గంధలతాభవనపు పామగ భాగలూరునకు ప్రాస్థితగ నేకుమైతలో కాల్పారుడు గ్రామము కడ నొక దిబ్బను, శ్రీదాస్థలి పామగ భాగలూరు సమీపమునన గంగాకోటనగు సుగమముకడ పాతర్ల పురుషులు తావుకడ నొక రావును జూపెదరు. అంగదేశము నకు రాజధాని చంపాపురము లేక చంపానగరమును చెప్పబడినది ఇది బంగళములోని భాగలూరునకు పాల్గొని దూరము నుండెను ఖాను దిల్లసు నివసింపిరి కోట, పామ దిబ్బయై కర్ణపుష్ప యను నేరంబుగ నున్నది ఈపామపడిన నగరమున మహామూర్ఖు శివలింగము కలదిది కర్ణ ప్రతీతికమని చెప్పబడినది ఈదేవస్థానము పరిసరములు బాధ్యమై పాములచే నిండి యుండు, బాధ్యమై పాములమున పది బాధ్యమై యుండియుండనోపు ననియు తలంపబడుచున్నది ఇటుంగల బాధ్యమైత్రము నకు చంపానగర, లేక చంపానాగర అనియును ఇది వైవసుతనాస్వనియు పీఠికలుల లో వుండెనదనవాడునగు వసువృద్ధానాథుడిట జన్మింపుట మృతినందుటం జేసి ఇది వైనుల యాత్మాస్థలమును గూడనైనది

వసువృద్ధానాథుని సమాధిపై నాత్మ (నాక నగరము) గరవంబు తావున దిగబుర వైనుల దేవస్థానము అది యుద్ధాస్థిరకము ౨౧౧౨- సహస్రమున జయపురసంస్థానాధిపతియగు నొక భూపాలుడు నిర్మింపజేసెనని యొక పాటరీపుర శాసనమున కలదు, ఇంకను మల్లినాథ, పరమనాథ, వర్ధమానప్పలు విగ్రహములు శ్రీ వె ౧౨౩౧ ౧౨౩౨ సావర్నములను దును కర్ణింపబడినవిగ ఒక అజమీరు శాసనమునకలదు. వైవస్వతిగరు లలో కడపటివాడగు మహాదేవస్వామి ఇటు మూడు పుర్యూషములు (పుర్యూషమున వర్హకాలనివాసము) గడచెరి చెప్పబడినది ఆ మహాదేవస్వామి శిష్యుడై యాయురకుం బిడప మతాధిపతియైన సుధర్మస్వామి యాలయముల నుండెనియు ఆ మహాదేవస్వామి యిటగు యజ్ఞాశక్తివైపున పాలనకాలమున నేరెంచి కొంతకాల మిటవసించెనియు, నాలి కిరిదవ మతాధిపతులగు జంబూనాథస్వామి యు, క్రథవనాథస్వామియు, స్వయంభువ నాథస్వామియు ఈశ్వరము దర్శించెనియు, స్వయంభువనాథస్వామి ఇవట మెంచుతెరినే బ్రాహ్మణాలిగ నున్నను గంధము గరచెరినియు, అది వైవసుతనాథానాథ మనంబును దక్ష ప్రశానోపనాసనములగును దనరెడి నని యుద్ధరావని పరిశిష్టరగ్యమునంగు చెప్పబడి నది చంపానగరపు పామదిబ్బలమధ్యముననే స్వీతాగారు వైనులదేవస్థానమును ఒకటికలదు. చంపానగరముకడ, గంగానదిలో పొంగ మించునది చంద్రావతియనియును, దీనిపప్పును చందననదియనియు, అంధోలయనియు అనుచున్నారు అంగదేశాధీశుడగు వృధుల శిష్యునినుతుడగు చండమహారాజు, చంపా

సగరినిర్మాతయని ప్రతీతికలదు ఇది నిజమే యనుచో పూర్వపురాణధాని ఎద్దియో, లేక అతని కేరణగులుయె యగునని, పూర్వ నామ మెద్దియో, ఇద వివర్థమని నెలియ రాకున్నది. బ్రహ్మవర్తనము అంగవృత్తి, మగధరాజునై దండెత్తి యోగించెననియు ఇది బుద్ధభగవానుడు జన్మించుటకు పూర్వ ము జరిగినదియు, అక్కడ పితౄలున్నవగునా దీన వింజసాచుడు పగ మునునం దిడికొని పెద్దయెవరికి అంగదేశమునై బాడిమెలి, బ్రహ్మవర్తనని నంపి తాను తన తృప్తియగు శత్రుజయస్థపాలని రాజ్య నిధిగ చంపా పురమునైన వసించుచు అంగరాజ్యపాలనము నడిపుచుండెననియు, మరొక కాలమునకుఁ దగ్గి యనువ్రము తాను ప్రభువగుట, మగధసీమనను మధిష్ఠించుచో నప్పుటి మగ ధాణధాని యగు రాజగృహమున కేగెనని యు, ఇటుల అంగదేశము మగధరాజ్యమున కుఁ బోయెననియు Spence Hardy's Manual of Buddhism P ౧౬౬ యందు చెప్పబడినది ఈసందర్భమున వింజసాచుడు బుద్ధభగవానుని సమకాలికుడై శిష్యుండాయెననియు, అక్కాలమున మగధ కుం కేరదేవియుండెననియు ఎరుగవల యును. వింజసాచునకుం దినప అజాత శత్రుడు ప్రభుత్వకార్యాలయములను చంపా పురికిమార్చి రాజధానిగ జేసికొనెనట, గాని యాతనికిం దినప పుత్రుడగు ఉదయనుడు రాజై రాజధానిని పాలిపుత్రముకు మార్చు కొనెను. ఇంకను క్రీ. వె. ఎన్నిదవ శతాబ్దమున (బహుశః పాలవంశపు స్థాపకులలో మొదటివాడగు) గోపాలవృత్తి యంగదేశ మను స్వాధీనపర్చుకొనెనని, బలముగ ప్రతీతి

కలదు. రామపాండును వృత్తి ఈరాజ్య పాలన మొనర్చుటకై, కనూజపట్టణమున ౧౧౧౪-౧౧౧౪ మధ్య రాజైయుండిన గోవిందచంద్రుని రాజీయగు కుమారిదేవి యెక్క మాతామహుడిగు మహానువిల రాజప్రతినిధిని నిలపెనని Journal of Asiatic Society of Bengal ౧౮౦౮ లో చెప్పబడినది చంపాకైపెకడ యను జైనుగ్రంథమున సామ ప్రపాలని వీరికగను, వృద్ధవర్తనమొత్తిగను జేర్చి యున్నాడు. దశకుమారచరిత్రమున చంపాపురము చోర నిలయుముగ వర్ణించబడుట విచిత్రము.

ఇంక భూమికొలతలు, సరిహద్దురాష్ట్ర, కొలతలకలములు, లేని తొల్లింటికొలములు గర్భభ్రమల బలాబలములమేరకు సరిహద్దులు మారుట సర్వసామాన్యముగ నడచుచుండెడి ఆ దినములందు సరియైన చరిత్రలు వ్రాయు బడక నేడు ప్రయత్నించుచున్న ఆయాదేశ ములు దుండినటుల చెప్పబడిన వర్ణనములు, సమీలు, పట్టణములు, క్షేత్రములు, తీర్థ ములు, ఋష్యాశ్రమములునై నాథాశ్రమము సమంతసము 'వ్యూహకాన్యాంగ' ను చీనా యాత్రస్థుడు చంపాపురమునకు యాత్రాస్థుడై అంగదేశ ప్రచారమునర్చి సంగతులకు తన ప్రయాణచరిత్రయందు వ్రాసెను. అందు తా దర్శించినటుల వ్రాసుకొనిన వాటిలో ముఖ్యమునది శిలాసంగమము లేక విక్రమ శిలాసంఘారామము, ఇది కొండరాతియందు తొలుపబడిన గుహలు. ఈ పర్యవ్రాసములకు పాతర ఘట్టాయనయు, కాస్తీపర్యవ్రాసమనియు ననుచున్నారు. ఇందలి గుహనే విక్రమ శిలాసంఘారామమని చెప్పుదురు. ఇటు పాతర ఘట్టాయను గ్రామమును కలదు ఈ

గవాలంటే బుద్ధులగవానుడు కొంతకాలము
వసించెనట. పంథామణి వాడ మిటన జరి
గెనట. బౌద్ధగ్రంథములందు దీనిగుఱు
విచరించబడినది ఇత్రాపు శస్త్ర ధివీయ
నైయిత్వే కబ్రా స్థానముకు దక్షిణముగ
మూడుమైళ్ల దూరమున గలదు కవాల
గాన్ సముద్రతీరలో చేరియున్నది

వి కమతైల సంఘారామమున దిల్లింపలు
దీనదితములు వింతగొల్పిడిని అందు బుద్ధుల
గవానునియొక్కయు, మైత్రేయనియొక్కయు,
అవలోకితేశ్వరుని యొక్కయు విగ్రహములు
గొప్ప కనిత ముం బ్రదర్శించెడిని అందులవి
కొన్ని విగ్రహములు కోలోంగలోని హిల్టాన్
నలంకరింప గొందోన బడి అటుంచబడినవి
వికమతైల సంఘారామము కలి కనితము
నాలంద కనితమువంటిదిని వెక్కిరింపుచోల్చి
యున్నాదు ఇది ధర్మపాలని కాలమున
శ్రీ బుద్ధులపాదుడు ఈ సంఘారామాధి
కత్వము వహించియుండెనయు, దీని యాదు
దానరమాలం దానరున మహావిద్వాంసులు
అధికవతులుగ నుండినయు, వారి నోడించి
కాని, వారి కలపు నైకొని గాని దీనిం దర్శిం
చవలసి యుండెనయు చెప్పబడినది ఇది
శ్రీ మె ఎన్నిదన కతాబ్రమున కేలుచున్నది
గాన ఏదవ కతాబ్రమున నుంచరించిన మూర్తిన
త్యాగం కన యాలాచరిత్రయం దీనవీరన
ముంగూర్చి వివరించలేదు గువాల బుద్ధ
లగవానునివాడే యుండినది ఈ గువాల
ందలి కనితములు శ్రీ మె ౧౨౦౩ సం
వత్సరమున భక్తిహిమ్మిల్లీ యను తురక
భగ్గు మొదలై పాడుచేసెనని Manual of
Indian Buddhism P ౧౩౩ యందు
కర్తా కండితేడు వ్రాయునన్నాడు అ

తోడన మిథిల విశ్వవిద్యాలయమును నవ
దీప్తన విశ్వవిద్యాలయమును ఏర్పరచినవని
యందురు వికమతైల సంఘారామమున
గల గువాలేడు అందొక గువాల కుక్క
గనే పరిశ్రవరవాధ చేపట్టిన మున్నది
ఇదియు వాకొందైన నున్నదియే

భాగల్పూరుజిల్లా భాగల్పూరునుండి యిరు
వదియైదుమైళ్ల దూరముననుపాతక ఘాత్రామ
ముకు దక్షిణముగ రొండుమైళ్ల దూరమునను
ఖాలిపనాడ అను కొందైన నెత్తన తావున
దూర్వాసమహర్షి ఆశ్రమముండిన తావు
గలక ఆ కవాలగూర్తా అనుచేరు కొల్లింట
కలహాగ్రామమనియు ఇది ఆ ఋషియొక్క
ముక్కొకపు లక్షణమునుండియే కల్గెనందు
కు ఇది వా మహర్షి నిమిరమచండువాడట
ఈయన కీ కను గయవండలముగ రావలీ
యను గ్రామముగ కీకావర్ణికిగా నేడుమైళ్ల
దూరముగ కొండలలో ది కొక అను గ్రామ
ముకడ శ్రావక యాశ్రమ ముండెనట

అస్థిండియనైయిత్వే బరియాచూరున స్థాప
నకు నై ఋషికిగా నాల్గుమైళ్ల దూరమున
ఋషికిందమున గ్రామముకడ ఋషికింద
మహానరన్నగలక, అత్రాపు తొల్లింట ఋష్య
శృంగని యాశ్రమస్థలందునను మనియు
నివృత్తి సుల్యాంకి వట్టాముకడ జాహ్ను
మహర్షి ఆశ్రమముండిన తావుజూపుదురు
ఇంకను మాంఘీరను పురముకడ నొక కర్వ
తమును మోడగిరియనియు, మోడగిరి నానా
టికి మాంఘీరుగ మారెననియు నందురు
భాగల్పూరుకు దక్షిణముగ ముప్పదిరొండు
మైళ్లదూరమున బస్సీ లేక బాసీయను గ్రామ
ముకడ సంభరవర్మతమును దానిం బట్టి
కలూపనాథనగర ముండిన యానవాల్లను

కలవు బొట్టేమను యుట్టు బె గారట్టలు
 యుట్టే మెమర్చి గు జగవ్యాధి
 ప్రాచీనై నుపై నున్నది భాగవతాదులకు
 దక్షిణముగా నేడున్నట్లు మారము భా
 రియా యను గ్రామముకల దిది కొల్లి 3
 భ దికాపురము భాదీమనగరమనియు వాడు
 చు దీరి ఇది బుద్ధభగవానుని శిష్యురాలై
 పెక్కడ నీ మతము కు గల్గిన విశాఖా
 దేవి స్థలము ఇ యై తీర్థకరుల కో
 కడ వా గు మహారాష్ట్రుల రె ముయ్య
 ములు (వహ్నికాలనివాసము) గడపెట
 ఇ క నీయంగదెము నూర్చి ముగి చు కు
 బూరము "ల కావతారము"యు అను
 ల్ల ధృగ్ము రచి చిన విరాజితై నామియు
 హస్తాయుర్వేదము (ను గులవైద్యము ను
 రచిచి పాలకా స్థమనియు ఇప్పుడ స్థ
 మది ఇటనే గ్రంథములను ప్రకటింపబడి
 చెప్పి ముగి తుముగాక వారు పానా
 గోకర్ణిగానుల

అంగములు — ల గములైన అవతరము
 లని యర్థము ఒ విద్య లే వస్తువుయొక్క
 నే వ్రు భ గములకును వ గములని చెరు
 అ మనిన శరీరము కును అర్థము కలది
 గానాశ్రితము హాస్యకలా గములు —
 ౧ రస్య ౨ హాస్యములు 3 ముము ౪
 పార్శ్వములు ౫ కటిములు ౬ పాదములు
 ౭ అంగములు మూలములు) ఈశ్వరరావ
 యవములు గానాల అభినయకల పుర్య ల
 ల ము యోగా మలుగ చెప్పి బడిమి
 గణ గములు — ౧ శుభ (శుభము)
 ౨ ముఖము 3 నేతములు ౪ రము
 ౫ కరములు ౬ కరము ౭ గాతము
 (శరీరము) ౮ అవతరము

రాజ్యమ త్రంగములు — ౧ సహాయ
 కును (సహాయ మొనర్చు మిత్రులగు భూ
 తులు) ౨ సాధనోపాయములు (భిర గలు
 తుపాకు ౩ మో గాయు ధు మొదలగు
 యుద్ధసరికరములు) 3 దేశకాలవిభాగము ౪
 (యుద్ధానుగూలకాలములు లము మొ)
 ౪ విత్రేతిక్రియలు (అవద ద్వి యకొను
 ప్రక్రియలు) ౫ రక్షణ (బలమున దగ్ధ
 ములు కర్మ లు రాజులని తావులు మొదల
 గును) ఇవి రాజ్యమ ప్రాముఖ్యము వది
 యుద్ధకర్తయున కి ములని చెప్పబడి
 రాజ్యవిపాలనా గములు — ౧ ప్రభు
 ౨ మిత్రులు 3 ధనాగారములు ౪ గర్భ
 ములు ౫ స్త్రీములు ౬ రాజ్యము ౭
 (ప్రలు) మిత్రులగు భూతులు
 రాజసభా గములు లే నభాసప్రా
 ములు — ౧ భువ ౨ కలు 3 విద్యా
 ను ౪ పౌరాణికులు ౫ స్తుతిపాకకు ౬
 హాస్యకరులు గాయకు

చిత్ర సంగములు (వైద్య చిత్రా గ
 ములు) — వీనిని ఆష్టా గములనియు వైద్యా
 ష్టా గములనియు నూడ నమట కలదు
 ౧ కాయచిత్త ౨ లలిత్త 3 గ్రహ
 చిత్త ౪ ఉద్ధాన చిత్త ౫ కల్పచిత్త
 విషచిత్త ౬ రసాయన చిత్త ౭ హా
 కరచిత్త

సగీతకాళా గములు — వీనిని నవకా
 లా గములనియు లమా గములనియు నుట
 కలదు ౧ ఆమృతము ౨ దృతము
 3 లఘువు ౪ గురువు ౫ కాకపాదము
 ౬ ప్లవము ౭ విరామము ౮ శ్లేపము
 ౯ లఘు శ్లేపము అన బడు వీని గుర్తలు
 వేర్వేరు తావులందు జూడదు.

అధికరణాంగములు — దీనిని అధికరణ పంచక మనియు వాడుచున్నారు మీ మాంసాంశాంగములనియు గొందరంచురు ౧ విషయము (దేనిం హర్షి విచారణ సీయ ద రో అది), ౨ విశయము (వానింహర్షి గల్గెడి సంకయము), ౩ పూర్వపక్షము (కాదనిభూషించుట), ౪ సిద్ధాంతము (అదియె యగునని స్థిరపర్చుట), ౫ సంగతము లేక సంగతి (ప్రశస్థరానుకూల్యముం జూపించుట)

సేనాంగములు — ౧ రథములు, ౨ గజములు, ౩ గుట్టములు, ౪ కాబ్బలములు

యంత్ర తత్త్విహంగములు — ౧ దృష్టి, ౨ శ్రోత్రము, ౩ ప్రాణక్రీడ, ౪ యంత్ర లేఖము, ౫ మంత్రము, ౬ తంత్రవిధాన మాచరించుట, ౭ మూలగాయత్రీకము, ౮ దిక్పాలకలికములు పంచభూతలికములు, ౧౦ సాధకునినామము ఇదియంత్ర తత్త్వయందండవలసిక యంత్రదళాంగము లని చెప్పులుచివది

యోగాంగములు ౧ యమము, ౨ నియమము, ౩ యోగాసనము, ౪ ప్రాణాయామము, ౫ ప్రత్యాహారము, ౬ ధ్యానము, ౭ భారణము, ౮ మహాద్ధి, దీనిని అష్టాంగయోగములనియు, ౯ త్యాగము, ౧౦ మోక్షచిత్రము ౧౧ దేశాచారపాటము, ౧౨ కలాను గుణ్యవర్తనము, ౧౩ మూలబంధము, ౧౪ కేవలసామ్యయోగము, ౧౫ యోగసిద్ధి, దీనిని మహాయోగములనియు, అన్నిటింగల్పి పదునైదిదిని పంచవశేయోగాంగములనియు నందుదు

పూర్వవిజ్ఞానాంశయందు సిద్ధమాపాంగ మనియు, సాధ్య (లేకలేయా) రూపాంగ మనియు అంగములు రెండు చెప్పులుచివది

అంగర న్యసింహకవి — అంధ కవులలో

నాధునికులందు చేర్కొనబడినవాడు కాని మధ్యకవులలో కరిగలేనివడు దీనినవాడు ఈతని గూర్చిన విషయములు సరిగా తెలియ రాకున్నవి తండ్రివేరు రామకృష్ణభట్టార కుండల రచించిన 'రాజరాజాధిపతీ'ను ను క్రమంథము దీనిని కొరపురాధీశుండగు కొప్పులవల్లభ భూమయన కంఠిరమునర్చిన

అంగలేష వద్దతము — అల్పదానండి శైలాగ్రఖరముకడకేగు మార్గమున అల్ప దానండి ౧౦౮ మైలిదూరమునగల అద్వైత సంస్థానపు రాజధానియగు అద్వైతకడనున్న ఎర్రవరము దీనిని రాజబార సంస్థానమనియు, చైతలను బుద్ధునాస్ అనియు నందురు. ఈ కరవరముపై మల్లికార్జున శివలింగముకలదు. ఇది రాజబారు మహారాజుగారి కంటుంబ దేవస్థానము ఏరొందిన కన్నులు మండలము వారని ప్రతీతి కలదు కాస్త్రీక పౌర్ణమి కిట గొప్ప తీర్థము జరుగును కానదితీరము కుమార్తెవిమను హద్దలలో అగ్ర అయోధ్య నయ కరావ్రముల దిన్నది

అంగారకుడు — ఈతనికి గుజాదనియు లేదు నవగ్రహములలో నొకడు, ఏకాదశ దుస్తులలో నొకడు

అంగారవ్యాయము — అంగరమన బొగ్గని యర్థము బొగ్గు చల్లారివది ముట్టుకొనన చేతికి ముసియుగను కాలినివద ముట్టుకొన విలులేద ఐనను దాని ఊడయోగము లేబోలేదు

అంగారవర్షుడు — గంధర్వుడు సోమ క్రమ తీర్థమున అర్జునసంతో గలించి అతనిచే నాగ్నేయాస్త్రము దహించుట, వీరద

గంధర్వ దూము బాల్మీ చిత్ర గ్రంథము
వాయాంతరమున బరగినవాడు భార్యమే
కుంభీన ఈ చిత్ర గ్రంథి యువదేశము
మేలకు పాడవులు భాష్యుని బుర్రోతుని
గాంచుకొనిరి

అంగారవల్లి — (నవోదధి) సా అంగార
వల్లి లా Galadupa Arborea అన్నీ
వంటి ఎర్రని రంగు పూవులూ బూము
కానుగవెల్ల బాతిలోనిది పెద్ద గానుగ,
భారంబి, గువచించి యుండు వంకరు దీని
వెళ్ళ రసము వెంటుగన్ను చేరుగను ఉండి
తేలి నిచ్చును బరరవ్యాధిని పోగొట్టు
వైరి చక్క వైరి కుక్క విషములను
హరించును

అంగారోన్మాతి — స్వామియా దేశమంగ
గిట్టి (హంగరీ దేశపు గిట్టి) లకు చేరు

అంగిట బెల్లము, అత్తలో విషము—
అత్తలోని కి పైకిపుగ వదిలకు, మన
స్వయంక కల్పవల్లెయుంటి కిన్యాయము
వదిలకుమార్చు

అంగిమాగోత్రము — అశ్రేయగణము
మాచుడు

అంగిరస్సు — (హార అంగిరస్సు) శ్రీకృష్ణు
డిహార అంగిరస్సు అను మువ్వెరుకడ
భిష్యుడై క్షానోవదేశము బొందినట్లుల ఛా
క్షోగ్యమున వివరింపబడినది అగ్లతకు
యంగిరస్సుకడ పొందిన క్షానమునకును,
గీతలో కానువదేశంబు క్షానమునకును
సంబంధము కానంబడవలదు గీతోపదేశ
కృష్ణుడు బాకృష్ణుడు కాదేమోయని తిలక
మహాశియుడు తన గీతారహస్యమున వ్రాసి
యన్నాడు ఇట్టి రామకృష్ణ భాండాచార

కుడ భారతకృష్ణుడు మేలు భాగవతకృష్ణుడు
మేలు అని స్పష్టపరిచియున్నాడు మరియు
ప్రస్తావనయమున కాంగమున వ్యాఖ్యలను
వ్రాసిన శ్రీగుడిత సీతానాథతత్వభాషా
రాయుగారు కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయం వు
మున ౧౮౯౯ సం దీక్షింబరు మాసమున ప్రయ
రించు కీర పత్రికలో నిట్లు వ్రాసిరి

మహాభారతకృష్ణుడు తిరివన పురుషుడు
కాడు యుగ్మవసుధోని యాంగిరస్ కృష్ణు
మను అమరకృష్ణుడును ఛాక్షోగ్యములొని
దేవకీవంశను కృష్ణుడును, ఇట్లే ముత్త్యురును
విశ్రామై భారతకృష్ణుడయ్యెను ఇట్లు
విశ్రామియై యగుటవలననే యా
కృష్ణునియందు కాలక్రమమున వెన్నెదియో
గాధలు కల్పింపబడి, చేర్చబడియున్నవి

అంగిరస్సును మువ్వెరుకడనే శ్రీకృష్ణుడు
క్షాక్షోపదేశము వడసెనని ఛాక్షోగ్యము
నుకుప్రమాదశ్రీకృష్ణుడు కంఠవధానంతరము
నరువడినాటుగుడినములలో సవంతిలో సా
దిపునొక, కుచేలునితోపాటు సహపాత్రియై,
అరువడినాటు వివ్వలను అభ్యసించెనని
పురాణముల నుకుప్రమాదవి

మొర అంగిరస్సుకడ శ్రీకృష్ణుడు మువ్వదేశ
మొందిన క్షానమునకును శ్రీకృష్ణుడు దత్తుడున
కువదేశించిన క్షానము కును, లేమును సం
బంధము లేదని, ఛాక్షోగ్య భవిష్యత్వవలనను,
గీతవలనను విస్మయమగుచున్నది అట్లు
గుటనకా ఏది నిశ్చయించుటకురు విలు
వికకూర్చుడి!

అంగిరంతుట — వాణిజ్యసాబంధ పరి
భాషావము ఏర్పాదెర్పు మాచుడు

అంగీకార యనంగీకారసంజ్ఞలు —

ముఖము నిలువైన నూపుట అంగీకారసూచకముగను, అడ్డముగ నూపుట అంగీకార సూచకముగను, అందరెరిగి యాచరించి చున్నచే ఇది యీయాచేశములందనికాదు ఎల్లదేశములందును, ఎల్లఖండములందును, ఎల్లభాషలు మాటలాడువారి యాచూనను, ఎల్లజాతులవారయంగునను, క్రూరమునం దంతట నొకటిగిది అర్థమిచ్చు గురుతులుగాఁ జూపెడి కను దీని మానవస్వభావసంబంధ లోకైకభాషయని దలంపనగును బాలరతు మనమేదని వాఁకక్కడలేని కదాళమును దిద్దిపంపఁజూపేది మొగము ద్రిప్పుకొని మూర్చిని వీలగునంత దూరముగఁజేయును దీనినుండియె యీ మొగ మడ్డముగ ద్రిప్పి అక్కడలేదను అంగీకారసంజ్ఞ జనించియు దక్షిణపు ఞ్చ నంగీకారసంజ్ఞ దీనికి వ్యతిరేకము ఇంకను నేత్రములు, ముక్కు, పెద పులు, నోటిలోని కండ్లు మొదలగునవియు అంగీకార అన గీరకారసంజ్ఞలయందుఁ దరచుగ బాగ్గొనుచుండును అనిష్టమున మొగ ముముడుచుకొనుటయు, కనుబొమ్మలు దగ్గర జేయుటయు, శ్రద్ధగ వీనుటయందొకప్పుడు కండ్లు కొంత మూసికొనుటయు, పూర్వపు మనుష్యులు వాసుగొనిన సంజ్ఞాభాషకు సం తరియె కా లోకముం దెల్లదేశములవారును వీనిం గ్రహింపగలరు

అంగుడు — అత్రిసంకల్ప, చంద్రవంశత్వ త్రి యుధు, అంగదేశాధిపతి విశిష్ట బాహువు తిరిక్తప్రయోగ గమాయకు గురుతు దధివాహ నుడు శతదంపతి శతదేవినదేశముకు అంగదేశమని పేరుగల్గెనని యొకతాత్రునఁ జెప్పబడినది మరియు తిల్లుకుని శ్వేచ్ఛ

పుత్రున కంగుడనిపేరు శతద భార్యపేరు సునీధి కుమారులు వేరులు చంద్రవంశము తుర్వసుపూత్రులైన యంగుడు మువ్వడినాలు గవరతుము వాడని చెప్పబడినది యమాతీ నాల్గవసుమందగు అజిత్రమొక్క సంతతి య దలి బలియొక్క శ్వేచ్ఛపుత్రుడు అంగు డొకలకు

అంగుష్ఠాస్తనము — యోగతాత్రమునఁ

జెప్పబడిన అస్తనములలో కాటి ఇది త్రివిధము ౧ ద్విపాదాంగస్థానము కాలిచేతల్లను నేలమీదికి లేచు మదమలం బైతత్తి గుదస్థానము కిరుక్కల్లనానింది మోకాళ్లను నేల కానింతటి కొంచెము బైతత్తి శూయమండి హస్తములను హస్తయము జోడించుట ద్విపాదాంగస్థానము ౨ ఎకపాదాంగస్థానము ఇది తిరుగ ద్వివిధము ౧ వామపాదాంగస్థానము - ఒక్క యెడమకాలిచేతల్లను నేల వానింది బైవిధా నమునన కూయమండి కుడికాలిని యెడమ కాలి కొడపై నుంచి చేతులు హస్తయమున జోడించుట, వామపాదాంగస్థానము ౩ దక్షిణపాదాంగస్థానము — ఒక్క కుడి కాలిచేతల్లను నేలవానింది దానిపై శరీరభార మొందించి బైవిధాన కూయమండి యెడమ కాలిని కుడికాలి లోడపై నుంచి చేతులను హస్తయమున జోడించుట, దక్షిణపాదాంగ స్థానము దీని యధ్యాస్తముగ అచాన వాయువు వశించుననియుఁ జెప్పబడినది

అంగురీదీపిక యాధ్యాస్త్రద్యంశ న్నా

యము — దీని అంగురీదీపియాధ్యాస్త్ర ద్యంశవిధి న్యాయమనియు వాడుచున్నారు చేరిదీపముచే దీపితవంశ బ్రయత్నించుట

యని యర్థము. అనగా చిన్నపాళ్లనుముచే పెద్దవని కేయలకై ప్రయత్నించుట యని భావము.

అంగుళ్యగ్రనత్సైవోవంగుళ్య గ్రేనశ్చ క్షతేతిన్యాయము — శ్రేలికాన వనకు

దాను తాకజాలవని భావము (అపాద్యము). “నహినుగిక్ష్మితోపివతుః, స్వస్థస్థమధిరో ధుంతురుతిరి” న్యాయమునకును దీనిని భేదము కలదు.

అంగుళ్యగ్రేపాస్త్రీయూధ శతమాస్తే-

నూరు వీరుగుల గుంపులు వా శ్రేలికద నున్నవని యర్థము. అస్పృశ్యుల దానిలు చెప్పుటయు దీన్వాయమును హేళనగా వాడుదురు.

అంగోరావట్టణము — కాలీఫాత్

శాలిగంధుడిగవీరవ తుక్కి ప్రకాశభుక్తి కార్యస్థానము లిట స్థాపించుచు ప్రభావ స్థానముగ నొనర్చుచుండినది. వనీపవర్ధతులతో నున్న నగరము. ఈసారముల చెండులదెడు అంగోరా మేకల పెద్దకలు పోదవుగా నుండును. వాని బొచ్చుతో మొహాయిర్ అనెందు బట్టలు నేసెదరు.

అంగోరాదేశము — ఇది యాత్రా

భాదమున ఒత్తిమభాగమున లోవర్గియూ దేశమున గలదు. పోర్చుగీసు కొలనీ ఆఫ్ అంగోలా మామడు.

అంజన — తొలక నొక యవ్వన కావ

వోమున, గామహావీరీయగు వానరమై, కుంజరుడను వానరునకు బుట్టి కేసరుడను వానరునకు భార్యయయ్యెను. ఒకనాడు మనుష్యరూపము ధరించి విహరించుచుండ

వాయువు చూచి మోహించి మూమయించు యాంజనేయుని గవెనట అత్రావు కంపా సరోవరమునక కిష్కిన్ధ కన్యల మువ్వయూక పర్యేత పర్యేతముల నైకాము రాజ్యమున నిప్పుటి యానెగుండిపురమునక నంబనాత్రి యనుచేరం బరగుచున్నది. విజయోగర రాజ్యము చూచుచు ఇది హిమవన్నగ ముపైనున్న తావు కాని, ఇది కావనియు, మధ్యకాలమున గల్గించులడిగదనియు నొక వాడుక కలదు. అంజనగిరి (నులైమాళ పర్యేతము) చూచుడు.

అంజనగిరి — నులైమాళపర్యేతము (పాంచాలదేశము చూచుడు. అంజనమామడు).

అంజనశ్రయము — మూడు అంజనములు

అని భావము. శ్రయంజనము చూచుడు.

అంజనవర్జితము — దీనిపైన కత్తి

యా శ్రమముంబడివని చెప్పుటచేనది.

అంజనవర్జుడు — తొక్కి ఘటోత్కచుడు.

పితామహుడు భీమసేనుడు. తొక్కి తల్లి హిడింబయను రాక్షస స్త్రీ. ఇతడు భారత యుద్ధమున అశ్వత్థామచే నిహతుడయ్యెను.

అంజన సిద్ధి — అంజనాద్యష్ట సిద్ధుల

మామడు.

అంజనాద్యష్ట సిద్ధులు — సిద్ధియన సిద్ధి

చుట, ప్రాప్తియనుట, లభించుట, చేసే ప్రయత్నము ఫలముగలయని యర్థము. అంజనాదిసిద్ధులు ఎన్నిది సుప్రసిద్ధములు.

౧ అంజనసిద్ధి పైపూత (లేవము) వలన గలదు లేక ఫలముగల్గుట.

౨ ఘటికాసిద్ధి (కొవధము మొదలగు వాని) కుప్పలమూలమున గలదు లేక ఫలముగల్గుట.

3 పాచుకాసిద్ధి దీనిని గమకసిద్ధియనియు నందును తాగనిన తావులకు గొరివంతనే పెడలగలసిద్ధి పాచలేపాగలవలన గల్గునది

౪ కరకాయ కేశ సిద్ధి ఇతరకరీరము లందు తనప్రాంత ప్రవేశింపజేసి చరిగవ గల్గుట

౫ దూరశ్రవణసిద్ధి దూరపుశబ్దములను వివగలుగు శక్తి

౬ దూరదృష్టి సిద్ధి దీనిని దివ్యదృష్టియని యు నంగదు దూరపుసంగతుల నెరు గు శక్తి

౭ కాలక్లాసిద్ధి దీనిని క్రికాలక్లామని యు నగుదు భూత భవిష్య ద్వర్తరమాన కాలములని యడచి, నకుదనున్న యడచు చున్నవాని చరిసికొనుశక్తి

౮ ఆకాశగమకసిద్ధి వారదాగలకుం గలకు దీనికి పాదలేపాద లక్ష్మరలేక (సిద్ధి సిద్ధిలు మాకును)

అంజయగోత్రము — తాగి గణము చూపుదు

అంజలి ప్రమాణము — ఆయుర్వేద మూలము చూపుదు

అంజలి హస్తము — హస్తాభి మము చూచుదు భరతశాస్త్రము చూపుదు

అంజీరు (నందు) చెట్టు — (వనపథి) లాటికాదము Ficus Carica అంగ్ల Figs ను మంజుల, అంతర ఇంకను దీనిని అత్తిమండనియు, సీమమేడిమండనియు నందుదు చాడ లేక మేడికాయలలో నొక తెగ వృక్షము దీనివద్ల బాగావించినదని లేక వాట్ల నెండలో నెండించి నిల్వయ్యారనియు భుజింతురు మంచి యాహారపదార్థము

పద్మసింహుడు నడిచేయును బలము చూచు ముఖ్యముగ గుండెలు, ఖాతువులు, కాలేయము (Liver), గురదాలు (Kidneys) పిట్టకు బలముచూచు అత్తి రక్తము, దగ్గు, వికారములను హరించుచు రక్తము గల్గించి బలమిచ్చును పంచదారతో పుచ్చుకొనిన వగరుపు దగ్గు శమించుచు పండ్రసము కుంపులా శీము పట్టింది కుంకుమకేయము అకుం ౬ సరు శ్వేతకమ్మ (గాల్చి) ను నిచా రి చుచు

ఎడబెట్టిన పల్ల సమభాసురగా గల్గి చుచు బలము ఖాతువును శీరశక్తి రక్త కరిమద్రుత అభివృద్ధిపరచుచు గుండెపానెట్టి రోగమును మూర్ఛ పక్షవాతము, విచా మాము శ్లేష్మము మలబద్ధరోగము వగ రుపు దగ్గు, గుండెలలో నొప్పి, మూల వ్యాధి, ఎల్లదొబ్బ (bpleen) యెక్కు ంబు, నిస్సత్వ మూత్రబద్ధము పిట్టను శరీరావ శియును బాదంపిస్తాలో కల్గినిన బల కరము అక్రోటుతో తినిన విషములను హరించి ఖాతువృద్ధికిరై యుండును అధి కముగ దీనిన పండ్రకు జబ్బుచేయుచు దీనికి విరుగుడు పెద్దతలకర్ర, అక్రో

అంటాముట్టారాని యగ్రహారము — నిరుపయోగమైన యాస్తియని భావము (తెలుగు పామిత)

అంటార్కిక సర్కిల్ (Antarctic Circle) - దక్షిణార్ధవర్ణమునకు ఉత్తరపుష్కలగా భావించ బడిన లేద ఇది భూమధ్యరేఖనుండి దక్షిణముగా సవరదయాచున్నర డిగ్రీల దూర మును నుండునది దక్షిణార్ధవర్ణమునుండి ఇది ఉత్తరముగా నిరుపయోగమున్నర డిగ్రీల దూరము

అంటార్టిటిక్ (Antarctic) — ఉత్తర

ధృవ ప్రదేశమునకు అర్కిటిక్ లని పేరున్న టులనే దక్షిణ ధృవమునకు అంటార్టిటిక్ లని పేరు ఇదియు కను కీతల ప్రదేశమై, జినుట ద.స్వాద్యైయ యందును, కీతకాల మున స్పిన్ డిశులంగల్లి అంధికార బంధువయై యుండెడిది ఇట్టి దక్షిణధృవ ప్రదేశము లంగ క్రీ. శ. ౧౮౪౧ సంవత్సరమున Sir James Ross గారు ఎక్కువ కష్టముల కోర్చి యా త్రవస్థ కొన్ని ప్రదేశములంగను గొని అందు ముఖ్యమైనది సోత్ విక్టోరియా యన ప్రదేశము.

అంటార్టిటిక్ భూ ప్రదేశముల మనుష్యులు లేరు చెప్పబడినది Albatross, Penguins, Seals, Walrus, Whales అనబడిన జన్మనముదాయములు వీరములందు సముద్రమునందుండుట.

ఇంక (Graham's Land) గ్రహంసు లాండు లనియు, (South Shetland) సోత్ పెట్లాండు అనియు, (South Georgian Islands) సోత్ జార్జియన్ దీవులములనియు మూడు దీవులసముదాయములు కలవని పోర్చియున్నాడు.

అంటార్టిక్కు ప్రదేశము — దక్షిణ

ధృవ ప్రదేశము చూడుము.

అంటుమామిడి — మామిడి చూడుము

అంటురోగములు — కొన్ని వ్యాధులు

అంటువ్యాధులని పేర్కొనబడినవి రోగి సాంగత్యమున సవ్యులకు వ్యాపించును అతడు పీడితుడని గాలియు, ముట్టిన యువ కమలు అతని సుంబంధముగల్గిన బట్టలు మొదలగువన్నయు వ్యాధిని వ్యాపింప

తేయుననియును అందు గాలి ముఖ్యమని యు చెప్పబడినది కొంద ఛాంగ్ల వైద్యులు నోరు మూసికొని ముక్కుతో నూసిరి టిల్చుచుండిన అంటువ్యాధుల వ్యాధకమంత గనుండదని యనుచున్నాడు కాని అట్టి రోగులతో సంబంధముం గలుగక తప్పనితరి ఎక్కువ ఛాంగ్ల గొనుచుండవలయును.

ఎంతయు అగ్నియందలి వేడిమియు అంటు రోగిపు జరమ్ము లైపిలైలను మాడ్చివేసి నివారించునని చెప్పబడినది కొంతవరకు పరిశుభమగు యువకమును, గాలియు నివారణకరములే నందురు అందు సముద్రోదకము బలముగ వనిచేసి నివారించునట. ఇంకను సున్నపుఘటంబు గంధకము కార్బన్ ఘటంబు చక్కగ నివారించుట Carbolic Acid, Chlorate of Lime, Sulphate of Lime, Potassium Permanganate, Ozone, Sulphuric Acid ఇంకను ఇటీవలి పరిశోధనలు, అప్పుడు చేయించిన కాఫీగింజల కాఫీ ఎక్కువ బలముగ వనిచేయంగల Deodorant అనియు తెల్పినది. వేడినీళ్లు చక్కగ శుభ్రపర్చునందురు టిటి కీల వ్యాధములు తెరచియుండుట మంచిది.

అంటువ్యాధుల జెరమ్ములమై (క్రోమి, బేక్టీరియా, బేక్టీరి) — ఒకచోక

వ్యాధిచే కాళమడు దు తరి, యోనినుండి యావ్యాధి ఇతరులకు వ్యాపించి యింటి వానిగూడ వ్యాధిగ్రస్తులుగ నొనర్చినని దానిని అంటువ్యాధియందురు. ఇక్కల, మున, అంగ్లవైద్యకామ్రజ్ఞానము మనకు శుభ ప్రవ్యాధులు, జెరమ్సు (Germs) వలన గల్గుచున్నవని తెలపవలయుచున్నది.

ఈ అంటువ్యాధులు రెండువిధము లు నున్నవి. అవి కంటేజియస్ అనియు ఇన్ ఫెక్టివ్ అనియు, రోగిని కాకుటలేక రోగియొక్క వాడుకపదార్థములను, అరోగపు జీవముల అంటియందువలన వాట్లను దాకుటవలన, అ రోగియొక్క రోగపు జీవముల కాశించుటవలన లోనికిం చేరి అరోగము కాశించుటవలన గూడవ్యాధిచేర్చుచున్నవని నొనర్చుచున్నవి. దానిని కంటేజియస్ Contagious Disease అనెదరు ఇందు జ్వరములు మొదలగునవి చేరియుండును.

కాకుట మొదలగు సంక్రమణములనూల మునమాత్రమేగాక, రోగియొక్క రోగపు జీవములు గాలియందు నీరు మొదలగు వాట్ల యందు పడి, తీసికొని పీల్చుటవలనను, దాహము త్రాగుటవలనను అవ్వలలోనికిం చేరి శిశువు, వారికిగూడ రోగముగల్గించుటవలన వ్యాధికముగాంచువ్యాధులగు Infectious Diseases అనెదరు. ఇందు ఉబ్బునపుడగు (Consumption) మొదలగునవియు విషాది మొదలగువ్యాధులు చేరియుండును. సర్వరోగములకుం గారణముగ కెప్పలుచిన యీజరమును పరమాణుహావములై, అన్నియు నొకటిగ పెక్కుం ద్రవ తలంపబడుచున్నవి, పరిశీలనలో ఏట్లయందు కేదము గన్పడెడినను జెర్మ్ (Germ) యనునది ప్రారంభదశ యందుండునది. ఇది వెజిటేబుల్ (Vegetable) గనో Animal గనో ప్రారంభమై ముందు పెరుగనై యుండువలన యీజరం అనెడిది.

మైక్రోబు (Microbe). ఇది జీవము యొక్క తర్వాతిదశ ఇదియును కరీర ధర్మమున వెజిటేబుల్ గనో ఏనుజుల్ గనో

యుండుంగాని సూక్ష్మజీవులమొదలుగ నుండియు జీవితము ప్రారంభమై దనరెడిది దీని కవయవము లందుచుయు ఉండకపోవు టయు కూడ కలదు.

బేక్టీరియా (Bacteria) ఇది ప్రత్యేకముగ కల్గినను కలుగును, లేక మైక్రోబు యొక్క వెజిటేబుల్ కరీరావస్థ ముదిరియైనను కావచ్చును. దీనికి వెజిటేబుల్ కరీరము ప్రథానము. క్రోలస్ యెట్లు మొదలగు మొక్కలకులుట్లు ఫంగస్ Fungus వంటిది, దానినన్న చాలా తక్కువవనోమాముం గలది అజాతియో, లేక వేరొక జాతియో పరిశీలనవలన స్పష్టమగుగాని గుండ్రిని బంతులంగనో చుట్టుకొనియుండు Spiral గనో యుండెడిది.

బేసిల్ (Bacille) యనునది బేక్టీరియాకు తర్వాతియవస్థగ నెప్పులుచుచున్నది ఇది చిన్న చిన్న కరలవలె పెరుగుటచేసి యీ జీవించినవలె బేసిల్ యెవ్వయు, బేక్టీరియా లోనిదని చెప్పవగుంగాని బేక్టీరియా యెవ్వయు (ముదిరినవైని) బేసిల్ యెవ్వయు గాదు ఇకను నేదయోవముల నంది జీవనముల నొనర్చగలది యగునని తలంపబడుచున్నది. రోగకారణముగ జీవము, ఇట్లు చతుర్విధములుగ నొగ్గవైద్యులు తలంపరు. అయి శ్వేదవైద్యుల వద్దకి చేరు. ఇటీవలి పరిశీలనలు ఒకేవిధమగు లక్షణములు గల వ్యాధి ఒకేవిధమగు Germ వల్ల కలుగుచున్నవని బయల్పరచినవి. రోగము క్రొత్త కాపున అంటుటకు వ్యాధింగలుగ జేయఁదగిన కీ ప్రత్య, సంఖ్య గల్గియుండవలయుననియు తగినన్ని సూక్ష్మజీవు లంటుటచేడోక అనుకూల పరిస్థితులుగల కరీరకేంద్ర మువలనయంద జరిగినయి. పరిశీలనవలన తలెనెడి.

ఈసూక్ష్మజీవులు రెండు తెగలుగ నుండును. కొన్ని వాయు ప్రసారము గలతావులందే జీవింతును. మరికొన్ని గాలిలేని తావులందే జీవింతును. కొన్ని ప్రాణములుగల శరీరభాగములనే శిని ప్రతుకును. కొన్ని కుల్లిన దీర్ఘ కదాళములనే తిని ప్రతుకును. కాని ఏటి యావళము నేవలము బంతు సబంధమే నని చెప్పుటచివడి. ఇదియే సూక్ష్మజీవులని చెప్పుటచలయును. ఇవి శరీరమంతయు కౌశికముగ నుండు బంతువులు. ఈ వీరకగ శరీరముగదే ప్రోగ్లాస్టా సమ జనింబు. స్వచ్ఛముగ మూల కదాళముగదేని (ప్రోగ్లాస్టాసమ — జోటిని చూచును). మరియు ని కణమధ్యమున ప్రాణము (Nucleus) ఉండవలయును. దానియందొక భాగమును చాచి పోషించి శరీరము నొకటి రెండుగ కేసర్వులయు, రెండు నాలుగుగ నొకర్వులయు, వాల్ల ఎన్నిది నొకర్వులూ తేయుచు, ఏటి జాని సంఖ్య వృద్ధియగుచుండును. దీనివలన ప్రాణమునూ విభజనబడుచుండునని తెలుచున్నది. కొన్ని జాతుల సూక్ష్మజీవులకు తోడిబంధును. తోడిలదానూ యివి ఆవళమును దినునందురు.

చరిష్యరముగల్గించు కొన్ని సూక్ష్మజీవులు స్త్రీ పురుష భేదములగల్గి సంజాతముంగననని భావల మరిభేదవలన బయల్పడినది. తామర కోటి మొదలగు చిన్న వ్యాధులుగల్గించు బిరుమునూ, చెట్లపై ఆగుచు పుగిరొగమునూ ఈజాతియేని చెప్పంబడినది.

జేర్టిరియా — ఇది శరీరము ముక్కలు ముక్కలుగా విరుగుటవలన వృద్ధిజెందును. ఒక్కొక్కదాని శరీరపరిమాణము ౧/౧౦౦౦ -

౧౦౦౦ అగుభేదముగలెక్కిందియున్నాడు. ఇందు ఈజాతులుగింపు కొన్ని కుల్లను హరించి శుభ్రతం గల్గించును. కొన్ని విషమును కల్గించి వ్యాపింపజేరి రాధించును. కొన్ని పులియజేయును. ఇందు చీమును గల్గించు జేర్టిరియా గోళాకారముగ నుండును. యేయ దగ్గను గల్గించు సూక్ష్మజీవులు కణికలవలెను, అంత్రాక్కు సూక్ష్మజీవులు గొలుసులవలె నుండును. కలరాగల్గించు సూక్ష్మజీవులు ఇంగ్లీషు కామా (1) గను, ధనుర్వాతము గల్గించు సూక్ష్మజీవులు బాజాకర్రలగను, సవాముని గల్గించు సూక్ష్మజీవులు మరమేరులుగను ఉండునని చెప్పుటచివడి.

అంటానంటా ఆనాదివానిది, రక్తూ

రక్తూ గంగానమ్మిది — ఒకరి చేత పెట్టి తెచ్చి ఇంకొకరు తినివేయుట కీసానంత వాడుచున్నారు.

అండకుక్కుటి న్యాయము — స్త్రుష్ట

ముందా కోడిముందా యను వితర్కముని భావము. స్త్రుష్టలేనిదే కోడి పుట్టకు (కోడి స్త్రుష్ట) ఆ కోడి లేకున్న స్త్రుష్టపెట్టుటయే సంభవించగలు. కాన స్త్రుష్ట ముందా కోడి ముందా యను వితర్కము తెలుచదికాదు. నిత్య ముందా పెట్టుముందా యను అంధ్ర తోకోకిలం వదియు నిజురమే ఇచ్చినది.

అండమానుదీవులు — ఈ ద్వీపములుకు

నికోరార ద్వీపములవలన శరీరదోషమునకుం జెందియున్నవి బర్మాకు చెబుతిదికగా ౧౨౦ మైళ్లదూరమున బంగాళా ఖాళములోనిది ఇం దాకు పెదదియు ౨౦౦ చిన్న ద్వీపములుకు కలవు. అడవులుంటున్నవనిది కలగ ఏటియందు కలదు. ౨౧౦౦

చతురపుష్పైశ్చైత్యైశ్చాల్పమనియు, ౧౭౮౧ర
జనవరి ౧౮ యందు చెలియచున్నది. పోర్టు
పైను రేపునలమును ప్రభావ స్థలమునై
యన్నది.

అండ్ ప్రూఫ్ — Under proof

ఎలక్ ప్రూఫ్ అగుట కథము.

నిమోగలిండు పానీయములు అనేక
ములు కలవు. అందు కొంతకొంత పాలుగ
నాల్కొహలు (Alcohol) చేతకపోవడ.
సారా, విష్కీ, బ్రాండ్, పాంపియర్, గోగనక్,
రమ్, వీరు నియదలగు నిమోపానములకు
(Spirits) అని వాడుక గలదు. ఇవి
యన్నియు మంచును మరియు నివి నీటితో
గలిపిన గలియునవి. విక్రియించువారు వీటి
యందు నీటింగలిపి విక్రియింతురు వారు
స్వలాభముకొరకు నీటివర్షముగ చేర్చి బల
ము గోల్పివలెయతుండ ప్రభుత్వశాఖలలో
నొకశాఖోద్యోగులు (Excise Officials)
ఈసారాయములు బరిశీలించుచునరు చాని
విభాన విడి

కొంచము తుపాకీమందు దీసి చానిపై
వీ సారాయములొని దీపముచే ముట్టినురు.
నీటిపా లభికముగాకుండిన నాసారాయము
తోపాలు మందును అంటుకొని కాలిపోవును
దీని ప్రూఫ్ అనెదరు. నీటిపాలు తక్కువ
యైయుండిన, మంట అతితగిలెకముగ నడచు
టను Above proof అని యందురు. ని
తక్కువ యగుచో ఊదారంగు మంట
మండి, నీటివెచ్చుచే మంద తగిసి కాలక దిమ్మ
కట్టి యుండును దీనిని Under proof అని
యందురు. ఇది సారాయముల ఋజువు
(Proof)చేయుట. ఇదియొక ఇంగ్లీషు సారా
యము, ఒకదేయ దిగ్రిల Fahrenheit

వేడి ప్రదేశమున, ఒక బొమ్మ సారాయమును,
ఒక బొమ్మ పరిశుద్ధీకరము (Distilled
water) ను ఒక త్రాసునంగుంచి తూచి
నచో నీటిబరువు తడముడు మంతలలో
సారా బరువు మంద్రెంజువంతట లుండవలసి
యందును అది ప్రూఫ్ గ నెంతయ బరు బట్టిన
యగునో బరువగు నీతక్కువగా గల్గినది
ఎరింగి అండ్ ప్రూఫ్ (Under proof) అని
యను, బరువొకను తగ్గియున్న నీటి పాలు
తక్కువయనియెరింగి ఎలక్ ప్రూఫ్ (Above
proof) అనియును గ్రహించురు అల్కొ హలు
(Alcohol) క ౫ వేగియగుట Fahrenheit ౫౭
డిగ్రిల వేడియు సారాయమున కొద్ది
భాగముగ గల్గునీరును Distilled water
కేవలములని మనసునంద చుకొనవలయును

ఇక్కలమున హైడ్రోమీటరు (Hydro-
meter) అను ఒక యంత్ర సహాయమున
సారాయములు బరిశీలించి అండ్ ప్రూఫ్
నంగ గాని ఎలక్ ప్రూఫ్ న గాని డిగ్రిలం
నూడ నెరుంగుటయొక వేర్వేరు అంతులే
నని (Temperature) కేతోష్ట ప్ర దేశము
లకు వేర్వేరు విధముల పథకములు గల్గి
యున్నారు

అండ్ ప్రొటెస్టు — వాణిజ్యసంబంధ

పరిభాషాపదము. Under Protest
సమ్మతితో బలాత్కరించబడి, నిరోధపుచ్చ
కముగ చేసినపని.

అండ్ రైటరు — వాణిజ్యసంబంధ పరి

భాషాపదము. Under writer ఒడవల
(వ్యవస్థాపకు) భీమా (Insure) చేయువాడు.

అండవాతము — అంగ్ల Hernia. అం

దము (వ్యవహము) లలో నొకటిగాని వాపు
ఫలపు పోటులు గల్గియుండు జుబ్బు.

అంధారా దేశపు ప్రభుత్వము — ఐరో

పాఖండమునందలి తూర్పు పై రోస్సిలోని ప్రజా ప్రభుత్వదేశము. సూలతోబడియోజ చతురపుస్తకం పై కాల్యమునియు, అరువేలు ప్రజలనియు చెప్పుబడినది. ఫ్రెంచి ప్రభుత్వమువారి రక్షణతో మున్నవనియు, అంధారా ప్రధాన నగరమనియు చెప్పుబడినది.

అంతఃకరణములు — మనస్సు, బుద్ధి,

అహంకారము, మది కొంచ రిమూల్య దిశ్ట మూత్రేయ ప్రవేశకరణచతుష్టయ మంగనా నిట్లనే అవైర్విధ్యము లనియు భేదము.

అంతఃకర్మ పాతము — సన్నిపాతదోషము చూడుము

అంతరగిరి — బంగాళములోని సవైల్పరగ గాలోనున్న రాజమహల్ కొండలు మధ్య పురాణము గలది అధ్యాయమున దీనిని గూర్చిన ప్రశంస కలదు. వంగదేశముః జామము.

అంతరరామర — ౧ Pistia Stratiotes & Cassytha Fileformis, సెం. ఆకాశవల్లి (కొందరు దుష్కర్మయనియు ననిరి). చెరువులలో నీటిపై తేలుచుండు లత. దీనివేరు అడుగున భూమియందు బురదలో నాడినదు నాలుగు లేకున్నను లేక పోవును. దీని యాకురసమును కషాయమును తీసి, కారము గల్గి దగ్గు, కాళి, ఊబునము, వాళపైత్యము, తేవల పైత్యము, అతిసారము, గ్రహణి, మూత్రకృచ్ఛము, మేహదోషముల నడచును. కొంచెము చలవతీసి, బలము గల్గించును. చిర్యవృద్ధి నివృత్తు. అకులము నేతితో పెన్నతేసి, పైన కట్టుచుండిన మూలశంకవాద్రి తగ్గును.

అంతరంగ బహిరంగయో రస్తరంగం

బలీయః ఇతిన్యాయము — బహిరంగ స్థితికన్న నంతరంగస్థితి బలమైనదని యర్థము. మూలమునున్న వాటికన్న సమీపస్థముగను బలీయములని భావము.

అంతరింద్రియములు — ఇంద్రియములు చూడుము.

అంతరిక్షండు — ఋగ్వేద దశమాండలమున సభ ప్రశ్నదన, పైహూత శబ్దములు, అంతరిక్ష శక్తిగ్రాములుగా భవించుచున్నది. కూర్మ పురాణములో సంతరిక్షుని స్థానమునఁ 'భవ్యడు' అనియుఁ గలదు. ఈతడు ఋగ్వేదమునఁ గొన్ని సూక్తములకుఁ బ్రోక్షయి యున్నాడను మురారానుభవ కుమారుడు, శ్రీకృష్ణునిచే నిహతడైనవాడు.

అంతర్దాసుడు — ఈతనికి విజయాకృషిని యుం భేదకలదు. పృథువక్రవర్తి కుమారుడు. ఈతనికి ౧ శిఖిణి యనియు ౨ నభ స్వతియనియు నిరువురు భార్యలు శిఖిణి వశిష్ఠ కావమువలన భూమియందు పుట్టినది. ఈమెవలన ౧ పావనీశు, ౨ వనమానుశు ౩ నందియను పుత్రులు గల్గిరి. వీరు శ్రేతాగ్నులనిరి. రెండవ భార్యయగు నభస్వతి వలన పాదీరానుడను కొమరుడు గల్గెను. అగ్నులు చూడుము.

అంతర్దాహము — అంగ Burning sensation inside and restless feeling in the body పురుషులకుగా స్త్రీలకుగా గల్గెడి రోగము లేక వేదన.

అంతర్వృద్ధి — అంగ Hydrocele దీని ఖుహార్తయ నందు కరీరమున భోజన దోష కారణముగ నుత్పన్నము నుత్పన్న వదాళములు కూడి వాక్యము ఎత్తడి చాత్రికమపులో చెమటకు వ్యవహారములోనికి దిగిన (బుద్ధుడు) జుట్టు దీనికి అంగ తైద్యముమేరకు కృత్యము చేయవలెను.

అంతర్వాహినీనది — ఒక కర్వతముగల నదిగాని ఒక జలనియమముగలదిగాని జలనియమముగల మందిర్య వాహమునకు నదియని పేరు. ఇటు భూమిపైనుండి ఎవ హియ మార్గము పట్టుకుని అది సముద్రమునకు వెళ్లి యుండును. అట్టి భూమిపైని తాళులగు బంగమట్టి నేలగాని బురదనేలగాని యుండునది ఎత్తైన ప్రాంతమున నుండును. అహిరాన్వాహినులనందును నీటిని సర్వసాధారణముగ నుండుని వాడుచుండును.

ఇంత భూమిలోనుండియే ప్రవహించు నీలు కొన్ని కిలపు వాటి కంతర్వాహినులని పేరు. భరతదేశమునది ఉత్తరభాగమున నున్న సింధువును సరస్వతీనది మైవాళవర్వతములు లేక శివాలిక్ పర్వతమునంద జన్మించియు కొంతవరకు ప్రవహించి భూమిలోనికి దిగిపోయి ప్రవహించుచు మరికొంత దగ్గర కొంతగల బయటపడి భూమిపై ప్రవహించుచు అనగా కొంతవర కంతర్వాహినియై సదరదియు తరువాత బహిర్వాహిని యగునని భావము (సరస్వతీనది చూచుచు).

గయకు ప్రక్కనుండి ప్రవహించు ఘర్గానీ నది వేపనికాటమున నినుకగుండా ప్రవహించుగాని నినుకపై బహిర్వాహినియై ప్రవహించునది దీనినికూడ నిలు సంతర్వాహినియనియే సంపద ఇటు నిర్తరి నినుకయందు

నిలదియుండు నిరసి కలవరము ప్రవహించుచునే యుండెడిది దక్షిణ భువరాపురమునంద నైస్సరదీయు నిట్టి వేపనియందు దినుకొండ సంతర్వాహినిగన యుండును. గాన వర్షకాలమున బహిర్వాహినులుగనే ప్రవహించుచు నుండు.

అంతర్వీపికాన్యాయము — ఎక్కువతావులకుఁ గన్పట్టు మధ్యగా దీపముయలు యని భావము ఒకపని చేయుటతో బిక్కు కార్యముల కుపచరించుటయందీ న్యాయమును వాడుచుండును.

అంతర్వేది — గంగా యనువానమల మధ్య భూభాగమునకు ఈ పేరుండెనని భవిష్యపురాణము 3 వ భాగము 10 వ అధ్యాయము వివరింపఁబడినది దీని సాప్తాహముల కాలక అనవరు (దోయన 10 వదియు ఆద అగు దీక్షమునియు సర్వము) రెండు జలవ ౨౪ ఎరు ను దునుడి యనిభావము.

ఇకను అంతర్వేదమున నిట్టుటి పశ్చిమ గోదావరీ మండలమున సరసాపుర ప్రాంతమున అంతర్వేది యని ఒక గ్రామముకలదు. అది నృసింహ దేవస్థానమునలె చేరందినది, సముద్రతీరము గ గానదియగు రెండు కాలుల నడుమ అంతర్వేది కాన్యాయనంద అంతర్వేదమునంద (కూర్) కలదు నేది యనున యజ్ఞార్థ నేది లేక తావు.

అంతర్వీరానది — విష్ణుపర్వతమున జనించునది.

అంతస్తాప్తి బహిశ్చితమై — ఇది సంస్కృత లోకము లోనల నేడి, తెలిసి కీతలముగాని యిట్టియు లోనల నుగయుం

దీయ బయటికి తీయఁ మాటలబాదునాఁడు
గూర్చి యా వ్యాధియము వాదవదు కడటి
యని భావము.

**అంత్యనిష్ఠురముకన్న నాదినిష్ఠురము
మేలు** — ఒక కార్యమువఱుగించునని
చేసి ఒక వారికువఱుగించక నొప్పిం గల్గిం
చుటకన్న అదియందే తాఁబానిక నిరాశరిం
చుట శ్రేయముని భావము.

అంతిసారుడు లేక మతిసారుడు —
అల నొక పూరువంత వృత్తియందు తృప్తి
ప్రాప్తివ్యాపించుచో ను చేయునై కుమారులు
నువతి, ప్రియతమ, అర్పణిధుఁడు

**అందని పూలన్నియు దేవున కర్చిత
మర్తము** — తేరకబుట్ల వాప్పివారిం
గూర్చి పాదక

అందరానిపండ్ల కాశించినట్లు —
చురా యని భావము

**అందరికీ నేనులోకున్నయెడ నాకు
నంబికిందయ్య లోకున** — అక్క

**అందరికీ కతునములు నల్లిన బల్లి
కాగు కుదిరిగోరెంటో వదిినట్లు** —

**అందరూ అందలమెక్కినారెయ్యితే
మోననారెప్పరు?** — ఇది సురాశును
నివసి చుచు సుఖమంది దెల్పు సామెత
అందలమంగల క్కలుమునియుందని ప్రవాళి
దీనిని కొందరు టంబాక అనెదరు.

అందితే శిగ, అందకపోతే కాళ్లు —
వీలులేనిన పవకారము చేయకు, వీలు
కాళ్లు కట్టించుకొని ప్రాణేయవడుట యని
భావము. ఇది ద వృద్ధి లక్షణముగ నిరస
చగా బుట్టు సామెత

అందిరకులగోత్రము — అర్జునవృద్ధు
గం. ౨ గోత్రములలో నొకటి అద్వైతకుల
చూపడు.

అందుగబెట్టు — లా Boswellia
Serrata అంగ్ల Indian Olibanum.
సూ కంఠము, గజభామ, పల్లకి, గజ ప్రియా
ఇది శుభముల చెట్టు దీని ఖిసును లేక
బాకకు అందుగబెట్టుదు, కుంగుదువ్వము
ఫలంగిసామ్రాజి అని యందదు. దీనిచేట్ల
వగడుగనుండి చలవనీ కఫము, ఉష్ణావము,
జ్వరము, వైశ్యక్రకోపము, తాపములను
వారిండును. వీర్యవృద్ధికరము. దీని కామ
లేతవ్వము పెరుగుగ, చేంగ నుండి చలవ,
శ్లేష్మశ్వాసాని చేయును.

అంతుగు బాక (లేక ఫలంగి సామ్రాజి)
గూర్చి ఇటుల చెప్పబడినది దీనికి సుస్మృత
మున కుంక, పీష్టగంధ, బలి యని చేతకలప్ర.
ఇంకను కుంగుదువ్వముచుండును నందను
దీనిని సువాసనకై ఘాతపివ్యముగ వాడు
దురు. ఫలంగిసామ్రాజిని పీష్టలోపేరి కాది
వదికట్టిన శుద్ధిమగును. వీరవ వల్కాప్రియైన
వణములు మానుదు. గాయములు మాగును.
ఇది చలవనీయును. త్రిదోషములు, వ్రణ
ములు, గాయములు మానుచు. జ్వరకీర్తము
తగ్గును. వైశ్యక్రకోపము, ర కైవర్యము,
వ్యాధిగములు, గ్రహశో, మలబద్ధము,
ఉష్ణావము, తాపము, రక్తిగ్రహశో, నివారిం
చును. వీర్యవృద్ధి గల్గించును. శుభో
శేషించిన సెగలోగము తగ్గును. బలము
గల్గించును.

అందుగుల చేకయ్యకవి — అంగ్ర
కవులలో మధ్యకవులందు వనిగనెంచబడిన
వాడు. విద్యాగ్రాహ్యునివాడు, తండ్రినేను
సూరగు

రచించినది రామరాజీయ మను నామాం
తరముగల నరపతివిజయము విజయనగర
ప్రభువులకు నరపతులని నామకయూడెనన
అనగా కాబులములు వీరి కధికముగ నుండె
నని భావము రామరాజీయముచరిత్రాత్మక
కావ్యము ఇందు రామరాజ పూర్వపు
యొక్కయు రామరాజయొక్కయు నరీతము
యెట్లుచేసెనని ఈయన శ్రీకృష్ణరామని
యల్పము ఈ కావ్యమును రామరాజ తన్ను
డగు తిరుమలదేవరామని మనుమని మనుచు
డగు కోదండరామరాజునందు గొప్పనిచ్చును
కని యానాటివాడగుట శ్రీ మద ౧౦౦
ప్రాంతమునకుండి యుండునని తలచుట
చున్నది

అందేరకులగోత్రము — ఆర్యవైకృల
౧౦౩ గోత్రములలో కాకట వైకృగోత్ర
ములు చూడుము

అందేరకులగోత్రము (కాష్ఠీయగోత్రము
(౬౪) వీరిని అద్దరకులు, చివ్రకుల, చివ్ర
కుల, చివ్రాలకుల, చివ్రమశిష్ట అనియు ను
దురు పర్యగణము, పర్యస లేక పర్య
వ్రాతన అని సంస్కృతగోత్రము, అనంత
సూత్రము, యజుర్వాక్య, ప్రమాణగ్రంథము
మత్యమూత్రము, వృషభశ్రేణుదేవత, భార్య
కుసుమాల, కావేరీరము తపస్వీయము, పుష్ప
సరస్వతీలోకము, జవముదకలమ్మ, వీరసంఖ్య
౭౦, క్షేత్రసంఖ్య ౭౦, భాష్యము దామము,
సరదీపండు వర్ణనీయము

**అంధ అంధిరానది, వందనానది లేక
వంద్రావతీనది —** దీనిగూర్చి దేవీభాగవ
తము అష్టమస్తోత్రము ౧౧ వ ఆధ్యాయమున
వ్రకంభ కలకు

అంధకవర్తకీయ న్యాయము — గుడ్డి

వాడు, కొదవలి యని యర్థము దానంతట
నది సాధవించుటవలన జరిగిన పని యని
భావము అలాకంపాకీ న్యాయమును
ఇట్టిదియె (మామ)

అంధకుడు — యువగోష్ఠుడగు సాత్వ

తుని కుమారుడు పుస్త్రులు భజమారుడు,
కమలము, నుది కంబులన్నిష్ఠుడు అను
వారు మరయు అంధకుడను దనబడు
శివునిచే నిహతుడై వాడొకడుడెను

అంధగజన్యాయము — గుడ్డివాని

వీనుగని యర్థము కొదవ గుడ్డివా
డైన యేనుగ ప్రియంబువో ఎరుంగదలచి
ఎయిలెటలో నొక వీనుగును సమీపించి
దాని మావట్టిడు సహాయమునగాజోలు
ఒకడు తొందిముచ్చ, ఒకడు చెప్పి, ఒకడు
తొకను, ఒకడు కాలిందడిచిచూచి, కొద
మొదడిచివాడు సముపరి నుండచున్నాడు,
యెని తడిచినవాడు వీనుగు చేటవలె నుడు
ననియు, తొకొదడిచినవాడు చీపురుకట్టవలె
నుండుననియు, కాలిందడిచినవాడు మాలము
వలె నుండుననియు గ్రహించిరట అట్లును
లకుండెలసినది ఇటులనేయిండునని భావము

అంధగోలాంగుల న్యాయము —

గుడ్డివాడు, గోవుతోక యని యర్థము. ఒక
గుడ్డివాడు చాలతెలియక ఒక యాచారియలు
నల్లారుచుండ నొక దురాత్ముడు చూచి
ఒక ఆవుదగ్గరకువెచ్చి దానితోక నాయంధుని
చేతనూచి దానిబట్టుకుని వెంటబున, గ్రామ
ములోని కేగంగలవని సలహా యిచ్చుటకు
దుర్బాద్ధులు సాధువుల సహాయపరిలోని
దింది కాము వివోదించుట లేక లాభించుట
కీన్యాయమును వాడుదురు

అంధకదర్శన న్యాయము — గ్రుడ్డివాని కద్దముఁ జూపుటయని యర్థము. నిరర్థక కార్యమని భావము.

అంధ నదము — బ్రహ్మపుత్రము.

అంధవరంపరాన్యాయము — గ్రుడ్డివారి సమూహము తమలోకామన్యోన్యము వారి చూపుకొనుచు నడచుట కరము. అందరూ అడ్డములేగాని ఒక్కడైనను తెలివగలవాఁడ న్యవహారమందు లేదని చెప్పటకీ న్యాయము నుపయోగించుచున్నారు.

అంధస్యేవాన్యలగ్నవినిపాతః పదీప

దీతి న్యాయము — గ్రుడ్డివానిం బట్టు కొనిన మరెవ్వరికీ గ్రుడ్డివానికీ, మొదటి గ్రుడ్డి వానికంటే అడుగడుగున కంతరాయములే నని భావము. తనకన్న మందెక్కిరియించునట్లు వారి సహాయము తన్ను దర్శించుచుగాని తన వలె దుఃఖితియందునట్లు వానింబట్టుకొనిన తనకు ప్రయోజనముండదనుట కీన్యాయ మును వాడుదురు.

అంధ్రా నైటు రాక్షస బొగ్గు —

(Anthracite Coal) ఇది యొక చాలి రాక్షసబొగ్గు. దీనిని Highly Fossilised Coal అని యందురు. ఇందు Vegetable origin traces చాల తక్కువగా నుండును. చాలా గట్టిగానుండి పగులుటయుదు పెళ్ళు నుగా నుండును. Bitumen ఉండని 90 Percent కార్యముగల్గి పన్నముగ నిలచి కాలుచు, సావారంగు మంటలతో గొప్ప వేడినిచ్చును. దీని కాలిన వాయువులు ప్రాణహానికరములని బోల్చుచున్నవి. అది గాలింకాద పొడిగా తేయుట కనిపెట్టుఁ బడినది. దీనిధర విరోపా దేశములందు

మామూలు రాక్షస బొగ్గుకన్న రెట్టింపుధర గల్గియున్నను అమ్ముడుపోవుచున్నదనియు, దీనిని రహాలు బాగుచేయుటయందు నుపయోగించుచున్నారనియు తెలియుచున్నది.

అంధుఁడు — అక్రియతతి, చంద్రవంశపు మ్మత్రియుడు, తండ్రిపేరు సేతువు, కుమారుడు గాన్ధారుడు. దృష్ట్యానిబోత్తుడును, భావపుఁడగు విద్రుదిత్రినుతుడును, అంధుఁడను నామధేయములు కలవారు. బృహస్పతికి శ్రేష్ఠ పోదరుండగు ఉత్తరన్యూనం మనుజుడును కల్గిన సుతుఁడు. శత్రుని దీర్ఘ తముఁడను నామాంతరమును గలను. అంధుఁడు అనగా కన్నుండియు, కనుపాత పనిచేయుచున్నట్లు మనకుఁ దోచియు, అంధుఁలకుమాత్రము కానరాకుండును.

అంధున కద్దముచూపినట్లు — నిరర్థకమని భావము.

అంధేరినగరము — ఇప్పటి యలహాబాదున నైదురుగ గంగ కప్పలి మాచ్చు రీతమున కొల్లింటి ప్రతిష్ఠానపురముండెను. అట అదిని చంద్రవంశపు వృషాలయ రాజభానిగ రాజ్యపాలన మొనర్చిరి అదికాలము ముగిసి కాలి బూడిద యాయెను. పిదప దానికి గుహస్థియని పేరుగల్గెను. హిందీ భాషయందలి దఖాస్నా (తగలబుట) భాతువునండి యాచేరు వాడుకయయ్యెనుట. అంతటితోనాగక తిరుగ నట పట్టణముకట్టఁ బడినను గుహస్థిసామయే నిలచెనుట.

ఇప్పటి రీవాసంస్థాపపువారగు లేవాబప్పి (వేపవంశపు) మ్మత్రియు లాగుహస్థినుండి పద్మినవారెనయు నందురు. ఇంకను అల్పాదా పురియందలి జోషి, బ్రహ్మణ

కుటుంబములవారు కామాదిని ఘోషింపండి వచ్చినవారేయని చెప్పబడినది రీవాలోని బీవాబ్బి వృత్తియులు పిదప బాఫీల్ వృత్తియులచే బయ్యవలసి వారి పాలకులలోనై యున్నారు

ఘోషి తిరుగ కట్టబడిన పిదప వల పాలించు రాజులలో కడకో వరిపాలనా క్రింద రీవానుండొక దు భూపాలునిదాయెను అతని పరిపాలనయందు ఆపురి కంధేరిగర మనియు, అతనికి పార్వాగురాజుయనియు పేరయ్యెనుట మహాప్రతిష్ఠించిన ప్రతిష్ఠాన పురవిజ్ఞులకుట పగచుచుండిన ప్రజలు పోషక 'అంధేరినగరీ చావట్టాటా' అని శబ్దములు అని వాడినట నేటికి ఆసామిర వాడ చునే యున్నారు అవ్యక్తతను అని మధ్యతను చెప్పుట కిట్లనెదరు

అంధేలానది— చంద్రావతీనది అంగదేశము చూచును.

అంబటి మాటి కూర — (వనామధి)

దీనిని అజితమూడినూర యనియు ననెను కలగు లా Boerhavia Diffusa అంగ్గ Spreading Hog weed ను శ్వవాడిక, కుండలన్నద, రక్తపుష్ప యని యందురు ఇది ఎరుపు తెలుపు రెండుశేదములు కలదిగ నుండును ఇది గరితరణాశులలోనిది తెలుపురంగులకూర, మైద్యవృక్షము శ్రేష్ఠ మందురు ఇది వైద్యోగయోగకరమునని ఇది కహూమము, రసము, చూర్ణములుగఁ జేసి చెట్టునమూలముగఁగని, మేనుమగాని అశుమగాని మైద్యులపయోగింతుమ మల మూర్తముల దెదలించును చలవజేసి క్రింది పోగు మొనర్చును శ్లేష్మము, జగ్గలు, పగరుపులు, తిబ్బనము, తిబ్బుబాధ్యము,

నెగలు పొంచును మోతా దెక్కువ యిచ్చిన వాంతలగును తిబ్బుగలచోట, దీని రసమో లేక కషాయమో పూయు చుండిన రీయును కురుపులు గడ్డలు పోలెను మేనుమను బలమున్న గుణములను

అంబరీషగోత్రము — పారిశ్రామికవగము చూచును

అంబరీషపురము (అంబరీ) — అంబరీష పురరాజ్యము చూచును

అంబరీషపురరాజ్యము, దుందుమార దేశము, మరుధన్వదేశము, అంబరు దేశము — అదిని మరుధన్వదేశ మొనటి యుండెను దానిప్రశంస మహాభారతము,

మనవర్తము ౨౦౧ ౨౦౩ య ద గాఢురెడిని మరుధన్వమునరేద రాను రాను ఇచ్చటి మార్వార్ గా మారింపదనియు, రాజ పుత్రస్థానమున కిది తొల్లి టిక్కరయు బల మగు పరితిగ నచటి వారనెదరు తొల్లింటి కాలముగ హస్తినాపురమును దివ్యాంగుల సైన్యరాజుమార్గ మొదేశమున దా నుండెను, మరుధన్వదేశము నూర్చిన పశింప ఇ కనూ భవిష్యపురాణము, ప్రతి ౩ యందుమాడ కలదు ఈదేశమీని భూపతులంసూర్చి స్థాపముగ దెలియవచ్చును, కుమలయాశ్వ మహారాజా, మధన్వదేశమున పనిచేయుచుండిన దుందుమను రాక్షసుని వధి చెందెను, అతని లయాశ్వయ శ్రీరాముని పూర్వలో నాకడను నికుంభపుచరికి ముత్యరేయనియు దెలియవచ్చుది దుందుని వధించినకాపు నకు దుందమాళిమని (ఇచ్చటిదుంద్రా) పేరు వాడుకయయ్యెనుట నానాటి కదియు రాజ

ధానియె పురమునకు నుడుమూలపురమనియు, దేశమునకు నుడుమూలదేశమనియు ప్రసిద్ధియొక్కెను.

నువ సిద్ధుడగు మూఁధాత మహారాజు కుమారుడగు నంబరీషమహారాజునిసరముల నొక పెద్ద రాజధాని నిర్మించుచుని యారాజ్యమేలుతన నయ్యది అంబరీషపురమనియు, రాజ్య మంబరీషపురరాజ్యమనియు పేర వేసెట అంబరీషపుర మిచ్చటి జయ పూర్ (రాజపుత్రసామమున) సాష్టానపుత్రారాజధానిగ అంబరీ అనుచేర బరగుచున్నది కొందరు దీనిని అమర అనియు ననుచున్నారు. ఇందువలన అంబరీషపుర రాజ్యము ఇచ్చటి రాజపుత్రసానపు జయపుర రాజ్యముగ గాని, ఇకనూ కొన్నివరిసరముల గల్గి కొనిగాని యుండెని తెలుచున్నది దీని కంబరీషనగరమనియు వామగ నామముండెనట.

ఈ రాజ్యమేలిన ప్రభువులలో ముఖ్యుగ్ అను మహారాజు వంగదేశములోని జమ్నూర్ పురాధినాథుడగు ప్రతాపదిత్యునితో కలహించి, యోడించి, అచట కత్తివీరముగ జనరేశ్వరి కాలేదేవతా విగ్రహముగై కొనిపోయి తన పురమునకుకొండెత్తి, తల్లింట దుడుగు వధిచిన తొలున ప్రతిష్ఠించెనట ఆ విగ్రహ మెల్ల నేటికిని జనరేశ్వరియనుచేర బరగుచు నట నయింది సాష్టానమునఁ బూజించబడుచున్నది.

ఈదేశమునందు జగన్మోలి యనుటకు నది కలదు, దీనికి చుట్టర అనివాచకనామము కలదు. ఈనది రాజపుత్రసామము వింశ్య పర్వతోపరిధాగమున శిఖరములమధ్య వం

తేల, గంభీరయను నవలతో సహజస్వమంది దిగువమగుఁ బ్రవహించెడిది. మహాభారతము, ద్రోణపర్వము ౬౭ నందు రుక్మిణీపురి యశ్వవతుచక్రమునూడి జనించుట చర్చనీయమగుచేర బరగునదిగ చెప్పులొడిచి. మేఘసౌదేశము పూర్వభాగము ౪౬ శ్లోకమున మహాకవి కావీరాను ఈవదిగూర్చి ప్రశంసించి యున్నాడు. ఈదేశ భాగము లొకప్పుడు సాశ్వతేశ్వారత్వముగ నుండియుండెను సాశ్వతేశముఁ జూడుము.

అంబరీషమహారాజు— సోదశమహారాజు

లలో నొకఁడు మహారాజులు చూడుము. ఈయన ఇత్యుకునూడి నలుబదియవత్వము వాడనియు, శ్రీరాములకు పూర్వము రౌఢు మండల సువర్ణరములనా మండలమనియు Lf Col James Todd పరిశీలకుని అభిప్రాయపడియున్నాడు. మరియు, అంబరీషుని నామోక విశ్వామిత్రుడూడెని ఆమరయేతలంచెను

అంబరీషుడు— ఈపేరుగలవారు సూర్య

వంశస్థు లిద్వరు ప్రసిద్ధికులు గలరు. మరీది ఇత్యుకు సూరతివారు. తొక్రి భగ్గుడు. వీరామహాయు నభగ్గుడు కుమార్లు వియోపుఁబుశంభుడు సేతుమంతయయనుమహర్షిరు ఈతడు విష్ణుభక్తుడు. వీరానశి, బాన్దశి దినముల ప్రతీతియమము కలవాడు. ఈ త్రత సందర్భమున న్నెలకేరి మార్యానున కీర్తినిఁ గోపముగల్గి ఈతడు భస్మముగనుటల కహిప నుచ్చుకుడై తన జుల నొకటిని దెలిసి నలుడై వెను. అంబరీషుండును శ్రీవల్మీకీశ్వామి పుష్పదేవుడు తనచక్రమునాడు. అది జులను చూరముగ నరగి మార్యానునింల వరును

మొదటి మొదటి మాత్రానుండను వినిపి
వేసరి మొట్టకేల క బరీషుగడకుం బని మొద
మొట్ట నాకేల క బరీషుగడకుం బని మొద
మాత్రానుండను వినిపి మొద
అంబరు ఇత్యదు సుతుండగు కుడి
స కలలోనివాడు త ద్వి మాత్రాక పితా
మహు యవనాశ్వయ సాదనలు సుసంధి
వ్యవసాధి ప శేచిత్తయ కుమారుడు
యవనాశ్వ అ బరీషపుర రాజ్యము
చూడ

అంబరు — (ఞానా) ఆ గ్ల Amber
దీని కాళానా యుయు నరు ల బర
మొట్ట సముద రీతముల నా రాజదీని
ముఖ్యముగ కార్తిక సముద రీతమునను
ఇ గ్ల న దేశపు తున్నతీరమునను, సిసి
దీప్తివనీమల కను దొరకుచున్నది ఇది
వర్షసాధారణముగ స్వచ్ఛమై పురుపుపచ్చ
ర గునదు గును సిసి అ లు అకుపచ్చ
జీవాధాతువుల వెలు గుడ ఎరర గు గల్గి
యు వడిని

ఇలా వోదోముల ను బు ష్ట్ మొట్ట
మొదలగు కొన్ని మొట్ట దీ వెలువడిన బ క
లేక నామనయు అమెట్టు కొన్ని మొట్టల బు
స వత్తుమల తి తము తది యియ దేశపునని
పరిశీలకులు తల చుచున్నార అ బరు గట్టి
బడియు స్వచ్ఛతర గల్గియు న స్పష్టముగ
గాతున్న దాగుండా అవ్వరి వదార్థము
చూడదగియెయచును దొరకైన అ బరు
సంధు ఒక జంతువుయొక్క ఒక చిన్న శరీ
రపు ముక్కయో, ఒక మొట్టకుంజెడిన ఒక
చిన్నముక్కయో లోపనదొని యుండుట
అప్పుటప్పుట గానవగుచుండుగాన తొలి
యొకప్పుడ అంబరు మొట్టపదార్థముగనుండి
యుండితెనిన గ్రహింపగల్గుచున్నాము

దీని గూర్చి గీ కుచుడితులు తొల్లి బ
చక్కని కరికలవల నొనర్చిరి అ ను
Aristotle క దివ్య విద్యుదగు Theophrastus
అను విద్వా నుం అతడు అం
బరును తద్వలె య దొని తత్త్వ కలదని
గ హి చి త్వియున్నాడు దానిన Phiny
క దివ్య నా గొల్పి తెలిపెను అత్తె
విద్య Electricity అని తేలివది విద్యుచ్చ
త్తిని తనూ క్తిగల వదార్థముగ
మొదట నుం గుడిచి ఆ బరుమొ త్తె
అను గీ కుభాషయ న అ బరునకు
Clektron అనిపేరు దానిను దెమి ఎరె
త్తిసి అని పే ర్పడియెను

ఆ బరుపూసలు క ర-తములుగ నొన
ర్చును ఇతర అధరణములగు రచి తురు
గాన ఆ బరుల విలపితం ఆయువ్యద
వైద్య లుపయోగి తురని తెలిపిని దీని
వల లాపనారో ము నివృత్తియగున రు
లా న్యావయం Ambar అనియు,
తె చిభావయం సు Ambre అనియు, అరబ్బీ
భాషయం అ తాక అనియు దీనికేర్పడు

అంబరుగ్రీస్ — ఇది సుదీర్ఘ కరిమక ఎదా
రము న్నిం గలము గర్భమునందొక దిద్ది
య గు ను వదార్థము ఇది దాని వైద్య
వదార్థమని కొ దరు తం చుచున్నారు
తె చిభావయం n Ambergris అగా
అంగ్లమున Grey amber అని యరము
సంస్కృతమున జలమార్దారకపిర్యమ అనిపేరు
పలుపు తెలుపుర గులు కలిసి సీసములలోని
రంగుగ నుండును దీనిగుండా ఎక మార్పిత
రాశిరంగుగల మార్గములుండును ఇది పేము
ద్రముపై దేలుచుగాని, దరికేరగాని కొన్ని
తీరముల దొరకును వేడిదోముల సముద్ర

తీరముల లభించుచుండును ఇది ఒకటోవేలవేల
 కెన్నోచేతుల ధరగమ్మమునీవడట బహుమా
 ద్దీప్తమునందెక్కువ లభించుచుండును ఒక
 వ్యవహార తిరుంగిలమునూడి ఐదువేలకు
 పానుల అబులైన్ వోరెవడట అబురు
 గ్రిన్ ముఖ్యముగ పరిమళద్రవ్యముగ గొప్ప
 విలువ గల్గియున్నది ఆయుర్వేదవైద్యులు
 దీనియందు గొప్ప వీర్యవృద్ధిగల్గించి, బలము
 లేజములకొనగా ఆరోగ్యమును మొలకలేత్తు
 నట్లు కఠినముగ వ్యాధి పతేయ గుణము
 గలదగును

అంబురుదేశము — అబురీషపురరాజ్యము
 మామిడి

అంబులత్తికావనప్రదేశము — మగధి
 రాజ్యము మామిడి ఇవట ఇప్పటి గ్రామ
 మునకు ఖాన్సర యనినది ఇదే వసాది
 దిండి నాదిగు గోరాల మఖాలిపురేస్తాది
 అతడే బొద్దమర కాళానరాధ

అంబులత్తికావనము — మగధదేశము
 లోని ఒక వనము (మామిడి).

అంబులిగ్రామము — ఇప్పుడు ఆరెయిల్
 అను పేరుబడగలదు యమునానది కప్పలికిర
 మున ఇప్పటి అలహాబాదున తెగురుగి (ఆగ్రా
 అయోధ్య సాయుక్తరాష్ట్రములకు) ఉన్న
 పల్లెటూరు దీనిగూర్చిన ప్రశంసలు వైర్య
 చరితామృతము రచనభాగమునను Journal of Buddhist Text Society గ న
 పంపుటము లిగి పుటమొనవను కలవు

అంబులిద్వాపువాని మిగిలము రెత్తి
నట్టుకొనునారొకరా ? — నరసింహ
 కవిశయమునీర పాశనగా తెల్పు పామర

అంబుల్లాజిల్లా — అంబల్లా నగరము
 ప్రభావస్థానము. (పంజాబుదేశము మామిడి)

అంబన్నదేశము — మెక్రిండిల్ అను
 గ్రంథకర్త ఈదేశము సింధునది కుత్తరముగ
 నుండెనయ్యె, అల్లెగూడచుకలమున ఏరాజ్య
 ముండెనయ్యె McCrindle's Invasion
 of India by Alexander the Great
 (P 155) అనుగ్రంథమున వివరించెనున్నాడు

అంబనంద — ఇది ఇప్పటి సిరియా గ్రామ
 మునీర తావున నుండినదిగి తలపడబు
 చున్నది ఇటనే ఇంద్రునియను గుహకలదని
 చెప్పబడినది. సిరిన జపురము (ఇప్పటి సిరి
 యా) మామిడి

అంబాత్రయము — గజానన్ మానాబు-
 చిత్తూరు మండలములోని శ్రీరాజాపాస్తి
 యందు, ౨ భుమరాబు - కన్నాబు మండ
 లములోని శ్రీరైలమున, ౩ మూకాబు -
 లొలైరాజాధాని మూడిగిరిగి శివశేత్ర మున
 గల మూకాబాభాగవతిదేవి ఈమనె నుక
 యాభాగవతి యనెనది

అంబాలిక్ - అంబిక, అంబాలిలు మామిడి.

అంబాళపుచెట్టు — (వనావధి) లా
 Spondias Mangifera అన్న Hog
 Plum తో Wild Mango పం
 అమ్రాతక, కిక్కియ, తరుమీర కొండకు
 నల్లమామిడికాయమనియు పామరు లీకి,
 పులుపు, వగరు దుమలగల్గి చలన,
 జరకపీక్కి, వీర్యవృద్ధి, కఫము, గుండ్రముల
 గల్గించును దుడికరము, వాతవైర్యము
 తేయును. కండ్లమిరుపుల నివారించును

అంబానీ

25

పదాని పంక్తి 1891 అక్షర

మే 25 10 26

• దీనికి విరుగుడు కొంతమొత్తముగల్గిన పాది నిట్లు అంబాళపుదినుడు పులుపుగ నుచి కరము. భావపుష్టికరము.

అంబానీద — అట్టిత్య సంగతు నివ మామందు

అందిక-అంబాలికలు — కాకరాజగారి కుమార్తెలు. అటు చెల్లెడవు, విదిత వీర్యుని భార్యలు విదితవీర్యుని మిత్రానంతరము తల్లియగు సత్యునిచియాజ్ఞ మేరకు వ్యాస మహర్షి కలన భృతరాష్ట్ర పాంసరాజులకు శ్వశువుకాలగు సంధి కనియెను

అంబుధారాదేవి — తొమ్మిదవ దక్షసా వర్తి మర్త్యులకరమున రిమగర్భమున విష్ణు దేవుడు ఋతభవామకుడై జన్మించి యవత రిమగని చెప్పబడినది.

అంబుని మజ్జన్త బాలుని గ్రావాణః క్షదన్తి శతిన్యాయము — నీటియా దానకాయతు బ ముద్గనియ్య, కిలలు తెలుసనియ్య ననుటయొక్క వస్తువగని యన్య తము వల్లబడుచుని భావము

అంశుపంపకము — శ్లో! అస్తి భారీ ప్రియ యాన్తి । నామచేత్యంశువప్యకమ్ । అవస్థితయం బహూదాహ । మాయామాహ తతోద్యయమ్ ।

అంశుమంతుడు — ఇత్యుకువశస్థుడగు భూతి అమరావతునిపుత్రుడు. దీనిన మహారాజు డ్రి కథనమనరాజు కితా మహమందు. అంశుమంతుడని పితామహుడు సగరుడనియ్య, కుమారుడు భగీరథుని దనియ్య చేరాకాపున చెప్పబడినది

అకంపనుడు — సుమాలియను రాక్షసుని పుత్రుడు. జరాసంధమున ఖరుడు, మాప

నుడు, శ్రీకరములు (సక్కుములు) శ్రీరా మునిచే నిహతుబగుకరన నావ్యతాతమును రావణభూవతికిఁ దెల్పినవాడు. నీహాద్యీత మందలి లాకాశట్టామర్షము కల్పించువా రమన నా జనేయులచే నిహతుడైనవాడు.

అకంపన్య గోత్రము — పరాశరగణము మామందు.

అకటవికటపురాజున కవి వేకప్రధాని, చాదస్త పుంబరివారము — ఇది ఆంధలోకే ఏట్టివారి కట్టవల్ల కురుయ టను సేవసగా తెలుపు సామత

అకడమచక్రము — ద్వయమిశమమగుఁ జెప్పబడినదిని ఇహలనుఁ ద్రముయొక్క శుభాశుభవిచారోపయోగమునకుఁగాఁ బుస్త రిపాబడి చక్రము ఇగుర రేండు శీఘలు పూర్వపతమవ్యలకుగా లిఖించి, చతుష్క ణములగు నాల్గురేఖలు గీచిన్వ పది 'అకడమ మండల' వనియ్య, చక్రమరియ్యు బరగుని చెప్పబడినది దీనిజాట్టి వృత్తము గీచి యగు లాకారాది మకారాతము, వర్ణము లని లిఖించి, వామాంతరముచే మేసాది వృషాంతముగను, దక్షిణమాన్యముగను బరిశీ లింతు

అకథహవక్రము — (వా) 'అకథహ చక్రము' లేక 'అకథహమండలము' ఇంకను దీనిని సిద్ధాదిచక్రమని యీ ద్రహమానమున విమంతులబడినది ఇని సర్వయూతముల శుభాశుభ ఫలవిచారోపయోగమునకుఁ బరి శీలింపబడునది (అకడమచక్రముమామందు.)

అక్షరదేశము — అమంతిదేశముం జూచుడు.

అక్షరవేదావంతిదేశము — అమంతిదేశము జూచుడు

యుంటయు, అప్పుటి శుద్ధిండియా కంపెనీవారి కారంగ్ కేబుల్ వైరమును గల్గియుంటు, బ్రిటిష్ వారితోను శివాజీ మహారాజుతోను తానుపేగావో పైలిని అక్క-న మాచన్నలు నడుపుచుండిరి కాన విరియ్యకు పీఠండి గారములకుఁ బాత్రులైయుండిరి మాచన్న గారి కుమారుండగు మల్లన్నగారి వివాహ సందర్భము న్నిట్లుండియా కంపెనీవారు ఏకైకంబుగాను నొలుసులను బహుమతాఁకట్టుముగ నంపిరట మాచన్నగారు కంధర్పాస్థులరియు, నిరతాస్థుల ప్రభులరియు ఎవరనినవాడు అతఁ యన్నపరమైన ను గట్టి నవారు

అక్క-నుమాచేది — ఈ నొప్పు శివభక్తు గాలు పీఠతైవ లి గాయత మహిమకు దిగి నువ్వేర్వము లి క నేదిధియు ల తోప్పై డి మతోద్ధరణ శిల కిర్పాలనిధిపుల లలి గి బలిజపు , బాల్య యుగి శివభక్తిగలిగిన పుణ్యశిల విచ నమాచ , భక్త గ్రామం ద కాలముం గడిచి యోగిని, అల్లుల భుంబు గిదిచి చరు పార్వతీదేవి య కింబు జన్మి చిన సీమనాదెని శివభక్తు గాని జను లనుచుండిరట అసోరు లి-సోనిపుటిని రకు బాలిల కినుచు చరు

అక్క-లకర్త (చెట్టు) — (వనావధి) లా Anthemis Pyrethrum సుం అక్క-ల సర్వసాధారణముగ పిచ్చెట్టువేరు ముచయోగిం చుచు చెప్పెల్లలాచేతు నీ అక్క-లకర్త యని వాడుచున్నారు ఇది కలుదిధములగు నావధముల కుచయోగించునది వేడిచేయవగు వోటనిదిన చిమిదిను (రేక జిలజిల) లాడును ఇది హరించురోగములు-అకుది, త్రివోమములు, కీరపైతృము, శిబ్బు, వగ్గు, పాండు

రోగము, హినుపుతోనూడిన దగ్గు, విదాహము, మక్షవాతము, తలకొప్పి, ఎరిపార్వపుకొప్పి, మూర్ఛబిబ్బు, కలరా, మేహవాత పుకొప్పలు అతల్లి, గర్భవారము, మంటి నొప్పి శిరోవారము, శీతవాతరోగములు.

ఇది చేయుఁగలములు-యములకు బలము గల్గించును దీపకము గల్గించును (Singular) మలమూత్రిముల పెడలశేయును ఋతురక్తిమును స్త్రీలకుఁ జక్క-ల పెడచించును దీనిగంధము కరువులను మాంయును ఎ-పార్వపు కొప్పిమాపును మందకొప్పిని హరించును దీనికపాయము జ్వరములపై బాగుగఁ బనిచేయును

అక్క-తేనెనను (Occultation) — దీనిని గుత్తప్రహణమనియు, మక్షతగ్రహణమని యూ తేనెలపు నక్షత్రములకును భూమిని నొందు చుండు వర్షియైన, అక్షయము గాచి పైవారి కగవడక చంద్రుఁడాయలో మరుగుపడవలసివచ్చును దీని నెరుంగుటకు గి మాములుం బొత్తి నుజుండువలెను ఎత్తొ నొదిూ చూచుండు చుత్తగ మాములు, గి మాములు చూచుండు

అక్క-నవల్లి న్యసింహవని — ఆంధ్రకర్త లలోనాధునికులందుఁ బరిగణించబడినవాడు, నియోగిబ్రహ్మణ్యుడు కొండెన్వనోత్తరు తుండిచేరు భోగయ్య గుంటూరుకుండల నివాసితుల కాపురము యెల్లమందగ్రామ మని చెప్పులుదినది

తనకు ౧ ఓకువరిపరిణామ మను ప్రబుధమును శ్రీ గొడ సూర్యప్రకాశ రామగారికిం గృతియిచ్చెను ఇది మహారాజ గొడ వారాయగజవతిరామకెంగారి వల్ల ప్రకటించబడినది ఆ అదినిప్పిరిలస

మను క బంధమును అంతోవడి న్యూనంబా
పావించి గృహిణులైనను 3 వల్లభంగా
కలగాయును ఇది ప్రబంధము విష్ణుశ్రవణ
పెండ్లికథ దీని బలిపాక రామమందిరి
గృహిణులైనను

అక్షరములు — అర్థి, చంద్ర, యావత్
క్షత్రియుడు తండ్రి శ్రీకృష్ణులు కల్లికాంబిని
కడ నొకండుగడు సోదరులు కలరని చెప్పఁ
బడినది కాని వారికిని తెలియవు. కుమార్తె
ను బాడువు. అక్షరముడు శ్రీకృష్ణుని పెద్ద
కొడుకనియు, సాత్వికయు నిరూపించు తాతా
సహోదరులనియు పరిచయమున్నది. ఈతడు
దావరకకు రాజు సత్రాతత్వ తన కుమార్తె
యగు సత్యభామను కథనవ్యాసరకవర్ణ
లలో నొకనిగిల్చి వివాహమొనర్చునని చెప్పి
నానన, సత్యభామయందలి ప్రాంతిచే నీ
మత్స్యయును సత్రాతత్వమొంగి పెరిగిన
చుండీ కాని నీరిలో నొకతొకలహములు
లేకపోలేదు ముగింతకాలమునకు కనుతక
మణిగాధ జరుగుటవలన నాసత్యభామ
కథనవ్యాసరకవర్ణ ర్థలలో నేరికిగాక,
యప్పుడివరకు సూపించబడని, శ్రీకృష్ణుని
కొనంగబడినది (కనుతకమణి చూడఁడు)
తా మానించిన సత్యభామ శ్రీకృష్ణునికుఁ
డతైగదాయని, కథనవ్యాసరకవర్ణలకు
శ్రీకృష్ణునికై బగఁబూనియె యుండిరి

అక్షరశత్రువర్ణల కన్యోధనమున కిత
ధన్యుడు సత్యభామతోడియును సత్రాతత్వం
బలిహరించి, అతనికడనున్న శిశువతమణి
సంగ్రహించి, దేశాంతరము పోయెను
గొంతకుంకి అక్షరకడ నామణివాడమంది,
విభిన్నగూర్చి పోవుచుండెను. సత్యభామ
వలన నీయుదంతంబంతయు నెరిగిన శ్రీ

కృష్ణుడు సత్యభామకు దుఃఖోపశమనము
సేయవలెనని విశిలాపురాభిముఖుడై పోవు
చుండిన కథనవ్యాసజుంకి, వానియెద్ద నెడ
కియు కనుతకమణిగాని నిర్విజృంభణముఁ
గ్రోధోదేకమునుజెంది, మరలి దావరకకడ జెం
చుచుండ, అప్పుటి శ్రీకృష్ణునిభీకరాకారమును
జూచి, భయదశివండ్రి యక్షరముడు తనకడ
నున్న కనుతకమణిని సమర్థముడై శ్రీ
కృష్ణునికుసమర్పించి, యాతనిపాదమూలములం
బడియెను. తుదకు శ్రీకృష్ణభక్తుడై, సాత్విక
శిఖామణియై, యలరాజును.

ఇట్లే 7వ శ్లోకమును నొకడు (కథ
ధన్యుడు) శ్రీకృష్ణునిచే పాఠపఠనములు,
నిరొకడు (అక్షరముడు) శ్రీకృష్ణుని భక్తిం
దనములు జరిగెను, కాని, ఇంకను విలీన
గృహవర్ణమాత్రము కడవరకును శ్రీకృష్ణు
నెడ పగఁబూనియుండి, కుమహాదవ సంగత
మున శ్రీకృష్ణుని పాదపఠనమునాగదా
యని, తాను కన్యోధనుడైవలెనని, పాదవ్ర
తతోబాటి తుదకు పాతుడయ్యెను.
భక్తునిగామాని అక్షరముడు తరచుగ
శ్రీకృష్ణుని శరీర భావవిషయమున
ప సంగములు నెరపుచుండిన కాల
మున, నొకనాడగునని శ్రీకృష్ణుడు,
రాయబారి నుపయోగించుకొనెను కొరపు
లచే నొందవు లిశములంబులనుచుండకాలాన,
తనకన్నకొడుకులను జూచుచున్నట్లే, తన
తమ్ముండగు పాపవంశదులగుడ నూర్చి
మెయింజాడుమని భృతరాష్ట్రునికడ నివేదించు
మని యాచుక్తులని రాయబారి శ్రీ
కృష్ణుడెంచెను అట్లగుట నీవక్తరుడై
భారతయుద్ధకారములేర్పడునాటి మొదటి
రాయబారి.

అక్రీటు (పెట్టు) — (వనపథి) లా Aleurites Moluccana & Juglana Regia అంగ్ల Walnut ను అక్రీటు మరియు అక్రీడే, అక్రీడేజ్, అనియు సంధరు. ఈ పెట్టుగాయలోని కక్ష్యకు అక్రీటుపప్పుని వాడుదరు. వేడిచేయును, శరీరమందలి నీరాళ్ళును, ఎండుకల్గించును, కొంచము పైత్యముచేయును, నులిపుడుగులంబంటి, చిరీ చనముకల్గును, వీర్యవృద్ధిగల్గించును, గర్భ వాతముల హరించును, శీర్షక క్రింది బలపరచును, వాతములను హరించును, ఆయనస్థి క్షీణగల్గించును, దుదియొనయాహరణపదార్థము ఇదిచేయు దగ్ధణము పైత్యము. దానికి విరుగుడు కంచదార, జలకర, పుల్లదాడిమి వంటివి నిమ్మకాయాదుల రసము.

అక్రీధనుడు — కురువశిష్టుడు అయి తాయువునకు గమాయుడు.

అక్రోలిథోలజీ (Acrothology) — ప్రేకిగనకం ముఖము, చేతులు మొదలగు భాగములు చలువరాతితోగాని, హఠము మొదలగు విలువగల పదార్థములతోలేని తక్కిన ప్రేకిగనిపించని శరీరభాగములన్నియు కర్రతోరచించుచు విగ్రహకారములనొనర్చు శాస్త్రము. తొల్లిటికాలమున గ్రీసుదేశమున నీ విద్య వ్యాపించియుండెను.

అక్విడక్టు (Acquiduct) — Irrigation (వంటకాలస్థల) Engineering నందుఁ జెప్పుటచేత యీక నిర్మాణమునకు చేరు (ఇర్రిగేషన్ చూడుడు).

వైస్కోస్ ప్రవాహములగు నదుల(Drainage) కు మోడ నడ్డముగా నొక (కృత్రిక ప్రవాహము) కాలువ దాటించవలసివచ్చును. ఓటినిపట్టుము పల్లమునను, కాలువనిపట్టు

మత్తుగనూడెను నడివ ప్రవాహమునకడ్డముగా నొకవంకెనను కాలువనిపట్టుమున కనుకూరించుటలనిర్మించి, యాచుకెనపై కాటను నడపుములు కాలువనునిర్మించి యవ్వలికి దాటితురు. అట్టిపట్టడమునకు అక్విడక్టు అనిపేరు. ఇట్టి గోదావరీమోడలమున గన్నవరమునకడ నున్నది సుప్రసిద్ధోదాహరణము (స్టూపక పాసేజి సైఫర్ చూడుడు).

ఈసందర్భమును Drains గల యవ సైఫర్లిక్కుముగ (తమంతటా పెయి) మొరకయందలి నిట్టిని పల్లమునకుంగాని సముద్రమునకుంగాని వెరొకనడికింగాని ఒకేసవస్థకుంగాని చేర్చునట్టి సవలం, కొండజ్వారలు, వాగులు మొదలగు జలప్రవాహములని యెరుగుననె. ఇక్కడ గాల్యలు, కృత్రికములు. వానియందలి జలములు ఒక ఉపయోగమునకుంగాను గొంపోవలసవలె యనియు నెరుగుననె.

ఇట్టి కొండజ్వారలు వాగులు మొదలగు చిన్నచిన్న Drainage ప్రవాహములపై కాల్యను దాటించవలసిన తాత్రులందు చిన్న అక్విడక్టును నిర్మించి దాటితురు. ఇట్టిరీతి అడుగుననున్న Drainage ప్రవాహము చిన్న కలస్త్రువులమున గ్రచించుచు ప్రవహించును. ఇట్టితాత్రులను పై అక్విడక్టు ఇనుపకోన (Trough) గా నుండిన నుండవచ్చును.

అక్షానోమీటర్ (Auxanometer) — పెట్టు చేతులు పెరుగుట మొదలగువాని వెల్పు (సయిన్టిఫిక్) యంత్రము.

అఖండద్వాదజీ — మార్గశిర కృత్తిద్వాదజీ దీనిని మత్స్యద్వాదజీ యనియు సంధరు. (చూడుగలు చూడుడు).

అఖండపురము — దీనిని పూర్వ దిల్లీలో
నగర్ అనుచున్నది. బీహారురాష్ట్రమున
నున్నది.

అశ్విన్నపిలిక న్యాయము — ఎలక
ప్రాయముగల గూని తిరుగ యెత్తగల్గునా ?
(ఎత్తలేదని భావము) పాపములు చేయు
వారు బాగుచేయుట అర్థమయి భావము

అభారము — బే (Bay) వియ్యక్తగ
గుడము లేక అభారము నీ భారము (Sea
Portion) చూపును

**అగడ్తలో బుట్టిన పిల్లి కదియ్యె చెటం
రము** — అగడ్తయును సూచించుపాత
జ్యోతిషము రుచికరమని సూచించునది

అగతికగతి న్యాయము — తనకు గతిలే,
అర్థమే నా కలుగుచుండు యని భావము
'గతిలేదేవా' గాడిది కాళ్లు పట్టుకొన్నట్లు
అని తెలుగు సామెతలొకటి

అగముదియన్ — అరవబేషములు తగ్గా
వుర, నిరుచువాళ్లు, మధుర, తిరువల్వలి
జిల్లాలు దెక్కచేగా గాని తమ రాసునాధ
పురంజిల్లా యందునకు కలరు వీరు అగ
ముదియనులు, మరమరులు, కల్లదులు అని
మూడు భేదములుగ నున్నను, అందరు ఒకటి
గనే యున్నారు

వీరి పూర్వోక్తములుండెలపు గ్రంథ
ములు దొరకలేదు. ఇవను వీరియందు వాడు
కగా ననుసరించుచుండే చెప్పకొనుచున్న
కథలము నిటబొందుచుచితిమి అవలంబును
మోహించి గాత్రమును ద్రుంచుచున్నపులాది
సేయివత్సరములు నిటబుద్ధియందే వుండెము
లుచైవత్సర గాత్రమును గెలువ, ఇంద్రు
దాసుని పూజించి యామెయందు మువ్వరు

నుతులంగాంచెట అందు శ్వేతము దగము
డియ ననువా ఎ రెండవమూలకు మరువర్
వరాక మకాలియగు తోరుకు మూడవ
వాడుగ కళ్లనే బలాభ్యుదయ శామిండు
అగ్గ (అహమ్) పెద్దవాని పేరులోనిది వీరు
మహర్షియ మూడుకులములకు మూలపురు
షులగుటయేగాక రామరాను వీరియందు
కొన్ని అత్యుత్కృష్టవిషయ విందులు వీరు
తరుచుగ భవభక్తులు, శాస్త్రములైయున్నరు

అగరు చెట్టు — లాటిన్ Aquilaria
Agallocha అగ్గ Eaglewood Tree
సం రాజాష్ట్రా క్రిమిజ, అగ్గు అగరు నుగం
ధముగ నుండు చెట్టుల దుర్లభములు
బొప్పను అరొస్టోకము గూములు -
నేడియేయును కములకు బలమిచ్చును
దోషములువారించురు వాతశ్లేష్మములు,
కర్మగములు, నేర లోగములు, వణములు,
నర్మి కుష్మ సం బంధవ్యాధులు, అమవారము
(Gout) మేహవారములు, అచేతన మిలు,
వామలు, తలదిమ్మ, పక్షవాతము, నిద్రనది
జిల్లులు, విశేష మతో తెడికాయెడు
జబ్బులను వారి యను అగరులైయు రక్త
వైర్ణము, శ్లేష్మము శిరోవారము, శిరోగ
ములు, పొడులు వీటి దంచురు శరీరమున
దుర్లభముగలైది వ్యాధినిమాన్యురు అగరు
కొండి, ఈఅగరు శ్రేణుబంధముగలదికాదు.
(పాటయెట్లు చూడుడు).

అగర్తరాదేవి శ్రీతము — దేవిపురాణ
ప్రసిద్ధముగ నీమహాదేవిశ్రీతము తిరువారూ
జిల్లా బాంగార్ గ్రామమునందున్నది ఇది
మాఘమహాశివరాత్రి స్థిమరుచై నగిశవో, గోగ్రీ
స్థిమరు ప్రేమనుమండి నామన గాగ్రీ
మాఘమునున్నది

అగమగోత్రము — అగస్త్య ఉపగణము
చూడుము

అగస్త్యగోత్రము — అగస్త్య ఉపగణము
చూడుము

అగస్త్య ఉత్పరగణము — ఇది అగస్త్య
సంతతిలోని యెకగణము ఇందు సకృతి,
కౌగతైశిరి, లోకాక్షి అను మూడు ఉప
గణములు కలవు ఇందలి గోత్రములు ద్విగో
తములందును

అగస్త్య ఉపగణము — (అగస్త్యసంతతి)
దీనిని శేఖలాగస్త్యులగణమనియు పండురు
ఇది అగస్త్యపౌత్రులగు నందలి ఉపగణము
ఇందు లూ గోత్ర ఐలు చెప్పబడినవి

పోతాయ సూత్రోక్త గోత్రములు(౧౮)

౧ అగస్త్య, ౨ కౌండవభాని, ౩ కుల్యాష్ట,
౪ శిలాయని, ౫ దధి, ౬ పాథోన్తర, ౭ బుధో
దధి, ౮ సూజి, ౯ మాఫలి, ౧౦ లోహి,
౧౧ లావణి, ౧౨ లావ్య, ౧౩ వరదీ,
౧౪ వరదీ, ౧౫ విశాలాద్య, ౧౬ శాల్యా
తక, ౧౭ కైవధ్య, ౧౮ అతిగీతి

తాత్యాయసూత్రోక్తగోత్రములు(౧౯)-
౧ అగవ, ౨ అర్జున, ౩ అవతా, ౪ ఉప
కుల, ౫ దేవ, ౬ గోవ్యాధి, ౭ నిర్వేదిని,
౮ శుద్ధిపతక, ౯ వాణి, ౧౦ విత్తప,
౧౧ కైలిప, ౧౨ సుకలావతా, ౧౩ సోర
భాగ, ౧౪ హైమవాహ, ౧౫ క్షమితి

ఇతర గోత్రోక్త గోత్రములు (౩౧)
౧ ఇద్యవాహ, ౨ కుల్యాక్షి, ౩ గర్వా
యణ, ౪ తిడి, ౫ త్యుర, ౬ బామో
దక, ౭ బామోష్టి, ౮ దార్శన్యుత,
౯ కుల, ౧౦ కంధోద్ధత, ౧౧ పాండ,
౧౨ పాండరాక్షి, ౧౩ పుత్రి, ౧౪ పాచార్య,
౧౫ బ్రహ్మణ్య, ౧౬ మాణి, ౧౭ రహస్యాక్షి,

౧౮ రోవాయభ, ౧౯ లాభ్యామితి,
౨౦ వవ, ౨౧ వాసిష్ఠాయ, ౨౨ వాచ్యాక్షి,
౨౩ వాచ్యాయ, ౨౪ వ్యావాయ,
౨౫ వైర్ధాయ, ౨౬ శారణ్య, ౨౭ శాల
కాయని, ౨౮ సాకాక్షి, ౨౯ సైవక,
౩౦ సోధరాయణ, ౩౧ సామ్యాయని,
౩౨ వృద్ధోగ, ౩౩ హేమోద్ధ, ౩౪ వైరదీ,
౩౫ వైకల్యోరధి

శుశేఖలాగస్త్య ఉపగణము నందలి (౬౮)
గోత్రములకు ౪ వరహాపములు లెండు -
౧ అగస్త్య, ౨ అగస్త్య, దార్శన్యుత, ఇద్య
వాహ

అగస్త్య నక్షత్రగోత్రము — క్షత్రములు
భారతీయులు గుర్తించి విచూడెను

అగస్త్య పౌత్రగణము — ఇది అగస్త్య
సంతతిలోని యెకగణము ఇందు శేఖలా
గస్త్య, అగస్త్య సోమవాహ, సోధవాహ,
య్యవాహ, పుష్కమాస హిమోదా పాణి
యను నెనిది ఉపగణములు చెప్పబడి వి
తరహాగోత్రములు మూడు

అగస్త్య భౌత — శుభడు తల్లిగర్భమునం
దండగని జ్ఞానముగలుగుటం పేసి వ్యవహార
ధర్మము నరుంగక వ్యవహారనామము లేని
వాడయ్యెను మరియు నగస్త్య మహర్షి
సోదరుడగునా గస్త్యభౌతయని వాడుక
గల్గెను తనకు జేసిన కిష్కలులేక మరియుకరి
నండి యెగురుచున్నాని “గస్త్యభౌత
యని యందరు ఇది హేళనగక బల్యుడు
యని యెరుగుదును

అగస్త్య మహర్షి — మిత్రామణులు
ఉత్పత్తియందు మోహితులైయుండునది వారి
శేషమునుండి యెవ కుండనుదీరదును

మన్వేఁశును జగ్గొనుటాకే కుంభసంభవంబున చేశ్యులగరి

మరియు పులస్త్యులకు వానివృక్షను భార్యయందు జన్మించిన పుత్రుడని వేరుతావు లుమిఁ జెప్పుచున్నది అగస్త్యులకు గొప్ప కమాండలము కలదు అగస్త్యుడొకయెత్తు, కమాండలముకయెత్తు, నని లోకోక్తి కలదు తరువాత కాలకేయలకొరకు సముద్రోదకముల నాశీనిముంబట్టి ద్రావివైచేయియు, నిల్వలవాతావుల సంకమొందిన వాఁడనియు, హిమంశుఁ డిద్రత్వము వహించుచు యాతనిని వేవరలహితపుకొరకు సర్పమగునట్లు కాప బాహుగనియు, నొల్లి యొకప్పుడు మేరువుమిధ్యనంబుల గలవామలంద లొక హితాశ్రమము వింధ్యవనము వాగువనానన్ది, తా దక్షిణాసీమలకరిగి, ఇప్పుటి కుంభాచార మండలములలో వేదారణ్యమహాబలు తావున నాశ్రమము నిర్మించుకొని యటవసించుచు నరవ (ద్రావిడ) భాషకు వ్యాకరణము రచించి, స సృపించి, భద్ర పరదినవాడనియు చెప్పుచురితలఁ జెప్పుచున్నది

అగస్త్యశ్రమములు కాశీయం దొకటి యొడ్డులు స్కాందపురాణము, కాశీఖండమునఁ జెప్పుచున్నది వింధ్యపర్వతప్రాంతముల యంకొకటియు దక్షిణాదేశమున కాన్ద్రకర్ణి నదీతీరమున రౌద్రాశ్రమములును, కుంభాచార మండలమున కావేరినదీతీరమున వేదారణ్యమున నొక యాశ్రమమును ఉండియుం బెరిగెనది (అగస్త్యులైత చూడుడు).

అగస్త్యసాముదికము — శివకుమారుఁడగస్త్యునివార్షికి దీనినువచేరింప దానివాయన లోకమునకు వెళ్లెడిందులచే నిది అగస్త్య సాముదికమనఁబడును. దీనిమేలకు ముగ్గుడి

రెండు సాముది కలమగములు వివరింపబడినవి

నికుండగ నుండగనివి ౬ — ౧ కండ్లు, ౨ చేతులు, ౩ మోకాళ్లు, ౪ ముక్కు, ౫ పుష్పంబులకు దవడలు, ౬ శ్రీలకు కర్ణములు

ఋషుత్తగ నుండగనివి ౭ — ౧ శిరోజములు, ౨ చేష్టలు, ౩ గోళ్లు, ౪ చర్మము, ౫ దంతములు

పురుషులకు ఉన్నతములై యుండగనివి — ౧ ముఖము, ౨ భుజములు, ౩ ఉదరము, ౪ కటిప్రదేశము, ౫ మక్షము, ౬ మోకేతులు

ఎర్రనై యుండగనివి ౮ — ౧ కంటికొనలు, ౨ అరచేతులు, ౩ చేతెగోళ్లు, ౪ కాళిగోళ్లు, ౫ నోరు, ౬ మర్మావయవములు, ౭ అరికాళ్లు, ౮ ఓష్ఠములు

కురుచగ నుండగనివి ౩ — ౧ మోక, ౨ మోకాలి గ్రిందిభాగము, ౩ మర్మావయవము

తక్కువగ నుండగనివి ౪ — ౧ నడుము, ౨ క్రక్కలు, ౩ ముఖముయొక్క గ్రిందిభాగము, ౪ నాభి

ఇట్టి లక్షణములు సంపూర్ణముగ నుండిన ప్రభవగుణని చెప్పులడినది

అగస్త్యసాంప్రదాయవైద్యము — దీనినగస్త్యునివైద్యమనియు నందును అగస్త్యమహర్షి ఉత్తరదేశమందలి వారణాశి తేత్రమున విడి దక్షిణాసీమల కరిగి యట నివాస మేర్పన్నకొనుట స్కాందపురాణ కాశీఖండమునకు శ్రీరాముడు బండ్చి దాడినదలలెరి దక్షిణ దేశమున నగస్త్యుని యాశ్రమమున శిగుట శ్రీమద్రామాాయనమున వివరింప

బడినది ఇందువలన అగస్త్యునివల్ల శ్రీ రాముని కాలమునాటివాడని తెలుచున్నది ఇంకను శ్రీమద్రామానుజమున యుద్ధము నందు ముచ్చాసపడిన లక్ష్మణుడు సుపేలుఁ దన వైద్యశిఖాముశి సప్తమాతముగ సొంతవరదని, దిగ్విజయవరదని, సావర్ణ్యవరదని, సంధానవరదని నులయొగిరినట్లు యుద్ధ కాండము ౧౨ సర్గయందుఁ జెప్పబడియుంట నీసుపేలుఁడును, అనాటివాఁడేయనియుఁ జేలుచున్నది కాని, ఇంతమార్తముం వాడేకమున నాయుర్వైద్యుడగు వ్యాసమునకుఁ దుండిన దనిగాని లేదనిగాని చెప్పుటకు వలదు ఇతడు కాని, యీవైద్యవిధానమున కెక్కువ సొంతచాతుర్యవైద్యుని చేయఁజుటవలన అగస్త్యుని దక్షిణదీక్షిణముల కేగి-పడవ నీవైద్య విధాన ముంకురిదియునునను యుద్ధోపదేవి ఉత్తరదేశములం దీవైద్యులకే గాక రాక్షసులు, కులైద్యములతోయి నీటిబుడగపు వైద్యము గానఁగుటచే ననుమాన పడుటకుఁజక్కఁ స్పష్టముగాకున్నది పశ్చిమ లంకా నివివరమున అంగదగును

మరియు, నీవైద్యవిధానము ఆయుర్వైద్యములతోలి వాత, పిత్త, క్లేష్మ దోషపుఁ బట్టెనేమో యెయిటయు మనసునకు చు కొనఁదగినది ఇది రోమవిధానములందుఁ బ్రధానమైనమునలే

అగస్త్యవైద్యమున శిశువులందు విరచిత వైద్యగ్రంథములందు నాదిని పరమేశ్వరుడు పాల్గొనలేదనినది, పాల్గొని నందీశ్వరుడగును, అతఁడక్కడ దేవతలకును, వాత ధన్వంతరిని వైద్యవిద్య నుపదేశించెననియు, నాయుగ స్త్య మవ్వని పులస్త్యులకును, అతడు శేరయ్యలకును, అతడచే నూపకమునిని పితవ సేవిద్య

యుపదేశించుచు వ్యాజ్ఞినిదినదని చెప్పుఁ బడినది శిశువులకొన్ని వైద్యగ్రంథములు రచించినవాఁడు

శబిధాన వైద్యవిద్యార్థక రత్నాలు వసు నామూలకలరు వాచందరు సిద్ధులైనవారే గాన నివైద్యవిధానములకు సిద్ధవైద్యమనియు వారిను దీయే చేయకలెనట తెలిసిని, అతడు వాడయియునునమున్నది వారు ౧. హిందీ కల్ప, ౨. అగస్త్య, ౩. మధ్యయుని, ౪. పిత్తవాక్య, ౫. పులస్త్య, ౬. పునుడక, ౭. ఆచుపూరాక, ౮. తిరుమూర, ౯. చట్టముని, ౧౦. రోమన్, ౧౧. భోగక, ౧౨. అష్టముని, ౧౩. సుదిరక, ౧౪. వామదేవక, ౧౫. శేకయ్యక, ౧౬. కపిలక, ౧౭. కమలముని, ౧౮. కొంగరక అందుకు సిద్ధిలు ఇచ్చిన కొన్ని గ్రంథములగు పత్రరత్నాలు ఇవననినది యనియు, మరి కొన్ని గ్రంథములగు నలువదనమందును రదియు చెప్పుటయుఁబయిగాని వారి చేష్ట గావచ్చుటలేదు

ఇదియును వ సివరావరత్నాలు ప్రపరకసిద్ధి లగు (అగా వాతరచిరిన గ్రంథములుఁ జెప్పుటనీవైద్యవిధానములగు) వదసాంప్ర దాయ (ఉత్తరసాప్రదాయ) మనియు, శేక (దక్షిణ) సాంప్రదాయమనియు, ద్వివిధ సాంప్రదాయము లేర్పడియున్నది ఈ రెండు సాంప్రదాయముల విధానములు పరిభాషా పదములు, ఆయుర్వైద్యవిధాన పరిభాషా పదములందు భేదములంగల్గెను యొప్పుని ఈ సాంప్రదాయమున రచించబడిన శిశువాళ మనుగ్రంథము ఉత్తరదేశపు ఆయుర్వైద్యుల సాంప్రదాయమందలి గణాంశమునతోట కేవల దక్షిణదేశపు వనాచునిని విస్తార

ముగ వివరించుచు వానిగుఱములు చెల్లెడివి. అగస్త్యపాంశ్రవాయము" కేవల చిత్రాగ్రంథములు ఎక్కువగా రచించబడినట్లు తెలిసెడిది.

ఈపాశ్రవాదు గ్రంథములగు ఖనిజ వస్తుపాఠాగ్రంథములగుల్ని ఎక్కువగా కలిపిరిం బడినది. తైలములు, లవణములు, తైలజ ద్రవ (ద్రావక) ములు, పాషాణములు, విష పుటాగములు, రసకర్మూరములు, రసముల యొక్క విచారములగు సాచరచాతిశ్చదములు, రసవాదశ్రుతియాభాగములు, పాషాణసూత్రాగములు, వానియందలి విభాగములు, చేదములు, చక్కగఁ బరిశీలింపబడి వివరింపబడినవి ఇట్టి గ్రంథములు కొన్ని. ఈ వైద్యవిభాగగ్రంథములందు కానబడెడివి

ఈయగస్త్యవైద్యవిభాగము" చెప్పబడిన కొన్ని యాషధములును విశగోల్లెడివి. తైలజనాములను, శాస్త్రముగ చెప్పబడిన యోగములమేరకు భాగములగాల్సి, పాతాళయంత్రమునందఁ ది, నియమితకాలము భూమిలోనుండి పిడకఁ దీసిగ, నవి ద్రవములై పోవును ఈ ద్రవములకు "జయనీరు" అని పేరు. జయనీరులు చేయువిభాగములు రెండు గవల

లవణములు మొదలగువాని శేర్పి, యోగములయందుఁ చెప్పబడిన రీతిని ఓకదీ రసములతో భావనలొనర్చి, అన్నిచే వచనము చేయుదురు. ఇట్లు చేయబడిన యాషధములకు "మూర్త్య" అని పేరు పిల్లి రోగములందు వాడుచురు. ఇంకను గంధకము మొదలగువాని భస్మమొనర్చుట యందఁగూడ వాడెదరట ఇంకను జను నిరుచేత, పాషాణవర్గములోచేరిన పాషాణ

ములను, రసవర్గములోచేరిన రసములను, ఇంకను సాచరము, ఇంజిరీకము మొదలగు వాటిని "మవతు" అనబడు సుంహార మొనర్చి, నిర్వనందందినను భూమిపైపోక నిలచియుండునట్లు తేలిది నొనర్చినరు. ఇది రోగములపైఁ జక్కఁ బనిఁజేయుననియు స్వల్పభాగమె ఎక్కువగను, త్వరితముగను గూఢ విచ్యుననియు గందరు.

ఇంక నీవిభాగమున భస్మసింధూరము లొనర్చుటయు విశగోలునఁబోయి. అగ్రా విభాగముచే నూచుపుటములు చేసెనగాని, నిర్వందికగా (తరుకులు లేకపోవుట) నవని వజ్రాభ్రకభస్మము, ఈవిభాగమున నాయవి పీల్చి (కుక్కపొగాకు) అనబడు మూలికా రసముచేనూరినది లేక కుక్కపొవుటముల తోన నిర్వందికగా నొనర్చురు ఇది నాగా స్థన త త్రోక్షకకీయలచేఁ జేయఁబడిన యభకనీ భూరముకన్న నెక్కువ గూఢ విచ్యునని భువవైద్యులు చెప్పుచున్నారు

మెలకుతమునుగాని, పరమునుగాని, కొన్ని వనమూలికల సూత్రాగంబున, దను రుగయంత్రమునందీ, నియమితకాలము పాక మొనర్చి భస్మమొనర్చురు వీనికి గురు భస్మములని పేరు వీని చిన్న మోతాదు లచే సర్వాంగవాతాదు, సర్వాంగకేకము, పక్షవాతము, మహాబరవాధు లతిస్వల్ప కాలముననే నివారణమగునట ఇటులనే ఇనుము, ఉప్పులు, కాంతలోపము, తగరము, తాళకము, బాగరము, మెడి, శంఖపాషాణము, సీసము, తైలములు, వీనిని వైదికాన మననే భస్మములుగను, సింధూరములుగను, బద్ధములు (కట్లు) గను, ద్రావకములుగను,

కూడ నొనర్చువిధానము అగస్త్యసాంప్రదాయమున చెప్పబడియున్నది

ఈ యగస్త్యవిధానము చెప్ప వట్టణము నకు దక్షిణమునగల అరవణేశ్వరమండలము, మళయాళదేవాలయ, సింహళ (యాన్ ప్యూను) దేశమునకు బాఫ్టు ద్వీపమునకు ప్రచారము నందియ్యాలయెడల, దక్షిణదేశస్థులతో కూడ నీ వారు వ్యాపించిన బర్మా, సింగపూర్, మొదలగు నీచులకు వ్యాపించియున్నది ఖాక నీసా ప్రచారపు వైద్యగ్రంథములూ గూర్చి దివలించి ముగింతుము. ఈ వైద్య గ్రంథములు రచించిన అగస్త్యర్, ధన్వంతరి, విశ్వానందపవాదర్ మొదలగు కొందరు అష్టాయ వైద్యవిధానమును దక్షిణద్రవిడ సాంప్రదాయమును (అనగా వడసాంప్రదాయమును, తేకసాంప్రదాయము నని భావము) కూడ నెరిగినవారు తక్కిన వట్టముని, నేరయ్యర్, కరుపూరార్ మొదలగు మరి కొందరు కేవల తేకసాంప్రదాయ విద్యా ప్రపూర్ణులేని చెప్పబడినవారు. అగస్త్యుడు, తేరయ్యు, వట్టముని, భోగర్, పులిపాణి, కరుపూరార్, తిరుమూలర్, వీరు సంస్కృతమునను, ద్రావిడభాషను కూడ గ్రంథములు రచించియున్నారు.

అగస్త్యర్ అయోజ్యేయ మనంటును గ్రంథమునను, అయరేతేశ్వరసారను గ్రంథమునను, వస్తుగుణములు కేవల ప్రభావరూపమునను వివరింపబడినవి. అగస్త్యర్ అయనూరు, అగస్త్యర్ ఖరపూర్ణం నానూరు, అగస్త్యర్ వైద్యకావ్యం, అగస్త్యర్ చెంచూరమ్, పులిపాణి యనూరు, భోగర్ వీరనూర్, తిరుమూని అరయమ్, తిక్కెమ్మి అయనూర్, తిరుమూలర్ నాడికాత్రిమ్ మొదలగు గ్రంథ

ము లీవైద్యవిధానమున గలవు. మరీతంటులు అగస్త్యమహర్షి దక్షిణదేశమున అగస్త్య విధానవైద్య మభివృద్ధిచేసిరినదికను, చాలా కాలమునకు ఉత్తరదేశమున నాగార్జునాచలం రసశత్రుము నభివృద్ధిచేరి వ్రాసిన రంటను చున్నాడు.

అగస్త్యగ్రంథములు — ౧ అగస్త్య

పురి బొంబాయిరాజధానిలోని నాళికపట్టణమునకు ఆగ్నేయదిక్కున ౨౩ మైళ్ల దూరమునగల యగస్త్యగ్రంథము. ౨ అకోలా-బొంబాయిరాజధానిలోని నాళికపట్టణము నకు దూర్పుదిక్కున నిన్నటి బీరాపురం నగర లాలో తపశివదిలో సంగమించు పూర్వానది దక్షిణదిక్కున (నదిమండి కొంచమున గల) అకోలాపురమునకు దనున్న యగస్త్యగ్రంథము. ౩. కొల్హాపురము-బొంబాయిరాజధానిలోని కొల్హాపురము సుసానపు పురమున కొల్హాపురమునకు గల యగస్త్యగ్రంథము ౪ సరై అఖాల్-సాయుక్తరాష్ట్రములలోని మిజిల్గాయిదలి ఫతేపూర్ పురమునకు కడమరగా ౨౩ మైళ్ల దూరముననున్న సంతిసా (కొల్హిటి సంతాస్య) పురికి వాయవ్యదిక్ నాళికమిలు దూరమునగల సరై అఖాల్ అను భాషన గల యగస్త్యగ్రంథము ౫ అగస్త్యమరి హిమాలయములపై షివుటి గవ్వల సంతా సమరాజ్యమున దుద్రతయోగ నుండి కూడైండు మైళ్ల దూరమునగల అగస్త్యమరి యనంటు కాపురగల యగస్త్యగ్రంథము. మండోని నదీతీరము ౬ మిధ్యవనపర కాళుయగు సాతపురపరగ్రంథములపై గల యగస్త్యమునకుండిన యగస్త్యగ్రంథము వైదికార్థ్య పరగ్రంథములపై నున్నది. ౭ దక్షిణదేశమున తంజావూరుజిల్లాలోని వేదాగర్జ మండలం

తావును దొల్లింటి నొక యగస్త్యుల ముంజెనయియు, ఇదియే యామహర్మి (ప్రాంత పురాణ కాళీభాద్రముఁ జెప్పఁబడినటుల కాళీగుట్టగాను ను వదలి దక్షిణ దేశముల కేరించి యట) సీరనివాస మేర్పరచుకొని అర్హ్యక్షిగళాధ యుగవృదుండినతామనియు, మహాభారతము నొకరస్యము నవమాధ్యాయ మునలంబద ముఁగియు నివటనే యాతఁ డవభాషకు వ్యాకరణసూత్రరచన గావించె నట 'అగస్త్యవేద', అగస్త్యోత సుకలాధి కారిము అను గొడవును లీచ దేశముననే రచించెను న అగస్త్యకూటము. తిరువేళ్లిరి జిల్లా (దక్షిణదేశము) లోని కల్లడకురికి యనంబకు పురమునకుఁ గణియదురము మలయగిరి కర్వతలాపై తామపక్షిందీ జన్మస్థానమునడమన్న అగస్త్యులమంబకు తావునగల యగస్త్యుల మము ఇట యగస్త్య మహర్షి యి కను జేచి చియువాడిని యుచటి వాగందరు

అగస్తీక్షిపగణము — ఇది అగస్త్యుల తలి యందలి అగస్త్యులగణములోని ఉపగణము ఇందు ౧౩ గోత్రములు కలవు అవి మాతౌన్యోక్తములు, కాత్యాయనసూత్రోక్తములును ౧ అగస్తీ, ౨ క్రతు, ౩ కరంభి, ౪ కురుగావ్య, ౫ కొనల్క, ౬ ఖగవస్వ, ౭ గాంధారాయ, ౮ దైత్యవృత్, ౯ పులస్తీ, ౧౦ పులహ, ౧౧ మయోధువ, ౧౨ మహేంద్ర, ౧౩ మంద్రువ ఈ అగస్త్యులగణమునందలి ౧౩ గోత్రములకుఁ బయరయము ౧ ప్రసవ - అగస్త్య, మహేంద్ర, మయోధువ

అగస్తీగోత్రము — అగస్తీ ఉపగణము చూచుడు.

అగస్తీశ్చరగణము — ఇది అగస్త్యుల పాతలిలోని యుపగణము ఇందు పంక్తుతి, కాంగత్యేని, లాగాడి యను మూడు ఉపగణములు చెప్పఁబడినవి మరియు నీయూడు ఉపగణములందలి గోత్రములును ద్విగోత్రము లని చెప్పఁబడినవి

అగ్నిపుల్ల వెలుగుట — అగ్నిపుల్ల తల యు < పొటోషియమ్ క్లోరేట్ (Potassium Chlorate) పొటోషియమ్ నై ట్రేట్ (Potassium Nitrate) అనువి యుండును వానికి గాలి తగలకుండుఁట్లును, కదలకుండు ట్లును, ఒకవిధమగు వార్షిమ బలి పోరచేయఁబడినది బలిపరమును ఈ రెండుకల్లు ఒకటిపైనొకటి డీగనుతరి కొక పాపాఱుపు (Oxygen) ను, భాస్వరము (Phosphorus) ను కల్గించి ప్రేలి మోడచిగా మనముగ్నిపుల్ల నీయుతరి ఆవాక్ష్మివృషారచేడి అతిదీప్తివనితో పేరి శేడికల్గి రసాయ వికారము (Chemical Reaction) సాధించి, చిచ్చుమంట జనించి అట పులయటి గంధము ఎఱిచి పుల్లను (కరను) ముడతేయును ఇది జరగుటవని అగ్నిపుల్ల వెలిగినదనుకొనుచునుము ఎ కారణమువల్లచె నను ఈఅగ్నిపుల్ల నానరచో ఈవేడికల్లు క నిలచిపోవును

ఇక సెయిఫెటియమును సేట్టి మాచ్ (Safety Match) అగ్నిపుల్లల పెట్టెకు రెండు రెండుకల్లును ఒకేపుల్లయందుంచుచుచే ఒకటి పుల్లతలయందును, వేరొకటి అగ్ని పెట్టెకు ప్రక్కలందును ఉంచబడియుండును గాన సేట్టిమాచ్పుల్లను అగ్నిపెట్టె ప్రక్కను గీచినప్పుడే అగ్నిప్రజ్వలించి గాన, అగ్ని పుల్ల వెలుగుటయన రెండు రెండుకల్లు

• ఒకలోహకణి ఫీకొనుటవలన సంభవి చెడి రిప్క్షను (Reaction) వలన సంభవించు అగ్నిప్రమాదము (Explosion) క నెరుంగ వలయును

అగ్నిపుల్లల పరిశ్రమ (Fire Match Industry) — అగ్నిపుల్లల నెరుంగని యాధికాలమున భరతదేశపు ఋషులు పవిత్రాగ్నులను వెండిర్రలను రాపాడించి కలిగించుకొనుచు సువారు పితవ చెయుచు రాతింగొట్టి నిర్వక్షణముగోక నూలుచారముల గుర్తలముపై బడలేని యటించి, చానిముడి పెంపులేని యుడయోగి చుకొనుచు సువారు పితవ పీకము తెలిగించుటకు గరసిందిర గంధకము బుల్లలనుముంచి, యెడించి, వానగ్నిపైముట్టించి మండలేయును బావారు మైసపుబుల్లలను కొరకాలము వాడుకయందుగొని ప్రతికలక ఇచ్చటి అగ్నిపెట్టెలు, పుల్లలు, విరోపా మొదలగు విదేశములనూడి దిగవతి మొదలయె తొలుత స్వీడను, నార్వే, టన్నీయా, ఇంగ్లాడు, పీడక జపానుమండి యిది దిగుమతియగుచున్నది అందు జపాను వాణి వాణిమై విస్తారము వాడబడుచుట కానవచ్చును ఈ యగ్నిపెట్టెల దిగవతి ౧౯౦౦ మొదలు ౧౯౧౦ వరకు నేలట నలుబదిలక్షల దూప్యములు మొదలెనుబడియెట్లవల దూప్యముల పరకుం తెరిగను ౧౯౧౩ గలలో తొంబది లక్షలదూప్యముల వియవల యగ్నిపుల్లలు దిగవతియయ్యెను పిమ్మది నిండియాయం పీకలెక్కువ నెలకొల్పి అద్రుక్షము లారంభ మయ్యెను

౧౯౧౩-౧౪ నాటికి మాటికి ౪౦ ౫౦-౦౦ పిల్లల దిగవతి సులభము

విధించబడియుండెను ౧౯౧౩ మార్చి నెలలో నుంకము నూటికి ౪౦ ౨౦ చేరుటచే ౧౯౧౩ మార్చి నెలలో గ్రామ ౧౫ దిగుమతిపెట్టు రాపాడుమొదల విధించబడెను ఈకాలమున విస్తారముగ సగ్నిపుల్లల కర్మాగారములు పెరిగి, కాని, అందఱములు వేర్వేరు కారణములచే భగ్గుమై పోయెను

అగ్నిపుల్లలు Safety Matches అనియు Sulphur Matches అనియుద్విధములుగ నున్నవి Safety Matches కనుకరకాయత్రేకరుంబడిన అగ్నిపెట్టె పక్కలపై గీచిననే వెలుంగను Sulphur Matches ఎక్కిడగీచినను వెలుంగను స్వీడనుదేశమున సీయగ్నిపెట్టెలు పుల్లలు న్నిట్టియ త్రముల చేతనే చేయించుచున్నారని జర్మనీ నార్వే మొదలగు వితరదేశముల ను మనుష్యులచే ఈద కర్మాగారములందఁ బనిచేయియరు రావరాను భరతదేశమునందఁ గూడ సగ్నిపుల్లలయొ పెద్ద యత్రకాలు బయలుదేరి వనిచేయుచున్నవి విదేశపు దిగుమతి కొంతవరకు దగ్గినది

అగ్నిపైపీటింజల్లుతరి ద్వని — ౧౯౨౨ లిందువచ్చి యగ్నిపై పిడుకలెక్కువ నానెటి యొక్క పైభాగము తొలుత అగ్నిదాహము ఆయగ్ని క్రమీణమే యాతగిలినెటి నాదిగ మాన్యును ఈలోపున మాడుచున్న యగ్ని యంగఁ బ్రభావదాళమగు గ్యాసు (Gas) అందగలిసికొని పైకివెలుగుప్రయత్నించును మునుపరుసగ వెలువెంటనే సెరగ్నింబాకుమండుటయు, అగ్నియందలి గ్యాసు, కయ్యలైన యాదియందు వానెటింగడఁ జల్పించుకొనవలసియుండెను కల్పించుకొను

తరి సరిసూక్ష్మములగు బుడగలు నీటినుండి పైకివచ్చి, లోనున్నగాలి వేడియై పైకి బోవుచో, నీటియొక్క పువ్వుబార యగు బుడగనువగల్గి, యందుండి తీవ్రించుకొని బయటంబును, శునీటిపొరయగు బుడగను వగుల్చుతరి చిన్న ధ్వజములగును. వేలు లక్షలగు బయలుపైదలు నిట్టిబుడగలు వగులుధ్వనులు కలసి, ఒకేవిధమున నెడతెరచి లేని "హీన" అని ధ్వనివినబడును. ఇదియే మనకగ్నిపై నీటిజల్లివ వివరముధ్వని.

ఇంక పదిహెక్కి వేడిగాలి యవటనుండి వెడలుచుండుగాని తైకిగు నీగ్గానువకు కాంధానిక అగ్నిదీగ్గానుతో సంబంధము కలుగునేగాని స్వేచ్ఛాన పరము గరిగి మహావాయుమండలమునుండి లభించగల ప్రాణవాయువు (అగ్నిజను) తో సంబంధము గలుగనేరదు. కాన దిరుగ మండనేరదు.

ఇంక పన్నెండుబుడగల నీరధికము, అగ్ని యందలి వేడిజల్లార్చి, యగ్నినిజయించినవ జయించును, లేక నీరల్పమైన, యగ్ని బలకరమై నిలువగల్గి పకాలమున నీటిని జయించి తొల్ల జ్వలిల్లియెవరికను. ఎట్లు జరిగినను, కల్గినవనియోగి, ధ్వనిమాచును.

అగ్నిలోనిపదత పదిపట్టు — ఆంధ్ర లోకోక్తి.

అగ్ని వేంధ్రపుంజు — (పనావధి) లా Ammania Vesicatoria సా. దావాగ్ని, బ్రహ్మహత, అల్పదహా నీవియోమను, అల్పసంపుటాకు, అగ్నిజ్వాల, యనియు సంకరు. అకు పోక్కును గరిగించును. వాతమును శ్లేష్మమును హరించును. అకుహారి పెక్కునయ్యెట్లువేడినచోఁ బురాణజ్వరములు గూడ హరించును

నావ్యలుగలచోటఁ బట్టువేసినచో నానా వ్యులు మారుచు అకురు మిరియములతోఁ గలిసి నూరి పేయించినచోఁ జరిజ్వరములు మానును. వేరుయొక్క చూచుము మేహా శ్వాతికరము

అగ్నివయ్యెలే అందరు కొనుట — ఆంధ్రలోకోక్తి.

అగ్ని — నివృత్తి అరిపోవుటకుఁ గారణము ప్రధానమైన ప్రాణవాయువు (అగ్నిజను) లేకపోవుటయే. అగ్నిజనుగాలి అగ్నికేదనుట తగినపుడే అగ్నియు క్షీణించుచు దశ తేజమును గోల్పోవు చుండును. అత్తరి, అగ్నియందలి వేడియుఁ దగ్గిదిని ఇట్టి సుదర్శములగు నొకతైపునుండి నిచ్చుచి పోవుచుండును. మైసాడి గాలి చొరరాని మూత నగ్నిపైచూచిన నిట్టినిట్టి పంథాచూచును. అగ్నిజను లేక నిచ్చునవృత్తి డింకను కాలదగిన పదార్థములు కర్మలగుఁ గాని, రాక్షసబాగునాచుగాని, దీపపువ్వు యందుగాని, యుడిన నుండుగాని, ఒక అగ్నిజను లేక అరిపోవుటకాద అగ్నికే గర్తలు యెవలగునని ఎంత ప్రధానమగు నాధారయో అగ్నిజనుగాలియు సంతర్కధాన మగు నాధారమనియే తెలుచున్నది

కాలదగిన పదార్థములన్నియు గాలి పోయినతరీ, కొయ్యబూడిదతప్ప బొగ్గందదని మనమెఱుంగుచుము. గాలియే లేనిచోట ప్రాణలెట్లువచ్చుచో అట్లే అగ్నిజనులేనిచోట, అగ్ని యంతయెందును. అగ్నిమందుమాచు తరివేడియు, వెలుగుచుగూడ గల్గించును. వేడిప్రధానమును వెలుగును వేడినుడిగల్గు ననియు కనిపెట్టుటవీరి సూక్ష్మనియంతరి మంటలవేడి, వెలుగును జనించుదగ

పరిశీలకులు కనిపెట్టిరి. విద్యుద్దీప్తియు నందలి తీగకు చేతిగట్టి వెలుతురు విచ్చూచి చెట్టులుదెంచి కాని మాంసాన్నియండి మనకు వచ్చుచేడి చదికోట్లు మైగదూరమునుండి వచ్చుచున్నదనియు, నింకలకు కారణము అగ్నిదేనుకాదనియు, వేరుభూతముల పను లిందులకుఁ గారణమనియు కొందరు పరిశీలకు లనుచున్నారు.

అగ్ని సేవకుఁడై యుండునది చాల నుపయోగకారి గాని యజమానుఁడైనచో కాధికువాఁడని, పాశ్చాత్యుల నెవరు అనుగా, అగ్నిభూతమునకు మనస్వదీప్తిమయ నిర్మలమిది యనేతయ్యకములనుండెడి, పెక్కుపయోగ కార్యములు నెరవేరవచ్చుననియు, అయ్యియే విలీనించి మన స్వాధీనమనందుచున్నది, విశ్వాధింది అనేదిభముల నాశనమొనర్చు ననియు వారియభిప్రాయము.

గ్రీకులమున గ్రీకుఫైర్ (గ్రీకుల యగ్ని) యనబడిన ఒకగానాచారి యుండెను. ఒకప్పు డీ ప్రామాల్పగరము గ్రీకులవాస్తవమందునున్నది. గ్రీకులు ౧౭౩ మంది ౧౭౭ వరకు సరాసెన్న అనువారు దానిమట్టుడించుచు దండయాత్రలు సలుపు చుండిరి. అతనికి గ్రీకులు ఆగ్రీకుపైరు గానానాచారితో వారినెదిరించి వరిచీర నియంత్రి అది ఎట్లుచేయుటయో, దాని పాఠింతర కన్యలకు తెలియదు, కాని కొందరు అంగు పెట్టుప్పు గంధకము, మొదలగునవి చేరియుంచునది తలచు చున్నారు. ఇక్కాలమున ప్రమాదకరమగు నగ్ని వార్యులకు యంత్ర ములుకలవు. కాళ్ళను, హైడ్రోజెను, గాలులు కలిసిన కూటులి పైరుదాపు (Fire Damp) అందును అది

ప్రమాదకరమగు నగ్నియగుటలం గల్గించును పారసీకులు, అగ్ని బాహుయమిరము వారు. వారిదేవాలయములం దగ్ని యారి పోకుండను చి పోషించును నర్పించెదరు. హిందువులు అగ్నియందు పోషిములు నేర్చియు, అజ్ఞానాశులీచ్చుచు దేవతలం దృష్టిపరచెదరు. బైరానులు (సె భువులు) అగ్నిపర్వతుడు. వారి యగ్నికి గణియని పేరు అట్టిదేవస్థానము తిరుపతికాదనై నొకటికలకు.

అగ్ని బ్రహ్మమానసపుత్రులలో వ్యక్తుఁ డనియు, అభిమానాగ్ని యనియు బెప్పు ఁబడినది భార్యచేరు స్వాహాదేవి (నిలదృఢాని కుమార్తె). అగ్నికి దుశ్శోభనమును వంశిగృహకపుత్రిక నుడర్చును వేరాకభార్య ఈమెలని పుత్రులు నుడర్చును.

అభిమానాగ్నిఁ గావకుండు, పవమా నుండు, తుది యనువారులు మువ్వనరు కుమాళ్లు ఏనుడు అగ్నితే విలీనో నొక్కొక్కనికీ బదునేనుగదా పుత్రులతోవ్వన గలు వది యేవురు పుత్రులు గల్గిరి. వారందరు నగ్నితే కాన, అందరును గలసి అగ్నిలు గలువది తోవ్వంగులని చెప్పుబడినది.

అభిమానాగ్ని యొకతది, దేవయజ్ఞునిగి తనవదిని వదిలిపోయెను అట్టితది దేవత లంగీకరమునొంది అగ్నిత్యమనునది నియో గించిరకు. అతడును వల్లెయని యగ్నిత్యము నిద్రపించుచుండునట. ఆ యాంగీకరాగ్ని భార్యచేరు శివయట. అమయదాతనికి ౧, భువాకోగ్ని, ౨ భువాకోగ్ని, ౩ భువాన్న భువా, ౪ భువాన్నభి, ౫ భువాన్నభి, ౬ భువాన్నభి, ౭ భువాన్నభి, అను నేడుగురు పుత్రులును, ౧ అనుమతి, ౨ రాశ,

3 దీనివారి, 4 కుమారులు, 5 అర్చివ్యురి, 6 పరివర్తతి, 7 మహామతి యనువారేను గురువులికలను గల్గెరట. వీరందరు నగ్ని వ్యవహారములు.

౧ గృహపతి-ఇంద్రానులకు హవిర్యాను లాగినారేయి యందిచ్చునగ్ని ౨ గోపతి- అగ్నిరససంతతివాడగు నగ్ని 3 జాత వేదాగ్ని-అహవనియూదిహపుడు పురార పునివలన గల్గినవాడు. 4 తపుడు-పావ జన్మాగ్ని 5 తతః దాంగీరస సంతతిలోని కాశ్యపుడు. వశిష్టసంతతిలోని ప్రాజాపదు. అగ్నిరస చ్యవనులవలని నుగ్గునిదివవాడు. 6 తతః అనుననుగురువులని చెప్పబడినది. 7 తపుడను వహ్ని మొక్క- పుత్రులు పడుననుగురు. యాగములప్పుడారి ఫలముల నందహరించు నిపులునియు, వారినివారియటకు 'అగ్ని'నయినను నొక క్రతువును బ్రత్యేకముగఁ జేయవలయుననియు శాస్త్రుల బడినది. 8 ధర్మయోగ్ని ౯ పురుషరూపు- అగ్నిరససంతతివాడగు నగ్ని ౧0 ప్రాజాపత్యాగ్ని- అగ్నిరససంతతివాడగు నగ్ని ౧1 త్రిపేయ పురుషరూపు ౧2 కయుడు- తతః పుష్టిమతియనబడిన భరతునితండ్రి ౧౩ విశ్వమతి- అగ్నిరససంతతి యగ్ని ౧౪ విశ్వసంకృ- అగ్నిరససంతతి యగ్ని ౧౫ వైశ్వనరుడు- తండ్రిపేయ విశ్వ నరుడు. తతః దాంగీరససంతతివాడనియు, శాండిల్యసంతతివాడనియునుగూడ గాన్పించు చున్న యగ్ని ౧౬ కయుడు-భృహస్పతి భార్య సత్యుల సుతుడగు నగ్ని. మొదటి హవిస్సులం గొనువాడు. ౧౭ హంకాత నుడు. ౧౮ పావకుడు- శ్రేతాగ్నులలో నొకడు. ౧౯ పవమానుడు- శ్రేతాగ్నులలో

నొకడు. ౨౦ శుది- శ్రేతాగ్నులలోనొకడు తక్కిన యగ్నుల పేర్ల పురాణములందుఁ గానరాకున్నవి

అగ్ని మహాభూతములలోనొకటి. తేజము నడదివైవరతులగుచును. శ్రేతాతాత్రుల అగ్నిని బ్రహ్మమూలప పుత్రుడని చెప్పెయ్యవచ్చును ఇతను శ్రేతాతాత్రుల వారణాపురాదున విశ్వానరునకు బుత్రుడై యగ్ని జ్ఞానముటంచేసి వైశ్వనరుడని పేరయ్యెనని చెప్పబడినది

అగ్నినివాహనము చేయము (అష్టదిక్పాలకులమాడుచు). నిలవ్వలని కుమార్తె లాగు సావ్యపాడేవియు మనుమరకపు భూపతియగు దుర్యోధనుని సుతయగు సుదర్శనాదేవియు నగ్నిభార్యలని చెప్పబడిరి. సావ్యపాడేవి యగు పావకుడు, పవమానుడు, శుది యనుగడిన మువ్వనను సుదర్శనాదేవియగు సుదర్శనునియను అనుపుత్రులబట్టిరి.

పావకుడు, పవమానుడు, శుదియు నగ్నిత్యమందినవారు. వారొక్కొక్కరికి బతుకే నుగురుచొప్పున నలువదియైదుగురు పుత్రులు గల్గిరి వారును, అగ్నిత్యమందినవారేగాని, పావక, పవమాను, శుదులును, అగ్నియొగలసి నలువదిచొప్పునగురుల అగ్నులుగఁ జెప్పఁ బడిరి (అగ్నుల భేదములు చూడుడు).

అగ్ని అగ్నియదిక్పాలకులై తేజపతి పురము రాజధానిగ నేలుచుండునని చెప్పఁ బడినది. వశిష్ట, వసువులకధివాధుడై, యొడువనియు గొన్నితావులందులగుడు.

అగ్నిజన్మలు లేక నాల్గులు ఏడు, ౧ కారీ, ౨ కరానీ, ౩ భూమ్రా, 4 రోహితా, 5 మహావా, 6 స్ఫురింగి, 7. విశ్వమతి.

అగ్ని అష్టమూర్తులు ౧ జాతవేదము, ౨ సప్తవేదము, ౩ వాక్యవాహనుడు, ౪ అశ్వేదరజుడు, ౫ వైశ్వానుడు, ౬ కామారణ్యుడు, ౭ విశ్వముఖుడు, ౮ దేవముఖుడు.

అగ్ని వీరకతులు శామ్మితి. ౧ వీరాకశ్రీ, ౨ శ్రీరాకశ్రీ, ౩ అరుణాకశ్రీ, ౪ కృష్ణాకశ్రీ, ౫ భూమరాకశ్రీ, ౬ తీర్థాకశ్రీ, ౭ న్యులింగిరాకశ్రీ, ౮ రుద్రరాకశ్రీ, ౯ శ్యామినికశ్రీ.

అగ్నిహోమమున వట్టుంట్టురములు ౧. తామరము, ౨ పచ్చికరణము, ౩ అభిచారము, ౪ ఉత్పలము, ౫ సల్లవము, ౬ ఇష్ట శేక సమిధలు.

అగ్నికళలు — కళలు చూచుడు

అగ్నికీ వాయువు సాహాయ్యమైనట్లు
ఇష్టకాలతో గాలిగూడవీరి మరింతగలగల్గిరి
మాడఁజేయవని భావము అంధ, లోకాశ్రీ

అగ్నికుండములు — హోమకుండములు చూచుడు.

అగ్నికులక్షత్రీయులు (వర్తీలు) —

వీరికిఁ బ్రతినియు, వహ్నియాలనియు, మరకాలనియుఁ జేరులు వాడుకయందున్నవి. అగ్నికులక్షత్రీయు లనుచేరు కొంతకాలము నుండియు వీరు వహించి, ప్రకటించుకొని, ప్రసవమునా 'జనాభా' లెక్కలందుఁ జేర్చించియున్నారు. వీరిగూర్చిన పూర్వపు గ్రంథములు రాకారమున్నవి. ఆధునిక గ్రంథములైనను, వీరవీరు పెదవీరాస్వామి గారు రచించిన 'అగ్నికులప్రదీపి' యను పుస్తకమును, కాబడ శ్రీరామకృష్ణ 'పల్లవ శబ్దాశ్రుతి' యను గ్రంథమును, మరిచిపట్టరా

నివాసియగు శ్రీరామ్ వీరబ్రహ్మముగారు రచించిన 'పల్లవరాజవర్తి' యను పుస్తకము తప్ప వేరు గ్రంథములు మాకు లభింపలేవు.

అగ్నికులప్రదీపికయందు, వీరి యుత్పత్తిని గూర్చి యిటులఁ జెప్పబడినది. ప్రజలందుఁ గలహము లుద్ధరింప వానివడచి, వారిని తాలింప జూబూరుచున్న పరిముఖమున నొక శ్రేణునివర్చు నందు మనవియొ జుద్ధవినిచె ననియు, అతనికి పల్లవుడు, మకారుడు అను నామములుండెననియు, మకారుడన (మకారమగ్ని రీతిమగన) అగ్నిలోఁగలవఁ జని యర్థమనియు, మరియు నీమకారుని సంతతివారగు మకారులు సర్వదావనీతర నివాసమైయున్నతరీ 'మరకా'ను అని పూర్వము నిర్ణయించినారనియు, మరకాడనిన సంతరాగ్ని సుబంధమున కేవల విశ్వీరాధ మిచ్చనినియు, చెప్పబడినది.

ఈధన మిట్లసంపూర్ణగ పీర్ణగ్రహమున వ్రాసినను క్షత్రీయకులము క్షత్రీయకులో త్పత్తియను తావుల కొంతవనుక వివరింపఁ బడినను, కాని దానిజూచుట సమంజసము. 'పల్లవరాక' అను పదముగూర్చి ఆంధ్రుల చరిత్రయందు, చిలుకూరి వీరభద్రరావు వంతులుగారు వర్ణించుచు దొలఁత పహ్లావు లని వారికిఁ జేయఁజేసినయు, వారాదిని తారణిదేశమునూడి వచ్చిన (పాశ్చిమం లను బడునారు) వారనియు, వీరవ భరతదేశా రాళము లవలంబించినారనియు వ్రాసి యుండిరి. దీనిగూర్చి విమర్శించుట యాత్ర విజ్ఞానమునకుఁ బనికిరాదు.

ఇందేవివక్షమైనను గావచ్చును. పల్లవుల సంతతివారమని చెప్పుకొనుచున్న వీరికి

బల్లిలను పక్షిమృగములతో వివరించవలయును
 కల్లపులన తరియగంట, కల్లైలన యెట్టివాని
 కిల న్నురి కకహాం గవము, అగ్నికుల
 పక్షిపాడి గ్ర ధములం, పల్లవరాజులను
 బుద్ధిగవానియె బోవరచుకొని శిష్యులుగా
 నొప్పుకొని కల్లవశ్యము కల్లంగ మూర్తి
 పనియు, దానిని బరిపాలించుటయే యర్థ
 మనియు, వివరించబడియుంట నిట వివరి
 చుచు దీనిని వదలుటయే సమంజసము
 దీనిగూర్చి 'కల్పదివ్యంవతు నై ధిమ'గ
 నాగవర్మయు, 'నాలాయిరమ'ను దివికవేద
 ముగ మూర్త్యార్చకు శుశుభ్రముకే పీఠిక
 ప్రతిపాదించియు గవయింపుచు

వస్తుయాలను వదము వహింప (లేక ౭ ౨)
 కడమును దీయే కల్గివనియు వ రు తిరు
 వన్నామలైరాజ్యము రా' చి ప్తరా
 యో భూపాలుడు కిరుమునా నీ నియు
 వీరు చోళవంశజులనియు, వీరికి బులితావు గా
 వీరువదము కలదనియు, ౩ గానువార్తి ౧వ్య
 వ కలయనియు, తెచ్చునన్నరు రిక
 ముప్పదిరై కు వీరువదములు క డె కు వార
 తులు గలవ గరు

విరియ క - ౧ ౪ బూమహాని గోత్రము
 ౨ భృగ్వర్గోత్రము, 3 కశపగోత్రము
 ౪ కలిగోత్రము, ౫ చోళిగోత్రము,
 ౬ సా బ్యాయనగోత్రము, ౭ కళ్యాణ
 గోత్రము, ౮ ప్రస్తుతాయనగోత్రము నను
 గొనిది గోత్రములు చోళిపా ద్యవంశజులకు
 గలవనియు తెలుగువారియొక మరెక్కొన్ని
 వంశములు గోత్రములు కూడ కలవనియు
 వ దరు, కాని యది వివరించబడలేక

విరిలో - ౧ పల్లవు, ౨ వర్మియును,
 3 కలివదరు, ౪ విశ్వదరు, ౫ సామందరు,

౬ పడయావదరు, ౭ నాయకుడు, ౮ వర్మి
 గడు, అను కులబిరుదములు కలవనియు,
 వీరందరు సూర్యచంద్రాగ్నివంశసంభూతు
 లనియు, అ క యేదేశస్థులు సూర్యవంశజ
 లనియు, చోళదేశస్థులు కేద్రవ శజులనియు,
 పా ద్యదేశస్థు లగ్నివంశజులనియు, మఱియు
 నిమగ్నికులక్షత్రియులు ఎకకలిదేశస్థులకు
 కులగుమ్మలనియు, వీరిగ్రంథములు గావవచ్చు
 చుచు, కాని, ఎగువరిదేశమెచ్చుటనుగో,
 యెట్టియో వివరించబడియుండలేక

పల్లికులజులలో కాకతేగవారు మేకలను,
 అవులకు ఎగులను, తెంచుచు ట వారిని
 గొల్లపల్లిలని పేరయ్యెననియు, పల్లవులం
 ది కను గా గపల్లవులు నలంబుపాడిపల్లవులు,
 వ్రావిల్లపల్లవులు, అంధ్ర పల్లవులు నను నాల్గు
 శాలవారు కలరనియుఁ జెలియుచున్నవని
 కల్లవరాజు చరిత్ర య క తెప్పఁబడినది

అగ్నిగోత్రము— నిధివగణము చూడడు.

అగ్నివయనము — ఇది యజ్ఞమునందలి
 యొకరగ్న కృత్యమైతివులు లగు రవుని
 పుతులు యాగయెవరైనవారి మనోధలముల
 నవలించు చుంబువారనియు, వారిని
 శా గరుడి, తృప్తులొడిసి యాగపల మవహా
 రి పకు డ నొందర్చు యజ్ఞకర్తయనియుఁ
 తెప్పఁబడినది తవుఁదగ్గులలో నొకఁడని
 యెవంగుడి

అగ్నిశిష్య గోత్రము — రామాయన
 ఉపగణము చూడడు

అగ్నిత్రయము—దీనిని అగ్నిరి త్రయమనియు
 నందరు తుడి వలనగల్గిన గార్వస్తుత్యా
 గ్నియు, తల్లమండికల్గిన దక్షిణాగ్నియు,

అరాధ్యునివలనగల్గిన అవినయ్యాన్నియు,
అగ్నిశ్రీయవనములను

అగ్నిశ్రీత్రయము — అగ్నిశ్రీత్రయము
చూడుడు

అగ్నిదేవుడు — అగ్నేయదిశాధిపతి
అష్టవిధపుణ్యలో నొకఁడనియు, వినువులకు
వాడుతుండనియు జన్మబడితి తులన
నిష్కమానపురుషుడని కొన్నితావులను
కాశీయను విశ్వనరూపుఁ గుమారుడను
మఱివె కాశీయఁడనఁగలవాడని కొన్ని
తావులను వెన్ను బడినది భార్య స్వాహాదేవి
(అష్టదిశాదులు మా ౪)

౧ ఆహుతియాగ్ని (వేదికీబూర్యోక్తుఁ
నూ ౪౪), ౨ దక్షిణాగ్ని (వేదికీ దక్షిణ
దిక్కుననుండునది), ౩ గార్వాంత్యాగ్ని
(వేదికీ ఇచ్ఛమాగ్నిన నూ ౪౪) ఈ
మూడును సభ్యములగు శ్రేతాగ్నులు
ఈమూడును విరుధ్ధ పాతకాగ్నులు పవమా
వాగ్ని నుది యనువారల సంబధాగ్నులు
వీరు అ తర్థాను కు శిఖండివలనఁ గల్గిన
పురులు మరియు దక్షిణ గార్వాంత్యాగ్నులు
రెండును వేదికీ ఈశాన్యదిశగా నుండుకరి
అపవద్ధ శ్రేతాగ్నులను చేర బరలగును

అగ్నిదేవాగ్రత్రము — శాండిలగణము
చూడుడు

అగ్నిద్యోతనుడు — వివాహమునకుఁ
బూర్వము దుగ్ధిగోదేవిగఁడుడి క్రీకృష్ణునిద
కంఠంబడిన వారాహుఁడగు విభ్రుడు.

అగ్నిసక్షత్రగ్రాహము — సక్షత్రములు
భారతీయులు గుర్తించిని చూడుడు.

అగ్నిసదృశములు (Volcanoes) —
పాశ్చాత్యులుగఁ దివివర్ణిచకృతములని వాడుట

కలవాఁడనియున్నను, అది సరియగుపదము
కాదని పరిశీలకులనుచున్నాదు అంతకన్న
వేరుపదము వాచకమగు శేరుకాన,
వానింగూర్చి వివరించుకరి నుత్పత్తియు,
కారణమును చరిత్రగా వివరించుట
సమంజసము

అగ్నిశ్రీకృత శిఖరములు భూమమును,
అగ్నిశ్రీలలను ఇదకమును అవిని పైకెగరఁ
బొందు కానిన రాగిబూడిదను, కరసిన శిలా
ద్రావణముని, రాగ్ల, మున్ను మొదలగువాని
క క్కలకుంచెచ్చి రోయును మరియు అగ్ని
శ్రీ వె ౭౦ స వర్షకమున నిల్పిదోము
నదిని శ్రీ శ్రీకృతము వెనుదిండు అను
శేరుగల సున్నవర్షకముచే గంబుబడి
దూపుమానిను

కొన్ని యగ్నిశిఖరములు సదా ప ద్వర్ణిల్లు
చుండు వి కలప్త ముఖికొన్ని అరిపోయి
గిరుఁ గొ తకాలముగఁ కుడేచుచుండు
నవియు గలవు ఈ యుడేకమునకు
(Eruption) అనియెదరు

భూమి యొంది అగ్నిశ్రీదక్షిణ యుండు
టయు, రామరాను పైపార చల్లారుటయు,
లోపలిపారలంబగ్ని చల్లారక నిలదియుంటయు
మొదలగు (Geological) భూచరిత్ర
విషయములంగూర్చి (సముద విజ్ఞానము
చూడుడు) యెరింగినవారు పైపారయును
బలహీనములగు తావులను, రాగ్లగు
తావులను, అమృగముడి వేది యుద్ధకమును
తరి ఆయాన చేశము బుడికెట్లగుచు
తైకులుకుటయు సంభవించుగా నవి చర్యకము
లామెననియు నందను భావన జియూనోడి
విజ్ఞానులు భూమి తనకుకానై నిరగరఁ
దివగుచు నూరుగ్నింజాట్టి చరించుచుండు

యను, అశాశమునందలి యితరగోళముల యాశర్వణ భూమిపైపారవైబడి లాగుచుండుటయు, భూమి పైపారయందలి కుసుస్థ, బలహీనస్థలములు (Faults & Weak Places) ఎక్కువపనియొనర్చి పెద్ద చరిత్రక కల్పలు మొదలు చిన్న కొండలవరకును జనించుటకు దోడ్పడెనను ఇది వారి యొనఁచే గాని నిజరృపములు గానరావు

ఇట్టి చరిత్రలవలననే భూమిపైపారవైకుటుకులకు మారుగ, క్రింది గుండుల పథమము అట్టిలే నట్టితావులందఁగల్గి ముగ్ధవృద్ధి నీరుచేరి సరస్సులాడెననుట ఒక్కొక్కతా గ్రహనవృత్తి పరిస్థితులవలన భూమిలోఁబలనుడి యుద్భవములగు నగ్ని బాల్వలు పైపారగుండ కర్వరశిఖరములకడ దనుక నచ్చటచ్చట రక్తములు లేక మాగ్గములఁ జీసికొని వానములముంఁ జైకి వచ్చుచు కను అట్టివాని నగ్నిచరిత్రములనియు, నాశిఖరముల నగ్నిశిఖరములనియు వాడుచు నను ఆ రక్తముల కా గ్లమ్య క్రేటరు (Crater) అనిచేరు గోనియ్యుకొనెనొక యుద్భవకాలావస్థల ననుసరించి క్రేటరు గుండా నై Eruption వచ్చుట మానుట తోచుచు ను ఇట్లు అగ్నిశిఖరము వల్లారంభింపఁ జరగఁగల ఇరక్తుక సౌభావి చుచుండుట తెలిసికొనుచున్నాడు ఒక్కొక్కరి యుద్భవకాలమునకుండు పార కదలంబులను భూకంఠములనూఁడఁ గల్గించుచును మోటువచ్చు చూడఁడు.

అగ్నిపాలిగాభక్షియులు — మతియుల కులము చూడఁడు

అగ్నిపురము — మహావ్యోధి (హైదరాబాద్ లోక అనూపదేశము) చూడఁడు. అనూప (చేది) దేశము చూడఁడు

అగ్నిపురాణము (అగ్నియము) — ఇది లింగపురాణమునఁ దొమ్మిదవదిగను శివపురాణమున నేవవదిగను, దేవభాగవతమునఁ బైండవదిగను, కూర్మపురాణమున దప్పఁదక్కింకవానకుంఁ దెర్నివదిగను చెప్పఁబడినది కూర్మపురాణమున దీనిచేత చెప్పఁబడిలేదు భృగుమహర్షి చెప్పిన పురాణము యథాది అగ్నివిశయము లిందు చెప్పఁబడినది గ్రంథసంఖ్య శివపురాణ దేవభాగవత మత్స్య పురాణములకు ౧౭౦౦౦ గను భాగవతమునకు, బహ్యవైవర్తమునకు ౧౮౦౦౦ గను, నారాదీయమున ౧౮౦౦౦ గను చెప్పఁబడియున్నది

అగ్నిబాణవిద్య — బాణసంచావిద్య చూడఁడు

అగ్నిభువుడు — కుమారస్వామి మఠములు

అగ్నిమాండ్యము — అంగ Dyspepsia జరరాగ్ని మందగింపఁయి, అకలిలేకుండచి నోగము ఇది ఇంచు కత్తిరదోషమునై వాధారపడియుండు బుట్టు

అగ్నిమిత్రుడు — శృంగబలోనోకఁడు మగధదేశ శాశికుండగు పుష్పమిత్రుని కుమారుడు

అగ్నివంశక్షత్రియులు — అగ్నివంశస్థులను చేరువలననే అగ్నిసంభవులని యర్థమిచ్చుచున్నది క్షత్రియులనగా క్షత్రియునుండి రక్షించువాడు అగ్నివంశక్షత్రియులనగా, అగ్నినుండి సభవించి, తాత్రము నవలంబించినవాడు అగ్నిచేత్రుడు తనయూది పురుషుడనగాఁ జెప్పకొనువారి కెగలవలెనామా దేశమునందు నాలుగు గలవు ౧ క్రమర

వశము, ౨ పురహారవశము, ౩ చాళుశ్య
లేక శౌలంకవశము, ౪ కౌహమవశము.

చరకురాముడే క్షత్రియవశము నిర్మా
లింపబడిన యనుకర మర్చన చర్యత
శిఖరమువలన మహాపులు యాగముచేయగా
చాళామగండమునుండి పై నాలుగువంశ
ములు వానిదర్శించినట్లు ప్రాంతముల స్థలపురా
ణములు తెల్పుచున్నవి. వీరిలో ప్రమత
వశమువారు ముప్పదియైదు శాఖలుగా
వ్యాపించి ప్రతిశాఖవారు నౌకొక్కొక్క విశా
లమగు రాజ్యమును స్థాపించియుండిరి
“ప్రపంచమతయు ప్రముఖులచే ఆగి యా
ప్రాంతమునందొక లోకోక్తి కలదు. శతద్రూ
పది మొదలు సముద్రమువరకు వ్యాపించి
యున్న దేశము తొప్పిదిభాగములుగా
ప్రమతవశముల పాలనలోనూడెను

మహేశ్వర్, ధార్, మహా, ఉజ్జయిని,
పైతృభాగ, దిక్షూరు, అబూ, చంద్రావతి,
మహామైదాన, పర్వావతి, అమరకోట,
లిఖార్, లోహర్య, పట్టణ మొదలగుపది
రాజధానులుగా పేరొంది స్వతంత్రరాజ్య
ముల వేర్పాటుచేసికొని, వారు పాలించు
చుండెడివారు ప్రమతవశముల పురాతన
శాసనములు పాళిభాషలో వ్రాయబడినవి
క్రీస్తుకుఁ బూర్వమునుండియుఁ గనబడు
చున్నది స్థలపురాణములయందు వీరి జన్మ
మునుగొనిరి యొకచి క్రైస్తవగాథఁజెప్పుచును.

అబూపర్యంతశిఖరమునకు వశముగండ
మునుండి యాచిదర్శించినవారిలో మొదటి
పురుషుడు “మార్, మార్” అని యాశ్రి
కించుచు వేలేహానుడై యుద్ధించుటచే
వానికి ప్రమాదమడను చేరినట్లుండెను. అబూ,
ధార్, ఉజ్జయిని రాజ్యములు వానికియే

బడెనట బ్రహ్మదేవుని యశమున మఱి
యొక పురుషుడొక హస్తమునందు వేదము
లును, రెండవహస్తమున ఏక శిఖరమును
ధరించి పుట్టెను. అతఁడు యజ్ఞోపవీతము
ధరించియుండెను. ఆపురుషునకు చాలార్
లేక సోలంకియను చేరిడి, అప్పలపురము
నొస గిరి (అప్పిల్లానగరము చూడఁడు).
మూడవపురుషుఁడు యద్రాశమున నాచిదర్శ
ని చెను. అతఁడు భనుర్బాణహస్త్యుడై
కిరాళరౌఢమును ను డెను. వానికి ‘పుర
హారు’ డడ చేరిడి ‘వాన గల్గే మరుస్థలి’
అనగా తొప్పిల్ యెడలరాజ్యములు వానికి
వశపరచిరి. నాలుగవపురుషుఁడు విష్ణు శ
మున ౭ ఖచ్చగదాఖర్జు లాస్థితములగు
చతుర్ముఖములతో హోతుకు డడను డి
యాచిదర్శించు చతుర్ముఖములతోఁ
బుట్టిన పురుషుఁడు వాశశక్రయగుటచే నీ
వనికిము హాహను (చతుర్ముఖ) వంశమా
యెను. అత డేవతలు తను భగ్యవాద
ములతో మాతావతీనగరమతనికి పట్టము
గట్టిరి దీనికి ద్వాపరయుగమున ఘర్ష
మండలి యను పేరుండెడినట వీరు
చాళామగుగండమునుండి వెలువడిన వెంటనే
శక్రప్ర వశరమునకుఁ దొడ గిరి

అగ్నివర్తన — వ్యాసమహర్షి శిష్యులందు
ప్రసిద్ధపౌరాణికంఠుఁగు సూతువంశశిష్యుఁడు
అతఁడును పౌరాణికంఠి

అగ్నివర్షుడు (అగ్నిగర్భుడు) — ఇత్యుక్తు
సంతతి సూర్యువ శక్తిక్రియలు. తండ్రి
శంఖగుండె సోదరులు సుదర్శనుఁడు,
శిశుగుండె, పుత్రుఁడు మరుత్తు

అగ్నివేళుడు — మరీచి ఇత్యుక్తుసంతతి,
సూర్యవంశక్తిక్రియలు. తండ్రి చిల్ల సేనుఁడు.

పితౄణాం నరేంద్రాదుః శతః
 ప్రాహ్లాదుః తేజోబాహుః
 యోగబుధుః శతః సతతవారందరుః
 అగ్ని వేద్యాదుః శాఖాయుగం బ్రహ్మాదుః
 ఇత్యుక్తుః సోదరుః అరిష్టాదుః సతతః
 వాచగః దేవదత్తుః సుతుందయుః శతః
 కాసనుః దామోనయుః, చాతుః స్థులః
 చేరినదేయయుః, కొన్ని తాపలగలు. క్రోణా
 దాదులగుదురు. వేదా అగ్ని వేగుడును
 గలడు.

అగ్ని వేద్యగోత్రము — భరద్వాజ శివ
 గణము చూడు.

అగ్ని వేద్యయణగోత్రము — నిభృత
 గణము చూడు.

అగ్ని తిథ్యాన్యాయము — అగ్ని తిథి యన
 నిర్వహణ యనియర్థము ఇది యెల్లప్పుడును
 మిషాకేపేపురు గాని తక్కి దిక్కులకు
 జోచకు. ఎట్టి అవస్థలయందును ఒకేరీతి
 నుండువాడని భావము.

అగ్ని పోమము — విపరీతమును గైదు
 దినములాచరించి ముగించెడి యొక యాగము.

అగ్ని పోమముడు — చతుర్వక్రము
 కుండును.

అగ్ని పోమము — పితౄదేవతలని
 యొక సెగ పితౄదేవతల చూడు.

అగ్ని స్తంభగోత్రము — భరద్వాజ
 తిథిగణము చూడు.

అగ్ని హోతృని నక్షత్రములు —
 ౧ కాళి, ౨ కరాళి, ౩ మహాశివ,
 ౪ లోహిత, ౫ భూత్రవర్ణ, ౬ విష్ణులింగిని
 ౭ విశ్వదాత (విశ్వరూపి), ౮ శక్తితా,
 సువర్ణ, వర్ణరాగ, యని పారాంశికము

గలరు. హోతృ మొక్క సప్తాక్షలుగ వీనిని
 కొందరు తలచియున్నారు.

అగ్ని హోతృన్యాయము — అగ్ని
 హోత్రము యాచ్యవర్ణవిధిగా జెప్పబడినది
 కాన, జన్మమున్నంతకాలమును జయపలసిన
 విధి దెల్పుటగా దగ్ని హోత్రన్యాయము
 వాడుచున్నారు.

**అగ్ని హోత్రములో నాజ్యము పది
 నట్లు** — హోమముకాదు కాన నిరర్థక
 నష్టము. ఇది యోగభావము అన యగరముగు
 పరిధికి బలములేర్పింపజేసి రేచవభావము.

అగ్ని భ్రమహారాజ — తాడి, స్వామి
 భవమునపు. అగ్ని భ్రమ తాడి, కరిచాలింది
 తనకొసగిన రాజ్యమును దనపుత్రులందరికు
 బంబయిచ్చునట్లు, ఇది జుబూదీప్తవ
 మంతయునియు, అందివ్వదు భరతవర్షముని
 వేరొదిగ భాగము నాభిమహారాజునకును
 (తనపుత్రులలోనొకనికి) ఇచ్చిన భాగమనియు
 జెప్పబడినది.

అగ్నుల భేదములు (నామములు) —
 భరతభేదపు ఆర్యశాస్త్రగ్రంథముల దగ్ని
 లానూర్చి యిట్లులవివరింపబడినది. హోమ
 పఠానాగ్నులు మూడు -

౧ వైవాహికాగ్ని - దీనికి బౌపసనాగ్ని
 యనియు, గృహ్యగ్ని యనియుం చేతులు
 వాడబడినవి. ౨ శ్రేతాగ్ని - దీనికి వైరాగా
 కాగ్ని (విరాగావ్యజ్ఞము) యనియు చేతు
 వాడబడినది. వేదికకు దూర్వుననుగురుది
 ఆహవనయాగ్ని. వేదికకు దక్షిణముననుగునది
 దక్షిణాగ్ని, వేదికకు బుధిమమున గార్వా
 పత్యాగ్ని యనుచును. శమరాగ్నులును
 శ్రేతాగ్నులని చెప్పబడినవి. ౩ లోహ
 కాగ్ని - ఇది యేమభేదములుగ నున్నది.

1. ౧ ప్రధానాగ్ని వనము దహించునగ్ని,
 ౨ అభ్యావానాగ్ని ఇష్టదహించునగ్ని,
 3 కవాగ్ని- దీనుగులగాల్పు నగ్ని,
 ౪ సూతగాగ్ని సాతకర్మయ దలి యగ్ని,
 ౧ విద్యుదగ్ని (తేనైకగ్ని) వెనుము
 లయ కను తిరుముల కను పిడుగులయ
 దును నగ్ని, ౬ ఉత్తనాగ్ని ప్రేత
 కార్యయ దలి యగ్ని, ౭ కపలాగ్ని
 ప్రేతకార్యయ దలి యగ్ని ఉత్తనాగ్ని,
 కపలాగ్నియ గూడి ప్రేతకార్యయ
 కుపయోగి యు నగ్ని

త్రోతాగ్నులు ఏక చెప్పబడినవి (పంచ
 త్రోతాగ్నులు) ౧ గార్హపత్యగ్ని ఇది
 గృహస్థుల కర్మమును భోజనము చేయు
 చు నగ్ని, ౨ అనావసయాగ్ని- ఇది
 వైదికముల క గృహస్థుల భోజనము
 చేయుచు ను నగ్ని, 3 అగ్నిగ్ని- యాగా
 ద య దలి యగ్ని, ౪ సభ్యగ్ని ప్రత్యే
 కము శాంతిగూర్చి దోషముగై భోజనము
 చేయుటకై న యగ్ని, ౧ అవసభ్యగ్ని
 (అవసదహని) గృహము కర్మము) గృహస్థు
 గృహకా ర్థకై సామానుమోర్చ్య ప్రత్యే
 కాగ్ని ఉదైవిక్రతాగ్నులును గృహస్థు
 నకు సు ప వి చించియే

వైశేషికతర-తాత్ప్రయున అగ్ని వాగ్ని
 విధములుగఁ జెప్పబడినది ౧ భౌమాగ్ని
 భూమియందల నీడి యగ్ని, ౨ అవిధ
 నాగ్ని- నీటియగులకుడు వేడియగ్ని
 అప = ఉదకము, ఇంద్రము = అగ్నింధరించు
 నాధారమని యర్థము వేడినీటి బుగ్గలు
 తో ఉష్ణగుడములందును వేడి యని
 భావము మరియొక భావతాగ్ని సముద్ర
 మందును నగ్ని యని చెప్పబడినది.

3 కొదర్యాగ్ని ఉదరము (కరీరము) నా
 ద మ జరరాగ్ని వేడి, ౪ అకరవాగ్ని
 అకరమనిన గినియర్థము (ఇది) రత్న
 ములు, లోహములు మొదలగునవి ఆ కర
 వాగ్ని సు బ ధములుగ జెప్పబడినవి

అయ్యచ్చేదీయ కొవధముల జల టము
 దవయోగించు అగ్నులు మూడు (అగ్ని
 తయము) ౧ దీపాగ్ని దీపములె యెవ
 కిది మూల సన్ననిమట ౨ కపలాగ్ని
 తామరపూవులె అన్ని సలగు మధ్యరి
 ముగా వేడినిచ్చును ౩ గాధాగ్ని
 అధికమగుచు గాధాగ్ని దీపాగ్నికంటె
 కపలాగ్నియ కిమలాగ్నికంటె గాధాగ్నియ
 హెచ్చును ౪ బలముగను బలని యెరు గు
 నది ఇదిను ఉష్ణదిర్భము ౪ వానాగ్ని
 వనముల గాల్పును తామరెల్లందు నగ్ని
 ౧ కుంభాగ్ని తేకమునగ్ని తాలుమర్చ
 యుబుది (తేలి) న టయు ౫ భగ
 నాగ్ని ముడవకల నంటియు ౬ నిక
 ౭ వానివాగ్ని, ౮ వర్షాగ్ని, యుగము
 అగ్నులుకూడ చెప్పబడినవి ఇంకను గొన్ని
 గ్రంథముల దగ్గులిలల చెప్పబడినవి

వైకృతాగ్ని మేఘముల దలిమొరుపుచు
 దలియన్న దీనికధిపాతపావకుడు తేక పావ
 కాగ్ని నిర్మలాధాగ్ని ఒకరానికేటిరాసుకొ
 నుటవలగల్గినయగ్ని దీనికధిపాతపావమాను
 డు శుచ్యగ్ని సూర్యమండలముయందును వేడి
 అగ్ని యధిపాత శుచి పావకుడు, పవమా
 నుడు, శుచి యనువారలగ్నికి స్యానాదేవి
 యందు కల్గిన సుతులుగ జెప్పబడిన
 పావకాగ్ని తామరకర్మల దలి యగ్నికీలేరు
 మారుతాగ్ని గర్వావానసునందలి యగ్నికీ
 లేరు ఇంద్రగ్ని (పంచ) పుంసవనకర్మయం

- ౩. వైశ్వానరము, ౬. వర్ణావనిము ౭. చక్రరథము, ౮. విష్ణువును చీకటి అష్టాగ్నులను బలుచును.

పంచాగ్నులు — ౧. ఓగ్ని, ౨. గార్హపత్యాగ్ని, ౩. అపవనీయాగ్ని, ౪. సహ్యాగ్ని, ౫. అసహ్యాగ్ని, ఇవి పంచాగ్నులనామములు.

త్రైతాగ్నులు — ౧. అపవనీయాగ్ని, ౨. గార్హపత్యాగ్ని, ౩. ఓగ్ని, ఇవి త్రైతాగ్నులనామములు.

అగ్రజన్మము (విధాత) — పశువును సృష్టింపఁబడువాడగుటచే నిట్టివాడుముకలెను.

అగ్రదానీ బ్రాహ్మణశాఖ — అగ్రమున (మును) దానాస్థులగువారని యర్థము. అవశిష్ట-శ్రేతకార్యములగు దానములం బట్టువారు. వీరి నన్య శాఖలవారు తక్కువ వారుగ నెంచుట కాని నిదర్శనములులేవు. బ్రాహ్మణైవ ద్ర్యపురాణమున వీరి ౫ శతము కలను.

అగ్రద్వీపము — అగ్రవనము వ్రజమండలము లోనిది. ఇప్పటి ఆగ్రావనవనములు. అగ్ర ద్వీపము, ఇప్పటి నవద్వీపప్రాంతమున కీచేరు కలవారురు. గోపీనాథస్వామి దేవళిము కట్టబడినది. అగ్రవనము చూడఁడు.

అగ్రస్థా (Agrapha) — త్రైప్రపులు వాడుపదము. ప్రభువగు క్రీస్తు చెప్పినదియు, గ్రంథములందు వివరింపఁబడినదియు నగు యొక కీచేరు వాడుకపదము మరియు కొన్ని సుత్ర సిద్ధాంతలకుఁగూడ నీచేరు వాడుక కలదు.

అగ్రము — Head — Rase Promontory High Land ఎత్తగు ప్రదేశము.

అగ్రము సముద్రములోనిఁ జొచ్చు కొనపోవు నపుని భూభాగము. Cape అనియువచ్చును. ఇది భూమికి వయరంబుచున్నది లేకు నొకప్పుడు చూడఁడు.

అగ్రమూలకులగోత్రము — అగ్రమైశ్వల ౧౦౨ గోత్రములలో నొకటి. 'అమలకుల' చూడఁడు.

అగ్రవనము — దీనినివృక్ష అగ్ర యను చున్నారు. ఇది వజ్రమండల వనములలో కొకటి. ఇగు పెక్కు చువచ్చుచీచు కట్టవములు కలవు. అగు తాజమహలురు కొటలోని సనున్నరు (Jasmin Tower) అనునదియు కనుబోదినది. అగ్రానగరము చూడఁడు.

అగ్రాయణ గోత్రము — సంకృతి తిరుగఁగము చూడఁడు.

అగ్రావగోత్రము — నిష్కవగఁగముచూడఁడు.

అగ్రహారము — బ్రాహ్మణులకు (వృత్తి)

తీవనముగా నేర్పాటు చేయఁబడిన భూములు గలగ్రామములు. అగ్రదేశమునందు అగ్ర వారములనియు, దక్షిణదేశమునందు మౌగ కములనియు, పృథ్వీదేశమున కానము లనియు; విలువఁబడుచున్నవి. అగ్రవార మరగా నేనిధమయిన పన్నులులేనిదని కొందఱును. బ్రాహ్మణగ్రామమని కొందఱును నిర్ణయనము చెప్పవచ్చును. అగ్రములే అగ్రములు అనునది అగ్రవారకల్పమునందీ వచ్చిన తద్భవహామముగా వ్యాధివిజ్ఞాన సర్వస్వము మొదటిసంపుటమునందు వ్రాయఁ బడియున్నది. అవశిష్టమునకు కరము అనగా పన్ను లేనిదని వారిభావన. కరకల్పము వచ్చు అనుభవమున వాడన చేయఁబడినపుడు సంస్కృతకరము మునున కాని అధికము

కానీరకు కాగా కరకల్లముమీద నల్ల తక్కువైన సమానరూపముగలదైన అకర శబ్దము అగ్రహశబ్దమునకు తక్కువరూప విట్లగనో మే మూహించబడుతున్నాము. పూర్వపుసంస్థాపాదేశ్యులను వివిధములగు విద్యలయందను పేదకాస్త్రములందును విశేషపాద్యముగల త్రాస్త్రాణకండితులకు నదీరీతములందును తృణకాష్ట జలసమృద్ధము లగు నిరత ప్రదేశములందును భూములనిచ్చి వృత్తులుగా విభజించి విద్యార్థులకుచితముగా విద్యాదానము చేయునట్లుగాను చేయబడి యుండిన భూవనములను అగ్రహములగుటచే బ్రతి యగ్రహమును నొకవిధముగు గురు కులశ్రయము, లేక సూక్ష్మయయిన విశ్వవి ద్యాలయము (Miniature University) గానుండెడిది. ఉత్తర హిందూ దేశమునందు నూడి సమద్రతినే యుపగోబడిన యే నేగ్రామ ములు నేటికిని గానబడుచున్నవి.

అగ్రహములకు అన్య నామము లేదు నల్లిండ్లు నల్లిండ్లకంటె నొకసంఖ్యామాది కమిలచే నల్లబడిన యిండ్లుగ (గలవని) శబ్ద రత్నాకరమందు నిర్వచించబడి యున్నది రానురాను అగ్రహశబ్దభూములు కుటుం బాస్తు లయిపోయి, కుటుం బాస్తులను కొలచిని దాచుచున్నట్లుగా నున్నట్లుగాను వీనిలో నొన్ని యగ్రహములభూము లింకను చరపంపములుగానే యున్నవి. ద్రువపంథములందును యగ్ర హములను నొన్ని గలవు. అగ్రహశబ్ద భూములు తిరుమగా వర్తమాన్య గలిగి యుండును. ఆ వృత్తిసంక్లయన్నియగ్ర హములయందును సమానముగ పరిమితి గలిగియుండను. అగ్రహశబ్ద యజమాను

లకు భుక్తలనిపేరు ప్రతి యగ్రహము నందును చాళి, మంగలి, కుమ్మరి, వడంగి, ఉచ్చరి మొదలగు బాతులవారికి “నాగీర మాన్యము” లొసంగబడియుండును. ఆ మాన్యములు సమస్తభూములలోనే ఈయం బకుట, ఆయా నాగిరలు అగ్రహాకులందరికిని బనివడినపుడు పెట్టచేయుచుండవల యును. అగ్రహశబ్ద భూములనుండి ప్రభు త్వమువారికి చెల్లింపబడు కన్నునకు శ్రోత్రి యము అనిపేరు. కొన్ని యగ్రహముల యందలి భూములకు, పరిధమయిన కన్ను నుండగు అట్టివానికి ‘సర్వదంతాలాభము’ లని పేరు.

గ్రాహ్యులకు విద్యాదానము చేయుటకు భూము లిచ్చివట్టి, శిల్పులు, కులాలకు, స్వర్ణకారులు, కంచరులు మొదలగువారికి వారివలె శ్రమల నితరులకు చేర్చుటకు నొన్ని ఇట్లు పూర్వకాలమునుండియు భూము లొసంగబడియున్నవి అగ్రహదేశమునందు నామాము విశాఖపట్టణముపలములయందు అగ్రహములు వెండు. ఇవి యన్నియును సమస్త సప్తనాగేశ్వరుల పూర్వకులచే నొసంగబడి నేటిని వశపారాధర్మముగా దానవిక్రయ సత్వాధికారములతో ననుభవించు బడుచున్నవి.

అగ్రహ — ఎగ్రహ చూచుడు.

అగేట్ రాయి (Agate) — సెలికాయాగ్రహపాతరమనియు, లేక పరిణామమనియు, ఏమియుండి కలిగినదనియు పుచ్చబడినది. చాల గట్టిదియు, జలగలదియు, చేరిగప్పుగు (Scientific Instruments) కొన్ని ఉపకరణముల భాగములుగను, కలకములు మొదలగువనిగను చేయులుచున్నది. లేక

మరుగక నిలదీయుండునది రత్నమువలె నుండు గట్టిరాయి

అగేటి (Agate) — ఇది Precious Stones వలె గట్టి రత్నము Chalcedony జాతికి చెందినది Silica యొక్క రూపా తరము సాదర్యవంతము అనేకర గురించు పోలికలు నమరి యుట విశేషాదర్యము జూపుచున్నదిగ నుండును మధ్యనుండి భగ్న గుండు కడవరకును వ్యాపించి ట్లు దను ఇది కొన్ని Crystals కుండును

ఈరూపము పుట్టి దేయగు Onyx అ

బడు రత్నశిలయందొకటి కట్టి చి మొకటిగ Alternate Parallel Bands కట్టి చుచును వి నలుపు లుపు ర గుంబిగ గట్టుటయే రత్నములు రత్నము మామడు

అఘమర్దణగణము — ఇది విశ్వంకత సత్యమువలె మొగ్గరము ఇది అఘమర్దణ అ కుశిక యందు రెడు ఇతరములు కలపబడెనవి విశ్వంకత అఘమర్దణ కొక

అఘమర్దణగోత్రము — అఘమర్దణ గణము మామడు

అఘాసురుడు — శ్రీకృష్ణునిచే అజగరా కారముననుండగా వధింపబడినవాడు నీని యెచ్చ అకాసురుడు బలిని శ్రీకృష్ణుడే బ్రుదాపనమున వధింపబడి వెళ్ళబడినది భీమునిచే ఎవక పురము (చకరవగరు) న వధింపబడిన శిలక అకాసురుడు గలడు

అచలుడు — ఇతడొక కైవసుత్పన్నుడైనదయ అదిత (ఇంద్రుని అజంతా) గుహలు నిర్మించినవాడనియు చెప్పబడినది అదిత కందరము మామడు

అచింతకందరము (గుహ) లు — దీనినివృక్ష అజాతగుహలు (Ajanta Caves) అనెదడు ఈ గుహలు శ్రీస్తు నకు అయిదారు శతాబ్దముల పనిగా పోల్చుచున్నాడు ఆ గుహ యొక శిలాశాసనమున అగుహలు అచలుడను కొక ప్రభునిచే నిర్మించబడినట్లు కలగ జొరవలదు యోగా చార్య సిద్ధా తపర్యమునకు నాదిపురుషుడు అ యోగ్యుడు గ. దు లేక అస గుడగు బిగ్గ కండితాగ్రేసరుగిది నివాసమనియు శాస్త్రుడీనది ఎల్లారా గుహలు ది యేలొయ్యెనొక దూరము

అచితము — ఇరువదియొక గుహలు దువునకు అదిత వ మామని చేరు

అచిరవల గోత్రము — తిండింగణము మామడు

అచిరావతి నది — దీనినివృక్ష రక్షి ది యని వాంఛున్నాడు ఈనదిపై శ్రవస్తీ పురము దెనని వరాహపురాణము అచిర అధ్యాయమున నుండెను ఈనది అచిరావతి యనియు విరావతియనియు గూడ పేరులు పొనల ఇది సరయూనొయరునేరు ది

అచ్చావత నరన్న — అచ్చావతము మామడు

అచ్చివచ్చిన భూమి అడుగిడే చాలును — అచ్చివచ్చుట యన బుగా మున్న అనియర్థము కనుక జీవితరమైనదని భావము ఆ ధర్మోక్తి

అచ్యుతకృష్ణానిధి — ఒక కండితుడు సిద్ధాంతలక్ష్మణుడు మహాగ్రంథమునకు గృహీతకారమునవ్యాఖ్య నీతఃపరిచెను

అచ్యుతపూజాము

యథములనియుఁ బెచ్చఁబడినది (విష్ణుదేవాలయ విగ్రహములు మామూలం)

అచ్యుతపూజముల పుటలు కోత

లోలింట్ల కోతయ క్రము (Guillotine)లు సోతరి పుస్తకమన్నదిర పిదప చేతతో కోసియో కత్తిరించియో పుటలను సరి యుచుండెడివారు పిదప క్రతు కముతో సరిగా కోయఁచువాని తదపుటలు నాలుగు అర్కు ఎనిమిది, ఎండుడు భగవారుగ నొకతరి ముదిచి మడచికుట్టి పిదప కోత యంతముఁ గోయఁటచే మధ్యకానాక కాగితముగాని మడతగాని కోతయ క్రము కంఠ కత్తింఁచుకొనినచో ఎదియట్లయు ట అప్పుటపుట కాన గును కాని యీమధ్య యంత కాగితముల (Feather Weight) పై ముద్రింపఁబడిన కొన్ని పుస్తకములు పుటలంగోయఁటచే మడలుట ఒకవిధానమైనది ఇంకను ఎక్కువ విలవకుగాను భగవంతుని విక్రయించుకొన్న పోతుపుస్తకము లింగ్లాండు దేశమున పుటలంగోయఁటచే మముగఁగించు కట్టుమార్తె యొనర్చినది లోలింట్ల చేత

గాకను విధిలేకనుచున్నది నేటికి పోతుపుస్తకతియయ్యెను తేలుచున్నది

అచ్యుతేన విడిచిన యాదోక్షు

ఒకరి చెప్పకేతలను పాటింపక స్వేచ్ఛగఁ దిరుగువారింగూర్చిన సామెత

అచ్యుత సరస్సు, అచ్యుత

మరిది సతరి యగు పితృదేవతాగణముయొక్క మా సప్తరిక శుభయే తన పితరులచే నిర్మించి బడిన సరస్వతీమున గొప్ప తనం "పుట నాసరస్సు" కన్నోదసరస్సు" అను పేరులిగాను మరియు దీని సచ్చావతరమనియు, సమచు దీని పాఠాభిప్రాయ కాద బరియమనను విల్లబుది విక్ర మూం బ్రిదేవకరి తము ను వివరించుచి యచ్యుత విదియ బృహన్నారదీయ పురాణమున గల అధ్యాయమునఁ గొప్పదనోపకరితమున నుక సిదచుగు మహాశ్వేతాక మమనబడిన సిద్ధాశితు ము దిసంక జెప్ప బడినది. కాశ్మీరదేశము మూడు అల అచ్యుతా యొ రి చిన తక బుక కచ్చెరువది యామె పితరులు దివ్యాలంకారభూమిలుగ నామం జూపవచ్చిరి అంత వాని వారిలో నొకఁ డగు మూవమనియ ద మోహనోదేవతత్వమై యను రక్తయై మహాపృథివీధానిమగ్న యయ్యెను దానంసి యచ్యుత తనః ఫలముసెడి యోగభవ్యయై కి దికి బడి మః అనుచు వితరులంగూర్చి తనదోషమును పైచిరక్షింపుడని కలువిధముల విలపించెను. వారెట్లకేలకుఁ గరుణించి దాసవరయుగమున తేమ కమపునఁబుట్టుమని నితమించిరి. అమయె అటుల సత్యవతియను చేదంబగుచు కరాళక మహామఖిలలన వ్యాసమహర్షింగని పిదప కంతమని భార్యయైకననుచు విదిత్ర

విద్యుడుది లాంగ్ ముగ్గులును నివ్వరనుకులా
బడసేను పిదప అచ్చోదమును పుణ్యనదిగ
మారి అచ్చోదపురస్థానం కేరళానామ
చెప్పబడినది.

ఇ కనచ్చోదకవ్యక్త తపంబానర్పురి
మోహించిన పితరుండగు మావనూడు నిశ్చల
చిత్తుండై యత్తరి నిలువంబడియుండ పితరులు
మెచ్చుకొని నాటిది-ముగ కాలంపేర అమ
వనయనరి పోకిరి యా ద్రమాన మాన
మందలి కడివటిదిన మనువనయను చేరం
బరగుమన్నది అచ్చోద సహోదరతీరమునే
కుచేరుని తన ము సో తైతరభవ మన
బడపూ-దోటయు ను దెను అచ్చోదానది
నేటికే నంగులను దిగగల గుండి తెలువకు
యంబు చిన్ననదిగ నున్నది కాశ్మీరచోళము
నందు మూర్తా దక్షేత్రమున కాశ్మీర
దూరమున కన్నది దీనివిప్పటివారు అదీహ
వత్తెనియు వాడుచుండురు

అజంఘర్చిల్లా — అంజంఘరు వగరములు
ప్రభాకాశము అగా ప్రాసన్న
చూడుండు

అజంతగుహలు — అదంతకందరములు
చూడుండు

అజకుండు — పుహరపుని సంతరియం
దొకడగు జాహ్నుని బొత్తుడు చ ద్రవంతి
క్షత్రియుడు సుమత్యుని పుత్రుడు వాని
కుమారుని చేరు బలాకాశ్యుడు

అజగంధి గోత్రము — పోతప్పతిపగణము
చూడుండు

అజగంధి-గోత్రము — కాశ్మీరపాలి
తిపగణము చూడుండు

అజగరము (కొండపిలువ) — దీని
నాంగ్లమున Python అనియు Boa-

constrictor అనియుంగడు గొప్పబారి
చాము అన్నిచాములవలె కలది విషమునది
చూపుటనుజూయగ, అంతపులు తెుడలగు
వాటి నేకముగా దుంగిపై చెడితి భరతదేశము
నుండి మరలిపోవు గజమహమ్మదన కలు
వదియకుగుల పొడవుగల కొండపిలువకొరక
నటు దానిక పి చర్మముం దీయించి
బాగుచేయించి గజపిపురపు మీహద్యార
మునా గట్టించి నలుల అటులై పాళి
యను చేరుగల ఆయనచరిత్రకారుడు వ్రాసి
యున్నాడు

కొన్నిమోటలు తువులు కొండపిలువకు
దొరకగనే దాని పోకొని లిగి చి ఎములను
విరగ నీ ల్పొగులయ గలగు ఎరవి గి
తెుగ వలె కదలక వడియుకులయు గలగు
మహాభారతమున నవలూపు దిగవ్యుని కావ
వారి అజగరమై రామవిష్ణుగర ప్రాతముల
ను చు భీముడు పేటకై యేగ వట్టుకొన
నియు, యుద్ధివ్వరమ గారాజ దాని పక్షుల
కు తైరము లొసంగి విడిచిచెనియు, నా
చిలువయు కావవిముక్తి గా చెనియు
చెప్పు బడి డి

అజగరవృత్తినాయము — కొండ
పిలువ (పాము) కడలరేగిది కాని దగ్గరకు
వచ్చినవాని వడలక బ్ర గివేయును
తానతులకడకు పోక తనదగ్గరకు
వచ్చినవాని మాత మె బాధించు దురా
త్ముల కీన్యాయము వర్తించును

అజగర్కుడు — ఎ క్లవనకు వరవహంభ
రహస్య భర్తముల నురిగించిన యొక
ముప్పి పిదప గొంతకొలము కావేరితీరమున
నక్కడకో తో సవ్యవర్ణక (రడమటి
కనుమలు) (Western Ghats) ప్రాంత

మునునో యశ్రమమీర్పరచుకొని పనిచు
చుండువాడని తెలియుచున్నది.

అజగరోచవాసము — త్రికరణగుప్తి
మాడుటకు

అజగవము — శివునివిల్లు భవత్విద్య
మాడుటకు

అజవ (లేక అజవగాయత్రి) — ఊపిరి
తీయుపుడు చుచ్చానైన నిశ్వాసములుగ
యోగాభ్యాసప్రయత్నము క్కురలేక యే
పూరక, కూళక, లేచకములు నడచుచు
నటుల బరమేశ్వరుఁ డెప్పురదియేయున్నాఁడు
(పాదాయామము, పూరకము, కూళకము,
లేచకము చూడు ౨) అట్టియెది గాలిలోనఁ
బ్రతీకించుచో 'సో' అను శబ్దమును, పైకివె
లుచో 'హమ్' అను శబ్దమును గల్గుచు అత్యై
తులగు యోగశీలిలు భవన్ని పోల్చిరి
ఇట్లొకరి లోనికి దీయుటయు (పూరకము),
పైకివెలులుయు (లేచకము) వలన 'సోహమ్'
అను శబ్దమేర్పడినది ఇదియే అజవ
మత్రము అనగా చేయబడని జపమని
భావము దీని నికను అజవగాయత్రి
యనియు గొందఁడనుకొని గాయత్రితో
దీని శీఘ్రబంధమును గానరాచు ఇట్టియజవ
'సోహమ్' లు దివమునందు సూర్యోదయాది
సూర్యోదయ వర్యంతము ౨౧౦౦౦ లు
నడచుచు నుచు యోగశ్రాత్తు వేత్రలు
తెక్కిరియున్నారని ఇకను గొంతఱు
పరిశీలనవలన మూలాధారవక్రమున ఆరు
పంచలున్ను, సప్తధిష్ఠానవక్రమున నారు
వేలున్ను, మణిపూరకమున ఆరువేలును,
అనాహారవక్రమున ఆరువేలును, విశంధవక్ర
మున రెండువేలును, అక్షయవక్రమున
వేలయ్యు, ఇటుల యెక్కువ ఇరువదియొక
వెయ్యి ఆరువందలని గూడ వివరించిరి

యోగాభ్యాస మెఱుంగనివారు దీనిని
పాటించజాలరనియు యోగులు తమయభ్యా
సమున విలగునంతవేగము తగ్గించి, ఊపిరి
నకుపుచు తుదకు శీతల కుంభకమునకు
దెత్తురనియు చెప్పబడినది పర్యసాధారణ
ముగ దేహము శ్రమయెగునట్లు పనిచేసినవా
రూపియైనది గాని ఇరువదియేడంగుళములు
గను, విత్రించుచేరి ఇరువదిరెండుంగుళములు
గనునడచుంపుడు పనునెన్నిక గుళములున్ను,
భుజించుతేరి పనునెనుంగుళములుగను, గాన
యొప్పుతేరి పుంగై పింగుళములుగను,
పనియు లేక విశ్రాంతిగ నుచ్చించుతేరి
నొమ్మిదం గుళములుగను పైకివెలుచుచు
నని తెక్కిరిది యున్నారని విశ్రాంతికాలము
నందలి నొమ్మిదంగుళములు ఊపిరిని,
యోగాభ్యాసమున నిండు తగ్గించి
నాయుర్పైకిరమని పుట్టు యిది
శీతలము శ్వాస నిలిచిపోయినచో గుళక
కాలమున అజవ నిముషముగను పనునేరు
సారులచొప్పున నడచుచుండుననియు నికను
యోగాభ్యాసవిశారదులైనవారు నిముషము
నకు ముప్పుదిసారులు జరుపనగుననియు అట్టి
తేరి మనోచ్చనిధిగల్గి అమనస్యతాగి యను
బడుననియు చెప్పబడినది అజవయందలి
సకారము శక్తిచిహ్నమున సకారము
తగ్గిరదిహ్నమునని చెప్పబడినది

అజమతి లేక అజయనది — గాలవ
తంత్రమునుగ్రంథమున దీని నజయననివాడిది.
మహాభవి జయదేవుడు యీ నదీరముననే
రెండులీయవలను ఇచ్చటి కట్టగమునకుఁ బరి
సరములనె జచ్చించిన తావులకను ఇది
ఇప్పుడు Birbhum (బీర్బూమ్) జిల్లా
యందున్నది. మరియు నీనది బంగాళ

రాజ్యములోని కట్నవధిదళముల గంగానది యందు కేలిచేయును. ఇందుచేతని **శ్రీ** గోవిందము" రచించినవి, **నైకవృత్తాంతపుడు**

అజమహారాజు — దిలీపమహారాజునకుఁ జాత్రుఁడు, రఘుమహారాజునకుఁ గుమారుడు అనియు కొన్ని శాస్త్రులను, రఘుమహారాజు కుమారుడు వాధాగఁడు లేక కృష్ణశేఖరఁ డను వాఁడొకఁడు కొంచెముకాలముజీవించి తండ్రి, జీవితకాలముననే మరణించెననియు అతని కుమారుఁ డీ యజమహారాజుని కొన్ని చోట్లను వెచ్చఁబడినది. అజమహారాజు భార్య విదర్భరాజు పుత్రికయును నిందుమఱి యామెగర్భముననే శ్రీరాముని తండ్రియగు జగదధిపతిమహారాజు జన్మించెను. అజమహారాజు గొప్ప జయశీలుఁడని చెప్పఁబడినది. ఇంకను మిథిలాధిపతుడగు భృమనకుశుఁడొక యజమంతు కలఁడు. మఱియు విభాతకును మత్సరకును అజుఁడని చేయవర్తించెడిది.

అజమిథుఁడు — శతని తండ్రి చేయ వస్త్రమహారాజు, కుమార్తె ౧, బృహదీపుఁడు, ౨, సీలుఁడు, 3 ముఖుఁడు, అరువారలు బార్హదీపపంచాలకారవసంకతులకు మూల పురుషుడనొక వెచ్చఁబడినవాఁడు.

అజమైద గోత్రము — కన్యశిష్యుగము చూడఁడు.

అజయానది — పంగదేశము చూడఁడు. అజమతీనది చూడఁడు.

అజహల్లక్షణ — కావ్యముమందలి త్రివిధ లక్షణములలో నొకటి. అజహల్లక్షణ, అంటియు ఏక యధునిచ్చునది యని భావము. అక్షణ త్రివిధము చూడఁడు.

అజవాతిధిగోత్రము — జమదగ్నివత్స యిదగఁగు చూడఁడు.

అజడిమతము — యెడి మనస్థులు చూడఁడు.

అజాక్ష (Ajaak) — గ్రీకువేను గ్రీకుదేశమునఁ జెక్కంద్రు తూర్పులు పైనికుల కీచేయఁ డను ధైర్యవంతుఁడని యర్థము గ్రద్ద (Eagle) కను యర్థము కలదు. పురుషనారమును త్రిస్తవ నానుములు చూడఁడు.

అజాకృపాణీన్యాయము — మేకమందె కత్తి తనయంతదానేవడినను మేకపాము పోవుటకుఁ బూని భావము తనయంతనది సంతపించుటవలన జనుగు ఏనులకీన్యాయము వర్తియను అంధకవర్తీయన్యాయము, కాకతామన్యాయము, ఖల్వలవీర్వీయ న్యాయము తమవర్తకావములనే ఇచ్చు న్యాయములు.

అజాగతస్తనన్యాయము — మేకమందె వద్ద సీరములునుచుగని అగుపాలువస్త్ర, విస్త్రయోజకులుగూర్చి యీన్యాయము వాడుచును.

అజాతవ్రత నామోత్పత్తినన్యాయము — పుట్టనివిడ్డకుఁ బేరు ప్రకటిం చుట యని భావము. కలుగకముందే బాని గూర్చి ఉహితలూగుటయం దీన్యాయము వర్తియను.

అజాతకత్తమహారాజు — మగధ భూపతి. చింబిపారుడు మగధరాజ్యము చూడఁడు.

అజాతకత్తపు — పాండవాకీసరుండగు యుధిష్ఠిరమహా (ధర్మ) రాజున కచారకత్త పనిచేయ ప్రసిద్ధమే. మరియు కిశువాగవం కపురాజులలో నారవభూపతిగలరాడ పాత కత్తమనిచేయ. శతండు విధిపారుకుమారుడు.

శతవిసే (ఇత్యుక్తం వశస్సుడగు) బృహచ్చ
లగు సంతతివారిలో ఇత్యుక్తము యందును
అజామికుడు — ఇత్యుక్తం 'కమా' అనునందున్న కన్యకబుద్ధులవనియును
వాడు. మహాపాతకము లొనర్చినవాడను,
దుష్కృత్యుడు నుండు యెట్టి కేవల కష్టించు
బడి ముక్తుడైనవాడు. శతవిసేత్రము అజా
మికోపాఖ్యానమున గాంచనయ్యెడిది

అజామేద వృక్షము — లా. Carum
Rox Burghianum స. అజగంధా,
విగంధివా దీని అపరసము లేక యెక్కిరసము
అనుచు, ఇట్లు, ఈ పీనిగొట్టునోప్పి, ఇమిపు
ఇట్లుగము, కి మిరోగము, గుల్మము,
మూత్రకృచ్ఛము, వాతరోగములు, శరాలలు
యొకటిగానవి హరించును అకలి, భాతు
వృక్షాలగుచ్చును దీనివల్లలకు సంస్కృత
మున మోద, అజమోద, మాచూరి యని
కేర్లుకలవు. దీనిరసము లేక మార్గము అను
జ్వరములు, ఎన్నిదిగుల్మములు, ఇథము,
మలమూత్ర నిరోధములు, శరాలలు, శోష,
దీని హరించును. అకలిని, భాతువృక్షవిద్వి
చృదయమునకు బలమిచ్చును.

అజ్జగోత్రము — ఇది విశ్వాదుర్ల సంతతి
లోని అజ్జగముగ చెప్పుబడిన గోత్రము.
౧. విశ్వాదుర్ల మాధుగ్వందన అజ్జ,
౨ విశ్వాదుర్ల దేవరాక అజ్జ, ౩. విశ్వా
దుర్ల లోకాక అజ్జ యనియుఁ బ్రవరులు

అజ్జాతపాండవులు — మామూలమున
మన పాండవు లోకి కన్యకువత్సరము
లగత్యవాస మొల్పి, కుడమూడవత్సర
మున విరటుపురంబున దను యజ్జాతవాస
దీక్ష జరుపజూత్రుడు పాండవులు మామూలమున
కొని విరటుగొల్పించిరి. అందు ధర్మ

రాజు "కంతుడ" ను నామధేయంబున
కన్యకరక్షింపకు నేర్పడు విరటుధిపుత్రుడ
నిలచెను. భీముండును "వలంబు" డను
నామధేయంబున పొలలవాడై వెలుంగ
జొచ్చెను. అర్జునుడు "వేషిమాకుంబున,
"బృహచ్చల" యను నామంబున విరటుని
మామగను సుత్రరకు నాన్వర్ణియంబులు
గురు డను నిమి క్తంబులకేరి నకులుండును
"వామగ్రాణి" యనువేదన శక్తికితకుండగని
మత్స్యవిభుడ నిలచె. సహజేంద్రుండును
గోపవేంకటుల "తృత్తిపాలు" డకు నేర
విరటుగొల్పి తేరును. ద్రావణియు సైరంధ్రీ
వేంకట మత్స్యమహీకాంతులకేరియెను.
సుధేష్టు గొలువకేరెను. ఇతరుఁ గ్రాణిపాం
రాకుండ కాలుము పుచ్చినచాంబులంబు
దీని అజ్జాతపాండవులనెల్లెను.

అజ్జానవతుస్యయుము — కైలాషిక
జాడమలేము చూడుడు

అజ్జానధూమికలు (దీక్ష) —

౧. బీజాగ్రము- బ్రహ్మనందమనా గుండక
మంగుయుక్క- వృత్తి బీజాగ్రత్రయమును.
౨. జాగ్రము- కండకు జగత్తువామహాప
దృష్టిమై కాననగుచుండుట ౩ మహాజా
గ్రము- పృథ్వీయొక్క పంచభూతములు వాని
చతులు సరస్వదా స్ఫురించుచుండునట్టి మెగు
కుడు ౪ జాగ్రస్వప్నము- ప్రపంచ వస్తు
వల నామహాకర్మానికి స్థిరముగ జోరుచు
పరమేశ్వరస్వరూపలక్షణములె సెప్పెము
వలె జోరును. ౫ స్వప్నము- పరమేశ్వర
చింత స్థిరకముగ మార్తముండి, లోక
సంసారవాసల నెల్లకాలము మనస్సున
దగిలియుండుట ౬. స్వప్నజాగరము-
పరమేశ్వరునిపట్ల స్థిరము గూడ మియగు

ఓడి సుసారవ్యాపానముగ్గత లోక
కార్యముల దగిలియుండు 2 నువ్వు ప్రి
యమేష్వరది తనముగాని లోకనియత ధర్మ
ముల గాని దలంక వారి ాటి పవలయు
నను బాధ్యతయి మరచి స్వార్థము
గోల్పోయి కాలముగడపుడు క్షణ
మయత నుండుట

అజితనాథుడు — సైనికకథలలో
నొకడు (తీర్థకథలు ౨౨ మకు) వీరకథ వ
తీర్థకథలు వీరిచిహ్నులు* ఎనుగు వీరు
ఇత్యువనాక క్ష తియులు త దీని ౨౩
కతువు తల్లి విజయాదేవి కన్యాసా
మయోధ్యావగరిము పాద ౪౫౦ ధ
స్యులు (ధివస్యులు) పురమున సువర్ణ
చామకరీరులు దెబ్బదిరె మలములయివు
గణధర్మ స క్తి ౧౦ నిర్యాణమునకిది
తావు సుమేరుతీర్థము (తీర్థరీతి లేక
అటు ఎర్వకతీర్థము) ముప్పదిలక్షల
సాగరి ౯౦ వీరి గూని చెప్పబడినది

అజితనాథుడు — నది దీనిని చిన్నగద
యకదన హిరణ్యవతియనియు దేరుకలు
బుద్ధనిర్యాణాల్లమగు కుశనగర (కుశనాగర)
ఇప్పటి కాళియా యనుక్షేత్రమునకు నుత్తర
మున సమీపముననే ప విహించెడిది
అయోధ్యనయ క్రతాప్రమున (U P)
గౌరకర్నాడ్ (గౌరక్షేత్రపురము)న విచ్చుగా
ముప్పదేమైత్రీ మాతమునను దెట్టియగు
వాయువ్యదిక్కునకు ఉండును

**అజితగురు నెట్టియెంటు (అదిద్రావిడ
క్షేత్రము)** — దక్షిణార్కాట మండలము
లోని పెద్దానగ్రామనివాసగు నాదిద్రావిడ
కులమునాటి బండిపోట్లు దొంగతనములకు
నొక కలాపమునకు పైగా చేరదిన

కి మిగతా వైదిక వాదమునకు దిరి
వీరిబాధ దక్షిణమున కారెక్కాలు మొదలు
ఉత్తరమున గుర్తివన గూర్చు దాని
ప్రతీతిలగ పెద్దానగ్రామం నీరైతుల దల
కుంటు యుల వాయువీరనియు వీరుపోరిను
ఉద్వేగుల నిధాను ౫ దీరనియు తెప్పం
బడి క్రి ౧౩ ౧౩ సువర్ణమున
గ్రువ్వమువారు ౧౫౦౦ యోధములు
౧ దేమును క్రైస్తవ మనుష్యులతో
యోధము అప్పున వీరి క్రి ౧౩ కాల మ
ముగ వ్యవసాయపుత్తి గడగి మర్యాద
స్వయ కేవలం యుచున్నారని
నియుచున్న ౩ ఆ యోధానికక్షే కము
ఉయూదికి మూ కాలకు దల శిల్పాలగు
గారివేరి రుచున్నదట

అజినాదాదు — పాలిపురము
చూడుడు

అజినక బౌద్ధమతకాళి — గోబాల
మఖాపుర స్వామి చూడఁడు మగధ
దేశము నూడు ౧

అజినాయనగోత్రము — నికృతగోత్రము
చూడఁడు

అజ్జీరునట్టిణము — ఇది అట్లని మేవా
దలకు ముఖ్యనట్టిణము రాజపుత్రస్థానము
అకు వేరినది ఈరైతు పరగణాలయ
ప్రతీష్ఠాధిదేయా ప భుక్తిస్థామారి కవి
వనన కింది నుండు బడినది ఇవటి
పర్వతమున కలయనర్వతయని పేరుయు నది
యొకప్పుడు మేరుత్వము వహించియు ట
అజయమేరువని పేరయ్యెననియు అది నానా
టి మారి అజ్జీరుగ వయ్యెననియు నందును
ఇప్పటి పట్టణము క్రి ౧౪౫౫ లో నజయ
పాలించిన వృహతి నిర్మించెను ఆరావ?

ఋగ్వేదశాఖయగుచు, నిపుడు తారాచర్యురమునై అక్షరనిర్మించిన దిగ్గము తారాశుభమున చేర బరగిడిని ఉత్తరదిశయందు అనాసాగరమున నాకగొప్ప చెరువును, లోయలోఁ గలిపయమారమున ఘోయసాగరమును చేరొక గొప్ప చెరువును కలపు వానిను దీయెపురము నీటిగొట్టములనుచా జలములూ దాగుచున్నది శ బరసరస్సును దీ తేబడిన ఉత్తరవ్యాపారమును, ప్రతివ్యాపారమును సూనెవ్యాపారము నిగట విశేషముగగలవు నూలున్ను నేతయు కంగుల అడ్డకమును ఇచ్చిది చేర నీయు వి ఇటి రాజపుత్రుఁ అవ్యాభ్యాసమునై నిర్మి ప బడిన మేయోకళాళాయు పురమందలిప గర్వపు కళాళాయు తారాశుభపు కొత్తను మగి గగ మాపు ది కకత్తెనుదేవపు అబడి ప్థభవ ల కళామును (ఇది యన్నియు అన్వయభిములగు పనిత మను ప్రదర్శి సు) ములునుద్ద సుధిస్తయను మహావృక్షియల దీయభయదర్శాయను (మహావృక్షియల యాత్రాక్షేతము) చావగనువంజుఁ దగ మళాలదేవులతే గట్టబడిన గొప్ప కళాళాల బరపి మగిగ గొర్పు బడిన అక్షరయ దీర్శతాళ పాయు ట దర్శినియభవనము అర్యసమాజ మరస్థానాచార్యుడొదగ్గఁ కయొ దసరస్వతీసాస్త్రి సమాధియు వాచేర్పరదిన య త్రాలముము అనాథాలయమును అర్యసమాజకులకు యాత్రాస్థలములుగ నున్నవి ఇవటికి కగ సెనువై శృ మాతమున దన్న పుష్కలదేర్శమును బ స్యాదేల్పని అలయమును పిందూరేధయాశ్ర లంగనన్నవి (పుష్కలదేర్శము చూచుడు)

అక్షరకణిష్ఠ గోత్రము — జమదగ్నివర్ధి ఉదగము చూచుడు

అక్షరపుఁ దేరయలింగకవి — అక్షరకవులలో నాధునికునిగఁ బోగనోరుబడిన వాడు అక్షరేల నియోగి బ్రాహ్మణుడు కైపుడు క్రి న కదునెన్నికన కితాబ్బ మధ్యకాలమున నుండినవాడట కచిందికది బడయకుచివిలాసమును చేయుగ క్రుబంధము ఇది నెష్టవ పురాణాగధ

అటవకము — ఇందైదు జాతులు కలపు జాతి (లను) ప్రాణము చూచుడు

అటార్నీ (Attorney) — అటార్నీ ప్రసిధి యని భావము కల్గి ట సాక్షుల కాలమున నిగ్గాయలో పతిమెరుచుడి ప్రముఖులు స వర్షరముగను రే ద.సాల్వోకనోట కూడి మరీఫ్ అను అధికారి యుక్త దుభ్రమేరకు తారాగోరవంజు సల్యుచు సువారడి ఆ సభలకు మరీఫ్ సోర్స్ అగోరట రాను రాను రాతేనివారు తమ ప తినిధుల అంపుట వాడుకయయ్యెనట ఆ ప తినిధి కొనసాగిన యధికారత రమునకు అటార్నీ తే టోర్స్ అని వాడకయుండెడిది రాను రాను తనకుగాను కార్యనిర్వహణమున్ను ఉద్యోగి కిచ్చు అధికార ప రమునకు Power of Attorney అనియు అర్థది అటార్నీ తే అటార్నీ అనియు వాడుక నిలచెను అటార్నీ కదమ (సోర్స్) పదమునుడియె కల్గినది అటార్నీ చూచుడు

అటుకుల వెంకమ్మ — యోగ్యత విలువ తేక కష్టతనిగనుండి తినునందుకు క్రింది అడువార్చి దీనేయన చులకనగా ననుచుండు ఉక్తి ఇదిక్రియముమూలేము క్రవారము నందినపదము బహుశః అటుకుల నమలుచుండుది యనియో, అటుకులం దంపు

పాచోయ్య మూలించుటయని భావము.

ఆంధ్రలోకం.

అడవికొత్తు లోనిపోక — అడవికొత్తు ఈ

అడవికొత్తు యన పోకలం గల్గించు కత్తిర
అపాయకకరమగు నిరుకునాచండుల యని
భావము

అడవిగనిడి చెప్పరాదు, అదిగిన చెప్ప

వలసినది దాచరాదు — ఆంధ్ర

లోకావృత్తులు

అడవి అనటి (లేక అరటి) — చెట్టు

వనావధి లా Musa Sapientum

ఆంధ్ర Wild Plantain పం కావ్యకడనీ,

ఫలాశ్వా, సుకాశ్వా దీని కావ్యగార

గడుత్యవ, నీరసము, కైశ్యము, శాస్త్రము

గల్గించును నీరసవృద్ధిగల్గి చును పైశ్యము,

తాకము, శిష్య విదాహముల అడవి చును

దీనినం గడుత్యము చలవ, అపిమాన

ములం గల్గి చును రక్షిత్యము కేయను

దీనియాశునందకు భోజనము చలవ, అపి

మా వ్యముల గల్గి చును దీనిని కరసము

రక్షిత్యము చంచును దీనిని విరుగం

చండుకైకొక్క చంచదార, అలకులు,

విరియాలు, కేస పాగడపండ్లు, శిష్య,

అల్లవ, నెయ్యి

అడవి ఆముదపుచెట్టు — (వనావధి)

లా Jatropia Curcas ఆంధ్ర

Angular Leaved Physic Nut

ఈ Country Croton Shrub దీని

పెద్దనేపాశునియు నాచరు నం అండ,

కాన లేక కాన అండ పెద్దనేపాశు

పాలు మందపావుల వాతములు, మేహవాత

ములు హరించును. పుండ్లను మామవును,

చర్మరోగముల నడంచును మాను చక్కగ
దండి ఆముదముతో పెద్దనేపాశులు, పుండ్లు,
మేహవాతపు నొప్పులు మానును.
అకులు నూరి ఆముదములో పెద్దనేపాశు
కురుపులు మాచును లేక చితుకును చర్మ
రోగములు, కామర, గజ్జ మానును మేహ
వాతపుకొప్పులు శాంతించును

నేరు చూర్ణము ఉడకరోగముల గును
ద్యును గింజలు విశేషము గల్గించును,
దీనిని విరుగంబులు నెయ్యి, కపపు, తంగిటి
చిగుట్ట, కుమ్మరు చండ, ముగ్గ చెట్ల
రసములు నీరుచేయల రసము వసాత్మక
మనీ భయములు, కలక దహారి కల్పించును

అడవికందచెట్టు (దురదకందచెట్టు)

లా Dracontium Polyphyllum

ఇది కరకగల్గి యుండును దంపనూరి

పెద్దనేపాశు వాతనొప్పులు, మేహవాత

కొప్పులు శాంతించును వాపుతగ్గను.

పేడిచేయుకదారము దీనిముగల్గించును

గు పడిడి చి దీనిని రక్షముదములవ్యాధి

శమించును శరీరము స్థూలమగుట తగ్గను.

దగ్గులును తగ్గును చెప్పగురు దంప

నుడి చిట్టిన విషపురుగులుగల కురుపులు,

నేత వ్యాధులు మానును దీనిని విరుగు

దులు - ౧ నెయ్యి, ౨ పులుసువనపులు,

౩ అల్లము, ౪ తిరుపాకులు కంద

మామయ

అడవికాకరకాయ — లా Momordica

Charantia పం క క టి ల్ల.

కాశేయపదార్థము త్రిదోషములు, సుమస్త

విషములు, శాస్త్రకాసలు, మూలవ్యాధి

సమస్తములు, ప్రణములు, హరించును

కుష్మరోగమును నిలపునది కొండర నడదు

శతదశక చామధారలు రచించినవాడు. తిట్టవీయని చేరినవాడు సూరకవి. తిట్ట కంపలీను తిట్ట లని చెప్పకొనిన వాడు. శతదశ రచించిన గ్రంథములు ౧. చంద్రమణివర్ణనము (దీనిని కవిజనరంజనమని వాడుచున్నారు కొందరు దీనిని తిల్లమనచరిత్రమని చేరిన గ్రంథమందు) ౨. విపరీయ విచ్ఛేదము (లక్షణగ్రంథము) 3. ఆంధ్రచంద్రాలోకము (అలంకార గ్రంథము) 4. ఆంధ్ర నామశీవము (వద్యనామ నిఘంటు), 5. రామలింగశర్వరతకము.

ఇందు ఆంధ్రనామశీవము పైడిపాటి లక్ష్మణమూర్తి విరచిత ఆంధ్రనామసంగ్రహములోని ఆంధ్రపదములొకటి యున్నది. అక్షరము సూరకవిగా పంతులివారలచే చెప్పకొనువాని కొన్ని కుటుంబములు కలఫ్ర. వారి కొల్లిగుంబు యింటిచేయి మద్దూరి లేక మీయగూరివారని యింటి ననియు, ఒక ఖడ్గము (అక్షరము) కను పూర్వలకు బహుమాన మీయగూరితల యంతటియూడి వారి కక్షరమువాని యింటి చేరుగ వామకయెడలెనియు చెప్పుచును. అక్షరమువారి కాపురము విజయనగరముకడ నున్న పూసపాటి రేగ్రామము వీరిది వశిష్ట గో కము.

అదిదానవుడు — ఆంధ్రకుని కుమారుడు. కామహాసీ. తనయిచ్చవచ్చినవహమున చా మరణించుకొని తనకుంటలుగనులులను, యుద్ధమున మరణించుచుండుచులను, మరములైన వాడుఒకరి పరస్పరీయమునవిచ్చినమీనము చేయరా నానందం గి వధించెనని చెప్పులుడివది.

అదియాక పొదిదుఃఖము — అదియాక యనిన కల్లునాడి యోకయనియు, ప్రకాశక

యనియు భ్రములు. దురాళ లేక పేరాళయని భావము. తగని యోళయని యెరుగునది. ఇంక బాడిమఃఖమనిన తనదికాక, అన్య యనుభవించబడినది కా మోహవశమున సనుభవించు దుఃఖమునకు బాడిమఃఖ మనియెడరు.

అడుగులోనే హంసపాదు — ప్రారంభ మూనే తవ్వపడు యని భావము. ఆంధ్ర లోకము.

అడుగులో న్నంధము — ఎరుగి స్థిర నటు తిరుగునది ఎటు జరిగిన యున్నదను నది యని భావము లోకము నుగ.

అద్వైతము (Advaita) — లాట్టు. ను, న్యాయవాదియనియు భావము స్వాత్మకు జేతపు ఎద్వైతము ఇంద్రాజుజేతపు చారిష్టత తో సమానుడని చెప్పబడినది. ఇతర జేతమందలి అద్వైతములు న్యాయవాద వృత్తిగ కొనిన B A, B L తే BA, LL B పరిక్షయం దురిగి రెనవారుగ నున్నారు.

అణిమాద్యన్దసిద్ధులు — అష్టసిద్ధులు. సిద్ధులు చూచుచు

అణిమాసిద్ధి — సిద్ధిసిద్ధులు చూచుచు

అణురసివికపో 2 ధవసాయకరః

ఇతిన్యాయః — వాచమున రెండు లేక మూడు సంగతులలోగల అణుమాత్రపు శ్లేషమైనను వానికి శ్లేషముగల్గించుకొనినదిని భావము.

అణువు — అగ్నిసంతతి చంద్రవోక్త మ్మని యుండు యయాశిమనోరాజ పుత్రులకు కుమారునియే సభానలుడు.

అణుమాండు (నవ) (దు) — చంద్రివంశ
క్షత్రియుడు నవంశుని సంతతివాయు.
యాయాని సుతుండగు పూర్వసంతతి తండ్రి
విభాజించు భార్యవేరు కృతి. ఈమారు
కీ నిమితి యనియు నుదరు. ఈమె కుమరి
కా తరుని చెప్పండి. బృహదీశ్వరి సంతతి
వాడినియు చెప్పండి.

అత్తలము — తెల్లనా తింగలైన యెవ
అత్తలోకము, ఇంగ్ల వస్తుగములు నివసించు
చునది చెప్పండి.

అత్తవచ్చినదని కోడలేచ్చినట్లు —
అథలోకం.

**అత్తవచ్చిన ఆరునెలలకు కోడలికి
దుఃఖమువచ్చినట్లు —** అథ
లోకం.

**అత్తవేజారిసది అడు గోటికుండ,
కోడలువేజారిసది తొక్కుకుండ —**
అధికారముండివారు చేసినది తప్పుగా
చరిగిరి. చగనియు, అధికారము లేనివారు
చేసినది తప్పుగా లెక్కింపఁ బడుననియు
భావము. అంధ్రలోకం.

అత్తవేసినవసుల కారదులులేవు —
అరడి యనరవ్వ లే రట్లు అంధ్రలోకం.

అత్తనెత్తినచేతు లంగటివికల్ప —
అనగా కోడలు, అత్తకు దలంతులు యని
భావము. అంధ్రలోకం.

అత్తనత్తివెట్టు — నిద్రలోకి చూపము

అత్తనుంచీ, చేము తీపు ఉండదు —
చేము = చేపవెట్టు. అంధ్రలోకం.

**అత్తలేని కోడలుత్తమురాలు; కోడలు
లేని అత్త గుణవంతురాలు —**
అంధ్రలోకం.

అత్తలూరి పాపరాజుకవి — అంధ్ర
కవులలో వాధునికులండు. బరిగణిఁబడిన
వాయు నియోగిబాహుళ్యము కైపుడు.
కాళికాపనోతము తండ్రి చేరు శ్రీనిరాలా
తాతచేరు అక్కిరాలా రచించిన చెన్న
బసవపురాణము దీనిని కవినిరాలి అమృత
లింగామాత్యునకుం గృహించెను.

**అత్తంతపరాజయాద్వరం నంకయో
గితిన్యాయము —** పూర్తిగ నోపట
బయల్చుకున్న సోయగ ప్రముగ వదలి
వేసివట్లు ఉంచుట తేయమని భావము ఇట్టి
అర్థముచ్చనదియె “సర్వనాశేసముత్పన్నే
అర్థశత్రుజి తంతిత రితి” న్యాయము ఒకటి
కలదు (అంతానాశనమగుటకు బహులు బుద్ధి
మ తుడు సగమైనను వదలి తప్పించుకొను
నని యర్థము) దీనినే “సముత్పన్నే అర్థస్స”
ఇతిన్యాయము అనియు వాడుచుండురు

**అత్తంతబలవంతోపి (పారజాననవా
జనా) దుర్బలైరసి బాధ్యస్తే
పురుషైః పార్థివాత్మిత రితి
న్యాయము —** బలవీరులైనను ప్రభువు
నాశ్రయించిన బలముచే బలహీనుల
బాధింపఁబడుదు అది ప్రభుబలముగాని
వారి స్వబలముకాదని భావము

అత్తంతాధావము — అభావములు
చూపము

అత్తరి, అత్తరి గోత్రము — గది
ఉపగమము చూపము.

అత్త ఒకరింటికోడలే — అంధ్రలోకం.

అతికాయుడు — రాజుని సుతుడుగు. రక్తముడు బ్రహ్మచర అవధ్యమును కవచము నందినవాడు. సంగరము శ్రీరామ సోదరుడుగు లక్ష్మణునిచే నివారుడైన వాడు. కల్పి భాష్యమాలిని బ్రహ్మచుడి వివాహము, కవచము, రథము, (వయిని బియ్యది) వాయుచాళిములా బడినవాడు.

అతిలేక అత్తగోతము — బాతులగోతము మామ.

అతిత్వచ్చ సకర్తవ్యా త్వచ్చాం నైవ పరిక్షణే — ఇది సామ్యంలోకి అత్యంతపదనియు బూర్తిగా నాశనపట్టు (అనగా నిరాశ) తగినదనియుభావము.

అతిదేశన్యాయము — దేశమునందః వాసుండునో, అదేశాచారపు మర్యాదను భాష్యమునకు లోక రేఖా నవలంబించి నవలంబుననుగాని, దానికి తాను దాసునివలె అతి తగదని భావము. “అతి సర్వ త వర్ణ యేత్తాను సామ్యం లోకే” నియమో యధము.

అతిదేశము — తర్కశాస్త్రమునకు దతి దేశ నైవదిధిములు ౧౦ శాస్త్రానిదేశము. “నిర్వమునో సమముగోతే” మనునది సమశబ్దముచేత సరిదేశమనియు, ౨. కార్యా నిదేశము — “అప్రయతాప్రా” అనునది కార్య నిదేశమువలన గర్భశ్రామసభ్యమునా దతిదేశమనియు, 3 నిమిత్తానిదేశము. వికూలమేద్యవయోగమున, ద్రివా (కార్యము) చేయు ముద్గములగు (దీప్తి) కార్య నిమిత్తత్వమువలన స్పృశాదిభ్యములు కల్పముచేయువలన నిమిత్తానిదేశమనియు, ౪ వ్యవదేశానిదేశము. “మాసమ్నీహోత్రం అహోతి” యనునది నిలవనకు చేయించిన

అమరమాగము. “అగ్నిహూత్ర పదవ్యుప దేశే” అగ్నిహూత్ర పదమునకు భర్తాని దేశమనియు, ౧. దూహానిదేశము. “యజమా నాద్విహోయోవ్య” అనునది యావమున యజమానత్వనిష్పత్తినము కలుగుం గాన యజమానభర్తమునకు దానియొక్క పరి మామమునకు దతిదేశమనియు చెప్పబడినది.

అతిధనస్తుడు — శుభకర్మ మంత్రముడు శిష్యుండుగు ఉదరకాండియ్యునకు, ఉత్తీర్ణమిద్య నంతవలకు మిటువలకునకు అంతరినుక నైశ్చర్యవచులుగు నుండునది బోధించిన వాడు.

అతిధి — అవసరముగ అగుతున్న (గృహ గత) అతిధి (Adhvany) అనిపి. అన్య గ్రామమువాదియనియూత్తువచ్చినవా. దతిధి తరుడు ద్రియోక్తి యు, వైదియగు, మూర్ఖులైనను, పండితులైనను పూజ్యునిభావము. వైశ్వదేవారంతులము ఎవ్వరేని అతిధులేతెంతు రేమోయని దావరమును ముహూర్తకాలము నందెన్నివిధాగకాలము (అనగా పృథ్వీ మిట్ట కాలమని భావము) నిక్షీపించి మలయు భుజిపవలయునని చెప్పబడినది (ముహూర్తము — అభ్యాగతి చూడుడు).

అతిధిమహారాజు — తండ్రి ము కుమారు డిరామహారు శ్రీరాముడు.

అతినాముడు — బాకుమమస్వంతరమున సప్తమహర్షిలో నొక డు.

అతిబల మహాబల విద్యలు — విశ్వ మిత్తుడు రామలక్ష్మణులకు యోగసంకల్ప గానియె తనపెంటం గొంపోవుచో శ్రీరాము నకు అతిబల మహాబలమును రహస్య విద్య లను నేర్పినట్లు చెప్పబడినది. అతిబల మహా

బల అనువాద విభాగ పుత్రికలని కేలు చూపు.

అతివాహువు — కళ్ళపట్టియైత పాదము బట్టిన గంధర్వులలో ఇంద్రుడు

అతిభానుడు — శ్రీనివాసుడు సత్యభామ యందు గల సుతులలో నొకడు

అతిమధురము — యష్టిమధురము చూడడు

అతిమూత్రము — అంగ Diabetes దీనిని బహుమూత్ర మనియు అంటారు. శరీరము మేహగతమై మూత్రము విస్తారము వెడలు జబ్బు ఇందు మధుమేహమని వేరుచాలి జబ్బుకలగు బహుమూత్ర గోగులకు రావచ్చుదగ్గను.

అతిరధుడు — అంగ దేశమైన భూపతి తాడి సత్యగర్భుడు గంధ వానశ్రుతి య కులము. గోమహాదని సంతతివాడు అతిరధుని భార్యచేత రాధాదేవి గాన కన్యకు రాధేయ్యుడని పేరు కల్గెను గంగా తీరమున కుంతిపతుండగు బాలునిగాంచి, కొంపోయి పెంపెకొని అతిరధుడు కన్యకుని పేడియెను.

అతిరహస్యము బట్ట బయలు — అంగ లోకాద్రి

అతివనపెట్టు — అ Aconitum Heterophyllum అంగ Indian Atees (Root) సు. అరుణ, అరివిహ, ఉపవిహ దీని పేరులు వైద్యులు మూత్రము కషాయము కుంఠలగు కలుదిగముల నుపయోగింతుడు కారము చేసే రుచులు గల్గి అరుచి, కాహము, దగ్ధ, శ్లేష్మవైశ్యములు, అమోలిసరము, అన్ని వర్గములు,

క్షణములు, దద్దరులు, కామిలరోగము, గ్రహాణి హరించును. శీర్షముకేయును. పైని గంధమునీని లేవనముచేయుటలన వాపులు తీయును

అత్రివ్యాప్తిదోషము — లక్ష్య క్రిందిషము చూడడు

అత్రిసారము — విశేషములు నితిలేక వానారోములుగాను, వికృతిగా వగు జబ్బు.

అత్రి గోశ్రము — అశేయ గము చూడడు

అత్రి నక్షత్రము లేక గోళము — నక్షత్రములు భారతీయులు గుర్తించిన చూడడు

అత్రిపుత్రికా పుత్తుల (దాహిపుల గణము — (1) అత్రి మహర్షి పుత్రికా పుత్తులు ౧౧ గోత్రము లీసంతతిలో శర్మ, బడిసి, కాత్యాయ, మాత్స్యసూత్రాక్ష గోత్రములు ౧౧—౧. కాలేయ, ౨. కేలేయ, 3. కౌశేయ, ౪. పుత్రిక, ౫. బాల్య, ౬. వామ రధ్య, 7. వాతేయ, ౮. కైలేయ, ౯. పాశేయ, ౧౦. పాశేయ, ౧౧. వశేయ, ౧౨. (అత్రి పుత్రికాపుత్తుల) గోత్రములు ౧౧ కు: ౧. వరహాములు ౪-౧ అత్రియ, వామరధ్య పాత్రిక ౨ అత్రియ, వామరధ్య, వాతేయ, 3 అత్రియ, వామరధ్య, కాలేయ, ౪ అత్రియ, వామరధ్య, పాశేయ.

అత్రిమహర్షి — బ్రహ్మసంపత్తుడు. భార్య అనూయాదేవి శివోమహితే బ్రహ్మశేమున చంద్రుని, విష్ణుశేమున దత్తాత్రేయుని, దుష్టాశేమున కూర్వాన మహర్షిని సుతులుగఁ గలనవాడు. అరణ్య వాసమున నీతామోత్ర శ్రీరాముడు

ద-దేశారణ్యమున అర్చియాశ్రమమున కరు
గతరి అనసూయాదేవి సీతాదేవి శ్రీధర్మ
ములుపదేరింది. దీనిని సామంగల్యరక్షణకు
గాను అంగరాగమాల్యవస్త్రాభరణము
ల సంగీతముల దేవులుదేవి

అతీత జాతిప్రజలు — వీరు గుజరాతు
ప్రాంతములందు కచ్చిదేశమునఁ గల్గుంచు
చున్నారు. అశోహలో, కళ్యాణేశ్వరము,
కోటిశ్వరము, అనురాపులు వీరికి ప్రధాన
స్థానములు. వీరిశాఖంగూర్చి సరిగా తెలియ
రాకున్నది. వీరిలో బ్రహ్మచారు లనఁబడు
వారు మరదాలను చేరున వాడఁబడు
చుండు గృహస్థులు భుజారీలనుబడుదురు.
వీరుకవధుల్లు పుణ్యవాహములున్నవారు.

అతీత మహాసేనీసా న్యాయము —
ఒకఁడు గృహస్థుగా నున్నప్పు డొకగోడను
మొనుచుండెను. దానిపై సతరికి చాల
యామేల పిదప నాతఁడు సన్యాసా
శ్రమము స్వీకరించియుఁ గెదపై ప్రేమవదల
కుండెను. దివంగము చాలక ఆశ్రమము
చెడినదని భావము.

అతీతము (గ్రహలయ) — గీతము సడ
చిన పిదప తాళము సడచుటకు చేరు. ఇది
సంగీతశాస్త్రమున దశస్థానములలో నొకటి
యగు గ్రహము (లయ) నందుగల నాల్గు
శ్లెషములలో నొకటి గ్రహలయ దశస్థాన
ములు చూడుడు.

అతీత (దిక్షువు) దీపకరుండు —
మంగీయఁడగు తొడ్గభిక్షువు, తుల్యతాస్త్ర
ముంజక్రూరి జిదివినవాడు. ౧౦౩౮వ సంవ
త్సరము ప్రాంతముల టిక్కెండేశమున కరిగి
లామూధర్మముల సభ్యునిది, యచటి పితావ

ధర్మముల నిరసించి, మతభేద గానించు
చుండినవాడు ఈయన యనుచరవర్గశాఖకు
గలుగ్ అని చేరుకొన్నట్లు పలుగ్రంథము
లీతని విభావతొడ్గమున కీతఁడు రచించిన
వాడు. పెక్కుగ్రంథములను భాషాంతరీక
రించెను. ఈమహాత్ముని గ్రంథములందు
బోధిమంధప్రదీపమననది ముఖ్యగ్రంథము.
క్రీ.శ. ౧౦౮౩ లో నేటాంగునకు నిర్యాణ
పరమదేవుడు ఈమహాసేయుని సమాధిపై
స్థూపము నిర్మింపఁబడినది.

అతీతుండు — టిక్కెండేశమున సన్యాస
(భిక్షు) ధర్మములను సామర్థ్యించిన తొడ్గ
సన్యాసి మగదేశము చూడుడు.

అతుకులతాపురము, చితుకులమంది
ఆంధ్రలోకాల్.

అథనాసియస్ (Athanasius) — గ్రీకు
నామము, అత్యుక్తుడు అని యర్థము. పురుష
నామము, క్రైస్తవనామములు చూడుడు.

అథన్నాసత్వణము — గ్రీసుదేశపు రాజు
భాని (గ్రీసుదేశము చూడుడు) ఇది అతీనా
దేవిశ్రేణుగుట నామచుడియే యీచేరు
ఓర్పడినది.

అథెలిటిసిజం (Athleticism) — కఠిర
వ్యాయామకళ ఇది పలుదెంగులు.

అథెల్స్టన్ (Aethelstan) — ట్యాటోనిక్కు
చేరు Noblestone అని యర్థము.
తొక్కునురాజులలో నొకని చేరు. ఇతఁడు
Alfred the Great మనుమఁడు
(ప్రసిద్ధుడు). పురుషనామము, క్రైస్తవ
నామములు చూడుడు.

అథెల్వోల్డ్ (Aethelwold) — ట్యాటోనిక్కు
చేరు, Noblepower అని యర్థము.

పురుషనామము, శ్రేష్ఠత నామములు
చూచుడు

అదగ్గదహన న్యాయము — అగ్ని
కాలనిదానినే గొల్పుంగాని, కాలిపోయినా
దాని గొల్పుదని యర్థము అవగా బాగున్న
వానికీ బాధలుగాని, చెడిపోయిన హీను
కీ బాధలు నూడవని భావము

అదర్వాచళి వర్షతపంక్తి — దీనినివర్షకు
అరావళి (Aravali Mountains) యను
చున్నారు ఇది అర్వాచల్ల దేశమునకు
వచ్చియున్న తెల్లగా పరిగికి పలుచియి (వచ్చి
సంహిత ౧౮) మరియు నిండే యీ కర్పత
పంక్తి వివాళి కర్పతమరి వానిని గలదని
చెప్పుచుండిరి

అద్వంకినీమ — ఆంధ్రదేశమున పుట్టుచు
మండలము, నెల్లూరు మండలముల భాగముల
నలిన రెడ్డిరాజులకు రాజధానియై యుండెను
అద్వంకి సుద్రవీధిగామము ఈస్టా తదేశముగ
కర్ణాటకమునని చెబు దీని కొకప్పుడు విదర్భ
దేశమని చెబుచుండు కాని ఇది దమయంతి
జన్మదేశమగు విదర్భదేశము గానెరుగు
(విదర్భదేశమునూచుడు) (విదర్భ చూచుడు)
అద్వంకిగామము గుడ్డికమ్మనదీతీరము ఇటు
(ఓరుగల్లు) ప్రకాశం ద్వారమునకును వారి
పాలుండు కాగుచేయించిన (పాతుపడిన)
దర్శమున్న దండరు మండపాలివారు వని
చుచు నీనీమ నదిరకు అద్వంకి ధాన్యపు
వర్షకర్షణముగ నున్నది

అద్వంకి గంగాధరకవి — ఆంధ్రకవులలో
మధ్యకవులమఁ జేర్కొనఁ బడెనవాడు.
నిదొంగిల్రాస్యాణుడు. తండ్రి పేరు వీరరాజు.
గంగాధరకవి గోల్కొండ నవాబుకు ముక్తి

రామ (మాలిక్లి హీను డిల్లీబురు) యాస్థా
నమున కవియైయుండినవాడు ఇతఁడు తన
సంపరణమును శృంగారశ్రుతిభాషము రచించి
తన ప్రభువగు మల్కీశ్వరాము నవాబునకు
గృహింపెను కీ తె ౧౮౧౨ మొదలు
౧౮౪౩ కాలము, కృష్ణభర్త పరిపాలన
కాలముగా అనాటివాఁడని చెప్పువలయును.
మల్కీశ్వరాము గొల్కొనునందు విజయనగర
ముగ రామరాజ రక్షణయ ౧౮౪౩
అర్ధే స స్మృతాంధ్ర భాషాపరిష్కారము
స పాది చెట

అద్వము — భరతదేశము యాకాలము
నుండి అద్వము నెరుంగనిదాకా. గాఢలు
శ్రీలు చేతులగు ధరించు యాకాలము
నుండియు సానుగల్గెలక్షణముగ నెన్న
బడునది అర్జములు దైవాధాన్యమునకు
హి ౩ ప్రలకు ముఖ్యము ఈస్టదేశమున
నొలుత అద్వము చేయఁబడెనని పాశ్చాత్య
లచుచున్నారు ఇది శ్రీ పూ ౧౮౮౦
స వర్షరసాంత మనియెదరు అద్వము
గరగిండుటకు సెటిగ్రేడు కెర్నాటకాదు
౧౨౦౦ మొదలు ౧౮౦౦ వరకు దీగి లవేడి
కావలసియుండును ఇక్కాలమున పాశ్చా
త్యుల కీవిద్య పాస్త్రకరైనది అద్వములం
దనకలతులు, నదీరంగులు కలవు

అద్వములోని మూట — అద్వములో
ప్రతిఫలించు మూటయొక్క నిధిమని భావము.
అంధ్రలోక

**అదావన్మేళయన్మాస్త్రవర్తమాన్మేడి
తత్త్వధా ఇతిన్యాయము** — పుట్టని
వాడు గిట్టనివాడు తమించనివాడే యని
భావము అవగా నాద్యంతముల నన్నింటిం
దెనని, అద్యంతములకు మధ్యకాలమునందును

ఉన్ని-లేకుండునది భావము. అదియందు ఉన్ని- జన్మమనబడును. అంత్యమందు ఉన్ని- వాళనమనబడును. దీనియందు ఉన్ని- లేకుండిన మధ్యకాలము న నున్నట్లు పోన గును? ఉన్ని-యె యుండవలదు కీన్యాయము వ ర్తించును.

అద్వాపిగోత్రము — పాశ్చాతీ ఆపగణము చూడుము.

అద్వైతి — దత్తప్రబాసని కుమార్తెలలో నొకఁడు శిశ్యులగుభార్య ఈమె పుత్రులవారాదిత్యులనంబడి (శిశ్యులమహర్షి భార్యలు చూడుము).

అద్వైతననము — కురుక్షేత్రవనములలో నొకటి.

అదిరారు ఇదిపోదు — అ.ధ.లో.

అదుగోవులంటి ఇదుగోతోకన్నట్టు
నిజస్థితిని బలీకరించేయని వాగ్వియమునది యర్థము అ.ధ.లో.

అదురుటుంగూర్చిన కాశ్రము — చలనకాశ్రము చూడుము.

అదృశ్యై (అరుంధతి) — జగత్తు భార్య యగు పరుంధతి కీచుగులవ మరయు శక్తి భార్యకును అదృశ్యై నియనికేను ఈమె కుమారుడు పరాశరుడు, పరాశర స్మృతి యను ప్రసిద్ధధర్మశాస్త్ర గ్రంథము రచించిన వాఁడు. విజయనగర సామ్రాజ్య విస్తారమున మోఢవాచార్యుడు పరాశరస్మృతికి వ్యాఖ్య రచించెను. అదియప్పుడు పరాశరమాధవను మను చేరబరగుచున్నది. ఈసాదర్భమున చేదవ్యాసుని మనుమఁడు పరాశరుఁడని తెలియఁదగినది.

అదృశ్యపాదవేదేశవరంధో-సిద్ధిమాయతేన్యాయము — యెట్లైన దేశములో నామవస్తువైత్య మనఃవృత్తము. గోవులులేని యూరిలో గొడ్డుగఁదెము గోమూతయనిపించుకొనును. అ.ధ.లో.

అద్వైతమచ్చినగుడ్డుములు అగడ్తలు దాటునా? — అ.ధ.లో.

అద్వైతసిద్ధాంతము — ఇది భరతదేశము నందెక్కువగా వ్యాపకమునది యున్న నుతము. పృథ్విరాదిగ భక్తికిందివన నేర్పడిన నుతమిదియని చెక్కఁడు పరిశీలకులు తలచు చున్నారు. ఇది వచ్చెడికనుతములలో నొకటి. దీనినిగను చేపొత్తవానిమతమనియు ననుట కలదు. ఈమతస్థిధాంతము ననేక ముది మహర్షులు తామూచరించియు, వయ్యల కుంబాధిపతియు, తామరచించిన భరతగ్రంథములగు ప్రపంచవశమున సూచించియు నుండిరి. వారియచ్చెడివిధానమును సిద్ధాంతములొప్పుచు నేమతగ్రంథములైన న రచించి యుండిరేమిగాని, యిత్యా-లమునం గన్పించు గంధములలో నీమతమును సిద్ధాంతములొప్పు గలము వ్యాపరదిత బ్రహ్మసూత్రములకు నిలకఁగారాచార్య విరదిత బ్రహ్మసూత్రామూసా భాష్యమైయున్నది. వ్యాసమహర్షి రచించిన సూత్రములు బ్రహ్మసూత్రామూసయని ప్రతిపాదించియుండుటచేత నదియోకే తెలియని రచించియుండిన కర్మమూసాన సంతకరింపక పరమేశ్వరుని ప్రతివాదులగు బ్రహ్మ పారమ్యమున బ్రహ్మప్రతిపాదక సూత్రములను వ్యాసూడు రచించియుండుటచేతను నీ యచ్చెడికమున నిర్ణయపరలప్యాపారమ్యము అందేదైత్యముగల ముక్తిగను చెప్పుటయియుంటును. వ్యాసమహర్షి మత మద్వైత

మేమాయని స్ఫురింపకపోవు ఐనను
విభిష్టాదైత్యమత సిద్ధాంతమును, దైత్యమత
సిద్ధాంతమును, వ్యాసకృత బ్రహ్మసూత్రము
లకీ భాష్యములుగ వ్రాయబడియుంట ఇం
కనూ ఓరికొక జరుగుటయే సమంజసమని
తోచెడిది

ఈవ్యాససూత్రములకీ మార్యాసభాష్య
మని వేరొకభాష్యము గాఢ్మించుచున్నది.
కాని, ఇది విపులముగ వ్రాయబడిక చర్చ
లతిక్తు ప్రముగనుట ఇదినిజముగ ముక్తిపీ
యగు మార్యాసన్ని యాభాష్యమునకుంగర
యనుటకుఁ బడికీలన లొనర్చుదగునని పించె
డిది. ఈభాష్యముచు అదైత్యత ప్రతిపాదకమును
పర బ్రహ్మపాఠపద్యమును చెల్లువడిగాన నిది
నిజమన మార్యాసనుపూర్తి నిరదితమీ
యగుచో నిలకొరభాష్యమునకన్న పూర్వపు
గ్రంథమై యుండును

శంకరభగవత్పాదు లొకయదైత్యసిద్ధాంత
ప్రతిపాదక భాష్యము కాకటి రచించిరని
యెల్లరెరింగినదే ఇదికత్తికీర్తిష్యముగు పరబ్రహ్మ
పాఠపద్యముగ వ్రాయబడినది మరియు
నింగు పరమేశ్వరునికత్తి సత్కృతప్రాముఖ్యుల
నూచించబడినది ఇలకత్తియన పరమేశ్వ
రుని సామర్థ్యమే వారినిబాల్చిచాయనెయ్యద
నోవు. ఐనను ప్రత్యేక విగ్రహము లిది
వరకీ పరమేశ్వరుని కత్తి రచింపబడి
పూజలందుచుట శంకరభగవత్పాదులు
ప్రకాశిచాయముగఁ దలంచి దానినట్లే వదలి
యూడిరని తోచెడిది. అదివరకు సద్భిద
వ్యాసకముగాంచియుండిన జొద్దమతమును
శంకరభగవత్పాదు లెదర్చొని నిరసిందిరను
టకన్న. దానియందలి నిజధర్మమును తా

మంగీకరించిరనుటయే కొంతదనుక సమంజస
ముగ నుండెడిది

ఈపరిశీలన నింతతోవాసి యదైత్యమత
మూలూర్థి విచారింతుము. అదైత్యమత రెండు
కానిదని యవకము. అనగా జగత్సరయ
వద మోక్షోపదేశములప్పు యన్యపదార్థమే
లేదనిభావము. 'సర్వవ్యాపకోవాదానుగ'
త్యుక్తులచే జగమూతయు, పరమేశ్వరపదా
ర్థమే గాన అంద్యపదార్థమే లేకగడుట
నిమతమున కదైత్యసిద్ధాంతమనిపేడియూడిరి.
సృష్ట్యాదియొక పృథివ్యప్రేతోవాయురాకా
శిమిలైచును సృజాపబడియెను. అంగ
గల్గెననిభావము. దీనింగూర్చి ఆర్యుల
పేదమన, శ్చి! ఆకాళాదాయుః వాయో
రగ్నిః అగ్నిరామః ఆభ్యుష్మస్తే పృథివ్యా
ఓషధయః ఓషధ్యేభ్యోఽన్నమ్ అన్నాత్పురు
షః. అని చెప్పబడినది. ఆదివాకాశము గల్గె
ననియు, ఆ సమునూడి (పేదవని భావము)
వాయువు కల్గెననియు, వాయువుములముగ
నగ్ని యేర్పడియెననియు, అగ్నినుండి యుద
కము జనించెననియు, ఉదకసంజాతమి
భూమిగల్గెననియు, భూసంజాతమి యోషధు
లును, ఓషధులనూడి యాహారమును, దాని
కిం జురుషుఁడను, సేర్పడిరనిభావము. ఇల
పురుషకల్పము, కర్మానుభవమున కాయత్ర
వరుపబడిన ప్రాణియని ఎరుంగనది. ఇది
సృష్టివిధానమనియు క్రమక్రమముగ సేర్పడి
బాటివచ్చియోపముల నందినవనియుభావము.
ఇట్టిసృష్టి పరమేశ్వరునిచే ఉపాదానకారణ
ముగ నెరవేరుడైనది బ్రహ్మరూపంపా
భాష్యమున వివరింపబడినది. ఇంక నందే ఈ
మతమున పరిపశుపాశములను ద్రివిధార్థ
ములు చెప్పబడినవి. పరియైన పరమేశ్వరుని

దనియు, కనుమని ప్రాణియనియు, పాశమనిన బంధమనియు (అనగా, విశిష్టావైత్తికమతమునఁ జెప్పులుచిన సాసరకళికమని భావము) ఈసంకర్షమున గ్రహించునది పరిశుద్ధము నను పరమేశ్వరకల్పమే యర్థము. పరిశుద్ధము తమిదియుండియు, కర్మానుభవమున కాయ త్రమయున్న దేహియని యెరుంగవలయును (ఇట్టిపశువుల కధివాసుండగుట పరమేశ్వరు నకుఁ బశుపరియని పేరయ్యెను). ఇంకఁ గాశమనిన, ప్రాణి పరమేశ్వరపదార్థమే యయ్యెను అనవ మాయాయ కార్మిక మలములచే పరివృత్త కర్మబద్ధమై పూర్వ కర్మబద్ధఫలనుభవమున కాయత్రమయింట్ల పరమేశ్వరుఁజేర నిలుగఁగ నొక సవస్థ ప్రతిభమని భావము.

అక్షరశిష్టాంతమున తత్త్వములు ముప్పుచి యాయ మానవశరీర ప్రములుగను, మానవ శరీరాళ్ల యములుగను వివరింప బడినవి. ఈ తత్త్వములు "తత్త్వమి" యను మహావాక్య మునందలి మూడుపదములకు సుభవిచిత్రముగ నుండెడిది. తత్-త్వమి-అసి అను మహా వాక్యమునకు "అది (అనిర్గుణకరల వృత్తు) నిపు (శరీర ప్రప్రాణి) యెఱున్నావని యర్థము. కాన నిందలి తత్త్వము శివతత్త్వక వచనయియు, తత్త్వమధము క్షామేంద్రియ తత్త్వము లైదు, కర్మేంద్రియ తత్త్వము లైదు, పంచభూతతత్త్వము లైదు, పంచ గుణతత్త్వములైన, పురుషతత్త్వము, భుక్తి తత్త్వము, మోక్షతత్త్వము, బుద్ధితత్త్వము, అనా కాంతతత్త్వము నను నిడువడియెను తత్త్వముల కాత్మకవచనయియు, అపివచనము, రాగతత్త్వము, కాంతతత్త్వము, కలాంతతత్త్వము, కత్తతత్త్వము, విద్యాతత్త్వము, నియంతితత్త్వము, మహేశ్వర

తత్త్వము, మాయాతత్త్వము, శుద్ధవిద్యా తత్త్వము, సదాశివతత్త్వమునను దశతత్త్వక వచనయియు నిలకరభాష్యములో, జెప్పఁ బడినది. ఈ మతమున వేదము పరమేశ్వ రాదాగత మాట పరత్వప్రమాణమని చెప్పఁ బడినది. మరియు జగద్విస్తరితలి పరమేశ్వర పదార్థమయ్యె అనగా మన్వంతర సత్యమయ్యె లోకోవ్యవహారస బుద్ధమగు నామమాదతః విద్యయని చెప్పుబడినది.

పరమేశ్వరుండగు పరిశు సన్ దిత్ అనాదిములు లింగములని చెప్పుబడినది సత్తనన త్రికాలములు సావధీనమయింట్ల టయు, చిత్తనన స్వప్రకాశతమయియు, అంద మనిన దుఃఖరహితమగు స్థితియనియుఁ జెప్పఁ బడినది. ఇట్టి సద్విదానంద లింగుండగు పరమేశ్వరుండు పంచకృత్య పరమానుజుడని చెప్పుబడినది. పంచకృత్యములన స్మృప్తి (బ్రహ్మతత్త్వము), స్థితి (విష్ణుతత్త్వము), లయము (రుద్రతత్త్వము) అనుగ్రహము, తిరోభావము లనియు, ఇవి పరమేశ్వరకాసనమున ప్రసవ మున నడచుచుండ పరమేశ్వరుడు ప్రకాం కావస్థయంగు నిర్గుణుడై యాడు స్థితి నిర్గుణపరల వ్యవస్థయని సాత్విక నామ మిసుంగఁబడినది. ఇది పరిమితి. పరిణామ స్థితిగఁ జెప్పుబడినది.

ఇక పశుమనంబుచిన ప్రాణము-అణుమల (శుద్ధఅణునము), మాయామలము (అనా కాంత మనుకారపురస్థానము), కార్మిక మలము నను త్రివిధాణునములు చట్టుకొని యుంట్ల కర్మసాధితమేర్పడుచు, పూర్వకర్మ ఫలముల పనుభవించ జన్మములెత్తుచుండుని చెప్పుబడినది. కాన నిట్టి జన్మమరణముల ప్రాణి విభావములనియే చెప్పువలసి

యందును. వీనినుండి విముక్తిగాంచుట కష్టముగనుండును యుజ్జ్వలమునకీ పాశముని సాంకేతికవాచము. ఈపాశమునకీ కర్మ బంధమనియు, ప్రతిజన్మమునం దీకర్మబంధమే సంసారబంధముగ నేర్పడి, ధన దార పుత్ర మేల గల్గించుచు, పునఃపున్యములకుం గారణమై, కలంగంతయు చుడుననియుఁ జెప్పబడినది. దీనికంతకు నష్టానము మూలకారణమని చెప్పబడినది

అభ్యామునందుండి తప్పించుకొనుసంసారబంధ విముక్తికై భూనియతులైన పాశము కర్మ రహితమగు పరిశుద్ధావస్థంజెంది నిర్గుణ కరలైత్యవ్యమున కర్మతకల్గుననియు ఎల నన, పాశము పరమేశ్వరపదార్థమే యగుట యుండేరే! నవ్యతకుం బాతకగల్గుననియు, నదియే ముక్తియనియు వివరింపబడినది. ఈముక్తిగల్గుటకు పతిల భకమగు పాశము అవగామి, మాయామల, కార్మికమలము లంచబడిన మలకైయసంబంధమనియు, దీని కరిగిమామలపు జగద్గర్భితరహస్యార్థమగు మాయయందుచేరియుండునదియనియుఁజెప్పఁ బడినది. ఈమాయగుర్ని తెలియదగిన దీప్తిమున విస్తరించిచెప్పబడినది ఈమాయ జగత్ప్రపంచము మూలమనియు, జగత్ప్రపంచైత్యలను వ్యాపించియుండునది యనియుచూడ వివరింపబడినది

నేను నాది యనుబడు యవంకారమును కారణము మాయాసంధమేననియు, తాను పరమేశ్వరపదార్థమే యను భావనకు చిహ్నమగు “సాహావే” అను భావనయందు నమృతమునువాఁకీ తనయందొక ప్రత్యేకతం గల్గింది. బుద్ధిచే నన్నింకంతయుంటయు, మాయాకార్యముగనే వివరింపబడినది. ఇట్టి

మాయామహావామోహమును భేదించి, నిజస్థితియగు సోమోబ్రహ్మ యను భావన గల్గుటకుఁ జ్ఞానమని చేరివీయున్నారు ఈ జ్ఞానోపాయమగుటకు మార్గములను అద్వైత మతమున చెప్పబడినది క కరభగవత్పా గలు వారితోధల ను ‘జ్ఞానామేవమోక్షః’ అని వివరించిన దేవుడు అనగా జ్ఞానము గలుగనిదే మోక్షము సిద్ధిపదని భావము

మరియు కరమేష్వరులకు స్వస్థ స్థితి లయావస్థల కరితావస్థ సైవోజ్జ్వలం దానికిం బాతావస్థ యనిచేరు ఆయవస్థ యొక్క న్న కరమేష్వరులకు నిర్గుణకర బహ్మం బని సాంకేతికవాచము కల్పించ బడినది. స్వస్థ స్థితి లయకార్యములు కరమేష్వర భావనము మీరకు వానివాని పనులను కమ మితప్స నరపుకొనుచు క తావశాంత స్థితలు గుండు కరబ్రహ్మము సత్త్వరజ త్తమోగుణములను మారముగ నుంది యును యవస్థ ఈ అవస్థయందును పర బ్రహ్మము సద్విదానానలక్షణ యంతము ఇట్టి కరమేష్వరులకు నావయావలక్షణము లాకొక చుట నిరసకము ఇట్టి పరమేశ్వ రునియ న కర్మబంధము (అనగా సంసార బంధము) నుండి విముక్తిగాంచి పునఃమన్వ మును వీడియున్న పాశే చేరిపోవునని శంకర భగవత్పాదులు బోధించిది. వారి బోధ వ్రుల నెక్కడవగా నాశ్చర్యించుచుంటయు అదివరకుఁ జూర్చలేదు. దిగ్వా రనేయు వీరికి శిష్యులగుచుంటయు గాంచి యోగ్య బాలని యనుయోగ్రస్త చిత్తులగువా రామహేశ్వరుని ప్రవృత్తికాథ్యభిని చెప్పు చుండిరి ఇందలి నిజతత్వమేమో ఇటు వివరించి ముగింతుము.

చక్కగా పూర్తిచేసినచో శంకరభగవత్పాదులు బోధించిన యద్వైతవిధానము నుదలి మతతత్వమును ధర్మవిధులును తాదృశమతమున దలి మతతత్వమును, ధర్మవిధులు శాస్త్రోక్తిగనే యుటయు, బుద్ధభగవానుడు నిరసించిన బంతుపీ సాకర శాస్త్రములగు కొన్ని శ్రతువులను శంకరభగవత్పాదులును నిరసించి జ్ఞానమార్గమునే ఉపదేశించుచుటయు బుద్ధభగవానుడు మోక్షామార్గముగ తన స్వవర్తమానముగ దెలియుచున్న సన్యాసము శంకరభగవత్పాదులను తాస్యింపరచి బోధించుచు నాచరించుచు దీని తుల్యమాశ్రమముతోఁ గులదూగుచుటయు, రామమతములచలి సమానధర్మములు పరిమలుటల నాకర్షించుచుటయు ఇదివిశేష రహస్యమును కలగు తాదృశమతమున పరమేశ్వరునిగూర్చి యియుఁ జెప్పబడలేదు ఇందుకొగొనరు తాదృశమతమును నాస్తికమనుచు దీని గారి, దెవులు లేదని బుద్ధభగవానుఁ డెంచుట సత్యాపునరు గానరాదు అదివలె యుండినటులఁ జెప్పుచున్న ఇచ్చటి టిప్పణిదేశపు తాదృశమునను నేపాదేశపు తాదృశమునను, స్వయాభూనాథుడు మొదలగు తాదృశరమేశ్వరస్థానములు నేటి కల్లుండుటయు, తాదృశమతము నిరీశ్వరమతమని చెప్పుట సాహసమని తోచవచ్చును

మరియు, తాదృశమతమున వివరింపబడిన ప్రస్థితీయగు అద్వైతవిధానమున వివరింపబడిన నిర్ణయవల్లభమునందలినితి గాననగుచుటయు, దానినే (ప్రకృతి) ఆరాధించుచున్న సద్వైతరసవలన బుద్ధివారాధించుట (అనగా సద్వైతరస) యగుటయు, శంకర

భగవత్పాదులనాటి తాదృశము నశించినదనుట కన్న అద్వైతమతమున లీనమైనదని చెప్పుట సమాజసముగనుడును రామమతములాదలి ముక్తియు సరికాపునరునేయున్నది శంకరులను ప్రచ్ఛన్నతాగ్ధులని నిరసించినవారి తొల్యవలెనుంటి యనునామర నేటికిని లోకమున నచ్చటచ్చట గాననగుచునే యున్నది అట్టివారి మతోబలహీనత గాంచుచు, పాక్షాలు కనికరపడఁ దగును శంకరభగవత్పాదులు కర్మమార్గమును నిరసించియో, వదలియో, జ్ఞానమార్గము బోధించుట మతసంగ్రహమైనను గావచ్చునని, శంకరభగవత్పాదులు అదివలె యుండిన యద్వైత సిద్ధాంతము నిర్మించినవారు గారనియు, మతోధారకులనియు, చెప్పుకొనవచ్చును

అద్వైతానందుడు — వేదాంతసారమున గంభీరమునకు వ్యాఖ్యానము రచించినవాఁడు శత్రుని శిష్యుఁడు సదానందుడు

అద్వైతానందము — ఆ దములు చూడఁడు

అదోష్టతన నగుతోవిగుణ — దివ్యుడు ఒకరికి కీలచేయకుండుటయే సుగుణము

అదోహగోత్రము — రాధికగణము చూడఁడు

అధమునియాలగుటకన్న బలవంతుని బానిశ్చయైనమేలు — అర్థశాస్త్ర

అధర్మము — పరిణామరకు కృపాదేయము అధర్మము సంతానమై జనించెను శత్రుని నిమిత్తి కుమారుని హింసయు, మృత యను వేదాంతయు సహచారిలును భాగవతమున నభివ్యక్తు ముచుచుండు దాళమును,

అడుగుమునకు సహచారిజీతుగు మాను
యందు లోభమును, అలోభమునకు సహ
చారిజీతుగు నికృతియగు క్రోధమును,
క్రోధమునకు హింసయగు కలియు, కలి
సహచారిజీతుగు దురుత్తయగు మృత్యు
వును, అమృత్యువునకు భీతియగు నిరక్షుఁ
డును గల్గిరనియు, నిరక్షునకు యాతర సహ
చారిజీతునియు చెప్పబడినది

ఇక విష్ణుపురాణమున — అధర్మచకు
హింసయగు, అస్మితమును, అమృతమును
సహచారిజీతుగు నికృతియగు భయము
లిక్కునబడినదిరనియు, అగు భయము కు
సహచారిజీతుగు మానునకు మృత్యువు
బనించెననియు, అమృత్యువునకు కృష్ణ,
క్రోధము, శోకము, వ్యాధి, బరయు గల్గి
రనియు, నిరక్షునకు సహచారిజీతుగు వేదన
యగు దుఃఖము బనించెననియు చెప్పఁ
బడినది మరికొన్ని యితరగ్రంథములందు,
అధర్మచకు హింసయగు భయము, మహాభయము,
మృత్యువునకు సుమతును, సురనిదనురు
పురికయు గల్గినటుల మాత్రము చెప్పఁ
బడినది ఇదియంత నిరూపితమై యని
మేము మేరకు వ్రాయవలసినది.

అధర్మకారకములు — అధర్మమునకును
యొక కుడిమీదకు, నష్టయశస్టు కాలమునా
టివాడని కొందరును, అతనియొక తరువారి
వాడని కొందరును పరిశీలకులు తలచు
చున్నారని తేల్చెదరుచినినదిగ చెప్పబడినది
నాలుగుగ్రంథములు కలవని తెలిపడినది. అవి,
౧. భారతవిరాటోద్యోగపర్వములు, ౨. భండసము, 3. క్రిందిగతానుశాసనము, ౪. కాలకలు అనియెదరు. ఇందు మొదటి
రెండును మహానాథులములు, తక్కినరెండును

వ్యాకరణగ్రంథములు మరియు గడపటిది
కాలకల యధర్మకారకలనంటలు మన
స్త్రమతాగము ఆ అధర్మకారకలన్నియు
నొక పుస్తకముగ లభింపకున్నది అంత
శబ్దచిత్రములే! వ్యాఖ్యయగు (గాలి
సరసయ్యగారు రచించినది) ఇ యింపు
మున్నగు కాలకలు ఉపపారివలసినవి.
ఇవేను ఏదొక ఇతరగ్రంథముల నుదహ
రింపబడినవి కలహమును రాత్రులహమో
కముల విశేషలింగమములుగారు వివేక
వర్ణి యభిమతి పది కల 32౮ కాలకలు
౬౬౪ చిహ్నముగారు ఇవేను విజయూ
లచార్యులగారు పరిశీలించుచు 32౮
కాలకలు పరిపాదింపు గ్రంథముగఁ జేర్చి
రని ప్రకటించు ఇది పరిశ్చేదములుగ
వ్రాయబడియు వలేదనియు, పూర్వోక్త
సదర్శములుగ సరిగా గాన్పించుచు
వనియు, వీరిది నష్టయశస్టుమునకు వీరి
శ్చేదములు వివేచింపబడినవి వింగము

అధర్మకారకములను పరిశీలించి కర
యగు పరిశీలని, క్రింది, విష్ణుకర్మభూషణ
ముని, శృంగారభూషణమునకు వైయాకరణుని
పేర్కొనియుంటు, విరిగిపో పరిశీలింప
వలసియున్నది గాని వీరి వ్యాకరణగ్రంథము
లలో నొక్క పరిశీలనలనుబడినవికక్క
తక్కినవి గానవచ్చుటలేదు పరిశీలకులు
శిథిలములై నావమాత్రావ్యవస్థముగ నున్న
కాలకలు వాస్తవ్యులు శిష్ట శిష్టములై
కాశ్మీరగారు వివాదాంశము, బ్రీ. మ. గురం
సంపత్కరప్రతాపమున వానిం బడుటవీరి
వృత్తులకు ఉపానానములను జేర్చి కూర్చి
రని తెలియుచున్నది. వీరి గ్రంథమునకు
పరిశీలనలయే కరకు, పరిశీలనలు

బట్టియే మహాసాయుడగు పరమస్తు చిన్నయే మాదిగాను తాలవ్యాకరణము రచించిరిని యొక వాడుకగలము కొంచెన పరిశీలకులు అందరి వృత్తులను ఉదాహరణములను, ఇందు పొంగ కరచిరిని యనుచున్నారు ఇంచిత నరకు నిజమున్నను, తేనున్నను తాల వ్యాకరణము గూర్చి సువర్ణేరమున తొలుత స్ర కటింకఁబడియుండుట ఎరుగదగినది ఇంక నీభాగ్యమున అధర్వణకారకలంగూర్చి ఒక అపరాధి లకచిరస్థ వివరించినవా రింకొకరు లేరిం గేలుచున్నది అధర్వణకారకలంగూర్చి ఇ కను ఎరిలకులు చక్కని పరిశీలన లాజపలు చేయుము

అధర్వణవేదము — వేదవ్యాసుడధర్వణ వేదమును తన శిష్యుడగు సుమారుక కొసంగ ఆ మహాసాయుడను తావ్యాఖ్య లొద్దబుటయెగాక తన శిష్యుడల కలంకము నకు విధించెను అతఁడు తానును తన శిష్యులగు కడన్వరి, దేవధర్మములను దీరి నుద్ధరి చి వ్యాఖ్యాతలయిరి

కడన్వరి తనకుచిదక దన శిష్యులగు శానక, కుమరాది, బాలాబులను నియి దించెను శానకుకు శిష్యులగు సైంధవ, ముంజశేఖలును, దేవధర్మి శిష్యులగు విష్ణులాద, శౌహయని, బ్రహ్మలలి, మేధస్యులును, వ్యాఖ్యలువ్రాసి పూర్తియొద్దరి ఇటుల వ్యాససంకల్ప మాయన శిష్యుల శిష్యు సుతరి కొనసాగించి పూర్తియైనచిదవి విశేషము గల్గించకమాయు

అధర్వణవేదమన్ని వేదములలోనే మంత్రి ములు, బ్రాహ్మణములు, ఉపనిషత్తులునని మూడుగనే యున్నది. మంత్రిభాగమున ౧౧౬౬ కాలకలు కలవు. పితక నికను

తొమ్మిది యధర్వణకాలును కలవు అని ౧ పీఠులు, ౨ కొవలు, ౩. బామోదులు, ౪ క్షిప్తాయులు, ౫ బాహులు, ౬ బ్రహ్మపలాసలు, ౭ కుంభలు, ౮ దేవ గులు, ౯. చారణవిధ్యులనువి వినిం చిదక పుచకల్పములు కలవు

ప్రథమకల్పమున నక్షత్రకల్పము, విధాన కల్పము, స హితావిధి, అభిదాతకల్పము, శాంతికల్పము నమనైన పరిశిష్టలును కలవు. ద్వితీయ కల్పమునను, తృతీయ కల్పమునను, చతుర్థ కల్పమునను, పంచమ కల్పమునను థిటులనే నక్షత్ర విధాన, సహితావిధి, అభిదాత, శాంతికల్పములు కలవు. కాన నీ యొక కల్పములును ఇరువదియైన పరిశిష్ట లని తెలియగలక ఈ కాలిలు, కాఖలు, కల్పములు, అధర్వణవేద ము శ్రేభాగము లొనివే బ్రాహ్మణము విధి అర్ధవాదములుగ ద్వినధము మరియు దీనికి గోపధబ్రాహ్మణ మని చేరుగలను అధర్వణవేదమునందు బది ఉపపత్తులు కల్గినవి

అధర్వణవేదమున ౨౫ కాండలు, ౪౦ ప్రసారకములు, ౧౦౦ అనువాకములు, ౭౬౦ సూక్తములు, ౧౦౧౧ వాక్యములు, ౧౨౦౦౦ కారికలును కలవు ఈ వేదము వైకాతయన గోత్రమనియు, బ్రహ్మ వైవర్త మనియు, ఆనన్దపంచమనియు, దీక్షిత కాళము కలదనియు, విశ్వాత్మక దివ్యగర్భకర్ణి నీలవర్ణ వర్మచ్ఛాయల కలరము కలదనియు తెలుపబడినది కాళికల్పమున శ్రీ మధర్వణ వేదసంబంధము

అధర్వణ వేదమునందలి ఉపనిషత్తులు — ఇది ముప్పదియొకటి కాన

వర్షమున మృతినొందెను కావున నీయధి
ర్యులును ౧౧. ౨౩ కు తరువాతినా
దనుటకు మార్గము చీలున్నది

తత్సంగములు — అధర్వణుని చేర
కరంధరగ వచ్చుచున్నది రెండు వ్యాకరణ
ములు ఒక యధర్వణ ఒక కావ్యము ఈ
గ్రంథములన్నియు నొకేవి వాసనా క
కాలమున రచియింపబడినా అను నీవాదోప
వాదములు కలవు అధర్వణుడు రచియించె
న గ్రంథములనుగూర్చియు నెన్నో
గాధలు కలవు తన ప్రకరము భారతము
రాజాధిపతిగ గృహింపగ రాజ్యపా
దము వచ్చి స్వయంభూతుడగు గ్రంథము
జూపి తన రాజవర్ణము చేయువుమని
కోరుటయు స్వయంభూతు పక్షగంధ పాశ
స్యము చెడు ను వెంటపు నీ అధర్వణుడిట
లేని సమయా నారని గ్రంథమును తన
వెళ్లి నీయి అట్టి భక్తిగ కాక పి. ౧. ౧. ౧.
విరాటపర్వము మారత మనియు కాక ౧. ౧. ౧.
కలద దియెట్లును అధర్వణ భారత
మలో దని కుకలోనవచ్చు ఒక పద్య
మిచ్చటమచ్చటబూపియింతోవిరమింతుము
తృప్తాంతరు బద్ధ బద్ధలగు గాధయా
నలంకూడి శీ కృష్ణు గవలమర్తుగాదలచి
మర్రిం గనుకానాపాద స్థితి దయ్యెనుయో
ధనుంకట ఛా తీనాద యోజి పుమా
యష్టింబున గట్టవచ్చునె సుదర్శనాశో గ్ర
శుంధాలముక

**అధనస్థిపాదాదని వ్యవహారం సాకాం
క్షంబలియని ఇతివ్యాసము —**
పన్నిహితభవమై ను అర్థవయోగములేని
శబ్దముక పై దూరభక్తిబుద్ధులను అర్థవ
యోగము కలబ్రము బలితమునది ఇల్లు

పన్నిహితంజైను అనుకూలించువాని కన్న
దూరస్థులైనను అనుకూలించినవాతాత్మ
దగునని భావము

అధ్యయనము — విధములు అధ్యయనగా
మార్గము చిన్నతనముననుకూలము
గూర్చి గురుడు వదనస్థితాని మొదట
దీని గూర్చి సిద్ధాంతభరము విపులముగ
చెల్పుటచేసి ౧ వర్ణాధ్యయనముల
గూర్చినయధ్యయనము ౨ వర్ణాధ్యయనముల
పదముల గూర్చినయధ్యయనము (౮౧ వదములు)
3 ములైనయధ్యయనముల గూర్చినయధ్యయనము
౪౦౦౦౦౦౦౦ (పక్షాత్తు) ౪ తర్వాత
తత్సంగముల గూర్చినయధ్యయనము 3 విధములు
1 భవనాధ్యయనము ౨ భవనముల గూర్చిన
యధ్యయనము ౩ కలాధ్యయనము ౪ కల గూర్చిన
యధ్యయనము

అధ్యాత్మము — (వాయువులు) ఇవి తయో
దశవాయువులు ౧ వాడ స్థితిములు
౨ విగ్రహములు

అధ్యాత్మికకావ్యములు మూడు —
౧ నిత్యస్థితిగా భవము కావలము ౨ స్థితి
సా భవము పాపముల (యోగకావ్య) ము,
3 వేదా తము (వద్యవేదా తనాద
కావ్యములు)

అధ్యాసోపాసనాద న్యాయము —
అధ్యాసోపాసనాద న్యాయము
దాని య నాదము నిజమెరిగి యాత్మని
వదలుట ప్రాసము చూచి (రాత్రియందు)
పాపముకొని భవములు అధ్యాసోపాసన
అది ప్రాసయని నిజమెరిగి యాత్మని
వదలుట అధ్యాసోపాసనము ఇట్టి నిజ
మెరిగి యాత్మనివను సంకర్షణముల నీనా
యము వర్తింపజేసి

అభ్యాసగుర్రము — కవిచిత్రము
చూడము

అధికమానము — మూడుచాంద్రమాన
సంవత్సరముల కొక్కసారి అధికమాన
మొకటి రేఖించునని చెప్పబడినది. దీని
నిజతత్వమెట్టిదన, చాంద్రమానసంవత్సరము
సారమానసంవత్సరమునకన్న దిన ౧౦ గంట
౨౧ నిమి ౨౩ సెకన్లు ౧౩ దశవతీక్షువ
వరమొకముకలది. కాన సంవత్సరము గడ
చినకొలది చాంద్రమానవత్సరము మొదల
బడుచుండు సారమానవత్సరము ముందు
కుంబర ౧ సోమయము సాధించెడిది. అటుల
౧ కుండ నిమిషాధికమానము ల్గుండమందును.

ఏకైకమేరకు ౧౮ సారమాన సంవ
త్సరములలో నేడిధిక (చాంద్రమాన) మాన
ములు గల్గుచుండునని తేలుచున్నది. అధిక
మానమువచ్చిన చాంద్రమాన వత్సరమున
చదనూరు నెలలుండుటవలన చదనూరు
వార్షములును చదమాడమానాశ్వియును కల్గు
ననియున్నది. దైవముగనూడ సాధించిన
యీపద్ధతితో నన్నియు జన్మించుచుండు
నై సర్వక విదితమనించెడిది. ఇటుల ౧౮
సంవత్సరముల కాలమున సారచాంద్రమాన
మానముల తేడా కలిసి సోమయము జరుగు
చుండును. ఇంక నిమిషాధికమానముల చేరుటం
గుంట్టి విచారితముగ

మేషసంక్రాంతి చైత్రమాసముననువృత్త
సంక్రాంతి వైశాఖమాసమునను, మిథునసం
క్రాంతి శ్రేష్ఠమాసమునను, కర్కాటకసం
క్రాంతి ఆషాఢమాసమునను, సింహసంక్రాంతి
శ్రావణమాసమునను, కన్యాసంక్రాంతి భాద్ర
పదమాసమునను, తులసంక్రాంతి అశ్వయుజ
మాసమునను, వృశ్చికసంక్రాంతి కార్తీకమాస

మునను, ధనుస్సంక్రాంతి మార్గశిరమాసమునను
మకరసంక్రాంతి పుష్యమాసమునను, కుంభ
సంక్రాంతి మఘమాసమునను, మీనసంక్రాంతి
ఫాల్గుణమాసమునను, నవరసాధారణముగ
సాధించుచుండుచేడి. కాని ఒక్కొక్కరి ఒక
చాంద్రమానమాసమున (సారమాన) నీ సం
క్రాంతియు లేకపోవుట సాధించుచుండును
అట్టిచాంద్రమాన మాధికమాన మనం
బును అందు నీల రెండుసూర్యుల కమ
ణముల నడచుటచేసినది భావము. చాంద్ర
మానమాసముగాని నిజాన పొందియు
నొకయమానాశ్వియు సాధించుటలేదును
అనెలయగు వార్షమునా దేవుల శ్రేణి
అయధికమానమాసేదా అనిగిడి ఏచాంద్ర
మానవత్సరము నందైన నధికమానములు
సాధించుటలే దానిని ముంగనడచి నిజ
నిజమాసమును పొందెదరు ఈరీతి
మాననామ మొక్కటిగేయుచి నిజమాన
మున సూర్యసంక్రమణము దీరియును.

ఈసంవత్సరమున నిజానాన యాసంగతినే
నుడివెదచునని ఏనెలయగు దేవసంక్రమణము
సాధించుటదగునో అనెలకడదినముగ అమా
వాస్యనాడు అసంక్రమణ మనూవాస్యగడి
యలుండగనే సాధించిన నది మామూలు
గనే యుండుననియు అమావాస్యగడియై
పోయినకడ (నాదినముచే) సంక్రమణము
సాధించిన నది తర్వాతిమాసముననే సూర్య
వించినట్లు యధికమానమగుటయు కాంతగ
నడుంగడగినది ఈసంవత్సరమున భాస్కరా
చార్యుండు, సిద్ధాంతశిరోమణియగు వివరిం
చిన శ్లోకముల వివరించుట సమంజసము
శ్లో! సుప్తేధిమాసః కలితోఽశ్వయుజా
యథాయవాపాఽచలితోఽపిలభః!

వైశ్యాంశైః క్రమశోఽధిమాన్తైః

ప్రచాదినా కున్దుధితా ప్రసాద్యః ।

స్వస్థమాసపుత్రాః కేవలకథికమాసము
వచ్చుచున్నను నిజమున నొకప్పుడు కావనియు
దేశోకప్పుడు లెక్కమీదకు అధికము కాక
పోయినను, నిజమున నొకప్పుడు వచ్చుటయే
జరుగుననియు, కావున దైవభండగు సిద్ధాంతి
అధికమాససంఖ్యనుండి నిలుకొలది ఒకటి
తగ్గిందిగాని, ఒకటి యెక్కిందిగాని, అహర్నా
ముం గనుగొందగును అని యర్థము. అధి
మాసము లెప్పుడైనను, వైశ్యవైశ్యాశ్చేష్ట
అమాశ్చవైశ్యాభాన్తి ప్రకములుగనే గల్గుచు
వినుగగాని, అధ్యమాసములగు గలుగజేర్చు.
(మాసములు మామండు, వాస్తమాస
మాసము మామండు, సారమాసమాసము
మామండు, నవమాసము మామండు).

అధికరణాంగములు — అంగములు
మామండు.

అధికారన్యాయము — అధికారమున
అర్హత యని యర్థము. ఏయే కార్యము
లోనైన నెవ్వరెవ్వలో వారో యాకార్యము
లోనెవ్వవలెను భావము. ఉపనయనసాధార
మందినవాడు వివాహమున కర్హుడు. పవిత్ర
కాముడు కానివాడు దర్శపూర్ణమాస
క్రతువునొనర్చు నవర్హుడు. కొన్ని క్రతువు
లోనెవ్వనిదే వైక్రతువునొనర్చు నర్హత
యొందదు. వైరాగ్యము కుదరనిదే నన్యాస
మున కర్హతలేదు. ఇటులనే అధికారానధి
కారములు (అనగా అర్హత అనర్హతలు) ఎదు
గఁదగినవి. శసందర్భముల నిన్యాయము
వాడుమరు

అధికారి అనుబంధము — అనుబంధ
ం మామండు. అందులో నొకటి.

అధికోట — ఉత్తరపాంచాల దేశములోని

తొల్లింట రాజధానిగనుడివ అహిర్నర్త
పురపు తాత. (ఉత్తర పాంచాలదేశము
మామండు). హేదర్నవర్తి ఇట పాలించెని
చెప్పబడినది.

అధికస్యాధికం ఫలం — అధికమునకు అధిక
ఫలము అనిభావము.

అధిరాజ దేశము — కర్నూల దేశము
మామండు.

**అధికారుండు లేక అధికారజయం
తుండు** — హంగదేశపురా

అధుగోత్రము — అధు మామండు. కథక
గణము మామండు.

అధూర్తరజుండు — అర్హిసంతతి హస్త
వశో వ్యక్తియండు. తొడ్డి కుశకుండు
(కుశుడు). సోదరులు కుశాబులు, కుశనా
భుండు, విసువు అనువారలు. కుమారులు
రాష్ట్రీయగు గయండు. అధూర్తరజుండు
ధర్మారణ్యనిర్మాతగ చెప్పబడినవాడు.

అధోముఖసక్షత్రములు — ౧ భరణి,
౨ కృత్తిక, ౩ ఆశ్లేష, ౪ మఖ, ౫ పుష్య,
౬ విశాఖ, ౭ మూల, ౮ పూర్వాషాఢ,
౯ పూర్వాభాద్ర నక్షత్రములు అధో
ముఖములనియు, ఏటియొను నూయిదప్రతి,
యెప్పు క్రప్రతి, కంచెయిటు, గణితము
ప్రాంభమున దర్శనక్షత్రములని జ్యోతిష
శాస్త్రమునఁ చెప్పబడినది (శిర్ధ్యముఖ
నక్షత్రములు, తిర్ధ్యముఖ నక్షత్రములు
మామండు).

అధోక్షజపూర్ణము — రామానుజము

వైష్ణవ, వైశ్ణవ
వైష్ణవ, మతభర్త
మలకు తదేకాత్మ
రామ మహావిష్ణువు.
అను ద్విధీయ నకు
దాష్ట్యహ ములలో
నొకటిగ వైష్ణవబద్ధి
నది దీనిని వాను
దేవ పూర్ణమును
వైష్ణవబద్ధి నొక
దేవపూర్ణమనియు,
విలాసమునై యని
యు, వరుసగ వైష్ణ
గద, శంఖ, చక్రము లాయుధములనియు
వైష్ణవబద్ధి (విష్ణుదేవాలయములందలి విగ్ర
హములు మామడు)

అనంగత్రయోదశి — చక్రీశుద్ధి త్రియో
దశి, మంగళకర శుద్ధి త్రయోదశిల కనంగ
త్రయోదశి యను తేజకలగ చీటియందు
శివపూజానత మాచరి తురు. (పంచగలు
మామడు)

అనంగదేవతలు — అనంగదేవతలు
లేక అనంగదేవతలు శ్రీవిద్యోపాసకులు.
(మాత్ర శాస్త్రమునందు) శ్రీచక్రమున
మూడవయావరణమున గల యష్టదశ పద్మ
మండలి పెనిదిది దళములందున్న దళమున
కొక యష్టదేవతను నిద్రి పూజింతురు
౧ అనంగకుసుమదేవి, ౨ అనంగవేణులాదేవి,
౩ అనంగమదవాదేవి, ౪ అనంగమదవా
తురాదేవి, ౫ అనంగవేణులాదేవి, ౬ అనంగ
కురాదేవి, ౭ అనంగవేణులాదేవి, ౮ అనంగ
మానిదేవి

అనంగపాలుడు — తురవశపు కద
పటిరాజు రాజధాని శిల్పివగరమని బయల్పడి

నది కొందరు పంకిలకులకనినాడే, ఇ ద్ర
ప్రస్తుతమునకు ధీర్జియని తేజకలినదని
పోల్చుచున్నారే ఈమనకు కమలాదేవి,
విమలాదేవి యను నిర్వర్తన కుమార్తెలుండిరి
కమలాదేవిని అజమీరుభూపతియగు సోమే
శ్వరున కిచ్చెను అనెనునుండి వృద్ధిరాజు
అన గపాలుడు ఈ కదదినముల బదవీశాస్త్ర
మమున కరకుతరి తన ఇ ద్ర ప్ర ప్రాధ్యమును
రాజీవున కొనగను. తె దవనత విను
లాదేవిని కన్యాకుబ్జరాకులమున కొనంగి
నటు అనునచేరు విజయపాలు డటు కొద
రీమడే జనున న్ని తల్లిను చుడు కొద
న దర్శనునరిగాలే, నిదర్శములునులేవు.

అనంగమహారాజు — షోడశమహారాజు
లలో నొకడు (మహారాజులు మామడు)

అనంతకులగోత్రము — వైష్ణవ ౧౦౨
కోతములలో నొకటి (వై శ్శక్రీతములు
మామడు) అనంతకులగోత్రము ఎకా
దేయగోత్రము (౨౧) న స్మృతగోత్రము
ఋష్యశృంగగణము, అన
స్తంబనూత్రము, యజుశ్శాఖి, క్రమూగగ
అద్యుత వరఖండ, దేవత అనంతకులు, భార్య
మారాజు, తపసానము మేరుశిఖరము,
తటాకము అనంతశామకము, జపము కోటి,
దీపసంఖ్య ౬౧, తేత్రసంఖ్య ౯౭, అనంత
జానములు, అలచందలు వర్ణదయము

అనంతనాగపురము — శాశ్వరదేశము
మామడు

అనంతనాథుడు — వైష్ణవశక్రీతములలో
నొకడు (శిశుకరులు మామడు). చిరి
చిహ్నము, ఎదుకండి ఇహ్వానకవశము వైశ్ణ
యుడు, తొడ్డి చేతు సుహాసినరా తల్లి చేతు

సురజాచే జన్మస్థానము అయోధ్య, పాడపు
 ౧౦ భవస్థులు, వర్ణము సువర్ణచ్ఛాయ,
 అయ్యపు మువ్వదిబట్టలు, గౌరవార్థ భగ్న ౧౦,
 నిర్యాణస్థలము సుమేరుశిఖరము, అ కరా
 భము రహగర్

అనంతనాథకవి — ఆ ద్రక్షిపులలో నాథు
 నికుల మిం బరిగణి పండితవాడు తొడి
 చేసు తాళవలి గము ఈతడు గాథేయో
 పాఖ్యానము రచించి కృష్ణభూపాలునకుం
 గృహియ్యెను ఈ కృష్ణరూపాలు మ చిన్న
 క భుంకును, కామా బకును సుతుండట

అనంతపండితుడు — త త్రి చే రు
 త్ర్యంబక పండితుడు తాచేరు తాలోండి
 తుడు ముత్తానీరు నీలకంఠ పితు శు
 నివాసము ఇచ్చి (అన్నీ అహమ్మన్నగరు
 జిల్లాలో) గోవావీరవీరమంతున్న పూర్తి
 స్తంభము మహారాష్ట్ర రాష్ట్రముడు

భానుదత్తుని రసనాబరి కీరణు వ్యాఖ్య
 వ్రాసి చేపండినవాడు కళవర్షములు
 ౧౨౨ కాళిభూపక నుడిన చందభాను
 మహారాజ యాజ్ఞంగని రచి చేసెనియు
 అది కాళియందేమనియు తెలియకొనెను

అనంతపండితెన్న వసుతనంపుము —
 ముంబాయిపట్టణవాసీయుని సాధుమున్నాదార్
 గుడు దీమతకర్త వీరు సువర్ణకాయట.
 వైష్ణవులలోపు సప్తస్థారమందిన వైష్ణవులు
 చేపు చొక్కండనియు, అనంతాచరియు
 తెప్పినరు కరపుకాయము సాధుమున్నా
 దాసుగారి దరిలో పోవించిరట పంయుక్త
 రాష్ట్రములందలి కాయల రీతిల్లాసీతాపూర్
 జిల్లా, బహురెయిందల్లా, భీమిందు వీరు
 గావనయ్యెదడు విస్తారవాచాత్మ్యము గల
 మతమువాడు

అనంతవద్యనాథవతుర్దశి — భాద్రవ
 శుద్ధ చతుర్దశి నైతనిము మరమాళిదేవము
 వను అందు తిరుమంతకయనపురాలు (తిరు
 వాక్కూరు) నకు ఈవ త మావలించి,
 అనంత కయకుండగు పద్మనాథస్వామిని
 పూజితురు ఈదివముననే యుద్ధరదేశేమున
 కదగ్రతయెందరు (కుంకుగులు మామంబు)

అనంతపాలుడు (రాజవతినిధి) —
 కల్యాణము రాజధానిగ రాజ్య చేసినపర్వము
 చానుక్కండగు తి భువనమల్లు అరవదిక్ర
 మాయ్యనిరావ్ర తినిధి యుర ద దవామ
 కుంకుగనుడినవాడు తొడి మహేశ
 ద దవామకుంకు ఈతడు తెజవాచయ ౨
 కొండపల్లి మర్కముగ నివస చుగు వైపు
 దగు శ్రీపతి పండితుని శిష్యుడాయెను

అనంతరాజు జన్మయకవి — అంధ
 కపులలో నాథునికుంకుగ యరిగణి పండి
 వాంబ నియోగిరాష్ట్రము ౨౦ త దీచేరు
 అస్సయమామయ్యగు జాతచేరు జన్మప
 రాజ రచి చినది రామకథాభరణమను
 ప బ ధిము

అనంతవిజయము — పాపివాగ్దేనరు
 దగు యద్వికర మహారాజ క ఖమన కనాత
 విజయమనిచేరు భనుర్విద్యమామంకు

అనంతామాత్యకవి — పురాణకపులలో
 పరిగణి పండినవాడు తొడి తిక్కన తల్లి
 మల్లమ్మ ముత్తార బయ్యన్న తిక్కనపాడు
 యాజ్ఞో సమకాలికుడు మరియు నాతని
 కవిత్వమున్నెద్ది తిక్కన 'భవ్యభారత' యని
 చిరుముచ్చెనట గురువు గోవిందవర్మవర్తి
 కొండెయ్యనగోత్రము కవి తొడి నాడు, కృష్ణా
 నదియందు భీమరథి, జులూరుకా నదులు
 కలియుతావున నేర్పడిన యంతర్వేది (అనన్య)

ప్రదేశమని భావము) శ్రీకాకుళాధ
(విష్ణు) దేవుడు పోలి గులచైవము కి వె
గరతగ జవవరి నాటివడు రదిచిచి
అ తునిధ దమ్మ భోజనము (అబ
ధము) రహస్యము ఇ కి నేకో గలవ పరు

అనగందిపురము (కొంకణపురము)

ఇది కొ కంకణపు రా ధానియెను శాను
ఇది తు గళదా దీ తీరము పై అనగా
(నుగుల) కాప (శీర్షచి ను గరము
మాను)

అనటిచెట్టు — అరవిచెట్టు

అనటిలియా — ఎగ్జెమె రులో

భాగము గురై రు హుడు

అనధీత మహాభాష్యే వ్యర్థాస్యాత్మద

మంజరి అధీతే మహాభాష్యే
వ్యర్థాసానదమంజరేతివ్యామము
దము జరిగున వ్యా ర్యము గాక
రణ మహాభాష్యము చగవరిచి చూచి
యో మ క అ గా వ్యయి చ
దని భావము ఇ మహాభాష్యము
జరివినది నిలదను జరి చూచ గర్భమే
యు దను కాన నా గ పము నిరుపయోగ
మనిభావము గొప్పదేయము దీయు నిరు
యోగిమగు వాని గూర్చి యావ్యాయము
వాడుమరు

అనన్యలబ్ధకృత్సార్థరీతివ్యాయము —

కల్పమునుకల్పాత్మకము వానివలననే లభించ
తగినది కాని అన్యతా లభించినది భావము
ఎకవ్యయముకల్ప అర్థ మహాభాష్యము వలననే
గ్రహిత దగినది దేనినీటి వాని యనుట
కీవ్యాయము వాడుచుండురు

అనన్యక్షుధితంపాత్రమ్ — ఇది

స స్పృశకాశీ అన్యముందినుటకు
(భుజి చుండు) అనియె యర్థముగ చము
అనగా అ రి ముఖ్యమని భావము

అనవచిక్కుడుచెట్టు — కామలు రుదగా

నుడి వివహరము యైన శ్లేష్మమును
చైత్ర్యమును వృషియును చిక్కుడుకామరు
వలెనే అన్ని గణక గల్లియు శుభ వాని
క చైత్ర్య మగు వ యును దీని రిను
గుండు గ వామము అ శ్లేష్మయుక్త
దేశికాల్పినబూడిత కి శా కి జల పై
దార సమే దోషముచేతుక కల్గితో నుడి
కి చి వాయ్పు ఎడినా లవ గమును కర
కా మో దెలు డిం బ్లి యుడి ము
ఇది చిక్కుడుకాని గొనివలెనే యు కి

అనభ్యాసేవిషంకాస్తమజీర్ణభోజనం

విషం — అగ్ని ము చేతుకు స వ క
కామ్ర ఎన్ని విషగు యగునో గా
గ్నాకరమగునో అట్లే అతస్య ర్థము క
జనమును విషమ గ్యమగు ని భావము

అనమకుర్తి రంగయ్యకవి — అర్చ

కవులగో వాధునిగ క రిగణి బడివ
వా మ దవణి నియోగిరావ్యూహ ము
త దీ చేరు తిమ్మరామ రది చింది యాదవ
గిరిమానోత్త్యము

అనమిత్తుడు — అరి చ చ్ర యాదవ

వర్ణియుడు త ది యథాకర్తు కుమార్లు
నిమ్మచు కిని వృష్ణ

అనరణ్యండు (అనేనన్న లేక కుయో

ధన్యండు) — ఇత్యాదులంతరి సూర్యులకి
పిరి యుడు తండ్రి పురంజయదను
నామాంతరముగల కమత్పుండు నుతు మ

పునువక్రపత్రి తదనిశి అనేనపు అనియో, నుయోధనుడనియ్య నామా-తరములు కలవు. వేదాక అనరణ్యుడు ఇత్యుకుసుతరి యందు వసుడను నామా-తరము గల త్రైపువస్యుడనువాని సుతుడొకడు కలఁడు ఇతని కుమారునిచేరు వాచ్యస్వయ్య.

అనర్కచతుర్థి — (అజనాయత్యురిధి) కాశీకేతుర్థ చతుర్థి అజనాయని అన్య దివము అజనాయని భక్తులు పూజ లొనర్తురు

అనర్కదేశము లేక సారాస్థదేశము ఘూర్జర (గుజరాత్) దేశమును మాళివ దేశమందలి యొక భాగమును కలసి యొకప్పు డనర్కదేశమనఁబరగించి పిలిపెడిది. దీని ౬ శంస భాగవత దశమస్కంధమునగలది. మరియు దీనికొకప్పుడు సారాస్థదేశమనియు చేరు డెడల వైవస్వతమనువు కుమారుడగు కర్యానికి తనయుడగు మనర్వనహారాజు నిర్మించుటాని యనర్కపురమనియు, అతని పాలనమునుండి అనర్కదేశమనియు చేరుటానికల చెప్పబడినది మరియు నీ యనర్వనహారాజుత్వకుసుకు సోదరపుత్రుడట. అనర్కని కుమారునిచేరు రైవతియు ఈ దేశమున రాజధానిగ నుండిన యనర్కపుర పరిసరముల కుగి (దర్భ) విస్తారముగ నూల, దీనికి గుళ్ళులియని వామకగల్లె ననియు, ఆ పుర యొక్కకు పాడగుచుండు గరి సౌభమిక వాతావున శ్రీకృష్ణుండు ద్వారకాపురమును నిర్మించినటుల హిమకాశము ఏర్పడియు చెప్పబడినది. ద్వారకాకింకను అనందపురము, చతుర్కారపురము, హకుశ్మేతము, పదిత్రనూలుయన్ని వామక వామములు కూడ నుండెను. ఇవట నవ

లేవైన శివలింగము కలను. అనర్కపుర మునుండుండి అచలేవైన శివలింగ ప్రశంస స్కంబపురాని నాగరఖండమున గలను. అందే దీనికి హకుశ్మేతము, చతుర్కార పురము, పదిత్రనూలి యనుచేరులు చెప్పబడి నవి ఇక్కాలమున అహమ్మరాబాద్ ముఁగలమున సిద్ధపూర్ అనుటకు తావున కాశ్మీయదిశగా ౭౦ మైళ్ళదూరమునగలను. తొల్లింటికాలపు ద్వారక శ్రీకృష్ణ నిర్యాణమునాటిరాతి సముద్రాంతమై మునింగి సోవ, యా సమీపతరమున నివృత్తి ద్వారకా పురమును నిర్మించుకొనినది ప తితి కలను.

ఘూర్జరదేశ యొకప్పుడు ఉత్తరఘూర్జరము డపీణ ఘూర్జరములుగా చేరయ్యెననియు, డపీణఘూర్జరమునకే అనర్క లేక సారాస్థదేశమని పేరై, అనర్కపురము, కుకఫ్లిరి, ద్వారక యెవలంబేర్ల బరగిన పురము రాజధానియయ్యెననియు, ఉత్తరఘూర్జరకు ఘూర్జరపురమే రాజధానిగ నుండెననియు బలముగ ప్రతీతి కలను. ద్వారక ఇప్పటి వాచ్చిగర్ పుర పరిసరముల నున్నది

అనర్కడు — మరీచిసంతతి సూర్యవంశ క్షత్రియుడు, తాదీ కర్యానికి పితామహుడు వైవస్వతమనువు, సోదరులు ఉత్తానర్క, భూలిసేయుడు, సుకవ్యక్త యువచారు ఈతని నుండియే ఈదేశమనదేశమున కనర్కదేశమని చేరయ్యెననియు, నీతడు నిడువక పత్రికి సామంతుడుగనుండెననియు తెలియుచున్నది.

అనర్కకృపచిహితానాం వివరీతం బలాబలం — ఇది సెంపురకథావయం దలి లోకోక్తి. అనర్కకార్యము లొనర్చు డవ్వలకు వివరీతలపము గల్గుచుండునని భావము.

అనలుఁడు— అన్నీ! అనలుఁడని పేరుకలఁ.

అనలుడు ౪౮ గురు కలరట అను అభి
మానుడు మింకటిఅనలుఁడు అతని కుమార్లు
౧ పామరఁడు, ౨ వమారుఁడు, ౩
కుదియనువాల్లు మువ్వరును, వారి కుమార్లు
౪ A గురుకు అనలరంగులనుదు ఇంకను
రావణభూపతి పోదరుఁడగు విభీషణుర కనుచ
రుడును మాలి కొమరుఁగుఁడు అనలుఁ
డొకఁడు కిలఁడు మరియు గురువంశేఁ
డగు నిమదురి కుమారుర కి నలుఁడని పేరు
కలఁడు (అన్నీ చూడఁడు)

అనవశస్త్ర సరస్సు — దీని! అనాశస్త్ర
యనియు వాచకగలఁ. రావణాపాదము
దీనినిప్పుడు రథస్థలఁయిదుచున్నాడు టిజెట్టు
దేశమున వైలాసిఖరమౌళిగు మార్గమున,
మావనరోహముకడనున్న సరస్సు దీనియ
కొక దీప్తిము కలక కొగ కొల్లిట
లకారావ్యమేగిర రావణభూపతి యాశ్రమ
మేర్పడుకొని తపఃవిద్య, మహా లలింగ
మద యు గొక శ్రేష్ఠరంగింముం బకపె ని
చెప్పఁబడినది

అనవశరోక్తి నదములు — అంధ భావ
యందు గొప్పవములు అనవసరములుగ
అవనశరోకురై వానినందియన్నవి అవి
దీవపునెమ్మె, తలపాగ, కాలిచెప్పలు, ముక్కు
నర్తి, అత్తపిలక, మగవారి, కోడికంఠము,
కోటయఁ.

అనన్దిగోత్రము — లొంగిగణము
చూడఁడు

అనసూయాదేవి — అర్చి మహర్షి భార్య
(అర్చి మహర్షి చూడఁడు)

**అనహిలా వట్టిణము (అనహిలా
పురము)** — దీనికి పీఠాచారి యనియు
పేరుకలదు (ఘోరవరదేశము చూడఁడు).

**అన్నపువోరవయెగాని అక్షరపువోరవ
లేరు** — విద్య నభ్యసించి భావము
అద లోకోక్తి

అన్నంభట్టు — ఈరఁడు తర్కస గ్రహమును
గ్రంథము రచించివఁడఁడు. దాని! నీలకంఠ
దీక్షిత కృతవ్యాఖ్యరము కలఁడు.

అన్నభేది — అన్నభేది అంగమున Sul-
phate of Iron అనియు పంపియమున
కానీసమనియు బేర్లు కానీసము మూడు
భేదములు కలవి. సుద్ర కానీసమనియు భారు
కానీసమనియు పుష్ప కానీసమనియు అగు
సుద్ర కానీసమును సుధ మనియు బేర్లు ౧.
ఇది పచ్చిముగి గల్లియంబాగును నూరు
నది భారుకానీసమును భారు తేలిక
మిదియుబేరు ఇది నల్లఁబా రంగున
ఇ చుక ఎర్ర భారుల గల్లియునును.
తక్కిన పుష్ప కానీసమునకు మరీమన అనియు
బేరుకలఁ. ఇది ఇంచుక పెంపుభారువు,
పచ్చభారులగు గల్లియునును అన్నభేది
ఇనుముయొక తె దివది అన్నభేది నిష్కపక్ష
రసములో కొంతకాలము వానిచ్చి తేది
నీళ్లతో కడివ నుద్ధిముగియని అయిచ్చేద
వైద్యులకును దీని మార్గముగను సింధూ
రముగను గూడ చేసి వైద్యులు వాడుచును.
అన్నభేదియగు తనకుండానీవ విష్ణుప్రొ గొర
లోనితోచుకొనిపోవు గూణముకలదు కాన
కొంచెము నీరాయును కల్పించు ఇంకు
మల కాగితముపై వ్రాసె వ్రాత చక్కగ
కాగితముపైననెగక ఇంచుక లోనింగూడ

వాడుకొని చక్కగ స్థిరపడను అధికముగ
అష్టభేదిని కాగితముం దిద్దివై పాత
ముక్కలుగ రాలిపోవును చక్కగ శుద్ధిచేసిన
అష్టభేది దోషములు లేక చక్కగ పనిచేయును

ముడిప్రణామలు సెలలువేసే పుట్టవణ
ములు, మా సము కుట్టెయే వణములు,
మా సము దింపేసే వణములు గండమా
లలు గోరుచుట్టు, పంగలిశ్చేష్టలు, మాదలు
చీని శుద్ధిచేసిన అష్టభేది నిర్మితోగడిగిన
గడ్డపడి మా పుట్టును అష్టభేదికి అష్ట
భేదస్థానమును అతనికి అష్టభేది మార్గ
మును బలముగ కని యుని చెప్పుణడిచి
అగ్నిచీపు వెలి కలకు బలముకావలగి కరీర
ము గు మదిరక్తము పుట్టలేని స్త్రీల
ముతురక్తమును చక్కగ వడలచేసి మయ
చాం ఎ బహుమూలతోగములు వడంచు
గూని మున్నేటియే క గలవని చెప్పి ఒడిచి
చక్కగ శుద్ధిగాని అష్టభేది గల్గించు వికారదో
షములకు గాడిదలదై రసము విడుగుచుండు.

**అష్టముచెట్టినవారింటికిం గన్నము
చేయువాడు** — అగా విశ్వాసము
లేనివాడని భావము ఆ ప్రభావము

అష్టముకన్న ఆదరణహెచ్చు — అష్ట
అష్టాదిన్నవికాని ఐదవతనమునున్న —
ఐదవతనము = సామ గల్యము

అష్టధానిధ్యము — నైయామక కాస్త్ర
ముందు కారణముకానిదానిని దానికి
నిజమైన కారణముతోగల సంబంధముగట్టి
కారణమై దిగిన ఎంచినచో, దానికార్యధా
నిధ్యమని పేరిడబడినది కార్యమునకు
నియతపూర్వ మయ్యున్న కారణముగాని
దానిని కల్పనదని భావము ఒక కుమ్మరి

బాడితో మున్నుంచెచ్చి తన అనుభవ
కుండలం జీయించుచున్నచో, కుండలకుం
గుమ్మరి కారణమున్న బాడి అష్టధానిధ్య
మును అగును ఇట్టి నియతిపూర్వక
లభుత్వమనంగనను ఇట్టి లభుత్వములు
కరీరకృతము, శివనీకృతము సంబంధ
కృతముని త్రివిధము నియతిపూర్వక
త్వము అనగా లభునియతి పూర్వక రీతివము
(తత్కల్పవలతో తత్కల్పవ యోగయూడిన కార్య
సిద్ధి కల్పవో అంతయే కారణముగను) అష్ట
ధానిధ్యములైన చెప్పబడినవి

౧ కారణవృత్తి దీనికిం గారణకావచ్చే
వికారావధర్మస్థాయియే తేదలక కుమ్మరి
వాని చిక్రము ద్విక్ర కర్ర (దండము)
కుండముగుటకుం గారణమైనను తద్దర్శ
మైన దండత్వము కారణము కాదనియె,
అష్టధానిధ్యమనియె గావము ౨ కారణ
గుణము దండము కుండకుం గారణ
మైనను దండముమొక్క అకారము రంగు
మొదలగునవి కారణముకాదనియె అష్టధా
నిధ్యమనియె భావము ౩ శేరుకార్యము
శేరు కారణము (పూర్వవృత్తి) యనునది అట్లు
శేరునదానిని ఎ ముతకార్యమునకుకారణము
కాదనియె అష్టధానిధ్యమనియె భావము
౪ కారణ కారణత్వము కుమ్మరి కుండకు
కారణము వానితోడి కుమ్మరికారణము,
కాగ వానితోడి కుండకు కారణముగాక
అష్టధానిధ్యము అనగా కారణముకూ గారణ
మగుచు గి ఘటమునకుం గుమ్మరి కార
ణము గాని వానిపరీతము (తత్కల్పనిర్మాణ
మునైనవియైనను) లు కారణములుగావు.
అష్టధానిధ్యములగును

అన్యవేత్తకాదుమాన్య వేత్తాంతర

మగ్నిమతీతిన్యాయము — ఒక ఇంటి నుండివచ్చు పొగంబుట్టి మరొకరికి యింటియందు కనిపించినది తలంపరాదని భావము. అనుమానవ్యవస్థానాత్తర్యయక్త ప్రమాణాశ్చ్యోక్తిలోయిది ఒక కేవలమానుమానమున ప్రమాణము కానరదని చెప్పబడినది.

అన్యదెడదెట్లు (Unfunded Debt) —

వాణిజ్యప బంధ పరిధానావకము ల్పరుత్వపు Short Loans మొదలగు త్వరితముగ తీర్చివీయబడు అప్పు ఇతను ఛాన్సింగ్ డెబ్ట్ (Floating Debt) ను కేసు వర్తి చెడింది.

అన్యయవ్యతిరేకన్యాయము — ఎక్కడ

ఒక వస్తువయ్యెనే మరొకరియొక్కదా వచ్చుటనయు కనుగొనవచ్చుట దిశాపాతము. అందుచేత రెండవదిగూడా లేకపోవనో, అందుచేత వస్తువు రెండవదానికి కారణమైయు ఉన్నది అన్నిటికన్నచోట పొగయును కనుగొని లేవనవచ్చు పొగయునుండక. ఇట్లే, అన్ని పొగకు కారణమని భావము.

అన్యప్రకృతిభులు — ఎన్నికన తిథియును

నవ్వులు తరువాతయియునతిథి (వసు) అన్యప్రకృతి తిథి కాకాదా ప్రమాణవిధానపు అన్యప్రకృతి భువ్య మాకు పాల్గొను మాసముల దలి (బహుళ) నవమితిథుల కీవేరు వాసుల ఇది విశ్లేషింపబడు.

అనాగతము (గ్రహాలయ) — కాళము

సడదినవేదన గీతము సడదనుచున్నప్పుడు ఇది సంగీతశాస్త్రమున దశప్రాయములలో కాకటియగు గ్రహము (బతు) నందుగల వాల్మీకివము లలో నొకటి. గ్రహాలయ దశప్రాయములు చూడఁడు.

అనాత్మవాదసిద్ధాంతము (Material

ism) — దీనిని పదార్థవాద సిద్ధాంతమనియుండును. అదార్థమే సర్వకారణమనియు, అత్మవేదముండవలసివచ్చును. అత్మమెల్ల ములు వైశిష్ట్య జన్యములనియు తలంపుచున్నానె గల్గుచు ఉన్నదియు అత్మయన బడుచున్నది. వేరే ఒకటి ఉండవలయును. పదార్థములగుచున్నదియును. అందులకు వివిధశక్తియును, మేధస్సుమొక్క విశిష్టశక్తియునే పాణియనుచున్నదియు ఇంద్రియనాశనమొనరించుచున్నదియు విధానము మేరకు సర్వము ఉచితము. ఉన్నదియు వీరి సిద్ధాంతము వీరికి చేరుదు. (పదార్థము Matter చూడండి.)

అనాదితైవము — ఇదిచతుర్థ శైవ భేద

మతములలో నొకటి (మాకు కు) భువనమును నీతి పదార్థములు ములక్తయము శివసమవాది శైవమునకు వలెనేయును. పరియగు శివుడు గుణవికల్పము లేనివాడు. దీనిని దీక్షాపూర్వక గురుబోధచే నెరిగి అత్మలు భూతి రుద్రాక్షు జటా యక్షోపవీరముల ధరించి గురునిశివలింగమును పూజించుచు యువలన పాపముల నుండి విముక్తి పొందు దానితో శివైక్యము సిద్ధియననియు, ఇదియే ముక్తియనియు నున్నది.

అనాధ్యయములు — వేదాధ్యయనములు

తేజురని కాలము అనాధ్యయములను అభ్యసించు అశాస్త్రము నానందములని భావము. భృతి వైభవతీ అనలము తాగములు వ్యతిరేక మనోపాతలు కలసి ఉన్నములు సర్వానాధ్యాయములు లేక నైమిత్తికానాధ్యాయములని ఇందు సగమునకు మనాధ్యాయముని చెప్పబడినది. శుభకృష్ణపరమము

లందలి అష్టమూర్తికులు, చక్రవర్తకులు, అమా
వాస్యపార్శ్వములు, అనాధ్యాయ తిగులని
పెక్కులుండి ఇది నిత్యానాధ్యాయ తిగు
లనలలుగుచున్నది

ఇంకను ప్రాతస్సంధ్యాకాలము సాయం
సంధ్యాకాలములూ మరలిన దిన మనధ్యాయ
తుల్య మైనదే నని మతాంతరము లందని
యొన్నారు. సహజముచూడు దినమున
అనాధ్యాయముగ వదలివేయవలసిని దని
కొందరు ఋషులనిరి సామ్యమితిగులూరవ
ననాధ్యాయములేనని పెక్కుండ మనమె
యన్నది. ఇ కరు రాజమారాడయను
గ్రంథిముగ పిమ్మలపడినము, భూకంఠము
కల్గినదినము, చాతుర్మాస్యలకడ దినము అనా
ధ్యాయములుగఁ జెప్పబడినవి నిర్ణయాప్తు
తముమందు మనాద్యులు, యుగాదులు అనా
ధ్యాయములుగఁ జెప్పబడినవి రాత్రులూ
మొదటి రెండు యామములకుం విడవను,
సప్తమి త్రయోదశి ప్రత్యక్షములు అనర్హము
లని నిర్ణయింపకు మతము

అపానస్మృతి — తిథ్యాన నిశ్చయాన
ములారాధ్యునస్మృతి దశతొద్ధాను స్మృతులు
చూడఁడు.

అనాథిరీష జాతిదోమలు — ఇది సమ
కీర్ణోష్ణ ప్రతేకములందున్న తిష్టప్రతేకము
లందును మరేయోగమునకు వ్యాపితుఁ
డేయును. ఈజాతిలో నూటయిరువదివరకు
నుపజాతులకలవని కనిపెట్టిరి. ఒక్కొక్కరి
ఒక్కొకనిదెవడు మరేయో పురుగునకీ
యాశ్రయమిచ్చును. ఈజాతి దోమలు
నదులు, చెరువులు, మొదలగు సకల జల
సముదాయములందు గ్రద్ది విడఁచును.

ముఖ్యముగ మరేయో పురుగులను వ్యాపిం
పఁడేయు దోమలు కృష్ణఋణములయొ
కెచ్చట కొంచము నీరునిలదినను గ్రద్ది
పెట్టును. అనాథిరీషదోమ ఎంచు, నెలుతు
మను భువ్వవడో, కాన, పగటితేళలను
గడులలోని చీకటిమూలందును, చతువుల
సాలందును, చెట్లచీకడుందును వాఁగియుండి
రాత్రి లమటితినవచ్చును గూడుపగుల్లుకొని
పెడలిన రొండుయొడు దిశములకీ ఆకుదోమ
మరుపు లను, జాతువులను, కుట్టి రక్తమును
పీల్చుట కారంభించును తరుచుగా
సూర్యాస్తమయ సమయమునను, తెల్లవారు
భూమునను నిది కుట్టుచూడును మట్టు
మేసి చల్లగానున్నయెడల పగటియొగఁ
గూడ నిది కుట్టుచూడును రక్తమును
పీల్చినపిదప నిది చీఁగియుంట్లీ, ఆకు
రము కీర్ణమగువరకు నచ్చట విశ్రమించును.
అనాథిరీష ఆకుదోమ పెక్కుమంది నొక
సారి కుట్టి పెక్కుమంది కొకసారి మరేరి
యొను వ్యాపిపఁడేయఁగలను కృష్ణరెక్క
దోమ లులే భృద్ధితేమత్ర ఇది కుట్టినపుడు
నొప్పియంతకలుగదు అనాథిరీషదోమకు
లావుగా పొడవైన కొండకలను దీరి అజ
యములు మోటుగానుండును. రెక్కలు
లేతవర్ణముగలిగి మచ్చలతో నుండును.
దోమ ఏజాతితో తెలిసికొనుటకు నూన్పు
దర్శిని సహాయముచే వానిరెక్కలు తల
కొండియొ మొండమును చూచి కనిపెట్టు
చుండును. ఇంకను సీటియను క్రేలమును,
గోడలయందు వ్రాలును, రెక్కలపై మచ్చ
లునుచూచి సాధారణముగ పోల్చుచుండును.
(మరేరియో చూడఁడు, అందువ్యాధులు
చూడఁడు, సూక్ష్మజంతువులు చూడఁడు).

గలవు. వేరువేరు రకముల యానాసజబ్బులకు వేరువేరువిధములగు మూత్ర లావణ్యము లింకలనుచుండును విద్యాగంధము లేని పాటకజాతులలోని పవిత్రులు సరియైన దీక్షకు జరుగు శాస్త్రులు చేసి, తిరుమూస నీ రోగమునకు గురియగుచుండునకు కొంతమంది తైత్త్య రోగమునకు అనాసను డ్రోమక తయారుచేసి యిచ్చుటయుఁ గలదు

అనాహతవక్తము — యోగశాస్త్రముఁ జెప్పుటచేత కఠినమందలి వట్టుక ములలో నొకటి అనాహతకము మృదవస్థానమునగుంబడి యనియు, భూమివర్ణము, తోర్ణముఖము నినియు, ఇట 'మ' అనునది నీజమునకు దుఃః కడిమివర్ణమునియు, ఇందు పంపించు దశములు 'ల'వనియు వానిపై ఒక్కొక్కటిగ, క ఖ గ ఘ ఙ చ ఛ జ ట ఠ డ త త్త థ ద ధ న ప ప్త క మున ను అజప నిరమునకు అరుదెలు సకమచుండుననియుఁ జెప్పుటచేసితి

అనాహము — ఆ గ్ల. Anaha మల మూత్రములు బంధించి వెతలకినిలది కడుపు పొగి ఉబ్బరముగనుడి బాధించెడిజబ్బు

అన్యావదేశ ప్రయోగము — ఒక స గ కింగూర్చి కాఁగెక్కడోరోచే వేరొక పక్షానా శము దిబ్బుట దీని కాంగ్లమున ఎన్సిగరీ (Allegory) అని యానరు ఇది ప్రసంగము లగును గల చాల అనిదాతములు దెల్పును సోల్లింటికాలపు కాంగ్లమున నిట్టి ప్రయోగములు వెండుగలవు

అన్యార్థమని ప్రకృతమన్యార్థంభవతీతిన్యాయము — ఒక విషయమై కల్పించుటచేత పరిస్థితిని వేరొకవిషయమై ఉపయో

గించుటచేతను దోషములేదని భావము **అన్యారీక్షుపాఠి** — హిందూదేశము చూచుచు

అనియదిగణపతిదేవుడు — ఆంధ్ర కవులలో నాధునికులగును పరిగణించబడిన వాని నియోగిలైక్కామఁగు తుండి చేరు మాంసపు రదింపిన వివయోగసారము. ఇది పూర్వభాగము, ఉత్తరభాగమూని రెండు భాగములగును, భాగమున నాని గణ్యానుముల కొప్పు నెప్పని అభ్యాసు ములుగ నున్నది

అనిరుద్ధవ్యాసము — గామాను ను

క ఖ, పద్మము లాయుధములనియు చెప్పుఁ బడినది (నిష్పదేవాలయములందలి విగ్రహములు చూచుచు)

అనిరుద్ధుడు — కిల్బాదియగు బ్రహ్మను పుట్టించుటకు విష్ణుదేవుడు క్రింద యనలారము ఇంగను శ్రీశృంగేరి దాహితుడు (బుట్టి) చేసి కుమార్తెయగు స్రుముపకు పుట్టిన కొడుకునకును అనిరుద్ధుడనినారు. ఈయని భార్య బాదానునని కొమార్తెయగు ఉమ్

విష్ణుదేవుని యవతారమున కనిరద్యవ్యుహ
మనియెడను (అనిరద్యవ్యుహము చూడుడు)

9. అనిర్వేద పృష్ఠాన్నిశ్రయాంశి —
సాహసముచేయుచే ప్రియము కలుగదు

అనిలగణము — వీరు నలువదిశొమ్మారు
గురు కలగని యగ్నిపురాణమునగు చెప్పె
బడినది. అగ్నిమానాస్తికి సావకుడు, ఘట
మానుడు, కుది యనువారు మువ్వరు
గుతులును అగ్నిత్వమునకు వచ్చినవారు.
వారిలో నొక్కొకరికి పగుననుగుతుచొప్పున
పుత్రులు కల్గిరి. వీరందరు అనిలార్కే కాన
నలువది శొమ్మారుడుగు రెనిలురైరి (అగ్ని
చూడుడు) అనిలరు నవదేవతాగణముల
లోనివారు.

అనిలుడు — అష్టవిష్ణులలో నొక యని
లుడు కలడు. ఒక వాయువునకును అనిల
నామము కలగు. ఈతని భార్యచేరు కైవ
కుమార్లు పురోజపురుగు, విజాగగది (అనలుడు
చూడుడు)

అనిషిద్ధ మనుమత మితిన్వాయము
ఆశేషింతులవేది, అంగిరింపబడినదియె నని
భావము. ఇంకవలన మాన మంగికార మని
భావము. కాని మాన మర్థాంగికార మని
లోకోక్తియుం గలదు.

అనీకుడు — యగువంశక్షత్రియుఁ డగు
వసుదేవుని తమ్ముడు.

అనుకరణము — ఒకరింజూచి కాన్లు
చేయనేర్చుకొనుట, యనుకరణమనబడును
ఇది ద్వివిధము. ఒకటి చట్టముల ఆకంఠ
స్వరముననే అట్లు భంగిదలబ్బుట కల్పాను
కరణము. ఒకటి నర్మిస్తుల కానుచు చేయుట
వ్యాపకానుకరణము. ఇంకను అనుకరణము

స్వభావిక బుద్ధిపూర్వకములని ద్వివిధముగ
తెల్పుచును. చిలక గోరిక వలుగులు
బాలుడు తలిదండ్రులుచేర్చిన పల్కులు బలు
కుట సామ్రాజికమయ్యె, గానవిద్య గురువు
నుండి యభ్యసించుట బుద్ధిపూర్వకానుకరణ
మనియు నుచును. 'చార్వక్' మతము
పిల్లలకు నాల్గవ నెలనుండియు, అనుకరణ
వృత్తిగల్గునని చెప్పియున్నాడు. కోతులు
మనుష్యు లొనర్చిన కార్యములేయుట ఈ
యనుకరణ వృత్తియె

అనుగ — అనాయువు చూడుడు.

అనుగీత — వేదాంతగ్రంథము. భారతము
అశ్వమేధపర్వమున గానగునకు భగవద్గీతకు
అనుగీత యని భావము శ్రీకృష్ణుడు ద్వైతమున
కుపదేశించిన కర్మయోగము దీనినే
సౌజమ్యము ధృతరాష్ట్ర మహారాజునకు
చెల్పినటుల తెల్పుచున్నది.

అనుకావకుడు — తల్పిచేరు దనువు

అనునకుల గోత్రము — అర్జునైశ్వర్య
౧౦-౨ గోత్రములలో నొకటి. (వైశ్యగోత్ర
ములు చూడుడు). అనునకుల గోత్రము,
వాస్వదేయ గోత్రము (3), సుస్మృత
గోత్రము, అగస్త్యుని, అగస్త్యునియు,
ఆపస్తంబునూత్రము, యోశ్కాఖ, ప్రమా
గ్రంథములు నిర్ణయించు, ధర్మసూత్రము,
అశ్వలాననూత్రము, నకలేరుడు దేవత,
భార్య సర్వాంబు, కవకాత్రి, తపశ్శానము,
సర్వశ్రీము తటాకము, జరుతు లక్ష్మ,
క్షీములు 1౦, తేత్రసంఖ్య ౧2, ఎరుములు
జానము. అనుములు వర్ణనీయము.

అనువగోత్రము — భృగువంశి. అగ్ని
పేజుగణము చూడుడు.

అనువదీపుడు — యదవగోష్ఠియందు
కూడి చేపకుడు.

అనుబంధ చతుష్టయము — తర్క-
శాస్త్రమునగు (సంఖ్యలు) ౧. సంబంధము-
దేనినైనను ప్రతిపాదించుచుట్టిచాని ప్రతిపా-
దకమనియు, దేనిని ప్రతిపాదించునో అట్టి
చానికీ ప్రతిపాద్యమనియు, అట్టి ప్రతిపాదక
ప్రతిపాద్య దూడకసంబంధమునకు సంబంధ
మనియు సంఖ్యలు ౨ విషయము- అట్టి
ప్రతిపాదకయందు ప్రతిపాద్యము నెరుంగుటకుగాను వివరింపబడిన పాదసహకృతి
(విధానము) ౩ విషయమను సంఖ్య
3 ప్రయోజనము- చాని నెరుంగుటవలన
గల్గెడి ఫలమునకు ప్రయోజనమని సంఖ్య
౪ అధికారి అట్టిచాని కిరిగినవాని కధి-
కారియని సంఖ్య

అనుభూతస్పృశము — స్పృశశాస్త్రము
చూడఁడు.

అనుమకుండపురము — (పట్టణము)
దీనికి అనుమకుండపట్టణ మనియు జేరు
కలకు ఇచ్చెడు నైజామురాజ్యములోని
వరంగల్లు (ఒరుగల్లు లేక ఒకకిరావగరము)
పురమునకు తేరియున్నది నొల్లింటి తెలిగిన
చోములోనిది. (చూడఁడు)

అనుమతి — ధాత ధాత్యులో కాక ని

అనుమద్దణకుల గోత్రము — ఆర్య
వైశ్యుల ౧౦౨ గోత్రములలోనొకటి (వైశ్య
గోత్రములు చూడఁడు). అనుమద్దణకుల
గోత్రము, ఏకాదశ గోత్రము (౪౨),
సంస్కృతగోత్రము, ఖలుకస- ఖలుకగణము,
స్థూలకరస్మర్తి, ఆపస్తంబసూత్రము, యజు-
శ్శాఖ, ప్రమాంగంధము ఆద్యులవరకుండ,

సమానగోత్రము స్థూలకరస్మ-స, హోలాస్య
నాయకుడు చేపక, భార్య ముక్తికాంత,
మధుర తపస్రాము, తపస్కురీప్రదము
(సరస్సు) తిలకము, బుడము కోటి, దీప
సఖ్య సిం, తేత్ర సంఖ్య ౨౯, కవచము
చాము, స్ఫుటికములు వర్ణసేయము.

అనుమానవంతకము — ౧ నామము,
౨ జాతి, 3 గణము, ౪ ద్రవ్యము,
౫ క్రియ లని అనుమానములైదు.

అనుమానున గణము — ఇంద్రుడు
గోత్రములు చెప్పబడినవి. (యజుశ్శాఖ
విశ్వేదానామములు చూడఁడు). ఇది విశ్వ
బ్రాహ్మణాలకుచొక గణము ౧. అను-
మానుమగోత్రము అనుమానుమ, మాన్ద-
ణిక, సనత్కుమార, ధార్మణి, చేళిక (తందూ-
ష్ఠేయప్రవర). ౨ సనత్కుమారగోత్రము-
సనత్కుమార, ధార్మణి, చేళిక, (తయోష్ఠేయ
ప్రవర) 3 ధార్మణియుగోత్రము- ధార్మణి,
చేళిక, వైధాత్య, (తయోష్ఠేయప్రవర)
౪ విధాత్యమనునది గోత్రము- విధాత్య, ద్విజ
ధర్మ, దేవసేన, నిజధర్మ, జోధన (తందూ-
ష్ఠేయప్రవర). ౫ ద్విజధర్మగోత్రము-
ద్విజధర్మ, నిజధర్మ, దేవసేన (తయోష్ఠేయ
ప్రవర)

అనుముల వెట్టు — లా Dolichos
Lahlab అంగ Senensis Seeds
సం. నిమ్మిడి, కింబి అనుములు చేపపుట్టి,
వైశ్యము, కడుపుపురము, గురుత్వము, వ్యాద
యమునశూల, శుక్లజష్టము, జ్వరము, రక్త
వైశ్యము, విదాహము, కఫము, వాతము
గల్గించును మలమూత్రముల బెడలించును.
స్త్రీలకు పాలనుగల్గించును ప్రేగులందుమనియు

పుండ్రకు మాపుచు వాంతులు, నేత ౧-౧ ములు, శోషల ౪-౬ చును విషమును హరిచుచు దీనికి విరుగుడు ౧ చువచార ౩ ముదిగంధము 3 కలిపికు, దీనిని ఉడికించుట వాచకైట్టుట మూలమున పైపోత దీనిపైచిన దీని దోష మద గును కాశలేయ పదార్థములు దీనిదోష మద చుచు ఎర్ర అనుమలను అగి శేలిని యంగురి చమురుగల్గి యిదేగుణముల గల్గియు పురుషేదేయచు దీనికి విరుగుడు పెప్పుడు టుచును కలిపికు

అనురాగో2 సురాగేణప్రత్యేష్ఠః -

అనురాగము సూపియే అనురాగము గూపలసియు ఎరు స ప్పుత లో ౧-౩

అనురాయణగోత్రము - రిధివగణము మూడు

అనులోమవిలోమములు - ౧-౩

శాస్త్రమున ద తేలవదనము నెడను క్కను ౩ కుడిప క్క కు ౪-౫ చుట కనులోమ విభానమయియు కుడిప క్కను ౩ ఎకను పైపుకు గుడి చుట విలోమవిభానమయియు లేదులు (గణితము చూడు)

అనులో మిగోత్రము - జనుకగ్నివత్స

ఉపగణము మూడు

అనుపు - యౌవనోత్తరయులు కురు

వగని కుమారుడోకడును, కపోతలోముని కుమారుడోకడును అనుపు అను పేరు గలవారే కపోతగోమడు విలోమ తనయుని కుమారుడు (యౌవనోత్తరము చూడు)

అనుష్ఠ ద్విన్యాయము - అనుష్ఠియన

ననుభవించుట అభ్యాసమని భావము

అభ్యాసములన సర్వము స్వాధీనముగనని భావము

అనుసాతగోత్రము - జనుకగ్నివత్స

ఉపగణము మూడు

అనుస్వారము - (పూర్ణాధములు) అను

స్వారమునకు వింశతియు లేదులను శౌంధు దీనిని సుక్ష్మయనవను అదికాలము స ప్పుతలికి చారమునందున్న నా స ప్పుతాక్షరముపై నొకచుక్కనిడిన, అనుస్వారముగ గనుకాక్షరి దేవనాగరిలిపి వాడెనుచు నేటికిని నిక జరుగుచున్నది ఇది వారమునది ఒడ్డలిగా రెండుది ఇ క శిలాశాసనా లిపిచక్క పలుచిక్కులకు గారణమయ్యెను దేని ప్రమాదమియు నక్షరముపై చిన్నదిన్ని తగిలి చిన్నరాతిముక్కు యాక్షర ౧-౩ నది సుపైయేమోని భవత్తులయి కొన్ని తాల సవర్ణములు సోమములు కల్గుటయు స భవి చెరుట కాపురనే శిలాశాసనముల ౧-౩ సపు వృత్తాకారము లొచ్చి నదిని సుల సిద్ధమీకరింపగు శ్రీ కొమర్రాజు లక్ష్మణరాల్లగా రనియున్నాడు ఈ మాపు ప్రార భదతయ దీరుచుస్వారము లేర కానముల ౩ స ప్పుతాక్షరముపై గీయుటకు శక్తిలేకుండైని ఇ చుకవారమున చెట్టునును దె గాని, శ్రీ ౩ ౧3 కతాబ్దమునకుం దివవ అగ్రీత స పియే పైన చెట్టులను కాననగుచున్నది ఇది స ప్పుత లియునందలి యాచారము కాన చుకొలకు లీయునందర విన్యాస విభానమునండియే కొన్ని కాననకాలములను నిర్ణయించి యున్నాడు

ఇక ద్రావిడభాషయు తెలుగునందు శ్రీ ౩ ౧గి వ కతాబ్దమునకు బూర్వ

మనుష్యులము నుకరణగించుటయే లేదని చెప్పుటకు దైత్యము చాలకున్నను, కానరాకున్నగు చెప్పునగుదు. ఏలనను, అనాకు దండము అని వ్రాయుటకు 'దన్' మనియు, అంశము అనివ్రాయుటకు 'అన్' మనియు, అంబరమనుటకు 'అమ్మర' మనియు వ్రాయుటకు గాననయ్యెడిది. అనగా వర్ణాక్షరములకుఁ బూర్వము చిందువు వాడఁబడుటలేదని భావము. శ్రీ. పే. ౧౧ వ శ్లోకము నుండియు, చిందువు వాడఁబడుచుంటు గాననయ్యెడిది. ఇప్పుటికి నల్ల జునుచుంటు నీ నున్న నకారమునకును, మకారమునకును, నకారమునకును ప్రతినిధిగ నున్నది ఈ కథరియే మహారాష్ట్ర కర్ణాట, ద్రావిడ దేశములకుగూడ కలదని చినుచున్నాము.

తెలుగులిడియె దాడికాలమున అరసున్న (అర్ధానుసార్వరము) వాడఁబడుచుండినటుల గాఢరాము, వాడు, కోటి, తోటి, మొదలగు రావులొకను, ద్వారాతమున వచ్చు క, చ, బ, ల, త, ప, లకు మూయగ విధింపఁబడిన గ, ఖ, ఙ, ద, బ, లకుఁ బూర్వమునను నిండునున్నలనే వ్రాయుచుండిరి శిలాశాసనములును, ఇల్లు యుండినవి దీనిబట్టి ఏదేని దెయ్య ప్రత్యేకమును నుచ్చారణముకంటే అండి యూడవలయుననియు తోచకపోదు నుప్ర, సిద్ధాంత పరిశీలకులగు శ్రీ కొమ్మత్తాళి లక్ష్మణరావుగారు 'అది' అను వాగిక (మహా-తో పర్వ-డి) స్వరమనియు, విదేశములకు వలసపోయి, అట వాస్తవమును విడకున్న వారు అట్టిపదములునున్న అను పార్వరమును అనువాళిక యుక్తముగనే పల్లించునారనియు తెల్పి, ఇప్పుటి యధానుసార్వరములు (అరసున్న), అట్టి అనువాళికస్వరము

నకీ, చిహ్నముని యున్నాదని అట్టి యుచ్చారణ ఇటీవల లోపించి, వాడు, కోటి, తోటి యని పల్కుచున్నను, అందుడవలయున్న అరసున్నలుగూడ కొందరు వ్రాయుటమొనసను, వానింగూర్చి విమర్శించుట యాంధ్ర పరిశీలకులకు విధిగాకపోదు.

అనుబంధము — పాఠ్యగ్రంథము కుమారుడు, ప్రహ్లాదని సోదరుడు.

అనుక్షరిగోత్రము — శివమయ్యగణము చూడుడు.

అనూతరిగోత్రము — కురికగణము చూడుడు.

అనూపదేశము (వేదిదేశము, ప్రాచీన దేశము, దాహలమండలము లేక దాహల దేశము, మహిచ్ లేక మహిచ్ దేశము, దిక్షిణమోష, భక్తిభువన రాష్ట్రము) — ఈదేశమున కనేకపేర్లు వేర్వేరుకాలములందుఁ గుదిరియుండెనని తెలిసెడిది కా ర్తవీర్యార్జున మహారాజు తాతయగు హేమాను పాలితమై హేమాను లేక ప్రాచీన దేశమని పేరొందెను. మరియొకప్పుడు వేదిభూపతి పాలించుటచేసి, వేదిదేశ మనఁబరగెను. ఒకరి మాళవ దేశమునకుఁ జేర్చఁబడి దక్షిణమోష యనఁబడెను. మహిచ్ లేక మహిచ్ కుం దను భూపతిచే నిర్మింపఁబడిన రాజధానిపురము మహిచ్కరి నుండి మహిచ్ దేశమనియు, మహిచ్ దేశమనియు, మహిచ్కరిదేశమనియు పిలవబడియెను. దాహలమండలంబు పేరుగల (ఇప్పుటి బుద్వెల్లి) బుద్వెల్లి ఖండము ఇదిగోపుడు రాజువాసమయ్యెను ప్రాముఖ్యతనందియుంట దానినుండి దాహల దేశమనఁబరగెను ఈదేశాధిపతి సాయంత్ర రాజులుగ నుండిన ముప్పదియార్జును భూపా

లకు ముప్పుదియారుకోటల (మర్కము) నుండి ఛీరీస్ ఛుడి (ముప్పుదియారు కోటల) రాజ్య మని ప్రసిద్ధమయ్యెను. ఇప్పుటికిని, ఆచేరు వాడవయందున్నది. వర్షపుమున కాచీ సింధునదులును, తూర్పున తోస్సె యనియు, ఛీరీస్ ఛుడియ యను ఛీరీస్ ఛుడి భావ లోని యొకప్పు నక్షమున ఎల్లలంగ చెట్టులుండిన ఈదేశము ఇప్పుటి మధ్యరాష్ట్ర (Central Provinces) ముఖ్య రాజధానిమును, బండేలఖండము (Bundle Khand) దేశము లోని భాగమును, మాళవ దక్షిణభాగమును, ఔరంగాబాదులోని కొంచము భాగమును కలిపి, అనూచ లేక చేదిదేశమై యుండునని పోల్చుచున్నప్పుడును ఈదేశ ప్రశంసలు ఉత్తరరామాయణము 3- యందునను, మహాభారత వనపర్వము ౧౧౨ యందునను, పౌండ్రపురాణ నాగరఖండము ౬౬ యందు నను గానవచ్చెడిది. బౌద్ధగ్రంథములందు దీని సహిత దక్షిణావధి మని వాడిరి. రాజ థాని మహిస్సెలి యనిరి.

ఈ దేశముయొక్క తక్కిన సంగతులు వివరించుటకుఁబూర్వము మిక్కిలి పురావృతమునాటి సంగతి వివరించుదుము. ఈ దేశములో బాబాలిపురము (ఇప్పుటి బిబ్బు ల్పూర్) తొలియొకప్పుడు బాబాలియని నివాసమై, అక్రమస్థలియై యుండెను. ఇటకుఁ బర్షియముగా నేడుమొక్క దూరమున, తియోరను గ్రామముకలదు అది కొల్లింటి తారకానురునితాత. ఇది నర్మదానదీతీరము ననే యున్నది. ఆకాలపు దీని పేరేతియో తెలియకున్నది. తారకానురుని పుత్రులు - కమలాక్షుడు, విమలస్థాని, తారకాక్షుడు, వసువారలు మువ్వరును శ్రీపురానురు లను

బరగువారు. వారినుండి శ్రీపురానుర పురమనియు, శ్రీపురమనియు వాతావ్రుతు వాడుక కలిగియు నానాటికాచేరు తియోర పంబుడు చున్నది. అటు నామప్రసిద్ధులకొనుటే బ్రతి పించులుండిన శివలింగము నేటికిం గలదు. ఈ శ్రీపురానురులుమువ్వనది లోంబలు బాధి చుచుండినతన, పరమేశ్వరునిచే వధియెని ప ద్వపురాము నర్గ ౭ వ అధ్యాయమున చెప్పులుడియచ్చుది. శ్రీపురానురపురము నుండి కొంతకాల మాస్టాతదేశమునకుఁ ద్రిపురదేశమని చేరు వాడుకయయ్యెనుట. కాని, యదిరకాలముననే మాస్టాతయెను. ఈపురమునకు చేదిపురమని పిదపఁ జేర య్యెను. మత్స్యపురాము ౧౧౬ యందు చేదిపురమును బాగానురుఁ జేరనిని చెప్పఁ బడియున్నది.

పిదప మహిష్మతి లేక మహిష్మతుడను భూపతిమహిష్మతీపురమును నిర్మించి రాజ థానిగ నొనర్చుకొనియెను. ఈసంగతి హరిహరము ౧ అధ్యాయమున మహిష్మతుడనురాజు మహిష్మతీపురము నిర్మించె నని చెప్పులుడినది. వద్దపురాణోత్తర భాగమున మహిష్మతుడనురాజు నిర్మించెని చెప్పులుడినది. దీనికి మహిష్మతీపురమనియు, మహిష్మతీపురమనియునాద వాడుకనామము లుండెనుట నర్మదానదికి గుడిదైపున నుండెనుట ఇది ప్రామాణ్య (అనూచ) దేశ భూపతులకు రాజధానిగ నుండెనుట. కాద పిర్యాదైన చక్రవర్తి నిదియే రాజధాని. ఇది అగ్నిదేవునిచే రక్షించులుడినదనియు, కావుననే అగ్నిపురమని ప్రసిద్ధమైనదనియు మహాభారతము అనుశాసనపర్వము ౨౧ వ అధ్యాయమునను, శైవిని భారతము ౧౧ వ

అధ్యాయమును చెప్పబడినది కాస్త
విర్యావృద్ధిచేపట్టి, బహుశా రోమల
పురుషులైన సుప్రహ్వ శిష్యులగు పరమ
రాముల వధిచేసి భాగవతము నవమ
స్కంధము ౧౧ వ అధ్యాయముఁ జెప్పఁ
బడినది మాహిచ్ఛరీపురము దృవాతీర
ప్రాంతమనియు, అమరేశ్వరమునకును ఓ
కారమాధారక్షేత్రమునకును సమీపమని
చెప్పబడినది ఇక్కాలమున మాహిచ్ఛరీ
పురము దీని శాస్త్రుగాని ఆ బాహుగాని
లేకమున గా రాకనపుడు

శిశుపాలుడు చేరిదేశమీలతో, చంద్ర
వలీపురము రాజధానియై యుండెను ఇది
ఇప్పుడు మధ్యపరగణాలు లలితపూర్
జిల్లాలో, చాచేరి యనుచేరంగనయ్యది
గుప్తవశిష్టపుత్రుడు లీదేశము నెలుతరి
కాలాంజపురమును, మహాభారతకాలము
కుక్షివలీపురమును రాజధానులుగ నుండిన
ట్లగును చుట్టడి తిరిగి ఇప్పుడు తియోరీ
(తొల్లి తిరిపుర) రాజధానియయ్యెననియు
తెలిసినది అప్పుడు దావాలదేశమని వాచక
యాచీయుల Alberuni's India Vol. I,
P 202 న ౨ చెప్పబడినది కల్యాణాచార్య
పాలించు కాలమున చేరిదేశమని చేరుడి
నటుల అనన్తరాక్షువమున వివరించబడినది
మాల్య అనంతదేశ రాజధాని మాహిచ్ఛరీ
యని, దీర్ఘవికాశమునగుటకు మహాభారత
సూక్తము (బాధగంధము) న చెప్పబడినది

మయస్వినీనది (ఇప్పటివైపు) తీరమున
గల చిత్రకూటపర్వతముపై శ్రీరాముడు
సింహాసీనుఁడై కొంతకాల మరణ్యవాసవిధి
నెరవేర్చుటకైసిరామగిర్నాక్ నిమగ్నచేరఁడెను
కానన, మహాభరితానిదాను తన మేఘ

సదేశమున మువలీగ్లకమునకు 'రామగి
ర్నాక్'మేఘ అని వ్రాసెయున్నాడు కయవీ
నీరదిగుచ్చి నామవపురాము ౧౩-౨
యందు ప్రశంసలకు ఇక నొక్కపాఠంతో
ముగింతుము రాజగిరియగు బద్ధింది
మ కమలశ్రుండుడు చేర బరగి, మాహిచ్ఛరీ
యందు కాపురముండి క కరభగత్పాలచే
వాడముగ నోడింపబడి వారికి శిష్యుఁడై
విశ్వరూపస్వమిత్రే విశ్వరూపచార్యుండవ
చేరఁడిన విద్యద్విభానుని ఇట నివసి య
వాడనియు, ఇటనే వారివలన నోడింపబడె
ననియు, అది యామాహిచ్ఛరీయెననియు,
మాధవాచార్యకృత శంకరగిర్నాకయమునఁ
జెప్పబడినది

అనూరధుఁడు — అరి, చంద్ర, యావన
క్షత్రియుఁడు ఇతని కుమారులు అశ్వఁడు,
పురుషాచారుఁడు, మధువు, అనువారులు

అనూరాధనక్షత్రము — ఇది ఛత్రము
వలె గుండడు మూడునక్షత్రముల సముదా
యము అనూరాధశింశు అరాధ, మిర్చి,
మైత్రుని యర్యాయపదములు కలవు. దీనికి
మిత్రుండధిదేవత దేవగణము, శిర్వ్యాఖము,
పుస్తకావసరము, అపజ్ఞాన, చిలక,
కుసనపెట్టు ఈ నక్షత్ర సమూహములనియు,
౪ వేళ చిన మధిమలకలపై త్యాగము (వివ
ఖలకల) నియు, ముప్పదిపాల్లు ఘడియలపై
యమృతఘోషలనియు, మృదువ్యభావ సమ
మనియుఁ జెప్పబడినది

అనూరాధపురము — సింహాద్వీపము
కుండలి, పాడుడి తిరుగుఁ ద్రవ్యలవిత
వట్టణము. శీఘ్ర కుక్షియంగా రాత మెల్ల
మారమున నున్నది ఇది శ్రీ పూ ౪32

మొదలు 2 A 0 వరకు రాజధానియై యుండినది పురాతనపుగట్టదము అనేక ములు బయలుదేరి దీయబడినవి అందు గలయుండి అశోకచక్రవర్తి సురయగు సాధు విత్త రేడ్చి నాటిన బోధివృక్షము (రావి) కలకు (బంకారాజ్యము చూడుడు)

అనూరుడు (అరుణుడు) కన్యపుత్ర బావలికి వినయందు అరుణుడును, గరుడుడును జని చిరి. వీరు అండబాలు శతనియందును వినయ నొందరగ పొందినందున వీరును వికలాంగుడై జనించెను. ఈ అరుణుడు సూర్యుని రథ సారథియైయును గరుడుడు విష్ణుదేవుని వాహనయైయును తిరువులు లేకుంట నమూరుడనయి 7 అరుణునిభార్య శ్యేని సంపాతి, జటాయువు, అనువాళలు పుత్రులు (అరుణుడు చూడుడు).

అనేనన్న — తృప్తి అయ్యన, కుమారుడు శుభుడు కనిష్ఠసోదరుడు సహాయుడు ఇంకను కకున్లు కుమారుడగు అనరణ్యు డనియు, సుయోధనుడనియు నామాంతర ములు గలవానికీ అనేనన్న అను పేరుగలను

అన్యేనక అన్యన్యవిధిర్వచనీన్యాయము ఒకవిమూలమున వారికి విధియగునది అన్య లకుగూడ విధియగునని యర్థము. ఇద్దరికి చక్కని యనుబాధము ఉండినచో, అందొకరి కార్యమునగు రొడవవారిగూడ బాధ్యత కల్గునని భావము.

అనోమానది (ఓమి) — ఇది గొరక్కూర్ (గోరక్షపురము) జిల్లాలో నున్నది. అశ్వ మోషుని బుద్ధచరిత్రయందుగొరమకాశ్యపుడు (బుద్ధుడు) ఇటువైదలి వనమున శ్రీగళి నీదిని (ఇపుడు చందాపురియనబడు గ్రామ

ముది) దాటెననియు, అటునుడియే ఆయన ఎక్కిన కాంతవసును శ్రీముంగిని ఛందకుం డను బాలు కడి అవస్తునగరమునకు (రాజధాని) మరలెవనియుఁ చెప్పబడినది కాని దీనిని గూర్చి కొందరనుమానించురు

అనౌతత్వనరస్సు — రాజానౌతము, రథ స్తర (అనంత ప్రసరస్సు చూడుడు).

అన్యోన్యభావము — అభావములు చూడుడు

అన్యోన్యనుబంధ సంబంధము — దీనిక్కొగ్గమున Relativity అనియెదడు. న్యాయత ఇది గణితశాస్త్ర సుబాధము ఇందు ఒకటికే ఒలుకు వచారములు ప్రదేశము, వచారము అనువి రొడు ఒకప కాలముగూడ ఇగుచేర్చి ని ప్రచారములనిరి ఇవి కరస్పరము. యన్యోన్యసంబంధము కలవిగ నూచునవి. ప్రదేశమున వచారము నడుచు నుకు కొంతకాలముపట్టును అడచిన ప్రదేశ భాగమునకు మారమని పేరు ఇది యాల స్యమునకు కాలమనిపేరు ఇంతమారము గడచుట కింతకాలమగునని తెల్పించుటయే అన్యోన్యనుబాధ సుబాధనికొ బయోజ నము అదే ఈ శాస్త్రఫలితము. భూమియే వచారమనియు, ఆకాశమే ప్రదేశమనియు, భూమిగడచినదని తియే మారమనియు, అయి యాలస్యమే కాలమనియు తెల్పించి యున్నార కాలముయొక్క హద్దులే సంవత్సరములు, నెలలు, ఒకములు, దినములు, గంటలు, సుడియలు, నిమిషములు, సెకండ్లు మొదలగునవి ఇంక మారమును ఈవద్ధితిమరేకే యోజనమనియు, మైక్రో, ఫ్లూయిగులు, గజములు, అడుగులు, అంగుళ

మూలు మొదలగు చేర్లతో హద్దుల నేర్పరచి కొలచుచున్నాడు.

శ్రీ మి. గా. వ. కళాబ్రహ్మ మధ్యకాల మునుడు Michaelson and Morley అను ధీశాలరు ఖరికిలనులనన్ని బయల్పడ జేసివ దీర్చిరమే. గాంగీ సంవత్సరమున ఎనిమిదవ పండితుడు బయల్పరచినది 'రిలేటి విటీ సిద్ధాంతము' (ఎనిమిదవ శిద్ధాంతము చూడుడు) ఎనిమిదవ పండితుని యభిప్రాయములకు న్యాయపరచినది 'గ్రెనిజెషన్' సిద్ధాంతమునకు గల భేదములకు ఇట విని రింపవనరములేను ఇట వలయునది రిలేటివిటీ సిద్ధాంతము చేరుకు బయల్పడు లెక్కయై యున్నది. శ్రీ మి. గాంగీలో మోన్కోవ్స్కి (Monkowski) అనిపేరుగల సోలూషనేజువు గణితశాస్త్రజ్ఞుడు కొలతలు పొడవు, వెడలపు, ఎత్తు లేక లోతు అను మూడేకాక, కాలమునకు నాల్గవదిగూడ ఖరిగ నొకటబడిదిగవడిగా నిర్ధారణ యొచ్చినది (న్యూటన్ సిద్ధాంతము, కాలము, కాలవిధానము చూడుడు).

అనాథమయ్య — బాగానుయని భార్య చంపా పరిణేది, తిహదేవి, ఈమె కుమార్తెలు, వీరిలో నుహదేవి అనిపేరుగలభార్య చంపా పరిణేది, ఇప్పుటి సంయుక్తరాష్ట్రములోని కుమ్రా డెవిజనులోని చంపాపరిపురమున నాక్రమము నిర్మించుకొనియుంట నాపురమున కాపేరయ్యను

అవస్థభానునానరద్రతము — నిరక నార్కరతము చూడుడు

అవగడేశము (అఫ్ఘనుస్థానము రోహదేశము, రోహదేశము) — వేర్వేరుకాలములందు వేర్వేరు దేశనామము

అచే బరగియుల తొల్లింటి అవగడేశ మిప్పు డాఫ్ఘనుస్థానమున బరగియున్నది. ప్రజలు మనోమృదీయులు; ముఖ్యముగ కబాను జాతివాని ఇక్కడు వీరిదేశమును వీరు విలాయత్ అనెదరు భాష ముఖ్యముగనది పుష్టు. ఈదేశ దక్షిణభాగమున పాషానిఖర్వ తము (ఇప్పుటి పిషాన్ లేక అమ్రావ్) కలదు. దాక్షిణ్య పిషాన్ (Pishan Valley) అని చెప్పుబడుచున్నది అవగానోబులత్ ౧౮-౨౨ యందు పాషానిఖర్వ ప్రళాస కలదు (అఫ్ఘనుస్థానము చూడుడు)

అవగోత్రము — నిష్కవగము చూడుడు

అవఘస్య గోత్రము — కుళిగగము చూడుడు

అవప్రళభాష — ఇది ప్రాకృతములోని ఒక భాషాభేదము ప్రాకృతజన్యము అష్ట భాషలలో నొకటి (భాష యెర్పిదిసిములు చూడుడు) పుట్టాకృతభాషలలో నొకటి (ప్రాకృతభేదములు చూడుడు)

అవరవిదేహదేశము — విదేహమున మిళిలదేశమునకు బ్రతినామముని అవరవిదేహదేశ ఇదిఅవరవిదేహదేశము. దీనిసంబంధమే మోతెలియకున్నది. అలిరవిదేహదేశము గ్రంథ మకువదించుచు కాల్క, అర్ యల్ మిర్తా యరు పండితులు (పంగదేశీయుడు) అభిప్రాయము చెల్లియున్నాడు ఇంతిన్న దీనిగుర్చి యేమియు తెలియదు.

అవరశేకదేశము — శేకదేశమునకు దక్షిణదిశగా నుండెను తొల్లి శేకదేశములోఁ జేరియుండెను అట్టిరది (రెండు దేశభాగములను) సహదేవుడు బయ్యదిన టులఁ జెల్లబడినది. రెండును వేరై నవీదననే యవరశేకదేశమని పేరండెను.

అవరాంత లేక అవరాంతకదేశము—

అవరాంత లేక అవరాంతకదేశము పరమరాంతు క్షేత్రములలోనిది. సప్తకోణములలోని కొంతదేశాలైనవి. ప్రతీకము, రాజధాని తూర్పురేఖలము, దీనిని తూర్పురేఖ క్షేత్ర మనియు ననుటకలగు. పాండవులు ప్రభాస దీపమున కేగుచో నిటకొంతకాల మూడినట్లు మహాభారత వనపర్వ కథాసందర్భ మునఁ జెప్పుటచేసి. తూర్పురేఖలముననున్నది. 'సంపరా' యనుచేరి బరుగుచున్నది. మూర్ఖుల దేవులరామున నవరాంతకదేశ ప్రకాశ కలకు దీనినిగూర్చి పెక్కుమార్పులు జరిగి యుండవచ్చు. పాండవులనెఱుఁగిన యరణ్యక దేశము పెక్కుద్రోణ భారతముల పాల్గొని యుండవచ్చును. అపోలొని (Ptolemy) కుడితుండు (చరిత్రకారుడు) ఈ దేశము నర్హదానది మొదలు ప్రారంభమై, దక్షిణ మునుకు వ్యాపించియుండ నని చెప్పెను. భగవద్గాలు ఇంద్ర, కే. పండితులు పాండూ దేశపు ఒక్కొక్క ప్రముఖ దేశములను అవరాంతక దేశమని ప్రాచీను మాహీ మొదలు గోవా వర కదేశ మూడినది బొంబాయి గెజిటీర్ ౧ వ భాగము 3౬ యందున్నది. భట్టప్రసాది కొటియ్యని అర్థశాస్త్రమునకు వ్యాఖ్యి ప్రాయము నవరాంతకము కొంతమేని సూచించెను. రఘువంశమున మహాభరి రాధివాను దీని సహ్యద్రి (Western Ghats) కి, సముద్రమునకును నడుమ నుండు భూభాగపురీత యొక్కట్లు సూచించెను. ఏనున్నటి జర్మన్ బరిచించిన Dr Sir, B G Bhandarkar భాషా ర్థమనుచు అవరాంత ముత్రకొంతక మనియు, తూర్పురేఖలము రాజధానియై

..

యుండెననియు వర్ణిస్తాయుండి యున్నాడు. తూర్పురేఖ, నువర యువరగుచు ఇప్పుటి బేసిన్సెట్టణ సమీపముననున్నది. మళయాళ కొంతదేశముల సాధితుండి, యొకప్పుడుండి యున్నదని కొందరు తలచుచున్నామని, కొంతదేశాలైనవి భాగమునకు శీఘ్రమునుకు లేదు. అశోకచక్రవర్తి ఈ దేశమునకు శ్రీ పూ ౨౯౮ సంవత్సరమున దొనవర్ష రక్షితుడనువాని తొడమర వ్యాపకమున కుండెని తొడగగద చరిత్ర యందు కలదు. బ్రహ్మరాయము ౨౭, ౮౮ యను తూర్పు రేఖలము రాజధానియని చెప్పుటచేసి. రఘువంశము ౪ పర్వలో మురళివంశ ఈ దేశ మున చెప్పుటచేసి.

అవరాంతకదేశక్షేత్రము — దేవులరా

ప్రసిద్ధి-అగు నీ మహాదేవి క్షేత్రము ఉప్పుండి యొక రెయిల్వే లైనులైనవియున్న మురా రెయిల్వే ప్రేక్షకులకు చక్కనులుగా మూడు మైళ్ల దూరమున దున్నది.

అవరాంతకదేశ పానసము కంఠా

దంబర ఇతివ్యాసము — కార్య చతురత లేని వాగాదంబరము, నేపు లేనివాని చేరి భనుష్టకారమువలె పానస కాన్నద మగునని భావము సంస్కృతలోకి.

అవరాంతదానది — అలకానదానది

చూడుడు.

అవరాయణగోత్రము — విష్ణువర్ధ

గణము చూడుడు.

అవవాది రుక్మరా వాధ్యస్తేతి

వ్యాసము — సామాన్య చక్రములు ప్రత్యేక చక్రములచే నిర్మించుటయని యర్థము. అన్నిటికీ సామాన్యముగా వర్తించు

కర్మములు, కొన్నిటికి వర్తించు కర్మక
పద్ధతులనే బాధించుచున్నది భావము

అపశకునములు — ప్రయాణమొనరి
పోవలసిన వారిని యాపుటయు, భుజించి
పోవలసిన వారిని యాపుటయు, ఎడటికిగదరని
ప్రశ్నించి యడుగుటయు, తాముగూడవచ్చు
మని పలుకుటయు, పయనమొనరువారి
యెడలగుట్టుకొనియాపుటయు సహజగుణములు
అపవర్ణులవలన నట్టివి సుభవములు కాకుండ
ముందగు గాక తం గొనవలయునని శత్రున
కావ్రువేర్చుట మహాదులు నుడిచి

అపసారికాగ్ని భూతలన్యాయము—
భూమిపైనుండి యగ్ని నటించి తీసివేసి
నను వీరవ గౌతమాలమువరకు వేడినిలచి
యూడును అట్టి అగ్నికృత్వమును తా
గొలంగినను ఇంకనుగౌతమవరకు బాధించ
వోవునని భావము ఇట్టిదే చండీకటన్యాయము
(సంపంగిపూలంగట్టివగడ్డ అపూర్ణులు
తీసివేసిన పిదపమీద కొంతకడ వాడెను
కను నిచ్చును)

అపస్మారము (మూర్ఛ) — అంగ
Hysteria, Unconsciousness శరీర
స్ఫూర్తికము తప్పించెడి మూర్ఛలోగము ఇది
ప్రీతికవచ్చునంత 'కాశిసామల'యనుటయు
గలది సోట వంగుగాదుట, నునుగు
వచ్చున, మూర్ఛలు మొదిలగు లక్షణములు
గల్గియుండును

అపకవి — కాకునూరి అపకవి అప్పు
కవియనుచు లక్ష్య గ్రంథము రచించినవాడు.
ఈ కవి కృష్ణానీలమనందరి కామ్యులయను
గ్రామమున శాలివాహనశతాబ్దము పశునాథక
శతాబ్దమువాటివాడననుచు కామ్యులలోకి
తంగిటివగరమనియు పేరుండెనట.

అపవీక్షితులు (అప్రయదీక్షితులు)

కవి — సంస్కృతకవి తంత్రియ
నారాయణదీక్షితులు చిదంబపుర నివా
సియై యుటనే మృతినందినవాడు. గొప్ప
విద్యవ్యవస్థ. శతనంది శతాధిక గ్రంథకర్త
యనెడదగ్గాని, వీరు రచించిన విశ్వాలమున
చిన్నాపెద్దాకలసి ఎరుటది లెక్కించుటలేదు.
గొప్ప శివభక్తుడు, శివభక్తిని వ్యాపించు
చేసినవాడు శివార్చనచంద్రిక, శివస్వ
వివేకము, ఆత్మార్పణము మొదలగు గ్రంథము
లీయని కృతములు

అపస్తవ భట్టురాజకవి — శతాంశు రచిం
చిది, శిశోబాఁడరియయనుచు ప్రబంధము

అపవర్ణ దేశము — అసియాఖండమున
ఇస్థానిస్థునెన్నులాయును బర్మాదేశ
భాగము బ్రిటీషువారి ప్రభుత్వియినదన్నది
(బర్మాదేశముమాదు) ౧౦౦౦౦ చతు
రపుమైళ్ల వైశాల్యముకలది. అపవర్ణ
యందు ఎరావతినది పెద్దయోడలు, సము
ద్రమునూడి ౮౦౦ మైళ్ల మారమునంగల
భామిపురమువరకు పొడగినలోతు గల్గి
యున్నది విరావతిశీతలముననున్న మండలీ
పురము (Mandalay) ముఖ్యకట్టణము.
ఇప్పటి మండలీపురము నగరనిర్మాతము.
పురాతనపు భూవతులనాకు రాజధానులగు
నూడివ అనాపురము అపవర్ణపురము ఈ పరి
సరములందున్నది అం దమరపురము తొడ్డల
యాత్రాస్థలమై యున్నది ఇందు తొడ్డ
దేవాలయము లభిక్షముగాగలవు. ఈ త్రిత
ముననున్న భామిపురమున రంగునుమండి
టడలును, వీనాదేశముమండినానుచు రోగమును
మార్చుకొనుతాత్ర మరియు నది రంగును
నుండియు, లోమమండియు, ఇనుపరూతులు

కలియు సంధిగ నున్నది గనులా దినుము విస్తారము దొరకుచున్నది నూతులగు పెట్రోలియం లభింపచున్నది విగ్రహములు చేయుటకు పనివచ్చు పశుసమైక్య శిల్ప మార్బలురాయి దొరకుచున్నది ఉత్తర భాగమున కాపులు, బేడరత్నములు పోలకు గనులు సుపరిధియులు ఒప్పుప దేశము లగు వరిపంట యధికముగా పైరుచేయఁ బడుచున్నది అదేపులగు కలపయు పెరుగు పొదలును మిగిలినయున్నవి చీనాతో నాటకము లోయరులర్యాతో పదియొక లలో వర్తకము నడుచుచున్నది (లోయరు లర్యా చూడఁడు)

అప్పర్గినియాదేశము — ఇది ఆఫ్రికా ఖండమున, ఆఫ్రికా పశ్చిమభాగమున నున్న దేశము ఇది సముద్ర తీరమున ఇరోపాదేశ ములవారిలో కొందరు పేడిగుసెంటరుగను, ఫొటోకొలులుగను, పీర్సర్సుగొనన కాలసి, ష్రేవసులు విభాగములుగా గల్గియున్నది అగు ముఖ్యములు — 1 సియ్యరీయోన్, 2 లైబేరియా, 3 ఫెది వివకోస్టుకాలసి, 4 ఇంగ్లీషు గోల్డుకోస్టుకాలసి, 5 జర్మను టోగోలాండు, 6 బాహోమో, 7 లాగోస్, 8 నైగేరియా (ఇది ఉత్తర నైగేరియా, దక్షిణ నైగేరియా యని రెండువిధములు), 9 జర్మను కామరూన్

అప్పర్గింద్ ఫ్రాంటియరుజిల్లా — బొంబాయిరాజధాని సింధు దీవిజమలోని జిల్లా. బాకోబాబామపుగముపై భానానామము.

అప్రతిరధుడు — పూరుమగధుడును క్షత్రియుడును మరెవరని మూడవ కుమారుడు. కుమారునిపేరు కణ్వయు పాదతలు ధృవుడు, సుమరి.

అప్రతిష్ఠము — ఇది యెడ నరకము ఇందు కుటీయశ్రీకృష్ణ ధర్మము

అప్సరలు, స్త్రీలు — అప్సరలు దేవ తలలో నొకకాఖ ఎక్కువ సౌందర్యవతు లని ప తీరి ఏకాదశో సరిగా చెలియరా కున్నది పురాణములు దీక్షింపివచ్చు కావ యొగిడిని కళ్యపునకు మునియరు భార్య యగు బుద్ధిని సంతతి వీరిని మానము లనియు ననుట గలగు అజన శుమె ఒక కావభావమున కామహాదేశియగు వార రమై జర్మి నవలసినవైనను కేసరి యరు వానరుని భార్య శుమె త దీక్షించినదను చేరుగల వానరము శుమె ఒకరికి మౌనువ్య రూపమున నుండునపుడు వాయుదేవు డీ మోహించి మోహించి శుమెయూ బాంజనే యుని గనియెని చెప్పుబడింది అర్థిక కల్గి ఆకరునిభార్యయు పిచ్చుగలిదియె గాని యపురకామ క్షుతాది చంద్ర గోళ జలపద తర బృహస్పతిభార్యచేత తార నాదని కుమార్తెచేయరు తారయె వేరొక తారాదేవియుగలను తిలోత్తమ గమనక తల్లి మేనక సువర్ణగోత్రుడగు కందరునిభార్య (పత్ని) కుమారుడు తల్లి భాన్యమౌచిని శుమె రావణునివలన అతికాయుడనునుతునిం బడసెను నంద మంచాపుర తీర్థములలో నొకటి సంవాసాలుభము నంద పరశేయ, సమోది, వసు లతో యనుపేరుగల యపుర లైదుగురు ఒక మునిశావమున మహాగ్రహ ములైయుండి తీరయాత్రలు సలభ కాలువన నర్జునునిచే శాపముక్తి గాంచిరి వారే యెదు తీరములు నిర్మించిరి నంద పాశుర తీరము, సోరశేయ పాలోమతీరము, సమోది కాంతుతీర్థము, వాణ ప్రసన్నతీరము, లత

భారత్యాము అను తీర్థముల నిర్మించిరి. (నారీతీర్థము తేజ క రాచుర తీర్థములు చూడఁడు) క చమాడ నారదగుచే ల్పింపబడి శ్రీలస్యభావలక్షణము లీమె యాతని కెరింగించుట చెప్పబడినది ప్లమోచ ఈమె క డుండను ఋషివలన మరీషయను కుమార్తెను కనినట్లు చెప్పఁ బడినది పు తోస్తల ఈమె పాఠుడను ఋషివలన కళావతియను కుమార్తెంగనను కళాపా సా దర్శనతీయయు, శివభక్తురాలయ్య, పార్వతీ దేవి ఈమెకు పద్మినీదత్త (కాలిదాసాస్థ్యము లొంగూర్పు విద్య) వాంగ ననియు, ఆమె స్వరోది కావిద్య నుపదేశించి యాతనిం బరిణయముయ్యె నియుం చెప్పబడి నది ఇ కను వరుణుని రాకుమారు పుంజ కస్తలయనీద ఈమెయు స్వరయే పూర్వది త్రి ఈమె యశ్వీధని భార్యగఁ చెప్పబడినది మంజుసాగ మదాలన మదాలనయను అప్పుర యొకతె ఋతుధ్వ జని భార్య వేరొక మదాలన విశ్వావసఁ డను క దత్తను కుమార్తె కువలయాసేంద్రి భార్య పీరి గ తుఁడు అలయ్యఁడు మోక మేనకాయను కేరుగల యప్పుర యొకతె విశ్వాదత్తని తపోభంగమొనర్చి నియమింపఁ బడి యాయావలన శకంబలయను సుతా గనను మరియు శివాగ మోగ స్థూలశీ కుండను ఋషిచే బ కబడి విశ్వావసుని భార్యయయ్యెను రంధ్ర చక్రవర్తనమువలనఁ జేరందిన యప్పుర ఈమెకును నలకూ లతునకును యన్యోన్యాదురాగము కలదని చెప్పఁబడినది వల్ల వసయని నామూల రము (పంచాపుర తీర్థములు చూడఁడు) వపుస్య ఈమె నారదనిచే భోక్తృసీమఁ

బడి దూర్వాసనువార్తి తపోభంగమొనర్చి నేల యల్పించి, యాతనిచే కసింపఁబడి మత్తయెనుట చెప్పబడిన యప్పుర శ్రీ వమాధిని ఈమె గంధర్వ వనితయనియుం గూడ చెప్పబడినది స్వరోది తల్లియనియు, స్వరోదియనుచుకల పితామహి యనియు చెప్పుచును సమీచి పంచాపురతీర్థము చూడఁడు స్వయంధ్ర భ సానుమొక్క కుమార్తె నివాసము కా చనరీలము సోమద ఈ అప్పుర చూచియను ఋషి వలన బ్రహ్మదత్తదేవు సుమరింబడినవొ ఆతనిభార్యలు కుకనాథుని నూతువు పుత్రి కలు పీరు వాయుభావమున కట్టలైరి పీరి స తతి కన్యాశుభ్జులు (సారశీయ, పంచా పురతీర్థములు చూడఁడు) వారిశి. సోమ స్వయంధ్ర భ తల్లి అప్పురలు కీ ర ము దసంజాతులనియు చెప్పబడినది.

ఆప ఎ-క్లోజ్ (Up a Close) — పాట్లండుదోపు ఉత్త కగతు తన్ను దరముకొనివచ్చుతరి వారినుండి మరుగునకుట కాక కేలియరాని ఇరుకుసాదమార్గముగాని, బలమైన యావరణగల్గిన యొక స్థలముగాని, దొరకువలకు పడుగిడుచుండు యవస్థకు వాడుచుండు ఉత్త ఇక్కలమున ఎనియుం డోచని దుసిరికి వాడుచున్నార

అపెనెట్-ప్రైస్ (Upset Price) — వాణిజ్యసంబంధ పరిభాషావచనము సేలమున కానంతధరకు విక్రయింపఁబడెనో ఆధర దానికి తక్కువవచ్చినచో నమ్మనిష్టములేదని భావము

అపాగ్రేయగోత్రము — ముక్తల ఉత గణము చూడఁడు.

అపానాశనము — డోగ్గళాత్తమునఁ జెప్పఁబడిన యాసములలో నొకటి. స్వస్తి కాసమున గూర్చుని (స్వస్తికాసము చూచుడు) కుడిచేతి అరచేయితో (ఉప్పల వాయి ముఖ్యము) కుడిచేపు నవమును, ఎడమచేతి అరచేయితో ఎడమచేపు నడుమునుగట్టికొనానుకొనియుండుట దీనివలన అపానవాయువు క్షీణించునని చెప్పఁబడినది.

అపానపురి — బీజముచేతములొని బీజము కట్టణమునకు ఆగ్నేయదిక్కున ఏడుమైళ్ల దూరమునను, సిరియాకునకు త్రిశమున రెండు మైళ్ల దూరమునను, ఇప్పుడ పాపాపురి యని సంస్కృతులచేతను, పాపా యని పర్షియాభా రణముగ నెల్లరచేతను కిలువొబడుచున్న తైనయాస్థ్రాల్లము ఇది తైనశిర్షకములలో కడపటి (ఆరవ) దీర్ఘకరుడగు మహాబీరస్వామి నిర్వాణపథమొదిన తా వననది. ఆ పవిత్ర స్థలమున నివ్రుతు నాల్గు వైదురచేపాలయములు కలవు (మహాబీరస్వామి చూచుడు).

అపాయకరములగు వృక్షములు — టెలిగ్రాఫుట్రి (Telegraph Tree) అనఁబడు వృక్షమున దిగ్భ్రచ్చక్రి ఘనీభవించియుండు నని కవిపెట్టఁబడినది. శుభ్రవృక్షముకడికు తెలియక ప్రమాదభయమున నేసినవారి విద్యుచ్ఛాతలు (Electric Shocks) తగులు నట. బలహీనుల కపాయకరమని చెప్పఁబడినది. శుభ్రవృక్ష భరణిచేతమునఁగూడఁ గల నట. ఆస్ట్రేలియా ఖండమునందలి కేని కాల్ ట్రీ (Cannibal Tree) మనవృక్ష కరీరమును బంధించి, ప్లాగమునబాపి తన యాకులచే నాక్రమించి మూసేపట్టి యాశశి లరమును పీల్చికొని కత్తికలదని గవిపెట్టఁబడి యొప్పును. ఇంకను దక్షిణఆఫ్రికాయందు

(A Kind of Vegetable Octopus) ఒకకాలివృక్షము బాతులగుట్టి బంధించి ప్రాణముండియు కత్తికలది కలను. ఒకవృక్ష శాస్త్రజ్ఞుఁ డొకయడవియందు తిరుగుచు తన కుక్కగోండ్రిపు విని యాచితకూబివిడి యొక వృక్షము బలమగు క్రాళ్ళవంటి పాలివట్టు బొలిన యాచరణముకల్గించి దరికేసిన యా శునకమును నిర్బంధించియుంటయు, కుక్కలోన గోండ్రించుటయుగని కష్టముతో దన మొలక ద్రిచే నావట్టుచేడించి కుక్కవలగాఁ గల్గెనట. కుక్క కరీరమున విహారముగను, ఆతనిచేతులు ముఖములకు కొంచుకుగఱు గాయములై రక్తస్రావములై చర్మము పాడయ్యెను. దీని కారకు లొక్కట అక్టోపస్ (Land Octopus) అని చేరినది.

అపొస్తోఫీ (Apostrophe) — ఇది యోగ్గళాపా సాంగత్యమున ఆద్యభాష గొనికీ శేష్యుకొనన గుఱు (') ఒకని యొక్క అను మఱివిభక్త్యర్థమున నూచించును. ఇది ఆంగ్లభాషయందు ఊహాగోచరుగాని ఆద్యభాషకు నిరుపయోగమని నేలుచున్నది.

అప్తాల్మోస్కోపు (Apthalmoscope) నేత్రమునందున్న పరిస్థితులను దీనియందు లక్షింపించి, నేత్రమున బడి చక్కగఁ జెలియనుట్లు చూపుచదికరము. ఇది రాత్రి లాదే చూడనగుచున్నది.

అప్సాకాస్మికని — శుభని గూర్చి యేమియుం చెలియను. రచించినది లవలీ పరిణయమును నాటకము. పాశ్చాత్యదేశమున వాదార్థమును నైయాయోగ్రంథము.

అప్రాప్తే కాన్తమర్థవత్ ఇతి న్యాయము — అన్యత్ర సిద్ధింపని యర్థ

ప్రయోజనములు కాత్తమువలన సిద్ధింపఁ జేయునను యర్థము అనగా, సరియగు యర్థముగాని, సరియగు ప్రయోజనముగాని, సరియగు విధిగాని నెరియనివానికి కాత్తమువలన విధించు చున్నచో అట్లే గ్రహించవలెనని భావము

అపితాయనిగోత్రము — వాక్యస్య తే మిత్రయవగణము చూడుడు.

అపితాయనగోత్రము — వాక్యస్య తే మిత్రయవగణము చూడుడు.

అపితాలి గోత్రము — మమవగ్నివర్షణి యవగణము చూడుడు.

అపితిల గోత్రము — వాక్యస్య తే మిత్రయవగణము చూడుడు.

అపిచ్చినది, అవనరమున కక్కరకు వచ్చునా? — అందలోకో.

అపిచ్చినవాఁడభిషద్విత్కోరును, అచ్చు పుచ్చుకున్నవాఁడుకీడుకోరును — అందలోకో.

అపియన్వే (Appian Way) — ఇది ఇటలీ దేశమునందన్న బిగ్గొట్టుటాట. ఆరేయగల చక్కనర్చికాలమున వేయబడుట వారి వేదివలదివది క్రీ. పూ. 3౧౨ సంవత్సరము వానిది. ఆర కన ర్చికేయ Appian Claudius రోమకపురినుండి Caplia దూకుగా వ్రింపిపురమునకు పోవుచు 3౪౦ మైళ్ల పొడవు అదికాలమున చాల నుపసద్దమైన చాటగానుండి పిదప పాడై వదలివేయఁబడి ఇటీవల రైల్వేయిది బయల్పడుచున్నది.

అపీలనపురము (పర్మాల) — మహా భారత ప్రసిద్ధమగు, అపీలమని పోర్చియు వారు ఇచ్చటి వామకేయ పర్మాల

తొల్లిటి భారతప్రస్తరాజ్యములోనిది. క్రీ. పూ. ౫2 సంవత్సరప్రాంతమున విక్రమాది త్యయ దీని రక్షించెనట. పంబాబుదేశ ములోని గుర్గాంజిలోనున్నది. గుర్గాంజుటెమింటకు ౪౪ మైళ్ళదూరము చల్కాయలు నూడి గుర్గామునకును చాటయగు సగము దూరమున రెండు ఉష్ణకుండములు ప్రసిద్ధములు. ఇవి స్నాన యాశాపాతములై యున్నవి.

అపురూపము — మిమనలభ్యమై దొరకక దొరకక లభించినదాని నపురూప మని యందును. దొరకరానదయ్య నాల్గో లభించినదాని నపురూపమని యందును. అతి ప్రియమైనవారి నపురూప మందురు.

అప్రదారికినచో వప్పుకూడూ — అర్ధలోకో.

అప్రలున్నవానితోడను చెప్పలున్న వారితోడను నడవరాదు — అర్ధలోకో.

అప్పులేనిగంజి దాప్పడే చాలును — అర్ధలోకో.

అప్పులేనివానికి ఉప్పుగంజియైనను శ్రేయము — అర్ధలోకో.

అపూర్వ (నవీన) పంచకము — ౧. సూర్యోదయము, ౨. బంగారముయొక్క సువర్ణత, 3 భారతకవి, ౪. ప్రియరాగాగు భారత్య, ౫ మనస్సుకలసిర స్మృతితుడు. ఈ మొదలు ప్రాతవియయ్యును, ఎల్లప్పుడు క్రొత్తవలె మహోహరములై యుండును.

అపొస్తలులు (Apostles) — ప్రభువైర పిమ్మిస్తు స్రవాణిమ్యలు, మరెందుకు.

౧ సైనును శుభవకు పీటరని పేరుకలదు.
౨ లాక్రూ 3 తేముని తెలిపి కుమారుడు
౪ యోహాను (జాన్) తెలిపి కుమారుడు
౫ వీలిఫ్సు ౬ బర్తొలోమ్యూ
౭ థామసు ౮ మార్కు ౯ తేముని
అల్పాకసు కుమారుడు ౧౦ తిథీకసు ౧౧
సైమున్ ఇతని. ౧౨ లూథ్రియం బేరుండెను
కనానియును ౧౩ యూదా (జూదాన్)
ఇస్కారియోత్

అధిష్ఠియల్ (Official) — ఒక్కొక్క లేక
ఉక్కొక్క సంబంధమున యర్హము స్థావర
ఏకైకమున పునఃపర్యవేక్షణ Defauling
Broker యొక్క అస్తులను Wind Up
చేయుదును. చుట్ట నాచుకు Official
Assignee of the Stock Exchange
అనెదడు. ఒక Non delivery పదార్థ
మున చెప్పబడి సెల్లయిరిటెను కొనుటకు
గాని అమ్మటకుగాని ఒక ప్రోకరు
(కమిషన్ వర్తకు) నకు స్వతః తమిచ్చిన
వర్తన! Official Broker అనెదడు. ఇటులనే
Board of Trade మొదలగు సంస్థలు
ఒకరి దివాలావ్యవహార సంవర్ధము అతని
యాస్తులను Wind Up చేయుట మొలగు
కార్యములొనర్చు Trustee in Bank
ruptcy గా అధికారవిధి బాంకర్లపై
కాసమునంద విధానబడిన కార్యముల
నిర్వహించ శక్తురదిన వాతని! Official
Receiver అనివాడెదడు తనవా లెక్కల
సంవర్ధమున దిక్కులు సవరించి వివరింప
వ్యాయహము వారితే నియును పలుకిన
యధ్యక్షి! (Official Referee) అనియేను

**అబద్ధాల సంఖాంగమున అరువది
గదియలు వర్ధమే (త్యాజ్యమే) —**
అంగ్రలోకీ.

అబ్రాహేమరీ — సమతలం మాయము
**అ(బ్రహ్మం, అ(బ్రహ్మములేక ఎ(బ్రహ్మము,
అ(బ్రహ్మం, ఇ(బ్రహ్మం (Abraham or
Abram) —** హిబ్రావేరు జనసంఘము
నకు జుతుండని శుభము మహమ్మదీయుల
యూదీవేరు ఇబ్రహీ అని రూపించును
యూద లోగో నీవేరు విసాకము వాని బతు
చున్నది పురపనామము అ బ్రహ్మము
యూరల దేవ కు ఎరువు శుభవమునకు
వేర్వేరు భావలం శక్తురు ఉచ్చారణతో
కలుపుచున్నాడు (అబ్రహా వ నామములు
చూడఁగ)

అబిజా (Abijah) — హిబ్రావేరు యూ
దలకు రాగా నుండెను వాత క్రియే
దేవుడు (కభువు) అని యర్హము పురుష
నామము (అబి) ప్రవనామములు మూలము)

అబియతార్ (Abiathar) — హిబ్రా
వేరు యూదల గురువులో నొకనియేను
సమృద్ధి! జుతుండని యర్హము పురుష
నామము (అబి) ప్రవనామములు మూలము)

అబ్బావైదుమంగవు ఖాలీఫాలు —
బాద్షాహుత్వమున రాజ్యవేరిన ఖాలీఫాలు

అబ్రాకడబ్రా మంత్రము — ఇది
Gnostic మతస బంధము శుభవర్ధములు
రంచవర్ధమున అలెగ్జా డియా పురవర్ధము

A B R A C A D A B R A
A B R A C A D A B R
A B R A C A D A B
A B R A C A D A
A B R A C A D
A B R A C A
A B R A C
A B R A
A B R
A B
A B
A

లందుండి. Serenus Sammonianus గారి వ్రాతలో నిది ఇటీవల బయల్పడియెను. ఈమంత్రియు నిలులపర్రు సైరింది వ్రాయుట యందు, మహామహిమావంతమగు భగవత్తును మొటి యింటుండు, నది లోగముల గురువృషభియు, కీమలం దొలగించుననియు, అవధలనుండి రక్షించుననియు తెల్పుటచేసింది. దీనిని శ్రోద్విషదినములు మెడయందు పార్చి మెండు లేక పాపైరస్ లేక లోహపులేకు వైవ్రాసి ధరించి, పదియవదినమున తన కుడి వైపునకు బ్రహ్మచారు నితీహరుడలలో వడలివేయువలెని చెప్పబడినది.

అభ్యుదయము — సముద్రము స్థిరమైనను, సముద్రముచేసిన పనియగు నురుగు (సామరావములు) స్థిరముకాకుంట్టి సందర్భముల సిన్యాయుము వాడుచును.

అభ్యుదయవస్త్రే అవసరమైన అన్నట్లు — ఎరు లేకపోతే నాదీపైత్తన మనువారల కీన్యాయుము వాడుచుండు అధర్వోక్తి

అభ్యుదయాదేశము — అధికాఖండమున ఈశ్వర కాశ్యాయదిశగను న్యూరియా సెన్యాదులకు తుచ్చునను, బ్రిటీషు ఈస్టు అధికారి కు త్తరమునను ఉన్న దేశము. దీనికి గొల్లింటివేరు ఎథియోపియాదేశము. పరిమాణము ఇంచుమించు కె. ౨౦౦౦౦ చతురపు మైళ్లుండునని అంచనావేయబడినది దేశ మంతయు నిండులుగు సముద్రపు నీటిమట్టముపై నన్నిటివల యగుల ఎత్తుగల నీర భూములును కొండలొగ్గియుండును. అధిక వర్షములుగల దేశము. అరోగ్యవ్రదమై చల్లగనుండి ఫలవంతభూములుగల దేశమై యున్నది. ఈదేశవర్షవర్షములందు బ్లానెలు

బిల్లిండును, ఇది బురవనదియై ఇట్లు చేరు దినది. సముద్ర నీరపు పల్లపుభూములు వేడిగనుండును. గోధుమలు, జొన్నలు, కాఫీ విస్తారము పైరుచేయుబడుచున్నది బుగారము, రత్నములు, గనులందు దొరకు చున్నవి ఏనులదారము అదవులగు గల ఏనుగులనుండి విస్తారము లభింపచున్నది. వ్రలు ఎక్కువ నాగరికులు కారనియు, ఎథియోపి భాషాసాబుధ పదములు విస్తార ముగాగల వేరుభాషను మాట్లాడుననియు, ఏదోఒకమొదల కై ప్రవహనవులేనియు, తెల్పుబడినది.

అభ్యుదయాదేశము శ్రోత్రి చాలాబలవంత ప్రదేశముగనుండి తర్వాత పటముజేడి మూడు భాగములుగనై మువ్వరిపాలన పాలయ్యెను. అ మువ్వరిభూపతు లన్యోన్యకలహాప్రియులై దేశాధిపత్యదులై యుండ మూటిగేనుచేతు నలసివచ్చెను అది మధ్యయున్న అంహరా నీను. దీని రాజధాని గొంబాద్దరము, (దీనియా సరస్సున కు త్తరమున) టీగేనీను. దీని రాజధాని ఏక్టమపురము, హావానీను. దీని రాజధాని అంహరాపురము ఇందు ఏక్టమపురములోని ప్రభావ స్థానమును అధికారపురమును మార్చియున్నది.

పితవ నీమూడురాజ్యము లేకముచేయ బడి ఒకే భూపరిపరిపాలయందుండినది, దానిలో మూడురాజ్యము లోకేరాజ్యము నందు మూడు ఖండములుగను రాజధానులు వానియందు ప్రభావపురములుగను చేయ బడినవి. భూపరికి సీగస్ (రాజధాని) అని విరుదమునలను, ఈయనకు ఎథియోపియా చక్రవర్తి యనుతున్నది. ఇక్కల మునుకు అడిగ్నీరాపురము రాజధానిగను,

ప్రభావ రాజ్యకార్యనిర్వహణా సాధనమునై యున్నది ఈదేశపు చక్రవర్తియగు మేనే లిక్కు పరిపాలకునగు ఇంటివా రీదేశమునై కలసింది క్రీ.పె. ౧౮౯౯లో అలావా యుద్ధమున ఎరావతులైరి ఈ దేశము లోనిదగు మనస్సెచ్చారము శ్రేష్ఠులని ఇంటిచారి వజ్రముగదన్నది క్రీ.పె. ౧౯౩౨ సంవత్సరమున ఇంటివారు అవినీయమునై యుద్ధమున పకటింది, జయించి తమ సామ్రాజ్యములోఁ గలుపుకొనిరి

అబ్బే (Abbey) దీనిని కాన్వెంటు (Convent) అనియు నచరు పూర్వ మగుదు తె) ప్రతి సన్యాసులుగూని, అంతయు దీనము గూని జింకుటకు లోకము రారాదని నియమము కలదట అట్టివారము ఒక అబ్బేటు (Abbot) చే నిర్వహింపబడుచు స్వచ్ఛాపాలక నాకపు చుండుదానికి అబ్బే యని మేరు ఇది క్రీ.పె. అరవోత్పాదకాలమునుండి ఎక్కువ పాఠ భ మామెరు ఇ వ సాధారణముగ చతుస్కాణము సౌకమునట్లు కట్టబడిన రెలుపులు లేని పార్శ్వము దిరుములు, ఒక చర్చి (దేవాలయము) జీవన్యాపపుటిల్లు వంటకాల, కర్మాగారము (Workshop), పురుష ఇల్లు వలసవలములూ, వైద్యశాల, నూతనాగృహ నివాసగృహము, మతాధికారుల కార్యగృహము, సామానుల నివాస కొట్లు, జిండాది కొన్ని ఆశ్శేలమునొక పార్శ్వాల కూడ నుండుటలేదు

అభంగకాళము - కాళములు చూచుడు

అభంగలి - కాళములు చూచుడు

అభయజాత గోశ్రము - జమదగ్ని రీతాదివగణము చూచుడు

అభయదాతాగోశ్రము - జమదగ్ని రీతాదివగణము చూచుడు

అభయఁడు - భర్తని గుమాస్తాలో నొకఁడు

అభ్యంతరాశ్వ నముదాయేనయవాః

తెచ్చి కదలుచుచుదరా దానికొప్పులసూచా కదలుచున్నవని వేరే చెప్పుచక్కయలు కల స స్మృతలో -

అభ్యర్థితంపూర్వం ఇతిన్యాయము

ఎక్కువ యర్హతగలది మూ దాదరింపబడ వలెని ధావము

అధికము - అంగ్ల Mica చురియు

Tale స అధిప సిరిజామున రక్తవర్ణ, బహువర్ణ సాశ్వత్య విద్యా సుమ మైకా, టూము జ గ్లవము లోకీవస్త్రపు కీచర్యా యంపవముని తు చివను పెక్కువ ముత్యముల ర మను అధికము గొని శేవపదార్థముల కన్యము చెడిని అధికము ముత్య, తెల్లరంగుల గల జాతియు పల్లర గుగ్గ జాతియు నని రె ము శేవజాతులగు నున్నది అందు తెల్ల జాతి శ్వేతాశ్రకమునియు నల్లజాతి గృష్ణాశ్రకమునియు న చరు అ మోటి టాల్క (Tale) అనియు మైకాయనియు రె ముశేవ ములగు నుండును మైకా పోరలపోరలగు నుండునది అది భూమిను ముమిరే రసాయన శాస్త్రసంబంధములగు మాపులకొద్ది వేమలతుంగరగి గట్టివడి, భువిభవిది స్లేటు ఎలలవలె శిలత్వము నందియుండును దానిని Mica Schist (Mica Slate) అనికొక దీని నదకలిం యందును లాటిన్యావ యందు మైకా (Mica) అని యగును మైకేర (Micare) అన నుండును శాస్త్రకాళిండు యనియర్థము దానినూడియే

దీని కీచనవచ్చినది. ఇది భూమిమండి త్రవ్వ
యెత్త బ్రతుకుటయు అనేకములగునట్లునివారల
కూడియై యున్నది అది యద్వమునలె
వ్వచ్చుటం గల్గి తగతల మని పెరయును
మరియు దీక్షిః బక్కన నాగగలవుకాన
Gas Lamps ల చిహ్నాలుగను, Boiler
లో Peep Holes గను వాడలుచును,
అద్వమునకుఁ బ్రత్యామ్నాయ పదార్థమై
యున్నది అక్షరమునందికొనవీచమునలదు
ఇది Non conductor of Heat గాన
విద్యుచ్ఛక్తి యంత్రము (Electrical Appa-
ratus) లలో నుపయోగింపబడుచున్నది
సైరేయోదేశమున గవాక్షముల తలుపుల
కడ్డములకు మామగా నక్షరపులేకులు వాడఁ
బడుచున్నవి తెలిసెడిది తొల్లింల రహస్య
దేశపు యద్వనావల (Port Holes) రక్క
ములకు అక్షరపులేకులు వాడుచూడినట.
ఇక నక్షరపులేకు లట కొని కరగి రాయి
యెడిది పలురూపములగ దొరకెడిది అరు,
వాల్లు, పెన్సిలి యలకలగల కడ్డిలుగను, ఇక
వనకాకారములుగను దొరకెడిది వానిని,
స్ఫటికము (Crystals) అనియెదరు

ఇక ట్రాల్కా గూర్చి వివరించుము. ఇది
Magnesium Silicate అనికొల్పబడినది
ఇది స్వచ్ఛత గల్గు కేకులుగను, నునుపైన
యలకల కడ్డిలుగను దొరకును ఒకప్పుడు
ట్రాల్కాస్టేటు పలకరాళ్ల యందునను, శానాపు
రాతి (కరీనలెల) యందునను కలిసియుండుట
యంగలదు. వ్రిటీషు దీవులందు, కాన్జివాల్
కడనున్న లిజియంబి బయలుదేరు స్టేటు
పలకలలో నమ్మదొరగము Talc కలదు
గాన వాటి Talcý Slatas అని
చేరయ్యెను. తల్లి శానాపు రాళ్ల

(Granite) యందు Talc కలిసియుండుట
నారాళ్ల ను Talcooid Granites అనియు,
Talcous Granite అనియు, Talcoes
Granite అనియు పేర్లుగలవచ్చును. అట్టి
విక్లో అనబడు తాత్రకడగలవు. ఇట్టి రాళ్ల
యందుగల Talc ను Talcite అని వాడు
చున్నారు ఇది అదేశమున Acid Baths,
Sinks, Hearth stones గా నుపయో
గింపబడుచున్నది Talc అనునది స్త్రంది
భాషాదము తొలుత అరిష్ట్రపక్షమును
Talque నుండి పుట్టియెనుట Talc ను
గుండచే తొక్కకుఁ బడను వీయునదు.
రబ్బరుకుఁ బడనిచ్చుటయందు వాడునదు.
కొన్నియెడల Dry Lubricate గా నుప
యోగించుటయుఁ గలదు ఈ గుండను
రంగులు, వాస్తవములు చేయుటయందునను,
సబ్బుచేయు పదార్థములగునను, కల్పి
వాడుటయుంగలదు అమెరికా సంయుక్త
రాష్ట్రములను దీ యెక్కువ Talc త్రవ్వ
యెత్తఁబడుచుండును అది సబ్బురంగు
గల్గి, తాకిన సబ్బుని వాకినములగునదు
ఇంకను పెండినలె తెల్లని Talc ను, అకుపచ్చ
రంగు Talc ను, తెలుపు అకుపచ్చలు
కలిపిన రంగు Talc ను ఇంను భేదభాతులు

Talc, Acids కు నెడక నిలదియుండు
నని. అల్కలీన్ (Alkalis) నకును నెడదు.
ఇది మంచి Insulator అనగా Non-
conductor of Heat గాన Electrical
Apparatus లందు వాడునదు అయ్యేద
నైద్యశాస్త్రమున కృష్ణాక్షరము శ్రేష్ఠ
మనియు, శ్రేష్ఠాక్షర మనమూరికనియెం
తెల్పుబడినది నూతన పుటములు తేయఁ
బడిన కృష్ణాక్షర సింధూతము (పరబడి

భస్మము) అనువాదవిశేషములచే ననేక లోకములు నివారించుననియు, త్రిదోష మార్మై, సర్వైకభస్మముచేయు గుణము నివృత్తయందు లేకపోవడనియు చెప్పబడినది. అట్లే కము సరిగా భస్మముగాకపోయినను, పుకములు చాలకపోయినను చెక్కుడ భోజముల కాన్మకమగును దానిని, ఉపిరి కాదురసము లేక ఉపిరికపచ్చ నీళ్లతో నూరి తీసికొనము విడుగుచులని చెప్పబడినది.

అభావములు (లేక అభావవత్ప్రయము) —

అనగా నాలుగువిధములగు లేకుండుటలు. లేక కాత్మమునఁ జెప్పుటచేఁచి, ౧ ప్రాగభావము ఇవ్వబావస్తువుండినను లేకుండినను, ఒకప్పుడుండినను, దానియొక్క త్రికై బూర్వమా వస్తువులేకుండుట ప్రాగభావ మనబడును. ఉత్పత్తికి పూర్వమిది లేకుండుట ప్రాగభావమని యెఱుంగును. ౨ ప్రధ్వంసాభావము - ఒకప్పుడొక వస్తువుయొక్క పీడన వాతావరణము, ఇవ్వకుం లేకుండుట ప్రధ్వంసాభావ మనఁబడును. ౩ అన్యోన్యభావము - అనేక పదార్థములలో నొకవస్తువు వేరొక వస్తువు యందు లేకుండుట అన్యోన్యభావ మనఁబడును. ౪ అత్యంతాభావము - అపదార్థ మనంబును వస్తు వస్తు లే లేకుండుట (దాని యుద్ధి యస్థలే లేకుండుట) అత్యంతాభావ మనఁబడును.

అభావములు — భాస్వరగణము చూడుడు.

అభ్యాగతి — తనకు పోతగు రాకగలవాడు అభ్యాగతి. అనగా తనను బాధించుట మొదలగు నివేతకార్యము లొనర్చుటకు గాక, తనకు ప్రయోజనముగలవచ్చుట చేరి చినవాఁడభ్యాగతియని భావము. (అతిథి చూడుడు).

అభ్యాసము కూసువిద్య — అనగా అభ్యాసపాఠియమన విద్యయందు విశాస దత్తము కలిగి దానిని చులకనగా (కూసు విద్యగ) నేయుననిభావము. (అంధ్రలోకోక్తి).

అభ్యాసములేనివాఁడందల మెక్కితే అటూఇటూ ఊగినదట — అభ్యాసములేని కార్యము చేయఁదలచిన వక్ర మార్గము నొందగలదని భావము (అంధ్రలోకోక్తి).

అభ్యాసయోగములు మూడు — యోగములు మూడు.

అభ్యాసయోగములు నాలుగు — యోగాభ్యాస మొనర్చువానికి చతుర్విధాభ్యాసములు యోగకాత్మమునగా జెప్పఁబడినవి. ౧ ప్రాకృతము లేక మూర్తయోగము, ౨ వైకృతము లేక లయయోగము, ౩ కుంభకము లేక అరయోగము, ౪ రాజయోగము (యోగములు మూడుడు).

అభిధూతజ్జ్వరము — విశేష జ్వరాప్రయోగవలన గల్గిన జ్వరము దేహమునకు దెబ్బలు తగులుచున సాధించినదను సేంథ వింతురు.

అభిచారతంత్రము (మత్తయోగములు) — ఇది మత్తిధమములు ౧ మూరగము, ౨ మోహము (ముగ్ధులం జేయుట), ౩. స్రావణము (ప్రంభించుటేని బోధయ్యుకొనుట, వాక్త్రాభాసము, అవశమ ప్రాభాసము మొదలగునవి), ౪ విద్యేమాము (అన్య లందు కలహము గల్గించుట), ౫ ఉద్బాటము, ౬. వికారగము.

అభిజిత్ నక్షత్రము (బ్రహ్మనక్షత్రగోళము)-
నక్షత్రములు భారతీయులు గుర్తించినవి
చూడఁడు.

అభిజిత్తు — అభిజిత్తునక్షత్రమునకు బ్రహ్మ
అభిదేవత. దీనితోనకు అర్చనాశయము
పర్యాయవాచము కలదు. దీనింగూర్చి
యేమియు చెరియదు. అభిజిత్తునక్షత్రము కూడ
కలవని తెల్పుటచేసి దీనినింకను అభిజ
న్యవార్యమనియు నందును అభిజన్యవార్య
త్తములు ఉదయవంశ్యాకాలము, మధ్యా
హ్నము, పూర్వాహ్నము, పరాహ్న-సంధికాలము,
సాయంసంధికాలము లేక గోపూర్ణికాలము
నని చెప్పుటచేసి తమవార్యకాలములకు
ప్రయాగాదలభిదేవతలను చెప్పుటచేసి

అభిజిత్తు క్షత్రీయుఁడు — ఇది యొక
నక్షత్రమునకుఁ జేరు మరియు నభిజిత్తు
చేరుగల యావనక్షత్రముఁ జూడఁగలదు.
అతని విద్యోమండనియుఁజేరుకలను అతఁడు
దంపతులు నామాతరముగల వృద్ధి
కుమారుడు కుమారునిచేరు అవకుఁడు
ఇతరు అభిజిత్తు చేరుగల ముహూర్త
ముఁడిగలది అది మధ్యాహ్నము చేరును
అనగా ౧౨ గంటలపయము తెలిపెడిది.

అభిజిత్ గోత్రము — పోతకర్మ జీవ
గణము చూడఁడు.

అభిధ — అక్షర చూడఁడు.

అభిధానవింశతామణి — శైవసాధన
మునకు నిధుంటువు. హేమచంద్రుడు కర్త.

అభిధానరక్షమాల — ఒక నిధుంటువు.
హారామధుఁడు కర్త.

అభినందన తాళము — తాళములు
చూడఁడు.

అభినందనవాధుఁడు — శైవసాధనము
నాకలు (సీతములుచూడఁడు) చీర చిహ్నము
మండలము ఇత్యుతవంశక్షత్రియుడు. లంత్రి
కంబలరూప, తల్లి సిద్ధార్థదేవి, జన్మస్థాన
మయోధ్య, పాడపు కెగింధనపులు (ధనమ్మ
మూకున్నర మూర), వర్ణము నువర్ణచ్చాయ,
ఆయువు ఏటదిలక్షలు, గణధనసంఖ్య
౧౦౩, విర్యానిశ్చలము నుమేరశిఖరము
(శిఖరీక లే అటు - అర్జున పర్యవశిఖరము),
సోద్యునిలక్షలతోట పాగర్, అని చీర
గూర్చి చెప్పుటచేసి

అభినయ (భరత) శాస్త్రము —
అభినయశాస్త్రము లే భరతశాస్త్రమును
చేరు సర్వసాధారణముగ ప్రచారమం
దన్నను, నిజమున నీశాస్త్రమునకు గంధర్వ
వేదమునందలి భావాభ్యాసమునని చేరు
శాస్త్రమే బట్టెడిది.

‘గాం’ అనిన గానమును ‘ధర్వ’ అన ధరిం
చినవారు గాన, గాంధర్వ అనబడుదు.
వారి పూటంధమిగ్గ గాంధర్వమని యర్థము
ఇది పుర్వము, సీతము, వాద్యము అనబడు
తెయ్యతి క సై పుణేబిహేమము దెలుపు విద్య
యని భావము తమిష్యును గాంధర్వవేద
మనియు, నిది సామవేదమున కుపవేద
మనియు, శాస్త్రగ్రంథములందు వాడి
యున్నాడు. గాంధర్వవేద విశ్వరూప
మని చెప్పుటచేసి

గాంధర్వవేదమునకు భావాభ్యాసము,
రాగాభ్యాసము, తాళాభ్యాసము నని
మూడభ్యాసములు కలవు. అందు భావా
భ్యాసమున కభినయశాస్త్రమనియు, వాక్య
శాస్త్రమనియు, భరతశాస్త్రమనియు వ్యవ
హరనామములు ప్రచారమనందియున్నవి.

అదియే వస్తుత మివాద్యమున వాయు బడునది.

ఇంక రాగాధ్యాయమునకు సంకీర్తకాస్త్ర మని వ్యవహరికనామము మరియు తెల్లకాస్త్ర రాగాధ్యాయ తాళాధ్యాయములు కలిసి సంకీర్తకాస్త్ర మనియెదరు. ఎవరెట్లున్నను, భావ, రాగ, తాళాధ్యాయములయందును నీకాస్త్రము కొలువొలక పరవ్వవిద్యాధిపతి యగు వరమేశ్వరస్వామి వెలువడి, రాను రాను భావము ప్రకటించుటయే (పద్య) వినియోగముగా గల నాటకములగు (నాటకములు - ౧ నాటకము, ౨ ప్రకరణము, ౩ తాళము, ౪ ప్రహసనము, ౫ ధీమము, ౬ వ్యాయోగము, ౭ సమవాతారము, ౮ వీధి, ౯ అంగము, ౧౦ శ్లోకావ్యుగము) ఉపయోగమున ప్రధానాంగములుగ నెన్నుకొనబడినవి ఇది బహుశః నాటకరచనాసాహిత్యకాలమున నీవద్దిక జరిగియుండనోవు. నీటికిని నాటక ప్రదర్శనములకు భావప్రకటనయు, రాగ ప్రకటన (రాగయుక్తమని భావము) యు, తాళ నియతీయు, ప్రధానాంగములుగనే యున్నవి.

భావాధ్యాయమునకు భావమును వెల్లడించుట ప్రధానముగ నైకొనబడినది తావదించువానియొక్క భావమని ఇందలియర్థము, దీనిగభినయమనియుఁ జేసకలదు అభినయన = ఎవరుటను నయము యనబోందించు (చూచు వారలకు వినువారలకు సూచించి చెల్పు)ట యని భావము. ఎనుటివారలకుఁ చెలుపుట యని ఎనుగునది ఇంకనుకొందరు భావప్రకటనము అభినయమనియు, వ్యంజకమనియు ద్వివిధముగ విభజించిరి. వ్యంజించుట యన తోపించఁగఁగయుట యని యర్థము.

నందిశీగిర విరచితముగు భరతావ్యవమున వభినయకాస్త్రమందు దీనిగుఱిచి సమగ్రముగ వివరింపబడినది. ఇంకను కృపాంగర తిలకము, రసలేఖ, రసమాలిక, రసవత్సవలేఖ మొదలగు కొన్ని గ్రంథములుయేలవు. దీని మేరకు భావప్రకటనకు కావ్యములు రూపక (నాటక) ములు అనుద్వివిధగ్రంథములే సాధకములు.

అభినయము - ౧. అంగము, ౨. వాచికము, ౩. ఆచార్యము, ౪. సాత్వికము అని చతుర్విధములు.

౧. అంగము - అంగములచే నొనర్చినది, కనుబొమలు, చేతులు మొదలగు అంగములతోఁజూచి ప్రకటించునది. ౨. వాచికము - శబ్దములగు (పాదము) వాక్యముగఁగ, అర్థమైన కాకుపు మొదలగు పర్యవర్తముల నుపయోగించి భావమునెరిగించు ప్రకటనము ౩. ఆచార్యము - శరీరాభరణాగ వదార్థ విరతితో, వానినుపయోగించుచు భావము నెరిగించు ప్రకటనము. ౪. సాత్వికము - స్వేదము, ప్రాశ్నము, రోమాంచ, పర్వరంగ, చేపడు, వైష్ణవ్య, శ్రీ, మూర్ఖలను నెన్నిదివగ వదిలక భావమునెరిగించు ప్రకటించుట.

మరియు నీయభినయమున పదముయొక్క అర్థము సభినయించుట నాట్యమనియు, వాక్యముయొక్క - అర్థము సభినయించుట న్యత్యమనియు, అర్థము పనుసరించు మనో సౌరమైన తాళముతోఁగూడి, పర్వరంగుల ననుసరించి యడుగులువేయు గాత్రచేయము స్ఫురేమనియు వాడెలుచుచుండును. ఇట్టి స్ఫురేమను పురుషులు కఠిన్ర యోగముగ నామతరీ తాండవమనియు, శ్రీ, సుకుమారముగ నామతరీ లాస్యమనియుఁ జేయు

కలపు నాట్యమున నుపయోగించు కళ
రాగములు ౧౭ వాని గూర్చి వివరింప
బడును

౧ శీర్షి - ఈ అవయవముచే నధిన
యి చుక్రియలు ౧౭ కలపు ౧ ధ్రువము
౨ విధువము ౩ అసూయము ౪ అ ది
తము ౫ క తము ౬ ఆక తము
౭ రావ్యతము ౮ అవసూయము అథో
మఖము ౧౦ నికు చిత్తము ౧౧ ఉక్తిము
౧౨ లోలితము ౧౩ ఎరివాహతము
౧౪ సమము ౧౫ అపరితము ౧
ఉద్వాహితము ౧౬ సౌదర్యము

౨ ద్విక్రియలు ద్విక్రమేణి యి చు
క్రియలు నాట్యకే గులు అగా ద్విక్ర
౨ రసదృష్టులు ౩ రసపాయభావజనిత
దృష్టులు ౪ స చారిత్రావనితదృష్టులు

౧ ద్విక్రియలు ౧౮ ౧ సమదృష్టు
౨ అసోకితదృష్టు ౩ పాచిదృష్టు ౪ లో
కితదృష్టు ౫ ఉల్లాకితదృష్టు ౬ అవలోకిత
దృష్టు అనుష్ఠితదృష్టు ౮ విశోకిత
దృష్టు ౯ పాశ్చాత్యగతిదృష్టు ౧౦ యాతదృష్టు
౧౧ నిమిలితదృష్టు ౧౨ అర్ధనిమిలితదృష్టు
౧౩ అస్థిలితదృష్టు ౧౪ అర్థ అదృష్టు
౧౫ క తదృష్టు ౧౬ అ తస్మిలితదృష్టు
౧౭ ఉత్సాహదృష్టు ౧౮ వ్యావర్తదృష్టు

౨ రసదృష్టులు ఎన్నిది విధములు
౧ శాంతదృష్టు ౨ కరుణదృష్టు ౩ హాస్య
దృష్టు ౪ రాగ్రదృష్టు ౫ వీరదృష్టు
౬ భయోకదృష్టు ౭ భీభక్తదృష్టు
౮ అదృశ్యదృష్టు

౩ రసపాయభావజనితదృష్టులు ఎన్నిది
౧ స్థిగ్దదృష్టు ౨ హృదయదృష్టు ౩ ఊ

దృష్టు ౪ కృష్ణదృష్టు ౫ తృప్తదృష్టు
౬ సభాదృష్టు ౭ జగముదృష్టు ౮
విక్రితదృష్టు

౪ స చారిత్రావనితదృష్టులు ఇరువది
౧ శూన్యదృష్టు ౨ మలినదృష్టు ౩
౩ శ్రాంతదృష్టు ౪ లజ్జాదృష్టు ౫ కంకిత
దృష్టు ౬ విషాదదృష్టు ౭ లలితదృష్టు
౮ ముకుళదృష్టు అర్థముకుళదృష్టు
౧౦ గ్లావదృష్టు ౧౧ జిహ్వదృష్టు
౧౨ కు చిత్తదృష్టు ౧౩ వితర్కితదృష్టు
౧౪ అభిరదృష్టు ౧౫ అకీకరదృష్టు
౧ విభాసదృష్టు ౧౬ విభావదృష్టు
౧౭ విల్లరదృష్టు ౧౮ తలదృష్టు
౨౦ మదిరదృష్టు

౩ తారయ (తారాక్రియ) క టిలో
సల్లగుడుచే నధినయి చుక్రియలు ౯
౧ వేదనము (క వనము) ౨ చలనము (కద
లు) ౩ పాతము (ఎదు) ౪ భ మగము
౫ వేగము ౬ నివర్తనము ౭ నిర్మా
మము ౮ సముద్రుత్తము ౯ పాశ్చర్యము

౪ ఖట (కనరె) ౫ క టిల్లఖలతో
సధినయి చుక్రియలు కొన్నిది ౧ వివర్తి
తము ౨ ఉన్మేషము ౩ హింసము
౪ కు చిత్తము ౫ సమము ౬ తాగితము
౭ మృగితము ౮ నిమేషము ౯ అస్థిరము

౫ ధ్రు (కనుహులు) క్రియలు కను
హుమలతో సధినయి చుక్రియలు ౭ —
౧ భృకుచి ౨ నికు చిత్తము ౩ రేచితము
౪ పాతము ౫ ఉక్తిము ౬ సహాయము
౭ చతురము

౬ సాకము (మర్క) ముక్కుతో
సధినయి చుక్రియలు అయి ౧ సస్యభా

వి. ౨ నర 3 మ దము ౪ సోద్యు
నము ౫ నిరూగితము ౬ వికృష్టము

౩ గండములు (చేట్ల) గండములు
లతో నభినయించు క్రియలు అరు—

౧ కంపితము ౨ కు చితము 3 పూర్ణము
౪ ఊగము ౫ పుల్లము ౬ భేదము

౭ అధరము — అధరముతో నభిన
యించు క్రియలు అరు ౧ వివర్తితము
౨ క పితము 3 విస్మయము ౪ వినిగూ
పితము ౫ స దృశ్యము ౬ సముద్రము

౭ చురుకము (గడము) చురుకముతో
నభినయించు క్రియలు ఎన్నిది ౧ వ్యాధీ
ర్ణము ౨ కృత్రిమము 3 వ క ము
౪ స హారము ౫ నలస హారము
౬ స్ఫుర్తితము ౭ లలితము ౮ లోలము

౧౦ క రము క రముతో నభినయించి
చూపు క్రియలు నాలుగు ౧ గు దరీ
క రము ౨ ర్యగీకరము 3 ఎరవ ర్తిత
క రము ౪ స క పితకరము

౧౧ ముఖక్రియలు ముఖముతో
నభినయించు క్రియలు అరు ౧ భంగ
ముఖము ౨ వ్యాభంగముఖము 3 ఉచ్చా
హముఖము, ౪ విధుతముఖము ౫ వివృత
ముఖము ౬ వివివృతముఖము

౧౨ హస్తము (చేయి) హస్తముతో
నభినయించు క్రియలు చెక్కులుకలపు
అందు ప్రభాసములు ఐదుకలపు మరెయి
నెయ్యెదింటి సుకాంతరభేదము నైదుకలపు
వాని వివరించుము

౧ బాహుప్రకారములు ౧౦ ౧ ఉర్ధ్వ
ప్రకారము ౨ ఆధోముఖము 3 తిర్భ

ప్రకారము, ౪ అవివృత ప్రకారము ౫
ప్రసారిత ప్రకారము ౬ ఆ చిత ప్రకారము
౭ మ దలగత ప్రకారము ౮ స్పృశ
౯ ఉద్వేగిత ప్రకారము ౧౦ ఎఱుమసాచి

౨ హస్త ప్రకారములు ౧౧ ౧ ఉర్ధ్వ
ప్రకారము ౨ అధోమ ప్రకారము 3
పార్శ్వతల ప్రకారము ౪ అగ్రతల ప్రకా
రము ౫ న్యసముఖతలము ౬ ఉర్ధ్వ
ముఖము ౭ అధోముఖము ౮ ఎఱుమ
ఖము ౯ సముఖము ౧౦ పార్శ్వతో
ముఖము ౧౧ ఉర్ధ్వగల ప్రకారము ౧౨
అధోగత ప్రకారము ౧౩ పార్శ్వగత ప్రా
రము ౧౪ అగ్రగల ప్రకారము ౧౫ సము
ఖగతము

3. హస్తకరణములు ౪ ౧ అపేక్షిత
కరణము ౨ ఉద్వేగితకరణము 3 వ్యావ
ర్తికకరణము ౪ ఎరవ ర్తికకరణము

౪ హస్తకేతములు ఉత్తమము మధ్య
మము అధమము అని త్రివిధములు
౧ ఉత్తమకేతములు మూడు ౧ లలా
టము ౨ భుజమధ్యము 3 మధ్యము
(నడము) ౨ మధ్యమకేతములు ఐదు
౧ కళాలము ౨ అధరము 3 ఎఱుమము
౪ కటి ౫ ఉరువులు 3 అధమకేత
ములు అరు ౧ నాభి ౨ కృతము
3 ప్రవాగము ౪ మణి భము,
౫ హనువు (చేతి లి మోచి ధృగము)
౬ క రము

౫ హస్తక్రియలు ౨౦ ౧ విసర్జము
౨ భాసము 3 రక్షణము ౪ సత్వేష
ణము ౫ మోక్షణము, ౬ విశ్లేషము,
౭ అంధోకము, ౮ నిగ్రహము ౯ ఎరి

గ్రహము, ౧౦ ఆకర్షణము, ౧౧ వికర్షణము, ౧౨ వియోగోత్కర్షణము, ౧౩ తాడనము, ౧౪ మోదనము, ౧౫ భేదనము, ౧౬ ఛేదనము, ౧౭ పోటనము, ౧౮ ఆవశ్యము, ౧౯ తర్జనము, ౨౦ తోదనము.

ఈ హస్తముతో నభినయించు కీయలగు బాహుప్రచార కీయలు, హస్తప్రచార కీయలు, హస్తకరణములు, హస్తక్షేత్రములు అను నైదింటి మతాంతరముగ వేరు గ్రంథములందు వేరుగ వైగువివరింపబడినవి. వానిని వివరింతుము.

౧. మతాంతరహస్తక్షేత్రములు ౧౩ (కవచములు) - ౧ ఉభయపార్శ్వములు, ౨ అగ్రము, ౩ పృష్ఠభాగము, ౪ ఉత్తరము, ౫ అధోభాగము, ౬ లలాటము, ౭ క్రవణము, ౮ స్కంధము, ౯ మక్షము, ౧౦ నాభి, ౧౧ కటి, ౧౨ శిరము, ౧౩ శిరచ్ఛేదము.

౨. మతాంతర సాయత (కలుషణుడిన లేక మార్పణుడిన లేక చేర్చబడిన) హస్తములు ౩౨- ౧ పుష్పపుట హస్తములు, ౨ చతురక్రము, ౩ స్వస్తికచక్రము, ౪ కర్తరీప్రస్థపీకము, ౫ అవహిత్తము, ౬ వర్ధమానము, ౭ పతాకప్రస్థపీకము, ౮ ఉత్తానవందితము, ౯ కలశము, ౧౦ మక్షవందితము, ౧౧ మిత్రోత్సాగము, ౧౨ ఉత్సాగము, ౧౩ తిలకము, ౧౪ నాగబుధము, ౧౫ వైష్ణవము, ౧౬ అజాఠి, ౧౭ కళటము, ౧౮ శిఖము, ౧౯ చక్రము, ౨౦ సంపుటము, ౨౧ కర్కటము, ౨౨ కటకవర్ధమానము, ౨౩ గజదంతము,

౨౪. నిషిద్ధము, ౨౫ శేరుదము, ౨౬ ఖట్యము, ౨౭. కిలకము, ౨౮ ముజాలము, ౨౯. వల్లభాయితము, ౩౦. రతామోదము, ౩౧. శివలింగ హస్తము, ౩౨ హోలహస్తము.

౩. మతాంతరఅసంయుతహస్తములు ౪౫- ౧ పతాకహస్తము, ౨ త్రిపతాకము, ౩. అర్ధపతాకము, ౪. కర్తరీముఖము, ౫ మమూర్రాస్థము, ౬ అర్ధచంద్రహస్తము, ౭ చంద్రకళాహస్తము, ౮ అరాలహస్తము, ౯. శంఖమండము, ౧౦ ముష్టి, ౧౧ శిఖరము, ౧౨ కపిదము, ౧౩ కటకముఖము, ౧౪ సూచీముఖము, ౧౫ అర్ధసూచీముఖము, ౧౬ పద్మకోశము, ౧౭. బాణహస్తము, ౧౮ సర్పశిరము, ౧౯ చలసర్పశిరము, ౨౦ సర్పచతురము, ౨౧ మృగశిరము, ౨౨. సింహముఖము, ౨౩. లాంగూలము, ౨౪. అలపల్లవము, ౨౫. చతురము, ౨౬ ఖండచతురము, ౨౭ భ్రమరము, ౨౮ హంసాస్థహస్తము, ౨౯. హంసము, ౩౦ చందక హస్తము, ౩౧. ముకుళహస్తము, ౩౨ ఉత్తరనాభము, ౩౩ తామ్రచూడము, ౩౪ మణిహస్తము, ౩౫ గజమండహస్తము, ౩౬ త్రిశూలహస్తము, ౩౭ ఖంజహస్తము, ౩౮ కపిలహస్తము, ౩౯ భంజాలహస్తము, ౪౦. సాంగకహస్తము, ౪౧ సర్వరంజహస్తము, ౪౨. యష్టికహస్తము, ౪౩. స్వస్తికహస్తము, ౪౪ విరళహస్తము, ౪౫ రాజమండలము

౪. మతాంతరహస్తప్రాణములు ౧౨ - ౧ ప్రపాకము, ౨. కుందితము, ౩. కేదితము, ౪. పుంజకము, ౫. అపశిష్టికము,

తక్కిన విశేషాధికారములు ౨౧
౧. సంపాదము, ౨. సమపాదము, ౩. స్వ
స్థితి, ౪. వర్తమానము, ౫. సంధ్యావ
ర్తము, ౬. చతురశ్రము, ౭. పార్శ్వవిధము,
౮. పార్శ్వపార్శ్వగతము, ౯. పార్శ్వగతము,
౧౦. పక్షానుకృతము, ౧౧. పరావృ
త్తము, ౧౨. పుష్కరానలము, ౧౩. ఎ
పాదము, ౧౪. గ్రాహ్యము, ౧౫. వైష్ణవము,
౧౬. శైవము, ౧౭. గారుడము, ౧౮. వృష
భాసము ౧౯. సమసూచికము, ౨౦. విష
మసూచికము, ౨౧. చంద్రసూచికము

భూచారులు ౧౬ ౧. సమపాదము
౨. అర్ధగతి, ౩. స్థిరావర్తము, ౪. తయ
పితము, ౫. ఊహ్యతము, ౬. తాడి
తము, ౭. బద్ధము, ౮. జనితము, ౯. జన్మ
దితము, ౧౦. స్వ దితము, ౧౧. శక్తి
స్వము, ౧౨. అవ్యతితము, ౧౩. సమా
పాదము, ౧౪. సమత్వము, ౧౫. ఎకా
గతము

అకాశచారులు ౧౬ ౧. అతికాంతము,
౨. ఉద్భవజానము, ౩. సూచిక సూచక
పాదము, ౪. విద్యుద్భాసము, ౫. దండము
౬. భజనకాంతము, ౭. దోహదము,
౮. ఉద్భవము, ౧౦. అక్షిప్తము, ౧౧.
మృగభూతము, ౧౨. పార్శ్వకాంతము,
౧౩. అపహ్లాతము, ౧౪. భ్రమము, ౧౫.
అవిధము, ౧౬. అలాతము.

భూమిమండలములు ౧౦ ౧. భ్రమ
తము, ౨. శక్తికాంతము, ౩. సమము,
౪. స్ఫులికము, ౫. అధ్యుద్భవము, ౬. పుట్ట
కము, ౭. ఎకస్థితి, ౮. అపహ్లా
తము, ౯. అపహ్లాతము, ౧౦. అపహ్లాతము.

అకాశమండలములు ౧౦ ౧. అతికాం
తము, ౨. దండము, ౩. సూచికము,
౪. అలాతము, ౫. విద్యుత్తము, ౬. పి
తము, ౭. కాంతము, ౮. పరితమచరము,
౯. వామావిధము, ౧౦. పరితమ

కరణములు ౧౦౮ ౧. తలపుష్ప
పుష్పము, ౨. లీనము, ౩. వర్తితము, ౪. పరి
తము, ౫. మండలస్థితి, ౬. మత్స్యస్థి
తి, ౭. అక్షిప్తస్థితి, ౮. అర్ధస్థి
తి, ౯. పుష్పస్థితి, ౧౦. దిక్స్థి
తి, ౧౧. స్థితి, ౧౨. అందితము,
౧౩. అపహ్లాతము, ౧౪. సమభ్రమము,
౧౫. ఉద్భవము, ౧౬. స్వస్థితి, ౧౭. దిక్
స్థితి, ౧౮. అర్ధస్థితి, ౧౯. అక్షిప్తము,
౨౦. కటిస్థితి, ౨౧. కటిస్థితి, ౨౨. కటి
స్థితి, ౨౩. భజనకాంతము, ౨౪. అక్షి
ప్తము, ౨౫. నికుంచితము, ౨౬. సూచికము,
౨౭. ఉద్భవజానము, ౨౮. అర్ధస్థితి,
౨౯. మత్స్యము, ౩౦. అర్ధమత్స్యము, ౩౧. కేవల
నికృష్టము, ౩౨. లీనము, ౩౩. పరితము,
౩౪. దండము, ౩౫. పాదాపహ్లాతము,
౩౬. సూచికము, ౩౭. భ్రమము,
౩౮. భిన్నము, ౩౯. భజనకాంతము,
౪౦. అకాశభిన్నము, ౪౧. అక్షిప్తము,
౪౨. అర్ధము, ౪౩. తలవిలాసము, ౪౪.
అలాతము, ౪౫. పార్శ్వవిధము, ౪౬.
చక్రమండలము, ౪౭. ఉద్భవము,
౪౮. అపహ్లాతము, ౪౯. కుంచితము,
౫౦. దోహదము, ౫౧. విద్యుత్తము,
౫౨. విద్యుత్తము, ౫౩. పార్శ్వకాంతము,
౫౪. విసమభిన్నము, ౫౫. విద్యుత్తము,
౫౬. భజనకాంతము, ౫౭. అర్ధస్థితి,

౧౮. చతురము ౧౮ కటిభ్రాంతము,
 ౬౦ వ్యంజితము, ౬౦ చక్రాంతము, ౬౩
 దైశాఖ్యోదితము, ౬౩. వృద్ధిభక్తుడీతము,
 ౬౪ వృద్ధిభక్తిదీతము - ౧ అభిక్రాంతము
 ౬౬ విశ్లేషము, ౬౭ వివర్తితము, ౬౮
 గజశ్రీతము, ౬౯ గండమాచితము
 ౭౦ గరుడపుత్రము, ౭౧ తలపాపిటీ
 తము, ౭౨ పార్వతీహనుప్త, ౭౩ గృహ్య
 లీకము, ౭౪. సూది, ౭౫ అరసూచి,
 ౭౬ సూచీనిధము, ౭౭ హరిగర్భము,
 ౭౮ హరివృత్తము, ౭౯ దండపాదము,
 ౮౦ మయూరలలితము, ౮౧ శ్రేణి
 తము, ౮౨ సమృతము, ౮౩ సర్వీతము, ౮౪
 కలిహస్తము, ౮౫ విసర్జితము, ౮౬ అప
 క్రాంతము, ౮౭ నితాబము, ౮౮ స్థలితము,
 ౮౯ శివామిశ్రీతము, ౯౦ సింహశర్మితము,
 ౯౧ అపహృతము, ౯౨ వివేకము,
 ౯౩ అలకాశ్రీతము, ౯౪ జనితము, ౯౫
 ఉపస్థితము, ౯౬ తలసంఘటితము,
 ౯౭ ఉద్విగ్రహము, ౯౮ విష్ణుకాంతము
 ౯౯ లోలితము, ౧౦౦ ముద్రస్థలితము
 ౧౦౧ సంభ్రాంతము, ౧౦౨ విష్ణుభ్రమము
 ౧౦౩ ఉద్భవితము, ౧౦౪ శోకటాస్యము,
 ౧౦౫ ఉపవృత్తము, ౧౦౬ వృషభశ్రీ
 తము, ౧౦౭ నాగావస్థితము, ౧౦౮
 గంగావతరణము.

పాదక్రియలు (పాదములచే చేయబడు
 అడుగులకు) ఈశాన్తమున అడుగులనియు
 అదివలనియు, గంతులనియు, సాధారణముగ
 నెమ్మదిగ చేయబడుచున్నప్పుడు వాడుకచేయ
 లులపు, ఆ యడుగులే త్వరితముగ చేయ
 బడుతేరు కున్నదినియు, చేయబడుచు, అల్ప
 లనియు, మొగ్గలు మెరుములనియు వాడుక

చేయబడు అడుగులును. పాదముల నెత్తి
 చేయబడు ఎగురులకు చాచియనియు, మండల
 మనియు, స్థానములనియు, తేలుకలపు

శిరము మొదలు పాదపర్యంతమువఱకు
 అంగపా గ ప్రత్యంగాధిరము క్రిమిలనియు
 తాండవయనియు, లాస్యములనియు ద్వివిధ
 భేదము లది ముచ్చుచివరింపబడియెనున్నది
 అంగాశ్మకటి - ౧ మూగము, ౨ కుండలి,
 ౩ శుద్ధము, ౪ విలాసము, ౫ దేశముము,
 ౬ బహురూపము అను మత్స్యభేదములు
 అరగి పుడ్రెయి నెరుగులైనది మరియు
 నీ పుడ్రెయిను బిశ్మకటి ౧ భావ
 తము, ౨ శుద్ధపద్ధతి, ౩ బహురూపము,
 ౪ దండలాభము, ౫ ప్రేఖావద్ధతి,
 ౬ ప్రేణావద్ధతి, ౭ కుండలివృత్తము,
 ౮ భాండము, ౯ రాసశ్రీధ, ౧౦ మానీష
 కము, ౧౧ చిత్రపద్ధతి, ౧౨ తేజ్యపద్ధతి,
 ౧౩ చక్రీ, ౧౪ కౌముద్యవృత్తము,
 ౧౫ చాక్రీవృత్తము, ౧౬ కోలాటము
 అని పనునారు తెరంగులుగ నేర్పడి మొత్త
 ము (౧౨ X ౧౬ =) ౧౯౨ విధములుగ
 భేదములై తనరారెడివి

అధినవకాళిదాసు — ఈతనిది దిగ
 నామము. ఈతనిచేయ జగన్నాథమూర్తియను
 కాళిదాసు (సామ్యుత్తరవి) మామము

అధినవగుప్తాచార్యుడు (మహామహీ
 శ్వరాచార్యుడు) — ఈ మహామూర్తుడు
 కాళీరసవంశీయము. శివభక్తుడు. ప్రత్యర్థిజ్ఞ
 వైషమ్యమునకు గర్వ ప్రత్యర్థిజ్ఞ యన
 తానే (౪౪ మేనవ్వరుండగు) శివుడని తెలిసి
 కొనుట కర్థము. జగత్తు శివస్వరూపుడనగు
 శివునిండి చేరువవార్థమని యాచనమనము

మాకు యనువది ఈతని మతమున
 వచాభిమే దాని సుబుధమున వత్సరింప
 యుండక మరుగ పడునయ్య, జ్ఞానోదయ
 మగుటతో, ౭ భవిముక్తి కల్గెనయ్య
 కళిండు ముక్తు ధనియు సీతనిమతము ఈ
 మహాత్ముని జ్ఞానము మహిమ హేళన
 రావచ్చు దనుచునుచుంటు

అభిన్యాన సన్నిపాతము — సన్నిపాత
 దోషము చూడఁ

అభిభూతిభయాదసూనతః సుఖము
జ్ఞప్తి నదామమానసః — భది నాస్మిన్మత
 లోకోక్తి మానవ మేలు అమమామునూడి
 తోచుచుకొనుటకు పాగునును సాఖ్యమును
 కూడ వదలిపెట్టెదని భావము

అభిమంచకులగోత్రము — అర్జునైశ్వల
 ౧౦౨ గోత్ర ములలో కాకా (వైశ్యగోత
 ములు చూడుడు) ౯ ము వకులగోత్రము,
 ౬ కాశ్యపుగోత్రము (౨) సప్తగోత్రము
 యాజ్ఞవల్క్యులన, యాశ్వుల్యులనగుచు, అప
 మౌళిమూత్రములు యాశ్వులు వచూ
 గ్రంథ మాద్యంక వర్ణాద అయులేమయ
 దేవత, (భార్య) అమృతాం, మేకప్రత
 స్థానము, అమృతాంబోధి తటాకము,
 జలము లక్ష, దీపములు ౧౦, తేత్ర సంఖ్య ౩౦,
 భోజనమహాదానములు దానము స్థలికాయ
 వర్ణనీయము.

అభిమన్యు భేరా (అమీన్) — కురుక్షే
 త్రమునందు అమీన్ దిబ్బకలద అభిమన్యుని
 దిబ్బయని యర్థము ఇచట సభిమన్యుడు
 మృతినందెట, మరియు సీతాపును చక్రా
 భ్యవనియు ననుటలకు అనగా శ్రీకృష్ణ
 సైన్యస్థానమని యర్థము మరియు నిచటనే

అదిలి తపనలొచ్చి సంతానముగ నెనట ఈ
 ఉన్నతిసలి ఉత్తరదక్షిణములకు లేచువేల
 అడుగులను కూర్చువదమరలకు వచ్చిది
 వందల అడుగులను ఉంచును ఇరువది
 మైళు లెండులు ముప్పది అడుగులవరకు
 నెత్తుకలది ఈ దిబ్బపై అదిలి దేవాలయ
 మును, దానింట్లో ౯ దేవదేవతలు నిలిచిన
 అహోలత గామమునకులకు దీనికి
 కూర్చుగా సూర్యకుండము సరస్సులకు
 మిరియు దానికి లక్ష్మియుముగ సూర్యదేవ
 స్థానమున్నది, అది సూర్యజగ్రస్థానము

అభిమన్యుడు — పాదపదుభ్యముడగు
 వద్దనుకు (శ్రీకృష్ణపాదయుగ) సుభద
 య ౪ జనించిన కుమారుడు ఇతనికి
 బలరాముని సుతయుగ కళి రీఖయు, మత్స్య
 దేశాధీశుడగు విరటుని కుమార్తె ఉత్తరయు
 నిరగ్గురు భార్యలు భారతయుద్ధమున పద్మ
 పూసాన గరమన మనసవాయు అప్పటికి
 ఉత్తర గర్భవృద్ధియు ది విదవ పరీక్షిత్తు
 గనకు కాన పరీక్షిత్తునుండతని సుతుడై
 వీరి వంశము పోసి చెను

అభిన్నరి — సామంతులచోకము చూడుడు
అభిసార, అభిసారి లేక హజర
దేశము — ఈదేశము నిర్జల (Jhelam)
 నదిని చంద భాగ (Chenab) నదిని
 మధ్య దేశమని పరీక్షింపకు Dr Stain
 పండితుడు కొంతవరకు దీని సంగీతంబును,
 శవనలనుమను భూమియును, మధ్యభాగ
 మును, క్రిందిభాగమునందలి కొంతల ప్రదేశ
 మును, ఇప్పుటి కాశ్మీరరాజ్యమునందలి రాజా
 పురి (ఇప్పుటిదేని రాజ్ పురి) యను చరగనా
 యును కలసి అభిసారదేశమై యుండెనని
 యభిప్రాయమడి యున్నాడు గ్రీకు చరిత్ర

కారులు దీనిని అభిహూన్ అని పిలుస్తారు. ఇప్పుటి పెపావరు దివిజుకు వాయవ్యదిశ యందుండునదిగి పెక్కొన్న ఎల్లమెన్నా మహాభారతము సభాపర్వము ౨౭ అధ్యాయమున అర్జునుడు జయించితిల చెప్పబడినది కర్మపురాణము అది ౬ అధ్యాయమున దీనినిగూర్చిన పత్ర ఫలకం.

అభిహూ (Abihu) — హిబ్రూయీ అరోన్ (Aaron) కుమారుని పేరు. శత్రువుల దేవుని యాజ్ఞను తిరస్కరించి యిన్ని వేల గొల్లలుడివ్వఁడు. 'నాక దీ యని శత్రువులము, పురుషనామము (క్రైస్తవ నామములు చూడఁడు)

అభీరదేశము — ఈదేశముయొక్క ఎల్లలూ గూర్చి నిర్ణయించుటకు పరిశ్రమలు చాల కుష్టమి. విష్ణుపురాణము పురమాధ్యాయమునను, బుద్ధ దేవురాణము వస్తవాధ్యాయమునను, సింధుది అభీరదేశమునందా పవ హిమచలదిగ ప్రత గాఢబడినది మహాభారతము సభాపర్వము 3౧ అధ్యాయమున అభీరదేశము సముద్ర ముదనుక సరస్వతీ నది తీరముగఁ జెప్పబడినది మరియు నిగు సోమనాథక్షేత్ర ముండునది యందే వివిధ పు బడినది తారాశత మను గ్రంథమున అభీరదేశము తఁగిన్నది బహుపుతీరముదనుక కొండగా దేశపు హద్దునది వ్యాపించిన దేశమని చెప్పబడినది. శ్రీ కుచరిత్రకారు అభీరదేశమున బేరయా యని వ్రాసియున్నారు MacOrindle అనువాదఁడు సింధునది పాదులె డెల్టానేర్పర్చుకడ మాన్యుతీరమందుండెని వ్రాసెను Sir Henry Elliot అను పరిశీలకుడు సముద్ర తీరమునూడి దేవ భువము వర కభీరదేశమని తన దీ

Supplemental Glossary Vol I, II, III యంగ వివిధ వేను W Sooff అను గ్రంథకర్త గూర్చుకు దేశ దేశములయొ సూరత్ గర మాదేశములోనిదే యనియు నభిపాయపడియును. శత్రువాడి ముఖ వ్యూహము అల కాన్యాయదిగ్భాగ ప దేశ సీమల కభీరదేశమునదిగ తాపని ఎల్లదగి యున్నది విరు తి త్తరమహావ్రాహ్మ నతులను, గజరాతుభాగ (కర్ణిమ ఇండియా) సీమల నేర్పులు (అభీరదేశము మామంబు) రాజపుత్ర శాఖలు 3 లోను కీచి యను జేరుగల (హి దిపాలల) కవి ౨ వ శాఖ గను చంద్ అను జేరుగల (హి దిపాలల) ౩వ పది యవశాఖలయొ భయము నెరు గని శూరులగఁ అభీరులని విరుదనామము గలవా రాశూరులని వ్రాసియున్నాఁడు విరి పాలనుండియే అభీర దేశమని జేరుగల్గెనని చెప్పబడినది

అభిహూత నరస్సు — ౩ లింటి అచ్చోదము (కాత్తిరదేవుడు చూడఁడు).

అధువనగణము — ఇది విశ్వబాష్టాగుల యందొక గణము ఇ దైవగోత్రములు చెప్పబడినది (నే మశాఖవిశ్వబాష్టాగులు చూడఁడు) ౧ అధువనగోత్రము అధువన త్వష్ట విశ్వహూవ (త్ర యార్హేయ ప్ర) ౨ భద్ర దత్త దిగోత్రము అధువ త్వష్ట విశ్వహూవ తి హూవ భద్రదత్త (పంచాంగేయ ప్ర) 3 కాండవగోత్రము చంద్ర దత్త విశ్వగోత్రం, కాండవ (త్రయార్హేయ ప్ర) ౪ విశ్వహూవగోత్రము విశ్వ హూవ, అలహూ, విశ్వగోత్రం (త్రయార్హేయ ప్ర) ౫ త్రిముఖగోత్రము కాండవ కవి త్రిముఖ (త్రయార్హేయప్ర).

అభూత్యగోత్రము — నిర్భవగణము
చూచుడు

అమరకంఠకము — ఇది తొల్లింట మేఖల
వర్షతమపైనున్న తేల్తము. ఇప్పుడు మధ్య
రాష్ట్రములందు (C P) గొప్పదానా వరగ
కాలో నున్నది తింగాల్, నాగపూర్
ఇరువదాఁచి బిలాసపూర్ కట్టల మధ్యలైనపై
పెద్దారొట్ల పీఠమనకు ౨౩ మైళ్ల దూరమున
నున్నది తొల్లింట అమరకంఠకుఁ డను
నేమఁగల రక్కసునితాల్చి ఇవట కేటల
భారయెంటులు జలపాతమునుండి నర్మదఁ
జోహిల శోణాభద్రానదులుత్పన్నమై వేర్వేరు
దిశలకుం జనియెడివి ఇచటికి కఠిమరుమార
మున దూర్కండేయతేల్తమును గుఱిల
కావలిస్తావమున కలపు మఱివి కానిదాగు
జన్మించినతావు కేటాశ్రమము (దీనిగుఱిన్చి
మల్లదేశము చూచుడు). కానిదాగు మేఖ
సందేశమున అమరకంఠమని ప్రాసన తా
విడియె. (ఉపపద్యదేశము చూచుడు)

అమరకూటము (వర్షతము) — అమర
కంటము (వర్షతదేశము) చూచుడు.

అమర గంగానది — కాశ్మీరదేశము
చూచుడు.

అమరనాథము — కాశ్మీరదేశమందలి
(హిమవంశగరి) తైరవఘటి వర్షతముపై
నున్న శివతేల్తము. అమరగంగానదీతీరము
(దీనిగుఱిన్చి కాశ్మీరదేశము చూచుడు).

అమరనాథన గోత్రము — కన్య ఉప
గణము చూచుడు.

అమరసింహుడు కవి — ఈతఁడు
సంస్కృతకవి. తాష్టాంశు విశ్రమార్క మహా
రాజాస్థానమున పుట్టెనులనఁబడెన విశ్ర

త్కల్పలలో నొకఁడు (విశ్రమార్కరాజాస్థాన
నవరత్నములు చూచుడు). ఈతఁడు రచించి
నది నామలింగానుశాసనమను పేరుగల
అమరకోశము. దీనితోగల అమరమని వాడుక
నామము కలదు ఇది సుప్రసిద్ధివిధులు
వగుట వేరుగ వ్రాయువ్యక్తలేదు అమర
వర్ణ క్రమమునగాక, వర్ణముల అనుకరణతో
శ్లోకరూపమున రచించిన విధములు

అమరాంతద్వీపములు — ఇందుగా
ముఖ్యమైనది శ్రీపెరిద్వీపము. అమరాంత
ద్వీపములు మూవెవర్షద్వీపములకుగా తెలిసి
నవి వ్రిటివారివి. మాలియన్ ద్వీపముల
కు తీరముగనున్న వగవపుచెట్లద్వీపము.

అమరావతి — ఈపేరుగల పురము లోక
ములు కలవు. తొల్లింట సగరహారమును
ఉపనామముగల అమరావతిపురము అటగ
దేశమునందుండెను అది యిప్పుడు ఆఫ్ఘాను
స్థానములోని జలాలాబాద్ నకు పశ్చిమముగా
నగరానినటను చిన్న పల్లెటూరు జాటియన్న
పాడుదిబ్బలుగ నున్నది ఇంకొకటి మధ్య
రాష్ట్రములందు (తొల్లింటి విద్యుత్) నేటికిని
అమరావతియనటనుచున్నట్లు. వేరొకటి
యూధదేశమున కృష్ణానదీ తీరమున తెజ
వాడకు (తొల్లింటి విజయవాడ) పశ్చిమముగ
గా మైళ్ల దూరమున ధరణికోట గ్రామము
నకు దక్షిణముగా నది దక్షిణతీరమున
నున్నది ఇట నొక తొడ్డపూటము కలదు.
దీనికోకప్పుడు నాగరాజదేశమని పేరుండనట
ఇచటి స్థూపముండిన వనము నాంధ్రతాస్థులు
క్రి. శ. 320-3౮౦ మధ్యను నాటిరని
కాసనము కలదు.

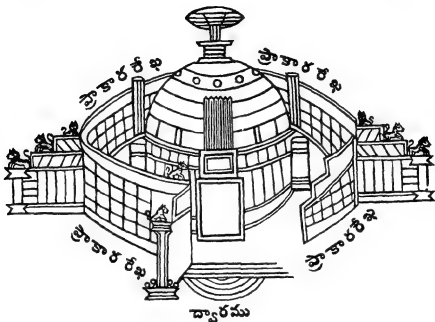
తెజవాడనుండి ముప్పదిమైళ్ల దూరమున
న్నది గుంటూరుమండలముననున్న పాడు

పడిన తొల్లింటి రాజధాని (అంధ్ర దేశము చూడుడు) మరియు (వాసిరెడ్డి వెంకటాద్రి నాయుడు చూడుడు) వాసిరెడ్డి వెంకటాద్రి నాయుని పరిపాలనకాలమున నిలకొక వృద్ధ స్థూపమునకు చలువ మూర్ఖులరాళ్లు మొదలగునవి దొరకైన దీయమరావతియె. శ్రీ. మ. మొదటి కళ్యాణకాలమునాటి నానెములు కొన్ని యిటదొరకుట సేవలము నాపూర్వ కాలమున కట్టణమైయుండెనని తెలుచున్నది కట్టణమునైన యానవాల్ల గణపయ్యెడిది. నడిటిరమందు కైగ దేవతమునటలతోచెడిది. (అమరావతిస్థూపము చూడుడు)

అమరావతి స్థూపము — ఇది గుంటూరు మాడలము సరికెడలి తాలూకాలో కృష్ణా నది దక్షిణతీరమున మునీరు కృష్ణయందు సంగమింపరాకాశ్రయ తెదరుగనన్న గ్రామము పూర్వపురియొక్క ఉపరాతముననే యున్న ధిరణికోటయగు గలసి యొక కట్టణమై కొప్పు వైభవముల ననుభవించిదిగ నుండెను ఉపరాతమున గల విగ విగోడలు తాము బ్రాహ్మణ, బౌద్ధ కలహములగు బ్రాహ్మణులకు సహాయపడితిమని గర్వముగ వల్లుచుండదు అమరావతియందఁ గల బౌద్ధస్థూపము దేశవ సిద్ధము. దీనియందు బుద్ధభగవానుని ఎముకముక్క యొకటి యున్నదట దీనిని జట్టియున్న ప్రాకారము లలో నొకటి నాగార్జునసిద్ధిండు కట్టించె నందున నాగార్జుననియొక్క యి మిప్రాంత సీమయందే కల్పావతరాలాకాలో నాగార్జు నుని కొండయను పేరయలగుచున్నది. దాని తొల్లింటిపేరు విజయపురియనియండెననియు, అమివ్యవస్థకువశాలను స్వపులు అప్రాంత సీమ నెలచుండినయొ, అచటతం గతివదు

మారమున్న నాగార్జునసిద్ధిని యాశ్రమ ముడిన తావుగలదనియు, పరటివా రను చున్నారు అటఁ ద్రవ్యబడిన శాసనముల మేర కారాల పాలనకాలమున నది మహా సాంఖ్యికవాదబౌద్ధమున కునికిట్టుగ నుండ వలెనని తెలుచున్నది ఇటఁ బ్రాజ్ఞాప్రసాద మున దొరకైన ఎముకముక్క బుద్ధభగవా నునిదిగనెంచి బౌద్ధులు సారవాదమునందలి మూలగంధకమునీవలమునందూది పూతుచు చున్నారు ఇక నమరావతిస్థూపము నకొకచక్క వర్ణనాడే భగవానుని ఎముక ముక్క నూది నిర్మించినదిగ వరిలకులకు చూచుదుగాని శాసనవిద్యనములు లేకున్నది స్థూపములందలి ప్రతిభాగమును దేనికో చిహ్నముగ నుడుకుట దానిపైనుడు మూడు ఛత్రములు దేవ, మానవ, నిర్వాణ పదవిహ్నుములట అసలు స్థూపమే మేరు వకు చిహ్నముట.

అమరావతి దను కేశ్వర శివక్షేత్రము కలదు. దీని కీపా రెవాసులు కడుగడు భక్తితో విసేతులొన్న పూజుతురు దీని పూర్వోత్తరములు సరిగా తెలియవు. ఆమరులచే నర్చింపబడెననుట యొక నిజ స్థితిగ నైకొనదగినదికాదు. కాని అంద్ర దేశమునందలి పానారామ క్షేత్రములలో నొకటి యనెదదట అమరావతి అర్చనాది యొందే నిప్రాంతసీమలనీన (చింతల గుహవతి) రాజా వాసిరెడ్డి వెంకటాద్రి నాయుడుగారిం నివాసమేర్పరుచుకొని బాగు చేయించి విశాలమగు బాటల నిర్మించి, వైశ్యులను రక్షించి యుద్ధరించెనని చెప్పు లడిపి. అభూవతి కన్యకులకలగు క్షత్రి యులు అమరేశ్వరను నైజాం ప్రభుత్వ

అమరావతి స్థావరము.

మహావీరుని పీఠమునకు మూడు
కలకు. ఇది చూడాలంటే ముగ్ధుని
కలెను. మరియు వారాధ్యక్షుని కొన్ని
యూనాధ్యక్షులు కలెను.

శ్రీ. వె. గుర్రానాటి యొక్క శాసనము
నందు - శ్రీ. అ. పి. శ్రీ. ధాన్యకటకం పురం
సురపురాధ్యక్షుడు. యశామరేశ్వరేశ్వరం ।
రమరేశ్వరేశ్వరం. అనియుంటే పీఠములు
రెండును. అనాటికి పూర్వము యుండుట
తెలియదు. మృదు, పిదప ధాన్యకటక
మెట్ట. ధరణికోటగ మారియుండెను. పూ.
లహాన. పురమునందు అనురేశ్వర దేవ
ప్రసాదవరదేవుల కవశావలియుని చేతుడి

తర్వాత యంతకును వ్యాపించినది. పరి
శీలనమండి కొండ రీతునురావతిపూర్వము
శ్రీ పూ. ౨౦౦ నాటిదని తలచుటయు
గలగు నాగాధ్యక్షుని సువృక్షాధ్యక్షుడు
వివరింపబడిన దానవతి. ఆయన మిత్రుడగు
శాతవాహనుడను నాధ్యక్షుడు అనేక
శాసనము లీస్థావరమున చేయించిన వశిష్టి
పుత్ర శాతవాహనుడు పుత్రుడే నని
వెక్కింద్ర యశిస్థాయము అమరావతి
స్థావరమునా మొత్తరిగాక వాల్మీకిచేర్చిన
శాలములందు చేయించి పూర్తిగావించినది
తెలియుచున్నది.

అమృతినదానిలో నత్తగారు వెలు వెట్టి నడచుట — తా: శేషివట్ల భావము
అంధ్రలోకో!

అమరుక కావ్యము — అంధ్రకావ్యము

మున వివిధపలుకిన మేరకుక్కగారనామకా
నాయకుల లక్షణలక్ష్యములను చేమలయాప
మున వర్ణనలగుల అంధ్రకావ్యము దీనిని
అమరుకుడు రచించెనని కొందఱనెవరు
శంకరభగవత్పాదలు రచించెనని కొందఱనె
వరు దేనిని నిరసించు నివర్ణములు
కానరావు అధిక మేమున సమయము
దెవ్వరో తెలియదు కాని కావ్యమున సమయము,
రసవంతము, శ్రీ వె సోమిద్వంద శతా
బ్దమువాటివాడగు అనంతవర్ణనాచార్యుడు
తారచించిన ద్వన్యాలోకమునందలి లోక
ముల నువాచులొకటాశే యంతరికము
పూర్వకాలమునా నూతనవాడని శేషు
చున్నది కాని అమరకావ్యమున కది
యెవ్వరో బయల్పడదు అమరుకమున
కర్తవ్యము, పెదకోమల? మేమటాపలుకుడు,
దుద్రుణ్ణి దీప్తుడు, శేషరామస్థిష్టుడు, సూర్య
దాసుడు యెవలగు వ్యాఖ్యాతలు సంస్కృత
వ్యాఖ్యలు రచించిరి అను మేమటాప
లుడు కొందఱివీరాజ్యమును శ్రీ వా
గరం ౧౮౩౦ రాజ్యమేలినవాడు

సీసవర్ణములతో దీనినెవ్వరో తెలిగింది
రటు, మరియొక రియేగళపుకవి (తాళ్లపాటి
వేంకటేశ్వరపీఠీశ పుత్రుడట) కూడ తెలి
గించెట మంగిపూడి శ్రీరామచంద్ర
రాశ్రీ విరచితాంధ్రానువాదవర్ణకావ్యము
వేరొకటి కలదట.

అమరేశ్వరము — నర్మదానదీతీరమున
ఓంకారమండారేశ్వరమున కావ్యము వది

కవ్వలిగట్టున (వహ్నితీరమున) వర్ణితమునై
నున్న శివేశ్వరము పార్వతపురాణ రేవా
ఖండమునను, శివపురాణమున ప్రథమభాగపు
3౮ అధ్యాయమునను దీని ప్రకంఠకలను
మరియు బృహత్ శివపురాణమున ద్వితీయ
భాగపు 3౪ అధ్యాయముల నీశవేశ్వరము
వివరించుచున్నది. ఇది తొల్లిటి అనూప
శేష సాహిత్యరాజ్యములో నుండినది.
(అనూపదేశము చూచుడు, ఓంకార
మండారేశ్వరము చూచుడు)

అమలకుల గోత్రము — అర్జునశ్రుతి
౧౦౨ గోత్రములలో నొకటి (వైశ్యగోత్ర
ములు చూచు) అమలకులగోత్రము
ఏకాదశ్యగోత్రము (౨౩) దీనిని అగ్ర
ములకుల, అమృతములకుల, అనియు
నాచును. సస్యగోత్రము, అచ్యుతమున,
అచ్యుతము గణము, అశ్వలామమున,
అచ్యుతమున యజ్ఞాశ్రమ, ప్రమా
గంధము అధ్యక్ష వరఖాన, సమాధిగోత్రము
అశ్వలామమున, నర్మదేశమున దేవత, (భార్య)
జానపద, మేరుపు శవస్థానములు జానపా
సరస్సు తోగళము, జవము లక్ష, దీపములు
౬౦, తేల్లపాఖ్య ౭౦, ఏనుగుల దానము,
మేడిపాడు వర్ణనములు

అమృతమునందలి విధానము —
విక్రయ వ్యాపారము చూచుడు.

**అమృతగారు గృహస్థ వేదము, అమృ
తగారు క్షత్తానప్ర వేదము** — దుర
ద్వైపాశురాలని భావము అంధ్రలోకో!

**అమృతా వెట్టిడు, అమృతానిన
నీయడు** — అనూపమున కావ్యము,
అంధ్రలోకో!

“అమృతగ్గిర క్రిందవరున్న అమృతగ్గిర నేలవరున్న ఒక్కరాగే ఉన్నది” అన్నది — ఆ ధర్మోక్తి.
నిష్ప్రయోజనమని భావము

“అమృత చెట్టుని నాలుగు అమృతచెట్లే చెయ్యలేకపోయినానా?” అన్నది — ఆ ధర్మోక్తి

అమృతబోకే అడవి కొనబోకే కొరవి
కరవృష్టకామని భావము ఆ ధర్మోక్తి

అమృతాచార్యకవి — తల్లి ఘటితశశువద్యనాచార్యులు వైష్ణవులు. కి. ప. ౧౬ వ శతాబ్దాంతమునా ౧౭ వ శతాబ్దమునా ఉండినవాడు. రచించినది యితిరాజవిజయము (దీనినే వేదా తదిలాసము గురట రామానుజ దిగ్విజయకథము), ౨ వసంతతిలకభాగము, 3 దోలభాగము

అమాంత కాండ్రమాన మానము — మాసములు మూడు

అమాల్బర్డు (Amalbert) — ట్యూరగో నిక్కు చేరు Wrok Bright అనియ్యకము పురుషవాసుడు (క్రి. ప్తవ వాసుములు మూడు)

అమావాస్యాయన గోత్రము — కవి ఉపగమము మూడు

అమావాస్య సోమవారవ్రతము — అమావాస్యదినమున సోమవారము పంథునియైన యీ వ్రత మాచరించురు ఇది సూర్యగ్రహణుల్య యిద్ర వ్రత దినము

అమితాభుడు (బుద్ధుడు) — పంచభాగములలో నాల్గవభాగము సుఖాచరి

(కల్పితు) స్వర్గాధిపాదుడనియు, శాంతముగ భావమొప్పుచుండునందుల భక్తకల్పమనంబరగు వ రహానకల్పమున కీతనిధిజైవములు. (పద్మరాజే సృష్టియొప్పుచు) రక్తవర్ణుడు. మయూరద్యులులాంఛనుడు జలములకు రక్తవర్ణములకు రసనే ద్రియములకు గారకు రక్తభాగముద్రాంకితుడై చేతులం దొడలయందిడుకొనియు పు శాంతికరుడు

అమితాయువు (బుద్ధుడు) — శాన్తమతచరిగామకర్త దీర్ఘాయువు నొసంగుట కధిపతి అమృతకుండిలా భవముగల్గినవాడు. కీటకధారి శ్రేయోదతి భూమిలాంకృతుడు. అమృతాంబరధారి భాగ్యనముదాంకితుడు కొడలపై చేతులానుకొని యుండువాడు. కి. వైష్ణవోక్తినితని నెక్కువగా బూజితంతు

అమితాయుగోత్రము — జనుదగ్గి వత్తు ఉపగమము మూడు

అమీన్ (అభిమన్యుభేరా) — కురుక్షేత్రము మూడు అభిమన్యుభేరాచూడుడు

అమీరు — మహామృదీయ మతగ్గింధముల గ ఆధునిచ్చువాడని యర్థము తెచ్చుట కిది. ఇది స్త్రీసహ భముగా దొవెడలి. ఇక్కాలమున నది విరుదప్తయ్యున్నది పైదరాజాని రాజ్యమున నెక్కువగల చారము నందియ్యున్నది ఆధిభుమిపై ప్రభున కలూరని విరుదముతలకు ఇది మహామృదీయ విరుదములు వారియగు చేతులుగనూడ వాడుట కలదు

అమీబా — (Worm) ఇది సూక్ష్మశివులు (Worms) నుండి సౌభమించు పంటువ్యాధి. దీనిని మలిగడు పనియు, జగటుచేపనములనియు, రక్తవిరేచనములనియు, తెలుగు

నను, దీపేట్రి యని అంగమునకు అనుచు నురు విశేషములు చీముగగాని, రక్తము కలిసిగాని అగుచుండును లోన మలహాశమున ఒరిసినట్లు కురుపుగ నగు నాకురు గ్రుడ్ల వలన జనించు నూక్ష్మజు దీనిగట్లు విశేష సముత్తో లబ్యంతి వెడలుచు జలసాగర్మ దోషమున తిరుగ గోధకరుగుచుండు సముచ్చాదిగ నగుచుండు నని చెప్పుటచేరితి (అంబువ్యాధులు సూక్ష్మోవులు మాత్రము) (రక్తహాస్యం Dysentery చూడుడు)

అమృతస్థనం కెనారీ — నెవర్లా ఎన్ని దోషములొంది. సముద్రపుతాడలు అమృత స్థనం పురము కుం బోవుటకుం ద్రవ్యమునైన కాలువ నాడు సీ ను ది క్రవ్వంటినిది హా నాకున్నరమి పోషవును, ఎరుబడిఎన్నిది అది గుల వెడలుపును, ఇరువదిమూడవల లోతును గలది దీనిగుండా ప్రిహం బూడగ్గి గుండాపు కిష్ట ముక్క రలేక తిన్నగా పోగులుగుచున్నది

అమృతమధనము — తొల్లి దేవాసురు లోకమై సముద్రములోకి మునిగిరి అను హాలాహలము, లక్ష్మీ, చాగ్రము, తిమ్మి క వము, కోస్తుభము, పారిశ్రామ్యము, కల్పవృక్షము, కామదేవపు, అమృతమును జనించెను పిదప కమండల స్త్రైవ్యశాస్త్ర వేత్తయను ధన్వంతరి జన్మించెను

అమృతఫలము పెట్టు — బాబుపెట్టు చూడుడు

అమృతము — అమృతమన చావులేనిది యని యర్థము. దేవాసురులు తొల్లి సముద్ర మును మునిగిన పం దమృతము పుట్టెనట. వైద్యశాస్త్రమున, ఆరోగ్యకరములగు వస్తువు

లన్నిటిని అమృతములని వాడియున్నారు. పాలు, పెరుగు, నెయ్యి, జేపి, ఫలసములను కూడామృతములని వాడుచున్నారు

అమృతసరో స్వర్ణదేవాలయము —

దీనికి హరిమూడికో అంశము, దర్బారు సామెంట్ అనియుం గూడ పేరులు కలవు. కొండరికను నువర్ణదేవాలయమనియు, స్వర్ణ దేవాలయమనియుగూడ వాడుట కలదు. పా చాలదేశమున లాహోరుపట్టణమునుండి ముప్పారెండుమైళిదూరమున రాని (సోల్లిగిరి రవి) నది, బీయాన్ (సోల్లిగిరి విహారా) నగుట నుమగుగా అమృతసరో అనగాను పురము కలగు అది చాల ధనవంతులకు గరమని ప్రతీతించియున్నపురము పురము నకు మధ్యభాగమున సమృతసరోపును చెరువును, దాని మధ్యభాగమున కాకద్వీపమున సువర్ణ దేవాలయమును హరిమండిరమును కలగు ఇది సిక్కుమతస్థుల దేవస్థానము. కాన దీని చరిత్ర వివరించుటకుం బూర్వము సిక్కుమతముగూర్చి ఇందుక వివరించుట సమంజసము.

సోల్లిగిరి యాదికాలమున రావీరక్షితిరము న దలి శాలాతురవగరమున నానె అను పూర్వముర్తి క్రి పే గెజెట్ ను సువర్ణ రమున జనించెను. ఆ మహాయుడు హరి భక్తుడై, అదివరకు దేశమునుండి వ్యాపించి యుండిన క్రిచ్చాల్మ్యవాద సిద్ధాంత మత మునే హరిభక్తిగా జనులకు బోధించుచు, కొన్ని కట్టుబాట్లు నేర్పరిచి, మతమునకు గురుడనిపించుకొనియెను. అనానకుదేశీకుడు భక్తుడు స్వర్ణ దేవాలయముండిన కాపుర నొక చిన్న యింటియందు బసాచువాడట. అయిన శిష్టమహుని శిష్యులుండిరట.

మద్య దైవ్యములను స్వాధీనముంచుకొనిన వాఁడనియు, దరిపూర్వ యాత్మాభిమానియు గగనసంఘాతాభిమాని యేరందినవాడు ఆ జగద్రేణకుడు ముష్టునంద కోరిన సర్వమును తనకడకు రా నొర్పగ శేషింపఁబడినయు జగముఁకుఁ దెల్పిగల్గి పఁ బుట్టిన కారణ జన్మభేదియుఁ దెచ్చ బడినది తనగురుస్వామి యవసా దశయ ౫ తన గురుపితమును తన కుమారుడ కీమత శిష్యులలో న గగన్వ్యాభిని చేర దిన ఁ వామన కొన సి, యాతని కంగద గురుందని వేడిది శిష్యుల గామయోజుమని యాక్షిప్తం గెను రానురాను ఆ గురు పీఠముఁకు అకాలబ్దు అనియు ఆ మతస్థుల కళాశీమతస్థుని చేరయ్యెను నేటికిని యీచే పీఠమెప్పుడు సర్వసామాన్యముగ వర్తించుచున్నను, దేవాలయార్చకులను అకాలిలు అని వాచుచున్నారు

ఆ గదగురునకుం విదప అమరదాసుఁ డను మహాత్ముడు గురుపీఠ మధిష్ఠించెను అతనికి విదప అనిననుకు డగు రామదాసు నాల్గవ గురుఁడయ్యెను. ఆమహానియుండే శ్రీ బెంగాలీ సం వత్సరమున తనయింటి చ దేశము రాక్షాస్త్రిమువలె వదలివైచి చచ్చెను అన్ని తనస్సు అనంబడు పవిత్ర సరోవరముం ద్రవ్వించెను నేటికిని దేవాల యముఁకుం దూర్పున నొకస్నానముల రేవు అహలదిత్ర వంతయైనది కలదు రామదాసు గురు దాడిగ తర్వాతి జగద్రేణకులందరూ స్నానము లొనర్చుచుండిరి నేటికిని వేల కొలదిజనులం దనుదినము జలశములాడు చుండురు రామదాసుగురుఁడే స్వర్గ దేవాలయ నిర్మాణమునకు సంకల్ప మొనర్చినవాఁడట తనశిష్యుల నాయమృతసరోస్సు చుట్టు పట్టణ

ము నిర్మింప బురికొల్పుచుండెనట అతనికి విదప అర్చనగరుండు పీఠమధిష్ఠించి కందీ సుకల్పించి దేవాలయ నిర్మాణములకు మను లు బరిపూర్తికొందించెను అమృతసరో డట్టణము మహానగరమై చేరిపనులకును వర్తకము కుఱు చేరంది వన్నుగాంచెను ఈ మహాత్ము లంద రాతనికి శిష్యులగుట నీ మతమున గురుశిష్యసర్వము ప్రధానముగలయు శిక్కు లనిచేరందిరి మరియు నీమధ్యననేగి కుండే నిజమతరక్షగాకు యుద్ధరక్షము దొప్పి చిగవాసు పూర్వగురువుల యాజ్ఞలం గూర్చియు, కొన్ని తానంగ తేర్చియు నొక గ్రంథముగ రచించినవాఁడు. ఆకాలముననే నిర్మించబడి గురువు చిగవాసుయొడివ ధవన మటన కలద అది ఆకాలభ గ్ అని నేటికి పిలువఁ బడుచున్నది

అర్జునుడును విదప మార్గమంద గురుఁ ఁకు అతనికి విదప గారిరాయి గురుమన్న, ిష్టుట హోమమున నాతనికి విదప తేగ్వ హద్విగ్ గురుఁడును అకాలబ్దు శిష్యునిన దేశకులు వీరిమృత్యుద్విజ్ఞాని యెవ్వని యారంగులు చక్రవర్తితో మోళమిదిన స గరమున తేగ్వహదూరు గురుకు నిజమత రక్షణై బోరును తుడపి శ్రీహంసధముం తేరెట పిదప తేగ్వహదూరు సుతుండగు గోవిందసింగు గురుపీఠ మధిష్ఠించి తొమ్మిదవ దేశకు జాయును ఈ మహాసతాపసంప న్నుని కాలముగ నిరికి ముసల్మానులతో గొప్పయుద్ధము సడచెను అకాలి సైన్యముల వన్నిటి నొకచోతేర్చి వంద్రంబుభాగములుగ నొనర్చి ౧ బుగిలుసలే, ౨ రామగడ్డి మిసలే, 3 ధనియాలుసలే, ౪ పోయాలుసలే, ౫ అయిదాలాముసలే, ౬ ధనియాలుసలే.

2. నిశాన్యాలామిసత్, ౮. వైజయంతియామిసత్, ౯. భోరాసింధియామిసత్, ౧౦. మాహిల్మరినిహంగ్విసత్, ౧౧. ఫలియామరిభోకియామిసత్, ౧౨. సుకర్మకియామిసత్ అని కలద్రెండు భాగములు చేతులడియెట్లు వీరు వైశాఖ పౌర్ణమికి, అశ్వయుజ బహుళ అమావాశ్యలకు అమృతసర్వ పంచ కుడుచు జరుపవలసిన విధివిధానముల నేర్పద్యకొను చుండువారికి అట్లు అప్రమత్తులై ముసల్మానులతో సంగత మొనర్చుచున్నను, వీరికి గడగండ్లు తక్కువయ్యెను ఇక్కాలమున చరత్సింగను శూరుడు వీరికి సైన్యాధిపతి యని చెప్పబడినది ఈ సైన్యములు ముసల్మానుల సైన్యముల నెక్కొనుచుండెను.

అహమ్మనుషంగరాజ్ యను ముసల్మాను సైన్యాధిపతి యొకతరి, అమృతసర్వ దేవాలయముతోచుత్తరి, దానినిభగ్గుకర్మి సరస్సుం గట్టిందివైది యంగు గోపాత్య లోవడిచె ననియు, అంగుల కళాశిరులు రోహితే కరులై మోరసంగరయొద్ద వారి కను మాడి వడివివైది రిరుగ దేవాలయము గట్టిది చెరువునద విండి, బాగుచేసి యిప్పుటి స్థితికి దెచ్చిరినియు, నానాటికి బంగారు రేలులునుపై ప్రస్తుతపుస్థిని విరాజిల్లు చున్నదనియు చెప్పుమరు వీడవ రణితో సింగను ప్రభుత్వరీతి వీరు స్యతాత్మలై భార్యా (విమక్తలు) యని పిలువబడు చున్నారు. ఇత నెక్క సంగతితో దేవాలయమునకు వేరుదము. దేవాలయ మహా ద్వారమునకు గుడిప్రక్కను స్వర్ణ ఖచితములగు ధ్వజములు రెండు కలవు. అంతోకి రామబానుగురు పదిత్రనామము భరిందియున్నది రెండవధ్వజముపై “వహన్వా

గుహాక్షి ఫత్తే” అను యక్షరములు చెక్కబడియున్నవి ఈరెండు ధ్వజములు స్వర్ణ మయములు, బహుపురావములు యుద్ధ కాలములకు సైన్యాగ మునం దంగుచు జాగరూకతతో కాపాడుకొనుచుండువారట “వహన్వా గుహాక్షి ఫత్తే” యన, ‘భరి దేశికేన పరు జయము’ అని యర్థము. సిక్కులందు ‘వహన్వా గుహాక్షిఫత్తే’ యను యర్థపు నేటికిని రణధ్వనియైయున్నది

గోవింద సింగ గురునకుం విదవ నాయన యొక గురువును నియమింప, మతగ్రంథమే తనకు విదవ గురుస్థానమున నుండగలదనియు, అట్లే నడచుకొనుదేనియు శిష్యుల కాజ్ఞనిచ్చి శ్రీహరిపదముం తీరను వాడెడిగ శిష్యులక.గురువులులేరు మతగ్రంథమును (గ్రంథ సాహిత) వార్షాదిర ముసల స్వర్ణదేవాలయమునగదికి, దానిని దర్బార్ సాహిత అని పిలవెదరు దానినే గురు విగ నొనెదరు, పూజించెదరు స్వర్ణ దేవాలయమున గొప్పగొప్ప సంగీతపాఠకులు నియుమిగలుడియున్నారట తాళ, మృదంగ యుక్తముగ న్నిగంధసాహాయును అకాలతల్లు కిది నిత్యము పాడుచు తు పాట కకుల్రాద్యముగ నుండెడివి.

అమృత సరస్సునకు నాల్గువైపులను చెక్కని బొటలును, వాటివంటి యవ్వల గొప్పగొప్ప ప్రాసాదములు నిర్మింపబడినవి. సరస్సులోనికి దిగుటకు తెల్లని మార్బుల్ రాతి కలకలతో నిర్మింపబడిన సోపాన మంతులు కలవు. సోధములు సుందరమౌతములు, వైభవోపేతములగఁ దోచును. వానిపై తెక్కి ర్రిందికిఁబడిన నీట దేలుచున్న బంగారు కలకల యనున స్వస్వర్ణదేవాల

యను గన్పట్టింది పక్షిని తీరమునూడి
దేవాలయములోని పక్షిలకు పాతెన కట్టబడి
చంద్రకాంత శిలాఫలకములచే పవిత్రా
కప్పుబడి నేత్రావంధకరమై గన్పట్టింది. బతుకు
పొందెనైతేగల మార్గమున ఒక మహాదాస్
రము నిర్మించబడి విశ్వమముల గొల్ప
దుమకు పాతెన తీరుప్రక్కలను బాగారు
కేరలు మలామాచేసిన దీక్ష ప్రంథములు,
కపిలమ్యముగ నమర్చబడియున్నది రాత్రి
లగు దీపములు, శ్రీనివాసులలో పరిప
లించుచుండ దేవదాసునకు దీపకాంతలు
స్వర్ణచ్చామలపైబడి మరయుతరి నుదయ
పాయకాలములగు సూర్యునికాంతలు
స్వర్ణకాంతల గలిసికొని యున్నప్పుడే
బలుచే పైకిగల్గించు మహాతేజమునుగానిన
నిది ఎంతస్వర్ణమో యనించుటకు
దేవాలయమహాదాసరము చాలాపెద్దది, గొ
ల్లరమైన యెంతమునలది పాతెనపాతెన నూట
యేబది యడుగులందును

దేవాలయము వెలుపలను గోడలను ఒక
విధముగ బాగారుచేయించే గడ్డపడియుంట
నువ్వగుమమై కాన్తుంచును ఆవిధము
చూచితీరవలయుగాని వాయునలవికాదు.
అతడే మైశ్వర్యవైభవములు గానిన నిది
కుతుబనగరమో యనించును కొందరి కిది
స్వర్ణపురియేమో ననిచిండుటకు గాలి
ములు లేకపోయి దేవాలయము లే
దంతస్తులు గల్గియున్నది మధ్యభాగము
కప్పుబడియుంటున్నది శ్రీనివాసరత్నము గల
దర్బారుపాపీయగు గ్రామపాపీయకు
నదిమహాబలు, గానసంక్రమణ మైయుండు
నూడి శ్రీనివాస బాహుళ్యము శ్రీనివాస
స్తుపంధి శ్రీనివాసమయ నేడియును

గ్రామములను బిరవత్తములతోబాటి సువర్ణ
మయమున నొక ఎత్తగు తీరముపైఁబెట్టి
పూజకుదురు దానిపై యాచార్యున చాల
విలువగలది దానిచూడి చుట్టును రక్క
ఖనితమైన కుచ్చులును, అనేకులైయు
కుచ్చులును ప్రేలామహామను, ఇదియే
స భావపానమును దర్బారుపాపీయ ఇది
తీరమున శ్రీనివాసులమయమైనది పూజకు
నదియే గ్రామపాపీయ.

మాడవద్దినవారి నియమాలు చాల
గౌరవమునపు యాదానిది యున్నది బాపు
దురు ఇతల పుష్పములన్నియులే పూజ
ఆపుష్పములనే ప్రసాదముగ నితరులు ఈ
మతధర్మములు శిష్టబాట్లగున్న (శిష్ట
ప్రసాదమునైతేయు మూడు) శిష్టల
కందరికి సొగసు లిరుదము చేయక నుండితీర
వలయును విరూపక్షుని యతుల్యులేగాని
బాధిభేదము చాటుదురు ఇతరులను వీరి
మతమునకు తీర్పుకొని వీరి దీక్షవిచ్చుట
కలగు విగ్రహారాధన వీరియగు లేదు.
శిష్ట గడ్డము, పాగ, కృపాభారణము
వీరియగు ముఖ్యము స్వయంత్రసంక్రమణ
కొనర్చిన సంగరమును, కోల్పోయిన ద్రవ్య
మును పరమేశ్వరుడగు పాతెన సమర్థిరము
లగును అది ధర్మసంగ్రహము, యెంతవై
దుర కడక నామములు కలవు, అగు పాతె
యనలమునది కడుపరిత్ర మగునది గోవిం
దుడు మొదలగు మునిగొన్ని నామములు
పనిత్రయములే. వానను పాతెయను నామము
ఎక్కువయైనది, లోకసంబంధమైనది యని
యెప్పుడుచెబి

అమృత — తొలిన నమరకాండమును
గనిపెట్టినవాని చేతు 'అమృత' యన్నది

ఈతఁడు Naval Astronomer గను
జను స్థానముకాపురముడట తాను కను
గొనవచ్చెడి వాతఁడువాడను అది జన్మను
జోమను జన్మనుభవముందు నున్నది
గ్రామమై వ్యాపకమునదియున్నది అతనిను ది
అమెరికాయది చేరుకొని చెప్పబడింది
ఉత్తరఅమెరికా, మధ్యఅమెరికా, దక్షిణ
అమెరికాలుగల అమెరికాయనామమున్నది
వచ్చును గోళార్థమునంద భూభాగముగ
అమెరికా యనుట వానికగుచున్నది ఈ
ముఖమునకు ఉత్తరదక్షిణముల కొలత
ఇది ౧౦౦ మైళ్లదియును దలచు
బడుచున్నది.

అమెరికా ఖండము — అమెరికా
ముఖం ఖండములు కలసియొనలేదు ఉత్తర
అమెరికా ఒక ఖండముగను, మధ్య అమెరికా
ఒక ఖండముగను, దక్షిణ అమెరికా ఒక
ఖండముగను భూగోళ శాస్త్రజ్ఞులచే చెప్పబడినది
(అమెరికా మాండలము) ఉత్తర
అమెరికాయంద వెండి బంగారులేగాక రాగి,
ఇనుము, సీసము, రాక్షససాగ్గుల గనులు
కలవు బంగారాగంత, పొగాకు అనాస,
వగనవ ప్లైవు చికోనా తోటలు విస్తారముగ
నుండుటయొక విశేష సమృద్ధిముల కదివీటి
విస్తీర్ణమున్నది దీనిమెరికాదేశమున చెప్పు
బడినది ఉత్తర అమెరికాఖండమున విశేష
అమెరికాయనియు, అమెరికానాయుక్తరాష్ట్ర
దేశమనియు, దక్షిణభాగమున పెరిక్వో,
గువానేమాల్, పార్మెన్టో, హొమా
రాస్, నికారాగూవా, కోస్టారికా, వెనిస్వియా
దీవులములు చేరియున్నవి బ్రెజిల్ అమెరికా
యందు న్యూఫౌండలాండు, నెదర్లాండ్లమును
గలవు ఉత్తర అమెరికా కిక్కడదీగ

గిల్లాండు అని చేరుగల గొప్ప దీవులమును
గలగు ఇదిగా ఉత్తరదేశగా పాతాంట్ల,
కాల్పురె, మెల్విల్లీ దీవులములును, సెయి
లా రెప్పు, సెయిలాగ గెయిముకే బీచిలిన్,
క్రిస్టు ఎడ్యు దీవులములు, ఉత్తర దక్షిణ
అమెరికాలనుమును నున్న ఇండను దీవులు,
చిటిష అమెరికాకుం బ్రెజిలుముగా వెక్సో
వర్ దీవులము క్రిస్టోఫోర్ బీచ్లు చేర్చినవ
దగి దీవులములై యున్నవి

ఉత్తరదేశము అర్క్టిక్కుమహాసముద్ర
మున క్రిస్టోఫోర్ దీవులము పిన్సుఆల్పున్
లాండు అనుచేరుగల దీవులము, బాల్బు
లాండు దీవులమును కలవని చెప్పబడినది
గాని వాటి సూర్యుని యొక్క దైనియను
వాతముగా మనుష్యులు దరియ్యునుండి
దను ఎక్కి వ్రేయించువా యు దియ్యును
రనియును పలుకుచున్నది సెయిలారెప్పు
నయ్యుగా గుడమునకు ౧౭౯౭ దీవుల
మును, న్యూయార్కు గరమునకు లాగు
చును దీవులమును, యునైటెడ్ స్టేట్సునకు
దూర్పుగా ౧౨౦౦ వారివగ బెర్మూడా దీవుల
ములను వదిలి ౧౭౯౭ దీవులములైయున్నవి.

అమెరికా గొప్పజలమార్గము (సెయి
లారెప్పునది) — ఇది ఒకటి సముద్రమున
దము సర్వత్రస్థిభజలమార్గమునలి కొన్ని
సరస్సులు కొన్ని నదులు, కొన్ని కాలువల
సూర్య ఒకటికొకటి చేర్చి ఒకదానిని సము
ద్రములోనినాదా నిర్మాణకరముగ నుండు
నములు ౨౦౦౦ మైళ్లదనుక చేర్చినదై
బడిన మార్గము ప్రపంచమునెల్ల కృత్రిజల
మార్గములలో నిదియే గొప్పదనునానాడు.
తొలక నిమిగ్గ సరస్సునుండి ఈమార్గ
మారంభమగును అది తొలు గలదియెగాని

ఒకచాలి చిన్ననగరము ఈవిధిగానగరమునూడి ప్రారంభమైన జలమార్గమునదను సెయి లారెన్సునదిగుండా Gulf of St. Lawrence ఎత్తుఅరేబియానీల మూటిలో కుర్చునినగరముల రేవులకుంజేర్చుంగూడ దీని సెయి లారెన్సు జలమార్గమున చేరిడియన్నారు. ఓడలు తిన్నగా నివిగానగరమునూడి యట కుంజేర్చును నివిగానగరమునూడి లేక సుపీరియరుదనుక నుండిన పెడలుపులేని ఒక లంఘనద్రవ్య లోతుచేసి, ఓడలు సడముట్లు కుదిర్చిరి. దీనిగుండా ఓడలు సుపీరియరు నగరము లోని కరుగును ఇది చాలాగొప్పది యగు తీయబిటినగరము, 3౯౦ మైళ్లు పొడవును ఎక్కువ పెడలుపునతావున ౧౦౦ అడుగుల పెడలుపుంపున పశ్చిమవ్యంగా ఇ ముందు ౯౦౦ అడుగుల లోతుగల్గి శీతాకాలము దప్పటపుట కొన్ని తావులు పీరములగు ఖనినిభవించుట, ఓడలకుఁ గన్వముం గల్గించుచుండుట, దీనిమొక్క అగ్నేయ దిశనూడి పెడలుచును జలప్రవాహమునకు ఆగిన సెయిమేరికియని చేరిడియూడి చానిర్లవ్వి లోతుగజేసి యోడలను సడపుగరు ఈవిధయంతయు ౫౫ మైళ్లు పొడవుగలది. ఇందు నడుమును అరపైలుతు కొంచెముమైగా నది పల్లములొనింబును మార్గము (Rapids) కలనుగాన ఆతావున నీరు చార్చుములందు రెండు కాలవలంద్రవ్వ రాక కొకటియు, పోక కొకటియు నుద్భవి ఓడలను దానిగుండా నడచి, రియగ పదిలించేర్చి ప్రయాణమునాగింది కురాన్ నగరమునకుంజేర్చునును

మరరా నగరము ౨౭౦ మైళ్లపొడవును, పెడలుపున తావున ౧౦౫ మైళ్లు పెడలుపును ఇంచుమించు మొయ్యి అడుగుల లోతుగల్గి

యుండును. కాని దీనియొ బోడలకాలము నడుమక, దీనికొన కంటియున్న మిదిగా నగరమునకేరును ఇది 3౪౫ మైళ్లు పొడవును ఎచులవాల్లు మైళ్లు పెడలుపును, సుగటున మేయలకుగుల లోతురు గల నగరము దీనిపీరముననే వైదితికళను చిరాగో నగరమున్నది మరియు మిదిగా నగరము ముండి మిసిసిప్పి నది కొక ఓడలకాలముయొ గూడ కలగు. మిదిగా నగరమునూడి బతులుజేరు ఓడలు సెయిల్లేయరుదని (ఇదా దత్తున్నమై లోతుచేతు బడిన నది) గూడా సెయిల్లేయరు నగరమున కరగదీసి మారము ముప్పుదిమరాను మైల్లుండును సెయిల్లేయరు నగరము ఇరువదిమైలుమైళ్లు పొడవుగల చిన్న నగరము. దీని యవ్వలికొననూడి మొదలిడి కునువెన్నిమైళ్ల మారమునకు రైవ్వి లోతు చేసాబడిన దీర్ఘమై ట్టుదీర్ఘవాహము గూడా నడచి ఎర్రినగరమునకుంజేరవచ్చును. ఇది ౨౫౦ మైళ్ల పొడవును, ౬౦ మైళ్ల పెడలుపు గల్గియున్నది గాని లోతుచాలని పెంకనగరముగాను దీనిగుండా ఎర్రికాలమును లోతుగనుంచి ఓడలనడపుచుండును మరియు నీలోతులేని నగరమునకు శీతకాలమున ఖని భవించు మర్దకకూడ కల్లుచుండును.

ఎర్రినగరమునూడి ఓడలు నయగారావదింజేయును. దీనిపొడవు ౨౭ మైళ్లు ఈవిధమున జగత్ప్రసిద్ధమగు నయగారా జలచాలమున్నది (నయగారా జలచాలము చూడుము). జలచాలమును దానిని బూర్వపు రేడియను తల్పించుకొనుటకు ఓడలకాలంబు యెడటి ప్రక్కగా రైవ్వలది, దానిగుండా ఓడలు నడచి, నయగారాగోల్లింగదది, కారమైన

తావున దిగుగ నది లోనినీ తెరుకొనును నయ్యగారాగిరి వీడులెల్ల పొడవునను నమమ నొక నుడిగొడమునగల్గి అపాయకముగ నుండును విదవ మరి యేమిమైకలో నయ గారానది అటారియా సరస్సునకు శివ్యును ఎరి సరస్సునందే బభలోపురము కలను

అంగరియోసరస్సు ౧౨ మైళ్లపొడవు, ౫౨ మైళ్ల వెడలుపుగల్గి ౪౦౦ అడుగుల లోతుగనుండును దీని గడిచుటతో సోలు లారెస్సుగది యనగా నై వాహతుగూడా గనునము మొదలిడినను అది (Rapids) దొరలుట విస్తారముగా ప్రక్కం ప్రవ్వబడిన కాల్యలగుండా నడువవలసి యుండును మార్గమున సేతు లగూయోసరస్సు కలగు అందు బోగావాది సంగమింతును అచటికి గతిపడుమార్గముననే చూచుటలు వగరపు రేపునలము కలను నది లోతుచేయ బడి ఓడలు నొక్కగనునమున కుప్పరిక్కురేపు గడచి, విక్ట్రాలీగా నగుచున్న నది సేతు లారెస్సు స యుక్తాగుడ సముద్రమున జేరికొనును దీనిని స్వదేశములు ఉత్సాహ పూరితులై St Laurence River అనెదను.

అమెరికన్ ఇండియనులు — శొల్లింటి యమెరికా దేశవాసులు క్రిష్టనకాలమున నాతడు ఇండియానుగూర్చి వెదకుచు అమెరికాకువచ్చి అదే ఇండియానునకొని అచటి ప్రజలను ఇండియనులని వాడఁబొడంగెనట ఇది క్రీ. న. ౧౪౯౩. ఉత్తర అమెరికా వారిని రెడ్డిండియన్లు అనెదను క్రీ. మ. ౧౮౩౦ నాటి రెక్కప్రకారము అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములందు ౩౫౫౦౦౦౦, కనడాదేశమున ౧౦౦౦౦౦ ఇండియనులు కలరని తెలియచున్నది. వీరిందను అమెరికా యాజుడు నివాసదే.

అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములు (United States of America) —

ఉత్తర అమెరికానుం కనడాదేశమునకు దక్షిణముగా నున్నది. తూర్పున ఆట్లాంటిక్ మహాసముద్రము, పశ్చిమమున పసిఫిక్ మహాసముద్రము, దక్షిణమున మెక్సికో దేశము, మెక్సికో సాయుక్తాగ్రమునయు, ఎల్లలు ఐరోపాఖండమునకుఁబడినందునాదుగ పరిమాణమున తలదూగు నీదేశమును ఒక ఖండముగ నెన్నెదగురు ఇదిగాక ఇగు అలాస్కాయును, హవాయి ద్వీపములును చేరియున్నది ప్రజాభిపాలనదేశము అనేక సేను లింగు సంయుక్తమయ్యెనట సంయుక్త రాష్ట్రములని పేరయ్యెను

అలాస్కా ౫౩౦౦౦౦ చతురస్రపుష్పల వైశాల్యములది శొల్లింటి దీవి రష్యన్ అమెరికా యని పేరు వాడఁబడుచుండెను దానిని సంయుక్తరాష్ట్రముల ప్రభుత్వము మూల్యునిచ్చి కొని కలుపుకొనెనని చెప్పఁబడినది ఉత్తరభాగములు శీతలముగను దక్షిణ భాగములు సమశీతోష్ణముగను ఉండును ఉత్తరసీమలగు శీతకాలమున ఘనభవించు మంచున క్రి నిల్చియుండుకొని యుపయోగించుకొనయెంచు

సంయుక్త రాష్ట్రములందు గొప్ప పర్యత పట్టలు కలవు వాటినడుమయందు ఎత్తైన పీఠభూములకు Parks అనిపేరు. అట్టివాటి యందు Yellow Stone National Park చాల గొప్పది. పర్యతములందు ఎన్నెడగ శిఖరములు - లాంగ్మన్ శిఖరము ౧౪౨౭౧ అడుగులును, పైక్మన్ శిఖరము ౧౪౧౩౪ అడుగులును, హార్నెస్ట్ శిఖరము ౧౪౩౭౫ అడుగులును, బ్లూగ్రా శిఖరము ౧౪౪౭౩

అడుగులును, లెకోమా శిఖరము గరళరళ
అడుగులును, విట్నీ శిఖరము గరళరళ
అడుగులును సమద్రపు నీటిమట్టముపై
ఎత్తుగలది కలవు ఇవన్నియు మామిలో
దిట్టముగ గడ్డబడియుంటయేగాక వ క్క-
లందు దట్టమైన ఆరణ్యములు కలవు

అమెరికా స యుక్త రాష్ట్ర దేశమువలె
ప్రపంచము దలి మదియేయింత ఒరిగూ
వైశాల్యములుగలదేశమును ఇ రజలసమృద్ధిం
గల్గియుండెదని గొప్ప భూగోళ శాస్త్రజ్ఞులు
వదిండియున్నారు మ చిహ్నసరస్సు లేగాక
నదిలును ఈదేశమున విస్తారముగాకలవు.
దేశము కనువిశాలవ తమగుట నైసర్గికముగ
నగులు చాలాపొడవుగల్గి వి కలవు. అవి
చాలాదూరముదనుక విస్తారము లోతుగలవి
గను ఈ భూమియొక లోక్మకమిలయ్యు
సరస్సుగనండా పవహించుట యిట్లు పొగ
యోడలు నడచునదియై కాకపోకలకు, వర క
వ్యాపారముల కనుకూలీ మివిగ నున్నవి
మిసిసిప్పీ నదిలో మిస్సూరి ది కలియుట కొంత
మరకు ది కయనిమిచకపోడ స్వచ్ఛంద
నిర్మలాడక ప్రవాహముగల మిసిసిప్పీయందు
బురదనీరుగల మిస్సూరీ కలిసిపోడవ చాలా
దూరము ర మజలములు కలియక ప్రవా
హము సాయుక్తమయ్యి, రోటిజలములు
వీరైతె తెలియునట్లుల సమచయమును
ఇది కెకెం మైళ్ళ పొడవుగలది ఇందు ఓహి
యోనది, ప్లాటీనది, అర్కాన్సాస్ నది, రెడ్
రివర్ అను నది దీనికుపనదులై దీనియందు
తేరుకొనున ఇవి మరలగ ౧౦౦౦, ౪౦౦,
౨౦౦౦, ౧౦౦౦ మైళ్ళ పొడవుగలవి. మిసి
సిప్పీయన మహానదియగును, మిస్సూరీయన
మంజులమియగు అర్ధములట. మిస్సూరీనదియె

కెంకె 2 మైళ్ళ పొడవుగలది ఇందు ౨౦౦౨
మైళ్ళ దూరము పొగయోడలు సమయసరి
చెప్పుబడినది

కన్సెట్టిటనది, హవ్యూనది, జెలవారీనది,
సస్క్విహాన్సానది, హోటోమేకనది, సాక్ర
మెంటోనది, కొలంబియా ది, కొలోరెడో
నది (దీని గూడ రెవరివో అనవరు) యను
నవి గొప్ప చనులుగ తెచ్చుబడినవి ఇంక
చిన్నచిన్న నదులు పెక్కులు గలవు. (నదు
గారానదిం గూర్చి సమగ్రాగా జలపాతము
మాడును) సె బలా రెన్సెగది అం
రియో సరస్సునగు పుట్టి, మూడు లేక
నాల్గు నరస్సులగుడా నడచి, అట్లాంటిక్కు
మహాసముద్రము క గలియును ఈ నది
విచిత్రములలో కాక గ నున్నది ఒన్నిచిన
తోడితో కనడాదేశమునగల హెల్డ్ నదచి,
తేయివీవనను నరసు శాచ్చును ఇ దలి
దీవములు వేయి అనికే రోగాని చిన్నా పెడా
౧౦౨ కిలమె రెక్కి ఒకటి వి పిడవ
నీరొమ ౨ కుగ ని చుక వల్లముకు దిగుచు
కొన్నిదిమైళ్ళు నడచి, సెంటుఫ్రెన్సిస్ నరస్సుం
క వచ్చును ఇది ౨౧ మైళ్ళ పొడవు, ౧ మైళ్ళ
నదిల్పు యందును ఇది దీవములును
కిల ౨ పిడవ సెంటుబూయూస్ సరస్సుం
క వచ్చును ఇది ౧౨ మైళ్ళ పొడవు, ౧
మైళ్ళ వెడల్పుగలది పిడవ తిరుగ నొడు
దడుకై Lachine Rapids అనంబగి,
ఈ మది గడనామమునను, రెనావర్ నదీముఖ
దావరమువలెను, పిడవ సాయుక్తగగుడాకార
మునఁ దనరి నము ద్రమముం పరకొనును

ఈ దేశమునగల సరస్సులకు మితిలేదు.
(కనడాదేశమునకు, దీనికి సమమనుండు లేకు
సువీరియర్ చూడుడు). మిదిగాల్ సరస్సు

(౨౨౪౫౦ చతురపుమైళ్లు), హారోస్టరస్సు (౨3౮౦౦ చతురపుమైళ్లు), ఎర్స్టరస్సు (దివిగాన్ లో సగము), అంటారియోస్టరస్సు ముఖ్యములు ఇవి యన్నియు కోకటోనోటి సుబాసిము కలవియై పాగయోషలు కవమఁ గలిగినవిగ నున్నవి నడులయొడిగను కొద్దిగనో గొప్పగనో పాముఖ్యతన దినవిగఁ జెప్పవలసి నగులు Wisconsin Sin నది, ఇల్లినోయి నది, పా మెంటో నది యని చెప్పుటయును.

ఈ పెద్దదేశమున గుత్తరభాగములు శీతలముగను, మధ్యభాగములు సమశీతోష్ణ ములుగను, దక్షిణభాగము లుష్ణమై దేశ ములుగ నుండుననియు, మెక్సికో సయము క్షాగి గుడిరీతమున కల్లపుఁ బ దేశము లనారోగ్యములుగను, ఇర్లములు గల్గించు నవిగ నుండుననియు, ఆళము సర్వసాధారణముగ మేఘములచేత స్వచ్ఛమైయు ననియుఁ జెప్పబడినది ఇరుము సేసము, రామ్స్ గొప్ప విస్తారము దొరుకుచున్నది లుగాను, వెండి కొలఁదిగ రాగి గను లచ్చుటచ్చుట గలవు. పెట్రోలియము విస్తారముగ భూమియందీ రితుఁబడుచున్నది కొన్ని Mineral Gases భూమియందీ లభించును.

అలాస్కా మొదలగు కొన్ని సీమలు వ్యవసాయమున కవ్వములైనను, సగటున సయము క్రొత్తముల భూమి ముది దనియే చెప్పువచ్చును. నీటియిల్లుదీలేకుండ సస్య సమృద్ధిగ నున్న దేశ మని చెప్పుటచేసి గొధుమలు, కొన్నలు, మొక్కకొన్న పక్షులు, ప్రత్తి, పొగరు, వెరగు, భాగ్యములు, ఉన్ని, వారలు, వేణెరీయజాతుల కర్మలు, విస్తారము పెరుచేయుచు పెంచుచు పెరుగుతీ చేతుఁబడుచున్నది దక్షిణ దేశములగు

చెరుకుండియు, మధ్యదేశములందు మీస నూముండియు, ఉత్తరదేశములందు Sugar Maple Tree రసముచూడియు, కుచదార విస్తారము చేతుఁబడుచున్నది సయము క్రొత్తముల నఁ గూలివాలల ప్రజలు లేరు కాన, పతికాశ్యముగ ను యాత్రిసాహాయ్య మధికముగ నుపయోగించఁబడుచుండును.

దిగోపాజాతులప జలు దినదినాభివృద్ధిచు గ చు నధికసంఖ్యాకులగుచున్నారు సిగ్గిలు యదా సిగ్గినే యిండుక యభివృద్ధిగాంచుచున్నది గాని ప్రిణోచులలేను అదిమనివాసులగు కారికా ఇండియన్ జాతులు ప్రిణోచు మృత్యువరము చెప్పవచ్చును ప్రజల య సుప దలమధికము కార్యక్రమ క్రద్వా ర్థనయ్యంగ గాననయగుచు పనిపాలలు త్వరితముగఁ సి ముగించుటయగు కార్యత మె కు విత్తరవాస్తవములగు బ్రజలు నిపుతగలవారగును సర్వసాధారణముగ విద్యావంతులుగ ను నకు స్నేహమున ముండకును నైచెదరు మాఁగమురు క త్రిత వహించుట సూచనవాచక తమ క్రైస్తవ దారపాపములను, స్నేహతులగు నవ్వలకె రింగించు ప్రసంగములగుపాపములగువారు, మొత్తమునగ్రయాహురులు, కార్యకర్తులుగఁ జెప్పబడినవారు విద్యచక్కగా వ్యాపించి యున్నది దేశమున హుచ్చుచుండి కవయిత గొప్ప ఇరుపకాటకలను గొప్ప చట్టము లన్నిటికి చక్కని రై ద్వమాగ్గములు చేయఁ బడినవి అలిఫోజ్ సమపాతములు దేశమొ తటను వ్యాపించియున్నవి ఆళములైపు చాలా ఎత్తువలె Sky Scrapers అను చేరు గల మేడలు నిర్మించుటయందు అమెరికా వా రెక్కువ చే రుచినవారు. కొన్ని కొన్ని

ప్రెజ్డెంట్ భవనములు ముప్పదియంతస్తులవికూడి కలవు. ఇట్టి భవనములు సభ్యసభాభాగముగ నన్ని ప్రభుత్వములంగఁ గాననయ్యెదని భవంతిమం దేశముగలచే నమ్మలనాదరించుటయంగనము, ఎక్కువదానభగ్యము ల నమ్మటయం దీదేశము చేరందినది

ఇది యేక ప్రభుత్వదేశము (Federal Republic) ఒక అధ్యక్షుఁడను ఒక ఉపాధ్యక్షుఁడను నొక్క సభ్యురముల కొని పారి ఎన్నుకొనబడుచుండును. House of Senators నభయు, House of Representatives భయు, నిర్వహణములును కలిసి కాంగ్రెస్ నభ యనబడునది కాన నిర్మాణపథగా నుండును ఈ సాయుక్తదేశమున అనేక రాష్ట్రములు (States) కలిసి యీ సభ నెన్నుకొనుచుండును. ఇదిగాక ప్రతిష్టేతు ఒక్కొక్క క్రైనిధిని నభ కనుపుచుండును వారు మాట్లాడుటకుఁ బ్రస్తు దుటకు సావకాశము కలుగుగాని, ఓటుచేయు స్వాత్ర త్రములేక.

౧౮౪౦౦౦ జనుల కొక ప్రతినిధి (Representative) ఎన్నుకొనబడుచు ప్రతిష్టేతునకు శాసనముల ననుబుజురుపు నధికారి గవర్నరు అనియెదరు ఈగవర్నరులను నియమించు నిధికార మధ్యక్షుని యొక డను తెలిపిరిలు ప్రభుత్వమువారి కరిపాలనయం దుండును. ప్రతిష్టేతుకు తన స్వనిరపరిపాలనము నెరపుకొను స్వాత్ర త్వము కలగు పెనెలెన్ మెంటలు అను సంవత్సరముల కొకసారియు, రిప్రెజెంటేవ్ ప్రతినిధులు రెండుసంవత్సరముల కొకసారియు ఎన్నుకొనఁ బడుచుండదు క్రి వి గుగిర మెంటలు ౧౭౩౨ వరకు ఉదేశము కాలసి

లనబడి బ్రిటీషు ప్రభుత్వము క్రింద నుండును పిదప స్టేటులక్రింద మార్పునందు చున్నను ౧౭౭౬ మొదకు బ్రిటీషువారి పాలన క్రిందనేయుండి, ఒకవస్తుంగూర్చి తిరుగు బాటుజరిగి ప్రజ లేకున్నరె తమస్వత్ర త్రమును క్క కటింతుకొనిరి (డిక్లెయేషన్ ఆఫ్ ఇండిపెండెన్సు చూచుము) ౭వవ శతసంవత్సరములు యుద్ధము జరిగినది కడకు నింగ్లాండుసార్ల మెంటువారు వీరి స్వాత్ర త్వము కాపూకొనిరి ఇప్పుడింక ౪౮ స్టేటులును, అరు తెలిపిరిలును సాయుక్తము యున్నది. వీటి చిహ్నములుగ నమరికా సాయుక్తరాష్ట్రపు జాచా (National Flag) యందు నలుబది మైం నక్షత్రములు (Stars), అరు గీతలు (Stripes) లిఖింపబడియున్నది దీనినండి ఉదేశమునకు Land of Stripes and Stars అని వాడుకచేరు (Nick Name) కలిసి (బిల్వేముని చూచుము)

ఇతరపు స్టేటులను - వీటిని మూర్తి ఇంగ్లాండు స్టేటుల అనియు ననుచున్నారు ౧ మెంటు ౨ న్యూహాంప్షిరు ౩ వెర్మాంటు ౪ మసాచుసెట్సు ౫ రోడ్ ఐలె మె ౬ కనెక్టికట్ అలబుమెన్ ఇందు మెయిక్ అనబడిన స్టేటు తక్కిన యుద్ధాటిన్న పెద్దది పిదపదిది యనక చిన్న భాగములుగ విభజింపబడినది వెర్మాంటు అందరి పర్యతములనుండి అట్లుచేయినది. అవ్వతములకు Green Mountains అనినరు. మసాచుసెట్సునకు Bay State అనియు నందు ఇంక నుత్తరదిగ్గ పాకళాలకులపు. రోడైలాండుస్టేటు చాలావిస్తది కన్నెక్టికట్టు స్టేటు నామమునకు దీర్ఘ పడమర యుద్దము

ప్రతివిస్తారముగ వైరగుకావు లూసియానా యందు పంచవార విస్తారముగఁ జేయుటకు చున్నది. లెక్సాన్ అనవ మ్యుగూ చికోడ నీను యని యరము ఇది చాల విశాలపాత మగు నీను క్రింద వ గెరగల్గి నాయుక్త మైనది దీనిని, Cattle Breeding State అనియెదను. ఇంగు పశుప్రగతియగు చీళ్లకు Ranches లేంఁచె (Ranches) అనియెదను.

పశ్చిమమున నున్న స్టేట్సు లొమ్మిది-
౧. మోంటానా, ౨. వైడింగ్, ౩. కాలిఫోర్నియా, ౪. టెక్సాస్, ౫. నెవాడా, ౬. ఇయోహానా, ౭. వాయంగ్, ౮. టెరిగ్, ౯. కేలి ఫోర్నియా అనబడునవి కొలరేడ్ దాని యందుగల రాళ్లరంగునూడియాపేరొదియి ఇంగు బంగారు వెండి గనులు కలవు టెక్సాస్ మార్మరులకు స్విఫ్టాము ఇంగు Salt Lake కలదు. ఇది తరువాత నాయుక్త తరలొనకఁ జరిగెను. నెవాడా యందు బంగారు వెండిగనులు కలవు వాయంగ్ స్టేటు టెంబెల్ యధ్యక్షుఁడగు జనరల్ వాషింగ్టన్ సేనానిగారి చేరుపం బరగుచున్న నీను కేలిఫోర్నియా స్టేటు పచ్చకు, ధాన్యముల పంటలకు చేరందియి. కేలిఫోర్నియా యన అగ్నికుంఠియని యరము వేదికాలమున నీసీమయగువేడియధికముగా నీవేరయ్యెను ఈసీమయందుగల యానె వెంటు (Yosemite Falls) అరమైలు ఎత్తునూడి పడు గొప్ప జలపాతము కలకు ఈరాష్ట్రమున వెండి, బంగారు గనులు కలవు.

ఈ సంయుక్తమునకు అరె సెంటిమెంటు చేరియున్నది. అది ౧ టెక్సాస్, ౨ న్యూ మెక్సికో, ౩ అరిజోనా, ౪ ఇండియన్ సెంటిమెంటు, ౫ అలాస్కా, ౬ నెవాడా అనఁబడునవి. అందు అలాస్కా రష్యావారి

నూడి కొనబడినది ఇంగు బంగారుగనులు గలవు. అమెరికా నాయుక్త రాష్ట్రమునందలి పురములలో న్యగ్గెగ్గెము వాషింగ్టన్ నగరము వైట్ హిట్ నదీతీరమున కొల వియాయునన్నది ఇది నాయుక్త ప్రభుత్వాధికారస్థానము. ఇంగు అధ్యక్షుఁడు వసించుచుండుట కేంద్రపాలక భవనముయొక్క వైట్ హిట్ అనియేరు ప్రభుత్వకార్యాలయములు, రాకు సభలంగూడు భవనములకు కేప్టోల్ అనియేరు. ఈ రాకునకు ముగ్గొప్ప భవనములు పురమున వెడలుపైఁ బంటలు విస్తారముగ నూడి. ఇరుపెంలఁ జక్కని దివ్యభవనములగల్గియున్నది ఇటనే వాషింగ్టన్ సెమోరీయరకలలు (చూడుడు).

న్యూయార్కునగరము గొప్ప జనసమృద్ధి గల నగరము. గొప్ప వర్తకస్థలము టెక్సాస్ పచ్చ మాద్యనదీయుఖ్యత్వమున మ్యాట్రిక్ ద్వీపమున నదీజలములయధ్య నున్నది. నదీతొలుల కవల బ్రాన్కీ నగరము. బర్మి నగరము ఇరుపెంలను కలవు వింగ్లొల్లు టెక్సాస్ చమ రతురు చేరవచ్చిన గొప్ప మా చ లిరుచెన. రాకు నిర్మింపఁబడినది. వాణిజ్యవిస్తారమునది ప్రపంచమున రెండవ స్థలమని చెప్పఁగ దీయున్నది సగరమంతయు పైఁట్రీ పరు మేడలయందుమై యుండును విస్తలయంగు ప్రభములపై నిర్మింపఁబడిన ఇనుపదారులు కలవు ఇంగు చికాగో, వాషింగ్టన్ మున్నగు ప్రపంచ ప్రసిద్ధములగు గొప్పగొప్ప పట్టణములు. వర్తకశీల ద్రవములు కలవు. వాషింగ్టన్ పురమునందు ఆమెరికను రిపబ్లిక్ అధ్యక్షుఁడు నివసించుచుండును అది అమెరికా ముఖ్యపట్టణము. చికాగో నగరములగు రైల్వేలు కలియును.

అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రమందలి

విడు గొప్పవింతలు - ౧ సుపీరియర్

సరస్సు (Lake Superior) ఇది ప్రపంచమున

సరస్సులలోనెల్ల పెద్ద సరస్సు పెప్పెరి

బడిది ౨ మామోత్ కేవి (Mammoth

Cave) ఇది సంయుక్త రాష్ట్రములలోని

౩ టక్సేటస్ నదీ ఇది ప్రపంచమున

౧ వలలోనెల్ల చాల పెద్దదిగి పెప్పెరి నీటి

3 వయగారా జలపాతము (Nayagara

Water Falls) దీనిగూర్చి పత్తేకముగ

వివరించబడినది ఇదటి జలములు ముప్పాటిక

పైలు పెడలుపుగలవి జలపాతము ౧౮౮

అడుగులు గలది ఇత్రాపు అమెరికా

సంయుక్తరాష్ట్ర దేశమునందు కడదేశ

మొదలును గల్గియున్నది ౪ వ వర్జీనియా

రాతిన పు (Natural Bridge Over

Bedar Creek) ఇది సంయుక్తరాష్ట్రము

ల ౧ వ వర్జీనియా ప్రేయ నదీ జలపాత

వామపై పుతెవలె కొక శిల సరస్సునూ

ములలో దవరావచ్చునది ౫ వాషింగ్టన్

మాన్యుమెంటు (Washington Monu

ment) ఇది అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్ర

ములలోని వాషింగ్టన్ గిరిమున జనరల్

వాషింగ్టన్ (పెసిడెంటు) గారి జ్ఞాపిచిహ్న

ముగ నిర్మింపబడి ౧౮౮౮ అడుగుల ఎత్తు

గల ప్రాథము ౬ యానెమెంటు వేగి

(Yosemite Valley) లోన ఇది ఇలి

ఫోర్నియా ప్రేయనదీ లోన ఎన్నిది లేక

పదిపైలై పొడవును ౨౪ మైలు పెడలుపును

గల్గి ఎలవారేయియలేని చాల ఎత్తగుండు

కొండలచే చుట్టుకొనబడి భయంకరాకారము

గలదిగ నుండును ఎట్టుకొనయుండు

కర్వరములు మూడువేల అయిదువందల

అడుగుల ఎత్తయి ౧౮౮౮ అడుగుల గోడ

వలె ౬ గా ఎత్తు నుండి శిలార్చ దేశమే

మూడువేల యెనులది యడుగుల ఎత్తుగ

నున్నదనియు ఒప్పణుడి ౧౮౮౮ అడుగులదే

వేగి ౧౮౮౮ ఇందు చుటవారులేని శిలా

తలుపుగోడ మూడువేల ౮౮౮౮ దల దట్టు

యడుగుల ఎత్తని పెట్టుబడినది ఇలావ

య ౪ జలపాతము లేవన దలు ముదలు

మేలుఅడుగుల యెత్తును ౮౮౮౮

అడుగుల కలపు ౮౮౮౮ సబ్జువియల్ బ్రిడ్జి

(The Subjhuviyal Bridge or Tunnel

Under the Hudson River) ఇది

నార్మయాన్ గిరిన కడ ను ౮౮౮౮ పెద్ది

లేనియాన్ రైల్వే క్రింద చాల విస్తార

గాను ప్రపంచమున గొప్ప కట్టడములలో

మొదటిదని

అమెరికా పని (Amarah Work)

దేశమున ప్రగతిని దీక్షిరను అమెరికా

ప్రగతిని దీక్షిరను అమెరికా

ప్రగతిని దీక్షిరను అమెరికా

ప్రగతిని దీక్షిరను అమెరికా

ప్రగతిని దీక్షిరను అమెరికా

ప్రగతిని దీక్షిరను అమెరికా

ప్రగతిని దీక్షిరను అమెరికా

ప్రగతిని దీక్షిరను అమెరికా

ప్రగతిని దీక్షిరను అమెరికా

ప్రగతిని దీక్షిరను అమెరికా

ప్రగతిని దీక్షిరను అమెరికా

ప్రగతిని దీక్షిరను అమెరికా

ప్రగతిని దీక్షిరను అమెరికా

ప్రగతిని దీక్షిరను అమెరికా

ప్రగతిని దీక్షిరను అమెరికా

ప్రగతిని దీక్షిరను అమెరికా

ప్రగతిని దీక్షిరను అమెరికా

ప్రగతిని దీక్షిరను అమెరికా

ప్రగతిని దీక్షిరను అమెరికా

ప్రగతిని దీక్షిరను అమెరికా

ప్రగతిని దీక్షిరను అమెరికా

Ammonia అని రసాయనశాస్త్రములు చెప్పి యున్నాడు. అమోనియా సోడా చేయుటయందు గుఱయోగించుచు రసగులకు చనివచ్చును. ఇది Bi-product రాక్షస బొగ్గు దీనికి మాతృక అమోనియానుండి అమోనియాను సాల్ఫ్యూరికామ్లము

అయోగోక్రము — శీతిలగణముచూడుతు

అయస్కులగోక్రము — అర్జునశ్రుతి ౧౧౨ గోక్రములలో కొకటి (వైశ్యగోక్రములు చూడుడు) అయస్కులగోక్రము ఏకాదశి గోక్రము (౧౭) సంస్కృత గోక్రము సింగిప, హరితగణము, ఆపస్తంభ సూక్రము, యజుర్వేదము, ప్రమాణగ్రంథ మాద్య పునరఖండ, సోగీతులు దేవత (భార్య) నాగాలు, వేదాంతము తపస్థానము, పుష్పాగ్రసరస్సు తపోగము జపము కోటి, దీపములు ౧౦, శ్మశ్రునాభ్య ౧౨ ఖండక మహాదానములు దానము, అవిగ్రహార ద్యాదళిభోజనము వర్ణనియములు

అయస్పుణ్యకాలము — పుణ్యకాలములు చూడుడు.

అయస్సములు — సౌక్రాంతములు విషవర్ణము భరతదేవపు విభావమున సంవత్సరమునా దయస్సములు లేవు సూర్యుడు తిరుగుట భూమిపైవారి కగుడుచూడు నీది, భూమధ్యరేఖ (Equator) దానికుత్తరమునను దానికిదక్షిణమున నుండిదిక్షిక్షిత్తరదళియందులకు నుత్తరాధుగమునకు దక్షిణదిక్షియందుకుకాలమున దక్షిణాధుగమునకు, జ్యోతిషశాస్త్రమున చేతులువారల బడియన్నది ఈసందర్భమున, సూర్యుడక్షిణదిక్షులు యగుయె భావము ఇంక

సౌక్రాంతియర్థవేగించుకాలము సూర్యుడు మేషాది ద్వాదశ రాసులందు ప్రవేశించు కాలమని భావము. సారమున సూర్యుడు మేషాది ద్వాదశ రాసులందు సంచరించు కాలములకు ద్వాదశసారమాసము అనిచేరు. ఈకాలమాసము భరతదేవపు దక్షిణాదియందు (Southern India) వాడవలెయందున్నది. చానీ అవదేశస్థులు తమిళ భాషయందు చిత్రితల వైయ్యోగీశల మొదలగు ద్వాదశవాడుకులతో వాడుకన్నాదు. (నక్షత్రము విరువదియేడు వివరణము చూడుడు)

భూమిపైవారలకు భూమిచుట్టు సూర్యుడు గిరమునకొకసారి తిరిగి వచ్చుచుండుట క్లిగువకు విభావమున, భూమధ్యరేఖ (ఈశ్వరీకు) మధ్యస్థానమునందున్నదని మనము మనసునందుకొనవలసివచ్చును. ఏలనన, ఈవిభావమున సంవత్సరకాలమును లెక్కించుట యన, మేషాది ద్వాదశరాసులందు ఒరుగుకాలమే యగును అనగా, మేషరాశియందు రాశింబిది తిరుగ మేషరాశికి తేరుట కొక సంవత్సరకాల మగునని భావము.

ఈరాసులం దొక్కొక్కదానియందు దొడ్డిదొప్పన మొత్తము సూలమెన్నిది పాదము (అంగుళము) లున్నది ఇందుచేయు నక్షత్రము లొక్కొక్కటి వాల్లేటి పాదముల దొప్పన సూలమెన్నిది పాదములేయగుట నా యిరువదియేడు నక్షత్రములును ద్వాదశ రాసులం దిది, సరిపోయెయే యందులచే వానింకొన్ని యీ సందర్భమున మేముగ వివరింప నక్కరలేదు.

ఈ విభావమున సంవత్సర కాలమును లెక్కించుచు, ద్వాదశరాసులందు సూర్య

గమనమును గమనించుట మన భూమధ్యరేఖ కు త్తరముగా మేష వృషభ మిధువరాసులం గు ర్తరంజనములు. ఇందు మేషరాశి ప్రారంభము (అగ్నిది వృషమపాదము) భూ మధ్యరేఖయందే యుత్తరభాగమగుండెడిది అచట యెడలిడి, సూర్యుడు కొంచము కొంచముగ నుత్తరమున కమనించుచు చుట్టు తిరుగుచుండు మేష, వృషభ మిధువములూ గడ, మిధువ రాశి అంతమునకు వెనుక అటచుండి ఉత్తరామౌగిని మార్చి దక్షిణాయనగతితో నడచుట ప్రారంభించి భూమధ్యరేఖకు చేరును. అనగా తిరుగుటయొక్క కర్కాటక, సింహ కన్యారాసుల గడచునది భావము ఈ సందర్భమున మిధువరాశిగడచి, కర్కాటక రాశింపై సూర్యునిమునకు జ్యోతిషశాస్త్రమునకు అనువుల్యకాలమని చేరు.

అటుల భూమధ్యరేఖకడకు సూర్యుడు చేరునది కన్యారాశియంతయు తేరెడిది. బానిగడచి యివ్వల దక్షిణమునకును తలారాశికితేరు (మధ్యసంధి) కాలమునకు విషవత్సూర్య కాలమని జ్యోతిషశాస్త్రము నందు చేరు.

అటులే దక్షిణాయన ధర్మముననే యరుగుచు భూమధ్యరేఖాబాహి తలారాశింజేరి, బానిగడచి వృశ్చికరాశి, బానికుండి ధనూ రాశికితేరు బానిగూడ గడచి, మకర రాశికి బ్రవేశించు సూర్యకాలమునకు జ్యోతిష శాస్త్రమున అయనపుణ్యకాలమని చేరు మరియు మకరరాశి ప్రారంభమునుండి దక్షిణాయనగతి సూర్యుడు మార్చి ఉత్తరాయన గతి ప్రారంభించెడిది. అటుల మకర, కుంభ, మిషరాసులం గడచుటతో (అనగా నుత్త

రామౌగిమనమున) భూమధ్యరేఖకడకు తేరుకొనుచు ఇటుల దిశము గడచి తిరుగ మేషరాశికి బ్రవేశించు సూర్యకాలము జ్యోతిషశాస్త్రమున తిరుగ విషవత్సూర్యకాల మని చేర్కొన బడినది ఇక్కడ మేషాది మేషవత్సరమున స వత్సరకాలమగుచు ఈ సంచార విధానమున చక్కగ గ్రహించినవారలకు మధ్యమన్న భూమధ్యరేఖకడ రాకు విషవత్సూర్య కాలమునను ౨౩ అయనమునుండి చేరొక అమౌగిని

మరలు స్థానములగు రాకు అయన పుణ్యకాలములును స్పష్టపడకపోవు ఇదిను యుక్తాది సమస్త కాలభేదములకు ఏ విధానమున కాలమునందు హద్దుల వేర్వేర్లు టయుగ గూడ తేలికది అంతయెందులది సూర్య భాగగము లేది యెటులండినకు చూస్తును, భూమధ్యరేఖయే రాకు అయన గతులకును మధ్యస్థానమనియు, బానిగుత్తరముగా దక్షిణాయనగతియగు మూడు సూర్యాయులు, ఉత్తరామౌగి గతియగు మూడు సూర్యాయులు గడచునదియు గట్టి దక్షిణముగా గూడ నారుసూర్యాయులు గడచునదియు జేరినది ఇ గునుండి సాధారణముగ వైపున కర్కాటకసూర్యారి దక్షిణాయనగతిని, మకరసూర్యారి ఉత్తరామౌగి గతిని ప్రారంభములుగ సాచనగుచున్నది తిక్కిన భూమధ్యరేఖ వైపుననే విషవత్సూర్య కాలములు సమకాలమధ్య ప్రమలుగఁ దలంప నగుచున్నది. పాశ్చాత్యజ్యోతిషమున మకర సూర్యము సమీపమునందున్న అయనపుణ్య కాలమునకు Mid Winter Day అని యాదర. అది డిసెంబరు ౨౧ లేక ౨౨ లేదీల నందును కర్కాటక సూర్యము

సమీప మనందున్న అయనపుణ్యకాలమునకు Mid Summer Day అని యువకులు ఇది జూన్ 21 లేదా 22 తేదీలయందుకు భాగ భూమధ్యరేఖపై సంభవించు దినమున సంధికాలమున విషవత్పుణ్యకాలముకు పాశ్చాత్య జ్యోతిషశాస్త్రమున Ver-nal Equinox అని పేరు ఇది మార్చి 21-22 లేదా 23 తేదీలకు సంభవించెడిది లక్ష్యము కన్పా, కులా, సంధికాలమున విషవత్పుణ్యకాలమున Autumnal Equinox అని పేరు అది సెప్టెంబరు 21-22 తేదీలను సంభవించును (ఈవిశేషము చూడుము)

ఈసంవత్సరమున అయనగతులకు వేరొక చిత్రమును కలపని భరతదేశపు పూర్వ జ్యోతిష శాస్త్రము కనిపెట్టిరి భూమధ్యరేఖకు గాంతరముకు నుత్తరమునకు నురికొలదనున దక్షిణమునకు అయనగతులు మారుచు మధ్య మధ్య భూమధ్యరేఖకు దూరమునందు లనె, ఈవిధమున గమనములయందు, ప్రపంచ దిగుబడిన వాల్చు సౌరగ్రాహి సంధికాలముల నూడి, ఒకరి ముందుకు ఒకరి వెనుకకు మారుచు వడచుచు నుండునను దిగుగ సంధిగనుండి కాలములకు తేరుకొనుచు 12ని అటులనే 12 అరవితాబ్ద పాతముల సంధికాలములు తేరుకొనుచుండెడిది రానురాను సంవత్సరకాలమున దైవ లేక ఆరు లిప్తలకాలము కొప్పున మారుచుండును, 12 12 12 నాటికి కివదియూడు దినములు ముందుకు వడచినది అనగా దీనివలన 22 లేదా 23 తేదీలనే అయనము మార్చుచును జూన్ 21 తేదీ ప్రాంతములకు దానిసౌరగ్రాహి సంధికాలమును సంభవించుచున్నది

అయనువరోగంధస్థి పరిస్థితిపరిశి
న్యాయము — కురుపుపై మలియొక కురుపు అని యర్థము ఒక కట్టముపై నింకొక కట్టచునిభావము సంస్కృతలోకోశ్తి.

అయస్కాంతము (Magnet) — ఇది రాము ఇరుమును ఆకర్షించుకొను క్షత్తికలది చిన్న సూచులు మొదలగు వరికరములను వెతుకకొనుటకు దీనితో తదని యాకర్షించు తేరుకు గాన దీనికి సూచకులరాము యని పేరు వాడుకయయ్యెను. Electric Magnet దైనామో మొదలగు యత్తములయందు వుండెడివియుండును. అయస్కాంతమునందు త్రవచిక్కుల జూపు గుణములవలన గాన దీనిని పైసలవలన ఇనుపముల్లును కంఠసను యుత్తరదిగ్గమున గుత్తరదక్షిణ దిశల జూపుమార్గము (Mariner's Compass) ప్రముఖమున దోడలునదిచురె, నాదికులకు దిక్కుల గాన నుపయోగపడుచున్నది. ఈదిశల జూపు అయస్కాంతగుణమున కాంగ్లమున Ampere's Rule అను నుత్తరదిగ్గ నానుచు కలను దీనికర్థముగా "If you try and imagine yourself swimming with the current along the wire, the North Pole will always be on your left" అని చెప్పుచున్నారు

ఎక్స్ట్రిక్ మీగ్నెటు లను నాల్గు టన్నుల బరువు, చదమగుల వ్యాసము (Diameter) గలవానినిచేసి వానిచే నిరుపదితన్నులవరకు బరువుల నెత్తుటకువయోగించునను ఇనుప దుక్కులు, ఉక్కుదుక్కులు, ఇనుపమాలములు మొదలగునవి, దీనిచే నెత్తలకుచు ఎరుకులి దిగుమతులు చేయుచుండు ఇట్టి ఎక్స్ట్రిక్తు

మేగ్నెట్టు ఎలక్ట్రిక్కు కర్మముతో మేగ్నెట్టు చురుంగుగ్ని అది తీసివేయునని ఇదియు నిలచిపోవుచుండును.

అయస్కాంతము (కాంతలోహము)

దీనికాంగ్లమున Magnetic Iron అనియు Load Stone అనియు రేయలు స స్కాతమున అయస్కాంతి, కాంతలోహము, కాంతాయము, మనలోహము, కాంతమనియు ననుటగలను. ఇది Magnetic Oxide of Iron దీని ధృవానుభవము లిందు రసాయనశాస్త్రమున Magnetite అనియు రేయలగును. ఇది ముఖ్యముగ ప్లేడనురేఖమున లభించుచున్నది కౌచను (దిక్కుల జూపు యంత్రము) లోని Magnetic Needle చుట్టుపట్ల నుండు ఇతర Magnets వల్ల కలవరచచ్చుటచేతను నీ కాంతలోహముతో కౌచనుపైపై జేసి యాదా Magnetic Needle నుంచుగదా కాంతలోహపు రేఖలు మెల్లగనుడి పని నిచ్చుట అయ్యోదైనై చుట్టలు ఈ లోహమును భస్మముజేసియు, సింధూరము జేసియు వాడుదురు అది గంధకవోషమును విడుచును. దీర్ఘరోగములకు వాతరోగములకు నివారించుచు లోహభస్మము గూడుములు దీనినిగలవు కాని యంతోన్న సామ్యముగ పనియేనుని చెప్పులుదీసి ప్రకృత భస్మమునకుండును దీనిని వాడుచుండును.

అయస్కాంతస్వయము — కదలని ఇను పమాదికి అయస్కాంతము చలనము కల్గించు నని భావము.

అయ్యకు విద్యారేడు అయ్యకు గడ్డు మూలేడు — అనగా ఇద్దరి విద్యతో

భార్య గర్భముచూచునని భావము అంద్రలోకా.

అయ్యగారి పీఠభద్రకవి — అంద్రకవులలోనాధునికులందుఁ బరిగణించబడినవారే. ఆర్యేంద్రయోగి భావ్యుడు, శివభక్తుడు, తైత్తిరీకు, కాండియనోత్తుడు, తానీ, వేద సామనారాధ్యులు రచించినది రాఘవ యాదవ పాదపీఠము అనురక్తికావ్యము. ప్రతిభను కవిత్వము.

అయ్య దానదులకూ అయ్య జంగాల కూ దానంచేసినట్లు — ఇద్దరిని ఒక వాతముకాదని భావము అంద్రలోకా.

అయ్యనార — నారవారపుర్ర దేవస్థానములు చూచుచు.

అయ్యరక కులమువారు — వీరు విశాఖ పట్టణ మండలమున అందు ముఖ్యముగ శృంగవరపుకోట తాలూకామందు గాన నుచున్నారు ఈ కులస్థు లీమండలమున కనుగోతువేలు కలరచుచు వీరినామముకూ వివర పాత్రుడను విరువనామముచును. అయ్యరకమున గారవతకు సూచించు సరము స్ఫురించెడిని కాని వీరింగూర్చిన యితర సంగతులం దెలుపుగ్రంథములు బయల్పడుట లేదు. వీరు కాపులలోనాక తెగయని ౧౦౭ విశాఖపట్టణామండల గణితీయమును చెప్పులుదీసి నది అన్యప్రాంతములకరిగి కాపురమునందిన వీరి వారు, తాము ఎక్లకాపులమని యనుట యుగలకు వీరియగు పెద్దరెడ్లవారి తెగ యనియు లాకవారి తెగయనియు రెండు తెగలు కలత్ర ఇరు తెగలవారిని భావన ప్రతిభాజములు సెబబద్ధ బాంధవ్యములకు కలవండును విశాఖ యుద్ధవీరులగుండిన

పొరువకాలువగఁ గన్వితము. విజయనగర
భావతల కొల్లనువాదిని నైనికులుగ నుం
డిరట శృంగవరపుకోట తాబూకాయందు
కొన్ని క శ్మశ్రకగ్రామములు వీడిన కలవందను
గోలకొండ పైన ములు వీరిగ్రామములపైఁ
బొల్లి దాడివెనకలెరి పురుషులొకఁగ వీరి
శ్రీలునైరము అయ్యదములంబుని యుద్ధరం
గమునఁ బ్ర శేధి చి పొరుపల్లి తురకలంకరించి
నైదిరట ఆనాటి వీరికార్య పరాక మముల
గూర్చింకానలు నేటికిని వారుచెప్పుకొను
చుండు వీరికా లమున సేవ్యమువృత్తిగా
నూర్చి వీరియందు పెదిరెడలెగవారు నాగు
పాములే నాగగోత్రమునారు, వారుపామును
ముట్టికొను చుండుపామును దవనమున
దురు వారునాగపూజ యునదురు లంకతెగ
ను దు తాళేలు నుండు, వారిది తాళేలు
గోత్ర మట, వారు తాళేలుం బూజుతురట
వీరి యొద్ద వివాహకార్యములు నగరాల
యి పైకార్యములు జూలెయు నునట వారిని
పామ్రుడను దిరుదనామముండును ఆమలెల
తెర్రవారిగఁ దధ్ధియే ఆపలంబునుమట

**అయ్యరాకపోతే అమావాస్య ఉంది
పోతుందా? — ఆంధ్రలోకోటి**

అయ్యలరాజు వారాయణకిని ఆంధ్ర
కవులలో నాథునికులముఁ బరిగణించుట
వాడు నియోగిబ్రాహ్మణుడు. 1 వే.
౧౦౦౦ సంవత్సరము కాలమువారు
కొండేశ్వరగోత్రము శాస్త్రీశేరు సూరప
రాజు. తల్లిశేరు కొండమాంబ గణించినది
సాంఘికశిల వ్యక్తావ్యము.

అయ్యలరాజు భాస్కరకిని — అయ్యల
రాజు అయ్యలకిని (భాస్కరకిని మామయ్య)

అయ్యలరాజురామభద్రరాజు కవి —

ఆంధ్రకవులలో మధ్యకవులముఁ బరిగణించు
బడినవాడు. ఆరువేలనియోగిబ్రాహ్మణుడు
శాస్త్రీశేరు అక్కిరాజు తాతశేరు వర్యరన్న.
ప్రవీరామనానిశేరు తిప్పయ్యయ్యలు కడప
మండలములోని యొంటిపల్లి నివాసీయై
యూడి, ఆనటి వీరరాఘవస్వామిపై నొక
తలికముం జెప్పెను రామభద్రప్రస్తుత వరవస్తు
వరదాచార్య శిష్యుడై విష్ణుభక్తిలవాడు.
రవస్తు మువ్వడి వరదాచార్యుడనియు
నీతనికి వాడుకగలగు రామభద్రప్రస్తుతు
చాలా సంతాము గల్గియుండి, పిల్లలరామ
భద్రప్రస్తుతుని వాడుచుడిరట కొంత
కాలము గడచినపిదప విజయనగరముఁ జేరు
కొని శ్రీకృష్ణరాయ సార్వభౌముని యాస్థాన
కవియై సువిలాసానందసంగ్రహమును గ్రంథ
మును రచించెగాని, అది ముగియకమునుచే
శ్రీకృష్ణరాయలు చనిపోవుటాశేసి, కృతి

మదక నిలచిపోయి, రామభద్రకవి
తిరుగి యాశ్రయముం గోల్పోయి దేశముల
దిరిగి గుత్తి యుప్పులరాజుగారి నాశ్రయించె
ననియు, పిదప శ్రీకృష్ణరాయని యబ్బడగు
రామరాజు మేనల్లుని (గొంపూరి నర్సరాజు)
యాశ్రయమున జీవనము గడపుచు, రామా
భ్యుదయము రచించి యామనకుం గృతి
నిచ్చెననియు చెప్పుచున్నాడు ఈ కవి
శ్రీ వేంగిసం వరకును జీవించియుండిన
వాడట రామరాజుభూమింక తీరనివిరోధ
భావము చెప్పబడినది

**అయ్య వాకనెట్టినూ, బల్లి బ్రతక
నూనా? — చేతకాని భావము ఆంధ్ర
లోకోటి.**

అయ్యవారిని చెయ్యబోతే కోతి అయి నట్లు — చిక్కిపోతూగా చేయటం యని భావము అంధలోకోక్తి.

అయ్యపిండము — ఇనుకముద్ద యని యర్థము. స్వామిపురాణములోని కాళీ ఖండమున కీచేరుడను అది చాల కష్టమైన కావ్యము. దీనిని శ్రీనాథమహావి యాంత్రిక రిచెను. మరియు నాతడే విద్యదామధమని చెప్పులుచేసిన హర్ష నైషధకావ్యముగా గూడ శృంగారవైషధమునకేర, నాంధ్రకావ్యముగ రచించియుంటు, సుప్రసిద్ధిగ నేటికిని ఆయన గ్రంథములగుర్తి “కాళీఖండమయ్యపిండమ్ నైషధమ్ విద్యదామధమ్” అని చెప్పు చుండును.

అయ్యాచితమండన న్నాయము — అట్ల యత్నముగా శృంగారము (గూము) లభించుటకీ, అయ్యాచితమండన మనోబుద్ధియు కుమ్మరి నల్లని గోరెములు చేయుచున్నాడను లోక, గోరెములును, నలుపును కూడ చేయు చున్నాడనియు, వాటలత్వము నుండే సుక ద్విచక్షుసయము భావము.

అయిరిదేవి (అమిరిదేవి) — నోల్లింట దీనికి అమిరిదేవి యని పేరుండెనందు. హిమవ న్నగముపై దేవీధ్వరమున గల యాక్షేత్రము సంతాపవజ్రక్షేత్రమని పేరుచినది అదిని అమిరి యని పేరుండెననియు, అది అమిరి యాయెననియు నందుకు. (దేవీధ్వరము మాడుచు).

అయ్యాక్షుడి — అపగానది చూడుడు.

అయ్యాధ (యార్థయ) దేశము — హైదరాబాద్ మొదలు సింధునది వరకుం గల దేశమని చెప్పులుచినది. దీనికావచ్చును.

యార్థయదేశమనియుఁ జేరుండెనట. దీని గూర్చి యేమియుం దెలియరాకున్నది. దీని ప్రళ స గరుడపురాణము 111 అధ్యాయము నను, బృహత్సంహిత ౧౭ అధ్యాయమునను గలను ఇంకను అలహాబాద్ (ప్రయాగ) కోటలోని నముద్దగుప్తచక్రవర్తి కాననము నను దీని ప్రశోభకలన పాంచాల భూమి యందు సింధునది వితప్తా (శేలమ్) నదిచేరు తావునుండి అనవల నమమయూడు దేశమని పరిశీలనచలన తేలినది.

అయ్యపా — ఈమె మహమ్మదు జగ్గదని భార్యలలో ఇక్కడ పీయభార్యగాఁ జెప్పఁ బడిన వార తండ్రిపేరు అహలకర్గాయ. మదీనాపురమున క్రీ.పె. ౬౧౧ సంవత్సరమున జన్మము ఈ దేవిని తొమ్మిదవ యేటనే ఆయనకుం బరిణయమొచ్చెనట. ఆయన అనంతర మిహమె యల్లుడగు అరీని తరువాతవానిగ నిరూపించి, తన తండ్రిని మొదటి ఖలీఫాగాఁ జేయఁగల్గెనట. ఇతఁ యొకరి ౬3౨ అనియు, ఈమె మొకరి మదీనా పట్టణమున ౬2౮ అనియు, నీమెకు సంతానము లేకున్నను, మహమ్మదీయ భక్తులకు మూతయని పేరంచెనందు.

అయ్యాధనపురి (ప్రాకృష్టణము) — పాంచాలదేశమునందలి మాన్సూర్పరిశిల్లా లోని మామూర్ ఘంటునూడి పుచ్చిదిమిళ్ళ దూరమున రాచనదికి పశ్చిమదిశగా నైదు మైళ్ళ దూరమున నివృతమృతాపు మహా లక్ష్మణదేవతాలయము నది గొప్పనగరమైయుండి నలుల వాతనిపరిశ్రావలుల వ్రాసున్నాడు.

అయ్యాధ, (ప్రీతిస్థ, Oudh) — దీని నాంగ్లమున కొడనుచున్నారు. సేపాళ దేశము గంగానదుల నడుమనున్నది.

అరంబం చతురన్యుమైశ్చ వైశాల్యముగలది. ఉత్తరము తీర్థమవ్వము, అగ్రాప్రావిన్సునకును వల దీనిలోగలదు. (అగ్రాప్రావిన్సు మాడుడు) ఇందువారు సమతలప్రదేశము. గురుతీ (తొల్లిటిగోమతి) గోగ్రా (తొల్లిటిఘర్హరా) నదులు ముఖ్యములు. ఇతరచిన్న నదులనేకములుగలవు. వేసవియందు ఉష్ణమధికము. శీతకాలమున చలి యధికము. భూమి సారవంతము. గోధుమలు, భావ్యములు, ఆము దములు, నూపులు, చెరకు, నీలిమిను, గస గసాలు, ప్రత్తి విపరము పైరుచేయుటలు చుప్పది. హిందీభాష హిందువులును, ఉరుగుభాష మహమ్మదీయులును మాట్లాడుచున్నారు. ఇది గొల్లిటి కోసలదేశము (ఉత్తరకోసలదేశముమాడు) ఇది నవాలు నూడి బ్రిటీషువారు లాగిరింది. ౧౮౫౬లో బ్రిటీషు ప్రభుత్వము వాస్తవకమై ౧౮౬౬లో అగ్రాప్రావిన్సుతో సంయుక్తము చేయఁబడినది. (అగ్రా, అయోధ్య సంయుక్త రాష్ట్రములు మాడుడు) ఇందు లక్ష్మీ డివిజను, పైటాబాదు డివిజనునకు రెండు డివిజనులు కలవు. లక్ష్మీ డివిజనునందు ౧. లక్ష్మీజిల్లా, ౨. ఉనావోజిల్లా, ౩. ఛితౌ పూరుజిల్లా, ౪. రాయబరేలిజిల్లా, ౫. వజ్జీయిజిల్లా, ౬. ఖేరీజిల్లాలును ఆరును, పైటాబాదు డివిజనునందు ౧. పైటాబాదు జిల్లా, ౨. బహరేలిజిల్లా, ౩. గొండాజిల్లా, ౪. నుల్లాహ్మదజిల్లా, ౫. పర్రాప్తుజిల్లా, ౬. బారాబాజీజిల్లాలును ఆరుజిల్లాలును మొత్తము పందొండుజిల్లాలుగ విభజింపఁబడియున్నది.

లక్ష్మీవనగము దేశమంతకు ప్రధాన నగరము. బ్రిటీషు ఇండియాకుండు జనసాఖ్యచే మూడవవట్టణముగ నున్నది. గోమతి నదీ

తీరము- ఇది గొప్ప సుందరభవనములచే బేరందిన నగరము. తొల్లింటి శ్రీరామసాదర దండన లక్ష్మణస్వామిచేరే బరగుచుండే లక్ష్మణపురియను పట్టణము నుండెనంచు. అది నవాబులనాటి పెద్దపట్టణముగనై రాజధానిగ నుండెనట. ఇప్పుడు అగ్రా, అయోధ్య పంయుక్తరాష్ట్రముల ప్రధానస్థానమైయున్నది. పైటాబాదుపురము జిల్లాయాగుముఖ్యపట్టణం. తులసిపరముల గొల్లిటియయోధ్యనగరపు పాదాలము. అది పుణ్యక్షేత్రమైయున్నది (అయోధ్య మాడుడు). ఇది రామగంగానదీ తీరము. ఇక్కడ గురుతీనదిపైను నుల్లాను పూరు, రాయబరేలిపురము ఆయా జిల్లాల యాగు ముఖ్యపట్టణములు. అయోధ్య యందు కోతులు పెంకు

అయోధ్య (సాక్షాతనగరము)— ఇప్పుటి

కొద్ద ప్రావిన్సుకుంకెంది అయోధ్య అగ్రా సంయుక్త రాష్ట్రములలోని పైటాబాదు పురము మున్యనీపల్ హొబల్లోని పాక్షిక యాత్రాస్థలముగ నున్నది. అది సూర్య వంశపు రాజులకు రాజధానియై యుండిన నగరము. దీని ముఖ్య నిర్మించెనగురు కాని ఏమనునో చెప్పులేదు. అయోధ్య యన, (శక్రప్రలకు) యోధులకుఁ జొర నశక్తింబైవదనిగా. అన్యల కశతమైవది యనిగా యర్థము. సరయూనదీ తీరము దీనిని గోగ్రాయయ నందును. అయోధ్యకు సాక్షాతనగరమనియఁ బేరుండెను. ఇటీవలి వారు కొందరు రెండును వేర్వేరు పురము లనియు, నొకటికొకటి సమీపమునందుండు కొంత కాలమునకూ గలసిపోయి యుండు ననియు కొక వాదము. అయిదుదేశాన్ని, కొద్ద గ్రంథములందల్లీయూల నిదర్శనములు

మాచూసిరి. గాని యది నిరాధార నిరర్థక వాదమని స్పష్టమగుచున్నది. అయోధ్య మొడిచాయకములని చెప్పు బడిత సప్తపురములలో నొకటి (మాచూకు) రఘునాథ రాజనాటికి 'పితరుశంతర ముత్తరకోసలా' అని మహాకవి కాళిదాసు తన రఘువంశమునందు వర్ణించియున్నాడు. గాన యానాటికి కోసలము అయోధ్య రాజధానిగ గల యుత్తరకోసలమనియు జేలుచున్నది వఱిగ కోసలకి మహాకోసలమనియు వాచక యుండిన బౌద్ధగ్రంథములు దిద్దానినే తోసలయని వాడు. కాననను శ్రీరామునకుండినకు యయోధ్య మీఁదాయు రాజధానికదని గోల్పోయి యాశ్చర్యముగ మాత్రముగ, ఋషభరాజ పునరుద్ధరి చెననియు, నలమహారాజనాడు ఋతుగర్భాదిటనే రాజ్యమేలుచుండెననియు, పాండవుల నాడు దీర్ఘయుగస్థుడు రాజ్యము చేయుచుండెననియు, నీతండు మహాబల సుమన్యుడనియు జెప్పులుడిగిరి.

పైసలనాడు తీర్థకరులలో మొదటి వారగు అదివాధులను, రెండవవారగు అశిరవాధులను, నాగధవాచగు అశ్విరంద నాధులను, అరవవాచగు సుమంతనాధులను, అయోధ్యయందే జన్మించినవారని చెప్పబడినది (పైసతీర్థకరులు చూడుడు). బౌద్ధమతకాలమునను, బుద్ధభగవానుడిట వసించు తన సిద్ధాంతములను బోధించుచుండెననియు, అప్పుడేతరు సాక్షిరపురమనియు, బౌద్ధగ్రంథములుచున్నది ఎనిగో విక్రమాదిత్యుడనుభూపతి యొకడయోధ్యుని దిరుగట్టించి, నాగేశ్వరనాథ శివాలయమగు రాగుచేయుచున్నది. ౧ మ నాగవ

కతాబ్దమున గుప్తరాజులు అనగా ముద్ద గపుడు (300 3౭౪ కాలమునాడు), ఆయన సుతుడు అయోధ్యయందే రాజ్యమేరికట సరయు నదీతీరమున తూర్పు కడను రామేష్వరము మొదలు పడిమఱిగ నున్న గుప్తరాజు వరకాదుమొట్ట దూరముండెను. అయోధ్య సరిహద్దులలో నిప్పుడు ౯౬ మీలదూరేవసానములు కలవు అంటే మైవమరములు కలవు ౭ క్రైస్తవమందిరములు, 3౬ మఠములు కట్టబడినవి రామ కోటను తొల్లింటి అయోధ్య (సూర్యవంశపు రాజులకర్తవ్యం) కుడవికర్తవ్యం నున్నది అది శ్రీరామజన్మస్థానము మొదలగునవి కలవు. శ్రీరామునినాడే యట తిరిగి పెద్ద కోట గట్టించి, ఒక్కొక్కబురుజొక్కొక్క సేన యధీపతుడంచెననియు, నిల్లే మామూక, జాబుత, సుగ్రీవాది బురుజు లిరువది యుండెన నును ఇప్పుటికట్టడములు గూడే ౧౯ కతాబ్దమునాటివని పరిశీలకులు పోల్చుచున్నారు. పురాతనపుది పాడువడినది. కనక భవనము, రత్నభవనము మొదలగు శ్రురామ మందిరములను మూలముల దూర్ణముల విలువగల బలీలుకేగం గోరియును గోడు దర్శనీయములైయున్నవి (అయోధ్యరాష్ట్రము చూడుడు).

అయోముఖ — దాడికారణ్యమం గండిన యొక రక్కసి దీనిని శ్రీరాముని కనివ్వ సోదరుడిగు లక్ష్మణుడను ముక్కు చెవులు తెగగొని పరాభమించెను ఈమి గోళ్లు పెద్దవియుగుటచే శూర్యవంశుని వాడుకచే రొందినది. ముక్కు చెవులు గోసిన కాపు నాగిక యవలడుచున్నది.

అరణ్యోన్మిషము — లోపల అరణ్యదేశము
చూడఁడు

**అరణే కుక్క కదవదు, కరిణే కుక్క
అరవదు** — అరణ్యోన్మిషము ౧౧౫

అరణేతి వైకుంఠము — గొప్ప నిర్వా
హము లభింపగఁ గురవ్వననుచు మాత
మాటలు తెప్పి నట్లుచుట కి యుద్ధి
వాసుచున్నాడు ఇది అర్ధభాషాసాహిత్య
దాతాత్మకపదము

అరణ — కుకురు పెద్దకుమార్తె ఇక్ష్వాకు
పుత్రుఁడగు క దశపురిగూడి శశమెయ్య కేంద్ర
చార్య కామమున నిమిశకాలయ్యెను
(తైవస్వత్రయమపు చూడుడు) కదశపురి
ఇక్ష్వాకు కదశకాటని తుక బహు యరణ్యము
నకు (దిన యనుభవకృత్యములవలన క ది చే
ననువఁబడినవాఁడు) పెడలగొట్టిబడి, యట
మధుమతరమను పురమును నిర్మించుకొని
యొడియె, కుక్కురి సుతమున నరణ్యగూడ,
కుకు దరిగి వారలనిద్యురమ కావహతులుగ
నొనర్చి పురముం కామచేసెను తొల్లి
యారనివలననే వింధ్యారణ్యమునకు క ద
కావారణ్యమని పేరయ్యెను (కందుకు,
భావా మాన్యులగు చూడుడు).

అరణివెట్టు — అరణివెట్టు నెరుంగనివా
రాధ్యభూమియందు లెదు ఇందనే భేదము
లున్నది ముఖ్యమగు భేదములు, కుకుకు
బనివచ్చు కాదులుగలవి, కుండలగు బని
వచ్చు కాదులుగలవి, అకుకుకు బనివచ్చు
అరణులు పని త్రివిధముగ మండిడిని అకుల
కుం బనివచ్చు అరణి కాదులు పనిరావు.
ఏది కి అరణి యనియు నందును ఏది
యాకులు భోజనముచేయుటకు వాడుదురు

ఇంకఁ గూరకు బనివచ్చు కాదులుగల
అరణులందు బూడిదబొంతియనియు, సాదా
బొంతియనియు, బుద్ధిమహిమయియు ముఖ్య
భేదములు మూడుగలవు. బూడిదబొంత
కాదులుపెద్దవియై పైని తెల్లనిబూడిద పులియి
నట్లు వరు ఇవి గూరకు విక్రియి నది
కరములని తుంగద సాదాబొంతయు,
పెద్దకాదులుగ నుండుగాని బూడిదయు
దను ఇంక బుద్ధిమహిమకాదులు గలయాగు
విస్తారముందును అరణులున్నచోదక్షకువఁజూ
గించు నాకులు చూచివచ్చు నెక్కు బంగఁ గల
వంగును అది కుదిశకుబలచే గల్గును
గాని భేదము కదస్వల్పముగనుట అ త
ప్రాముఖ్యము కాదు. కుండలరణులందు
ముఖ్యమగు భేదములు యి వామనకీర్తి
(పొట్టిమొక్కయుగలపెద్దవియు), బంగారు
అరణి (వసుపువచ్చురగు అరణి), 3. ఎర్ర
అరణి (వసు ఎర్రగనూడెడిది), తెల్లచక్ర
శ్రీ, గిట్టి అమృతపాణి మొదలగు కొన్ని
మార్తెమే గలవు. అందు అమృతపాణి
జాతియు గిట్టి (దీనిని వాసవ అరణిగా
దెనియు నుడుదు) జాతియు సర్వసాధారణ
ముగ వాధ్యదేశమున నెల్లెడలను వ్యాపిం
యిన్నది ఎర్ర అరణి, తెల్లచక్ర శ్రీయు,
వచ్చుఅరణి (ఇది అరణదేశమునఁ జక్కఁగ
వ్యాపింపియున్నది కండు కుడివడివడు
గూడ అకువచ్చురగు గల్గియుండును) యు
వామనశ్రీయు, బంగారు అరణియు నందుగ
నొందును ఇంక అరణిపుష్పిలోని కాదలును
అరణిమూట లేదే దవ్యయు భోజనవర్ధక
ములుగ కుర కువఁజూగించునవియే.

అరణికాణి - అగ్నిమాంధ్యము అతి
మూర్ఖము, కుక్కురోగము, గ్రహణి, గుండ

రోగములు, బ్రౌరాసారము, దగ్ధమగు రక్తమునదురోగము, నేత్రరోగములు, నోటి పాట రక్తమునదు రోగములు, ప్రమేహము, ప్రదరణి లేక కుసుమరోగము (క్రీలకు), మహారోగములు, రక్తకృమము, పైత్య రోగములు విదాహము, సుగహాళి, కుసుమ క్రిమిరోగముల నడచును. వీర్యమునకు చలవతేయును. కొంచెము గురుత్వము, విరేచనబద్ధము తేలి వాతమును బలపర్చును.

అరటిపండు - పాడికగ్గు, విదాహము, అకలి నడచును చేడియే నీరుపెంచుచు అలస్యముగ తీర్ణమగును భోజనాన తరము పుచ్చుకొనిన, మహావారముగనుండి ఉత్పాదము గర్భిని, చిక్కని రక్తముగల్గి మును మహాకాంతి, వీర్యపుష్టి, బలముతీయును కొంతుకను శుభ్రపద్మ Kidneys కు బలముకల్గించి, గుండెలు పొట్టను బలపర్చును అశీర్తి, మూలవాగ్ధి, దగ్ధ వాతశీర్షములను హెచ్చి మరు మూత్రమున నుద్దనుగల్గి మరు మరియు సాధారణముగ నరటికాయ నూములను గల్గియుండును.

అరటిపండుసము అసిపారము, కుసుమ రోగము, కఫవాతము, తాపము, నోటిపాట రక్తమునదును, పైత్యములు, మహారోగములు, మూత్రకృచ్ఛములు, రక్తపైత్యము, రక్తవిరేచనములు, రక్తస్రావము, విదాహము, సుగహాళి, కుసుమ, బిగ్గటసంబాధ రోగముల నడచును. చలువ, వాతము, వీర్యపుష్టి తేయును. విరేచనబద్ధము గల్గియును.

ఎండిన అరటిఅకులుగాని, ఎండిన అరటి పట్టగాని, కాల్చినచూర్ణమునకు పోలాపు సాల్పు కలకు అది నేనతో లోనికల్పిత దగ్ధము, కడుపుకొప్పి, అశీర్తి, గుండెలలో ముండు నివర్తియును. ఇంకను అరటియొక్క

ఉపయోగములు పెక్కుగలవు. బంగారు అరటియందు రుద్ది, గుండు, శీతలము కూడ నధికములని చెప్పులుతీసి అరటిచెట్టులకు లాచిన్నామనును *Musa Sapientum* అనియు, *Musa Paradisiaca* అనియును, అట్లయు *Plantain Tree* అనియు సంస్కృతమున కదో, రంభా, భానుభూయనియు నగురు మరియు వాగ్గమున అరటి పుష్పము *Bananas* అనవను అరటి కాకుకు విరుగుడు నేయు అని చెప్పులుతీసి. నుల్లలచెట్టి కాల్చిరబూడిదయు విరుగుడే అరటివ కుసుమ వానిచెట్టి విరుగుడని చెప్పులుతీసి మాయు కుచదార, తేనె, ఎలకులు, మిరియాలపాడి, బొగడపండు అల్లము, ఉప్పు విరుగుడులని చెప్పులుతీసి అరటికాళి నీరొక్కవ కావలసియుండును.

అరటిపండులని అరవేకఁ బెట్టి నట్టులు — తినుమరి భావము ఆర్థి లోకము.

అరణ్యములు — (పరిశోధనములు) చతుర్దశారణ్యములు — 1. నైమిశారణ్యము నొల్లల ముఖల తపస్థలము నూతుడు శానకాదులకుఁ బురాణగాధ తెలిపిదికాకా శివానుజు శివుని తపా బాహుని నుదిత్యరక్షేత్రము, ఉష్ణిండియ నైయియే శివాపూర్తైనుపైనున్న నిర్మాత శ్రీమనుడ నున్నది సుయుక్తరాష్ట్రముల లోనిది. 2. బదరికారణ్యము బదరి నాథము లేక బదరివారాయణక్షేత్ర పరిపరాణ్యము. నరవారాయణుల బదరివ ముఖల తపస్థలము 3. దండకారణ్యము. తొలుత వింధ్యారణ్యములోనిది. శుక్రాచార్యునిచే దండకమహారాజునకు రాణ్యముగ నొసంగఁబడి, దీపవ నాథునిచే నరకారణ్య

శివించి పాదై యాయులేన దండకా
రణ్య మగలుచున్న యటవీర జేకము
నాకితా శ్రీరామకము లిందులోని వనియు
శ్రీరాముడిను వసవాసకాలము గొంత
గడచెననియు చెప్పులుడినది ౪ చుపా
రణ్యము లేక చుపకారణ్యము - మధ్య
రాష్ట్రములలోని రామపురమున కైశుమైళ్ల
లోనున్నది. ఇప్పుడు జెనులకు, తొట్లకు
యాతాస్థలమై యున్నది ౫ కామికా
రణ్యము మధ్యభారతమున కామ్యకవర
మని చెప్పులుడిన వనము సరస్వతీ
నదీతీరము, కరుణాశ్రమకడ నున్నది
గ్రామిది పాతపురకు విడి భోజనముడిన
తామిరిగలదు. ౬ బృందావనము - వజ్ర
మండలములోనిది సుప్రసిద్ధము శ్రీశ్రీష్టమని
బాల్యశిల స్థలము ౭ కడళికారణ్యము-
హిమాలయపురమునందున్నది చెప్పులుడి
నది ఈ స్థలమునకు దానినాయుడు
ఁగ్గించెను ౮ గుహారణ్యము, ౯
దీవతి రణ్యము - ఇప్పుటి సయంత్రరాష్ట్ర
ములలోని కుమాన్ దీవిజనులకు చెందిన
చందావలికడనున్న క్రాంతేశ్వరక్షేత్ర చరిత్ర
ప్రదేశికారణ్య మని చెప్పులుచున్నది
౧౦. కేదారారణ్యము ఇప్పుడు కేదారనా
థిము లేక బిరీకేదారమనఁబడుచున్న క్షేత్ర
చరిత్రారణ్యము అర్జునుకులవరమేశ్వరయను
పాశుపతాస్త్ర మొసంగిన తామిరికలగు
పంచకేదారక్షేత్రము లిందున్నది సుప్ర
సిద్ధ స్థలము ౧౧ ఆనందవనము- ఇప్పుడు
బవారవ నగరమున్నతాపునకు, ఆచరిత్రము
లను చొల్లిల ఆనందవనమునందు సుప్ర
సిద్ధమగుతాపు. ౧౨ దారుకావనము-
దేవదారువనమనియుఁ బేరుండెను. ఇందు
చాన్దక శివలింగములలో నొకటియును

నాగేశ్వరనాథ శివలింగముకలదు నైజాము
రాజ్యములోని బొంథాయరబులు తాపుకడ
నున్నది దారుకావన (శివ) లిలలు సుప్రసి
ద్ధములు. ధైరవజన్మస్థాన వివాదేశ్వరణ్య
మునందే యుండెడిది ౧౩ విక్రారణ్యము.
౧౪ మహావనము ప్రజనుడిలములోనిది.
సుప్రసిద్ధ స్థలము. మధుర (ఇప్పుడి ముత్రా
నగరమున) తెలుగు యముగ కన్యలగున్నది
(శిశువుని బాల్యనివాసలిల తాపు (నవా
రణ్యములు చూచుడు)

అరణ్యోదగ్రస్థాయము — అవియును
జేచ్చిన పిదపైనా ముదిరు ప్రతిఫలము
కలుగుగతి తావుబుడిగ శ్రమగూర్చి యీ
వ్యాయము వాకుగను. అరణ్యచంద్రికా
వ్యాయము (అవివిగాచ వెన్నెల) నకు
నిదియేభావము

అరనొట్లు (Half Notes) — వాణిజ్య
సాధన పరిభాషాపదము. Half Notes
విస్తారము సామ్యము తుపాద్యారా పువవల
సినతల్లి నొట్లను సగము సగముగ రెండు
ముక్కలుగఁపసి, మొదటి సగముక్కలను
ఒవి, అవి యిదియు తెలిపిదివర తక్కిన
రెండవసగము ముక్కలను (Other Halves)
చుప్పురుతు ఇట్టిరెండు రెండవసగము ముక్కలు
చేరువరకు మొదటి సగముముక్కలు కుచిన
వారివేమై యుండునని వ్యాయవాచు లభి
ప్రాచుఁడయినాడు

అరపాత వర్జితము — అరవియా
దేశమునందు మక్కానగరమునందు తూర్పుగా
౧౩ మైళ్ళి దూరమునందున్న యొక చిత్త
పర్వతశిఖరము దీనినర్బులు ఆ తెల్ల-
రహిమ్ (అనగా Mountain of Mercy
అని యర్థము) అనియెను. రెండు మండల

అమగుల ఎత్తుగలది. అరేబియా యాదలి లోటనుండి వెడలగొట్టబడిన పిదప, తిరుగ అదమ ప్రసక్తయ్యు, శవజగవ్యాకయ నిటనే కలసికొనరట ఇది ఇస్లాముతస్థల యాత్రా స్థలమైయున్నది. హాజ్ హుత్థులు మక్కా లో కాబాపుడవ్వకాదులాన్పు కల్లరాతిని (పాపరహితశరణు) ముద్దిడి తెం తెం ప వి త్రోడకపాగును పల్చి రాత్రి యింటకేసేది యొక ప్రార్థనను విగడదు కిదప నిటఁజేయఁ దగిన కర్మయము గొంత యాత్రావిధియగు కలదని చెప్పుటచివరి

అరబిక్ అంకెలు (Arabic Figures) -

అరబిక్కు అంకెలు అంగ్లమున సర్వపాథా రణముగ వాడబడుచున్నది. ఇది నిజమున అరబ్బీదేశపు అంకెలుకావు. ఆఫ్రానవాసు లగు భరతదేశస్థులు కుంభ్యుకొని వామకొను చుండ నరబ్బు లవలంబించి రలు వారినుండి పాశ్చాత్యుల నై కొని ఈవేలిరలు

అరబ్బీదేశము (Arabia) —

ఇసుక యెడాలవయము, దీనిని స్వదేశస్థులు జుశరా అలరబా యనెదరు మతస్థులకు సుక్ర సిద్ధ యాత్రాస్థలములగు మక్కానగరము, మదీనానగరము, కాఫీగిజల వర్షవనాదు మితరదేశీసీమలకుం గల్గించిన మోఛాపురము రీదేశములాగునీ. మదీనా కట్టామును అల్లదీనాకున్నరీ యనెదరు. అనగా మహాలోభుని నగరము అని యర్థము. మక్కాయగు కాబాయనబడిన దైతుల్లా దేవిస్థానముదు, తెం తెం బాదియొ గలపు ఈదేశపుప్రజ లరబ్బులవలముదరు. ఇందుమును ౧౨౦౦౦౦౦ చతురపుస్తాక వైశాల్యమని అంచనావేయఁబడినది.

అరబ్బీ (అరేబియా) దేశపు సామె తలు —

అమృతవృక్ష సుధామితి సావ కాశములు, ఆకాశమునందలి మేఘములవలె నంతరించుచుయోగాని నిలదియునువికాపు కుక్కదుపువైపు ఊరిలోనీచారి, నక్కదుపు వైపు కృశానముకు దారి కోపమును స్వాధీనమొందుకొని చదివినవని పరిపాలన వంటిదే కోపము మువ్వనుదలి యున్న జ్వాల కోపము చూడమునకు లొంగి పోవును. కోర్కెలగు దూరముగా నుంచుట యెవ్వర్యముల మూలము. భవమునకు దాప రిశము, విద్యులకు వెల్లడిపు. భవమువాడితే తరిగిపోవును, విద్యాభ్యాసములు వాగితే వృద్ధిపొందుతవి. నీ జ్వాలములో ఒక దినము, నీ భవచరిత్రలోని ఒక పుట. నీవు చేయవలసిన గొప్ప యుద్ధము నీతోనేమని ఎఱుంగుము. పశ్చాత్తాపము కల్గుట కాన వాలు పాపకార్యములు మానుటయే. పశ్చాత్తాపమువల్ల వచ్చే నల్లని కన్నీరు నేత్రముల కారోగ్యము గల్గించును. ప్రమాదము పీడుగవారిది, దానిని అనుభ వింప గోర్కెగలిగినంతవరకు మనుజులు కల్లలవలెవాడే. ప్రార్థన మతమునకు పూర్వమువారిది. బాధను. పశ్చాత్తాపమునకు శరము సరిగా తగలుటకు బలముగా పోవు తిరు సని యర్థము మనస్సున జ్ఞానమే లేకుండనేమి, శరీరమున నేత్రము లుండిన ప్రయోజనమే యుండదు. ముంద్రవైట్ల బంక చాలాక్రోధము, చతుర్వముగలది. రాత్రికలిగి భయము పగలుడను లోభి వర్తమునరి యని వేమివేపుమువలెవాడు. సామెతులు చూటలలో దీపాలవంటివి.

అరబదేశపు లిపులు —

౧. అరబ లిపి, ౨. గ్రంథాక్షరిలిపి, 3. తుఫలీలి, ఇవి

చేరిన పంబంధములు చేరదేక శైవన
కాలము క్రీ. మ. 3 శతాబ్దము మొదలు 2
శతాబ్దము దనుకని చెందుగనడి. ఇప్పుటి
మైసూరు, కోయంబూరు, నకిలమలయో
ళము, కొచ్చిన్ రాజ్యము, లొండ్రెమండలము
లేక లొండ్రెవాడలం గల్గుకొనవ యావత్తు
దేశము, చేరదేశమై తిరిగి వైభవముతో
దనదుతుండినది చేరినది, రెండుకాళులు
గలది అంబోకటి చెన్నపురిప్రాంతసీమయగు
లొండ్రెమండలమునం దెక్కువ ప్రచారము
గగ్గియుండెను. ఇప్పుటి యరవలిసి కిదియె
మాత్రక శివసేవ చేర్చువతులకు పామర
రాజ్యముగ నుండెలది చేరినది రెండవ
కాళ మైసూరు, కొడగు ప్రాంతసీమలంకు
ప్రచారమువందియుండి క్రీ. మ. ౮౭౭ ప్రాంత
ములును చోళులసీమల వాక్మింపు, వాడు
కం దొరల సరిదివడగఁ జేర్చుటచేరి
అరవలిసి యరవత్తరములు తొమ్మిది, క, ఖ,
చ, ణ, ట, డ, త, ప, క్క, ము, అనునవి అనగా
వర్ణాది వర్ణాంతరములుమాత్రము కలవు
గాన సప్తమతవద మరవ వ్రాతయందు వ్రా
యుట తటస్థమిది గ్రంథాక్షరములతో
వ్రాయుచుండరు.

అరవదేశమున వర్ణపాతము —

అగినల పదియవదినమున, అడినల ఎన్నిదవ
దినమున, అపగినల అరవదినమున, పెరటాళి
నల నాల్గవదినమున, అల్పిగినల రెండవ
దినమున, కాత్తిగినల మొదటిదినమున,
సూర్యోదయకాలముల తువారము లేక
చివరముల గల్గినకాపులగు అపవర్ణరము
మందివర్ణములు కురియునని, అరవదేశమున
దొక వాడుకగలదు.

అరవభాష వ్యాకరణము —

భాష వ్యాకరణము చూడుడు.

అరవనగములు — తిరిగిభంగములు
చూడుడు.

అరవదేశపు సామెతలు —

అరవ విశాఖ మొగమున కద్దమేలుచేయును ?
అభిమున శ్రావ్యరము గల్గిన అర్ధరాత్రి నేక
గొడుగు తెచ్చువాడట అధికముగాలింట్ల
అమృతమన వివచనము. అరగడివీర
గంధపుష్ప తరుగుగాని వాసన గోల్పోవు
నది కాదు అరిచేక్క మేలకు పనికిరాదు.
అల్లరిచేసే పిల్ల కనటింపుడు మాచేరట్లు. అడి
నెలలో ఆకులు రాలిపోయినట్లు ఇడ్డలు
సవతులున్న యిట్లో అగ్నికాలాత్మం లేతే
ముట్టిచనకల్గలేదు, అది తంతులరానే
అంటుకుని ప్రవ్వలిండును. ఎండిపోయి
చెట్లన్నగిలే చిగిస్తోందికావు. ఏమిగ నెట్లైన
వాడు దిడ్డిగంధలో చూరగలఁచా? ఓర్వలేని
తనములకు హృదయవేదన ప్రదమిత్త
కనుపాపలలోనిదోషము కంటెట్లగుననుకు
కుక్కలున్న చోట చెట్టులాలు సిద్ధమే.
కోతలకాలలో ఎలుకేమగుదుభార్యలున్నా
యరవాలేదు. గడ్డకముగావున్న పాము
గాలిపాటునాది భాగ్యమెగరనోయరెను
గుడిలోపుట్టి పెరిగినట్లి దేముడికి జడియునది
కాదు. గొడ్డలికాదు స్వపాప కర్మపు
గొర్రెలమంద తడిసిపోయినది తోడేలేచ్చి
నట్లు తల్లన అభయములకన్న తల ఎత్తువ
ప్రభావమైనది తప్పుకు రాజదండముప్రసో
దాకపోవుతోకాని దేవుని బంధన తప్పుది,
కాని అదిఅలస్యము. తలపోచ్చి వచ్చినదని
తలగడమాలనే తగ్గనా? త్రాగునీరు
యిళ్లన్నీ చాలిదేవుయిళ్ళే కింటిసాగా
అకలితినా? తెల్లకాకులుండవు. సమక
మున్ను కొవడము వాటిలో గుణవిశిష్టము
సక్కపిల్లకు అరవదం నేర్పవచ్చులేదు. నిడు

కుంతలు తొగత్రు, పెల్లితే తొగకుటు
నిల్చుచేమహాళ గడిచే రెండురూపాయి
లంకటిది. పిల్లి ఎలవ పలాముచేసింట్లు
పులిపిల్లయితే గోకుండవాసు ? పెట్టెలో
నన్ను శరణం లాడునెవ్వడిగానేయుండును.
దమ్మబుద్ధి ద్రోహదీనికి మారుబాడవు.
బడుట వ్యర్థంజెనవా దీటూ వ్యర్థంజే
ళయంకరుడైన మనశ్శుభం ప్రబలమైన
దొంగయే మంగలికాలునకు మనిసి
తెచ్చుకలబ్బుకమా? తుజమానిమాడనిచేరు
ఎంతపెరిగినా నిష్ఫలమే. మింగడమింగే
వారికి వెన్నవచ్చుటెల్లం? రాజాధిరాజెనా
తల్లిదండ్రులకు కుమారుడేయగును వెయ్యి
అబద్ధాలాది నాకలీశ్వరపెరుమాళ్ల నారా
ధించినపది. స్వర్గమునకుపోతూ చుగను
ఏకులరాట్టమోకుకు ? శ్రీకావైరాగ్యం
సాదిస్తోకి తిరిగివచ్చేవరకే సాహసం లేని
వాడి కత్తి సరిగా తెగకు వాపినుకముల
తారతమ్యము.

అరసున్న — అరసున్నయడగా ఖండలిం
దువు లేక అర్థానూర్తము. ఇది కేవలము
అద్భుతకల్పములయందు మూర్తమేగల యపూ
ర్యసంజ్ఞ. దీనికి ధ్వనిలేదని కొండరంగుడుగాని
అది పోతపాలు ఒకవిధమయిన అమనాసిక
ధ్వని యాహుంజ్ఞయందు ద్యోతకమగుచున్నది.
పోగు = చారము అను సర్థమిచ్చు కల్పము
పోగు అనువానికి దగ్గరగానూకు అను
నాసికధ్వనితో నుచ్చరింపఁ బడుచున్నది.
పోగు అని పకాళ ఓకారగకార ఉకారములు
మూల మేయిచ్చరింపబడుచుండుట లేకుంటే
యక్షరములగుల వదము లభ్యమింపవలెన
ములై యొకయోగమునకు రహితములై నేతాళ
యర్థము నుభయ్యనది యచ్చ తెలుగు నందనే
ముంజగలవు. ఉకావోలము మీక్షు = సర్వవా

మము మీక్షు = గ్రామము, వాడు = అదివము
వాడు = మీక్షు, రాక = వచ్చుట, రాక = రా
కుండ, కలుగు = ఉండు, కలుగు = రంధ్రము
ముంజలయినది. ఈ యర్థమిచ్చు సాధారణ
ముగా వచ్చు లేదుగని కల్పములయంగఁ బడవ
సరళములకుముండే కాననగుచున్నది ఇది
సిద్ధము సాధ్యము అని రొవవిధములుగా
నూచును. పూర్ణలింగువులెనే కల్పముల
యందు స్వతస్సిద్ధముగానూకు ఖండలింతువు
సిద్ధము ఉగ కలత, కడిత, పూత, ఈడు
ముంజలయినది. కల్పమునంద స్వతస్సిద్ధముగా
లేక వ్యాకరణకార్యములగు పోధి ముంజలగు
వానివలన వచ్చినది సాధ్యలింగువు. ఉ||
చానికెఁజెప్పి మిమ్ములఁబిలిచి, గోత్రులఁదో
హించి ముంజలయినది

ప్రాసవముమీది యరసున్న తెలివీక
ముగా నిగునున్న యిటునూర్తి దీర్ఘము
మీది యరసున్న యెన్నఁకును నిగునున్న
గాగు నాలుగైగు సువత్సరములకిందటి
కాసనలిపులలో నారయం దరసున్న న్రాయఁ
బడియున్నను ఉచ్చారణయందు నిగునున్న
గానే యుచ్చరింపబడుట చూచుచున్నాము.
గుంటూరు మండలము, రాయలసీమ మొదల
గుప్రదేశములయందు కొన్ని గ్రామములలో
నిప్పుటికిని కొన్ని తెగపాళచే సరసున్న నిగు
నున్నగానే యుచ్చరింపబడుచున్నది. ఉదా||
వచ్చిచూడగా అనునది చూడంగాయుండు
మేచేయింజలగా యనునది ఉండంగా య
నియె నుచ్చరింపబడుచుండుట మనము విను
చున్నాము. అరసున్న చేర్చుటకున నొక్కొక్క
కల్పముక ననేకములగు రూపములు కలు
గుచున్నవి. ఉదాహరణము కలంగు ఛాళు
వునండి కృపంతరూపము కలంగుడు అని
వచ్చుచున్నది. దాని ద్విధములగు రూపం

తరములు వచ్చుట కవకాశమున్నచో చూడుచు కలంగుడు కలంగుడు కలంగుడు కలంగుడు అని చూచుచును కలతయనియే అర్థము. వక్షిణిపాదాదేశపు బావలయంగుగాని ఉత్తరాదిభావలయంగుగాని నాసధ్వని (Nasal Sound) ప్రత్యేకముగా నొకయక్షరము ఒక తెనుగుభాషయందేగాని మలయభాషయందును గానరాదు అనువాసిధ్వని యన్ని భావలయందును గలగుగాని అంధ్రమునగువలె దాని ప్రత్యేకాక్షరములేక అక్షరసంయోగమువలన కలుగుచున్నవి. అందుకాశ్ర గ్రంథములయంగు ప్రస్తుతపు నవినకపులలోఁ గాంతముది నిరర్థకమని యర్థానుసారమును విస్మరించి కల్పములలుచువారు అది వారికి పాపాత్మ్యము పెంచుటకు సుకుచిత్త దృష్టిచే తెలుపుచుగాని, అర్థానుసార మిచ్చుచున్నది ననువృద్ధిమయిచి కానేరదు.

అచ్చ తెనుగు మాటలలో అంః ఇంః చుంః మొదలగువానూ దర్థానుసారము కలకు ఇది పూర్వోక్తసూత్రము ననుసరించి వైకర్షికముగా విడుచుచున్నయగును. కొన్ని కొన్ని కల్పములయందు సిద్ధముగానున్న పూర్ణవిగు వల్ల యుండుగాని అది ఖండవిగుపు కానేరదు అట్లే దీర్ఘాక్షరములయొంది ఖండవిగుపును పూర్ణవిగుపును కానేరదు. వాఁడు, నాఁడు, నేఁడు అనువానియొంది యర్థానుసారమునైయుండును ఈసూత్రమువల్ల పాతావల తొలయియచ్చువారిది వర్ణములకల్ల లోకులు బహుళములు ప్రత్యేకములును వరుషసంకలములు వరమగునపుడు నుగాగమం బగును ప్రత్యేకమువారిది చతుష్ములు సరళములగును. అదేక సరళములకు ముందున్న గ్రంథములకు లింకు

సాక్షిమాటలు వైకర్షికముగావగును. అనుసూత్రవత్పడు ప్రయోగమువలన సిద్ధిచిన పాఠము, లేఁజగును మొదలగువానియందలి యర్థము యల్లయూడునుగాని ప్రాజన్యము లేఁజగును అనుమాపనివృత్తి చేయుటకు విలులేదని చిత్తయనూరి పల్కియుండెను.

అర్చనక్షణ పరిక్ష — (కాలవిభాగము చూడు) ౧౪. అర్చనక్షణపరిక్ష - అర్చనమన దెలియని యర్థము వచ్చుచు, ప్రళయకవనరమగునది, వర్తకమున కాభారముగలది యగునరకుల దివలగునాచ్చి పరిక్షించుటయని భావము. స వర్తనమునందలి పార్థములు, అమావాస్యలు: దీపక్షి మొదలునగు పార్థము - గత పార్థమునూడి సరిగా ముగివది దినములకు గల్గిన భగలు సమముగాయుండును ఒకరోజు తక్కువయైన భగలువత్తునుచు. ఒకరోజువత్తు వయిన భగ పార్థియుండును పార్థవిని వినురాశియా దైవగ్రహములుండిన ప్రజాపీతనమనియు, అదినమున శుభగ్రహములు చూచిన సుఖిమనియు అచగల్గుని పార్థవియందు శుభగ్రహములు వీక్షించునని భగలు పెరిగిపోవునని చెప్పఁబడినది ఇత దర్శి (అమావాస్య) యందు ఇది దధనస్థు కల్లుటయు, కరివేషము కల్లి అందు (సూర్యునివేషము) నల్లని తీలలుండుటయు, దక్షిణ భానువులు అమావాస్య యందు గల్లియుండుటయు సుఖిమిరము ఇతరదినములందు సుఖమిరము దుష్టిమిరము. ౧ వైకర్షికము — పార్థవి. రాత్రి తుంధవన, ఉత్తము, భూమరుగువరి, పాగవరెవచ్చు నుబ్బు, పర్వతమున నింద్రధనుస్సు, దీనిలో నేదైనగల్గిన భాష్యము ప్రతి భగగల్గి యున్నను అమావాస్య - రవి శుభమున భృవభగ్ర వేషమైనను, అమా

వాన్యనాటి చిహ్నములు తీర్చినను మంట
 లభిస్తే, కందమూలాదులు దండిగనుండును.
 ౨. వైశాఖమాసము - పౌర్ణమి - పౌర్ణమి
 నాటి చిహ్నములు తీర్చియుండిన ప్రతి,
 కనుమధ్యామ్యములు, పెసలు, వానోద్రవ్య
 ములు ధరలగల్గియుండును. అమావాస్య-
 నాడు సూర్యుడు మిధునప్రవేశ మగుట,
 అమావాస్య చిహ్నములు తీర్చియుండుట
 గల్గిన ఉష్ణ మొదలగు రసవర్ధపదార్థములు
 చాళ మైయుండును రత్నాశిరుడు చెప్పిం.
 ౩. కృత్తిమాసము - పౌర్ణమి - పౌర్ణమి లక్ష
 గములు తీర్చిన భావ్యము ధరగల్గియుండును.
 అమావాస్య చిహ్నములు తీర్చిన భావ్యములు
 సమృద్ధిగాలుండును. ఈ ఆషాఢమాసము -
 పౌర్ణమి చిహ్నములు తీర్చిన గోధుమయ్య
 రాగులు యవభాస్యము ధరలగల్గియుండును.
 అమావాస్య చిహ్నములు తీర్చిన నేయి,
 నూనె, తేనె, చందనము ధరగల్గియుండును.
 ౪. శ్రావణమాసము - పౌర్ణమి రాత్రియగు
 పౌర్ణమిచిహ్నములు తీర్చిన నూనె, కందమూ-
 లములు ధరగల్గియుండును. అమావాస్య-
 అమావాస్యచిహ్నములు తీర్చుటయు, చంద్ర
 సూర్యులు కూడియుండుటయు బంగారము,
 వెండి, మణులు, సుగంధములు, గుఱ్ఱములు
 నెలలు గల్గియుండును. ౫. భాద్రపద
 మాసము - పౌర్ణమి పౌర్ణమి చిహ్నములు
 తీర్చిన సేనము, గొధకము, ఆయుధములు,
 పెల్లుపెట్టె ధరలగల్గియుండును. ఇది యుద్ధ
 సూచకము అమావాస్య-చిహ్నములు తీర్చిన
 జొన్నలు, లోహములు ధరగల్గియుండును.
 ౬. ఆశ్వినిమాసము - పౌర్ణమి - పౌర్ణమి
 చిహ్నములు తీర్చిన గోధుమయ్య, బెల్లము,
 వరిగలు, నువ్వులు ధరలగల్గి యుండును.
 అమావాస్య - గుర్రులు తీర్చిన మాలు,

కంటకం, కుంకుమపూవు మున్నగు రసవర్ధములు
 ధరలగల్గియుండును. ౭. కార్తీకమాసము
 పౌర్ణమి - మదనములు, కంటకం, నల్లభాస్య
 ములు, బంగారు ధరలగల్గి యుండును.
 ఇది యుద్ధసూచకము. అమావాస్య - చిహ్న
 ములు తీర్చినను వృద్ధిరాలయగు రవి
 ప్రవేశించినను కందమూలాదులు రత్నములు
 ధరల గల్గియుండును. మార్గశీర్షమాసము
 పౌర్ణమి - చిహ్నములు తీర్చినచో మద
 దార, తేనె, నెయ్యి, శొనిధి ధరల గల్గి
 యుండును. అమావాస్య రవి ధవన్యు
 ప్రవేశమున ఆకాలమున అమావాస్యచిహ్న
 ములు తీర్చుటయు గల్గిన కేతుడు, పవడ
 ములు, ముత్యములు, కుంకుమపూవు ధరలు
 గల్గియుండును. ౧౦. పుష్యమాసము -
 పౌర్ణమి రాత్రి పౌర్ణమి చిహ్నములు తీర్చిన
 గోకలు, తగరము, రంగులు, వానన ద్రవ్య
 ములు ధరలగల్గియుండును. అమావాస్య-
 మకరమాదెనము కుంభచంద్రుని రవిప్రవేశ
 శించుటయు శత్రు సమావాస్య చిహ్న
 ములు తీర్చుటయు గలిగిన భాస్యము,
 లోహములు ధరలు గలిగి యుండును.
 ౧౧. మౌఘమాసము - పౌర్ణమి - చిహ్న
 ములు తీర్చినభాస్యము, రసవర్ధములు ధరలు
 గలిగియుండును. అమావాస్య - మి-
 రాస రాత్రియగు సూర్యుండుండుటయు నశ్వి-
 మావాస్య చిహ్నములు తీర్చుటయు గల్గిన
 కందమూలములు, ఇనుము, అనుములు,
 రసవర్ధములు, ధరలు గలిగి యుండును.
 ౧౨. ఫాల్గుణమాసము - పౌర్ణమి - పౌర్ణమి
 నాడుండవలసిన చిహ్నములు తీర్చిన గంధ
 కము, కంచు, కందమూలములు ధరలగల్గి
 యుండును. అమావాస్య - అమావాస్య
 నాడుండవలసిన చిహ్నములేయెండి తీర్చి

నేది దత్తవసుదు భాస్వరుడు నెల పొయ్యగ
మందును ఈయమావాస్యయందు పాపగ్రహ
కూటము భరణ తగ్గుటకు గుర్తయియు కుభ
గ హామయిది భరణ పొయ్యటవయి నిటుల
రెట్టదైవక్షణ దెల్పియున్నాడు

అర్చనమూలకుల గోత్రము —
అర్చనైశ్వల్యం ౧౦౨ గోత్రములలో నొకటి
(అమలకుల మామడు)

అర్చనకవర్తకము — వైదికవర్తకము

అర్చనరాదిమార్గము — సైవ్యతమయూ
సగుణల రక్షణానామకం బు వైదికమునకు
బోలుమాన్యమనియు సూర్య చంద్ర, విశ్వ
లోకములగుండా జనననియ్యయి తెచ్చు
లడిది (మాన్యములు మామడు)

అర్చనకుడు (పాండవ మువ్వముడు) —
పాండవ మువ్వమని తల్లి పాపరాజు
తల్లి కూడిదేది ఈమె భర్తయనుజ్ఞవదసి
ఇంద్రుని పితరు గనయి చెప్పులుడిచి
పోవరులుపాండవులు గొప్పనేర్పరి విలువిద్యా
విశారదుడు చీడటియకు విలువిద్యనెరవ
గలవాడు శివుని దవంబున మెట్టించి
పాశుపతాస్త్రమందినవాడు భారతయుద్ధ
ముగ శ్రీకృష్ణుడితని భగవద్గీత యను
కర్మయోగ ముఖదేశించె ఈతనికి బ్రాహ్మి
వలన కృత్తిరి యను సుతుడును (ఈతడు
పాండవులగానివాడు అర్చనాదు ఈతడు
నిద్రించుతరి వంటివేమె) పాండవురాజు
పుత్రుడును చిత్రాంగదవలన బుద్ధవాహను
డను సుతుడును ద్విపక్ష సోదరులుగు
సుభద్ర వలన నభిమన్యు డనువాడును
మంత్రులగువారు కలసి పాండవు లైనగురు
సోదరులే అర్చనకు భవస్మృతుల గొండి
మనియు కంభములకు దేవదత్తయియు

చేరులు అర్చనకు ౧ అర్చనకుడు
౨ భల్లంబుడు, ౩ పార్థుడు, ౪. కిరీటి
గి శ్వేతవాహనుడు, ౬. భీమార్జునుడు,
౭. విజయుడు, ౮ కృష్ణుడు, ౯. సవ్య
సాది, ౧౦ భవంబులు అని యిది విరుద
నామములు కలవు అతనికి బృహస్పతి అని
అజాతవాసనామము (జావా ద్వీపమున
సరుకుగుచ్చి కరుణిపాయము మామడు)

అర్చనీయానది — ఇది విపాకా
(బీహార్) నది పాంచాలదేశము మామడు
అరావళిదేశము మామడు వశవతి
త్రవాహములు మామడు

అర్చనీదేవి — బాగాసుమని కుమార్తె
(బాగాసుమను మామడు)

అర్చనీనది (భంబా) — బాహుదా లేక
భలరాది కిది పురవనామము దీనినే
అర్జునీనది యనుచున్నది

అర్చనగోత్రము — ముగ్ధలగణము
మామడు

అర్చకుడు కవి — కవి కవులమామడు

అర్చనారాజనము — యోగబ్రాహ్మ
ముగ తెచ్చుబడిన అనమలలో నొకటి
యోగబ్రాహ్మ నేలకు దగులుబాగును మడిమలు
పిరుమలకు తులులుబాగునను బ్రాహ్మమడిచి
మరమునై యెకాని కూర్చుండి అర్చమునుకు
వారి బోర్లకుడు రీతిని మోచేతులు
మోకాళ్లకుం దగ్గి యానించి అరచేతు
లతో నోటిని మూసముల ముందుకు వారి
యందు ఇంద్ర వలన బ్రాహ్మనగరి తగ్గి ఇంద్ర
యములు సాధిసమగుని చెప్పుటదీని

అర్చకృత్రుతము — ఇదియొక క్రతము.
ఒక దినము సాయంత్రమునం దొకదినము

తెల్లవారుగూమునందు భుజించుట, రెండుదినములు తానడుగకుండ నితరులు పెట్టినది భుజించియుండుట, రెండుదినములు లభనపానముండుటయు నిమిషమేర్పరు.

అర్థగంగానది — దక్షిణదేశమండలి కావేరీనది కిరుగులపది చాలివారిము ౧ వ అర్థాయమునకే తెచ్చబడినది.

అర్థచంద్రాగ్రము — తాగగ్రములు చూచుడు.

అర్థచంద్రపాస్తము — హస్తాగ్రమును చూచుడు. భరతకాశ్యపును చూచుడు.

అర్థజరకీయన్యాయము — ఇది చాల సాక్షాత్తుగ ప్రవగు వాచనములగుది తరుచుగ నేపరుచుచును స్థిరచిత్తములేక చేయు ప్రయత్నములన్నాయమునువాచనమునాదు.

అర్థసంపక నాటికము — ఇది ముప్పదం గూర్చిన యొకనాటికము ఇందలి యొక మలలోను వరుసగ చిత్రామౌగ, సమా రంభః వ్యాపార, హేతుదర్శన, అనీష్టలాభములు బిల్లిగించబడియున్నవి. కవి యెవ్వరో తెలియకు గాని దక్షిణదేశమునకై యుండవలయును. రోజువారీ మండలములలోని తిరుక్కణ్ణపురమున విష్ణుక్షేత్రము కలదు. అందు శారీరాజప్పైదుమూళ్లకు దేవస్థానమున్నది. శివ నేత్రాన్నిచే భస్మమై తనశరీరముంగొల్పియును ముప్పదం, శారీరాజప్పైదు మూళ్ల గర్భంబున పుత్రుడై జన్మించెను. పుట్టిన పదియవనాడే శంఖరాసురుడు వారి బాలుని సముద్రమునకై బారవైచెనుట. వాని నాకచేమర్పించి కంఠమున సేవకులచే బట్టుచు, దానింగోసి యందలిబాలునిబారి కంట దుని హతము వానిబాగ్రతగకై తెంచుచుండెనుట. (ఇటు కంటపుత్రిక రతికేసి యుతకార

మని చెప్పబడినది). అబాలుకుడు పెరిగి పెద్దవాడై శంఖరాసురునిబారి యాతని పుత్రికం బరిణయముయొనట అశారీరాజు పైదుమూళ్ల దేవస్థానపు మహిమచేరింప నీసాగరి ఇందు వ్యాఖ్యబడినది.

అర్థచంపకము — శీవము, భగవంతుడు. ఉపాయము, ఫలము (లేక పురుషార్థము), విరోధము అనునవి యెరు అర్థములు. మరల నివి యెరును, ఒక్కొక్కటి యెరుకే తెరంగులుగనుట నన్నియు ఇరువదియెరుగును. ౧ శీవము - ఇది నిత్యము, ముక్తము, శీవలము, ముముక్షువు, బద్ధము నని యెరు. ౨ శంఖము - శరము, పూర్వము, విభవము, అవశ్యార్థము, అర్థయని భగవంతునియందలి మంచపాకారములు. 3 ఉపాయము - కర్మయోగము, జ్ఞానయోగము, భక్తియోగము, ప్రపత్తియోగము, అరాగ్యాభిమానయోగమునవి మంచపాయయోగములు. 4 ఫలము - ఫలము, అర్థము, కామము, కైవల్యము, మోక్షము లనునవి మంచపురుషార్థ ఫలములు. 5 విరోధము - స్వస్వహామవిరోధము, మరస్వహామ విరోధము, ఉపాయ విరోధము, పురుషార్థ లేక ఫలవిరోధము, ప్రాప్తివిరోధము నని యెరు విరోధములు. ఇవి దిష్టా దైవైత దైవవధర్మమున చెప్పబడినవి.

అర్థవశాకపాస్తము — హస్తాగ్రమును చూచుడు. భరతకాశ్యపును చూచుడు.

అర్థపాదాననము — యోగకాశ్యమునకే చెప్పబడిన యాననములలోనొకటి. ఒంటికాలన నిలిచి, రెండవగాలియడమును మొదటిగాలి మోకాయవద్ద నానిచి, చేతు

లను హృదయముకడి జోడించుట అర్థపాదా
సన మంగలుడును. దీనియభ్యాసమున కశీ
రము బలపడుట, యుష్వాస్వనగతి తగ్గుటయు
సంభవిండునని చెప్పబడినది. ఇది వామార్థ
పాదాసనమనియు. దక్షిణార్థపాదాసనమని
యు ద్వివిధములుగ నాచరింతు. బడు
చున్నది. ౧ వామార్థపాదాసనము - కుడి
కాలిచేత్తవైనా మడమంబైత్తి పిరుకు
క్రిందనాంది కుడిమోకాలిపై ఎడమ
మోకాలి నదిమి బుధింది చేతులను వెనుక
నేలనాని కూర్చుండుట వామార్థపాదాసన
మనియుండును. ౨ దక్షిణార్థపాదాసనము
ఎడమకాలిచేత్తవైనా మడమంబైత్తి
పిరుకుక్రిందనాంది ఎడమమోకాలిపై కుడి
మోకాలి నదిమి బుధింది చేతులను వెనుక
నేలనాని కూర్చుండుట దక్షిణార్థపాదాసన
మనియు సంఘట. దీని యభ్యాసమున
శ్వాసగతి మందగించునని చెప్పబడినది.

**అర్థము సరిగిలేని చోటకన్నీ అపా
ర్థములే** — అర్థశాస్త్రము

అర్థలేఖ గోత్రము — ఏకవచన లేక
యాన్యగణన మాదుడు.

అర్థ లౌకికన్యాయము — కర్తౌత్థము
కర్తౌత్థానుకూలమిదే తెలియును ఇదిగల్గి,
ఇది కుక్క, ఇది కాగము అను భాషము
లోకమున అందరు ఎట్లు వాడుచుండురో
తాను నట్లే వాడవలయునని భావము.

అర్థ వాచ్యభక్తి పరిణామః విభక్తులు
ఎనిమిది వాడుకయందున్నవి అవి ప్రథమ,
ద్వివీయ, త్రివీయ, చతుర్థి, పంచమి, షష్ఠి,
సప్తమి, సంజోధన యని. ఇవి కల్పముయొక్క
అర్థమునుండియే ఏర్పడును అని భావము.
సంస్కృతలోకీ.

అర్థవైకాశన్యాయము — సగముం
బంటి సగముచుండుట వదలుట యని యర్థము.
ఇచ్చట భావము ద్వివిధము. ౧ సగము
చుంపిన తక్కినసగమును మేముగఁ జంకునట్కిర
లేదనియు, అనే చచ్చుననియు నొకభావము.
౨ సగముచుంపిన తక్కిన సగము (చావక
యందుచుండుచో) మిగుల బాధకరమనియు నొక
భావము.

అర్థకత్తి మూల — అకట మాకుడు.

అర్థశవాసనము — యోగశాస్త్రమునఁ
జెప్పబడిన అసనములలో నొకటి. భూమిపై
వెల్లకలయండి కాళ్లనుమడచి పాదములను
పిరుమిలక్రిందకు వచ్చునట్లుంది రెండు చేతు
లను హృదయకడ జోడించుట, దీని
యభ్యాసమున మలబద్ధము నివారణమగునని
చెప్పబడినది.

అర్థశాస్త్రము — అర్థమన పొందఁబడు
నది లేక ప్రయోజనముగలది యని భావము.
ఒక వ్యాపారమునఁ గొంత ధనము పెచ్చిం
దియు లేక ఒక కార్యమునఁ గొంత శ్రమచేసి
ప్రయత్నించెడియు అందు ఫలితమున కర్థ
మనిచేయు. ఇట్టి అర్థములు నలు తెరంగులుగ
నుండును. వేర్వేరు కార్యములందు వేర్వేరు
రూపముల ఫలములు గల్గెడివి. మఱియు
నటులఁ బ్రయత్నించిన గలుగు ఫలితములు
లాభరూపమునఁ గాని, నష్టరూపమున గాని
యుండువచ్చును అట్టి ఫలితము లన్నియు
అర్థములే వానింగూర్చి తెలుపుచున్న కర్థ
శాస్త్రమని చేయ. ఈ అర్థవిద్యను కొంద
రర్థవేదమనియు వాడియున్నారు. వేదములు
౪, వేదాంగములు ౭, ఉపవేదములు ౪,
ఉపాంగములు ౪ మొత్తము పదునైది
విద్యలుగఁ జరిగింతు. బడుచున్నది. అంటి

అర్థవిద్య ప్రభావితమైనది, దీని పరిణామములు క్లిష్టమైనవి, పెక్కుదృక్పథాత్మకతలు నడిచి దీని నాంగమున Science of Wealth అనియు, Political Economy అనియు, Science of Practical Life అనియు పంపిణీ చేసి పెరుగుట అన్ని ప్రభుత్వాలవారికిని రాజ్యకార్య నిర్వాహకులకు నవనగమమునకు సర్వ విద్యాధిపతియగు పదమేవైనందు విష్ణుదేవునికును, అతడు బ్రహ్మకును, భువనస్థితి నుపదేశించెని చెప్పబడినది భువనస్థితి ఇంద్రునకును, మరీచుకును నుపదేశించెను మరీచి భృగువునకు నుపదేశించెను, నారాదు పెక్కుద్ర ముఖపరిచెను నానాటి కిది వ్యాపించి, నీతిగఁ దనరి నీతిశాస్త్రమనియు పేరొనెను ఇప్పుటి నీతిశాస్త్రమని పేరొంది యుండిన అర్థశాస్త్రము, అదియందు పెక్కుద్రచే గ్రంథములుగ రచించబడ నారాధ మయ్యెను ఇందు ధర్మార్థ కామమోక్షములు నాగ్నము చెల్లుబడియుట ధర్మభాగమును స్వయంభువమనువు గైకొని పురు స్కృతిగ రచించెను అర్థశాస్త్రభాగమును భువనస్థితి గైకొని యొక గ్రంథమును, ఆయునకుండి యుపదేశమందిన ఇంద్రిణిశా అర్థశాస్త్రగ్రంథమును రచించిది కామ శాస్త్రభాగమును నందిశ్వరుడు గైకొని యొక గ్రంథము రచించెను మోక్షశాస్త్ర భాగమును సనకసనందనాది పెక్కుద్ర ముఖులు గైకొనిది మనకుం బ్రస్తుతమగు సర్వశాస్త్రభాగము భువనస్థితి రచించిన గ్రంథము మూడువేల అధ్యాయములుగను, ఇంద్రుడు రచించినది ఐదువేల అధ్యాయములుగను చెప్పబడినది.

శుక్రాచార్యుడు లోకసన మనుజుడన నేయి అధ్యాయముల గ్రంథము రచించి సమలం చెలియుచున్నది ఇతరులగు కొంద రర్థశాస్త్రనేత్రులు చాలకగ్గించి మున్నూ రధ్యాయముల పదిమిగిల దగ్గించెను. అంగ దేశాధ్యక్షుడగు వశిష్టమహారాజు కాలమున సర్వశాస్త్రనేత్రగమండిన కామదకుండిను నాతడు పేయిశ్లోకముల పదిమిగిల నొక గ్రంథమును, దండనీతిశాస్త్రమనునీత సూత్రములుగ రచించెను. దీని నిపుడు కామనక మనుజుడనఁ బిలుచుచున్నారు. ఇది పిమ్మట సర్గలుకలవు ౧ ఇంద్రియజహాధ్యాయము ౨ విద్యాసముద్రేశములు, ౩ ఆచార్యవ్యవస్థ, ౪ దాదనీతి, ౪ సప్తవృత్తిభాగము ౫ సేనా ధర్మములు, ౬ కలకళోపనిషత్తులు, ౭ అర్థరత్నావళిలు, ౮ మండలవిల్లుము, ౯ సంధివిల్లుము, ౧౦ విగ్రహవిల్లుము, ౧౧ యోధివిల్లుము ౧౨ మృత్యువిల్లుములు, ౧౩ మాతృవిల్లుములు ౧౪ ప్రకృతివ్యవసర విభాగములు, ౧౫ రాజవ్యవసరభేదములు, ౧౬ యాత్రావిధులు, ౧౭ స్థూలభావ నివేశవిధులు, ౧౮ ఉపవ్యాధివిధులు, ౧౯ యాత్రసన్నాహవిధులు, ౨౦ వ్యూహవిధా గములు. పిదప కాలియ్యడరు విష్ణుశాస్త్రము శాస్త్రగ్రంథము రచించెను, దీని నిర్మాణమున కాలియ్యని అర్థశాస్త్రమనుచున్నారు. ఈతనికి విష్ణుగుప్తుడనియు, మల్లనాగఁ డనియు, చాణక్యఁడనియునామక నామములు కలవు. ఈయర్థశాస్త్రనేత్ర సూపురాంతర్ల జ్ఞాను కలియగమునయుద్ధిపీఠకము ౧౦౧౫ ప్రాంతమునందుననాడు. ఈకాలియ్యని అర్థ శాస్త్రమే నామకయందున్న గ్రంథము కామదకము, కాలియ్యని యర్థశాస్త్రముఁ దప్ప దక్షిణఅర్థశాస్త్ర గ్రంథములు దుర్లభ

ములుగనున్నది. కొకనస మెచ్చుటతో గల దిడురుగాని పంపూర్తిగఁ గానఁబడుట లేదు. ముద్రాకావ్యపాటకమున కొటిల్లుచుఁ గూర్చి వివరింపఁబడినది. భారతమునందలి వినుత నీతులు భీష్మనీతులు తులతంత్ర పితృవచో గ్రంథములు తులత్రనీతిసాగమును, అర్హశాస్త్ర గ్రంథములుగనో లేక నీతిశాస్త్రగ్రంథభాగములుగనో చేర్పఁపఁబడినవి మొత్తమున నర్హవిద్యయందు భిన్నపడియేను పదార్థములు చేర్పఁపఁబడినవి వానిగూర్చియె యశాస్త్రమున వివరింపఁబడినది.

౧ ద్వైతీభావవ్యయము- ఇందు స్వతంత్రము, పరతంత్రము అను రెండును చర్చింపఁబడును.

౨ శక్తిత్రయము- ఇందు ౧. ప్రభుశక్తి, ౨ మంత్రశక్తి, ౩ ఉత్సాహశక్తి (ప్రభుశక్తి సైన్యబలమనియు, మంత్రశక్తి యోచనాబల మనియు, ఉత్సాహశక్తి సాహసబలమనియు నెరుంగునది)

౩. సిద్ధిశ్రయము- ఇది ౧ ప్రభావసిద్ధి, ౨. మంత్ర సిద్ధి, ౩. ఉత్సాహసిద్ధి యని త్రివిధము శక్తిత్రయము బోలినదియె.

౪ ఉదయశ్రయము- దీనికిఁ ద్రివిధమనియు లేదు వాడఁబడినది ౧. మయము (క్షీణించఁజేయుట), ౨. పానము (ప్రభించఁజేయుట లేక అల్లసీ నిలబడునటులఁజేయుట), ౩. వృద్ధి (వృద్ధిలెండి బలవత్తరమగునట్లుగావర్చుట).

౫. చతురంగములు- ఇవి పైవ్యాంగములు. ౧ ఏనుగులు, ౨ గుర్రములు, ౩. రథములు, ౪ కాబ్బులము లేక పైనులు.

౬. రాజవిద్యలు- ఇవి నాల్గువిధములు. ౧. అస్పృశ- సాంఖ్యయోగ తత్వశాస్త్రాది

విద్యల శాస్త్రముంటు. ౨. శ్రయ- వేదములఁ బఠించునట్లయింతులు, ౩ వార్త- ఇది త్రివిధము. ౧. వ్యవసాయము, ౨. పశుపాలనము, ౩. వర్తకము లేక వాణిజ్యము. ౪. దండనీతి- చతురంగబలసైన్యముల నడున యిఁతువిద్య దీర్ఘ యుద్ధతంత్రము లేక సైన్యశాస్త్రము పనిమేరు.

౭. ఉపాయచతుష్టయము-౧ సామము (మెలిచే లేక స్నేహభావముచే గార్యముఁ జరపికొనుట), ౨. దానము (కుదిలన కార్యము నెరపికొనుట), ౩ భేదము (అన్యులఁ బోకొకటి విభేదములు కల్పించి తనకార్యము నెరవేర్చుకొనుట), ౪ దండము (తన బలవ్రదర్శనముచేత నెరపించియో లేక శిక్షించియో కార్యము నెరపికొనుట)

స్వరూపాయములు - ౧. సామము, ౨ దానము, ౩ భేదము, ౪ దండము, ౫. మాయ, ౬ ఉపేక్ష, ౭ ఇంద్రజాలము.

౧ సామము- ఇది యొక విధములు. ౧ పరస్పరోపకారవిధ్యనము, ౨ గుణశీలము (పొగడుట), ౩ అన్యోన్యబంధుప్రవచనము, ౪ ఆయురీశంప్రదర్శనము (స్నేహ ప్రదర్శనము), ౫ సాధనావదము (మంచి మాటలు, సత్వగుణప్రదర్శనము).

౨ దానపంచకము- ౧ సంప్రాప్తము, ౨ ఉత్తేగము, ౩. సంప్రాప్తదోర్తేగము, ౪ స్వయంగావము, ౫. ప్రతినివాసము.

౩ భేదము- ఇది మూడు విధములు. ౧. స్నేహకాగావనయము (స్నేహభావము వదలుట), ౨. సాందర్యోత్సాహము (సోదర భావము వదలుట), ౩ సంతృప్తము (తెదరించుట లేక ఆదరించునానుట).

ర దండ (ఉపాయ) ము- ఇది త్రివిధము. ౧ దండము- సామవాయితేదములకు లొంగని శత్రువునిగాని, తనపై బగఁబూనినవానిగాని, నరహత్యలు మొదలగు ఘోరకార్యము లొనర్చు చూడినవానిని గాని వధించుట. ౨ అర్థహత్యదండము- తనపై యకారణముగ నెడలొనుచుండు శత్రునిగాని, తా బలాభ్యుదయ మొనర్చుకొనుటచే నన్యుల సకారణముగ వెరగందఁజేసి బాధించు దుష్టునిగాని, వానిపై మృత్యు మునునంత దనుక దండగఁగొనుట లేక ఇచ్చునటుల బలాత్కరించుట. ౩ పరిశ్లేషదండము- దుష్టులను చెరయించు నిష్పందించి వానికి బుద్ధివచ్చునటుల పరిశ్లేషము గల్గించుట.

౧. మాన

౨. ఉచేత్

౩. ఇంద్రకాలము

౪. తంత్రము- ఇది యైగుప్తియులు. ౧. శేవతంత్రము, ౨ పరీక్షాతంత్రము, ౩ విశ్వాసతంత్రము, ౪ మానవాతంత్రము, ౫ మిత్రకార్యతంత్రము.

౬ అంగవంచకము- చిగురవిధములు ౧ సవాయాంగము, ౨ సాధనోపాయాంగము, ౩ దేశ, కాల విభాగాంగము, ౪ వినిపాత ప్రతికారాంగము, ౫ సిద్ధి.

౧౦ యానవంచకము- ౧ విగ్రహము, ౨ సంధానము, ౩ సంభూయము, ౪ ప్రసంగము, ౫ ఉచేత్.

౧౧. సంధులు- (వరువారు విధములు) ౧. కపాలసంధి, ౨. ఉపహారము, ౩. సంభాసము, ౪. సంగతము, ౫. ఉపవ్యాసము, ౬. ప్రతీకారము, ౭. సంయోగము, ౮. పురుషాంతరము, ౯. అవ్యవృత్తరము, ౧౦. ఆ

దిష్టుము, ౧౧. ఆత్మాదిము, ౧౨. ఉపగ్రహము, ౧౩ పరిశ్రయ, ౧౪ ఉద్విగ్నము, ౧౫ పరమావధిము, ౧౬ సంస్కారోపనీయము.

౧౨ విగ్రహము- ఇది యుద్ధవిధములు గలది ౧ రాజ్యము, ౨ స్త్రీ, ౩ స్థానము, ౪. దేశము, ౫ జ్ఞానము, ౬. ధనావహరము, ౭. వందనము, ౮ మానము, ౯. విషయవీధి, ౧౦ జ్ఞానార్థము, ౧౧. ప్రభుశక్తి, ౧౨ మంత్రశక్తి, ౧౩. ఉత్సాహశక్తి, ౧౪. వైషమ్యము, ౧౫. మిత్రము, ౧౬. అపమానము, ౧౭. బాధువివాహము, ౧౮. భూతానుగ్రహవిచ్ఛేదము, ౧౯. మందలమామము, ౨౦. వికారాభినివేశము.

ఏనికి సాధారణ లక్షణములు, విశేష లక్షణములు, అవాంతర్యేదములు, కార్యకారణభావములు, వినియోగములు, వివరింపఁబడినవి (భాగము అవివేచనీయములు, వర్ణనములు, రాజ్యసప్రాంగములు, రాజసభాసప్రాంగములు, సప్రసూతానములు, సప్రవృత్తములు, సప్రవర్తములు, అపైశ్చిర్యములు, అప్రభోగములు, రాజమండలములు చూడుడు).

అర్చనమర్చోవిద్యానధిక్రియతే —

ఏవ్యం కవనముండునో యాతః ప్రయత్నించఁ దగివవాడు. అవసరములేకుండునఁ బ్రయత్నించుట నిరర్థకమని భావము. (సంస్కృతలోకాక్షి)

అర్చనాక్షిగోత్రము — పరివర్తనము చూడుడు.

అర్చన పురుషోదాసో దానస్త్య

ర్చనకన్యకతే — భనమునకు మనుష్యులు దానముగాని భనమివ్వలేకని బాధనగా నుండదని భావము. ఇది సంస్కృతభాషా లోకాక్షి.

అర్చనము — ముప్పది రెండు శీర్ష
(శీర్ష ౨౪ తులములు) ప్రమాణమునకు అర్చన
మని పేరు.

అర్హతమత (అర్హతమత) ము -
 ఇది వేదబాహ్య (లేక అర్హత) మతములలో
 నొకటి. అర్హతమతములను ఋగ్వేదాన్ని
 మాంధ్యగ్రాహ్యం వేదమును పు మాంధ్యగ్రాహ్యం
 గ్రాహ్యం గాని వేదమతముల అర్హతమతములను
 గ్రాహ్యమగుచున్న చతుర్వేదముగనకు అర్హత
 వేదములు ముద్రాం కలవు.

తై నమమమమమ తొల్లికికాబలుముండియ
నొకమతముగానె గన్పొందుచున్నది పితవ స్వర్
స్వపాత్రి యను గొప్ప మహానియఁ డేద్రావత
మును స్థిరద్రచ్చి సాస్కరించియు, చక్కఁబడిరియు,
స్పష్టద్రచ్చియు గ్రంథహమముయొనెచ్చి యుప్ప
రించెని తేలుచున్నది ఈ విద్యానుఁడు
యొద్దివర కేవలం గరకగి సంవత్సరప్రాంతము
వాడనియు, పాలిపుత్ర ప్రాంతవానియనియు,
తలఁపఁబడుచున్నవాఁడు అర్హతుడను పూర్వ
ధని యుక్తుగానని నిది చిహ్ననామకమైన యని
నై నమమమమమమమమ కావచ్చు శానద్రచ్చియను
ప్రే నమమమమమమమమమమమమమమమమమమ
నాశానద్రచ్చి సర్వమిడను చేరవచ్చుచుంది అర్హ
మతమని వాడెదాడంగియుంచుచునుఁడలం
వచ్చును అనుకరితి తైనాచార్యకృతమును
సామూయిక పారమసంబంధ తై నగ్రంథమును
శానద్రచ్చి దర్శమిడని చేర్పఁబడి యున్నది.
కాని సంబంధించు దేవ, వాచ, మమక, ప్రళో,
వరమాత్మ, భద్ర, ముదలగు మూలం వాడ
బడిమి కాని అర్హతకల్పము వాడయదలెను
మనియు సమతగ్రహణ రే ప్రవర్తకుడో
స్పష్టమునుఁడెలియరాకున్నను మమకజగద్రేకమును
మతగ్రహణ మననియెడను సమతగ్రహణము
పాలనమందును మమకగ్రహణం లక్షణప్రకారం
దని తలచుము.

ఈ మహాద్ధాంతమున దేవుడు, అత్త, లోకము, కాలము, వేదము, కర్మము నను మట్టుదార్శములు చెప్పులుదినవి.

౧. దేవుడు ఈమెకుమారుడే ప్రభుడు. ఇందుకు, అర్హుడు (పూర్వ) దేవుడు నమలు కలను. ధర్మవర్తకము విరాజితుడు, నమస్కృతుడు, శక్తివర్ధకముడు. జగత్తును, స్వయంవిరాట్టు (అనగా తానే చేయమనగా అమృతబలము చేయించుచుచుండుడు), క్షణప్రేమకుడు, భవదుఃఖమును కల్గించువాడు, సర్వజ్ఞుడు, సర్వాకార్యాదు, రాగాదిహేదకముడు, కర్మకళాతీతుడు, సమాధిగమ్యుడు (అనగా చిత్తవైరము సమాధిపరిణామము కలదుచుండుడు) పరమాత్మ, నిర్వీరియు, క్షణమయయు, సర్వవాక్తి, స్వీకర్త, మంగళప్రభుడు, దేవుని మామలతో విశ్వమునంతటా శేషబ్రహ్మతో ఏకమై ప్రకాశమవుచున్నది. జాతులయగుననియు, లోకములు బ్రాహ్మణములేయనగల సుత్యుడును, దేవుని కుమారులై ప్రకాశించుచుండుననియు అనగా సాక్షాత్తులై, సర్వ ప్రకాశములు గలవాడనియును తత్త్వలబ్ధిపద ప్రాప్తియందు పాదభక్తి మనస్సును స్థిరము చేసి యుగమును సోమముని చెప్పుటచేరితి.

౨. ఆత్మ - ఆత్మకు శ్రేయోదయము లేకుండుట, ఇది అమాదిగిదమున నున్నది కాని యొకప్పుడు భోగకరణము స్వప్నమగుటచేతకాదు. అదినుండియే మోహము మొదలగు దోషములకై ము యున్నది శ్రేయసు భోగ్యమున నాత్మ, స్వరూపభక్తియు, సోపాన విధానములు స్వభక్తియనియుగా గలవి అత్యంతసోపానము. సర్వజ్ఞత్రైవిధ్యవర్ణనములు సమాజముగ గలవి సుఖముఖములు నాస్తికా విముగం గరియొందినకాదు

భోక్తయును నాత్మయును- జీవుఁడతీతపదార్థముల ననుభవించుచునుండియనియు, స్వరూప

నిత్యమున- తొద్దల చెవ్వులుల పవ్వము ముగి
మను బాధను లోనగునది కాదనియు, అనగా
అర్చకమగిమై మోమోమునకు మారుచుండు
టయే అర్చకమోము కాదనియు, పవ్వరూపునిత్య
మనియు భావము ముగిమై మారుచుండు
టయే సంభవించుచుండునని, కార్యమొకయి
చేయుటయు దానిధర్మమింకొక డనుభవించు
టయు నను దోషము సిద్ధించును.

సోకోచ వికాసములు, అర్చకధర్మము లన
జీవుడు, చీను, దోష మొకలగు చిన్న చిన్న కరీ
రముల నుంచుతరి, ముడుచుకొని ఆ కరీరము
నందే యిసుకడలొలియుండును దీనికే సోకోచ
మని పేరు. ఏనుగు మొకలగు పెద్ద కరీరముల
నుంచుతరి నెక్కువగ వికసింది, ఆపెద్దకరీరముల
టను వ్యాపించియుండును. దీనిచేత వికాసము
అట్లునటవలన వాళ్ళు యెంత చిన్నకరీరమునం
దైనను పంకోచావస్థయే దీనిదియొండగల
దనియు, ఎంతపెద్దకరీరమునందైనను వికాసావస్థ
యందు వ్యాపించి యుండలదనియు నందరు
గాన సోకోచ వికాసము లాత్మధర్మములుగఁ
జెప్పబడినవి.

ఆద్యంతరహిత మన, ప్రియ లోకవిలస
స్మృతించుటక ననాదిగ నశ్లేయముట, అదిలేని
వనియు, నశింపుకొండక ఎవ్వరియందు నైక్యముగు
బాధలేక నిలదియుండునని గాన, అనంతము
లనియుఁ జెప్పబడినవి.

సర్వజ్ఞత్య పరస్వద్యకక్షానమును పవనముగ
గలదియన- ప్రాణిం గర్వలు, కళంకములు,
అక్షాసుములులేని పరిశుద్ధముగు సమర్థులందు
దర్శనక్షానమయవిగుడ్డి గల్గియుండును గావుననే
తై నమతిధానమున సాధవక్రయమునెరపి యంత
రాయములుం జయింపగల్గి పరిశుద్ధుండగునని
దర్శనక్షానమయవిగుడ్డి గల్గి యోర్వగలిగెనది

త్రుంకు ముక్తదగుచున్నాడు. కర్మకళంకాక్షాన
మున నీకర్మలు పదా త్రుంకుయగు మరులగుచు
యొండును.

సఖ దుఃఖములు స్వభావసిద్ధములుకావు.
ఏమన ప్రాణి సఖముగానిదుఃఖముగాని, ఆహార
రముగపందర్శించుచుండుకొని స్వభావసిద్ధములు
కావు అగ్నిసంహర్షమున కీతలస్వభావముగల
యొడకము వేడిగనైనను కొంతసేపటికి తన పవన
లమోమగు చల్లదనమునకీ మరలనటులు,
యాత్మ కన్యకారాముల సఖదుఃఖములు
ప్రాప్తించి లోయరుచుకొననను కాలక్రమమున
వానినిచీ స్వతఃసిద్ధముగు ప్రకాంకావస్థకుం
జేరుచు. కాన స్వభావసిద్ధమోముగాదని చెప్పు
బడినది.

తై నమత ధర్మమున అర్చకరీరమునుండి
వేరగునని అక్షానవోక్తమున కరీరమే నేని రలయ
నాతటి యహంభావపులరమై యుండినను,
అక్షానము నశించినంత అర్చకరీరమునుండి
వేరగునదని స్పష్టముగఁ చెలియవగునని చెప్పు
బడినది. కరీరేంద్రియములందు క్షానేంద్రియములు
కర్మేంద్రియములు నంగీకరింపబడినవి. ఇంద్రియ
ములును అర్చకన్న వేరగుననిగఁ జెప్పబడినవి.
ఇంద్రియములును భౌతికములే పుష్కలమయ
ములే ఆపుష్కలములు ధర్మాధర్మపేరితములుగఁ
జెప్పబడినవి.

అర్చకలకు దేవామనంతటనువ్యాపించి అక్షాన
తన్వయత దేవామి “నను” అను భావము బల
పడి దేవాభిమానవంతములై సిగ్గును, మోమాట
మును సిద్ధముగను అందు మోమాటము కలు
దోషములకు మూలమగును. సిగ్గు వక్రత్వభార
గాదులం గల్గించువనియు, ప్రాణి సర్వవ్యాధు
కల్పి, సర్వదర్శిత్య పరస్వజ్ఞత్యములను నిరో
ధింప కరీరమే యొక అంతరాయముగనుండు

మఱియొక యంతరాయముగ వస్త్రధారణములు నిర్వహించు యనర్హుని దిగంబర జైవస్వములు వస్త్రధారణమును నిరసించి దిగంబరులగు నుండును. ఇక శ్వేతాంబర జైనులగుల్ని మొఠాపున వివరింపబడినది (చూడుడు)

జైనసిద్ధాంతమున అర్చక ఏకము అనగా ఏప్రకారాని ప్రత్యేకప్రత్యేకమేగాని, ఒకదానితో నొకదాని కేసంబంధము నుండవని చెప్పుబడినది అర్చక కీరమును దుండుతరీ, కీరమంతయు వ్యాపింపఁగల్గును. అనగా అష్టకలుగువరకు వ్యాపించును. కీరమందొక లేనిచో జగత్తంతయు వ్యాపించి కన్నీ గిరియుండును కాన ప్రాణి పరశుద్ధావస్థయగు సర్వవ్యాపకముగ జెప్పుబడినది. కర్మకళంకవశమున నష్టానపరివృత్తమై కీరమే తాననుకొనుట ప్రాణి కవాంతరముగ సంభవించిన సువార వేదవ్యాపిత పేతుమగు విశ్వు (సోమ) బాలపరివృత్తావస్థగఁ జెప్పుబడి నది. అర్చకుఁ దానున్న కీరముతో నేసంబంధము లేకుండగా నన్నకీరధారణగు పుత్రులై కళత్రాదుల (ప్రాణముల) తో నేసంబంధ ముండ జాలవనియు, తిండునని తోచు మోహము, ప్రేమ, యభిమానము మొదలగునవి యష్టానజన్య భ్రాంతిలనియుఁ జెప్పుబడినది.

4. మఠసిద్ధాంతముమేరకు నాత్మలు ప్రపంచ సుముఖములనియు, ప్రపంచ విముఖములనియు ద్వివిధములగును. అగు సుముఖాత్మలు బద్ధాత్మలనియు, నారతీయములనియు ద్వివిధములనియు ప్రపంచవిముఖములగు నాత్మలు, మఱియొకైవఁ ధుల ప్రభావమునను బ్రహ్మచర్యాదియొగా భ్యాసమునను పరిసౌధములై తనలను బద్ధాత్మలు కర్మబద్ధములై జననమరణముల పాలగుచుండును. నారతీయములు పాపకార్యము లొనర్చుట వరకవాన్లకేకము పనుభవించుచుండెడిది.

3 లోకము. జైనుమఠసిద్ధాంతము మేరకు లోకములు జైనసిద్ధాంతములగు ననాదిగ వర్తియున్నవి. ఒకరివలన స్పృహింపబడినవి కావు, నశించునవికావు గాన చాద్యంతరహితములని చెప్పుబడినవి అవి పుద్గలములకలుగు భూవర మాణసముదాయ జీవములగు నిర్వచించబడి నవి ఆ పుద్గలసముదాయము లొక్కొక్కరూ పము తెగుచో నొక్కనామముచే (సంజ్ఞచే) దనరుచుండి, యారూపము గోల్పోవుతరీ దాని నామములగుండే గోల్పోవుచుండును. అవి యెన్నియు, లోకముల సముదాయమై జగత్తనఁ బడును. ఆపుద్గలము లెవ్వడు కాశ్వతరముగఁ జెనునవి నశించునవియొగావు గాన సర్వములు గను, నామరూపముల తెచ్చిన భాగములు మూర్తము నశించుచుండి తిరుగ పుద్గలరూపము నకుం జేరుచుండుగాన లోక (పదార్థ) ము వస్త్రుఁడ సర్వమనియుఁ జెప్పుబడినది లోకముల వస్త్రమగు పుద్గలముకగు వస్త్రము (రంగు), గుఢము (వాసన), రసము (రుచి), స్పర్శము (తాకినఁ దెలియునటులఁ జేయునగుము) లు కలవని చెప్పుబడినది.

ఇక భూపుద్గలములు, జలపుద్గలములు, అగ్ని పుద్గలములు మొదలగునవిగ నూపరీ సూక్ష్మ భూతరూపమనియు, వీని సృజాతము (సూక్తి) వేర్వేరాకారములుగనై సూలభూతరూపము లుగ పరిణమించుననియు, అవియే పృథ్వి, జల, అగ్ని, వాయు రాకాశములనంటగనను జగమున కుపాదానమగుచున్నవనియుఁ జెప్పుబడినది.

లోకములు సూలవను నెన్నిదిగఁ జెప్పుబడి నవి. అందూర్భలలోకము సూర్యును, మధ్యలోక మొకటియు, అహోలోకము వరుసమున గలవని చెప్పుబడినది.

ఉత్పల్లిలోకములు ౧౦౦-౭౯ శృంగిల్లోకము, ఒక వియంతరలోకమువనునారు దేశలోకములు,

ఎనుపియక దేవాధిప లోకములు, ఒక నిర్వాణలోకము (ఇది అన్నిటికన్న ఎత్తైనదిగ జెప్పబడినది ఇంద్ర జనపదుకాదునది చెప్పబడినది. మఱియు నూర్వలోకములు నూటియందు జ్యోతిర్లోకము క్రిందికియిరు పెప్పబడినది)

మధ్యలోకము ౧ ఇదియే మనుష్యులుండు మధ్యలోకము

అథోలోకములు ౧? - మధ్యలోకమునకుం దిగువ నభ్యంతరము లేకున్న, పవనలోకములు మదియుం గలవని చెప్పబడినది

ఇటులనడుచు లోకములందలి పుష్కలములు భౌతికములుగను, జన్మతఃసత్యములుగను, నామ రూపతః మిధ్యగను, దేవములందలిపుష్కలములు ధర్మాధర్మ ప్రేరేపము లనియు జెప్పబడినవి. మంచుభూతములందలి యాకాశము ఏకమనియు, అనంతపు దేశముగలది యనియు నెప్పుడెప్పుడో

౪ పదార్థము కాలము యుగములుగ విభజింపబడినది ౬ తియ్యగమునందు ఉత్పత్తిని యనియు, అవసర్పిణి యనియు రెండుభాగములు గలవు ఉత్పత్తిని పృథ్వికాలము అనగా నాగు జీవించువా రుత్తరోత్తరము అయ్యున్నట్టిగర్భి జీవించుచుండున అవసర్పిణి క్షీణకాలము అనగా నందుజీవించువారు ఉత్తరోత్తరము అయ్యున్నట్లుగర్భి (తక్షకకాలము) జీవించుచుండును గత యుత్పత్తిని కాలమునను, మనునల్యరు మనువులందఱు విందరి. అందు గదవలయునుపు నాభిమణిరాజు. ఆయనకాలమున విష్ణునవమధికరించెను. ఆయనయే విధాత. ఆయన గర్భమున ఋషభస్థితకరు లున్నవిందరి. వారికాలముతో నుత్పత్తిని కాలము ముగిసెనని చెప్పబడినది. కాలమునుస్వరూప మనియు, అనిత్యమనియు, దాని గమనమును లెక్కింప నుత్పత్తిని మవస్థినికగు తేర్చుకొనిన మనియు జెప్పబడినది.

౫ వేదము - వేదము లనాదిసిద్ధములు వేదములకు కర్తలేదు ఇవి ధర్మముల వివరించెడివి. ఇవి ముక్తిదము లనియు, అధ్యయన వార్తము లనియు, స్వతఃప్రమాములనియు, అర్చనార్యానా సంపాదములనియు జెప్పబడినది ఈ వేదముల కనుబాధము లభద్రదగిన మంత్రగ్రంథములు కొన్ని కలవు అవి ధర్మవర్ణన, చింతామణి, మహా పురాణము, మేనుమాదిరవురాణము, త్రిలోక సారము పద్యాసారము, రత్నకరందము, నీలకణి వాచము, గయచక్రము, భవభము, విజయ భవభము, మహాభవభము, నువోధిని యోగ బహుచి

౬ కర్మము - కర్మములు జైనధర్మమున ౧౮౮ చెప్పబడినవి ఇవి జనజీవన కంటిజాలవు ఇవి కరీరపాలాధ్యాయతో నూడిన యాత్మలూ బాధించుచుండును అత్మలకు స్వయంస్మిత కర్మజన్మములగు ఫలములు అనుభవనియనులే యగుచున్నవనియు, స్వకర్మఫలాలనుభవము ప్రాణి కిదప్పుని వనియు, బానిగదత్తుడ్రోసి మఱి యే గురుక ఫలాలనుభవములను ఎవ్వరు నీయజాల రనియు ఎవ్వకు కర్మవిరక్తకము గానేరదనియు, అటులగల్గెడిట్టి నిరర్థకమనియు జెప్పబడినది. కర్మఫలాలనుభవ మాత్రము శుభాశుభరూపమున సంభవించుచుండును, మఱియు నానాభవము వృష్ట్యరూపమునను, అవృష్ట్యరూపమునను గూడ సంభవించుటయుం గలదు. మఱియు సీమంత్ర త సిద్ధాంతమున కర్మజన్మదోషములు వివరింపబడినవి. ఇవి అత్మలకు కరీరసంయోగమున గల్గి కళంకములుగ నిర్వచించబడినవి విముక్తిమార్గ ప్రతిబాలవర్తనము బుద్ధిని ఇంద్రియములకు బోధపర్చింది. తోదనే ఇంద్రియములు విష్ణునించి బుద్ధియు మర్మబుద్ధియెక్కొని, అందువలన మరీత్ర ముద్ధి చెడి, అత్మకుపాపములు (కళంకములు) కలుగ

వారంబించును. రాగాదిదోషములు ప్రకృతిర ములై అశేషశరీరవర్గమును లోబలుచుకొనును. ఈపాప (కర్మక) ములను మనోవచనకాయ కపాయపరిణామములుగను, భవకఃఖ (సంసార వేదనామధన) కారణములుగఁ జెప్పుటచేసింది. ఇది ఓదమూఁడు.

మనోదోషములు మూడు- ౧ మనశ్శుద్ధి లోచము, ౨ రాగద్వేషాది దోషములు, 3 విషయభోగలంఘమున సత్సక్తదోషము (అనగా ఎక్కడగ మనస్సుకదలియుంటు). ఈ సందర్భమున ముఖ్యకారము సమబుద్ధిలేకుండుట యని నిర్వచించబడినది.

వాగ్దోషములు నాలుగు- ౧ అర్థహీను, ౨ మాత్రహీను, 3 ఓదహీను, ౪ వ్యాఖ్యాన ప్రపంగములొనర్చుట.

కాయదోషము లాను- ౧ అతిక్రమదోషము (నుచరిత్రకర్మల సత్కర్మములకు), ౨ వ్యతిక్రమ దోషము (నుచరిత్రకర్మలకు వ్యతిరేకించుట), 3 అతిచారదోషము (జనధర్మార్థచార మనగా విధిక్రమ నెక్కువగ నొనర్చుట), ౪ అనాచారము (జనధర్మనాచారము అనగా విధివాచరింప కపోవుట), ౫ విషయభోగలంఘము, ౬ శీల వృద్ధిలంఘనము (శీలములను పాటించక చేయు వర్తనము).

ఇంగు మనోదోషములు వివిధము (నిందించు కొనుట) వలనను, వాగ్దోషములు అలోచనము (తనవాక్కులను తావిమర్చించుకొనుట) వలనను, కాయదోషములు నిర్వేదన (గర్హించుకొనుట) వలనను కమించునని చెప్పుటచేసింది. ఇంతను, అత్యంతగర్హిత వాక్యశోకము సరస్వతీనిధానిని ముఖసంచుటవలన సశించుననియు, సరస్వతీనిధి తిరార్చన దాన దిశామహాదేవనియు, ఆదేవినిధిని చేషించి బోధింపమని (కర్మజ్ఞాననిష్ఠులనిది) ని,

వాక్కునిగాతునది (వాక్కునికర్త)ని, ప్రసంగాత్మ కత్తి ని, సావ్యోచలబ్ధి (అర్హజ్ఞానము) ని, శివ సౌఖ్యనిధి (మంగళప్రదసౌఖ్యనిధి) ని, ఒసంగు ననియును, కాయశోకము జరచేప్రది ధ్యానించి క్షమననిగతులగుటమున సశించుననియు చెప్పుట చదివడి.

తై నమతరూపఁ బ్రధానతత్వమున జీవము, అజీవము అనువి రొద్దైనను, వేద్యేణకాలముల వేద్యేణ విద్వాంసులు నలువిధములుగ చేర్చి యున్నారు కొందరు జీవము, ధర్మము, అధర్మము, పుణ్యలము, అకాలము నని యెనుగనూడ నుడివరి మఱికొందఱు కాలముగనూడఁ జేర్చి యాచగనుడివరి మఱియుఁ గొందఱు జీవము అజీవము అనెనము, బంధము సుఖము, నిర్భరము, మోక్షమునను సత్తత్వములు నుడివరి. ఇంకను గొందఱు విని! పుణ్యము, పాపము నూడఁ చేర్చి లోబ్బుది తత్వములనిది. ఇది యన్య మతములందు పదార్థములనంగుటవాటిని జూచిన విగఁ దోఁచెడిని.

౧. జీవము- భోక్తయగుఅర్చ్య దీనిని గూర్చి యిదివఱకీ వివరింపఁబడినది. ౨ అజీవము- భోక్తయగు అర్చ్య అనుభవించు పదార్థవిధి. 3 ధర్మము- జంగమములగతి (గమనమునకు) హేతువగు వ్యాపిస్తవ్యము. ౪ అధర్మము- స్థావరములనిశీలి (క్షిప్తి) హేతువగు వ్యాపిస్తవ్యము గా పుణ్యము (పరమానుభవ). ౫ అకాలము. ౬ కాలము- విని గూర్చి యిదివఱకీ వివరింపఁబడినది. ౭ అనృతము- శబ్దాదివిషయములూ గూర్చి శ్రోత్రాది ఇంద్రియములు పోవుట అనగా శ్రోత్రేంద్రియము వినుటయు, త్వగింద్రియము స్పృశ్యము నెఱుంగుటయు, చక్షురీంద్రియము రూపముజూచుటయు, శిశ్నోంద్రియము రసమును రుచిజూచుటయు, ధ్రువేంద్రియము గంధము వాగ్రూపించుటయు.

తైయ్యుని ౯. బుధము దీనినే కర్మ యనిరి
తానొనర్చిన కర్మవలనఁ గల్గిన శరీరములు (జన్మ
లందు) భరంగముండి విముక్తివంతులగు నీలు
కాకుండ నిర్బంధమున వదానిని బుధ మనిరి
౧౦ ఇందియవ్యాపారము. అంగింపడగిర
యమనియమాచి యోగసాధనములకు సంబం
తుండు ఇది చిత్తవృత్తి నిరోధములని
సాంఖ్యమతములకు వదింపఁబడినది, కాని ఈ
తైయ్యమున నిందియవ్యాపార నిరోధమున్న
వనిగఁ జెప్పఁబడినది. ౧౧ నిర్జరము పాప
వరివరములకు కర్మలొనఁగూడి కాయశుద్ధి
కార్యములొనర్చుట ఎడవల కాలుచున్న గ్రహ
శిలలపైఁ బయిడియు, అయ్యడియు, శరీరముగా
దహింపఁజేయుటవలన కాయశుద్ధిమయి లభింప
చెప్పఁబడినది. ౧౨ మోక్షము నిర్వాణ
మనియు ననియెడిది ప్రాణి కర్మవాశనమై
జన్మనిర్బంధము నొంది కర్మజ్ఞానమయమిచ్చి
నది జ్ఞానశత్రు మోక్షగతి గల్గియుండుట
మోక్షముగఁబడును ౧౩ పుణ్యము సత్కా
ర్యాచరణ ఫలితము ౧౪ పాపము దిష్టా
ర్యాచరణ ఫలితము

ఇందు జీవ, ధర్మ, అధిర్మ, పుష్కల, అకాశములు
నైదింపి నుపాస్తికాయము లందుకు అస్తి
కాయములన అనేకదేశముల యున్న ద్రవ్య
మనియు, వాస్తికాయములన ఎదేశమునందు
వాహినియొందని ద్రవ్యమనియు నెఱుంగునది
ఈ తైయ్యతత్వముల చేసలం బలుకఁతరి అర్చ
మనఁడులు అస్తికాయ యనిగాని, వాస్తికాయ
అనిగాని కడఁతల్ని కలుపుచుండియు
బలుకుట అపొసాధర్మమని తైయ్యకాళిప్రా
యము ఖండించుచు నైనను వాదించుతరి నట్లు
ప్రయోగించిన మాటలందునూడ హింసించు
భావము లేకుండునని చెప్పఁబడినది ఇంకను
దీనిందోడు స్వాధ్యాయజురంబున సత్తథంగి

స్వాధ్యాయార్థమును నూడ నుపయోగించు
చుండును. (సత్తథంగిస్వాధ్యాయ స్వాధ్యాయము
చూచుడు).

ఈ మతముగఁగఁ బ్రత్యక్ష అనుమాన
ప్రమాము లొకరింపఁబడినవి. ఇంకను శబ్ద
ప్రమాము నొకవిధమున నొకరింపఁబడిన
దనియే చెప్పవలయును శబ్ద ప్రమామర అగణ
ప్రమామని యీ మతలొకట యొకరి
యర్థము (ప్రమాములు చూచుడు). ఈ
మతమున ధర్మము, అధర్మము అనుమాన
ప్రమాములుగఁ జెప్పఁబడినవి మఱియు
తైయ్యలను తమ మతగంభములగుంట్టియున్న వా,
లేవా, యని ప్రశ్నించి, సత్తత్వ త్తర విమామర
దురు అది దోషముగఁ దలంతురు.

తైయ్యిద్దానమున జీవము శరీరముచే
నావరింపఁబడియుండుట బుధమని చెప్పఁబడినది
ఈ అకరాయము సమాజముగ పాకింగల
శక్తులను నునుగుచున్నవి ఇవివరకే చెప్పఁబడినది.
ప్రాణము స్యోజితకర్మను కరివారింప నీలు
లేకున్నను నిర్వాణకాయమందగువాఁ డిశము
దైనను కర్మశలములు విజృంభించుకొండ సమాధిని
బ్రహ్మచర్యవిధానముగ నభ్యసించిరపో ప్రాణ
ల్యములేగ్గి క్రమముగ నాతరించెడిని అందువలన
నాకర్మకు సర్వసమర్థము కుదిరి ఓర్పు కలుగునని
మునుకారమున అంతరించును దీనిని విధి
నిశ్చయము నెఱిగి యభ్యసించవలయును.

విధాలు ౧ సత్సేవ్యమైక్రిమ్, ౨ నుగేష
ప్రమోదమ, ౩ క్షేమశతేమ్యపావరత్తమ్,
౪ మాధ్యస్తకాచ వివరతత్వతై అని చెప్పఁబ
డినవి నిశ్చయము జాతుహింసాచులు విధులకు
వ్యతిరేకకార్యములని యెఱుంగునది.

ఈయభ్యాసము బుద్ధి జ్ఞాన ధర్మములకు
ముఖ్య సత్తత్వముల పడవుల మూలముగ

జనుచుండును. సమ్యక్సద్ధి లేక క్రమబద్ధియన మనస్సుగలవెప్పుడు తైనధర్మముల వాచరింప నవలసి కల్గి గల్గియుండుట. క్రమజ్ఞాన మన తనకు గల్గు సుఖదుఃఖముల బోధనతో సహించి, లోంకికాక కనిపెట్టుచు నిర్మలముగ నుండుట. క్రమధర్మ మన విద్యవిషయములూ దగులక భోగలాలసత్వము తనయందు విడిచివేయుచు జాగ్రత్తగొని యుండుట యని చెప్పబడినది.

నిర్వాణమోక్షసాధనములు మూడు. అవి ౧. సమ్యగ్ధర్మము, ౨. సమ్యక్జ్ఞానము, ౩ సమ్యక్సాత్తము. వీటికి రత్న త్రయమని చేరు. తమకూడకు కలరి యొకటిగని మోక్ష సాధనమని చెప్పబడినది.

౧. సమ్యగ్ధర్మము- అర్చకుని మాత్రులను విసర్గము (స్వభావము) నగాని, గురూపదేశమున గాని కల్గు వాస్తవికబుద్ధి, అనగా తనదేవుని యందు ఎప్పుడకము. ౨ సమ్యక్జ్ఞానము- తీవాది కదారస్వరూపానులను ఉన్నవిన్నటుల నెఱుంగు సమ్యక్జ్ఞానము. ౩ సమ్యక్సాత్తము- అహింస, సూక్ష్మతము, అస్తియము, బ్రహ్మచర్యము, అవర్గి వాచు, అను పంచమహావ్రతములూ గల్గియుంటయు, సాతకములూ గల్గించు కర్మల వాచరింపకుంటయు విషయమముతో తీవ్రమము గదపుటయు సమ్యక్సాత్త మునంటము.

మట్టిపూకచే బరువెక్కిన యావపకాయముంటు వీటమునిగియు గ్రుమునగ నాపుతమున్ను కరగినకొలది తేలికయై వీటిపైదేలుపట్లు రత్న త్రయంతరగతి కేవలము లనదగిన మలవారణ, ౨. గుంబరత్వ, విషమవైరాగ్య, పాశపాత్ర భోజన, శోశిల్లావన, వాక్తియవూది ధర్మనియతులచే నాత్మజ్ఞానాభివృద్ధి కలుగ ప్రకృతిబంధమునకుల ప్రాణులవ్యతిరేక లోక దర్శనజ్ఞానశక్తియు, సర్వ వ్యాకర్తవ్యమంగల్గుట మోక్షమని చెప్పబడినది.

సాత్త్వికజ్ఞానభ్యాసమున తనలో నిశ్చలము గల్గియుంటకు (అనన్యవృత్తి లేకుంటకు) సమాధి యగుచేరు. ఇంక నీమతబోధకులైన వాస్తవముల తీరకరులనెఱుకుచు వా నియమనలువ్విడు. (తైన తీరకరులు, దిగంబర, త్వేతాంబర తైన విశేషములు చూడుడు)

అర్చనాధుడు — తైనతీరకరులలో నొకడు, (తీరకరులు చూడుడు). వీరిదిష్టాము చేప కురువక త్కరియుడు. తొడ్డి సుదర్శన రాజా తల్లిచేరు మిత్రాదేవి జన్మస్థానము హస్తినాపురము. పాదపు ౩౦ భంగులు (ధనస్సు మూడుర మూత). సురర్ణచ్ఛాయ, అయుపు లాక బేలు, గౌధర్పాఖ్య ౩౦ నిర్వాణ సలము సువేదనిఖరము. అంతరాశము వేయి కోట్ల వర్షములు

అర్చనాక్షిగోత్రము — జనుదగినవగు ఉడగము చూడుడు

అరాలదేశము — పాంచాలదేశము చూడుడు (అరావ్త దేశము చూడుడు)

అరాలదేశము — ధైరాల పురము (గుజరాత్) దేశము (గుజరాత్ జిల్లాచూడుడు).

అరారాశాఖరము (Mt. Ararath) ఇది ఆర్మీనియాదేశములోని ఒక చర్యకశిఖరము. టర్కీదేశమున సుల్తా అబ్దుల్లాదాదను భూమి యొకడు ఆర్మీనియా యను దేశనాను ముండ రావని శాసించెను. నాటినుండి అన్యవామము లో నున్నది. జైలియను చెప్పబడిన No. ౩ Ark జలప్రళయకాలమున నీ అరారాఖిఖరము నకుందగిరి నిలచెని చెప్పబడినది. అరారా ఖిఖరమున పాశనీకరాఖ్యము, టర్కీ-పాస్త్రా జ్యము, రష్యాపాస్త్రాఖ్యపు సరిహద్దులాత్ర కలియుచున్నది. ప్రజలు ఆర్మీనియనులు ఏర్పరమ పట్టణప్రాంతము.

అర్థహస్తము — హస్తాభినయము చూడఁడు, భరతశాస్త్రము చూడఁడు.

అర్థాయణగోత్రము — జమదగ్ని వర్ణశిక్షణము చూడఁడు.

అర్థాయణగోత్రము — జమదగ్ని శిష్యుడగు జమదగ్ని వీధా శిష్యుడగు చూడఁడు.

అర్థావతీనది — మైసూరురాజ్యమున నందికర్ణమున జన్మించి తెంగభూమిమండలమున ఉత్తరమునుండి దక్షిణవహినిగఁ జలవహినుడు గొప్పగొప్ప వృక్షవనములకుఁ జెరువులను జలము లతోపాటి కరుమువృద్ధి వృక్షభావతి యను చేర్లు గల చిన్న నదులను తనయందుఁ గలుపుకొని ౧౨౦ మైళ్లు క్రమవహించి కావేరీ నదియందు సంగమించును.

అర్థాయణగోత్రము — అశ్రేయ గణము చూడఁడు.

అర్థాంగములు ౮ — (అష్టాంగములు) అర్థగమిచ్చు వస్తువులు ఎన్నిది ౧. ఉదకము, ౨. కీరములు, ౩. దర్శకులు, ౪. దర్శనకము, ౫. పెరుగు, ౬. అక్షతలు, ౭. తిలలు, ౮. యవ (ధాన్యము) లు ౮ శైల అవాలు.

అర్థాగ్రఫీ (Orthography) — సక్రమ మగు వర్ణక్రియమును, ఫలమును నుచ్చారణము చేలుచు శాస్త్రము ఇది వ్యాకరణశాస్త్రమునొక భాగము.

అర్థాక్షమర్యో విద్యానధిక్రియతే — అవిద్యయందెప్పుడు పూర్వజ్ఞో అతఁడె అర్థము చెప్పుదగినవాఁడనియు, విద్యలేనివాఁ డర్థము చెప్పుదగినవాఁడనియు భావము. సంస్కృతలోకో.

అర్థానుస్మరము — అర్థనున్న చూడఁడు.

అర్థాదిగోత్రము — కన్య శిష్యుడగు చూడఁడు.

అరిశ్వుత్రము — భారత యుద్ధమున గర్భస్థైర్యములు విడిపిచావు.

అరిహకువచ్చి ముల్లునైఁబడినా అరిహకుకే నన్నము — ముల్లువచ్చి అరిహకునైఁబడినా అరిహకుకే నన్నము — అభలోకో.

అరిదళము (హాదళము) — దీనిఁ ఘాదిభాషయందు (Orpiment) అనియెను. ఇది నైసర్గికమున పసుపువచ్చురాగు. మఱియు నిది ట్రిసల్ఫైడ్ ఆఫ్ ఆర్సెనిక్ (Trisulphide of arsenic) అని పిల్చులుచును. తుంగునను Kings Yellow అనుచు పిలువదు. ఇది హాగరీచేతమున గనులందు దొరకెడిది. మునుపు క్యాలికో (Calico) గుడ్డలకల్పయించుచు మందు లలోను వాడుచుండి గాని ఇక్కాలమున దీని వాడుక కొంతతగ్గింది. అరిదళమునందు పెండ్లకల నూడదీయు గుణములందు గా, తొట్లు చాగు చేయువారు చర్మములనుండి పెండ్లకల నూడ దీను దీని నుపయోగింతురు. అజ్ఞాతగా దీనిని హరిదళమనియు వాడుచుదురు. అరిదళమునకు సంస్కృతపుఁజేర్లు నటను డివను, నటసృజకగా, అరికాలః, అరిదళమును సరిగా శుద్ధిఁజేసియు, భస్మముజేసియు, అయ్యోద్వితక్రైశ్య లుపయోగింతురు. విషదోషమును హరించి, విషజ్వరము నివారించి, ఎముకలి వాతముల హరించి, ప్రమేహము, మూలవ్యాధి మొదలగు పెక్కురొగముల నిర్మూలించుననియు, నిది సరిగాశుద్ధిగాక సరిగా భస్మముకాకపోయినచో దాని లోనిసిచ్చుటవలన వాతపైత్తములు ప్రకోకించుట, పంక్త్యము గల్గుట వీర భూమనర్థములు కరీరమునఁ బ్రబలి

కుష్టరోగమునైతము కలుగవచ్చుననియు ననే దను దానితీరుగును చిత్తవృత్తకడుగు, సర్వాశీ రసము కర్మరకల్పి సేవింతుట, శీలకష్ట కర్మ రలుకల్పి పువ్వుకొనుట, దానివృత్తకల్ల రసము, వాకుడువేళ్లు, నేలవేముల కమాత్యును నని యందును మున్ను భాగవతము చిధి నాడు దినములగు స్త్రీమేషముల ముఖములకు అరిదళ ముతో కోటావేయుచుండిరి. ఇప్పుటిని అచ్చటచ్చట కలరు.

అరియనిజన్మ సిద్ధాంతము (Arianism) — ౨) ప్రవచనమునందు క్రీస్తు ప్రభువు దైవసంబుధికాడనియు, దైవసమానండు కానేరఁ దనియు సిద్ధాంతము. శశిద్ధాంతమును క్రీ. మ. నాల్గవ శతాబ్దమున అత్యంతియోనుగు ౨) ప్రవచనముచేతగ్రానుమీర అరియన్ అనువేరు గల ఆచార్యునిచే బోధింపఁబడినదట ఈ సిద్ధాంతమును అథానసియస్ (Athanasius) అనునాతఁ డెదిరించె నట. కడకు అరియన్ శిక్షింపఁబడెనట.

అరియపాద లేక వేలాయుధ క్షేత్రము — తిలవాన్మూరు రాజ్యమున కొల్లం (Quilon) పట్టణమునందీ ముప్పది యారుమైళ్ల దూరమునందున్న ముగ్ర సిద్ధక్షేత్రము.

అరిశిట్ట గోత్రము — అగ్నివైశ్యుల ౧౦౨ గోత్రములలో నొకటి. హరిశ్చంద్రుల గోత్రము (క్రొత్తేము) మామడు.

అరిశివ కుల గోత్రము — అర్య వైశ్యుల ౧౦౨ గోత్రములలో నొకటి. హరిశ్చంద్రుల (క్రొత్తేము) మామడు.

అరివద్వర్ణములు — ౧ కామము, ౨ కొదము, 3 లోభము, ౪. మోహము, ౫. మిదము, ౬. మత్సరము. దీనిని కత్తువర్ణ మనియు నుచురు.

అరిష్ట నేమి — కళ్యుపున కినుకలను పుష్కలూపమున నూర్చునికడంచు నొక గంధ ద్వయము విడవే చుకొండగు పురుక్షజ్వలని నుతుండును, కృతాయువు కండ్రియు సీవేరఁ బరగువారి ప్రాచేతనదక్షుని కుమార్తెల నలవిద్రం బరిణయమైన యాతఁడొ యరిష్టనేమి కలఁడు.

అరిష్ట నర్మతము — సింహశివీయము లొనిదనియు, సీతను పెళ్లకుచుపోయి యాప నేయుఁ డింగు నిలచెనియు, వాల్మీకిరామా యణము నుండరకాద కథాసందర్భమున కలదు. ఇల్లి తెలియరాదు.

అరిష్ట పురము — లొల్లింటి శివిదేశపు రాజధాని అనవాల్ల తెలియవు.

అరిష్ట సేనర్షి — ష్యురకురోత్తుడు డని చెప్పులుడిచి ఇతని వశికలకు అరిష్టసేరు లని వేరుఁడెనట. యుద్ధిస్తరి మహారాజున శిధింతో సావాదము బరగింతుల చెప్పులుడిచిని భారతము వచర్యము వంగకలను.

అరిష్టుడు — దనువుత్రుడు అరిష్టుడు. ఇతను మిత్రులకు రేపతియగు కల్గిన పుత్రున కును, వృషభయాపియై శ్రీకృష్ణునితోఁ గలహించి నిహతుఁడైన రక్తసుతు నరిష్టనామములను.

అరుంధతీదేవి — ఈమె కరంజ్యోతి యనియుఁ బేరుకలను. ఇర్ర వశ్యవహుని కర్రమధుకూతురు. ఆమె నేమిటో తెలియకున్నది (అచ్చక్యోతి మామడు).

అరుంధతీనక్షత్రము లేక గోళము నక్షత్రములు భారతీయులు గుర్తించిని మామడు.

అరుంధతీనదర్శన వ్యాయము — పెండ్లియొ దనుంధతీ నక్షత్రమును సూర్య వర్ణా బిరులకుఁ జూపుచుండును. కాని నిజమున

మందులను కలపక పానీయము చేయక
రాత్రులందు సుఖపాదారణము బహుళము చేయి
వారికి తెలియ కుండెడిది అచారము చేయక
సర్వముదెలియని భుజింపక కీర్తనమును
వాడుచుండుడు

అరుణ గోత్రము — భరద్వాజ
ఉపగణము చేయఁడు.

అరుణావలము (అరుణాని) — దీని
నిర్వచనము తిరువెల్లముల (తిరు-అరుణ-మత్రి)
యనుచున్నారు. చెట్టురాజులగు దక్షిణదేశము,
ఇటు తేలకలింగము కొండపైగలదు కొండ
దిగవను గ్రామమున అరుణావలేశ్వరుని దేవస్థానము
కలదు. దీనిగుఱ్ఱి బ్రహ్మాండపురాణము ౧౧
అధ్యాయమునను, స్వామిపురాణము అరుణా
వల మంత్రార్థమునను ప్రశంసలుకలవు.

అరుణాశ్రేయగోత్రము — ఆశ్రేయ
గణము చేయఁడు.

అరుణానది — సప్తకాశికలు చేయఁడు

అరుణాంబుని గోత్రము — అశ్వత్థ
ఉపగణము చేయఁడు

అరుణాశ్వుడు — ఇంద్రునికుమారపు
త్రియఁడు. బర్హిణాశ్వని రెండవ కుమారుడు.

అరుణి — దనువుయొక్క పుత్రులు.

అరుణోదదేశము—శత్రురశిలింగ
దేశము—గద్వాల సుస్థానరాజ్యము హిమ
వర్షగముపై నున్న గద్వాల సుస్థానపు లాంత
దేశము. బరహిణిదారాది మహాస్థలములు, పెక్కు
శివలింగములు సీదేశమునకుండు దీనికి చతురశిరి
(౪) లింగదేశమయిన బేరుండెను. స్వామి
పురాణ అమలిఖండమున సీదేశముం గుఱ్ఱిస
ప్రశంసలకు బరహిణిదారాయణశ్రీ దూదేశము
లోనిదే. ఇటు బరహిణిదారాయణ దేవస్థానమును
బ్రహ్మసేవల మనఁబడు విశ్వనాథము క్రి శ్రీ

మను విమర్శకు యందు అలకాండ జన్మస్థాన,
శ్రీరమము, తత్త్వకుండశ్రీరమము కలవు. అలకా
నందము విష్ణుగంగ యందరు. ఇటు గల భర్తృత
మును గొడవమాచుకొనుటయు దీని శిఖరము
రామేశ్వరమున నున్నదనియు నందరు. మహా
భారతము వనపర్వమున దీనిగుఱ్ఱి బరహి,
విశాలబరహి యని కేర్పొడఁబడినది. మఱియు
బరహిచేదారమునైన తాత్రునంటి చారుకావలము
కలదు చారుకావలలీల పురాణపు సిద్ధము అందు
నాశిఖరినాథ శివలింగము కలదు. మొట్ట
మొదటి శివలింగము చారుకావల సాంతముననే
గంగాతీరమునఁ బ్రకీర్తింపఁబడినదిగ భూర్మ
పురాణము ౨ 32-3౪ యంగనను, శివపురా
ణము ౪-౧3-౧౬ యందును, రామాయణము
శిష్టిగర్భాధికము ౪3 యందఁగను చెప్పఁ
బడినది.

అరుణ గోత్రము — విష్ణువృద్ధ
ఉపగణము చేయఁడు.

అర్చుద గోత్రము — అగస్త్య
ఉపగణము చేయఁడు.

అర్చుద దేశము — శత్రుకుల దేశ
మొకప్పుడుండినది తెలియుటగన్న దీనిగుఱ్ఱి
యేదియని తెలియరాకున్నది.

అర్చుద శిఖరము (అమలిఖరము) —
రాజపుత్రస్థానములోని శిరోహిసంస్థానపు హద్దు
లోని అరావళిపర్వతపక్షిశిఖరములలో కొకటి.
దీనినిప్పుడు మాంటు అబు (Mount Abu)
అనెదరు. తొల్లింటి మహేశ్వరమును విశ్వాని
వ్రాతకు తపశానుభవపును బలాత్కారముగ
గొంపోపుటని మహిమను పరమాచుడనుక్షత్రియని
తపశానుభవించునను ముచ్చింపఁజేసి యాతని
చేలన తిరిగి తపభేదపును కాఁచెడిందుకొనియెను.
అతనిసంతతి క్షత్రియులే ఇప్పుటి పరమారాజకుల

క్షత్రియులునువారు ఇట అంబాళవాసిదేవాలయమును, ఋషభవాధ్యక్షుడు దేవాలయమును ప్రసిద్ధములు. ఇది వల్లభతాపు సమకీర్తనస్థలదేశము (Sankaragurum) గిరివంశము చూడుడు

అర్చితైస్సద్గురువిందేక కిమర్కం వర్తతం ప్రజేదితిన్యాయము — సమీపమునగల శిక్షణపెట్టయందే తన లభించునది భారముగల కొదవవర్తల కీల తుష్కలలు పోవలసియుండునని భావము అలాగ సమీప పరిశరము లయగులములగుటకత భారపు స్థితిగతులై ప్రయత్నించుట కీన్యాయమును వాడుదురు (సంస్కృతగోళాక్షి)

అరేదియా దేశము — ఆరేయా భాషముగని ద్వీపకల్పదేశము ఇది ప్రపంచము క్షణి పెద్దద్వీపకల్పముని పేర వదిలి విదేశస్థులగు పాత్యాక్షు లగోళాముని పోషితిగాని, స్వదేశస్థుల దీనిని జులాలలరూ యనెదగు నైశాన్యులు ౧౨౦౦౦౦౦ చతురపుష్పరూపముని అంచనావేయవలసిదే దేశమంతటను సముద్ర తీరములు, కలపు ఇసుకమయములుగను, నదులు ఉత్తరమునైపు ఎటవాలుగల పీఠభూమిగను, మధ్యను కొండలుగను ఉత్తరదేశము దక్షిణమునను, ఉత్తరముగను సముద్రతీరములందు చంద్రవక్త్ర వ్యాపించి యున్నది సూర్యుని సయతాగ్రగదము, అతర సయతాగ్రగది ములనకును సీనియవర్షిరములు కలపు తొగు మోసెను ప్రవక్తకు శవ్యదేవుడు అక్షాదశికము (Ten Commandments) ను దెల్పి ఇశ్రాయేలీయుల కాచగదిగింక దెల్పినది వైరియవండు తెప్పలుదీసి దేశమున నరులు లేవు ఉన్నను ఓడలునమడ బురితాపు. సరస్సులు అసలేలేవు ఇసుక ఎడారు లాడవ్వలచ్చుల భుజ్జారపుచెల్లు, సిలవనకులు, ఇంకత చెల్లుచేములు, చచ్చికయం

గల పీఠభూమిలనంబడు సుఖిష్టసానమయండును దేశమధ్యభాగము సారవంతమైనది ఉత్తర పశ్చిమదిగలు ఇసుకఎడారులు అరేషిగిరిగి చెచ్చులేని దేశము సైములుని సేరుగల నడిగాడుపులు దేశమున నవ్వటచ్చులవీరుమాడురు ఇవి వివపుగాలులని చెప్పబడుచున్నవి

అరేదియాదేశము దాకాము నిర్వీకుమ తమై తొను శానంబునయిండును ఎడ దక్షిణం పడిగాడుపులు (సైమున లేక సమీయేలు) విసవరసి, ఇసుక మేళుములబాటి పైకిగిరిగోని ఎత్తయి కాని నేలరాలుచుండు చాల బాధ కరమైయుండును శీతకాలముగ రాత్రిలగు చలిగాలులు వీరుచుండును పీఠభూమియందు నమమరు వర్షించుగాని ఎడారులందు వర్షములు తరుచు కుండుతే గడచుచుమాని తెప్పవలయును కొదవలయేయు కొన్ని కలపుగాని యదియ - తిక్కరితముగ భూమియాదికి యాల పోవునుగాని చెచ్చుయూదగు ఎడారులగు ఒయానీన్ గల తావుల సంతర్వాహితులగు జలప్రవాహములకు వాటిలనియెదరు.

అరేదియాదేశపు తొల్లలకు నొలుక నున్న నుండి తేలవిన చిత్తము గాన భరతదేశమున మెత్తాశొన్న యనంబడి క్రమముగ మెత్తాశొన్నగా మారినది. ఇది శుభదేవ భూత్వస్థానముగా గలది. పెద్దశాస్త్రులు వైరుచేయంబు చున్న పంటలు ద్రాక్షలు కొంచముగను, భుజ్జారపుపండ్లు విస్తారముగను, ఒంటిల పాలు భోజనపదార్థములుగ నుపయోగించుచున్నది. కాఫీ చాలా ప్రకృతమైనది శుభదేశమునండియే తొలుత భరతదేశమునకు తేలవినది దేశపు నైఋతిగగా కాఫీ విస్తారము వైరుచేయంబడి మోచారేవునండి తనక ఎలమరిచేయంబు చుండినది గోవనమును సాగ్రాణివంటి బంకయ (సువాసవద్ర వ్యము) ను, ముసూలము, సాగ్రా

నీయు ఈదేశపువని చేరవడియొడెనుగాని జనులను
వని ఈదేశపు వర్తకములుకావు దేశమున
గొట్టములు చాలశ్రేష్ఠజాతివలపు అది ప్రయా
ణములకు తలచు పనికివచ్చుచున్నది ఓరుకులు
వర్తకపునరకుల మెయ్యునుగల నివృ
త్తియును, అడవిగాడివలు, లేళ్ళు, చిట్టపులులు
దేశమందు కలవు కరిమనూర్ గల్లుగురు
మర్కాలసలాపము వ్రీటివువారి హస్తగతిమై
యెప్పుడి

కోటివశాన్త్రము అరబ్బీదేశమున వ్యాపించి
యెందెను అరబ్బులందఱే నీలి బున్నను ముఖ్య
ముగ వీరు రెండు తెగలవారని చెప్పవలయును
ఒకతావుగ నివాసగృహమును కాపురమునుగల్గిన
అరబ్బులు ఎక్కువ వాగిరితగలవారని వారు ఇంక
వాండ్లులే మాడవతో దేశది మ్మనలై తిరుగుచు,
గుడారకుల గ్రామములలో నివసించుచు తిరుగు
చుండువారై వెతుకాయాను బసలుచుండువారు
వీరు అరబ్బులకు ౪ అతికాలమునుండియు
జోరుకొనుచుండుటయు, మాడలను మేపుకొను
టయు వీరివృత్తి ఒక్కొక్కగుండు కొక పేరు
అధిపతి అందఱు గలది గుడారములగ్రామములతో
సంచరించుచుండుచు The hand of Arab
has been against every man and
every mans hand against his, అని
ప్రాశ్నాత్మ్యలు సామెతగా బల్కుచుండును

అరబ్బులు మహమ్మదుగారుని స్వదేశియులు,
మహమ్మదీయ మతస్థులు భావ అరబ్బీభాష
అదికురాన్ష్రేష్ఠిభాషయందే జనించినది మహమ్మ
దుగారుడు జలైలువలన ఉపదేశించుటవలనయు
అరబ్బీభాషలోనే ఈభాషను కుడివైపునూడి
ఎడమవైపునకు వ్రాయుచుండును మహమ్మదు
గారుడు శ్రీ ౩ ౫౦ లో మక్కాయందు
జన్మించి తమతమమును జోధించి, మక్కానైజల
వలన బాధించబడి శ్రీ ౩ ౬౨లో మదీనాకు

బలాచురుండై అటనే శ్రీ ౩ ౬౩A లో
మృతివందెను

మక్కానగరము మహమ్మదీయుల యాక్రా
ష్ఠలము జిద్దాపురము దీని రేవుపట్టణము.
(మహమ్మదీ యమము మామందు) మదీనా
పురము మహమ్మదుగారి గోరీకలం ఇదియు
యాక్రాష్ఠలమే దీనిని భక్తిపారవశ్యత అల్పదీవా
తుచ్చుచే యచుమారు మదీనా యనిక పుర
మరయ్యును దీని యెంజాపురము రేవుపట్ట
ణము మక్కానదీనాను కలసియున్న దేశభాగ
మునకు హెజ్జాబనియెదనది తొల్లింటి అరేబియా
దేశము హెజ్జాబనియు యామేసనియు, ఓమా
నియు మూడుభాగములుగ నుండివి హెజ్జా
బని యాక్రాష్ఠలయని యర్థముల సానాపురము
యామేసభాగమూ ప్రధానపట్టణము దీని
హెజ్జాబిల్లాపురము రేవుపట్టణము రియాదు
పురము మహమ్మదులనుల రాజధానిపురము
ముస్సాటుపురము వర్తకస్థానము ఇది ఓమాను
సుల్తానులకు రాజధాని ముక్రాలసలాపముగల
బహరైమున్ దీప్తివను వ్రీటివువారిని ఎడన్
వగగనా వ్రీటివువారి వశమగు ది ఇదియు
కు తెచ్చినది ఇట రాక్షసాధిపతిగై ఓడలు
నిలచురేవు గలదు

అరేబిఅస్సియాలిస్ — అరేబి
అరియాలిస్ మామకు

అరేబిఅరియాలిస్ (Aurora
Borealis) — భూమిగుండా అయ్యాంత
శిలాసంబంధమున నాక్షరణమార్గపు జాడలు కల
వనియు, ఆ అయ్యాంతశిలలు భూమియెక్కు
ఉత్తరపుకొనను, దక్షిణపుకొనను ధృవములందు
మనుష్యుల కగమ్యమగు శీతలప్రదేశములందు,
బహుశః సముద్రములందు జలములపైకిగూడ
సగుపడుచు పయోరములుగ నుండవచ్చు ననియు
తలంచుటచున్నది. కాననే దిక్కులుజూపు

కంఠములు ఉత్తరదక్షిణదిశల కాశ్చింపవలయునుగానియు తెలుచుచున్నాడు ఉత్తరము లంబాకాశమున పెత్తంగమును గాలిపేలులు కడు పలుచువిగనుండు (Thin air) కొట్టకొనలగు విద్యుచ్ఛక్తి ప్రవాహము లుచున్నంతకిలలచే నాశ్చింపఁబడుచు, ఎల్లప్పు డాదిత్యులకు బద్ధులను మధ్యమార్గమున నొక ప్రవాహముతో నేతీకొన్న ప్రవాహ మిక్కొని దీక్షితులచే మునుచు, కలుహములతో వివిధవర్ణములతోఁ బ్రకాశించుచును దీనిని అలోచారాయునిగఁ జెప్పెను. ఇది ఉత్తరధృవమునదే దక్షిణదిశ నుండితీరుమునకును, దక్షిణధృవమునదే ఉత్తర దిశనుండి దక్షిణమునకును ఆచున్నంతకిలల వైపు బద్ధులను గాననగుచున్నది

సూర్యునిపైయేర్పించు ఈ ప్రాంతముల గాన రాక ఎటును ఉత్పేటక (భూస్థితి) చేత కేవల క్షిప్రములకే ఉత్తరాచారమును ఉత్తర దిశయందును, దక్షిణాచారమును దక్షిణాదియందును ఆధారములు నుండగా తప్పిన యిటువంటివి నూర్చును కొనములు పక్కవాగుల కంటే దూరమున క్రమించుటకంటే మేగిన ప్రాంతములకు గుంటితో సాబుధిమారుముగఁ జేయవలసి ఉత్తర దక్షిణ ధృవములకును సూర్యునిపై చగులుగను, రాత్రిగను తెల్లని విభజన కుందలి రాకు కాన నుత్తరధృవమును ఉత్తరాచారమును తెలులు ఒకే చగులుగను దక్షిణాచారమును తెలులు ఒకే రాత్రిగను చుగిలిన పగులు, రోజున కినుమి నాన్ని గంటలుగలభాగము చనిపాలకు, భోజన విశ్రాంతిలకు, నిద్రకు మొదలగు మార్గములకు గలఁబడుచుండుచు ఇట్లే దక్షిణధృవమునదే ఉత్తరాచారమునయు సూర్యునిపై మేలేని ఒకే రాత్రిగను, దక్షిణాచారమును మారుమాసములు నొకే చగులుగను కన్పించెడివి.

ఇంక నీ రెండుధృవములందు ఒకే రాత్రిగ వసించు అనుమానములు దీర్ఘకాలము నుధకార బంధనముగ నుండునని తోచిన మానవులు అట్టి యెడ నీ యలోచారాయునిగఁ (ప్రకాశము) మూలములతో నెడఁబెట్టియును దీక్షి భూమలను రేఖ (Horizon) నాని పెద్దపెద్ద ప్రకాశప్రదేశములుగను (Sheets and Curtains of Light), మనకరులగు వివిధాకారములుగను, కిరణములుగను, లాఁబలుగను, వృక్షములుగను, ప్రకాశించుచు, పరివృతము చేయుచు వెలుగున నంతయుఁ గన్పడునట్లు చేయుచు మరలిపోవు చుండుచు ఈ ప్రకాశము తెలుపు, ఎఱుపు, ఆకుపచ్చ, పసుపుపచ్చ, బాగాయింపుల నన్నిటి కొకేకగాని, కొన్నిటి గాని, యొక్కొక్కటిగాని గల్గి ప్రకాశించుచుండెడివి ఈ అలోచారాయునిగఁ ప్రకాశము ధృవల దేవులులాదే కాక ఉష్ణప్రదేశము (Temperate zone) లాగు భూభాగ చాలాదూరము కన్పించుచున్నది, కాని, ఉత్తర దక్షిణ ధృవ ప్రదేశములనే సంపూర్ణ ప్రదర్శనమంది చెప్పఁజేడి దీని సాహాయ్యముననే అలనా నీచటియందు దీక్షి కార్యములు నెరవేరవచ్చును

దక్షిణధృవ పాతముల గఁపట్టునట్టి పిట్టే యగు మెయిగు (కాంతు)లకు అలోచారాత్రియా లిస్ (Aurora Australis) అని నీచి యున్నాడు

అలోచుటచూడమునైనానానం
వెలికొండ తెచ్చువ ధృవచేయుచు భావము నిడుతుండ కొనిగదను తెలుగుసానితయిల్లెదే. సంస్కృతలోకే

అలోచయ వర్షకాలము — అనూ వాస్తవికత - అదివారము క్రమ సమత్వము వ్యతిరేకాలు పుష్కలములగుగాని మాత్రమాయ

మనగూని కూడిన నాపుణ్యకాలమున కర్థోదయ మునగూనియు, దీని తిరునామమునకు మనోదయపుణ్యకాలమనియు చెప్పబడినది శ్లో అమాత్య పాతక ప్రహణ ద్యుతాచేత్యవ్య మా ఘటాః । అర్థోదయస్సద్ధి య కే చిన్మాన్యు హూదయః । అని చెప్పబడినది ఇది పుష్కల మాఘమాసముల సమావాస్యతిథియగు పైకూటమిదినమున నీర్థిచెడిని, అర్థోదయ మహూదయ పుణ్యకాలములగు సముదస్సము మహాఘట దయ చెప్పబడినది అందు గడి సాగరసంగమ ప దేశములగు చెయ్య వ శ్రేష్ఠముగ నెన్నిబడుచున్నది

అర్థోదయ ప్రకరము — మాఘ బహుళ అమావాస్య బ్రహ్మిష్ఠ రుద్రపూజ

అలంకారకావ్యము — అలంకారముగఁ గూర్చి ప్రత్యేకశాస్త్రముని యభిపాముని గొని వానిని విహ చి శాస్త్రమున కెఱుపర్చి వివాదములు భోజన కారణ, భాషముల, వాని నుండు భజనాదులం ఆంధ్రవర్ణముల, ఉద్భవముల అచార్యుని కి మొదలగునా ర్థిట్ల చిన్మాన్యుని భోజనము త సరిన్వితకారా భరణము శిర్షచిత్తము శిర్షాలాకారమనియు, అర్థచిత్ర మర్థాలాకారమనియు, నుభయచిత్ర ముభయాలాకారమనియు, అలంకరించుట నీర్థి ములుగవిధిజూచెనుగాని, తరువాతి యలంకారములు ఉభయచిత్రాలంకారభాగములు నిరసించి, అన్ని యలంకారములను ఉభయ చిత్రములనును, వాని ప్రత్యేకత నొనగలుగు యలంకారములని

అలంకారములు తాచెప్పకలదిన యుక్తిని వినువారి మున్నగులకు జక్కగ నాటబులై ఉపమానాదులతో నాకర్షణీయ వాక్యములచే విజృంభకంబులు యలంకరించుటయని నిర్వచించిరి అనగా కావ్యమున రుతులచే నలంకరించుట

గాన అలంకారములనినను, విశిష్ట శబ్దవిన్యాసము కావ్యమనియు ఇవట విశిష్టమన విశేషతగలది యనియు, శబ్దములనాకర్షణములు రెండుననియు భావము ఈ సాదృశ్యమున నిత కౌహగిఁ చెలుపఁదగును అదికాలపు టలంకారము కావ్యముం దితిరలక్షణమునకన్న నలంకారములే ప్రధానము లను ాభిపాయములగు గర్భియంశి అట్టివారిని కలిగిలకు న అలంకార సాధనా యమువానివాఁడున్నాడు మీరు ధ్వని రసము, గూము వ్యంగ్యము, అలంకారాత్యేకము లనియు, అందే మేరగి వనియు గాని అలంకారేతరములు కావనియు నభిపాయపడిరి వీరి యంగు కాల మిక్కిలమిందిన కొలఁదియు నభిపాయభేదములేర్పడియెను. తెలివైనవారు, భర్తృహుల మనికొందఱున, వ్యాపారహులమని కొందఱున కట దానినే వ్యంగ్యహులమని మఁకొందఱునకట ఇంకనుకొంతకాలముగఁజూచ, కావ్యతెలివైనవారు భర్తృహులమని తలచువాఁడగును, అలంకారములే ముఖ్యమగువాఁడు కొందఱును, గూము లేముఖ్యమగువాఁడుకొందఱును, అభిపాయభేదము లుండిరి కావ్యతెలివైనవారు, వ్యాపారహులమని తలచువారియందు ఉక్తి తెలివైనవారు/అనగా మాట సాంపు) ముఖ్యమగువాఁడు కొందఱును, రసవిషయక వ్యంజనావ్యాపారము ముఖ్యమగువాఁడు కొందఱును, అభిప్రాయ భేదములగుట్లు విశిష్టతెలివైన, ప్రాచీనాలంకారులై కుశలగులైరిని వారి గ్రంథములనుండి కన్పట్టుచు గాని తరువాతకాలపు టలంకారములు, సత్కావ్యములందు, కర్తావ్యములు, కరీరాగముల వలె నవియునియు, ధ్వని ప్రాముఖ్యమునందు, రసము అత్యంత లోకమునందు, టమహాభరతములు కర్తావ్యములనుండియు, అలంకారము లాభరణములవలెను యలంకారములే యనియు నభిప్రాయములను పేర్కొనఁబడినది. శ్రీ ౩. ౧౩

శత్రుబంధమునాటి వాడగు మువ్వకుండు అలంకారములు ఉత్తమ చిత్రములని తనకావ్యప్రకాశమునందు వివరించినట్లున్నాడు.

అర్థాలంకారములు 11 మైదవశతాబ్దము వాఁడు భరతుండు ఉపమ యాభా - దీపికాలంకారములు మూడేనియు, తక్కినవిన్నియు నా మూడింటియగు చేరినవే యనియు సభిప్రాయ పడియుండెను. అచార్యదండివాఁడు మువ్వది నాలుగలంకారముగ నది విభజింపబడి, ప్రత్యేకత నియమిడినది మువ్వకుని కాలమున కావ్యప్రకాశక యగు, సామర్థ్యముగాక విలసిల్లియు దలంకారములుగా నా చులంకార ఏకతీయే విభజింపబడినదనియు, విద్యావాధుని కాలమున నెరిగి ప్రతాపదుర్జయమూగ దెనువది యైదలంకారములుగనవివేచించి విభజింపబడినదియు, జయదేవుని కాలమున అతని భాద్రాలోకమునం దాయలంకార పుంజమే సూరలంకారములుగఁ జెప్పబడినదనియు, ఇంక సప్తమిడిమిఠులవాఁడు అయన కువలయాచార్యుడన నాయలంకారములే నూటపదునేనుగ వదింపబడినదనియు వివరించిరి. ఇటుల వెనుకకు కొత్తది తీసికొనిరావలసలేదని తెలుపుటయే ఈవాగ్ధమునందలి యభిప్రాయము కాన 11 మైదవశతాబ్దమునాటి వాడగు పోతుచోద్రుడు 12 అర్థాలంకారములను వివరించినట్లుంటి తనకుండు పోతుచోద్రుని దర్శింఁగఁ దలంచెనా యని యనిపించుచోద్రుడు ఇచ్చిటి యలంకారముల మతముఁ అర్థచిత్రమై అర్థాలంకారమనియు, సరియగు అర్థములేని శబ్దచిత్రము నిరర్థకాలంకృతి యనియు, శబ్దచిత్రము అర్థచిత్ర యంతముగనని, అవృద్ధి వివర్ధియను నూచించినదనియు నున్నది. ఇంక నికాలపు మతమున వాని చేర్చినది వివరింతుము

అలంకారములు- కావ్యమునందలి పద్యములను రచయిత సరిపఁగించునది గాన సలంకారము

లని పేరందించి మరువ్యులకు భాషణము తెల్లు అలంకారముగా పద్యములకు రచన బట్టి యలంకారములు అలంకారశాస్త్రముమేరకు శబ్దాలంకారములు, అర్థాలంకారములు నని అలంకారములు ద్వైవిధము శబ్దముల విన్యాసమునందే రచయింపబడుటచే శబ్దాలంకారములు గను, అర్థముచే రచయింపబడిన పదాలంకారములుగను పేరిడింపబడినవి శబ్దాలంకారములు నాల్గవది, అర్థాలంకారములు సూరగురు అలంకారములు విభజించినట్లున్నాడు

శబ్దాలంకారములు ౧ చేకము, ౨ వృత్తి సుప్రసము, 3 లాగానప్రాసము ర యమకము ననుచు శబ్దాలంకారములు ఇందు నాల్గవది యగు యమకము, ౧ పాదయమకమనియు, ౨ పాదాంతపాదాని ముక్తపద్యస్య యమకమనియు, 3 సింహకూళన ముక్తపద్యస్య యమకమనియు, 4 పుండ్రపాదాన యమకమనియు, 5 చిత్రాలంకార యమకమనియు, 6 బాధకవిత్వ యమకమనియు వాగుతెలుగులుగ తెప్పఁబడినది మఱియుఁ గడనియుగు బాధకవిత్వము తిరిగి పదునాలుగు భేదములు కలది

అర్థాలంకారములు—ఇవిశుద్ధాలంకారములు అనువదినాల్గును సుఠాలంకారములు మువ్వది యాయన కలసి సూరలంకారములుగ సలంకార శాస్త్రమున గాననగు చున్నవి

శుద్ధాలంకారములు —(౧) ఉపమాంకారము. ఇది పూర్ణోపమమనియు, బుద్ధోపమనియు, ద్వైవిధములు. ౧. పూర్ణోపమ అగ్నియనియు, క్రొదియనియు ద్వైవిధము. ౧. అగ్ని ఇది వాక్యగతమనియు, సమాసగతమనియు, తద్విభక్తమనియుఁ ద్రివిధము. ౨. క్రొది, వాక్యగతమనియు, సమాసగతమనియుఁ ద్వైవిధము. ౩. బుద్ధోపమ ఇది యెరు భేదములు కలది. ౧. అనుపూర్ణోపమాన

బుద్ధుఁడై అనుపాత్ర వాచకమున 3. వాచక ధర్మోపాదానమున 4 వాచక ధర్మోపమానమున 5 ధర్మోపమానము ఇది వస్తుప్రతిపత్తావ మయినయ్యు, విలంబితవినివోపయినయ్యు ద్వి విధము

(౨) అనుపాత్రాలంకారము.

(3) ఉపమేయోపమానాలంకారము.

(౪) స్మరణాలంకారము.

(A) రూపకాలంకారము. ఇది సావరుష మనియు, నిరవరుషమనియు, పరంపరితమనియుఁ ద్రివిధము ౧ సావరుషరూపకము ఇది సమ ప్రవర్తనముననియు, ఏకదేశ (తల) వర్తి యనియుఁ ద్వివిధము. ౨ నిరవరుషరూపకము. ఇది శేవలమనియు, మూలమనియు, ద్వివిధము 3 పరంపరితరూపకము ఇది శేవలము, మూలమని ద్వివిధము ౧ శేవలపరంపరితరూపకము. ఇది శీఘ్రమనియు, అల్లశీఘ్రమనియు ద్వివిధము ౨ మూలాపరంపరితరూపకము. ఇది శీఘ్రమనియు అల్లశీఘ్రమనియు ద్వివిధము

(B) పరిణామాలంకారము. ఇది ఒకేవిధము

(2) సంబంధాలంకారము. ఇది ౧ శుద్ధసం బంధమనియు, ౨ నిష్క్రియగర్భితసంబంధమనియు, 3 నిష్క్రియాస్రసంబంధమనియుఁ ద్రివిధభేద ములు కలది

(౪) భాంతిమతి అలంకారము ఒకేవిధము

(F) అనుపాత్రాలంకారము. ఇది అనుభవ ములు కలది ౧ శుద్ధానుపాత్రము అలంకారము, ౨ పేరానుపాత్రము అలంకారము, 3 పర్యవసానానుపాత్రము, 4 భాంత్యానుపాత్రము అలంకారము, 5 భాంత్యానుపాత్రము అలంకారము, 6 కైతవానుపాత్రము అలంకారము,

(౧౦) ఉద్దేశాలంకారము ఒకేవిధము.

(౧౧) ఉద్దేశానుపాత్రాలంకారము. ఇది వాచ్యము, గమ్యము అని ద్వివిధము. [౧] వాచ్యోత్పత్తి.

ఇది జాతి, గుణము, క్రియ, ప్రవృత్తులుగా నాల్గు భేదములు కలది ౧ జాతినాచ్యోత్పత్తి. ఇది భావము, అభావము అని ద్వివిధము. ౧ భావము. ఇది స్వరూపము, పేతువు, ఫలమునని త్రివిధము ౧ స్వరూపము. ఇది ఉపాత్రగుణగుణిత్వమనియు, ఉపాత్రక్రియాగుణిత్వమనియు, అనుపాత్రనిర్వ మనియుఁ ద్రివిధము. ౨ పేతువు. ఇది ఉపాత్ర గుణగుణిత్వమనియు, ఉపాత్రక్రియాగుణిత్వమనియు, అనుపాత్రనిర్వ మనియుఁ ద్రివిధము. ౩ ఫలము. ఇది ఉపాత్ర గుణగుణిత్వమనియు, ఉపాత్రక్రియాగుణిత్వమనియు, అనుపాత్రనిర్వ మనియుఁ ద్రివిధము. ౨ అభావము ఇదియు స్వరూపము, పేతువు, ఫలమునని త్రివిధము. ౧ స్వరూపము. ఇది ఉపాత్రగుణగుణిత్వమనియు, ఉపాత్రక్రియాగుణిత్వమనియు, అనుపాత్రనిర్వ మనియుఁ ద్రివిధము. ౨ పేతువు. ఇది ఉపాత్ర గుణగుణిత్వ మనియు, ఉపాత్రక్రియా గుణిత్వ మనియు ద్వివిధము. ౩ ఫలము ఇది ఉపాత్ర గుణగుణిత్వమనియు, ఉపాత్రక్రియాగుణిత్వ మనియు ద్వివిధము. ౨ గుణవాచ్యోత్పత్తి. ఇదియు జాతినాచ్యోత్పత్తివలెనే భావాభావ భేదములచే రెండై, అందొక్కొక్కటి స్వరూప, పేతువు, ఫలములుగ త్రివిధములుగ దనరుచు, తిరుగ అని వానివలెనే అంతర్భేదములుగ నూత గల్గి పునఃపాల్గొన వచ్చుచేతనే తనరది 3 క్రియావాచ్యోత్పత్తి. ఇదియుజాతినాచ్యోత్పత్తివలెనే పునఃపాల్గొన భేదములుగల్గి అంతర్ భేదములచే దనరది ౪ ప్రవృత్తివాచ్యోత్పత్తి. ఇదియు జాతినాచ్యోత్పత్తివలెనే పునఃపాల్గొన భేద ములుగల్గి అంతర్భేదములచే తనరది [౨] గమ్యా ఉత్పత్తి. ఇదియు జాతి, గుణ, క్రియా, ప్రవృత్తి ము లను నాల్గు తెలుగులుగను, అందొక్కొక్కటి భావాభావభేదములచే తిరుగ రెండుగను, అందొక్కొక్కటి స్వరూప పేతువు ఫలములచే తిరుగ మూడుగను, అదియు నొక్కొక్కటి

(౪౬) కావ్యలింగకాలము ఇది వాక్యార్థ
చేతుకమనియు, ఓహర్థ చేతుకమనియు
ద్వివిధము

(౪౭) అర్థాంతరన్యాయాలకాలము ఇది
విశేషసమర్థిత సామాన్యార్థాంతరన్యాయమునయు
సామాన్యసమర్థిత విశేషార్థాంతరన్యాయ మనియు
ద్వివిధము

(౪౮) యథాసంఖ్యాలంకారము ఒకేవిధము

(౪౯) వసంఖ్యాలంకారము ఒకేవిధము

(౫౦) ఉత్తరాలంకారము ఇది ఉత్తరోన్నత
ప్రశ్నోత్తరమనియు, పశ్చిమోత్తరమనియు
నియు ద్వివిధము

(౫౧) వికల్పాలంకారము ఒకేవిధము

(౫౨) సముచ్చయాలంకారము ఇది గూఢ
సముచ్చయము, కీర్తనసముచ్చయము నని
ద్వివిధము

(౫౩) సమాధి అలంకారము ఒకేవిధము

(౫౪) భావాలంకారము ఒకేవిధము

(౫౫) ప్రత్యేకాలంకారము ఒకేవిధము

(౫౬) వ్యాపారాలంకారము ఒకేవిధము

(౫౭) పర్యాయాలంకారము ఒకేవిధము

(౫౮) సూక్ష్మాలంకారము

(౫౯) ఉదాహరణాలంకారము ఒకేవిధము

(౬౦) పరివృత్తాలంకారము ఇది సమపరివృత్తి
అధికా నాల్పాదము, అల్పాదా నాధికా
సముఖ్యి త్రివిధము

(౬౧) కారణమాలంకారము ఒకేవిధము

(౬౨) ఏకావధిఅలంకారము ఒకేవిధము

(౬౩) మూలాదీపకాలంకారము ఒకేవిధము

(౬౪) సారము ఒకేవిధము

సంకర్షాలంకారములు(ఇదిముప్పదియొకటి)

(౧) అవ్యక్త దీక్షము ఇది పదావ్యక్తము,
అర్థావ్యక్తము, ఉద్దేశ్యావ్యక్తము నని త్రివిధము
అక్షిప్తవిషయము నాశీయామముగల యలంకార

ములు ౨ పరికరమునము, ౩ ప్రస్తుతాంత
రము, ౪ వ్యాపారము, ౫ అసంభవము,
౬ అల్పము, ౭ కారకదీపము, ౮ వాక్యార్థ
పరికరము, ౯ విశేషరము, ౧౦ ప్రోత్సాహము, ౧౧ సా
ధావము, ౧౨ విశ్వాభివృద్ధి, ౧౩ లలితము,
౧౪ ప్రహర్షణము, ౧౫ విమోచము ౧౬ ఉల్లా
సము, ౧౭ అవక్షి, ౧౮ అవ్యక్త, ౧౯ పోషము,
౨౦ మద్ర, ౨౧ రత్నావళి, ౨౨ పూర్వ
దాహము, ౨౩ అనుసంధాము, ౨౪ ఉద్బోధ
నము, ౨౫ ఉత్తరాలంకారము ఇది సద్భవము
నిత్యమనియు ద్వివిధము ౨౬ విహితము,
౨౭ గూఢోత్సాహము, ౨౮ విప్రలంభము, ౨౯ యుక్తి,
౩౦ లోకోత్సాహము, ౩౧ భోగ్యము, ౩౨ అక్షయ్యము,
౩౩ నిత్యము, ౩౪ విశేషము, ౩౫ విధి,
౩౬ చేతుకప్రకారాలకారము

అలక — అశ్లేశ చూడుము

అలకానందనది-(విష్ణుగంగ ధవళగంగ)

గంగానదిలోగలియు నుపనది బదరీనారాయణ
మనుషేషగలబదరీనాథమునకుగలియునారము
నందగల విష్ణుభార్యయనబడు అలకామన
జనించిన విష్ణుగంగ (దీని కలకానందయనియు
సనుటకుచోలకు) నదితో పురస్కరించుకొని
కాళిగ చెరువును చేరినది సంగమించినచోట
అలకానందగ చేరుచుండునని చెప్పుచున్నది
ప్రాయము దీనినిధవళగంగయనియు ధవళయనియు
చెప్పుకలవు గదవారు (అలకానంద) బేళు రాజు
భానియును శ్రీనగర విానదీతరహాదేయు ౨ది
దీని ప్రకంప స్పృంధితమునను, విష్ణుభార్యము
మూలక అర్థాభివృద్ధి ౬ యందు గాననగు
చున్నది

బదరీనారాయణమునకు కలియదు చూడము
ననే బేనుభార్యయనందును బలపాతమున జనించి,
బదరీనారాయణము (బదరీనాథము) ప్రక్కగ

ల సహాయమాణి, విష్ణుగంగ, సరస్వతి మొలను విష్ణుప్రయాగకడ గలుపుకొని (విష్ణుగంగతో ధవనిది లేక ధవళిగంగయనియు చెప్పవలయు) బ్రహ్మ గర్వాలులోని శ్రీహరముగూడా ప్రమాది చేపప్రయాగకడ ముదానింతే పడవగంగయందు చేరుకొనును అలకానాదను ధవళి సరస్వతి నగులు కలిసినది యనెదరు

అలగ్నాంధ్రియా పురము — అల సందపురమును చూపుదు.

అలగ్నాంధ్రైటరత్నము (Alexandrite Stone) — బుపు ధాతువుల అకు శుక్రరంగుల (Chrysoberyl) లోరత్నము యూరేక పర్వతములకు త్రవ్వెత్తబడును ఎర్రని కిరణములుండి యానటముగలను కొంతవరకు విలువగల రత్నముగ నెఱుఁపబడి

అలగివృక్షార — భావ ౯ కూర చూపుదు.

అలచందరెట్టు — లా Dohchoh Catiang లేక Dohchoh Sinensis అనియు సంస్కృతమున రాజమాచ నీలమాచ అనియు నగుదు అలచందలు (గిజలు) లోక్కలు సహ వగనగనుండి మామూత్రములకు నెడలొనురు కఫమరదించురు తృప్తిగనుండి పైతృము, కొవెము గురుత్వములేయురు దీనికి విరుగుడు కొలికి, కరళాదు, ఉక్త కల్పి చేటచూర్ణము అలచందరెట్టు పొడిచిపది మడివపప్పు గురు త్రము, పైతృముచేయురు విశేషవల్గము గాచించురు దీనికివిరుగుడు పైచూర్ణము, పిప్పళ్లు విస్తారము ఉడకము అలచందకాయలలోని పచ్చిగిజలు గురుత్వము, పైతృద్రేకము, విశేషవల్గము గాచించురు. దీనికి విరుగుడులు పైచూర్ణము, నవ్వులత్వై కాల్పిపబూడిద, మరియు ఓమును, పిప్పళ్లు కూడి దీనికి విరుగుడులే

అలచందలు వృషసాయము —

దీనిని బొబ్బర్ల నియు నందురు కొన్నిసీమలకు లంకనియు వాడుటవలయు. ఇది ఇతరజాతులతో కల్పి బల్లిన నంతగా ఫలితమైనదిగాను ఎక్కువలసిని ఇందును పాకులవలె నామెను కొని ప్రాకును దీనికి నితరజాతులవలె పురుగులు తినికేయుటవలని నవ్వుచున్న దీనియందుగల ఒక విధమగు వాసననుండి దూరములనుండియైనను పశువులు వచ్చి దీనిని తినికేయుటవలని నవ్వుచు కై నె యుండును కాన జాగ్రత్తగా కాయముడ వలయురు లేనికయుగు గరపథాము లీహుటకు శ్రీష్టములు ఇల్లారేగటి యంతకుదికి ఫలితము నిమజాలకు నొలతే దీని నానుటకై కాలుము దీని నల్లలు చిక్కు మజాతికి తెనివదిగ పోల్చెదరు ఈ చెట్టు సాగముగ పశుజాతికి చాలా బలకరమైన యాహారమియున్నది తల్పిన పిత్తి యందు పెసర, మినుములతోలిన వంటయె యున్నది (పెసరవృషసాయము, మినుముల వృషసాయము చూపుడు)

అలంపూషానాది — అష్టాంగయోగ మును చూపుదు

అలంబజ — ఇక్ష్వాకువంశముడగు తృణాచినుపుభార్య విశాలబిల్లి

అలంబసుంధు — లాసూరునిరత్నమును, ఘటోత్కచునిచే నివర్తయిచైనవాఁడు

అలంబికి — ఇప్పుడు అలంబితుడు న్నాడు. బౌద్ధసలము దీనిని హ్యూనతాంగి నవ చేపటలమరియు ఫాహియాక్ అల అనియు వివరించి.

కనూజ పట్టణమున అగ్నేయముగా ౧౭ మైళ్ళకు ఇలవాడండి ఈకాస్యముగ ౨౨ మైళ్ళ దూరమునకు గంగానదిపైనున్నది తొల్లి ఇది కోసల, మగధ దేశముల మధ్య సరిహద్దుగ

నుండని బాల్కన్ (Kern) చుడిమిడు అభిప్రాయపడి యున్నాడు. అగ్గలవనైత్యులను తాడ్వవరంగుండునై తెనులు దీనిని అలహియని వాడుచుండిరి. మహావీరతైవస్వయం ఇల నుండినవా డాగరు కల్పమూతముల విమోక్షంబున అలహిభావురమిడియె బుద్ధ భగవాను డిల పరువారవ వర్షకాల (పర్యాయము) ముం గడపెరట అపరువారవ వర్షము బుద్ధత్వ ముండినవనని ఎఱుగునది

అలబాస్టర్ రాయి (Alabaster) — దీనిని చుడ కాంతిల తుని కొండకనవకు అగ్గ రసాయనతేర్థము Translucent Form of Gypsum అని పిల్చి పుల్లబ్బతో కలసి గమంకు కొరకును ఈ రాయి విలువ గల రాయి గా పలకలుగ నేనుటయు గు నొడిలకలిసి యిగు అ కావయు నుండఁగా గొడుముగ్గ అని తుంకు క్రియజేయును అలబాస్ట్రా (Alabastron) అను తాత్రా కొరకుల నీచేరయ్యెనని (Phny) ముగళయని వ్రాఁతలయిడి క్రియవిచ్చుది చా చ్చగ నుండురాయి హి చూడదేశము దీనిని స గమ్యర్పత్రక అనెను

అల్లవగడ్డి — ఇది నిప్పుగడ్డిమంటి గడ్డిమొక్క దీనిని చరిపి వాన మోది అల్లుమువాన గొట్టెడిది దీనినాగ్గమున జి జ్ గ్రాస్ (Ginger Grass) అనుదురు దీని కహాయము జ్వరములకు హరిమరు కాకతే నరములకు బుము, పొట్టకు సత్తవ విచ్చును దీనితోడినైలము వాతకౌష్ఠ్యలను హరియరు

అల్ల విచ్చాస్త్ర హగడ్డి తిన్నాయము — అల్లవిచ్చగలవాడు గర్భముగలవాడై యుండు నని భావము

అలభిదేశము — అలభిదేశ మాయుడు

అలవి — చుడవేపులము చూడకు

అలసందపురము (అలసాంద్రయా) —

ఇది యోనదేశపు ముఖ్యపుట్టణమై యు డెను ఇది పాచాబదేశము వైముమునకలియఁతాళుక మహాలెక్కాడగుచే ర్పి కలసిగట, గాని, దీని నూర్చి పిల్చి న్నియు తును వారు దీని కాగా ౪౨ క్రి కుముగ నియోమైగు మైపు మూరము పాండుడి యొక కట్టణ స్థలమని పోల్చెదగు (అ. రిచేదేశము చూడకు)

అలసలి — ఎక్కువమనచేసి గాని, విసిగి

వేసనవ్యవహారము మేదస్సున వివచనాభి సీర్వమున అజ్ఞతా శరీరము గల్గునీగి అలసలి యనిచేర - ఇట్టిది ఎడవేడిమిగాని అగ్ని వేడిమిగాని బది తుడనుననొడ గల్గుటకలదు బడతక బుధివద్యమనెచ్చును అలసలి జుతు రక్షియియక తీసి, అలసటావెనని జుతువుకరీర ములొదిలి పిదికాగు చా కంటి నదియు అలసి పోయి లక్షణములకలది తుగు ని ఇటీవల పరిశీలకులు కన్పెట్టియున్నది అలసియున్నరీ తీర్ణకక్షి బలహీ మైయు ముకుగాన బలకరమై భోజము ముందికాగు కాని, సేదాదీర్ఘ పానియములు ముందెనియుంచుచు వైసగ్గిముగల గల్లుచుండు నిద్రకన్న యలసియేకవ గల్లునిద్ర గాఢముగను అలొగ్గకరముగ నుండునని కని పట్టెయినది

అలహాబాద్ నగరము — ఉత్తరదేశ

మున సాయుక్త రాష్ట్రములలోని నగరము. తొలింటిచేరి మాధవ ప్రయాగయనియు (క్రువ ముగ ప్రయాగయనియు) నుండును అనేక యాగములు (క్రతువులు) క్రితీకడ నిల జరుగుచుండు యాగములకుఁ బ్రధానస్థానమగుట ప్రయాగయని చేరయ్యెను మహావ్యక్తకాశాంశ గత ప్రయాగక్షేత్రమావశ్యకమున నితీతము

-కు, మామన ప్రతిష్ఠానపురము, దక్షిణమున
అలక్కపురము, పశ్చిమమున అక్ష రువలము,
హ్యూలూ గల్లిని త్రికోణాకార మధ్యప్రదేశము
ప్రయాగక్షేత్రమని చెప్పబడినది ఇందుకు
నిజమిత్రక్షేత్రము ముఖ్యస్థానమున త్రివేణిసంగమ
స్థానమని తెలుచున్నది అనవిధ నివాసప్రదేశ
కమునకు వాచేమని పరగసాగని తెలు
చున్నది

అక్షరయవలమునైన ప దేశము అలహా
బాలోని కోటలోనున్న పాతాళపురి దేవాల
య గంగ జూపుచున్నది ప్రతిష్ఠానపురము
(గొల్లిటి ప ద్రవ శివురాల రాజధాని) కోట
తెనుగు గంగానదివర్తి (హయ్య) తీరము
చోడపురము ఈ దెనని పరిశీలనలకు తెలిసినది
అలక్కపురమును ఇప్పుడు అరెబల్ అనెదరు
అగామము కోట తెనక గ యమునానది కవ్వలి
(దక్షిణ) తీరమున గంగాయమునకు నమమ
నున్నది ఇటుల త్రివేణియొక్కతాళగ ప్రయాగ
క్షేత్రం గంగనది వలకు నుండకొప్పును అప్పుడు
అగ్రుచా వర్తి యమునరైరస్తాను తనయభికార
స్వాధీనములకుంచుకొనుట కాగ్రయనది కోట
గట్టిన తెలుగున నిల త్రివేణిదకుడ నీకోటకు
గట్టయూడెను మఱియు నా యభిమాన యు
దీపింప స్థలికి దైవనివాసమని యర్థమగు యల్లా
బాన్ (అల్లాపానము) అనివాసుడ నాచేరుకు
వాచకన దెను పిదపనింక నచ్చట పట్టణము
చెరుగ నరంగక్షేమ దాని అల్లా అబ్బాదని
కాసెంచు ఇప్పుడల్లాబాదన బడుచున్నది
త్రివేణి సముదాయముగనూడినయోర్కాగ్రయమునకు
పాచానన్ శ్రేష్ఠపుత్రుండగు దారాపీరునయగు
సలుల దారాగజులది మాత్రమైనది ఇట్లయ్య
ప్రయాగయవలకుపేరు ముసీపేక యొన్నది
యున్నది మల్లపురాణమునను, పద్మపురా
ణమునను, మహాభారతమునను రామాయణము

నను, ఋగ్వేదమునను, ప్రయాగం గూర్చిన
ప్రశంసలుండట నిది కదపురాతన స్థలమగుట
కేసరికమునకు లేదు దీనిని తీర్థరాజ మందు
ఇచటనే గంగాతీరమున కులపతియగుటచే భర
ద్వాజమునందు యాశ్రమముండెడిదనియు, అటు
భరద్వాజుడు శ్రీరామభరతులకు మిడులొనర్చె
ననియు రామా భూమునఁ తెప్పించినది

గొల్లిటి వేణి మాధవస్థానం భరద్వాజుచ
వాసుకీ వాడేక్షయవలమున ప్రయాగతీర్థ
నాకుకీ అనిచెప్పబడియుంట్లు ప్రయాగయను
దర్శనము యాతాపారము లేకుంట్లు త్రివేణి
గంగాయమునలు బహిర్యాపితులగును, భరద్వాజి
అంతర్యామినిగను సంగమించు తాత ఇది
ఇప్పుడీ అల్లాబానుగరమున కాగ్నీయతికగ
కోట కవ్వలనున్నది మాధవ దేవస్థానములు
రెండుకలపు కోటలో నాదిమాధవదేవనియు,
దారాగంజునను వేణిమాధవదేవనియు రెండు
దేవస్థానములను యాశ్రమములు దర్శించుచుండు
సోమీర్వరభివంగు త్రివేణి కవ్వల గంగానది
దక్షిణతీరమున నున్న భరద్వాశ్రమ
ప్రదేశమునకప్పుడు 'కత్తెల్గంజి' యనిచేరు
ఇ దానాటి భివంగములగ వాసుకీదేవ
స్థానము దారాగంజి కుత్తరముగ గంగాతీరము
గొల్లిట్టి ఇటుగంగలోని సోపానములు కలపు
ఇటు నాగపంచునాడు స్వానయాత్ర జరుగు
చుండురు అక్షయమునైన తాత్ర నివృత్తు
కోటలోని పాతాళపురి దేవాలయముగ జూపు
చున్నది దీనినిండనే నావ్యుకూర్ముండెడిదట
అందే ముకుందపుష్పారా యవలనైన యతి
నివసించుచు బ్రమాదవశమున నవ్యుకృతముగఁ
బాలలో గలపిహియున్న గోరకమున పావ
ముసన్వితకన దిరిగి యె పంచులకి మృతించెనట.
తపోబలమున చక్రవర్తిత్వమును, దోమమున
జన్మమును గల్గి అశ్వమచక్రపరియై జన్మించె

నదియు, వాతని యు దధిభక్తిగల్గి గురునితో
తానును ప్రాంత్యాగమియైన శిష్యుడు వీరబల
మహారాగ జన్మించెనయ్యె వామగలరు
శిష్యులయలమును హామరత్నాంగు శ్రీ పె
దవభక్త్యా మధ్యకాలము దృఢి యుప్పుటలు
ప్రాసాయన్ముడు దీనికి శ్యామలమనియు
తేరుడ నట ఇత శేషిని శేషనాగదేవతా
మిప్పుడు శ్రీ వేదేయదీ మూకుమైతే దూరము
గంగ కుర్రరతిరమునన్ను బ్రేవ బతుగామున
గలవ దేవునిపైత మచ్చలినారు బలదేవుడు
(బలభద్రస్వామి) యనివామందురు తొల్లిటి
శేషనాగమును వేదేవుడు చాగ్గున్ అయి
హిందూస్థానవాదేత వాదించుచు ఉది ఇదిగాక
చాతాళపురి దేవాలయము యనునిర్మితమును,
గోరక్షవాధగురుదేవి (గురు గోరక్షవాద్)యను
చున్నారు

అలహాగాను శాసనములలో నొకశాసనమున
వార్షికపరమని సంతకము “శ్రీమహారాజాధి
రాజ శ్రీమహర్ష్య స్వహస్తము” అనియుంట
గాననగును ఇది సంతకము గానోపు దీనిని
బన్నేఖరా శాసనమనియు గురు బుద్ధభగవాను
డిలకువద్ది తర మతభాష గానించెట అశోక
చక్రవర్తి శ్రీ పూ మూడవభక్త్యామన నిట
దలచెనట మతయు వాచక్రవర్తియే ఇప్పు
డలహాగాను కోటయగు బాతలవీయన్న
శాసనముల స్థానమును ఇదటికి ముప్పదియైతే
దూరమున యమువానదిపైనుండిన కొళాని
నగరమున వేయించెట. కొళాని నగరము,
హా సివాపురము గంగానదియగు గలనీనదీత
పాదపుల సంతతిప్రభువులు రాజధానిగ రాజ్య
మేలెతాపు. తత్సమహారాజుడియే రాజధాని
ఇంతను కొళాని యధికారాలమున పాడైన
ప్రతిష్ఠానపురపు తావున నొక సైన్యదర్శముదేడి
దట. ఈ స్థాన మెవ్వరివలనో అలహాగాను

కోటకడకు తేర్చబడినదట. ఇప్పుడు కోటలో
నిలువబెట్టి పాలించియున్నది దీనిపై నారు
అశోక శాసనములు, సముద్ర గుప్తుని జయశాస
నము, రెండవ శాసనములు, జహంగీరు సింహాసన
మెట్టిక పారశీశాసనమొకటియు, నిక ముఖ
కొన్ని శాసనములును కలవు.

అశ్వమలర అలహాగాను, నుగూరా నేగ్గురు
వలుగులు తాను బీహారమువరకు గల నిరు
త్తలలును, దక్షిణముగ కాలాజరము వరకు
గల ప్రదేశమువరకి అలాను, పప్పుయము
కాలామానిర్మయము వరకుగల ప్రదేశమువరకి
అలాలును చేయించెను ఈ గరముననే
ఉప్పిండియా కంపెనీవారి బుగారాదేశపు దివాన్
యెనుగుచు రెండవ హాలాహుమా సర దొన
గును అది శ్రీ మె ౧౭౮౬ వ సంవత్సరము
జహంగీరు చక్రవర్తి శేషవర్మయ్యకు తాత్కాలిక
గలహించి, కట్టుబడి, కాలాగరవాసము నిటనే
గడచెనట అతని గోరి అలహాగానువరకి
ఖుసుమాగానుసంగుది అప్పక్కనే ఆమె
తల్లి హాదేగం గోరిగలను. ఆమె భర్తకును
పుత్రునికిగల సిరిగాది భేదమొది, పుత్రుని
మరణముకు ఎ. ఇతమై పాణవార్య గాదు
కొనెనందులు ఆమె శ్రీ మె ౧౮౦౪ లో
జహంగీరువరకు బరిణమై ౧౮౦౭ ఖుసురు
గని ౧ ౦౩ లో మృత్యువెనెనె చెప్పబడినది

అలహాబాదుకోట అట్లెన్నె స్థానముగ
నొన్నెబడి ఉప్పిండియాకంపెనీవారి యాక్రియ
నిండి శ్రీ మె ౧౭౮౩ లో వచ్చెను, సిరాయిల
తిరుగుబాటుకాలమున నాయకుడగు లైఖత్ అ
వశమై ౧౮౩౩ మొదలు ౧౮౩౪ వరకు కొలది
కాలముండెనుగాని నిలుసేననిండిన మెద్రసు
వటాలము లరుదొవగనే యతడు పరిపాత
అంగలవోహయెను తిరుగుబాటు చల్లబెతన
విక్టోరియా మహారాజ్ఞి పరిపాలనకు తేరుటలు

ప్రాకృతమును అలహాబాద్ నందే కోట వెయ్యటి బయటపై శ్రీ వెంగుల నహుతులో మొదటి రాజ్య తిధిగా కానిగపట్టభువు పదియొడైన అలహాబాదునకు దారాగంజీ సమీపమున నలోపీదేవి దేవస్థానము చూడదగినవని యుగదు ఇది ౧౦౮ వీరములలో నొకటి (శ్రీశ్రీరమలు చూడుడు) కైఫియాపురము దీనితావున నిక్కుడు ఝాన్సి యను గ్రామము కలది (ప్రతిష్ఠా పురము చూడుడు) చైతన్య నాస్తియి యింకను యాత్రచచ్చి టల తనస్థ చింతామృతమును తెప్ప బడియున్నది

అల్లమురాజు రామకృష్ణకవి — ఆంధ్ర కవులలో నాథునికులంకః బరిగణింపఁబడినవాడు ఆరామదావిడేశాగ్రాహ్యులుచూచు తన గౌరము కైతీదేరు రంగనాథము నివాసము విరాపుర పాతముననున్న చేల్వలు రచించిన గ్రంథములు కవిచోరచ క్రోడయము, (ఇది చాక్షురామ భీమనకుంగృతి), వైవశేయ విజయం, సత్యభామాచార్యము, శతదామచార్యము, కౌడదీపరీతియము, సుశోభా వివాహము, హనుమదాఖ్యానము, సుకవిజన మిత్రోర జనము, మదాలసా కరిణయము, శంకరు విలాసము, అభ్యాత్మ రామానుజము, అచ్చ తెలుగు భాగవతము, రామకృష్ణీయము (ఇది ఆంధ్ర కవిదింతామణికి న్యాఖ్యానము)

అల్లము చెట్టు — లా Zingiber Officinalis అ గ్ల Ginger సా ఆర్థిక కటు భద్ర, గుల్మమూల ఇది చాల వైద్యగణములు గలది మంచులతి కారము వగద్య రుచులగల్గి యుండునది అల్లమునందు హివపుజాతిని అదివి అల్లము కాని అల్లము ననియందరు త్రివోషములు పొందినచు అగ్నిది రోచములు అట్టును అగ్నిమాంద్యము, అగ్నిపైతృములు, ఉష్ణు

బాద్యము, కంఠరోగములు, కడుపునొప్పులు కాలు సేతుల పోరలుకలు, గుల్మము, నాస రోగములు, పండుపు, పీనస, మూత్ర కృష్ణము, మలమూత్ర నిరోధము, మేహరోగములు, శ్వాస కాసలు, శ్లేష్మపదము (బాదకాలు), హులు, కోష్ఠ, గడ్డి పాతము, మయ నివారించును వేడి చేసిఅత్తును ఒకరదీసి, అలము, వీర్యవృద్ధి, దేహ పుష్టి కాంతి, జ్ఞానకళి, వీరిని వృద్ధిఃకేయును. ఒకశ్రీ శార్దము వీనికి బలముగల్గి యను లోని చెకు పదార్థములను వెడలింది కి ములుబొడి లోనెగ్గ భర్తి పదాహము దేయచు అతల్లి విరోధములనుమాన్యును మునువెడలిండుకు గొంతుక బొంగుర పోకేయును దీనికి విరుగుములు చందనము వాళికిరీసుకు పాలు, వేడికీరీసులకు బాద చూస ఇంక నీ యల్లము నకుం తెందిన మూలవల్లము క సిద్ధి భోజనపదార్థము లాటి న్యావయంక Cureaua amada అనియు, ఆ గ్లమున Mango ginger అనియువచ్చు దంప లందు నిర్లవిరోచములు అట్ట గుణము కలదందు. కిని నూరవైది తిరగాయ జయుకరు

అల్లమురాజు సుబ్రహ్మణ్యకవి — ఆ గ్ల కవులలో నాథునికులంక పరిగణింపఁబడిన వాడు ఈతడ్లమరా రామకృష్ణ కవిని దన్ను టల రచించింది శ్రీకృష్ణ కళ్యాణమును వ్రల భము (ఇది కాశీనాథ బచ్చ రామేశం గారికి గృహముయనినది), మణిభృజచక్ర, భద్రాంజనములు అత్మభాషము (ఇది ప్రశ్నోత్తర రత్నమాల యనుబంధమునది), శేష భర్తము (ఇది లింగవర్తిలోని శ్రీరాముల కంఠీరము) ఈ కవి నివాసము విరాపురమునకుం గరితయ మారముననున్న చేల్వలు గ్రామముట ఆరామదావిడ గ్రాహ్యులు, హరితసగ్రము, తొడిచేరు రంగనాథము

అల్లము వ్యవసాయము — ఇది ముప్పుజాలిన వ్యవసాయము. దీని భూములు, చేయి ఎరువులు, నీడ, నీరుదోడులు మొదలగు పరిస్థితులన్నియు వసువు వ్యవసాయము లాటి యందును. (వసువు వ్యవసాయము చూడుడు) ఎకరమునకు ౧౨ వందలు మొదలు ౧౫ వందలు పొగ్గ వరకు ముదరుటల్లము ముక్కలుగఁ గాసి రెండు, మూడు అంగుళముల లోతుకు తొమ్మిదంగుళముల దూరమున కొక్కొక్కటిగా నాటి, నీటి త్రేళ్లకు చెమ్మమూతము తగిలి, నీరు నిలువకు డి వారిపోవునటుల నీరుగట్టుదురు. అల్లము వరుఁ గలపురావరము గాన, అవసరములట్టి అయిదారు సార్లు కలుపుచేయుదురు. ఇది అరుఁలెల పంట. ఎకరమునకు ౧౨ వేల పాదలు నీడ పరుఁడచేసిన యల్లము ఫలితముగల్గును. అల్లము నకు ఎక్కువ తక్కువైనను, నీరు తక్కువైనను, ఎడఁగారివను పక్కగ పెరుగను. అల్లమున అల్లమునంద పీచెక్కువై యుండును. చూసితలనుకులించిన మొదల నల్లము కందగలిగి, పెద్ద పెద్ద దంగుళుల నూరును. అల్లమును తొరిగఁ జేసి నిల్వయుచుకొనవచ్చు.

అల్ల రచిల్ల రమూక — అధిభాషా సాంప్రదాయోపదము. చిల్లరయన తక్కువవారని యర్థము. అల్లరచే లాఠివారని భావము.

అల్ల రివాజా — అధిభాషా సాంప్రదాయోపదము. అల్లరచేయుచు, తోలు, ఓడు మొదలగు భంగి నధికముగ నొనర్చుచిల్లలను అల్లరి బాబాయని వాడుటకలదు గాని యిది సుప్రసిద్ధము కాదు. ముద్దగొలిది పెద్దవారు చిన్నపిల్లల నిట్లనుటఁ గావగును.

అలర్కుడు — కాళ్ళపుని పంజరి వాడు. ప్రసిద్ధి తొమ్మిదవ వంశరాజు తండ్రి కుమల యాశ్వయు. కొడుకు నన్నది. దత్తాత్రేయనివలన

యోగమార్గవిద్యోపదేశ మందినవాడు ఇంకను మేలిక యలర్కుడు చంద్ర వంశ క్షత్రియుడు. తండ్రి కుమలయాశ్వయుడను నామార్తరముగల ప్రతర్ధనుడు కుమారుడు భాగ్యవ్రతు మనుమడు భగ్గభూని

అల్లసాని వెడ్డనామాళ్ళకిని —

ఆ భక్తిపులలో మధ్యకపురాండః బరిగఁబోయెడివ వాడు. సందవరీ నియోగి బ్రాహ్మణుడు. తండ్రి చేరు చోళ్ళనామాళ్ళుడు బళ్లారిరాజమన దూపాటిపిమలోని దొరాలనామొకని పూర్వ నివాసము తర్వాత విజయనగరి రాజధానియగు నప్పవాడు శ్రీకృష్ణరాయ సార్వభౌమని యాస్థానము విద్వత్కృతులగు వైష్ణవికపుణ్యుల న్నగిణ్యుడు మొట్ట మొదల కలభగవంతు మార్గమునఁబడి తాను మనుచరిత్ర ను రచించి, తర్వాత విలక మార్గమునఁబావవాడుంటి, అది ప్రబుధకృత యలఁబడినవాడు. చుక్కలయగు కృష్ణదేవరాయునివలన అగ్రాధిపతి కామహం డను భిరువమును, గంపిరెండేరములును బ్రహు మామొది, యనేకానాచలములు, బొందిన వాడు. మనుచరిత్ర ముంబును న్యాలోదిమమరు నాభవంబును మహాపుటాభము రచించి, శ్రీకృష్ణ రాయ సార్వభౌమకుం గృతియిచ్చెను. అద్వైతము మొదలగు కొన్ని గ్రంథముల రచించిన వాడు. మఱియు నీతడు పాఠికాసారమను గ్రంథము మొదలగు ననేక గ్రంథములను పెక్కు చాటుభార వద్యములు రచించెను. చాల సుప్రఖ్యాతగు కవివరేణ్యుడు.

అల్లకిరా (మెప్పవోటియూ లేక మసార జేకము) — అశియాఖండమున టర్కీవారి రాజ్యములోనిది. తొలింటిమెప్ప మెప్పవోటియూ మసారుపురము రాజధానియై ప్రభావనగరమై యుంటు, మసారుజేక ముంబుగనుండును. కురుకుష్టానమునకు దక్షిణమున ప్రియ యూపు

టీసు వనలవము మన్నచేకము అల్లంపా యన
అల్లంపావమును దీప్తవసు అల్లంపా మెన
పాటించు యను మధ్యమం యనియే
యనము సొల్లంబ గొప్ప ఫలవంతమున చేక
ముగా నుడివడి సీతకావ్యం మరమ్మతు లేక
పాడై తొంటిలముమెప్పించిన చక్కని పనుల
ప్రదేశము వేసవికాలమున గొప్ప లభికముగా
వీచును ఇప్పుడు పట్టణములన్నవా కీ ప్రజలు
చేకమాడు చేకది మృదులం ఆరబ్బు బెడోయ
నులు తిరుగుచున్న చుట్టూప్రజలను మసాలు
పురము తొల్లిట ముఠినుకానుల నేతకు
తేరందియూడిది ఈగట్టలనేతకేచేరు ఈ పురము
నుడియే కలిగిన మరొకపురము పైగిను
వడితీరము ఎవరుగనే తొల్లిటి రాజ్యకాలము
నాటి రాజధానిగనుడిన దినివేపుపు పాడు
కర్ణిగురుమాడును (కురుమపాడు మామడు)
వడియగు దహర్చేకనమకం పడలు సోమన
సొల్లంబ ట్లాపురమిప్పుడు తిలకాయెటెలుగా
బడిచున్నది ఇప్పుడువానాడు ఎడెప్ప
యనంబడు దెను

అల్లంపా (పాపాదము)-ఆరేమినుకే
పైపు కథలన (ప్రసిద్ధమైన భవనము పాపాదము
చేకమున దాలోనడితీరమున గ్రనదా పట్టణము
కడనుకొండపై నున్నది ఇది గ్రనదారాజ్యమున
శ్రీ మ. ౧౩౩౨ మొదలు ౧౩౭౨ వరకు
పాలించి ౧౩ వ మహమ్మద సుల్తాను కాలమున
బ్రాహ్మణులయిడియెయి, శ్రీ మ. ౧౩౩౩
మొదలు ౧౩౩౩ వరకు పాలించిన యాచూపు
సుల్తాను కాలమున బాద్షాచేమం బడివచ్చెయి
దేలుచున్నది చూడవలె సుందర భవన
ములలో నొకటి దీని అంగభాషా కొవిడు
లు కొండలు (Red Castle) అని వాడియు
న్నారు శ్రీ మ. ౧౪౧౨ లో ఫ్రెంచి సేనాని
మైన మహమ్మదాల్ డొకడొచ్చిన దుండగపు

విధ్వంసములవలనను, కాలముగడుటవలనను
ఈ మహా భవన గౌరవార్థము కొంత తగ్గియు
నేటికిని దర్శనయ్యును యున్నది శ్రీ మ. ౧౪౨౪
లో కొంతగను, ౧౪౪౭ మొదలు ౧౪౫౦
వఱకు కొంతకొంతగను పునరుద్ధరణము జరిగింది,
గాని, చాలదని తోచకపోదు. పాపాదము చేక
మొదలి గ్రనదా పట్టణముయందీయే దీనిగాంచ
నేగవలయును అత్తరికొండ నమ్మచు, నొక
నుందరోద్యావనముగదా నేగవలసియుండును
ఇగురు సీతపతులు మొదల నదుర్లుండియున్నది
దరికొనుము కీచునప్రాపాదపు విత్త యేటుయె
గానరాక మరుగుపడి యుండును. ఇది మూడు
ఓలివాడగు సుల్తానును, ఆతని సుమారుకు
నిల్పించిరట. అల్లంపా మధ్యభాగమున రొంగు
గొప్ప వాళ్ల కలపు, అందొకటి చేపలాలెగ
చుకుండుకలది. ఈమహాళము పాడ ప్రత్యక్షరక్షణ
ములగు ౧౩౩౨ అనుగులు, మూర్పు కడమరలుగ
వెడల్పు ౭౪ అడుగు బొడుగు రెండవది
సీమములు కొత్తానాయుడు వాటిది ఇగురు
బుడ్రెండు సీమములు చలువరాతివి కుక్కి
లాటోలినవి మొయు కొత్తానా కలరు. ఈ
రెండు వాళ్లకొట్టియే తక్కిన భవనభాగము
లున్నవి భవన పార్శ్వములందు ముఖకుండు
ములనుకొండ కట్టము లనేమ బున్నవి అవి
చలువరాతి స్తంభములచే భరితుమై యున్నవి.
ఈమండుపములు వాళ్లకొట్టినిఁ ద్రోసికొనివచ్చి
నట్లుండును. భవనమునందన్న కొల్లకొలుములు
(చాచులు) వాళ్లకొట్టినిదెరువలడి యుండును.
ఇగురు అతిన్నరేజన్ అనయదాచిడి ప్రేలాడు
తేనెపట్టులాటోలిన భరితముగా బ్రకర్షించు
ప్రాసన (పలగచ్చులతోండి యున్నపుకే తేలి)
భంగులదర్శించుకు వచ్చెరువు గొట్టెడి రాతి
చెక్కదపు భరియే విరిల్ల ముడించకపోదు.

అల్పనర (వరగణా) — ఇస్లాంకు చూడుడు

అలాండుద్దీనములు (Aaland or Aaland) — ఈ ద్వీపము దానియు బాలినియా సముద్రాగ్రంథమునకు నున్నది. ఇది ముప్పది కలపు ఇపుడు ఫిన్లాండు ప్రజా ప్రభుత్వమునకుం జేరి యున్నది. ఇది వన్నియు జననివాసములుగ లేవు. ఇందు బెడదయు బ్రధానమునకు ద్వీపము వరు నన్నిది మైళ్ల పొడవుగలది. దానిచూడియే ద్వీప సముదాయమునకుం జేరుగల్గెను ద్వీపములన్నియు గలిసి ౫౫౦ చతురపు మైళ్ల విశాలమనియు, సంగ ౭౨౦౯౩ జనులు వసించుచున్నారనియు, క్రీ.పె. ౧౯౩౦వ తేదీన వన్మంతులై ట్రిప్లి నే గ్రూపు జాతిసంఘము (League of Nations) తీర్మానముననుసరించి ఫిన్లాండుకుం జేరియున్నది.

అలాబూకలాక న్యాయము — ఆనవకాయ యొక రాశి నగదలో పుట్టి పెరుగు టవలన, వారాలినరద యొక్కతినే ధరించునట్లు పరిపరమగు నాశ్రయస్థులైనమునే పొందిన దానిగూర్చి చెప్పబడు న్యాయము.

అల్లా (నామము) — మహమ్మదీయ మత సిద్ధాంతమున అల్లాయునునది జేవునిపవిత్ర నామము వారిమతమున జేవునకు చూడునేల నామములు కలవు అందు విగులపవిత్ర పాత్రమై పరమేశ్వర (పీడిగాండినది "అల్లా" యను నామము వినిగూర్చి తప్పింపజూ రనబడు ఇస్లాగ్రంథములందు వివరించబడియున్నది. దేవ మాతలెరింగిన నామములు ౧౦౦౦, జేవునిపవ త్రులకు జరిగివేది ౧౦౦౦ యోధమతగ్రంథ మునగలది ౩౦౦, యోధమత సీతములందుగలది ౩౦౦, ముత్ర ములుందుగల నామములు ౩౦౦, ఖురాక మరపునందున్న నామములు ౯౯, ఎవరికి తెలియక లోక విరుగుగని నామమునాటికలదు ౧, మొత్తమన్ని యంతలసి ౩౦౦౦.

అల్లావయ్యులెటారేన — సూర్యాగ్ర, కిరణదిక్కు చూడుడు

అల్పారంభః క్షేమకరః — ఇది సం స్కృత భాషయందలి లోకోక్తి కొంచెముగా వారంభించి భవచేయుట క్షేమకరమని భావము

అలిజరైన్ రంగులు (Alizarin Paints) — అరబ్బీపదము నుండి కల్గినది అనేకుల చెల్లకసము నాతరంగులుగ నొనర్చు ముని అన్నియు అలిజరైన్ రంగులుగనే చేరు దినిమి. వరులకుం గృతముగ వేలు జాక వదారములతో సింగులేతయూచేయ పెర్మిక్ అనునాయన చాలా పయిత్తుంది క్రి.పె. ౧౮౬౦ లో జయప్రదముగ పథుండయ్యెను. అరగుల దొంగ క్రి.పె. పట

అల్లి (పండ్లు) చెట్టు — లా Memecylon tinctorium ఇది పండ్ల నిలు క్తమి ఉపయోగించు ఒక చాటి చిన్న పొడ లేక కొంతచెట్టు పుష్పములు పండ్లు నిలువకలై పండ్లు రుచిగానుండెడివి వర్షాకాలమున పూచి శీతకాలమున పడుచు క్రిమిగల్గించును చెట్టు వేళ్లు ఆకులు కషాయము మేహకాంత్రి జీసి వికారములను గట్టును అతిముత్యక స్థాపము, ఔగలోగము, కుసుమ వినిలడగ్గించును దీనిఅకు రసము నేడివల్ల తోక్లి వడగట్టిపడి నేర్లలోగ ములు గడుచున్నను. అస్థితో నేర్లములు గడు గురును.

అరిఫ్ అక్షరము — అరబ్బి అక్షర ములలో మొదటియొకరము పరమేశ్వరుడగు అల్లాయెక్ అర్థస్వరూపము. పరమకల్పాని ప్రదము, మంగళప్రదము, గాన మహమ్మదీయ లలో పరమలశిరమన వ్రాయుచుండు యోచా రముకలదు.

అలియాటియన్ ద్వీపములు —

సైబీరియాకు తెలియని కామ్యూన్ ద్వీపకల్పము నుండి అమెరికావరకు వ్యాపించియున్నది ఇది సైబీరియా క్రభక్త్యమువారిది (సైబీరియా దేశము చూడుడు).

అల్జీరియా దేశము (Algeria) —

ఆఫ్రికాఖండమున ఔర్బర్షేట్టు అనబడు స్థలము లో నొకదేశము (ఆఫ్రికాఖండము ఔర్బర్షేట్టు చూడుడు) సైకాల్యము ౧౮౧౦౦౦ చతురస్రమైళ్లు ఇది ఫెరెనానాక్రమించియుంట వారివోమెనదేశమై యున్నది. క్రీ. పూ. ౧౮౩౦ సుబర్బరమున దీని నెరుచుడిన ప్రిన్సు దే (Prince Dey) ను జయించి వారాక్రమించి యుండిరి ఇదినుచునుగ నేటిటెక్టల జరులున్నారనియు, సుగు రొనుటకు లై సోపాదేశమై లనియుఁ తెప్పులుండినది.

అల్జీరాక్షేపమున ద్వీపములపురమనియర్థము దీని తొల్లింటి రాజధానికేదని అల్జీరాయనియె యుండెను బహుశః దానినుండియే దేశముని కీచేరె యుండనోపు అల్జీరాపురవాసుని తొల్లింటి గొప్ప యోధవీరులుగనుండిరట వారికడ పెక్కుండు క్రైస్తవులు బానిసత్వమునుదండిరట క్రీ. మ. ౧౮౧౬ లో ఎన్నుకూడు ప్రభు వీరుట్టణమును విధ్వంసనమొనర్చి క్రైస్తవ బానిసలను విడిచివెట్టె శుభ్రురముయొక్క రేవున చతుర్యుద సండుగల ద్వీపములనుండి అల్జీరాయనుపురము గల్గియుండును అల్జీరియాదేశ మెవారి ప్రదేశముగ నుండును ఫ్రెంచివా రీయెదాతులయందు ఇరువకాలంనుండి నూతులంద్రవ్వించి దాచుకో దకవసరి సభివద్దినుండిరి మంచి తావులును గోధుమలు బాగ్రితావ్యము ఎన్నెన్నోగిడ్డి వైదు చేయలుచున్నది డ్రాగ్తోటలు, ఓలివ్ తోటలు, పప్పుబిగుల పెంపకమునకు మధ్యర్థి

వృక్షముల తోటలు పెంపకముచున్నది ఇత్యకు అల్జీరపురము చాగయోధలు బాగ్రివేనుకొను స్థానము (Coaling Station) గ నున్నది కాష్టాల్మపురము కాష్టాల్మపుర చక్రవర్తిచే రియగ కట్టబడినది యెన్నున బోనాపురమును పశ్చిమమున ఓరాక్పురమున వర్తకము నడచు రేవుప్రకాశములు, ఈ దేశమును ఫ్రెంచివారు చాలా అట్టవృద్ధిపర్చి గాగ్రిశేసియున్నారు.

అల్జీనియా శ్రేణు —

యనుటకీ ఇత్యురపురమనిది (టర్కీదేశము చూడుడు)

అల్లులలో మల్లు వెడ్డ —

అల్ల

అల్కావియన్ —

పటి బ్రాహ్మణ్య

అలెగ్జాండరు ది గ్రేటు యుద్ధ

యాత్ర — ప్రపంచమునంద నేతుల కేశ వాంఛలు శుభరికి నాగరవాంఛ ఇరోపా ఖండమునందలి గ్రీసుదేశమున మేసిడోనియా యనుచు చిన్న రాష్ట్రముండిను దాని నీతని తండ్రి రెండవ ఫిలిప్ప ప్రభువు పాలించుచుండు నాచు తండ్రి శీలికాలమున సలెగ్జాండ రాకాలపు ప్రసిద్ధుండితుండగు అరిస్టోటిల్ గారి శిష్యుడై విద్యాభ్యాసమొనర్చింగాని అయన తద్రాజాత్మమీయన పాలించియు కనకదను అలెగ్జాండరు క్రీ. ము 3౫౬ లో జన్మించి 3౨౩ లో మృతినొందుటండీ ముప్పదియూడేండు మాత్రమే శీలిచిరట్లగుమనుషుడై విద్యాభ్యాసము 3౪౩ మొదలు 3౩౨ వరకు అవగా నేదెందగ్గరి తాత్కలేనది రాచకార్యనిర్వహణ మొనర్చి నీతని ౧౮ వట నాకంధించి శవ ఇరువదియవయేట తండ్రి చనిపోగా నీతడు ప్రభువయ్యెను.

[illegible]

అరబ్బీదేశముపై కన్నుండెనటగానూ, కొన్ని పరిస్థి
తులవలన కార్యమునరవేరనేలేదు

అల్లెగూడడు కీ, పూ 3౩౩ లో సర్వము
కరిగెడి అమన చాత్ర కాలులు వాటిగని
అది యుద్ధమే, కాన యులసేమమా క్రి ౩౭
సంతోషమును, క్రమశ్చమిచ్చివది ౧౨ సు
వర్ణములునది తేనెది అల్లెగూడడు చేరు పా
రీక భావలో నెందక అనియను, అరబ్బీ భావ
లో ఇప్పందనయను, అశోక శాసములందు
అలకమందనయను వాడబడినట్లు కానయ్యె
డిని ముఠాపులు పాకరీపులదనకీ వాడిరి
దీని యాత్ర నుండి గొన్ని నదీపుకద్దములు
వాడిరిందులగాననును. పరికరములయను
అల్లెగూడడు ది గ్రేటు అని వాడియున్నాన

అలెగ్జాండ్రీయా పుస్తక భాండా
గారము (Alexandrian Library) మా
శ్రీమదాభివ్రాత మహాత్మాగారు మృతికి దిన
పద, ఆయన పాలించిన రాష్ట్రము చీకత్తై
ఆయన రాజధానినైన శివ తిరుప్పవయ్య
వైభవము గోగ్గొప్పవరతి, అలెగ్జాండ్రీయా
పట్టణము విశ్వాభివృద్ధి విద్యులకాస్తుడనై గీత
విజ్ఞానమున కునికిపట్టవలచియును అలెగ్జాండ్రీ
నగరందీని గీతరాజ్యపాలనమునొప్పిన మొదటి
టోలెమీ (Ptolemies I) భూతి విద్యా
విభిజియై తనదనవాడు అతన పాట, షి
ఫిలెథెసు, ఎనర్గెటెస్ (Otar, Phila-
delphus, Energetes) అనునాడు మువ్వ
యన విద్యావ్యాప్తమునకుఁ ద్రిమూర్తులవలచిన
వాడు విద్యుల నాదీక్షమునా దుద్ధరించునుఁచి

ఫిలడెల్ఫన్ కాలమన వారి ప్రయత్నములు-
 ధనసాహాయ్యమున నిరుత్తిరవారిని గ్రంథసాహ-
 దవలై నియమింపి వేర్వేరుతావుల కనిపిరి వారి
 గుండా ఎరిగిన న పంచభాగములనుండి పెత్తు

పాపాల్ప గ్రంథములు మొదలగునవి పాపిరస్ తోలపై వ్రాయబడి, ఆ చుట్టలు తీసికొని రాఁచి, రెండు తొవల గొప్ప భౌండాగారము లేర్పఁచఁబడినవి అంతకంటే రాజప్రాసాదమున బ్రూనియర్ భవనమునను, రౌడవది ఫెరఫిన్ దేవస్థానమున నుంచఁబడినవి రాజప్రాసాదమున ౪౯౦౦౦౦ పాపిరస్ చుట్టలును, దేవాలయమున ౪౨౦౦౦ చుట్టలు నుంచఁబడినవియు, నిండొక గ్రంథములకు నేళ్ళకు ఖేదముల ప్రతులుండెననియు, అలెగ్జాటలుగారి గ్రంథములే ఏమి వ దల చుట్టలు జేసినవియు చెప్పబడినది.

క్రీస్తునుపు ౪౬ వత్సరము జూలియస్ సీజరు అలెగ్జాండ్రీయానీ వాణివడలునఁ జేప పాఠమునందలి గ్రంథసముదాయము సంఖ్య ఇంచుమించు ఏడలక్షలవఱకు పెరిగినవియు కాని అకస్మాత్తుగ సంభవించిన సుఖ అగ్ని ప్రమాదమున కొన్ని కాలిపోయెననియు, కొక బలమగు ప్రతిఠిలగు ఇలియేగాక తియోడోసియస్ కఠినానశకాలమున కొందఱు శ్రీప్రవయవతులు లాత్యా రముగ కొన్ని గ్రంథములు గొంపోయిందన నుచియు, క్రీస్తు ఓమూ యొక్క సైన్యాధిపతి అయి అనునాయన అలెగ్జాండ్రీయా కొల్లొనెననియు అతఁడు గ్రంథ భౌండాగారము పాపచేయఁబడిన యొక ప్రవాదము కలదగదా తన నెదర్చనములు కాన వచ్చుటలేదు.

తొమ్మిది రాజప్రాసాదస్థ గ్రంథ భౌండాగార సంబంధియై ప్రభుత్వయమున నొక ముఖ్యతయమున, ఏదోయోగిధిమన విద్యావీరత్వాన్ని మునుకొనఁపాకింపఁబడినవినియు, అందు కొందఱు పండితులు గ్రంథములను తగ్గతలుగను, గ్రంథ కర్తల విభజనవారికను విభజన విధియొనఁబడినవినియు మొదటి గ్రంథ భౌండాగారోద్యోగి

జోడోటస్ (Zenodotus) అను పేరుగలవాడనియు చరిత్రలననుసరించి తెలుచున్నది ఇది విశేషాదేశములవారి సుప్రసిద్ధ వ్యధను గ్రంథాలయముగార దీనిచరిత్ర ఇంచిత అంధవిశ్వాసము ను కలకుట సమాజమునకి తలపెట్టెనది

అలెగ్జాండర్, అలెక్సీయస్, అలెక్సీస్, అలెక్సీయా — (Alexander, Alexius, Alexia, Alexia) గ్రీకు క్షేత్ర, Alexander the Great (King of Macedonia) అలెగ్జాండరు యొక్క సేవకు helper of men అని యర్థము ఈయె రిమ్యు దేశమున జెక్కవ ప్రచారము ను గున్నది, Aleck, Aliok, Eek, Sandv, Sawnie అనునవి దీని ముక్త వేర్లు. ఇందు Sandy, Sawnie అను రెండును స్పష్టగ్రంథ దేశమున విస్తార ప్రచార ముడియున్నవి పురుషనామము. శ్రీప్రవ నామములు చూడుము.

అభ్యుదయశీలతలారుడు — గజన్ మహమ్మదుగారి చరిత్రకారుడు. క్రీ. శ. ౧౭౩౩-౧౦౮౪ కాలమునాటివాఁడు తుర్కీపురస్తాయగు శేఖ్ అబూరైహాన్ మహమద్ బిన్ అహమద్ అలీ బెహానీ యట అరబ్బీ లోకాగణియు తర్కము, శాస్త్రవిమర్శయముల నెఱిగినవాఁడట. చాల దేశములందాది భరత దేశమున కొన్ని శాస్త్రములం జదివినవా ఁడట. తాగ్జుల్ హింద్ అనుచేయఁ భరతదేశపు అనాటి చరిత్రను వ్రాసిన వాఁడు. గ్రీకుగ్రంథములను కొన్నింటి ననువదించి నందున క్రీ. శ. ౧౦౮౪ లో అధ్యక్షపాక దేశమున మృతినొందెను

అలెగ్జుతము—వాచకయొంది ఇటులఁ జేరంది యున్నను నిజమున దీని కలెక్టుహీయూ ప్రహ్వయని పేరుకుంటుయె సమాంశు వనిమించక పోదు దేవుండగు ప్రహ్వము అలెగ్జుతము (వ్రాయశక్యముగాని) లగు మహిమలుగలది యని

భావము ఇది యాది నుత్కలచేతము నం గుడ్డు
విందిన మరము సహాయము నుత్తయ మరము
నుండి కొంతమాత్రపుది ఎక్కడగా నోర్చుల
యనును, ఇటీవల అక్కలి ప్రాంత
ము, గుంటూరు హైకోర్టుకు ఆర్డు
లంకు కొంతగను వ్యాపి చియ్యుది ఈ మత
స్థాపనాచార్యులకు మహిమానుసాయి యని
చేరవారు ఆ యగ సిద్ధపురుషుడనియు, అయో
నిజా దనియు, ధర్మప్రచారకతుడనియు
సినయగ్రంథములకు శిష్యులుడియుట యీ
మతాత్మకు కీచియ బోధించి మతమునుండి
కలియు ఉచేయవారు యుత్పరివర్తకులు ఈ
జగదేశముకు తాను (కాగి) వ్యాసులగు
శరీరుకు, ముఖమునుండి నేలగు మనర గుం
గుల కలుగు గలనాడట దివ్యుడేపుని చియ్యము
లగు శిష్యులకానులను, అతనిశిష్యుడు ధరించి
యూడినవాడిట

ఈ మతాదేశముగూర్చి వీరి గంధములందు
బూర్జిగిలియరాకున్నది ఉత్కల (ఉత్త)
దేశమునం కిదిద్దిపుంపుడు శ్రీ. మె. గుం...
సంవత్సరమునం దగుడడెటల భూమిదొంకనాల్
సంస్థాన రాజ్యమునకు కూర్చున్నట్లు, మరొక
(తెలుపుము) వైచిత్ర్య తో పట్ట) పరిభాషముతో
గానవచ్చు సనియుం తెలుసుడిది ఆ పదిత్రపుని
యందే వీరి ప్రధాన మరము నిర్మింతులడిది ఈ
ప్రధాన మరమునే మహిమానుసాయి సమాధి
కలను ఇదిజాతుండాను గ్రామము కడ నున్నది
అం దీమతాధికారియగు గోపాయిపావ్వి మహిమ
చున్నాడు మరీలవలన నచ్చట లోకులకు
దర్శన మిచ్చట శ్రీ. మె. గుం... అని యీ
మతపు లెవరడు ఈ మరమిప్పుడు బెంగాల్
నాగపూర్ రెయిల్వే స్టేషనునకుం బరునాలుగు
మైళ్ల దూరమునం దత్కల దేశమున దొంకనాల్
సంస్థాన రాజ్యము నందన్నుది

పూర్వీ (జగన్నాథము) పట్టణమున జగన్నా
ధుని దేవాలయామరణమున గలముక్తి ముటపము
నం దీమతాచార్యులు మహిమను, మతబోధ
లొప్పును ఎకేస్త్రవదమను సాన్నిధ్యము
వాడు ఇది శ్రీ. మె. గుం... ప్రాంతముని
చెప్పుటకులయు, ఇంచుమించు పుగ్రెండు వత్సర
ముం కాలమిట మరబోధ కార్యము యనెపుటయు
తెలియుచున్నది ఈ బోధకుడు ఫలాకర
ముతు, మహావలముతు గైకొనుచును వాడని
తెచ్చు బడిచి ఇక్కలముననే ఈయనకు
ప్రధాన శిష్యులవగుచేత సిద్ధపురుషుడు గోవింద
బాలాగా నీమింపబ్బించి, బోధనలంది శిష్యుని
దామెండు ఇమవకియొడినము లీనుసామా
గోపాయికాను అనుకరియమున పద్మానా
సీనుడై బోధించెను వీరి మర గంధములగు
కలకు ఈ మర గుంపు గోవింద బాలాగానీ,
కవీలరగ్యమున ౬౮ సిద్ధులకును బోధించెను

అల్లెపూచా బ్రహ్మ మతమున ప్రధానము
ఉపాదా కారముగ వరమేస్త్రయరచే స్పష్టీకర
బాగు జగత్పద్యాముల వేత్త్యులగు నాను
యాచార్యులములై పరమేస్త్రయరచే య్యములై
తోయలు భృంతి, అగా జగమురయుం బరమే
శ్వర పదార్థముని భావము పరమేస్త్రయరచు
అల్లెపూచాచార్యులను, “ అల్లెపూచా
పావ్వి ” అని స్మరించుచున్ను తెచ్చువును
“ అల్లెపూచా బ్రహ్మ ” మనియెవరు, నిర్ణయ
దనియెవరు నిర్ణయింపే పరమేస్త్రయరచు
సత్య లక్షణము సాకారము, సగుణాలోచనము
మిద్య యనెవరుగాన బ్రహ్మ, విష్ణు, శివారాధన
లీమతమున నిరసాప బడిమ జగమురయు
పరమేస్త్రయర పదార్థమే గాన బ్రహ్మము సర్వ
వ్యాప్తి ఇంక స్థానలు కర్మ బంధమునందు
తగుల్పించి యుంట జన్మ పుంపరలు కల్గుట
సహజము దేవుడదీర్చిరియుం గాన అన్య

దేవతారాధకు లీమతమున పామడులసాబడుచును అజ్ఞానాల్లితములే యగు విగ్రహారాధనలు తులసిపూజలు, పాలార్చన, శివలింగార్చనలు, తీర్థాలనములు, తేల్త్రయార్చనలు, అన్యదేవతా పాసలవలెనే ఉపయోగపడుచు నిషేధములు, తీర్థప్రసాదస్వీకరణముగూడ ని మతభర్తృమూల నిషేధించబడినది ప్రాణి కర్మబంధమునుండి విముక్తిగాంచుటకు భక్తియోగమే సర్వశ్రేష్ఠము, ఇదియే ఉచితమున ప్రాణి కర్మణ్యమని చెప్పుటచివరి

ప్రవృత్తి పూర్వము (మూర్ఖావై మయము నకుంబూర్వము) సూర్యుని దెసందిగి పాఠములు ధర్మశాస్త్రార్చనము చురపోయినవారి కరీరముల సీమతీస్థూల సమాధి యొందుచుగాని, దేవాన యొర్చన విరియగు రా తిభోజము నిషేధము భక్తిముదిరించుకొనెనుచును కాటిలనే భరింతురు విరియగు శ్రీలకు ఋతుదిరములు ఏడు పరిగణించబడుటల ఉచితములను చారాపుత్రులగుల్లి గృహస్థము, శ్రీసంగమము మితముగ నుండవలయున విధికిలగు రాక్షస ప్రకృతిగలవాణి ధర్మశాస్త్రకటాక్షము చేరార దని పిన్ నమ్మచుగు రామనామస్మరణము, పాలోక్యము క్రింద మనియు, మైత్రేయోపనిషదు క్రితకర్మ ముక్రియు, బ్రహ్మకర్మ ముక్రియు, ప్రాణిగి దివిధముక్తు లీమతమున చెప్పుటచివరి

మహిమాభర్తృప్రతిపాదనము, సర్వమహిమా భర్తృభాగవతము, బ్రహ్మనిరూపణము, సుతి చింతామణి మొదలగు మత గ్రంథములు చీలికి గలవు శ్రీయుత విశ్వనాథాచార్యగారి సర్వ భర్తృమహిమావలీ ప్రాసనముద్రాక్షరశాల కటకమున విరి మత గ్రంథకార్యాలములు కలవు.

అశ్వభగవత్సమము — జనుదగ్గి వర్తించుటగము చూడుతు

అల్పేదావత్పణము — దీని నాగ్ల వినులు అల్పేదా యనుచునును. అల్పేదా (అయోధ్య, అగ్ర) సంయుక్తరాష్ట్రములకు జేరిన కుమారా దివిషన్ సంతు ప్రధానపురము. కమి వనరు ను చుకావు. సముద్రపు నీటినుట్లముపై గిరగిర అనుగు ఎత్తైన భర్తృతముపై నున్నది సంయుక్తరాష్ట్రములు మాండలు హిమాలయ నీమలకేరుగు బాట లనేకము లిచటనుండి ప్రారంభ మగును ఇటనుండి కాశ్మీరము కైలుశ్రేష్ఠనుకు మూర్తిము బండ్లుపూర్వప్రా కలను తీర్చివది కాల్గినదక, ఐలీలు మూర్తిము పోడిగినబాటలు.

అల్పేవతి (Allopathy) — ఈ కళా విధానమునే అంగదేశపునై న్యులు అభ్యసించి నదపురుషాదు ఉపవిధానమున రోగియొక్క రోగమునకు గారణములగు పరిస్థితులను మూల న్నై అర్థావధములగదేసి అరోగ్యము గల్గింతురు. ఫెంధిభావమూలమున Allopathie నుండి యాశ్చర్యము కల్గినది

అవక్రరాగములు — సంగీతకావ్యము మీరకు వక్రగతి (వికృతరాగములు చూడుడు) నందిని సమ ప్రరాగములు అవక్రరాగములే యగును ఇవి రాగరత్నాకరముమీరకు పస్తరింపబడిన సూత్రాంశ పాదప ద్ధవభేదజములగు కృతరాగములు, జన్యరాగములు నని యెఱుంగు నది నీటియందు వక్రగతి యుండదు.

అవక్రితుడు — ఋషి భరద్వాజ మహర్షి కుమారుడు విద్యలను జనువక, తన బాన్సు సకలవిద్యల నెఱిగి గర్వియై రైభ్యునితో గలహించి, యాతనితోపాగ్నిచే నాతడై రైభ్యు పుత్రుండగు అర్థాచమనిచే ప్రాంతులచివ దేవతల వలన పునర్జన్మితుడై న వాడు

అవంతి-దక్షిణావధము — అనూచ దేశము చూడును.

అవగూదనండుతెట్టు - (మనఃగల) ఇది చెట్టుపైకి గ్రాసుకీగి చేరుపువ్వకానికి రకమలాదిది ఎత్తువండ్లు గల్గియుండును లా *Trichosanthes palmata* అంగ *Palmated Gourd* సం మహాకాలా హిందీ లాల్ ఇంద్రా (అనగా ఎర్ర చేరుపువ్వ యని భావము) ఇంకను దీనికి ఉరుకాల, ఉరుకాలక, కాల, దేవదారికా, కాకనర్జి, కింపక, చాలా, చాలికా, జలంగి, కౌమకాశ్మిరి యని పర్యాయనామములు గలవనియు పర్యాయము గ్రాచియును చెప్పబడినది దీనికాయలనుకారా కొబ్బరినూనెలో కల్పి నూరి చెపులలో బానిస మోతని కుండుతురు, ముక్కలలోఁగొనిన సమస్త విషయు క్షమగు నాసికాప్రణములును, దవ్గంధపు పీనస మొదలగువిషి క్షమించుననియు, కాయ లెండించి చేసిన భూమపానము శాస్త్రసహజ మనియు చెప్పబడినది. ఈజాతిలోనిదే యిది అవగూదచెట్టు ఒకజాతికలదు లా *Illecebrum laetum* దీనిచేరు చేరుగనుండును, దాని రసముగాని, మార్గముగాని ఇదిలోఁబోసిన చెవి లోని పుండు, వాపు, నొప్పి మూరురు

అవగూదగోత్రము - కుండికాగణము చూడుడు

అవచ్చేదకము — అవచ్చేద్యావచ్చేదకములు చూడుడు.

అవచ్చేద్యావచ్చేదకములు — తీర్థకాశ్మీరమునందలి పరిభాషాపదములు ఏదర్శమునుండియొకటి ఇతరమునుండివేరుచేయుఁ బడునో అదర్శమున కవచ్చేదక మనియు, దాని వలన వేరుచేయఁబడినదాని నవచ్చేదకమనియు నందురు “తెల్లనిమతువ్యం” దనునపుడు తెలుపు ధర్మము. ఈ తెలుపునుండియె అలఁడితరమనుష్యుల నుండి వేరుచేయుటచేపాడుగాన, వేరుచేసిన

తెలుపు అవచ్చేదకమనియు, వేరుచేయుఁ దిన (తెల్లని) మనుష్యులు అవచ్చేదక మనియు భావము ఒక్కొక్క (తాతన) వదార్థమనందు కొద్దిధర్మములపరమాచారము అవచ్చేదకముగ నుండును వాటి నన్నిటిని గలిపి యొక్కటిగ నవచ్చేదముగం తెప్పవలెన్న “ద్య” న్న పృథుము సారమునందు తెచ్చిన, మనుష్యులను మరుష్యుల నగురు, భుటత్వము భుటమునకు, చక్కదనము చక్కని వస్తువుకును అవచ్చేదకములగును ఈ అవచ్చేద్యావచ్చేదక భావములను సర్వసాధారణముగ ద్వివిధముగ నుడువుచున్నారు ౧ స్వరూప సంబంధ రూపము ఇప్పుడు గొట్టపు సాలలో గుట్టము లేదనుతేరి ఇక్కలముగకును గట్టము లేనపుటకురు అవచ్చేద్యావచ్చేదక భావము చెప్పబడినది ౨ వ్యావృత్త్యావచ్చేద భావరూపము పృథ్వి గంధవతి యనుతేరి గంధమునకును, పృథ్విత్వమునకును అవచ్చేద్యావచ్చేదక భావము కలదు పృథ్వి వ్యావృత్తము, గంధము వ్యావృత్తము మరొకొండలో లక్షణములను అవచ్చేదకత్వమునగా అగతిరి కష్ట తిత్తిమనియు, అవచ్చి న్నత్వమునగా అస్థ్యాన పృథ్విత్వమనియు తెప్పి యున్నారు అగతిరి కష్ట తిత్తిత్వము ఈవిషయం తటస్థగుల ధర్మము అస్థితాతీందనని భావము. అట్టిధర్మమని యర్థము అస్థ్యాన పృథ్విత్వము కొంచెమును కొంచెమతేరించ ఈవిషయనందుండు ధర్మమని భావము కొంచె లేక నీవిషయం దున్నదని యర్థము ఇంకనుకొండలు కొత్త విషయ స్వరూప సంబంధరూపమునందు విషయ తావచ్చేదకమనియు, లక్ష్మకావచ్చేదకము, ప్రతియోగితా వచ్చేదకము, కారణకావచ్చేదకము, మొదలగు కొన్ని యంతర్భేదముల వివరించి, ఇదియంతగా వాటింపబడుటగారాదు.

అపంతి, లేక అపంతిక - (మాళిన దేశము) — అనురీపురమురాజధానియైయుండు

సిద్దేశముగ కవారిదేశపుని నామగిగలైన అవని పురమున కుజ్జయని యని వాచనములు కలకు ఇంకను భారానగరము, మండపపురమును పేర్కొను కాలములగు రాజధానులుగ నుండిన నగరములు ఈదొ యుగపుడు తుర్కమూగవ, పశ్చిమమూగవ యని రెండుదేశములుగ నయ్యెను తుర్కమూగవకు అకరదేశగునియు, పశ్చిమమూగవకు అవనిదేశగునియు చేర్చునగు రెండునుకలర దేశములకు అకరవేనావ రి, లేక అకరావనిదేశ మనియు వాచననామములు గాన నయ్యెను వరాహమిలనిని బృహత్ పితమంగు అకరవే నావ రికి యనియు బహుపురాణము కరి అధ్యాయమున, అవనిదేశమునకు అవని (ఉజ్జయిని) రాజధాని యనియు చెప్పెను. భోజ మహారాజు కరి ది యని ముఖ్య పాపావ క్రి ప ౯౭౪-౧౦౧౦ యనియు ఆకాలము వాలాయుధు డను విద్వాంసుడు ముఖ్యభూపతి యాధాన గుండనియు తేలుచున్నది ఎత్తి నను, క్రిస్తువెనుక ను, ఎన్నిది కళాజములకు పూర్వము అవ రిదేశ మనియె మేరు దివోపు విదిత మూగవదేశమని పేర వాచననియును నని తోచెడిని

పండితులు వాలాయుధుడు ముఖాని యా స్థానివిద్వాంసుఁ డని ముఖ్యు డనించుచున్నది ప్రసిద్ధవిద్వాంసులగు నాగ్యుట్టమును రదిచిన్, వాగ్యుట్టము భోజమహారా జాస్థానపండితుఁ డని తాని (Towney's) ప్రబంధచిత్రావళి ౧౮ లో చెప్పిచిది మయూరుడు (రాజభట్టని మామగారు) పెద్దభోజని యాస్థానివిద్వాంసుఁ డని Indian Antiquaries 118, 119 యందు చెప్పిచిచిది విక్రమార్కమహారా జాస్థానమున, మహాపండితు లనెను యింతలు ప్రసిద్ధమే నారి మహర్షులు లని చేయెడిను.

నారు కాళిదాసు, భస్మోత్తి కంబుడు యెడలగు నారు వరాహమిలనియు అచటివాఁడే నని చెప్పిచిచిది ఎవలైన అవనిదేశము పండి తులచే చేయెడిన దేశము

భూపతులు ముంజభూపతికాలము సంగతి ఏదిరాజధానియో ననిగా తెలియకున్నను భోజ మహారాజకాలమున భారానగరము రాజధానియై యుండెను అ తకు పూర్వకాలమున అవని పురము (ఉజ్జయిని) రాజధానిగ నుండెను ఉజ్జయినిపురము గింధిపరి లేక కాళిసంధిరము ఇచటమహాకళింగముగలది అదిద్వాపక లేక లింగములలో నొకటిగా చెప్పిచిచిది ఇచట గల మహాకళింగ క్షిరము మహాక్షిరము. ౧౦౦ క్షిరమిలలలో నొకటిగ చెప్పిచిచిది ముఖ్య యును అవనికాపున ప్రవృత్తివాఁడయినపురము లో నొకటి శుభ్రున కింబు బ్రహ్మపురాణము కరి అధ్యాయమున, స్థానికపురాణ మహాకళింగుండము నందునను, క్షిరాకళింగుండము ౧౭ అధ్యాయము ను కలం

కాళిదాసుగ్గు డనువాని సోదని అవని పురాణివాఁడుగ గాండలుండను పృథి యవ మానించెనియు, కాళిదాసుగ్గుడు పగలూని త్కముడని కళహస్తీనృపిని క్షింది అవని పురనిహాసమెక్కింది గార్థలూని పడభ్రష్టని కేసి నియు, కొంతకాలముత గార్థలూని సుమందు విక్రమాదిత్యుడు కళహస్తీనృపినిబాపి తాన రాజయ్యెననియు చెప్పిచిచిది కాని ఈ విక్రమాదిత్యుడెవరో ననిగా తెలియరా కున్నది సముద్రగుప్త చక్రవర్తి సుతుండగు రెండవ చంద్రగుప్తుడు (శతనితల్లి చక్రావర్తి) క్రి ౩౭౨ స్థానమున నిరాకళింగుడయ్యెను బహింది, విక్రమాదిత్యుండను నామముబహిందిన వాఁడలలడు అప్పు డెలస్ ప్రభుత్వకార్య

అయ్యములు పాలీపుత్రమున మండితులు తెలియుచున్నది అతనితోడి నాండే ప్రభుత్వస్థాన మయోధ్యంక మూర్ఖులడియుంట నాతడయోధ్య యందే మించువాడు ఖరకం శకపువనిజుంబి అవంతిరాజ్య మా క్రమింపినవాడని కొందలు పరిశోధకులు తెల్పుచున్నాడు మఱియు నా శక వంశస్థులకి సత్యస్వహుని సుతుడగు రుద్ర సింహుడని గెలిపెడిది పరిశీలకులింకను దీని బరిశీలించదగును పిదిప బ్రభుత్వకార్యాలయముల క్రీ.పె 3౯౧ సంవత్సరము ఉజ్జయినికి మూర్ఖులడివడట

శింకరిభగవత్పాదుల కాలమున నవంతి రాజ్యమును సుధిన్యడను స్థితికి పరిపాలించు చూడింటులను, తాన్ధలను మిగుల నొత్తిడిచేసి నలుగురు చెప్పబడినది ఇది క్రీ.పె ౬వ శతాబ్దకాలము క్రీ.పె ౧౧ వ శతాబ్దమున నొకరికి మహావృద్ధియును బడయోత్తె సల్పగా ధారాగరమగుండిని రాజధాని మండపపుర మనుకు మార్చిరిని లలితపూర శాసనమున గలను మండపపురమిక్రమ మిడూ అనుచేరిగ బరగుచున్నది ముత్తానస్థిత మల్లదేశమునకును మాళవదేశముని ఒకప్పుడు మేరువాహనయ నగుడంట కాని ఈదేశమే వేణి ఎటుగవల యును ఈసంగికి హర్షపరితర ఆధ్యాయ మును, మహాభారతము సభాపర్వము 3౨ యంగునను ప్రశంసగలను అవంతి (ఉజ్జయిని) పురము గూర్చిన ప్రశంస స్పాంధపురాని అవంతిపుండమున గానవగును (ఉజ్జయిని చూడుడు)

అవంతిపురము (ఉజ్జయిని) — హేమచంద్రుని నిఘంటువునం దీవుటకమునకు విశాల, పుష్కలమిది యను క్షేత్రభర్యాయ పదములుగ వాడబడియి మాళవదేశ ముండికాల

మున నిది రాజధానిగ నుండెను ఇప్పుడు సింధియా రాజ్యము నందున్న పురము సప్త మోక్షదాయక పురములలో నొకటి కాగినదిదీరము దీనిని సిప్ర యనియు, అవంతిని యనియు కూడ పంపదు సుందోప సుందులు రాజ్యముచేసిరి తాచియె నారు సుర్యోధవ పక్షావలంబులై యద్దరునితోఁ జొలి నిహతులెరట భాస్కరాచార్యుడు శ్రీ నిరక్షదేశాత్. క్షిరిపాడేశాగనే. భవేదవంతి గణితేన మస్మాత్ - తదంతరం. పాడేశసంగురా స్మాత్ భూమారమస్మాత్. బహుశ్చిత్తమస్త్యైః అని చెప్పియుంట అవి తిథునపు క్షిణిమండి ౨౨౫ అంశలున్నది (అనగా అంశ ౧౩ 2౦ మైట్రి) అంగ్లత్వోత్తిష్టవేస్తలు ౨3 అంశలనుచెన్నాను అవంతిదేశము (మాళవ మాండు)

అవంతివంశము — అగస్త్యుడు గణము చూడుడు.

అవతారము — అవతరించుటయన దీని వచ్చుటయని యర్థము క్రీస్తున భువ జుకోవా యుండు సత్యదేవుని కుమారుడగు నవతరించె నని బైబిలునందు చెప్పబడినది దక్షిణామూర్త్యవతారము, శివాశమున కల్గిన యవతార మని యనెదడు విష్ణుదేవునికి ఇరువదియొక్క అవతారములు చెప్పబడియున్నవి ఇది మర క్షేదములచే ఒకరికొకరు పాటించుకొనదు

ఏకవింశద్వ్యవతారములు - ౧. విభాత, ౨ యజ్ఞ వరాహవతారము, 3 వానరమహా, ౪ నర (నరనారాయణులలో నొకడు), ౫ కపి టుండను సింధుడు, ౬ దత్తాత్రేయుడు, 7 యజ్ఞావతారము, ౮ ఉరుక్రమ (మువధ) అవతారము, 9 పుషువక్రపత్రి, ౧౦ మర్కాండవ తారము, ౧౧ కూర్మావతారము, ౧౨ భన్వంతరి, ౧3 మోహినీదేవి (బాహుకామవిహారసంబర్హము) ౧౪ పులింకవతారము, ౧౫ వామనావ

తారము, ౧౬ భాగవ (చరమరామ) అవతారము, ౧౭ వ్యాసస్థి, ౧౮ శ్రీరామావతారము, ౧౯ బలరామ, ౨౦ శ్రీకృష్ణ, ౨౧ బాధావ తారము.

చైతన్యముతోవర్తించున కుండవంశవ్యవతార ములు (౨౧) చెప్పఁబడినవి. వారు కల్పస్థివ తారమునుకూడ కలిపియున్నారు. పంచవతార తారములు ౧ సుకుమ, ౨ సంచంద్రుడు, ౩ సుత్యుమారుడు, ౪ సుత్యుబాతుడు, ౫ సనాతనుడు, ౬ నరుడు, ౭ నారాయణుడు, ౮ కపిలుడు, ౯ ఋషభుడు, ౧౦ విష్ణుచేత్రుడు, ౧౧ హయగ్రీవావతారము, ౧౨ వ్యాసమహర్షి, ౧౩ భస్మచరి, ౧౪ అనాతుడు, ౧౫ శ్రీకృష్ణావతారము ధర్మా శ్రేయఃదే బ్రహ్మ, విష్ణు, దుర్గాదేవి మూడిటి చేతుల అతిగర్భమున జనించెనని చెప్పి ౧౨ వరము

అవధ్యరంగోద్రము — శివశిలగణము చూచుడు.

అవధ్యకవచము — ఇతరులు చచ్చుటకు అసాధ్యమున కవచము. ఇది పిండాభివృద్ధి ప్రభు వగు రామణుని సుతుడగు అతిథాయులకు బ్రహ్మ యోగసాగనియు చెప్పబడినది అతిథాయుడు చూచుడు.

అవధానము — అవధానావధాన భావప్రసాదీ జనించిన ఈ అవధాన శబ్దములకు జ్ఞానోత్తరే మనస్సునందు ధరించి నిలబడుటయని యర్థము. అవధానమన జ్ఞాపియందు నిలపి యుండుట (మనవోయుండుట) యనిభావము తొలుత నిష్కాంతశక్తి వేదపాఠకుల సేవకుగ నుండెడిది. దానినుండియే వేదపాఠకులకు “అవ ధానము” అని నిరుపనామము పాఠక గల్గెను. అనగా వేదముక్తులు, భక్తులు,

పంథలు, మొదలగునవి జ్ఞానోత్తరే మనస్సు నందు ధరించుటయని యర్థముగాని, వేదపాఠకుల రక్షణవైచియము యని భావము. దీనిని తన వాత కాలమున కవిత్వరచనయు దారిలేనది విద్య తృప్తులు అవధానశక్తిని అలవడజేసికొనసాగి తొలుతొలుత అష్టావధానములు ప్రారంభమై (అష్టావధానములు చూచుడు) రాను రాను శతభుగవధానమువరకు వృద్ధియాయెను. అట్లా లమున తాటియొలెనై ఘంటములతో వ్రాయు చుట ఘంట కవిత్వమనియు అలాగ నూరు ఘంటములతో వ్రాయుచుండిన నూర్లును లేఖకు లకు ఒక్కొక్క చరణమువొప్పున కోరిన సంగతులు పద్యములు రచించుటయును, ఇందు తాజెప్పిన చరణములను మరచిపోక జ్ఞాపకమున ధరించియుండుటయు అవధానమగును. దీనికి శతభు టావధానమని పేరు. చిత్రభారతమున “శతలేఖ స్యవధానపద్యరచనా” అని మొదట సూచించి యున్నారు. సేత్రావధానమును ఇట్టిదియై యని యెరుంగునది అవధానములు పెన్నులులప్పు కవిత్వమున- అష్టావధానములు ౧ కవిత్వరచన, ౨ చతురంగమోడు, ౩ వ్రాయుట, ౪ రచన పుట, ౫ గణితమునపుట, ౬ సంగీతము, ౭ యుక్తి చెప్పట, ౮ వ్యూహకర్తై నమర భర్తమున దేశావధానములు- ౧. దృష్టి, ౨. దృక్పాత, ౩. తృప్తిగన్వృప్తి, ౪. స్తుతి, ౫. మతోవ్యాప్తి, ౬. సామరాగమతోవ్యాప్తి, ౭. గణప గామము, ౮. గణస్తతి, ౯. గణాలిలా నందనిమగ్నత, ౧౦. లింగనిమగ్నత

అవధి — మైసూరురాజ్యమునాగి కోలరు జిల్లా ముల్కూర్ తాలూకా అపనిగ్రామమును అచటివాగు అవంతిశేఖర మనియెదరు. ఈయ మునగల శివాలయమునందలి రామలింగేశ్వర శివలింగము శ్రీరామపురిస్థితమనియు, ఈవధివర ములసేయపు ఒకపర్వతమునై వాల్మీకార్జను

ముందీర తాపయూతావృద్ధుడు గ్రామమున
పెక్కుదేవతలు కలర. రామ, లక్ష్మణ,
భరత, శత్రుఘ్నుల దేవాలయము లున్నవి.
శ్రీరాముడు లాశనుండి ములుకులి ఇలనాగి
రామలింగేశ్వర శివలింగమున ప్రతిష్ఠించెనెరి
నామి గర్భవతియ్యై నిట వాల్మీకాశ్రమ
మున శీతాచంద్రియ, అలానే కుశలప్రలు జని చి
రనియు భుజిగపధముగ పల్కుచును

అవనుచంద్రవత్తి — భాద్రపద
బహుళ వత్తి చంద్రుని బూతాదు యర్చనము
(ఛంపగలు, పర్వతములు, వృక్షములు
చూపుచు కలిలాపకృత్యములు)

అవనుచతుర్దశి — ఆశ్వీని నక్షత్ర
చతుర్దశి (పూజలు చూపుచు)

**అవయన (వసిష్ఠే నముదాయ
ప్రసిద్ధిర్వలీయసీతినాయము** అవయవ
మునూడి సముదా రుమున ప్రసిద్ధమునాయము
(పాపకనాయము) క్లిగును అనగా ఎలగును
వానినుండి వాటినిముదాయము చేసియుని
భావము

**అవయవార్ధవత్సాక్షముదాయార్ధ
వత్సమితిన్యాయము** — వాక్యము కొని
భాగములకు అర్థమున్న నే వాక్యమంతటి నర్థము
కుచునని భావము.

**అవయవే కృతంలింగం నముదాయ
యన్న విశేషకంభవతి** — కృత్యముగా
నవయవమునకు తెచ్చుటచేరి లక్ష్యావిశేషము
సముదాయమునంతకు విశేషనామము తెచ్చును.
అవునకు కొమ్ములులేకుండగని ఒక్కకొమ్ములగు
గల లక్ష్యావిశేషము అవునంతకు బోధియించు
చేరుగొనిచును.

అవరోధకృత గోత్రము — గర్భకర
గణము చూపుచు

అవరోహణవక్తరాగములు — నక్ష
రాగములు చూపుచు

అవస్థలు — జీవితమున కవ
స్థలు మూడు - జాగ్రదావస్థ (జీవి నే మెలకువ
యోగము) ఈ అవస్థయొ దహాకారము దీప్తమై
ఒకార్యావస్థకము గల్గియుండెడిది అనగా అహం
కార రుద్రియములపై భాగుగ వ్యాపించి
(కూడి) వ్యాపారము లొనర్చుచుండెడిది ౨
సుషుప్తావస్థ (జీవి నిద్రయగుచు) ఈ యవస్థ
యందు శరీరము అలసి కేత గ్రహమై అతిగియుం
డెడిది అనగా అహంకారము తగ్గిపోయి యుం
డెడిది ౩ సృష్ట్యావస్థ (సృష్ట్యుమన నిద్రయగు
కలలుచున్నట్లు యని భావము) ఇందు జాగ్రత
కలనానవత్తి బలశరమై యుండు చునోవ్యావస్థము
దీప్తమై యుండును కలను భోజనాధిక్యత,
పైతృధిక్యము, శరీరలోపములవలన గల్గెడిది.
(సృష్ట్యములు చూపుచు)

దశమస్థభావస్థలు — ౧ కనులజూముట
౨ మనస్సుగగమము (మనస్సుకులముట) ౩ సా
కల్పము (కోర్కెగల్లు) ౪ జాగరము (నిద్ర
పట్టుకునుట) ౫ శార్కము (కృశించుట), ౬
అరతి (ఇతరవాఢలు లేకునుట) ౭ అలజ్జ
౮ తిన్దాదము ౯ మూర్ఛ ౧౦ మరణోద్య
మము కొందరికను ఏటి జ్వరము, సంతా
పము గూడ తేల్చి దానదాకావస్థ లనియున్నాడు

**అవస్థాపూజ్యతే రామ సకరిరం
కదావన** — శ్రీరామునకు భరతావస్థ
యొద్దొక్క లంకేశునప్పుటి మొదటిమందునందు
గుంపలు మొదలగువియు, లంకనుండి తిరుగ
నేరించి యయోధ్య కేసులో గొప్ప భక్త్యభావ్య
చోద్యపానియములతో మహావైభవాకరముగ

మించును. ఒకప్పు క్రిరాముడు “స్వయీ” ఇట్టల యొక్కవలసినది యడిగినది అందుకా మహర్షి “అవస్థాపూజ్యతే రామ సతీరం కదాచన (ఉత్తీరామమహారాణా అవస్థ పూజింపఁబడును గాని శరీరము కాదు) అని ప్రత్యక్షర మిచ్చెడి.

శరీరమునూర్చి, ఎవ్వరు గారవింపరనియు, ఆ శరీరము నాశ్రయించిన యవస్థంబున శరీరము గౌరవముగనుగాని, లాశిం గాని పొందుదుమనియు వాదికొనుచుండదు.

అవ్వచేరీ మునలమ్మ — ఆంధ్ర లోకాశ్ర

అవాంతరవాక్యములు—వాక్యములు చూడు.

అవ్యాప్తిదోషములు —ఓక్షాశ్రీ విధము చూడు.

అవ్యాకావలయును బువ్యాకావలయును —ఆంధ్రలోకాశ్రీ

అవ్యాకులు నెవ్యాకులు —ఆంధ్ర భాషా సాంప్రదాయాన్ని పదియు అంశాలుగా వాళ్ళులు, 1. రాని వాక్కులు అగుమాటలను ఇట్లనుచున్నారు అవాక్యనిభావము తక్కినది ఊతపడదు యుండినోవు

అవికారవాదీశైవము—ఇది చతుర్థశైవ శైవ శైవమతములలో నొకటి (చూడుడు) ఈ మతమునందు శ్రీవిద్యములు, మలత్రయము, శివసమరాది శైవమువదులలోనే చెప్పబడినవి దీనిని కపాలశైవమనియు నందురు. పరి వికారములేనివాడనియు, నిత్యుడనియు, శక్తియుఁ జనియు, అనన్యుడనియు, పశువు లెల్లనముగు చీకటిలోఁబడి అనేక ఆత్మలుగా ప్రాణులనలుడు చుండుననియు, పరి, పశు, పాశులు (శ్రీకదా

ర్థములు) మూడును అవాదిగనున్నదియేమనియు, ఇది స్వయాపలక్షణమనియు నందురు ఇంక పరి శీతోష్ణజలములవలె చక్కమగుననియు, ఎటువైపు కదిలెకాకల్లానము, తెల్లనిగల్గిన సరస్వము నెరుగుననియు, పాశిము మనుగుపడి శివస్వరూపము గల్గుననియు, ఇది తలఁపలక్షణమనియు నందురు. మరియుఁ గర్తవ్యమి. సంతోషము దీనిని దొలగించి శివభ్యాసపరాయణులై, సర కపాలము (మనుష్యుని పుణి కి) న భిక్షయొప్పి భుజింపవలెననియు, ఇది మేలలక్షణమనియు “అందు, గాని ఏక కపాలమతంబులని చేరవ్యాసు

అవిగోత్రము —జనువన్నివర్ణ శివ గణము చూడుడు

అవిచారపురీమధ్యయః వలాయతి జీవతి —ఇది సాంస్కృతిక భావమువలె లోకాశ్రీ యుక్తము, అయుక్తము నను విశేషము లొక గణరాచనియు, దానిని విడిచిపోయి వాడు నుభవ “నియు భావము

అవిద్యలు ౨ — ౧ మూలావిద్య, ౨ తూలావిద్య మూలావిద్య శక్తియని యాగు గల్గి యజ్ఞానము తూలావిద్య జీవుని య గల్గిన యజ్ఞానము

అవిముక్తశ్చేత్రము —కాశేత్రమును అవిముక్తవారణాశేత్ర, మనియెడురు సనత్కుమారసహిత ౪౧ అధ్యాయమునను, మత్స్య పురాణ ౧౨౨ ౧౨౪ అధ్యాయములను దీని ప శాస్త్రాలక కాశీలోని విశ్వనాథుని దేవాలయములోనే గర్భాలయమునకైదు అవిముక్త లి గము కలను

అవిరవికన్యాయము —అవి, అవిక అను పదములు రెంటిని గొట్టె యని యర్థమి యైనను, అవిక (గొట్టెమాంసము) శబ్దమునందు

అవిశేషము ఎర్రపంటయ్యెను ఇట్టిసంకర్షముల
సిన్యామును వాడుదురు.

**అవినీతో నేహముకన్న వివేకతో
నైరము మేలు** — అని లోకము.

అవిశేషము — *Agave grandifera* లేదా *Linum usitatissimum*
అంగులీనా *Linseed Tree* స అరేబి, తిమ్మ,
అగస్త్య, దడ పల్లీ దీనిని అవిశేషినియు,
అగినిశ్చినియు, అగినిశ్చినియు గను
ప్రమాణము నాగము బలకరము అకరసము
వేడిచేసి కిషము క్రిమికాగము, పైత్యము,
జ్వరము, రక్తపైత్యము నడచుచు విరేచము
వేయుచు సర్వవిషము, పుష్కాగవిషము నడ
చుచు అగ్నిమా ద్యము, అరుది పోగొట్టెను
గవకవిక్రలు హరించును గానములమాన్యుచు
నవరకలను కని పడయును జ్వరముల తీర్చి
కమును తగ్గి చును కామలు లేక ఆకులు
కూరకము పుచ్చుకొని విరేచమువేసి నర్మి
తరాలులు కిషవారములు గుల్మము, కీహ
పాడుపు, పౌష్కరములు, విషములు
నారి చును గింజలు వేడిచేసి అర్చును వారము
పారి చును వేడిచేసి అర్చును కిషము,
పైత్యము, అగ్నిమా ద్యము, కాళ, కద్దియ దివి
పొందిమరొగము నడచును గుర్మముగ
మొదలును వాపులనడచును గింజలునానె
యు దీనినివేడిచేసి కలపు గింజలు కపాచుము
సీగలిచిననుముల గట్టును రక్తగ్రహణి, సెగి
లోగములు, మూత్రనిరోధము, ఋతుబద్ధముల
నడచుచు అవిశేషపుల్లలు వారము, పైత్యము,
దగ్గ, రోగిణి, నిరసముల నడచుచు పుష్కల
నాడింది చూర్ణమువేసి లోనిశిల్పిని జ్వరము
లంగట్టును పుష్కలసము కండ్ల మసలు,
మందపట్టి దీనిని హరించును

అవిశేషార పరిశ్రమ — “త్యక్తుల
క్రియోమానవత్యానో వత్తయోయ” అని
దిరకాలము కిందట మోహుత్తులు చెప్పుచు
నేనును, నోక్క, పుడు, పురుగు, పెండ్లి అను
సీ నాలుగింటివలననే వత్తమును నేనుబడు
చున్నది అగు ఘమునుడి ప్రతి మొకలగు
వస్తువులవలన గలుగు నూనికలతో నేను
బడు వత్తములకన్న బురుగులవలన బుట్టు
వు పొత్తిగలవతో నేనుబడు బట్టుల తర
చుగా ప్రతిపు వానకలయోగ కలవపు
నేతులు, గొట్టెలు మొదలగు ఇంతుల నోమ
ముతో లేదనుచు వారములతో నేనుబడు తిన్ని
వత్తములు మనదేశపు కీర్తివర్ధిని వేదవిగాల
ములో ననుగొనినపు ఇత త్యక్తులతో
నేనుబడును అలాగే చెల్లెల కొమ్మను దివికగొట్టి
అలాగలను చారముగాచేసి నేనుబడు వత్త
ములు మనమ తలగా నువయోగి చుటయే లేదని
చెప్పవచ్చును అప్పుడంగలో పగులుగా నువ
యోగిగవలకు వియె ను వారములు, రవికల
గడ్డిలు, మునోసిల్లుబట్టులమూలము కనించు
చున్నది ఇదివలన నేనుబట్టులు మనకుగా
నేనుబడుచుండెడివిగా నిటీవల విదేశీయుల
చేతను, కొన్ని స్వదేశీయులలోను అతి నున్నిత
ముగా నేనుబడి బట్టుబట్టులను మరలించుచు
ఇట్టిరకములలో జపానుదేశపు సతకు కడుమున్నిత
మయింది అట్టి బట్టులను మనదేశమునందు
తయారుచేయుచునెన్నడు అందు కువయోగిచు
నార మనదేశమునందు లభించునా ఒకవేళ
లభించినను అనార నంత నానాగా తయారు
చేయు సాధనసంపత్తియు పరివాంఛనను మనదేశ
కమునందు కలరా యని యనుమానింపవలసి
యొప్పుది.

మనదేశమునకున్న తగ్గిన మరలొన్ని దేశము
లకును గావలసియైన వత్తములను నేనుబడు

టకుఁ దగిలె నూలును, బట్టును, ఊర్నియును మనదేశమున లభించుచున్నది కాని పైనివివరించిన సన్నదివినార బట్టలను నేనుదగిన నార మార్త మిత్రను లభింపలేదని ప్రత్యేకపరిశోధకులు చెప్పవచ్చును

పూర్వకాలమున మనయులు కేవలము వల్లలములను, నారచీరలనే యుపయోగించుట వానియొ డిన్నియో సుగుణము లుండఁబట్టియే యని మన మూహించవచ్చును మరియు నీశస్త్ర దేశస్థులు నారబట్టల యుపయోగమును మన పూర్వపితలనే గ్రహించి వారిదేశమున సమృద్ధిగా వాడకొనుచున్నాము.

ఇట్లని నారబట్ట వనిత ప్రైవేటుయొ, శరీర మునకు సుఖాననాముగూడియు గనుకనే సకల దేశములందు జనులకు బానిసై ప్యామో హము గలగు పాగి ది బట్టలనేతరులయో గించు నారలలో ప్రధానమైనది అచిసనార ఈనార యూరపు ఖాడము నంగను అమోకా యువను విశేషముగా లభించుచున్నది దీని కాంగ్లము ఖాడలో ఫ్లెక్స్ (Flax) నియు, దీని గింజలకు లిన్ సీడ్స్ (Lin-Seed)యు అందు

వడి, నేతకుపయోగించుకట్టు విధవరచి పెనుక ఈ నారకు లిన్ (Linen) అని పేరు పెనుగూడ ఈ కట్టునకు అచిస తో అగిన అందగు ఈకట్టు విత్తులవలన దీయము నూన మన దేశమునందుగూడ సుప్రసిద్ధమయి యున్నది గంగాతీరమున నీగింజలనుండి నూన తీయుటకే యీ కట్టునకు తెరువరు నూన కొలకు గింజల నానొందిన యెడల కెట్లకు వారాదు నారకానొందిన యెడల నూనకు గింజలు పనికిరావు. నారయు, నూనకు గింజ లును గూడ లభించునట్లు తెలికా ఖాడమువారు ంత్ర గా నడో మార్గము కనిపెట్టెటల ఈ

యచిస గింజలు పిండిచేసి, యుడించి త్రగము లకుఁ గట్టి, అది తులభముగా పగులును శీత జ్వరములకు, దీని కపాయము మంచిది అచిస నూన రంగులు చేయుట యందుపయోగింఁ బడును నూన యాచిన వెనుక మిగిలిన పిండి పశువుల మేతకుఁ బనికివచ్చును గింజలవలన నిట్టి యుపయోగము లన్నియు నెఱుఁగి, కెట్టు నారవలన నుపయోగము మరియు నధికముగా నున్నది

నారకొల కచిస విత్తులను వైరై నై కాపు మోగములలో జల్లవలయును ఆ మొక్కలు భార్యవద మాసారమునకు నారకుపయోగించు రీతిని పెనుగూడ ఈ యచిస చేలు వగ్గా కాలారంభమున చిన్నదిన్ని నీలిరంగు పువ్వు లతో కన్నులమింగ చేయుచుగనును భార్యవద మాసారమునకుఁ గాయలుకాచి, మొక్కలు ముడిది 20, 30 అంగుళముల పొడుగున తెరిగి యుండును. మొక్కలు వైరై నై చున్నపుడు వాని కాచిలు పనువురంగు చాల్చుట కారంభించగనే పెరిగిచేయ వలయును అప్పుటి గింజలుగూడ ఆకుపచ్చరంగునువిడిచి, గారవర్ణమును చాల్చుట కారంభించును పెరిగిన మొక్కలను నువ్వునలవంటి మాడుగల యినువ పన్నెలతోఁ జక్కుడిపిన్నచున్న కాయలన్నిటిని రాల్చివేసి, కాడల మొదళ్లన్నియు కౌత్రపునఁ జేర్చి కట్టులుగట్టవలయును కట్టలన్నన్నిటిని తేల్చి నాలుగవలలు లోతుగల నీటిలో నడుగున గడ్డి గాడలవలన బరచి బానిమీద నిలుపుగానిది కయినికొంచెము బరువెత్తి పది పదునాల్గు దినము లూరవేయవలయును. వానకాయ నీటి యందుగల వెచ్చదనముచేత కాడలు చిక్కగా నూరి నారకును, కాడలని కర్రకును గల చ్చు వదలిపోవును పిమ్మట కాడల కట్టలనువేల్చి,

తడియారోపున ట్లారెట్టె, నారదీయవచ్చును. ఈనారను జనువనారవలె నిగ్గలోగడిగి అర: ట్లెన నది మంచి తెల్లదనముగలిగి, తళితళలాడుచుండును. ఒకయెడలము విస్తీర్ణముగల చోలమునంక. మైదెట్టిన, మొలవలన గలిం పీసల నారవచ్చును. పీసకునార మూడు రూపాయిలు వెలగలిగియుండును. మరదేశము నా దీవ్యవసాయము గొర్తిగాఁ జేయుటలేదు కాబట్టి విశేషభాగకరమగు దీనిని జను లవలగించి నార తయారుచేయించి యమ్ముకొనన యమ్ముకొనవచ్చును. లేదా అట్టలు నేయించిన నేయించవచ్చును.

అనిపైపై రుచేయువిధానము — కాచుధాన్యములు బొగ్గుగా ఫలింతు భూములీ మైదర కుక యుక్తములు చెఱుకు నీలిమొటలగునవి మైదగు భూములును ఇంగుళనుకూఁ ములు య ౧ కి రొంతుగుల విత్తెను జుట్టవలయును విత్తనము లధికిముగా వేయుటవలన మొక్కలు దట్టముగ పుట్టి, మైదకున గి కంట నధికముగా నుండక పోయిచో శ్రేష్ఠమైన నార పిదినుండి లభించును పూర్తిగాఁ చెరిగిన చెట్ల నార విరుగుగానుండుటచే ధర తగ్గిపోవును నారకొఱకు పెంచుకదతి యిట్లేయెయ్యుచి పూర్తిగాఁ చెరిగిన చెట్ల కాయల గింజలనుండి మూస తియలుచును ఇది తక్కువమునుపుట్టి మైదగు మంట ఒకప్పుడు వానలు ఎదగియెను మంచువలన ఫలింతును చలికాలపుమం అరు మాసములు చాలుము. మైదెట్టిన నూరు దినములకీ నారదీయటకు సిద్ధముగను నూనె విత్తునుండివచ్చు పొత్తు య ౧ కి అరు ముగుల చొప్పున లభించును ఇది పగువుల కావలవదా ర్థము నూనెదీసిన పిండి (అవిసెపిండి) భూమి సత్తువచేయుట మెరుపును, పగువుల కావలవదు గను నూడ నుపయోగించును ధరతదేశము

నంకు పడిజలము ఉష్ణము సాధారణముగ 60° F అయియుండును కాన అన్ని యుత్పల యంగును అవిసెపిచేయుట కవకాశముకలదు

అవిశ్రేణ్యగోత్రము — నిప్పిన గణము చూడము.

అవిషాయన గోత్రము — కరా శిరగో తము చూడము.

అవిషి గోత్రము — లొగాకుగణము చూడము.

అవిష్టితి గోత్రము — వశిష్ఠగణము చూడము.

అవీక్షిత్తు — శిరంధముని కుమారుఁడు తలని బచ్చకాం లగ్నముకు కష్టగ హాస్తి గణము లేకునున నితని కవిక్షతని శ్రేయకలైతల తలని కుమారుఁడు ముత్తై అతఁడు చక్రి వర్తి యాయెను (అగ్నివర్ణుడు చూడము).

అవుడూరి కిచ్చయ్యకవి — అగ్ర కవులలో వాధునికుల కఁ బరిగణించుడివ వాడు నియోగిబ్రహ్మణ్యుడు హరితన గోత్రము తుడిచేరు గురవయ్య విద్యాగురువు చేరు చెప్పకష్టశాస్త్రి రచించిది, కాళిదాస క్విరమైన రఘువంశీ కావ్యమును పద్యకావ్యముగా రచించెను.

అవిస్తా లేక ఇందవిస్తా గ్రంథము — ఇది జరభుక్త్ర జగన్ముఖాధిక, అశాంధ ౩ (అగ్నిపూజ) మతముల పది రైవర గ్రంథము తె భూభావ, అవిస్తావచము, వేద కడమునుండి కల్గినదట మిలేవిష్ణుసగ్రంథమని భావము. ఇందములము వ్యాఖ్య కూడ కలసి యున్నది ఇగు ఇరువదిలక్షల శ్లోకమాతము లగు ఉత్తరులు కలవు. తొల్లెంటు పుర్రెండు వేల చంద్రములుపై వ్రాయుటడి యుండవల

ఇరువదియేళ్లు భాగములుగనుడి కొర నాకే నవైపోయెంటు. ఇరువదియవ అధ్యాయము (భాగము) ఇదేలేను. నానిది జరగజేయజేసి కుండు ఉద్ధరించెంటు అను నెడివాడే అయినది ౨౨ అధ్యాయములుగను, యాల్లా యశుబడు భాగము ౭౨ అధ్యాయములుగను, విస్తారాద్ అనుబంధది ౨౩ అధ్యాయములుగను, యాల్లి అనుబంధది ౨౪ ను, మరెన్ని ఇతరములును కలిపి అవెస్తా యశుబడుచున్నది ఇంక కొన్ని జరగజేయవలసింది

ఇదిపాఠశాల పేద గ్రామము జాడు వారి పూర్వపుభాష ఇది వాగ్ విశ్రమైనది పాఠశాల పూర్వపు భరతదేశపు అర్థులవలెనే మేరువర్తన (పార్శ్వరేఖ) ప్రారంభము వసించు చుండినవారు దేవానుర యుద్ధములనాడు రాక్షసులవలంబై, దెవలెలు జూచుచునే గాని భరతదేశమును వీడి, గాఢారాధనాదిదేశముల గడచి యవ్వలి వర్షపాలననకు తేరి యుండునాది పాఠశాల లనబడిన నేటిని అర్థులయందే చెప్పగొనుచుండును. పిదప కొంతకాలమువరకు మహమ్మదీయాక్రాంతమైనను, నేటికిని పదివేల మంది యాదేశమునాడు పూర్వపువర్తన యున్నారే పెక్కున్న తిరుగ భరతదేశమునకుం జేరి, గాఢారాధనముల మించుచు పాఠశాల లనబడుచున్నారే వారి అవెస్తావేదమునే పాఠించుచున్నారే

అదికాలమునం దవెస్తామం దిరువదియేళ్లు మండలములు, ౧౨౦౦ సూక్తములు, ౨౦౦౦౦౦౦ (ఇరువదియేళ్లు) ఋక్కులు ఉండి వుండును. వారి పాఠశాలమును దీగ్రంథము ౧౨౦౦౦ తొక్కపై వ్రాయబడినదనందున దీని జరగజేయ జరగజేయ కర్తవ్యం కొంద రనందు గాని, కొందరాయశుబ్ధులు అవెస్తా

యందలి భాగములు గొన్నిటిని పూర్వించిన వాడనందును. జరగజేయ జరగజేయ విస్తారము దను వృత్తి (పాఠశాల) అర్థులని భద్రపరచె గాని క్రీ పూ ౩౩౦ లో సంభవించిన యావద (అయినా ఇప్పుడందు లేక నీకందను) వాడి (అలె గ్జాండరు ది క్రీటు యుద్ధయాత్ర చూడుడు). నగరము గాల్పురే, అవెస్తాగ్రంథమును చాలా భాగము తాలిపోయెంటు నేటికిని పాఠశాల లాతని నాయమును కలిగించుననే యుండును తర్వాత పాఠశాలలకు రాజులు తమ రాజ్యము నందలి మతగమవులను, పండితులను అవెస్తా (వేద) వేదము రాచించును జ్ఞానమున్నంత వరకు అవెస్తాభాగములను వ్రాయించి చేర్చిరి చెప్పబడినది

పిదప సర్వము మహమ్మదీయ మతార్థము పాఠశాలముకు ఇస్తామతము పాఠశాల ఇది క్రీ పూ ౬౮౧ ప్రారంభము లేకాచు చున్నాను అప్పుడే మహమ్మదీయాల్లా లేక అహమదులము పిదపొల్లనివారు, దేశమును వీడి భరతదేశమునకు చేరి, ఇప్పటి పాఠశాలై యున్నారు

ఇప్పటి తెదవెస్తా రెండు భాగములుగనున్నది అందు తెదవెస్తాభాగము తిరుగా, ౧ పాదీవాద్ అనియు, ౨ వీస్పెరెద్ అనియు, ౩ యాల్లి అనియు మూడు భాగములై యున్నది

పాదీవాదునందు పురాణగాథలకు, మతము ముద్రములు వివరింపబడినవి విస్తారమునందు మంత్రములును, యాష్టయందు కథలను కలవు. ఈకథలు ప్రారంభమున వివరించునది ఇప్పటి తెదవెస్తాయొక్క రెండవభాగమునకు భాగ అవెస్తా యనెదరు. దీనికే ఇన్న వేదముని యర్థ ము. ఇంక పరసమంత్రము యావదను. ఇది నిత్యవర్తనములుగాను, నైమిత్తిక వర్తనము

ములుగకు (అనగా నెల నెలకు, సంవత్సరమున కొక సారిగను) కుసీయములకు ఇది మైకు ప్రార్థనల గల్గిన గావళిమూల మొకటిగను, ముప్పది మార్తములుగల సిరోజా భాగముగను, మూడు నూర్తములుగల అక్కినాగో గను, అరు పనసలుగల న్యాయమీగను, నాలుగు భాగములై యున్నది

పాఠసీ లగ్నిపూజ లోనర్హువారు వారి దేవ పాఠములు దగ్నివారసీయకు తెలుభావ తొల్లిపది పొందుకులు చేదనునాదలి సుస్మృత మునకు దగ్గిగగా నుండును

అక్షరక్షత్తుదంగస్తుంతతోనివాం
(వక్తుర్తే) — ఇది సుస్మృతభావమునలి లోకోస్త్ర అచటికేగలేకపోయినవాడు దానిని నిందించునని భావము

అక్షరక్షహం గృహంభే శక్తిహం
గృహభంజనేతి న్యాయము — ఇల్లు కట్టుట కష్టముగాని, కట్టిన ఇంటిగుండ్లును నుకరవనుటయు దీన్వాయమునువాడుచున్నారు

అక్షరీనది — దీనికి చంద భాగయనియుం దేరుకలను ఇప్పుడు వీనావో అనుచున్నారు పాంచాలములోని ఐదు నదులలో కొకటి (అరాష్ట్రదేశము చూడుడు)

అక్షనాదేవి — బలికృతివల్ల భార్య కుమారులు బాగానురభవతి

అక్షకుడు — ఇతని తృప్తి కల్పావ పాచుడు కుమారునిచేరు మూడుడు మూల కునుకు నాకికవండునను చేయించెను అక్షకుని తల్లి ప్రసవవేదనకాలమున కుప్పిండు రాత్రితో గర్భముంగిడి, శిశువును బయటకు దీయుటచేసి యశ్వకుందని చేరయ్యెనని చెప్పబడినది ఒక తరి విదేహదేశ ములుమండిన జనకమహారాజునకు బంధునియోగదుఃఖము సంభవించి విరక్తుడై,

సర్వమును త్యజింప సునిధుడై యుండుతరి యశ్వ కుండు కాంధవ్యనిజతత్వమును, సాపాతరత్వము నెరిగించి, విరక్తివానిని, రాజ్య బాధ్యత, కుటుంబ గాధ్యతలం బోధించి ప్రశాంతవృత్తికి నుత్తరైనని చెప్పబడినది

అక్షరమగోత్రము — జనుదగ్గివర్ణి ఉపగణము చూడుడు

అక్షరస్థితి నది — అక్షరస్థి (చతు ర్ముఖ) - ది కీచేరు తొల్లింక నామము ఈచేరు ముగ్ధవము ౧౦ శి3 రాయామవివరింపబడినది.

అక్షరధగణము — ఇది విశ్వరూప్ నిహర్షి సతతి అక్షరధగణము ఇందు గోత్రములు తొల్లింకలపు ౧ అక్షరధగ్, ౨ కామలాచను, 3 కామకాయని, ౪ కౌశిక, ౫ హేతుముఖి, ౬ పాపాయని, 7 నేత, ౮ మాధుర్య, ౯ లాస్థలి ఈ అక్షరధగణము నందలి తొల్లింకగోత్రములకు బ్రవర, విశ్వ రూప్, అక్షరధగ్, వాధూల

అక్షరధగోత్రము — అక్షరధగ్ గణము చూడుడు

అక్షరధగోత్రము — కుండినగణము చూడుడు

అక్షరి (రోగము) — మూత్రకృచ్ఛము చూడుడు

అక్షరలోన న్యాయము — మాదికన్న మట్టికెత్త (ఇటుక) గట్టిన నగం గాని, రాతితో బోల్చిన గట్టెకాదని భావము తనకన్న తక్కువ వారిపై తా సత్థివారియెవను, తనపైవారికన్న తాను తక్కువయే యనుట నీన్వాయమును వాడుచును పాపాలోష్టకాన్వాయమును ఇట్టిదే.

అక్షరధ వితరుల కేతాము తర్కణము — ఏకము = సిద్ధు సూరిమండి తోడు యంగ్ల కలికరము అంగ్లలోకా

అశ్వశాపకము — కచ్చశాపకము చూడుము

అశ్వశాంత వర్ణకము — కామరూప దేవము (ఇప్పుటి అసామరూపి గానాతి నిగరముకడ) అశ్వశాంత వర్ణకమునుబట్టియోగి కర్తముగా ఉత్తరభాగము చూడవలె అశ్వశాంత మున జీవులుగలది (కామరూప దేవము చూడుము)

అశ్వగంధి — పెన్నేరు (గడ్డ) చెట్టు చూడుము

అశ్వశరీరగర్భస్థాయము — క చర గాడిది ఈగానా వచ్చునని భావము ఇట్టిదియే అభివర్ణకము చేసి భా (చూడుము)

అశ్వశాపనగోత్రము — కుశికగణము చూడుము

అశ్వశీర్షము — కొల్లిటి కన్యాశుల్క దేశముగ గానదిలా కాళి దీ సంగమము కడ నున్న స్నానశీర్షము ముదిరి కు సవ్యవర్ణిచ్చు తరుణము నొక గాధియుగంబా కొక్క మేకు వేయి అశ్వముల నుత్పత్తి యొప్పు కాపు గాన అశ్వశీర్షి తీరమని, నొలుత పేరు గల్గి పిదప సశ్వశీర్షమని పేరయ్యెనట మహాభారతము అనుకాన సవ్యము వాల్మీకి అశ్వశాంత ముగ గంగానది కాళినది సంగమించు తాపని చెప్పుచున్నది మరియొక వానసు పురాణము లకి అశ్వశాంతమునందును కలసి కమానందుడల ముద్రాగిది

అశ్వశ గోత్రము — కుడిన గణము చూడుము

అశ్వశ నారాయణ్ శత్రుము (పెన్నేరు) మద్రాసు సదరస్పెక్టరాల రెయిల్వే పెన్షనరీలు (రాంబైలెను) పెన్నెరు తాడివర్తిమండి ఎల్లది

మెల్ల దూరమునను, గుర్తి ఇవనడరొడుమెల్ల దూరమునను ఉన్న హిమాలయమునకు దక్షిణ ముగా రొడుమెల్ల దూరముగల పెన్నేరను గ్రామమున గల దేవస్థానము పెన్నేరను పేరి గల నదీతీరము దేవుడి యాగ్రామమునకురు అదేదేరు గల్గియుండనోపు ఈదేవస్థానము నవీన మని తెలియుచున్నది శింగంభట్టను ఒక మహా రాష్ట్ర బాహులుడట గొప్ప తపాబాసర్పినట. గోదావరీమండలము గాని ద్రాక్షరామమున సర తీరమున నాక రాదిచ్చెట్లొక నాక అశ్వశ నారాయణ్ శత్రుము కలక బహుళ; ఇదియు నవీనమే నని యనుచున్నాడు

అశ్వశాపము — బ్రాహ్మణుడు ద్రోశా రాజ్యనిపుముడు విలువిద్యా పాశాగతుడు చిరకాల భాతయ్యుడము కడపటిరాత్రి పాడవుల శిరీషముకొద్ది ని దిరుచున్నవారిని హత్యయొనర్చెను. అత్రే ప్రావీణ్యులగు ఉపపాదపు శేఖరుగూడ మహిమి అంగుల యుద్ధమనిచే చమదూనికలుచేసెవాడు గానవధ మునర్చినకతన వ్యాసమహర్షిచే దుర్భరకర్మ దిగ్దేహుడగునట్లు యశ్వశాపము శిరీషలుచేసె వాడు. ఈతడు పాడవులకురు అందు ముఖ్య ముగ యుద్ధయనకురు ప్రబావీరౌధి. ప్రభావ ము సపాదవ మొర్రునని శివభమోర్చి, యధి మనస్సుని భార్యయగు ఉత్తర గర్భముననున్న పరీక్షిత్తునిసహజుడగు శరత్ మోగ మొర్రున వాడు అట్టితరీ గర్భముడగు పరీక్షిత్తుడు శ్రీష్టిష్టుడు రక్షించెనట. అశ్వశాపము కామ క్రోధాది యుష్మద్వర్గాలమున జనించినవాని చెప్పుచున్నది ఈతడు భారతయుద్ధమున సర్వ సైన్యాధిపత్యశాంతచే చలుపారులు ప్రయత్నించు విఫలమైనవాడు

అశ్వశానుగిరి — ఇది రామరామ అశ్వి, అశ్వి, అశ్విర అమరు పుష్పరామ

చాలనతో సుబాధముగలతాత్ర మధ్యరాష్ట్రములలోని బురారాష్ట్రకు కుత్తముగా పను నొకాడుమెల్ల దూరము

అశ్వనీకుమారులు — వీరు కుమారులు కడుగుతు చూపవలయు కవల వారుగ జన్మించిన సోదరులు పెద్దవానిమేల నానత్వము, రోజువారినేల దస్యము అనియు, వీరి పాడురాజువర్తియగు మాత్రి వీరియ్యర యాశించున నకుల సహజేత్రులు జన్మించినయు చెప్పబడినది అశ్వనూపము ధరించిన సర్వభక్తు సూర్యునివలన అశ్వనీకుమారులు జన్మించినయు, సర్వభక్తి దేవశిల్పయైన త్వష్టకుమార్తె యందుఁ జెప్పబడినది

అశ్వనీనక్షత్రము — అశ్వనము అశ్వ ముఖము లోలువలన చూచు చక్షురములు కలిసియుండు సుక్షత్రమువాయుము జ్యోతిశ్శాస్త్రమువారు దీనికి అశ్వ, అశ్వ, అవ్య, తురగ, తురంగ, తురంగము, దస, వాస, హయ, హరి అను మాటలను పర్యాయపదములుగ వాడియున్నానది అశ్వనీదేవత లధిదేవతలనియు, దీవగణ సుక్షత్రమనియు, తిర్యజ్జుల సుక్షత్ర మనియు, పుంసృహవచనియు, గుర్రము, గండ భేరుండఁగి, ముష్టిత్యుల దీని సంబంధములనియు, అశ్వని ప్రతేజోదీపకవతి ఘడి ఘడియలపై తాళబ్రతు (దోవపుటిలో) నియు, నలువదిరెండు ఘడియలపై అమృతఘడిలనియు, ఇది ధీర్వస్వభావము శ్రమనియు జెప్పబడినది చాత్ర మార సూర్యరాశిని అశ్వనీనక్షత్రముండును

అశ్వనీముద్ర — యోగాభ్యాస విధానముఁ జెప్పబడిన విశేష ముద్రలో నొకటి గుండవారమును అకుంచన ప్రసారములు (చూయుట, తెరచుట) చేయుచుండుట, యభ్యసించుట అశ్వనీ ముద్రయనియు, దీని యభ్యా

సము వలన గుండోగ నివారణము, కీరలబుము, చురుకుదనము, కుండలినీ ప్రతాపము సిద్ధియ ననియుఁ జెప్పఁ బడినది

అశ్వవతి — మద్రదేశ మెరిగ యొక భూపాలుడు ౧౮ సావత్సరములు సావిత్రిదేవిని గూర్చి తపంబొనరించి, యొక కుమార్తెబడిన సావిత్రి యని నామొదివినవాడు భార్య లేకు, మార్చిదేవి (సావిత్రి, మామయ) ఇకను కోయదేశ నరకతియను, దశరథ మహారాజు భార్యలలో ఇక నీ యగు కైకీయ!ని యథా జన్మ మహారాజునకును తాత్రియగు అశ్వవతి మహారాజు గు నిదే చేసె కలకు

అశ్వవరీక్ష (అగ్నివిధానము) — గుట్టుము ను అగ్నిపరీక్షావిధానము గావించి, జీరా, కాన్దగ్గా, జాతులల జాతిని తీరినది అనాటోమి శాస్త్రముమేరకు నిది యనియు నొక్క కంటు ల మూలినే ఇది యనియు నొక్క జక్కయే గల పాదముపై ఇలువను చనిపోయిన గుట్టు ముల యెముకల పరీక్షనూడి యాచారమున గుట్టుములకు నాలుగు చీలికలుగల జక్కలై మిండి లు జెయుచున్నది ఇప్పుటికిని ఒకటి జక్క తిరు ప్రక్కలను, రెండు చీలికలు గల గురుతు ను గన్నట్లుటా తీసి, రెండు జక్కలు క్రమముగ నోపి, రెండు జక్కలారెండుంటుల చెలియుచున్నది

అదవిగుట్టుములు ముగోలియా సీమలగు ముత్ర మిపుడు గానవచ్చుచున్నది అందునను Przemska జాతిగుట్టుములు మెగుగఁ గనబడుచుండు ఇది చిచ్చు త్పలుల నుండురు. తోకయందలి పిచ్చుకలు కురుచులుగను, నదిపై జాలకుండుగను నూడును. దీనిచేత సలబాధము జీర్ణతోడను, గావీరతోడను గూడ కలిగి యుండును. దక్షిణామెరికాయందు ఒక జాతి

యడవగట్టుముల కలవందరుగాని నిజము వరిశీ
లి చిగ వి యడవియందే పుట్టి గట్టుటగాన,
సామ్రాజ్యపు జేకీయములగ గట్టుములకంటె
భేద నేమియుఁ గలవడక పూర్వ వైశిపా
దేశముల గ, జనలు గట్టుపుమాసమును దినడి
వారిని అయింను దానిని పార్వరీచేయుట కుప
యోగి చక లేద ఆదిన డియు అరప్పి దేశ
గట్టు, గట్టుముల వరకము చేయవారు ఐరోపా
దేశములకు వ్యవసాయపు జ తువులుగ వాడు
మి దును ఇ గ్లా దుదేశమున అరుచాలి గట్టుము
లై పంచముగా గట్టుము అరులలో బద్దగి
య కరు డీనియెత్తు కుగ నేం మూరలట
బువు కెంచవల వసలుట పెట్లెల్లాంగు
బోనిను, బర్మాదిశివు పెగూలును పడ గత్తు
టకు ప సిద్ధి కా దినవి

అశ్వభృత్యనయము— గట్టుములది
యన గ డెవ్వోభృత్యుడోవారిదనట కేంబున
భృత్యుడో గట్టుములవారి భృత్యుడనట
భృత్యుడెవ్వోభృత్యులను చెప్పినను కీన్యామును
వాండుచుండు

అశ్వమేధజాడు — భారతము (ఆ
ర్యము) తానీకు శశ్వమేధజాడు చుట్టిన
ని కలవ భాగవతమున (వసుష్కాధిము)
గతానీకుం సహసానీకుండు నాతని కశ్వమేధ
జాడు పుట్టి ని కలవ మత్స్యపురాణము
కతానీకుండు అధిమత్స్యవైశాపురి నికలవ.

హావ శము శశానీకుండు (చందాపీకుండు)
కర్మకర్ణయపుహ ప్రిపునీసానికలవ మరియు
సత్కర్ణకర్ణ శ్వేతకర్ణయపుట్టి చిరక్రందై రాజ్య
మును విడిచిపోవగా నాతనిభార్య గర్భవతి
యైనను, భర్తతో వనముకీరి, కర్మకర్ణపు
లోయలో శిశువునుగని యవటనే విడిచిపోయె
ననియు, అశిశువు రాలునము దొరలుచుండె

గ శశిగోత్ర రాలుగు బ్రాహ్మణు లాశిశువును బెది
ప్రకటలు పుండునడి న్నని మత్స్యలుగా నూరు
టచే నాతని 'అపార్యుడు అనుచేసి నిడి
రనియు, నాతడు రాజ్యము కేనననియుగలను

భాగవతమున సహస్రానీకుండుకొశ్వమేధజాడు,
వానికి ఆశ్వమేధజాడు, వానికి నిచక్రముడు
పుట్టానియు, వాడు గంగలో హస్తిపురి కొట్టు
కొనిపోవుటచే కాశాని జేరెననియు గలను
మత్స్యపురాణ విష్ణుపురాణాను లింఘముడుగ
నీటిని చెప్పవచ్చు వి పెద్దలకు హస్తిపురి
కురురాజ్యమున కెప్పుడును రాజధాని కాలేను

పాండవవంశములో ఉడవ మునుకు అనుచునా
రా (వై ప్రవేశమునకుఁ బూర్వ మేదవ
కతాబ్దమున) ప్ర సిద్ధికొనియిన్నాడు అతని
రాజధాని కొశాని అతని చరితము కళాని
తాగరమును విహారము బ్బాంఘులయిన్నుని
భాం, సుబ భు కవులారని వరితమును నాటక
ముగాను, గద్యకావ్యముగాను గ్రంథములజేసి
కానివాసాది కవులును ఉడవ మునుకు బ్రకిని
చిరి ఉడవను, శతానీకు లకు నడుమనుం
డినవా రనామకపులగు రాజులై యున్నాడు

అశ్వమేధయాగము — అశ్వమును
ప్రకా యోగవల్లగ గల యోగము ఇది
భాంతు ల చక్రవర్తిలు అచరింపడగోత్రతువు
పుణ్యస్థలములకు అది యోగమంటవచ్చునున్నింది
యోగమొ ద్దురు కాశీముదలగు స్థలములందీ
యాచరింపడగనవి కాశీయందే దేశాశ్వమేధ
కుట్ట విలులనే చేరందీది

క్రమవీనములకు బూర్వము చైత్ర శుద్ధ
పౌర్ణమియందు సాంగ్రహాశి, ఇప్రీసి, అమావాస్య
యందు సౌమ్య, ఇప్రీసి, చైత్ర శుద్ధ పౌర్ణ
యందు ప్రాణవత్స పశ్చాదాభమును, నరదవత
సని చెప్పులుడిసి. అశ్వమేధమునకు శాస్త్ర

కర్ణాశ్వమునవలయునకు నిరుపేకలగు దానిని
స్నానార్థము తీసికొనిపోవుట, ౧ ప్రాస్థికయును
వశ్యమాభిముఖుడై నిలచియున్న యశ్వసంఘ,
౨ ఆత్మరాభిముఖుడై ఓక్షిణ దిశయున నిలచి
యున్న బ్రహ్మయు, ౩ వశ్యచదిశ యగు
ప్రాగభిముఖుడై నిలచియున్న ఆచార, ౪
ఉత్తరదిశయుగ దక్షిణాభిముఖుడై నిలచియున్న
ఉద్గతయు, ౫క్షిణి పద్మగర్భదగు పివక
దానిని రక్షకులువెలరా వేష్టవృక్షా తిమగి
వివచెదగు ఒక సువత్సవమున పివక దానిని
దెచ్చి క్రిత వా ద్భ్యుపయోగ వత్సరము, దీవ
యశాగ మొగర్చును

అశ్వమీధమునకు ౨౧ మూరల (అరత్తుల)
పొడవు కలది ౨౧ యావస్థాభములు ౨౧
ఇవి దిగ్విజయ మొనర్చిన బౌసతులు శకు
పావములూ వినిపాలించుకొని నినుకొనెదగాము
లేక మహాభిషేకము నొనర్చుకొనెదరని చెప్పు
ఒడి ది శక్రతుల్య వాగ్దేవున మహారాజులు
వంశైశ్చ ౨౧రని యతలేమ బ్రాహ్మణమున కలది
వారు, ౧ జామేజయుడు, ౨ శార్వాత్ముడు,
౩ శతానీకంబు ౪ జి బహ్వంజు, ౫ యుధా
శ్రేష్ఠి, ౬ విశ్వకర్మ (భవన పుతుడు) ౭ సుదా
సువ, ౮ మువత్స ౯ అగునకు, ౧౦ భరతుడు
(కవ్యంత పుత్రుడు), ౧౧ గుర్భుక్షుడు ౧౨
అరాతి ఇందను, దిలిపుడు, దశరథుడు,
౧౩రాముడు, యుద్ధిష్ఠిరుడు, పుష్యమితుడు
ఈ క్రతువు నొనర్చిన తెలిసెడిది కలియుగము
నంది క్రతువొనర్చినది చాకభ్యుదయక మ్రియు
దైన వాతాపి (ఇప్పటి కావామి) పురము
రాజధానిగ రాజ్యతేజన రెండవపులకేళి మహా
రాజునియగునకు (మహారాష్ట్ర దేశము చూచుడు)

అశ్వరాయనగోత్రము - వాగ్దేవస్
లేక విక్రయవగగము చూచుడు

అశ్వవతగోత్రము - ధనాజయగము
చూచుడు

అశ్వవాతాయనగోత్రము - నిధ్యవ
గము చూచుడు

అశ్వశాస్త్రము - అశ్వశాస్త్ర గ్రంథ
ములు కొల్లొట ఎన్నియుండవోగాని, ఇతా ల
ము కు చాలాభాగము ఇలవైచి వాసులీలా
వె, శేవతోత్తరమున గ్రంథములు సరిగాలభి
చుటలేదు అశ్వశాస్త్రయమూది చిహ్నముగ
గ్రంథము ఇది భోజరాక్షిమును, హలాస్య
మహాకృష్ణములలోని భాగము ౧ దీశాస్త్రము
గూర్చి వ్రాయుచుడినది పాలీవండగియెకాగ
దాను లోకముగ చెప్పున కృతావమూదియున్న
కర్త కొంత వ్రాసు వశాశములభించినను పూర్తి
యనుటకు ఏలలే

అశ్వశాస్త్రమున ఆవర్తములు (సుకూం)
వాని పానములు, అశ్వము వర్తములు ౧౫లు,
సావములు శిశ్నాకాలములు, సాదార మార్గ
ములు ఘము ౧౦ ము గూవియుండును ఆవర్త
ములు శుభావిర్తములనియు అనుభావర్తము
లనియు రెండువిధములుగఁ జెప్పఁబడినవి ఇవి
ఎన్నివిధేయములగల హావములు? నూతుని
చెప్పఁబడి ౧ ౧ శుక్తి (ముద్రేవుచిప్పాకా
రము), ౨ ఆవర్తము (సున్నాకారము), ౩
సాహారము (గడ్డి చెప్పినగిరియుల యావాలు
వలె నుండుట), ౪ పావక (పావము), ౫ అర్థ
పావక, ౬ అవగోధము (వశువులవే వాకఁబడినట్టి
హావము, నాతుకు ఆవవాలువలె విద్యకలు
వారియుండుట), ౭ శతవది (శ్చెలివలెను లేక
రోకటియొడవలెను కానవగు ఆవవాలు, ఇదియును
మెనుకలనుడియే ఎప్పుడునది), ౮ ముఖశము
(అమరిమొగ్గ లేక చేరిమొనుకేళ్లను కల్పించుట)

చరియము), గజ్జపునుకు లీయబ్బది అశ్వ
ములలో నూచును

అను శుభావర్తము (నుకులు) లు భృవులని
య, అగంతుకములనియ, ద్వివిధము భృవులు
వది విధములుగాన దశభృవులని వాచకనామము
కలదు శ్లో: ద్వ్యప్రాస్యా శింస్యాద్వా
ద్వాద్వా రింధ్రోపరింధ్ర యో: ఏకః ఛే ప్రచా
నేచ | దశావర్తా భృవాస్త్వృతా: | అని లేవ
తోత్తరమునాచ్యులుడియుంట వక్షస్థలమున రెండు
నుకు లొచ్చుననియు, శిరమున రెండునుకులును,
మలద్వాపముడ రెండు నుకులును, మూలేద్వా
రముడ రెండునుకులును, లలాటమున నొక
నుడియు, క్రిందిపెదవి యందొక నుడియునుకు
వనియును, ఏనికే దశభృవులని చేరు కాని,
వేర్వేరు ప్రత్యేకపు చేర్చు వీని లేవనియు,
తెలియుచున్నది ఇది హెచ్చు తల్లిలు లేక
నరిగా నుడిన అశ్వము శుభప్రదివనియు,
లేకున్న దోషవనియు చెప్పుట యిది

అగంతుకములు (నుకులు) పదనారు కలవు
ఇది యోగ్యములగు యశ్వముల కుండకగిన
శుభప్రదావర్తములు ౧. గోచమానము ఒక
నుడి, ౨. త్రిపుష్కము. ౩. నదు నుకులు, 3 దేవ
మణి ఒకనుడి, ౪ మేఘల రెండునుకులు,
౫ వృషభావర్తములు రెండు నుకులు, ౬
అంగదావర్తములు రెండునుకులు, ౭ యమక
ములు రెండునుకులు, ౮ శ్రేణాగ్ని నుకులు
మూడునుకులు, ౯ చాతురిణికమునాల్గునుకులు,
౧౦ నిశ్రేణికము (నిశ్చైవ) మూడునుకులు,
౧౧ కేళిగంధములు రెండునుకులు, ౧౨ స్తవ
జము ఒకనుడి, ౧౩ స్ఫుర్జికములు రెండు
నుకులు, ౧౪ కంఠాభరణములు నాల్గు
నుకులు, ౧౫ శతపది ఒకనుడి, ౧౬ లింగమ
జులు రెండు నుకులు.

శ్లో: వక్షోభవావర్త చక్షుష్టయంచ కంఠే
భావేష్ట్యశ్చతురోచమాన: | త్రిపుష్కనామ
హయస్ఫుభర్త సుష్కల్తప్రచాల్నావివృద్ధయోస్యాత్ ||

అని హయలీలావతియను తెప్పలుడియుంట,
శుభావర్తములగు రోచమానాది పదనారు
నుకులలోను రోచమానము, దేవమణి, మేఘల,
శకుయోగ్యములనియు, అన్నిటిన్నను త్రిపుష్క
కమరు నుడి మహాయోగ్యతమై పుల్లప్రాలాభి
వృద్ధి గల్గించు శుభవర్తమైనదనియు తలంఁ
బడుచున్నది

అశుభావర్తము (దోషపు నుకులు) — ౧౦.
౧ ఉశోహవర్తము - పై పెదవి చుండు నుడి
ఒకే నుడి, ౨ ద్వివాసాపుటావర్తము - రెండు
నుకులు, రెండు ముక్కురృధ్రములకడను ఉండు
నుకులు, ౩ ప్రచాస్తోతర ప్రదేశావర్తము -
మూడు నుకులు, ౪ ప్రోధావర్తము - ఒక నుడి,
౫ గంధావర్తము - బుగ్గలయందు రెండునుకులు,
౬ అశుపాతావర్తము కండ్లపైబడి కాదు వీరు
ధారలు కలియుచోటనున్న నుడి, ౭ నేత్ర
కూటావర్తము రెండు నుకులు, ౮ ధ్రువుభ్యా
వర్తము - ఒక నుడి, ౯ కర్ణాగ్రావర్తము -
రెండునుకులు చెవులకొనను, ౧౦ విద్యావర్తము -
౨ నుకులు, ౧౧ కటావర్తము - ౩, ౧౨
శంఖావర్తము - ౨, ౧౩ ఘోటావర్తము - ౨,
౧౪ హన్యావర్తము - ౩, ౧౫ క్రోధావ
ర్తము - ౧, ౧౬ ఘోరావర్తము - ౧, ౧౭.
సేవనావర్తము ౧, ౧౮ కుక్కురవర్తము - ౨
(కడుపునందు), ౧౯ పార్యావర్తము - ౨
(ప్రక్కలందు), ౨౦ జాన్యావర్తము - ౨ (నిర్లప్త
రెండు), ౨౧ జానుకృపావర్తము - రెండు నుకులు
(వీరునుల వెనుక ప్రక్క), ౨౨ జానుపార్యా
వర్తము ౨ నుకులు (వీరునులకు రెండుప్రక్కలను),
౨౩ మందరావర్తము ౨ నుకులు, ౨౪ శంఖా

వర్ణము - ర నుదులు జంఘములును, ౨౬ కిశా
వర్ణము ర నుదులు, ౨౭ కూర్చావర్ణము
ర నుదులు, ౨౮ కుష్టికావర్ణము ర నుదులు,
౨౯ కత్తావర్ణము ౨ నుదులు, ౩౦ హృదయా
వర్ణము గ నుడి గుండెలపై, ౩౧ ఉదరా
వర్ణము గ నుడి కడుపుపై, ౩౨ నాభికావర్ణము
గ నుడి నాభికి, ౩౩ కుష్మిన్దురగా వర్ణము
ర నుదులు, ౩౪ మన్యావర్ణము ౨ నుదులు
౩౫ గ్రీవావర్ణము గ నుడి కంఠమున,
౩౬ గళావర్ణము గ నుడి గళావాయున
(మొడమంగు), ౩౭ పృంధావర్ణము ౨నుదులు,
౩౮ మహావర్ణము ౨ నుదులు, ౩౯ కాకసా
వర్ణము గ నుడి, ౪౦ కకుడావర్ణము
గ నుడి మూపుగుముకడనున్న నుడి, ౪౧
అసనావర్ణము గ నుడి గుడసానముకడనున్న ఒక
నుడి, ౪౨ త్రికావర్ణము గ నుడి, ౪౩ జఘ
నావర్ణము గ నుడి జఘనములంగు ఒక నుడి,
౪౪ పుష్పావర్ణము తోకయంగు ఒకనుడి,
౪౫ గుడావర్ణము గుడసానముకింద ఒకనుడి,
౪౬ ఘృణావర్ణము ౨ నుదులు, ౪౭ బీకా
వర్ణము ౨ నుదులు, ౪౮ కోశావర్ణము ౨
నుదులు, ౪౯ భాసలావర్ణము ౨ నుదులు
౫౦ సింహావర్ణము ౨ నుదులు, ౫౧ పాదా
వర్ణము పాదములందు చొరయొకనుడి (శుభము)

వర్ణము - అశ్వములు వర్ణములు త్రి విధము.
౧ వర్ణము (ఇది నాగ్గుశేదములు), ౨ అమ
వర్ణము (ఇదిరుం కైంశుశేదములు), ౩ చిత్ర
వర్ణము (ఇది ముప్పదిశేదములు) ఇటుల అశ్వ
ముల వర్ణములు నలభదియాయగ తెప్పలుచున్నవి.

వర్ణములు ర - ౧ కర్మ-వర్ణము, ౨ హూమ
వర్ణము, ౩ హేతవర్ణము, ౪ శోణవర్ణము
(తెలుపు, పొగరంగు, చురుపువచ్చు, ఎరుపు).

అనువర్ణములు ౧౨ - ౧. గంగాజలవర్ణము,
౨. మేఘవర్ణము, ౩ కలీలవర్ణము (నలుపు),

౪ శుభవర్ణము (చిలువవంటి అకువచ్చు),
౫ నీలోత్పల (నల్లకలువ) వర్ణము, ౬ కుముద
(తామర పూవువంటి) వర్ణము, ౭ నీలవర్ణము
(నీలిమారుమింటి రంగు), ౮ మధుపుష్పవర్ణము
(ఇప్పు పూ ఫలరంగు), ౯ నీత సిత (నలుపు గేలుపు
కలసినరంగు), ౧౦ అంజనవర్ణము (తాకువంటి
వర్ణరంగు), ౧౧ రక్తపాటల (ఎర్ర పాటల
పుష్పపు) వర్ణము, ౧౨ సింధువారవర్ణము
(వారిరిరంగు).

చిత్తవర్ణములు ౩౦ - ౧ మందకల్యాణము,
౨ అష్టమగళము, ౩ శ్యామకర్ణము, ౪. చతు
ర్భద్రము, ౫ నివాపైజయము, ౬ నికాపైజ
యము, ౭ రక్షాగ్రస్తంభ, ౮ శ్వేతబాహువు,
౯ త్రిభద్రము, ౧౦ శ్వేతఖిరి, ౧౧ హేత
వర్ణపాది, ౧౨ ఉర్ధ్వశక్త ఛేదనాధి,
౧౩ త్రిశక్తాధి, ౧౪ వీర్వీరశక్తాధి,
౧౫ శ్రీకాళ శక్తాధి, ౧౬ వామహనుశ్చే,
౧౭ వాలహనుశ్చాగ్రశ్చే, ౧౮. దక్షిణాగ్ర
శ్చే, ౧౯ వామకర్ణాగ్రశ్చే, ౨౦ బాను
శ్చే, ౨౧ అంజశ్చే, ౨౨ కలశశ్చే,
౨౩ కక్షిశ్చే, ౨౪ నాభిశ్చే, ౨౫ ము
శ్చే, ౨౬ మూలాలవర్ణ, ౨౭ సారంగవర్ణ,
౨౮ హేతాగ్రశ్చే, ౨౯ నీలాగ్రశ్చే,
౩౦ వర్ణ (ముఖరక్షాపుష్పము)

అశ్వగుణములు ౧౩ - ఉత్తీర్ణగతి, ౨ శిఖ
గతి, ౩ ఉత్తరవతి, ౪ మందమైహాయనగతి,
౫ విక్లిప్తగతి, ౬ అర్ధవృద్ధగతి, ౭ సమము,
౮ ఉత్తీర్ణము, ౯ విభక్తము, ౧౦ అత్యుత్తేచితము, ౧౧ ఉద్వృత్తగతి,
౧౨ వ్యాకూఢగతి, ౧౩ గర్భగతి

అశ్వగుణములు ౬ - ౧ సాధ్యసమృద్ధి
సర్వము, ౨ సాధ్యసమృద్ధిరహము, ౩ సాధ్యస
మృద్ధిరహము, ౪ సర్వోత్తీర్ణసర్వము, ౫ సర్వ
తోత్తీర్ణరహము, ౬ సర్వోత్తీర్ణరహము

అక్షరసూచక విధులు (సూచక ప్రదేశములు) — ౧ సమతలము, ౨ తీక్షణతస్థలి, ౩ వివరముబట్టితస్థలి, ౪ శుభ్రతస్థలి, ౫ సత్యాగ్రహత, ౬ శృంగిల్లుబట్టితస్థలి, ౭ సావనశీలతస్థలి, ౮ తీవ్రసూక్ష్మతస్థలి, ౯ పాశ్చాత్యతస్థలి అని చెప్పబడినవి. మరియు సీతామాలిని అక్షర సూచకపుగతి విశేషములు అను చెప్పబడినవి. అది ౧ శివశక్తి, ౨ కిరణశక్తి, ౩ పృథులము, ౪ భక్త్యుమాతము, ౫ అనితము — ప్రకృతిము, ౬ తిలక, ౭ ఉదయాదౌ పాదము, — సర్వము

అర్చనా (చక్ర) ౧౦ A - అర్చనాపితము
(తెలుగుపేరు రవగామి -చక్ర), ౨ భారతము
(తెలుగు సోదనచక్ర) 3 కేంద్రము (పేరుము
నడక), ౪ వర్ణము, ౫ పుత్ర పేరికాము),
A పుత్రము (నవాళము లేక కామ gallop)
వీడి మిత్రాంతరము, ౧ గతి, ౨ పుల,
3 నవము, ౪ నువ్వనవ, ౫ పూర్వక
ములందు నూడి గాన తెచ్చిది ముయు
నిధానలు (-చక్రలు) ౧ లిప్తి ౨ మధ్య
3 దీర్ఘము, తిదిర్ఘము నూడ చెప్పి బడి
దీనినూర్చి హుమిలీకావె నూడి రెండు
చక్ర తోనరమునది మొగ్గము, దైవము
నూడి మొగ్గము శ్రీకము లిది వాడుకు ౪౫
నూడి మొగ్గము తోనరము

శ్లో॥ పుణ్యక్షేత్రమగమహా ర్వాహరాయలనా
భిధా । పునరేనాంచ డోలాయా పుణ్యా
హదేగః ।

శ్రీ పతి సమవిశేషా నమోఽస్తు గ్రాహాన్
ప్రసరితపురతోఽశ్వినౌపధారాపులాభ్యాం విలసి
తమమహాశ్రేణాశుచనానామ్ కరణియ
గరిష్ఠా ప్రాహరశ్రేయలభ్యామ్ । హయ
వీలాచరి

శ్లో॥ సత్వోపక కుచిత ముఖా సవరోహసాధ్యః
మక్యో చతుష్ఠ సమయే ముఖసిద్ధ మాహయః ।

— రేవంతోత్తరము

శ్లో॥ కంఠీకృతానామకృత్వానాం సమనోభవనా
కృతి । అతివేగ సమాముక్తా గతిహ్నా రుదా
వృతా । హేమగిరి

ఇంకను అక్షరములగు ౧ ఉపవేళకాలము, ౨ నిద్రాకాలము, ౩ పులికాలము, ౪ నువ్వు చేష్టాకాలము, ౫ బకతా [బ్రహ్మకర్మ] లోక నాత్మ్యకాళము, ౬ విరతపీఠిక కాలము, ౭ సంతాప కాలము, ౮ కురుకాకాలము, ౯ విమర్శగమన కాలము (తత్పదాపీక్షి పదుగ్రతుల), ౧౦ భయము లోక కాలము, ౧౧ శిక్షాత్యాగ కాలము (వర్షపురుషవధికి సింహుతా లోనివలె), ౧౨ చిత్తచాంచల్య (మదివిడి) కాలము ఇది శిక్షాకాలములనియు, అర్హములగుట కింద్రియతో నున్నానని (బ్రాహ్మ) నెలయు"నియు గూడ చెప్పబడినది.

అభ్యసేనుడు— నాగము కిక్కిరియ
 కంఠం భూతదేవతలను నివాసము పొడవ
 మధ్యముండ అభ్యసేనుడు భూతదేవతగమును
 యిట్టి దేవుడు ముంద్రే దహనముయ్యుచు, అందు
 నివసించువాడగును ముటలాశక్తి, దేవేంద్రు
 నిచే రక్షించుచు అభ్యసనుడై బగఁబూని
 భూతతయిండ్లమున కగ్రుచ్చి అభ్యసించుచు వలయు
 బలిన నాగాశ్రయముగ వసి, అభ్యసించు కిక్కిరి
 మవహరించు నారచిచే నివారణతయ్యును

అచక్రవర్తి యర్రోజ్జవాసముల నానందగరం
విమాపునిగ నొప్పు ఆపదరోజులు గడచు కఠన
విముక్తి గలిగి విమహరణ మొనరినవాగము

అక్షాయుద్ధేద విద్య — గుప్తములు
వైద్యము చవిద్యను శాలి-శాస్త్రము తన
సుతుండగు, సుతుతున కుమరేంద్రుడగు, రాజు

రాను ఉడదేకవంపరుగా జతుడత్తుడు, గడ్డెడు విద్య నెరిగితట గడ్డె డివిద్యను “అశ్వాయుర్వేద” మనుచేర శాస్త్రగ్రంథముగ రదిచెడుట

అంకి గోత్రము — కాండిలగణము చూడుడు

అశిలా దుర్గము — దీని నివృథులు బానిగడ్డ అనుచున్నాడు

అశ్వకదేశము — ఈ దేశముగూర్చి పెక్కు యధిపతులు భేదములు చెప్పులుడిచి అశ్వకదేశమరాళ పాలించుట నీచేరి కల్గెననియు, అశిని కుమారునిచేరు మూలకుడనియు, ప్రతితి కలను దీని ప్రశాస మహాభారతము భీష్మ పర్వము ౯ అధ్యాయమున కలను.

ప్రచ్ఛాదపురాణము పుర్వ ర వ అధ్యాయమున దక్షిణదేశమందలి రాజ్యమని యున్నది కుర్మపురాణమున పాంచాలములోని నైజిక దేశముగ నుడువబడియెను బృహత్సంహిత ౧౮ అధ్యాయమున భరతదేశపు పశ్చిమోత్తర దిశయగు నునని చెప్పులుడిచె

Spencer Hardy's Manual సంకలనపుగ (అశ్వక) దేశము గోదావరీ, నర్మదానదులపైగా మాహేష్వరీదేశమునకు దిగువ నుండుననియున్నది. Prof Rhys Davids దేవుడు చరిత్రకారులు అశ్వకదేశము అనంతి వాయవ్యదిశయని తలచి బాక్షగ్రంథములూ దశగుర్యుని వాడినదేశమేని న్నాసెను MacCrindle చరిత్రగ్రంథము సగవ్యతి పదికి కుర్మపురాణముందని అధిప్తాయపడెను ఇటీవల చరిత్రగ్రంథములు ఈదేశము షేడిదేశమునకు దక్షిణమునను, గోదావరినది కుత్తరముగను ఉండినదని నెల్లడించెను. మరియు దీనిరాజ భాని ప్రతిష్ఠానపురమని యుండెనట అది పైకాము రాజ్యమందలి పెరగ అని కొందరు

తలచుచున్నారు మహాభారతము పాదవ్య పురమనియు, ప్రతిష్ఠానపురమనియు చేర్చినట్లుండి నది బాధలు పోతనపురమనియు, పోతనపుర మనియు చేరిదిరి అశ్వకదేశవర్తి రామనువ నశ్వకదేశము మహారాష్ట్రముం తెలియబడినది తెలిసెడిది

కాటిల్లుని అశ్వకాస్త్రమునకు వ్యాఖ్య నాచు భట్టప్రసిది అశ్వకదేశము మహారాష్ట్రమునకుం చేరినదనియు, శ్రీ పె అంకికాటమున వ్రాయు బడిన దశకుమారుల శ్రమనకు దిగిడిచి అశ్వక దేశము విదర్భకు సాన్తకీరరాజ్యమనియు నుడిచి అనగా సీకాలములూ దీదేశపాలము నెరుంగునది

అత్తి (లేక అత్తి) గోత్రము — గర్భిణిగణము చూడుడు

అత్తినిదేవతలు—బడతానూప మందిన సంజ్ఞాదేవి (సూర్యుని సూరింధము) యొక్క నాసికమునూడి జునించి (అయిది) వాని అతి రూపవతులు దేవతైగ్యులు

అశి నది — అశి యు అశ్వినుయొక్క (వాడి) యెనయని యర్థము ఇది కాశీ పట్టణ మున వానిలో తేత్ర భాగమునకు దక్షిణముగ నున్న చిన్న నది (ఈ నదీమన మయినానది కలను) వరుణకును, అశికిని, మధ్యనూడునది గాన కాశీ వారణాశి యని పిలువబడుచెడిది ఈనదము వ్యాకరణ శాస్త్రముమేలకు ఒప్పునైనను, గొట్లంటి కాలమునుండియు పెల్లె వాచక యుండెన్నది

అశిలంకన్య నామస్యాన్త ఖలికార కారణం — శీలము లేని దుష్టుని! అమరావము తప్పదని భావము. సంస్కృత లోకో!

అశుద్ధముంగడువుట దుర్వాసనకే సీమంతో ఏనుటంధము లేకయుండుట శ్రీయమని భావము. అంధ, లోకో!

అకుళ శభునములు — కడకు బోయిన యాడుదియూ, విధవరాలు, నీవజాతి మనుజులు, కట్టలమోపు, ఒట్టిపొడలు, బొగ్గులు, యమకాలమున నెరుగుటయు, కాకులజయచ గల్గెత్తుచేయుటయు, అవర్తనమరియు, కు దేలు, నందిరొబెలు, తెలుకలి, పుడుగుబొపు ఎరుగుటయు మున్నగునవి శ్రావణము లేకుండుటయు, యామూకు ముప్పగ తెప్పలుడినవి మరియు చేతియొక్క గొడుగుగాని, కర్రగాని, తలపైనుండిన పాగ, పైనుడు ఉత్తరీయముగాని, నేలబడుట కట్టకుండునియు, ప్రయాణమున కప్పుడు గల్లి ఎవోపు నియు లేక సఖ్య ద్విజులు (గావ్యా మర్త్యులైనవారల వారు), పరిస ఖ్య తూర్పులు, బోడితలలవారు ఎరుగుట ప్రయాణముయే వధింపకరమనియు, ప్రయాణముగలిగి పెద్ద పొగ రానబడుటయు, మొండివాడు, మున్నగునావాడు ఎరుగుటయు, అర్థరూపం పెద్ద కలహముగాని, పెనుగాలి గాని, దుమారముగాని, చిరుతలు గాని, తలనీగుడుటయు దోషములనియు అర్థరీక్ష యా మూపుట లేక యోదాయకమనియు, తలకుట్టు వేసుకొన్నవాడు, తలటుకొని చదురు రాసుకొనినవాడు, విరజాగొనిగ పెట్టెలు కలవాడు, ఎరుగిడిలు కలవాడు ఎరుగుట ప్రయాణమున మెరిచి కలహములు గల్గి రసభాసము సిద్ధమగుననియు ఋషులుబెల్లెరి.

అకుళ స్వప్నములు — స్వప్న శాస్త్రము చూడుడు

అశోకవనికాన్యాయము — రాచగ సురుడు సీతాదేవి సశోకవనమున దుండెని శ్రీమద్రామాయణమున తెప్పలుడినది కాని అమి సశోకవనమునకుండుటయే దాయన లోపలి యనిప్రాయమేమో, ఏదేవతొగమును

గామిందియో ఎవ్వరికిని గోచరింపలేదు తమకు చక్కగా సుబోధకము గావచ్చి తమ పెరవాలిపని గూర్చి యాన్యాయమును వాడుచుండుదు

అశోకవృక్షము (ఎడమల పొన్న తెల్లు) — లా *Alstonia scholaris* అంగ్ల *Dita Bark Tree* సా గ్రహవాక, గ్రహపత్రి, గుచ్చ పుష్ప, సక్తపర్ణ అనియును, పెను గ్రంథము లందు విశాలతనక, విశారద, విషముచ్ఛద, విద్, విద, విన్యాక, సారద, దేవవృక్ష, శిరోరుజ, శూరిపత్రి, సు కిష్క, బహుపర్ణ, అయ్యుచ్చద, శాల్మలీక్షత్రక, గంధిష్ట, మదగంధ శరద లేక శారదపుష్ప అను పేర్లుగూడ వాడుడియ్యవి కొన్ని దేశములందు దీనిని దాకుమరణి యని కూడ వాడుచున్నారని అరబు బూసగ (శాస్త్ర) వృక్షము) అకులవల నుండి కొమ్మ కేదేనీయాలంగగల్గియుండు దీనికిపేర్లు గల్గియుండ నోవు ఇది పెద్దవృక్షముగఁ బొంగును దీనియే రసముఁదీసియు చూగ మొగ్గియు వైద్యులు వాడుకరు అది శ్రిదోషములకు హరించి బల మొసంగునని చెప్పబడినది చుటియును అంద వృద్ధిదోషము అతిశీతదోషము క్రిమిదోషము, కుష్ఠరోగము, గుల్మరోగము, చెముడు(బధిరము), జ్వరములు, తాపములు, భ్రమలు, ప్రణామలు, వాతనోష్ఠలు, శూలులు, నివాణ మగునని చెప్పబడినది ఇదియన్నియు వేరుగు మున్న గుణములు మూలయు అశోకముచెట్టు లా *Saraca indica* లేక *Jonica asoka* సా అశోక, శోకవాక, హేమపుష్ప. విస్తారము పుష్పించువృక్షము చల్లనిదగలిది దీనికట్ట మేహవాతనోష్ఠలు, కుసుమరోగము, ఋతు దోషములు హరించును ప్రణామలు, క్రిమిరోగ ములు మోయును జాతేంద్రియము నివారించును.

అశోకచక్రవర్తి (అశోకవర్ధన మహారాజు) — మగధరాజ్య మేలిన హర్షవంశపు

ప్రభువులలోఁ జూచి గొప్పవాడు ఇచ్చకము నెరు, చూపుచుకొనును ముఱురవకముగా కొందఱు చుటకొదాడఁగి ఇది ఉత్పత్తియ ను గల కళంకమును మునుపఁద్రుటకు గాఁజూచును కాని, ఏది పునరుత్పత్తికి కలసియును ముఱ యను నాటకము శ్రీయును కల్గిన నాతానపు వారగుట చూపుటని చేర ది వాని ముఱుర వట్టము వర్తి చెట యనాథవము (మగధదేశము చూచుడు)

చూపుకొను ప్రము ౨౭౨ ౨౩౧ నాఁటివాడు తొడవట్టుఁ రాజధాని పాట్రీ పుత్రిము ఇచ్చటి పాక్షికడ పా ఁడియున్నది (చూచుడు) తొడి, జీవి దియునుతరి సశో కుఁడు తొడి, ఉచ్చియని రాజ్యములకు రాజవర్తినిధిగా నుండెను తొడి యనాథర విఠలము ౨౭౨ లో ఁ ధర్మమునకు వచ్చి ప్రీ ము ౨- గో చట్టాధిపతిము చేసి కొనెను తొడకములుము జన్మించినను, భూతదయ యంతగా ఏదని మనము క కొన లేదట ప్రీ ము ౧ ౧లో కళంకదేశముపై చాడి వెదిలి, అచట బలవతుఁడగు భూపతి గా గవంశ జను లొ గి సాను తుండకట, గోవావరీ మహా నకుల నకునును రాజ్య విఠని సామ్రాజ్యము లొందెని నేర్పడియెను కాని ఈ కళంకసంగర ముఠియందొక గొప్ప మూర్ఖును గలంగజేసెను యుద్ధముందు చక్రవర్తి స్వయముగ పాక్షికును చుట పెక్కుండు పైనికుల చావులను కలదల చూచి, కళ్యాణైవ నిమగ్నుడై తొ రాజ్య తృప్తి ఎచ్చిచావులకు గారణమొడో ఎరింగి తమసాధువుగా మారి రాజ్యతంత్రమును ప్రజానుకూలముగ నెరపుచు, తొడధర్మవ్యాప్తికి సర్వప్రయత్నము లొనర్చుచు, తొడిన జీవితము గడువ మొదలిడెను

ఉచగుప్తుఁడను తొడధర్మపుత్రుఁడని లిద్దరి యామర మనికి చక్కగ నాటి, వాడధర్మముల ననుష్ఠించ నార ధిది తొ ధిపుత్ర కామన్నను కరకుపాఠువగ ప్రభువై వ్యా రుముద్రిగను, ధర్మవ్యూహపు ఁగు పిలువబడుచు రాజ్య పిలువబడుచు ప్రీ ము ౨౮౭ ౨౮౮ లో రాజ్యముదానటచు ధర్మశాసనములను వేయివ మొదలిడి ౨౮ గో తొడపర్వ తేర్తములూ ద్దృ ఁ యాత్ర, సకలెరు నేపాలదేశమును వశపన్నుకొని యట లలితపట్టణమును చేరను (ఇప్పుడు హగర్) కాశ్మీరము, శ్రీహగర నును చేరను రాజధానులను నిర్మింపజేసెను (కాశ్మీర దేశము చూచుడు) లలితపట్టణమునకు నాల్గు వైపుల నాలుగు సము నొకటియు వాడధర్మము ముల నిర్మి చేరు

అను తో నీయాక్రమాను కూడరు దీన కుమార్తె యగు నాయముయు అల్లుడగు దేవ పాలుఁడును పశుపతినాథముడ దేవపట్టణమును చేర నొకమరినిర్మాణ మొ ద్దుకొని యును నివాసముండిపోయెట ప్రీ పూ ౨౮౭ లో చ కవర్తి సర్వసాధకానరమును వేయి ది పశువధఅర్హునియ ను శాసించెను ప్రీ పూ ౨౮౦ లో తాను తొడధర్మపుత్రుడై సర్వసాది నను రాజ్యపరిపాలనము నెరపుచునే యుండెను తనవారి శాసనములు అమరచేరిటనే యుట అధికారము ఏద లేదని వేయిచున్నది

ప్రీ పూ ౨౮౧ లో అశోకచక్రవర్తి వాడధ ధిపుల మూడవ పరివర్త (మహాసభ) పాట్రీపుత్రమునకు జరిపించియుండెను తొడధ గ్రంథములగు చేసె ప్రక్షిప్తము లిమహాసభ యును వేరుచేయఁ గొనవలె మహాశోదారి వారపుగ్రామముద్రికా శాసనములకుం దిదప చూపుకొను ధర్మశాసనములే మనకు

పురాణములని ఎల్లరచనలు (భరతేశపు
లిప్పులుచూడులు) అశోకుడు వాద్యభిరువుగ
నై నివేద్య, వ్రీయదర్శి యనునామమును తాను
ధరించెను తరువాతి శాసములనుండి తెలియు
చున్నది

అశోకుని శాసనములగున్న వివరించుట
యందు లఘుశిలాశాసనములను మనవరాను
భవి శ్రీ ము ౨౮౭ ౨౮౬ లో నై జామురాజ్య
మనందలి రాయచూగి కల్లా మాస్తి-శాసన
ముఖటియు, మైసూరు రాజ్యమునందలి కన్నూలు
మండలములోని గుత్తికి సమీపమున గల ఎర్ర
గుడియం దిడివల చెయిడియు బయల్పడి వి పరి
శిష్టస్థానములు, ఎవ స్థానములు,
రెడు తెలియని భాసములు, మూడు గుహాశా
సనములు (గయకడ బరా కను గ్రామమున అతవక
శార్థభిక్షువులకు చేయబడివి) ధర్మసిద్ధాంత
బోధకములై ౬౬౬ తామ్రలండ్ల పున్నాగ్లాసన
ములును అతనిది కలపు తాను భిక్షువుగ
నై నివేదక బుద్ధశాధయం చేప మహావాక్యములు
ప్రభావము లని వేయించిన బ్రాహ్మ శాసము
అగ్రగణ్యమని శాస్త్రులనుచునగు

ఈ చక్రవర్తిశాసనమున పెక్కు-పాటలు నిర్మిం
చబడివి నై ద్యశాలలు, బౌద్ధశాలలు
వర్చునవలసివి ప్రజలు ధర్మమార్గానువర్త
లుగ నుండుటకు ధర్మాధికారులుండి రాజ్యాపరి
పాలన సమర్థులకు ఎల్లవిధ రాజ పరినిధులుండిరి
శాసాలురాజ్యమందలి సామిమాత వివాచక
వర్తి నిర్మాణమనుచున్నాడు

అశోకవర్ధనసమహారాజు — అశోక
చక్రవర్తి చూడుడు

అశోక క్రయోదయ — అగ్నిక శుద్ధ
క్రయోదయి నడిగిదేవమున అశోక క్రిరాత్ర

వక్రముయ్య న తదిమము (మడుగులు
చూడుడు)

అశోకాష్టమి — నై క్రమద్ధ అష్టమి
అశోకగార్భీప్రకమాచరించి అశోకవృక్షముక్రింద
గారీచేసిని అశోక మొగ్గల బూజింది వాని
దివెదరు ఈదిసమున బుద్ధవారము పునర్వసు
నక్షత్రము కూడ కలసివచ్చినచో నతిపనిక్రమగ
నెంతకు (మడుగులు చూడుడు) ఇంకను
భవాని-బుద్ధుత్తిగ నానవీరముల పూజలొన
ర్చురు ఇంకను కొందరు అగ్నిజలహంభ అష్టమిని
అశోకగార్భీప్రకమాచరించుచు దాని పశోకాష్టమి
యని వాడుచున్నారు

అష్టకంఠ (అష్టకం) — స్థానపురము
లేక స్థానపురము కీమేరుజెను దీనిని స్థాన
కాతే (కీపుస్థలము) అనుచున్నారు (బొంబై రాజ
ధాని) తైన వాద్యగ్రంథములంది తలబిర్గమని
చెప్పబడినది కుమారపాలధూపలి పాలనమున
ఇది శాలిగవశాశోకదేవశమును గుప్త సింధుదేశను
పేనుచోగ్రంథ సమర్థులది పాష్టియాయెమని
చెప్పబడినది ఇది శ్రీ మ ౧౨ శతాబ్దమునా
దని చెప్పబడినది దీనిగున్న ప్రబంధంతా
మరి యను గ్రంథమున ౧౪౩ యందు వివరింపఁ
బడినది (స్థానపురము, తలబిర్గము చూడుడు).

అష్టకన్యములు — ౧ దేశాంతర
గమము, ౨ భార్యావియోగము, ౩ ఆపకాల
బంధువర్తము, ౪ ఒకరునినా మిలినది తా
దివలవచ్చుట, ౫ శత్రుస్నేహసంధియన, ౬
పరాన్ను ప్రతిక్షణము, ౭ శృంగవదయన, ౮
వారిప్రభువువలించుట అష్టకన్యము లగు
బహున (కష్టములు చూడుడు)

అష్టకాదిచతుష్టయము — పున
యయాశిమహారాజా రాహిత్రులు నలుగురు
౧ అష్టకుసు, ౨ ప్రతీకనము, ౩ వ్యవహారము,

ర బోనయ్య అనువాద బోనయ్య 90
చక్రవర్తి యువరాజును యశోతిచక్రవర్తి
వీరి సేతుల నువదేశించినచేపులుచేసి భావను
విశ్వామిత్రుని కుమార్తెలో నొకటి అష్టకులచి
మహాలక్ష్మి

అష్టశి గోత్రము — లోహిత
గణము చూడఁడు

అష్టశోణ రేఖ — పురుష
సాముత్రికము చూడఁడు శ్రీ సాముత్రికము
చూడఁడు

అష్టగంగలు — గంగలు చూడఁ

అష్టగంధములు(గంధాష్టకము) -
గంగాది శ్రీశర్వము ౧ చందనము, ౨ అగరి,
3 కర్పూరము, ౪ అకుపత్రి, ౫ కురుమేరు,
౬ రక్తచందనము, 7 కుంకుమపూవు,
౮ చుంగుళ్యోష్ణ

దేవతా శ్రీశర్వము ౧ చందనము, ౨ కర్పూ
రము, 3 వాగశిసరాలు, ౪ కురుమేరు,
౫ తుంగముపై (గుండ) లు, ౬ దేవదారు,
7 గోరోచనము, ౮ కుంకుమపూవు

అష్ట గణపతులు — గణపతులు
చూడఁడు

అష్టగుణమండము — ౧ పాలు
విద్యము, ౨ అరపాలు పెసలు కొద్దిగ
చేయించి ఉడికజేయఁడు, అందులో 3 ప్రైథ
లవణము, ౪ ధనియాలు, ౫ అకుపత్రిక,
౬ శొంఠి, 7 పిప్పల్లు, ౮ మిరియాలు,
సమభాగములుగ చేసిన చూర్ణముకల్పి (అవసరమ
గున్న కొంచెము భాగవయు కల్పబ్రకలను)
తలచునగ ఉచనముచేసెడి. ఇది జ్వరములు,
శ్రివోషములు, పొంది రక్తవృద్ధి, ఐరర దీర్ఘి
సద్వి సమభావపు గల్గించును.

అష్టగ్రామము — ప్రామాత్యు
యను త్రుంగ పట్టణమున పాలకుడైన
మొక రామానుజుడు త్రివైష్ణవుల కొసంగ
బడిన ఎరియి గ్రామమున పరగణా

అష్టఘండికట్టలు — ఘండికట్టలు
చూడఁడు

అష్టదిక్కుల గాలులు — అయ్యుచ్చేద
వైద్య విభాగమున నెన్నిది దిక్కులనుండి వీచు
గాలులు 8 కిందిగుణములు చెప్పులుపవి

౧ తూర్పునుండి వీచుగాలి, వివాహము
కల్గించును కఫము, వైద్యము, ఔషధులొగము,
వారోగము నుద్రేకింప జేయును ౨ ఆగ్నే
యము నుండి వీచు గాలి జ్వరగను, వేడిగను
ఊండును శత్రుములకు బలకరము. 3 దక్షిణ
దిక్కునుండి వీచుగాలి, పౌఖ్యము, అనోగ్యము,
కల్గించును, శ్రివోషముల శబ్దంగ జేయును.
౪ నైఋతి దిశనుండి వీచుగాలి అనానోగ్య
వైద్య, మేహము, తాపముల గల్గించును
౫ పశ్చిమమునుండి వీచుగాలి, లక్ష్మిలి వేడి
చేయును ౬ వాయువు దిశనుండి వీచు
గాలి ఒంటి నీరొప్పును, కఫము, వైద్యము
శబ్దంగజేసి, వాహము, తాపము పుట్టించును
7 ఉత్తరమునుండి వీచుగాలి జగటగా వాత
కరమై యుండి, శీతవైద్యముల నుద్రేకించును,
చల్లగా నుండి, భావపులకు బలమొనగలను
౮ ఈశాన్య దిశనుండి వీచు గాలి, మధురముగ
మహోపద్రై సమభావపు గల్గించును, రక్త
వైద్యము నుద్రేకించును, శత్రులొగములంగల్గిం
చును, కంపవాతము, స్థానవాతము, కఫ
వాతము, శీతవైద్యముల నుద్రేకి, అలిగల్గించును.

అష్టదిగ్గజ కపులు — త్రిశక్ష్మ
గాను పార్శ్వకొమ్మని యాశ్వాశుము ను
డిన మహాకపులు ౧ అల్లసాని పెద్దన -

అంధ్రకవితా పితామహుడగు విరుచమును, రాతిగోడపాడేరములను కిలపై, కాపురము చూపాటిమహర్షిని ద్రోహిలయను గ్రామము రచించెను మనుచరిత్రము, రామప్రవరాణము అదైవమున ననగ్నింపియును ౨ భట్టమూర్తి భట్టపల్లెకాపురమును రచించిని రసభూపా వీరము, వసుచరిత్రము ౩ నాగి లిమ్మరాజు ముక్కులిమ్మయని వీరదనామము కాపురము గన్నవరమును గ్రామము రచించెను పాణినితానా వాచిణము ౪ పింగళి సూరన్న రచించిని రామవ పాడివీరము, శిఖాపూర్ణోదయము మొదలగునవి ౫ రయ్యలరాజు రామభద్ర కవి కాపురము ౬ తిమ్మప్పారము కడవమాడ లము రచించిని రామాభ్యుదయము ౭ శివాలిరామలింగవది ఇటలేదు ఈశ్వరక గడ వారు తాలూకాగ మీమామకడ శివాలి గ్రామ మన పెరుగుటంకీని ఇ టిలేదు శివాలియని వాడుకగల్గెను రచించిని పాపనంగవిజయము లేక పాడరంగ మామో త్తము ౮ భూర్వతి కవి రచించిని శ్రీకాళహస్తీకర్తవత్సము మొద లైనవి ౯ కంఠకవి ఈతని నూర్చి చాలా పంశయములు కలవు అధ్వానివిరాడని తోచెడిది

అష్టదిగ్గజములు — దిక్పాలురు చూడుడు.

అష్టదంష్ట్ర గోత్రము — రథితగ గణము చూడుడు

అష్టనాగములు — నాగము లెన్నిది చూడుడు.

అష్ట సంవాక్షరీ మంత్రములు — మంచాక్షరీమంత్రము లెన్నిది చూడుడు

అష్టపది — జనుదేవకవి (చైతన్యము) రచించిన గీతగోవిందాభ్యుదయము

అష్ట పాద వర్ణకము — టిట్టబు దేశమున మానగోమముడ నున్న శైలాన పర్వతమున కీదరు కలను శైలానపర్వతము చూడుడు.

అష్ట పాదశిఖరము — సిరిపంచము చూడుడు.

అష్ట ప్రమాణములు — ప్రమాణ ములు ఎన్నిది చూడుడు.

అష్ట ప్రయాగలు — హగ్రవతూ గలు చూడుడు

అష్ట బంధము — ఇగ దేహములు లందు విగ్రహములను, శివలింగములను, పాహితు తరిగటిచి విగ్రహము జనురు పవారము (శిల్పకాస్త్రము దిగ్రహములు చూడుడు) దీని చే దేవతా విగ్రహములు, శివలింగములు, మొద లగువాని బాధితురు ౧ మెన్న, ౨ ముసాం బము, ౩ మాడి, ౪ కురువిండము, ౫ రాతి పిండి, ౬ వేగురురాయి, ౭ లక్క ౮ మైనము, సరుభాగములను ఆప్రపాలతో నూరి, సన్నని ముట్టపై వండిన శ్రేష్ఠమగు అష్టబంధముయొడిని ప్రారాధనమున తేనె, నువ్వుము, ఆరటిహస్త, మర్రిందిగని, రాతిపాడి, రాతినువ్వుము తేనె, మర్రిందిగని, బాధితురు అష్టబంధము దేహ లయమున శివలింగమును ప్రసాదించు తరి చేయు బాధిము (బాక లేక జనురుపవారము) ౧ లాక్ (లక్క), ౨ సజ్జరసము, ౩ శిల్పం (మైనము), ౪ కురువిండము (గురివిండగిణలు నూరినముద్ద), ౫ సుగ్గిలము, ౬ గైరికము, ౭ నుడూ (లైలము), ౮ శైలమ్ (నూన), శ్లోక లాక్ష సజ్జరస స్పిష్ఠం, కురువింద్రపు నుగ్గ లము, ౯ గైరింగుడ శైలమ్, అష్టబంధుని ప్రియ తమ!

అష్టబౌద్ధ చైత్యములు — ఈ ఎన్నిది చైత్యములు బుద్ధభగవానుని సంబంధము లగుట తొడ్రాలకు పరిశ్రమలై తొడ్ర యాత్రా స్థలమై యున్నవి ౧ లుంబినీవనము- (కపిల విన్దస్త్రానము) బుద్ధభగవానుని ఉన్నతము. ౨ బోధివృక్షము- బుద్ధగయ, గయజిల్లా, బీహారువరగణా ఈ వృక్షచాయను బుద్ధుడైన తాత్ర (హిందీ మహాశాధి యువరు) ౩ మృగ వాన బనారుసు వగరము కడనున్న పుత్ర స్థలి, దీనిని సారవాధనునియు సు బుతి సంయుక్త రాష్ట్రములలోనిది ఇట తొడ్రమత ప్రభువు బోధోపన్యాస మాబుద్ధభగవానుడు తొనంగెడు గా తేజవము-ఇది శ్రవ ప్రికడనున్నది ఇటబుద్ధభగ వానుడు కొన్ని మహాత్మ్యములం పేసి చూపె నట. ౪ శంకశ్య ఇది కమాజ మండలములో నున్నది ఇట శ్రవ త్రిశి శివ్యములనుండి దిగినందుకు ౬ రాజగ్రహ - మగధవేళపు తొల్లింటి రాజధాని ఇట మించి శివ్యలకు బోధలొనర్చినతాత్రా ౭ విశాలి - ఇట అనంకుడను శివ్యనితోఁ దనకదితముం గూర్చి ప్రసంగించెట ౮ కుశిగరము - ఇట సాలవముపమృతికొడినిర్వాగపడమందినతాత్ర

అష్టభయములు — భయాప్తకము చూడుడు

అష్టభువనములు — భవనాప్తకము చూడుడు

అష్టభోగములు — భోగములు చూడుడు

అష్టచైత్రపులు - చైత్రపులుచూడుడు

అష్టచుంగళములు — చుంగళములు చూడుడు

అష్టచుంఠ్రులు — తొల్లి త్రిరాముని రుద్రీయగు దళిరభమహారాజుడ నుండి

ఎడముడుగరు మంత్రులు గొప్ప చేరిదియూడి వార కష్టమంత్రులని నేటికిని వాడుక గలదు ౧ విలయుడు, ౨ వృష్టి, ౩ మౌక్త సాలుడు, ౪ సిద్ధార్థుడు, ౫ అగ్రసాధకుడు, ౬ అశో కుడు, ౭ జయతుండ, ౮ నమోతుడు

అష్టమదములు — మదములు చూడుడు

అష్టమిక ప్రమాణము — అయ్య శ్లోకమానము చూడుడు

అష్టమూత్రములు — అత్త, గేదె, మేక, గొట్టె, అడఁనుగు, అడఁగొట్టెట్టె, అడ గట్టము, అడగాడిద మూత్రములకు అయ్యశ్లోక నైవర్తశాస్త్రమున అష్టమూత్రములగురు

అష్టమూర్తి — ఇది రుద్రుని చేరు వరమేకవ్రునకు ఎన్నిది శరీరము లనఁబడు ఎన్నిది యాకారములు ౧ భక్త్రుడు వానము జలము భార్య ఉష కర్ణ పుత్రుడు కుమారుడు ౨ శివ్యంపాసా భూమి, భా నుకేళి, పుత్రుడు అంగారకుడు. ౩ ఈశానుడు-సా వాయువు, భా శివాదేవి, పుత్రు అజనేయుడు ౪ చనువరి- సా అగ్ని, భా స్యావదేవి, పుత్రు స్కంధుడు ౫ భీముడు సా ఆశాము, భా దిశ, పుత్రు స్వర్ణము ౬ ఉగ్రుడు సా స్యధర్మవృక్షగ్నిన బ్రహ్మాయము, భా దీప్, పుత్రు సుకానుడు. ౭ మహాదేవుడు సా సాముడు, భా రోహిణిదేవి, పుత్రు బుధుడు ౮ రుద్రుడు-సా సూర్యుడు, భా నువర్మలా దేవి, పుత్రుడు శనైశ్చరుడు.

ఇంకను పరమేశ్వరుని అష్టమూర్తు లిట్లునూడ చెప్పుబడివి అష్టమూర్తులు ౨-౧ సూర్యుడు, ౨ అగ్ని శీతలమూర్తులు ౨-౩ జలము, ౪ చంద్రుడు సమమూర్తులు ౨-౫ వృద్ధి, ౬

వాయువు అస్పర్శసూత్రము ౨ 2 అక్షాము,
౮ అంతరము.

అష్టలోహములు — ఆయుర్వేద వైద్యశాస్త్రముగ బుగళము, వెండి, రాగి, టిక్టోహము, ముడలోహము, కాంతలోహము, తోరము, సీసముకు అష్టలోహము లని చేరు.

అష్టవర్గము — ఆయుర్వేద వైద్యశాస్త్రముగ మేద, మహామేద, శీవకము, ఋషభకము, ఋద్ధి, వృద్ధి, కాకోళి, క్షీరకాకోళి, ఏలి అష్టవర్గముని చేరు ఇళకను దీనికి మతాంతరముగ కొందరు మేదమహామేదలకు పత్యామ్నాయముగ శతావలి, శీవకముషభకములకు ప్రతిగా సీలగుమ్మడిప్పి, ఋద్ధివృద్ధిలకు ప్రతిగా వారాహికండయున్నా, కాకోళిక్షీరకాకోళికి ప్రత్యామ్నాయముగ పెన్నేసరు వాచుచున్నారని దీనికి కాకోళ్యాది గణమనియు లేదు వాచుక గలను ఋద్ధి, వృద్ధి (శోభపుష్టి), కాకోళి, క్షీరకాకోళి, మేద, మహామేద, శీవకము, ఋషభకము, ఏలి కష్టవర్గముని చేరు ఆయుర్వేద వైద్యవిధానమున ఏని మార్గము లేక కషాయము చలువ, నిర్వృద్ధి, వైర్వ్యతా శమనము గల్గించునని చెప్పబడినది వనశ్చాపిశ్యగౌరధింధుముపునందు, ౧ తిప్ప తిగ్గ, ౨ అదవిపెనెర, 3 అదవిదురుములు, ౪ చక్రకృష్ణము, 5 తపాక్షిరి, ౬ కర్కాటకృంజి, 2 ప్రపాదశీకము, ౮ శవారి (యేలియుం గొండలి మరేమున యుష్టచుఘకము, ద్రాక్ష) ఇది కాకోళ్యాది గణమని చెప్పబడినది

అష్టచనువులు—భారతమునఁ జెప్పబడిన టులప్రజాపతి పుత్రులు ౮ భవఁడు ౨ భృతఁడు, 3 సోముఁడు, ౪ అహుఁడు, 5 అనిలఁడు, ౬ అగ్ని, 2 ప్రత్యుష్ణఁడు, ౮ ప్రభానుఁడు.

ఇతర పురాణములందుఁ జెప్పబడినటుల దక్షప్రజాపతి కుమారులలో చదివండి ఇత

యగు భస్మని భాగ్యలో, వసువరువాతకు జనించిన ఎవమూసగురు పుత్రులుగాన అష్టవసువు లనబడిరి ఏకాకృత్తు పరివర్తనకర్త యొక్క—పాశానుధేయపు నడవారించి, ఆహారచే కలిపించి, శంతకచక్రవర్తియగుగుసతియును గంగా దేవతీలుక్తులై జన్మించిరి వారిలో నెల్లదిక్కిలి యవరాధిపతుల ప్రభానుఁడు, తక్కిన ఏగ్గురుసోదరుల దోషములందలి చతుర్భాగములను తాను మోచి, భీష్ముఁడను చేరబరగుచు, చిరకాలము మహాకూరుఁడై, గర్భవీరయైన, శవించెరు

ఇంచు భయంతు అపువరియు, అశుశంభవ్యుఁడు లేక అభ్యసించనివాడు, అనలకగ్ని యనియు, నామాంతరములు వాడబడివి మఱియును సోమగున్న లిరుప్రసక్తుడు, నవమధని జయని వసువులుగఁజేర్చినియున్నారని ఇళకను భృతవర్కుఁ బంతులగ విష్ణుని వసుప్రగ వివరించి భరిండు లేక అపుతరులులు వసులుఁడని కొన్నిచోట్ల ప్రయోగములు కలవు వసువులలో నగ్ని నామ కుండని చెప్పబడినది ఈ భీష్ముఁడను చేరబరగి బహుకాలము జీవించి మహాకూరుఁడగు, భర్మనేత్రయైన భారతయుద్ధముకు సావకత్వ్యుడై బాడి తీర్తరామునిపురాకాలము ప్రవేశింతురు మాకుమృత్యుకాదశినామ ప్రాణములు వదలెను. అదియాదిగ భీష్మవీరాదశి యనఁబడుచున్నది. (వసుగణము చూడఁడు.)

అష్ట విధ వివాహములు — వివాహములు చూడఁడు.

అష్ట విధాయములు—వాస్తుశాస్త్రమున వివాసగృహములు, దేవాలయములు కట్టుటకు గృహముయొక్క పోతపు, వెడలపు అనుగులను (వెడలపు అనుగుల సంఖ్యచే పోతపు అనుగుల సంఖ్యను గుణించి) ఎన్నిదివేత భాగింతుగా మిగిలిన కేవలము 1౨ డివిజముల ఫలముల గ్రహించవలయును

౧ ధర్మమును బ్రాహ్మణులకు శ్రేయస్కరము. స్వతస్సిద్ధముగా శుభకరమైనది. ౨ ధూమాయము ఇది నివాసగృహమునకు శ్రేయస్కరము గాదు. వంట యింటికి, కర్మాగారములు (Mills & Factories), అగ్నిశాలాశ్రమములందు ప్రత్యేకపు గదికిని కుడికిని శ్రేయస్కరము. 3. సింహాసనము శుభకరమైనది. షట్రియులకు శ్రేయస్కరము. ౪ కావనాయము అశుభకరము. కుక్కలు మొడలగు పశువులుండు ఇండ్లకుఁ బ్రత్యేకముగ గుడికిన శ్రేయస్కరము. ౫ వృషభాయము శుభకరమైనది. వైశ్యులకు శ్రేయస్కరము. ౬ ఖరాయము అశుభకరమైనది. గాడిదలు, గుట్టుములు మొడలగువాని పాలలకు ప్రత్యేకముగ గుడికిన శ్రేయస్కరము. ౭. గజాయము శుభకరమైనది. శూద్ర కులములవాఁడి శ్రేయస్కరము. ౮ (లేక సున్న మిలినచో) కాకాయము అశుభకరమైనది. ప్రత్యేకముగ పక్షులుండు ఇండ్లకు గుడికిన శ్రేయస్కరము.

అష్ట వినియోగ శ్లేశములు — మహారాష్ట్ర దేశమునందుఁ బ్రసిద్ధిఁజేసినవి. ౧ రంజనామ్- ఇది జి. ఐ. పి. రియల్టీపై నున్నగ్రామము ఇటు మూతాములనదితో భీమానది కలియుతావున విఘ్నేశ్వరదేవస్థానము, పూనాజిల్లా. ౨ మార్గాన్- (మార్గేశ్వరము) జిల్లాధీనూది ఆరుమైదు దూరము పూనామండలము, ఎమ్ ఎస్ ఎమ్ రియల్టీపై నున్నది. 3 థాయార్- (పూనామండలము). (స్థిర తేత్రము) జి. ఐ. పి. రైల్వే. ౪ లేనాద్రి- జి. ఐ. పి. రైల్వే తెలిగాన్ నూది ౫౦ మైళ్లు. పూనాజిల్లా. ౫ బజార్- పూనామండలము. ౬ పాలి- (బల్లల) మరుదంగుపతి సొంతైనది. ౭. మెల్ల దూరము కుంట్లపదివ రాజ్యములోని తేత్రము. ౮ మాథ్- (మహాదా) జి. ఐ. పి.

పైనున్న తేత్రము, రానాజిల్లా. ౮ సిద్ధేశ్- భీమానదీతీరము అనామద్దుగ్జిల్లా, జి. ఐ. పి. రిగ్నాల్ నూది ౧౦ మైళ్లు. ఇది మహారాష్ట్ర దేశమునఁబ్రసిద్ధిఁజేసిన అష్టవినియోగ శ్లేశములు.

అష్ట విరాగములు — నదుములు మామడు

అష్ట స్వయంవృత్త శ్లేశములు — స్వయావృత్త శ్లేశములు మామడు

అష్ట సాధనములు — ౧ నిర్భా నిత్య వివేకజ్ఞానము (దీనిని ఆత్మానాశ్చరివేక మనదు) ౨ ఇహముత్సారఫలభోగవిరామము, 3 కమదమోక్షమట్టుసంపద, ౪ ముముక్షుత్వము, ౫ శివ తేజ స్వపాణిశాఖ్యాము (భూతదయ), ౬ నిర్వింఛక (ఇతరులను క్రోధముచేయని) తేజనము, ౭ అవ్యధిచార (అన్య వ్యాఖమునకుదని) భక్తి, ౮ సారత త్ర్యము.

అష్ట స్థాన (పరీక్ష) లు — వైద్య పరీక్షాస్థానములు మామడు.

అష్ట ష్టరములు — తెరాష్ట్రము మామడు

అష్ట శ్లేశములు — ఆయుర్వేద వైద్య శాస్త్రమున ఏనుగుపాలు, లోటిపాలు, గుర్రపుపాలు, ఆవుపాలు, గోదెపాలు, మేకపాలు, గొర్రెపాలు, చనుకాలు (స్త్రీ) ఏటి అష్టశ్లేశము లనియే

అష్టాంగమార్గములు — (ఆర్యాష్టాంగ మార్గములు) ౮ శాస్త్రమతధర్మమునందు భిక్షువులకు (అర్హులైన) సమ్యగ్మార్గములు. ౧ సమ్యగ్సత్తి (చూచు), ౨ సమ్యగ్సంకల్పము (చేయదలచుట), 3 సమ్యగ్సాంకృత్యము (మాటలాడుట), ౪ సమ్యగ్కర్మ (అర్హున పనులుచేయుట), ౫ సమ్యగ్వివేచనము, ౬ సమ్యగ్మాయామము, ౭ సమ్యగ్విచారము ౮ సమ్యగ్

గృహాధి (వృత్త) ఇది అర్హముగ నుండవలయునని భావము

అష్టాంగయోగములు — (యోగా భాగము) — ౧ యమము, ౨ నిశుమము, ౩ అసనము, ౪ ప్రాణాయామము, ౫ ప్రత్యక్షాచారము, ౬ ధారణ, ౭ భ్యాసము, ౮ సమాధి యనునవి అష్టాంగయోగములు. వీనిని సభ్యులగుటయే యోగాభ్యాసము. వీనిని గూర్చి, పఠాజలినమల్లీ చూత్రములు వ్రాసెను. వానిని పఠాజలీయోగసూత్రము లనదురు. ఇందు యువతీసూత్రముననే యోగశ్చిత్త వృత్తినిరోధ, “యోగము చిత్తము యోగ్య” (చంచలమగు) వృత్తిని నిరోధించు (నిలుపు)టయే” అని యె యున్నది కాన యోగాభ్యాసమునకు ఫలము మనసిమితము అగుటమిది తేలుచున్నది.

శ్లోకకృతయోగముననే ఉండిన శ్వేతయోగా యొక్కలు లభింపనివలయు యోగాచార్యులనియు, వీరి శిష్యులు ౧౧౭ గుగనియు చెప్పబడినది కాని వీరు కది చివ గ్రాధము లెక్కడను గానరా కున్నవి అష్టాంగయోగములగు గూర్చి వివ రించుటకు ముంపు దత్తవాయుప్రణా, దత్తవామలు, వృత్తియగు గూడ వివరించుట సమాజసము వాయువులుగ, ఉపవాయువులు ౧ కలిసి దత్తవా యువు లగుదు. వాయుమంచకము- ౧ పాణ వాయువు, ౨ అపానవాయువు, ౩ వ్యానవా యువు, ౪ ఉపానవాయువు, ౫ సమానవా యువు, ఉపవాయుమంచకము. — ౧ నాగ వాయువు, ౨ కూర్మవాయువు, ౩ కృకరవా యువు, ౪ దేవదత్తవాయువు, ౫ ధనంజయు వాయువు. దత్తవామలు- ౧ ఇదానాడి దీనిని చంద్రనాడి యందును ముక్కు ఎడమరంధ్రమున వ్యాపించియుండునది. ప్రాణవాయువునకు ముఖ్య ముఖము, ౨ లింగనాడి (సూర్యనాడి) ముక్కు కుడిరంధ్రమున వ్యాపించియుండును.

సాగాయనపఠో గూర్గము, ౩ ముఖమునాడి (సూర్యనాడి) ఇదా పింగళానాడు ౫ లింగ, బ్రహ్మరంధ్రము వరకు వ్యాపించియుండును ప్రాణ వాయు మూర్గము, ౪ గూర్గానాడి. ఎడమ కంటిమీదు వ్యాపించి యుండును, ౫ హస్తీతన్వ కుడి కంటియందు వ్యా పించియుండును, ౬ పూషనాడి కుడిచిది యందు వ్యాపించియుండునది, ౭ యశశ్చింద్రి. ఎడమచిదియందు వ్యాపించియుండునది, ౮ అల పూషనాడి ౯ కుశలనాడి లింగస్థానమున వ్యాపించియుండునది, ౧౦ శాఖనాడి గుడ (ముల) పానము వ్యాపించియుండునది.

వృత్తియగు- ౧ భౌతిక్రియ ఇది నాస్తి విధములు ఇది ౧. అంతర్భౌతి, ౨ దౌర్భౌతి, ౩ వ్యుత్సౌతి, ౪ మూలకోధభౌతి యని

౧ అంతర్భౌతి-ఇది వాచసరథాధి ౨ వారి సారథాధి, ౩ వహ్నిసారథాధి, ౪. బహిష్కృత థాతి యని నాస్తి తెరంగులు ౨ దౌర్భౌతి- ౧ దౌర్భూతభౌతి, ౨. జీవన్త (ముల) భౌతి, ౩ క్లృభౌతి, ౪ కపాలభౌతి యని నాస్తి తెరంగులు ౩ వ్యుత్సౌతి- ౧ దౌర్భౌతి, ౨ వసుభౌతి, ౩ వత్సభౌతి, ముగిరి విధము ౪ మూలకోధసభౌతి ఇందు భేదములు లేవు ఒకే విధము. ౨ బస్తి లేక, బస్తిక్రియ- జలబస్తి, సలబస్తి యని ద్వివిధము ౩ నేత్రీక్రియ- ఒకే విధము ౪ నాల్గీక్రియ-ఒకేవిధము ౫ తాటక్రియ ఒకేవిధము ౬. కపాలభౌతిక్రియ- ౧ పుష్కలముకపాలభౌతి యనియు, ౨ వామక్రియ కపాలభౌతి యనియు, ౩ నీత్రక్రియకపాలభౌతి యనియు త్రి విధయోగములగు గూర్చి వేద్యులు తాత్పర్యముగ గనవచ్చును

అష్టాంగక కులములు — ఇరవ దేశమునందలి కులములు యున్నవని గూర్చిన

కథనములు ఆయాశతలకుఁ బ్రత్యేక ప్రత్యేకముగఁ గలవు అందు నుత్పత్తి వర్ణములగు బ్రహ్మ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రశతలకుఁగల కథనములు దేశ ప్రసిద్ధములే (జాతులు వేర్వేరు తావులందుఁ గావగును) (విశ్వబ్రహ్మణాలు చూడుడు) తక్కిన పదునాలుగు కులములు కూడ పైవానితో సంబంధములు కలవిగ నగు పదపై పలనన వానిని బ్రత్యేకములగు నుత్పత్తి కథనములు గావవయ్యెడివి. వీనిగూర్చి స్పష్టముగఁ జెల్పు గ్రంథములు శానరాశుత్సను ఆశుశతలములందు జ్ఞాపకపరంపరగఁ చెప్పకొను చుడు కులకథనములు వారివారిలో ముద్రములుగ నెన్నియునున్నవి వీనిగూర్చి "శబ్దరత్నాకరమున" గ్రంథమొదిల్లు వివరింపఁబడి యున్నది. అది ౧ వ్యావహారికకులము, ౨ గౌరవక (గౌర) కులము, ౩ శిల్పకకులము, ౪ పంచాశకులము, ౫ శూభకార (కుంబురి) కులము, ౬ తాతనామ (పద్మశాలి) కులము, ౭ క్షౌరక (మంగలి) కులము, ౮ రజక (చాకలి) కులము, ౯ వస్త్రవేదక (దర్శి) కులము, ౧౦ చర్మకార (గొఱి) కులము, ౧౧ తిలకాలిక (తెలుకుల) కులము, ౧౨ బుద్ధి (బోయ) కులము, ౧౩ వాంఛాలకులము, ౧౪ మాతంగ (మాల) కులము. ఈ పదునెన్నిదికులములను అష్టాదశ వర్ణములని గ్రంథములందు వాడియున్నారు.

అష్టాదశ దీపకా గణములు —
దీపకాగణములు చూడుడు.

అష్టాదశ ప్రాకృతములు — ప్రాకృత కథనములు చూడుడు.

అష్టాదశవిధులు — విధులు చూడుడు.

అష్టాదశసిద్ధవైద్య ప్రవర్తకులు —
అగస్త్యపౌత్రవాదు వైద్యము చూడుడు.

అష్టానందములు — అనందములు చూడుడు.

అష్టాష్టవర్ణము — ఆయుర్వేద వైద్యశాస్త్రమున, నిమ్మపండు, గజనిమ్మపండు, మాదిఫలము, చింతపండు, తేనెపండు, వాకపండు, చక్కహార, పులచంచలికార, వీనిని అష్టాష్ట వర్ణమని చేరు.

అష్టావక్త్రయుష్మాశ్రమము — బాహ్య వ్యాధియునుండి వ్యాజ్యమొక్కదూరమున, రథము గ్రామ మంటుకు తావున, (ఇప్పుడు రైలాలో రైవాలానునెదరు) అష్టావక్త్ర (చిత్తు) నక్షిరమున, అష్టావక్త్రాశ్రమమున జూపెదరు ఇతను, గవాలా రాజ్యములోని, త్రివర్గప్రాంతమున పొక్కిగామునీచ అష్టావక్త్రాశ్రమమని జూపెదరు ఇటున్న పర్వతమును అష్టావక్త్రపర్వతమని పిలుచుచున్నారు. ఇది హిమాలయభూమి పైనున్నది.

అష్టావక్త్రుడు — శుభకాంక్ష యిది. తాత్త్విక పాదుడు. భల్ల సుజాత అతిశేఖ వంతుడు. తాత్త్వేనే అష్టవక్త్రముతో జన్మించుటలు శరీరపలుకీ జన్మించినవాడు. లోకపద్యైయొడిన మహానీయుడు. శరీర కుహామమునాది రంగుద్రవ్యపరలు నవ్యకృతి నాదవ సీతకు వారలను దొంగలచే పట్టుటకు దురుగా యని శరీరపలు వారు గోపికా దూకముల భూమియందు జన్మించి శ్రీకృష్ణ నిర్యాణానంతరమున యుద్ధమని పెంబులకి వచ్చుకొ దొంగలచే పట్టుబడిరట.

అష్టావధానము — అవధానము చూడుడు.

అష్టావరణములు — ఆవరణము ప్రహరీదల మద్యల దేశమని యుద్ధరేఖగినదే. ఇది రక్షణ మనిభావము. శ్రీవాగమములందు ఆవరణములెన్నిదియని చెప్పబడినది. ౧ తీర్థము,

౨. ప్రసాదము, ౩. గడభక్తి, ౪. తా పూజించు
ఇష్టదైవభక్తి, ౫. జంగమభక్తి (జంగమ మన
తనకు జ్ఞానాభివృద్ధింగల్గించు అభిప్రాయభావము),
౬. తా జీవించుచున్న ము, ౭. తాదరించు దుద్రా
తాదలు, ౮ తాదరించు భస్మ త్రిపుద్రాదలు
అష్టావరణములని చెప్పబడినది

అక్షి (గ్రామ) (ము) — ఇప్పుడు దీనిని
రాచల్ అనుచున్నారు ఇది రాధ తన మాతా
మహిమను భూరభావములనుబట్టి ఒక సువ
త్సరము వలతుల దెగిగను కిదివ నాకాలనామె
తండ్రి విమధానకు (కొల్లి యింట నా కాపుర
మొదలవా) బాధ్యురమునకు కాపురము
చోవుచు గొంపోయెను దానికి విదకాలమున
విమధానపురవని చేరియెట్ల ఇది బల్లూను
కర్వరచార్వముననున్న కట్టణము సంయుక్త
రాష్ట్రములలోని మధురకల్లా ఛాళా కరగణా
లోని భరతపూరు సమీపము (ప్రజుండలము
చూడఁడు)

అసోత్తర కతోపనిషత్తులు —
ఇవి జ్ఞానస్మృతిపాదకములు (తిప్పవత్తులు
చూడు)

అసంగుడు — అర్థసంగుడు (అదిత
కందరము చూడు) పోక అసంగుడు యడు
వంక మ్మరి యుడు అక్రమని కనిష్టసోదరుడు

అసంధవదోషము — అక్షరవిధము
చూడఁడు

అనమంజనుడు — ఇత్యాదు సంతతి
మూర్ఖులకే మ్మరి యుడు తుడి సగరచక్రవర్తి
తల్లి సుకీ (కర్వ రాచపుత్రిక) కుమారుడు
అంక్షమఁతుడు ఈతడు బాల్యమున దుర్బా
క్యము యొంది తుడిచే రాజ్యభ్రష్టునిగఁ జేయఁ

బడెనట. కిదఁ భిక్షాదర సోదరు లనుబడియెను
గురు కపిలమహర్షిచే పాతాళమున భస్మముగ
నొసర్చబడ వారి సద్భక్తి తానును తం
బొమ్మచు గలుము గడిచినవాడు తపశ్చరితము
గాంచెయె తానును మృతినొందినవాడు

అసలువెండి హాలుమార్కు —
బ్రిటిషుదేశములందఁ బనునాల్గవ శతాబ్దమున
ఒక్కొక్క ధాననగరిమున వెండిబాగారుపనివా రం
దఱు కౌక్ సూఘముగ కేరి తమలోనుండి ఎక్కువ
నాణెముతోగిని అరిదాడనివారిని కొందరి నెన్ను
కొని వారములమునఁజేయబడిన వస్తువులపై
'అసలువెండి' లేక, 'బాగారు' అని పూచీ
ముద (Mark) వేయి చుట మొదలిడినట్లు
వారి సభుకార్యస్థానమునకు కంపెనీలుహాలు
(Company's Guild Hall) అని చేరయ్యె
నట అగు మార్కువేయబడిన వెండివస్తువు
లకు పూచీనమ్మకములు గల్గుతరి విక్రయమున
ఁగియు సిద్ధముగనే యూదసాగుచూడెనట ఆ
వాడుక ప్రబలి అగు కొంతమేర క్కీ హాలు
మార్కు అని వాడుచుంట సర్వసాధారణ
మయ్యెనట అచద్దరి ఇప్పుడంత యవసరముగ
లేకున్నను సమ్మకమునకు హాలుమార్కు
(Hall Mark) అని వాడుక నిలచియున్నది

ఈమార్కు వెక్కులు విధములుగఁ విదప
నయ్యెనట అంతమునగరమున చివరపులి తలయు
బర్నిగుహమునకు అంగరుడు పెక్కిలునకు కీరీట
మును ఇట్లే వేత్వేణు కావులకు వేత్వేణు
గురుకు యంగెట అన్నిటిని హాలుమార్కుని
చేరట

శ్రీ వె గౌరం సంవత్సరము వలతుల కొం
చము మంగమును దీనికొనుచుండినట ఇప్పు
దట్టిబాధ లేదు సింహము అంగహాలుమార్కుగ
నిచ్చుచు సడచుచున్నది హాలుమార్కు ద్వందవల
యునను నిర్బంధ విశ్వాసమున లేక

**అనలే పెట్టు లేని దేశములో
అముదవువెళ్లి మహావృక్షము —
అంధలోకాల్**

**అనన్యజ్ఞాతిమర్యాద్యం మేఘాంత
రితరాద్రవతో**— ఇతి స స్మృతకావ యజురి
లోకోక్తి క్షాతివల్పేడి సుర్యావలం, మేఘము
లుంబరి అగ్నివలె సహించశక్యము గానివై యుండు
వని భావము

అస్త్రములు— ధనుర్విద్య చూడుండు

అస్త్రమస్త్రేణకామ్యతీతిన్యాయము
పెట్టివోధి కట్టిన త్రికార ముంపువలెనని యర్థ
ము అనగా సుర్యావలం ది రాగ్ని ప్రతి
కారమువలననె, ప్రతిప్రతిర మియనఁబని
భావము అంధమున కిట్టి కత్తియె జవాబు,
కర్మకు క్రొయె జవాబు, మాటకు మాటయె
జవాబుయెడి లోకోక్తి వంటిది ఇతను కత్తియై
లోనర్పు ప్రయత్న మొనరి బలమునదో యా
తటి బలమున ప్రయత్నము తా కొన్నియను గాని
కాంతి కలుగనిది భావము య కలగు

అస్త్రహృదయము — సకలపు
వాక్సకరమును యశస్కరమును అగు నొక
యస్త్రవిదిగ్ధి ఈయస్త్రమును దున్దుండు స్వా
యంభువునకు, అతఁడు వసిష్ఠమహర్షికి నాతఁడు
చిరాయాధుండన గంధర్వనకు, నతఁడు తన
జాహ్నియగు మనోరమకు నుపదేశి ప, నామె
తన మేరత్ర యగు వహుధిని తనయుఁ డగు
వ్యరోచి నుపదేశించి యిచ్చివలెలు మార్కం
డేయ పురాణమున (స్వరోచియను సభాభవ
మను మనుచరిత్ర యామును) చెప్పబడియున్నది.

అస్త్రరేఖాభిక్షత్రయులు— త్రియ
కులము చూడుడు

అసాద ప్రాపక్త రేఖ — తాత్ప
ర్యము చూడుడు. (చూడుడు). ఇదియు

తేనిర్మాంశము జలసాధికి సహింపము ఇంటివారి
రక్షణయందున్నది అసాదువృక్షమును, మహా
వావృక్షమును చేర్చుటలములు

అసితుఁడు — ఇక్షువుసంపత్తి. సూర్య
వంశి త్రియుఁడు తండ్రి, ధృవసాధి పితా
మహంబు మూఢాత సోదియగు భరతుఁడు
కుమారుఁడు సగరచక్రవర్తి అసితుఁడు బాహు
కుండరియై భేరుకలగు. ఇతను అసితుఁడని
చేరుగల బౌరాశికుఁడు తేనెకుఁడు కలఁడు
ఇతఁడు ముప్పి సకలపురాంబుసామ్యము లెఱిగిన
వాడని చెప్పబడినది

అసిధారామధులేహసన్యాయము—
పిత్తిబాహు తేనెను నాకుట యని యర్థము
అసామ్యరమగు సంతోషముగా చెల్లుకరి యి
వ్యాయమును వాడుదురు

అసివక్త్రము — ఇతియేని శరకము
నరకములు చూడఁ

అస్త్రీకుఁడు — నాగము తండ్రి జర
త్కారుఁడు తల్లియే జరత్కారుయై ఈయె
వామశిరుసనర్పరాఁకుఁ గనిష్ఠసోదరి ఈతఁడు
మృగయైవవాఁడు జరమేజయుఁడొనర్చిర సర్ప
యాగ బాధలందుక తమకాచలం గాపాడి నిల్చిన
వాడైదు స్త్రీకమునియె (వర్షిత్వ చూడుడు).

తమకుండు జామేజయుని సర్పయాగభయమున
నుండ న స్త్రీకుండు తమకుని నింద్రుని సింహాసనము
జట్టుకొందుండ నియునించి, ఇంద్రుని రక్షణ
నిర్వహించెను. కొంతసేదీ జరమేజయుని మృత్యు
బలముధిక్మగునతని “సహృదైతత్కాయసావహా”
యని బాహుమున నేల్చి సింహాసనముపైనున్న
ఇంద్రునితోసహా అతఁడతనాగము అగ్నిగుండము
లోనికి లాగబడెను. అంతట నస్త్రీకుఁడే
జరమేజయుని విమరించి వారలకు జరమేజయు
నుండి మన్నన నిచ్చించెను

అక్షిగక జ్వరము — అగ్గ Simple Continued Fever దీనిని బుర్రాజ్వర మనియు, చేయకలగు శరీరమున కీర్ణించి, అనగా శిల్పములదనక వ్యాపించి, దేహమును మయింపజేయు జ్వరము, అదేదేవిగ తగులుచుండు జ్వరము. దీనినికను ఉష్ణము వెన్నుక అట్టివ దనుటయుంగలదు.

అక్షివంజరము — అస్థులన ఎముకలు ఇది శరీరమునందలి గట్టికాకము శరీరము నందలి అస్థివంజరము ఒక చట మని (Frame work) యు, శరీరము నిలవఁబడుటకు సాధ్యమై యున్నదనియు, క్షయమైన చర్మము లోన నిలువబడిన మా సానులును ముకుచుకొని పోకుండ నిడియె కాకగై యున్నదంకను మఱి యును దీని లులమునకు దృఢత్వమునముగ నున్న అగ్గములు అపాదములనుండి సురక్షితములై యున్నవి.

శరీరమునందలి యస్థివంజరము, తల సుబాధపు పుష్ట మొదలగు ఎముకలు ఇరువదిరెండు, మొదలగు వెన్నెముకలకు తె దిన మొదటి ఆరెముకలు, వెన్నెముకలు మౌదయము కలసిన తొండము (Trunk) అంబడు భాగమునందలి ఎముకలు అనగా వెన్నెముకలు ౨, పక్క ఎముకలు ౨౦, బు జెరులు (౨౪), మౌదయ మద్యస్థమున Sternum bone లేక Breast plate అంబడు ఎముక, మొదటిపక్కలు గ్రిందిభాగమునందున్న రెండు Collar bones ఎముకలు, రెండు స్కాపులాటి ఎముకలు (Shoulder blades or Scapulae bones), పిత్తివర్ణ ఎముకలు రెండు (Pelvis bones), ఒక్కొక్క కాలియందు ముప్పది కొన్నున రెండు కాళ్లయందు అరువది ఎముకలు (Lower Limbs), ఒక్కొక్క చేయియందు ముప్పది కొన్నున రెండుచేతులందు అరువది ఎముకలు

(Upper Limbs), ఇటుల అక్షిగుజ్వరమునందలి ఎముకలు ౨౦౫ దీనిని నాల్గు తెగలుగ భాగించి.

ఇందు (Femur Bones) కొడు ఎముకలు, (Tibia and Fibula) పిక్కి ఎముకలు, (Humerus) దంకెముకలు, (Radius and Ulna) ముంకేరి ఎముకలు, (long bones) పొడవు ఎముకలని చెప్పులును వచ్చుచి. పుర్రె ఎముకలు (Skull bones), మౌదయమద్య శిల్పము (Sternum bone), మొదలగునవి Flat Bones అని చెప్పులునువచ్చుచి. వెన్నెముక సుబాధమగు శిల్పములు Cylindrical bones అనుబడుచువచ్చుచి. ముంకేలు చీల మండలకదమున ఎముకలు Irregular bones అంబడుచువచ్చుచి. మొకేతులు పొడవులగువచ్చు ఎముకలు Short Bones అంబడుచువచ్చుచి. భాస్వరము (Phosphorous) కర్బనము (Carbon) కేల్షియము (Calcium) ఎముకల యాగుండునవి చెప్పులునది ఎముకల మధ్య నున్న కాపుర దేశములందు Marrow అనఁబడు పదార్థముండుననియు, అది రక్తమునకు ఆహారము కొఱకు అనగా శరీర అవయవ భాగముల పోషణ (Nourishment) కొఱకు చీల్చుకొను చుండు ననియు చెప్పులునది ఎముకలు గట్టి పదార్థములు పదునప్పు ముదరుచున్న కొలది Brittle గా నగుచుండుననియు, లేక శరీరములందు వంగు అవస్థ యందుండుననియు పరిశీలనలనన తెలుచువుచి. ఈసందర్భమున నెముకలగుచ్చి ఒకటి రెండు సంగతులిట వివరించి ముగించుట సమంజసము ఎముకలు వేత్తేలుగనుటయ్య అవి ఒకటితో నొకటి Ligament అనఁబడు రబ్బరుబొలిన పదార్థముల సముదాయముచే నొకటితో నొకటి లింకఁబడి యుండునది, వెన్నెముకలు, మొకేతులు, మొకాళ్లు, చేతి వ్రేళ్లు, మొదలగునవి వంగుటకు అవకాశముగ్లు

చున్నది. బుర్రలోని, పుకలోని ఎముకలు (Immovable Joint) గట్టిగట్టిగానంటి యొక్క చుట్టూ వంగజాలవు. ఇట్టికట్టు (joint) నాల్గవకములగు చెప్పబడినవి.

౧. Pivot joint- దీని శాస్త్రమున atilaxoid joint అనియు చెప్పియున్నారు. ఇది పెన్నముకకు బైభాగమున నున్న మొదటి రెండెముకల గలవునదిగా నున్నది అందు మొదటి ఎముక పుట్టి కంటియుండును దానిని క్రింద axis అనుటకు క్రింది ఎముకకును నడుమ నీ joint ఉండి పైఎముకను పుకలోను కడలున్న చేయుచున్నది. దీని ఆకారమును బట్టి దీని కీ చేరు కర్ణియుండవచ్చు.

౨ Hinge joint- దీని సాదృశ్యమును మోచెయ్యి, మోకాలు, క్రిందికది, ముంజేయి, వ్రేళ్లు (Phalangeal joint or knuckle joints) నై యున్నవి ఇవి బురుతో నరకంబడిన కలుపుద్వారముల జూలియుంట నీ చేరయ్యె గానోవు.

3 Ball and socket joints- చందకు పైనున్న చంకలకదనున్న కీలును, తొడలకు పైనున్న గజ్జలకద జాయింటును దీని ఉదాహరణములు.

౪ Gliding joint- చేతి, కాచిలము కలు అనగా (Wrist and ankle joints) సుభలకద నున్నది దీని ఉదాహరణములు. నీటి మూలమున నాయామెముక లుండిన తొపులు కదలుట, వంగగలుగుట జరుగుచున్నది.

ఈ ఎముకలనుము Cartilage యను చేరుగల పెత్తనదారము గలదు అది పెత్తనలె ఎముకల కీదెబ్బయు, రాపిడియు, ఒత్తిడియు గలుగునయక కాపాడుచుండును.

ఇంకొకటి గాక ఈ పై మొముకల అందు

అందు Synovial అనంటు జిడ్డునదారము (Lubricating Liquid) అయ్యదల గలగు కుండ నమరియుండును ఈ జాయంట్లు లేరుండిన పడక, వంగుట, పనిచేయుట దుర్లభమై యుండును.

అస్థియారేణనర్పకములు— చతుర్విధములైనవి (భండగిరిగహలు చూడఁడు)

అస్థిదేవి — జరాసంధుని కుమార్తె, కందుని చెడభార్య

అస్థిరియాదేశము — కురుకుసానము చూడఁడు.

అసురావలకిభరము — వాలుకాదేవి చూడఁడు.

అసురులు లేక రక్కసులు — కళ్ళ పునకు సురసుకును జన్మించినవారు రాక్షసులు ఇంకను వేరుముప్పులు మొదలగువారిని జన్మించిన రాక్షసులలో చేసినవారును కలరు వీరందరు రాక్షసులనంటుచును దీనియొక్క అంధ్రదూరము రక్కసులు. వీరు దానపుణ్య దైత్యులవంటి వారే అందరు రాక్షసులే సురసుకును కల్గిన సంతతి, జన్మించినతోడనే మిట్టిసానాతురులై, కొందరు 'రక్షా'యనియు, కొందరు 'యక్షా'మా యనియు నేర్పరచిరట దానకేసి వారిరు తెగలై రాక్షసులుగను, యక్షులుగను చేరందిరట. వీరు సురు (వేవల్)లకు విముఖులగుట యనురులనియు చేరందిరి సర్వసాధారణముగ, దానపులను, దైత్యులనుకూడ రాక్షసులనియు, అసురులనియు వాడుచునేయుండునుగాని యక్షులునుమాత్రము వేముగలుపుచుండురు నిజమునకు వారును రాక్షసులలోని యొక తెగవారేని తెలిసికొని.

అకంఠముడు - తండ్రినుమాలి, రాచగుమ్మ మువూడు, జవహర్మున భరదూచుగిరిశిరసులు శ్రీరామునిచేపంకలుజీనవారై రాచభూరిలి కొంగిందినవాగా. ముట్టకొలమున లంకాపుర

కుంభాభిక్షయః తంక్తి విక్రమయః, తల్లి కైకశి. భార్య విద్యుత్కావ్యం. ప్రోదర సోదరులు రావణ విభీషణులు. భిక్షోదర సోదరులు కుశే, మహాదర, మహాపార్శ్వ, భాగ్యసర, దూమణ, ద్రిశిరులు సోదరి తోర్కణాఖ. పుత్రులు కూర్మకూ వికుర్మకూ. ఈతడు ప్రమాదవశమున నిద్రపరమచివవాడు.

కుంభాభిక్షయః- ఈతడు విహారభంగి కుమార్తె యగు సోదర లేక ముదావరి యను ఇష్ట సత్ప్రకృతిసోయి సాతాళమునకు దాచెనయి, తర్వాతదడు భూపతి యీతనిని బరిమార్చి యాబాలా గొనిపోయి తాను పరిణమయెట్లు వనియు చెప్పబడినది. ఈతనికి సర్వోత్తమ నిర్మాణముగ నొకమంజులము (గోళి) యొక నట దానితో గలదని పెక్కింద్రం బరిమార్చు వాడట. దాని నిమజ్జనవశము చేయవలెనట.

కుంభాభిక్షయః ఇతనికి కుంభాభిక్షయయిన తరుగులు. బాగాసురనికడ మంత్రిగ నున్న వాడు.

కుంభాభిక్షయః రాక్షసశ్రీ సుమారి కుమార్తె భర్త విక్రమయః. కుమార్తె భర్త దూమణ ద్రిశిరులు.

కుంభాభిక్షయః- తంక్తి కుంభాభిక్షయః తల్లి విద్యుత్కావ్యం సోదరులు వికుర్మకూ సుగ్రీవునిచే నిహతయైనవాడు.

కుమారుడు.

కైకశి- తంక్తి సుమారి (రాక్షసయ). తల్లి కైకపతియను గంధర్వశ్రీ సోదరులు ప్రభు నుడు, కాలనీడు. భర్త విక్రమయః (రాక్షస భార్య) సుమారి రావణ, కుంభాభిక్ష, విభీషణులు. కైకభయః- ఈతడును, మధుకూను విష్ణు దేవునియొడియె జన్మించినయి విభాతా బాధింప విష్ణుదేవుడు వారిని తనచేత వారుచచ్చుటకు

వారివలననే వరము గొని వారి బరిమార్చిన కథమున, విష్ణుదేవుడు వధువైది, కైకభార్యయని వీరును నామములుగూడి గల్గినవనియు చెప్పబడినది.

భయః- (భాగ్యసర) తంక్తి విక్రమయః తల్లి రాక్ష ప్రోదరసోదరులు దూమణుడు ద్రిశిరులు భిక్షోదరసోదరులు కుశే, రావణ, కుంభాభిక్ష, విభీషణ, మహాపార్శ్వ, మహాపార్శ్వలు. భాగ్యసరయె జన్మసోమదరి రావణ సైన్యమున కధిపతి శ్రీరాము డీతని వధిచెంది చెప్పబడినది.

గంధర్వయః- ఈతడు తంక్తియె.

గ్రహయః ఈతడు తారకయెద్దమున విష్ణు దేవునిచే నిహతయైనవాడు.

కుంభాభిక్షయః- తంక్తి పాదపురణానోకే దగు భీమసేనుడు. తల్లి హిమిం. సేనుమాను హిమిం రావణయః కుమారుడు అజనవర్తయః భారతయుద్ధమున కత్మసైన్యముల బరిమార్చి, అర్జునునిపై కల్గనిచేతవలబడిన కైక బాధావారిని గూలినవాడు.

కుంభాభిక్షయః- ఈతడును, ముంకులము, కుంభాభిక్షయః భృత్యులు. కౌశికీదేవితే నిహతయైన వారు.

రావణయః- ఈతడు కంసునికడ ముఖ్యుడు. విగ్రహమైన రాక్షసభయము. విక్రమి తోరుడు. ద్రిశి, శ్రీకృష్ణభార్యతో గలహించి మల్ల యుద్ధ మున్నయను నాతనిచే హతయైనవాడని చెప్పబడినది.

రావణయః- మధుకూను విష్ణుయః. భారతయుద్ధానంతరము యుద్ధియని కట్టాభిషేక కాలమున ఋషి దేవధరుడైనది విష్ణు మూర్త్యయొద్దించి ఋషులు కోపమునకుగరిమై నీతే హతయైనవాడని చెప్పబడినది.

జూసురుడు- గొడమాదవవర్తకమున నీను
సేనునిచే బంపలుడిచవాడు.

జాభాసురుడు ఇంద్రుని వైరి. తారకయంద్ర
మున దేవేంద్రు డీతని బంపి, జాభాసురారి యని
వాడుక నాడెనుట తనని కుమారుడై దత్తాదేవి
పీఠాన్నికల్గివుని భార్యయైయును

జాబుకుమారుడు- తండ్రి వివర్ణజ్ఞహవ్యుడు
తల్లి తూర్పుఋషి మేనమామలు రావణ, కూభ
కర్ణ, విగ్రహులు సవరిమేనమామలు కుచేర,
మహాదేవ, మహాపర్వత్య, ఖరాసుర, మామణ,
త్రిశిరులు

జంబుమాలి- తండ్రి ప్రహస్తుడు. జంబుమాలి
రావణసైన్యాధిపతులలో నొకడనియు, అశోక
వనమున నాజయ్యెననిచే బంపలుడెనియు
జెప్పులుడిచెడి

త్వష్ట- భార్యరచన పుత్రులు విశ్వసూపుడు,
వృత్రాసురుడు. త్వష్ట ప్రహ్లాదాసుపుత్రుఁ డని
చెప్పులుడిచెడి

తాటక- తండ్రి సుకేతుడు భరతుడును
పుత్రులు మారీచు, సుతాశువు వీ రిద్దరు
అగస్త్యునివలన రాక్షసులగునట్లు శశిగుంటి
రాక్షసులై తని చెప్పులుడిచెడి. స్వతస్సిద్ధముగ
తాటక కొన్నియేనులగుట బలముకలదట ఈమె
గర్భవతిగ నుండ నీమెభర్త చనిపోయెనుట.
అనుఋషిమను నగస్త్యుని యాశ్రమమునకుఁ
బంపిడి యాచునని బెడలించు మొదలిద, నాతఁడు
నీగర్భముననున్న సుతులు రాక్షసులగును తని
శశివలె ఈమె కడు క్రూరురానియు, శ్రీరా
ముడు విశ్వవిత్తని యాగ్రగణ్యులై యేగువో
నుధ్యేమాచ్యమున నీతాటకను బరిమార్చెననియు
జెప్పులుడిచెడి

తాళాకుడు- ఈతని క్షేమహాదరుని చేస
పాతాళాకుడు.

త్రిజట- తండ్రి విగ్రహుడు. తల్లి సరమా
దేవి. సీత లంకయును వనవాసమొనర్చు కాల
మున నీమె సీతాదేవి కువచార మొనర్చుచు
నూరటవాళ్యములా చెల్పుచుండెని చెప్పు
లుడిచెడి.

త్రిశిరుడు- ఈదేరుగల రాక్షసు లిద్దరు
గానయ్యెదరు. అందఱకు విశ్రవసుతు రాక
యందు కల్గిన సుకుంబు సోదరులు ఖరుడు.
మామణుడు. ఈతడు జరస్థానమందలి రావణ
నైవ్యముల కధిపతులలో నొకఁడు. మఱియొక
త్రిశిరుడు రావణులకు ముఁదోడరియగుఁ గల్గిన
సుతులలోనివాఁడు. ఈతనిసోదరులు మేఘనా
థుడు (ఇంద్ర తమ్ము) అతికాయుడు. మహా
పార్వత్యుడు, దేవాతకుడు. నరాంతకుడు అను
వారలు.

కూపలకుడు- ఈతడు చాచార ముష్టికి
లలోపహా శ్రీకృష్ణునితో మల్లయుద్ధమొనర్చు
యాతనిచే నిహతుఁడైనవాఁడు.

కృణాయుడు- చినిశి చక్రసమీర చెత్తుఁ
డనియు బేరుకలను. ఈతఁడు చెత్తుఁడనియు,
అనురుడనియు గూడ చెప్పులుకుటచే స్పష్టము
గాఁకుడి. శ్రీకృష్ణునిచే బంపలుడెను.

దత్తాదేవి- జాభాసుర పుత్రిక. పీఠాన్ని
కల్గివునిభార్య. ప్రహ్లాదనితల్లి.

దంతభూతకుడు- వీఁడు విశ్వవిత్త సృష్టి
యనియు, హరిశ్చంద్రుని శ్రమించుకేతు విశ్వ
విత్తనిచే నిమిరించబడినవాడనియు జెప్పు
లుడిచెడి

దనువు- అయోముఖుని తండ్రి.

దండుడు- ఈతనిబాపులచే గువలయావ్య
వకు దండుమారుడని చేస వాడుకగల్గెను.

మామణుడు- తండ్రి సుమాలి. తల్లి రాక.
సోదరులు ఖర, త్రిశిరులు. వేరొక మామణుడు
జనస్థానమునకుడువాడు. విశ్రవసుకుమారుడు.

జేవాంతకుడు తల్లి రావణుడు తల్లి మంజోదరి. హనుమ తునిచే జాణుడినవాడు సరకాసురుడు తల్లి వరాహవారమున నున్న విష్ణుదేవుడు, తల్లి భూదేవి, సోదరుడు ము రాసురుడు, రాజభాగి పాక్ష్యోమిపుత్రము, వాహన ము సుప్రసాదము నడి ఎనుగు, కుమారుడు భగద త్తుడు సరకమహారాజు అయిన డి కగ్గకు కుము లు పరుణునాడి ఫలి ము, భాగ్యును డినుకీకర్తృ మనియెడి అనురాధి పానుము హరిది వాచన శత్రుశాపపు డిను నోడిది అనురావతి పురా మాత్ర మిదివాడు శ్రీకృష్ణునిదిది యా నన సాహాయ్యమున నీని ని నుం జయించగలెను తనరాతకుడు తల్లి రావణాసురు , తల్లి మంజోదరి, సోదరులు మేధువావారుడెను నింద్రశత్రు, అతిశాయు, మహాహర్షుడు, జేవాంతకుడు, తిశిరుడు అంగగనిచే జాన బడినవాడు నికూభుడు కృత్తి కుంభకర్ణుడు, తల్లిదిగ్విజయ, సోదరుడు కుంభకు హనుమ తునిచే నిహతుడై నవాడు నివారితవయి విద్రైత్యులొని వారనియు సూత కొన్నితా పులయ్యెఁబడియున్నది ప్రహ్లాదుని హాశసులు భాగతమున నివారితములు వానవులని చెప్పలు డినది వీరంద హాశోహపము, ఒకేబలుము, ఒకే ప్రతాపము కలవారి చెప్పఁబడినది వీరి సంఖ్య మున్నది కోట్లు వీరిరాజభాగి పుతరులు అన్ని యు సముద్రమున నుండెడిది అందు హిరణ్య పుతమునది ప్రధాన వగరయై యుండెడిది నివారితవయి, కాలకేయులు కలసి మెలసి యశ్విన్యమున నివసించువారల ఇ ప్రచేరితుడై యర్జునుడు వీరందరిని బహుమార్చెనట అగస్త్యుడు కాలకేయులై అనముద్ర భాగమును పీల్చివేయ నట్లనఁడందరి బూరిగ బలియార్చెనట

ప్రభునుడు సుమాలి కుమారుడు సోద రుడు కాలమేఱు (రావణుని మేనమామలు).

తొమ్మిదవై కలి (విక్రమపు భార్య) తల్లి శేకునతి యను గంధర్వస్త్రీ

ప్రలులుడు బలరాముని హనుబయి నని గోపాలహుమన వచ్చి, అతనితో నాటలాడు నట్లు నటించి అతనిచే నిహతుడై నవాడు

కల్యణుడు ఇన్ద్రుని కుమారుడు బల రామునిచే నిహతుడై నవాడు

ప్రహస్తం సుమాలి కొడుకు వీరిసుతుడు జాబుమాలి

ప్రచేతి సృష్టించి సృష్టిపలుచిన రాక్షస ప్రభువు భార్య కాలభగినియు భూదేవి, కుమారుడు విక్రమేశ్వరుడు సోదరుడు ప్రచేతి, క్రచేతి మిగులభాగ్యుకుండై కడకు సంపాద, సంగముడిది తనగానార్చెనయి, తొలుత తామసుడై యుడి రాజ్యమీలెనయి చెప్పఁ బడినది మాయ సీత సూర్యవర రాక్షస వ శపు మూపురుషుడు

హాసురుడు వృతాసురు తమ్ముడు మిగుల బలాశ్రయ శత్రుని జయించుచేత నిర్గుణకు గాక శాసనదేవి పేరుగలెను

హాతాళకేతుడు శత్రుడు మదాలసకు ఎత్తు క్రయనవాడనియు, గాలవైకి తపోభంగము గాంచివనవాడనియు చెప్పఁబడినది శత్రుని కనిష్ఠసోదరుడు తాళకేతుడు

పూతన రాక్షసస్త్రీ శ్రీకృష్ణుని బాబ్బ మున వేడలైకరిగి బాలితవేదమున శ్రీకృష్ణునకు స్తవ్య మిచ్చుటయలసించి వివేచితుడు బ్రయ త్నించి యాతని నాతనిచే జంఁబడినది

బాసురుడు శత్రు డేద కపురమును (ఇప్పుటి భాగవాద్గీతానికి నైబుదిదిగగా వచనానుమెళ్ల దూరమునకున్న చక్కగర్) తావున దివమున కొక్కవికాపుక భక్షించు చుండవాడట పండవులు లాక్షాగ్రహ

వహాగదమునండి దట్టించుకొని ఇటగీరి మూరుహుచమున నివసించుచునుగలరి భీమశేనుడు బాహునుని విమోచింపఁట పిదపనే ద్రావిది బలించునైనని చెప్పబడినది.

జటియు పేరొక బాహునుడు శ్రీశృంగుడు బృందావనమున నుండఁగల కనుని కుపున లక రూపధారియై వచ్చి శ్రీశృంగుని సొంగఁబోయి కలహించి యాతనిచే నిహతుడైనవాడు.

అటాకుడు- సుశర్మయనువాని భార్యనెత్తు కొనిపోయినవాడనియు, ఉత్తానపాచుని కుమారుడగు నుత్తముని భార్యను అతనికి మరలతెచ్చి లొచ్చినవాడనియు చెప్పబడినది.

భగదత్తుడు- సరకావరుని పుత్రుడు స్రాగ్యేరి వపురము (కామరూపదేశము) నేలనభూపతి కుమారుడు వైదాతకుడు.

భాగదత్తుడు- తండ్రి సుమాళి.

భీమణుడు- బాహునుని తమ్ముడు.

మతి రాక్షసుడు- తండ్రి, భార్యనుడు, శ్రీరామభవలల లాకముట్టడికాలమున అగ్నేయాస్త్రమునకు గురియై నిహతుడైనవాడు.

మత్తుడు- మాల్వనందుని కుమారుడు, పోదరులు విరూపాక్షుడు, వైష్ణవస్త్రి, సుప్తి ఘోషుడు అనువారలు.

మందేహానిలు - ఏడు సూర్యునిగోధులు సోమవరములందినవారు త్రికాలములందు సంద్య అర్ధయము లిమందేహానిలు నుపకొని యివ ర్హుటకని చెప్పబడినది.

మందోదరి- దితిపుత్రుడగు మమునికుమార్తె, రావణుని భార్య సోదరులు మాయాది, మంసుభి కుమార్లు ఇంద్రజిత్తు మొదలగునా రాక్షసు (రావణుడు చూడుడు) మందోదరి గంధీరాకా దముగలవని చెప్పబడినది.

మధుడు- (వైటథుడు చూడుడు) బహు సురుడు పుత్రుడు.

మయూడు- తండ్రి కశ్యపుడు, తల్లి దితి. కుమారులు మాయాది, మంసుభి కుమార్తె మందోదరి (రావణుని భార్య), ఈతడు దానవ విశ్వేశ్వరయనబడును.

మహాపార్శ్వడు- ఈపేరుగలవాడైన గాన నగుచున్నారు రావణుని పినతల్లి (పుష్పిత్క-ట) కుమారుడొకఁడును, రావణుని సుతుడొకఁడు (బుష్పభువచే నిహతుడైనవాడు) ను మహా పార్శ్వుడను పేరుగలవారలే.

మహాబలుడు- సుమాలి కుమారుడు.

మహాబదరుడు- ఈపేరుగలవాడైన గాన నగుచున్నారు రావణుని పినతల్లి పుష్పిత్క-ట కుమారుడొకఁడును, రావణుని కుమారుడొకఁడు (నిలుచిచే నిహతుడైనవాడు) ను మహాబదరులే వీరుగాక మూడవవాడు మరీమొకమహాబదరుడు గలఁడనియైన పంకయము గల్గెడిని- ఏడు శ్రీరామునిచే జంపబడినవాడట, ఈతని తలపుణక ఒక తపస్వికాలికిందగుకొని రాక గొప్ప వేదన కల్గించుచుండఁట, తత్సన్నియాశ్రమముకడనున్న కపాలమోచనమున విముక్త మయ్యెనట.

మారీయడు తండ్రి సు-చుడను యిక్షుడు, తల్లి కాటక ఈను సుశేఖుడను యిక్షుని కుమార్తె, సోదరుడు సుతాపసు, అగస్త్య మహర్షి కామములన రాక్షసులైన కుటుంబము (కాటక చూడుడు).

మాల్వనకుడు- తండ్రి సుశేఖుడు, సోదరుడు మాలి.

మాలి- తండ్రి సుశేఖుడు, సోదరుడు మాల్వనకుడు. ఈతడు దేవాసురయుద్ధమున

విష్ణువుచే నిహతుడైనవాడు, కుమారుడు పంపిరి.

మునుకు:- ఛాదముకులని అనురుకు, తుంభాకుంభలు భృత్యులు, కాశీదేవలన నిహతుడైనవాడు

మరాఠునుకు తండ్రి వరాహకారము నుండి విష్ణువు తల్లి భూదేవి, సోదరులు సరకా నురుకు (ఒకప్పుడు దీక్షపదవి వాక్యమిది నవాదు), వీరిది కామరూపదేశపురముకు ప్రాజ్ఞాన తిమ్మ, శ్రీకృష్ణునిచే నిహతుడైనవాడు, (సరకానురుకు చూడు) పుత్రులు శ్రీ వసుకు, (శ్రీకృష్ణునిచే చంపబడినవాడు)

మట్టికుండు:- శత్రువును, చామారుకును, తూటకుండును, ముప్పయ్యదముని శ్రీకృష్ణునిచే నిహతుడైనవాడు

మూకానురుకు:- శివుడు మాయాశక్తిరావే వసుకు అర్జునుకు ప్రసన్నుడగుతన, మూకా నురుకు వరాహమాయమున అర్జునుని కలతపెట్టి నట్లు చెప్పబడినవాడు

మేఘనాథుడు:- తండ్రి రావణుడు తల్లి మోదరి (రావణుడు చూడు) మేఘనాథుడైనది జూనిది, ఇంద్రుని కేంద్రమైనవాడు లంకాయుద్ధమున లక్ష్మణునిచే నిహతుడైనవాడని చెప్పబడినది

యజ్ఞకోవుడు:- తండ్రి మాల్యవంతుడు యజ్ఞఘ్నియై యజ్ఞవరాహవతార హరి యగు విష్ణుదేవునిచే నిహతుడైనవాడు

రాక:- రాక్షసశ్రీ సుమాలి కుమార్తె చిత్రవసుధార్య భరమాచారి శ్రీరస్తుల తల్లి మరియు ధాతార్యులలో నొక రాక గలకు

రాక్షసుడు:- రాక్షసుల ప్రభువు రాక్షసాని లంకాపురము ఇప్పుడు సముద్రముచే నాక

వింపలుడి:- గ్రేసుజెసిక, రిటర్నజెసిక అనుబంధ రావుల సంహారదీక్షముకుంజేరి యుద్ధింపరావు. దీనినిప్పటికి రావణుని కోటలకాపుగ నవటివారు నాపురపు రావణుని మేనమామలు ప్రభువులు కావనని తల్లి విశ్వవస్తు తల్లి సుమాలి కుమార్తెయగు శ్రీకళి భార్య మయ్యని కుమార్తె యగు మోదరి కుమార్తె మేఘనాథుడు (లేక ఇంద్రుడు), అతికాయుడు, మహా పార్శ్వంబు, దేవాంతకుడు, సరాంతకుడు, తిశిరుం ఏకాదశసోదరులు కూర్మకంఠుడు, విశ్వమండు ఏకాదశసోదరి తోరణంబు (అమి విద్యుల్లాహువుని భార్య అమిపుత్రుడు జూబు కుమారుడు) భిన్నాదర సోదరులు కుంజేరుడు, మహాదారుడు, మహాపార్శ్వంబు, భువంబు, మామంబు, శ్రీశిరుంబు సమతలంబు ఇలవిల, పుష్పత్కంబు, రాక అనువారలు తండ్రి సోదరులు అగస్త్యంబు, అగస్త్యభ్రాతృ విరామపంబు పులస్త్యవంబు మారామపంబు సుమాలి. రావణుడు బలాభ్యుదయ భూపతి గొప్ప విద్యాగ్రంథ రావణభుజగతోక్తము రచించిన కవిగ్రంథుడు హిమవత్సగమున శ్రీరామశిఖరము కడ రావణప్రదము (లేక రాక్షసతలము ఇప్పుడు రథస్థల) నేర్పరిది మోతనగా గాన్పి పరమేశ్వర మహాబలముగొని గోకర్ణక్షేత్రమున మహా బలేశ్వరశివలింగమును గోకర్ణరంధ్రమున ప్రతిష్ఠించిన మహాత్ముడు ఇత సత్కవీంబు లంకాయుద్ధమున శ్రీరామునిచే నిహతుడైనవాడు శత్రుని విదవ నీరసితమృదు విశ్వమంబు లంకా రాజ్యమున కధిపతియయ్యెను.

లతానురుకు:- తండ్రి మధువు, శ్రీరాముని సోదరుడగు శత్రుఘ్నునిచే నిహతుడైనవాడు. శత్రువు చాల క్రూరుడని చెప్పబడినది.

వజ్రహస్తం- కుంభకర్ణుని భార్య

వజ్రదంష్ట్రుడు- రావణుని భటుడు లంకా
వజ్రులము ముట్టడింపవలకు అంగదునిచే దక్షిణ
వాన్రమును నివారించినవాడు.

వజ్రనాథుడు- కుమార్తె ప్రభావతి (ప్రవృత్తి
ముని భార్య), సోదరుడు సునాథుడు.

వజ్రదంతుడు- భగదత్తుని కుమారుడు

వజ్రముష్టి- రంధ్ర మూల్యవంతుడు సోద
రులు విమాపాక్షుడు, మత్తయ్య.

వత్సరుడు- కృష్ణుని భటుడు శత్రుడు కోడ
లూదయోధమున వచ్చి శ్రీకృష్ణుడు గోవులను
మేపుతరి కత్తులను బాధించి, శ్రీకృష్ణునిచే
నివారించినట్లు చెప్పబడినది

విలకుడు- సుమాలి పుత్రుడు.

వివృత్తేశ్వరుడు- తృడి పోలి తల్లి భయ.

వివృత్తహస్తీడు- రావణ భటుడు మాయ
కాడు. సీతాదేవి లాకయందు నిర్బంధమునకుండు
తరి, శీరామలక్ష్మణుల తలలవర మాయతలలను
కల్పించి యా సీతాజూపి వెలిపించినవాడు.

మళేయిక వివృత్తహస్తీడు శూర్పుణు భర్త
రావణుని భావమయి (శూర్పుణు చూడుడు)
శత్రుడు కాలకేయుల సతినాడు. కుమారుడు
బంబుకుమారుడు.

వివృత్తహస్తీడు- కుమారుని అనుచరుడు. కం
కుండను పట్టి బంపి, కందరుడను పట్టిచే
నివారించినవాడు.

విభీషణుడు తృడి విశ్వమను తల్లి
తృడి భార్య సహమేడు. కుమార్తె త్రిజట.
లంకాయధ్యక్షుడు శ్రీరామము. మవలించి
రావణునితో కలహించినవాడు. రావణుని పితవ
లంకారాజ్యాధిపతి యైనవాడు. శత్రుడు చిరం
జీవి. (రావణాసురుడు చూడుడు)

విరాళుడు- శత్రుడు శ్రీలింగ తుంటు
డను గంధర్వ: దేవియు, కుమారేశ్వరుడు
రాక్షసుడై దండకారణ్యమున శ్రీరామసువిష్టి
పోలి యాతనిచే నివారించబడినది, దానితో
కావవిముక్తి గల్గెనదియు చెప్పబడినది.

విమాపాక్షుడు- ఈ పేరుగలవారు అనురు
లలో నొకడును, దానవులలో నొకడును గాన
నగుచున్నారు అనురుడు- తృడి మూల్యవం
తుడు సోదరులు మత్తయ్య, వజ్రముష్టి
సుప్రహస్తరులు అనునారు. దానవుడగు మలీయేజ
విమాపాక్షుడు- కశ్యపదనువుల సుతుడు

వ్యోముడు కింసుకి భృత్యుడు. శత్రుడు
శ్రీకృష్ణునిచే ప్రేషణలయందు నివారించిన
వాడు.

వృశాసురుడు- తృడి భృష్ట

శకటాసురుడు- కంసుని భటుడు ప్రేషణ
యందు శ్రీకృష్ణుని (శిశువుగా నుండుతరి) పాద
తాడనము వికలాంగుడై మడిసెను

శ్రవణుడు తృడి మురాసురుడు శ్రీకృష్ణు
నిచే నివారించబడినది

శార్దూలుడు- రావణ భటుడు

శూభరుడు శూభ నిమిత్తంబు గాని వాడు.
(నిమిత్తంబు చూడుడు)

శూర్పుకుడు వీనిజువులచేత మన్యకుడు
శూర్పుకారాధిని చేరయ్యెను.

శూర్పుణు- రావణ సోదరి, వివృత్తహస్తీని
భార్య, కుమారుడు బంబుకుమారుడు (రావ
ణుడు చూడుడు)

సూపాలి- రంధ్రమాలి, సోదరుడు సూరుడు.
ఈతని సోదరులిరువురు విభీషణునిచేత మంత్రిలు.

సూర్యుడి- రంధ్ర సుమాలి
సుశీల- మూల్యవంతులంద్రి రంధ్ర వివృత్తి
శ్రీశుడు, భార్య శేవతి

సుహృదుడు- తల్లి నాభిని కనివ్వ సోదరుడు.
 సుప్రస్థుడు తండ్రి మూల్యవంతుడు సోద
 రులు మత్తుడు, విహారాక్షుడు, వజ్ర ముష్టి
 అనువారులు.

సుహృద్విడు- తండ్రి సుమాలి

సుహృదుడు- తండ్రి సుందుడు తల్లి తాటక,
 సోదరుడు మారీచుడు. శ్రీరామునిచే విశ్వా
 విశ్రాంతి యాగకాలమున నివాసించువ్యక్తుడు
 (మారీచుడు చూచుడు)

సుమాలి- తండ్రి సుకీతుడు, సోదరుడు
 మూల్యవంతుడు, రావణుని మాతామహుడు,
 కుమారులు ప్రసూనుడు, కాలశేను, కుమారై
 శైవ్య (విశ్రాంత భార్య), భార్య శేతుమతి
 యను గంధర్వశ్రీ.

హరుడు- తండ్రి మాలి, సోదరుడు సు
 చారి ఈ యిరువురిని విభిన్నుని కడ మంత్రియగు
 నుండిరట.

హిడి రామరడు- సాంధవ ద్వితీయుడగు
 భీమశేనుని భావనలది సోదరి హిడిలి (ఈమె
 భీమశేనుని భార్య ఈమెనుతండ్రి భుటోత్కచు
 డు, భారత యుద్ధమున మడిసినవాడు) భీముడే
 వీని జంపెను.

హిడిలి సోదరుడు హిడిరామరడు,
 భీమశేనుడు భర్త, కుమారుడు భుటో
 త్కచుడు.

హేలి- స్పృహగ్ని యందు పుడువలదివ
 రాక్షస భూపతి, భార్య కాలభగ్నియగు భయో
 దేవి సోదరుడు ప్రహేలి, కుమారుడు విద్య
 త్కేతుడు, ఈతడు మూల్యవంతుడు మొదలగు
 రాక్షస మంత్రములకు మూలపురుషుడు.

అశగ్ధరము (గునుమరోగము) —

అంగ్ల Leucorrhoea. దీనికి గునుమరోగ

మనుటయుంగలదు ఇది శ్రీలకుంగల్లు జబ్బు.
 ఇది నాల్గువిధములు మర్మావస్థములగుచా
 నలపు, తెలపు, కనుపు, ఎరపురంగుల ద్రివ
 ములు సైమించుచుండెడి జబ్బు ఈ ద్రివము
 జగటగ మర్మాసన గల్గియుండును

అశ్వే హిడిలికాన్యాయము —

చము రంతులు కాలిపోయిన దీపపుకాచియనియర్థము
 త్వరలో చోతుడు గానప్పుచు విశ్వాభూ
 నును (నిరసరగా) చెప్పటకు ఈవ్యాసుడును
 వాడుకరు

అహమద్దగర్ —

ఇనుకొంటియొకన్న పట్టణము తల్లా ముఖ్య
 పట్టణము ఇదలీకి గణింపబడునమును నన్న
 నగర్ గ్రామమునగు దుర్గము గుజరాత్ దేశ
 హేలికరి మహావ్యుద్ధియుని నిర్మించి ఇది
 కొంతకాలము వారికి రాజధానిగ నుండ నుండె
 నట, అహమద్దబాదామహతః బహువాన్లు మైగ్
 మారమోగున్న హాపీవెలి Happy Valley
 యనంబడు కొండలో వేసవియగు చాలచల్లగను
 మహోహరముగను నుట సమశీతోష్ణ ప్రదేశ
 మనంబరగి పెక్కుందితు వేసవికాలపు నివాసమై
 యున్నది

అహమద్దగరంజిల్లా —

ద్వగరుపురము ప్రధానస్థానము. (హులై రాజ
 థాని చూచుడు)

అహమదాబాదుజిల్లా —

బొంబాయి రాజధానిరాజ్యము చూచుండు ప్రధాన
 పురము సుబర్బరీ నదీతీరమందున్న అహమద్దబా
 దామపురము.

అహమద్దబాదుపురము —

గుజరాత్ దేశమున మహావ్యుద్ధియులకాలమున ముఖ్య
 పట్టణమైయుంటు, ఇది హేలికులు మొదలగు
 పెక్కు మహావ్యుద్ధియు కట్టవడులు కలవు.

పట్టణమున నూలుబట్టల నేతపరిక్రమ ఎక్కువగా గలదు. పట్టుపనియు కొంతవరకు బాగుగనే యున్నది. అలకాబద్ధం ఇట విస్తారముగ కేసులు చూచును. కాన అహమ్మదాబాదు పురము నూలు, పట్టు, బలకాయ వారము లాధారముగ వ్రేలాడుచున్నదని సామెత కలదు. చూచుచు జలాయం దివ్యకు ముఖ్యపట్టణమై యున్నది. అనేక స్వాతంత్ర్యోద్యమ పట్టణము. సుబర్బూరీనదీ తీరము ఇంచుకదూరమున అనదీతీరముననే సుబర్బూరీ యాశ్రమము కలదు.

అహమ్మతి — పూరువంశస్థుడగు శ్రీయ్యుడు తృక్తిపేరు సమ్యాది. తల్లి భావమతి. ఈమె చేతిదేశపు నరపతియగు కార్తవీర్యార్జునుని చెల్లెలు అని చెప్పబడినది.

అహర్వక్షత్రియులు — శిశుడియొక్క త్రియులు చూచుచు.

అహల్య — శాస్త్రీ మద్దలకు భర్త గారమి, సోదరుడు దివోదాసుడు. అత్రి, చంద్ర, పూరు సంతతిని జగ్గింది, గ్రాహ్యుని యైత శ్రీయవంత ఈమె భర్తవలన కలిగినది. శ్రీరాముని పాదము సోకుటవలన శిలయై నడియూడిన చూచుచును వదలి కావడిముక్తి నందినది.

అహల్యనిర్మాణ శ్వలము (అహల్యనిర్మాణ) — ఇచ్చన దీనిని “అహల్యనిర్మాణము”గా పిలిచి యున్నారు. దర్శనగజ్జల యందు, బెంగాల్ నార్త్ వెస్టర్న్ రైలువే (B N W R) కాంటింటెనర్ రైలువే స్టేషను నుండి ఒక మైలు దూరము. శ్రీరామనగరిని ఇట గొప్ప పన్నవ యాత్ర, ఉత్సవము జరుగును. ఈ అహల్య గారమమిచ్చి భార్య.

అహల్యకావని మోచన స్థానము — (హస్తాన) శబ్దంతి. వై. రై. బార్దో స్టేషను

నుండి, పదిమైళ్ల దూరమునగల హస్తాన అను పేరున బరగుచున్న తాత్ర. ఇట గారమకావమున రాయిమై పడియున్న అహల్య, శ్రీరాముని పాదము పోలి, కావనిముక్తి నంది తిరుగ న్నవ్వహమనునాదిన తావని చెప్పబడినది.

అహంసావరమోధర్మ — ఇది సంస్కృతభాషయందలి లోకా అహంసకన్య ఎక్కువధర్మములేదని భావము.

అహి — అత్రి, చంద్ర, యావత్ శ్రీయ్యుడు తండ్రి పుణ్యవంతుడు కుమారుడు ఉళంకు.

అహికుండల న్యాయము — పాము చుట్టచుట్టకొని పడగపై తెత్తుకొని కూర్చుండును. ఇందు పామువేలు చుట్టవేలుగఁ జెప్పబడినందు, పరమార్థమున రెండును ఒకటియైయెత్లు నిజమున నొకటియైయెయింపింపిని రెండుగా చెప్పవలసినప్పుడును దీనినియమున వాడుచున్నారు.

అహిశత్రువురము (అహికోట) — ఉత్తరపంచాలదేశమునకు రాజధానిగ నుండెను. దీనినే శత్రువలయని మహాభారతము అదిభర్తయున నొక అభ్యాయమున వివరింపబడినది. కాననముల నిది అభిభర్తయని చెప్పబడినది. అహిశత్రువున కాదికోటయనియు పేరుండెనట (ఉత్తరపంచాలము చూచుచు).

అహినకులన్యాయము — పామునకు ముంగిసకు నెడతెగని జాతివైరము. విరోధమున కీన్యాయము వర్తింతును.

అహినిర్మయినీ న్యాయము — పాము కుటుంబముని యర్థము. ఇది వైసన్యాయము. పాము కుటుంబమునకు విడుచువరకు తన శరీరమే తానే యునుకొనును. విడిచిపెట్టిన అది మరని గ్రహించునని భావము.

అపారాధము — భాద్రపద బహుళ నవమి

అపారాధము — ఆష్ట వసువులలో నొకడు. (ఆష్టవసువులు చూడఁడు). కుమారుని పేరు జ్యోతి విష్ణుపురాణమున అహని వసువుగ చేర్చినక అపుణ్యది చెప్పియున్నారు అపుని ప్రబుడఁడు శ్రీ ముఁదు శాంతి, నిని యని నలవ్వరు పుత్రులుండినటులఁ జెప్పబడినది.

అపారాధయక గోత్రము — నివృత్తము చూడఁడు

అపారాధ క్షేత్రములు — భిక్షు దియా క్షేత్రములు చూడఁడు

అపారాధియా ఉత్సవము — అపారాధియా అనగా రాజపుత్రుల భావలో వసుత కాపు వేటమని యర్థము ఇచ్చుది వసుత వందమియైన వివేక ఫాల్గుణమాసములో జనుపుట రాజపుత్రుల యాచారము. ఈ యుత్సవము నకు ముగ్ధాకోశన రాజావార తమ దివానుము నందలి రాజపుత్ర యువకుల కందరికిని వేటలో పాల్గొను వారి వారి పరివారమునకును మృగ యాదిహస్తముల అకుండచ్చ దుస్తుల నిత్తురు ఆ యుత్సవమునాఁడు వారందరును అకుండచ్చు దుస్తులనే ధరించవలయు ను నియమము గాకను కష్టించుట అభవించుచు వేటాడుటకు పురోహితునిచే నేర్పాటుచేయఁబడిన శుభమునాఁడ్రమున రసపుత్ర రాజకుమారులు రాజావారతో బయలుదేరుదురు అందుచేతనే అపారాధియాకు ఆదేశపురామలో 'ముహూర్తకాసికా' అని మరి యొకపేరు. ఆ దినమునందలి వేటయొక్క ఫలాఫలములునుబట్టియే రాజాపుత్ర సంవత్సరములో తమ జీవనశుభములు నిర్ణయింపఁబడు నని వారి నమ్మకము అందుచేత ప్రతి రాజపుత్రకుమారుడను ఈ వేటమందు జాము

గాంచవలయునను సామ్రాజ్యోత్సాహముతో అభివృద్ధులగు రాజులు శిరిసిగొని పుట్టుటకు వేటకుక్కలను వాని కిక్కడల వెలిగి ముగ్ధాకోశ దెల్పుటకు గూఢచారులకు మూడు గానీ యేర్పాటుచేసిగొని జాభముగా బయలుదేరుదురు రాజావారతోడను వాగుపుత్రులతోడను తక్కిన పర్యాయ దళులు బయలుదేరుచు పతి రాజకుమారులను వేటపై పక్షముగా తరిగిచేయఁబడిన అపారాధి ములపై వారాపాతురు ఆ వేటలో నొకరి నొకరి క్రిందిపడవలయునను ఉత్సాహ ముగా నుండిన ఆరావోపవృత్తపాతకారణపు లోయలలో అభవించుట విశేషముగా నుడుటచే పుదిని సుధి చుటకు విశేష యత్నము నొక్కరే పగులున్న నాయకు పుట్టి ఒకచోఁ జేరువులు అభివృద్ధులను దుష్కట కారంభింతురు ఆ దుష్కట విఘ్ని చేర్చుతోఁ జేయవలసియుండును మొదల యాధనాయకునివలె నొక యెనుము చుట్టి వచ్చును దీనినే యొంటరి యంగుర దీనిని పాడుచుట మిగుల కష్టము ఆపాద మస్తకము మిగుల కడఁబ్బి పెడలుపిడుగని శరీరముగలిగి నితరములగు బలిష్ఠదృష్టులు మొదత రోమములు గగనోన్నకున నొక్కచరి యుట్టెక్కిమాదిన దానుత దైర్యవంతుడైనను భయక్రాతుఁడు కావలినదే

ఒక యొంట కంటఁడిగి పెంటనే వేట యారంభమునను ప్రతియొక్కవంతుకు కుమార్తెమును అడలింది బుద్ధియును పట్టిన రాయన, రత్నన, గట్టనక, పెట్టనక అందరిచేయన మార్గమును వివేకక వెనాడఁ దొడగఁడు. ఈ యపారాధా వేటకునకములో నొందారు మొదవలయునను పిరావోము విశేషముగా నుండుటచే తరుణా ప్రమాదములు సంభవించు

చుండిను ఒకప్పుడు చందావకు రాజకుమారుడు పాదాత్ అనువాని కుడికాలు సమూలముగా విరిగిపోయెనది చిత్తుచరాణావారి సన్నిహిత్యమును సుహృద్భావమును రేచువకుమారుని గుండెలో దగ్గరనున్న రాజకుమారుని బల్లెము పెన్ను మొవ్వ గుచ్చుకొనిపోయినది.

ఈ పేటకు రాజకుమారులు తమ కందా సిల్బుంచుటతోలగుడ బతులుదేలుట యాచారము బగులుదేరి అనువకు నొకసభమునగు సహివాచయంగా తమ కందాని ఒకటే కందా తయారుచేయించి కాము పొడిచిన మదిమం సమయో నందరు విచారకొనుటకు

రసపుర నీరులు కాము మహావదలలో నున్నను, మహాయుద్ధములవధ్యమున ముగిసేటచున్నను, శ్రీగ రీదేవి కర్పించుటకు వరాహమందితము చేయు ఈ మృగసూరిహాలో త్వము అహియో అపరిచుటమార్గము మాయ అనునో చిత్తును శిశోదియోవంశము వారి కియ్యత్వమున ముగియు పట్టుచు చిత్తును ముగియుడగు లాలాజ తనకుమార్తెకు వివాహము కలపెట్టెను ఇంతలో పొంగుమాసమున అహియో దగ్గరకు వచ్చెను. లాలాజ తుకరాయి అరణ్యములో పడినట్లుకుతోడెనుగై త్రిగ ముగియవని సమాచారము తెలిసి పెండ్లివారి నెదిరించెను. అప్పుడు లాలాజ అహియోలో జయముగూచి వెంటనే వచ్చి యుద్ధమునగు కత్తెసంహారము చేసి వివాహము నిరాంకుముగా నిరసించెను

అహిబలుడులేక అహిబలు పతి — ఈతడు నన్నయభట్టయ సూర్యులకు (అంధ్రవ్యాకరణము) వ్యాఖ్య రచించిన ముడితడు. అది అహిబలు ముడితయనునది కవిగోపామూరుని ప్రసిద్ధియొప్పుది.

అహిబలము — అంధ్ర దేశమున, కన్నులు ముడలమునందలి శివేలు కాలాకాలాని యొక స్థితిహామీత్రము, ఈవృత్తమునకు గరుడార్పణము చేయ. ఇందు కొండప్రారంభము ను దొక గుహయు, కొండకు సగమియైన నొక గుహయు, కొండ ప్రభాగమున నొక గుహయుగల్గి మూడిటను స్థితిహామీత్రము విగ్రహములే కలవు. వీనినంటి దేవాలయముల కట్టడములు నిర్మింపబడినవి ఈ దేవస్థానమును శంకరభగవత్పాదులు దర్శించుటకు శంకరవిజయమునకు, మధ్యరామస్వామి దర్శించుటకు మధ్యవర్తిత్వమునను, చైతన్యస్వామి దర్శించినను చైతన్య చరితామృతమునను చెప్పబడినది. ఏటల పూర్ణిమావీర్ణిగో గొప్ప యుత్సవము జరుగుచుండెడిది

అహింసావంశస్థనకులు — శ్రీ వె. వదనూచన శకార్థి ప్రారంభ కాలమున తూర్పుమండి కామరూప దేశము (అహింస) ఇందు శివనధి చెప్పబడినది (కామరూప దేశము మూడుడు) వీరు సరకానునది సంతతివారేనని కొందఱు పోల్చుచున్నారని అట్లేయెనతో కామరూప దేశమేనని సరకానునది సంతతివారేనని సుతుడు భగదత్తుడు కూడ అహింసావంశకాల కావలసియుండును. వీరు దానవులు అను సరకానునతోకప్పుడు దేవతలం జయించి ఇంద్రుని పదవి నందినవాడని చెప్పబడినది

అహిమాన్ — జగద్గుప్తు జగద్గురు జాతిర సారణిక మూర్ఖయాన్నా మతధర్మమున కిడు, దోషము, దుర్మార్గము మొదలగు నవి మూర్ఖమిందిన యావము లే వృత్తిర్యమునకు అహిమాన్లు చేయ. ఈవది గుచ్చి ఉదాహరణ జూపించి ప్రచారము దూరముగ జాగ్రతగానే యుండునని అమర్తగ్రంథమున అహిమాన్లు

హిస్సరింగుడి యున్నది అహిమానుడు వందనీయుడు పూజనీయుడుకాదు. (అర్హుడై చూడడు).

అభియరామరాజు — చంద్రవశ క్రియయును శ్రీకృష్ణాయ సార్వభౌముని యల్లుడు ఈయన సోదరుడగు తిరుమలరాజు వసుచక్ర కృతిగరి. రామరాజు తిరుగు వెల్లి ద్రుకలను అందు లక్ష్మమ్మ సుతుడు అహలీబలసర్పరాజు, సరస భూపాలమును కృతినందినవాడు. రెండవ సోదరి ఓలమ్మ ఈసె సుతుడు గొమ్మారి సర్పరాజు, రామాభ్యుదయమును కృతినందినవాడు. (అట్టిటి బుక్కరాజు వరక వృక్షము చూడడు).

అశివకీర్తన వేణు రంభాదినాథ
కాలే ఫలముద్భవతీ తిన్దాయము — తున్నెదలు, రోకలిబుడలు, ఎండ్యకీరలు, వెనురుపాదలు, అనటిచెట్లు సశించుకాలమునకీ సంతానము గనునది అనగా, ఇది సంతానము గనుటతోడనే చచ్చును. వెనురు కాదిన అనతి కాలమునకీ ఎండిపోయి మృతినందును. అనటి చెట్టు కాది (గల వేడి) వండుటతో మరణించునని భావము. వివాహాల ఫలప్రదనీతి చెల్లుట కిన్దాయములు వాడుమందును.

అక్షతృతీయ — నైశామిద్ధ తృతీయ, అంధ దోషపు ప్రాగ్భాగమున గల సింహచల క్షేత్రమున స్థలించేప్రథమ కనుదినము పూయు తుండిన చందమునకు కడిగి తీసివైచి, అభిషేకాదులావృతి తిరుగు చందసపుత్రుల ప్రారంభించెదరు. (గంధంతమావాస్య చూడడు) ఈ దినమున రాత్రి ప్రథమయామమున పునర్వసు నక్షత్రము సుధిమించునని మరెకామునందులొ యితరులు. (చుడుగలు, పర్వతిభంగులు, వ్రతదినములు చూడడు).

అక్షపాదగౌతముడు — ఈ మహా

విద్వాంసుడు పరార్థ తత్వజ్ఞునమును చెల్లు న్యాయశాస్త్రము రచించెను. గౌతము డని ఈతని పేరు. ఈయన, అక్షపాదుడని పేరు ప్రసిద్ధిగల్గియుట నిజమేరియేలదున్న వాడు. ఇది గొప్ప తర్కశాస్త్రగ్రంథము. అందు పాదు మరుపొలుడిన యీతరుమకమునకు అక్షపాదమతమని వాసుకేతెను (అక్షపాదమతము చూడడు).

అక్షపాదమతము (నైయామిక్ శాస్త్ర మతము) — న్యాయశాస్త్రమునకు గగ్గ గౌతమ మహర్షి ఈతని పాదమునకు దొక కచ్చుంచుటతోటి, అక్షపాదుడని పేరు కలదని చెప్పబడినది. ఈ గౌతముడు త్రేతాయుగము నందుండినవాడట ఈయనమునకు కాగాద మతము లేక నైకేషికమతముతో భేలికలను. ఈయనమున పరమేశ్వరుడు వేదములకు కర్త జ్ఞానమయుడు (జ్ఞానమును సృష్టిసద్ధముగ గల్గిన వాడు) అత్యలకువలె నీకేయనకు పరార్థము లతో మరెన్నుయోగము కల్గి జ్ఞానోదయము కాన్కెరలేను. పూర్వపాపముల కర్మఫలముల వాత్సల్య కొనగట మొదలగునాగల సర్వకార్యములు విధిపించు సద్ధికారి అనగా నీకేయనడు సర్వవిర్యావళు డని భావము. అద్వితీయుడ డనియు, జగత్కర్తయనియు, శాశ్వతుడనియును గూడ తలంపబడినది. దీనియందు జగత్తు పర మూలుప్రలయేగల్గించబడినది. ఇది పుష్పిణి, జలము, అగ్ని, వాయువులను వాన్య భూతములయొక్క పర మూలుప్రలు మార్పు తెందునది సశించునది కావు గాన, స్థిరములనియు, శాశ్వతములుగ వర్తెయించునవి గాన సత్యములనియు, అవి వేతేన్వెలు దోరు ములనందును, వేతేన్వెలు వేదలం బరగుచుండు గాన, అట్టి వాడుహుతముల అభ్యయందు సశించునవి గాన మిశ్రయనియు చెప్పబడినది. ఇంక నైదవభూతముగ ఆకాశము, పరమూలుప్రలయే

రచించబడినది కాదనియు, నశించిన ఎవ్వరు నొకటిని వ్రాసి యుండుననియునుగాన, మిథ్య కానదనియు (సత్యమే ననియు), తెప్పబడినది బగ్గు 44 వందభూతాత్మకమనియు, వస్తువు సత్యముగను నానుచుపర్యే మిథ్యగను చెప్పబడినది.

ఈమతమునం దాత్మ లనేమియు అవి శరీర శరీరీద్రియములను పేజుగనుండునవి అత్మలు పునర్జన్మములు గల్గి ఒక శరీరమును వీడి వేరొక శరీరమునకు పోవుటగా జన్మము నిర్వచించబడినది అన్నిటిని, తామొప్పున కర్మల ననుసరించి ఫలము లనుభవించుచుండుట చెప్పబడినది. పుణ్యకార్యాచరణము అత్మకు సుఖదాయకమనియు, ఉనికియొక్క అంతము బాధానవారణమనియు తెప్పబడినది మనయు బదాకర్తవ్యజ్ఞానమును బడపి, ఓదాక తత్విమునంగు చుంపుట యోగము ప్రియతమమునగును తన్ను తాచెరిసికొనుటవలన నాత్మకు సుఖము గల్గుననియు, ఓదాకతత్త్విజ్ఞానమున మనస్సుయోగము కల్గు కలన జనించి జ్ఞానమున, సామానుమలె అన్యచైతన్యరహిత నిశ్చలజ్ఞాన స్థితిమనునందును అవస్థయే, ఈమతమున మోక్షము ఈస్వరూపు వదాకర్తవ్యజ్ఞానము నెఱుంగగల్గు వాంఛ కల్గించుటకు ప్రేరేపకంబనియు కల్గినదివస్తువస్సుయోగ కారకుంబనియు, పిదపగల్గు నిశ్చలత్విమునకు తత్ఫలితముగ నగు మోక్షమునకు ఈ సర్వకార్యములకు నిర్వాహకుం బనియు చెప్పబడినది వ్యాయశాస్త్రమతమునకు గౌరముడు రచించిన వ్యాయభాష్యము ప్రధానగ్రంథము ఇందై దధ్యాయములకులభ్యపిదప ఉపయోగాద్యాయకమగు కుసుమారణియు, మత్తగ్రంథములు. ఈ మతమునపదాకర్తవ్యజ్ఞానమును వివరించియెఱుంగవచ్చు ప్రమాణములును, మండ్రెందు ప్రమేయములును, ఐదుపదాకర్తములును వివరింపబడినవి.

ప్రమాణములు ౪- ౧ ప్రత్యక్షప్రమాణము, ౨ అనుమానప్రమాణము, ౩ ఉపమానప్రమాణము, ౪ కల్పప్రమాణము. ప్రమేయములు ౧౨- ౧ అత్మ, ౨ శరీరము, ౩ శరీరీద్రియములు, ౪ అర్థము, ౫ బుద్ధి, ౬ మనస్సు, ౭ ప్రవృత్తి, ౮ దోషము, ౯. ప్రేత్యము (ప్రాణము శరీరమును విడదొడిగిన సంభవించి ప్రియతత్త్వము), ౧౦ భావము, ౧౧ ఫలకృతములు, ౧౨ అవస్థము. ఈ సూత్రమును ప్రమేయబుద్ధికి ప్రమాణ మత్యవసరముగ విధింపబడినది అనగా ప్రమాణబుద్ధి స్పష్టముగ లేకున్న ప్రమేయబుద్ధి అంగీకరింపబడరాదని భావము.

ఈశాస్త్రమున వాదపక్ష, ప్రతివాదపక్షముల చర్చ జగత్తుకుం గదయన సంక్షిప్త కథలిద్దము. తత్త్విద్దయేమే ఫలముగాగల్గిన కథన వాదకథయనియు, ఉభయపక్షములకు సాధ్యమైన కథ జల్పకథ యనియు, స్వప్రకృతవన లేక ఉపకల్పకథగలుచుండుటల వాదించు కథ విరూపకథ యనియు తెప్పబడినది రాగదేవము లీమతమున దోషములుగ తెప్పబడినవి ఇది మోక్షప్రతిబంధకములు అనాత్మ యగు శరీరమునగును అత్మ యను భ్రమ (బుద్ధి) కల్గుట రాగ మనంబమను దీనికి మిథ్యాజ్ఞానమనియు లేదు కలను ప్రతిసూయలగువాని యందు జనించిన నిరభిలాష మొదలగు భావనలకు ద్వేషమని చేతు ఇంకను ఇందు వివరింపబడిన ప్రవృత్తివిధము సాధకార్యములందు వ్యాపించినది సాధకప్రవృత్తి యనియు సత్కార్యములందు వ్యాపించినది పుణ్యప్రవృత్తి యనియు, ఇది ఉచ్చనీచజన్మ లాభగుననియు తెప్పబడినది.

నై యాయితమతమున వాదసాకర్త్యమునకు పోషకపదాకర్తములును, తత్త్విజ్ఞాన విచారణకు వందపదాకర్తములును అంగీకరింపబడినవి.

వాచకపదార్థములు ౧౨ - ౧ ప్రమాణము
ఇది సాధనమునకుండును అయినను మేలు
కానిదియయ్యె యదృష్టమును గల్గించునదిగ
నిర్వచించబడినది (ప్రమాణములు నాలుగు
చూడుడు), ౨ ప్రమేయము - (ప్రమేయనిర్దిష్ఠ
ప్రమాణముల మత్స్యవర్ణమునఁ జెప్పబడినది)
(ప్రమేయములు మండ్రైగురు చూడుడు) ౩ సూత్ర
యము, ౪ ప్రయోజనము, ౫ దృష్టాంతము,
౬ సిద్ధాంతము, ౭ అవశ్యము, ౮ తర్కము,
౯ నిర్ణయము, ౧౦ వాదము, ౧౧ జల్పము,
౧౨ విరతం, ౧౩ సేత్యుత్పాదము,
౧౪ ఫలము, ౧౫ బాధి, ౧౬ నిర్వహణము
అనునవి ఇంక మిగిలిన తత్త్వవిచారణకు
వివరింపబడిన పంచపదార్థములకు గూర్చి విచా
రితము అక్షరపాద్యుని నైయోయికశాస్త్రమున
నిదియే కథముఖ్యములు, ప్రధానములు నీని
గూర్చి వివరించుచో ఒగ్గదూకురై యుండు
టత్త్వవర్ణము ఇది మొదలు ద్రవ్యపదార్థము
లనియు, గుణపదార్థములనియు ద్వివిధములుగఁ
జెప్పబడినవి అందు ద్రవ్య పదార్థములు
నొమ్మి. అవి నవద్రవ్యములని చెప్పబడినవి.
౧ పృథ్వీ, ౨ జలము, ౩ వాయువు,
౪ అగ్ని ఈ నాల్గుభూతములు పరమాణువుల
రూపిణి చెప్పబడినవి ఉరమాణువులు
పీఠములు, నాళముచెదనది గాన సత్యము
అని చెప్పబడినది ౫ ఆకాశము- ఇందు
పరమాణువులు లేవు. నాళముచెదనది (మిథ్య)
కాదు ఇదియు సత్యమని చెప్పబడినది
ఇది మొదలు పంచ భూతము లనబడునవి
౬ కాలము- ఇది మార్పు చెందునది కాదు
పరిచయపడియుండుగాదు కాన నిత్యము సత్యము
మని చెప్పబడినది ౭ దిక్కులు- దిక్కులు
౧. తూర్పు, ౨ ఆగ్నేయము, ౩ దక్షిణము,

౪ నైఋతి, ౫ పశ్చిమ, ౬ వాయువ్యము,
౭ ఉత్తరము, ౮ ఈశాన్యము, ౯ ఉత్తర
దిక్కు, ౧౦ అగ్నేదిశ (క్రిందిదిక్కు) ఇంకను
కొందరవాతర దిశగూడ వేర్వేని యున్నాయు
కాని ఇది లెక్కించబడలేదు దిక్కులు సత్యములే
౮ ఆత్మ- ఇది అనేకములు. ఒకటితో నొకటి
సంబంధము లేక వేరేవేరుగ వేరేవేరు కరెరము
లామంతునది ఇవి నిత్యములు, సత్యములు.
౯ మనస్సు- ఇది నిత్యము, సత్యము అని చెప్పఁ
బడినది ఇది నవద్రవ్యములు లేక ద్రవ్య
పదార్థములు

౨ గూఢపదార్థము- ఇది ఇరువది నాల్గు
భేదములు కలది ౧ మామము (మైగద్వింతు
ఆకారము), ౨ రసము (రుద్ర), ౩ గంధము
(వాసన), ౪ స్పృశ్యము (తాకుట), ౫ సూక్ష్మ
(లెక్కించుటకు), ౬ పరిమాణము, ౭ వృధ
క్రమము (వేటుగనుండునీటి), ౮ సాయోగము
(కలయుక, కలిసియుండు లేక కుడిదియుండు నీటి),
౯ విభాగము (వేరుగుట, వేటుగనగుట),
౧౦ పురత్యము (అన్యపదార్థముగనుండునీటి),
౧౧ అపరత్యము (స్వపదార్థముగనుండునీటి),
౧౨ గురుత్యము (బరువుగలేక భారముగనుండు
నీటి), ౧౩. ద్రవత్యము (చురుచుగను, ద్రవించు
నుండునీటి), ౧౪ స్పృశ్యము (మైతి ఒకటితో
నొకటి విరోధించని నీటి), ౧౫ కల్పము (ధ్వని),
౧౬ బుద్ధి, ౧౭ సుఖము, ౧౮ దుఃఖము,
౧౯ ఇచ్ఛ (కోరిక)- ౨౦ దేవము (ప్రతి
కూటులగు వానియందు గల నిధిలాక్ష),
౨౧ ప్రయత్నము, ౨౨ ధర్మము (పద్ధతి
లోయిడునది), ౨౩ ఆధర్మము (పద్ధతి లోయడక
చాలుట), ౨౪. సామ్యము మూర్ఖవాసన
లేక స్పృశి (జ్ఞానమునకు) || సాధనముగు దాని||
సంస్కారమని లేదు

3. కర్మపదార్థము - ఇది ద్వైవిధ్యములు.
 ౧ ఉత్తేజము (ఎత్తుల లేక పైకి ఎగురుట),
 ౨ అవత్తేజము (కుదుల లేక క్రిందిదియుట లేక క్షద్రోయుట), 3 అకూచము - చూచుట లేక హగుట లేక మునుచుకొనుట), ౪ ప్రసారము (వ్యాపించుట లేక చాచుట లేక పాగుట), ౫ గమనము (నడచుట లేక బరగుట లేక బోవుట)

౪ సామాన్య పదార్థము - ద్వివిధము
 ౧. ఓరసామాన్యము - (చేయుట, చూచుట, తినుట మొదలగువిధము) ౨ అపరసామాన్యము - (గోరికము, ఘటార్థము, వృక్షార్థము మొదలగువిధము)

౬ సమవాయపదార్థము ఇది ఒకే విధపున చెప్పబడినను కొందరు ద్వైవిధ్యము లని యున్నారు సమవాయమున నిర్వహణంధమున నిర్వహణము "ఘటము తెల్లగా నున్నది" దను లో ఘటమునుండి తెల్లదనము వెలువడెను అని అది నిర్వహణంధమున ఎరుగనది. ౧ అవయవ అవయవాలకు గల నిర్వహణంధము. ౨ జాతి-వ్యక్తులకు గల నిర్వహణంధము 3 గూఢ-గణులకు గల నిర్వహణంధము ౪ క్రియ క్రియానుతులకు గల నిర్వహణంధము ౬ నిర్వహణంధము విశేషములకు గల నిర్వహణంధము ఇది ద్వైవిధ్యము అక్షరపాదని నైయాయక మతమున చెల్లబడిన ఓచపదార్థములు ఏనిని గానాద కృతమైన వైశేషికమతమున విశేషమనబడు అరవపదార్థముల గూడ చెప్పియుండుట నా మతమునకు (ఆ అరవపదార్థము విశేషమనబడిన పదార్థమునుండి) వైశేషికమతపున చెల్లెడును.

అక్షయతిథులు - అమావాస్య తిథి యందు సోమవారమును, సప్తమితిథియందు అదివారమును, చతుర్దశితిథియందు మంగళవారమును సంభవించినతెలిసి వారిని అక్షయతిథులనెవరు. ఇది జ్యోతిషశాస్త్రపు నిర్ణయము.

మును సంభవించినతెలిసి వారిని అక్షయతిథులనెవరు. ఇది జ్యోతిషశాస్త్రపు నిర్ణయము.

అక్షయకృతీయ - వైశాఖ శుద్ధ తదియ యాగు కృత్తికరాహులు సమక్రములు సంభవించిననది, దాని సమయకృతీయ యనియెవరనిస్కాందపురాణమునను భవిష్యత్పురాణము నను చెప్పబడినది ఇందు దానములు శ్రీమములందు.

అక్షయనవమి - కాత్తికశుద్ధనవమి ప్రతీదిసము మతీయ - దీనిని కూహ్లాదనము యనియు నందురు (కూహ్లాదనము, మునుగలు చూచుచు)

అక్షరములు - అక్షరములు ౧౦ సంఖ్యనివి యవయు. ఇవి మహాశక్తుద్రవోపముని క్రియాసాగరము సంచనము. సిద్ధాంత శేఖరమును వివరింపబడినది తొల్లి స్వస్థ సుహృత్కాలమున స్పష్టమైన యొక్క తలంపు వర మేకీర్తనకుం గలుగగ నేవర మేకీర్తనకుం దడగి యుండిన శక్తికి సమీభముగలుగ, నాద ముక్త స్వమయ్యెను (ధ్వని) పిదపలింపపును, కలయం గలిగెను. ఆనాదము తొలవలై అద్యస్వరము ముగ 'అ' కారముగను, దానినుండి జన్మస్వరము లుగ ఇ ట్టి యు స్వరములును కలిగెను పిదప దీని వికారరూపములుగ ఆ ం ఊ ట్టి యూ ా ా ా లును ఏర్పడియెను. పిమ్మట యుక్త స్వరములుగ అ + ఇ కలసి ఏ యయ్యెను అ + ఊ కలసి ట యయ్యెను అ + ఏ కలసి ఐ యయ్యెను అ + ఓ కలసి ఓ యయ్యెను పిమ్మట విందువుగ అనుస్వరము కల్గెను. పిదప విస్ఫల (1) కలిగెను ఇక్కడికి వరుసగా స్వరము లిట్లయ్యెను. ఏని స్వరములనియు, స్థానులనియు చేర్చి ఏనిని అచ్చులనియు (అక ప్రత్యాహర మధ్యాక్షరములు) నందురు శక్తి

యొక్క పంచాంగ (పంచాంగ్యం) ముఖ
మండి యిరువదియైదు పాఠాక్షరములు కలెను.

క ఖ గ ఘ ఙ (కవర్గము), చ ఛ జ
ఝ ఞ (చవర్గము), ట ఠ డ ఢ ణ
(టవర్గము), త థ ద ధ ఢ (తవర్గము),
ప ఫ బ భ మ (పవర్గము)

క క్షియొక్క పదభాతుఫలముండి ఎదు
(భాతుఫలు) జనించెను భాతు అక్షరములు 2
య రి ల వ క ష స

క క్షిప్రాక్షరముండి 'వా' కారము కలెను
వర్ణభాతుఫలకు ఉభయాక్షరకమై 'క్ష' కారము
కలెను ఇల్లు వర్ణ భాతు ప్రాణాక్షరములు
ఉభయాక్షరమును యొక్క ముప్పది
నాగ్ని వర్ణములయొక్క వీధి హల్లు (హరి ప్రత్య
హర మధ్యాక్షరము) లంగను (భావలభ్యముల
చూపించు)

అచ్చులు పగ నారును, హల్లులు ముప్పది
నాగ్నిను కలసి ఎబియక్షరము (వర్ణము)
లయ్యెను ఐది పంచాంగ (ఎ.డి. మండి) దుద్ర
రూపముని వివరించు ౬.డి.వి అవర్ణలచేయలను
వివరించుము అక్షరముల క్షయించు హాప
ములుగల దుద్రలచేయులు ౧౦ — ౧ ఖగ్గేశ
దుద్రుడు, ౨ బశ్చెదురుడు, ౩ శ్వేతేశ
దుద్రుడు, ౪ ఘృగీశదుద్రుడు, ౫ భగలండేశ
దుద్రుడు, ౬ ద్వీపంచేశదుద్రుడు, ౭ మహాకా
శేశదుద్రుడు, ౮ భుజంగేశదుద్రుడు, ౯ పినాకీశ
దుద్రుడు, ౧౦ దాహేశదుద్రుడు, ౧౧ అర్ధనా
గీశదుద్రుడు, ౧౨ ఉపాకాశేశ దుద్రుడు,
౧౩ ఆపాశేశదుద్రుడు, ౧౪ ఛండిశదుద్రుడు,
౧౫ అగ్నిశుడు, ౧౬ మిషేశ, ౧౭
మేఘశుడు, ౧౮ లోహేశశుడు, ౧౯ శక్తి
శుడు, ౨౦ క్షోదేశశుడు, ౨౧ ఛండేశశుడు,
౨౨ పంచారంశేశశుడు, ౨౩ శివోత్తమశుడు,

౨౪ ఎకదశేశశుడు, ౨౫ కూర్మశుడు,
౨౬ ఓకనశేశశుడు, ౨౭ చతురాననశుడు,
౨౮ అశేశశుడు, ౨౯ శక్తేశశుడు, ౩౦ సూమీ
శుడు, ౩౧ లాంగలీశుడు, ౩౨ సువర్ణేశ
శుడు, ౩౩ శ్రీకంఠేశశుడు, ౩౪ అనంతేశశుడు,
౩౫ సూక్ష్మేశశుడు, ౩౬ త్రిమూర్తీశుడు,
౩౭ అమలేశశుడు, ౩౮ అశ్వేశశుడు, ౩౯ భార
భూతేశశుడు, ౪౦ అదితీశరుమేశుడు, ౪౧ స్థానీ
శుడు, ౪౨ హరేశశుడు, ౪౩ యంత్రేశశుడు,
౪౪ భాతేశశుడు, ౪౫ ఎభ్యోజితేశశుడు,
౪౬ అనుగ్రహేశశుడు, ౪౭ అగ్రాశేశశుడు,
౪౮ మహానీశుడు, ౪౯ లక్ష్మీశరుమేశుడు
౫౦ శివేశశుడు ౦

అక్షరవర్ణములు, వానివర్ణములు
(Alphabet) అక్షరాలి నాగరాక్షరము లవత
మాన్యలనుదె, ఇంచుముందు పూర్వాకారము
ల గోల్పోయినవని ఎరు గుడుము నాగరాక్ష
రము లే దియు దుద్ర చిహ్నములని చెప్పబడి
వి అక్షరములు వాటి నుండింగివ
గాని, కొంచెము భేదము పాలైనవి వే చ
అక్షరములు కిదవ కల్పి కబడి చేర్చబడినవి 'భ'
అక్షరమును వేదనమే నాదమునుండి లోలత
కారము పుట్టెనియు ౯ది ఇ ఉ ఋ ఌగ
లనియుచున్నవి వీని వికారములుముగ
అ ఖ ణ యా యా క్షోనియు చెప్పబడి
నది కిదవ అ + ఇ అక్షరములు కలసి ఎకా
రముగ నయ్యెను (అ ధము ప్రాప్యపు
'ఎ' చేర్చబడెను) అకారమును ఉకారమును
కలసి ఓ యయ్యెను (అధముగ ప్రాప్యపు
ఓ చేర్చబడెను) అ + ఎ లకలసి ఐ వర్ణ
మాయెను అ + ఓ లు కలసి ఔ వర్ణ
మాయెను అనుప్రవర్ణము (సున్న) ను విస
ర్ణము నట్లే కల్పించి చేర్చబడెను చరమోస్య

రుని శక్తి నుండి మంచవర్గాక్షరములు కల్గెను అనగా కష్ట, చష్ట, టష్ట, తష్ట, పష్టాక్షరములని భావము. ఇవి క ఖ గ ఘ ఙ యనియు, చ ఛ జ ఝ ఞ యనియు, ట ఠ డ ఢ ణ యనియు, త థ ద ధ న యనియు, మ ఘ బ ఛ మ యనియు నెఱుంగునది.

ఇటులనే శక్తియొక్క సప్తధాతుప్రభునుండి య, ర, ల, వ, శ, ష, స యని పల్కు. సప్తష్టములును, శక్తిప్రాణమునుండి హారమును కల్గెను. ఉభయాయత్మకమున మహారమును కల్గెను అనగా అంగమునుండి కల్గిన కళారమును, ధాతుప్రభునుండి కల్గిన మహారమును “క్ష” యగుట నది ఉభయాయత్మక మనంబునను. ఇతరని ఆంధ్రాక్షరములలో “ఓ” వర్ణసంబంధమున శకటకోఫ (బాడి అ) మొకటి యేర్పడి ఆంధ్రాక్షరములకు చేర్చబడినదని మామిందగినది. ఇంక అరబ్బీ అక్షరవికలియకు అలీఫ్, బె, పె, నె మొదలగు అక్షరములు కలత్రా ఇందు “తై” వర్ణ మొకటి అధికము. అరవభాషయును అట్టిదే “ష” అక్షర మొకటి యధికముగ నున్నది అక్షరము లన్నియు వేత్ర్యణు ధ్వనులూ తెల్పుచు మాటలగు పల్కుటకు ఏలుగల్గినయెడ నందును గ్రీకుభాషయు దక్షరములలో మొదటి రెండుక్షరములగు అల్ఫా, బీటా యనంబడు వానినుండి ఆల్ఫాబెట్ (Alphabet) అనబడి, అది అంగవర్ణ వికలితరేఖయ్యెను.

ఆంగ్లాక్షరవికలి కొన్ని మయములందు లాటికే తెగలోనిదిగఁజెప్పవలసియున్నది. అచ్చక్షరములకు ఇంగ్లాండునీమందు రోమకలెపు అని ఇంకను అనుచుండుట కలదు. వ్రాత అక్షరములు, నమోదల్పితములు అచ్చక్షరములందు నీటిటల్పు అనంబడు రోమకుల అచ్చక్షరముల పోల్చి

గల్గితె యుండును గ్రీకుఅక్షరములు కొన్నింటి ఫోనిషియన్ (Phoenician) వ్రాతలనుండి మాములు లాదినవనియు, అది చాలా పురాతనపు సంగతి యనియు, చాలెయిస్ (Chaleis) నంటి వాడెబడివ (Euboea) వానిపోల్చిగ గ్రీకు అక్షరవికలి యుండుననియు, బ్రీ నె ఎరుదవ శతాబ్దారంభమున ఇటలీదక్షిణాపీఠులకు వలస పోయిన గ్రీకువారివలన నట వాడుకలోనికి తెచ్చి యూడుననియు, బ్రీ నె దివభాషాబ్జమున సెంట్ పాట్రిక్కుమహాత్మునిచే దక్షిణపరాసునీమలకు విరిపుఅక్షరవికలి గొంపోవఁబడినదనియు నూహించుచున్నది.

అక్షరకమామ్యయము — విడిచూచుడు.

అక్షరనిగనగరము— ఇక్కటి హనుమ కొండ ఇప్పుటి నైజామాబ్జములోని అనుమ కుండపురము (హనుమకొండ) న కొకప్పు డి చేయండెను త్రిలింగదేశములోనిది ఇట నుండు ఒక పెద్ద శివలింగమునుండి ఈచేరు గల్గినదట. దేశశిలానగరము. (తెలింగావాడేశముచూడుడు.)

అక్షాధూరిగోత్రము — భరవ్యాజి ఉపగణము చూడుడు

అక్షికగోత్రము — కుండిశగణము చూడుడు

అక్షివత్రవ్యయము — అక్షిత్త్రమన కంటివ్రుద్ధు అని యర్థము. అతిసుద్ధితమను సూక్ష్మగ్రాహిత్యము గల్గియుండుంగాన, అట్టి చరిదితులం డి వ్యాయుము వర్తిచెడిది.

అక్షీత్రయము — ౧. కామాక్షిదేవి చెంగల్పట్టుజిల్లా కంచీపురమునందు, ౨. వివానాక్షిదేవి, మధురజిల్లా మధుర (దక్షిణ) యందు; 3. విశాలాక్షిదేవి, ఉత్తరకొంకాపూర్ణమున సుయ్యక్తరాష్ట్రములలోని (శాశి) బలారన్ నందు.

అక్షుడు — రాజధానికలి కుమారుడు అంజనేయునిది నివాసుడైనవాడు.

అక్షత్రే వీజముక్త్యష్ట మస్తరైవ విసక్యతి — చుట కనుకూలించని భూమి యందు వాటిక విత్తనము మధ్యనే పడించెడిది

అక్షోభ్యముని — విష్ణువైశ్రవంత సన్యాస, విద్యారణ్యుల సమికాళికుడు. ఒకతరి విద్యానగరమున (అంధ్ర కర్ణాటక సామ్రాజ్య రాజధాని) బుక్కభూపాల సమక్షమున వీరికి ముద్రాపాదము కల్పెను. వేదాంత దేశికలు చూడ నేసి, “అసినానైవమసినా చరణప్రభేదినావిద్యా రణ్య ముపాగణ్య ముక్షోభ్యమని రచిస్తే” ని

నుడివిరట ఎవరు జయించినదీ నివర్తనములు కావరావు. విష్ణువైశ్రవంతు గ్రంథములందు అక్షోభ్యమునియే జయించెననియు, అత్యైశ్రవల మతగ్రంథములందు “అక్షోభ్యంక్షోభయామాన విద్యారణ్యో మహాముని” అని చెప్పులుడిచెను. అత్యైశ్రవలే జయించెనని చెప్పుచున్నాడు నిజ మున నత్తరి నెవరు జయమందినది తెలియకున్నది.

అక్షాహణి — ఇది భారత ప్రసిద్ధము. యుద్ధ సైన్య సౌఖ్య రథములు ౨౧౫౭౦౧ మఱి గులు ౨౧౫౭౦, గుట్టములు ౬౫౭౦౦, కాళ్ళు లము ౭౫౭౦౦ సైన్యము ౧౦౦౩౫౦

అంగోరు నగరము — (Angkor Ruined City) — తొమ్మిదవ శతాబ్ది కాల మున నుండియుండిన పురాతన కట్టాములలో నొకటిగా చెప్పులుడిచి అంగోరునగర మిప్పుడు పాడువిచ్చుటై శ్రవ్యణుడును సైంది కొచ్చిగో చినాదేశమునందు కాంబోడియాయా దున్నది కాంబోడియాసైంది ప్రభుత్వపు పాలిక్టేటు.

అది కాంబోడియా (తొల్లిటి కాంబోజ) దేశపు రాజుల వైభవమును చెల్లుచుండును. అది వేయి సంవత్సరములు రాజధానివై భవము ననుభవించినరావు. కట్టణములు ౭౩౦౦ అడుగుల పెడలయ్యెడి కంబోము కలదు. కోట గోడలు శిథిలమై ఏడు ద్వారములు, బురుజులు కన్పించుచున్నవి. కొప్పు దీపాలయమును, ఊరికి నడుమగ రామేశ్వర భవనపు పాడుగుం గానవగును. అనేక కొప్పు విగ్రహములు కన్ప

పైడివి ఇది చతుర సైన్యది కొన్ని చక్కని విగ్రహములు పాలిగ్ నగరముతుం గొంపువలెను యున్నవి.

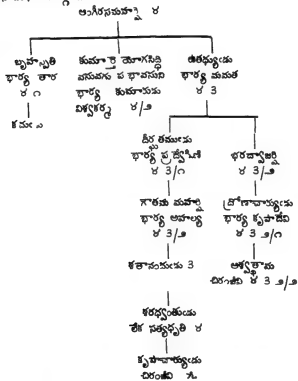
అంగీరస గోత్రము — కన్య తన గణము చూడకుడు

అంగీరసనక్షత్రము లేక గోళము. నక్షత్రములు భారతీయులు గుర్తించినవి చూడకుడు.

అంగీరస గోత్రము — శిష్టవర్గా ములది (శిష్టవర్గాములు చూడకుడు) వీరికి ప్రధాన్ని అంగీరసుడనియు, ప్రవరహామము అంగీరస్, ఆయాస్య, గౌతమ యనియు, వీరిలో కొంతఱు వాగ్గేయ, వగంగీరస్, తిరుగోత్రము లని చెప్పులుడిచిది. శిష్టవర్గాములలో ౧. అనంత చట్టాయతనివారు. ౨. కంటివహంతివారు,

3 కల్లెవలెవారు ౪. జుగుమహాలివారు, ౫. వారు, ౧౧. మత్తువలెవారు, ౧౨. మండువ
నాగుమహాలివారు, ౧౩ నారాయణమహాలి కుంటివారు, ౧౪ రఘుపాతునివారు, ౧౫ ఉరి
వారు, ౧౬ నాపదావారు, ౧౭ పట్నాయకుని తివారు, ౧౮ సంతప్రతివారు అను ఇంటివలె
వారు, ౧౯ పెదపెంటివారు ౧౦ పొట్నూరి గలవాడీశ్రీరామయ్యవారు

ఆంగీకరముహర్షిసంతతి (మహావం) — ఏను స్వసంతతివారు అనగా
అన్నితరస్వ స ఒండుకుర కల్గినవారుకాదు

ఆంగీరసుడు — (అంగీరస మహర్షి) బ్రహ్మచార్యుల పుత్రులలో నాడోడు శత్రుని కాంగీ రమండనియు శత్రులను బృహస్పతి, ఉరభ్యుడు అనువారలు బృహస్పతి ఇతని అన్నితవము కల్గినవడు పుట్టిన పుత్రుండనియు

నూడ కావననమంట సప్తమంగా వెలవ విలుగానున్నది కుమారైయోగిన్ది శత్రు అత్త వసువులలో నాడోడు ప్ర భావమని భార్య. శత్రు భావను యోగిన్దిల కుమారుడే విశ్వ కర్మ అంగీరసుడు అన్నియైన పెదపె కల్గిన సంతానముంకూర్చి అన్ని చేయవడు.

అన్నియొకరి దేవతతోఁ గలపొంది పెట్టి పోత నుగియవ కన్నిత్ర ముఖాగిరి కొంత కాలమున కాదిగన్న ముఖారా నాతని బ్రగ మాన్నియొ యొగియను నాతనిఁ బుత్రుగఁ గలి పిరి అట్టితని యన్నిసారాఽయ కాలమున శివ యను పేరుగల భాగ్యవలన వాంగిరసాన్నికీ నన్ని స్వహపులైఁ యేమగును పుత్రులును యేమ గను పుత్రులు నుద్భవించిరి (అన్ని అన్ని జన్మలు చూడఁ బ) మఱియు విశ్వాకు స తి లోని ఉల్బకుని కుమారుఁ గాంగిరసు డని పేరుకలను అతని భార్య పేరు స్వప్న త్వష్ట సోదరులు అంగదు

అంగదేశపుసామెతలు — అ పట

తోను సునిగిసలామవాఁడపాయకమైఁగాఁడు, అద్దాలతలపులు పై ఖడ్గలో మంచువా రిరు లపై రావ్వు బుద్ధురా, అధికారము కొంత హక్కి గాని అన్యాయ మేమిటి? అప్పులేకుండో నపాయమే యుండెడి, అబద్ధము అప్పు వీలుపై నెక్కి స్వారీచేయటాగొనె, అభ్యాసము అరి దా తామును దారి, అసంకల్పపుకారణములు నును పుటక పై ఉరకుండుట ఉచితము, అసలుమా నుటకన్న అసలగుమునై కొన్నెట మంచిది, అసూయాపరుఁ డందఱిని చెడవాడేగాని తనకు తా బాధకుడు, అర్థమతి శిష్యులకు కావలయు, అక్షమ లేనవాకే అన్ని తప్పలే, ఇరువులు ఏమే చేయవలయునో అదే వారి నొర్యము, ఇనుము ఎట్లుగా కాలియున్నప్పుడే సాగగొట్టవల యును, ఉపాసోపా లేకున యెవరో నుద్భవ ముండదు, ఎంతచెడ్డచెట్టున కంత చెడ్డపాలు, ఎరగగల్గితే ఉరకానుతోడనే యుండును, ఎవ్వరి కష్టకాలమున వారి ముందాలోచన తోచదు, ఏకాగ్రహాయిత సవా రువైవా విస్తృత, ఒకఅబద్ధము చాలఅబద్ధాలకు దారితీయును,

కుక్కకు తపసున్నుముగో కావలసిందే బుము, గాడిదకు తపమాత్ర బ్రాహ్మమే గాలివాకుం బిదప కావలసిందే విశ్రాంతి, చక్కగాఁ గ్రారం భించుట సమాజమైనచు చక్కగా ముగించుట చాల శ్రేష్ఠము, చక్కగా ముగిసిన వర్షియు చాలాబాగా జరిగినవే, చెక్కినవని తిరిగి రొను సాగు చేసెయ్యో సాధింపవలయును, చేసె తప్పు చేయలేదని బుకాయించుట రెండు తప్పులు చేయటమంటి

భూము శక్తివంటిది, తెలియు స గతు గు అచారమే కర్తవ్యము, తేనెటిగు తినుడి లేని తా, దుబారా లేకున్న ఇబ్బందియు నుండక, వైర్యసాహసములు ఉన్నచోట అబద్ధముగూడ నుండును, వాల్చినేతములు రె టిన్ను బాగా చూడగలవు, నేడ చేయగల్గినది రోటికిరూద కుము, పగసాధిం పు భరించి అనుభవించుట కన్న తప్పువే, ప్రతిదిము వెన్నున గ్రేసిదే ఉండును, ప్రతిమనుష్యునకు నేడో యికటి లోనమే, ఎనిమిప్పు లేనివానికి ఓరికను లకురూ రించవు, పంట లేకునయ్యోకొలది బొప్పితూ ఎక్కువే, పరిశ్రమ లేనిది ఫలము ఉండదు, చెడ్డ ఉపన్యాసము లిచ్చేవారు చెడ్డదములు చేయఁ జాలరు, చేరుకొనిది అయినదిదప కరున్నాసరే పని జరుగుతుంటుంది, బద్ధలైన గంట బాగుగా వాగవలెను, బుద్ధిలేనివానికి సగముపనిలో ఎడి చూడకుండకు, మంచిపాటలకు వ్యర్థముండకు గాని విలువయుండును మంచిమాట్లాడుట మఱి లుట మఱియొక మంచికీ, మంచిచేసె సంచరించుటకును గవ్వకడవలెఁగాని, సాగొట్టుకొనట మలభమే

మాటలు అకులమంటి, చేతలు ఫలము పంటి, ముఖలికంకులు ఉరక మెరుగవు, మూఁళ్లులు వ్యాధివాదలను బాగు చేయువారు, మెరుగిన బిన్నియు బిల్లుబావు,

వచ్చని దారయు అంగరము కాన, రక్షము పీటినను చిక్కగ నొడుచుచు, రాకుండగనే బాగ్గ తలవట తప్పించినకు తుకయ్యుకోవడంకన్న చాల శ్రేయస్కరమైనది, రాంగల అపాయమును ముగకగా గ్రహించగల్గిన, సగము అపాయము తప్పింపి, రాము యెల్లప్పుడు బొద్దుట అరగింపుటకీ, రొగు నలుపుటకీనా ఒక తెలుపు కానేరవు, లోతునిరైతే నిశ్చలముగా నొడివలసిగాడే, వజ్రమును శ్రేణిచుటకు వజ్రమే కావలయును, విద్యాధిగ్రంథకడ వివేకము, అని వేకముకూడ నుండవచ్చును, విరుగుటకన్న మంగుట శ్రేయము, సలహామూచియగుచో నవ్వరు చెప్పినదై ననుకొని సాహసములేనిది ఎవని జరుగగ, సైహితులగునది కనురు వైరిని రక్షరముగన్న శ్రీవ్రము, సామినిపోతు అవచ్చుని తినేవానికే దమ్ము ఎవటివాడు.

అంగభాషములందు నావికాదళ సైన్యము — చీఫ్ Senior Service

అనియు, భూసైన్యములకు Junior Service అనియు బేర్లు ఉన్న జాతీయత గల్గిన కాలము నుండియు అంగ సైనికదళము, అంగ నావికాదళము కల్గియుండినను చెప్పకయిరాని, రొగును సమానశీతులంగడియు దలేక. నావికాసైన్యములు ప్రభుత్వమునకుఁ జొనియుండి జాతీయ సైనికవ్యవస్థగ వరిగఁగొనుచునుండండి. ఇంక భూసైన్యములు అంగభూవతులకు నామంతరాజులగు నుండిన భువుల (Lords) కుండుదిన దేశభక్తియును కుండెగాని పలుకుచుండెడిది

శ్రీ బె కనునడవ కళాద్రి మధ్యకాలము వలకు అంగజాతీయసైన్యము బనునది యేర్పరుడఁబడిన జాడలు దేశచరిత్రలగుడగానరావు. పిదప ముఱియొడి వర్ధనములకు సైన్యాధ్యక్షులకుల నది వృద్ధిపడినది Royal Dock Yards

సైనికపు రేర్పాటుకు మన్నన కళాద్రియును పూర్వకాలముననే యుండినను కొంచెము నిదర్శనములు గనిపెట్టియున్నాడు కాన నాంగ్లసేను లందు సీనియర్ సర్వీసు (Senior Service) అని నవావికాదళ సైన్యములకును, జూనియర్ సర్వీస్ (Junior Service) అన భూమిపై యుద్ధమున ర్వుల కాలిబాట్ల కటాలములకును వాడుక యయ్యెను

అంగ భాషయందు దక్షరముల వాడుక —

A అక్షరము ౮౫ సార్లు వచ్చు తది B ౧౨ సార్లు వచ్చును, C 3౦, D ౪౪, E ౨౦, F ౨౫, G ౧౭, H ౭౪, I ౧౦, J ౪, K ౮, L ౪౦, M 3౦, N ౧౦, O ౧౦. P ౧౭, Q ౫ R ౭౨, S ౮౦, T ౧౦, U 3౪, V ౧౨, W ౨౦, X ౪, Y ౨౦, Z ౨ సార్లువచ్చును ఇది శీఘ్రము అంచనాకై క్తయని చెప్పకనే తెలియుచున్నది ఇది సాయకు తో ఇన్ని అక్షరములు వాడుకవలె కడంలమున ౧౦ - అక్షరము లుండవలసి యుండును అంగ ౧౦౮ యక్షరములు ఉపయోగించి వాసిన (అంగ్ల) వాత్యురూపి యక్షరము లిందు విందుని న్నీసియుండునది ఎఱుంగవలసియుండును

అంగభాషా నుప్రసిద్ధోక్తులు —

ఎ స్థితిలగువారి ఉద్ద్రలు, అనుభవముగలవారి ఉద్ద్రలు, గొప్పగొప్ప విప్లవజిది నేర్చినవారి ఉద్ద్రలు ఇతరుల మనస్సులకు నాకొని అది కలకాలమేగాక తరతరములుగ వాడుకయందు నిలచియుండెడిది అట్టిది రానురాను ప్రసంగము లందు కాలానుగతముగ దృఢపరచయియూది సామెతలవ టియే యగుచున్నది అంగభాష యందలివైనను దాని సహవాసము తరుచుగ గలిగియున్న యాంధ్రులకును ఉపయోగకరములే గాన అంగ విజ్ఞానమున తేర్చడగనిదియే వాని నాంగ్లాక్షర వ్యక్తమయన విమోచయన్నాము

ఆంగ్లవ్యాకరణములో లక్ష మేరకు దశములు మేఘములు - వ్యాకరణము
 లో లక్ష కళ వాతావరణ పరిస్థితులు, మానవానుభవపు గాలులు, విజయిల్ల (దృశ్యలక్షణములు) మేఘముల స్థితి, గాలి ఒత్తిడి, ఉష్ణోగ్రతములు మొదలగువాని దెబ్బను, వీధిబట్టి భూభాగముల దెబ్బయందు ఇది ప్రాత్యక్షకళ గా విరోచితముల దాయాభావలలో ప్రాముఖ్యమున్నది. భరత దేశమునకు ఆంగ్లవ్యాకరణములో లక్ష శాస్త్రమే వాచకముననున్నది అందు వివరించబడిన మేరకు, ఆకాశమునదిగ్ధుల నేర్పకు మేఘములు, హైక్లౌడ్లు (high clouds), (medium clouds) లగుయు, లోక్లౌడ్లు (low clouds) అనియు త్రివిధములు అందు హైక్లౌడ్లు త్రివిధములుగను, మిడియమ్ హైక్లౌడ్లు త్రివిధములుగను, లోక్లౌడ్లు పంచవిధములుగను మొత్తము దశవిధ మేఘకూటములు చెప్పబడినవి. ఈన దశమున మేఘకూటములు గూర్చి ఇందుకే స్పష్టపర్చుట సమంజసము ఇది ఆకాశమున దాయా ఎత్తున దేశముల గాలిలోని దిగుడును చెప్పకొని, కలసిన మేఘముల సమదాయము వాదయాశాసములు మొదలగునవి మూడు వివరింపబడును. అట్లు కూడిన మేఘములు ఆ ఎత్తునూడి కదలి రూపమును గోల్పోవులరే వాని నామములగునాద గోల్పోవునందును ౧ సిరస్ హైక్లౌడ్, (cirrus high clouds) సముద్రపు నీటిమట్టముపై 3౦౦౦ మొదలు ౪౦౦౦౦ అడుగుల ఎత్తున నేర్పకు మేఘము ఆకాశమున పక్షి ఈశలం బోయియుండునది దీని సంబంధముననే కొంచెము పలుచనగ గట్టులవలె మృసలు దీర్చియుండు మేఘపుటలు Bands of cirrus అనియు, Mare's tails అనియు గూడ వాడుటలకు, పరిశీలనలది హైక్లౌడ్లకు ను

దియు సముద్రపు మట్టముపై నైనుపైర్లు లేక ౨౦౦౦ అడుగుల ఎత్తున వలకు నేర్పకు యందుననున్నాదు నూర్చు చూపులు జాబ్బి కన్నట్లు దూరపరిమేషముల కీమేఘములే కారణమనియు ఈమేఘములు మేఘములగు దిన్న చిన్న మంచు ముక్కలు ఏర్పడి, అందు నిగిదియగుననియు గూడ చెలియున్నది ఇకను ఈ Bands of cirrus మేఘములు కొంత క్రిందికి దిగి ఆయాకారముననే ఎత్తున యాదముగ నొక్కొక్క రేల గన్పట్టునయు, అస్తరి వానికి Speckled అని పేరునయు, ఆ యాకారముల కింకను మారిత, తేదరూపమున మేఘములుగన్పడు కొంత దిగువన నొక్కొక్కరేల గన్పట్టునయు, వానికి Maokeri cloud అని పేరునయు చెప్పబడినది

(౨) సిరస్ స్ట్రేట్స్ హైక్లౌడ్ (Cirrus Stratus High Cloud) సముద్రపు నీటిమట్టముపై, ౨3౦౦౦ 33౦౦౦ అడుగుల ఎత్తువరకు నేర్పకుండును ఆకాశమున నీ మేఘకూటము, దూదిపింజులవలె నుండెడిని ఇది గన్పట్టు Fair weather ను గల్గించి, ఆగోగ్యవంతపు గాలి వీచుటకు సూచకములని చెప్పబడినది.

(3) సిరస్ కుములస్ హైక్లౌడ్ (Cirrocumulus High Cloud) సముద్రపు నీటిమట్టముపై, ౨3౦౦౦ మొదలు ౨౦౦౦౦ వలె అడుగుల ఎత్తున నేర్పకు మేఘకూటము ఆకాశమున నిది దూదిపింజులవలెను, పక్షియాకారవలెను, ఒక్కొక్కరేల ముద్దులుముద్దులుగను గన్పట్టుచుండెడిని ఈమేఘపుకళము Fair weather నకును, Healthy Wind నకును సూచకమని చెప్పబడినది ఈమేఘములే నూర్చుచూపులు జాబ్బి యుప్పుచూపుడు గన్పించుచుండు చేరవగుడు (Short Halo) గల్గించునదిగ చెప్పబడినది.

లడిగది ముత్యము నీమేఘములు సుబాధమీ యగుచు నింతక శేదాకారము గలవాని (మేఘము) Dappled Cloud అనియెడను గాని, దీని గూర్చి యధిపాతశేదములు కల వాగదు.

(౧) అల్టోక్యుమ్యులస్ మీడియమ్ క్లౌడ్ (Alto-cumulus Medium Cloud) ఇది సముద్రపు నీటిమట్టముపైనుండి ౧౩౦౦౦ మొదలు ౨౦౦౦౦ అడుగుల ఎత్తున ఆకాశమున దేర్చుకు మేఘకూటము అకారమున పెద్ద చూచి వీ జలాబోలిక పాదప్రయోనలుగనూ అచ్చటచ్చట గుంపులబోలి గన్పట్టుచు మేఘము బూడిద వర్ణము (Grey Colour) తో చుచులూకు తెల్లగ నుండును ఉదయమునకునిదకు కొన్నిది గంటలనుండి అపరాహ్నముదనుక శీఘ్రము గన్పించుచుండెడిది ఒక్కొక్కప్పుడు సూర్య చంద్రులు జల్లి కప్పట్లు సమాన పరిమేయము (మొవగడు) లు గల్గించుచుగ చెప్పుబడినది

(౨) అల్టోస్ట్రేటస్ మీడియమ్ క్లౌడ్ (Alto-Stratus Medium Cloud) ఇది సముద్రపు నీటిమట్టముపై ౧౦౦౦౦ మొదలు ౨౦౦౦౦ వీల అడుగుల ఎత్తునదేర్చుకొని గన్పట్టుమేఘము అకారమున బూడిదవర్ణమున అచ్చటచ్చటను, అచ్చటచ్చట చురుచుగను ముఖ్యగ్రమ్మి ఆకాశ మున వ్యాపి చి మూసీమేయుచుండునది ఉదయ మెన్నిదిగంటలనుండి పొడెంచు గంటలవరక శీఘ్రము గన్పట్టుచుండెడిది, దీనిగాలి ఆరోగ్య మంతముకాదని చెప్పుబడినది

(౩) స్ట్రాటోక్యుమ్యులస్ లోవ్ క్లౌడ్ (Strato-cumulus Low Cloud) సముద్రపు నీటి మట్టముపై ౬౦౦౦ మొదలు ౧౩౦౦౦ అడు గుల ఎత్తునదేర్చుకొని గన్పట్టుమేఘము అకారమున నిది పోన చూచిచూచుచుగలది, పొలంబోలి

పాదప్రగట్టులకు పోలియు, కలుచని బూడిదరంగు (Grey Colour) బురులంబోలియు, ఎద్దుత్రగ్గ గురులంబోలియు శరీరాకారములా గల్గి తిరుచు సాయంత్రమునుండి రాత్రియు దేర్చుకొని గన్పట్టు మేఘము, దీనిగాలి ఆరోగ్యవంతము కాదనుచు ఈమేఘమేర్పడినంత నొక్కొక్కప్పుడు పెరుగాలి ఏది కుమచున్న వర్ష ముంబోగొట్టును ఈ మేఘ కూటము చల్లగాలి తగులుటతో నుదయము లందునను, వర్షము గురిసిన పీడత చల్లదనము నందు మీద నేర్పడవందురు

౩ క్యుమ్యులస్ లోవ్ క్లౌడ్ (Cumulus Low Cloud) సముద్రపునీటిమట్టముపై ౩౦౦౦ మొదలు ౧౦౦౦౦ అడుగులవరకు నాకారమున దెత్తున కూడ గన్పట్టు మేఘము అకారమున నల్లని పెద్దకొండలవలె వరుసలందీర్చి అందులొగు తెలుపుగలమేఘము సాధారణముగ ఉదయము నొచ్చిది గంటలనుండి సాయంత్రము దనుక నేర్పడి గన్పట్టుచుండెడిది ఇది Fair weather నకును, Healthy Breeze నకును సూచక ములని చెప్పుబడినది ఒక్కొక్కరి నీమేఘ ములు Cumulus nimbus గా మారిస్తోవుట యొ గలగు అత్తరి చిరుకును వసులయు మౌండులయు సాధించివెడిని ఒక్కొక్కరి పొగమంచు కల్లెడిని (క్యుమ్యులస్ నింబస్ మాడుడు)

౩ క్యుమ్యులస్ నింబస్ లోవ్ క్లౌడ్ (Cumulo nimbus Low Cloud) సముద్రపు నీటిమట్ట ముపై ౧౦౦౦ మొదలు ౩౦౦౦ అడుగుల ఎత్తున సావనమున దేర్చుకొని గన్పట్టు మేఘము అకారమున నిది ఎత్తగు కొండలవలె క్రిందిభా గము నలుపు, పై భాగము తెలుపురంగులు గల్గి, చల్లగాలి ఏడుటతో చిరుకులుగాని, వర్షము గాని, పొగమంచుగాని కల్గించును ఈ మేఘము

మాడిపింజుల (Cotton wool) వలెను ప్యాక్డ్ కీ చిన్నా (పొగగొట్టము) ల నుండి పైకివెడలు రాక్షసహస్తంపొగనువోలు రంగుగ నుండటము గలను. (కుమ్ములన్ లోక్లాడ్ చూచుము) ఇది ఉలుములు గల్గించు మేఘముగాన, థండర్ క్లాడ్ అని పేరొందియున్నది

౪ నిమిస్ లో క్లాడ్ (Nimbus Low Cloud) సముద్రపునీటి పట్టముపై ౧౫౦౦ మొదలు ౮౫౦౦ అడుగుల ఎత్తున వాతసముద్రం చేర్చుడి గప్పట్టు మేఘము. ఆకారమున ననేక పారలా గలిగి, చీకటివలె నీలచ్ఛాయను చూప నింధనలేక, చళపరిగా చీలిపోయినట్లుండు అ చుటతో గప్పట్టైడిని ఇది ఉలుములు మొల పులును గల్గిన వర్ష మేఘము ఈ నీలమేఘపు పోర లొండొంటితో రాబడిగలుగు, చల్లగాలి తగులుటతో నీల్ వర్షించును ఒక్కొక్క తరి నీమేఘము వర్షారతమున (Alto cumulus)గా మారిపోవుటయు, అల్పరి సుడిగాలి భూమికుపా నులు గల్గుటయును గలను ఈ మేఘముల కాకాశమున నడచు వాయుదిమానములు భయ ముచుండును

౫ స్ట్రేటస్ లో క్లాడ్ (Stratus Low Cloud) సముద్రపు నీటిపట్టముపై ౧౫౦౦ మొదలు ౨౫౦౦ అడుగుల ఎత్తున వాతసముద్రం చేర్చుడి గప్పట్టు మేఘము ఆకారమున నిది చల్లగా మాడివీతలం బోలి పొడవున వర్షంబుతీరి యుం డెడిది. సాధారణముగ గాలివానలకంటె చిదవ నేర్చుడి, పొగనుంచును గల్గియుండును ఇదియే వానపాముగ నగును. Lines Quail Cloud ఒక్కొక్కచు ఇది ఏర్పడతల పెనుగాలి నిది వర్షించెడిది

ఇతను విధముండి స్వల్పభేదములు గల Bands of cirrus లేక Mare's tails మేఘ

మొకటియు, Speckled cloud ఒకటియు, Mackerel cloud ఒకటియు, Dappled cloud ఒకటియు, Wool pack cloud ఒక టియు వీధుసంబంధములుగాన మేలుగ పరిగణింపఁ బడనక్కరలేదని యరిగణింపఁగ వలయునాఁరట

అంగురూపియా వాయు శక్తి —
తేలు వాయుల చూపుము.

అంగురూపియా విధానము — అంగురూపియాను ౧౮౫౩ సువర్ణరమువలెకు వివా మునుగూర్చిన కానము సరిలేక వలువిధములుగ జరుగుచు ననేక విధములకుఁ గారణముగనుండె నట మతయు వానిఫలితములుగ ననేక అవ యములు వ్యాపించుచుండెనట వీదవ శ్రీ వె ౧౮౫౩ సంవత్సరమున హార్వర్డ్ కానము విధింపబడి వివాహములకుం బూర్వము, ముందు వివాహమాడబోవువారై వేర్వేర్ ప్రకటించబడుట ఎధరి యయ్యెనట మతయు వివాహముయ్య నున్నాఁటి నర్హులవరింపింతో నోటియనిధి వివాహపు లై సెన్సు (Licence) పొందు నేర్పాటు చేయబడెనట ఆకాశమున పేరకు శ్రీ ప్రవచనములందులగు పవిత్ర సర్వులకులకు అర్హులముగ చర్చియొక్క కాలముననే (Old Canonical hours) అనగా ఉదయము ఎన్నిది గంటలు మొదలు మధ్యాహ్నము వుండెందు గంటలవలెకు విధించబడినదట, వీదవ వాకాన సము కొంత సవరించబడుచో నీకాలమును ఉదయము ఎన్నిదిమొదలు మధ్యాహ్నము మూడు గంటలవలెకు పెంచెందరి నేటికిని అట్లే యున్నది.

అంగురూపియా రోగముల కావధ నిర్ణయ విధానము — అంగురూపియామూ రోగులం బరికించి, అర్హులకు ముల నిర్ణయించుచుండు పనిఁ గి స్పీన్స్

(Prescription) అనియెడల ఈ ప్రి స్క్రిప్షన్ ప్రాయశః, ఆంగ్లవైద్యవిద్య నెఱుంగినవారల కగమ్యుగోచరముగ నుండెడి గాన దానియందు వివరింతుము స్క్రిప్షన్వలన నా మగ భాగము లుండునది ౧ Superscription-దీని సర్వసాధారణముగ R అక్షరమును ప్రాయశః చున్నార ఈ ముద్రము Recipere అను లాటిన్ మాట సమబధము గలది ఈ మాటకు (To take) పుచ్చుకొనుట యని యర్థము తొల్లివ్రాసెడిది నీ R అక్షరము Jupiter గ్రహముకు చిహ్నముగ వాడబడెడిది.

౨ Inscription ఇది ప్రి స్క్రిప్షన్వలన వాడబడు పదార్థములను వానికొలక(మోతాదు) ల దెల్పుచి దీనిని Body of Prescription అనియు పనుట కలది ఇందు నాలుగు భాగాములు కలవు 1. దీనియందే 1. తీరు దలంచి కొవడములు వివరింపబడును ౧ Basis or principal active ingredient అగునై యుచును ౨ Adjuvant దీనిని Auxiliary అనియు నెంచి ఇది కొవడముచేయు గుణములకు బలమొసగునని ఇట్టివాని నాయుత్తేజవైద్య లనువాననునెడల 3. Corrective ప్రధానవధిమునందు గల కొన్ని గుణములు తొడిగి నవధిములు గనో, కొంతవఱకు సహాయకములుగనో, బాధ కరములుగనో తలచుకొని వాని కొంత కుచ్చుటకు నందు చేర్చెడి వేయికొవడము లేక కొవడపదార్థము ఇది ప్రధానవధిము గల్గించు నని తలచిన బాధకర గుణములకు ప్రతిఠికు మొచ్చునది అనగా కొవడ ప్రధానగుణమును ఎదిర్చక దాని యితరవర్ణముల మూల మొక దును వానిని కొంతవఱకు తీయవని యెఱుంగునది.

౪. Vehicle దీనిని Excipient అనియు నెంచి ఇది చేర్చబడన కొవడము పుచ్చు

కొన వచ్చునై లేక అబాధకరమై లేక దునికరమై నేరించునట్లు ఇందు తృణావయవ సరిస్తాయము

3. Subscriptio ఇది కొవడమును ప్రి స్క్రిప్షన్వలనమేలకు గలది సిద్ధపఱచు Dispenser లేక Compounder కు ఇచ్చు సలహాల గల్గియుండును ఇట్టి కొవడము నెఱుగి సిద్ధపరచుటయో వివరింపబడును

౪. Signature ఇది రెండు భాగములు గలది మొదటి భాగమున ఈ కొవడము నేరించునట్టి రోగి గవలించవలసిన విధమును, రెండవభాగమును వైద్యుని సంతకచిహ్నమును గల్గియుండును ఈ రెండుభాగములను ఆంగ్ల మునగాని లాటిన్ భాషనుగాని, గూడ నుండవచ్చును సాధారణముగ మొదటి భాగ ముంగ్లముననే ప్రాయశఃను ఆంగ్ల వైద్య మన రోగములకొవధిగల్గవు విధానము కొందఱ ఆంగ్లవైద్యులు లేకు సంతకమునుగూడ లాటి వ్యావయిక లేయునని వినుట కాశ్చర్యము గొల్పుచి ఇంక నాంగ్లమేధులగు నాంగ్ల విద్యావిశారదులనుచుకొను భారతీయులేభాషలో సంతకమొచ్చినది 2. ౪. ౪

ఆంగ్ల వ్యాకరణము — ఇందు ముఖ్య భాగములు నాలుగు చెప్పుచున్నది ౧ అర్థాగ్రహీ (అక్షరవిచారభాగము), ౨ ఇటిమాలోక (రచ విచార భాగము), ౩ సింహాక్షు (వాక్యవిచార భాగము), ౪ సోపానీ (చండో విచార భాగము)

ఆంగ్ల సారస్వతము — ప్రతుపసార స్వతంత్ర్యలో నాంగ్లసారస్వతము ప్రతి యుక్తము ముదంగల్గును ఆంగ్లసారస్వత మన్నిట నిర్మాణమున పుచ్చుత్త ముదించదగుట నిర్వచా దాశము. ఆంగ్లసారస్వతములో రచించిన మహానుజులు తమరచనలచే విశ్వమున సాహితీ

కన్య కలంకములు ప్రసాదించిరి. అంగ్లసారస్వతమున నవలరచన యొక నవ్యమార్గము. నాటకకృషి ప్రత్యేకకళాభిజ్ఞులచే నవన్పాదించిన త్రోవ. విముక్తన మొక కళ వ్యాసరచన భానురస్మితి కవిర సుమనోజ్ఞము. ఈ విశేషములచే సాంస్కృతికవాఙ్మయము తరువాత నే జాంగ్లసారస్వతమే తక్కువగల సారస్వతములకుఁ బునఃగాదు కాగలిగినది. తత్సారస్వతాభివృద్ధి దీక్షించి బాదవరులచేసిన పరిణామావస్థలు తెలు తెల్లము గాచుచుగలవు.

క్రీ. శ. 17-18-19-20 వలకుఁ గల నాగ్లకాగ్నను యుగమునం దాంగ్లసారస్వతలిజములు గాఢించును. ఈ యుగకాలమున లాటిను భాషా ప్రాబల్యము విశేషము క్రైస్తవమతవ్యాప్తితో సారస్వతకృషి కూడఁ జక్కగ సాగినది. నాటి రచనలన్నియు చురుకెంబడములు నైతికములును పదునొకండవ శతాబ్దమున సారస్వతాభివృద్ధి పన్నుగిల్గినను కథాపాఠముగు వేల్సు (Wales) దేశపు కవిర యొక ప్రత్యేకతను సాదించుకొనినది. అంగ్లసారస్వత ప్రాంధదశ పను నాల్గవ శతాబ్దముధ్వమనఁ బ్రారంభమైనది. ఈ యుగమునే పగునవ శతాబ్దాంతములకుఁ బొడిగించవచ్చును. అంగ్లసారస్వతము విలక్షణముగ నొక జాతీయతతో విరాజిల్లు మొదలిడినది. ఇందులకు ముఖ్యకారణము ఈ యుగక కవులకు భానురకవి పరిశ్రమలు పురస్కారసత్కారానుభూతులతో సమన్వయించుటచేసిన ఇటలీపరామ వాఙ్మయమార్గము లీతనిలో నూతనత్వము నందికొనినది. తొలిన పాంగ్లకవి జాతీయముగ నుద్వేగపడగలిగిన దీక్షచే ఇతని కాంటర్బరీకథలు (Canterbury Tales) సుద్ర సిద్ధగ్రంథము. గ్రాంతగా కనిపెట్టబడిన ముద్రాంతము సారస్వతవ్యాప్తి తోడైనది. యూరోపు సంతయు మతసాగరికకావిషయములలో వింతగ మార్పు

వేరుగల్గిన నవజీవోద్యమము (Renaissance and Reformation) 1522-1528 అంగ్లసారస్వతముపై నత్యంతప్రభావము మాచిసది. ప్రాచీనసాహిత్యపు నవదర్శనమువ్యవస్థాపనా ప్రధానములకుఁ బానుటయ్యెడి స్ఫూర్తిగా భాగించు దేశములం దీకాలమున పెక్కు కవులుద్భవించిరి.

పిదప నాంగ్లసారస్వత చరిత్రలో ఎంతవెను యుగము 1528-1530 ముఖ్యమైనది. వాఙ్మయము జాతీయతను ప్రతిబింబింపజేయు నదియై సాంఘికవ్యవస్థతో సామరస్యము కల్గినదైంది. ఇంద స్పెన్సరు, షేక్స్పియరు సుప్రసిద్ధులు. నాటకరచన ప్రజల నాకర్షించిన దినములవి. బెన్సరు, బ్యూటలు ప్లేయరు కవుల నాటక నిర్మాణమున కాలదేవద్యైస్యితలు గమనించుచుగిచ్చి మూవ జీవితములన్నివ్యవస్థలలోను చిత్రించునలో షేక్స్పియరు మహాకవి లేఖని న్ధిఁబెరిపిచి పిదప లక్షలపై క్రీ. శ. 1600 నాటి నాటకప్రాబల్యము తగ్గినదనవచ్చును కాని, గోల్డ్స్మిత్తు, మెదన మున్నగువారు నాటకరచనా ప్రయత్నములను మానలేదు.

వచనరచన అంగ్లసారస్వతములో నొకకళ. బున్యన్ గ్రంథకర్త రచనలు (Bunyan's Pilgrim's Progress) వచన గ్రంథములలో నేటికిఁ బ్రసిద్ధమైనది. వచనశైలి మార్గదర్శకుడు డ్రెడ్స్ ఎడిసన్ స్ట్రీటులో గలసి ప్రకటించిన స్పెక్టేటర్ టెట్లరు (Spectator and Tatler) పత్రికలు వచనమును వ్యాప్తినికఁ బెచ్చిపది. వ్యాసరచన వచనమున నొక ప్రత్యేకకళ. బేకనుమడితుండ వ్యాసముల జొలక వ్రాసినవాడు తమరి వ్యాసరచరలలో ప్రసిద్ధులైనవాఁడైనది, రెస్సిను, స్ట్రెబెరె,

లేంట్, హేజ్లీట్ మొదలగువారు రావడంతో గాంధీయ్యము, రచనలో కమనీయత, భాషలో సాంక్షిక్కము, వాచయన తర్కము, వివి వ్యాస లక్షణములు.

విమర్శన మొకకళగా వాగ్ల సాహిత్యమున నభివృద్ధి కాంచినది సాహిత్య సాహితీవిజ్ఞాన కమల వృద్ధిధము విమర్శనాముతయైనది కావ్య కర్త వృద్ధిధమునే మునుపించుచుకొని, వృద్ధిగై తాత్పర్యము కమితకగు విమర్శనములే ఉత్తమములని మూలముగాఁగో లేంట్, హేజ్లీటు, కోల్ దిద్ది మున్నగు ముఖ్యులు కలరు.

నవలలు విశ్లేషణముగమున (౧౮౩౭-౧౮౪౭) కళాకర్తల లొంది వృద్ధిగాంచినవి ఈనవలలలో బ్రద్యుపయోజించిన కళాకర్తలము, భాషాసాంక్షిక్కముకా, ఉత్పాదనమును మానవ జీవితాధ్యయములగుడను. ఈ నవలలలోగోలిత్య భోక్త, ఇలియట్ హార్టీ, స్పాటు మున్నగువారు ముఖ్యులు ఆధునకులలో వెల్పు తెర్నాన్డమ, గాల్పువర్టీ ప్రముఖులైనవలు ముఖ్యులు.

అంగ్లకవిత్వ పేష్టినియన తరువాత మిల్టన్ రచనలలో నుత్కృష్ట స్థితి నందినది కలము నేల బట్టగల్గిన కవులదల స్రవద్ధ భాషావేత్తలగుట అంగ్ల సాహిత్యమునకు నవతీతము కలిగినది. కవిత్వమునాటి విమర్శనము, విమర్శనము నజ్ఞుల మించి కవిత్వము నడచినది. సెంచి విప్లవము ౧౭౮౫ - ౧౮౩౩ కవితలో గ్రాత్తదారులు జూచినది. కవిత్వ రాజసాహిత్యములు వెలువడి సాహిత్య ప్రజా వృద్ధిధమును తెల్పినది. నేవల ఛంబోబద్ధమును పోవు మున్నగు వారి రచనల యుద్ధాదయము తగ్గినది భాషయన దివ్యా నందము కలుగఁజేయు సాంక్షిక్క ప్రభావమైనదే కవిత్వ యన సిద్ధాంతము వీరిది. ఈనవ్యవాగ్లము కోల్ దిద్ది వరకు వర్త కవులు ప్రకటించిన కావ్య

సంపుటి (Lyrical ballads 1798) తో ప్రజావృద్ధిమును వాగ్లించినది. ఈనవ్యపు కవులలో నికరు పెల్లీ, వైకరు, టిల్పు, వ్యిక్లెబర్డ్ ముఖ్యులు నేటి యాగ్ల కవులగు డ్రియవాలరు, మేవ్ ఫిల్డు మున్నగు వారి రచనలు కవిత్వనికను మునుపకు దీరికొనిపోయినవి.

అంగ్ల తాత్త్వము జాతి — అంగ్ల యులందు విధికముగాఁ గలరు. అంగ్లీను లెగవారి సాత్త్వము లెగవారి మైక్రొత్ అంగ్ల తాత్త్వము జాతిగఁబోయిందని తర్వాత రాజ టియ సందర్భముల కనుసరించుముల నొకలు కలసి బ్రిటీషువా రనిపించుకొనుట ఎక్కువ మోదానమైనది.

అంగ్ల వధములు వందెండు విధములు — అంగ్లవధములు వైద్యుని నియామకము ద్వారకు టెవేషివరీమూలమునందుగాని పుచ్చుకొన నేర్పజినవలయునునుగాని, ఇంచు తై నను ఎచ్చుకొన్నవలయులేకదా చూడవలెనని కరియయూనుకము కలరు. మార్తలు ద్రింగుట కన్యమనితోయింతరి కొంచెముపాటి ఉదకము తోడనే నోటబోసికొని త్రాగడగునుగాని మార్త కరిగిపోవుటకును దగిలించుట త్రాగరాజనియఁ జెప్పుచుడినది.

అంగ్ల వైద్యవిజ్ఞానమున కొవధములు పుడెయిదు విధములుగ నుండును. ౧. Aperi-ents (పెర్రెయింట్)- ఇది చులకని Laxatives వంటిది. దీనిని చులకలార కీయచుచునరు చిక కలమునుండి వాడఁబడుచున్నది Brimstone Powder అనునదియనుచు, Treacleఅనునదియు. ఇందు మొదటిది పాలతోనిప్పును తగ్గించి Castor Oil (అముదము), Jalap, Senna, Epsom Salt, Rhubarb అనునాద ౨. Drinks (డింక్)- ఇది లోనికొచ్చును.

కములు కొన్ని వేడియు, కొన్ని చలువయు, కొన్ని జలుబును చేయుటకు లోగిలివ్వును 3 Emulsions (ఏమల్లము)- ఇవి కొవ్వు ములలోగలవే. లోగిలివ్వుతో రోగముపై పని యొనర్చగల బలముగలదియే. ౪ Laxatives (లేళ్లబీళ్లు)- ఇవి కాబడిరేచనమును ఇంచుక బలముతో పెడవలయు-గాని, విరేచనమునకిచ్చు బలమును నొవ్డములుకావు. విరేచనములు చేయుచవలసినంతటి వీటిని చాలను ఇవి Drugs లోనిది ౫ Purgatives (వ్గటిళ్లు)- ఇవి విరేచనములుగల్గించు కొవ్వుములు మలబద్ధము బలమునంతటి నియతగిను ఇవి Drugs లోనిది - Powders (ఛస్సములు)- ఇవి తెరుక నొకప్పుడు తునుగు వాడగుచు పరస్పరాభారములై యుండెడివి. ౭ Pills (మాత్రలు) ౮ Tablets అనియువారు ఈమాత్రలను వేతెల్లము కొవ్వుపదార్థముల గల్పి యింగవలగు నుడువలయు రచింతురు ౯ Stimulants (వీచనములు)- ఇవి శక్తిము పెక్కుగాని, మనస్సునకుగాని తాత్కాలికబలము, ఉత్సాహము లేక నిద్ర లేక మత్త, ఏటిగల్గించి వికర అది చేయుగల పనిచేయును. ౧౦ Narcotics— (Drugs చూడుడు) ౧౧ Ante Spasmodics— (Drugs చూడుడు). ౧౨ Ointments (నైలుములు)- వివిధ Emollients అనుబంతు గలను పుండ్లు, కాలివపుండ్లు, కొట్టుకుపోయినపుండ్లు, కళ్ళకు వెల్లులు పెట్టవలగు చర్మమునకుగల్గెడి అపాయములకు, రోగములకు, తామరకొంగు, దినుము, పెట్టవలగు చర్మవ్యాధులకు నుపయోగింతురు. ఇందు Embrocations అనుబంతు కొన్ని మందులు కలవు. అదియు వీటివలె నుపయోగింతురునుమదియే. ౧౩ Tonics— (Drugs చూడుడు)

అంజనేయుడు (హనుమంతుడు) —

వానరుడు తండ్రి శీసరియను వానరుడు, తల్లి అంజనాదేవి ఈమె గౌరమునకు అహల్య యను కల్పిన కుమార్తె వాలినుగ్రీవులు అంజనకు సోదరులు (వాలినుగ్రీవులు చూడుడు) తొల్లింట అంజన గొడుగు అప్పర, పుంజుకలయని పేరుగలది ఒకప్పు డీమి (అంజన) మరువ్వు రూపభాగికిగ విపోలించుచుండ, వాయుదేవుని డీమింగాంచి వదిలి యామిగూడ, గర్భవతియై హనుమంతుడు గనియె అంజనమతండు గార హనుమంతునకు అంజనేయుడని పాదనామము గలను సూర్యునికడ విద్య లభ్యునించినవాడు జన్మస్థానము ఋష్యమూళవర్మమునక నున్న అంజనాద్రి ఊరని మేమనామలగు వాలినుగ్రీవుల (వాలి అహల్యయను ఇంపునారకు, సుగ్రీవుల అహల్యయను సూర్యునకును జనించి వారు, అంజనకు సోదరులు)కు కలహముగల్గి వాలి సుగ్రీవుని వెతలగొట్టలే యాతడు ఋష్యమూళముపై మరొకమహా శరణుకొచ్చి రక్షణనందు లే, సుగ్రీవుల కుచారము లొనర్చుచు అతని కడ ముక్తిగ హనుమంతుడు మండినవాడు. వీరవ శ్రీరాముడు నీతం గోల్పోయి వెతలచు, ఋష్యమూళమునకడ తేలి సుగ్రీవుని మైత్రిబడసి వాలి జంటి కిప్పింధరాజ్యము సుగ్రీవులకు వశపర్చు, హనుమంతుడు శ్రీరామభక్తుడై లంకాయుద్ధమున మహాలీనదను విరుడనామము వడసినవాడు. నేటిని ఆవిరుడనామమున వాడబడుచున్నాడు. చిరంజీవి రాగలయుగమున హనుమంతుడు బ్రహ్మచవి సామనని చెప్పబడినది లంకాయుద్ధమునకొ విరవ శ్రీరాముడు రామేశ్వరమున రామపాద (పైకల) కిగలిగింము బ్రతిష్ఠించి, హనుమంతుడును ఆరామనాథలింగముకు ప్రక్కగనేని శ్రీవ్యతిలింగముకుచేర ప్రతిష్ఠించెను.

ఆంధ్రోనుద్యమము — గ్రీసుదేశము లోని, ఇలొష్యుగ్రిను నందలి యొక ద్వీపము, చూడఁడు.

ఆంధ్రోపోమిట్రీ (Anthropometry) ప్రాచీనమాలయగు Anthropometrie యొక్క విభాగము జర్మనుభాషలో Anthropose మనుష్యుడు Metron కొలత వేళ్ళము జాతుల మానవుల శరీరముల మొత్తము, శరీర భాగముల మొత్తము కొలతలు, పరిమాణముల విచారణయొక్క కళ వేళ్ళము జాతులవారి శరీరముల పరి వేళ్ళముల పరిమాణములు పీజ్మోలు అనయవ కాలములందు నాని పరిమాణములు ఒకటితోకాకటి స్థానికవాది గర్భిణుడు భేదము లను వివరించు కళ

ఆంధ్రోపోగ్రఫీ (Anthropography) ప్రాచీనమాలయగు Anthropographie యొక్క విభాగమానము వేళ్ళముజాతుల మానవులు తొల్లిటికాలముల నేయేకావులనుండి, నేయే మార్గముల జరుగుచు, నేయేదేశముల కాపుల కేగి ఆవిధములందెలాపు కళ

ఆండిను (లేక ఆండిను) వర్షత వృద్ధి తము — దక్షిణ అమెరికాఖండపు పశ్చిమ భాగమున నుత్తరదక్షిణములగు రరంం మైళ్ళ పొడవ న వ్యాపి చి యుండి పర్వత పక్షి నవముగ గొప్ప పీఠభూమియు ఇటూకు నెత్తగు శిఖరములను కలపు పీఠభూమి యొక్కతము నుండి కడుమధనమక నూనుమైళ్ళ పెడలుపుతో నున్నది ఈపర్వతముపక్క చరియల దు సము దపునట్టముపై ౧౨౫౪౦ అడుగుల ఎత్తు వాక పీఠభూమియు, దానివశమును టిటికా యని పేరుగల యొక గుండ్రని (వృత్తాకారపు) పున్నును కలదు అండీసంతయు నన్నిపర్వత ములు గలవృద్ధతము దానినిబండితులు నూకం

ముల వృద్ధతమధియు ననుచుంచును కొండముద తలలోని లోపలికను చైతీ తిరుతునటుల ననుగు నుండి వ్రోయాలకునునేయపువని కలిగితు లనుచున్నాడు, తూర్పునుండి వ్రేకు దిండు (Trade Winds) పువ్వురములూ దాకుటయు, దక్షిణ భాగముల గు Westerly Winds పర్వతములూ దాకుటయు, అమెరికాను నడి లోవయు పశ్చిమమునను ఎడారియు, గొప్ప గొప్ప వర్షముల గుండువువనియు, తూర్పున నున్న గొప్పగొప్ప మైదానపులయర్లు విశేష వర్షముల నందచున్నవనియు సూచు ఇందలి గొప్పశిఖరములలో ఇల్లంపు (లేక సోరాళా) శిఖరము ౨౫౨౭౦ అడుగుల ఎత్తున నొందియో దేశము ౧౫౫౫౫ తరువాత తెప్పండగి ఇల్లమని శిఖరమును ఆదేశమునందే ౨౪౬౩౩ అడుగుల ఎత్తుగనుండి ఛిన్ ఆర్జంటైను దేశముల నుద్ధ మార్చుగన్ను ఒకనామనా శిఖరము ౨౩౦౨౫ అడుగుల ఎత్తువచ్చుది గాల్వియా దేశమునందు సహాయాగ్ని శిఖరము ౨౧౪౪౦ అడుగుల ఎత్తు ఇకువాడోరున దన్న కోలో పిస్సి అగ్నిశిఖరము ౧౮౧౨ అడుగుల ఎత్తున దెచ్చుబడిది

ఆందోళన కృతీయ — చైత్ర శుద్ధ తృతీయ ఇది ఆయ్యెలమొగు ముగ (ముగగులు పర్వ తిథులు, చైత్ర దినములు చూడుడు)

ఆంధ్రకవికా పికామహాను — అల్లసాని చెడనామాత్య కవి చూడుడు

ఆంధ్రదేశమందలి గ్రామిణులు — ద్రావిడ బ్రాహ్మణులు చూడుడు

ఆంధ్రదేశమందలి గ్రామసాంకేతి కములు — పేదమునందె నను చెడ్డ చెడ్డ నగరములు బహువర్ణ సుఖానముగ నుండుయు, పట్టణములు అంతన్న కొంచె పెక్కువగ ను

టయు, గ్రామములు విస్తారముగ నుండుటయు అంధ
 దేశమనదే ఇదియన్నయుం బ్రా నివాసమున
 శీర్షదీప కాపులే మైవను ముఖ్యముగ పెద్ద
 పెద్ద నగరములును, వీరవత్సలములకు ఎన్నుటకు
 వానియందేర్పడిన పాముఖ్యమే తారణము
 కాని వాని నామముల సాక్షియుల వెలుగ
 వలయునన్న ఇతర స్థాముఖ్యుల బాహిర్య
 గ్రామములను, కట్టలమును, నగరములను గూడ
 నాక్షిరీణాది వాని నామములు దేహాక్షి
 పదములయ్యుతో కలిపిఁడగుచు ఉపహాసుచు
 ప్రబా నివాసస్థాములే మైవను “జానివాస
 స్థాన” పదార్థమును నూచిను మాటలే, సాక్షి
 స్థాన పదములకు నూచుట మనకు కొన్నిటి
 యగు శేవలము వానియే తారణముగ,
 వేత్త్యము అర్థములనిచ్చు కదములు సాక్షియు
 లుగ గుదిరినవి ఇంకను కొన్ని పదములు ఆయా
 స్థానములగుగల ప్రసిద్ధములుగా వానియొడి గుని
 రియి కొన్నిటి కీసంబుధము గానరాని సాక్షి
 కదములు గుదిరినవి ఇంకను కొన్ని సామ్యు
 నామములుగను, కొన్ని కేవలము పదములుగను,
 కొన్ని శుద్ధాధి కదములుగను గానవచ్చెడివి.
 ఈసాక్షి కదయు క్రములగు ప్రజానివాసస్థల
 ములు పెక్కు పక్షిధి పురుషుల చేర్చును, దైవ
 స్థానముల చేర్చును, పుష్ప ఫలముల చేర్చును,
 మెలికలముల చేర్చును, వర్షితముల చేర్చును,
 వృక్షముల చేర్చును, కులముల చేర్చును, చెరువులు,
 దుర్గములు, తోటలు, తిరువల్లు, ద్వీపములు,
 వక్షులు, తామ్రుల చేర్చును, రంగుల చేర్చును,
 సుఖ్యుల (అంతల) చేర్చును, శాన్యాదల చేర్చును,
 శాలలు, సరస్సులు, సముద్రములు, నదులను
 గూడ స్మరింఁజేయుచున్నది

ఇట్లు పరిచిన నామసాక్షి కదము లంకు
 పెక్కు మార్పులను కానవచ్చెడివి ఆమార్పులు
 ఆస్థానములతో సంబంధముగల ఇతరభాషా

పదముల గమనించి కొన్నియును, శబ్దములకు
 విశేషార్థములు గల్గుచున్న కొన్నియు, అట్లగు
 గంభీరత విడుటకు సాపు గల్గునటుల కొన్నియు,
 సంబంధము గానరాక వాచకయగు కాలాను
 గతముగ మార్పుగల్గి యల కొన్నియుఁ గాన
 వచ్చెడివి ఈ గామనామములలో పెక్కులు
 అంధ్రకు మాలములలో “శీర్షము” కిఁకీర్షకు నగ
 (Surnamag) మరియు కదములు గాన
 బంబులను, అంకు కొన్ని చేరుల గ్రామము లిపు
 దాధ భూమి నెచ్చుటకు గా రాకున్న అట్టి
 చేర్చు లగు గామములు కొన్నిటికాముగ
 ను దీయి చువ్వకాముగ నానొంది, ద్రవ్యం
 సాధావదక నామెని తొలగఁబడుచున్నది

అత్యంత, అంతి మొదలగు పేరులగుగల
 “అంతి” సాక్షి కదము తిట్టుగలదును “అంగు”
 సాక్షి కదము అంగి, శోరసి మొదలగు చేరు
 లగుగల “అంగి” శబ్దము సాక్షి కదము మొక
 గాదలయి ప్రాచలము మొదలగుకేదులగు
 అచలము సాక్షి కదము ఇట్టి అచటయగు
 గల “అట” యు బాహ్య, అరట్టయగుగల
 “అట్ట” శబ్దమును శివుల, చింతల మొదలగు
 పేర్లుయొక్క “అల” శబ్దమును, తుగ్గలి, చావలి,
 పిన్నలి మొదలగు నామములగుగల “అలి” శబ్ద
 మును, అట్టి సాక్షి కదము ఈ సాక్షి కదము
 లన్నియు ప్రజానివాసస్థలములగు గ్రామముతో,
 కట్టామునతో, మహానగరముతో సాక్షి కదము
 లని ఎఱుఁగునది నైఋత్యోపరముగ పినిమర్థము
 తిట్లున్నను, ప్రజానివాసస్థానమును నూచిను
 లక్షణమున పిమ్మెల్ల సాక్షి కదములు ప్ర
 నివాసస్థానమునకీ యర్థమగుచున్నది వాని
 ని క్రింద వివరింతుము

అంతి, అంగల, అంగి, అచలము, అట, అట్ట,
 అల, అలి (అళి), అల, ఆము, ఆడ అలి (అగి),

అరము, ఇడి, ఇలి, ఈశ్వరము, ఉట్ట, ఉండి, ఉయ, ఉట, ఎట్ల, ఎల్ల (ఎల్ల), ఎర, ఏను, ఓలు (హోలు), కంచి, కట్ల, కటకము, కాని తిర, కిరి, కుంట (గుంట), కుండరు, కొండ, కొలరు (కొల్లు), కోట, కోవ, గట్టు, గల్ల, గాము, గిరి, గుడ్లము, గూట (కుంట), గుండము, గూడెము, గుర్ర (గుర్ల), గొర్రులు, గోక, గడ్డ, ఘల్ల (గల్ల), చర్ల, చిలి, చెండ (చెండ), చెరువు, చేరు, తెండ, తుండరు, తాండ్ర, తిండి (తిండి), తేను, దరి, దిన్నె (తిన్నె), దీవి, దేలి, దేవము, దగరము, -లి, నాడ, నేవి (నీడి), పుగలు, పట్ల, కట్టణము, కట్టు పల్లె (పల్లె), పాలెము, పాళ, పాళ, పురము, పూడి, పెద్ది, పెంట, పేట, ప్రోలు (హోలు), బడ, మిది, మితిలి, మట్ట (మట్టలు), ముండలము, ముడుగు, మని, మర, మరుగు, మట్టి, మల్ల (మల్ల), మాక, మిలి, మిట్ట, ముక్కల, మూడి, మెట్ట, మెట్టు, రాయి, రెడ్డి, రేవు (రేవుల) లుక, వలము, వధి, వరము, వలస, వొ, వల్లి, వహి, వాడ, వాయి, వాసరము, విడి, విను (ఉడు), వెలుగు, వృక్షము, కిల, కిల, శాల, సముద్రము, వాని, పాలు, శాల

ఇకను ఏరు, ఏటి, ఓటు ఓటి, కన్ను, కంటి, కల్లు కంటి, కుగరు కుడిటి, కుర్లు, కుర్తి, తుగు తుర్తి, వామ వాటి, పుర్లు పర్తి, పామ పాటి, బాడ బాటి, బాడ బుడి, ముర్లు మర్తి, మరు పర్తి, వెన్ను వెంటి, మొదలగు ద్విరూపసాంకేతికపదములు కొన్నియును 'రేవు' రేవులు గలను గంతలు, మొదలగు బహువచనరూపములకు లగు సాంకేతికములు కొన్నియును వర్ణ, స్త్రీ, మొదలగు ఏకాక్షరసాంకేతికపదములు కొన్నియును గానబోయవచ్చును. ఈ సాంకేతికపద సమదాయ మంతయు గ్రామవర్ణానుబంధములే.

అంధదేశముందలి క్షత్రియులు -
ఇప్పుడు అంధదేశమునందన్న క్షత్రియులు, ఉత్తర

హిందూస్థానపు క్షత్రియుల సాబుధులు (క్షత్రియకులము, క్షత్రియకులము నందలి కాఖిల మూడుడు). ఇరుగోళ్లములవారు దక్షిణముగా నాన్ద్రదేశమున కేరెంచినది తేలుచున్నది. వీరి నుండియే కొండలు క్షత్రియుపాత్ర్యకాలమున దక్షిణదేశమున కరిగినయ్యెను. అట వీరపడి రనియు చెప్పబడినది. అన్ద్రదేశమున నా ప్రభులవలెను, అరవదేశమున నరవలవలెను మేమ భావలగు గైకొనియున్నారు అన్ద్రదేశమున దున్న క్షత్రియులు మృత్యు, భసజము, కాండీయ, కాశ్యప యను నాగ్నగోత్రములవారుగను భర చాన్ద్రగోత్రస్థులు అరవదేశమున తిరునల్వేరి జిల్లా రాజచాళయరు గ్రామమునను, తల్పనీసర ములను గానగించున్నారు.

ఇటీవల వీ మైమగోత్ర మెలక్షత్రియుల కంటి చేరు తేల్చినది అది కొన్ని పేరుపనామములు గను, కొన్ని మహానయులగు పూర్వుల నామ ములుగను, కొన్ని గ్రామనామములుగను దనరు చున్నవి ఈ యింటినేదం గూర్చి, శ్రీ మై గరిరెర సంవత్సరమున కేరవపు (అనగా సోదా వరిజిల్లా, మొగలితుర్తి) ప్రభు డగు మహామండలేశ్వర పూసపాటి రాధికామహారాజులుగారు మహాగోత్రమునకుం తెందిన ఏమిదియోను తేలుచు బములవారి యింటినేరుల నొక సీసమాలికగా రచించియుండిరి వీరిది మహాగోత్రము. (రాధికా రాజగారి సీసమాలిక జూడుడు) వీరవ కొం దూరి చిన్నరాజాగా రెండు పేరుగల క్షత్రియకు డిడు డొకడు, నూటభయవదిరెండు ఇంటినేరులు గల క్షత్రియకుటుంబముల నొక సీసమాలికగ రచించెను గాని, యిది పూర్తిగా లభించలేదు. వీరిది భసజమగోత్రము తరువాత మహా మహాపాత్ర్యయ శ్రీమాన్యరవన్ద రంగా చార్యులయ్యవార్యం గారను మహామండితుఁ డొక సీసమాలికను రచించి యందు గూ

క్షత్రియకుటుంబముల ఇటీవలగల బాంధవర
యెను అం బాంధవ పశ్చిమ ధనంజయ కా
శ్యపు శాఖ గోత్రములవారి ఇటీవలగల
వివరించెగాని పక్షినిసేముల కు భగవద్దా
గోత్రముల గూర్చి వివరిం లేదు (ఎరవస్తుర
గారాయలవారి సీమాలిక చూడుడు క్షత్రి
యకులవాడుగోత్రముల దెల్పు శిష్ట కృష్ణమూర్తి
గారి సీమాలికను చూడుడు ఇటీవల కాశి
వాడలరస్తా తవాస్తవ్యులు దహ్వారి జగన్నాథ
శర్మగారను ఎరిగెడు లోకము పై వాల్లగోత్ర
ములవారి గూర్చి క్షత్రియకులగోత్ర పతాళిక
యను నొక చిత్రమును చిత్రీకరించి ఇటు
దెలియజేసి ది ౧౩౦ ఇ టీకనును

౧ పశ్చిమగోత్రములు ఈక్రింది టీకనును
గల క్షత్రియముల ౧ అ గరాల ౨ అద్దాల
౩ అద్దాల ౪ అద్దాల ౫ అయిదు పూడి
౬ అయిదు ౭ ఇ ములూ ౮ ఇమ్మిడిరాల
(ఇమ్మిడిరాల ఇమ్మిడిరాల ఈమరరాల)
౯ ఇనుకలలి ౧౦ ఈమరి ౧౧ క తేటి
౧౨ కాశ్యపుపూడి ౧౩ కుష్మాగ్రపాటి
౧౪ కు తరాల ౧౫ కుసుమరాల
(కోసుమరాల కుసుమరాల) ౧౬ కుసు
పూడి ౧ కొలుకులూరి ౧౮ కోనూరి
౧౯ గణపతిరాల ౨౦ గాదిరాల ౨౧
గురజాల ౨౨ గొడవర్తి ౨౩ గోకరాల
౨౪ గోరింట ౨౫ చల్లగల్ల (చల్లబడ
చెల్లబడ చెల్లబల్ల) ౨ యెకువాడ
౨౭ యేనూరి ౨౮ యోద్రాల ౨ దినము
కొండ ౩౦ దె ములూరి ౩౧ భేనుకొండ
౩౨ నదీపల్లి ౩౩ పంచేల ౩౪ పిమ్మిదురాల
౩౫ పూసపాటి ౩౬ ముద్దురాల ౩౭ పేరి
చర్ల ౩౮ పాతూరి ౩౯ బాలరాల ౪౦ బుద్ధ
రాల ౪౧ బెలవాడ(పూసపాటి) ౪౨ బైరాల
౪౩ మారెని ౪౪ ములగపాటి ౪౫ రావి

పాటి ౪౬ దుద్దురాల (దుద్దురాల) ౪౭
వత్సవాయి ౪౮ వలిపల్లి (వలపల్లి)
౯ వాడల్లి ౫౦ వెలగవూ ౫౧ వెలగ
లే ౫౨ వేగిరాల ౫౩ వేగిర ౫౪ వేత్తల్ల
౫౫ వేటకురి ౫౬ వేగిర ౫౭ నరిపెల్ల
౫౮ పాగిరాల ౯ పాగు తపూడి ౬౦ నరు
గూరు ౬౧ చదువూరి (చిలుకూ శిరిగూరి
చిరుగూరి శిర్పూరి) ౬౨ నయరాల

౨ ధన దయ గోత్రములు ౧ అద్దాల
౨ కలిపాటి ౩ క తేటి ౪ కల్ప (కల్పల్లి)
౫ కల్పల్లి ౬ కుసుపూడి ౭ కొత్తగ్రపాటి
౮ కొమారి కొత్తగ్ర ౧౦ కొమర
౧౧ కొలనువాడ (కొలల కొలనువాడ కొల
నూటి ౧౨ కొత్తవారి ౧౩ గుంటూరి
౧౪ గూమూరి ౧౫ గొట్టెమల్లల
౧౬ గోకరాల ౧౭ చ పాటి ౧౮ చిరల
పాటి ౧ యెమూరి ౨౦ యేమూరి
౨౧ జ న (వర్ణాటజ న) ౨౨ జుజ్జూరి
౨౩ తోటకూరు ౨౪ తిరుమలరాల
౫ దండు ౨ ద తులూరి ౨౭ దాల్ల
౨౮ దోసపాటి ౨ నల్లరాల ౩౦ నుమ్మి
౩౧ ఎల్లమట్ల ౩౨ పాకలనాటి ౩౩ పెన్నెర్ల
౩౪ బు ఎలిరాల ౩౫ భేరాల(భేరాలరాల)
౩౬ బైరాల ౭ ముద్దాల ౩౮ మృదుండి
౩ వడ్డమూడి ౪౦ వీలూరి ౪౧ వేగిరాల
౪౨ వేటకూ ౪౩ పాగిరాల ౪౪ తిద్ద
రాల ౪౫ వాసపాల

౩ కాశ్యపు గోత్రములు ౧ అద్దాల
౨ అయిదు పూడి ౩ కలిపాటి ౪ చామర్తి
౫ చిట్టాల (చిట్టరాల) ౬ ముమ్మూరి (ముద్దు
నూరి) వేములవాడ ౮ నరిపెల్ల
౯ కాశ్యపు గోత్రములు ౧ ఈదవర్తి
౨ ఈమూరి ౩ తిమ్మలపాటి ౪ కరారి
౫ కనుమూరి, ౬ గుండ్లూ ౭ గోరింట

౮ దొంగకురి, ౯ పాతపాళి, ౧౦ బెల్ల
కొండ, ౧౧ మందిపాటి, ౧౨ సురుకూ
౧౩ పంటారి

౧. శోక్రముల తెలియనివాని ౧. బిల్లు
రాజు, ౨. బిల్లురాజు, ౩. ఇల్లురాజు,
౪. ఉపరాజు, ౫. ఉయ్యూరి, ఉగిరి
(పులి) ౬. టుగూ ౮. టిగుగ ౩, ౧. గిరి
పాటి ౧౦. ౧. గిరిరాజు, ౧౧. పేదరాజు,
౧౨. గిల్లుపాల (గిల్లుపాల), ౧౩. ముప్పు
రాజు ౧౪. లకమరాజు (లకరాజు) ౧౫.
శేరి, ౧. అగ్గిటి ౧౨. పిర్రా

ఆంధ్రదేశము — బిల్లు, శోదానీ
నదుల మధ్య దేశ మాధ దేశమని కొందఱునకు
గాని అది తన స్వలితము దొంగిలించుటగా
నూతును ఆంధ్రభాష మాటలాడఁబడు దేశ
మూఁడదేశములను సమాజమును దీనిప్రభుత్వము
వేటియు భాగములు, వేటియు కాలములు
వేటియు రాజధానులు గల్గియు యెను

కృష్ణానీరమున భాగ్యకలకము కారకల్లలకు
రాజధాని ఇదటి మాధువులు గూర్పుయ్య,
చైతన్యముల గూర్పుయ్య మూర్ధవత్సాస్య గు పురస్
శైల స భూరామమని వాసెను వాగరాజును
భూపతి పాలించెను శాసనము కలక కొండ
దగు ఆంధ్రభూపతి (పేరు పొయ్యిచ్చి) మాధ
మును క్రీ. శ. ౩ ౦ ౩౮౦ నిర్మించెను శాస
నముకలక కలక కొండలము వేలిపురమును,
కొంతకాలము రాజుపేదరాజుమమును చాళుక్య
భూపతులకు విష్ణువర్ధనుడు, రాజరాజుగూర్పు
లకు రాజధాని వేలిపురమును కలకపులు
పాలించినయ్య, వారిని చాళుక్యులు జయించి
రచియు, వారిని చోళులు జయించినయ్య, వారిని
తై నులును, ధరణికోటరాజును జయించినయ్య
చరిత్రలు కలవు. తొల్లి యాంధ్రభూపతులకు

కారకల్లలకు కృష్ణానీరము క్రితానుభము
రాజధానియును కేలుచున్నది (క్రితానదేశము
[తొంగరాము] చూడఁడు)

ఆంధ్ర ద్రావ్యులు — మాధ
ద్రావిడభాషలలో నొక తెగవారు (ద్రావ్యులు
మాధుడు) ఆ దేశ వాసులగుట ఆంధ్రుల
బయలున్నారు (ఆంధ్రదేశము మాధుడు)
ఆంధ్ర ద్రావ్యులలో నొక తెగలు కలవు
మహారాష్ట్రద్రావ్యులు గొండ తాగ దేశము
కాపురము కురి, నియోగులలో నొకడు తేరి
గొంతు కరణ కమ్మ న్యాగులలో నొకడు
చేరియ్యి సుళ్య దేశపు ద్రావ్యులు నయ,
కన్న దేశపు ద్రావ్యులు నయ, దైవరతుగు
నొక భూమి గాపురము కురిగినవారు మధ్య
లంగులు శివీమరము కురి తెలియనియ్య
నాధులై యున్నారు అగవదేశమునుండి వేరి
దీ సార్వద్రావ్యులు పేదరాజుద్రావిడలనియు,
దివిరి ద్రావిడలనియు పూమాద్రావిడలనియు
పేరు పలిగి ఆంధ్రదేశమున నాధులై యుండుట
గానయ్యెడిది మాయ నాధుల నివాస
మేర్పరుకొని ఆరాధుద్రావిడలూపేదన ఇట
నాధులై గురుకుల్ శాఖ వా రరవేరులు
నుండి యాంధ్రదేశమున కేరింది అత్తిశ్రుతై
యున్నారు అగవదేశపు రాచూరుకనున్న
పులు ఆ దేశవాసులై ద్రావిడవైపు లనాగర
గును ఆంధ్రులై యుండుయ్య, వారియొడగు నడ
గలై శేరితై భేదములై ఆంధ్రభూమియును
కాలింపబడుచుండుండు గాననును పేదరాజు
ఆంధ్రదేశమున నాధులుగనే యున్నారు
ఉత్తిలదేశమునుండి ఎత్తి చిన శివుగిరిములు
ఆంధ్రులై గాధద్రావ్యుల శివుగిరిములనందగు
చున్నారు అందుగ సారస్వతులు ఆంధ్రదేశ
మున నాంధ్ర సారస్వత ద్రావ్యులై యుండు
గానయ్యెడిది.

అంధ్రులదే అసలు అంధ్రశాఖలు కొన్నిగలవు. అవి ౧ వెలనాటి శాఖ వీని వెదికిరియను నందురు. వీరియందు వెలనాటి వైదిక బ్రాహ్మణు లనియు, పెనుకేటి వెలనాటివారినియు, వెల నాటి పూజారులనియు మూడు అంధ్రశాఖా శబ్దములు గలవు (వెలనాడు మాడుడు)

౨ నియోగులు వీరును వెలనాటి శాఖకాది యందు కెండియు మధ్యకాలములందు వీరిరని తెలిపెడిది లాక్ష్యవృత్తియందు నియోగిమండల వారని యర్థము అంధ్రాత్మేయ కుటుంబములు లాక్ష్య వృత్తియందు చేరిందియును నాత్మేయ నియోగులు అరగి వారియందు ఇటివారులు రాజులనియు, క్షగ్గడలనియు వీరుడ నామములు గలిగి కుటుంబములు కొన్నిగలవు ఇళిన ను నియోగిలందు శ్రేష్ఠులై లింగధారణ దీక్షపడిన వారు కొండలు కలరు నంటులలో కొండలు శ్రీమైత్రై లింగధారణ దీక్షపడిన లింగధారి నియోగులలో చేరినవారును, యాజ్ఞపూర్వుల నుండి శ్రీవ లింగధారణ దీక్ష న నిసవారును నియోగులలో చేరినయి యున్నారు ఇంతయె కాక కేవల కృష్ణ యోగ్యులగు నియోగుల యందు దచ్చలచ్చల శుక్లయోగ్యుల నియోగు లురు కలసియే యుండుట గానగును రామా నుతము వైష్ణవ దీక్షయగు సత్యాయణ దీక్ష నుడిన నియోగులును కలరు వైష్ణవ (మధ్య) మతములగు నియోగులును గలరు.

ఆరాధ్యు లందఱును నియోగులలో లెక్కగ నెంచుకొనుచుండురు. ప్రత్యేకముగ నియోగు లనే ఎందిచూచినచో ౧ అత్మేయనియోగులు, ౨ అత్మేయవృత్తులు, ౩ బడగలనాటి నియో గులు, ౪ పెనువాయి నియోగులు, ౫ చక్ర ధారినియోగులు, ౬ నందమతులు, ౭ బ్రాహ్మణు నియోగులు (వీరిని పోకనాటినియోగు లనియు,

మార్పునాటి నియోగు లనియు కూడ నుండు) అని ఓచు అంధ్రశాఖాశబ్దములు గానగును. ఇ.క నారాధ్యులలో ఆరాధ్యులైన మనియు, పండితులైన మనియు, రాజులైన మనియు, మూడు కేటగులుగ నున్నారు ౧ మేమనా రాధ్యులు, ౨ ఉన్నగారాధ్యులు, ౩ పండితా రాధ్యులు. వీరి సంతతివారు ఆరాధ్యులయ్యును.

శ్రీసతి వండితులు, మల్లికార్జున పండితులు, మంచనండితులు వీరిని తరివారే పండితులైన మంగులకుడున్నారు మఱియు గొట్టారు, బాచి రామ, సకలేశ్వర మాచిరాజు, సుమంగి బడవ రామ అనువారల న తరివారు రాజులయ్యును. లరగును, ఆరాధ్యులై యున్నారు ఇవి ఆరాధ్య శాఖలు

౩ శరణశ్రుతులు వీరిని కరణశ్రుతు వ్యాపారునియు ననుట కలదు వీరు స్వార్థ శాఖవారగు నవైష్ణవ మతస్థులయ్యు వైష్ణవులగు మధ్యలతో సంబంధబాధవ్యములగు గల్గియు న్నాగు. వీరియందు ఓహోశరణశ్రుతులనియు, కొలితీశరణశ్రుతులనియు, బల్యాటిశరణశ్రు తులనియు మూడు అంధ్రశాఖలు కలవు

౪ తెలంగాణులు వీరియందు నియోగి వైదికియను అంధ్రశాఖములకులవనికొండలందు గాని సృష్టముగఁ గానరాకన్నది వీరు వాజప నేయ ప్రథమ శాఖయి లనబడుచున్నారు

౫ మురికినాటిబ్రాహ్మణులు ఇది ములుగు నాడనియుకొండలనియెడలను. మఱికొండలు వీరు తొల్లిటి క్షత్రియజాతియందుండి వచ్చిన అరణ లనియు, మురుక్కనాడు సృష్టలయనియు ననెడల గాని ఏనిదగ్గనములు గానరావు. ఇష్టపాద్యులు గనే యున్నారు వీరియందు చేమూరి మురికి నాటివారిని ఒక అంధ్రశాఖయ్యు గలదు వీరును వాజపనేయ ప్రథమ శాఖకుఁ ఁదినివారు.

౬ శానరనాటివారు, ౭ ఉపనాటివారు,

౮ పేరినాటివారు, ౯ వందనాలవారు, ౧౦ తెలెగ సానువేయలు (త్రిలింగ దేశపు వారు). ఏడవజను స్మార్తపులగు బ్రాహ్మణులులే ౧౧. ఆంధ్ర శ్రీవైష్ణవులు. ఏడు రామానుజులు వైష్ణవ మతములు, విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంతము వారు. ౧౨ తూర్పువా! శ్రీవైష్ణవులు. ఏడు రామానుజీయ వైష్ణవం, విశిష్టాద్వైతసిద్ధాంత మతములు ౧౩ బ్రహ్మపుర వైష్ణవులు. ఏడు గోల్కొండ వ్యాపారు లులునుడున్నారు రామానుజులు వైష్ణవ విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంత మతములు ౧౪ వైఖానసులు. ఏడు రామాను జులు వైష్ణవ విశిష్టాద్వైత మతములు విఘ్నేశ మూర్తము విలి ప్రధాన గ్రంథము. ఏడు వడగల సాంప్రదాయ వాదులును ముఖమున ధరించు అనగా ముక్కుపైకి సిగులును పాదవిడచు ౧౫ పోన్నాడి బ్రాహ్మణులు ఏడు స్మార్త పులు, చాల అత్యుగ నున్నారు ౧౬ నం బులు. ఏడు స్మార్త బ్రాహ్మణులు ఆరామ హైమవలమది చెప్పవలసి గాని, ఆరామదాదిను లనుని చెప్పకొను వేళకే కాని వారిలో ఏది కేసాబుధము లేదు పెక్కండు పోలికలేదు వృత్తిగా గలవారు జ్యోతిషశాస్త్రమునందారి లేరు విద్యార్థులును ఏదియగు గలరు వైద్యు లును అప్పటప్పట గావనరుదురు

ఆంధ్రభాష—ఇది వికృతి. అష్టభాష లలోనొకటి భాష ఎన్నిదివిధములు చూపడు. (తెలుగు చూపడు).

ఆంధ్రభాష నాలుగు విధములు (చతుర్విధాంధ్రములు) — ౧. తత్త్వమును సంస్కృతవరమునకీ, ఆంధ్ర (విభక్తి) ప్రత్యయ ము జేర్చి వాడుకొను పదములు. ౨. తప్ప వము. సంస్కృతమునందే పుట్టి సంస్కృత పదము కొంత తూర్పు తెంతుటతో నాంధ్రమై

భాషయందున్న పదములు 3 దేశ్యము. ఆంధ్రదేశమున వత్సేయభాగములు వచ్చటచ్చట వాడబడుచుండు దేశీయములగు శుద్ధాంధ్రపద ములు ౪ గ్రామ్యము ఆంధ్రవ్యాకరణములచే గారవింపబడుచున్నను, ప్రజలచే వాడబడుచుండు నవియగు నాంధ్రపదములు.

ఆంధ్ర భృత్యులు — ఏడు కాద్య హ్య, కారహహ్య, కారకర్క ప్రభువులని కూడ యుగబడినవారు ఇది వారి! ఏడవనామము లట ఏడు మగధరాజ్యము నేలుచుండిన కన్య న్మహారాజుయిది సేవన సింహాసనమునకువచ్చిరట శ్రీ పూ ౩౧ మొదలు శ్రీ మ. ౩౧౨ వరకు ౩౪౩ సువత్సరములు పాలించిరి.

గౌతమీపుత్ర శాతకర్ణియను భూపతి ఆంధ్ర దేశమునది కాన్యకటకము రాజధానిగ శ్రీ మ. ౧౩౦ ౧౪౪ నాస్థానరాజ్య మేరిను కార కర్ణులకు మూలపురుషుడు శ్రీముఖ శాతకర్ణి! సింధుకుడు, శివకుడు, శ్రీమకుడు అనివాసుక చేర్చుడైనట ఖరగడ కన్యపువరిది జయించి మగధసింహాసన మెక్కెనట అతని పుత్రులు పులమేయ శ్రీ మ. ౧౪౪ మొదలు నాల్గు సువత్సరములు రాజ్యమేరిని చెప్పబడినది (నాగార్జునుని సువల్లేఖ, మగధరాజ్యము చూపడు). నాగరాజునకు కృష్ణాజిల్లా శ్రీగా కుళము రాజధానియని కాననము కలను

ఆంధ్రరాజ కవులు — ఆంధ్ర గవి త్వము కలిగిన ప్రభువులనైనను, రాజులుండు పులనె నను, మంత్రులనైనను రాజకవులు ఇది మరకీ వాడుకగలను. మేము దానిది కూర్చు నొల్లక ఉన్నదాని సున్నల్లే ఆంధ్రవిజ్ఞానమున నివేదించడలది, పదునాల్గురాంధ్రకవుల నిను వారి కృతములగు గ్రంథములతో వివరించితిమి. (వారిని వారివార్థలములందువాడవనను). వారు

నన్నుచోడుడు, భద్రభూపాలుడు, గోకర్ణవృషభి, శ్రీశృంగరాచు సావ్యభాముడు, కదిరీపరినామ కుడు, కళువీ పీఠరాజు, కట్టవడరాజభూపతి, తులూపాలి రఘునాథరాజు, రంగప్పరాజు మల్లారెడ్డి నాయుడు వేటకపతి, లేచర్ల మాధవరాయలు, గద్వాల సోమభూపతి, పామన్నపాలుడు, కోటరాచు రఘునాథుడు, చిక్కతిమ్మభూపాలుడు ఇ కను పురభూపతి, ఎల్లవిఘ్నేశు దామర వేటకపతి, పొద్దరాజు, నాజరాజు, మద్దెలిగిరి విజయగఘనాథుడు, విజయరాఘవుడు మొదలగు కొందరు రాజభక్తులిగను గలదుగాని చారిగ్రంథములో లేక చరిత్రయొ విశదముగా దొరకనందున విచారముతో వచని వేయబడి

ఆంధ్రోపాజనీ — (Anthropogeny)

ప్రిందిమాలు యగు Anthropogenie మొక వికారరూపము మానవుల మొక్క పూర్వస్థితియు, ఎటులతెలిగి అభివృద్ధియెగురుచు మారిన స్థితియు వివరించు

ఆంధ్రవాఙ్మయము — సంస్కృత

ప్రాకృతముల వికారమగుటచే జీవ ఆంధ్రభాష వికృతి యగుచుండి వానాటి కభివృద్ధియెంది యాంధ్రభాష కొక యాశ్వుని నన్నయభట్టారకుని కాలమునఁ గలిగినదనవచ్చును నన్నయకు ముం చాంధ్రభాషారూపము ప్రత్యేకముగ లేదని దీని భావము కాదు సంస్కృతిగుణజి గ్రంథప్రమేయ యాంధ్రభాషారూపము నన్నయ నాచే కలిగినవని దీని యర్థము ఇతని ఆంధ్ర శిల్పదీపికామణి ఆంధ్రభాషమఁ జూలదొలత వ్రాయబడిన వ్యాకరణము తెనుగుపద్యము లతో నొక భంధస్సురు గూడ నన్నయ వ్రాసి జ్ఞులు కలము నన్నయకాలము మొదటి తెనుగుభివృద్ధికి వచ్చుటచేసి తరువాతకపు అంద

తీరనినే యాదికవిగా ప్రతినిధుమండి నాటి నుండి వేటివఱకు నాంధ్రవాఙ్మయ మునే పరిణామరూపము లగుచు నభివృద్ధి గాంచెడి మ మహి మున్ వాగను శాసనమున స్మరియించు గుండెల్నిప్పుడం ది నృహేమంతి మూలమై నిలువ శ్రీనాథుడు శ్రావణ మహా మహాలా సోములు భాస్కరుడుకలె యింక సొప్తు వాడెంచు ని । బహుభాషాశ్రీమయ్యకమంద మునఁ దత్త్వాగల్భ్య ముహించెనన్ । అను పద్యమున విమచర్తకాదు దేగు రామరాజ భూషణుని ప్రాచీనాంధ్రవాఙ్మయభివృద్ధి మొట్టి వినివలనఁ గలిగినదియు గొ కవఱకు నేగిగనే నిరూపింపఁ గలిగినాఁడు ఆంధ్రవాఙ్మయపుభలను తెల్పున మొదటిగ్రంథము ఆంధ్రమహాభారతము ఇది అనువాదమే యెగును, కొన్ని యెడలఁ బెంచబడియు, మఱికొన్ని యెడల సుశోభింపబడియు, అనేక ప్రదేశముల స్వతంత్ర రచనలతోఁ గూడి యుంట నాంధ్రవాఙ్మయమున నొక స్వతంత్ర గ్రంథము గలదీ దీని నన్నయవలె యుంచును ఆంధ్రమహాభారత కర్తలగు కవి శ్రమములో నొకఁ డగు నన్నయ భట్టారకుడే అదికవి యని వ్యాపాది మండి వివరింపబడియున్నది అతఁడు పదనానందవ కళ్యాణాలమున రాజమహేంద్రవరము నేలిన చాళుక్య భూపతియును రాజరాజనరేంద్రుని యాస్థానమున 'ఉభయవాక్పాఠి' గల పండిత ప్రకాశుడుగ నన్నయకు స్తుతింపఁ బడినవాఁడు తత్తయ భారతమున మొదటి రెండు పద్యములు మూడవది యగు వారణ్యపద్యమున కొంతభాగము నాంధ్రీక గించెను ఇతని రచన సంస్కృతరచన భూయిష్టమై తెలుగుపదముల తక్కువగాఁ గల్గియున్నది ఇతనికి ముందు వ్రాయబడిన యాంధ్ర గ్రంథము లేవియు లేకపోవుటయు తరుండే ప్రథమాంధ్రకవియను నగుటచే నాంధ్రకవి ప్రాముఖ్య

మంతగ పీఠం రచయించుఁ గాన్పొనకుంపుడి కుమారసంభవక రచయకు నన్నెచోడుడు నన్నయతుఁ బూర్వీకంబు కొండ అంతులు గాని యాయభిప్రాయము నిర్వివాదమైనదికాదు ఎట్లైనను అంధ్రవాఙ్మయవశ యగు పురాణయుగము నన్నయతోనే ప్రారంభముగఁట నాల్గవ యుగ కర్తగాఁ గైకొనుట సమంజసము. ఈపురాణయుగము శ్రీ మేడ నాల్గవ శతాబ్దమువఱకుఁ గూడ నున్నదవచ్చును ప్రసిద్ధ సంస్కృత కావ్యము లాగ్రీకరింపఁబడుటయే ఈ యుగ విశేషము.

అంధ్రవాఙ్మయ కావ్యమున స్వర్ణదీప్తితులతో తెలుఁగొందువాడు తిక్కనసోమయాజి. అంధ్ర కవులలో నగ్రతాంబూలము తిక్కనవే. ఇతఁడు రాజులిక్కడ, చండితాగ్రగణ్యుడు, కళాచితారదఁడు, కవి సార్వభౌముడు కవితా రచన యంచును, భావయంగతుఁ బరమావధి చూపఁ గలిగినవాఁ డీతఁ డాకేడే సర్వప్రభువఁడు మంజు యుక్తమకప్రభతో సావతుండఁ గల్గినవాఁడు తిక్కన భారతముఁ బదనేను పర్వములును, తీర్థరామాయణమును రచించిన కవి సగ్రముఁడు ఈతనికంటే రసాభ్యుదయభావముగఁడును నదిగఁ బ్రసిద్ధి కెక్కినది. అంధ్ర కవితాస్వరూప స్వభావాదులఁ బూర్వగ గ్రహించినవాడగుటచే తెలుఁదగ్గఱములనే విశ్మయముగఁపాడి, తన రచనయందును అంధ్ర బాలీయరను తెల్పార్చి అంధ్ర వాఙ్మయగౌరవము నులపెను. కవిత్వము గావలసిన సర్వస్వముగఁము లీతనిరచనయందు గలవనుటకష్టమిదిగ నూర్చి చెప్పకలవిగఁదు. రామాయణము గూడ నీయగమవసరే యాగ్రీకరింపఁబడినది

పురాణ యుగాంతరము ప్రబంధయుగ మూర్ధి వాఙ్మయచరిత్రలోఁ బ్రముఖస్థానములొకరించది. పదునాఱవ శతాబ్దమందలి పెద్ద

వార్యులతోఁ బ్రబంధయుగ మారంభమైనప్పటి నందులకుఁ దగ్గులయత్యంతరము పోతన, శ్రీనాథులనాడే యారంభమైనది విశిష్టము శ్రీ మే పదునేవ శతాబ్దముతుఁ జేరినవారు. భాగవతము నాంధ్రీకరించినవాడు పోతన. ప్రసిద్ధములగు నైషధ కాశీఖండాది కావ్యములఁ జెందించినవాడు శ్రీనాథుడు. విశిష్టము పురాణములను ప్రబంధవీరి నాంధ్రీకరించిన యుక్తమకప్రభు విదితారణమున నాంధ్ర వాఙ్మయమునకు చాల యభివృద్ధి కల్గినది తీర్థరామాయణము ననువదించి కంటిటి పాపరాజు కవి కూడ పితృశిరోఁ జేరినవాడే. వల్లనావిశేషములు; కల్పనాపైచిత్త్యము విశేషకర్తారూపాకారములు విశిష్టవిధలో విశేషములు పోతన కవితా వేషమునకు లంకాప్రసయవర్ణములగు శబ్దాలంకారము లొకయంతుము నాకర్త గాక క్రియు నిద్రించి శ్రీనాథుని భాగవతమును నూతనవద స్ఫుటియు, నైశోక్తియు మొదలు ప్రబంధస్ఫుటి విరో మూలకాకలని చెప్పవచ్చును

ప్రబంధములలోఁ గొడు రకములు గలవు. ప్రాచీనాంధ్రన సిద్ధమును కళాంకములఁ గైకొని స్వకల్పిత వర్ణనానుబంధ విశేషముగఁ జెందఁబడి నాయఁబడినది మొదటి తెగ మనుచరిత్రాది కావ్యము లీతెగకుఁజొందు నసంస్కృత కావ్య ప్రసిద్ధములగు రాజుల కథలను కల్పన నాయఁబడి రికెడవతెగ అనఁతుని భోజరాజీయ మింగుఁజేరినదే. ప్రబంధయుగమునాటి కాంధ్ర కవితకు రాజదరణము చెచ్చినది తారగణముననే పసునేనవ శతాబ్దము మొదలు పంపొద్దివ శతాబ్దము వఱకుఁగల ప్రబంధకథలందఱును రాజాపానాశ్రితులు కాఁగలిగిరి. బూపాలయ చిత్రవృత్తి కనుకూలమగుటల గూడ వారు నాయవలసినవారైరి ఈ కారణముచేతనే ప్రబంధము లన్నిటియందును కృంగారసము

ప్రభావమైచి ప్రబుధరచనగోఁ బుగోగాను
యైన సన్దేశోదయమచుభవకర్త అల్లసానిపెద్దక
అంధ్రకవితా తామరచూడను విరుచుపంజెరు
ప్రబుధకవితకు బాసటయైన భూవతులగో
విజయనగరాధిపతి కృష్ణదేవరాయ లగ్గగణ్యుడు
ఈతని యాపాసయిననే ప్రసిద్ధులగు న్నవ్వుగ్రంథము
లుండి (మామూడు) వారే పెద్దగ, నాదితీయన,
భూపతి, రామకృష్ణకవి మున్నగువారు చిరి
కావ్యములైనవి కృష్ణరామ లాంధ్రవాఙ్మయము
నభివృద్ధిఁజెచ్చి రామించినవాఁడతాక తాను
కవియై విశేషసారస్వతకేసుఁ గావించఁగలిగెను
ఆకాలమున నాతఁడబుద్ధిగఁకూడినవోఁ బ్రబుధ
సృష్టి రచక కొంతవెరుకఁబడియుండెడిది ప్రబు
ధములన్నిటిగో భాషాపాండిత్యము, ప్రాధికవితా
రచన, విశేషములగు వర్ణనలు, అశ్వశ్రేయము
లగు శబ్దాలాకారచన, శ్రింగారరసాలీనయము
ప్రాముఖ్యమునంగచు వచ్చినది ఈ కాలముననే
శ్లేషకవిత్యమునకుఁ బ్రాముఖ్యము పొచ్చినది
శ్లేషలందు విశేషపాండిత్య మవసరమగుటచే శ్లేష
కావ్యకర్తలగు రామరాజ సూర్యుడు, చింగి
సూరన్న మున్నగువారి విశేష గౌరవము
వచ్చినది ఈకాలముననే ద్వ్యర్థి త్రిధ్వ కావ్య
ములు బయలుపడియి ఈవిధముగ కావ్యరచన
అంధ్రమున ప్రత్యేకముగ వన్మిశ్రితవదని చెప్ప
వచ్చును ఇందులకుఁ గావలసిన పాండిత్యము
గల కవులకే మితియుఁ బ్రశంసనీయము.
ఇన్ని గుణములన్నను కవితకాదర్శప్రాయమైన
సామాన్య ప్రకాశితము ప్రబుధ సారస్వతమున
స్థాన ముదకపాపుట యొక కొఱుకయే. ప్రబుధ
కవిత కర్తలాలాకారములకు ప్రాధోక్తుల కిచ్చినంత
ప్రాముఖ్యతకు భావార్థములకేయలేదు కావలసి
తెచ్చిపెట్టకొనిన ఆలాలాకారములు కల్పనలు
కలిగియుండు కొన్ని ప్రబుధములు కృతములై

నమాజకవితా మాధుర్యము గలిగియుండలేక
పోయినవి ఒకే మూసలో దిగిన వస్తువులవలె
ప్రబుధములన్నియుఁ గన్నులు కిడియేకారణము
ఈ కారణముచేతనే వయవరిత్రాసారము పిల్లి
వయవరిత్ర లెన్నియో బయలుపెట్టియి కొన్ని
ప్రబుధములు దానాటి తెలుగురాజుల వైభ
వము తెలిసికొనవలయు. ప్రాచీనాంధ్ర యో వర్ణ
నము శ్రీనాధకృత భీమఖండముఁగొరతలకు
తిక్కనవాఁడు తెలుగుదముతో పోలి ఆంధ్ర,
బాళియతను వెలార్చిన యాచివిత ప్రబుధ
యుగమున తిరిగి సాన్నిహిత్య వ భావముఁబడి
ఎలులైనను అంధ్రసారస్వత చరిత్రగోఁ బ్రుధ
యుగము ముఖ్యతరమైనది, క బుధకవులు
పండితప్రకా డెలు

వబుధయుగాంతర మాండ్ర వాఙ్మయాభి
వృద్ధి కొంతవచ్చిలిరవ, కొన్ని సూత్రమార్గా
ము లాను గన్పి చుచున్నవి కలకత్త లభివృద్ధి
గాది కల సాఖ్యానీకము గల కలకములకు భక్తి
పూతముగను, ఆత్మీయములుగను, కవితా
విలసిలములుగను న్నాటి అంధ్ర విమర్శకులు
కలక వాఙ్మయము న శ్లేషగాఁజూచుట విచారి
యై విషయము ఇంతవరకు ప్రాచీనాంధ్ర కవులను
విశేషముగ నాకర్షించి నాటకరచన యీ
శిల్పమున వృద్ధిగాంచి వచనరచన కూడ
ననేవిధముల నాదరాలపడినది

ఇంతవఱకు నాంధ్రవాఙ్మయ మభివృద్ధిగాచు
టకు ముఖ్యకారణము వియోగం లవవచ్చును.
ప్రాచీనకవులకంటెను వియోగంబగుటయే యిందు
లకుఁ గారణము. ఈకారణముచే నాంధ్రసార
స్వతచరిత్రయందు వియోగి వంశములకు గౌరవ
స్థానము లభించుచున్నది.

ఇరువదియవ శతాబ్ద ప్రధమ పాదమున
నాంధ్రసారస్వత మనే విధముల నభివృద్ధిపొంది

నది. పాండిత్య లోకము గల్గిన యథమ రచన లనేకము లీయాధునిక యుగముననున్నవిలన గలది కూడ గలవు ముఖ్యముగ నాటకములు, నవలలు (Novels), ఏకాంక చూపకములు (One-act Plays), వగవలు (Short Stories), వ్యాసములు (Essays), విమర్శనలు (Criticism), వివిధ విజ్ఞాన గ్రంథములనల నాంధ్ర వాఙ్మయ మభివృద్ధి గాంచి భారతదేశ సాహిత్య ములలో నుత్తమ స్థాన మాక్రమించుచున్నది ఈ అభివృద్ధి కాంగ్ల సారస్వత ప్రభావము కూడ గాఢ కారణం చుచున్నది ఈ కథానా సాహిత్యము ప్రజాదరణ పాత్రపై సామాన్య ప్రసాసాంఘిక జీవనమును వెల్లడి సాహిత్యను ప్రతి బింబించు గ్రంథల ప్రశంసనము పత్రికలు (Journals) నూడ సారస్వతమున కనేక విధ ములతోడను భావన కావడము గలుగఁజేయు పాద్యునిగఁ గవిత నుపాసించి విలక్షణ ఛందో దృఢతల భావ ప్రధానములగు కావ్యము లీకాల మున గదింపఁబడుట ప్రశంసనయము

అశ్వత్థ (శబ్ద) — శరీరపాదములకు కొంత యాహారము కావలసియు వును అవలము లేకున్న శరీరమాదలి వేడియే కాదనాదిక దగును శరీరమాదలి వేడియే శరీరబలము అనేడి దహి చూచున కత్తిగిరిదిగాన దహి ప బడుటకేదీని యూహనలయను శరీరమాదలి వేడియే దహి-పబడుటకు, అశ్వత్థ మధ్యవర్తకము దహి చుటనే శరీరముగల యంగము దహి-చుట యద హావముమాత్మకు కర్తవ్యయము మారి బూడిద యగును అట్లే అశ్వత్థము దహి పఁచి వేజ్యము హావములందను కర్తవ్య దహి-పఁచునంతటి వేడి శరీరముగదలియాహార మను శరీరముచేయుట కర్తవ్య లేదు కొంచెము వేడి చాలును ఇదియే అశ్వత్థము శరీరముగల శరీరమాదలిను వ్యాపించియున్న బలమనఁబడు

వేడి, కడుపునను కొన్ని ద్రావకములహావమున మంచును ఈద్రావకము పులును ఇది దేని పంబాబడునో దానిని దహింపగలను అశ్వత్థ పదార్థముల పంబాబడలి వాని శరీర మొర్రేడిది అశ్వత్థపదార్థము శరీరమాదలి వేడి కావలసి నప్పు డీద్ర వము బడుట వును అశ్వత్థ ము సీద్ధముగ లేకున్న నది దేనికాకునో అద్రావల ముటగ నూచును దానినే మన మోలి యగు చున్నదని తలంతుము. మన కాళి లేకుండిన, శరీరమ దలి వేడి అశ్వత్థ ము కర్తవ్యలేదనాదము. అద్రై భుజించిమేని సరిగా దహింపఁబడక, లోన పులిసి చెడిపోవును దానిని యేక ర్తియను కొనుము.

అశ్వత్థ రుచి నెరుంగదు, నిద్ర నుఖ మెరుంగదు, అశ్వత్థ అనమానము నెరుంగదు — అశ్వత్థాశ్చ.

అశ్వత్థకలక్షణవర్ణన — (కాలవిజ్ఞాన శాస్త్రము చూచుడు) ఈ క్రిందిగుర్తులు వర్ణముకాగల చిహ్నములని లెట్టవిద్యాంసుడు తుండలిలనవలన గనుగొనియెను లెట్లపుకుండ, ఊపుకుండ చెవచ్చుట, చీమలు గ్రుడ్లు గైకొని మొకల శక్కుట, కూడలకొనితల మేళుములు గావగుట, చిలి చేయుచున్నను అయధములు త్రుండలట్టు, అదవియోగలు పశువులతోడుట; కాకు లాశ్వత్థమున నెగురుచుండుట, నీటిచుండి చేపలు లైటకెగిరిండుట, నీటికోట్ల భూమిపై నైలుట, నెమలి అడుగు కూయుట, నల్లచీమలు బొలులులిర్చి నడచుట, తూర్గలు ఎగురుచుండుట, కుక్క లిదగ్గిరావను, చెయ్యలకడం తేరి కూయుట, చిరుకలు కుచ్చికం దినుచుండుట, భూమియం దడనుకాపులు బడబడ వని పొగుట, పర్వములు పొడవొడపైకి లాగుట.

ఆకాశాశ్రమము స్వస్థానము వివరము —
పాతాళానికి పుట్టుకలుబట్టులు అని తెలుగునామక
కలకు పట్టు కొంచము కూత నునుము వనది
సామెతకు నిదియే యర్థము

ఆకాశగరుడ — (లే నాగదొండ,
మురుదొండ, రాకాశగరుడ) లా Bryonia,
epigaea ఇది తీగ గట్టువానగల్గి ఎరని
పండ్లంగల్గి యొడుగు చేసిన నుండవది
దుంపయ దిగుత పులుపునునియు జగటయూ
గలదు గ పడు వేలాదనీవను దీనియొడి
ప్రేళ్లు, మొక్కల లేచును తల్లిమునుమూర్చి
మేలుకల్గింది క్రిములును హరించును వి రీచనము గ
జీయును సవాయి మొదలగు సుఖభాద్యములను
సర్వవిషమును హరించును రక్తగ్రహణి కమింప
జేయును

ఆకాశముందలి రంగులు — నిజ
మున నాకాశముగల కన్పించు ఆకాశపు
రంగులు కానరపు చిన్నచిన్న త్రసరేణువులు
రంగులబట్టి ఆకలలముల పరిమాణపులు పుప్ప
దూలు, కేసరములు మొదలగునవిన్నియు వాయు
పథము వచ్చే ఆకాశమున తెగిరిట్ట బడియు ట
వట్టి గాలిగు జా నగునకు ఆకాశమున రంగు
రంగులు గన్పి చెడిని దాగివలయు మూర్తవ
దలు క్రాంతిచేతనే మేఘముల నుంపా నివి
యిటులనే జానబడిని (మూలాయోగోల్లో
చూడుడు)

**ఆకాశము విరిగి తన్నవైబడకుండ
తీకునవిట్లుకాకులందైకెత్తివరుండు
నట్లు —** బుద్ధిహీనుని జాగ్రత్తయని భావము
అందలోకం !

**ఆకాశమునకు విశ్వనవేయవెంచి
నట్లు —** సాగనివని యనిభావము అంద
లోకం !

ఆకాశమున హననవ్యాయము —
ఆకాశమున పిడిలితో సుదృఢోత్పల యని
యర్థము నిరర్థకప్రయత్నమని భావము తన
కున్న ద్వేషముతో గొప్పవారి సత్కారముగ
పాధింతుట కీ న్యాయమును వాగుచుండు

అకువత్రికము — లా Cassia lignea
లే, Cinnaomomum tamala నా లేజ
పత్తె పాశరంజనపత్తె, లవంగపెట్టు అకులుగాన
దీనిని లవ గవక్రమయి చూగురు (లవ గపెట్టు
చూడుడు)

అకూతీదేవి — సర్వతేజస్సుని భార్య,
కుమారుని పేరు చక్రగృహపు ఇంకను ప్రజా
పతులలో ఆకూతీదేవి యనియు గలదు
అతనిభార్య ప్రసూతీదేవి స్వామి భవమును
నకు శతహాపయంద కల్గిన కుమార్తె మణియు
నా స్వామిభవమునునునకు శతహాప యందు
కల్గిన కుమార్తెలోనే ఆకూతీయనునామెయు
గలదు

అక్షసునది — చమండి, ఇక్ష్వాతి,
ఆముదారియొనది మామండు

అక్షాండుద్వీపములు — చక్రిక్షు
మహాసముద్రపు చక్రిగిరినన్న అగ్నిశిఖర
పర్వతములుగల ద్వీపములు ఎవ్వరు పీడియించు
నివల చుటలేదు నూర్జితలండుకు దక్షిణముగ
౧౮౦ మైళ్లు దూరము ఇదియన్నియు నూర్జిత
లంకకు తెండినదియే ఇంద పెద్ద ద్వీపము
అక్షాండుద్వీపము అది ౨౦౦ చతురపు
మైళ్లు దునియు, మొత్తమున నిదియన్నియు
33౦ మైళ్ల వైశాల్యమనియు శాఖ్యబడిది

అక్షరీయన — నూర్జితలండు
మామండు

అక్షిణిసుగారి — ప్రాచీనాయువు
చూడుడు

ఆర్ట్స్ మినిటర్ — Telescope యొక్క గాని, ఇతర optical instruments యొక్క గాని, magnifying power కొలచు పరికరము పేరు Auxometer అని పేరు

ఆక్షన్ — వాణిజ్యసంబంధ పంథాపాదము (Auction) బహిరంగముగ నమ్మటంపులకుం వెలుపుచు బిగ్గరగ భర నరచుచు వెలుపుచుచుట వలయు ఇటుల ఏలము చేయుచుచుట వ్యాపారముగాఁగలుగు వాతనికి Auctioneer అని పేరు

ఆఖ్యాతానందం బువతాంతర్జీవ సహకారిణీతి న్యాయము — చెప్పచున్న దానిని వినువాడు చక్కగా గ హించుచుచుట (సహకారిణీ కత్తి) కి యల యుగ పనియొనర్చుట యనిభావము. శిష్టా వినుట కొ రవర కనీకార సూచకమని ఇచ్చట యర్థము కొ యిటు వ్యాఖ్యాతలు వివరణ చెబివారు, గ్రహింపు లేని అనుమతులు ఇట్టి స పర్యయాలకు అనర్హులని తెల్పుచున్నాడు ఇతరు అప్రయత్న పూర్వకముగ రాత్రు సభామందిర ఫలితము జయము గాని క జయము (టెటె) గాని కాదని వ్యాఖ్యానము చేయఁబడి యుండి సంగతి మోస్తుక సంగతులనువలయును

ఆగమములు — ఆగమములు (ఆగమములకు పచ్చినవని యర్థము) కరమేష్వరునాండి పచ్చిన భర్తములని భావము కరమేష్వరుఁడే భర్తములు వనించెని దీని భావము ఇది శ్రీవాగమములు సిద్ధాంతాగమములు ౨౮ ఇది పేదసమృతములు పూర్వాగమములు ౧౫ ౧ కామికాగమము, ౨ యోగజము, 3. చిత్తము, ౪ కారణాగమము, ౫ అజితాగమము, ౬ దీప్తిగమము, 7 సూక్ష్మాగమము, ౮ సహస్రము, ౯ అంకుర వాగమము

౧౦. సుప్ర శేదాగమము, ౧౧. విజయము, ౧౨. నిశ్చయము, ౧౩ స్వయంభువు, ౧౪ అనిలాగమము ఉత్తరాగమములు, ౧౪, ౧౫ వీరాగమము, ౧ కారవాగమము, ౧౭ మతులము, ౧౮ విమలము, ౧౯ చంద్రిక్షాగమము, ౨౦ చింతాగమము, ౨౧ ప్రోక్షితము, ౨౨ లలితము, ౨౩. సిద్ధాగమము, ౨౪ సూతాగమము, ౨౫ శిరోక్షము, ౨౬ పారమేష్వరము ౨౭. కిరణము, ౨౮. వాతూలాగమము ఇందు మొదటి పది యాగమములు శివశేషములనియు, తక్కిన పదునాల్గుదియు శుద్ధ శేషములనియు పేరులబరగడిని ఇ క వైష్ణవాగమములు పాదరాత్రములని, వైష్ణవసమయము ద్వివిధము

ఆగమ్యతా — అంధ భాపాపాపర దా యార్థపదము. ఆదరించి చేపడిన దిగ్భిర్యవారు లేక తిరుగుచుచువారా గూర్చి ఆగమ్యతా వలె తిరుగుచుండ ననుచుగనుక కాని ఆగమ్యమైనా పూర్వగాధయేమో నెరిగి తెలియరాకున్నది

ఆగస్త్యు సీజరు — సీజరు, ఆగస్త్యు చక్రవర్తి చూడకు

ఆగా లేక ఆగర (Agar or Agar) — ట్యూబ్ నొక్క పేరు (Love) మకుడ అని యర్థము పాళికులయొ డెక్కడ వానకగా నున్న మహమ్మదీయ పురపనామము (త్రై) ప్రప నామములు చూడకు

ఆగాకర (గ) — లా Memor-dia diodia సం మహాలీ, విమక్ష్ణి, కర్కటకీ ఇది అక్షరాలితగ దీని కాములు గూర్కుఁ బనివచ్చుగాన దీని వాచకగలెను ఆగాకరకాయలు అన్నిటి ప్రినిచ్చి నేత్రములకు బలముగల్గించి త్రిదోషముల నుపశమించుచేయు పనియు, మూలవ్యాధి నివారించుననియు, తేలికగ తీర్చు పథ్యముగ వసువనియుఁ తెల్పుచున్నది

ఎక్కిళ్లు, కాన్సెరాఫలు, గులబ్బము, క్రిమిరోగము, ప్రమేయము, క్షయ, ప్రణమిలు, గళరోగములు నివారించుచుండును. అగాకర దుంపయొక్క గాని లేక అకుయొక్కగాని కషాయము బద్ధు, వగద్దు, బిర్రము, హృద్రోగములం గూడ నివారించునని చెప్పబడినది. చైత్యము, నేడివేయును అకు మూలశంఖవాద్యధి నివారించును. విషములు హరించును అగాకరపువ్వు- ముచ్చలు ముచ్చలుగా బయలుదేరితే కిలాఫతుచ్చపు రోగమును నివారించును ఇహ్వాయందు రుచి గల్గించును అగాకరగుంప చేద్యము- రక్త విరోచనములు, రక్తముచు మూలశంఖవాద్యధి, అరిసారముల నివారించును అగాకరసమూలము కషాయమునీటి ప్రసవశ్రీలకిచ్చిన ఋతురక్త ముచలి మైలను చక్కగ పెడలించును ఈ జాతియందే గొప్పఅగాకర లేక పోతుఅగాకర యని యొక భేదజాతిగలదు దీనిగుంప, గుంప చూర్ణము, ఆకురసము, సర్పవిషము, ఎలుక కాటువిషముల నివారించుననియు, కంటియందు పుట్టెడు బాతయను న్నణములను, భగంధర రోగమును, ప్రణములను, కఫవారమును నివారించుననియు, దీని గుంపచూర్ణము కొంచముగ శ్రీలఋతుకాలమునగు పచ్చిఆప్రపాలతో లోనికిచ్చి, ఉష్ణకారములు మాన్చి పక్ష్యము నడచిన వంధ్యుర్యము నివారణమగుననియు చెప్పబడినది. ఈగొడ్డగాకర కాయలంగూతును దీనికి సంస్కృతమున వంధ్యాకరోగ్బీజీయనియు, డాగోగ్ధర యనియు లేదుకలదు.

‘అగా’ విరుదము — లొల్లింట టర్కీ చేకమున శెనిస్సోన్ అనబడిన పటాలముల గొప్ప సైన్యముండెడిది. దాని ప్రధానోద్యోగి ‘అగా’ విరుదముండెడిది ఇక్బాలమున నా పటాలము కీడివేయబడినది రాజ్యాధిభావమును మాయచది. అగా విరుదము మాత్రము మహావ్య

దీయులగు నామముగను, గారవాధ్యదముగను నాడుకొనబడుచున్నది

అగారిక (Agaric) — జర్మను భాషా పదముగ Agarikon యదమునూడి గల్గినది. దానికి ఫంగస్ అగ్ము కొన్ని మొక్కల ఆకుల హృదయ శైలిని ఫంగస్ జాతుల దోషములకు ఆరెగవే యగు కుక్కగొతుగులు(పుట్టకొల్లు) మొదలగు ఫంగస్ జాతులన్నీటి సామదాయముగ అంగవృక్షశాస్త్రమున (Botany యంగ) వాడబడుచున్నది

అగియన్ స్టేబిల్ (Augean Stable) Augaas అను పేరుగల ఒక నరపతియొక్క పశువులశాల శుభ్రదర్శనచేక దిరకాలము, మల మూత్రములతో నిండి యల్ల యుండెడిట కాని దిరకాలముగ నవలీశుభ్రస్థితియగునపు దాని Augaen Stable అని ప్రసంగములందు వాడవారంభించెదట మరియొ నాథాపతికి మూడువేల పశువు లుండెడివట హెయ్యూలను వాని నా పశువులశాల యొక రోజులో శుభ్రమృదు మని యారాజు నియమింప, నా హెయ్యూలన్ని ఒక జలప్రవాహమును మరల్చి, ఆ గోశాల గుండా ప్రవహించు కేసి, అల్ల ఒక దినములోపు ననె దాని బలీశుభ్రమగుగల్గినట్లైనయొ శెప్పబడినది ఆ జలప్రవాహము, అగ్నియన్ నదినుండి మనియొంగూడ చెప్పబడినది

అగ్నేయపురాణము— ఇది యొక ఉర పురాణము, భృగుస్మృతియు యజ్ఞములు మొదలగు నన్ని విషయముల నెరిగించు పురాణము. దీని శ్లోకసంఖ్య పదనవవేల.

అగా, ఆయోధ్య, సంయుక్త రాష్ట్రములు — దీనిని సంయుక్తరాష్ట్రము లనియు, యునైటెడ్ ప్రొవిన్సుస్సు అఫ్ అగా లాండ్ లాండ్ అనియు, యునైటెడ్ ప్రొవిన్సుస్సు

నియమాద వాడుకనూరు శ్రీ వె ౧౮౭౭ లో మారాష్ట్రపు టేర్ను బరగించి అర్ధ North-western Provinces and Oudh అని పేరవేసెను అప్పటికి ఆగ్రా ప్రావిన్సు నామ వైష్ణవోద్యమముచేత బంగాళ మన దీని వాయవ్య (North-west) దిశగా నుంచుటయే దీనిని గలగము శ్రీ వె ౧౮౮౧ లో నామ వైష్ణవోద్యమోద్యమమును మేరగ నేర్పర్చుచో ఆ తొలింటినును రూపపు ఆగ్రా ప్రావిన్సుని వాడుకలకు పోగొట్టెను నాసంగఁబడి యెను స యుక్తరాష్ట్రములు ౧౮౭౦౧ చతురస్రమై ద్వికాశములది చదువుపైలు సం రచనా జరుగుచున్నది తెలియఁబడినది (ఆగ్రాప్రదేశము) అయోధ్యరాష్ట్రము చూడఁడు) మరియు గౌడరాష్ట్రాధికారులు యు పి (U P) అనెదరు ఇది ఆంగ్లమున United Provinces అనెదరు గురుతేజాని సేవకా.

ఆగ్రా నగరము — పొల్లిగల ప్రజ మండలములు కో గ్రవ మరంబడిన యిత్రపు గల నగరము ఇతర ద్వారామరంబగుచున్నది దీని చరిత్ర తర్వాతకాలమున ద్వైతమే నెరి యరాదుగాని లోడిమోపు ప్రభువులది రాజ థానిగ నుండెను వారిని పానిపట్టణ జరిగిన సంగరమున తేటచు చక్రవర్తి యొకఁడని రాజ్య ముక్రమించెను ఆగ్రానగరముయొక్క ఇప్పటి యాకారరూపములు ఇంచుమించు మొగలాయి చక్రవర్తులకు అగ్రు, జహాంగీరు, షాజహానుల వల్లను పిండ ఆగ్రా ప్రభుత్వమువారి వలనను గల్గెను.

పానిపట్టు యుద్ధమున నీ రాజ్యము సాధింప మైపడినది తేటరు సుతుడు హుమాయునునకు కొరెనూరు వల్లము ఈ యాయనందే గావలి యుద్ధసంసానపు రాజులుంటుండువారిచే కాన్పగ నాసంగఁబడిన శ్రీ వె ౧౮౩౦ దిశకు

౧౮వ శతాబ్ది తేటరీసేమరంబుగా యాయన కరీరము కాబూలునకు గొంపోడి, అట గోరీచేతుఁబడియెను హుమాయునునకుఆగ్రాలో ఇతర సుబాధములు గొప్పవపు తరువాత నగ్రు చక్రవర్తి శ్రీ వె ౧౮౮౧ లో తనరాజ థానిని ఆగ్రాను ఢిల్లీనుండి మార్చెను అగ్రును రాజపుత్ర సానపు టెడారియొకొక చెట్టుకింద ౧౮౭౭ అక్టోబరు ౧౧ తేదీని జనాదరవాఁడు. తల్లిమీరు పొదొదా ఈయ పానిపట్టణపు చరిత్ర తొడి యుతరుము తన వరునాగ్గల సువత్సరమున ఢిల్లీయందు నివాసమునెక్కి, అట నేమసంవత్సరములుపాలించి రాజధానిని ఆగ్రాను మార్చెను తొడనే యమునానీరమున నివృ మన్య కోటంగల్గుచు మైలపుర పాడెవులకు కోటలలో ప్రపంచము నిర నిరుపమానమైనదిగ చెప్పుచుచున్నది.

కోటగోడ ఎత్త దెబ్బది యడుగులు ఎను ఈ కోట యధికారసానముగా కాబూలుమొదలు దక్కావరకును, కాశ్మీరము మొదలు దక్షిణ మున అహమద్నగరువరకు నుండిన రాజ్యము పాలించఁబడెను

అగ్రునుకు సంతానముగలగుట యాలస్యమై ఆగ్రానుండి కొంతమారమునంగల శిక్రియనుగ్రామ మున వసించుచుండిన పేరు సరీసుద్దీయగారును ౭౫ మహమ్మదీ వరప్రసాదముగ జహాంగీరు జని ౧౫౫౫ యుప్పొంగి అగ్రును శిక్రియను తనరాజధాని నేర్పర్చుకొనియెను కాని అగ్రును మరగానంతరము ఎబ్బి సువత్సరములలో నది మదరీచేతుఁబడి తిరుగా కాగ్రాలో తేర్చుబడినది. తర్వాత జహాంగీరు, ఆయనంబిందన పాజహా నును ఆగ్రానుదలి వెక్కు కట్టడములంగట్టించిరి. అగ్రును గోరీ చాల పెద్దది అది ఆగ్రా నైదుమళ్ల దూరమున నున్నది చూడఁదగిన గొప్పకట్టడము. ఆగ్రాకోటలోని మార్చలు కట్టడముయందు తాజ

మహిళలును, షిర్డీలోని సామ్యమునకును కట్టె
వాడు పాపమునకు కవర్తయే (ఫతేపూరు శిర్డీ
చూడఁడు). తాజువారే వగటియకు రాత్రి
యందు కుడి చూడగిరి అక్కలపు జరు
లకు క్రయాణమార్గములలో ఛాన్సెయూడి
యమునానదియే దలి మార్గమును తన ప్యాఫీము
నొకండుకొ నగ్గునకు కవర్తయే తాతాపున
తన దగ్గమును నిర్మించియుండగలవు ఆ గుం
చూడగిరినతాతాపున దొంగలపు వారాయకు
డి తాతాపున

ఆగ్రాప్రేషన్లు — దీని కు తరము
హిమాయము అయోధ్యరాష్ట్రము, నేపాల
దేశము, మియన్మార్ వీధులదేశము దక్షిణము
రీవా బు వేలుకుడిము గాల్గియును సప్తము
పశ్చిముక్త రాజ్యమునా, సముద్ర
మును పులు (అగ్రా, అయోధ్య నయోక్త
రాష్ట్రములు మాకు) ప్రశాంతము ౮౩౦౦౦
చతురపుస్త్రు ౪ దియోదేశము తక్కిన శ్రీ
రాగము ఇక్కడ కుమారపుము గాల్గి
కవ్యాకృతి దేశము కు రాజధానిగ నుడి
పెడవ జనునంద్రు కు (పుష్పరా, లలిష్టా)
రాజధానిగ నుండి పురము ఆగ్రాపురము
(ప్రాంతీయగ్రహము) ఒకపక్షము మొగలాయి
చతురపులకు రాజధానిగ నుడినది శ్రీ న
౧౭౭౫ లో బనారసు చగరము ప్రిక్షివారి
చేమయ్యెను గత ౧౮౭౫ కతాతాపు భూమమున
ఇతరజాతులు విడిచి పరిపాలనకు తెచ్చెదను
శ్రీ. న ౧౮౭౭ లో తగ్గిదియు, అయోధ్య
ప్రేషన్లకును తెచ్చెదది ఎకవరిపాలనకు
చేబడెను.

దేశము గొప్ప సమతలప్రదేశము, గ గా
యమునా నదులను, వాని యనునదులును,
భోజమునానా ప్రయోజన వరము గంగాయము

నల గుమరున్న దోటలు మిగుల ప్రాముఖ్య
మైగిది నీటికాలపులు దేశమునా దంతటకు
గంగాయమునా జుముల వ్యాధిగ బుహియ
తేరు సామ్యములైన యున్న దేశముగ నున్నది
హింద్యసమృద్ధము మహారాష్ట్రున (సమద
మట్టుము ౧౦౦౦ ౧ ఎ.ల ఎత్తు) నూ
(౩౪౭ అంగుల ఎత్తుగన్న) బనారసు చగరము
వరకు, ఈదేశ మేనాలుగ నున్నది శివాలిక్
(నపాద మ) కర్వ ౫౫౦ గంగానదిని ఎపా
(ఇప్పుడీ బిహారు) నదిని నుమును నది రా
గంగానది శి తరము నుడియు, నేత వరే ది
(ఇప్పుడీ బిహారు) దక్షిణమును ది గంగానది
యొక ప గంగు చెడి యునది ను గురుము,
గంగపాలు నూరేది జల ఎటల నీటి గ,
చెటకు ౫౫౫ తేయకు మొదలగు పట నా
దిగ బండున్నది త్వము తాకు వ తేకును
కాలము నీ సామ్యగంగా గల దేశము హిందు
ఎటల నా దీభావము మహమ్మదీయులు తిరు
నామకు ముగ్గు నునా య ఆగ్రాప్రేషన్లకు
దీను దివిజులు కలపు అది అల్లాయిగ విధ
౫౫౫ యు నది

ఇది ౧ ఆగ్రానదివరకు ౨ బిహారునదివరకు,
౩ బనారసునదివరకు, ౪ అలహాబాదునదివరకు,
౫ మిరాట్నదివరకు ౬ కుమారనదివరకు,
౭ హుల్లనదివరకు

ఆగ్రాయణ గోత్రము — నిష్పద
(గణము మామయ్య).

ఆగ్రాయణ పౌర్ణమి — ఆగ్రాయణ
మధన జూదము, పాదకాలం కొమున పౌర్ణమి
(జూదముల పౌర్ణమి చూడఁడు)

**ఆచరణీయములు లేక ఆచరణ
తత్వము** — ౧ క్రతము క్రతగా
వినుట, ౨ చింతము విధనదాని పికన తిరిగి

తిరి తలపాటులు 3 నిశ్చయము తుపాకిన దానిం దో మ స్తుక స్థిరపరచుకొనుట ౪ నిష్ట ముగప్పున స్థిరపరచుకొనిన దానిని తనకు నియతిగ నేర్పరచుకొని యాచరింపఁ బూయుట లేన స్థిరపరచుకొనిన దానిని తాను వాడుకొను చుండు.

ఆచరణీయకృత్యములు — ౮ శ్రీ వ ధర్మము (నిత్యకృత్యములు) శ్లో దుర్మాక్షా యోగం ధర్మం భారణం లింగమజ్ఞానం త్రిమత్యేక మహిమ తో పాపనాశక పూజ మ గురుపూజా చల గార్యనాటిక మైక్య భావనా ౧ భస్మ ౨ దుర్మాక్ష భారణం 3 అష్టాంగ ౪ మద మరీ మ త పాపము ౫ గరు — చరపూజలు 6 శివ పూజాధి విక్య భావం ఈ విధి విదియ శ్రీ వ ధర్మ నిత్య కృత్యములు

ఆచారకాండము — ధర్మశాస్త్రమున విజ్ఞానోపాధియములైన బ్రాహ్మణ్యము ఇ చతుర్వర్ణములకు విధ్యుత్కారణ ధర్మములు వివరింపబడినవి సుతీయ గర్భాధాన పుష్కల మ త గర్భాదోష నివారణకర్మలు జాతకర్మనామకరణ కార్యము నాది విధానక కర్మలు మొదలగు వి వివరింపబడి వి

ఆచారః ప్రథమోధర్మః — సనాత నముగా యజుర్విద్య నాచారము మొదట ధర్మ మని భావము (ఇది సంస్కృత భాషయందలి లోకోక్తి)

ఆచారమున కంతమూ లేదు, అనాచారమున కాదియూలేదు — అంధ లోకోక్తి

ఆచార హింస — హింసాగ్రాహి చక్రవర్తి రాజధాని చూడుడు

ఆజ్ఞావక్రము — ఇది యోగశాస్త్రమున కరీరమందితి మట్టుక ములలో నారవది.

శ్రావధర్మము (శమూహలక్షణము) సుమధ్య నాశియోగవృద్ధి దీనిం ద్రిక్కుట మధ్యము సంఘము ఇట శంభుడు లేక పరమశివుం శధి దైవతముగను (ఇది హాసహాసమువలె నుండు నది), వశిష్ఠీక్షిగను ప్రణవమగు ట్రాకారము లీమకరముగను ఈ వ క ముంజూర్చి చెప్పు బడినది ఇది భౌతికకరీరమందలి ముగ్ధుతో సామధము కలవనియు ఇట రెండు యోగ నామలు కలవనియు ఇట హా మో ఆను ధర్మము లున్నవనుచూడవనియు దీనిని రుద్ర గ్రంథి యని యాచార్యులు చెప్పుబడినది అజ్ఞాన వ కము పూర్ణ చంద్ర బిలము వలె శ్రేష్ఠ వర్ణముగ ను చుననియు వింక నాద కక్రము లింపించవనియు మహాలోక నాట ధమనియు ఇట భారణ మొర్చి కర్మనాశమగునియు శివరక్తి సిద్ధియగునియు అష్టమహాస్థిధులు, ద్వైత క (3౨) ల్లముల్లియు స్వాధీనమగు ననియు జ్ఞానయోగులు పణవధారణ మొనర్చు గనియు చెప్పు బడినది ఇ గ్గవైద్య విద్యా విశారదులు Cavernous Plexus అని పేరీ నాడికద నిచక్రస్థానమగుననియు, ఇది మ స్తకస్థనాట ధమనియు గు ద్రనియాకారము కలవనియు సూక్ష్మవికల్పములకు తాపనియు, వికరీయలి గమనియు ఈ చక్రము వియంపం బడినది ఈ చక్రమునంద అజన దినములకు పేయ కమగు దునియు చెప్పబడినది

ఆటలవృత్తి శక్తి నోక్ష (Autumnal Equinox) — నీజన్మ చూడుడు, శక్తి నోక్ష చూడుడు

ఆటలవృద్ధాధి (Chicken Pox) ఇది మనుష్యాధిము వలెన వ్యాధి అంత బల కరమైనది, అపాచకరమైనది కూడ కాదు. దానియంద వలెన లోబత తలపాకి, వర్షముగ

కల్పిగాని, ఏదో యొకటి కల్పిగాని ఒక్కొక్కతావున కలుగకుండగాని సుభద్రావచచ్చును మంత్రము మహాదిగమవలెనె శరీరమంతయు పాక్ష్యము కల్పిగాని, ఇది చాల తక్కువగును, తేలికగును యిందు ఇది చూచుచో దివ్యములలో దిగిపోవును దానివలెనె అక్కలు ఎండి చాలి పోవుట సుభద్రావచచ్చు కొండకు బాలుకు అనుకొనుచునే యుండగ, ఇద్దరము కలకుండ గనే సుభద్రావచచ్చు సతయలకనగ నివారణ మగును ఇది అలంబ్యాధిమరుట బాగ్యతా గొనుటనియును వేవలకు కనపు దీనికొక నివారకమాయుని అగ్రమువలగ నివారకము వ్యాధిమరుట మరు ఆవ్యాధి కుని దివ్యైది శరీరమున ముచ్చులుండవు (అంటు వ్యాధులు సూక్ష్మజీవులు, మహాదిగము చూడఁడు) ఆవ్యాధి క్షోభిల్లులకుం గూడ తగులుచుంటు దానిబట్టి అగ్రమున చిత్రక పాక్ష్య అని చేతయ్యెను.

అటోగ్రాఫీ (Autography) — ఒకని స్వవస్తూరిగాని, అతముగాని వ్రాతకాలికవలెనే ఒక క్రాంతి లేని లోహపు రేకు మొదలగు వానిపై చెక్క, మట్టి చెక్కుముద్రితవచ్చును అట్లు రచించు కళ.

అటోమీటర్ (Atmometer) — జల్యన భావమును అట్మోస్ (Atmos) అనెన పీటియంబిగ్రాము మీట్రన్ (Metron) అని కొలచుట. నీటి అనిగ్రా మానుయందు పరమా గపు లెక్కంచెలుపు పరికరము.

అడఁబోయిన తీర్థ మెదురుగా మచ్చినట్లు — అవ్యర్థము భావము అంధ శాస్త్రము.

అడతీర్ — ధీర మామము.

అడలేక మద్దల ఓటిదన్నట్లు —

అలాగా తన యసమగతకు పరికరములపైఁగాని, యన్యలపైఁగాని బెట్టుట చెప్పునామక అంధ శాస్త్రము.

అదాలు — 1. *Arabis chinensis*

అదాలు అవాలవలెనే యు మరు సామ్యమును కాక తీయుచును, పైకి పట్టువేసిన కల్పకు వెట్టులు, గుండలు, ప్రక్కలు, ఇంక నిర్దిష్టావుల గల నొప్పులలో కక్షము గూడుకట్టిన బాధలు వివాదింపఁబడుచున్నవి. దిగ్విజయి శ్రీమం కథిగముగ నీయరాని ఇద్దరి గట్టి సావము గల్గించెడిది.

అడిటరు (Auditor) — లెక్కలకు బరిశీలింపి అది సరగా నున్నదని కాని లేక తేలినది గానిదెట్లు వారము గొప్ప గొప్ప వర్తకములను పత్రుల కాకపోని అడిటరు కరికిలల చేత లెక్కలకు బరిశీలన తీయుట యవసరమైన కలఁచుచున్నాడు బాహ్యము గాకు కొనెడిది లెక్కల కాడిట్టురికిలగ ధర్మమును, కానము విధిమ మున్నది అడిటరు ఆడిటింగు (Auditing) అని చేరు అది కాగితములు, అన్ని పుస్తకములు అడిటరుకు చూచి తీరవలసి యును. లెక్కలు సరిగాను తీర అలాగ న గా నున్నవని నాని అడిటరు సంతకము చేయుచు లేకున్న, కల తోషములను, తేడాలను, తప్పులను వివరించి చూచి సంతకము చేయుచుండును.

అడిఫోన్ (Audiphone) — చెముడు గలవారికి వినిపించుకొను పరికరము ఇది పుట్ల కడ చేర్చబడి, పుట్ల గూడా, ఎముకల గూడా మెదడునకు చేరి వినిపించుకొనుచున్నది.

అడియోమీటర్ — ఒక అడిఫోన్ (Telephone) క కనుచ్చి యెకనియొక్క కల్లోద్రియమునకుగల క్రమా శక్తి ఎంతయియును నున్నదో కొలచు పరికరము.

అడకాలు పాడకోరు తీరుకొన లేవు — అర్థలోకో! —

అధకము (కుంచము) — నాల్గుతేరులు (అయ్యోద్దిమము) మూడుడు)

అతతాయి — అతతాయి అనగా విచముపైట్టి చంపువాడని సర్వసాధారణముగ వర్తకము. శ్రీశివార్చన మదతతాయి అనడు, ౧. విచముపైట్టి చంపునర్తానందము ౨ ఇండ్లు గాల్పకర్మి, 3 అయ్యోద్దిమముతో పైకురికి కరియబడి కానియ్యకర్మము, ౪. ధనముమూరించి కష్టము, 5. భూమివాకమియ కష్టము, 6. అగ్రశ్రీలకు గోళులమున చెరిపి తేవడికొని గోళులకు శ్రీ! అగ్నిదోగరకత్తెవ కత్తెపాశేధనామము. తే. శ్రవారాచనచేత. మగ్గతే అతతాయి! అతతాయివచ్చినచో నాలోచిక వాని వధివ తలనడచియు, అతతాయిని జంపుటమన జి. పి. వాని కేదోమము ను గలుగదనియు వదిలి యున్నాడు అంగ సంతోషపుగా వ్యక్తమును చూపి "అతతాయివనమామూల్యో మాన్యావేవాచిచాయన్. నాతతాయివధే దోహదంతు వ్యవధిశ్చ" —

అతవగోత్రము — నిధవగణము చూడడు.

అతవత్తరేఖ (గోమగు) — దీనిని దండ సహితాత్తరేఖ యనియు పండు (పురుష సామురికము) మూడడు. శ్రీసాముది కము చూడడు)

అతవస్నానము (Sunbath) — మూర్త్యాగ్నిగదితన చూడడు

అతురే నియమోవాది — అతురక (నిదానము లేకపోవుట) గలవానికి నియమ

ముండదని భావము. ఇది సుస్మృతభావమునది లోకో! —

అత్త — అత్తయన వైతర్యవ్యహాసము. ఇది సర్వసాధారణముగ నగు అర్థము. ఇది జీవాత్మ, పరమాత్మ యని ద్వివిధముగ నుండును. జీవాత్మ యన ప్రాణమనియు, పరమాత్మ యన ప్రాణములకు మూలస్థాన వి నందగు పరమేశ్వరుడనియు సర్వసాధారణముగ శాస్త్రములందు వాడిరి ఇక పరమేశ్వరు పరికారమని వాద్య మతస్థులు మొదలగువారు అత్తయ బుద్ధి యని గాని, మనస్సునిగాని వారలకనుకలముగూట్లు వాడిరి

అత్తచ్చిద్రంసవశ్యంతిసరచ్చిద్రాసు సారిణి — ఇది సుస్మృత భావమునది లోకో! — ఇతడు తప్పుల నెత్తువారు తమ తప్పుల గాటిచుకొనని భావము.

అత్తధవ గోత్రము — కపితివగణము చూడడు

అత్తానందము — అనందములు చూడడు

అత్తానాత్మనివేకము — దీనికి నిత్యానిత్యనివేకము అని పేరు సాధనచతుష్టయము చూడడు

అశ్రేయగణము — ఇది అగ్నిమహ్ని సంతమునది మొద గణము ఇందు నూట పంచైండు గోత్రములు కలవు

జోధాయనమగ్నోక్త గోత్రములు (13) - ౧ అగ్నిమా, ౨ అగ్ని, 3 అయ్యోదయ, ౪ అశ్రేయ, 5 ఇంద్రానికి, 6 బ్రహ్మాలి, 7. కాలాయని ౮. కామివర్, 9. కారణ్య యని, ౧౦. కృష్ణాశ్రేయ, ౧౧ కార్యయ, ౧౨. గాధివతి, ౧౩. గోమహ్ని, ౧౪ గోతయ

వృక్షపుష్పము తప్ప తక్కినవి తినువస్తువులు యాజ్ఞా
సింహుడి, ఆయాజ్ఞా విూ స్వర్గమునుండి బహి
ష్కరింపబడినవియు, ఆతడు సిలకునందలి
ఆడమ్ముడితో (పాశాంతమున వర్తకశిఖరము) న
బడెనట. అట తనబాబుని దీక్ష వచ్చి ఏడమ్ము
నిడితి ఆనంబకు ఇరువగ్గలుపై పడచి సముద్రమున
బాటి భరతదేశమున భార్యు గలుగుకొనెనని
తెలియనగు చెప్పబడినది.

ఆడమేల్లెగమహమ్మదీయులు -
అక్రికి తెగ మహమ్మదీయులు మామడు

ఆదాము — ఏడవ మామడు

ఆదాముహమ్మదులదీనిముతోట -
ఏడవమామడు (అనగాతన) ప దేశము మామడు.

**ఆదికాలపు (సప్తపంచమందలి) గొప్ప
ఏతలు (Seven Wonders of the
World, Oli Ages)** — ౧ ఈశ్వరదేశము
లోని పిరాయిపు ౨. జేబిలకనగరపు
ఉచ్చావవనము, 3 చూళియగ నమాధి,
౪ ఎఫిరపురగునక మానాదేవనము, 5 నోపు
పురయందగ నొప్ప మాత్రపు గ్రహము, ౬ (పిడి
యకొక రచించి) జూకెరిటగ విగ్రహము
౭ ఈశ్వరదేశము దలి భరానభవనము (బంగాయ
భవనము) ఇది యాదికాలమున గ్రహవము
గను సప్తపంచశ్వరముగను నిర్మాణములని
చెప్పబడినవి ఏనిని ౭క కవి ఆంగ్లమున
పద్యమున కేసెను ఇది ఆదికాలపు ఏతలు
(Wonders) గల చెప్పబడినవి (ఆయాకాలపు
లాగు మామడు) మధ్యకాలములందొప్పి నే ఏడు
చెప్పబడినవి ఆమరికాదేశములు ఇట్టివే ఏడు
ఏతలు చెప్పవచ్చును

ఆదికాళము - కాములు మామడు

ఆదిత్యగణము (దావడశాదిత్యులు) —
౧ ధాత (పాశాంతమున అగడని చెప్పబడిన

వాడు), ౨ నిర్వంతు 3 అర్జునుడు,
౪ శక్రుడు (పాశాంతమున వర్తకమునందలి చెప్పబడిన
బడినవాడు), 5 వరుణుడు, ౬ అశురు
తుడు (పాశాంతమున ఇంద్రుడని చెప్పబడిన
వాడు), ౭ భగుడు, ౮ విష్ణువంతుడు,
౯ పూషుడు, ౧౦ సునీత (పాశాంతమున
అర్జుణుని చెప్పబడినవాడు), ౧౧ త్వష్టా
౧౨ విష్ణువు, దైవస్వరూపులరమున శక్రుడు
విష్ణువు ఆదిత్యులుగనుండి చక్షుర్భవ్యులరమున
తుపితులైరిని చెప్పబడియున్నది కల్పాది
యందు పూర్వంతులగు దేవర్షులు సృష్టిపబడి
రినియు, వారికి జయులని మేనాడెననియు, వారు
సృష్టి వ్యతిరేకులై బ్రహ్మచే వి తిన్వారము
నగు తిరుగతియగ జన్మించుచుండుటకు కేవల
బడిరినియు, వారే దావడశాదిత్యులుగ జన్మించిర
వారనియు చెప్పబడినది ఏని నామములు
సూర్యులకుఁ గూడ నామాంతములగు వాడు
యన్నాడు ఆదిత్యులు సప్తదేశాంగములైన
వారు (పితృగణము మామడు)

ఆదిత్యగణిన్యాయము — సూర్యుడు
తిరుగుట యని యర్థము. దేయుచున్నట్లు
కనపడక పని నడపనిగ కేముటా తెల్పు
నాయము

ఆదిత్యసేనగణము — ఇది విశ్వ లా
మలులయందు దొక గణము ఇంద్రుని గోత్ర
ములు చెప్పబడినవి (సూర్యుల విశ్వలొప్ప
లులు చూడడు) ౧. ఆదిత్యసేన గోత్రము-
ఆదిత్యసేన, కపిమరు, అర్జుంత (కయారేయ
వ్రహ్మ) ౨. అర్జుంత గోత్రము- తిమిమరు,
అర్జుత, ప్రార్జుత, ప్రియమీధన, అర్జుంత (కుచా
రేయ వ్రహ్మ) 3. అర్జుంత గోత్రము- అర్జుత,
ప్రార్జుత, ప్రియమీధన (కయారేయవ్రహ్మ) ౪.
కర్దమ గోత్రము- అర్జుంత, కపిమరు, కర్దమ

(రాయవోయ్యవర) ౧. పరాశ్చిత్ వీగోత్రము-
కర్ణము, రవిరస్మి, ఆర్యోత, ప్రియమేధస ప్రాశ్చిత్,
(పరాశ్చిత్వరవర)

అదిద్రావిడి క్షేత్రము — అశ్వజ్ఞు
గరు సేటిల్లెము చూడుడు

అదివచ్చునూ — ఇది యొక ఓవడి.
దీనిని మనశ్చేస మని కొందఱునెడను. ఇది పైత్య
ములేనీ, సమస్త వాతములను, సర్వదోషములను
నివారింది సర్వాంగములకు నేడి చేయుననియు
చెప్పబడినది

అదిలే వంశస్థులు — తొల్లింట
బూమనీరాజ్యము క్రీ. మ. ౧౮౭౯ లో ఐదు
చిన్న రాజ్యములుగ నీలంబతో నేర్పడిన రాజ్య
ములలో నొకటియగు నీజపూర్ రాజ్యము నేలిన
ముసలూగు న్నువులు. వీరిలో యూహాన్ అదిల్లా,
అడి అదిల్లా మహమ్మదు, అదిల్లా మొదలగు
వారు చేర్పించు బుడదగినవారు.

అదివారము (Sunday) — ఇది
అదిత్యవారమునకు పడమరనుండిక్రొత్త పర్వంబడినది
వారమునందలి మొదటిదినమని హిందువులు
వాడుమరు సూర్యవ్రతపాదకమైన దినముగ
నెంచుమరు (మాఘమాసమునది చాల ముఖ్య
మగు పవిత్రదినములు)

తైస్త్రపులు వారమునందు కడదినమనియు,
జుహోవాదేవుఁడు గత అరుదినములందు సృష్టి
యొనర్చి పడవదియును అదివారమున విశ్రాంతి
గొనగాన దీని సేవతని చేరుగల్గెననియునందును
అదిని వారి పూర్వులు తైస్త్రపులు కాశమున్న
దీనిని వారమున మొదటి దినముగ నెంచి, ఈదిన
మున సూర్యుని రాధాంబుచుండిరమరు. తైలిలు
నంది కడదినముగఁ జెప్పబడినది తైలిలునందు
మనుష్యుల జేర్పరుకలుకాగాని మనుష్యులు
సేలకులొకరు సృష్టింపఁబడి లేదని చెప్పబడినది.

అదివెలములు —

నూర్చి వీరియందొక కథనము గలనూ మూల
పురుషులగు పద్మనాభయతుల్య అదివామయము
ననంబడువారియందుండీరట వాఁడయ్యెను నై నై
కలహింప నుదాసినామతులు నిలువజాలక నొక
జాలివాని సాహాయ్యమున కిమ్మించుకొని నదిం
చాటి నురక్షిత్తులైరట. వారి సుగళివారే
యాది వెలములట. తక్కిన కర్మనాయక సంతతి
వారు రాచవెలములు లేక వెలమొరలంబడు
చున్నవారట కాని ఉభయతెగలవారు బంజ
వా రేనట. జాలివానియందుగల కృతజ్ఞతా
సూచకముగ నేటికిని అదివెలములగు వివాహ
ములలో పాలయ్యెనకు జాలివెలము ప్రోడదీసి
వానింబఁజూకొనింది వివాహము నెరవేడరట
వీ వివాహకాలములందు సప్తమిని (సప్తకల్లు),
ద్రాక్షపూల యాచారము లేదని తెలిసెదీ. వీరి
యచరువదిమూడు గోత్రములు, అన్ని ఇంటి
చేరులును కలవగురు (వెలగువారు చూడుడు)

- ౧ క్షేత్రములగోత్రము- అయిదాలవారు
- ౨ వంశములగోత్రము- అంకాలవారు (౧)
- ౩ అనుబంధగోత్రము అంకాలవారు (౨)
- ౪ అయ్యస్తగోత్రము. అంకాలవారు (౩)
- ౫ నేమాకులగోత్రము. అయ్యునేవారు
- ౬ శ్రీమతస్సగోత్రము. అతలవారు
- ౭ పాలంకిగోత్రము. అతలవారు
- ౮ ఉల్లంబాకులగోత్రము. అయ్యమాకవారు
- ౯ పువ్వుడగోత్రము ఇమ్మనవారు
- ౧౦ కొండివల్లగోత్రము - ఉమ్మడివీంబవారు
- ౧౧ బొమ్మి వెలగలగోత్రము. ఉమ్మడివీంబవారు
- ౧౨ దెవలగోత్రము. కనకాలవారు
- ౧౩ వేళ మూడిగోత్రము. కనకపల్లివారు
- ౧౪ చటిలగోత్రము. కావాలవారు
- ౧౫ పాలకులగోత్రము. కుర్చివారు
- ౧౬ నలకలగోత్రము. కొట్టికల్లవారు

- ౧౭ ముప్పగోత్రము కలింగోత్రము
- ౧౮ నైమగోత్రము కోకావారు (౧)
- ౧౯ కూటగోత్రము కోకావారు
- ౨౦ వేదగోత్రము కందివారు
- ౨౧ రాయగోత్రము కొలితవారు
- ౨౨ కాకులగోత్రము చిలగివారు
- ౨౩ కలకలగోత్రము తలగివారు
- ౨౪ పడివెలగోత్రము తాయివారు
- ౨౫ కుడిగోత్రము తిక్కావారు
- ౨౬ కడుకులగోత్రము తిక్కవారు
- ౨౭ కాంతగోత్రము గిడ్డివారు
- ౨౮ తేలరాగోత్రము నాయునివారు
- ౨౯ త్రిమర్తలగోత్రము నాగశైలివారు
- ౩౦ వసువలగోత్రము ఎరివివారు
- ౩౧ నేమాకులగోత్రము ఎవేటివారు
- ౩౨ యనుగానిగోత్రము పాలలువారు
- ౩౩ యనుగానిగోత్రము పాతానివారు
- ౩౪ బుగియకుగోత్రము పాపిసేనివారు
- ౩౫ నాగ ద్రాగోత్రము పాకనాపివారు
- ౩౬ కాండిల్లగోత్రము పాకలవారు
- ౩౭ శైలిగోత్రము పారలివారు
- ౩౮ కలియంగలగోత్రము పిక్కాశైలివారు
- ౩౯ కాండిల్లగోత్రము శిలవారు (౧)
- ౪౦ యనుకులగోత్రము గోకలవారు (౨)
- ౪౧ శైలిగోత్రము శిలవారు (౩)
- ౪౨ పొడివెలగోత్రము శిలవారు (౪)
- ౪౩ అత్తయ్యగోత్రము గోకలవారు (౪)
- ౪౪ తిండవలగోత్రము పాల్లభూతివారు
- ౪౫ నేమాకులగోత్రము పోలుముడిలవారు
- ౪౬ సమర్తిగోత్రము గోయింకలవారు
- ౪౭ కాంబాలగోత్రము మరగానివారు
- ౪౮ అమాకులగోత్రము మాదిరాళ్ళవారు
- ౪౯ ఉద్దండలగోత్రము మాగిగ్గవారు
- ౫౦ తామిలగోత్రము మాదిరెడ్డివారు

- ౫౧ పురసామగోత్రము ముంగిశైలివారు
- ౫౨ శైలిగోత్రము మోలుపల్లివారు (౧)
- ౫౩ కర్నూలగోత్రము మోలుపల్లివారు (౨)
- ౫౪ నమిలగోత్రము రాజనాపివారు
- ౫౫ కొండెయ్యగోత్రము పడియూలగోత్రము
- ౫౬ కూటగోత్రము వండివారు
- ౫౭ కలియంగలగోత్రము వండ్లశైలివారు
- ౫౮ పెన్నివెలగోత్రము వరదావారు
- ౫౯ వెలిపాలగోత్రము వారణాసివారు
- ౬౦ వేయికళగోత్రము వెలమూనివారు
- ౬౧ హరిదాసగోత్రము సానాశైలివారు
- ౬౨ కడవగోత్రము చిరువావారు
- ౩ కడవగోత్రము చిరువావారు

ఆదిత్యములు

— కుడి కశ్యపనామక తల్లి కన్యక నవోత్పత్తిచేరు వినత నవతి తల్లి కుమారుడు (సోదరుడు) గురుత్వమును ఆదిత్యుడే కన్యకాకామున శక్తియును ఉత్పత్తి కన్యక సమయము వితరు మాయ చేసి వంది చిదాక్షిగ శిశిగోప నామ సుతు డగ్గ గర్భమును ఈయ సుతుగోపన యత్నము చెచ్చియిచ్చి యామి దాన్యమును మోస్తాను కద మనకు దాదిత్యుడు నతో శీదమునది, శిశిగోత్రము బడ కాళ మము గ భమాదములకు గొప్ప తనం బానిచ్చి పరమేశ్వరానుగ్రహము కల్గి విష్ణుదేవుని పామ్మగను, భూభారము వహించువని నాగులకు రాజగను వదపుచుంచెను ఆదిత్యుడు కొకతరి భృగునువచ్చి శాముకల్గి ఉత్పన్న జగ్గకాలమున, కొంచెము ముందగ అలరాముడై భూమియందే జన్మించుటని వచ్చి పని చెప్పుచునది కన్యక, వచ్చుని కూతురు ఈమెయందు నాగకులము జుంచెను అందు ఆదిత్యుడు దగ్గరాము వాసుని, కల్పింతుడు, తనకును, దరాముడు, ఏలాపుత్రుడు మొద

లగు నాగములు అద్వితీయపుత్రులు (స్వంత) సోదరులే కనుపపుత్రులే వానుకీ శిష్యుల కాధారణ మయ్యారు (వాగ్విలుము మామము)

అద్వైతమతము (గురుకృత్ తెగ)
 శుభురథం లాగ్రకరాటా న్నమిదేశములందు గొననగుచున్నారు వీరికి గురుకృత్ అను విరుదము గలదనియు తామె యాద్వైతపుల మని యు తెచ్చుకొనుచున్నారు అరాధ్యుల లోని శ్రీమతి పూడితీర్థకర్త శ్రీకరభావ్యము వీరికి గ్రంథమనియు తామె నిజయు శ్రేష్ఠులమనియు తెచ్చుకొందురు వీరు శివాభిమములగు పూజకులుగ నున్నారు, వీరికి దీక్షకలదట దేవాలయపు క్రిష్టలు మీ చేయుదుట అమోఘమనియు వీరంగణు గురుస్వామి దాయకమనియు తెచ్చుకొనిన వీరిమతము అద్వైతమని పేరుమే వని తెలిసెడిది కాదు దాగమోక్షధర్మము లభిశము చోక్షమీ వీరి కను ముక్తి కరీ పశుపాశములకు శివదాసులును సోల నిష్కలారాధ యుగ నుడ వీరియ క కలదనురు రాహులు నాల్గి ఆశ్రమములును వీరియ కలం

అనందశీర్షక — లా Capparis Zeilandica ను అల్లట అర్చకల కొండలు దీనిని అనుకొండ యాయు నందు అనంద శీర్ష దాహములగు వాతలోగముల వారి చురు విశేషనకారి దీనిని వానికీషీకట్టిన పైగుణములు గల్గించును అనందశాయలు కొండలు కూరశీయుడగు వాతశీర్షము, గళలోగములు, నేత్రలోగములు, విషములు, హరించును కాశ, పైత్యము, అగ్నిహృదవ్యము, మలబద్ధము శీయను క్రిమిహరించి, వృద్ధయమనకు లలమిచ్చును దీనికి విరుగుల్లు ౧ ముత్యచ్చువు కాలినభస్మము (తే తారము), నెయ్యి, పూలును

అద్వైతమాషక — ఐదురతులు (గి గురి పెండగొండు) ఎత్తు ఇది బుగారము కూడుట యందుపయోగించు ప్రమామముగ నుండెనుగా ఇప్పుడు వాడుకయందులేదు

అధారశక్రము (మూలధారచక్రము)
 యోగశాస్త్రముగఁ జెప్పబడి శరీరముదలి వట్టుక ములలో నొకటి. అధారచక్రము గ.ద స్థానము ను నును రక్తవర్ణము అశోముఖము, నాల్గుదశములగల్గి వానిపై వ కి వ స, అను నాల్గుక్షేత్రములు ఒక్కొక్కొక్కొక్కదశముపై గల్గియుండును ఆ అనుభవి వీజకునియు, గిగాలతిదేవత యనియుఁ తెప్పఁబడినది ఖందు ముర కాదువందఁ కొప్పు అమ నదమనని తెప్ప డి ౩

అధు లేక అధుగోత్రము — కథక గణము చూడఁడు

అధ్వల గోత్రము — వర్ణవర్ణము మా ౫౬౦౦

అనందగిరిస్వామి తోడి కాదాచ్యుడు చూడుడు

అనందశీర్షస్వామి మధ్వాచార్యులు
 జగ్గ గ దని వాడుక న దిగ మతాచార్యులలో నొక్కడగు సీమహామ్యులు ద్వైతమత స్థాపకుడు, వైష్ణవమత తాద్రీ చేరు మధ్యగోపాళుడు, తల్లి చేరు వేదవతి తల్లి దాస్తల నివాసము శివ రూప్యమనంబు గ్రామము ఇందు పాదపాలు, (మటతీయ బ్రహ్మణులు) నివసించుట పాద క గామమనియు వాడుక చేయఁడెటట ఇది ఉడిపి గ్రామమునకుం గలిగెను మారమనంకుం గలెడు మధ్యగోపాళుడు గొప్ప తటాకాన్నివవాడు జన్మకాలము క్రి ౯౦౧౧౧౧ యనియు, కాలి వాసన గంఠం అనియు వివరి అమృత బహుళ పక్షి యనినది. వీరిని వాయువేత్తరు

యంతగను, కారణ జన్మగనను, మత్స్యలు చెప్పుచున్నారు తల్లిదండ్రులిడిన తొల్లంటి నామము వాసుదేవాచార్యులు రజతపురమనబడిన ఉడిపి యందలి అనంతేశ్వర స్వామియనుచు వీరికి ధర్మమును వీరి తమ్మునిచేరు విష్ణుతీర్థులు విరిచరిత్రను వివరించి, దైవతముగనులు కొండమునబాలురుగ నుండిన వీరిని అడవియందు పితౄచములు నుతొరెయ్యెను, ఆరునెలల బాలురుగ నుండిన వత్సకు నలుబదిశేరు ఉలవ గుడ్డిగు తినివైచి రనియు, మఱియొకవత్సకు వీరు రెండుమాదల అనంటి కండ్లు దిసివెడిగనియు మొదలగువానిని మహామలుగ నుడివీరి గాని, అంతకున్న శత్రుయము లగు మతస్థాపనమును మత గంభీరచనము మొదలగు కార్యములు క్ష శంసరి యములుగ వీరి తమ చరిత్రయందఁ గాద్దామును

వాసుదేవాచార్యులవారికి కాల్యమునందే వారే పురానైఖిలి పెద్ది వారికి ఘృతవల్లి గ్రాయమును దానమిచ్చిరట మఱియు విద్యాభ్యాసకాలమున వారికొకపాముకరచి, అసర్పమే మృతినందెనయు, వారి శిష్యబాధయు గలుగ లేదనయుఁ చెప్పఁబడినది పీఠ కుడయన పైనయుల చెప్పఁబడినదిగాని, వివాహ మెటులుఁ చెప్పఁబడి యుండలేదు గొప్ప విద్యాధితులు, శాస్త్రు పండిత్యము కలవారు వీరు యావనారాధకాలముననే తుపియ్యైరు స్వీకరణ మొప్పింపట తెలియగలవన్నది హస్తినాచరియను గ్రామమున నివసించుచుండిన అచ్యుతశ్రేష్ఠులను యతిశ్రేష్ఠ్యుడు వీరికి సన్యాసముపంపిన గురువని చెప్పఁబడినది అచ్యుతశ్రేష్ఠులు గొప్ప విరాగి వీరిని దొలుత ఉడిపియను కలిసి తమకు సన్యాసవిష్ణించుడని వాసుదేవాచార్యులు కోరటగాని తలిదండ్రు లియ్యకొన నెలకొనరాగట పిదప కనిష్ఠసోద మందగు విష్ణుతీర్థులు జన్మించినపిదప సన్యాస

స్వీకరణ మొప్పిరట వారకవృక్ష అనంత తీర్థులని పేరిడిరట కాని అనందతీర్థులని వాడుక ప్రబలమయ్యెను విద్యానిశేషముచే పూర్ణ ప్రజ్ఞలనియు మత్స్యాచార్యులనియు వాడుకలు గల్గు వీరు బోధించిన మతమునకు మధ్య మతమనియు, దైవతమతమనియు, పూర్ణప్రజ్ఞ మతమనియు, తత్వవాదిమతమనియు, బ్రహ్మ వాదిమతమనియు కూడ వాడుకనామములు గలవని వ్రాసెను

అనందతీర్థులు వారిమతమును బోధించుచు దిగ్విజయసూత్రే స్ఫురింపనియు, అంగు వీరి గురుండగు నచ్యుతశ్రేష్ఠులు కూడ నుండినయియు, అతని వీరి కనుకవిష్ణుబృందము లేర్పడి పీఠిక ముడిపి పండిరనియు తెలియుచున్నది వీరు దిగ్విజయసూత్ర యందు భాగవతమునకు వ్యాస హృదయమను వీరి మతస్థాన బాధ్యురమును బోధించుచుచువారు గురుప్రకాశబల నియమితులై బ్రహ్మసూత్రముకు దైవతసత్కాండమచ్చులు భాష్యము లాచరి

వీరికి కంఠరథగవత్సానుల మతమురు ఖండించుట ముఖ్యముగా నుండెనట అత్రైతీకుల నెందఁ జీనో యొక్కొని వాదినీర్ధాతములను ఖండించు చుండువారని చెప్పెనాయ వీరు విష్ణుసహస్ర నామ బులు సూరధములను శిష్యుగల్గినవారట గీతాభాష్యమును స్వయంతానూసరముగ రచించిరట దానిని బదరికాశ్రమమున వారాయుని స్వామికి సమర్పించిరి చెప్పఁబడినది అట అనంతమరమును నిర్మించి అందు నిరకవ్రతము నుడిగట పిదప బ్యాసాశ్రమమునెరిగి సన్యాములందఱి తమ బ్రహ్మసూత్ర భాష్యమును వినివీచి వారి యామోదమునందెరట వ్యాసుల వారు నిదే వారి సన్నిహితులుగఁ బెద్ది వీరిని బహుళారిందెరట మఱియు దానందతీర్థస్వామి

అన్నిటి సామగ్ర్యములను వ్యానుఁ డొసంగెను అని ఓ సుల్లపూర్ణునిను, ఒకటి ఉపియోగము నను, ఒకటి వధ్యకాలమున కావనము కలపు ఇంకను ఈ మహామునకు ద్వారకమునాది ప్రతానిక ఒక ప్రదయోగ లగ్ని ప్రియవర్ణ విగ్రహముగైకొని దానిలోనియొక్క సోపానమును తాముధరించి, అదిగ నాము నుడిచి యును ప్రతిష్ఠించినది చెప్పబడినది

దీని రచించిన ముప్పదియేడు సుతగ్రంథములలో, ఋగ్వేదభాష్యము, ఉపాధిభాష్యము, పాపందోక విద్వాన్మతము ఖండము, తర్క వివేకము, బ్రహ్మసూత్రభాష్యము, ఉపనిషద్భాష్యము గనుచి సుకన్దములు చీటి శాఖలు నామస్లు చీటిశాఖలకు జయస్థుల కాష్టాగ్రాసగరల

చీటి శిష్యులలో వద్దవాళ్ళట్లును, రచనాధిష్ఠులు, మూలభక్తులు అష్టాధ్యక్షులగు నవ్వరిని చీటి మత్తరచారమునకు నియమించినది చెప్పబడినది చీటి వంశస్థు డెట్లుదయించి సువర్ణరముల అనునెలల ఇరువదిదినములు కాకాతమునకుక వద్దవాళ్ళధిరులను మతపీఠాధిపతిగ నియమించి మఱు వ్యాసాశ్రమమునరగిరనియు నలు జీవించియున్నారనియు మధ్యమతస్థులను చూచును

అనందపురము — ఘోరరదేశము చూచుచు, అనందరదేశమునకు రాజధానిగ నుండెను దీనికి అనందపురమనియు వాచకముండెను (చతుర్థానందపురము చూచుచు).

అనందమందిరానందము — యోగ శాస్త్రమును తెల్పుచిన అనందములలో నొకటి మదనులను దీనివల్లంబునది గొంతుకొచ్చుచి తెలులతో మదమంబులకొని, కాళ్ళపైకను భూమిగానించియుచి మదాలంబులై కిరి

యందులకు ఇంకవలన మలలోయే కుద్ధితుగునని చెప్పబడినది.

అనందమతము లేక రామానంద మతము — మత్తర కాశీ నివాసులు రామానుజులను విద్వాన్మతము ఈయన బ్రాహ్మణులను విష్ణుభక్తులను రామానుజమునైష్ఠ్యవ్రతము రామానుజదేశికుని శిష్యుడని యునును కాని నివర్తములెద్యియుఁ గానరావు. కాని ఈయ మత్తరమును పెక్కు రామానుజీయవైష్ణవమును ననుసరించె యున్నది ఈయనకు ను శ్రేణికుమరేశ్వర నాయకును గావించుచుతో ధరితును ఈ మతమున శ్రీరామచరమము క్రమోద్ధిచిచి శిష్యుడని యను మేరుగల సుతగ్రంథము కలక రామానుజులకు విరల్లోన అనువాదము, కవిత అను వాచు ముఖ్యశిష్యులు చీటిలమున ఎన్నిదను శిష్యులుగిరొనును చీటి సమాధి కాశీపుర్ణుగము గుడవుచి గామరము గృహస్థులగు జాతి భేదముకలక కర్మ ఆచారానుగు గుప్త ఈయనకులకులై రానిసాధువులకొ నలు కలకు వారియొక జాతిభేదములేక రామానంద దేశికులు కొలుకొలుక మగజాతివాడగు కవీరును శిష్యునిగ గావించుకు ముత్తొనదేశ మొనర్చునిరాకరి చెడు గాని కవీరురామున యును భక్తిచేత వలకుండెను ఒకనాటి రాత్రి కవీరు కాశీపుర్ణుగముగను గంగాధరమున మెట్లుచి నిలచియుచుండ శ్రేణి వాచకమున రామానుజులు గంగాస్నానమునై యేరి చీటి యును కవీరునిచి కాలువైచి భక్తుడై రాము రామ మకువ్యునిచ్చితిని పని పర్యుత్తాపమున వల్లెనలు కవీరులకు “స్వామి ఇదియే నాకు ముత్తొనదేశముగారోయన నాని గాళ భక్తిని గంభీరమొదల లెప్పుని స్నానముచేయుచి కవీరురా రామనామముల్రము నువదేశించెను.

అటుల కరీకు రామానందల శిష్యులబాటు
వందరు (కరీకు కరీకువాడి చూడడు)

ఆనందములు ౮ — (అష్టానంద
ములు) ౧ లక్షనందము నిద్రావనవంటి
యానందము ౨ వాసనానందము పూర్వజన్మ
వాసనవలన వైపస్థికముగ నుత్సాహ సంతోష
ములంగల్గి (బహిర్యాచారమునందు) యుండుట
3 విషయానందము జిహ్వ, నాళికము, కర్ణము,
ఉపద్రేప్తియము మొలగు నిద్రాయముల
వ్యాపకగర్భిత యానందము ౪ అత్మానందము
తోకీకార తయై లేకుండుటకే గల్గి యానం
దము A విద్యానందము తాను స్వేచ్ఛ విద్యా
జ్ఞానమువలన గల్గిన యానందము ౫ సహజా
నందము తాను కృతకృత్యులగుట వలంగల్గిన
యానందము ౬ అదైవతానందము తనయాధి
కృతవలన తనకు గల్గిన యానందము ౭
యోగానందము కనకం బ్రాప్తిచే అతిశయ
ములు, చక్రవర్తములు, ధనాగ్రులు వస్తువిత్త-
మొలగుట వానివలన గల్గిన యానందము ఇది
చేదాతాకర్మసాచకములై నున్నచో ధర్మము
లందిటల సర్వమును వాడకవియును

ఆనందవనము — అరణ్యములు బనా
లన నగరము చూడడు

ఆనకుడు — వసుదేవిని తప్పుడు, చురు
వంత) క్రియించు

ఆనబ (ఆ ప) టగ — లా Lagenaria
vulgaris లేక Cucurbita lagenaria
అంగ్ల Botile gourd సం అలూమి, తురి,
రాజాలాలు దీనికాయలు కూరకొర కుపయో
గించుచుగానీపేరినది ఆలబాకాయలు నల్లనిది,
తెల్లనిది, గుండ్రది, పొడుగుపాటి మొదలగు
లేదములు కల్గినను నాచూకముగ నెన్నియు
వ్రాతీని పరిగడించుచున్నది తేజశ్శక్తి

ములచే దదయకాయ, అమలకాయ, సోకాయ
యనుచీరులగుడ గల్గియున్నది అలబాకాయ
కూర చలవలేయుచు, చాపామృతాదులు ప్రైక్య
కాంతిమివల్ల అకలి మందగించుచు వీర్యవృద్ధి,
శ్రేష్ఠము, వాతము, మలబద్ధము లేయును.
మూతము మెడలించుచు వేపాతర్కమును
సౌఖ్యకరమగు వాతలోగుల కపథ్యమును
మేహ ప్రత్యక్షమగుల చాంతి కపథ్యముగను
ఊడును శీతప్రత్యము నుత్తమింపకలేయును
దీనికి విరుగఁజూలు పులుసు, అపాలు, కొండ్రి,
ఉప్పు తీలకర్క, తేనె మోముగఁజూడును

ముసిదివ అనుగొజలగోని కలకంబు (కుచ
చాంతి కల్పితిన) మేహాగంతిలేని వీర్యవృద్ధి
వీర్యసంభవము, రతిసౌఖ్యములును గల్గించునని
చెప్పబడిది ఆ అట్టికొలు కూరకఁ జేసి
పుచ్చకొనిగ, అమరగోము అందు, క్రిమికాప
ము, ప్రైక్యాధికృత, విషనోషము శరాల కఫదో
షముల నడచి, అగ్నిదీప్తినిచ్చి, ఇరవక వాత
పకోషము గల్గించుననియు, దీనికి పులుసుమిరుగు
దనియు, చెప్పబడినది మణియు నానపాకల
కషాయము (కుచచాంతి) పాపమలోగము
పొలిచునని చెప్పబడిది

చేరజనబ ఆకులపగున, ఆయానములే
కుడ వసువము గల్గించును చేర అలబాకాయల
గులా, ఆకులరసము లందు క్షరములు, కానన
కానం, విషములు, పాపపు, ఉబ్బులను
జుంబురము కలదని చెప్పబడినదిగాని అపా
యకర పదార్థముగాన వైషమ్యము వాడనపాసిం
పకు చేరజనబకాయలను నాగవైరపు కాచు
లందును పాములవాండ్రు దీనిని గానముచేయు
వాడుమందురు

అనభిన్నగోత్రము — కుళికగణము
చూడడు.

అనాముదేశము (కొచ్చివీనా) —

అనియో ఖండమున ఇంకా ప్రాసేపెనెస్సుగా యందు తూర్పుతీరమున నున్నది. అనాముదన దక్షిణదేశమని యర్థము స్వదేశరాజ్యము ఇచ్చుడు ప్రాచీన భుజ్యము రక్షణయందు. మే యున్నది. దీనిని కొండలు కొచ్చివీనా యని యనుటయుంగలదు. ఈ దేశము నుప సీదముగు కోళకు ప్రస్థితాక్షిపది ప జలు చీనావారి నిండుకాలియుంగరు తాద్రమతస్థులు. హ్యా ట్టుగామి దీనికి రాజధానిపురము ఇట గర్లము చోపాదేశమునది నుగ్రములనునాని యొకడు

అనీకుడు — మన వంశక్షత్రియుడు వసుదేవుని తమ్ముడగు అంకుని రెండవ కుమారుడు

అనకాల్ (On Call) — అనుగగనే యని వాణిజ్యకరిభావము దగ్గము కొంచెము గడువుతోనైనను ఇచ్చివేయుటల అప్పిచ్చిన సామ్యుకు లేక అట్టి అక్షన కోరు వర్తిం చును అన్ దిమండు (On Demand) అనగా అదగగనే యిచ్చివేయు ప్రోసోటు దర్శనాంధీలు యొక చేయనిదే దర్శనహుండిలకు చూచిరట్లు అంగీకరించుట అవసరములేక చూడగల సాధ్యివృత్తులొక నిగాకరించుటయొక అంగవలసియుండును

అనది కార్పెట్ (What is on the Carpet?) — ఇప్పుడే యంశము చర్చించుట చదువన్నది? యందు కీయత్తిని వాడుదురు కొల్లియొకప్పుడు వార్తాపీఠమునకు ప్రాచీన దేశమున రాజీయములు తిక్కినవలుకుచుండు భావమున తిక్కినభాగము ఎత్తుగనండి, తివానీ (Carpet) వరుసలండి అనుచు సభ్యులు కూర్చుని చర్చించుచుండ వింగతవారు తివానీలేని దిగువగనండి వినుచుండువారట. చర్చలు తివానీపై జరుగుచుండుటనే యాచిత్యతైత్తి

అనగానది — దీనిని అయోక్ నది

యనియెడను. పాంచాలదేశమున రావినదికి కల్పియముగ కొంత దూరము నున్నది కురుక్షేత్రమునొక్క టిహావసాఖా (అపాయ లేక మార్కండేయ) ను అదగనదియని కొందఱు భావించిరి కాని అది సరిగానరక.

అన గోత్రము — ఉపమన్యు గణము చూడవ.

అనగోత్రము — వర్జవగణము చూడవ

అనదమొక్కులు సంపదమరపులు అంధలోకాల్

అనదలవెన్న నాపదలు సంపదల వెన్న సంపదలు సిద్ధమాతవి — అంధలోకాల్

అనన్తంభ గోత్రము — భరవాస ఉపగణము చూడవ

అనన్తంభి గోత్రము — భృగుసం త్ అని పేరు గణము చూడవ

అనన్తంభుడు ఋషి — ఈమహాత్ముడు వాస్తుశిల్ప బలముగ ప్రసిద్ధి కలను ఈ య రది చి ఆపస్తంభ సూత్రములు సుప్రసిద్ధములు బోధానుసారము దనవారి వాడని కొందఱునున్నారు కను ప్రాచీనాశ్రితముగ నాయుత్కర్తలేను ఈతని సూత్రములనుండి అక్కాలమున దేశము వ్యాపించియుండి దేవర న్యాయాది దురాచారముల నిక్షిప్తించి ధర్మోద్ధరణ సుస్థాపనము నిరూపించినవాడని తెలు చున్నది చింధ్య దక్షిణముగనున్న భరతదేశపు దక్షిణా పథమున నీతనిధర్మసూత్రము లెక్క ప కావశ్యాయంబుల గావసరము యెట్లు యాగాది సమస్త క్రతువులందునను, భారతర్షి, వామరణ, చాల, ఉపనయనాది సమస్తములగు (సేదళ)

కర్మమునకును తనది సూక్త ధర్మములు ప్రాముఖ్యమునది యాచరణ ముందుకును విస్తారమునకును మాక్సుముల్లర్ (Max Muller) తుదితర సాహిత్యమున నెఱవడి - Sacred books of the East గ్రంథమునకు చెందిన సుప్రసిద్ధుల జాబ్బి బుద్ధుని వదిలితనకు ఆచారములు నమవడింది అంగములకు ఎక్కిరియె (సూక్తములు చూడుడు)

పదమూడవ అపస్తంభ ధర్మసూక్తములుబది ధర్మవిధులు మనుధర్మశాస్త్రము (మనుస్మృతి) యాజ్ఞవల్క్య స్మృతులకాచరియెనని అంగముల యాజ్ఞవల్క్యస్మృతికి విశ్వాసశీలులకు రచించి ఏ తాత్పర్యముబది ధర్మములు భరతదేశము వారసధర్మములై కరణములు

అక్షరములు పూర్వస్మృతి కడకటి వర్ణనప్రకారము క్రిందియొక్క వివరణలో కొంతవరకు కాలవ్యవస్థలకు వైశిష్ట్యము వాసుదేవునియును జెప్పించినది ఈయన భార్యయే అక్షరముల యధులు కుమారునియే కలియెయి నుండేలా. అక్షరములకు పేరు జలప్రాభవద్యమనగా తేలువాడనట కల్గెనని వెళ్ళి రుచుమండినను ఇతనికి పేరు వాసుదేవుని గాంధీయనట 19 వర్ణనప్రకారము వాసుదేవుని స్ఫురింప గోరు

తనవార వేదమునగిది ఆపస్తంభశిష్యసూక్తములు ఇది శేఖరగణిత (Geometry) శాస్త్ర సూక్తములు భరతదేశపు శేఖరగణిత విద్యకు కనిపెట్టి ప్రారంభించినవాడే యిందువల్ల వేదములయందు శిష్యసూక్తములు ప్రారంభించినవాడు నిజమున బోధాయకులైనను ఆపస్తంభునివలె వివిధ ప్రాసంగ్యమున గాననిధిని వేర్వేరుచూచును శిష్యునిన గొలచాడు (Measuring tape) న కర్మము ఆచ

రంధ్రములను క్రమము కల్పసూక్తములకు గడభాగముగ నెన్నెనట

అపస్తంభ శిష్యుల సరియైనట్లు - అపస్తంభులు

అపస్తంభ (Opposition) — ఎదుర్కొనునట్టి కార్యమున కర్మము ఎదుర్కొననీ కాత్మమున ప్రహేళిక సందర్భమునకు పోరములను సూర్యుడు, భూమి చంద్రుడు ఒకేస్థిని మొనగనుచును చంద్రుడు సూర్యుని కెదురు నడచుచును కీలకమునైనను గ్రహములు చూడకు ఎదుర్కొననీ చూడుడు.

అపస్తంబులు (A postles) —

రామానుజమునియొక్క కార్యములను, 2 మరములు నిరకర్మములను వైష్ణవమునకు ఆపస్తంబులు పూర్వమునకలను వీరు క్రీస్తు ప్రభువు శిష్యులై 1 మర న మరవ్యాపకమున వైష్ణవమునకును వీరు మహాత్ముని శిష్యులనులనెదరు 1 మహాత్ముని (Matthew) ఇదియేనీయూ మారు మరములకై బలాత్కారమున చంపబడి martyrdom పాలెని వీరిన మూడు ఇటలీదేశమున Salerno అనుకొత్తన కలన 2 మార్కు (Mark) ఈయన దేశము అలెగ్జాండ్రీయాపుర విధులగుతా ఈయనశిష్యుని పేర్లు, అలెగ్జాండ్రీయానకుని బలాత్కారమునగాను పాల్లెటెనియొక విధమున ఇటలీదేశమున వెన్నెస్సెనగమున గలదనియొక వెన్నెస్సెనగమున 3 లూకా (Luke) ఈయనశిష్యుని గ్రీసుదేశమున ఒక అలిపు వెన్నెస్సెన కుదిరి గదయు, ఈయన గోరీ పాడియో యనబడు కొత్తన గలదనియొక (Padua) ఈయన Evangelist అనియొక వెన్నెస్సెనగమున 4. యోహాను (John) ఈయనశిష్యుని కానయన్న కైలపురానలో ఒకవైదియ

గాని ఈయన చావలేదట. పిదప వీరిని Patmos అను తావున పెదలగొట్టిరట ఈయన గోళి ఎఫెసస్ (Ephesus) అను తావున కలదని చెప్పబడినది ౧ పీటరు (Peter) ఈ మహాత్ముని రోమక పురి యందు తలక్రిందుగ నేలొడచిరి శిలువ నైచిరట వీరి సమాధి రోము నగరమున St Peter దేవాలయమున కలదని చెప్పబడినది ౨ జేముస్ (James) ఈమహాత్ముని జహన్నమున నగరమున శిరచ్ఛేదముచేసి చనిరట వీరి సమాధి స్పానియా దేశమున St Jago de Compostila అనంబడు తావున కలదు ౩ చిన్నజేముస్ (James the Less) ఈమహాత్ముని నోక దేవాలయపు మంటమునూడి క్రింది బట్టకొని బాది చనిరట వీరిసమాధి రోమకపురియందు (ఇటలీ) Church of Holy Apostle అనంబడు దేవాలయమునందు గలదు ౪ ఫిలిప్ప (Philip) ఈమహాత్ముని ఫిర్జియా (Phrygia) యను పురమున ఒక స్తంభమునకు తిరిగి చనిరట ఈమహాపురుషుని సమాధి ఇటలీలోని రోమక పురియందు కలదట ౫ బార్తొమ్యూ (Bartholomew) ఈ మహాత్ముని జీవించియుండగానే రోమకపురి వాసులుబంటిచర్మముకొలిచి చనిరట వీరిసమాధి రోమకపురికడ మైలహూడి యందొక దీప్తిమున విలక్షణగల చెప్పయందున్నది ౧౦ ఆండ్రూ (Andrew) ఈమహాత్ముని నేలొప్పు పురవాసులు ఈయన బోధి చనుమతిని నోక శిలువకుం గట్టి నైచి చనిరట వీరిసమాధి నేలొప్పు (ఇటలీ) పురము Amalfi అను తావున గలదు. ౧౧ థామస్ (Thomas) ఈ మహాత్ముని భారతదేశమున కొరమండలమును తావున దు పొడిచిచనిరట వీరిసమాధింగుచ్చి అభిప్రాయ భేదములంద. కొండలు చెప్పపురి యందనియు,

కొండలు నేలొప్పుపురమున ఒర్టానా (Ortana) యనంబడుతావునభయములందున్నారై చెప్పపురియొకచో నైలుఖామునూటు అయ్యెదని ౧౨ యూదా (Jude) ఈమహాత్ముని దుపాల్తోకాల్చిచనిరట వీరిసమాధి రోమకపురి యందుకలదని చెప్పబడినది ౧౩ మేథియ (Matthias) ఈమహాత్ముని రోమకపురివాసులు రాక్లతోకొట్టిచనిరి తరువాత శిరస్సు నరకిరట వీరి సమాధి రోమకపురియందు గాసిలికా (Basilica) దేవస్థానముక్రింద పాఠశాలకి దల ౧౪ బెర్నాబాస్ (Bernabas) ఈమహాత్ముని సాలోనికాయాగ యాకలు రాక్లతోకొట్టి చనిరట ౧౫ పౌల్ (Paul) ఈమహాత్ముని రోమకపురియందు సిరో (Nero) భూతికి కత్తిరో నదికి చనిరట వీరిసమాధి ఎచటకో ఇటలీ దేశము గలదట వీరినిజానకత్తి స్పానియా దేశమున Lalula అను గామమున ఒక కాన్వెంట్ (Convent) నలక కలదు

అష్టాష్టయలదేశము — (రోల్లింటి

అంగదేశము) అసియా ఖండముననున్న ఒక కొండలదేశము ౨ ౧౧ ౦౦౦ చతురపు మైళ్ల నైశాన్యము కలది ఇది పీఠభూముల మధ్యమైన దేశము ఈకాన్య దిశను హి దూకుచున్నదములును దానికాఖయగు కొహిబాబా పర్వత పశ్చిము ఎయికో యొక్కదక్షిణము నభిదో, యొక్కపశ్చిమునైయుది దేశమొక స్త్రీ తూర్పు సరిహద్దున సురేమాన్పర్వతములు కలవు నైరుతి దిశను శిప్రాక్ ఖనుపిదారికలగు దానియందు హామూనకుదేరుగల తుండరనగర్మును కలదు అధర్వణ వేదమున సురసర్వతీనదియయ్యు బర భుక్త్రపాలకీరులు అవెప్రాంగమున హర్షితి యనియు చెప్పబడిన హెల్లాడమునది అష్టాష్టయలదేశమునందా నైరుతిదిగొప్పిందై ద్రవ

హించుచు హిను సంగమించుచు వేదములకు కుర్వానదిగఁ జెప్పబడిన కాబూర్తిని యీదేశము గుండా కాబూర్తిగరము ప్రక్కంబడి ప్రవహించుచు, సింధునదికువడియై యాగుజేగుకొనుచు ఇదియే దేశమున ముఖ్యమైన నదిగా నున్నది హరిహాస్విని వర్షియముగా ప్రవహించుచు ఇసుకలా దిగిపోవుచున్నది

దేశమున వేసవియగు నేడియధికము, శీత కాలము చలి వియ్యటముగా నుండు దేశము కొండలమయమై ఎడారిలవలెనున్నను, కొన్ని అడవికాల ప్రదేశములకు ధాన్యము, ప్రత్తి, శొన్నలు పైరగుచున్నది ఇగువచ్చెల్ల నుండి ఇగువము, బ్రాహ్మలోటలు, ఖుర్వానీచ్చెల్ల లోటలు, ఖుర్వాపుతోటలు నువ్ర సిద్ధములు గొట్టములు, చువ్వులు, గొట్టెలు, మేళలు దేశమున ప్రశస్తమైయుండుట లొకంబరువుమోయు జాతువులు చ బాగు యరావారి మహమ్మదీయులు వీరియొకడనేకై గెలు కలవు. అగు పాశాణేగవారును ఫిలార్మాయెగవారును అధికముగ వలించుచున్నారు ఇతర కైగల యరానులును కలరు భరతదేశమునూడి అట కాపురము కుదిరి పైత్యులు కలరు అరవదేశపులు దీర్ఘగములగు గుమారాలుగఁ గానగని చుండురు

దేశభాషకు పుష్టు అని పేరు మీరు తమదేశమును బిల్లాయ రెనెదరు ఆష్టమహానాదేశమున తొల్లిటి అచగ దేశమున కిట్లమునుండి కల్గిన పేరు మతము మహమ్మదీయ మతము పైత్యులు, అరవలు హిందూమతపులు దేశమున తొల్లింటి బాద్ల మతభాషములు మొదలగునవి పాదగుచు న్నువి కలవు గాని, బాద్ల రెవ్వరును లేరు హిందూ దేశస్థులములు ఒకటి రెండు నిలదియున్నవి (అచగదేశము గాంధారదేశము చూడుడు). (హరాంకు తైను చూడుడు). చిత్రార

సహాన రాజ్యమునకు, అభిభుతస్థానమున కును నడుచు ప్రదేశమునకు ఆప్తిస్థాన్ అని పేరు అది మధ్యకాలమున ౪౬ రాజ్యమునకు జేరిపోయింది ప్రభుత్వ విలీనం బిరుకెడ్ మోనాస్క్ యెదు భూభరి అబారగి బిరుకు నామము. అనేకదేశముల లీదేశమునకు భరతదేశములోనికి వెయ్య వచ్చినవి ఇప్పుటి లిటిష్ ప్రభుత్వమువా రీదేశపు హద్దుల (హద్దు మార్గముల) గొప్ప సైన్యములు నిర్మియించి యున్నరు ఆష్టమహానాదేశము కాబూర్తిగరము రాజధాని పురము కాబూర్ (హొల్లింటికుర్) నదిరీతము గొప్ప వర్షకాలము ఇది సమస్తపు నీటి మట్టముపై ౯,౪౦౦ అడుగుల ఎత్తుగల శీత భూమి యాకాక పెద్ద లోహానన్నుది శైలలు మాగ్నెటైజ్మను బలాలాబాదనుపురము ఆష్టమ పైత్య స్థానము కొంత వర్షకమును కలరు గజరపురము, గజనీపురము రాజధానియై యుండినపురము వర్షక స్థలముగనున్నది కాంధారపురము- లొల్లింటి గాంధారపురము ఇది ఒక కదిపె నున్నది అది హెచ్చుమనసు కలియును బాంధువుదిక్కు సరిహద్దు పీఠంబు రిము కలరు ఇది పాఠశాల ముట్టకుల సనేకము చూచిపురము ఉత్తరము బాంధుపురము యొక రాజ్యమునకు రాజధానిగ నుండి ఇప్పుడు పాదగు చున్నది ఇది జలధుస్త్రీదేశమని జన్మస్థానము అని బలివక్తరి రాజ్యమునందుండి అచన పేర బరగిగిది బద్నాచ పురమునద రెంపుల గనులు కలవు. (అచగదేశము చూడుడు).

ఆష్టమహానాదేశపు సామెతలు — (పుష్టుభాషలోకొత్తులు) అచదలు సిద్ధము నపుడే, అల్లా క్షానమునకు వచ్చుట. అచర మన్యులై నా, తిసేనరు తనదే. ౪౬లపాలు నొప్పి మానుట రెంకోరకు మక్కర లేనుగాని, నోటిమాట నొప్పి మానుటకు న్యాం రలాము

లైనను కావలెను కన్నతల్లి తోజలైనా, తన పిల్లలను తినును కన్నులు పెద్దవైనా, కనుపాచులు చిన్నవిగనే యొగును కోడి కూయక బోయినా, తెల్లవారక గోరు గాడిద కన్నీళ్లు వచ్చినా, యజమాని యింటిని బోల్చలేక గాడిదలతో స్నేహము, కాలిరన్నులతో గుడ్డుముని తనకు తామే వాళ్ళు వేదానగరికి తే, కప్పులుపైతము కాళ్ళు పై తెత్తులని చ కలో ఖురాను, చాలిపై దృష్టి చేయ ఎ గినిగోలే గాడిదకు చెవులు నెగగోసిటుల భవము తా ననుభవించి వానిదిగాని, చాచినవానిది కాది నల్లదేశంలో తెల్లవస్తువులకు ప్రకాశం ఎక్కువ, పనిచేయుచు కష్టపడడం ఎవరికి ఎరవా? పరచము సత్యమంతా బుద్ధిహీనునితో తెలియ భలూకారింగనము చెట్టి భల్లక నునము, లరకడ పీడపే మేనుములు నలుపైనా, కురిసిపాన తెలుచే

ఆంధ్రరుద్రులు (After Sight) —
చూచిపడిన తేమునను కనులగు After Sight అనియోగు

ఆంధ్రీకృ లేక ఆంధ్రీకల నైసర్గ-
(వృత్తాంతము మాండు) ఇది కేవలము పాశ్చాత్యవిద్య అగు భారతదేశముగూని వ్యాపించింది ఆ గ్రంథాలకు ఇది దృష్టిని గూర్చియు ఒక సుప్రసిద్ధ విద్యావిశాఖయి ఆంధ్రీకృ అనిన Science of light and Vision అని నిర్వచించియున్నాడు మారు నహిమమువనయుండినను మనము చూడజాలని లోకమునకు గల కాళములు వానినట్లు తెలు సాధనములగుంచి వివరించు కళగా మానవుల కుపయోగించుచున్నది నిత్యు లాని యంతర్భాగమున జూట్టికరి ఆంధ్రీకృ అనినను కాశ్రుభాగమున గల మూలసూత్ర ముని పీచయములు చక్కగ వివరించుచు

మగరు ఈ శాస్త్రమునుది యెఱుంగగల ముఖ్యాశములు వాల్ల గానంబుచున్నది. వెలుతురు ఏలక్షణము గలదై నను ఏ రంగుగల దై నను నేత్రమున కెరుగననువు వస్తువుయొక్క రూప, ఆకారమును రంగులతోపక కనుపాప యోగ ప రిది లిపవశేయూడి యనియు, అటుల ప్రతిపింపించుచు అగుకనుల యని ఈ శాస్త్రాని యము ఇట్లగుంబుల ఆకనిపించు వస్తువునుది కనుపాపకడకు ఒక Straight Line గా సరిగోవురు తగు గతి ఇదనుకు మనముచు చదివకా దగి

౧ నిక వెలుతురు యొక్క మూలస్థానము నుండి నిజమును ఏలగుంబు వెలల కనునను మరు వానికడకుగ నేదేని opaque body ఉండినచో ఆకరిణమును దానిచాటి వెనుకకు మలుచు తోడనే ఆ అక్షయ్యు ఒబో బాడి నుండి చువ్వలకు దాని చూకారపు నిక కల్గెడిని అది గను మరు, దానికే నిక యుగియే నిది చీకటిగొచ్చును గుణములలో చీకటిరాకు లాగు చీకటి కర్గిమనది సూర్యుని వెలుతురు నిజముల కడముగను ఖూయొక్క నికగాని నేత్రయి గాగు చక లింక్షను చుచీకటి కర్గి చూడినదయే చుదగ్రహముల కర్గి మనయి ఖూయొక్క నిడయే (గ్రహములుమామగం). వెలుతురునకు విరోధము చీకటి అది దానిచా రాకారమేమగును నిక బలవిశాలతలను కర్గిచ రుదలి చీకటియొక్క క్షుణ్ణముగనే యుండెడిది. నిడలేక చీకటియొక్క సల్లరంగు నొడనరంగులని కలదియన్నవియు చూడంచుకడ గల రంగులను diffraction భగ్యముల బరికరించిన తెలియ నునయి నిక శ్రువేత్తల యధిప్తయనై యున్నది ఈచీకటిని reinforced illumina- tion అనియనయె అలెలకు లనుచున్నాడు.

ఈ (Shadow) నీడ అంబ్రా (Umbra) యనియు, పెనంబ్రా (Penumbra) యనియు ద్వివిధముగ శాస్త్రజ్ఞులు విభజించియున్నారు. నీడయొక్క ప్రధాన మధ్యభాగము కఠినముగా మండును. దానిని అంబ్రాయనియు, దానిచుట్టును Partially illuminated portion of the shadow అనగా కఠినముగ క్రమక్రమముగ తగ్గచు నల్లనిరంగురి గొల్పివుచ్చు పలువలది, కడకు సాంతుకుతో కలసికొనిన నీడ (భాగము) కు పెనంబ్రాయనియు నంగరు ఇట్లనీడ నిర్వచించబడితి.

నీడ వెలుతురుయొక్క బలాత్కాయము ననన నిందించు యెప్పుడునదిగాన, తక్కువలలముగల వెలుతురునందు కైగ్రానీడ కఠిన బలహీనమై ఎక్కువ దగ్గరగా పరిశీలించినగాని యగుడక కనే యుండెడిది (చూచు లేక నీడ చూడకు).

౨ వెలుతురు— సూర్యుడు చంద్రుడు దీక్షము మొదలగునవి వెలుతురునకు మూల పోములని ఈశాస్త్రవ్యవస్థ చెప్పునగుచున్నది ఇట్టి మూలస్థానములను దీ చెప్పలకు వెలుతురు బ్యాసించుచు ప్రసరించుచుండును మణియు వది కిరణములగ ప్రసరించుచుండునియు ఆ కిరణములు గీతలబోలి కడ సన్నములై వలయు లేక పొడవునమూర్తము గల్గియుండునియు, అట్టి కిరణ సముదాయము ప్రసరించుటయే కిరణ ప్రవాహమనియు పరిశీలనకుండి కష్టంబులడిచి కిరణము లంభాభ్యాసములు ఇవి straight lines అని నొందుననియు, వాని light rays అని కరిభాషా నామ మనియు, అష్టిత్వ శాస్త్రమున చెప్పబడియున్నది వినిగూర్చి విచారింపి reflection అనియు, refraction అనియు, రెండు సంగతుల నెఱుంగవలసి యుండను (౧) రిఫ్లెక్ట్ వెలుతురు మూలస్థానమునుండి వెడలి కిరణముగ ప్రసరించుచుండునది నడ్డముగ

నేడని యొక ఒకే కాడి ఉండుట సంభవించునది అది నాకిరణములూగి మరలి వెళ్ళుట గాని ప్రక్కలకుఁ గాని తిరుగ ప్రసరించుచు అర్ధి తిరుగ నేడని వేరొక ఒకే కాడి యుండుట సంభవించునది దానిపై నింక వెలుతురుపడును దానిని రిఫ్లెక్ట్ అనియెదరు అనగా ప్రతిఫలించుట యని భావము మణియు నీధ్వనిధ్వనిలను కరికించిన నాల్గసంగతులు బయల్పడును [౧] ప్రతి ఫలించిన కిరణములును మూలస్థానమునుండి ప్రసరించువానివలెనే straight lines గనే సరియగు కిరణధర్మములను వీడక ప్రసరించును [౨] వెలుతురు ప్రారంభమైన మూలస్థానమునకు కిరణ సారమున కడ్డముగనున్న ఒకేకాడి perpendicular గా నుండుట సంభవించునది కిరణములు తిన్నగ (దిశలకరుగ) వెలుతురు బయలుదేరిన మూలస్థానమునకుఁ జేరుకొనును.

[౩] వెలుతురు ప్రసారమున కడ్డముగనున్న ఒకే కాడి మెరక పలుములకు కొద్దిగనో, ఎక్కువగనో గల్గినదిగానో దానివయ్యాబడిన వెలుతురు కిరణములు వీలగునట్లు చెప్పలకుండునది వేర్వేరుకోణములు (Angles) గ ప్రసరించి చెడకొనివును [౪] కిరణప్రసారమున కడ్డమైన ఒకేకాడి సమ తలముననే రిఫ్లెక్టు లక్షణములు గానగును. అసమతలము పరిపూర్ణముగ మంచిఅడ్డము వాటి దిగనో, లేక నునుపుగలవోపావు లేకుండునదిగనో ఉండునది దాని పయ్యాబడి ప్రతిఫలించిన వెలుతురుకిరణములు regular reflection భగవది తిరుగ ప్రసరించు కోణముగ కర్ణ ఫలమున ప్రతి వింబమును గన్పడఁజేయును దాని రిఫ్లెక్ట్ ఇమీష అనియెదరు మణియు నాప్రతినిబము ఫినామెనాతుని చెప్పబడినది (౨) ఇంక నా కిరణప్రవాహమునకు అడ్డము, జలము, గాలి మొదలగు Transparent bodies అడ్డములు లేని నవి స్వచ్ఛతగల్గినవి గాన దానినానా వెలు

తురు, కిరణములు అవ్వరి కిరణమిది (ఇట్టి అవర్తిత
భాగముననున్నదియుండదు) అటులాపదముగనుండి
తనకుండా కిరణములుగానిచ్చిన దానిని శాస్త్ర
పరిభాషయందు Medium అనియెదరు సర్వ
సాధారణముగ నట్టి విశేషముగనూడ నడచి
యవ్వలకుంజనిన కిరణములు కొంత వంగును
అవంగునట్టి స్థితిని refraction అనియెదరు
ఈ రిఫ్రేక్షను సభ్యములను పోలింతుటయును
రెండు Geometrical Statements ఏవ
లింపఁబడినది వానినట్లెవరించుము (1) The
incident ray, the refracted ray and
the normal ray are in one plane
(2) The sine of the angle of incidence
bears to the sine of the angle of
refraction a ratio which is definite
for two given media గానినుండి అర్థము
జనుక లేదుయో కీ, అర్థమునుండి గాలివరకు కీ,
గాలినుండి నీటివరకు కీ, నీటినుండి గాలివరకు కీ,
నీటినుండి అర్థమువరకు కీ, అర్థమునుండి నీటి
వరకు కీ లేవో లని శాస్త్రజ్ఞులు లెక్కించి
యన్నారు

3 కీ గుడ్డెస్, లెనిస్క పులు, కేమె
రాలు (Reading Glasses, Telescopes,
Cameras) మొదలగువానియందు Lenses
వలన గల్గించుటకు ప్రతిబింబములు (Images)
మూలస్థానమునకిది వెడలచుకాదు వెలుతురు
కిరణములు Deviation కారణముగ గల్గించు
బడుచున్నవియు, అవి Images యొక్క
Points గుండా నడచి వేర్వేలు కోణములుగా
నీడైయుచు వేరుచుండి Real and Virtual
గతులనంది కండ్ల కనుదరుచుండునని గ్రహీతః
బడినది ఇది జయోమెట్రికల్ మెథడ్సుయొక్క
Deduction విధానమున నని యెరుంగఁబడి
చున్న వెక్కొ పరిశీలనలు సర్వయున్నాదు
వాటివన్నింటిని వివరించుచు గ్రంథవాచాశ్రయము

కాదు తనకుండా యీ ధృష్టాంతమునకుఁ దగను.
అది కేవల శాస్త్రగ్రంథముల దుండఁదగినది.
వాటినుండి Phenomena of interference,
Diffraction, Polarisation, Chromatic
Dispersion మొదలగు వానిగూడ నెరుంగ
వలయును

3 సోలార్ జేమర్ ఒక Incident కిరణ
మునకు వేరు సోలార్ జేమర్ సున్నావీధివలె
అనగా 90 రిఫ్రాక్ష కిరణమునకు వేర్వేలు
నైనపు అకిరణములగల్గియుండు సాధించునని,
వేర్వేలుబిందుల పాలసరని చెప్పుబడినది అందు
సర్వసాధారణమున విధి, ఖాలు శాస్త్రమునకు
నివ పఁబడినది దాని గా వివరించుము
“If the ray is directed on to a piece
of glass at a definite angle and if
the planes of polarisation of the ray
is at right angles to the plane of
incidence on the glass no reflection
takes place the entire energy of
the ray being transmitted into the
the glasses” ఇట్టి విషయముల నూర్చి గ్రంథ
వాచాశ్రయము కాకుండ సుబోధితుగ నులు
వివరించుట రుసాధ్యమగును గద రెండు
శతాబ్దములనుండియు నీవిషయము పరిశీలనల
నందున యున్నది దీనికిరకు Physical
Optics అనియు పేరు వాడుచున్నాడు

ఇంక నీసందర్భముననే, కొన్ని పరిభాషాపద
ముల నీ అపటిత్య శాస్త్రమునకు దువయోగవర్చుఁ
బడినవి వివరించవలయుండును (1) వెలుతురు
కిరణములు వెలుతురు వచ్చు మూలస్థానమునుండి
అక్షుగవచ్చు ఒకేకావీధి కాకుడనక Normal
ray యనబడును (2) అటునుండి వులరి
తియ ప్రసరించు కిరణము Incidental ray
యనబడును (3) ఆ యర్థమునకు ఒకేకావీధి,
రిఫ్రాక్ష లేక పారాంటికునాళ్ళు అనబడును

(శ) అంద గల్గించిన ప్రతిబింబము Point image అనబడును. ౭క అద్దపు గొట్టుముచే నిలుతురు కిరణప్రసారము గల్గించినచో నటనుండి ప్రతి ఫలింపజేసిన ప్రతిబింబము (చక్కవంటి స్థానము) ను ఈచేరుతో వాడుచూడరు (A) గిట్టు లేక కళాయి పూయబడిన నిల్వబట్టద్రవమునకు, ఎడటనున్న వారి హావము అద్దిమునకు చక్కగ ప్రతిబింబించుది Real image అనబడును. ౭. అద్దమునకు గల పొచ్చుతగ్గు (పోతలోని తప్పులు) వలన, కళాయి చేయబడిన అద్దమున కన్నిచో, ప కరటికర రూపములకు బహు మఖము లని యగుదురు.

ఇక సింగతులను చక్కగ నుపన్యసన కల వడ వేసికొని కండ్ల దృష్టి స్థితిబట్టి క్రిష్టల్లు రాళ్లతోగాని, వాని గూలములములతోనే చేయబడుచున్న Lense glass తో గాని, దృష్టి న్రాతలు, మెత్తలు, దగ్గరది, గూరపుది (Distance) చక్కగను, బలముగను అగుపడుచున్న, నులోచనముల నీ శాస్త్రవేత్తలు రచించుచున్నారు (ఇస్టాను స్పార్ల చూడుము) ఇంక క్రిష్టల్లు అన ప్యచ్చకం గల్గిన Pebbles అని యెరుగునది అది ఇస్టానుస్పార్ల రాళ్లు, ప్లోకస్పార్ల రాళ్లు, మైకా అరగోనైటు రాళ్లు అనబడునదియై యున్నది.

అక్షరేతనము — అయోధ్యరాష్ట్ర ములోని బహుచోటలలోని ఇకనాదరి పామగ (Führer's MAI) పోల్కుబడినది దీనిని హాస్యనర్తాగ్నియన ద్వంద్వములు నాసి యున్నాము.

అక్షన్ — వాణిజ్యసాధన పరిధానా వడము. (Option) కొనుగోలు విక్రయములు కాక వ ర్తమానకర ర్తనకు కొంత సరకుగాని, కాన్ని వాటాలుగాని కొనుటకో, అమ్ముటకో యిచ్చిన ఆర్థికవనము చేర్చుటకు స్వాతంత్ర్యము.

అధికా ఖండము — ఐరోపా దేశ స్థులు దీనిని బాష్కరాచారినింటిని పేజీనగా నడుచుచును ఇది పూర్వజాత్యాదులొనిది ఉత్తరమున మధ్యధరాసముద్రము, తూర్పున రెడ్డి సాందూమహాసముద్రము, దక్షిణమునను, పడమరను అట్లాంటిక్కు మహాసముద్రమును దీనికి ఎల్లలు పరిమాణమిందులను ౧౫,౨౦,౦౦,౦౦౦ చతురశ్రమైళ్లని అంచనావేయబడినది నై సర్వికముగ దీనికి తెలిపి ద్వీపములు లేవు. యెడగా స్పను ద్వీపము దీనికి తెలిపినదాని భూగోళ శాస్త్రవేత్తలనెదురు. దీనికి దక్షిణపుగానను గుర్తొపు అగ్రము చక్కవను తెలుగుగనిది కాదు. అదిని వాచికుండగు బర్తాగో మ్యూడయెంట్ దీనిని తుచాను అగ్రముని చేరిజెడుటగాని, పోర్చుగలు దేశపు భూపతిగానూడిన బాన్ సరపతి దీనిని గనుగొనుటనూడి ఇండియాదేశమునకు మార్గము గనుగొను విలగనను సమ్యక్ము తనకు గలిగిన కతన దీనికిప్పటిచేరు తగునని చేరిజెటె.

అధికా మధ్యభాగములు ఒకపాటి ఎత్తుగల పీఠభూములు వానిని, సముద్రస్థాత భూములకును సముద్ర పర్వతములు కలవు ఖాండము యొక్క దక్షిణభాగము ఇ చక్క పొచ్చుతగ్గులతో సముద్రపునీరుట్టుముచే 3,1౦౦ అడుగుల ఎత్తుకలదిగ నున్నది ఇందున్న వహారా ఎడారి గోళ క్రస్టిధ్వనుని నినుక ప్రదేశము అచ్చుటప్పుడు దూరముగ నీటియూటయును, బాగా జల్లి విచ్చు చల్లని ప్రదేశమును, అందు కొలదిగ భూభారపుయెల్లము గల తావులుండును వానికి వియోసిస్సనియెడరు. వానిగుండా పలుదెగలకు ఒంటలపై నడచిపోవు కాచిటాలులు కలవు. ఈ ఖండమును అట్లా-సమర్థితపక్షి, కాగుసమర్థితపక్షిలు పటాపర్థితపక్షి మొదలగునవి కలవు. అట్లనియూ పర్థితపక్షియు, కిలిమన్జారో ఇందూ పర్థితపక్షియు చెప్పుదగినవియే.

ఇతర విస్తారపు పరిమితిగల ఈ ఖండమునందు నక్షత్రములు చాల తక్కువ సంఖ్యగలవి ఉన్నవి. నక్షత్రములు చాల తక్కువగా ఉన్నందున అవి అనేకముగా ఉన్నాయి. ఇందు గొప్పనది నీలనది (Nile) అనుచున్నారు. ఇది ౪౩౦౦ మైళ్ళ పొడవు కలది. అల్బర్ట్ న్యూసా యనువరపున జన్మించి ఉత్తరమునకు ప్రవహించుచు కొన్ని యువనదిలతో కలియుచు గంగలుచుకొని మధ్యధరాసముద్రమున కరియుచున్నది. ఇందు వైట్ నైలునది బ్లూ నైలునది, అరాబానది ఉన్నవని కలియుచున్నది. కాంగో, ఆరెజి, హంబెనదులు ముఖ్యములు. ఈ భూభాగమున న్యూసా టాంగవాయో, బంగ్వెయోలా, దూడోల్బు, సెచాబానరపులు కలవు. వీనిలో చిన్న నదీనదులు చెరువులు కలవు.

ఆస్తి కా ఖండము మూడువంతులు బోర్నో జోనునందుండి వేడి ప్రదేశమనియు చెప్పువలసియుండును. ఎక్కువముగ సంతముల వేడి యధికము ఈ భూభాగమున నైలునది తీరు ప్రక్కల నుండు సముద్రమున కదలింపవలయును. ఉష్ణము, వర్షములు ఉండవు. నైలునది నీటియధావేషము లేకుండినది నది నిరుపయోగముగా మారుచున్నది. ఎక్కువముగ వర్షము కరువు కరువు లేక ప్రవహించుచున్నది. వర్షము లేక ప్రవహించుచున్నది. వర్షము లేక ప్రవహించుచున్నది.

మధ్యభాగమున ఆస్తి కా ఖండమునందు నదులు ఇసుకలకు బంగారము దొరకుచున్నది. దక్షిణ ఆస్తి కా భాగములందు బంగారము, రత్నములు గలవి కలవు. ఉష్ణము లంతలును కలవు.

ప్రజలమందఁజేరి జాతులవారములయి పియిటీ జాతి, కోల్టజాతి ఆరెజి వారసులవారు పిగ్మీలు బాటావాతులు, బాటావాతి, కాచుజాతి, అగ్నానాతి మొదలగు జాతులు చెప్పుకొని తెలియవలయు. చాల భాగము చిన్న చిన్న దేశములుగ విడిచి ప్రభుత్వముల వలెయున్నవి.

నున్నవి ఈ భూభాగము ఖండినది నిరుపయోగముగా ఉన్నది. అవి అనేకముగా ఉన్నాయి. ఇందు గొప్పనది నీలనది (Nile) అనుచున్నారు. ఇది ౪౩౦౦ మైళ్ళ పొడవు కలది. అల్బర్ట్ న్యూసా యనువరపున జన్మించి ఉత్తరమునకు ప్రవహించుచు కొన్ని యువనదిలతో కలియుచు గంగలుచుకొని మధ్యధరాసముద్రమున కరియుచున్నది. ఇందు వైట్ నైలునది బ్లూ నైలునది, అరాబానది ఉన్నవని కలియుచున్నది. కాంగో, ఆరెజి, హంబెనదులు ముఖ్యములు. ఈ భూభాగమున న్యూసా టాంగవాయో, బంగ్వెయోలా, దూడోల్బు, సెచాబానరపులు కలవు. వీనిలో చిన్న నదీనదులు చెరువులు కలవు.

ఆఫ్రిడీ తెగ మహమ్మదీయులు —

వీరు పశ్చిమ ఆఫ్రికాలోని ఆ తర్యాగము అప్పుడు సామమునైపు సరిహద్దు సమీపమున ఉన్నది. ఇది యాదెన్ బిది అంతర్యాగములు కలవందు. కోకోలో మార్గమున నుండువారు ఆదమీల్ తెగవారయి, తైబరుకనుమ మార్గమునందు వసించువారు జర్మాన్ ఫీల్ తెగవారయి చెప్పుబడినది.

ఆబురలో విత్తనాలేలనీ —

ఆ బురలోని అ వరు సమానులేని భావము.

ఆబుర్ స్త్రీ —

ఇది వైట్ నైలునది కరముగలది. దీని పేరు ఆబురస్థము, కదా యము మార్గము వైట్ నైలునది కరముగలది. చేకగనది అలిసారము, కుసుమరంగము, కుసుమరంగము, సైమోన్, చర్మరంగములు ప్రవహించుచు, త్రికోణములు విస్తరించును.

ఆబుర్ స్త్రీ (Obsuration) —

వాణిజ్యసంబంధ పరిభాషా పదము. ఇది ఆబుర్ స్త్రీ (కస్టము) ఉత్పత్తిగల సారమును (Spunk) పరిశీలించుచు సారము సరియగు బలమునకును, సైమోన్ బలమునకు గల భేదమును వివరించుటకు (అనగా భేదమునకు) పేరు.

ఆబుర్ శిఖరము —

అర్ధవ శిఖరము చూచుచు.

ఆబెల్ కా బెల్ —

ఇది రామేశ్వరము నందు గల రెండు గోరీల ప్రదేశము ఆబెల్, రెయిన్ అనువారలు పోదరులు ఆదమున ప్రకృతతి. ఈ గోరీలు నలుది యడుగులవి ఒక

తావున బట్టమున ప్రక్కప్రక్కనే గలవు. ఇది తేజానములు లేవు. ఇందు క్షయం, అలెనును చంపెనట. పరమేశ్వరుడు అన్యమైన యొక గుర్తు విచ్చుడరుక నాశవమును మోసికొనుచు భూసూచార మొనర్చుటకు నిధిపంబుడనట. అనేక భూముల సూచార మొనర్చి దస్సి, క్షయం ఎట్ట లేకుండా రామేశ్వరమునద నీతావున కేతెనువకుండు రెండు కాకులు కలహించుచు సంవృత కాకి రెండవదానిని జాపుటగాంచెనట. తన విముక్తికిదియె గురుతని క్షయం గ్రహించి అట నలుబది యాసుల గోరిగొలిచి దస్సి యుగా దాతెనును పూర్తి కానుచు మృతికెడి యాప్రక్కనే పూర్వబడియెనట ఇక్కలమున నాగోరిలు ఒక మహామృదీ మయుల వశమున నున్నవి ధనవల్లెయైన తావుకాదు

అబోతుకు ముకుదాడు — లొంగ రియినదని భావము అంద్రలోకం

అబోతుల కలహము అపుదూ డలకు ప్రాణధయముం గల్గించును అంద్రలోకం

అభణకన్యాయము — సామెత చెప్ప బోయి అనుటయు అనగా “సామెత చెప్పకట్లు” అని అనుటయు, అసామెతవడో తాతెప్పలేకపోవుటయు ననిభావము

అమడలు దూర్జమైతే అంతఃకరణాలు దూరమగునా? — అంద్రలోకం

అమము — భజారు పదార్థములు చక్కగ తీర్చి ముగ్గుక దవ్వపదార్థములలో నేర్పడి జనుగనై (తెల్లని లత్తలుగ) భునిభవించుటవలన గల్గిన అసౌఖ్య వేదనకు అమ మనదను. అమాభిగ్రత బ్రహ్మమున గల్గించునని చెప్పుబడినది అమాతీసారము అమమువలననే గల్లునందు.

అమలక్రూమము — (సహ్యమలక గ్రామము) సహ్యాద్రిపై (పడమరకునుదులు)

నుండుటంజేసి సహ్యమలకగ్రామ మనియు వామక యయ్యెను చెప్పరాజభాని రియన్తేరి మండలమున నున్నది తొల్లింటి పాద్యరాజ్యములోని తావు. దీనింకూర్చి బ్రహ్మాండ పురాణమునను, నారసింహ పురాణమునను ప్రశంసలు కలవు.

అమలకద్వాదకి — శివార్దద్వాదకి చూడుము

అమవసువు (క్షీత్రవృద్ధుడు) — చంద్రవంశక్షత్రియుడు సహ్యామహారాజు సోదరుడు, లేదా క్షీత్రయపు, కుమారుల సుహృత్తుడు కురుడు

అమవిలేచనములు — అమాతీసారము చూడుము

అమాతీసారము (అహాతి) — అహాతిగముగ కాంగమున దీనింటి (Dysentery) అని యాగును. అమార్యదనైద్యమున నీవ్యాధి అతీసారము (విశేషనముల) వ్యాధులలో నొకటిగ జెప్పుబడి, అమాతీసారమని పేరిడిబడినది దీనినికను జగటవిలేచనము అనియు, రక్తగ్రహాతి యనియు, నులిగడుచుననియు, అమవిలేచనము అనియుఁగూడ వాడుచుండుట కలదు. అమాధి క్ర్యత కారణముగ లోన జరిగి, పుండై చీముగాని, చీము రక్తము కలసిగాని, మలముతో విలేచన మగుచుండును. కడుపుకొట్టి, నిస్త్రాణము, ఒక్కొక్కరి బ్రహ్మము తగులుట దీనికి లక్షణములు, ఇది చాల తెలివితేటలు. ఈవ్యాధి రెండు శేదములుగ నుండును అమోలాయను సూక్ష్మకీకృతలవలన గల్లునది యొకటి. రెండవది అమాధిక్యమున గల్లునది ఈ అమోలా సూక్ష్మతను, మనుష్యుల పెద్దలగులలోని తేలి చిన్న కురుపులను ఒకప్పుడె గల్గించి, ప్రేగుల నుండి కారమునకు తేరి, దానినిచా చీముతో కూడిన ప్రణముల గల్గించి స్త్రుష్టపెట్టుచు, పది

వృద్ధిపడుచు, చీము విరోచనములం గల్గించును. ఈవ్యాధి ముదిరినకొలది పుడుగలగు మూర్ఛ గల్గును. కాననే చిరకాలము బాధించు వ్యాధిగ నిది చెప్పులుడినది మలముతో నీ సూక్ష్మ శీవులు వెలువడుచు రోగవ్యాధమును గల్గించు చని తెలుచున్నది. అగ్రము అవశిష్టవర్ణము లకుగాని, దాచోడకమునకు గాని ఈగలు, పిల్లులు, కుక్కలు మొదలగు జాతులకు సందార ముల సంకల్పమున చేరి, మానవశరీరమునందు కేదకొని రోగమును వ్యాపింపజేయుచుండెడిది. తడిబట్ట నెక్కువగా ధరించువారును, చలిగాలికి గురి యగువారును, రోగమున కతిసులభముగా పాలుడుపరచి పరిశీలకు లనుచున్నారు. రక్త గ్రహాణి కణివ తిహమునకుగల సూక్ష్మశీవివలగ గల్గుచున్నది. ఇదియు ప్రైవిధముననే వ్యాపించు చూడునటు రోగి బట్టలు, పాత్రలు రోగమును వ్యాపింకఁగఁయును. ఈగలును వ్యాపింకు శీయును ఉదరభాగమును ఉద్విషక్రిముచే గప్పి పెచ్చునుంచుట ముందినది చెప్పులుడినది. (అటువ్యాధులు, సూక్ష్మశీవులు, అమీబా చూడఁడు)

అమూల్య భరణనష్టమి - భారతదేశ శుద్ధ సప్తమి పుష్పదినము

అమూల్యచెట్టు — లా Recinus communis అంగ Castor Tree సంవీరంద, పంచాంగుల, పురుషాభ దిట్టిఅమూలపు చెట్టునకు దుద్రకమని పేరు. అమూలపుచెట్టు పెద్దగింజలు కలదానిని పెద్దఅమూలపుచెట్టు అనియు, చిన్నగింజలు కలదానిని చిట్టిఅమూలపు చెట్టు అనియు అమూలపుచెట్టు ద్వైవిధము. రెంటి యొక్క గుణలక్షణములు ఒకటియేగాని చిట్టా ముదము అయ్యేద్రవ మెవ్వవిధానమున నెక్కువ బలకరముగ పనిచేయునని చెప్పులుడినది. ఖిణియు సిద్ధిముదమునకు కొన్ని వినోదభలు, రస

ములంజేర్చి ముదాముదమని ముదమదరు ఇది పసిడిలలకు కట్టిన విరోచనమై అరోగ్యకరముగ నుండి పెత్తెబ్బులను రాకొండ గాపాడునందురు. అమూలముయొక్క గుణములు విరోచనము కేయును, వేడిచేసి అర్చును, జిరరమును బల కర్చును, ఉడిదిగొట్టునొప్పి నడచును, పొత్తి కడుపును శుభ్ర పర్చి అచట బుట్టెడిరోగములు, వాతగ్రాధులందలి దోషములు, అందవృద్ధి, అ తృప్తి పోరించును. రక్తము నూడి గట్టికడి చెడిపోయిన దోషమలయముం గరగించును. శరీరమునందలి ద్రవ్యాలనిలయములను కదల్చి పెడలించును శిరోవారమును హరించును. నరములకు శుభ కర్మ బలకర్చును. మూత్రపు తిత్తిలోని దోషములు, నడుముకొనిదోషములు, స్త్రీలఋతురక్తదోషములు నివారింపును శీష్ణ, గుల్మ, మూలశంఖ, కషమజ్జర, దగ్గు, గర్భవై కిలక దోషము లఉప్పుతము నాంకించుకేయును. వాతదోషము లడించును. రక్తదోషములు శిరో వాతములు హరి చుచు అమూలపు అకుల గుణము వేడి, మైత్ర్యముకేయును. వాతము, శ్లేష్మము నివారింపును. తొంపోటు నివారింపును. ప్రసవించిన స్త్రీలకు (అమూలముతోచరిమి పెచ్చు తేలి) పైకట్టు కట్టుచుంచుకొను పాలువడును. పొత్తికడుపుపై గట్టుటవలన ఋతురక్తదోషము వెడలఁజేయును. తలపై కట్టుటవలన శిరో వాతము, తలనొప్పి, మెదడులోనివేడి హరించును. అమూలపు వేరు కషాయముచేసి లోనికిచ్చిన గొప్పవారములు, శ్లేష్మములు, ప్వాదోగములు శమించును. (ఎంచుమిరకాయలు పొగాకులతో నూరి) గుట్టములకుం దినించిన కడుపునొప్పి తగ్గును. అమూలపుపుష్ప వేడిచేసి, వాతము హరించి దేహపుష్టి అగ్నిదీ ప్రియ్యను. అమూలపుకాయలు- గుల్మములు(కడుపులోని బుల్లలు) మూలవ్యాధి నివారింపును. దీనికి విరుగుట

పుడినా అని చెప్పబడినది మూలము, అతిపాత
దోషము, ప్రమేహ, అపస్మాద, ఉష్ణాద విష
దోషములు గలవారును, విషాది, రక్తపైత్యము,
తీవ్ర జ్వరము, చర్మ, మూర్ఘ, బాధలుగలవారును
అముదము తాగకూడదని చెప్పబడినది.

అముదారియానది (అక్షసునది) -
(మధ్యమవష్టస్థానము మామంతు) - ఈ నదికి
తొల్లింట వేతేనెలు కాలములగు వర్షునది, నుచ
యైనది చర్మనది, ఇటునది, అశ్వవర్షనది యని
చేర్చుచును ఇది శకద్వీపముగూడ ప్రవహించు
నదిగాఁ జెప్పుటచేసి ఇకను భగవద్గీతి,
పటలగంగయనుపేర్లు భాగవతమునఁ జెప్పుటచేసి

అమోద వట్టిద న్నాయము —
వాసంబుట్టి తుప్పెద పూవులున్న తావులకు
వెడలికొనుచు పోవుటచేయు న్నాయము

అమ్మాయములు — అమ్మాయమన
విద్యుత్కర్మము ఉపదేశమగు విద్యుత్తును భావము ఇది
జాత్రేయ స బాధమువలె నుడుచు పరమేశ్వర
దగు సదాశివుని ఆరుముఖములనుండి వెలువడినది
అమ్మాయము లనబడినది. గూర్పుదిశ ముఖము
నుండి పూర్వామ్మాయము, దక్షిణదిశ ముఖము
నుండి దక్షిణామ్మాయము, పశ్చిమదిశ ముఖము
నుండి ఉత్తరామ్మాయము, ఉత్తరదిశ ముఖము
నుండి ఉత్తరామ్మాయము, ఉత్తరముఖమునుండి
ఉత్తరామ్మాయము, అధోముఖమునుండి అనుక్రమ
తే అధః అమ్మాయమును వెలువడినది చెప్పఁ
బడినది. ఈ మదామ్మాయముల గూర్చి సమయా
చార తంత్ర మునందలి ద్వితీయపటలమున నిటల
వివరింపబడినది శ్లో॥ స్త్రీవిద్యా భేదసహితా-
తారాచరి పురాతనా. భవనోచాస్మత్పూర్ణా-
పూర్వామ్మాయే ప్రకీర్తితా॥ బగళాముఖద
మసీని- త్వరితాధపట-తథా (వలచైరది) మహి
దస్మిన్ మహాబట్టి- దక్షిణామ్మాయోక్తితా॥

మహానరస్వరీవిద్యా- తదావాగ్దానీవరా॥ ప్ర
త్యంగిరా భవానీచ- పశ్చిమామ్మాయోక్తితా॥
కాలికాభేదసహితా- తారాభేదైశ్చసాయతా॥
మాతంగీ తైరసి ఛిన్నా- తథామామావతీ
వరా॥ ఉత్తరామ్మాయోక్తితా॥ కరా శిష్యుల
ప్రదా॥ సమ ప్రభేదసహితా॥ కాికాయ ప్రకీ
ర్తితా॥ ద్వవి తత్వతరీతాసా దక్షిణామ్మాయో
క్తితా॥ ఏతీతామదామ్మాయ- మహామో
క్షప్రదాయినీ॥ తత్పరా పరమావిద్యా- సవిద్యా
తర గోపితా॥ పరప్రధానసంకతాత్ ఉత్తరామ్మాయ
యోక్తితా॥ ఉత్తరామ్మాయ మోహ్యధర్మస-
హేవల మోక్షదోభవేత్॥ ధర్మార్థ కామమోక్షా
ర్థలమ్మాయాన్యేకతీర్తితా॥

అమృతేక పిత్తకర్షణ న్నాయము-
మామిడి చెట్లకు నీనువోయుటయూగా పిత్తకర్షణ
మొనర్చినట్లు బాధ్యత, ఇత్తి, శ్రద్ధ తేక కార్య
ములు నెరపుట చెల్లుట కీన్యాయములైనవిరు

అమ్రాస్మత్తః కోవిదారానాచన్యే
తిన్యాయము — మామిడిచెట్ల గూర్చి
యుక్తిగతే కోవిదారములగుంట్ల ప్రత్యుత్తర
మిచ్చి ట్లని యర్థము అక్షిగ ప్రక్షుకు సరి
యగు ప్రత్యుత్తరము తేక తేకాక ప్రత్యుత్తరము
చచ్చుటయూ దీన్యాయము వలెయిరు

అమృతార్యేనిమిత్తే ఛాయాగన్త
ఇత్తనూత్తద్వేతీతి న్నాయము - మామిడి
చెట్ల ఫలములై ముఖ్యముగ నాటబడినను
చల్లని నీడయు, ఇంచుక పరిమళముగూడ నవి
కల్గించును. ఒకకార్యమునై చేయబడినది
ఇతర కార్యములగుడ జేయని భావము. ఫల
పక్వహార్యన్యాయమునందు ఇదియే యర్థము.

అమ్మధల పంచకము — (అమ్మచంద
కము) అయోధ్యదైవ్యమహా గణపతి, పుల్ల

వారికి, అష్టవేదము (అనగా నిమ్మపప్పునాటి మిఠాయిపప్పు, మఠాంతరమున వెల్లపుకాయలు పప్పు), చింతపప్పు, మాచిఫలముపప్పు వందలకు అష్టవందలములని వేరు ఇవలను కొంచులు మఠాంతరముగ లేకుండునట్లు, చింతపప్పు, చక్కలూర, అష్టవేదసఫలము, పుల్లదానిమృదావలకు అష్టవందలములని

అష్టవర్గము — అయోధ్యక లైక్య శాస్త్రమున పుల్లచెరులి, అష్టవేదము, నిమ్మ, వారికి, మాచిఫలము, చాడిను, వెలగ, వాళ (వందలకు) అష్టవర్గము లేదు.

అయతనాశ్వాసములు వందెండు లైకాపిక బాధవర్తము మామడు

అయతనములు — (ద్యావకాయతనములు) బాధవర్తమునందున్నానై ద్రియములు ౧ - ప్రాణ, జీవాన్, మతు, శ్రోత, త్వగ్ని ద్రియములు కోర్కే ద్రియములు ౧ - చాక్క, పాణి, పాద, పాయాపసలు ౧౧ మనస్సు, ౧౨ బుద్ధి ఈ కలగ్రంథము ద్యావకాయతనములని ఇవలను మఠాంతరమున జ్ఞానై ద్రియము లేదు, రవ్యాత్రలు ౧ (శబ్ద, స్పృశ, రూప, రస, గంధములు), ౧౧ మనస్సు, ౧౨ భక్త్యావతరమును కలిపి ద్యావకాయతనములని కొందరిని ఈ ద్యావకాయతరములను ఒక్కొక్కటి ౧ కామర్థ్య (కోర్కెల నడి విదానము), ౨ భవ (సంసార) తృప్తి, ౩ విభవ (వైభవము) తృప్తయనియూచేసి తెలుగులుగ నుండెడిని కాన (౧౨ × ౩ = ౩౬) ముక్కుదియాయగ బాధవర్త గ్రంథములందు “అష్టవర్గవర్తి” యని పేర్కొనబడినది.

అయతి — తొడిమెరుపు భర్త మృగం చుడు అతడు భార కూయాయుడు

అయిలేపాం, నూనెపెట్టు (Oil-Palm) — ఈపట్టు ముక్కుదియాయల పుష్ప

తెగుగుడు ఈతపట్టువలె నుండును. పట్టులు ముగి వడునేను అడుగుల పొడవుగలవి. పట్టులే కొలని కాయలు ౧ చుడు. వానిని నీటియందు జీడికలెట్టి వీడికెన వెల్లవనీ ముద్ద (వేళము) వచ్చును దానిగాని నూనెలియును. దీని వీక్షలనుండియు నూనె వచ్చును. దీని నూనె సబ్బులుచేయుటయూ దవయోగించుచున్నారు

ఆయిల్లు (Oils) చమురులు—ఆయిల్లు అని, నూనెని యర్థమున తెప్పించునాదు కాని పాశ్చాత్యుల భావముగల యర్థమిది కానేరదు. భరతదేశమున నూనెలు జడ్డుగల ప్రవహదాళములుగను, నూనెలు, నేతులు, ఆము దములు అని త్రివిధభేదములు గలవిగను కలంపఁ బనుచున్నవిగాని, పాశ్చాత్యభిప్రాయముల దట్లు గాదు ఆయిల్లు నాల్గు తరగతులుగ విభజింపబడినవి అవి ౧ Essential oils, ౨ Mineral oils, ౩ Vegetable oils, ౪. Animal oils అని ౧ Essential oils- ఇది మెక్కలనుండియు, ఆకులు, పువ్వులు మొదలగు వానినుండియు, పట్టులనుండియు తీయబడునది కరియశమునకై ఉపయోగింపబడునది కొన్ని మండ్లినుండియుడ లభించుట ౨ Mineral oils- ఇది భూమినుండి తీయబడు పెట్రోలియం మొదలగునవి, రష్యా బర్మా, పారశీకము మొదలగు దేశములందును, అమెరికా సయ్యుక్తరాష్ట్రము లందునను విపారముగా దొరుకుచున్నవి ౩ Vegetable oils- ప్రతి గింజలు, బాదంగింజలు, నువ్వులగింజలు, ఆము దపుగింజలు మొదలగువానినంగి నీటి తీయబడు చమురులు, Olive oil అనునదియు ఈ తెగకు చెందినదియే. ౪. Animal oils- ఇది దింకలములైన కొల్లెనూనె, Cod liver oil మొదలగు బాంతులనుండి తీయబడు నూనెలు, క్రొత్తలు మొదలగునవి

అయవశ్యగోత్రము — కాండిలగణము చూడఁడు.

అయాతి — చంద్రవంశ మ్మత్రియుడు. త్నోడి సహుమనుహారా తల్లి ప్రియంబదా కు

అయాశ్య ఉపగణము— ఇది అగీరస సంతతియందలి గౌతమగణములోని యొక ఉప గణము. ఇందు ఇరువదియొక గోత్రములు కలవు ౧ అయాశ్య, ౨ కరోర, ౩ కాశముగ్రిక, ౪. కాగోనీ, ౫. కాగోళ, ౬. కాగ్నివ, ౭ కిలారి, ౮. కామూవత్య, ౯ తాండి, ౧౦ బప్పి, ౧౧ జేవణి, ౧౨ వైకల్పి, ౧౩ పాద్మ, ౧౪ భౌభ్య, ౧౫ మూఢరథ, ౧౬ హియ, ౧౭ వాక్మి, ౧౮ శ్రోతేచేవక, ౧౯ సర్వతి, ౨౦ వైస్దేవ, ౨౧ అపైవణి ఈ (అయాశ్య ఉపగణ) గోత్రములకుఁ బ్రవహుమములు. ౧ అగీరస, అయాశ్య, గౌతమ, ౨ అగీరస, కౌతభ్య, గౌతమ, ౩ అ గీరస, కౌతభ్య కొనెను.

అయాశ్య గోత్రము — అయాశ్య ఉపగణము చూడఁడు.

అయాశ్య గోత్రము — కౌతభ్య ఉపగణము చూడఁడు.

అయితజిత్తు — యద వంశపు మ్మత్రి యుడు. సహు ప్రతిత్తు కవివృద్ధాచరణుడు.

అయితాయువు — కురువంశ మ్మత్రి యుడు. రథికుని కుమారుడు. ఇ కను హిధు క్షిప్రు కుమారుడును కలఁడు. ఇతనికి భౌగా సరియని నామాంతరము కలగు పుత్రుడు ఋతు వర్ణుడు.

అయిథములు — యుద్ధకాలమున శరమునందు ధరించి యుద్ధమొనర్చునగువాని కా యుధములని చేరు. ఇందు తుపాకులు, పిస్తోళ్లు,

రివాల్వరులు, కత్తులు, కశాతులు, కాకులు, ఈటెలు, బల్లెములు, గండ్రనొడ్డల్లు, గదలు మొదలగునవి యుడును. ఫిరంగులు (శర ఘ్నులు) అయిథములు కావచ్చు ఇవి యుద్ధ కరికము లగుటచువచ్చువి. దేవతలకు త్రి శూలము, యమపాళము, ముద్గలము, తోమరము, చక్రము, గద, అశుకము మొదల గునవి భరతదేశమున నాయుధములుగఁ జెప్పఁ బడినవి. ధి డివాలము, శ్రీకచము మొదలగు కొన్ని యాయుధములును చెప్పఁబడియున్నను వానిగూర్చిన వివరములు నెఱియింపబడినవి. కాలములు మూలంతో నాయుధములును మూలవి అయిథములు ముప్పది రెండని చెప్పఁ బడినవి (పీటాగూర్చి ధనుర్విద్య చూడఁడు)

అయ్యుర్దాయరేఖ — పురుష స్త్రీ సాముద్రి కములు చూడఁడు.

అయ్యుర్వేద పంచవల్లవములు — ౬౦ వల్లవములు చూడఁడు.

అయ్యుర్వేద మానము—అయ్యుర్వేద వైద్యవిధానమున శ్మశ్రిది కిరిని తూనికలు చెప్పుబడినవి

౬ అవగిజల ఎత్తు ౧ యవద మాణము ౩ యవల ఎత్తు (యవధాత్యము) - ౧ రతి (పీని గురిగిజయెత్తుయగుదు)

౬ రతుల ఎత్తు (గురిగిజలు లేక గురిగెదగిం జలు)- ౧ అణ

౧౦ రతుల ఎత్తు ౧ మాషేత్ర మాణము (మనవ గిజ)

౪ మాషముల ఎత్తు- ౧ ధరణము (పీనికెగు లుగమనియు, కానమనియు చేరులుకలవు)

౨ ధరణముల ఎత్తు- ౧ తులము (పీనికెగు వలకమనియు, కపూద్ర కమనియు, ద్రంఖనమని యొ చేరులుకలవు).

౧ తులములు ౧ కర్షము (దీనికింకను అష్టమనియు, తిరుమరునియు, కరమధ్యమనియు, కవదగ్గరాయనియు, కిందిర్పము, చింబాయనియు, పానియనియు, పానిమానియనియు, పానికలయనియు, పీచు యనియు, విదాలపదయనియు, పోడశికయనియు, సువర్ణయనియు, పాసపదయనియు చేర్చకలవు)

౨ కర్షములు ౧ కుశ్రి (దీనికింకను అష్టమియనియు, అర్థపలమనియు చేర్చకలవు)

౩ కుశ్రిలు ౧ వలము (దీనికింకను చతుర్థికయనియు, ముప్పియనియు, క్రమంచయనియు, పోడశికయనియు, చిన్న లే వలయనియు చేయుకలవు)

౪ వలములు ౧ ప్రశ్రిత లే ప్రశ్రితియనియు కుచ్చు)

౫ ప్రశ్రితములు ౧ అంబి (దీనికింకను కుచ్చయనియు అష్టమామనియు, అర్థకవనియు చేర్చకలవు)

౬ అంబులు ౧ కరివ (దీనికింకను శీరు లే మానిక తునియు చేయు వాచకము ముప్పది)

౭ కరవలు (శీరులు) ౧ క్రైస్తము

౮ క్రైస్తములు (లేక ర శీరులు) ౧ ఆర్దకము (దీనికింకను గుంచమనియు, భాజమనియు, మనియు, పాత్రమనియు కంచమనియు చేయు కలవు)

౯ ఆర్దకములు ౧ క్రోణము (దీనికింకను కలశము, ఆర్ద్రణము, తిన్నెము, ఘటము, రానియు చేర్చకలవు)

౧౦ క్రోణములు ౧ కుంభము, లే కుంభము

౧౧ కుంభములు ౧ క్రోణ లేక గోని (బస్తా)

౧౨ క్రోణములు ౧ ఖాది

ఇంకను ౧౦౦ వలముల నొక తులమనియు, ఇహ్మారు తులముల నొక భారమనియు కొన్ని పీచులను వాచక గలము

అయ్యర్వేదము — దీని నాయ్యర్వేదవైద్యవిధానమనియు ననుట కలదు అయ్యది దధివేదివా అయ్యర్వేద; అనన్యవృత్త్యము. అనగా అయ్యుగ్రానుచ్చైకానము అయ్యవక ప్రాశశరీరమునందు వ్యాధియొనరకాలమాము కాలమరణముచిన్నది చేదమార్జ్జాయనియ్యమా. కొవ్వధాని ప్రతిక్రియచే అయ్యువుకం గల్లు దోషముల నివారించి అయ్యకాలమును రక్షించుచు గా అయ్యవైద్యుడగుచు చెప్పెనుచున్నది అధర్వణ చేదమన కాయ్యర్వేదము ఉపవేదముగ జెప్పబడిన మహిమను ఋగ్వేదమున చిత్తానుభవశృంగుల కొన్ని కానంబు మాట; నాయ్యర్వేదమును ఋగ్వేదమునంటి పాదీకానాదే యని తెలియుచున్నది అయ్యర్వేదమును, కరకుశ్రియను విధాతకును విధాతదక్ష ప్రజాపతిని, అతః దశరథిచేదకలకును, వాగ్విశ్వాకును, నాకా దాతేయకును, ఆత్రేయులన్ని వీరులకును, అగ్ని వేసులు బాహుర్వ, ధన్వంత, శేవ, చరక, కలశ్రేయ్యామిషులకును, పరంపరగ నుపదేశించిరి చెప్పబడినది ఇందు విధాతము లేక ఇందివా రింకెవ్వరొకాని, శృతి రూపకముగ చుండి నాయ్యర్వేదతంత్రమును ౧ విలగ్రాతము మొదలగు అష్టగ్రాతములుగ విభజించి వేర్వేరుగ్రంథములుగా రచించిరి చెప్పబడినది కాని అట్టి గ్రంథములు గాన నవచ్చులేదు ఇది దీని శిల్పరూపములనియు, అష్ట గ్రంథమనియు, బ్రహ్మసంహిత యని చేరుదు మార్తమే తెలియుచున్నది

౧ శల్బతంత్రము దీనికాంగమున Surgical Treatment అనియును. ఇది శరీరమున కారణాంతరములచే శరీరమునందు చిక్కిన అన్యవదానములవలన గల్గెడి రాధానివృత్తికైన శస్త్రచిక్షానము. ఇంకను విషద్రావములు, మాధు మొడికాతి కురుపుల నుండి అయ్యువు

భంగముచాకుండు రక్షించుటకు వలయు శస్త్రచికిత్సల నొనర్చు విధానము (శస్త్రచికిత్స యామగడు)

2 కాలాభ్యంత్రము దీని నాంగ్లమున Eye Diseases etc అని యందురు ఇది భజములకు పైభాగమున గళము, నేత్రములు, కర్ణములు, నాలుక, దంతములు ముఖము కాడలు, పెదకు మొదలగు భాగములందు గల్గెడి రోగముల కుపకాంతలు చెల్పునది

3 కామచికిత్సాంత్రమున దీనినాంగ్లమున Treatment of General Diseases అని యందురు ఇది కరవమంతలను ఒకేవిధముగ వాతాళమువలనను బుట్టెడు వ్యర్థములు మొదలగు రోగముల కుపకాంతలు చెల్పునది ఇందు అరిసరము, మద్య, రక్తచైత్ర్యము మొదలగు కొన్ని రోగములు చేరియుండును

4 భూతవిద్యారంత్రము దీనినాంగ్లమున Mental Diseases అని యందురు ఇది మనోశ్రమ సంతాత రోగములను గుఱవచ్చు సాధనముల వివరించెడిది

5 క్రమాంత్రమున దీనినాంగ్లమున Treatment of Children అనియెడరు ఇది చండబిల్లుల రక్షణ, పాలబిల్లుల రోగములు ఊపకాంతలు చెల్పునది

6 అగదంత్రము దీని నాంగ్లమున Taximology అనియు నంగుదు ఇది ఎంక కాటు, పాదపురుగు కాటు, పాముకాటు, తేలు కుట్టు పెట్టితక్కుకాటు, నల్లకళ్లపాము ఊచుట మొదలగు విషజాతుకాడల కుపకాంతలం చెల్పునట్టిది

7 రహాయంత్రము దీని నాంగ్లమున Science of Rejuvenation అనియెడరు ఇది మదిది, రోగాంత్రయము మొదలగు కారణముల కేటము ముఖ్యము తగ్గియు బలహీనమై

కరిచేంద్రియములు సరిగా యుక్తవయసుకుండుతరీ పరివార విధానము చెల్పునది

8 వాతకరణాంత్రము దీని నాంగ్లమున Science of Aphrodisiacs అనియెడరు ఇది కారణాంతరముల వీణముల చేతన్నగు బలవర్ధి పుష్టింగల్గించు నావధవిధానము చెల్పుభాగము

9 పై వేద్యమునై ద్యగ్రంథములు వేద్యము ఋషులు రచించియున్నది అందు ఆశ్రేయ, అగ్నివేద, భేదాదిఋషులు రచించిన కాయచికిత్సా తంత్రమును గూర్చిన గ్రంథములకు ఆశ్రేయసాంప్రదాయమని పేరుకల్గెను ఇటులనే ధన్వంతరి సుశ్రుత కౌఠభేన కౌర్య గోపురక్షిత పథ్యవీ ఋషిసత్రములచే రచింపబడిన శల్యరక్తగ్రంథములకు ధన్వంతరిసాంప్రదాయమని పేరుకల్గెను ఈ ఆశ్రేయధన్వంతరిసాంప్రదాయములకు నైద్య విద్యావిశారదులు నైదిక సాంఘ దాయములనియెడరు.

ఇటుల వేదముల కాలమున సభివృద్ధినందిన అగస్త్యధన్వంతరి సాంప్రదాయములు నైదిక సాంప్రదాయములగుంబడినట్లే తంత్రముల కాలమున (కాంత్రీకయుగమున) నాగార్జునవాదిస్థలచే వృద్ధిచేందింపబడి ఖనిజవస్తు సమృద్ధిసముతో గూడిన నైద్యకపథ్యములకు, అగ్రంథములకు కాంత్రికసాంప్రదాయమని పేరు మఱియు నీ కాంత్రీకసాంప్రదాయమునే రససాంప్రదాయమనియు నంగుదు ఇంక దక్షిణదేశమున వగస్త్య సాంప్రదాయమని వేదాంత పితామహున నైద్యము కలకు ఆ నైద్యవిధానమున కగస్త్యనైద్యమనియు లేదు వాతామరుడు (అగస్త్య నైద్యము చూడుడు) దీనిని సిద్ధ నైద్యమునియు నందురు ఇంక నాయుర్వేద నైద్యగ్రంథకర్తలగు పూర్వులలో ముఖ్యులకు, చాల గ్రంథములను వివరించి ముగించుచు

౧ అగ్ని వేరుడు-ఉయ్యపి రచించిన గ్రంథము నకు చేరేమో తెలియకున్నది కాని దానిని చరక మహాముని యుండి విడదీసియుంటు చరకసహిత యను చేరుటగుచున్నది దానిగుండ్ని ము న్నూను వివరింతుము

౨ అశ్వసినీవేదము దేవవైద్యులని చేరందిన వారు. వీరు కాయచికిత్సను, శస్త్రచికిత్సను వివరించు గ్రంథములను రచించిరట

౩ ఆశ్రేయః-ఉయ్యపి పిత్రముడు రచించి నది ఆశ్రేయసహిత మిగుల పురాతన గ్రంథ మని చేరందిది. ఇదుభాగములును, నలువది యాచువేల శ్లోకములుగల మహాగ్రంథము, శ్రమ్యాగ్రంథము.

౪ గోపాలదాసు- ఉతః చికిత్సాపార మను గ్రంథమును రచించెను.

౫ చక్రదత్తుడు- ఉతః చికిత్సాసంగ్ర హమును రచించినవాడు

౬ చక్రపాణి- ఉతః చక్రదత్త, ముక్తా వని యను గ్రంథములను రచించినవాడు.

౭ చరకమహాముని- తంత్రిచేరు విషదముని కాశీపట్టణమున ౫ పూ 3౨౦ సంవత్సరప్రాంతమున జన్మించినవాడనియు, అక్కలమున ఘన వైద్యుడనియు అదిశేషుని యవతారముగఁ జలంబుననివాడనియు, జులంబే నన్నుబడెనని ప్రతీతి కలదు.

ఉతఃదగ్గి వేసుడురచించిన సంహితను సువ రింది శ్లోకస్థానము, కల్పస్థానము, సిద్ధిస్థానము, నిదానస్థానము, విమోచనస్థానము, శరీరస్థానము ఇంద్రియస్థానము, చికిత్సాస్థానము వని అదుభాగ ములుగ విభజించి, సూత్రయితమిది యథాధ్యాయ ములుగ నొనర్చినదియు, నాటకుండి యాతని చేరవలగుచున్నదియు చెప్పెను. ఇది కాయ చికిత్సలను వివరించుటయే దుత్తమ గ్రంథమని చేప్పడనది.

అరబ్బులును, వారినుండి గ్రీకులను దీని ననుమదింపఁజేరి తమ భాషలలోనికి దీనిని పీఠాని రచియు, అది ౫ వ. ఎన్నిదన శతాబ్దకాల మనియు వాడుకలు గలవు.

౮ భట్టమోరేశ్వరుడు- వైద్యామృతమును రచించెను

౯ భామిశ్రుడు- ఉతః మద్ర దేశనివాసి యనియు, ౫ వ. ౧౫౫౦ సంవత్సరము కాల మునాటివాఁడనియు, పిదప కాశీయాదు పరిచుచుండెననియు, పెక్కుదేశముల విద్యులరచినవాఁడనియు చెప్పబడినది ఉతః భావప్రకాశ మను గ్రంథమును రచించెను అందు, అచ్చటి పూర్వపువారగు ఘనవైద్యుల యనుభవ విశేషములను సంగ్రహముగ పొందుపరచెట

౧౦ మాధవాచార్యుడు- ఉయ్యపాచార్యుని నుండు సన్యసింది విద్యారణ్యుడనై యని చేరందిన ప్రఖ్యాతపురుషుండు ఉతఃమహాధవనిదాన మను వైద్యగ్రంథము రచించెను ఇతఃకు నిల్లె మాధవశేదార్థ ప్రకాశమును గ్రంథమును, మాధవవృత్తి, భాషావిషయవృత్తి గ్రంథమును, కాలమాధవియనుచు, శ్లోకిత గ్రంథమును, వ్యవ సారమాధవనుచు న్నాయకాశ్రయ విషయగ్రంథమును కూడ రచించినవాడు పరాశరసమ్మతికి వ్యాఖ్య వ్రాసినవాడు అది ఇప్పుడు పరాశర మాధవియనును చేరలరగిది రోగోత్పత్తి రోగవివరణముల దెల్పుటకుమాధవనిదానమును విరిచిన గ్రంథముకొకటి లేదనదురు రోగనిదానమును మాధవాచారిని, యేయే అవసరం దేయే రీతిని రోగిని సురక్షించునాడో అ వైద్యవిధుల నెరింగించుటకు వాగ్మలచారిని, చికిత్సలందెల్ల చరకాచార్యులగుచు సాహిచారిక లేదని వైద్య కాశ్రయిడు లనెదను.

౧౧ లోలంబరాజు- ఉతః పుద్గైద్యమున మును వైద్యగ్రంథమును రచించెను. దీనికి లోలంబరాజీయమనియు వాడుక చేసెదలదు.

౧౨ వాగ్గుటాచార్యుడు తమహనియ్యుడు
సింహుడేమన బుద్ధుడైనవాడు క్రిస్తు మునుపు
రెండవ శతాబ్దమునాటివాడనియె అట్లుగా
వృద్ధయమను గ్రంథము రచించినవాడు ఇతని
పుణ్య నైద్యవిద్యావిశారదుల యనుభవముల
నుండి సంస్కరించినతరువాత తనగ్రంథము రచించిన
వాడు చూడెయ్యు నీతఃకు చరణ, సుమత, అగ్ని
చోళ, భద్రద్వలకు రత్నాశ్రమవాడట

౧౩ శార్దూలకు తులకు రచించినది
శార్దూలధర పిత థిందిరుహ యాధ్యాయములు
కలవు ఉపయ్యుక్తములకు పెక్కువిశేషము
గ్రంథములకెట్లుబడి వి

౧౪ సుకృతులు యితఃకు చరణుని తర్వాత
వాడట శ్రీరాముని సుఖకాలికుడగు విశ్వా
మిత్రుని సుమంజసుడు, కాశీరాజును, ధర్మంజరి
యొక్క యవతారముగ నెట్లుబడి శత్రువిద్య
యాదక్కామున మహానపురాగ గలవాడని
చేరనిది దివోదాసులకు శిష్యుడైన వైద్యవిద్య
కథాసాధికవాడనియు గారు

ధర్మశ్రీ యవన్యాసమును ది సుమత
సూక్తి తమ గ్రంథమును రచించెననియు
చెప్పగదు ఇక శత్రుచిత్తులు శరీరశాస్త్ర
మును వివరించుటనది ప్రమాణగ్రంథము,
యొక సాధనములు, శత్రుములు మొదలగును
విపులముగఁ జెప్పబడినది (శత్రు చిత్తు
చూడఁడు) ఇ కను రసరత్నాకరము, వాగార్జు
నీయము మొదలగు నైద్యగ్రంథములు
చేర్చినందునది కలవు (కల్పచిత్తుచూడఁడు).

అయ్యుపు (మహారా) — రౌద్రీ పురా
రవ చక్రవర్తి (చంద్రహాళ క్షత్రియుడు) తల్లి
ఉద్యోగియను నవ్వరశ్రీ, పుత్రులు ౧౧ నామ
మయ్య ౨ క్షత్రవృద్ధులు, 3 రక్ష, రంభుడు,
౧ అనన్తపు అనువారు రాజధాని ప్రతిష్ఠాన

పురము దీనినల వివర్ణ దలకాబాదు పుర
మందలి భారాగంజి శివుడు గంగానది కన్యల
పానై కానవసుచుండును (ప్రతిహాన పురము
చూడఁడు)

అయ్యున్మంతుడు — రౌద్రీ పుష్క
మిడు పితామహుడు హిరణ్యకశ్యపుడు

అరంగ వట్టిణము — భాగ్యర
దేవస్థానము) మధ్యరాష్ట్రములలో రామపూర్
జిల్లాలోనున్న కట్టణము మహానది ఇవటికి
వెళ్లుచున్నందున ఇది తొల్లింట గొప్ప నై భవ
మనుభవించునందు చక్కని కొలనులు,
నై నకట్టదములు, సాగుదన గొప్ప భవనములు
కలవు చెంగార నాగపూర్ ఇనుపరాతి
రామపూర్ విజయపురములైన నై అరంగపుర
ది స్థానముకు సమీపమున నున్నది.

అరవిందీ వర్మదళి — మాధుసూద
చతుర్దశి దీనిని శివభక్తులు సుకేశవరాత్రి
యనెదరు

అరణ్యక దేశము — మహాభారతము
సభాపర్వము ఉజ్జయినిని, వివర్ణులకు దక్షిణ
భాగముగ నారణ్యకదేశముండవలె చెప్పబడినది
దీనిని దేవపురాముల కల అభ్యాసమున నరణ్య
దేశమని చెప్పబడినది దీని కరణ్యక్షేత్రమని
చేరుదనోపుని కొన రభిప్రాయపడుచున్నాడు.
నిజారాణ్యముగని పెరగాబాగు, గాలితా
బాదు ప్రాంతదేశమని పెక్కుద్రుచోల్పుచున్నాడు
రాజధాని తగరపురము దీని నివృత్తి దాలితా
బాదు పెక్కుపు పోలిరి

అరభటి (వృత్తి) — లక్షణచూడఁడు
అరవీటి (అర్చిటి) బుక్కరాజు —
(మహాభరి) ఈ చంద్రహాళపు కులమునందు
శ్రీకృష్ణరాయ సారథిగముని సామంతుడగు

స్వపతి బహు పరాక్రమశాలియై బుక్కశారి యని పేరందినవాడు. చాల చక్కనివాడని ప్రతీతికలదు. తండ్రిపేరు పిన్నమరాళ. కుమారుడు ఒకటవ రామరాళ పోత్రలు తిమ్మరాళ, కొండశారి, శ్రీరంగరాళ అనువారలు. (వంశావళి చూడఁడు).

ఆరా — ఆరామనగరము చూడఁడు.

ఆరావిపు కందురు నిరాట్టమునఁ బెట్టినా బరబరే — ఆరాటము = పరిరామము. ఇటు నల్లరియనిభావము బరబర పని పెట్టవచ్చునని భావము అంధలోకోక్తి.

ఆరాదనగరము — ఆరామనగరము చూడఁడు.

ఆరాధ్యశ్రయము — (అంధ శ్రాస్తానులు చూడఁడు) ఉత్పటారాధ్యులు, వేమనారాధ్యులు, పండితారాధ్యులు.

ఆరాధ్యులు — అంధ శ్రాస్తానులు చూడఁడు.

ఆరామ (నగర) ము లేక ఆరాద (నగర) ము — దీనినివృథా ఆరా యనుచున్నాడు వీక్షకుడు పరగణాలోని మహారాజు జిల్లాలోనిది తొల్లింట బుద్ధభగవానుని విద్యాగమనాడగు ఆరామనాడు పురుషుని నివాసమగుట నారాద నగరమని పివవ కొంతవాడుకయు గల్గెను.

ఆరాముఖము — రాజ్యాములు చూడఁడు.

ఆరావళి వర్షతములు — అకర్పావళి చూడఁడు.

ఆరెంజి రివర్స్ లనీ — పశ్చిమ ఆఫ్రికాలోనిది క్రీ. మ. ౧౮౦౦ మఱియు ప్రజామహిళలేజేసిన (రివల్లంట్) యుద్ధము ౧౮౫౭లో

బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారిపై తిరుగుబాటు గావించి యుద్ధమున నిర్వహణ బ్రిటిషు పాత్రాజ్యమున వ్యతిరేకాలన గల కోలనీజ్ చేయబడినది. ట్రాన్సువాలును ఈస్ట్రాప్సుమాన్డ్స్ రాజ్యనిక కోలనీజ్ చేయబడ్డారు. జోహన్నెస్బర్గ్ ప్రధాన స్థానము. దేశమున బుగారుగనులు కలస్తూ (పశ్చిమ ఆఫ్రికా చూడఁడు).

ఆరిక (లేక ఆర్కు) పెట్టు — లా. *Paspalum frumentaceum* లేక *Paspalum scrobiculatum* సా కోద్రవ, కోరమామ, మదనాగ్రజ దీని ఎత్తయ్యమును అన్నముగాడియు, షీరాన్నముచేయును, పిండిని కొట్టెలు మొవలుగాగల స్వీకరపదార్థములుగ నొద్దురు విషమును వలెంపడు చలువలేని విశేషబద్ధముకేయును. పైర్వము (ముఖ్యము గ ర కృష్ణ ర్వము), గ్రహాణి, సంగ్రహాణి, కేఫముల పదార్థము మూర్చ్యరోగమున కుద్రేకము గల్గించును ఆళ్లను బాతులకు, కోళ్లకు తినించుచుండుట అధికముగ స్త్రీజనులపట్టును ఆళ్లకు విరుగుడు- అప్పుడపిరికి వేడిచల్లారని అప్రపాలు, తెల్ల చిరగడచుంపలు, తెల్లము గల్గినపుల్ల (బూడిద) గుర్బుడికాయలని జలము.

ఆరియానాసీమ (ప్రదేశము) — మధ్య ఆసియాయా దెచ్చటలో ఈసీమ యూరేసియ Strabo పరిశీలకుడు వ్రాసెను కాని పరియగు దేశము గావరాకన్నది పారశీకుల అవస్థా (తెనుకభాష) గ్రంథమున దీనిని తెలియజేస్తే అని వివరించుచుండు గాననకును ఇది అర్థవిజయమును కల్పించారమౌనకు ఇది చరిత్రజేమనియు, భారతదేశమున కుత్తరభాగ మనియు, Belurtagh నకును, Mustagh (హిమాలి) నకును, పశ్చిమముగ అమూనది సైహన్ నకుల జన్మస్థానప్రాంతమనియు, పామిర్ అను సీమ యందులోనిదనియువివరింపఁబడెను. ఇటుండితెలు

కొండ తార్కరాలు ఏరాపాడేశముల కరిగినయెడ,
 వీరవ ముగిలొందలు పారశీలినవనరు, ఇరాన్
 దేశమున కరిగి పారశీల లంఘనీరనియు, ముగి
 కొంఱు దక్షిణముగ భరతదేశమున కరిగినయెడ
 అగ్నిపాయములు కల్గియున్నవి భరతదేశవాసు
 లగు అర్యుల పూర్వులు తొలఁత సుస్వరీ నదీ
 తీర వాసులుగ నిలచిరి మాపుముల్లగు వండి
 తగు భాషాశాస్త్రము (Max Muller's
 Science of Language) నుకు వివరింపఁ
 బడినది కాని, చెక్కుకొని భరతదేశీయులగు
 వంటిలగు రీతుగిచ్చాయము న గీరింపక నిరాక
 రించుచున్నాడు ఏరంద అనాదిగ యార్యులు
 భరతదేశ నివాసులనియు, ప్రదేశములనుండి
 దిగిరనుట నిరాధారమనియు ననెదరు

అరిస్టోటిల్ పండితుడు —

(Aristotle) ఈమహానుజుఁడొక దేశమునకుఁ
 గాని, భరతభూమికిగాని ఎమూరపు నాబంధ
 మును కలవాడూకావున్నను పాత్యాశ్చర్యేస్తు
 రీయను 'Father of Learning' జ్ఞాన
 పితామహుఁడు అని గౌరవించుచుండు కతవ
 నీకుండితుని చరిత్ర మించక వివరించుట అంధ
 విజ్ఞానమునకు నటు అభిమతి వ్రాసుకొనినది
 ఈయన తత్వశాస్త్రనేత్ర యాచయ విరోపా
 ఖండమున మూలదోనియా దేశమునందలి ప్లాగరా
 పురమున క్రీ. పూ. 3౮౪ వ సంవత్సరమున జనిం
 చినవాడు Amyntas II భూరితికడ నైద్యు
 రినుఁడై యుండిన Nicomachus ఖిమ్యూనో
 పుత్రుఁడు ఈభాషాధుడు సుప్రసిద్ధుండగు అల
 గ్జాండరు ది. క్రీ. పూ. ౩౨౩ గారి పితామహుడని ఎరు
 గనది. కాల్యమున 'అరిస్టోటిల్'నుండియు
 ఏకామృత సగరమున క్రీ. పూ. 3౬౭ మొదలు
 3౫౦ దనుక పునరుత్పత్తి వర్తకములు Plato
 పండితుని శిష్యులుగను సహచరుఁడుగను ఉండి
 విద్యల నొనరించెను. వీరవ ముగిలొందలు కరుదొంది

వనించుచు విద్యాగోష్ఠి నుడువకుండితరి క్రీ. పూ.
 3౪౩ లో అప్పటివరచరితుని ఫిలిప్ప (Philip)
 భాషాబాడు తన సుమంధగు నలెగ్జాండరువఱకు
 విద్యాగురువనిగ నీకు కుశ్యగమిచ్చి మోడి
 నియాచు రప్పించి తన సమగ్ర విద్యాభ్యాస
 విధాన మివండితుని వఱకు మొనర్చెను. అప్పుటి
 కలగ్జాండరు పదునాల్గువత్సరముల వయస్సు
 వారట ఎదు వర్తకములకుల విద్యలంగరపి
 త అలగ్జాండరు రాజ్యాభ్యాసములు, యుద్ధ
 భార్యములు నిర్వహించుకొన మొనరించుటతో
 నాతని సహాయపంపఁజేరి వేదములగ నై కొని
 ఏకామృతము కరిగి Lyceum అనఁబడు
 తావున దొక Peripatetic పాఠశాలను
 స్థాపించి, తా 'భార్యకుఁడై కాలములుచచ్చు
 చుండువాడట

ఈ నమమ అలగ్జాండరు ది. క్రీ. పూ. భరతదేశ
 ముపై క్రీ. పూ. 3౩౪ లో దాడినవలెను మరియు
 నారిష్టోటిల్బుండితుఁడు తన పాఠశాల యందు విద్య
 నభ్యసించువారి కుపన్యసించుచుండే గాక
 విద్యార్థులకల లోనవుచు, విద్యాభ్యాసంగ
 ముననే నిమగ్నుఁడై, అనన్యభ్యాసకచేతస్కుఁడై,
 అత్యధికార విద్యాదీక్షా సమన్విత కాలయాప
 నుఁడై, విజ్ఞానియెయుండువాడని చెప్పులడిసె

క్రీ. పూ. 3౨౩ లో సంభవించిన అలెగ్జాం
 డరు ది. క్రీ. పూ. ౩౨౩ మృతి మన అరిస్టోటిల్బుగారి
 శుభమున గొప్పమార్పు గల్గించినది. ఆయన
 అదివఱకే యెరిగిన సాక్షిత్వము కుండితుని దుర్మతి
 కలంఠుకొని తాను దీక్షితమైతిమను
 మెగతో ఈలో అతడు తాతపుత్రుడు కేసుకొని
 విశ్రాంతిగ కాలముగడపుచు మరికొన్నిమార్గముల
 లోనే క్రీ. పూ. 3౨౨ సంవత్సరమున భార్య
 దేహమును విడిచి దివంగతుఁ డాయెను.
 'చరిత్రపురో' నీమహానుజుండితుని కడకుల
 చుండు "Athenians must not run a second

time against Philosophy" అనుచుచురు
ఇది సాక్షాత్తును చుండినవారు గల్గినవర్గతి
గూర్చియెందులకొకసారి

ఈచుండినవారు యభిప్రాయములు, మార్గములు
పైటో విధానము ననుసరించి యుండు
ననుట యబ్బురముకాదు ఎప్పుడు రచించెదో
గాని ఈచుండినవారు రచించిన గ్రంథములు కొన్ని
యుండెను అవి యెన్నియో సరిగాఁ జెప్పరు
రాకున్నది ఈయనదృక్పథము లోకమున కొక
(Science, Philosophy, Learning) విజ్ఞానగ్రంథము పొగడొంటిది ఈయనయొన
గ్రంథము లు Letters, Speeches, Poems,
Philosophical Dialogues, Treatises
on National Festivals, Dramatic
Contests, Manuals of Natural
History and Rhetoric సభాభము
లనియు, అవి పెక్కు నాశనమై కా రాకున్న
వనియుఁ జెప్ప బడినది క్రీ.పె. ౧౮౧౧ లో
నియత గ్రంథములు పాఠశాల నుట్టలనుండి
ప్రకటింపబడి వి కొన్ని కలవు ఆయనను
భక్తిపారవశ్యమును Master of "Who
Knows అని నడింపవారురు పాశ్చాత్యు
లందు కలరు

ఆరుకణువుల త్రాసుగువెట్టు —
సం. వడ్డెగోడ, పా. పైవారణ, దీని వేరను,
యెక్కుయు, అకరణము, దీని కహయమును,
అయ్యెదవైవెత్తుమన మూలశబ్ద వ్యాధి,
కుష్టువు, క్రిమిలోగము, ప్రమేయముల నడచి
ననియు, స్వేచ్ఛమును కలుగునడచియును
వెట్టుటచేసి

ఆరుగంట్ల కవోరముమొక్క —
సం. చలాళ, ఇది కీలముగల్గించి, అమెరికము,
జ్వరము, దగ్గల, రక్తహిమమును పాలించును
ఇంచుక ములభవముచేయును, తేలికగుచ్చును.

అరుగంట్ల కవోరమును కహయముగను, మార్గ
ముగను గూడ జేయుదురు

**ఆరు చెవులలోఁబడినది అనలే
రహస్యమునినించుకొనదగినదికాదు** —
అంధ లోకోక్తి.

ఆరుణి — భౌమవర్ణ శిష్యుఁడగు
అయోగిఁ డిటని గలవు

ఆరుమూడు — అర్చనభాషా పాత్రవా
యాళ్ళవడము అదివలనకుండినదానిలో సగము
పాత్రాది కెప్పుడు కీవడము వాసుమారునా
ఆరు మూడు గానంబు భావము జనపామా
వ్యయము నిది వామలో రావరామ, ఒక
కార్యము గురుకుడు పుష్ప సవా రోము
వలన చిక్కులోపడి అగిహేయవో, దాని
ఆరుముడి (ఆరు మూడు) అయ్యె ని యరు
చున్నాడు

ఆరెంజి నది (Orange River) — ఆఫ్రి
కా నోనిది పొవల ౧,౧౦౦ మైళ్ళు దక్షిణ
ఆఫ్రికాయ కురును వర్ష జలములు ప్రవహించు
మార్గమిదియే టాన్జానీయాదేశము ఆరెంజి
క్రిస్టియదేశముల మధ్యనుండి ప్రవహించుచు వాల్
టా దీనియ దేశమును చేరుకొని ఆరెంజి
నదియనది జలము లింకినారంభించి నిదళకపు
నదిగ దినుచు, ఇతరు సముద్రమున తేరును.
నదిమధ్యభాగమును నిమగ్నగట్టు అడ్డుగ నేర్పడి
యన్నది నదిమధ్యభాగమున పోలములకుం
గొంత యువయోగించును గాని పిదప సువర్ణ
రమునగ దెన్నిది మాధము లెడిపొయియుండి
వర్షకాలమున కొంచెముచేటి ప్రవాహమును
జూపించుచుండెడిది

అరెంజిగొనెటి — అర్జునదేశమున
Annagh పురమున స్థాపించునది రాజీయ
సంపత్తి ఇది క్రీ.పె. ౧౭౯౫ సంవత్సరమున బయలు

దేనిది దీని ముఖ్యక్షేత్రము ప్రోటోటామ
మతమునై యున్నది.

ఆరణ్యము — దీనిని కొండలు పెద్దఆర
ణ్యము అని కూడ పిలిచెదను గాని చిన్ని ఆర
ణ్యముగూర్చి వీరియు చెప్పుచుండు లా
Bauhenia spicata లేక *Woodfordia*
floribunda లేక *Grislea tormentosa*
ను అగ్నిబాహు, అగ్నితాళ లేక అగ్నితాళ
భార్య, వాల్మీకీభార్య దీనిని చెక, రసముగను,
కపాయముగను వాడుచున్నారు చెక్కరసము
చేకగను దీనిని, కర్ణవృక్షములు ప్రణములు
చైత్యములు, వాడివృక్షములు, గొప్పచైత్య
ములు వలించును కపాయము చలువవెనీ,
కపమున, రకచైత్యమును వలించును ఇచట
విరేచనబద్ధమును కాయము కిని పుట్టును దీనిని
సంస్కృతమున భార్య అగ్నివృక్ష, వహ్నిపుష్ప
యని వాడిరి పూర్వ మార్గము లేక గానము
వేడిచేయును కపము, కపిపాదము, అమ్మలు,
పాండుపు, చైత్యము, విగర్హి, దీనిని వాడుచును

ఆరణ్యం (Oratory) — బహిరంగముగ
మహత్వసాధనము గురించి వ్యవహరించు
(Oration) మాట.

**ఆరణ్యము బాగుంటే అన్నీ వర్షపు
వస్తువలే యగును** — ఆరణ్యలోకము

ఆరణ్య (Aaron) — హిబ్రూ పేరు
యూదుల మొదటి పాపమునకు పేరు పురుష
వామము (శ్రీ ప్రవచనములు మాటలకు)

ఆరణ్యము (అరణ్యం) సిండి — లా
Maranta Arundinacea అగ్గ Arrow
root ఉష్ణ దేశము వయ్యము కొన్ని
జాతుల దుంపల మార్గము ఇది యొకజాతి
దుంప కాదనియు, వర్షపు లాంఛనముగ
బహువిధ వాడుకలను పొందును చెల్లినది

వస్తు ఇండినుదీప్తివములందలి శుభములనుండి
దీనిని చేయుచుండు, లేక శుభము లను లభించు
నని తెలుచున్నది ఇతను శుభ ఇండినుదీప్తిలు,
చైత్యరాజ్యములలో గూడ నివి లభించునని తెలి
సెడిది, కాని శ్రేష్టముల జాతిని అనుచు దేశ
ముగ గల *Maranta Arundinacea* అను
చేనుగల చెక్కరసము వలని చెప్పబడితి మావ
ల గడిసి, చెక్కడిసి తొలి, ఎండి చిరుతలము
లు గిడి గూడతీయుచుండు దీని నాయుర్వృద్ధ
వైద్యము జాతుగాని రోగము కావలయుననియును

ఆరణ్యము (అరణ్యం) మును — వా
రాగములు మాటలు

ఆరణ్యము (అరణ్యం) మును —
ఎక్కువ దిగులు గలది యుద్ధము ఒకటియును
లేనివారినిగూర్చి యెప్పుడూ వును.

ఆరణ్యము (అరణ్యం) మును —
అచటాభివృద్ధి వలన దీని వాస్తవభూమిదేశము.
దేశములనుండి అభివృద్ధి వలన దీని వాస్తవభూమిదేశము.
దేశములనుండి అభివృద్ధి వలన దీని వాస్తవభూమిదేశము.

ఆరణ్యము (అరణ్యం) మును —
(Argentine Republic) — దక్షిణఅమెరికా
యందు లాప్లాండాదేశము అంతటావలయుచే
పేరుగడిచి దేశము ప్రభుత్వదేశము ఇది అట్లు
పేరుగడిచి మూడు ప్రభుత్వాలిత దేశములలోనికొక
దేశము గలది (లాప్లాండాదేశము దక్షిణఅమెరికా
దేశములు) బ్యూనోస్ ఐర్స్ నగరము
పభుత్వకార్యాలయము లున్నతావు గొప్ప
వర్షానము ఇది లాప్లాండాదేశము సరియైన
దేశము ప్రభుత్వము ఇది ఇందుమును లోనిది
లక్షల జనులువలించుచున్నారు దీని స్థానియా
భాషయందు మృదులమైన వాయువు అని

యకమట నమశ్శిష్టా ఫలమరుట నీవే నిదరట
 కాగోరా నగరము మణియొప్పణము ఇ
 దొప్పవను ది ఇచ్చిదోషుల న తనివారు కలరు
 అరాచియ్యోగి ద్వీములుండు తూర్పువైపు
 భగము ద్వీము నీ భుక్తమువారిది
 ఇందు ఇ దితురుములు నివసే చుచున్నారు
 (ధీరదేశము మాంబు) పెటగోరియా దేశము
 దీనికి తేరియ్యుచి అది కొట్ట మేలదేశముగ
 దల ప బడుచు దెనట పెటగోరియా దక్షిణ
 అమె కాకు కడదక్షిణముగ కడచు దేశము
 చాల చలిదేశము రాష్ట్రమనుపైర నిగు
 యోగ్ దేశములచే వి ది సెనరజే కముగను
 భూగు ఇ సును తులవ ౯ మెచు
 బలు వరుచా క్రాంతినిచుచు నదా
 గు ములపై దిరుగుచు వేగ చు విచు
 వారు ఇప్పుడ అర్థమైరు న భుక్తము
 వారికి జెడియుచు ఇ క ట్టిగులుగ వేళే
 లే (పెటగోరియాదేశము మాంబు)

అర్థవంహ కుటిలేమ సనతిః —
 కు కిగొమ్మిరు ము భావన గాకారయు
 భావము (గా కుటిల త్వు కు కుటిలత్వము
 చేత అగిగ మగ సీతువలయునని భావము)

అర్థరు — గినికి ఉత్తరపు అని యర్థము
 వాణిజ్యన భద్రమున ఇ ౯ బ అని యర్థము
 (ఇ ట్ట మాంబు)

అర్థభాగ గోతము — జనుదగ్గివర్గ
 తిఎగము మాడు క

అర్థాధాన్య (Arthodoxy) — పాశ్చాతీక
 వాదవద్ధి శాస్త్రముగాని ఆచారముగాని
 ఒప్పునని చేయింపున విధానము

**అర్థ మెంటాలిజం (Ornamenta
 lism)** — అలంకారముచేయు విధానము
 కల్పము చిత్రక ఆభరణములు వీనిచే నలంక
 రించుటలో నేర్పుతనము

అర్థరోగము — అర్థ Piles దీని
 మూకంబు యనియు మూవాగ్ధి యనియు
 కూడ వాడుకనామములు కలవు గుదపానము
 లోలలగాని వెలుల గాని పు డము మా సపు
 ము లు నియు చి రకము ల్వి చుచుగాని,
 ల్వి తుండ గాని రాధగ్గి చు జుచ్చ దీని
 కాయు ర్దేవవిధానమున కొడధము పట్టుచు
 పాశ్చాత్య వైద్యవిధానమున కేత్రముచు
 చేయుక రు

అర్థవధ గోతము — ఆత్రేయగణము
 మా క మ

అర్థపురము — చానక్యకాలల ఎల్లి
 సుపు రాజధాని ను జెడి దడ ఎర్దికవ
 కతాబ్దము వా గి ఇప్పుడు అహిరాన్
 అను నర బరగుచున్నది దీనిని పురాతనపు
 శాసనము గు అత్యంతలో అని వాడినది
 అది లాజకల్ సర్వోపాధ్యుల క కలవ
 గా నైగాజధాని విరాటూర్ ప్రాంత జిల్లాలోని
 గాదామి గా నాకలోనున్న తాపు

అర్థభట్టాడు సు ఎన్నద క్కొరివ
 క్త క్రి వె క ౯ కా మువా కు త్తర
 జ్జిప్తానము సూర్పి సుగధదేశము మాంబు
 గొప్ప ఎ డిమ మగా నీవని యధిపామము
 వార్యభట్టవల మనుచున్నారు శాలివాహన
 శకము మూడవవని యనుచున్నారు

అర్థవైశ్యలు — (గవరకోమటులు)
 వీనిని అర్థవైశ్యులయొక్క క్లుప్తరూపముగ
 అర్థులనుటయు గలక అర్థవైశ్యులవారు,
 వీనిని గవరకోమటులని క్కొకవ్యకు వాడుట
 యంగలవ. ఇది అన్యలగు లైకోమటులు,
 ధరీకోమటులు కధి గకోమటులుండి వేలుగ
 వివరించుటకుగాని వేలుకాదు గారత కట్టము
 విశాలరూపములపాలై గవర అనుడ మేర్పడినది

ఇంకఁ దక్కిన కోమటి యనుపదము గోమటి యనుపదమునండి కల్గినదానము. వీరిప్పుడు అంధజేశమునను, దక్షిణ (అరివ) దేశమునను నివసించుచున్నారని తలచుగ వర్తకులుగ నున్నారు. ధనికులగా కొందఱు వడ్డీవ్యాపారము చేయవారుగను, కొందఱు దుకొనముల నిడివలల బజేరెంచుట కారంభించిరి. ఎఱుల నైనను వీరు వర్తకులని చెప్పకతప్పదు. నైస్థికముగ వీరియూహాశోహలు తెల్పికేటలు వరక విద్య కనమారించునదిగ నుండెడిది ఏమియు దిక్కడు నూతనక్రమము కలవు అగ్ర దేశమున ప్రతి కల్లెటూరునూని ఒక్కొక్క నైస్థి గృహములదేకుండిన నాయనా కోశలోచముగనే యుండెడిది.

అదియును నైశ్యులు బహ్య, మృత్రియ జాతులకుం దనువాచికాతిగ స్పృశాంబుడినయు, అత్తరి వారియందు ఏడునూట పగునాల్గు గోతములను, అన్నిగణాంబులను గర్హియుండెనయు, వీరికాదికాలమున కృషి, వాణిజ్య, పశువక్షణంబులు వృత్తులుగ నుండెనయు. తెప్పలుడినది విధానానుకుం బులన్యుండను, పులన్యునకు విశ్రవసుడును, విశ్రవసునకు గుర్రుడును కలుగ నాచుకేరాలకమున నైశ్యుల కల్గినయు, వీరు స్వప్రయ దీటుల భూమియందు జరించి వారై, యపరార్థంబు బరహితునిగాఁ గైకొని కొంతకాల ముండిరి.

అట్లుండతరి వారిని నైలావహమనైన వాంఛదగిది పురహితుడగు యపరార్థతో సహా విధాతృననుమతిగా గైకొని గొప్ప తపంబు లాచరించి, పరమేశ్వరుని మెచ్చి చి, నైలావ వాహమనకు దేవుడై, యట శివస్థితిని వాటిలి పోవారును గాచునంద నియమించుచిరి. అటు నుండు దిగకాలముండిన తెప్పలుడినది

అక్కాలమున నొకతరి నైశ్యులు సత్వలోకంబున విభాత సభాశీకులయ్యి, అందు మార్వా నాది మహర్షులుగూడ నుంటయు స భావించెడు. ఏదియో ప్రసంగభవమునఁ బరమేశ్వరీ తన స్వప్రయను బహ్య, మృత్రియ, నైశ్యులలో నెక్కువ గోత్రము సెప్పరించుచున్నవని ప్రశ్నింప, నైశ్యులు తమ శీషునూటలనునాలు గోత్రంబును, మరి యన్ని గణ బులును గలవారమని యతి యేంబుగిలల్గు, వారియొ దారునూరులవర్తెంచు గోత్రములవారికెరులం బదవాసించుకొలుకొని నగిరట దానికా మార్వాసనుమన్నీ కాగ్ర హముకరిగి “నైశ్యాధ్యను గారా! మీరు గర్వాంధులుగా, మీరిలోకీకృతులు చేదబాహ్యులై కర్తృత్వపులగుచుగాక” యని శింపెను. పరిహాసించి నూలరె మగోత్రములవారు చేద గరుణించి “ఇహమాను యగంగానానాకు ఒకకన్యకై మీరు హామించి వారిమాడి చేతై నిర్వీర్యులను ప్రానాన్తులై, భవ తుంబుగ నభివృద్ధి గాంచెద” ని పలికెను (నైశ్యుగోతములు, మాచుడు)

మఱియొకప్పుడు దేవర్షియగు నారదుడు శివ సుందర్యవార్ధియై నైలావంబున శీః, వాణిలింగాను నైశ్యులచే నష్టగించుచు, కోపాకేషమున “మీరు భూమిగి దిగునిపోవలసినవృత్తుగాక” యని శికించి నిజీచ్చ జనియెంటు ఇది ఇట్లుండ భూలోకంబున నైశ్యులుండమి, కృషి చతుర్థకులమువారి పాలయ్యెను వాణిజ్యము శీకించి పందని లావులను కాటకము గల్గుచుంటు తిక్కనిదయ్యెను. పశువక్షణమును అభివృద్ధియొందునందు యితరుల పాలై తగ్గియుండెను. ధనికులగు నైశ్యులములేకుండట దక్షిణివ్యాపించి, ప్రజ లల్లాడుచుంటు గోచరించుచుండెను నైశ్యకులమునకు మూల పురుషుడగు భవనం దీశ్వరునిదే విన్నవించి, భూలోకమునకు నైశ్యుల పనకు గొందినగాని

తెలిసి తీరవని ప్రార్థించుచుండెను. ఎట్టతీలకు వరమేగ్వడుండును, వైశ్యులులే భూమి చిన్న టోయి యున్నదని తలచి, వైశ్యియులతో "హిరెచ్చటన్నును మిమ్ము గాచుచుండు వాడ, భూమియగుండు" దన నాయుత్త్య "ఈ" దేవా, మమిట్టుల లొచ్చుకొనెనను, మిమ్మొడ బాసి మే మేగకలము. మమ్ము వయలూచి నెటకుం లొచ్చుకుం" దని యె-త మొలలికినను నాళిపు డియ్యకొనఁబాడెనుట అంత నా వైశ్యులు వైకుంఠమున కరిగి, విష్ణుదేవునితో విష్ణుమిడినను ఫలితము కలుగఁబాడెనుట ఆ దేవుఁడు "ఓవైశ్యులారా, నగరేశ్వరుండను చేరువ శివ్రాకును, జనార్దనుండను చేర నేనును, ఇంగు వాసినియును చేర పరస్పరీదేవియు, కోనకమల యను చేర లక్ష్మీదేవియు మీ శిష్టదేవములను కాచుచుండుము చుమేష్టి బాష్ప-రాచార్యుండను చేర కులగురు నై మియుంట సమస్త శుభ కార్యములు నడపుచుండు"నని యభ్యుక్తా జానంగి వారిం భూమికి గొప్పపొత్తుని కుచేయ కౌపు గించెను

కులేరుండు బాధి, పర నెన్నిది పురంబు లకును తేచ్చెను అది యన్నియు లాభభూమి యుండే యున్నది. అది ౧ పెన్డొండ, ౨. ఆచలం, 3 భవబాష్పపురము, ౪ శివపురము, ౫ పాలబానిరవిద్యము, ౬ జగన్నాథపట్టణము, 7. వీరనారాయణనగరము, ౮. హేలా పురము, ౯. దెవబూరు, ౧౦ డివ్య భూటపాల, ౧౧ భీమపురము, ౧౨ ముమ్మడి గ్రామము, ౧౩. విశాఖనగరము, ౧౪ కళింగ పురము, ౧౫ పాలకొలను, ౧౬ శ్రీనరసింహ నగరము, ౧౭ నగరవీడు, ౧౮ భర్మనగరము, అనలుకుమి ఇందు పెన్డొండ ప్రకాశవస్త్రము యుండెనని చెప్పబడినది. మఱియు వక్కల మున సుహృద్భక్తియని యేగుల వైశ్యభామక

కులపెద్దయె యుండెనట ఇటుల భూమిం తేర్చుటచేన వైశ్యవరము బహుభవనమౌలై, సకల భోగంబు లనుభవించుచు, భావభర్త నిరతు లై, తపోనివలను, సత్కర్మలను వీడక, ప్రజ లొగు సామఖ్యులై, వాకిజ్యము లొనర్చుచుండ కృతయుగ, త్రేతాయుగ, ద్వాపరయుగములు గడచి, కలియుగంబునను చాలకాలము గడతె ఆత్మలమునకు పెన్డొండయగు కులపెద్దగ నుంసిన, కుసుముక్తిగారి కొక పుత్రుండను, ఒక పుత్రికియు సుకాసము గగ్గియుండి చా రియ్యెడును ఆదాకతులకు పుత్రకామిష్టి సలుపం గల్గి వరప్రసాదులు వాగు బహు భవనతులును, సకల వికర్మగుణములునై యుండిరి ఒకనాఁ బాదోమేలు భూదతి (రాజమహేంద్రవరము రాజధానిగ వేగిదేశ మేలుచుండిన) విష్ణువర్ధనుండను క్షత్రియ కులావతను డేరెంచి (తయన తూర్పుదాశక్య భూవతులందు రెండవనాళిక్య భీముష్ణవర్ధనుం డని తలంపెనున్నాడు) పురజలవలన గెరవిం చుంటి నగి రోశ్వరదేవాలయ ముటమమున విడిసి యుండ వైశ్యాగనలు వారతులనిచ్చిరి ఆత్మరి నాకుసుమశ్రేష్ఠిగాఁ కొనుటకొనించి యామెం దరికిచ్చి పరిణయమొనర్చుచునని వారికి వరమాన ముపెనెట వారను కులమునజనులతో యెంచింది కులాచారముమేరకు మేలుపడిచ్చి వివాహమొనర్చి వలయునేగాని అన్యకులనుల వియ్యులైరెట. రాజాజను పుట్టలవీడదు వారందఱు భూపతి ప్రకాశమునకు పరచి ఆబాలికతోసహ యగ్నిగుండమునలడి భారత కరీరములంబాసె వరలోకగర్భలైరెట అట్లు గుండములంబడివార నూటరెండు గోత్రముల వారనియు, తక్కినవారు పరిపాలించెదరనియు, అగ్నిగుండమునంబడిన ౧౦౮ గోత్రములవారి సంతతివారే ఆర్యవైశ్యులు లే గవరకొములు

లనుబడునదియుఁ జెప్పఁబడినది. (కన్యకా పరమేశ్వరి చూడుడు)

ఆధారిత వారితో నన్నిగుండ్రులుగా బడతా కాను పూర్వకారణముమీద కట బ్రాహ్మణిగ కలిపిదేనియు, తనతో నన్నింటి జీవించివారి సంతతివారి రక్షించుచు వాసవకన్యకాదర మేశ్వరి యుచు 20గురు కులదైవముగనుగూడి కాచుచు దేవగనియు వరమొసంగుచు చెప్పఁ బడినది నా బాధిగ నార్యకైన్యము కన్యకా పరమేశ్వరిని కులదైవముగ నారాధించుచున్నారని వాదించి బడిగ వాస్తవికత విష్ణువర్ధక మన రాజును మృతినెట్ల ఆతని పుత్రుడు మిగిలెనైకకళ్యాణము నొప్పా యుచున్నాడని చెప్పఁబడినది

ఈ విధమున కన్యకాపురానును గల యు నక కలగి ఈ గ్రామము యాధునికమున దేనినను వాచుఁబడియును గాని విగ్రహ పూజ కాలపుదేవైవము కుట్ర కీ నియమము లే ఆ గ్రామము వాంగితులను వాసవ కన్యకా పరమేశ్వరితో ఆర్యకైన్య లగ్నిని దేవ పక్షములను కలియుగము 9వ వత్సరములందుని విహితము ఇట్లుగనెల ఆత్మ లము క్రీ పూ 100 ప్రాంతము కావలసి యుచును ఇటులనే యగుతరి క్రీ పూ 100 వాఁటి రాజులపేరి దవరమే నిర్మి పఁబడినది గాని, విష్ణువర్ధక దేవ దేవభూమికి రాజధానిగ నుండిట్లుగని చెప్పఁ బిలువడగు పరిశీలనల వలన చాళుక్యభూపతు లీచళము కేకేదియే యుండను (నేగిదేశము చూడుడు)

ఇది బహుశః రాజమహేంద్రవరము రాజ ధానిగ నారాజ్య మేలుచుండిన భూపతి విష్ణువర్ధ కుండను మేలుగలవాడు రాజవ చాళుక్య భీముండను విష్ణువర్ధనుడై యుండునని తలంకు

బకువన్నది ఈతఁగు బహుల సుపయ్యుండైన జాతులందుని మేరదినవాడు ఈయన క్రీ ప 1000 లో మృతినొందినవాడు ఈయన సుతుఁడు ఆయ్యరామూనిత్యుఁడు రాజమహేంద్రవర ది వాచుకనాచుము గలియుట, కన్యకాపురా గ్రామకర్త పోతబడి రాజరాజులరేంద్రుడని ప్రాచీ యుర్వుట్లు తోచెడిని ఇదియే సరియగునని కలియుగము 1000 సువత్సరములను కాని వాహునికము 1000 ప్ర వత్సరములను క్రీస్తు శకము (క్రీ ప) 1000 ను అయియుండునని దీని సూక్తి ఇకను పరిశీలనలు 1000వదగు నియే మాత్రల పు

రాజరాజులే గ్రామ కానివాహన శకము 1000 శాహుబహుళ ద్వితియా గురువారము తీర్తరాధార నక్షత్రము అప్పి ధిమేము 10 వాడుగా, క్రీ ప 1000 జూలై 10 అయియుండును ఇది వినుకు వెతుకకాలమును టయేగాక, ఈ రాజరాజు కర దీనుని విమలా గిత్వంతు విష్ణువర్ధనుండను మేలులే ఇక నిగ్రహించి కేమేయరు, రాజరాజు కేసునీకే విష్ణువర్ధనుడని యుండ మాతామహా గతనివా గి నలు రాజరాజు కేగడని పిలచుచు డిది కా రాజరాజుదాస్యచతురులు, విష్ణువర్ధనుడు కాని 3 నుటయు కాలము సరిగొతుండును

ఆర్యసంగుడు — (అన గుండు) వార్ధ ముర యోగవార్య సిద్ధాంతకర్తయను కాది పురుషుండవ బడినవాఁడు గొప్ప కే దీతుఁడు అదిరితిగదగమును నిమోచయ దిన వాఁడు, (అదిరితిగదము చూడుడు)

ఆర్యసత్వ చతుష్టయము లేక చతురాధ్య సత్వములు — శాస్త్రమర ధర్మము 1 ముఖము, 2 ముఖసముదయము, 3 ముఖనిరోధము, 4 ముఖనిరోధమునీ ప్రతి పదము (వై భాషిక శాస్త్రమరతు చూడుడు)

అర్చనమాజమతము — ఇది మొదట మతము హిందూమతమునకు దత్తైక్యస్థితిలో నుండును. ఈమతమును స్థాపించినవారు దత్తా నుడ నునవ్వరిననియు మీరు సంస్కరించిన ఈ మన నున్నది ఈమతమున దేవుడు దత్తైక్యస్థితియందు నుండుననియు పాశాను అర్చనమున బడును పరమేశ్వరుడు పరమాత్మయనునాబడును అర్చనార్థస్థితిలోనుండును మేంకు అర్చనమార్గాలు మేము ఒకేపదార్థమని (అదైక్యమనుటలు) అన రాదని చెప్పబడింది విగ్రహారాధన అర్చన మతమునకు నిషేధించబడి ది జాతిభేదములు వ్యవస్థించుడి క్గనవి గాన స్థూలభేదసంబంధము లని తలచుట ప్రోచాలనియు, విగ్రహారాధనము, జాతివిషయములు, వేదసమ్యక్తములు కావనియు, వీరును అర్చనమార్గాల నైనను, వీరు తమ అర్చనమాజమతములోని (అనిసంస్థలకు వొనిచ్చి) కలుపుకొనుదు

అర్చనమాజ మతమునకు విద్య, ఓర్వము, బలము, ధైర్యము, న్యాయము, దయ, శాంతి యను సత్గుణములు ప్రధానములు ఇవి ఎరమేశ్వరుని గుణములు గాన పరిచివారును తప్పక గౌరవించును నలవడఁజేసికొండగివి గి విద్య ఇది జ్ఞానము దీనికొంతై విదేశములకీగినను విద్య నారాధించుటయే యగును ౨. విద్యము పురుషులగు వీర్యమనియు, స్త్రీ యందు రజస్సనియు, వీర్యము ద్వివిధమనియు, పురుషుల కీనువదియెవయేలును, స్త్రీలకు పగు నారవయేలును, వీర్యము పశ్చిమముననియు, అత మెతకు స్త్రీపురుష సంయోగములు నిషేధ మనియు, అది పరమాత్మశాసనము నను ర్కొనుటయనియు, వీరిస్థితియు గాన వీర్యము పశ్చిమముగానై వివాహమాదరాదని వీరిధర్మము వీర్యము పశ్చిమైనికొనిదియు కరీరమునకు చేతులు

బిడ్డి వివాహము గల్గుగాన వంతదంత బ్రహ్మ చర్యముచే విరోధధర్మ మొనర్చునలయును శారదాశాసనకర్తలుగు హరవిలాస శారదగారు అర్చనమాజమును రూపరూపులైన వివాహములు వారికి విరోధములగుట మతవదలియే 3 బలము బలముకొనరాదునకు బ్రహ్మచర్య చర్యము వ్యాయామము (కసరత్తు), భోజనవిధి మూడును మతధర్మములే మనుజులు వీర్య భ్రష్టులై బలముకోల్పోవుట, అర్చనమాజధర్మ మున, పాపకార్యమని భావము క ధైర్యము ధైర్యములేకొన్న మ స్సుపరగానూడెను, బుద్ధి చక్కగా యోచి పూ, కాన, సత్కార్యవర్తనవిధ ముగా మొను గాన ధైర్యము వీడరాది వీనుల వైవాహికమును వి అర్చనమతస్థితిలోనుండు గి వ్యాయామము దైవసంబంధము దీనిధర్మములకు పర మేశ్వర శాసనవిధికి గల వ్యక్తమాతాచారము మొదలగు సమ్యక్ధర్మములకు దోషములని వీరి తలపు నదయ ఇది గణరాసనియు, ఇదియే లేకుండి వనుష్యుడగుట కిష్టముగాఁదనియు వీరితలపు స్త్రీ పురుషవాహములు దయగోఁ జేసివియె ౪ శాంతి సగ్గుణములనలవ మన స్సు గల్గు నెప్పుడకి శాంతియనిలేదు ఇది పర మాత్మసంబంధము

అర్చనమాజ మతమును వేదమతమనియు, అర్చనమతమనియు మతోద్దేశమునకు, దైది కాగ్నియనియు వీరిధర్మములు లోకుల క దరిగిని బలాత్కారముగనైన వర్తనములేయును పర మాధిమేనియు ధర్మాచరణ మాత్మసమర్పణ మేననియు, వేదముకొటి (యగ్యజాప్తమా ధర్మకాత్మక వేదసామాన్యము) యే యరమేశ్వర జ్ఞానము జాధింపవనియనియు నిజమగుగ క్రియ నాత్మసమర్పణమును, వేదమునుండియే కల్గిన వనియు, యరమేశ్వరుడు సర్వాంతర్యామి గాన విగ్రహములకు తేయుటలేదనియు, వీరిమతస్థితి

తము మఱుము అటువలె సాంకముల నీమ
తము వ్యాపించియున్నది దయానంద సరస్వతీ
విగదితముగ గోతరుణాధితును గ్రంథమును,
దయానందస్వామి దిగ్విజయమును వీరి మతగ్రంథ
ములు వేదము ప్రమాణగ్రంథము (దయానంద
సరస్వతీస్వామి చూడుడు)

ఆర్థికవ్యవస్థాపనమునాధ్యాపానీకం
రేణుకాతమునాదత్తేతిన్యాయము -
తడిబట్టలు గాలినుడి ముత్యము (గమ్మము)
వేగముగ నాకర్షించుకొనుచు ఇది వైచిత్ర్య
సిద్ధాంతమునందలి వ్యాసము కర్మముగ నాక
రించుటచేతనే సకలజన్మముల నాకర్షించు
కొనునని భావము చెప్పుటచేసి

ఆర్థపురుగు (ఇదే స్కాగపుపురుగు) -
లా *Mutella occidentalis* అంగ *May-*
bug ఆర్థ/కాగియో దాద్రి పురుగులు
భూమినుండి వెలువడుచు ఇది వర్షాకాల పార
భూమియందు పుట్టుచున్నది ముఖ్యము
గడ్డనువోలినమీదటో మిక్కిలి మృదువుగ నుండు
పురుగు నది భౌగోళపుణ్యములనియు, మూర్త్య
పుటపుణ్యములనియు గూడ వాచకములు
కలవల వీని మూర్త్యము లొనరించు పుంస్త్రము
దృఢమిది కర్మపుట్టి, వీర్యపుంభవము కల్ప
వనియు, సర్వవిషమును నివారించుననియు
తెప్పుటచేసి

ఆర్థభిగోతము - సంకృతి శివగణము
చూడుడు

ఆర్థాదు - వదారణము చూడుడు
ఆర్థానిజము (Organism) అవయవము
వేసరిది వేలుగనుడియు నొకదానితోనొకటి
సంబంధముకలిగి, అర్థయు తుదితమువలన దోర్బ
దుల మనుజునియొక్కగాని బాహ్యపుయొక్కగాని
చెల్లుముక్కగాని అవయవములను వర్ణవిభజనము

తడి అన్నిటియొక్క సామాన్యధర్మమును నిరూ
పించు సిద్ధాంతము

ఆర్యాదుణ గోత్రము - జనుదగ్గి
వర్స శివగణము చూడుడు

ఆర్యావర్తదేశము - సర్వసాధార
ణముగ హిమవద్వింధ్యనగముల మధ్యవర్తదేశ
మును ఆర్యావర్తమునకు ఇటులనే ముద్రసంహిత
ద్వితీయాధ్యాయము ౨౨ శ్లోకమునందును
చెప్పుటచేసి. పరిశిఖితమున ఆర్యావర్త
దేశమున కుత్తరము హిమాలయము, తుర్కా
కాలకదము(రాజమహల్ కరువుల యంత్రాగము),
దక్షిణమున పారియాత్రము, పశ్చిమమున
ఆర్యావర్తి (ఆరావళివర్తము) ఎల్లలుగ వివిధ
పంటదీవి మలీయు రాజశేఖరుడు సర్వదా
నిది ఆర్యావర్త దక్షిణాధములకు మధ్య
సరిహద్దు గుర్తి చెను

ఆర్థానక్షత్రము - ఇది యాక
సముగ వజ్రపువర్ణమునగల్గి య నొకక్షత్రము
దీనికి శోభిషశాస్త్ర గ్రంథములందు పురతత్,
భవ, కర్మ, స్థాన, పారి యను పదములను
వర్ణయవదములుగ వాచియున్నారు దీనికి
పూర్వదశధివేతమనియును మనుష్య గణము,
శిష్టముఖము, శ్రీ స్వభావము శ్రమనియు,
కుక్క, కొ చమకీ వేటచెట్టు, ఈ నక్షత్రసంబం
ధములనియు, ప్రవేశించి ఇరువదియైదు కుటి
కలపై త్యాజ్యము (విషభుజి) ను, ముప్పుదమైన
కుటికలపై యములేము ననియు, దాహానస్వభావ
నక్షత్రమనియు తెప్పుటచేసి

ఆర్థావృద్ధి - అష్టమ తిథిము
దార్ద్రానక్షత్రము సంభవించిన ఆర్థావృద్ధి
యందును వర్ణదినము (పండుగలు చూడుడు).

ఆర్థిటిక మహాసముద్రము -
తిత్తరవృత్త మహాసముద్రము చూడుడు.

ఆర్కిటిక్ సర్కిల్ (Arctic Circle)
ఉత్తరధ్రువార్ధం వాతము

ఆర్కిటెక్చర్ — సాచితుల యగు
Architecte మొ విశాఖామము Archi-
tecture కేంద్రం The great architect అని
Free masons అనెను ఇ య భవనము
వ తేనలు మార్గములు మొద గు కటకము
నిర్మాణసాధనము కల ఇ య పెరు భేదము
కలవు ఇ గు ను న్నముతో రాతిగాని ఇయ
గాని ధి చిట్టలు Masonary అనెదను
ఇ యలక Arch tecture కు వివిధశాఖ
లున్నను ౧ సైని (Military) ౨ నావిక
(Naval) ౩ భవ నిర్మాణము (Civil
Arch tecture) ని ౪ విభజనము క
గొన్న కాలపు శిల్పము (Arch tecture)
న సైని మోక్షల భాములుగ కల
బడింది ౧ Doric ఇ యా ప్రకారం
మై ది గ్రీకుడవా రుముల నిది కా నును
౨ Ion ఇదియును గ్రీకుడేకాని గాని
చాలా శీ గను ఎగుల శ గాముగరు
గా న్ముడిగి థారు గరము Elio-
them కు గాని గును ౩ Corin-
thian ఇది Alexa-der the Great కాలము వానికి
లోనికవచ్చెను ఇది ధముల క ముద
మునకు వానికెక్కిరి ఎదిరి యును దాగుగ
ను కడిది ౪ Tuscan ఇది యెనులు
గనిపెట్టినద నును యోగిని పోలికల గట్టి
నునులు ౫ Composite ఇది Ionic
ఎడలి Corinthian ఎడలియు గలియు ది
కాల శిల్పముల కనుకలమై కరకానికి
మరియు కనుకలించునది ఇంకను అంగ
లేకమున Saxon Norman Semi-
Norman Early English or Gothic
Decorated English Perpendicular

English (1౪ శతాబ్దము A D Debased
English (౧౫00 మొదలు క్రి ౧
1640 వరకు) అ బను అని మోక్షలు గాన
యొడిది ఇ కు Renaissance style
అనియు Queen Anne style అనియు కుడ
కలవ ఇదికాక Egyptian Style
Assyrian Style Etruscan Style
Persian Style Chinese Style Jewish
Style మొదలగునవియు గాన యొడిది

ఆర్కియాలజీ (Archaeology) —

ఇది సత్యాత్మము పురాతన చిహ్నము
ట్టి అనాదిక కముల నెలగ కేము
శాస్త్రము ఇది అనే విధము ని కిల
వ్యాచి కుప్ప కును దివిదిగా
మి కను అభివ దివలయు దని మూత పు
ఇ కవలకు నిశాస్త్రక మ్మ గలి వికాము
అనియూ బధము ఈ పు భము పొడిది
ధు కు భము యోగ
భము గాగోయ్యు భు కె గు ను
భియు నిశేపు వికాను ను
వికామును మొల కదగి విదనకా కములే
గా గిరు కు గోగకు నీ కిదివిధము
కిద శిల్పమునూరు అవి కిద
మును చిశ నానెములు వికామును
మొదలగునది కాని ఇ కనుల త్మక శ్మక
కునుగ శాఖ ను వి కీను వాని జోప్తగిరి
దివ్యాత్ కలుగవ యేయును

పురాతన చిహ్నముల విశ్లేషణ మూర్తి
య దివిదియున్నది ౧ విశ్లేషణము (Investi-
gation) ౨ బహు గమనము (Exposition),
౩ స్పష్టపర్చుట (Interpretation) ఇ కు
విశ్లేషణము కు మూర్తి చుడ క్రైస్తవము,
మదకుల దొరకైన ముచ్చలూ బలిగియు
మొదలగునవి చేయుచును ఈ సదర్శముక

క్రీ.పె. ౧౮౨౨ వాటినుండి యలవడుచున్న వాయువిమానములనుండి (అనగా అకస్మాదుండి) తీయబడుచున్న ఛాతురపటములు అర్చికోప యోగకరములై యున్నవి ప్రాయవలసియున్నది.

గురువార చేతుడగిన రెండవవని దొరకిన వానిని ఒక శ్మశ్రిక నిర్మితములగు పద్యగళాల (Museums) లందు జీర్ణి యమర్చి, చరిత్రల లకు, యోచనలకు, అర్చకముగ వీలు కలుగుఁ జేయుట, తగఁగతులగ విధులును, చిత్రవిచిత్ర మన్తపుట భాగములనుజేర్చి కుంకుమవర్చుట, వ్రాసులను, ఛాతృగళులను, శాస్త్రజ్ఞులను వ్రాసిన పద్యపద్యుల ఇవి అతిః గతగ ప్రత్యేకవిద్యలగా గరవిఁ అగుదలచేఁ జేయబడవలసి యుండను.

ఇంత నిష్కర్షణీకముల గల్గింపజేసినది బరికిలిం చినచివర తేలికసారా శకములను తీర్చునొంది ప్రాయుట, మూడవభాగముగ నున్నది బ్రిటీష్ దేశమున అర్చియాలజీ విద్యాధికులు యాని వర్చిటీలందు ప్రజాధికులుగ నున్నారెఱయు, చరి త్రీలను సంస్థలుచలవనయు వింపము జెరుగు లెను ఒప్పిండు. British School of Archaeology కలది ఒకప్పు గోమునగరముల చరిత్రల సంస్థలకలవు క్రీ.పె. ౧౮౪౩లో నేర్పడిన British Archaeological Association అనబడిన సంఘము చాలసహకారమై యున్నదనరు క్రీ.పె. ౧౮౮౬ సంవత్సరమున స్థాపనగరమున Scottish Archaeological Society ఏర్పడి, కనుల నిర్వహించుచున్నది The Royal Archaeological Institute of Great Britain and Ireland చరిత్రల లను సెంపుటయేగాక, ఒక ఒకరిను వధువుల ప్రకటించుచుండుట ముఖ్యముగ గణనింపబడినది. మఱియు ఏమిదైన విధానము వేర్వేరుజాతుల అతువుల ఏమనలందు కొంతలు, లక్షణములు,

పోలికలు, కాలమునెలపు దివ్యములు, పోలిక సాధనములు మొదలగనవి వివరింపబడియుండు గ్రంథములు కలవు చరిత్రక విధానమెక్కువ తివకారమొనర్చుచు, తెలియనిపంతుల నెఱుంగఁ జేయుట కీముందు తోడ్పడునను వాళకలను. దీని సామర్య ప్రభుత్వములు కూడ భరతదేశ మున Archaeological ప్రభుత్వకాళా నేర్పరచి చరిత్రించుచుండుట మోదావహము.

అర్చిపిలెగీ — (దీప్తపనుదాయము) Archipelago (Arkipel a-గ్రం) ఏమోదాయున గనుకొడియుండు కొన్ని దీప్తపనుల (Islands) సమదాయమునకు Archipelago అని పేరు. ఇంగ దీప్తపనులును, వానినుద్యగా నుండు నమన్త భాగమును జరి యాచేరం బరగునూ నర్వసాధారణముగ వైరోపాయున గ్రీసుకురు, మ్యూనెరుకురు మద్యగల దీప్తపనుదాయ మును ఆసియాకు వసా తము నుదా దీప్తపనులు, బార్మియోదీప్తపను ఫిలిప్పైన్ దీప్తపనులు, సెలెబి దీప్తపను మలాకాదీప్తపనుల గల్పింగ దీప్తపనుదాయములు అర్చిపిలెగీ (Archipelago) అను పేరుల బరగుచున్నది.

అర్చిబాల్డు అర్చర్ (Archibald Archer) — బ్యూరోనిక్కు పేరు Holy Prince అని యరము ఇందలి ముగ్ధ పేర్లు Archie, Archy అనునవి ప్రవనవాదము. (క్రీ) ప్రవనాదులు చూడఁబ)

అర్చిబ్రిడ్జి (Arch-Bridge) — వాతెనులు మాచుడు

అర్చికిల్లు అఫ్ ఎసోసియేషన్ — వాతెజ్జులందు వర్తమానదము (Articles of Association). కొండ జాతీయసంఘముగ తేరి కొన్ని కార్యములం చేయుచుండుట కొండ

మూలధనమేర్పడకుండా వ్రాసికొన సమాఖ్య పద్యాలని యత్నము ఇది అత్యుపయోగము చేసే గ్రామాలకు సమాఖ్య వేరుబడవలెననియు అదివలన వ్రాసుటచేసే Memorandum of Association కు వర్తికేముగ నుండరా దనియు కొంతనిశ్చయములధనముతో నిరుతిగి మీదని (వర్తక) సభకును గుండవలయుననియు ప భర్త్యాసనము కలగు

ఆర్కిటిక్ సర్కిల్ (Arctic Circle) — ఇది ఉత్తరార్ధగోళము ను య భూమధ్యరేఖవైపు నిరుపదిమూడువరకు డిగ్రీల దూరమున నున్నట్లు భౌమకూటధిరేఖ దీనికిని ఉత్తరార్ధగోళమునకును మధ్యన దేశముగ అగునెలలు పగలుగను ఆగ నెలలు రాత్రిగను ఉండి Midnight Sun అనునదను సవని చెప్పుటచేసి (ఆ 400 41 కర్నిల్ చేయవలెను) ఆ ఆర్కిటిక్ సర్కిల్ (Antarctic Circle) ఇది South Pole వలెగా భవము నుండి భూమధ్యరేఖవైపు ఇరుపదిమూడువరకు డిగ్రీల దూరము నున్నట్లు భౌమకూట డిగ్రీల దీనికిని దక్షిణార్ధగోళము కును నదినును పు దేశముగా దానినుండి ఉగలను, అగునెలలు రాత్రియు ఇది చెప్పుటచేసి (ఆ 400 41 కర్నిల్ చేయవలెను)

ఆర్టిజన్ వెల్ (Artisan well) — దీనిని పాతాళగంగ యధికొండలుచెప్పవచ్చును ఆర్టిజన్ నూరులందు మామూలు నూరులందు వలె ప్రక్కలనుండి నీరురాకు న్నాగ్నేయ అక్షులవలనకు క్రమబద్ధమున నూరు లచ్చలచ్చట లచ్చ అక్షులను నిర్మింపవలెనని చేసే ఆర్టిజన్ కాపునను నిర్మియు భూమిలోని మాతిగొట్టపు టకునకుండా దాని జలమార్గము తగులువలనకు, ఈ నూరులు ప్రవృత్తిగనుచు గొట్టములని దింపుచుండున కాన దీనిని ట్యూబ్ వెల్లు (Tube wells) అనియువలెను

ఈ నూరులు గొట్టములు ఆర్టిజన్ వెల్ (Artisan well) అనియు సబార్టిజన్ వెల్ (Sub artisan well) అనియును అందు ఆర్టిజన్ వెల్ నుండి నీరుదలెగ, ఒకటిని క్రింద ఒకటినుండి కలుగుతానని చెప్పి బ్రహ్మ హిమచలమున ఆర్టిజన్ వెల్లు చెందట్లుకాక నూరులు క కొంత ఎత్తైనట్లే నిలదీయు యు చును దానిని బహుళి పంపులయ్యలవలె దోడుకొనవలయును గొట్ట కరాసు (Franco) దేశముగని ఆర్టిజన్ (Artisan) అను మండలము నీనూరుల పారంభమునకు నాచేయం దగగ చెప్పును

ఆర్టిఫిషియల్ వూల్ (Artificial wool) పరిశ్రమ — ఇది కృతమున ఉన్ని కలగ వు ఇవీల పారథి పటిన విస్త్రీ దీనిని జూ (Jute) ను దీక్షియుగను దీని గూర్చి కామికరేఖల ప్రిన్సిపల్ Chemical Industries' ని క వివరించుచున్నది మూలము

25 to 30 percent strength లు caustic potash వలన కొలదికాలము నానుటల ముంది ఒక Rotating Drum కు ఇది పడు నదింది సుభుయ్యను రనియు, అది పత్తేకముగ నేతంబులకాని, తోలుతో కాని కట్టుతోకాని పత్తియలతోకాని కలిపి నేయువచ్చుననియు అందే విధినిబట్టినది ఇది ఇంకను నియమం ప్రిన్సిపల్ రావలయునను

ఆర్టిఫిషియల్ రేడియం (Artificial Radium) — ఇది కృతమున రేడియం కదాకము రేడియం లోకప్రసిద్ధత వ్యక్తము కాని అది చాల ఇరు ఇతరదనక ప్రపంచ మంతులను ఇరువదియొక్కవలె మాత్రమే యున్నదని ఎంతయుదాహరణమునకును ఇంకను ఇది గొట్టగొట్ట అనువర్తించును

Specialists కడ మా శ్రమయున్న కళా విలువ
 లేదనిగనుచుండి అతిభయంకర వ్యాధులూ
 గడరంగల సేవపాత్రులగును సులభపాపమును
 కాద కొడలురసాయన శాస్త్రజ్ఞులు సిగ్ని
 సూన్య కొకతాలముగ యెంచినను పీచి
 లాను బాక్సిన్ విల్లికాన్ (Dr A Millikan)
 పండితుడు చేసే పరిశ్రమలను కొకతలకు
 పడించినపుడు చెప్పవలయును శుభవార్తయ
 డిడిమలకు Cosmic Rays పద్యముగా గొప్ప
 చేసినదియును కృతకమార్గాలను New
 Radio active Substances కనుగొనని
 తెలియుచున్నది శుభం అమెరికాదేశము
 California Institute of Technology
 సమయ గ డిగ్రీలను పాలి చుచు గాను
 బాక్సిన్ విల్లికాన్ (Dr A Millikan)
 పండితుడు యేల దోచిపొగి శాస్త్రనిరక్షు
 ములు రీతియనీ, మిక్కిలి, బాన్సులుగ వా
 డెదలుచుచుంటులు గెటమలు (Gam
 Rays) ను వెదలి మచు రిఫలక్షములలో
 వాని బోలెడె యున్నదయ్యు డిగ్రీల కను
 బుగనన్నపుడును శాస్త్రయున్నది (అస
 డెరు సేస్తు అన పరిశుద్ధి ది చూడకు)

ఆర్డినెన్సు సర్వేయింగ్ (Ordinance Survey) — భూమి కొలత పైకి గాఢములను గాను చేయబడుచున్న యిది స్థూలమునను యుండెను. సోలరీ దిగ్గము, స్పాట్లము, డిస్టెన్సు దేశములగల్గి పైవాగిధాతులచే ముక్కగములు (Triangles) గా విభజించుచు కొలతచేయుటచేపాదాగి సర్వేయింగ్లకు అర్థమగుచున్న యిది చేయ వాడుకనామము. భారతమునందున పని భూమి సర్వేయింగ్లకు కొన్ని భూమిలభ్యు కరువుగి ప్రియము ముక్కగములు తావులు పావుగి పరుగిగా ములుగి చేరువుచు

కొనుట వ్యక్తిమైయున్నది అది భౌగోళికపుట దివ్యునిమనోగర్భము, గొప్ప ప్రభువులను పోడియు వనిచేయుచున్నది ఏదై నూదాదీషములను జేర్చి రాత్తులకు నేర్పేపనులు నరపుట నుకర ముగద యిటునే భూమధ్యరేఖ (Equator) నుండి ముక్కునామలతో భూమి య క్షణిగూడ కొలుచుటకు నీలకలెను

ఆర్థికసూత్రములు — (Principles of Economics) నేటికొకప్పుడు భారతీయ నాగరికత యొక్క మొదటి అంశము నాగరిక విషయము ప్రాముఖ్యము సహించుచున్నది. ప్రపంచ చరిత్ర, యత్నము నాగరికవ్యవస్థపై నాధారపడియున్నదని సర్వస్థితి. ఆకారముననే ఆర్థికశాస్త్రము, ఆర్థికసంబంధముల మానవచరిత్ర (Study of man in relation to wealth) కు నాగరిక శాస్త్రములవలె నిర్వచించబడినది. ఇదియొక ప్రత్యేకశాస్త్రముగా లోకమునందును మిగిలిన సూక్ష్మసాంకృతికతయనులవలె "విభజన" అనగ నున్నది. ఇదియొక విశిష్టమైనదిగా మిగిలిన సాంకృతికత ఎకానమి (Political Economy) అనబడును. ఈ ఆర్థికశాస్త్రము కు సహజమైన సూత్రములు (Principles of Economics) స్పష్టమైనవిగా మిగిలినవి విభజనమునకేర్పడినవి. ఆర్థిక అధ్యయనశాస్త్రము ప్రపంచవ్యాప్తముగా మూలములను సులభము చేయబడినది. సర్వస్థితియొకటి తుదికొను అనుభవములకు అనుగుణముగా విభజించబడును. ఈ ఆర్థికశాస్త్రమును నాలుగు విభాగములు గలవి.

౧ ఉత్పత్తి (Production) — ఈ భాగమున వివిధవస్తువులకనిమిత్తము ఉత్పత్తి కెరియ వగును ఉత్పత్తియన వనోకములగు వస్తువుల నొకనొకలాభ్య ఉపయుక్తి (Utility of an Article) కల హావముగా నొనర్చుట కాని క్రమవస్తువును తయారుచేయుటకాదు ఉపా.

సాలెవాకు ప్రక్రియలో చారమునీటి ఉపయోగ కరముగ వత్తముగా నొవ్వముగాని, వత్తము నూర్చునృత్తికాకు ఉత్పత్తిసాధనములు నాలుగు

(౧) భూమి (Land) ఉత్పత్తి భూమియే యర్హతవనము భూమిపైనున్న నగులు, పంట నేలలు, అరణ్యములు, పర్వతములు, సముద్రము లేకాక, యాదిలోనున్న గనులు వివిధవల ఎదారములగుడ వస్తువులకాదు కనుక లిందుచున్న యాద్రము అపయోగములకు వచ్చి నాణ్యమునీయు యాద్రసాహాయ్యమున భూమిపై నేతయంతలములు (Factories) నిర్మింపబడి మాంపునకువత్తు క్రయముగు వివిధ వస్తువులకాదులకు సాధనము లగుచున్నది భాగ్యవస్తువులకమలగు పైరు పంటలకు భాగ్యవరముగాగు భవిష్యవరము గూడ భూమియే యాధారము, అది లేనిచో నుత్పత్తియే యసాధ్యము

(౨) శాల్కరు (Labour) ఉత్పత్తి రెండవసాధనము శాల్కరమువాదము ఉత్పత్తి సాధనము భూమియైనను, అది యెంతయుంటుం గాల్కరులవనము వ్యవసాయగు బగను, యాద్ర శాలలలో బాల్కరులకులుగను, నేడు కొట్ల కొలది పజలు పనిఁజేయుచున్నారు ఈమాద కత్తి కూడ నుత్పత్తిసాధనమే శాల్కరులకు రెండు పనియము (Skill) మానన నుత్పత్తి అంత యెక్కువ ఉపయోగమునవియు, విలువగలదియు నగును అమెరికా మొదలగు దేశముల పరిశ్రమ లభివృద్ధిలో నుండుట కందలిశాల్కరుల పనియమే కారణమందు ఉత్పత్తిసాధనము లన్నిటిలో నిదియే ముఖ్యమైనది సామ్యవాదుల (Socialists) యభిప్రాయము శాల్కరుల పనియము సామాన్యముగ దేనానిది, శిక్షావ్యవస్థకు ప్రభావము, విద్య, అభ్యాసము మున్నగు చాదుల సాధారణవి యుండును

(3) పెట్టుబడి (Capital) ఉత్పత్తిసాధనము, శాల్కరులకు పోషి చుటకు భూములవైరుండిన కొనుటకు యంత్రాలయములన్నియుంటు ముడి వస్తువుల కొనుటకు ములభచయవనము దీనినే పెట్టుబడి యందు ఉత్పత్తి కుడయోగవనమున కరణములు (Several tools Instruments and Machines) గూడ పెట్టుబడికివకు వచ్చును ఈ పెట్టుబడి నొకలే ధరి చుటకష్టము గా చాలయది వాణిజ్యావాదముగ (Share Holders) తేలి పెద్దపెద్ద యంత్రకాలములన్నియక గలుగుచున్నారు ఏద దతి సహకారము వలననే సయ కవాహనసంఘములు (Joint Stock Companies) వలె పెద్దపెద్దసంఘములు లయబడియట కవకాశము గలుగుచున్నది అవ్వ పదిసామ్యులై వడ్డీతల్లియగా రినిన లాభమును జరిగి పుష్కలప్రకారము వాణిజ్యాదలలో బండుచును

(౪) వ్యాపారనిర్వహణము (Business Organisation) భూమి, శాల్కరులకులు పెట్టుబడియున్నను నేర్పుగల వ్యాపారజ్ఞుడొక డి కార్యములన్నియు దక్షత వాద్యతలతోఁ జూడక పోయినచో వనిసాగద ఇతనినే వ్యవహారవేర్త (Entrepreneur) అందు ఇతఁడవత్తుకరతతో సాహసారము లోకిరించుచు వివిధవికాసములు (Buying and Selling) లాభకర మగుముల వ్యవహారము సాగించుచుండు ఇతని పై పుణ్యముమీదనే ససయ దిద్దివృద్ధి యాధారమడియు డును ఉత్పత్తి, పుర్య గృహనిర్మణములనుండి (Cottage Industries) నేటి యంత్రకాలంబరి ఉత్పత్తివకు ననేడక లావిడి

౨ మాంకము (Exohange) అర్థశాస్త్రమునాదియెడ ముఖ్యాంగము ఒక దేశమున దొక జాతికి సంబంధించిన వస్తుకమే కాక అంత

[illegible]

3 సామర్థ్య విభజన (Distribution)

పై విధమున	సర్వత్రి	చేయబడి, దేశ
దేశముల	వ్యాప్తించిన	మనువులనుండి
కలగు ఫల	మరి	కేంద్రమున విభజించు
బడినదియు	దెలుపుట	ఆర్థిక సూక్ష్మములలో

నాటికి ఉన్న క్రియాశీలకములు కన్నాటి వానినాని
భాగముల ప్రకారము ఛార్జీము వచ్చును
భూముల కడ్డము (Rent), శాస్త్రజ్ఞులకు, శ్రీమము
లుకు (Wages for Labour), మూలధనము
నకు (పెట్టుబడి) వడ్డీము (Interest), వాణి
జ్యవేత్తల సహాయక వ్యవహారకర్తకు (Enter
preneur) పై ఖర్చులు చెల్లితూ వింగులు
లాభము వచ్చును ఏదో నేడును
మార్పు కలిగిన సమస్యవచ్చు లాభములు
కుండ మారును ఇది నిర్ణయమునా? నేటి
యందుకులము వారు మాడతా మగు

క అనుభవము (Consumption) —
 ఉత్పత్తి చేయుట అం అనుభవించుట కొరత
 ఆకారమున నిదియు ఇశక్తాశ్రయమున
 మిశ్రాపకముగ బరిగిరి కలదిగిరి ప్రాస
 రీపిధానములు సుగంధ ద్రావీని
 పుష్కలము మారము నవజముగ వాంఛలు
 (Wants) కలవారు వాంఛాస్పృహ వారు పది
 శాస వానిని గాని యనుభవించుటకు ధాను
 వస్తువునుగఁ జేయుచున్న (Utility of an
 article) వారు పొందుకొన్నమాట ఈ
 వాంఛల నత్యవసరములు (Necessities),
 సుఖభవములు (Comforts) భోగములు
 (Luxuries) అను విభాగములకలవు శరీరమున
 కన్నిటికీ అన్నివర్తక గృహము లత్యవసరములు.
 చిగిని పొందుకొని మానవుడు మిగుల ప్రయత్నిం
 చును వాగరికత పాదాన్నిగలదియు లేదెంత,
 మోటులుగలది మోటు (Comforts and
 Luxuries) కూడ సత్యవర్తకము లగుచున్నవి.
 ఇది వాగరికతకు లక్షణమిది కొండలపాదము
 వస్తువుల ఉత్పత్తి కూరకలము విభాగములకు
 వరుసగా అనుభవము (Consumption)
 అని తెలిసికొనుటకు దీపిధానములకలగ యంత
 స్థులకు మరకును అంగమున ఈశక్తము

నకు ఎకనామిక్స్ (Economics) అనవచ్చును. (ఆర్థికశాస్త్రము, ఏకానమీ చూడఁడు)

ఆర్థికరేఖ — వాణిజ్యసంబంధములకు ధరలు (Arbitrage Price) దామాషాయి ధర వేతనము కావున నాణీకాలమున గల ధరలను దామాషాయి (Average) చేసిన ధర

ఆర్థికరేఖ — (వాణిజ్యసంబంధములకు ధరలు (Arbitration) మధ్యవర్తిత్వము పై సలాలియేషన్లు. ఇది వర్తకవ్యవహారములో నాచారమై యున్నది కల్లిక ప్రతిభా రకులకు ప్రభుత్వవ్యాపకములముల సీనుల ధనవ్యయమేగాక, కాలాంతమునకును భవించు గాన, ఒక (సంబంధము లేని) మధ్యవర్తిత్వ వ్యవహారము ఒకటిని పఁజేసి యాదర్శ నిర్మాణమున కిది సేగలవారును అ సీగరించుట చేయు వర్తిత్వము

Arbitration of Exchange ఒక చేజమునండి సోకాక చేజము కు సొమ్మును వర్తకవ్యాపారసంబంధమునకు పంపవలసియుండును మారకపు యే (Exchange rate) ప్రకారము మార్పువల్లము తగులును ఈమార్పు వర్తకము వేతనము చేజములమధ్య వేతనము (ఎచ్చు తక్కువ) చేయు గగ్గియుండును

ఒకొకరికి ఒకచేజమును దీ సరాసరి చేసాక చేజమును సొమ్ముపై పుట కను మార్పువల్లము కన్న, అసొమ్ము అదేజమున వేయగ ని కొక చేజమునందా పంపినచో మార్పువల్లము తక్కువమై కుండునుమిదియును గలది ఆర్థికరేఖ ముందా చేజమున కాసొమ్ము పంపి, అందుండి యొక మధ్యవర్తిత్వములమున మిదియొక చేజమున కంపుదును దాని Simple arbitration of exchange అని యందును మిదియు నిలువనే ఒకటికన్న నెక్కువ (వేతనము) చేజ

ములగుండా యాసొమ్మును కంపలబివ చేజమున కంపుటను Compound Arbitration of exchange అని యందును Arbitration of exchange యన సొమ్ముయొక్క మధ్య వర్తిత్వముని యొకము

ఆర్మీనియన్ విజన్ (Arminianism) (Protestant Christian Doctrine) Jacobus Arminius ఈ దర్శనాధిక యాక Jakob Harmensen అను వాతః 1609 మే 18 ను సువర్నర మున జనించెను ఈతఁడు జాన్ కాలిన్ (John Calvin) జోధిందొ సిద్ధాంతమును నిరాకరించినవాఁడు చేపుడొక దర్శన రక్షించుట తన్నుకొని తక్కి వానిని శిక్షించుటకు వదిలి వేయవలయును నిరాకరించి 1612 డి. 18 నాన్సిస్టాంత్ ములను ప్రతిపాది చేచు 1612 డి. 18 చేపుడను మనుష్యుల స్వాములకు రక్షణయే సంకల్పించి, ఎన్నోసార్లు శిక్షణమునంది, ముగ్గురియొక్క వారల కార్యముల సిగ్గుచుటకు నియమించెను 1612 ఎన్నోసార్లు శిక్షణము పొంది అమరుని పర్మిషన్లతో మోక్షరక్షణలు కల్గుట కేర్పాట్లను ఏర్పఱిస్తే మనుష్యులందఱి కొరకు మరణమునందినవాఁడు 3 మనుష్యులందఱకు సామన్యముగ తమలో రక్షణసాధక మగు Saving Grace లేకున్నచో సోపాదవచ్చును కాని Holy Spirit మూలమున వానిలో నా ఒక్కము (Saving Grace) ఉదయించి కలుగవచ్చును 4 ఈ Saving Grace ను ఎవరొకని అవినను అవగడను 5 ఈ Saving Grace నుండి రక్షించఁజేసను నగును దివ John Wesley అనువాతః దీర్ఘక శిష్యుడయ్యెను కాన Wesleyan Methodists యొక్క మతసిద్ధాంతముల చాలాభాగము యీ ఆర్మీనియన్ (Arminian) సిద్ధాంతముల

ననుసరించుచునే యుండెడిది ఆర్మీనియనిజము (Armenianism) వాచకమున మావల్లెలకు నున్నప్పుడు తలవయ్యు, నమ్మకయే రక్షణకు ఆధారమయ్యి అట్టియొక్క మత స్వరక్తతమునుండి గల్గినదే యనియు సర్ధా తమ దీనిని జాకోబ్ ఆర్మీనియన్ అనునాతడు తోధించెను దీనినెవరయ్యచు నెవ్వరో వాదించె నట హాలండునగా క్రీ. శ. ౧౭ శతాబ్దకాల మట, జోహనుడు హాలండుదేశమును ఆయి గొప్పవిద్యానయము జేసివాడు ను చతువుకొని లెయిడన్ కట్టాము క్రీ. శ. ౧౭౩౩ నుండి తానుగృహించుచు ౧౭౫౫ నా ఆర్మీనియన్ ౧౭౫౭ వరకు పోషించుగా నున్నవాడని తెలియుచున్నది

ఆర్మీనియా దేశము — ఆర్మీనియా దేశపు ప్రజలు ఆర్మీనియరు ల యెవరున్నారు వీరు భరతదేశముగ నర్హతాధారముగ పెద్ద నగరము ౧౫౭ గ్రామమున్నారు కలకత్తా చెన్నపురి మొదలగు నగరముల వీరు విస్తారముగ నున్నారు వీరు ఆసియాఖండపువారే గాని ఐరోపా ధమువారు కాదు

క్రైస్తవమతస్థా భముక ఆదిని వీరు క్రైస్తవ మత మవల ఏ దినవారటం వీరి మతవిధానమున కార్మీనియన్ యనిపేరు వీరిదేశ మార్మీనియా మూడు ముఖ్య నగరై, వర్మియా రాజ్యము, కొంతయు, రహ్యరాజ్యము కొంతయు, మొమ్మరాజ్యమున కొంతయు గలసిపోయి, వీరిలో వనరులు విదేశములపాలై పోయి యూదుల పరే దినును చెదరిపోయి ఆనేక దేశములందు గాష్టించుచున్నాడు వర్మియా మొదలి వర్తక స్థానమును ప్రియవల్లరము ఆర్మీనియా దేశభాగ ములాగదే ఆసియా దేశపు రహ్యలోని ట్రాన్సు కాకాసియన్ ద్వీపమునందున్న ఎరివాన్పురమును, వైటూ పురమును, ఆర్మీనియా దేశ భాగము

లోనిదే ఆసియా దేశపు టర్కీలోనున్న వర్తక స్థలమును ఎర్జెరముపురమును, సెవోద్వాననున్న అరారాత్సగర్వరమును, తొల్లింటి ఆర్మీనియా దేశములోని వే థిప్రదామరాత్సగర్వరము కడ టర్కీ రాజ్యము వర్మియా రాజ్యము, రహ్య రాజ్యము సుధి చెరువునది

ఈ దేశం రహ్య మేను యో కాని ఆర్మీనియా కిచ్చట పారంభమగుగాని, ఇచ్చట కడమని కెచ్చు టకు విలుకాకుండు ఎల్లలు మూసపోయి నామ మూల్రావకష్టము నిలదియుండి వెరుక టర్కీ సుల్తానుగానుండి రొడవ అల్లువివారగాని పాలమున ఆర్మీనియరులపై వాగి గల్గిన మహాయుధ, వారిరాజ్యము ఆర్మీనియామరు చేరులేకుండు సిఆర్మీనియరు విలయములు కరుకు ప్లా ము మొదలగు ఇతరపావెచ్చు ౧౫ గొప్పైన చు టయేగాక వారి సెప్పునగును ఆర్మీనియామరు చేరుల ప్రతి పుస్తకమునను, అచేరు కొట్టిదేయ బడుట, చెరిపేయబడుట కాళ్లల నొస గెట ఒక గ ధకర్తము Kieith Johnston's Book on Geography లోని కొన్నిపుటలు హూరిప షివరి కెయియున్నది దెజిము సిధిముమరుమరుని చెప్పవచ్చును అరారా త్సగర్వర మాదేశము కొనివని చెప్పవచ్చును యూఫ టీసు ది దీనినాదా ప్రవహించుననియు, కుర్ నది, అరాన్సుది ఈ దేశమునంద వడచి, ఈ దేశపు హ్య గానుండిర కాన్సుమరును ద్రమును చేరునని చెప్పవచ్చును అయిమచేల అయిను మదల అమగు ఎత్తుగల డిచ్చనిటివాన్పురపు ఈ దేశములోనిదే

వేనికాలమున కొంతవరకు వేడి ఎక్కువ గానేయుండి శీతకాలము మంచు భూమిపై చేరు కొని యూదుమతటి చరిగాముచును. ఎత్తరము పురపు వీధులం దొక్కొక సుమత్తరమున శీత కాలమునందు మంచు ఎక్కువ పడినతర చార్వర

ములకడకు లోతుగ మారుచు ద్రవ్య మాగ్గములు
తేసికొనవలయు

అర్చినియములు స్కాల్టిటి జలవ్యక్తియొక
మర నోవామరకట్టుని అర్చు-టేజి జలవ్యక్తి
యా తర వియారాత్మ్యైక సమయ తగి
యాగనియు (నోవాన్ అర్చు మామడు)
అయ్య కుటు బ మటదిగి వు దిరనియొకెయ్య
దరు ఎటెట వావ కగ నో మ్యమ క
అగ్గని వారు ఓడమొ విగి యానక
పదార్థములగు ఓడి ద్విటిని పిడి ఎడో పి డి
మట తేసికొనిం బ అగ్గ నామరద్యైక కండ్ల
విడి ఎడో పి డి వ టే-నోనెదరు వెల్లువమ
ముల సూచకముగ నొక ముఖములపై నొకరు
కొంచెము జుము బల్లకొనిరు భక్త్యము
లను కట్టువలెను మృగము వలెను నొక
దను అరాతాత్మ్యైకము యొక్క దక్షిణము
వైపున ఎటవారు పడేశముననే నోవామరకట్టు
దు ద్రావ్యతోను నాటెను కఠిగ కలగు నే
కిని అను గు కము దావ్యతోలు అర్చి
తోలుల మరు యు డి

క్రీ వె మూడవ 93 బొక కాలుము
నపుటి వీరి మూడుముల పైగినియవారిని
క్రైస్తవ మదాభ్యక్షుడగు Pope Gregory
the Illuminator కైస్తవ మతముగు
తర్చి డిగ్గనవట్ట పిసి పీ అర్చినియన్ దర్చి
స్త్రిగోనియన్ దర్చి గునియెదరు అర్చినియనుల
స్వభావయు లినియు లైశ్యకముగ గలవై పీ
లినియను కెర అత్తరమునున్నవి తొల్లిటి
అర్చినియా భావ దేవాలయములను వామటయె
గాని అందఱి కరము కాదు ఇటీవల పాకళాల
లందు గేర్లుట ప్రారంభమై ప్రచారములోనికి
వచ్చుచున్నదని విందుము వీరి ఇరువది లక్షల
మంది కలరనియు, తాను బట్టి-రాజ్యమున పది
లక్షలు కలరనియు, ఒక ఇంద్రుబాల్మగరమున

లక్షల యాత్తై వేల మంది కలరనియు తెలియు
చున్నది వాశిజ్య వతులకు వీరికి జక్కగా
తెలియును బద్ధకమనుచు లేక పనిపాటు లొన
ద్రుతు కాని రిరివాగని దెప్పుబడికి ఎక్కువ
నన్నుకప్పుడు ద్రోహము ద్విట నిరీయగు
నొప్పున-3 నిరీయగు నొనాము-3 తేము
వాశి ఇంద్ర బాల్మగరము వామటయి లేను
వారు గొప్ప బాగాధ్యులు ఒక గుట్టము మోయ
దగిగ లభుచు గో ఎగముబల్మ నో ౬౫ రెండు
కాని ౪౫ ౬౫

అర్చి-మేడిన్ సిద్ధాంతములు —

ఈ మనశియును ఇప్పటిదేశమునకు దక్షిణమున
ను సిటిడిగ్గవ దేవులకు నైరాకృత ఎట్టా
నివాసి అగు యత్కాలము మూడు లక్షల
నానాభాగల గగనపు చెప్పుడికి కి అదే
మత్కాము హిరో-పు దేవుడు భూపాలు
నిచే నాగి ౪౬ ఎటు గాను అర్చి-మేడిన్
వాశి సమీపం దువు పామటయెను, సువ
ను (౬౫ ౫౫) పరిశీలనకునై యాకు
వాగు మతయు హిరో-భూపాలని పుతుడగు
గెగోయవరాజునకు విద్యాగునువు అయ
జ్జకాలము క్రీ పూ ౨౨౭ గ చెప్పుబడింది
ఈకాలి యొచ్చిన పరిశీలనకుడి, కొన్ని
పక్కరివహస్యములు, గోకయిన తెరువయె
వేషాలు లోపము ౫ నూనబహి-3 ప్రమాణము
లు గల్గియున్నను మిగులయోగు (భారము)
ఎక్కువ తక్కువను మిగులని ఎల్లరెమగురు
గదా వానినే నిటియగు దూచిన నితను
తక్కువ నూగునని అర్చి-మేడిన్ కనుగొనెను
ఇటు ముందుకు అయిన ప్రపంచమస్తుప్రలు
సిటముగ్గవయెను, సిటా దేలువవనియు ద్విధిధ
ముగ విభజించెను నిటిగో మురుగు వస్తు
ప్రలు, పిటికంట భారమగుటచే ముంగిడిని
అందలి నితత్వమేయన, సిటా బడెద దిగ వస్తు

యొక్క బాహ్యభాగములను మోతముచేసి,
అంత కలమామలకీని, ఆ జలపాత్రమునుండి
పైకి తీసివేయుటగాని, (పాత్ర పట్టనిచో) పైకి
చోగలచేయుటగాని, యొకరియను ఇట్లగుట
వలసి, చేతితో సంగతి స్పృశించెడిని వస్తువు
లేకుండ జలము నింక పాత్రను తూచి, వీడవ
అప్పుడునుండి తూచినచట (అధికమైన నీ
రందే నిలచియుండినచో) అప్పుడునుండే అధికము
తూగుచుగదా (వస్తువుగ గంచువలన అధిక
మైన) వీడ అప్పుడుయొక్క బాహ్యభాగము పరి
మాణ మంతగలచో అంత పరిమాణము గల
నీ రంత తూగునో, అంత భారము ఇంక అధిక
మగును. కాన అసీతి బరువే నీటియందగది
తూచిన అప్పుభారమునుండి తగ్గి (తాగుచు)ను
అగ్రమునట్లు తూగెడిని, అగ్రమునందున్న వ
తూగుటయు, నీటియంద తక్కువ తూగుటయు
భర్తృవహస్యమి.

ఇంక కట్టుకొట్టలు, తీలుగుచేయు మొదలగు
నీటియందు తీలు వస్తువులు, నీటి కరీరపుభాగము
కన్న, కరీరభాగము తక్కువ కలచి గాన నీటి
యందు తీలును. అనగా జలగములచే పైకి
నెట్టఁబడునది భావము అట్లప్పుడును నీటి
యందగది తూచినచో, అది నీటిపై తేలుచుండి
వను, నీటూ బయటవలన, ఎంత నీటిని పైకియొక
తేలుతో లేక వెలుపలికి ఒలగనిచ్చునో అంత
నీటియొక్క బరువునే (నీటియంద తూచినపుడు)
తగ్గును. ఈ మహాక్షయః డిసంగతులను పరికి
రించి కనుగొని లోకమునకు వెల్లడించెను
మరియు నీవరిలిలకుండే ఘనమామము (Cubical
measure) నందు, గోళమామము (Round
measure) మూడింట రెండుపార్శ్వములు
గన్నెంక వెల్లడించెను ఇంకను శరీరమున
(Liver), కీర్తి (Pulley), పూరి (Sorew)
యొకడ గన్నెట్టలు

అర్చుజ్ఞ — పాత్రలో జలపువృద్ధియును
మండితము విలుగున కధిపతియైనవాడు.
యోగ్యుడని చెప్పబడినవాడు ఈతని పాద
రుండు అహమానమనాతరు వీతటి చెడ్డకు
అధిపతి కుష్టుడని చెప్పబడినవాడు మూ
వుల వృద్ధియునును చేరేమిమనుచు
ఎన్ని ఎవ్వకు జరిగినను అర్చుజ్ఞ కడకు జను
మారుని చెప్పబడినది

అర్చులు — తొల్లింటికాలమున భరత
దేశముననిలవనారకున, ఐరోపాదేశములపైవున
క్షీణవారు పెక్కింపు అర్చులయు, తూర్పు
అర్చులయు రెండునైది అగు పడమట
అర్చులను ఐరోపాక్షీణవారయియు టర్కీలో
నిక్కు-తెగ, 2 తుర్కీ-తెగ, 3 ఇటాలిక్కు-
తెగ, 4 పెర్షియన్ తెగ, ముగ్గురియగ వాల్సు
శిరుగవారైరనియు, తూర్పుఅర్చులు 4 బాల్కన్
స్లావోన్-తెగ, 2 అర్మేనియన్ తెగ, 3 అర్మే
నియన్ తెగ, 4 ఇన్-ఇరానియన్ తెగ యని
తిరుగ వాల్సు శిరుగవారైరనియు నాగ్గులు పోల్సు
చున్నాడు అర్చుల సామ్రాజ్య భాషయగు
పెద్దలనియు పూజ్యులనియు సర్వము ఇంగువలన
తక్కువ పైభాషలకన్న సామ్రాజ్య మాదియు
మండిన భాషయని తేలుచున్నది

**అర్చేనారేకాని తీర్చేనారుండుకు
అరుదు** — అర్చులయన ఓవార్చులయనియు,
తీర్చులయన అర్చితములయనియు భావము.
అర్ధలోకోక్తి

అర్చేయ గోత్రము — జనుదగ్గి
వీధి తీరుగము చూచుచు.

అర్థోదోక్షి - హెటెరోదోక్షి —
Orthodoxy is my doxy and Hetero-
doxy is another man's doxy అనగా
అర్థమునదిగా గ్రహించని వక్షపాతపు వాదమున కి

ఉక్తి మతమొందుచున్నారు ఒకప్పుడు బ్రీటిష్ పార్లమెంటునకు Test Laws ను గూర్చి చర్చ జరుగుచునున్న సందర్భమున ఆంగ్లో డాక్ట్రీ హెటెరోడాక్సీ పదములు తాను చాల వర్ణనీయములు వింటిగాని ఎలా వానియ్యము గ్రహీతవలయునన్న విషయమును బట్టి చూచి కుల్యునియన్న Bishop Warburton ప్రభువు Arthodoxy is my doxy and Heterodoxy is another man's doxy అని చెప్పి చూచి దేవా తముగఁ బ్రార్థనలు ఆంగ్లో డాక్ట్రీ (Orthodoxy) యన జాత్రునయ్యక యన సనాతన మతము లే ధర్మము, లే సామ్రాజ్యము (అచార) ఇది యుక్తము హెటెరోడాక్సీ (Heterodoxy) యన వైవాదికావలయునని మార్పుగఁగఁగలు అని యుక్తము లే వ్యక్తికిఁ జూచి చూచి భావము

అర్మోలూలోహము (Ormolu) - రాగి గాఢ పాల్ల, అ కు ౨౨. పాల్ల తగవము ౧౨ పాల్లగల్గి చేయబడిన ఇత్తడి లోహము దీనిలో చిన్నగొమ్మలు చేయుదురు ఈ గొమ్మలపై వేర వేడి రూపము ఎఱువలగు రంగుల గాఢ యా చిర చక్కని పనితన మున్నది

'అర్' అక్షరమునకుం జెందిన శైలిపై ను పురుష నామములు -

Raleigh- (ఇచ్చారగా Ralley లే Rawlie అని)

Ralph, Randolph, Randal, Randall- ట్యూటోనిక్కు పదము, House woulf అనిపేరు.

Ramsay- మేర పాఠి నామము.

Raoul ట్యూటోనిక్కు పదము, same as

Rodolph, Woulf of Fame అనియ్యదు.

Raphael, Rafael- హిబ్రూ నామము,

medicine of God అని యుక్తము

Rashleigh- (ఇచ్చారగా Rashly అని) గుర కల్పిత పదము

Ravengar- ట్యూటోనిక్కు పదము, raven-spur అని యుక్తము

Ravenshaw- నవీన కల్పిత పదము.

Ravenswar- ట్యూటోనిక్కు పదము, raven spear అని యుక్తము

Raudon- ఇది కల్పితము

Raymond, Raymund- ట్యూటోనిక్కు పదము, wise protector అని యుక్తము.

Ravnaud- హిబ్రూ కల్పితము

Ravnard- ట్యూటోనిక్కు పదము, Firm Judgment అని యుక్తము

Rayner- ట్యూటోనిక్కు పదము, warrior of judgment అని యుక్తము

Rayson- నవీ కల్పిత పదము

Redmond- ట్యూటోనిక్కు పదము, council protection అని యుక్తము

Regenald- ట్యూటోనిక్కు పదము, powerful judgment అని యుక్తము

Regulus- లాటిన్ పదము, little king అని యుక్తము

Reuben, Ruben హిబ్రూ పదము, Behold a son అని యుక్తము

Reynard- ట్యూటోనిక్కు పదము, firm judge అని యుక్తము

Reynold, Reynell- ట్యూటోనిక్కు పదము, (same as Reginald) powerful judgment అని యుక్తము

Rhodes- గ్రీకు పదము, గులాబీ పూవు అని యుక్తము.

Rhys- వేలు పదము, warrior అని యుక్తము

Richard, Richmond- ట్యూటోనిక్కు పదములు, powerful king అని యుక్తము

డిక్ ముద్దుపేర్లు Dick, Dicky, Diekon
అంగ్లభాషావారము Richard పేరులు
వాడలుడను

Ritchie- స్థాపనాధికారుడు firm ruler అని
యర్థము

Riversdale - నదీకట్టితర్రాదము

Robert- ట్యాంక్‌నక్క- పదము, famous
అని యర్థము. దీనిముద్దుపేర్లు Bob, Bobby,
Dob, Rab, Rob, Robin, Robbie
ఇంక కడకటి నామము స్థాపనాధికారుడు
దెక్కవ వ్యాపకము గాంచినది స్థాపనాధికారుడు
రాజుల నీపేరుండెను.

Roderic, Roderich, Roderick- ట్యాంక్‌నక్క-
పదము, famous king అనియర్థము

Rodney- నదీకట్టితర్రాదము

Rodolph, Rodolf, Rudolph, Rudolf,
Rodolphus, Rudolphus- ట్యాంక్‌నక్క-
పదములు, Woulf of fame
అనియర్థము. దీనిముద్దుపేర్లు Rond, Rolf,
Rolls, Raoul అస్మిత్యాయాదు దెక్కవ
వ్యాపకమునందిన పేరు.

Roger, Rogerson- ట్యాంక్‌నక్క-పదము,
Spear of fame అనియర్థము దీని ముద్దు
పేరు Hodge.

Roland, Rowland- ట్యాంక్‌నక్క-పదము,
Fame of the land అనియర్థము.

Romanus- లాటిన్‌పదము, Roman అని
యర్థము

Romeo, Romala- లాటిన్‌పదము, Fame
అని యర్థము

Ronald- స్థాపనాధికారుడు, Judge Power
అని యర్థము

Ronan- స్థాపనాధికారుడు, Famous Judge
అని యర్థము

Rory- రవిభూషణము, same as Rufus
పేర్లు యని యర్థము.

Rosario- స్పానిషు పదము, Rose అని
యర్థము

Rosslyn- నదీన కట్టితర్రాదము, Scottish
Origin

Rowley- ట్యాంక్‌నక్క-పదము, Fame
of the land (Same as Roland)

Roy- స్థాపనాధికారుడు, Red అని యర్థము.

Rufus- లాటిన్‌పదము, Red అని యర్థము.
(Same as Rory or Roy)

Rupert- ట్యాంక్‌నక్క- పదము, Famous
అనియర్థము Robert నొక్క చూపాంతరము

Russell- నదీకట్టితర్రాదము, ఒక కట్టితర్రాదము
పేరు

‘ఆర్’ అక్షరమునకుండిన శ్రీశ్రీ
స్త్రీలనామములు Rachel, Rachil-
హిబ్రావదము యాకోబు (Jacob) భార్య
మేమిటా Joseph, Benjamin లకు
తల్లి

Ravelina- హిబ్రావదము దేవుని మంజరి
యర్థము

Ray- ట్యాంక్‌నక్క-పదము, వ్యాపకమున్న
తీర్పుయని యర్థము.

Rebecca, Rebekah- హిబ్రావదము వివాహ
భార్యయే దీనినూడి కల్గిన ముద్దుపేరులు

Rebe, Beck, Becky

Regan- దీనినూళ్ళి ఏమయూ తెలియదు.

Regina- లాటిన్‌పదము రాజ్యయనియర్థము.

Remia, Renira- నదీకట్టితర్రాదములు

Renata- ఖాళియవుదము, వ్యాపకములేదు,
ఏమని యర్థము Rene నొక్కయ్య,
Renato నొక్కయ్య శ్రీవాచకము.

Rhoda, Rhode, Rhodia, Rhona-
గ్రీకుపదము గులాబీపూవు యర్థము

Rita- గ్రీకుపదము ముత్యము యర్థము

Robina, Robinia, Roberta- ట్యూటో

నిక్కపదము తెల్లగల ప్రసిద్ధి నయర్థము

Robert ట్యూటో శ్రీవాచకపదములు

Roheana- సమకల్పితపదము

Roma, Romola- లాటిన్ పదము, క సిద్ధియని
యర్థము

Rosa, Rose, Rosalie, Rosalia, Rosa-
anne, Roseta, Rosetta, Rosette,
Rosania, Rosina, Rosine, Rosita,
Roza, Rosalia, Rozina, Ruzalia,
Rozena- లాటిన్ పదరూపములు, గులాబీ
పూవుల కర్థము దీనిగల్గిన ముద్దపేరు
Rose

Rosabel, Rosabella, Rosabelle -
లాటిన్ పదములు, చక్కని గులాబీపూవు
(వంటినాటి) అని యర్థము దీని రుచిని
ముద్దపేరులు Rosie, Bella

Rosa Clara లాటిన్ పదము, స్వచ్ఛమగు
గులాబీపూవు యర్థము దీనినుండి గల్గిన
ముద్ద పేరులు Rosie, Clare

Rosalind, Rosalinda, Rosalinde,
Rosalynde, Rosaline లాటిన్ పదరూప
ములు, గులాబీపూవునాటి పొందర్థమని
యర్థము దీనిం గల్గిన ముద్దపేర్లు Rosie,
Linda

Rosamond, Rosamonde, Rosamund,
Rosamunda, Rosamunde, Ros-
mund ట్యూటోనిక్ పదరూపములు,
సంరక్షించబడిన గులాబీపూవు యర్థము
దీనిగల్గిన ముద్దపేరులు Rosie, Munda

Rosemary- (సుహాస్వత్వమగు) గొప్ప లేక
పెద్ద గులాబీపూవు యర్థము లాటిన్ పదము
ముద్దపేర్లు Rosie, Marie.

Roshilda, Rosilde- ట్యూటోనిక్ పద
ములు, గులాబీపూవునాటి పొందర్థము

గల యాదర్థమనని యర్థము ఎంగల్గిన
ముద్దపేరులు Rosie, Hilda

Rosia- ట్యూటోనిక్ పదము, ప్రసన్నమన
యని యర్థము

Rowena- కెల్టిక్ పదము, క్లె అని భరించు
నదియని యర్థము

Roxana- పాశ్చాత్య పదము పాశ్చాత్యమని
యర్థము సీనియంబరి ముద్దపేరు Roxie

Ruby- సమకల్పితపదము, అద్భుత శాలియగు
భాగ్యకులాలని సూచించెడిది

Rudolphina ట్యూటోనిక్ పదము, ప్రసిద్ధి
నని తోడిన యర్థము Rudolph లేక

Rodolph పదములకు శ్రీవాచకపదము

Ruperta ట్యూటోనిక్ పదము, చక్కని
ప సిద్ధియని యర్థము Rupert యొక్క
శ్రీవాచకపదము

Rutte హిబ్రూపదము, పొందర్థమని యర్థము

ఆర్ ప్రి పేరాగణము - ఇది భృగు
స తరిగోని యొక్కగణము పేరలగోత్రము ఈ
గణము ౧౮ కొండలు చేర్చబడ్డాయి. మరీ
కొండలు పేరల భృగుగోత్రమునకు పేరగణముగ
నెమ్మచున్నారు ఇక పేరల భృగుగోత్రము
కాక పరనామగోత్రములు కలవు భృగు లేక
ఆర్ ప్రి పేరాగణమున బాధాయన సూక్ష్మగోత్ర
ములు ౧౦ - ౧ ఆర్ ప్రి పేరాగోత్రము ౨
కాత్యాయన, ౩ గౌతమ్యయన, ౪ గౌరాధి,
౫ కాన్యకాదయన, ౬ నైరధి, ౭ పాతకలా
యన, ౮ లాంధి, ౯ సమునాయన,
౧౦ సింహస్య

భృగు లేక ఆర్ ప్రి పేరాగణమున మూర్త్యు
సూక్ష్మగోత్రములు ౧౦ అక్షరగోత్రము,

అ కవి 3 చటాయని 3 భృగ్వందీం
గ మాన్యం

భృగు లే ఆర్మీ షూ గమల కాశ్యాయ
సూక్ష్మకోశము ౬ ౧ అను ౩ ఆ
౩ ౩ కారమా ౩ గ గాద్య ౩
౩ కు భాని

భృగు లే ఆర్మీ షూ గమల ఇతర గ
భృగ్వందీం ౩ ౧ సమర్థ ౩ భావ
3 బెజ ౩ మానర ౩ కార

కేవల భృగ్వందీం ఇది భృగును
యొక్క స్థితిని చెప్పింది దీనికి
భాగవతి కావ్యము వల్ల భాగవ
చావ అల్పవ భాగవ జయకర్మముని
అనుబంధం వ రయ ౩ వా సువా క

శుభోక్తములకు వర్తమా ము ౩ ఆ
భృగ్వందీం కావ్యములకు ౩
భాగవ చావ అల్పవ భాగవ ౩
(కావ్యములకు భాగవ చావ
అల్పవ త్రైలియములకు భాగవ
చావ ౩ గ భాగవ చావ ౩
భాగవ భాగవ గానర మానర భాగవ
చావ అల్పవ బైజవ నిరుధిత భాగవ
ఆర్మీ షూ అను భావ చావ
అల్పవ ఆర్మీ షూ అను

ఆర్మీ షూ గోత్రము భాగవ
తది భృగు లే ఆర్మీ షూ గమల దలి భాదా
యన సూక్ష్మకోశము (ఆర్మీ షూ గమల
చూడు)

అలపాది యెన్నాళ్లు, బిక్రద్య
మెన్నాళ్లు, బరైపా దెన్నాళ్లు, భాగ్య
మెన్నాళ్లు — ఆ భాగ్య

అలంభికదేశము, అలంభికదేశము
ననదేశము, ననదేశకులదేశము —

ఈ దేశము నూ సరిగా తెలియరాకున్నది
రాజధాని అల భిక యని కల్పనాశ్రయము
యొందినది జైనులు అల భి యనిరి బాక్తరు
తెరవంబీలకు ముగభాగ్యంబ కిది సరిగ్గా
పుర మని అభిప్రాయమి యున్నాడు బాక్తరు
పెర్షల్ అను గ భక్త స్థానిత లేక నవార
అను నామ ము జె ని వాను మార్కా
తస్య గ రాజధాని వదేహంబమని వ్రాను
ఫాహయాను అరి అని వ్రాను (కీ వె
399 418)

కనూజకు ఆగ్నేయముగ ౧ శ్రిదూ ము
ను ఇటవాను ౬ ఈశాన్యదిశగా ౩ మి
దూరము ను గ గా దీతరము ది స్థితి అలావి
అను ఎ రెనున్నది ఈపా కేశమై
యుం నోవు

అలవాయనగోత్రము ఈ సర్వ
గమము చూడు

అలవాల గోత్రము — మిగ్గి ౩
౩ చూడు

అలస్మాదన్యతంవిషవో ఇది
౩ పురకోశ ౩ నియమ సకాలము
మ క అలస్థము ద్దుట తగదనియు అది
చెను రియు భావను

అలింగనములు — కామశాస్త్రము
మాగు జె

అలింవన శిఖరము (Olympus
Mount — గ్రీకుదేశపు అదిమనివాసుల
మతమున నిది వరి దేవతానిలయై యు నదిది
శాస్త్రీ మా అనియాల సరిహద్ద సం గల
వర్తకశిఖరము సదా మంచుచే గల్గు బడి
సూతునిద్యౌత్యమధ్యమున మంచునది అప్పుడది
వారికి ఎని త్రవ్వనియ యాశ్లాఘమై యుండెను

తై) ప్రవచనావలంబమున వారివృత్తును దీనిం
వాటిండుటలేదు

అరికి అన్నమిడుట దీనికి ఉపకా
రమా? — అంధలోకో!

అరివొల్లనిమగడు ఈలకూరలో
ఉప్పు వాలదన్నాడట — అంధలోకో!

అరిప్ (బ్రాంచి పీటీషను (Olive
Branch Petition) — తై) ప్రపులకు
అరికి చెట్లకొమ్మల శాంతిగ్రహములకు చిహ్నము
అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములకు వలసవాయి
యొడిన బ్రిటిషుదేశపు క్రమము తమకు రాజ్య
పాలనావ్యవస్థ (Constitution) ప్రసాదించు
మని బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారికించిన విచ్ఛేద
కత్తమున కీ పేరిట పడినది ఇది క్రీ. వె
౧౮౭౭ సావత్సరమున జరిగినది. యుద్ధమునకుం
బూర్వం దీనినే వారొనర్చిన కడపటి ప్రయత్నముని
చెప్పబడినది అదివరకే విరోధభావములు
ప్రబలియై టాకేరీ ఈమధి వారికము సమర్పించ
నే నేనిం దా రుణాదులకు సావకాశమొనుట
లేదని చెప్పబడినది

అరిమసీదుదుగ్గము — (మహా
నైవేద్యము) వైఖరుమాగ్గము చూడుడు

అలుదుంపలు (బ గాలోమావ) చెట్టు—
అం. Potatoes సా అలు లే అలుక.
పిం అలు, అర ఉరిలక్కలంగు దీనిని సాధా
రణముగ బంగారమునందుచు వాడుదురు. కొండ
రాయికంపలనియు, అలుగడ్డలనియు వాడుదురు
ఉరిలగడ్డలనియు కొండలనియెడల దుంపలు
కొంచెము వేడిచేసి బలకరమైయుండును సుదృఢ
మెండును. కొండరికీ కడుపుబ్బరము గల్గించి,
వారము నుద్రేకించుదురు. అలుకము విక్కిలి
శ్రమపడుతారికి ఎక్కువ గుణము గల్గించుటకీ
చెప్పుబడినది దీనికి విరుగుడు వియ్యపుకడుగు

అలుబాలుచెట్టు — ఈగండ్లు పుల్లని
రుదిగలవి తియ్యనిదీనిగలవి యని ద్వివిధముగ
నుండును మొత్తమున సీకల్ల అతిక్కురము
(తుమ్మ) లాతకవచ్చు రోగము) వివారిమరు
చలవోసి ఇంచు విశేషబద్ధము చేయును.
పుల్లని చూపు వేడిచేయుననియు రియ్యని కండ్లు
బలకరమనియు చెప్పబడినది

అలుమగలకలహము అద్దమున్నె
(చెనక) అవగించు కుళ్లుకున్నంతకా
లము — అంధలోకో!

అలుబొఖారా చెట్టు — Prunus
communis అగ్ల Bokhara plum ఈ
Prunes పండ్లు పులుపు, ఇంచుకీ తీసి గల్గి
చలవ, మీసాకాని పైత్యకాని, దాహకాని
శీయను తీర్చకత్తి గల్గించి విశేషము చేయును
దీనివేరు విశేషములగట్టును కమాలుము
కావము, దాహము, పైత్యబద్ధముల నాపును.

అలారి కుప్పకవి — అంధ కత్తలలో
నాధునికులంగు పరిగలేంపలుడినవాడు మెల
నాటి బ్రాహ్మణము అష్టాంబ సూత్రము, కాశ్య
పసగోత్రము, తీర్థ పేరు పాత్ర పుస్తకము, తీర్థ పేరు
సగసమాంబ, పితామహుని పేరు మొకటిగారి లేంకా
పురపు స్వపతియగు మలకీంద్రుని వలన అంధ
కావిదాసను బిరుదమందినవాడు ఈమెలకేం
గ్గుడు క్రీ. వె ౧౭౭౭ మొదలు ౧౭౮౮ వరకు
లేంకాపురపు రాజ్యమేరిగవాడు ప్రతాపసింహ
మహారాజు పుత్రుడు, మహారాష్ట్రుడు అలారి
కుప్ప కవి, కస్తూరి రంగకవి శిష్యుడట ఈకవి
రచించినది అనంతగిరికిత కళకర విజయము
నాంధ్ర కద్య కావ్యముగ నొనర్చెను.

అలూలేడు చూలూ లేడు
కొడుకునేరు సోమలింగము — అంధ,
లోకో!

**అల్కలక అర్చయేండ్లు, మగ
దొల్లక మువ్వదియేండ్లు, బాలప్రా
యము పదియేండ్లు, నూరునవత్త
రములు నరి** — ఆ భలోకే

అలోపతివైద్యము (Allopathy)

ఆ గ్లజీకమున వాయువు కు పై వైద్యవిధానము
ఒక విధమున స్థితి లక్షణము లగుల లోగము కు
దాని కర్మి క్రమగు చేరు లక్షణము కు శరీ
రము గర్భి కు కు బొవధములు యో ని
ఎరియలకు కు చి మాగ వై యోగగ
మాగము

అల్కలీ అర్చియేండ్లు కు కార్బు *
కర్మి దా కి కార్బు కు ఇంక
ఒక భయ Bas e compounds కు అల్క
మందుల గాదా పా అమోని
యాలు ఆ ర్చి ఇ కల గాని లవ
అల్కలీయ Acids తో క వా ని
Neutral se చేయుదు

అల్కలీయిడ్ Alkaloids — ఇవి
Nitrogenous organic compounds
possessing basic properties గలవిగా
వై దీని వల్ల కు ఎక్కువ
దొంగును ఆ కు వైద్యులు గొరకు ని
ముఖ్యము లు అవి ఆ గ్లజీక విధానముల
మొగల క క యువని ఆ Vegetable ఆల్క
లాయిడులు Aconitine Atropine
Quinine Caffeine Morphine Strych
nine అనువి కర్మ విధాగ దాగములు

అల్కలీహల్ (Alcohol) రసాయన
శాస్త్రజ్ఞులు దీని Ethyl alcohol అను
దను పెరుగు పీచుకాకును ము కాయదా
న్యములు మొదలగువానిని ది చేయ బడునదిగ
వైపు లి ది ఇది సారాయము మొదలగు

మత్తులదాగములు గలవానరు ఇ దు కొంచెము
నీరు దళును 1 Percent తూరక స్వీట్
దాగకు మార్క్ ముడివ దాని Absolute
alcohol అనుకు కు Volume 10 per
cent నీరు దీవదాని Rectified Spirit
అనుకు Volume 43 వర కు దీవ గది
Proof Spirit అనుకును

స్థితి కుమ నీరు దీవ అనా ఇ త
క స్థితి కుమ నీరు దీ Under proof అనుకు
ఇ కస్థితి కుమ నీరు దీ Over proof అనుకు
మాకు కు ఆల్కలీహల్ గులని స్వీద క
గర్భియ ది దీవము క టి దీవ కా కు దీని
శీర్షి కు విధానములు Alcoholometry
నిచేత ఆల్కలీహల్ గర్భి కుమ దాగము
లభికుమగ ద్రా ల కలరా కు ది Alco
holism అనిచేత

ఆల్కెమి Alchemy — దీనిని
సాను శాస్త్రులు కు శాస్త్రము లు
గా వికాసములు కు దీయు విశేషాదేశము
లగు మధ్యకాలము లు ను వాచుచు
విధా ము కొన్ని కాలపు సాయన
శాస్త్రము స్వీకరణయోగములు దీని లు
ధిమీ కు ఇ ప్పి విశేషాదేశము లు వైపు
కముగ జరుగు ఎనిగా కు మున్నాదు

క్రమ గ ౮3 వర్షము కీము
పై ఆలను ల దీవుడు మరణి చేను ఆకల
శాస్త్రము దాశేరి విద్యా ను దీయ
కొన్ని లోపములకు ల గాయగు పెండిగను
మాపు వా దీయ కై పుదీయ కై లాన్యక
నిది నిరకర క్రయత్యముగ పదలిచేయ బడినదల
అల్కలీహల్ మున నీకళకు ఆల్కలీహల్ మున
కాన నాదేశము లు నూడ లొల్లిని కాలమున
నీకళ వ్యాపించియుండుని తోచదని ఇన్క
దెవ్వులకు గానరాక

అల్టిట్యూడ్ (Altitude) — (నిమిష స్థలము) సముద్రము నీటిమట్టముపైనుండి గాని, చల్లపునూముల మట్టముపైనుండి గాని అకాశముపై పు పైకి ఎత్తుకు లెక్కచేయి వేత్త్యులు ఎత్తులకు అల్టిట్యూడ్ (Altitudes) అనెదరు. ఈ లెక్క తెలుసుకోవడానికి అకాశము నకు శేమంపట్టముగాని, ఛంద్రునిములముపై భాగముల లెక్కచేయుటగాని వేత్త్యులు Altitudes గుఱా పైకి అనెదరు. Altitude ఎత్తునకాలియియు నెక్కువ చల్లగా నుండునని ఎరుగునని

అల్టిమినిస్ — ఏ ఒక మత్స్యము. అల్టియనుపట్టమునుండి పేరొంది ఈమతము 18 వ ౧౧ మొదలు ౧3 వ శతాబ్దము వఱకు వ్యాపించియుండెను నిరుత్తర ప్రవచిత విధానమును నమ్మిన ఏనుఁజులవర్గాలకు ఉన్నాడవలయుననిగా శాస్త్రజ్ఞుల సమ్మతమునగాని కాదనియు, మూలవిద్యయు జగత్తుదానిములవలెనే పాఠభాషామయమున దనియు, వివాహబంధము అంతర్జాత్యమనియు, ఈను తాను నిరాకరించుకొనునట్లు పాఠవిముక్తి వేరుపాఠము లేకుగాని అత్యాధిమూలము వదలి, అత్యున్నత ప్రముఖులైన పాపవరీశులను గావించుకొన వలెననియు, ప్రాకేమిష్ట శాఖిశీతరులుగు పాపగుబాధము పూర్వాగతమై యనాదిగ వచ్చుచున్నదే యనియు విరి సిద్ధాంతము లలహకులగు బ్రహ్మపుత్రులు విరిచి చాలా బాధించిరి తెలియుచున్నది.

అల్టియన్ డ్విజము — (శ్వరశీర్షము) లాటిన్మునయును Alba యని తెలుపున కథము. అదికాలమున గ్రీకులు గ్రేటు లైరిక్ శీలనవ్యులు అచట వచ్చి నిలిచి గంధర్వముగ గానించు సీమవద్ద దిబ్బలు గాంచి

యచ్చెనునది ఈవేదికల పితవ లోముల యధికారకాలము వారు ఈవేదిక వాడుకొనిరి. భరతదేశమున బ్రతీషువారి శ్వర డ్విజవాసుని వాడుక తెలుగు లెంగిలదే.

అల్జీబ్రా (Algebra) — ఇది గణిత శాస్త్రములోని మొకభాగమున కళ ప్రాది మారుదుగు Algebra అనుమాటనుండి కల్గినది ఈ శాస్త్రమున సంకెటకు బదులు అక్షరములు, గుంతులు ఉపయోగించబడెడిది అని కలుపుటకు '+', కొట్టినముటకు '-', ప్రమామని తెలుపుటకు '=', గుణించుటకు '×', భాగించుటకు '÷' గుంతులు, ఇతను '÷' అగ "గమ" ననియు '÷' అగ "ఎంచుకేర" యనియు అనెదరు. మతయు ab యన a × b యనియు, $\frac{a}{b}$ యన $a \div b$ యనియు a² యన a × a యనియు a³ యన a × a × a యనియు, a⁴ లన a యొక్క 4 బలములనియు, a⁵ అన a యొక్క అయ్యబలములనియు అనెదరు. ఇట్లే ఎంతబలమున చెప్పబడెడిది. \sqrt{a} అన a యొక్క Square Root అనియు చెల్లును. ఈ శాస్త్రవేత్తలు భరతదేశమున, అరబ్బీ దేశమునను యాదికాలములందే యుండి

అల్టిస్కోప్ (Altiscope) — అద్దములు (Mirrors) Lenses పాఠ్యన నమర్చుచిన ఒకగొట్టము. దీనిగుఱా వీటిలోని అనుమనములగు బాడవచ్చును.

అల్బ్రాయిజమ్ సిద్ధాంతము (Algebraic Comptes) — మంచి కలెక్టులు దొకొనవైన కాలము అతనిగాక అద్దకులకు ఫలితమునదయే యను సిద్ధాంతము ఇది లోలక అగస్తే కాంప్టె Augustin Comptes అనువారి ముద్రించెను.

అయన ఈవిధాంతమే విజ్ఞానమునకు, నియతికి
బాగానుమ్రు అధిచేసెట

అల్పు చర్యతభాగములు — ఇది
దానోపాఖండమున ఇటలీ, స్వీజ్లాండ్, ఫ్రాన్సు,
హంగరీ, బాల్కన్ రాష్ట్రములకుం గొలదిగనో,
కొంతగనో అంటియున్న నువ సిద్ధ చర్యతములు
వీనియొక్క క్రిందిభాగములు, వ్యవసాయముల
క్రింద పోలుముగనను, అలాగ మెరక ప్రదేశ
ములు రాత్రి, కొన్నితావుల అగివుతోటలు,
కలహ, రొకవేల అడుగుల ఎత్తునుండి, నాలుగు
వేల అడుగుల ఎత్తుదనుక నుడు ప్రదేశములగు
వీల్చిలు, వీర్చు, వ్లము, క్రీస్టియన్, ఏప్రికాన్సు,
పీచన్, మొదలగు పూదతోటలు చక్కగ పెరు
గుంగాన, వాని తోటలలో తెంచుట గాననును
వీడక సముద్రమట్టముపై, నాలుగువేల అడుగుల
ఎత్తు మొదలు, అరువేల అడుగుల ఎత్తువరకు
క్రదేశములందు, నైను వృక్షములు, అడవులు
గాన్వించెడిది వీధికలకు వలచెటకుగను, కలక
గను, క్రింది సీమలవారి కువచో మిదుమను
అనైన వల రెండువేల అడుగుల ఎత్తుదను
నుడు ప్రదేశములందు బలమగు గడ్డిగాదలు
చక్కగ పెరిగెడిది కాన కట్టితావులను పకు
వుల మేతభూములుగ నుపయోగపర్చుకొనుచు,
అల్పు అనుచున్నాడు వీధిజగ్గాడుదోముగొద్ది
అల్పుప్రదేశములు కొంది ప్రతిరాముమునకుం
గొలదిగనో, గొల్చగనో, సాముదాయము
గనో, ప్రత్యేకముగనో యుండి తీరుగకు వీని
యందలి పచ్చికమేత పశువుల కధికలల మొనగు
టయె కాక, పాడియావు లెక్కువ పాటియా
తయను. అందు గడ్డపాలు తబ్బాలుగ
(Condensed Milk Tins) గా దోదేశముల
కమ్రుదాపునను అటుకై ప్రదేశము లెల్లప్పుడు
మంచుచే గప్పబడియె యుండెడిది

అల్పుచర్యతోపరిభాగము లందు, ఎత్తగు
పటాలున్న ప్రదేశములందు గల చెల్లు పొట్టిగ
నుడునుగాని, చక్కగా పెరుగవు వేల్చెక్కువ
పొడవుగా భూమిలోనికి కొచ్చుకపోయి
యుండును ఈవర్షకములగు కొండవడతలలో
వీరు నిలవదుగను సరస్సు తేర్చియున్నది
అందు కాన్పైప్పు సరస్సు రొడువదల
చతురపుకాదు కలది దీనిగుడా రైనునది
ప్రవహించుచున్నది ఇంకను ఈనది, న్యూడా
లలు సరస్సు యానెరన్ సున్నుకూడ జలముల
నిచ్చెడిది ననునది జలములను తెనివా
సరస్సు ఒసగును

అల్పు శిఖరములలో నెత్తగు మాంట్
బ్లాంక్ (Mont Blanc) ౧౫,౮౦౦ అడుగుల
ఎత్తయియు, రోనాశిఖరము ౧౫౦౦ అడుగుల
ఎత్తయియు, మెజురూరన్ శిఖరము ౧౪౮౦
అడుగుల ఎత్తయియు, ఫిన్టరొహరన్ శిఖరము
౧౪౦౩ అడుగుల ఎత్తయియు, జూగ్ ఫ్లొ శిఖరము
౧౩౭౦ అడుగుల ఎత్తయియు సెయిగోత్తర్
శిఖరము ౧౨౦౦౦ అడుగులనియు తెప్ప
బడినది ఇంగు సెటుగోత్తర్ శిఖరమున మూడు
గొప్ప నదులు జన్మించెడిది రైనునది ఉత్తర
వాహినిగ వార్త సీ లో సంగమించును రోను
నది దక్షిణమున మధ్యదరా సముద్రమున
తేరుకొనుచు టిసిస్నది రోనదియను జీరుకొని
ఎది యాతర్చు సముద్రముగా జీరును

దక్షిణపు టలవాను ప్రదేశముల వానలు పో
ఎది కలగల రుదా గడమచు ఈప్రాంతముననే
కోమా సరస్సు, మగ్గియాయ, గార్డా సరస్సు
లును కలవు చర్యతపు మాన్యుననున్న చరియల
వద్ద జలములు బాసాబులునదిలి జీరును ఈవర్ష
కములందు కనుచు మార్గములు రెయిల్వే
టన్నెలు అధికము పుండెండుంతాక మెన్

చాత్రుగల పిష్టను తన్నెలు, కొమ్మిడిమైత్రుగల
సెంటుకోరడ్లబన్నెలు ఎన్నిమిది మైత్రుగల సెన్ని
సుటన్నెలు అగు ముఖ్యములు

అల్పు హాస — సిద్ధిబ్రాహ్మణుడు యీ
మునందు అల్పుహాసములు ॥ సుప్రసిద్ధములు
అల్పుహాసములుపైఁ బ్రశస్తలను మేల్పు కచ్చిక
బహుశ్చను గూడ అల్పుహాసములు ॥ ఇది
పర్యంత మధ్యభాగము లా గను క్రమశఃములు
ఇందవృత్తులు సేతుక హాస యందు
చిన్న కుటీరములు నిర్మించుకొని అగు వేసవిని
వహించును పశువులనుమీ పాల విశి కౌడమును
మిల్లు (కర్మాపాన) కియును వేసవి గుంపు
దరు. (కౌగిలమును రుల్లు హాసము) అ
విస్తవప్రదేశమును దూరదూరముగ నును
యిఅల్పుకొన్ని విధములును కౌశిక
కాకానూనము ధ్వనిలను పర్యటనిటలు చేయు
దురు అది రో పులిలపి కిధిక యగ నూడికొక
ప్రక్కలను ధ్వని వినిన చురులుల చేయుచు
దురు దీనిని అల్పుహాస హాస అనియుచును

అల్పేకామ్యము — ప్రతిధర్మము
అల్పేకామ్యమును ముగియును గొమ్మనుండి
వేయించు బట్ట మచ్చిక రుగు మేక, గొట్టెల
బోలిన బాతువు దక్షిణలమిలికాదోమును విన్నా
రముగఁ బొరలుచునున్నది కింతికియని
కొంద అరుచునాదు అవేబాతువులగ నున్న
పుక ౧౦౦ మొదలు ౧౦౦ వరకు మందలుగా
నూడును ఇక్కలమున పొచ్చునై పొదలుచు
చున్నది

అల్పాల్పదే (All Fool's Day) —
ఇశును దీనిని ఏప్రిల్ పూల్పదే యనియునుచును
ఏప్రిల్ నెలయందు మొదటిదినము అదివమున
వరియాచోములు విస్తార మొనర్చుకొనుట అగ్గులు
యందాచారమైయుండు నిట్లు వాడుక కల్గెను

అల్పైన్ హాస — అల్పుహాస
హాసము

అల్బర్టు మెడల్ (Albert Medal)
క్రీ.శ. ౧౮౮౮ లో విద్వాంసులముహూర్తముగా
వలస నేర్పరుపబడి బహుమానపు గౌరవము
ఇది కొలుక నముదము పాణమును రక్షి
చుట ముదాధిక దైర్యపాహసములూ జూపినవారి
కిరులుచుటకేర్పర్యులడి గాని, క్రీ.శ. ౧౮౯౭లో
భూస్థముగ నాదిగాస్థములకు వ్యాపి
పరశేను కిరి

అల్బియన్ లోహము (Albian metal) — దళిం సెపురేకుపై చులుచని
తగవులనువరది అమి ఎముచేసరి కర్తి
మిమ్మల అటవ్యములు, గుడిలు
మొదలగువిధమున అలోహము చచ్చ
లలోగూడ నొక్క బొమ్మలు గుచ్చును
చేయుదు అట్లు చేయుచువచ్చు లవనకు
గుత్తగ్గియుటనే గాక చక్కని
పరినిచ్చి నియమము దానిపై నిర్మితము
మొదలగునవి చేయవలె

అల్పైసీ — అల్పాన హాసము

అల్పానాక (Almanac) — అల్ప
నక అని పాఠావగాని ప చాగముని యం
గగుగాని అది పురాను ఇది అల్పీకవద్య
మని తోచెడి దీనిగా గ్లముగ వైపుతోముగ
Year book అని యుగము చెప్పుటకెది స ప
ధ్వనమున నాచూరములు సుపదముల కెటుగ
దగవ పెక్కు సంగతులను వివరించుచున్నభావము
హిమవుల విధానముమేరకట్టి గంభము పంచాంగ
మరలమును ఇతరదేశములందలి విధానములు
వారివారి కధర్మలమేరకునుచుగాన చేజెయు
దును అగు అంగవిధానమునకు అల్పానాక
అనియు

అల్ రెడ్ రూటు (All red route) — “వర్తమానమునకును, పుట్టింకగా” యని యర్థము అంగ్లాండు ముద్రింపఁబడుచున్న భాషము (Map) లాగు బ్రతిభువారి దేశముల స్థితిని గురించి ముద్రించుట సర్వసామాన్యమై యున్నది కాని బ్రిటిష్ రాజ్యవాసము అట్టి పట్టిదేశములగుట గలమార్గమునకు పట్టి మార్గాన్ని గర్హింప ననుచుండుట కొను అటుననే ఇంగ్లాండుదేశమునందలి లివర్పూలు దేశ గ్రామములగుముందుకి బయలుదేరి ఓకపై మాంటీలు గరముతుఁ బరి, అటునుండి కన్నెడి యన్ ఓస్టిక్కు యొప్పై కన్నెదాదేశము గడచి, వెంకుమనూరి తిరుగనోడనక్కి అట్టి లివూయ దలి సిద్ధిగరమున ఓక దిగుటకు అల్ రెడ్ రూటు అనుచు గరు కాని ఈయత్తి అన్యదేశముల దంతగా వాడుకలో లేక

అల్ రైట్స్ రిజర్వుడు — (ముద్రణ వ్యాపారమున వాణిజ్యసంబంధఛాపకము) All rights reserved. ఇది పుస్తకము మొదలగువాని ముద్రింపించునా రిరతులు వానిని ముద్రించుటకు తమ హక్కును ప్రభుత్వాధికారుల ముందున నిలుపుకొనుటకుఁ గొంత ఖర్చుము చెల్లించి (తామ ముద్రించు) హక్కును ఇతరులకునుట

అల్ రౌండు ప్రైస్ — (వాణిజ్యసంబంధఛాపకము) All Round Price. సరకుల వస్తువులను కొనుపాలి నామానరకు లక్ష్పాలమున గల ధరలను తెలుపుచుండు అల్ల తెలుపు ధరలకు quotation అని పేరు వానితో నానరకుల బట్టిచుటకు గోనెన చును దేశ పెట్టెలు, తూమకూలి, పట్టించుకూలి, లైలుకుగా ఓడలేవుకాని వానితోపు బండి చాట్టిలు మొదలగు మావస్తువులులా తేరి

యొకే మొత్తముగా తెలుపు ధరలకు అల్ రౌండు ప్రైస్ అని వాడుదురు

అల్ గ్రాఫీ — (Allography) తన కథికాంబుద్ధివారి ఉత్తరపుటలకు వారి సంతకమును గాని, వారి చిత్రసూతమును గాని, లోహములకులపై సహా దేశ కట్టలపై ప్రెస్ చిత్రమును ముద్రించుచుండుమునకు allograph అని పేరు అకళను allography అనియెడను

అల్ఫాభావా — రాస్త్రికాక్షరము. అంగ్లాండుములోని దినాపత్రికా మండిలమున శుద్ధత వెంగల్ ఫ్లేటురెయిన్స్ (E B S R) హల్లిలారి ఫ్లేటునుకుండి 3— ప్రెస్ మార్గముననున్న అల్ఫా బావాగ్రామమునందలి క్రీష్ణదేవుని రాస్త్రికా పాఠ్యమునమున పాడిగిది యున్న ముత్యోదూకాది ఉత్తమ మొత్తరు ఇది పనుననుదినములు ఇరగు నున్నవము లక్షణము లేకెంతలకు

అల్ఫారురాజ్యము — (సంస్థానము) ఇండియా దేశములోని రాజపుటానా ఏజన్సీ లోని ౨౦ స్థానములలో నొక బ్రిటిషునీతి సంస్థానము (ప్రొల్లిటి సావైదేశము చూడుడు. రాజపుటానా ఎజన్సీ చూడుడు) అల్ఫారు (ప్రొల్లిటి సావై) పురము రాజధాని

అల్ సెయింట్స్ డే — (All Saints' Day) క్రైస్తవమతమున కర్తవ్యదినము నకుండు నెల మొదటిదినము క్రొల్లిటికాలమున దీని వాగ్దానములకు అల్ సెయింట్స్ అను పేరున నాచ రించుచు దీరట గ్రీకువర్ణధానిమున శుద్ధత మనుగతు ప్రసవచ్చిర అదివారమున నీ కర్తవ్య దినము పాఠించుచుండురు

అల్ సోల్స్ డే — (All Soule's Day) క్రైస్తవమతమున లోమన్య-భరిక్కులందు నకుండు నెలయొక రోజువరకుండు అన్ని ప్రానుల క్రైస్తవమతము గడవవలసిన వ్రతదినము.

అవ (అవలు) పెట్టు — అవలు భోజనపదార్థములు దీక్షితుల ముఖ్యముగ వాడుటకు కలుపుచుపెట్టు ఇంచుకొనక పైకొనక తయారముగలదు. అవశ్యముకొనక కాచు లోనిగింజలు అవలనంబడు అవలము దెలుపు, తెలుపు, నలుపు మూడురంగుల భేదములుండును మతీయ పెద్దగింజలు గల జాతీయ, సన్నపుగింజలు జాతీయ -ని పెద్దభేదములు మతీయకు కలవు. ఎటువురంగుల పెద్దఅవలు ఏదీ సద్విసాధారణముగ వాచాలనియు, కొందరు సరసావలనియు వాగుదురు. లా *Brassica campestris* B *Juncos* లేక *Dinnapia dichotoma* అట్ల Indian Mustard సు సర్వవ, కటుస్పేష, తీక్షణ భ ల్పా పేదలకల్ప పెట్టు, కారము, ఘట లేక పొగులలో గల్గి చేడియేను ధాతుల్పా కింజక నుడై కలములు గల్గించును తేల్లకత్తి నుడ్రేరించి విశేషము పెడంచుచు అధికముగ బుచ్చు కొన ఎక్కువచేడియే మలములముల పెడలు టరు తగించును ఇ చుక పైత్యములేయును ఇంచు అవల సామన్యగుణములు- గ్రాధి వారము, కేఁజికటి, క్షోణవారము, క్యాంబు, కూలలు, పీస, దద్దు, విప్పి ఏదీ హరించి, తగిని ప్రిముల జుపుననియు, కుంభ, మక వారము నీరసము, తివరకొగములు గర్భవారములు నివారింపననియు, రక్తప్రేక్తము బుట్టించననియు, తివరకొగములకు విజాచము, పైత్యకారము గల్గించి వసునము తేయును ననియు తెప్పబడినది. పెట్టు దీగములమున వసునము తేయుచుండునుగూడ కలరు అవలు కపాచము పైగుణములు చక్కగ నొనర్చు పంచు కరీవము అపాచుస్థితియందు క్షీణా వ్యయంచునకులి అవల చూర్ణము, రోగి

చూర్ణములను చేసికొనతో గల్గి మదములకు, అరికాళ్లకు పట్టుచెడిన దేవపువేడి జలహోరుడ నిల్చును అవలు పులగొట్టుకొడ చిన్న పొ కాకు అవలు నికొనో ప్రింగించిన మూలమును పెడలించును విశేషముగను ఇవి లన్ని రకముల అవలకు సామన్యగుణములగఁ జెప్ప బడినవి అవశ్య అకులు ప్రివోషములను హరించి, గ్రహాశీ మూలవ్యాధులను నివారించు ననియు, ఇంచుకొన మలబద్ధము తేయుననియు తెప్పబడినది. దీని విగుగుడు చంద్రయ్య పోడి అవమాన పెట్టు ఘటగల్గి తేలిక నుండును వాపులు, నరములపట్ల నొప్పులు, నివర్తింపకేయును నరములకు బలముండును అవలగఁగము లన్నిటిగల్గి అత్యన్న నర్మకు బలముగ పనిచేయును. దీని విగుగుడు కలిసియు అవ (గానుగిడి) పిండి అవగుములనే కొంచెము తేల్చు పులముగ పనిచేయును అవలు గూడచేరిగి కొన్ని: బచ్చుకొన వాగిపుట్టి చును, శీర్ణము గాంచును సన్నావాలు పిండి వర్ణాచునియు లేవకలగు గింజలు చిన్నవిగను నల్లవిగనుండును లా *Brassica nigra* లేక *Brassica campestris* అట్ల Black mustard (Small) సు సర్వ, కటుస్పేష, తీక్షణగ్రాధి పెద్దావలకన్న నర్మకు పొగు ఘటలగల్గి ఎక్కువలముగఁ బని చేయును విద్యమునకు చేడిబుట్టించు దురద లను, విజాచమును కడుపురము మూచ్చును కన్నావముతో దీగమునగల్గి పైకొనక పెడ ను ములవిగింపునొప్పులు, మహావారపునొప్పులు, పెద్దకొన్నరపునొప్పులు, దగ్గ వగరువులవల గల్గిన గుండెలనొప్పులు తీగును అవల గూ ములు గల్గియుండును నల్లావలకు లా *Sinapis ramosa* అట్ల Black mustard.

స. రాజస్థాన్ రాజకృష్ణా, అరిజీక్షణ యని పేర్లకలర్ ఎట్టజవాల లక్షణములనే కల్గి యుండును తెల్లవాలు- Brassica alba ఈ Sinapis racemosa అగ్ల White Mustard సా రాజస్థాన్, సిదార్ థి యన్నియు నాచాల తెగలోనివే

ఆవట గోత్రము — అనుదగ్గి వర్ష ఉపగణము చూడఁడు

ఆవట గోత్రము — అనుదగ్గి దీర్ఘ ఉపగణము చూడఁడు.

ఆవరణత్రయము (ప్రాణికి) — ౧ అగ్రతము, ౨ జడము ౩ గుఱుము. ఈ మూడును ప్రాణికి సుసారము లేక కర్మాదు భవమునా బాహ్యములవలె బంధకములై యుండువి

ఇంకను ౧ మహత్త్వ, ౨ అహాభావము, ౩ ఆశావ, ౪ వాయువు, ౫ అగ్ని, ౬ జలము, ౭ వృద్ధి వీనిని సప్తావరణము లుగకను మఱిగొడఁగు ప్రకృతిగూడ వీనికి తొల్ల అపావరణములుగదు

ఆవర్తరంగము — ఆయుర్వేద వైద్య శాస్త్రము నాధిరోగమునకు లేదు మఱియు దీనిని నాధికంటకమనియు ననుటకలగు

ఆవా పట్టణము— బర్మా దేశమునకు (క్రీ. మ. ౧౭౮౨ లో ఆమరు పురమునకు రాజ భాని మార్చబడవలకు రాజభానిగనుండి తిరుగ (క్రీ. మ. ౧౮౨౩ లో రాజభానిగఁ జేయఁబడి అట్టి సరియందు ౧౮౩౭ వఱకుంచెను. పిదప అంగ్లభారతమున కీతేశము శేరిపోపు కతన మఱివేయుట దింకూన్ ప్రభావ సగర మాయెను. బరానలి పరీవరమున మాండలే పురమునుండి నైటులిదిగో పడి మైక్లడూరమున

క్రీ. మ. ౧౩౨౪ లో ప్రారంభింప జరిగెనందున ఇట బరానలి నది

ఆవాపము — ఇది సూతశాస్త్ర ము దలి క్రియా ప్రాముఖ్యని మార్గక్రియ యుదలి నిశ్చిత్తక్రియలలో నొకటి (క్రియాప్రాముఖ్యము చూడఁడు)

ఆవిరి — (Vapour or Evaporation) ద్రవపదార్థములకు వేడితో సాదృశ్యము కల్గుతరి నది ఆవిరియై పైకి లేచుచు వాయువుగా జలముఁ నీరుయొంది చాకలగు మేఘములు ఆవిరియొక్క క్షూటములే ఆవిరికి కేరతముతో సాదృశ్యము గల్గింప తిరుగ నీరై బివవెక్కురు ఆవిరి వగు వనేక యశ్శక్తులను నడుపుగరు ఆవిరియంగ కొంత బలమువలగు. ఆవిరియొక్క ప్రవాహబలము బలమగు యంత్రములకు ఇదవ గలగు దానికి Steam అనియెగు నీటిని ఆవిరిగఁజేయు వేడిగల్గింపటకు వలయు కట్టలు, కిర్చనాయిలు, చమురు మొదలగు కాలు పదార్థములకు Fuels అనిపేరు ఎలక్ట్రిసిటీయు పెట్టి గియే వేష్టెలు చమురులయొక్క ఆవిరిచేయు శక్తిని లెక్కగట్టియున్నారు కొంత పరిమితి, పరిమాణము కాలమున నేయేవదార్థ మెంత నీటిని ఆవిరిగి మార్చగలగో దానింట్టి లెక్కించి పూయెట్లునుండలి ఏచాపలేవెన్ వేల్యాన్ని యుండెదరు (ఆవిరియంత్రము చూడఁడు)

ఆవిరియంత్రము (Steam Engine) — వేడియందలి (Energy) శక్తిని నీటి ఆవిరియందాగింపజేసి దానివన నుపయోగకరములగు కార్యములని జేయుచుండుట ఈ యంత్రముల ఉపయోగము. క్రీ. మ. ౧౮౮౮ లో మొదటి ఆవిరియంత్రము చేయఁబడెను. పిమ్మట తెలిసి దిని ౧౭౬౮ లో దీనికి Separate condenser చేర్చబడినటం దిని James

Watt చేయించెను. దీనిన Double acting engine యనగా పరివర్తనము చేసే

రీతి 1870లో Richard Trevithick అను బుద్ధిశాలి అధియంతమును వక్రములపై నమర్చి, నడిపించి చూడెను. ఇది యనుపద్యమై బహుగతులకు ఆచుకనే చూపెనట.

అధియంతములు Single acting యంత్రములయందు, Double acting engines అనియు, Condensing engines అనియు, Non condensing engines అనియు, High speed type engines అనియు, Low speed type engines అనియు ముఖ్యభేదము లుగల్గియుండును. ఇంకను, అధికముగ వీయింగ్ అధి రెండుగాని, మూడుగాని, నాలుగుగాని పీతాదనలలోనికి జోనిచ్చుట కేర్పాటు కానవచ్చు కొని, అధికబలము గల్గించి ఎక్కువయ్యుచును లేదనియుచుకని వా యంత్రమును Single compound expansion engine అనియు, Triple compound expansion engine అనియు, Quadruple compound expansion engine అనియు బహుళమున

అధి యంత్రములకు Automatic valve అనగా 'distributes the steam' అని చెప్పబడిన Governor అనునది "Controls the speed" అని చెప్పబడినది. ఇక్కలముగ కర్మాగారములందు అధియంత్రములు సర్వసాధారణములై యున్నవి (అధి చూడఁడు).

అప్ర వేలోమేస్త్రే వెయ్య గట్టున మేయినా ? — అంత్రలోకో

అప్రపాలు — అప్రపాలయందు సగటున నిను 87.1, అల్బూమిన్-సోయిడ్లు Albuminoids (Casein Albumin) 3.5, Milk Sugar (Lactose) 4.75, బెన్సు (Butter Fat) 3.9, Ash 0.75 భాగములని చెప్పఁ

బడినది. ఇంకను చలనీలకలన Skin Milk నందు 90 Percent (నూటియందు 90) పొందెడి పాల్లును, Whey యందు 93.4 Percent ను ఉడకఁజేసి లెక్కించఁబడిన (పాన చూడఁడు) ఇంకను అయిర్లెడవైనవ్యక్తమున నల్ల(కనీల) భేరుప్రపాన కల్లకు 75వఁ జేయుచు బుకర మైయి, వీర్యపుష్టి కీటి క్రిశోషము ను హరించుచు కర్మమైయి మలయు గల్గు (కాకులనుపు)రంగు గల అప్రపానక పాలు ప్రైత్యహారమనియును గూడ చెప్పబడినది. ఎట్లు అప్రపాన కర్మము హరించుచును చెప్పబడినది కేల అప్రపాలు బుకరము, కొద్దిగ గురుత్వమున భానుపుష్టి చేయును, విశేషమున చేయును చాల (మచ్చ) 4.5 వాన వారమును, ప్రైత్యమును నాలించి వీర్య వృద్ధిని ఇంకను కర్మము చేయుచు ఉడకరొగముల నివహించి చుచు చలనీలకలన, క్రిశోషముల హరించుచు నిమగ్నకాన్తుల అప్రపాలు వ్యాపకమునకు బలమిచ్చి భానుగూడు గల వానకీ, వృద్ధులకు పద్మమైయు మరు కొమ్ములు లేని జోషియాన పాలు వీర్యవృద్ధిరము, వారమును, ప్రైత్యమును కేలించఁ జేయును, ఎరుగల్గి చుచు, పీనసరోగముగా చెచ్చును మొదటియిత అప్రపాలు బుకరమై ప్రైత్యశాంతి కానవచ్చుచు రేచవయిత అప్రపాలు వాత హరము మూతవయిత అప్రపాలు క్షేమ్య వాతముల నడంచుచు న్యాయయిత అప్రపాలు క్రిశోషహరము. విషవయిత అప్రపాలు క్రిశోషములం జేయుననియు, వీనిన యాతల అప్రపాలు వర్జనీయముననియు చెప్పబడినది. లేటిఅప్రపాలు వాతముగ్గించుననియు, కనీల అప్రపాలు కాక జేయుచు, వాతముహరించి గురుత్వముగ నుండుననియు చెప్పబడినది మలీయుం చెలికపిండి విస్తారము నిను అప్రపాలు చక్కగ నుండును అని గురుత్వముగనుండి

శరీర బుద్ధిమతులు కష్టములేయరు ప్రతి గింటలు విస్తారము దినన అప్రచారుండి ఎక్కువ పెన్నవచ్చును అప్రచాలు వారముమీది అవశ్యమై యుండును ఎరుగడ్డిమీస అప్రచాలు త్రి దోష వారమయి, వచ్చిగడ్డి విస్తారముమీస అప్రచాలు దోషవహితమనియూ తెప్పలుకైనది ఎరుగడ్డిగన్న కచ్చిగడ్డి ఎక్కువమీస అప్రచాలు చాల చాలిచ్చును జనుముమీస అప్రచాలు బలకరము, వాతకరములై యుండును కుడితి విస్తారముద్రాజికి అప్రచాలు పడినెముగల్గింది దోషకరమై యుండి, అరుది గల్గిండునది అయిచ్చేదవైద్యవిధానమునఁ జెప్పలుకొది

అప్రచింత — (Yawning) మాకు మనస్సువ్యాపారమునా దలసలగల్గి కొంత మనో విశ్రాంతి యవసరమగునది నుండు పీల్చు ఊపిరి కొంత తగ్గి పడచుట ప్రారంభించును ఇది శరీరమునందలి యగ్నిసల శక్తివచ్చును మనమునా దల సలకల్గిన ఫలితము. అల్ల సర్పముగ గల్గిన యజాపీఠలం కొంచెము కొంచెముగ గాలిలోని కేసను, బయటకు విసవలకును (ఉత్సాసనిశ్వాసములు గలిగియు) నుండును ఇటుల లోని కేసు కొంచెముగాలినుండి లోని హామోక్ర తప సరమున అక్సిజెక్ (Oxygen) చాలినంత సంత విచిత్ర కొంతకల్గులను లోన పరశుభ్ర తలవలసి నంత కుడికక ఊపిరితిప్తులకడ కొంత అద్రికొంతి తలపించును అప్పుడు మనకు బుద్ధిగము గల్గును. పిదప అదిరకాలమున అక్సిజెక్ యొక్క అవసరము ఎక్కువయ్యును. దానితో ఊపిరితిప్తులు వాటం టు అనే తెలుదికొన వారంభించును ఇది ఎక్కువగాలి వాళించెను.

ఈ అక్కరను పీల్చు ఊపిరి పూర్తిచేయ జాలను అది దానిప్రమాణము (Capacity) మట్టునో లోపలి గాలిని కుంపగలదు ఇంతకు

అత్రమునున అలికచే నూపిరియు బలముగ పని చేయుక సన్నగిరియుండు అసలే జరుగదు కాన నోరు తెలుదికొని కొంత బలశక్తానముగ గాలి లోని కేసులయు, అందుకుడి ఎక్కువగా అద్రి జెక్ లోన గల్గుటయు జరగును దీనినే అప్రచింత యందు మనోవిశ్రాంతి నిద్ర యవసరముగాన నికరకు అంతరమున ఉన్నట్లులమై యుండును అప్రచింతలు నిద్రకు చివ్వుము లని తలంతుము

అవులూ అవులూ కలహించి లేగలకాళ్లు విరగదొక్కినట్లు — అర్ధశోకము

ఆచేతి — ఈమాట యెక్కువైనదో సరిగా తెలియరాకున్నది. ఆహారమాసమున పార్శ్వ విశ్రాంతి పొందియుండును, అమావాస్యకు అపూర్వమావాస్య యనియు అర్ధధృతకపుటను లోని కొన్నిటిమందు వాడుక కలరు

ఆచేతము — ఆచేతము మనస్సునకు గలుగునది కలుగకనే బుద్ధికి అవధిమితముగ బలమును ప్రచారమును గల్గి విజ్ఞానించ శరీరము మనోబుద్ధుల సావధీనముగనుండి వాచాసకార్యము లావస్యగలుగును. ఈ ఆచేత ముకే తెరంగులు. కలహాస్థల ధమనం గలుగు వాచేతిమును పిరాజో మందును భక్తిసంబంధాచేతమున అవస్య వృత్తి మొగ్గమును దైవసంబంధమున ఆచేతమున మరగంధరచలన మున్నందు జరుగ గల లేక సాధవిచరగల సంగతుల దెలుపుట (ప్రవచించుట) మొదలగునది సాధించెడిది

మహామృదుదేశికుడు భారతమున శ్రీశైలంబ తలన గ్రహించి తెలుపుట ఆచేతముక మని చెప్పలుకొనిది. క్రిస్తుత్రుభక్త కొన్ని భవద్యుతులకు నుడువులయు నొకవిధమున ఆచేతమునకు దానిరూపు విమూఢి ప్రవచించుట ఆచేత

పొందుచును. దుఃఖభరమున కేవలము, కోపమున తిట్టుట, ప్రేమతో దీవించుటయు, ఆవేశసంబంధములే. మధ్యపాపజన్మమున నిహవిభావ మావేశమునలె యెక్కొకనియందుఁ గన్పించినను ఆవేశము కానేరదు.

అక కంఠమూ లేదు, నిరాక కాదీ లేదు — అక్షరలోకో!

అక బోధించునది, అవమానము బాధించునది — అక్షరలోకో!

అకాపురిదేవిక్షేత్రము — పంచాల దేశమున కోట్యాంబ్రాపురమునకు నై ఋతిదిక్కున 30 మైళ్ళ దూరమునగల నై జనాద్ నకు నై ఋతిదిక్కిగా మౌడెంచుమైళ్ళ దూరమున నొక ఎర్రగు కొండపై లల దేవస్థానము అకాపురిదేవి దేశక్షేత్రమనక **!** (శ్రీ కర్ణదేశము చూడుడు)

అకామోదకకర్ణప్రస్థానము — మిళాయి యిచ్చి సంతోషపెట్టి చుంపుట కర్ణము అనలుకార్యము చేయుట కిష్టములేక, అదరణ తియ్యనిమాటలతోఁ దృప్తిచుంపుటయని భావము

అకాయా దాసాయేతే దాసాశ్చ ధ్వన్య లోకస్య అకా దాసీయోపాంక్షేపాం దాసాయతేలోకస్యానయము లోకమునో నాకాచ కమునకు లోనైన నున్న ద్విగలవారి క్షిప్తి దరవశ్శ కల్పించఁబడగలవనట కీన్యానయమును వాడుచుదురు.

అకావళము — అకావళ, ఎప్పుడోలే అకావల్లిగా నానాటికి మారి మహమ్మ దీయల కాలమున అకామ్మజానాద్ అయిపో యెను నీటికిని అట్లయ్యున్నది. ఘోరరదేశపు కాకాన సులలిత (ఇచ్చటి సలకరి) పడితిరము.

అకిల గోత్రము — శరణ్యః శివ గణము చూడుడు.

అకిర్ద్దా — అశ్వత్థామగిరి చూడుడు. **అమకారశన్నిపాకము —** పన్నిపాక దోషము చూడుడు

అశ్వర్యార్థకవిహృదుము — Note of Exclamation ఇది యోగ్య భాషాసంగత్యమున నాంధ్ర భాషలోనిది. దెచ్చుకొనిన గురుతు (1) అశ్వర్యముగా గల్గిండు సంగతిని వివరింపని గురుతు నిడుచురు

అశ్వస్థితీనది — దీనిగుంపు ఋగ్వేదమున ప్రశంసన బడినది. దీనిని శ్రీకుల్యాస్థనది యని

అత్రమచతున్నయము — 1. అష్టాచర్యార్థములు ఉపనయనమై వివాహము కాక పూర్వము 2. గార్హస్థ్యము- వివాహమై భార్య పిల్లలతో నింట కాపురమొనర్చు అశ్రమము. 3. వాగపథ్యము- భార్యసంసాది గాని, తాకాక్కడే గాని విజృంభదేశమున లేవ మొనర్చు అశ్రమము 4. సన్యాసము- పర్యమను త్యజించి (విరాగియై) తురియ్యార్థమున గృహస్థు లింద్ల భిక్షయొనర్చుచు దీనములు గడపుచు ముక్తి గాంచిండుచూడు అశ్రమము. ఈసన్యాసమున చతుర్విధ భాభ్యాసములు కలవు. 1. హంస, 2. వరనుహంస, 3. బహుబాక, 4. కుటీనక సన్యాసములు

అత్రికుడు — అత్రిసంతతి. చంద్ర మౌళ క్షత్రియుడు. కుమార్తె పాపస్యఁడు, చోళుఁడు, శీఘ్రుఁడు అనువారలు వారలు వేదవేటువశములకుమూలపురుషులైరి. మఱియు పాండియ, చోళ, శేరిలింగంపల్లి వారలకుల బరగుచున్నది. వారు ముగ్ధులను భోజింతులే.

అశ్రవ నక్షత్రము — ఆశ్రవమున పర్యాకారముగఁ గూడియుండు అనుష్కర్త్రముల

సమదాయము. శాశ్వతిక గ్రంథములందు దీనికి అపొక, ఉరగం, పర్వం, భుజంగం, వ్యాకృతంబు, సార్వం అనుపదములను కరణ్యయపదములకు వాడియున్నారు. దీనికి ఆదిశేషాదధివేదత యనియు, రాక్షసగణ శ్రీమనియు, అథో ముఖము, శ్రీప్రవృత్తము గలదియనియు, పిల్లి చిట్టకుండ్లపక్షి, పొన్నుచెట్టు ఈమట్లనెఱుంబుధము లనియు, కై వేళించిని మచ్చుది రుడు ఘటికలపై తాల్పకను (మిమళులకల) నియు, ఎదియారు ఘటకలపై నమృతమనియు, చారుణస్వభావ మక్రమనియు, శిష్యుడనియు

అశ్వలాయనము — అశ్వలాయన మూర్తకర్త ఇది ఋగ్వేద కర్మల ధర్మములం గూర్చి వివరించు గ్రంథము

అశ్వలాయన గోత్రము — కుశిక గణము, భరద్వాజ తిక్కణము, ముష్ట గణము చూడుడు

అశ్వనగోత్రము — అశ్వప్రేమగణము చూడుడు

అస్థిక్లు — బొల్బు చూడుడు

అపాధభూతిగాడు — అగుని తలచి క్రమమందున్న కార్యములకు నడ్డముగ నిడ్డపై భంగము లేని భూతేనెడివాని వామాధభూతిగాడని యందురు ఇది పంచతంత్ర క్రసిద్ధము

అపాధనాతే చలతి ద్వివేంద్రే
చక్రవతోవారిధి రేవతాష్టా ఇతిన్యా
యము — అపాధనాసపు వాసగాగి (అనగా గాలివానకు) క్షుణ్ణముల పైతము కరు గెత్తుచుండ, కట్టపుల్ల సమస్తము శేవలసినదే గాని దిక్కుమిటో అది సమవళిజా కలాయతే ముగిసానాతుకాగతి రితిన్యామము ఏమగులు

పారిపోతూంటే దోమలకు దిక్కుమిటి? నామె తకు దిక్కువర్ధమే

అవవెద్దనదే (Ash Wednesday) — బుధవారమునై ప్రవచన కర్తవ్యము లేంబు పంపగదిగములలో నాదివము నొనర్పాక లిక్కునై ప్రవచనాలయములలో దీని వాచ రించుచురు ఆ దినమున కున్న బూడిదనించుక పులుముకొనుట యాచారము

అవదీపతి — ఇదియొక పదేకము ఈ పదేకమును పోల్చుటకును, గుర్తించుటకును (అనగా యిచ్చటి హిందూదేశపు భూభాగము మున Locate చేయుటకు) పరిశోధకు లింకను ప్రయత్నములు సమర్థవంతములగునట్లు ఫల నిర్ణేత మిప్పునికిగను చేరులగుచును, పురాణములనుసరించి తత్ప్రదేశప్రాముఖ్యతకారము శిలువలము ఎట్లగు, జనమేజయునకు అసందీపకయనుపదేకము భాగ్యముగిదియున్నట్టియు, అశ్వము బంగారు కట్ట (శ్వేత కాంక్షము) కలిగియు, పుష్పమాలవలె దేవమును వ్యాపింపజేసి శతవర్షయు, లలముకలిగి యాగమున కర్మమై న్నట్టియు గుగ్గూమును చేవల కొఱకు బంధించెను కవచ్చని పురుషగు తురుడు, కరిషిక్పురుడగు జనమేజయునకు మహాభిషేకము సేయులె పైచాక్రములు వది యిచ్చెను

అవన గండమాల — గండమాల చూడుడు

అవన (నిరీక్షించు) గుణము — రాక్షసియందలి వర్ణములలో నొకటి వర్ణములు లేక వర్ణరహితవర్ణములు చూడుడు

అసంసారం జగత్కన్యనేత్రా నిత్యా
హి అనిత్యతా — ఇదినిత్యతాకామయందలి లోకాల్లో ఈ జగమున సుసానియై యున్నంత

కాలము, అనిర్వచ్యమే నిర్వచ్యై (ఏవ్యం న సిద్ధమై) యుజునని భావము

అసనములు — యోగశాస్త్రమున కూర్చుండువిధానమునకు నాసనమని పేరు. అసనమనిర్వచ్యమై నది యనిర్వచ్యము. శ్లోకం యోగి యుజునగాగల ఆదిమయోగవేత్తలు ఎనుబది నాలుగుట యోగాసనముల కలవనిరట, కాని, పాతాళియోగసూత్రములక ఎనుబది యారు యోగి అడినది మఱియు నందు రెండు అసనములు బుడయోగాస్థానములై యపాయకరములుగనుట ఎనుబది నాలుగు వాచిలును నేటి భృషి కల బతుచ్చుని నిద్రయు అలసత్వము యులగు కొన్ని యోగాభ్యాసము నకు నాట కమలైయుట వానికి యోగాతరామునిని చేసకలను మఱియు రోగములును యోగాతరాములై కా నిదాల స్థానం జయుచుట యే తముఖ్యమో యోగ సాధనమునకు రోగములజయించు యోగోగ్యమున నుండి యుటయు తంతముఖ్యమే కా వానిజయుచుటయు కాక యోగసాధన ప్రాణాయామ్రను సుషమానాదియగు ప్రసరితము నియోగాసనములు సాధకములని యోగశాస్త్రము చెప్పుచుంది నాగరాజు అగ్రామము యోగాసవిధానములకు ఆదిమ దేశికుడని యోగి యోగాభ్యాస యోగ్య వాదము, అభ్యాసములకును “ఘోరీభాజ శృగానహస్తవిధిత విష్వంభరామచలాయా నారాయణ నాగరాజాయనమః” అని యాది శేషని స్మరించి నవనందనరు సుప్తసిద్ధి లగు యోగశాస్త్రవేత్తలు అసనవిధానములకు సవ్యావస్థముగ మూర్త్యును అసనములు వేయవచ్చునని నుడివియుండిరి. అది ప్రచారమందియు వాచకయంతుండట కాననగును

ఇంకను యోగాభ్యాసమున బరిపూర్ణమును, అనుభవైకవిధము నగు పరమహాసన పరివ్రాజకాచార్య శ్రీ బ్రహ్మసంకర సత్యసింహాచార్యులు యోగాసవిధం లభ్యుపేయతి “అసనవిధులగు శిరస్సు స్థూలగుణదియు చెప్పులుచింతో స్వాధీనమగుచు నిర్బంధము యోగ్యమనియు, దృష్టి నియంతులు చెప్పులుచింతో స్వాధీనమగునని ధ్రువధ్యమునని బుట్ట యోగ్యమనియు, చేరులై చమనాది చెప్పులుచింతో సిద్ధాసనము గావచ్చుననియు యోగ్యమనియు చేరులచే ననుభవించు పద్ధతియని చెప్పులుచింతో గాటంచే నిర్బంధ కల్పింపట యోగ్యమనియు నుడివియున్నది

అసనములు ఎనుబది నాలుగు, వానివిమములు
 ౧ సిద్ధాసనము, వజ్రాసనము, గుప్తాసనము, ముక్తాసనము, సుఖాసనములు ౨ పద్మాసనము, భ్రమరాసనము, లఘుపద్మాసనము, 3 దృఢాసనము ౪ శిరాసనము, ప్రకారాసనము, 5 కపాసనము, ౬ వాచాసనము, ౭ దక్షిణపాదాసనము, ౮ శ్వాసనము, ౯ దక్షిణపాదాసనము, ౧౦ శ్వాసనము, ౧౧ వాచాసనము, ౧౨ మయూరాసనము, ౧౩ మత్స్యేంద్రాసనము, ప్రకారాసనము, ౧౪ కర్కశాసనము, ౧౫ గోరక్షాసనము, ౧౬ భద్రాసనము, ౧౭ ఊర్ధ్వపద్మాసనము, ౧౮ అర్ధపాదాసనము, ౧౯ పూర్ణపాదాసనము ౨౦ దక్షిణాసనము, ౨౧ శవాసనము, కపాసనము, అభ్యాసనము, ౨౨ వాచాసనము, ౨౩ భద్రాసనము, ౨౪ ద్విపాదశిరాసనము, ప్రకారాసనము, ౨౫ ద్విపాదశిరాసనము, వాచాసనము, దక్షిణపాదశిరాసనము, ౨౬ శిరాసనము, ౨౭ పద్మాసనము

మను, ౨౭ చూర్వానము, ౨౮ రాధాననుము, ౨౯ దక్షిణచతుర్థాంశపాదాననుము, ౩౦ తిమ్మిర్ద్రవ మౌనము, ౩౧ రామబిడ్డాననుము, దక్షిణబిడ్డా ననుము, ౩౨ స్వస్థిభాననుము, ౩౩ వివేకాన నుము, స్థితివిచారమును, ౩౪ తర్కాననుము, పూర్వతర్కాననుము, వాచుతర్కాననుము, దక్షిణ తర్కాననుము, ౩౫ నిత్యభాననుము, ౩౬ అర్థభూర్వాననుము, ౩౭ గర్భభానము, ప్రతా రాంతరగర్భాననుము, ౩౮ నివహాననుము, ౩౯ త్రికోణాననుము (దక్షిణ), వాచుత్రికోణాననుము, ౪౦ ప్రార్థనాననుము, ౪౧ పంచత్రికోణాననుము, వాచుపంచత్రికోణాననుము, దక్షిణపంచత్రికోణా ననుము, పూర్ణపంచత్రికోణాననుము, ౪౨ భూభా నము (వాచు), దక్షిణభూభాననుము, ౪౩ వాప్రాధ్యయంతరాననుము, దక్షిణవాప్రాధ్యయంత రాననుము, వాచువాప్రాధ్యయంతరాననుము, ౪౪ (వాచు) లాగుష్టాననుము, ఏకపాదాగుష్టాన నుము, ౪౫ ఉత్కృష్టాననుము, ౪౬ శ్రేష్ఠీభాన నుము, ౪౭ వాచుశ్రేష్ఠీభాననుము, దక్షిణశ్రేష్ఠీ భాననుము, ౪౮ హస్తస్థాననుము, ౪౯ వాచుహస్తాననుము, ౫౦ వాచుభావాన్తరము, దక్షిణభావాన్తరము, ౫౧ శాఖాననుము, వాచుశాఖాననుము, దక్షిణశాఖాననుము, ౫౨ త్రిస్థానాననుము, ౫౩ పాద అపాన గమనాననుము, వాచుపాద అపాన గమనాన నుము, దక్షిణపాద అపాన గమనాననుము, ౫౪ హస్త చతుర్వేణాననుము, వాచుహస్త చతు ర్వేణా, దక్షిణహస్తచతుర్వేణా, ౫౫ కూర్మా ననుము (గోమఖాననుము), ౫౬ కర్మాననుము, (ఉత్తర) కూర్మాననుము చేరు, ౫౭ ఏక పాద పుష్కలమును, ౫౮ ముక్తపాద పుష్కల మును, ౫౯ ద్విపాద పుష్కలమును, ౬౦ కేంద రీభాననుము, ౬౧ ప్రాథమపాదాననుము, ౬౨ ఉప భాననుము, ౬౩ ఉత్తర్వి సుయ్యకపాద

సమము, ౬౦ అర్ధశాసనము, ౬౧ అపా
సనము, ౬౬ యోగ్యాసనము, ౬౭ మందూ
రాసనము, ౬౮ ఖర్జురాసనము, ౬౯ కల్యా
సము, ౭౦ కోశాసనము, ౭౧ లోలాసనము,
౭౨ ఉత్తమాగాసనము, ౭౩ ఉత్పాసనము,
౭౪ హానాసనము, ౭౫ ప్రాశాసనము, ౭౬
కాయత్కాసనము, ౭౭ ఆచంద మండిరాసనము,
౭౮ ఖంబజాసనము, ౭౯ శ్రుంగీకేదనాసనము,
౮౦ సర్వాంగాసనము, ౮౧ సమూహాసనము,
౮౨ భుజాగాసనము ౮౩ చవనాసనము,
౮౪ మత్స్యాసనము అష్టాంగ యోగములు
చూడము

ఆనన్ — (Asaph) హిబ్రూచేరు-
కలియువాడని యర్థము. పురుషవాసుడు. మహా-
వ్యధియులగు పాపాదులను దీక్షింపజేసెను. 121 ప్రప-
వానులును చూపుదు.

ఆనా — (Aa) హిబ్రూపేరు- బైదుక్
దని యర్థము పురుషనాయకుడు బై) ప్రవనాను
ములు మూడుగురు

అసాముదేశము — ఇండియాలోనిది. (కానమోదేశము చూడుడు). అసామా వాస్తవ్యులపాలిల్లెను మధ్యకాలములందు (అసా కామరాజుదేశమున) చేసి మోనోమెథుడు అసామో వ్యాప్తముని చేసి బరగును రాచరాచ అంగ్లో ధ్యానవిధిలోనై అసామను బరగుచున్నది బుగాళాకాశముగనుండి శ్రీ మ ౧౭2౪ లో మేలుచేయబడినది. వీరవ నీల్కంఠుడల మింగుఁ జేర్చులుచిది. ౪,౦౦,౦౦౦ చతురస్రమైత్రులై కా ల్యమును జనునంభ్యుల రాచ తిక్కను. బర్యాప్తమునకు శివ మైత్రులై చేరియొడిచి పాలియెడి శ్రీ మ. ౧౮౭౪ లో బ్రిటిష్వారు అధిపతియైనది. ఖగియ మైలయెడి ౧౦౭ గురు జనులు గలరని తెల్పఁడు బడినది. ఉ తిరవయ్యె ప్రదేశములు కొండల

మనములు తక్కిన వ్యవసాయాచారాలవలన
ములకు బ్రహ్మపుత్రాఁడి నీరవ్వరిగ ప్రవహిం
చును రాక్షసబాగ్గములు దోమునామఁ గలవు

అనామదేశీయున వని విస్తారము చుట కలదు
 దేశముతోట లి కదేశము చేరవలసిన భూమియ
 దేశమున కావలసి దేశముతోట యుట నాట
 యది యుట తెచ్చుచిది అనామదేశీయు
 గ నోలెల్లాకట్లా ౨ కామూపట్లా,
 ౩ కల్లాగట్లా ౪ నాగాకట్లా, ౫ శిల్పా
 గరు (శివనగరము) కట్లా, ౬ లోకార
 (లక్ష్మీపురపు) కట్లా యని అది కట్లాలుగ విధ
 జుచుబడినది

కామమూలజ్ఞులొక వాచివురము ప థా
 కట్టంగు బ్రహ్మప్రాసాదీరము అప్రాసా
 ముననీ తొట్లది కామమూలజ్ఞు రాజధాని
 నుండి ప్రాశాదీకృతుడగు పాప కామయ్య
 దిని ఇది చాల చిన్నకట్టంగును శిబ్బాగర
 జ్ఞాలోని శిబ్బాగర వుండు తేయాకు తోట
 నీమయూగ కమలా న్నూరి తేయాకు
 వర్తకము జరిగుతావు చిల్లపూర్తి తేయాకు
 బ్రహ్మప్రాసాదీ పాగియోజుల పోదన
 తోమకూర్చుకడనున్న శేపు సిల్లాగపురము
 పర్యవేక్షించు నున్నది ఇచటికామమూలజ్ఞులముల
 ౬౪౦౦ అడుగుల ఎత్తుగలది చిరప్రాచీన
 ప్రకంఠమున న్నకు పర్వతములు కురియుతానిని
 చేరదినది (మామయ) కాళియోపర్వతములకు
 దక్షిణపుడేమున సిల్లాట్యురము ౬౦గోలయ్యు
 తావు అప్రాంతమున వారి జనండు (పశ్చిమ
 మైనది) చేరదినది సిల్లాట్యు నురమానదీరము
 నురమానది స్వతంత్రము బాగాకునది యుండు
 సుమరు ఇది మోగినదీయందు పంగియారము
 సిల్లాట్యురకు నుండునున్న కాళానమి
 తేయాకుతోటలకు చేరదినది ఇందు సిల్లాట్యు

పురము శ్రధానసానము. తొల్లింట నీనా
దీక్షమునూడి ఇంట్లొకన గొనుచుండేడు ఒక
చూడిన తీయూను యిప్పుడు అసానుమదేక్షము
నూడియు నాహళమునూడియు నెగునెరి యగు
చున్నది.

అసియాఖండము - (Asia) ఇది చాల గొప్ప భూభాగము ప్రపంచమునది. భూభాగమున నిది మూడవ వ తనె చెప్పుబడినది. నూరు శతాబ్దము లేకుండిన నిది అతి కాత్తిక గలనీయుండిన ఖండమే. గిరిపాత్తిక గలనీయుండి యున్నది.

ఇ బలిగాన్నిమును సముద ము ప్రచుదమున
 న్నాన మెదెదెనును నున్నునీటి నొన్ను దానిని
 మాన్యుగానున్ను నెలరాల్చుముద ము తెచ్చెల్లగున్ను
 జీవీయాహా వేదీలు భాగముదెన్ను నీ ఇది
 జీవీయా ఖంబులము తెదెదెన్ను నొన్ను
 లరాల్చుముద ములము దుర్యము దాల్చు న్ను
 నొన్ను దానిని దెదీలుమున ఇచ్చెల్లగున్ను
 పొలికే దేవుము ఇచ్చెల్లము నొన్ను వా నొన్ను,
 ముదెల్లగున్ను పొలికే దేవుమున ఇచ్చె
 గలిగియు నొన్నులు, జీవీయాదేవుమున మాన
 సొకేము దానాపాన (రెండుముద) ము,
 వాన్లొగిదేవుమున (రెండు) సొన్ను ముద
 లగునీ దేవుదెగిన సొన్నులు

ఆ తరువాత గమము శీతములుగను, దక్షిణ
భాగమును దేగిగను దిగును అట్టి జిత్తు
సమస్త ప్రాచ్యము నతిశీతలపు యిరువును
అనియో శుభముగ సగృహీతములు, రాక్షసు
బాధ్య గమలగు దొరమువృద్ధి చీనాయుగు
శ్చిదియాయుగు జనాభాశాంతి ముఖ్యముగా
నడుచి ప్రపంచమున గొప్ప మరేము లానియో
మన దే జనియింప **౨౨** వలె మరేము బాధ
మరేము మహావృద్ధిగ మరేము కుంభలగను

వర్షయు నింపదమున దరిచే జరగఁజేయును
హిందూ మతములు నిదరిచి యెఱుఁగెను

అసియాకు దము ఎరిపలవాళ్లదముచే రాజ్యములుగ తెల్లబడిన కలపు అది ౧ ఇడియా దేశము ౨ సింధుదేశము ౩ అస్థియా ౪ బరహుదేశము ౫ అసియాదేశము ౬ మలయాదేశము ౭ యిమ్మి ఎటిల్లె ౮ చీనాదేశము ౯ పర్షియన్ దేశము ౧౦ మధ్యతరము పానము ౧౧ చీనాతురుష్ట పానము ౧౨ కొరియాదేశము ౧౩ జపాను దేశము ౧౪ సెరియాదేశము ౧౫ యు కాకా మన్ దిన్పు ౧ ఆనుపాము ౧ రాఫాము ౧ మ్యోకెరి (పర్షియన్ సియాదేశము పాస్తా దేశము) ౧ పారశీ దేశము ౨౦ అశ్వియాదేశము ౨ ఇరాక్ ౨౨ మెస పోటమియాదేశము (ఇడియాకు దనే దేశములు) చీనాకు మ మారియా మ గోరియా సీనా తెల్లబ కలపు) గారి కెల్లెను కా ల గా వ గురు

అసియామైత్రము — ౧౨ ఆయా య మను ఎక్కిమియ మును

అసిమక్యన్ దు — పావనముగ క్రియ ము క్రి అక్యమేద ము దీతా ములు ౨ మహాసాగరు ౩ బ్రహ్మ సముద్రము లేని నేనుచక్రము

అనువత్తి (Hospital) — ఇగురు గాయములు తగిలి వారికి వైద్యసహాయమును సుఖ భరతదేశపు వైద్యశాలల ఎదలది గాక అనువత్తుల ఐరోపాదేశములకు ఎత్తుటలును గాంచిన విధములు వేయగలుగుచు ఇందులోగ వలకలను వైద్యములిచ్చుట ఆవసరముగ నేని శత్రు దేశములు నొరువలగునది జరుపఁజూచుచున్నది

అనువత్తులను రతనగ వాగ్గవైద్యవిధానమే నడచుచున్నది కలకత్తానును హోమియోపతి వైద్యశాల లిందలినే యునుచున్నది ఆ భద్రమును అరవదేశమునకు అయ్యేద వైద్యవిధానమునకు అగ్రవైద్య విధానము నను సర్వవైద్యవిధానమునకు కొన్ని అనువత్తులు ౨౦౦౦ బతుచ్చుచు అనువత్తి వైద్యశాలకుం బ్రత్యామ్నాయముగ నేర్పడి దనియు అవినే చేయుచున్నదనియు నెఱుగవలయును

అస్థిలేసియా — ఇది ఓసియా య దలి ద్వీపసమూహములలో నొక ద్వీప సమూహము సుదేశ్ భాషను ౨౦ దక్షిణపు అసియా యు యును ఇది అస్థిలియా టాస్టిలియా న్యూజీలాండు అను మూడు పెద్ద ద్వీపములను వాటికె తెది యితర చిన్న ద్వీపములు మూడుభాగములకు చెప్పు బతుచ్చుచు ఈ యాంధ్రభాగముల వాయోపుటలకు నూతన గురు

అస్థిచ్ — నింపుదేశ మును

అస్థియాదేశము — ఐరోపాకు దము అస్థియా హాగేరి యర బమిచ్చు నయుదేశము (హాగేరి వేయగ విదరి బడి నది మాకును) అస్థియా ముగ నూర్పులేగుని యరము అనుగా కొన్నిటి కాలపు Charlemagn చక్రవర్తిరాజ్యమున నున్న దేశ మని యదము అస్థియా హాగేరిలు కల్పి ౪౫౩౦౦౦౦౦ చతురపుస్తైక్త వైశాల్య మని చెప్పి బడినది చాల చిన్నదై దేశము ఎడిమాటిక్కు సమదము నంటియున్నది కాని దీని సముద్ర సరిహద్దుగా లేకు కొన్ని ద్వీపములును కలపు నూర్పులేదేశము సమరి లము, బోహిమియానీరభూమి అది వాయువ్య దిశయందున్నది దీనిచిట్టి పర్యవములు కలవు

రాష్ట్రీయము కర్వతము లగ్నచంద్రాకారముగ నుండును ఇది అష్ట్రీయాదేశములను పొంగి నుండి కేలుచేయుచున్నది రహస్యమును పర్యాయములు అట్లుచేర్చి సంబంధములు వీనిని నాల్గొట్టు అనియు నందున ఓరట్లన్నీరి శిఖరము పశ్చిమపుష్కాద్వన నున్నది ౧౨, ౮౮ అనుగుల ఎత్తుగలది దానూయలు నది, అందు గలియు నుచునగు మధ్యగురాప్ర వహియను చి త్రదశను వీసరుడి, విక్టోరియా, ఎర్ననది ప్రవహించుచున్నది దానూయలునది అష్ట్రీయాదేశము నుండి అష్ట్రీయనది తావున దగ్గర గల యుగం లెను కొండలనునుండి నడచును దీనిని వెర్ననలు అని పేరడియున్నారు పశ్చిమదీక్షున కోర్నియోలా యనునటరావున నొక లోనైన గుహయు, దానియగు అంతర్వాహిని యగు నొక నదీప్రవాహమును, ఒక అగాధమును సున్నును కలపు అమెరికాలోనిది

అష్ట్రీయాదేశము పొంగి దేశములను పొంగి అర్జును చేరుగల సరస్సు కలదు దీనిని ప్లానీస్సి అనియు ననుచుగలదు అష్ట్రీయాదేశమున పొడి అగాధము లధికముగా గనులగు దొరకు చున్నది రాగి, ఇరుము, సిసము, రాక్షసలాగుల పాదరసము పలుతావుల లభించుచున్నది కాశీ దగ్గరనున్న పైంధవమహాపు గనులు శాస్త్ర ప్రసిద్ధములు పొంగిదేశమున ౬౬౯ అనుగుల రత్నములు లభించుచున్నది శోధములు భాగ్యములు, బాగ్నీ, ఓట్టు, బొప్ప, నారచెట్ల బ్రాహ్మ తోటలు, అరేబి తోటలు దేశమున చక్కగ పై రగుచున్నది రైభాగ్యము అగాధానంబులు, ఫలించెడిది దేశమున నాల్గవంతు అడవులు కలవు. అష్ట్రీయాదేశము జర్మనులసంతతివారు విస్తారము కలరు వారు మూలము భాషయు జర్మనుభాషయే పొంగిదేశము మూలము

జాతివారు విస్తారము కలరు (వీరూ గూర్చి పొంగిదేశము మామకు) స్లావోనియన్ జాతులు, పొంగిరియోటా, రుమేనియన్ జాతి వారును వేర్వేలు భాషలు మాట్లాడుతారు కలరు ఇందు స్లావోనియన్లు జనాభామీగుల గముమంది కలరనియు నాల్గవంతు జర్మను సంతతివారు రెనియు చెప్పులుడినది జర్మనుజాతి విద్యాధికులను పలుకుబడికలవారు నని యుదురు యూరపు కొండులు, జర్మిజాతివారు (దేశగియ్యరులు) లు తన్ను గాగనంబుచున్న దేశమున ౧౭ భాషలు వాడుకయగుచు వారు మూలమున జెగవారు వ్యవసాయములు నిమోచించుకొన ప్రియంధులని యనుచున్నారు. జర్మను సంతతియులు, నాల్గవంతు భాషనోకలు, పురుషులు కమ్యరమునని, గుట్టములవారములు నొర్యమును చేయుచుగలరు

దేశమున వ రక్షముకన్న వ్యవసాయముధికముగ నున్నది లిననుబట్ట, ఉన్నిబట్ట, నూలుబట్టల నేర కొండులకి తీవనవృత్తియెయున్నది ప్రజలు క్రైస్తవులు ప భుక్తియు కలదికొన్ని (క్రైస్తవ భుక్తియు) అష్ట్రీయాదేశము, పొంగిదేశము వేర్వేలు స్వతంత్రములగా గలియున్నది దేని చట్టముల నదియే నిర్మాచుకొనుచు రక్షగాధ వెంకటేశ్వరగియున్నది

అష్ట్రీయాదేశము ఇది బ్రి ష్ టి తొమ్మిదవ శతాబ్దమున చిన్న లూటర్నిగా నుండెను దీనిని మార్షెల్ల కరిపాలించువాడు బ్రి ష్ ౧౮౧౬లో నిది యధిపత్వస్థితి పెట్టడిగా కేసుబడియెను అతని నిది డచ్చియయ్యెను ప్రభుగల డ్యూకను నిరవనానము గల్గెను. బ్రి ష్ ౧౮౭౬ లో హేయ్లర్ల కొంటుగనూడిన రుదోల్ఫ్ (Ru-dolph) జర్మను చక్రవర్తిగా నెప్పులుడినతన నాడున నుతుని వాష్ట్రీయా ద్యూకుగా చేరి.

శ్రీ వె గౌ-౧-లో ప్రాప్తురు భూపతి అష్టియా-
చక్రవర్తిగా చివరమునపొంచెను అష్టియా-
మాగేరిల ధైర్యత శ్రీ వె గౌ-౨ న ౪
(Compromise) వలన చేర్చబడెను

అష్టియాయులుఁజేరియున్న రాజ్యభాగములు
పలువోకందు కలవు ౧ బొహిమియా ఇది
ఉత్తరముననున్న ప్రాచీనపు ఒకప్పుడ ప్రత్యేక
రాష్ట్ర మైయుండెను ఇందలి ప్రజలు స్లావోనిక్
జాతివారు వివిధ తెచ్చు (Czechs) అని యందు
ఇంగు అద్భుతజనులు విశేషముగ చేయబడు
చున్నది బొహిమియన్ గ్లాసు లోక ప్రసిద్ధి
మీ ది ప్రెగ్యురము బొహిమియాకును
ముఖ్యకట్టగాను చక్కనివట్టగాను ఇది విశ్వ
విద్యాలయ ముగ్గుతావు John Huss,
Jerome లను చేరుగల సామ్యురలకి జన్మ
స్థానము ౨ మొరారియా దీనియొక
లెన్యురను (Brun) ముఖ్యపట్టణము ఈ
ప్రాంతము నే గల అష్టిట్టి కడ నెఱిగింతు
నేనువా అష్టియనుల నోడి పాట ఇది ఉత్తర
మున నున్న ప్రాచీనపు 3 సైగియూ ఇదియు
నుర్తిపు ప్రాచీనపు ౪ లైగోల్ ఇది దక్షిణ
మున నున్న ప్రాచీనపు ఇక దీనికిము నున్న
అన్యులకురము ముఖ్యపట్టణము ఎదిగెనాపై
నున్న లోకములము హేళికపట్టణము వర్తక
స్థలము ఇట శ్రీ వె గౌ-౩ ౧౮-3 ముద్య
నాక రోమన్-భక్తు-కోనిలు జరిగితావు
౧ సైగియూ ఇది దక్షిణముననున్న ప్రాచీనపు
ఇంగు గ్రట్టపురము ముఖ్యపట్టణము ద్రేవు నది
తీరము ఇచట ఉక్కుపనులు విస్తారము
చేయబడుచుండుట నిది చేరందివది ౭. కోస్టు
లాండు ప్రాచీనపు ఇది ఎత్తియొకప్పు సముద్ర
తీరము. ట్రిస్టపురము లేవు ప్రధానస్థానము
(Trieste) ౭. బాల్టియా- ఇది దక్షిణ
ముననున్న ప్రాచీనపు ఇందు రజాపావురము

ప్రధానస్థానము ఇటఁ బొలియోవ్స్కము ప్రధా
ప్రభుత్వకార్యస్థానముండెడిది ౮ గరిష్టియా-
ఈశాన్యదిశగానున్న ప్రాచీనపు ఇందు లెబర్న
పురము ముఖ్యపట్టణము గొప్ప వర్తకస్థలము
౯ బోలాగు ఈశాన్యదిశగా నున్న ప్రాచీనపు
ప్రజలకు బోలెలని చేయగూడ కలదు క్రాకో
పురము కొల్లింట బోలాగుచేతపు రాజధానిగ
నుండెను అది విశ్వలానదితీరము గొల్లింటి
రాజుల సమాధులు నిటగలవు తొల్లింట
గోలాంబుదేశమును రవ్యాప్రభుత్వము, ప్రవ్యా
ప్రభుత్వము, అష్టిమాప్రభుత్వము మామగిని
కల్చుకోనిది ఇప్పుడ అష్టియా-యా-౭ శిరి
యన్ను బోలాంబుభాగమునకు పోలిక్ ప్రాచీనపు
అనుచున్నాడు ౧౧ బుకోవియా ఇది
ఈశాన్యదిశగానున్న ప్రాచీనపు ౧౧ అల్లికదీ
అఫ్ అష్టియా ఇది మధ్యనున్న ప్రాచీనపు
ఇందు విజున్నా నగరము క్రధానపురము
ఇదియే అష్టియా సముద్రదేశముల కంతకు
క్రధాన గరమై యున్నది బాహ్యము నది
తీరము గొప్ప వర్తకస్థానము ౧౭౭౮,౦౦౦
జానాఖ్య గల నగరము

౧౮. తినిది - అని కాముచుండు తీర్ధర్యఁ
బది రోమకకా పుగ నుది ౧ శ్రీ వె గౌ-౪
తునవ్వులు ముట్టడింది తింగవాదే ౧౮౮౩
లో కూడ ముట్టడింది రెండవవర్షాయపు
ముట్టడి బోలాంబుభాగమున John Sobieski
యనువాడుగ బోలాంబుభాగము నుండు ముక్కి-
లాంబు ౧౮౦౮ లో నున్న, ౧౮౦౯ లో
నున్న ఫెందివా ముట్టడి సేంగరము చూడెను
(హంగేరిదేశము, ఐరోపాభాగము చూడెను)
బొహిమియా ప్రాచీనపు, బాల్టిగినియా ప్రాచీనపు
టర్క్-వారివై యొడముని శ్రీ వె గౌ-౫ లో
అష్టియా దీని అక్రమింది కల్చుకునును

ఆస్ట్రేలియా ద్వీపము — ఓసినియా యందలి ద్వీపములలో ఆస్ట్రేలియా ద్వీపము మాముఖముగా పొడిన పెద్దద్వీపము భూమియందలి ద్వీపములలో నిది యెక్కువ పెద్దది మార్పు పడమరలకు ౨,౫౦౦ మైళ్ళును, ఆగ్నే దక్షిణములకు ౨,౦౦౦ మైళ్ళుగాగలి గొప్ప ద్వీపకార్య మంతమైయుండ, దీనిని ద్వీపభూమియందు, ఆస్ట్రేలియాభూమియందు ననుచున్నది ఆస్ట్రేలియా యనిన దక్షిణభూమియనిన దేశభూమియందగ్గరము ఆస్ట్రేలియాగూడా మరక (Tropic of Capricorn) లేని భూమియందును పరిమాణమునున్నది లక్షల చతురస్రపుటల భూమిని చుట్టు పొడి తొలిన దీనిని దద్దివారు క్రీ. శ. ౧౦ లో గనుగొని న్యూహోలాండు (New Holland) అని పిలిచిని చెప్పబడి ది

ఆస్ట్రేలియా ద్వీపము పూర్వము పరిశీలించి చూచినవారి కనువచ్చినది తేనిఒకవహానికిలగు ఆగ్నేయదిశగానున్న పువ్విమములకు ఆస్ట్రేలియను అల్లు అని పిలిచియున్నది ఈ దిశమునకు ఉత్తరదిశకు యాక్కు ఆగ్రము (Cape York) అనియు, ఆగ్నేయదిశగా హౌవ్ ఆగ్రము (Cape Howe) అనియు, నైఋతిదిశగా ల్యూయ్ ఆగ్రము (Cape Leuwin) అనియు చూచు ఆగ్రములుకలవు ఆస్ట్రేలియా ద్వీపమున కొన్నిదిశగా సముద్ర తీరమునుండి ముప్పది మైళ్ళదూరమున నీటిలోనున్న సముద్రము నిమగ్నమిందే ౧,౫౦౦ మైళ్ళ పొడవుగల రాళ్ళ గట్టు, పగడపుచక్క గట్టులతోనుండను నియుండి ఓడలు నడువ సభ్యులకువచ్చుచున్నది దీనిని Barrier Reef అని పేరు వాడుచున్నది ఆస్ట్రేలియాక అల్పగ్రహములందు ౭,౧౭౬ ఆడుగుల ఎత్తుగల కూంట్ కోసియస్కో (Mount Kosciuszko) అనుచేరుగు కొరము ఎత్తైనదికలదు

భాగములుగా బూరేంజి (Blue Mountain range) అను మధ్యకర్త సున్నదీపము ఆస్ట్రేలియా యందలి ముఖ్యమగు ఓసి ముల్లీ యందు దాల్చింగువది చేరుకు తక్కిన మధ్యభాగపు నదులు సముద్రముదకు వేగక, అప్పుటప్పుట ఉప్పువట్టులను గు, ఇసుక నీలలూ దింకితము. ఇట్టి యుప్పువట్టులూను మృతాలమున బూరేంజి (Lake Torrens) అనునదొక్క అప్పుడు చేసినది కాము నిశితపురు ముడిగలగు ద్వీపము యొక్క ఉత్తరార్ధము వేడిదేశము దక్షిణార్ధ మంత వేడియుండే సాధారణముగ నూరుచు

బాగాలు వెడి రాగి తగరముగనులకలవు. రామసబ్బాగనులు చాలకలవు అరణ్యములు, ఉచ్చికలునున్న ఇసుకవిహారులు కూడ కలవు కనిచ్చు చట్టు విస్తారముగనున్నది ఫెర్న్ (Ferns) పాతులు విస్తారముగకలవి గోధుమలు, ఓసుథాన్య, వారదినములు, పొగతు, బ్రాక్షుకతులు, దక్షిణాపినులగు బెక్కిగా మెరిగుచున్నది భాగములు ఉత్తి, పురు ఉత్తరపినుల ఉత్తరదీ ముండుచున్నది అడవులగు గట్టికలు, గట్టి అకులుగలచెట్లు విస్తారముగ నున్నవి కా గరూమ్యగములు, నల్ల మంటలు, గొట్టెలు, మేకలు, గుడ్డములు, బొటలు కలవు స్వదేశీపురుగు నడవికాకులవారు, విదేశీపురుగు విదేశీపాతులవారును ప్రజలు

ఆస్ట్రేలియా లాగ్ సామ్రాజ్యము స్వదేశీ పాలన నిందిన దేశమైయున్నది ఇది Commonwealth of Australia అని పిలుచుచున్నది ఇది యెకాదశిలుగా విభజించ బడియున్నది.

౧. న్యూ సౌత్ వేల్సు - ఇది చాల పురాతనమైనది మార్కుమన్నది ఇందు బ్లామా అను కలవు గొర్రెలు తెంచుట, బాగారము ప్రస్తుత ముఖ్యమగు వృత్తులు దీని వైశాల్యము

3,00,322 చతురపు మైళ్లు. ఇంకలి ముఖ్యపట్టణము సిడ్నీ నగరము ౪,50,000 జనులు గలది ఇది అక్టోబియోతోరెకు ప్రభుత్వస్థానమై యున్నది పారామెట్టాయనది పురాతనపు పట్టణము నిలవన ౬ నువ్వడు ప్రాంతములందు నోకపాటి వెండి గనులు కలవు

౨ విక్టోరియా న్యూ సౌత్ వేల్సునకు దీనికి నకుమ ముర్రే దిశలను సమశీతోష్ణమీను భూమి పారవంతమైనది అక్టోబియో యను విస్తారము బంగారము దొరకు కాని యిదియే తిన్న విస్తారము ఇటువంటి యెరుమి యగుచు జును ౮2,5౮౪ చతురపు మైళ్ల వైశాల్యము కలది

3 క్విన్స్లాండు కాని ఈ క్యాన్డిగిగా మున్న ప్రదేశము నవనముగ నాకరింపఁబడినది వేడి ప్రదేశములలో కొటి భాగము, చెరుకు, ప్రత్తి, ఇంను విస్తారముగ పెరు చేరుచు చున్నది విస్కెక్ నగరము కథన నగరము లిన్స్టీక్ నదీతీరమున దాని యుఖ్యానమున మున్న నగరము ౬,౬౮౪, ౪ చతురపు మైళ్ల వైశాల్యముగల సీమ

౪ దక్షిణ అక్టోబియో కాని నువ్వభాగ మంతటను వ్యాపించి యన్న గోధుమలు, బ్రాహ్మలు, విక్రము పెరు చేరుచుచున్నది లింక్ అయిలకు విస్తారము చేరుచుచున్నది రాగి గనులు కొంతవఱకు బాగుగనే పునయేయ చున్నది ఇరత దేశమున బ్రసిద్ధములగు అక్టోబియో గొట్టము లిటనే పెరుచుచున్నది అం పలు విశేషముగ గలవు. ఈకాలనీయంక ఎడలేడి నగరము ప్రధానస్థానము జనసంఖ్య ౧౫౬,౦౦౦ ఇది విస్సెంటుసెంథు(Gulf of St Vincent) తీరముననున్న నగరము. పోర్టు జార్జన్ కడ పాకునెట్లక్ అను కాల్మ ఒలిగ్రాఫుల కడ

స్థానము దక్షిణ అక్టోబియోయందు టొరెన్సు (Lake Torrens) అనియును, టేరీ (Lake Eyre) అనియు: వైద సరస్సులు కలవు. ౯,03,౫౦౦ చతురపు మైళ్లు వైశాల్యము

౫ క్వీన్స్ అక్టోబియో కాని ౯,౭౫,౯౨౦ చతురపు మైళ్ల వైశాల్య వ దేశ మైనను జనాభా చాల తక్కువ ఇందు విహార ప్రదేశ మధికము. ఇందు తిప్ప పట్టణు, కొరుసెలు ఎక్కువగా గలవు గొట్టెలాబెంచుట ముఖ్యమగు వృత్తి కొంతవఱకు బంగారము దొరకు గనులు కలవు. పెరు(జనసంఖ్య 3-౦౦౦) ప్రధాన నగరము ఇది క్యాన్ నదిపై నైరుతివగా ముంద తీరముననున్న పునము అచ్చని పునము రాక్షసలాగు స్థానము దీనికి దొర్లింబు క్యాన్ నది కాని యని చేరుచు చు చెప్పఁబడినది

అస్తి — ఎస్టేటు చూడఁడు

అస్ఫాల్టు (Asphalt) — కోల్రాసు (Coal tar) వందు ఇందు పొయ్యి, కరగించి అస్ఫాల్టు చేయుచున్నాడు ఇది బొంబుపై ధూళి రేగక గట్టిపడుటకు చేయుచును కాని అస్ఫాల్టు మెసపొటియోదేశమున కొన్నిసరస్సు లాగ ప్రవృత్తి తీయుచున్నాడు. అస్తి కాపాడము నది గోల్డుఫోర్ట్ దేశమున త్రివిధాక్షురవలసరము నున్న ఒక అస్ఫాల్టుసరస్సు జగత్ప్రసిద్ధము. ఇందు త్రవ్వబడిన గోళులు కొంతకాలమువఱకు తిరుగ నాస్ఫాల్టు చే నిడి రేపుచునును అనగా భూమిలోనుండి అస్ఫాల్టుచేతి నెట్టుచుచుండునని తెలుచున్నది ఈ సరస్సు ౧౧౪ యరకముల ప్రదేశమున చెప్పుంబడినది ఇటీవల అల్పరాజేశమున అతలాస్కానదీతీర ప్రాంతములం దాస్ఫాల్టు గనులు కనిపెట్టఁబడినవిని వినుచున్నాము

అహోయన గోత్రము — అత్రేయ గణము చూడఁడు

అపారము కడను వ్యవహారము కడను మోమాట ముండరాదు — అంధ్రహాళి

అహవనీయాగ్ని — అగ్ని క్రమము చూచుచు ఇది యాచార్యునివలనగల్గిన చుట్టి

అపాకజ్వరము — అగ్గ Intermittent Fever ఇది శీతలైక్య జ్వరముల లాగుది ఏదో యొకవసర లెక్కమేరకు కింము విడచిదిసెనా లేక రెండుగి ముల కొనసాగినో, లేక ఏదో కొన్ని గింముకొకసారియో తక్కువ చరితో వచ్చుచుండుజ్వరము వీనిని మధ్యపు జ్వరవనియు, చలిజ్వరవనియు వరుస జ్వర వనియు కూడ గనబడుచు గల . ౨. లాచీ పూర్వ చెప్పె ఆకుముగిది వాసమూటవం నీజ్వరము రాకుండ నామగిని కొండ అనుచున్నాడు

అహుతి — దేవతనికి మేల్

అహుకుడు — అగ్ని, వ ద, యాదవమిత్రియుం ౩ తడి విద్యోతుం దను నామా తరము గ) అభిజిత్తు గుమార్గి దేవకు మ, ఆగ్రసేరుం దేవతని కుమార్తె దేవతీదేవి శ్రువె విసమిచ్చుని భార్య ఇ క తిగ్రసేరుం గానరదేశాధికారి కుమారుడు కంసుడు శ్రీకృష్ణునిచే వివశుడైన విరోధి

ఆభ్యాసములు (౧౨)— (పద్మిద్ధరాధ్వర్) రామానుజులరు నైవేద్యమహాభక్తులు శ్లో భూతం సర్వే మహాదానాన్వయభట్టవాద । త్రిభక్తిసార కులశేఖర యోగివాచక్ । భక్తాంఘ్రిరీమంకర కాలయతీంద్రమశోక్ శ్రీమద్భరామకమవని ప్రణతోస్మినిత్యమ్

౧ పూర్వరాధ్వర్ వీరి భూతయోగి యనియు, మల్లాపురాధోక యనియు బేరులు విష్ణుదేవుని గదాచంగుభూతులు మల్లాపురి

(తిరుక్కడల్మలై) మరుగ్రామమున నొకమది త్త సరస్సున వల్లకలవపూవులతో వయోవిగజై సో యోగి పుట్టినమణునాడు జనించెగము అద్విశి నెల తులామాసము ధర్మ వీరి తిరుమక్రము.

౨ పోతు మైయాధ్వర్ వీరికి సోయోగి యనియు, సోముప్పగ్గ లనియు, కావారయోగి రురుడు బేరుకలవు విష్ణుదేవుని శిఖము గుక్క అ కమర జని చిరి కాచీపురిమందు పోతు మైయరుం ౩ పుష్కరమున బాగను కావర పూవులో విష్ణుదేవుని పావనస్నాంశమున దానవయుగా తిరుం జరించి అద్విశి నెం తు గామా ను క్రవశము వీరి తిరుమక్రము

౩ బేయోధ్వర్ వీరి మహాయోగి యనియు, మలాలపురాధిపునియు బేరులుకలవు విష్ణుదేవుని వ దిగా శము (భక్తము) వ జరించిరి. మామూరు (మామగ్రామం) అ యమగ్రామ ము కౌళ సరస్సున ఎత్తెట్టపూవులో యో నిజాన్ భూతయోగిపుట్టి మ మనాం జనిందిం ౪ ఎకనెల శిరభిమము వీరి తిరుమక్రము

౪ పెరియాధ్వర్ వీరికి భట్టవాధునియు, విష్ణుదిత్తునియు బేరుకలవు దాదిద్రులంధ ములంగ వీరికి శాన్ముక్కం కెయిర పెరిమాల్ అని పేరుగలగ వీరు ఆదాగ అనబడు త్రి గోదాదేవి త ద్రి శ్రీరంగనాధస్వామికి మామ గారు దైవతేయా శివ భూతుం (గరుడంతుడు). శ్రీనిల్లిపుత్తుర్ అయిన గ్రామము నొక పుర కృష్ణుడుడగు (ముంగురాత్తుగలవాడు) దైవపు నకు జనించిరి ఆచటవలపుతళియిని పూజించు చుండిరి అనినెల విభవమహాసమువ స్వామివక్రము వీరి తిరుమక్రము

౫ తిరుములమైయాధ్వర్ వీరికి భక్తిసారు లనియు, మహాసారపురాధికునియు బేరులకలవు అష్టాంగయోగముల వభ్యసించినవారు భాగ్య

వాల్మీకిలు విష్ణుదేవుని సుదర్శనాంశ (చక్రము) సంభావనలు పొందుటకు పూర్వకముగా, సేవాభ్యాసము జనించిన మూడునెలలకు మహాసారక్షేత్రమున తిరుమలమునకు అనురాధనతోపాటువచ్చుచున్న భక్తిమహర్షి (భాగ్యునిచే ప్రేరేపించబడిన) అభ్యర్థిత్వమును జనించి భగవద్భక్తులకు మేదరివాణికలను విరిగి జెంచెను నై నెల మరలమాసమున మఖనక్షత్రము వీరి తిరుమక్షత్రము

౬. శ్రీ అంబాకీ వీరికి శ్రీగోపాక్షుని, అముక్తమాల్యద, మాడికుంజ నాంచార్, చాడి = తా ననుభవించి, కుమత్ర = సమర్పించిన, వాంచారనియుఁ జేర్చు కలవు. శ్రీరంగనాథస్వామి యర్ధాంగి, పెరియాళ్వార్ కూతురు కలమాసము (అడినెల) పూర్వఫల్గుణి నక్షత్రము వీరి తిరుమక్షత్రము

౭. కులశేఖరాభ్యాసకీ వీరికి గుమ్మటపురాధీశు లనియుఁ గాల్గిపురాధీశు లనియును చేర్చు కలవు. విష్ణుదేవుని కౌస్తుభినుగి యాశమున జనించిరి. కలియుగాదియును ధృవవ్రతుఁ డను రాజునకుఁ బుత్రుడై జనించి, ధనుర్వేదాది విద్యల నేర్చుకొనియై భగవత్కృతాత్ములను పొందెను. మాళి నెల కూలమాసమున పునర్వసు వీరి తిరుమక్షత్రము

౮ తిరుప్పావాయాభ్యాసకీ వీరికి యోగివాహు లనియు మునివాహు లనియు, గాయక సారస్వతాము లనియుఁ జేర్చు కలవు. విష్ణుదేవుని శ్రీవత్సాంశ (పుట్టుచున్న) సంభావనలు కలియుగమున మూడుమాసముల సావత్తరములకుఁ బడవచోళనినువాపుర (ఒడియూర్) మను గామమున నయోనిజుడై జనించెను విద్వలులేని చంచలు దంపతులచేఁ జెంపబడి వివాహానంతరము దని చేరందెను కాల్గినెల వృశ్చిక మాసమున రోహిణి వీరి తిరుమక్షత్రము

౯ తొండరవృక్షియాభ్యాసకీ వీరికి విశ్రాంతాము లనియు, భాగ్యునిగోత్రులనియుఁ జేర్చు కలవు. విష్ణుదేవుని వసమాలాశమునఁ జనించిరి. చోళదేశమున మదనూరి అనబడు గ్రామమున ఒక పురతామ్రుడు (ముంకు జాతుకల వాడు) డగు నైష్ట్యునకుఁ బుత్రుడై కలియుగమున రెండుపంచలసంవత్సరములవఱకు జనించిరి. మాళ్ళగిని ధనుర్మాసమున శ్రేష్ఠనక్షత్రము వీరి తిరుమక్షత్రము

౧౦ తిరుమాగైయాభ్యాసకీ వీరికి బరతాళయతి యనియు, శిరిధర్మసను లనియు, కవిలోక దివాళు లనియు, చతుష్కవిగోత్రానుగి యనియు, మట్టటంధకవి యనియు, కలివైరి యనియుఁ జేర్చు కలవు. విష్ణుదేవుని కార్తాశము (ధనస్సు) న జనించిరి. నిలుఁడను తోమ్రుతు జనించి, ధనురాదివిద్యల నేర్చి, చోళభూవంశక నువ్వోగియై, అయోనిజయగు కుముదవర్ణి గారి మోహించి, దొంగిలును విస్తారధన మూర్ఖుని, ఆ విత్తము తో నామె బరిణయనునెట్లను కాల్గినెల వృశ్చిక మాసమున కృత్తిక వీరి తిరుమక్షత్రము

౧౧ నమ్మాభ్యాసకీ వీరికి కరామ్మకముని, శరగోపయతి, శరారి యనియుఁ జేర్చు కలవు. కారితమాజులు, సువర్ణసాసము చేయుకనీ పెరిగిరి కారి యను మేనుగల సమ్మాన్యనకు, ధర్మపక్షి యగు ఊడయనంగైయను జనించిరి కలియుగాది తిరుమల్యుడై (కురుగాపుర) యందు జన్మయంది మహాభక్తులై శ్రీరంగనాథస్వామివలన నమ్మాభ్యాసక (నమయాభ్యాస) అని కలపబడి యీ తే రందెరిట. విద్యశ్రీవాంశసంభావనలు. మఱియు వీరు వతుళాధరము లనియు విద్యశ్రీన శిష్యు లనియుఁ జెప్పబడినది తామ్రబడి తీరమున కురుకాయకు గ్రామము వీరి జన్మస్థలము. జన్మనామము 'మారగ' కలియుగాది ౪౪ దినమున ప్రమాధి సం. వై కాళి కు ౧౪ శుక్రవా

రము కర్మాటకరాశి వీరి జన్మకాలము మైయో
నల వ్యవధిమాసమున విశాఖ వీరి తిరునక్షత్రము.

౧౨ మధురవది యోధ్యార్ - వీరు కర్మాటక
బాగు శిష్యులు. పాండ్య దేశమున తిరుక్కోమా
రను గ్రామము దొకపురక్కూడఁ (ముంబరజాట్టు
గల) దగు బ్రాహ్మణునకుఁ గుముదాంశమునఁ
జనించిరి. సామ వేదముు జదివినవారు. వీరు
ఆయోధ్యకుఁ బోయి అటనుండగా దక్షిణదేశ
మున నవ్యూధ్యారు లవతరించిన యానవాల్ల
తేజోదాసుమున వీరిగుఱదానట

బానిసలొగి దక్షిణదేశమునకు మఱి నవ్యూ
ధ్యార్ (పరబ్బాళముని) నాళ్లయింది, వారి
శిష్యులై జ్ఞాని యయ్యెనట పుండ్రెండుగురు
ఆధ్యాత్మలతో నవ్యూధ్యార్ అగ్రగణ్యులు,
ముఖ్యులు మధురవది యోధ్యారును కొందఱు
పుండ్రెండుగురితోఁ బాటింది పూజాదుట లేదం
దరు. ఇంక పెరియోధ్యార్ కుకూరై యగు
అందార్ చాల భక్తురాలుగఁనూడి 'తిరువాయి
మొనీ.' అను పదిత్ర మహాగ్రంథమును రచించె
గాన బానిని భక్తితో పరిశుభ

ప్రెంకిపోవు నదులు (Parched

Rivers) — పరలు పుట్టుతావులందు వర్షా
భిక్ష్వమగుటగాని, గొప్ప జలనిలయములగు
సరస్సులుగఁగుటగాని, మంచ విస్తారము కరగి
జలములై యింకఁ బడుటచేగాని, ఏరులు విస్తార
జలములుగల్గి ప్రవహించుచుండనోవుఁ గాని
కొంత జనినదిన భూమి జలములుబీర్చి నది
నిలింపఁ జేయుచుండెనువో రానురాను అవి నిర్జ
లము లగును అందువలన వాని కీసేడియన్నారు.
జ్వలములగు, పరదలగు, వీనియందుఁ గొంత
మౌనముననుకొని, కదలకుటగాని నీరుండెని
అస్థిలియాలోని ముక్తేనది, అస్థిలాలోని ఆరెఁజ
నది, అష్టమసానమున పారశోమునైపు పారి
యావ్నది, ఇటీవలదులకు పాద్యశ్యములు శుభవు
నందు నై లునదికూడ కదలకుటచే పొల్గుచుండుట
తన్నరేదని కొందఱుచున్నారు. పారియాదు
నది కదకు కేవలమింకపోవునదియే.

ఇంగ్లండు దేశము — ౧౯౦౪

ఖండమున గ్రేటుబ్రిటన్ ద్వీపములందున్న దేశము
ఇదియు, చీల్లుదేశము నొకే పరిపాలన క్రింద
నున్నది ఇది తొలింట నెయిత్తుకొంటు బను
సానుక రాజులచే బాలిగఁ బడుచుండెను.
ఒక్కొక కొంటు యొక్క రాజ్యమునకు కొంటే
లని పేరయ్యెను ఇచ్చడట్టి కొంటేల పాలన లేకు
న్నను దేశముయొక్క భాగములకుఁ గాంటేలని
పేరు వాడుకయందున్నది. అట్టి కొంటేలు ఇంగ్లాం
డునందు నలునదియు, పేయిసండు పుండ్రెండును
కలవు ఇది తిరిగి కూడ పరిపాలన సౌకర్య
ములకుగాను పారిషుల క్రింద విభాగములు
చేయఁబడినవి. కొంటేలకు పైనినియు వాడుక
నామముగలదు. ఇది భరత దేశమందలి జిల్లాలు
తొలూకాల వంటివి

ఇంగ్లాండు ౫౦,౦౦౦ చతురపు మైళ్లు గల
దేశము. తేల్పు ౨,౪౦౦ చతురపు మైళ్లు

అగ్రాంకు

ఇంగ్లాండున వంగిల్లు (Angles) అను
తెగవారి భూమి యది యగ్రము వేల్పు శబ్దము
నకు విదేశమని యగ్రము

ఇంకా ఎవరైనా ముఖ్యమంత్రి సచివ్ కేబినెట్ లో
అనియత ఇన్ ఛార్జ్ మెంట్ పోషకాలపై లండన్
సగరము గురించి ప్రవహించిన ఇన్ ఫోర్మేషన్
వల్ల ఇంకా ఎవరైనా అనియత వార్తలు వచ్చిన
సంకరాదు

ఇక సీతమున సెలవక, బ్రాహ్మ, ఊరి, మెచ్చే అవక, మొదలగు చిన్న చిన్న ఎలల కలపు అవక, చిన్న చిన్న ఊరి, కేయి మొదలగు చిన్న చిన్న అవక, సీత, జలము, నది, ప వావాము మొదలగు కృష్ణా, భావా వదముల నూడి కలి వి చేయు చిన్న చిన్న గొప్పగు లింగు గలదు యుభయము ఇంగ్లండు సో సరస్సు లనేములు కలపు లే దీప్తిర (Lake District) అను భాగము విదేశమున విహారించు సీమగా మార్చు మున్నది ఇంగ్లండు చెప్పునూడు అంగ్లండునూడు దేశము దక్షిణ భాగమునూడు నిండుక వేడి యధికముగనుండును నులయు నిలవ ఎక్కువగా వర్షమును కల్పియవలయునూడు A అంగుళమునకు వర్షండునుండునూడు చెప్పునూడినూడు B అంగుళమునకు వర్షండునుండునూడు, కంబ్రండునూడు సీతెయ్యలు నందు ౧౮౦ అంగుళములుకు వర్షము లేకట వరుదుండునూడు చెప్పునూడినూడు C అంగుళమున వర్షండునుండునూడు యొక పుత్రుక కాలము లేకు

ఇంగ్లాండునాడినుము, రాక్షసబొమ్మ, పైంథవ
లవణము విస్తారము దొరకుచుంటునే నినుపపను
లభిక్రముగాఁ గలవపు, వేల్పుదోమున స్త్రీలురాయి
అభిక్రముగ దొరకుచున్నది. సిగము, గ్రాఫ్టటు
అనేక వృల దొరకుచున్నది. ఇది కంటారాయనం

342

ಅಗತ್ಯವು

దక్షిణము. ఖూమ తక్కువయెడను సారవంత మగుట, గోధుమలు, బాగ్గి భాస్కరులు, ఓట్టు భాస్కరులు పైసరుమగూని వరిభాస్కరులు వండుకు బాగాకానుటయు, ఓట్టు పువ్వయగుట, విసానము పై నెత్తేమగుననుమన్ని. అగిల్పొద్దు, పిప్పిపొద్దు, పువ్వపొద్దు, ఇల్లిపొద్దు, నూర్పిల్లిపొద్దు, ప్లాగ్ ఇల్లి పొద్దు తొలలు కలవు ప జలు అగిల్గయులు. చేరివలయ యగ్రములతో కత్తాగిరిమలుగుని విసానము చేయుట బడవని వర్తక మవరి రుతముగ నడవవచ్చుని నముద ముగోని ద్వివ మనలకు వాని గేలులు కల్గి ఓటవర్తకము చేసివచ్చి విక్రవలసియున్నది ఇసుమదాన లభిం గు తమగఁ గలవు

ప్రిన్సిప్ ఆధుర్యము చాల బలాశక్తియైన దగుటచే నిరత దేశములపై సత్పరకము గల్గి యున్నది నావికాదళము, కాల్పులమును, శరణియై దళములు, నాయునికూ దళమును తక్కువ వినియోగి యున్నట్లుగాను ఇంగ్లాండు, స్పాన్యాడు, విద్యారంజిత గాత దళమునూ నాల్గవ వతు ప్రిన్సిప్ ఆధుర్యమునకు తేరియున్నది ఇంగ్లాండున చారు యూనిఫర్మ్లీటిలు కలవు. అందు ఆక్కున్నట్లు శీలీపు విశ్వవిద్యాలయములు నున్నట్లుములు వేల్పుకా దొక విశ్వవిద్యాలయమున్నది సెర్వోగ్రాఫికల లండనురముగ నున్నది పుష్కలంబాగములకు తక్కువైన "రాస్ట్రా లు క్రి" ప్రపంచము దేశమన మని చెప్పవలసింది.

పట్టణములు ఇంకాను చిన్న చేతనైనను ప్రభాధికారియు, వాణిజ్యాధికారియు, ప్రభుత్వ బలాధికారియు, భవాధికారియుం గల చేతము గాన, చేతమన పట్టణము లధికముగ గలవు. ఇంత చిన్న చేతను నన్ని పట్టణములందు చాల అరుదు. అందఱిగలగలము దీని రాజధాని, గొప్ప

వర్తకస్థలము శేషముగదిపై నున్న నగరము లెక్కలేని గొప్ప భవములతో నిండియున్నది రాజధానిభవములకు బిచ్చిగ్నామ్ పేలస్సని పేరు లండనునగరమున భూమి గుండా సారంగ ములా ద్రవ్య ధనుపకౌటలు చేసియున్నారు నదిని చాటుల కనేవగనలు కలవు నీటి దనుండు సారంగములగొట్టముల జొచ్చింది అవ్వలి ట్వరిః ఇనుపకౌటలను దైదియున్నారు లాడను నగరము పడిమైలి పొడవును ఒడుమైలి వెడలు పునుగల్గి నలువదియారులక్షలజరులకు నివాసమై యున్నదనదు

లివర్పూల్ బర్మింగ్ హామ్ బ్రిస్టల్, మాం ఛెస్టర్, ట్విన్ నుజ్+మ్ లీడ్స్ మొదలగు పట్టణములు గొప్ప వ్యాపారకేంద్రములు ఇంగ్లాండు దేశపాలన పార్లమెంటు అధికారమున నున్నది ఇది పథ్యుల సభ (House of Lords) కామన్సు సభ (House of Commons) అను రెండుసభల గల్గియున్నది కామన్సు ప జాత్రునిధులు చక్రవర్తి సూడ గలడు కాని సర్వాధికారములు ప్రజాత్రునిధుల హస్తగతములై యున్నవి

ఇంగ్లాండు దేశమునం దాంగ్లజాతి (The English) — జుటూలను దీ జూట్సు (Jutes from Jutland) మొదలు వచ్చి టునుగ ఈ పుష్కరునాగ కాపురము గడిది సాక్షులు (Saxons) ససెక్సు పెన్సెల్వేలో నివాసవేసినవర్చుకొనిరి ంలిస్సు (Angles) వాస్తవకు, సాకుధకుల వా క మందిరి ఇను సాకుధకునకు మార్పులంగియా (East Anglia) యని పేరు కూడ గల్గినటు ఇట్ల వేత్సెయ్ తెగల వారిగ్లండున కాపురము తొవర్చుకొని జాతియతముతోమై అంగ్లయులను పేరలగుచున్నను, అటువల వారివారి పూర్వుల

భాషలు వేత్సెయ్ గ వాడుకగ విసలుచుచును ఈకాల్లములుగ నేపైయుటయుఁ బోవత్యము వలని లాభములు పూర్తిగా నెడి గియు ననుభ వించునుట నిలగలే తదనుక శేషములూ బాటివరు

ఇంగ్లాండుదేశమున కాంటిలు, నైరులు — తొలిఇ గ్లాండుదేశము పెక్కు సామంతులచే బాలింకు చును దీనిది వాడు దేశపాలకు సామంతులగు నుండులయేతప్ప పాలమున స్వతంత్రులే తలచి కాక్సులు (Saxons)ను, పిదపనార్మనులును (Normans) మరికొందఱును ఈ సామంత పరిపాలకముండరిగ నుండెడివారు

శాశ్వతులను ఒకచు Shire నకు పరిపాలన స్థాపని య్యము ఈ పైరు పదమునుండియే ఇప్పుడీ యా గ్లపదముగ Share విభజన ఒడిన భాగము అనుపదముగ్లూల పైరును పరిపాలించు కాక్సును సామంతుని Shire Reeve లేక షెర్రిఫ్ (Sheriff) లేక Elderman ఎరల్ (Earl) అని వాడుకలు దెలు

నార్మనులు దేశాధిపతులనుపేదప కాంటి (County) అదము సిద్ధమయ్యెను ఒక కాంటిని పంచునాళుని కాంటి అనిపేరు కాంటికు శ్రీలింగహాము కాంటెస్ (Countess) కొన్ని పైరులపేర్ల అట్ల నేటికి యున్నను, కొన్నిటి పేరులు మారి కాంటిని కొర్రపేర్ల వాడుకగ్లకు కాక్సును హామను Earl నకును, నార్మన్ రూపును Count నకును అర్థము సామంతుఁడినియే శ్రీలింగ హాము రెంటిని Countess అనియే ఇక్కాలమున వారి పరిపాలనాధికారము వదిలిపోయి ప్రభుత్వమునందే చేరిపోయెను

ఇక పూర్వపుఅధికారపదములగు మ్యూరు, ఎరల్, కాంటి మొదలయినవి పిదప చిరుపదము

లుగా మారిపోయి నిజార్థములేనివై పూర్వ స్మృత్యముఁ బెట్టించు గౌరవనిర్వీర్యములుగ వీరు నులైయున్నవి.

మఱికొక వొల్లిగి కాలమున (కౌంటీల యధికారకాలమున) దేశములం దప్పటప్పట కొంటుముక్క అధికార కార్యనిర్వహణపాత్ర ముండునని యట వానియం దాప్రాంతదేశపు ప్రభుత్వకార్యముల నిర్వహించుటకునుండినవి ఒక్కొక్కరి కొంటు లొకమఱి చిహ్నము ముందు చూడువాని వానికి పేలటైన్ అనియు కౌంటీపేలటైన్ (County Palatine) లని పేరు పేలటైన్లున్నవని రాజునిగుర కర్ణునియ్యు Palace శబ్దముచూడఁజెప్పెరిగి.

అంగ్లేజీదేశము ముఖ్యులగు పేలటైన్ కౌంటీలలో ఏగుల ప్రధానములైనవి, లాక్ ఎరు డ్వాంబు, డెలైరు అనుపేరులు గల కౌంటీలు ఇవి తరు పరిపాలనా స్వత్ర త్రతను తక్కిన కౌంటీలకు నక్కువ కామువలన నిలుపు కొంగ్రెగ్లెగ్లె నేటికిని లొకప్పుడు ద్వయము లగు క్రస్నేక న్యాయస్థానములు (Special Courts of Chancery) నిలచి నే యున్నవి.

ఇంగ్లాండు దేశము స్థితి కౌంటీలు ౪౦ కలవు (ఇంగ్లాండు దేశము చూడుడు) ఉత్తరపు కౌంటీలు ౨, కంబర్లాండు పైరు, వార్తల బ్లాండు పైరు, వెస్టుయూరు లాండు పైరు, ద్వాంబు పైరు, లాంకపైరు, యాంబుపైరు, హమ్ప్షిరు కౌంటీలు ౬, థె పైరు, హార్ట్ ఫోర్డ్ పైరు, హెర్బెర్షిర్ పైరు, మాన్చెస్టర్ పైరు, గ్లాస్టెర్, హామర్స్మిత్ పైరు, తూర్పు కౌంటీలుగి లింకన్ పైరు, వార్షిక్ పైరు, సఫోక్ పైరు, ఎస్సెక్సు పైరు, కీల్స్ డి పైరు (దక్షిణ కౌంటీలు ౮) కంటి పైరు, సర్రే పైరు, సస్సెక్సు, బెర్క్ షిర్ పైరు, హంప్ షిర్ పైరు, విల్ట్ షిర్ పైరు, బార్మింగ్ పైరు,

డెవన్ పైరు, కారన్టోన్ పైరు (మధ్య కౌంటీలు ౧౪) ప్లంథెండ్ పైరు, డబ్లి పైరు, నార్టింహాం పైరు, హార్టెస్టర్, వార్విక్ష్ పైరు, లీచెస్టర్ పైరు, రింగ్డం, వార్టాష్టర్, హాటింగ్స్, ఆల్బర్ట్ పైరు, బ్లింహామ్ పైరు, మిడ్లెక్సు పైరు, హెడ్స్ హార్ట్ పైరు, బెస్ఫోర్డ్ పైరు, ముల్లెము నలుబది కౌంటీలు.

ఇంగ్లీషము— లాటిన్ Cinnabar జర్మను Kinnabari అంగ్ల Cinnabar పం హింగులు, హింగులి, దడక, పరక ఇంకను అగ్గరపాయకవేర్లు Sulphide of Mercury అనియు నాడవది ఇది గనులలో దొరుకును దీనినుండి పాచునము వచ్చునుగాన పాచరసము-కిది మార్మక యుండగను ఇంక పాచరసము సువ్యసాధారణముగ నూటికి ౧౬ పాళ్లుండునని లెక్కించఁబడినది మఱియు నింగు గంధకము ౧౩ ౭౧ భాగములుండెని యి యదేశ అపరిశుద్ధ పదార్థములుగఁబడును, అపరిశుద్ధత లేకుండి కొంతవఱకు స్వచ్ఛమంగియొంటయుఁ గూడ కలక ప్రియగయవఱకు నలుపువ్వనము లొనగించవచ్చు ముఖ్యముగ నిది స్పానియా దేశములోని ఆల్బాజెనురుగునను, కార్మియోలా కడ ఇడియాయ ౨, పెర్షికో దేశమునందలి న్యూ ఆల్బెర్జెక్ కడను కానిఫ్లూయాయుగును దొరుకుచున్నది దీనిని గూడ చేరి పెర్షియన్ రంగులంగు కలుపుచును అయ్యేదవైవర్ణ్యము క్రమముగ నుద్ధియేయ ఇంగ్లీషమున, కాన్స్ట్రక్టు ముగఁ జేసిన ఇంగ్లీషకళాస్థమునకు కరిసవర్ణము విధించి రోగులకీర్తనదరు పద్ధతము చాల ముఖ్యము లేకున్న సపాయము వాటిల్లును. ఇంగ్లీషము బాగ్రతగ వడదిన సమస్త రోగములు నివారించును చెప్పుఁబడినది కుష్ఠరోగము ముందలగు సమస్త చర్మవ్యాధులు నివారణమగు విని యుండును దీనికి చనుబాటు, పలనంగుధి

కషాయము, ఫిరంగిచక్క, మిరియాలపాడి
గల్పిన నయ్యది విరుగుమలని చెప్పులుడినది

ఇంగ్లీషు గోల్డుతోన్నకాలసీ —
అప్పుర్నియా చూడుడు

ఇంగువ చెట్టు — లా Ferula
assafoetida (శ్రీ Alliacea) అంగ్ల.
Assafoetida నా హిందూ, నూపథూపన,
జ తునాశన దీంకరికృత్, వాసనల సకనరించి
యనేతరగతుల ఇ గమం కలవు ఇ గువచెట్టు
యొక్క పాల లేక జుగురు భరతజోము
భోజనవదార్థముగక, కొరవలను అయ్యే
దీను క్షేమధములగును ను వాడబడుచున్నది
నేత్రేణువిధముల నువయోగించుతరి సనేక
గుఱములు గియ్యుండుటచే నెక్కువ యుపయో
గములందు చేత దీని దీనికి విరుగులు
౧. ముదిగ ధము, ౨ బాద జలయ, ౩
చానియ్యకాను యని చెప్పులుడినది (ఇంగువ
చూడుడు)

ఇంగువ — లా Ferula assafoetida,
Ferula alliacea అంగ్ల Assafoetida
న జురునాసి, జురుమ్మరి హిందు
అని పేర్లు (హిందూత్రమున ౯) ఇంగువ
భోజనవదార్థములకు బరచుకొమ్మలై చేర్చు
బడునది. ఇది ఇంగువచెట్టు పాలనుగి చేతు
బడుచున్నది ఇంగువచెట్టు కాబూత్, పెనా
వను మొదలగు దేశవనరముల విస్తారము పెంచు
బడుచుండు దీనికి వసువు వచ్చుతోడనే,
కొమ్మల కొనలందును చిగుళ్లవద్దమునను
చిన్న ముగ్గములతోలి తళతళలాడుతారనిగల్గి,
ఇంచుక వసువురగు భావపుతో పాలుభునిధ
మిదిన జలకు యేటలు రెండుపావులు బయలు
వెడలుచుండును దీనినిగిచ్చే చెట్లొకచావులు,
బట్టుల వుడి గోళుమిడి, తుమ్మలూక మొద

లగువానిజల్లి చెట్లకు గొట్టుచేయుచు చెట్లు
నలికాయముగ విజృంభించుపాలు కాని, తోడనే
విలీను నాకంభించు ఇది ఇంగువపంట దీని
భ్రదవర్షి యానోవిధముల కలుతకముల ఇంగువ
లకు చేపిక్రయితికర ఇ గువంగు మిక్కిలి
ప్రసస్తమియము ముదిపాప నా దీనిది
ఇంగువచెట్టు యనియును వాసువగు క్రత
ఇతరవదార్థము లెక్కువ కలియుండును నరుప
రింది యు దెలిసి ఇ గువ లనేకరకములు
విక్రయమునకు తీరుచును సులూనే పెక్కు
చేరుల నందియున్నది క్రొత్తమై ఇంగువ
యగు గుణములు పెక్కు గలవు.
ఇది యోలిని గర్భిణులయొ, పిర్వపుష్టి
బలము కయు నియు, ప్రసవి ది శ్రీలక్ష్మిని
మొలక కలుతు చక్కగ వెడలించుననియు, మూల
వ్యాధిరిచి పాతములు నిలుపు చుండు శ్యానోగు
లకు శ్యాన నవది, విశేషము నవ చానుననియు,
కంపునని శపాములును నులివురులు
మొదలగు పురుగుల పుంపులు నాటికుంపుల
లోని పురుగుల జాపుననియు, సిగ్గలో గలిసి
పొన్నపు త కాష్టికి నానైపు యును, గోబోద
నివారించు నియు, శ్రీమతు గర్భిణివము గర్భిణి
నియు చెప్పబడి ది ప్రసవపు యనేకమును
చుండు శీలిని దీనికి చానియ్యకానునను,
బాదము, ముదిగంధము మిగుల బుని చెప్పులు
నది ఇంగువయొ దధమపురాతి కానుఇంగువ
యనిపేరు దీనికి సుస్మృతయు జాతుకా,
జాతుకారీ, హిందూవాదీకా యనిపేర్లుకలవు
ఇది నీల వైద్యవయోగమైనది దీని
భూముమే, తిన్నాదకోగము నివాంమును
ననియు దీదవలన నానియందు బుట్టిడి విధి
యను పేరుగల వ్రణము చూచుననియు,
మణియొ గవపులోనిలలు మూలవ్యాధి, శిష్టు
కాద్యము, శూలలు నివాంమునుననియు చెప్పు

బడినది సంస్కృతమున వామనా, వామీనా, వామీ, వామీనా యని పేర్లు దీని మాన్య కవియము కాకలేని ప్రదోషములు వారిని, గుల్మిలోగియు, జూదము, అనుదోషములు, వారియనుదోషములను తెల్పబడినవి

ఇంజనీరులగోత్రము — అర్థ శతాబ్దము ౧౦౨ గోత్రములలో నొకటి (వైశ్య గోత్రములు మామంతు) ఇంజనీరులగోత్రము ద్వారాగోత్రము (౪) దీనిని ఘోటాంగము గోత్ర మనియు అగరు సంస్కృతగోత్రము గోత్ర కన్య గోత్రము, అపర్ణ యాత్రము, అపర్ణాత్మ, ప్రమాణిగ్రహమాద్యవరభాద, క్షీరీతులకు దేవత, భార్య చంద్రాబ, ఇంద్ర కీల్కా తపస్వము, చంద్రసంస్థ తాకము, జడము కోటి, దీపములు ౩౦, క్షీరసంస్థ ౨౨, గోవా మము, ఎ మనాళి కేలకలవ వర్ణనీయము

ఇంజనీరుల రత్నగణనము
అంగీకారము

ఇంజనీరుల పులి పులి — అంగీకారము

ఇంజనీరుల, డిజిల్ కుక్కల కథానది — అంగీకారము

ఇంజనీరుల సెక్యూరిటీస్ — వాణిజ్యసంబంధములను Interbourse Securities ఒకటిని (మామంతు) వట్టయూ గల్లి వేల్పులు దేవముల కాకేసయమున విక్రయించుట సెక్యూరిటీ పత్రములు

ఇంజనీరుల కంబస్టన్ ఇంజన్ (Internal Combustion Engine) — దీనియందు పెట్రోలు, కిరోసాయిలు, క్రూడా యిల మొదలగునవి కాల్చబడునది అది అర్థ శతాబ్దములకు సెక్యూరిటీగా ఉన్నది

అనభవ్యములగు యంత్రకాంత్రవేగముల బాయిల్ అది అర్థ శతాబ్దములకు నది మామంతులై రెట్టదికపు వదిలేయవచ్చునది మోగారుబాద్యయం దనుబులుకునది, వాయుదహమలుకు దను ర్థములకు రియోత్రములే చీటి గానమోకు అనియు అనవచ్చును

ఈయం కములు రెండు భేదములు కలదగు నుండు కొన్ని నాల్గు స్థానముల వైకిల్ (Four Stroke Cycle) నుకలెగించునది దీనిని Otto Engines అనియు పూరు ఇంజనీరుల వైకిల్ Revolution పూం ఒక్కో Power Stroke అనియు దీని Clerk అనియు, Two Stroke Cycle Engines అనియు పూరు ఈ రెండవ వైకిల్ ఎంజినులు ఒకటి లేక రెండు గుండులు బుముగల చిన్న ఎంజినులు మొదలుకొని నూరులవచ్చుల బరువు గల Fly Wheel అనువర్తనము చూపవలె గుండుల బలముగల (Horse Power) పెద్ద ఎంజినుల వరకు గూడ చేరుబడుచున్నది సున్నదముగు దీనిలు ఇంజన్లు (Diesel Engines) ఈ గ్యాసు ఇంజన్ (Gas Engine) అను దీనిని 1876 నా ౧౮౮౩ సంవత్సరమున Gottlieb Daimler అను మహానీయుడు వాడుకలోనికి తెచ్చినవాడెట దీనికీ చింతగ అభివృద్ధిచిన విధానమునకు Super Charging System అని పేరెడియున్నది ఇందు Two Stroke Petrol Engines పేరు విధముగ ఉన్నదియునది యని చెప్పబడినది. వాని యందు క్రింద రెండు స్థానములకు Power Stroke ఉండునది Four Stroke Cycle నందు అట్లుగాకలదు

ఇంజనీరుల దేవుల — దేవుల రైన్ మారుడు

బడకముందు మధ్యమధ్య (వాటాలకు చెల్లించ
కగు) దీక్షలు చేయించుటకు చేతు

ఇంటెస్టేసీ — వారీజున ధ 40 భాషా
వశము Intestacy కి పీకలవాడు తన ఆస్తిని
గూర్చి ఎవరైనా దిల్లి (ఉద్దేశ పత్రము) వాయ
కుండ చనిపోయిన పీక

ఇంటోటింటూ ఇంటివాసములు
లెక్క చెట్టు — కృతఘ్నతని భావము
అంద లోకో

ఇండక్టివ్ మెథడ్ - (Inductive
Method) హిత్ చేయు చూడ

ఇండస్ట్రియాలిజమ్ - (Industrialism) పరిశ్రమల (Industry) వల దేశీయ
మరియు కౌగలదనియు కాన industry లు
వస్తువలయుననియు వర్ణించి వుండును

ఇండియన్ లోహము — అల్ప
ద్రావ్యమైనది కలగగు మెత్తగను ఉండు
లోహము దీని ఆణుకణి అట్ In atomic
weight 114.8 atomic number 49
specific gravity 7.42 melting point
పెరిగిగను భరించుటకు 1700 డిగ్రీలు చేతికని
చెప్పుటచే ది కగముగ్న పెత్తని లోహము
వాతావరణం శైవక నింది ఎదిరి చగల
లోహము

పిలేసుగోని ద్రావ్యబలంబు గలదనియు
గనులలో తిరుగలే దియుగ్న లోకం క్రి 2
1000.3 సంవత్సరమున కనిపెట్టబడినది కని
పెట్టిన పరిశీలకులు Reich and Richter
అను రసాయన శాస్త్రవేదకులు

ఇండియాదేశము — తొల్లిటి భరత
వర్షము లేక భరతవర్ష దేశము రానురాను భరత
దేశ ముగ బంగారుదేశమిది ఇది దేశ దేశ
ములు అనుకుంటు రాజులచే పరిపాలింపబడు

చుండును (తొల్లిటి రాజ్యములు తూర్పుకు).
వారినుండి మహమ్మదీయుల హక్కుగను, వారి
నుండి వేత్తలు ఇండియాదేశముల పాల బడి ఎట్లు
కేలకు బ్రిటీషులకు భరతమునకు జరియున్నది
ఈ మధ్యకాలములూ మహమ్మదీయులవాడు
ఉత్తరభాగమునకు హిందూధామని చేరుకలిగి
అది సర్వతా వ్యాపించి దేశమునంతట హిందూ
దేశమని విశేషము వాడనాగిరి దాని నాగే
యులు ఇండియా అని చెప్పు మొదలిడి నేటి
కిని అదియే వాడుకయు దీని దీని కు తర
మున ముఖ్యమైన ఎల్ల హిమవత్సగం క్రింది
మూలదేవులగు సమస్త మీ తూర్పుసముద్ర
మునకు బ గాభాతమునయు (కొల్లిటి కర్నా
కరము) దక్షిణాదికనుగ్నది మహావాదధి (దీని
ని కు హిందూమతమునకు మన పన్నాదు),
దక్షిణమునున్న పశ్చిమసముద్రమున కేరియా
సముద్ర ముం ఆ గ్లయుంచే చేరిపంబడినది

ఇండియాదేశము పై శాస్త్రము వర్ణనలు
వర్ణనలుగలదు ఈ క్రింది లిటిమ
కగిచాలక్రి ద సామాన్యమై యున్నది ఇం
గ్లామనుభావతి ఇండియాదేశము
చున్నాడు పద చమన నిండియాదేశము
ఎక్కువ పెద్దది యగు దీప్తవల్ల మని చెప్పుటకు
చున్నది పెద్దదేవులగుటయు, అనేక దేశము
లింగ చేయుటయు గొప్ప పరిశ్రమలు,
సకలు వేత్తలు శిశోవృత్తికూ గగ్గయుట
హాగోకాస్త్రాల్ల లెచ్చుననది దీని నొక ఖండ
ముగా శివునగునని వచించియున్నాడు తమనా
సామాన్యచరిత్ర వ్రాయబడిలేకు ఉన్నచరిత్ర
పురాణములగు చెప్పుటచే

మూడుపైపు నిండియాదేశము ఇట్టి
సమస్త తీర మిందువా నాగలచేలెట్ల పాద
పుడుకు కాని భూమిలోని తొమ్మిదివచ్చి

పొగతొడలకు మిది నాకాశ్రయము నొసంగ
తగిన పొంగలతావు లట్టి కానరావు ఇట్టిది
భక్తియమున కాశే సాయుక్తాగ్రుడము, కద్ది
సాయుక్తాగ్రుడము, దక్షిణముగ మున్నూరుపా
యుక్తాగ్రుడము, పాబులసూధి, పాత్రుజలసూ
ధియు నై యున్నది పొంతెనేవు భక్తియమున
చక్కని లేవుగ నేర్పడియున్నది తూర్పు చెన్న
పురికి అట్టి నై సద్దికమైన సహాయమును లేకు
న్నను కృతిముగ నొక నాకాశ్రయ మేర్పరుడఁ
బడితి విశాఖపట్టణపులేపు ధూమలోన నొక
త పంఁ ద్రవిన్దై చి దిన్ని చియున్నాడు చెన్న
పునైపు తూర్పుతీరమునకు కోరమ దలతీగ
మనియు, నై మితిలతకు మలబారుతీగ మనియు
చేరిదాచుచున్నది ఇంకను కొన్ని సముద్రతీరపు
పట్టణములకడ కడలకాపు ఎర్రులు లేర్పరుపా
బడియున్నది

దక్షిణపుటతన కన్యాకుమారి అగ్రము మఖ
యాభూమియగు తిరునామ్మరురాజ్యమున
గలగ ఇట నొక సుపరిధిదేవస్థానము కన్యా
కుమారిచేరిది కలగ సుధుదేశమున మొంత
అగ్రమును (పశ్చిమాగ్రము) దీయా అగ్రము
కలియ వాడదీర్చివల్లమునకు దక్షిణముననున్నది.
సింహాద్వీపమునకు కుత్తరకొన కడరుగ కలిమి
యగ్రమును మహానదిముఖద్వారమున కుత్తర
మగ పాల్కెయిరా అగ్రమును కలవు

ఋగ్వేదవల్లలో హిమాలయమగ్రగణ్యము
ఇది ప్రపంచమునతీలో నెత్తైన పర్వతస్థలి దీని
యా దెత్తైన గాతీతంకరశిఖరము (ఇచ్చటి ఎవరెస్ట
శిఖరము) ౨౮,౦౦౨ అడుగుల ఎత్తుగలది దీనిని
అచటివారు దియోధుంగయనియు పరుచుచుచు
నేపాలదేశమునకు బల్లినుహార్దన కాంచనగంగ
(ఇచ్చటి సింధుబంగ) శిఖరమును కలదు ఇం
కను ధవళగిరి శైలానశిఖరము మొదలగు శిఖ

రములనొకము లీహిమవర్షగమన చెప్పుదగిమి
కలవు. దీనియొక్క కాఖయగుగరభ పర్వతమున
గరభశిఖరము, మా భాతీశిఖరము సుపరిధి
ములు మాభాతీశిఖరముకడ నొక గుహ
యగు సుపరిధి ది కృతీయగా కాంరుకుం
నై బరగిన మాభాతీవర్ష వర్షితమా బానర్సి
యోగనిష్ఠవేత భారీశిఖరమును విడి యుత్ర
స్థిమంతు నే శిని అయ్యులు పూజించి
బహుమన్నది హిమవర్షగము గానిం పైర్
పాడవును, అనేకాదుల శక్తు వత్కువలతో
౨౦౦ పైర్ల వెడలుపును కలదిగ తెచ్చుచున్నది
హిమవర్షగముకు దక్షిణమునైపుగల పర్వత
ములలో నాదినున్నదక్షి శివాలిపర్వతములకు
(కొల్లిటి నవాగోగలూ సాదలక్షపర్వతము)
లక్షాధిపతియైనవేల శిఖరములుంట నా చేరు
గలగది ఇం దదవిమృగములు గల అరణ్యములు
కలవు హిమవర్షగపాదభూమికి తరై యని చేరు
కల ఇది చాలా చెప్పులేలము, అనాదోగ్య
ప్రదేశమునై యున్నది దీనియా దిక్కుల తోటల
నాటియు, వ్యవసాయముల కనుకలముగ చేసియు
కాగుచేయుచున్నారు.

అర్జును ధనుముకు, ఇండియా దేశమునకు
౨౨వనున్న ఋగ్వేద పక్షి సుత్రమాన్ పర్వ
తములనిచేరు దీనియా దెత్తైన శిఖరము తక్షి
సుత్రమాన్ పాలోమోగోహోసనమని యర్జును
ఇది ౧౧,౩౧౬ అడుగుల ఎత్తుకలది తెలూచి
గ్రామునకును ఇండియాకును సమమ హలా
ఋగ్వేద పక్షి కలదు గ గాది, సింధునది
ప్రవాహ ప్రదేశములకును అరావళి (కొల్లిటి
అరణ్యమి) ఋగ్వేద పక్షి కల దిది ౩,౬౦౦
అడుగుల ఎత్తుకలది చెప్పుచున్నది దీనియా
దెత్తైన శిఖరము అయి (కొల్లిటి అర్జునము) శిఖ
రము ఇది సముద్రపు నీటిమట్టమునై ౫,౬౧౦

అడుగుల ఎత్తుకలగనున్నది దేశముగల అడుగుల దూర్పు పడమరలకు విస్తృత పర్వత క్షేత్ర వ్యాపించి యున్నది ఇది దక్షిణ హిమాలయ (ఇప్పుటి దక్కన్) పీఠభూమిగలది ఉత్తరపు హిమాలయ యొక్క గుడమును నుండియు గలగు దీనిశాఖలలో కొకటియగు మేఖల కర్వ తమన జరిగిది అతటియూ సమదము సంగమించుచున్నది (శివనది) పది కొవల కుత్తరపు అల్పగానున్నది దీనియొక్క శాఖయెరుగు నైయూరు పర్వత పక్షి భూభాగమున్నది తడలి నర్మదా ౧౯౬ కుదుగ కర్వత క్షేత్ర సాగుపు (౧౧౬౯౯౯) కర్వతమునో తడలి దక్షిణభాగముగల పర్వత క్షేత్ర నాగ రస్థాము (ఉత్తరకర్వత) అనియ నుచున్నది దీనికి గక్షిణానోర్వ పర్వత క్షేత్ర మనిపేరు ఇదియన్నది నిరుల నిద్యాన ఫెము గనేయున్నది

దక్షిణాన (దక్కన్) పీఠభూమి కర్వతపు హిమాలయ పర్వత కర్వత పక్షి కలది దీని పర్వత పడమరలకు (Western Ghats) అనుచున్నది ఇది ౯ గామున కన్యాకుమారి అగమునకు వ్యాపించియున్న కన్యాకుమారియు ఎత్తు ఇందుగల సముద్రపు మట్టముల ౨,౦౦౦ అడుగుల తుల్యమైనది పర్వత పక్షి క్షేత్ర పర్వత సముద్రమునకు సమము ముప్పుది లేక సముద్రమునకు వెళ్లగలదు హిమాలయ కలగు

ఇందున దక్షిణాన పీఠభూమి దూర్పు అల్ప పూర్వానల పర్వత పక్షి కలది దీని పడమరలకు హిమాలయ (Eastern Ghats) అనుచున్నది పూర్వానల మిందులను రోను వేల అడుగుల ఎత్తుకలదిగను, అనేక శాఖల వనక వాడుములు గల్గినదిగను యున్న కర్వత పక్షి పూర్వానల పర్వతానలములు దక్షిణపు

కడను కలది పర్వతములగునను కలియుచున్నవి ఇటు దక్షిణానలము మొక్క మూడుకలను కర్వత పక్షి లాగలిగి క్షిణానానల పీఠభూమి నుండి ఇది పెద్దదియగు పీఠభూమి దీనిని వివర చెప్పవలసిది మూర్ఖాన (మూర్ఖ) పీఠ భూమి ఇది విస్తృత పాదము నంటియేయున్న క్షిణానానలముననున్న పీఠభూమి చిన్నది ఇది గంగానది తట్ట ఎలవారు కలది దక్షిణానల పీఠ భూమి సముద్రపుమట్టమునై నిందులను రోను వేల వగు అడుగుల ఎత్తు గల్గియున్న భూ క్షేత్రము

గంగానది ప్రవాహ సమకలము ఉత్తరమున హిందూనలము మొదలు సూర్యున కును ఇందు అన్నీలుమునకు వ్యాపించి అనానానలమునకు గంగానది దక్షిణాన ముగియుచున్నది ఇది పాదముగల సమ కలములలో గొప్పవాలియ గొప్ప విగుల సారవత్సల పర్వత బహు జాతుకమై ది పివనల జెప్పుదగినది సాధారణ కలముల సమ కలము ఇది ఉత్తరమున హిమాలయపర్వత పాదము పాద భూమి దక్షిణముగ పర్వత సముద్రము నెరుగు గలది ఇది ఉత్తరభాగమునది హిమాలయ నియతదేశము కలది కలదు దానిని అనియు ఇది దినుకలెలయియు వాడుకనామముల కలవు ఈరెండు సమకలపు దేశములు హిమాలయదేశమున కలియుచున్నవి ఇట్లయ్యది అనలుగ ప్రవాహు దిక్కులకు ఎలవారు గల్గియున్నది ఇంక దక్షిణానల పీఠభూమి నెరుకెసలను పూర్వపర్వత పర్వతములకర్వత సముద్రమునకు వ్యాపించిన సమకలపు దేశములు కలవు అందు పర్వతములైవు సమకలము నెరుకెలపు కర్వత పర్వతము గొప్ప సారవత్సలము భూమి తూర్పుదిక్కు సమ కలము అధికమైన వెడలపు కలది.

నదులయందు గంగానది అగ్రగణ్యము. దీని పరియగుచే మౌగీరధి (గంగానది చూడుడు) పవిత్రవనముగ నెంచబడుచుంటున్నగాక వ్యవసాయములకు జీవకోశముగి ఓడలు నడుపదగినదిగ నున్నది. దిగల సుప్రస్థము తరువాతఁ జెప్పదగినది బ్రహ్మపుత్రానది హిమాలయ పర్వతపక్షి కన్యలబుట్టి ఒక పాదవై లోన గల దా సేపురా ది యని చెబుటగుచు తూర్పు దిశగా ప్రవహించుచు దివోగురుగి గల్పకొని అనాముదేశము క్ష వేళించుచో పాయలుగ జీలును పశ్చిమశాఖకు కోనై యనియును, తూర్పుశాఖకు ముగా యనియును, మధ్యశాఖకు బ్రహ్మపుత్ర యనియును వా సనామములుగల్గి, పేటకశాఖ గంగానదితో కలసి పద్మాది (పుష్పా) యో రేర ౩ వేటకశాఖ సురమా నదితో కలసి గంగతోనహా బ గాఖాఖాయ నంగ సుగంధాయను గ నానది పాడపు ౧౫౦౦ మైళ్లు, బ్రహ్మపుత్రాది ౧౫౦౦ మైళ్లు పాడవనియు, నెలువలకాలము ఎక్కువ అసాయ కరముగ నుండునియు ద్రవాహము ఎక్కువ వగి గల్గి యుండునియు చెప్పబడి గి

గంగానది గంగోత్రి కి చుట్టువల గోముఖ హిమనలయమున భగీరథాశ్రమసామయన భూమి చుట్టు గి గంగోత్రి సుప్రసిద్ధతరము ఇటు ఊదారంగు బ గాదరంగు కచులములు గల సరస్సుగుండా రోయు దును. హిందువులకుఁ బవిత్రవనమును నుపశానది దీనిని నిరసించుటయే విధిగా తలచు ప్రస్త్రులుసైతము పనికిలవల వలన తెలిసినదియు నీటియందు క్రిములు ఉ ద వేరవన నీధానతరమును కాదనలేక మానముద్రం బానునందు గంగానది కుశేరమునందు యమునానది, గోల్లా నది, హిమవన్నగము నుండియు వింధ్యముండి కోణార్కను ఇక నితర తావులనుండి సరయ తే రావుగంగ, గోమతి,

గ దీవనీ, కుశీనదుల నుపదలుగను, దక్షిణ ము. టోన్సు ది, కర్పనాఖి వగల నుపనదులు గను తనయగు చేర్పుకొనుచున్నది విద్య పర్వతమున భూమి చర్మవస్థిది (ఇప్పటి చ లల్) దియును, వేర వతి (ఇప్పటి తోగ్వి) నదియును యమునానది కుప గల్గి అంగఁ తునున్నది లోన్సునదికి లొలింటిచేరు తనుసానది

గంగానదియు, బ్రహ్మపుత్ర శాఖయుగలసి ఓద్వా (పుష్పా) నది మోదని మున్నవినిగావఁ బడినది అది కోనై నదితో గోవాతొడువడ సంగమమై నదయను భాగీరధిగంగముక దిగవభాగమున త్రివేణీయను గ్రామమున గ గ మూడుగ చీలును దీనిని ముక్తవేణీయని య ను అలహాబాద్ నగరముంపు క్ష యాగ (ఇప్పటి దారాగంజి) కది త్రివేణీ యుక్త వేణీ యనియు ఇట సరస్వతీది య తర్రాహిదయై గ గ ముండు చేరు నియుఁ జెప్పబడి కల కత్తా ద్రక్షిణబడి ప్రవహించు గంగానది శాఖకు హుగ్లి యనిచేరు ఇది బ గామునొగి హుగ్లి కట్టణము ణి ప్రవహించుట నిచేరు వాడుక మొనరిగాని ల్లోంటిచేరు తెలియులేను గంగా బ్రహ్మపుత్ర తొనచేర్చు గొప్ప జిల్లా ప్రపంచము పెద్దల్లాయని జెప్పబడి ది వానికవ్వనన్న చిన్న చిన్న లెక్కలేని దరిదరినే కనుగొనుమును ను దీవులన్నియుగలసి సు దర వనము (Sunderbuns) అనబడుచు అనారోగ్య ద్రవోముగను, పు ముకు మొదలగు నుని చట్ట గను, వేలలకాపుగను ఉన్నది

పిదపఁ జెప్పదగినది సింధుది ఇది ఇండి యలో పెద్దనది ౧౫౦౦ మైళ్ల పాడవుగలది టిజెటుదేశమునందలి హిమవర్ష గ త్త లానశిఖర పశ్చిమదిగను రావణాస్త్రవ (రఖిల్ లి) సురస్సున కన్యలి కావనాలల నీటియూలందు జనించి,

ఇండియాదేశము

వర్షియవహించు సవచుకు శతపథ (ఇప్పటి సల్లజి) నదియు ఈశువే జన్మించునది శాశ్వత దేశముజూచి దక్షిణవాహినియై యనేక చిన్న ప్రవాహములు గల్పుకొని బలవడి పాచా దేశముజూచి దక్షిణవాహినియై మైదువులూ గల్పుకొని సింధుదేశముగూడ నడచి కశ్మీరు సముద్రము సంగమిం చును దీనికి పశ్చిమమున క్రథానమగు శవరతి కుభా (ఇప్పటికాబూర్) నది య బహుశ్చుడి గూర్చున గోయ నకలు ౧ రేచి (ఇప్పటి రావీ) దీనికి కను వేత్రేయ గ కము ౨ వరాణి కనుష్ఠి మైదువు యకు నానుము ౨ నాదాలిదీని ౨ విశాఖాది (ఇప్పటి వీరు), 3, అక్కి (ఇప్పటి చీనాబూర్) ౪ విశాఖాది (ఇప్పటి శీలమూర్) ౧ శతపథ (ఇప్పటి సల్లజి) యకు నానైగిని గుండును ఈమైదు కౌటి గాటి సంగమిం చును ఈమైదు కౌటి గాటి సంగమిం చును ఆదానికి మంచనమని చేరయ్యెను సింధునదీ సముద్రమని యర్థము ఎక్కువ నెడలపు గలిగియుండు నీహినియ దీ రని తోచెడిది ఇట్టి గ భీర నానునాపములు గల్గిన యానది ఎక్కువనైనదికాదు పురాణ ముల దీని నడమని చెప్పబడినది

గోదావరి దేశ గోదావరి నది వాళికాశ్రమం బోనుకొని జన్మించి, నైజామురాజ్యముగూడా నడచి భద్రాచలము, రాజునకొండనదులు ప్రక్కబడిన బుగాళాఖాతమున సంగమించును దీనికి వనద మంతర మొకలగు నుపనదులు కొన్నిగలవు. కృష్ణానది మోక్షినితో గలది కృష్ణానేలే లేక కృష్ణానది యనబడును సంగమించును ప్రక్కబడిన బుగాళాఖాతమున సంగమించును తుంగభద్ర తపనదియై దీనియందు కలియును తుంగభద్రయ్య భద్రానదియుగలసి తుంగభద్రా నదిగ చేరినది కావేరినది దక్షిణదేశమును

ఫలమతముగఁ జేయుచున్నది. మహానది మధ్య రాష్ట్రములగుండా క్రమించి కటకము జాటి నడచి, ఛండిబాల్గవరమున సంగమించును గోదావరి పాతపు ౧౦౦ మైళ్లు కృష్ణానదిపాతపు ౮౦౦ మైళ్లు, కావేరి ౪౭౦ మైళ్లు మహానది పాతపు ౧౨౦ మైళ్లు

భరణిదేశమువర్ష వాయువులు (Monsoons)

రెండుగ నున్నవి నైఋతిదిశనుండి వీచు వర్ష వాతములేయు, ఈశాన్యదిశనుండి వీచు వర్ష వాతములేయు వర్షములు గురించును ఈ నెల మొదలు సెప్టెంబరువరకు ఈశాన్యదిగిగ్న వాతమును అక్టోబరు మొదలు మార్చి నెలవరకు వాయువ్యదిగిగ్న వాతమును వేత్రేయ తావులను వర్షములు గురించును ఆగ్రదేశమున రెండువ అందు ముఖ్యముగ నిశాన్యదిగిగ్నము వర్షింపఁ జేయును హిమాలయ దక్షిణపు ఎటు వాలు క్రదేశములందును బ్రహ్మపుత్రానది ప్రవహించు లోపలందును వర్షమధిక్యు కుండును అచటి శాశ్వతములగు, అందు ముఖ్యముగ చిర్రాపునది యనుతావున నేటిట ౧౨౩ అంగుళముల వర్షము గురియును ఇది పంచవత్సర నమ్మన వర్షమునందు తాచని చెప్పబడి ది ఇత్రాపు అసామదేశములోనిది కశ్మీరుసముద్ర తీరమున వర్షమధిక్యు అందు మహానదీతీరపు కొండలను ౨౪౦ అంగుళముల వర్షము కలియును మార్చివనదుల కన్నది సముద్ర తీర ప్రదేశములందు వర్షము తక్కువగా కలియును ఆదర్భావని (ఆరావళి) దర్భావళివర్షము భాగమున వర్షము బాల్తీరా తక్కువగుండును దక్షిణాభయ మార్చి తీరపు తీరమున ఈశాన్య దిగిగ్నవర్షములును, కశ్మీరతీరముల పై భూమి నైఋతిదిగిగ్న వర్షములును ముఖ్యములు. బొంబై ప్రాంతముల నేటిట ౭౦ అంగుళములును, కలకత్తాయందు ౩౩ అంగుళములును, చెన్నపురి

దీని కాదులలోని గి బలను ఇంటెంటు కాదు లోయి ఇ కుం బిక్కులయి చిల్ల గి బ లోయి గుండ వాడుచున్నాడు అరగ దీనిన గంధము జగలక ను కును నీవీయ దలి బురద జగట తేయిను మేవాళా 3 వీర్యపుష్టి యను క గ్గ యెలుపు కోగమును అగ్గి మా ద్యము 7 హాళి మూత కృష్ణము లను నివల చను పాలతో గప్పి గినుచు దిన ఇంద్రియ మ్మమును మాన్యును కాదుల కూరను కొ డలు తొడరని తెయిను ది అది కప్ప త్రియ రత్నైత్యము మ్మయ నేత్ర రోగములు మేహము ల మేహము విష తోమములు హాళి చుగ్గ విశీచరలద్యము తేయిను ముడిది కాదుల చూర్ణము క మును గ్గ చగ్గము గలద

ఇంటెంటు — వాణిజ్యం బధ రిథాన కడము Indent దీని order అనియు నందరు ముఖ్యముగ విది ష వర్తకు లు తమ నిమిత్తము వలయు రకుల గొని లువుచుని త్రిశ్శతో ధరలతో లువు క మను ఇ ా యియు దేశములో దను బానిశి ఆరనియు కాదుచునా రు

ఇంటెక్సు నెంబర్స్ — (Index Numbers) వాణిజ్యం బధ వరిథా మె వదను.

ఈ ఇంటెక్సు నె బరును బి దేశము 3 సంవత్సరములు ధరల మోగాము (Pro Level) ను కెలుపుట కు యోగి కురు ఈ అ కెలను ప్రతివత్సరమును రెక్క గట్టగదు ఈ రెక్కలను బట్టి యెంటి సంవత్సరము క్క వస్తువులధరలు పెరిగినదియు తరిగినదియు గ్రహించగలము ఈ ధరలను బట్టి వర్తకము నడచుచుండును యెదుకటి సంవత్సరపు ధర నూరు (100) అనుకొని

ఇ ప్టి ధర నూటి కింత పెరిగినదియు లేక తరిగినదియు తెల్పుచురు ఇప్పటివరకు దీని యుం యోగము విశ్చిలిగ గ వ్వుచున్నది

ఈ న బరుకు గనుగొను మార్గములు వాలుగు 1 గటు ధర కలిపినటు (Simple Average) అన్ని వస్తుల ధరలను వరుసగ వే గుడగా వర్చివయిత్తమును వస్తు సంఖ్యతో భాగించగా వచ్చి అ కె 2 ప్రతి ధర యొక స్క్వేరు రూలు (Square Root) ను లెనికొని బానిచి ది సగటు ధి కని పెట్టుట కి ధ లుయు కాలు పైని ను దియు క మముగా హెచ్చు మ వరుసగ వే బానిచుధ్యను ధరకు ది కా చో ది గా సగటు ధరను తెలుపుచు క దీనిని (Weighted Average) అ కరు సామ్యముగా దీనికొనిన మువలక ప్తి యోగమున ముఖ్యమైన వస్తు కొన్నియు మను సీచ ఉన్న వస్తుములు యోగగు వి రెక్కిన వస్తు ల క్క పది యెక్కి రెప్పు ముఖ్యమైన దో కె కొని అన్నిసారు లాధరను ప్తి కో ద్వివ 100 గ ను విసికొ గను ఈ విధానముం తగా వాడుకలో లే.

ఈ అ కెను ధ్రువస్థము యు క్కటి చు చు కును ఎకనామిస్టు (Economist) యొక లక లకలు కూల కట్టించుచు మను రె కు సంవత్సరముల ధరల గుత్తిచూచి ఎకకు యెంటి వర్తక మెన్నిరకముల వస్తువులు తీసి కొ టియో ముఖ్యమైన సంవత్సరము కూడ వన్ని టినే అంత విమానముగల బానిచే తీనికొని ధరలు విధియు ల వలెను ఈ అంకెల్లు వాడ బడుచున్నను సరియైన ధర ప్రమాణమును తెలుప కాలుట లేదా చాలమంది సంతోషించు చున్నారు

ఇండెమిటీ — వాణిజ్యసంబంధపరిభాషాపదము హామీయని యర్థము. Indemnity-ఒకరిపట్ల లేక ఒకరిపర్యంతే కొకరు హామీయు నునది పూచీపకులు అయినచో ప్రాసిన పూచీపత్రము కు Indemnity Bond అని పేరు

ఇండోవేసి నైస్సు లా — (క్విక్ కల్చుము) అగియూలు దేవులు బంగళాభూతము నకును చీనాసముద్రమునకును మునుకు దిగి దీప్తిపల్లము పరిమళ ఫలవంతమైన గోదాగి గల భూమి గొప్ప కవిత్వ అరణ్యములు కలవు గలకరచాపెల్లు కొరెను మిగిలి యున్నను ముంయి వదిలె ప్రవచ్చుచు లేకు ఎగాని పోకరు నచ్చున్ది గల ఇది అప్పక బాగ్య కోవగు పాక్ష్యేయ సయోదేశము గొప్పనామ్రము అనా దేశము ప్రాచీనాద్విశానారామ్రము కొద్దికచీనాదేశము ముందుచెదిరులాను కిరి దేశభూమి కీచి రిడియునారు (ఆగి మూడు)

ఇండోపార్శియను స్వవతులు — (లేక ప్లహాన ప్రాములు) కిరు కిరివ క్విటతు లకు బడల క్రిది లేక అరాగిదేశముం బడగి చాంచాలదేశభాగములు నేటి వారు వీరి పాలనము క్రితె గలి మొదలు ౧౮ వతకు నలువగలెందు సంవత్సరములు వీరు ౧ గొం టోఫాల్డ్ ౨ అర్బాగిసెన్, 3 అర్బాగిసెన్ ౪ అర్బాగిసెన్, ౫ క్లెఫ్డ్ — సనబిన్ అను వాగురు వీరు రాజ్యరిధిధులద్వారా ఎలిసవారు గాని స్వంతముగ పరిపాలించినవారు కాదు

వీరిలో కడవటిస్వపరిధి కుబ్జుల్ఫిసిన్ అను పేరుగల కుమారునిపైతె యొడిది కడక్రష్టనిగ నానపు వీరిపాలన యంతమయ్యెను (బ్రిటిష్ము చూచుడు)

ఇండోళాఖ క్షేత్రియలు — పురి పోరళాఖ క్షేత్రియము చూచుడు

ఇండోసిధియను స్వవతులు — శకవంశ స్వవతులు చూచుడు

ఇండివరాక్షండు — గురవ్వడు, పభువు లేక వంశాధిపతి అక వరాధిపి ఒక మునివద్ద మాయోపాయమున నాయుజ్యద్వారా భాగ్యముని పెదవ నాతని బరిపానం నామి యలిగి రాక్షసత్వము నుండి శవించె నాపాపము పర్యాధినినకు దిగు స్వరోచివలన విముక్తియై ది చెప్పబడితి ప్రశంస మార జీవులరాము గలక

ఇందుమతీదేవి — విదగ రాజపుత్రిక భర్త అయోధ్యాపురాశీను దళ అజయరాజా కుమారుడు దిగిరధనహారా మరుదుకు శ్రీరాయుడు

ఇందుర్తిసీమ — కృష్ణా మంటారు కుడ భాగము క వ్యాచి యుడెను ఇ ప్రాక సీమ కురు భావము

ఇందువరి గోత్రము — కథ లేక కిద్దగిగారు హుమ

ఇందుక్షేపద న్యాయము — చూపుడు, విషము (కలహలము) ఒకేకిరిని పాల సముద్రముగ జనించిన క్షేయమును చంచునకు, విషమునగు నేపేర్చియిలేక పరమేశ్వరుడు చూపుని శిరముపధిచి విషమును ద్రింగక, ఊరుకు గళమున నిర్వంధించి యుంచెను

ఇందూరు సంస్థానము — దీనిని హోల్కార్కు లిరిటరలయ నందరు నిర్వచా నది కిరుక్ క్కలను వ్యాపించియున్న రాజ్యము రాజ్యమున సలమం పధికముగ నుత్పత్తి యగు చున్నది సైకాల్యము ౮,౦౦౦ చతురపుస్తము రాజ్యమున కొండకాలివారగు భీమబాలివారు

విస్తారము కలదు మూలపురుషుడు సైతనియను
బ్ర. వె ౧-౦3 లో జన్మించినవాడనియు
చెప్పబడినది ఇంద్రోద్భవము రాజధాని (దీని
తొల్లింటికిను ఇంద్రుడు) దేశమునందు విద్య
చర్చకములు కలవు (సైతనిడియూ ఎఱ్ఱ
సంకీర్ణములు చూడఁడు) సుప్త సిద్ధిదాత,
నిర్మాత యగు అపాల్యాబిఁగు (మహారాజు)
అనంతసేన రాజ్యమే ధర్మాత్మరాలు.

ఇంద్రకంటి విశ్చనతిశాస్త్రము —
కవులలోవాఁడునికులంకఁ బరిగణింపఁ జేసినవాఁడు
బ్రహ్మణ్యుఁడు ౨ తెలుఁగొణ్యశాఖ రచించింది
వారాయణమహా మను వేదాంతగ్రంథము

ఇంద్రశీరాద్రి — (దగ్ధతము) తెలు
వాడ చూడఁడు

ఇంద్రకౌశికగణము — ౪ది విశ్వా
విశ్ర సంతతిలోని గణము ఇ ౧ శీతములు
మూడు కలవు ౧ ఇంద్రకౌశిక, ౨ కౌశిక
3 ఇంద్ర అమృత వీనిశ్రవణ విశ్వావిశ్ర,
ఇంద్ర, కౌశిక

ఇంద్రకౌశిక గోత్రము — ఇ ద
కౌశికగణము చూడఁడు

ఇంద్రగయ — మధ్యరాష్ట్రములందు
జ్యోతిర్పురోహణి దీర్ఘరాక్షసిగణము ౯ గల
మాధ్విరోహణు జనరాజి తామ్ర గల ప్లావ
తీరిము ఇగి ఇంద్రగయ యని చెప్పఁబడుచున్న
పీఠస్థనస్థలము ఇప్పుడు కేరాఘాటను పేర
అరగుచున్నది (గయ చూడఁడు)

ఇంద్ర గోత్రము — ఇంద్రకౌశిక
గణము చూడఁడు

ఇంద్రవానలక్షణపరిక్ష — కాల
విశ్వానాశ్రమునందు చెప్పబడిన పరిక్షలలో
నాకటి. (కాలవిశ్వానాశ్రము చూడఁడు)
ఇంద్రవానమును అదివిల్లు లేక, ఇంద్రవస్థ

నియు గూడ ననుట గలదు ఇంద్రవస్థస్థు వస్థ
సాధారణముగ వర్షయోగదిహ్నుముగ రంపక
బడుచుండును ఇది యనేకముల విశ్రవస్థము
లతోఁ గూడి యగుచుండు

౧ వసువువచ్చు అశువచ్చు, నీలము,
తెలుపు, ఎఱుపు వర్ణముల నింద్రవాన మిగులడి
నను, మేఘములం బావర్ణముల నాకలు దోది
నను చక్కగ వర్షించి పుటలు సుధిక్ష్ముగ
కుడుండును ౨ వాన కురియుచు వెఱుపులు
గర్జియుండువారి పగటియొ దింద్రవస్థస్థు తూర్పు
నుండి ఉత్తరమునకుం గాని, పడమటినుండి దక్షి
ణమునకుం గాని, కన్పించిన సుధిక్ష్ము రానున్న
సైంధుగవృన్దనియు, 3 అభిజిత్తు ము కూయు
యంతరి రాత్రియగు పౌష్కరిండుగల మువపు
చుక్కను ఇంద్రవస్థస్థు, గన్పించిన భూదతు
లకుఁ గీడనియు, ౪ రాత్రియొ దేదిక్కున నింద్ర
వానము దోషము అదిక్కున ప్రజలకుఁ
గీడనియు, ౫ ఇంద్రవస్థస్థు వచ్చురంగును
ప్రధానముగ గర్జియున్నయెడల ప్రజలకుం
గీడనియు తెల్లగ ముచ్చయడల దేశమునకుం దుర్లభ
గల్గుననియు ౬ వర్షము కూయుకొని సాయం
సాధ్యాకాలమున వాయువ్యదిశయందు నన్నివశో
త్రమువలె ఇంద్రవానము తోచుటయు, చంద్ర
విలము అగ్నిర గున నుండుటయు చాలకపాలి
తుల తీర్పురకు గీడనియు, ౭ క్షేప్తాసాధ
శ్రావ మూఢములగు పడమటిదిక్కున నింద్ర
ధి స్థు కన్పించిన వర్షము బంధవస్థ మొఱుగ
వలయు ననియు శిల్పవిజ్ఞానమయుండు తెల్పి
యన్నాడు

ఇంద్రజిత్తు — రక్కసుండు తొట్టి
రావభూపతి తల్లి మండ్లిదరి నానుదే
యము మేఘనాథుఁడు ఇంద్ర నాకతి సంగ
రమున జయించుటచేసి ఇంద్రజిత్తు ప్రఖ్యాతి
కలిగెను అది చూడఁకాదు గొప్ప తనం

బానిస్సీ పదునాల్గువర్షములు నిద్రావలయుట నెఱుంగనివానిచేతగాని హతరుడుగాకుండ పరమోదినవాడు రామామణి యుద్ధమున క్రీరామ సోదరుడగు లక్ష్మణునిచే నిహతుడయ్యెను. లక్ష్మణుడు నిద్రావలయుట మాననియు, యాతనినిద్ర నాయనధర్మపక్షి (బాకమహారాజు కూతురు) ఊర్బాదేవి యనుభవించుచు రె సరియొకెప్పలుడినది ఇంద్రద్యుమ్న హాళిము నందలి కుంభిలయనండుతావున యాగమొగ్గు నని మారుపుచున్నాడు (ల కా రాజ్యము చూడఁడు).

ఇంద్రద్యుమ్న (నరస్సు) ము — ఊర్బలదేశమున పూర్వ (జగన్నాథము) యందు ఇంద్రద్యుమ్న పరమేశుడు జగన్నాథస్వామి విడిదిగృహముకడనున్న మొక సరస్సు ఇది యా మహారాజుచే క్రమైవంపఁబడినదని తలంపఁడు చున్నది అతడు దానమొచ్చిన గోవుల కొక్కిడిచే నైసదిని వ్రాలియున్నాడు

ఇంద్రద్యుమ్నుడు — ఒక మహారాజు ఊర్బలదేశమున జగన్నాథమున ఇంద్రద్యుమ్న నగరము విడిచిగొనుచు దేవులకర్పి చివాడు గొప్ప విష్ణుభక్తుడు మహారాజు ఇంద్రద్యుమ్నము చూడఁడు తృప్తిచేరు నున? పితా మహుడు భరతుడు ప్రవీణమహుడు ముఖ భుజు ఇంద్రద్యుమ్నుడు అగస్త్యునిచే కపింపఁ బడి గజేంద్రమోక్షకథయును గవీంద్రుడై, తర్వాతిజన్మమున జని చి విష్ణుదేవునిరక్షణచేసెనని నది చెప్పఁబడినది

ఇంద్రపురము — సాయంకరాష్ట్రముల లోని బలరాంధమహారాజు అనూంధమహారాజములోనిది భాయ అనుబడుతావు వాయువ్య దిశగా నై నైపుత్య మారమున నిప్పుడు ఇందో గనంబడుచున్నది క్రీ. పి. ౪౭౫ సంవత్సరమున

స్కంధగుప్తుని శాసనముల మేరకై బహిరది నందగిరిగృహ కేశరవిజయమున చెప్పఁబడిన ఇంద్రద్యుమ్నమునది ఢిల్లీలోని ఇంద్రద్యుమ్నకు సరి ప్రతులేను ఈ ఇంద్రపురమునకు సరి ప్రతు చున్నది కాక అనందగిరి పండితుడు పాండి యుండవలెనని తోచెదని

ఇంద్రద్యుమ్న గోత్రము — పరస్థ గణము చూడుడు

ఇంద్రద్యుమ్ని — ము. ౧. వేదవ్యాసుని శిష్యుడగు మైలనిశి శిష్యుడు ముగ్యవసంహితను చతుర్విధ మొనర్చి పండితుడు ఇతని శిష్యులు ౧ భాష్యులు, ౨ శాఖ్యులు, 3 యాజ్ఞవల్క్యులు, ౪ పరాశరీయులు, ౫ మామూరీయులు, ౬ అగ్నిమితి యను వారలు

ఇంద్రద్యుమ్నదేశము (ఢిల్లీను) — ఇంద్రద్యుమ్నపుర దిక్పక్షి ఢిల్లీయగుట నాహంత దే? మింద్రద్యుమ్నదేశమునకు తెచ్చును కొల్లింటి కాలమును నిదేశమునకు నిగమభాషి యనియు నామకయుండిన టిగవడును తొల్లి యుద్ధిర మహారాజు కాలమున నిగమభాషి ఘట్టమనఁ బగిం యనునానదియందలి స్నానముల చేవిష్ణు టిగి నావేరం బగును సర్వమహాసముహమము నంగల నిగమభాషి ద్వారమునఁబడు నగరద్వారము కడనున్నది యుద్ధిరపుర్తిగతమున శివలింగము (నిలచు క్రి) నేటి నట్లయియున్నది ఇది నా మహారాజుక గొప్ప శాసనముగల్గినదని ఇంద్రద్యుమ్నము తొల్లిం బూదవవసుమరుట సిదేశమునకు భూదవప్రసవనియు చేరుడైన ఢిల్లీపురమున తొల్లిం బూదవలకోట యుండిన తావునకు ఇంద్రద్యుమ్న అనియు, పురానా జిల్లా యనియు ననుచున్నాడు ఇది రాజనాయకాగ మభూతి మొనర్చినతావునది ఇంద్ర నిల

రాజ్యాల మొదలైన వృద్ధిరాజు గోటయ్యుడిన
తాచి కనుక మీనాదు కడకు లాల్చి యు
బడుచున్నది ఇతఁ యజ్ఞశాలయందు మహా
వృద్ధియల యధికారాలమున నొక మఱియను
గట్టి తక్కిన కట్టడములలో నొక జయపురా
మహారాజును జయమిగిల నిర్మించిన సమైక్యతల
తప్ప తక్కిన కట్టడములు రమారమి తరువాతనే
ఇంద్రుని సముక్తు ఖా దవర్ణ సమయము, వాగ్దా
వరమయము బ్రహ్మనియమును గూడ పేర్క
రాడలచి వి సాను తరుచకము చూతుము

ఇంద్రునిలము (ఇ ద్రై గుహ) —
మగధజేమి న రాజగ్రహమున కాన్డై మార
మొన్న గిరిమొదల నున్న పర్వతమున గిరి
కుంద్ర లైక్లి (Laidly) అగిలగుచు ఇచ్చి
యున్నాడు అది ప్రపురాణ జయము ఎ
వర్ణమున నున్న నాదీగిము ఇటనే గి
యొన్నాడి కాన్డైమున్నది పర్వతశిఖరము
లలో నొకదానిపై జరాస భువి మరుజగ
తాచి మోసమాచనముల ప నాదకట్టడము
కలగు ఇది మను గామయోగి అప్స
యెగార నాగపూర్ణ రెండు గోమాలెనుపై
అథావా తుములల .

ఇంద్రభోగపురుగు — అరుక పురుగు
మూడుగు

ఇంద్రులవృత్తము — ఇది మొదల గోగము
దీని ఖగి యని స స్మృతమున లెక్క దను

ఇంద్రసావరి కమసువు — తాడి
యి పురుగు తల్లి కిరీడిమి ఇది వివర్ణము
దని వాడక యీతనిమండన అగ్నేధి, అగ్ని,
బాహు, నుది, ముక్తి, మాధవ, శుక్ర,
అతిర్వ లనువారు మహాముని శ్రీకృష్ణ సేవ
చేర్చుది ఇంద్రసావరి కమనాగిడి.

ఇంద్రసేన — హర్షల్యమహర్షి భార్య
కింద్రసేన యని పేరు నలుగురమూర్తి కింద్రసేన

యని పేరు హర్షల్యమహర్షి భార్య ఇంద్ర
సేన పరివ్రత తర్వాతిజన్మమున కాశీరాజు
కుమార్తెగను, పిదప దృవదమహారాజు కుమార్తె
కాడది గను బర్హిచెంది చెప్పబడింది

ఇంద్రధనస్సు — Rain bow ఇంద్ర
చావమయము, అనిర్మియము గూడ ననెదరు.
సూర్యకరణము వర్షపు చిరుకుల గూడా
కన్పించుటలో శ్వేతవర్ణ భాగములను పద్మవర్ణ
ములతో గన్పించుచు దీనినే స్పృశ్య అనుచును
అండుమలను స్పృశ్య గలతో నింద్రధనస్సులు
సూర్యుని తాటివెనుక (అవ్వలివెనుక) గన్నులు
చూచుచు ఇవి వృత్తాకారముగను భూవలను
కీచి కిడి సూర్యుడుగతరి పగుటిగిల్లు అర్ధ
వృత్తాకారమున కనుచుగ గన్నది సూర్యునితో
మానును తనుచుగ నెఱుపు బుటి ర గుగను,
ఊదా (Violet) లోకల ను ముగ్ధాని,
Double rainbow అగ్రరంగులు వృత్తము
మగను ఇంద్రధనస్సు మధ్యకు వా గుడను
నాకాశభాగము క్షు నెఱుకలగవ్వును నాకాశ
భాగము కాన్డై కన్నులును వర్షపు చిరుకుల
కమావర్ణము కి దీనిని చలి రంగులుమారు
నిది తలచుచు నుచున్నది ఇంద్రచావలక్షణ కిష్క
మామండు ఊదా, నిది ముగ్ధరంగు అకుపవృత్తి,
నసుపువచ్చు, పంగుల ఎ గు, ఎఱులవర్ణములు
వరుసగ నింద్ర ధనస్సులయందు గూడగట్టు
చూచును

ఇంద్రసేనము — నలుగురమూరున
కింద్రసేన దని పేరు మఱియ ననిర్మయంగుని
సంతతియందు కింద్రసేనము కలదు ఇంకను
యధిష్ఠమని (ధర్మరాజు) రధసారథి పే రింద్ర
సేనుడు

ఇంద్రసంభగోత్తము — ఇరవ్యాది
దీపగమము చూచుచు.

ఇంద్రాక్షత్రము — బంగళమున
బర్హన్ మండలములోని కటన్య సమీపముగ
అజయవదిపై నున్న త్రము

ఇంద్రాక్షి గోత్రము — ఆత్రేయ
గణము చూడుడు

ఇంద్రావతీనది — ఇది బస్తూరు న ప్తా
నములోని జగ్గన్నాదు ల్లక్క బడి ప్రవాహము
నది గోదావరీ దియంగు సంగమింపచును దీని
జగధరంబునగు గూడ ననుటయు గలగ ఈ
నదియ ను గొప్ప వైకృత్యమున్నది

ఇంద్రావరజాడు — తిరువంగళ
కావరజాడని పేరుగలదు

ఇంద్రియములు — తిరువంగళము ను
గ జ్ఞానే త్రియములు ౨ కళ్ళే త్రియమును
3 అంతరి త్రియములు

గ జ్ఞానే త్రియములు ౧ గ శ్రోత్రము
(చేవి) ఈ ఇంద్రియము గ్రహించు తన్మాత్ర
శక్తియు ౨ తన్విక్కు (చర్మము) ఇది గ హి చు
తన్మాత్ర స్పర్శము (తాకుట) 3 శబ్ద (శ్రవణము)
ఇది గ్రహించు తన్మాత్ర రూపము ౪ జిహ్వ
(నాక) ఇది గ హి చు తన్మాత్ర రసము (చుది)
౧ స్వానే దియము (ముక్కు) ఇది గ హి చు
తన్మాత్ర గంధము (వాస)

౨ కళ్ళేంద్రియములు ౧ వాక్కు
(హోరు మాటలాడునది) ౨ పాణి (చేయి)
పనిచేయునది 3 పాదములు (నడచుచు)
౪ పాంశ్యంద్రియము (గదము విసర్జనమున
య్యనది) ౫ ఉష్ణతే త్రియము (అన దమోగ
గూర్చునది) ఇవియైను కళ్ళేంద్రియములు

3 అంతరింద్రియములు మ స్థు బుద్ధి
అహంకారము (అహంభావము) అంతరింద్రియము
లనంబడును దీనికి మతాంతరమున కొండలు

దితము గూడచేర్చి అత కరణ చక్రవర్తి గుఠం
దురు జ్ఞానే త్రియములైనను కళ్ళేంద్రియము
లైనను గలవ దశీ త్రియములు ఎవ్వనివి

ఇంద్రియాత్మవాదిమతము — దీనికి
లోకాయితమత మనియు నిర్వికారవాదమత
మనియు వాడుకలగ ఇదియు వార్యాక
శతముతో న బ ధి చి మతమే దానినీ దీని
నిగలగద మాత్మ నిర్వచనము ౪ కలవ
వార్యాకు బ ధి దియన యోగము (శరీరే త్రి
యములు గలబడి) నాత్మ య గు విశేష
మతము న స్థూలశరీరమునాత్మమ గుఠం పింజల
గాక స్థూలశరీరమును డి అత్మోపగమ శరీ
ర త్రియముల కూటమయే యాత్మ రయ్యును
అ స్థూలశరీరమును డి పేజుగనుండును దీనిని
గర్భియ కుతరి బలము న భవి చుహ్యుడో
ది లేకు డుట స్మృతి న భవి చుహ్యుడో అట్టి
యాత్మ రీరమును డి పేజుగ మ దకు కునీ
మృగీ మార్యములైన నీ పదమున శరీరంబు
యు ఎ న భవి గ గా ఇంద్రియ యోగ
మగు నాత్మ శరీరమునుండి పేజుగను కు డి దీని
పిదా తము ముగయు మృగి ఇంద్రియముల
యధి ముగాన దీనికి గ్రియాత్మవాదిమతమనియు
తక్కి మృయు వార్యాక మతమునుండియే
గ హి బడి చి ఈ మతకర్త లోకాయిత
దరి చెప్పు బడి చి (వార్యాకమతము దేహాత్మ
వాదిమతము ప్రాకాశ్యవాదిమతము చూచుచు)

ఇంద్రుడు — దేవతలకు ప్రభువు
గుహ్యులకును కధి తి త ప్తి కళ్యణలకా
నితి త్రి అదితిదేవి అర్జునుడిని యంగమున
బని చివవాడు రాజధాని అమరావతిపురము
(దీనిని స్వర్గమనియు నందురు) భార్య కపిదేవి
ఈమె పులోమని పుత్రిక అయిభము పక్షము
వీను గు యరావరము (తెల్లమంగు) నభవేరు

గుభర్తృ కావచము ఉచ్చైశ్శవము (సముద్ర
గుభవమున జని చిన యుల్ల మాశ్వము) ఉద్యాన
వ ము న ద వ ము (పూర్వోట) కుమానని
చేరు జను తు మ రభసారథిచేరు మాచరి
న గోమమమచేరు చి కామశిభద్రము శుభరణి
సమాప్తము అని చేరుకల దక్షవరు దనియు
చేరు కలక ఇన్ర కు వాస్తవ్యము
కథిదేవర

ఇం(దు(డు (బుుడి) — శుభని నామ
ముతో గ ములేరిము కా రాకున్నను ఇ ది
నామముతో మున్ది న మున గొన్ని
నూత్మునుక తైరగు గునిన్రొ మ
ములు ములుగ యిక్కొక ఇల్లమును
ఇన్ర ము క ములుగో కావచ్చు
చున్నాను క వ తాదా భవన
నం తిన్రొ క ముగ పెద్దదగ చే
ముకు తిన్రొ మై ల్రేల మున్ది రు
టచే నీక ముక వాద ద ణియై
ములు చెయు నోల్లగు

నూత్తి వత్తిల ము సవిత ఇవా
లను దేవర నూ దల రా ఇ క ము
చిరామిములు కు నూత్తును గో ఇన్ర
యమాచి దేవర నే నుకొను చుచున్నాగు
రుమ దాదలగు నీమహావలే భగ్గర్జును
జయైరలకాకూ దనియు వాయుప్ర అనుకొగ
ముయు కు వాక చే భీముగర్ శి యేల
కాకూదదనియు నొకవాదముకను లేకపోలేను

ఇం వెళ్ళనలే ఎకామ్మ — వాశిష్ట
స బ భవిభాదావదము మున్దము బుధము
లేని నగు లెక్కలు సామ్యులలెక్కలు మొద
లగు లెక్కలు

ఇం(ప్రెషనిజం(Impressionism)
కా రూముట ఎటులటకన్న నక్కుచొగొచ్చిరింది
చూచు నేర్పరితనము

ఇం(వెషనిస్త్రి (Impressionist) —
లేవ ము వ్రా మె కాక గొమ్మ ఉత్రి ది
చేయు Car catures మూలమునకు
వ్యగ్యచిత్ర ముల (Cartoons) మూల
మును భావము రు బలముగ వ్యక్తపరుచు
వానికి impress onist అని చేరు చాని
నూన్ర కళ

ఇం(బోడ్డివము — శి *మాడ్డి ము
మాకు కు

**‘ఇ’ అక్షరముకుంజెందిన ఎత్తెన్నవ
పురుష నామములు —** Ea nonn
రికి నామము

Earle Elason Easton ఏన్రె నామ
ములు

E enezzer ఎన్రె నామము Stone of
help నియము

Edburgt ఎన్రొనిగు నామము Rich
protect on అని యర్థము

Edgar Edgard Edgerton ఎన్రొనిక్కు
నామము Rich spear అని యర్థము

Edmund Edmond Eadmund ఎన్రొలో
నికు ఎదము దీనిను డిక్కి ముగ చేరులు

Ed Ned Neddy) St Edmunds
సావ్రిచేరు Rich protection అని

యర్థము
Edred ట్రాన్రొనిక్కు- దము Rich council

అని యర్థము
Edric ట్రాన్రొనిక్కు- ఎదము Rich ruler

అని యర్థము
Edward Edouard Eduard Eadward

ట్రాన్రొనిక్కు చేర్లు దీరంగల్గిన ముద్దు చేర్లు
Ed Eddy Ned, Neddy Ted Teddy

వెళ్ళంద్ర భవతు లీకొంటి వారంజిరి,
Rich Guard అని యర్థము

Edwin, Edwyn- ట్యూటోనిక్కు యదము
Rich friend అని యర్థము
Edwy- ట్యూటోనిక్కు నామము, అంగ్లప్రభు
సేవిన యొక భూపాలుని పేరు, Rich war
అని యర్థము
Egbert- ట్యూటోనిక్కు నామము, పెసెక్కు
రాజు పేరు, Formidably bright అని
యర్థము
Egerton- (Pro-Edgertun) ఎవిన కల్పిత
నామము
Egmond- ట్యూటోనిక్కు యదము, Formida-
ble Protection అని యర్థము
Eitel ట్యూటోనిక్కు యదము, Vain అని
యర్థము
Eldred- Eldrid ట్యూటోనిక్కు ఎదిము,
Battle Councillor
Eleazea- Eleazar హీబ్రూ నామము,
Lord's help అని యర్థము
Eli, Elia, Ehas, Elie, Ehhu, Elja,
Elijah, Ellis, Ely హీబ్రూ యదము,
Exalted God the Lord అని యర్థము
Eliab హీబ్రూ యదము, God is his father
అని యర్థము
Elidor- లాటిన్ నామము, Lover of God
అని యర్థము
Elisha- హీబ్రూ యదము, God's salvation
Ellison- సవిన కల్పితము
Ellis హీబ్రూ నామము, God the Lord
అని యర్థము
Elphinstone సవిన కల్పితము
Elphin - కల్పితము నామము, తెలుపున కర్తము
Elswald పురాతన అంగ్ల నామము
Emanuel- హీబ్రూ యదము, God is with
us అని యర్థము

Emerentius లాటిన్ నామము, Deserving
అని యర్థము
Emery- Emerie ట్యూటోనిక్కు యదము,
Work ruler అని యర్థము
Emilus- Emil లాటిన్ నామము, worker
అని యర్థము
Emlyn- ట్యూటోనిక్కు నామము, Work
serpent అని యర్థము
Emmanuel- Immanuel హీబ్రూ నామము,
God with us అని యర్థము
Engelbert ట్యూటోనిక్కు యదము, Bright
angel అని యర్థము
Enoch హీబ్రూ నామము Dedicated అని
యర్థము
Enrik Enrique ట్యూటోనిక్కు నామము,
Home ruler అని యర్థము
Euseb హీబ్రూ కల్పితము
Ephraime- హీబ్రూ ఎదిము, Twofold
increase fruitful అని యర్థము
Erasmus- గ్రీకు నామము, Amiable అని
యర్థము
I rasius గ్రీకు యదము, Lovely అని
యర్థము
Eric -Erik, Erick ట్యూటోనిక్కు యదము,
Powerful king
Erling అంగ్ల సాళువు నామము, Earl's
son అని యర్థము
Ermin- జర్మన్ నామము, Lordly అని యర్థము
Ernauld- జర్మన్ నామము
Ernest- ట్యూటోనిక్కు నామము
Erakine- సవిన కల్పిత నామము
Esau- హీబ్రూ నామము, Hairy అని యర్థము
Esme- సవిన కల్పిత నామము
Esmeralda- గ్రీకు నామము, Emerald
అని యర్థము

Essex- నదీకల్పితనామము, దేశనామము
 Ethelbert- ట్యూటోనిక్కు-పదము, Noble
 and Bright అని యర్థము
 Ethelred- ట్యూటోనిక్కు-పదము, Noble
 Council అని యర్థము అంగ్లేషియనేలిన
 భూపాలర కీచే నిర్ణయ కుండెను.
 Ethelwolf, Ethelwulf- ట్యూటోనిక్కు-
 నామము, Noble woulf అని యర్థము
 Etienne- గ్రీకునామము, Crowned అని
 యర్థము
 Eugene- గ్రీకునామము, Well born అని
 యర్థము
 Eusebius- గ్రీకునామము, Pious అని
 యర్థము
 Eustace- గ్రీకునామము, Firm Happy
 అని యర్థము
 Evan, Evans- ఇల్లిక్కు-పదము, వేల్పు జేసే
 మున ప్రచారమునకుం Young Warrior
 అని యర్థము
 Evelyn- లాన్ నామము, Hazelnut
 Everard- ట్యూటోనిక్కు నామము, Strong
 wild Boar అని యర్థము
 Ewan- ఇల్లిక్కు-నామము, Warrior అని
 యర్థము
 Ewart- ట్యూటోనిక్కు నామము, Firm
 wild Boar అని యర్థము
 Eyre- నదీకల్పితనామము (ఉత్పాదక Air)
 Ezekiel- ట్యూటోనిక్కు, God will support
 అని యర్థము వీనినూడి గల్గిన ముద్దుచేరు
 Zeke
 Ezra- హిబ్రూనామము, Helper అనియర్థము
 'ఇ' అక్షరమునకుం చెందిన శ్రీ
 వ్రవస్థీల నామములు — Easter
 ట్యూటోనిక్కు- పదము, ఉత్తరనంబుకు
 పండుగచేరు.

Edeline- ట్యూటోనిక్కు-పదము, ఉన్నతమున
 (గొప్ప) జన్మముని యర్థము
 Edeltrude- ట్యూటోనిక్కు-పదము, ఉన్నత
 జన్మసంబంధముని యర్థము
 Edena- ట్యూటోనిక్కు-పదము, ఐర్లండుకావలి
 యని యర్థము
 Edgetha- సాశ్వతుపదము, Edith పంటిచేసని
 కొండలను లేలచేయరు
 Edgina, Edgiva- సాశ్వతు చేయలు, తొల్లింట
 సాశ్వతు భూపతుల కుమార్తెల కీచేరు
 బుండెను.
 Edith, Editha, Edythe, Edgytha-
 ట్యూటోనిక్కు పదములు, సుఖకరమును ఉచి
 యని యర్థము St Edeth అని చేరుగల
 యొక ఆంగ్లరాజామరికి యుండినట్లు తెలియు
 చున్నది (ఆమె క్రీ. మె. ౯౦౮ లో
 మరణించెను) వీనినూడి కలిగిన ముద్దుచేరు,
 Edie, Edy.
 Edna- హిబ్రూ-పదము సంతానముని యర్థము
 Edwina- Edwyna, ట్యూటోనిక్కు-పదము,
 విద్యవ్యముగలవారితోడి మైత్రియని యర్థము
 Edwin- Edward, ల యొక్క శ్రీ
 నా పదపదము
 Eereenia- గ్రీకుపదము, కాంతి యనియర్థము
 Eefa, Effie- స్కాటిషపదము, మోశాలవాగ్ధోరణి
 యని యర్థము.
 Egbertina- ట్యూటోనిక్కు-పదము, Egbert
 యొక్క శ్రీవాచకపదము.
 Egplantine- కంఠ్యముని యర్థము. ఒక పువ్వు
 యొక్క చేరు
 Eguina- సాశ్వతుపదము, ఒక సాశ్వతుభూపతి
 కీచేరుగల యొక భార్య యుండెను.
 Eileen- ఐరిషుపదము, బెలుతురని యర్థము.
 Eirene- గ్రీకుపదము, శాంతి యని యర్థము.

Ela- నాన్మపదము, యిత్రత యి యుక్తము
Eleanor, Eleanora, Eleanore, Elinor,
Elena, Elana, Elaine, Elayne- గ్రీకు
 పదములు సొంతవర్గ యుక్తము దీనినూడి
 కర్తవ్య ముద్దేశ్యుల Ellen Nellies, Nell
 Ella, Nora, Aileen, Helen
Elfleda- ట్యూటోనిక్కు-పదము, అధివర్తి అని
 యర్థము
Elfrida- ట్యూటోనిక్కు-పదము, వెనకెంచుట
 కర్తవ్యని కొందఱునకను
Elgina- సాక్ష్యనామము Edward అనుకేర
 గల సాక్ష్యవర్ణనామ కొనుకర కీలేయ-ను
Elgiva- ట్యూటోనిక్కు-పదము, శుభి యని
 యర్థము
Elizabeth, Elisabeth, Elisa, Elise,
Eloise బ్రాహ్మపదములు, దేవస యని
 ప మాతాని యర్థము దీనినుండి కర్తవ్య
 ముద్దేశ్యుల పెక్కు గలవు Bess Bessie,
 Bessy, Beth, Betay, Betty, Bethia,
 Bettine Elsa Elvie, Liz Lizzie
 Libby Lisa Liza Lisette
Ella Elhie, Ellen గ్రీకుపదము సొంతవర్గ
 యుక్తము
Elma- గ్రీకుపదము కలస ముండును ముటయని
 యర్థము
Elsie ట్యూటోనిక్కు-పదము, విశాలహృద
 యనునా యన దయని యర్థము
Elspeth- స్కాటిషపదము, సై కలగుల భ
 ప్రమాణయని యర్థము Elizabeth మొక్క
 స్కాటిషపదముని కొందఱునకను దీని గర్తవ్య
 ముద్దేశ్యములు Elspie, Elsie
Elvira- లాటిన్పదము, స్వచ్ఛమైన యని
 యర్థము
Emerence, Emerentia- లాటిన్పదము,
 అర్హత యని యర్థము.

Emily, Emilia, Emilio, Emeline,
Emelina- లాటిన్ పదములు, శరీరశాస
 గల పనివతురాలని యర్థము దీని గర్తవ్య
 ముద్దేశ్యములు Emma, Emma, Emmie.
Emlyn ట్యూటోనిక్కు-పదము, పనిచేయు
 నర్థమని యుక్తము
Emma, Emme ట్యూటోనిక్కు-పదము,
 ముసలగ్న యని యర్థము
Ena- కెల్టిక్కు-పదము, పానము యర్థము
Enid Enaid Oenide కెల్టిక్కు-పదములు,
 ప్రాణి యని యర్థము
Enriqueta, Enrichetta ట్యూటోనిక్కు
 పదములు కృతాపాల మని యర్థము దీని
 నుండి కర్తవ్య ముద్దేశ్యుల Etta
Eppie స్కాటిషము, సుందరి ప తిక్క యని
 యర్థము
Erica Erika ట్యూటోనిక్కు-పదము,
Eric సెక్స్-క్రీస్తానాచరి హావము
 యని పాఠముగాని యర్థము
Erina పని గూర్చి వీరుము తెలియ
Ermelinda ట్యూటోనిక్కు-పదము, ప్ర-చ
 నాగవని యర్థము
Ermentrude ట్యూటోనిక్కు-పదము, జాతీయ
 వనిత యని యర్థము
Ermin Erminda, Erminia కెల్టిక్కు
 ములు పుష్ప చిహ్నములు గర్తవ్య యని
 యర్థము
Ermyntitude ట్యూటోనిక్కు-పదము, జాతీయ
 వనిత యని యర్థము
Ernestine, Ernestine ట్యూటోనిక్కు-
 పదము, Ernest మొక్క క్రీస్తానాచరిపదము.
Esmay, Esme- గ్రీకుపదము, పచ్చ (రత్న
 వని) యర్థము
Esmeralda గ్రీకుపదము, పచ్చ (రత్న వని)
 యర్థము

Esther, Estelle, Estella, Ester,
Esterre లాటిను కదములు, నక్షత్ర మని
 యర్థము. దీనివగ్గన ముఖ్యములు **Essie,**
Ether

Ethel- ట్యాటోనిక్కు- పదము, గొప్పజన్మపు
లాని యదను

Etheldreda- ఈయ్యోని క్షుద్రము, బొమ్మల్య
మరింపు లాని గురము

Ethelinda, Ethelind - ట్యాటానిక్కు
పదము, ట్రాన్స్ లెనాగమని యిరము

Ethelward అంత్యోంత్యుడడము, కూతురని
యెడము.

Ethelwatha- ట్యూబ్‌లోని కుక్క పడము, అల్పవృద్ధుడు
 ది. | గోటను చూపాలని పుతితి వేను

Ethelwyne- ట్యూబ్‌లోని కుప్ప-పదము, ప్రక్షిప్త
కరము

Etienne- ¹గ్రామము, ²శ్రీమంత్రి చురుము
మరియు Stephen మొక్క పెండ్లియి
మరియు పెండ్లి.

Etrenne. శ్రీకృష్ణదాసు, ఈవి శోకి బాసామహా
మంది యారము

Endora- శ్రీకృష్ణదము, స శత్రు (లేక సుఖక
మగు) ఒకా మానవమని యురము

Eudoxia, Eudoxie, Eudocia.- గ్రీకు పదములు. ఎక్కువ వర్గోపవసాని యురము

Eugenie, Eugenia- శ్రీకుండములు, జెన్న
తల్లిజన్మ మని యర్థము దీనినుండి గన్పె
ముందువేము **Genie, Eugene** యొక్క
శ్రీవాచకపదము ఇది యొక ఫ్రెంచివల్ల
వ రిని చేరుగ వ్యాపకముండిన పదము

Eulalia, Eulalie- గ్రీకుపదము; మంచివాళ్ళ
రణి యని యరము

Eunice - గ్రీకులదము, సెలెనెమును జయము
యరము.

Euphemia, Euphémie- గ్రీకు పదము,
ఎక్కువ ప్రసిద్ధి అని యనము. దీనినుండి
నినమునకు పేరులు Effie, Euphie, Phenie.

Euphrasia, Euphrasia, Euphrosine
 శ్రీకృష్ణమూర్తి

Eva Eve - పిమ్మటము, పాణమనిమరము
Adam యొక్క భార్య చేరు దీనిరుండి
కలిగి ముగ్ధులను Evie

Evangelina- గ్రీకు పదము, సాతనవార్తలను
చెల్పు వనితయని యర్థము.

Eveleen, Evelina, Eveline, Evelyn-
శ్రీకృష్ణదత్తముని, మోదావహమైన యని
యము దీనియందుగలిన ముఖ్యపు Evie.

Leverilha, Everilda. బియ్యం దొంగ పదము
భార్యవశురాల్ని యర్థము

ఇకన్ — ఇకన్ చూడండి

ఇకోనోగ్రాఫీ (Iconography) —
 ఇది చిత్రలేఖనము) వలములు, విగ్రహములు, చిహ్నములు, రత్నములు మొదలగు వాళ్ళున్నట్టి సొల్లెటి వచిత్ర స్థలములను వివరించు, విశేషములకు సోల్పుచిది

ఇక్ష్మి యోలోజీ (Ichthyology) —
 మత్స్యశాస్త్రం శరీరవిద్య లక్షణములు
 గూర్చి కవి

ఇక్ష్వాకుజా జలపాతము —
 దైవశాసముచేత అర్జునుని దేశమునకును నువ్వను
 సహాధునిగాను రావలెనని ప్రదేశమునందు
 జలపాతము కలదని చెప్పుటచేసి రాజునకును
 అనుగుల ఎత్తునుండి జలముయగును జలపాతమును
 దీనిగుఱచిన వివరములు సరిగా తెలియ
 రాకున్నది

ఇళ్ళో మీటర్ (Isonometer) —
పరిమాణమును తానిరిగిన ఒక వస్తువును కొంతదూరమువంగల పేజీక వస్తువుయొక్క

మానమును ఆ మానముయొక్క పరిమాణము నుండి ఎరుగవగు పరికరము

ఇక్నొలిథోలోజీ (Ichnology or Ichnolithology) a fossil foot print — ఇప్పుడు రాక్షగ మాలియున్న తొల్లింటికాలపు మట్టి ఇసుకలపై నాకాలపు Fossil జతుల అడుగులాని, అనవాళ్లు కాననుమాను ఇది వాని ట్టి లోల్పిడి కర

ఇచ్చేవారినిమానే చచ్చేవాడైన లేచినస్తాడు — అంధలోలో!

ఇచ్చేవానికిపత్రము, చచ్చేవానికి టెనకము అనవసరము లైనను ఉండకతీరనిది — అంధలోలో!

ఇజ్రేలులు (ఇశ్రాయేలులు) — యూదుల చేవుడగు జెకోబ్ (యోహానా) యూదులు (Jacob) నకు ఇజ్రేలు చేరిడిమీలుల లైలు నంగ చెప్పి డి డి దీని హిబ్రాభాషయగు Perseverer with God అని యరమట రానురాను అయ్యే స తోవా ! యూదలకు హిబ్రాలకు గూడ ఏయే వాసుకజేడయ్యెట

ఇటలీదేశపుపూర్వగాధ — ఇటాలీ దేశమందలి రాజ్యము (ఇట్లంటి చాల పేరొని అలభ్యం మహారాజ్యము, సామ్రాజ్యమునై యుండెను) గొప్ప వర్షియము కును, కరల కును, ధర్మశాస్త్ర నిర్మాణముకును రాజ్యపాలనాకర్త ముగారు చేరిన రాజీయతేత్ర లీ దేశమున పలువు రుండిరి మధ్యధరాముద్రము చుట్టు వీ సామ్రాజ్యరాజ్యము వ్యాపించియుండినకర మధ్యధరాసముద్రము రోమనుల సుల అనుచుండెను ఇది గతకాలమునాటి స గతి.

ఇటలీదేశము ఒకలక్ష పందొమ్మిదివేల చతురస్రమైళ్ళు నైశాల్యమునడి యనియు, నాల్గు కోట్ల సుమనోంకలముల ఒంటవేల జనసంఖ్య

యనియు చెప్పుబడినది ఇటలీదేశమునకు రోమకపురి (Rome) రాజధాని ఇందు ఇటలీ దేశపు భూపరియు రోమనుకాలొక్క మతాధిపతియగు పోపు బిగ్గరూమను మోచుచుండును. పోపుమహార్యుని నివాసభవనము లన్నియుంగిరి పెటెకాన్ అను పేరగు బరగిడిని దీని నిటీవల పోపులచోత్పుని ప్రభుత్వమున నొక స్థానముగ నేర్పరచి ఈ పెటెకాన్ టిటీ ప్రభుత్వము నూటఎనిమిది చందపుస్త్రుల నైశాల్య ప్రదేశము కలక ఎన్నిదివ దల ప్రజలు వనిచు చున్నారు పెటెకాన్ అనే భవనము సముదాయము ఇందు చాలా సుందరతరమగు పెద్ద పెద్దసౌధములు కలవు

ఇటలీ ఫారెన్ హెజుసన్న — రెడ్డి యొక్క నైముతిదగ్గరగూడు తన ప్రాకృత లిపి చెప్పవచ్చుది తూర్పుఆఫ్రికాలో జాతాది మొదలుగల వ దేశముల నిటీవల వదలివేడి డి టి హారీరాజ్యమును అక్కినది ఇటీవల నాక్రిందినది

ఇటాలియన్ సమీక్షాండు తూర్పుఆఫ్రికాయుద ఎకి ఇగి ఇటలీరక్షిత యుండటం ప జన సోమలీలు గల్లాజాతివారును కలరు వారు క్యూరు లనియు, స్వీచ్ బాండియు లనియు చెప్పుబడినవాని ఇటీవల ౧ 3౬ 3౭ సంవత్సరములలో నిటలీవారు తూర్పు ఆఫ్రికాయాగుల అట్టినియ్యపై ద దెడి, యాక్రిమిని దాని తమవలసరాజ్యములలో గలవుకొని

ఇటలీదేశపు సామెతలు — అప్పు రోమోవడ మొక ధైర్యవ్యక్తుడగును అబద్ధ ముండవలెనను నిజము దాని బయలుదర్చు కొందానే త్వరమము అమ్మివారి కొక నేత్రము మైనా చాలుగాని, కొనేవారి కనే నేత్రము లుండవలయును అరతే కుక్కలు వేలకుం బని

దాపు ౪ బిలియన్లకు ఒక బిలియన్లకు మించిన
చాలును ఒక్కటిగనే కఠిన మరద్యవ్యయమును
దీనిచేపడవలసిదే ఒకతోను ఆ హాళి సరిసాను
కంచ ముదిరికావగితే అలాగా బాలుకాను
గడ్డము పొడుగుగా పెరిగితే జ్ఞానకులనా
గొప్పనాటికొచ్చెరి సీమాముతో సాదాగోయ్యము
వలది చానానా సన్నేమవుతే కాకగా
జ్ఞులు దానక పోయితే వరిగడవడ అల
బానుచేయి ధర గాగున్నా బిల్లువాదు
కుని కొనవలయుననిది సోగిది యవలి
గైనవారికి గోతు తెలియకునా? నేనా
చేపవారి కంతావిశేషువరి గయ్యను నేయ
గల న్నాయాధికారా తా నేమవుపునె వావవల
గలను? పిల్లల తేదవాళి చేయ సరిగా తెలి
యక పిల్లి చేప దిద్దిమేగాని నిశ్శయము
చెప్పము నేకమ యిగియు గాని గాని
భయము చాలాకాలము వ్యయము చేయవలె
వలన పి చేయమే ఖరీదు చాలావీరి
కాళ్ళము గాగానే కలిమవు ౩ బాట గాగ
డక తేత కరుగి కరారు మగదనియే దీ
కురిధిగించ మి దిసా భయ సగముమును
మరిగి మాటలే అదివనాని అప్పుకొడ
మొగొంతు? రి వసవలి కునిన ఆగోవ
సలో దాడుగరాక

ఇంటి దేశము — నివాసము —
 దక్షిణభాగమునుండి ద్వీపకల్పము ఇది
 ౧,౧౧,౦౦౦ చతురపు మైళ్ళ వైశాల్యము
 యానకు ఈ ద్వీపకల్పమునకు దక్షిణపు కడను
 కలానోరూ ద్వీపకల్పము, అల్బానియా ద్వీప
 కల్పము అను రెండు ద్వీపకల్పములు చిన్నవి
 కలవు. పిన్నవలనను టాలోంటోనోయుక్తాన్
 గుడము కలదు మధ్యభాగ సముద్రమున పీఠి
 ద్వీపము, సార్దీనియా ద్వీపము, రెనో ద్వీప
 సముదాయము (చిన్నది), శిపిరా ద్వీపము పీఠి

శాశ్వత ద్వీపములు ఇంగ్లండు ఇంగ్లండు పశ్చిమమున
 సిసిలి ద్వీపమునకు దక్షిణముగా Pantellaria
 అను చురుగు చేకొక చిన్న ద్వీపముగలరు ఇది
 ఇటలీ దేశమునకు శాశ్వతదీపము ఇచ్చి ద్వీపము
 లొకను పశ్చిమమున సముద్ర తీరముననే విశేష
 ముగా గలవు గాని, యది అంత ప్రాముఖ్యమునకు
 గావు పశ్చిమ సముద్రపు బతులు ప్రతేది
 మనకు ముఖ్యమేలేదుగా భర్తరిస్తేను అనారోగ్య
 వ దమైవదీపలకు ఇది బలహీన దీపమున నేలబడు
 వలెనగు చచ్చెబడిన దీని మా రెడ్డిమని
 పోడియున్నార మారెడ్డిమనిన సముద్ర తీర
 మని యర్థములు శుభ్ర దేవుము శేష సముద్ర
 తీరమును మొంగుదీని ఉత్తరముగ నీ ప్రదేశమున
 Campagna de Roma (గోమధూమములు)
 అనుచు Pontine marishes అను భాగము
 దక్షిణమును కొద్దిగనో గొప్పగనో అనారోగ్య
 ములగు లేవబడుచున్న వ దేశములే అబ్బు
 ద్వీపములు ఉత్తర దేశపు సహాయలగు
 మరెకగా తిరిగిది దేశము పొడుగున
 ఎదిగెను పర్వతములగుచుముఖముగా కానగును

సినిమీస్టుల మూలకములు యువ పక్షమున
 కున్నారనవలయును కలకత్తా షిని ౧౯౦౦ అను
 సంవత్సరమున మొదటిసారి ౧౭ ముఖ్య షిని
 దిగువభాగమున గదిని కొరతయని యెఱుంగునది
 నేటిపురువులమునకు బదిలీయింప దూరము నొనగని
 యప్పునాటకు చేరిక యిప్పువరకును నాగ్నము
 అనునది యెన్నడునును చరిత్రమునకును దీని
 యప్పువరకు కి. వి. ౧ వ సంవత్సరమున
 జరగను. అయ్యప్పువరకును చేరినదియను
 వర్తమానము, పాపిష్టియనునది నాగ్నమునకు
 ఇంక పుట్టినది యను చేరిక యిప్పువరకు
 శివునియను దిగ్విజయమున చాల వడిగదిగిగి తెచ్చు
 బడినది అనుచు చరిత్రమున లిపిచేర్చినది
 అందు కలదు చరిత్రములు అప్పువరకును

లుంటు నీచేరండినవి. వీనినుండియే దక్షిణదేశ భాగములు భూంకముల కాన్పవములగు యనదగు

అల్పపు యర్థములకు ఎక్కినైన యర్థములకు సమమగుదా గనడి, అక్షిగోనదియను పూర్వనామములై ఎక్కియాలిక్కు సముద్రముగ సంగమించుచున్నవి ఎక్కినై ను యర్థములగునది పశ్చిమపు యటవాలు ద్ర దేశముగుండా అర్పించి, పైటకుడి, పోటాల్పొనది కు పడించి మధ్య భాగముద్రమున సంగమించుచున్నవి ఇందు పోనది దేశమునగు నదులలో పెద్దది దీనిది విన్నియోడి, అడ్డనది, టిసికోడి ఉపనదులై దీనియందు సంగమించుచున్నవి ఈమూడు ఉప నదులును అల్పపు యర్థములకడమున్న గార్దా నరస్సు, కోమోనరస్సు మగ్గియోనరస్సులందు జనించినవలు పోడి వరముంపులగుండి కాపాడుట దుష్టల గొప్ప ఎడ్యులను నిర్మించి యున్నాడు వటియొడినియొడకులు చాల సహృదయముగగల దనదును కంటల నుద్ధరించు చున్నవి

ఎక్కినై ను కొండల మార్పెలు రానిగడలకు చేరండినది నీటి దీనియంగ గంధకము విస్తారముగ దొరకుగనులు కలవు ఎల్పాద్వీపముగ ఇనుపగనులు కలవు గోధుమలు, తొన్నలు ముఖ్యములగు కంటలు ద్రాక్షలు విస్తారము మైదుచేయులకుచున్నవి అలివ్రత్రోటలు నూనె కొలకు విస్తారముగ పెంచుడుచున్నవి కట్ట పురుగుల పెంపమునకు మచ్చగ్రీ తోట లుపయోగముగ గానవచ్చుచుండును కట్ట విరోచాయం చెక్కున యీదేశముననే నేయుం బడుచున్నది సముద్రములందు పగడములు, ప్లండ్ విస్తారము నీటిచుట్టును లభించుచున్నవి.

ఇంటి ప్రజలు కొల్లింటి రోమనుల సంతతి వార ముందుడు చాల రస్థలు వీరిభాష జాతీన్యాసాజ్యము త్రావ్యమై కర్ణరచాయమై యుండుగదిగ చేరండినది పాశ్చాత్యుల లాంధ్ర భాషను Italian of the East అని వారి విరోచాభాషను ఇంటిభాష అభియోగముగ సాధ్యకృతభాషగ బిల్లుచుండును ఈదేశపు సాత్రపాటకు లైరోచాయంవ తలను స చార మొద్యును ద్రవ్యాన్ని మొనర్చుచుండు రోమన్ రాజులకు కైం ప్రవసుతము దేశమతలై యున్నది ఈ మరాఠాధ్యక్షులగు పోపు జగద్దేవ కుండు గోమకపురి పరిసరములను పై మెటికాన్ నివాసుడు

కొలకాపాడు క్రి దటవతుల ఇంటిదేశము ౧ సాక్షినియోక్తీ, ౨ అస్థియంతిలీక్తీ, 3 పార్వా, ౪ మొదేనా గి టుపా, 5 ది పాప డ్లేట్టు, 6 నేటిల్పురాజ్యమునను, 7 మరాఠాగములు ముఖ్యములుగను, కొన్ని ఇతర దేశములుగను, సాన్యాసో యను చేరుగల మొక దిక్కు ప్రకా ప్రభుత్వముగను చీలియుండినది క్రి వ గూగిం లో ప్రాచీనారి సహాయముగొని లోంబార్డ్ అస్థియావారి ను ది తిరుగ లాగుకొని సాక్షినియోకుం శర్య బడినది ఆ ములునటి సంతకరమున పార్వా మోదేనా టుపానీ డ్లేట్టు, పాప డ్లేట్టును కలి విస్తారభాగమును సాక్షినియోరాజ్యమునకు జరిపోయినది ఈ దేశమున సుప్రసిద్ధుడగు గారిబాల్డినాని నపో రియర్ రాజ్యమును బడదోసి పాక్షినియోభాషాకలి నింటిభాషాధునిగ నొనర్చెను క్రి. ౮ ౧౮౬౬ లో ప్రమాదవారి సహాయము గొని అస్థియావారియండి మెషియా తిరుగలగుకొనఁ బడెను క్రి. ౯ ౧౮౭౦ లో పోపుగనుండి రోము లాగుకొనబడి, ఇంటికి చేర్చుకొనబడి

తిరుగ రాజధానిగ నయ్యెను ఈ సుందరమున ఇటలీదేశమునకు భూపతిగ గాని బాప్టుమహాసేనానివలన చేయబడినది విస్తృత ఎమోయ్యయల భూపతియని చెప్పవలయున్నది సాన్మార్టిన్ ప్రభుత్వముల్లె నిలువబడినది ఫేబ్రి ఆఫ్ డిప్యూటీను అను ప్రజాగరినిధి సభయు, ప్రభుత్వమువా ర్చేర్చిదిగ సెనేటుసభయు రెండురాజకీయసభ లేర్పరచబడి ఇటలీరాజ్య మెన్నిది ఖాదములుగను, అవి తిరుగ ౬౭ జిల్లాలుగను భాగి పలుచివి

౧ పైడిమా ౨ గ్రేవిన్సు ఇది వాయువ్యదిశగా ఆల్బునదర్శనములకు సుదర్శనరాసముద్రమునకు సమమున్నది దీని పశ్చిమమున సాన్మార్టిన్ పుర్వమున ఆల్బునదర్శన పాదమునందుతొక గిరి కీపరయ్యెను స్ట్రెటా కావోయి, సార్డీనియాద్వీపముల గల్లుగుని ఇది సార్డీనియా రాజ్యముగ నుండెను ఆస్ట్రీయా వారతో కలహముతో చేసె సహాయముగను గాను కొవాయిసాన్మార్టిన్ముగ కిచ్చివేయబడి అంద కలసియున్నది (౧౮౬౦) పైడిమాములోని ఆల్బునకు తూర్పుననున్న లోవలగా నివసించుచున్న వాలెన్సెన్ జాతివాడు తొల్లంటి Pure form o Christianity మతము లని చెప్పబడినది పైడిమా టుంగు టారిక్ పురము ప భావపట్టణము, గ్రోవీటిరముచక్కని పురము ఇటలీ పట్టణత లధికముగాఁ గలవు జెనోవాపురమునకు Superb అని యిప్పుడు ఇది ప్రభావరేఖసాసము ఇటలీ పట్టుముఖములు, బట్టలనేలలకు పేరందినది ఇటలీ పరిసరగ్రామమున కొలంబును బిస్సోలచెందురు ఇది స్వీడుని రివర్సికునాడు చేరిన పురము

౩. లొంబార్డ్ ప్రోవిన్సు దీనిని Garden of Europe అనియెను. ఆల్బునదర్శనములు మొదలు పోనెదిననక వ్యాపారిమున్న తోటల

సీను విలాసునగరము, పోనెదియొక చివనదిపై నున్నది. ఇచట పై ప్రవాదేవనము గాక ప్రఖ్యాతిసందిన వినువగలది కలను సాల్వా పురము ఇట నొకటవ ప్రాసేపను పేరుగల పరాసుదేశ మొందుచు భూపతి ఓడివబడి, బండెగా గొంపోవబడిన తావు కోమిపురము, ఆపేరుగల సరితీరముననున్న పురము

౩ టెనీషియా గ్రోవిన్సు ఇది లొంబార్డ్లని, వెంక సాయుక్తాగ్రగుడమునకును నమనున్నది లోక ప్రవృత్తమున వెంకవగర మిగ్రోవిన్సులోనిదే ఇది ఎక్సీయోయెక్టుమునకు నున్న, అనేక చిన్న చిన్న ద్వీపముగా గల్గి నిర్మితవ బడిన నగరము, సా నర్యవారము ఇ ది ఇస్టా గొప్ప ప్రాసాదమును విహుగుదొ బాసె సిటికొల్టోన, వాటిమూడు కకటములకలె డెనుమాకు కడవలకు Gondolas అని పేరు మధ్యకాలముగా దిది గొప్ప భవారతైవ నగరమై, విశోపాయా కనమా నగరమని పేరొనియు జెను ఇచట పజాప భువ్వము కి క్రానా కార్యసామయి యు నెరు ఇందొ సెనానూని దేవాలయము మాడఁదగినది క గొప్ప వైభవోకేతనై, లోగ్గిమేనర్ (హార్సు పేనర్) మాడఁదగిన సుందరనము వెంక నగరమునకు పశ్చిమముగాను ౨ సానవాపురము విశ్వవిద్యా లయమున్న పురము అక్షిగ పైరున్న జెనోవా పురమును, విస్సొయో దీవీరముననున్న మంటు వాపురమును, పైనికొగ్గములన్న తావులు

౪. ఎమిలియా (Aemilia) ప్రాచిన్సు ఇందు టెనకటికాలపు సార్వా, మొడవా దప్పి లిందు చేయున్నది ఇొకను పాపల్లెలకును ఒక చిన్న భాగమును కలిపియెను. ఎమిలియా యందు జోనోవాపురము (Bologna) న చాల పురాతనపురవిద్వంద్యయమున కలను సార్వా

మాయెను తరువాత నిలీర్రాజ్యము కు తేరి గోయెను ఇ సు నేల సంగరము ప్రధాన పురుషులు ఇది ఇటలీయ క పెరవగరమై యున్నది ఈ గరపొందర్యము కు ఇచటినుండ సా దర్య మనకును లాప్రెదను ది వారు See Naples and die అని యనుచు లు వా కను సకలక ప్రిండ్లిపురము ఓడల పు దీనికి గాల్గి ట యు దీయబుద్ధి చేసు ను

౮ సాగ్రియాగ్రావిచ్చు సా నియాదీప్తివము చూచుడు

ఇటుకలపరిశ్రమ (Brick Making)

ఇటుకనును శ్చియును ది ప్రిదేవ ఎవము ఇటుక వీని యు లిశ్రమ భరతదేవము దాదిన ది యు కలక వ్రాత్యాశ్చుది యుక కళగ నిగ్గ యిది దీనిని ఇంజ రి గు Civil Engineering లోని శాఖగ నెరి

ఇటుకలం యెంత బ కనుటి ఇటుక తీదకమును లాగ్ భాగమ నగ గో యు చుట యవసరము ఇ యక లేని బ కను శ్చి ఇ క గ్గి లీటలిచ్చు గా ఇటుకతో నిర్మిత యు కు భూముల గ ఇ యక యుక అ గవకపా లధికై యు బలముగ సు శ్చి ఎరికిల లను ది నిక రెట్ల సు శ్చి కొకపా ఇ స క యని తేల శ్చి ఇట్లను వా గ్గము Brick Earth అనియెదరు ఈపాకు కుగిక నువ గాక ఎరిమాము ను దీనిని చెప్పబు గి ఎత్తె ను ఈపాగ్ల కు నుటకు ర ఎ శ్చి మూచుదినుసుల మున్నలం గూ ప్పెయె ను చేయు దర ఇటుకలం తీయు ఎరిశ్రమ గలగు కవరకు కట్టడములకు దగ్గి ను దకు ది ఇటుక లటకు తీర్చుటకు కూలు లధికముగదగలుగు

ఇటుకలం తీయు మున్నును వానతెల్లయ కుచ్చును లేక వినుగును ఎవను కల్లవర

కు చెదరు ఇది రె కు లే మూకు దినములు ఎట్టును దీగి కా గ్గము Mellowing అనియు, Weathering అనియు Preliminary preparation అని యుకన మున్నునకాల్గితో కుచ్చుటకు Treading అనియు చేత గునుట కు Kneading అనియు చేసి దిరి

దీని కను Tough and glue అని వివ చియున్నాను మరియు గాల్గితో కుచ్చు టను Tempering అనియు చతుటకలక విపారపు ఎని జరుగక Pugmill యు చేయును ఎకరము ఈ మ్మలరు కు రాల్గె పె కును మొదలగు వియుండినను ఇటుక మోటు వై కు గుక కాల్పుతరి చేరి విచ్చి గొల్పురు కాన కమూగ్రత గొ వ యు ఎదు ముదపు పా తపు ఇను ఇ ఎరిల తీయు బనికి రాదని చెప్పబు ది కాల్పురి ఎచ్చి ఇటుకల నుఎయోగి య తరి వాన పట్టుట కుచ్చు పు రాగ చికాకు ఇను చికాకు మొదల గునవి పాత ఎ క్కెర యుండవను

ఇటుకల ని వ్మమును అధికమును ప్మము లేని ము చి గా ము గుబడి ప్మమురాకుం డేని ఇయకా ధి ప్మైర ఇను దీనిధికముగఁ గీ మ్మను కాన గి గ్గగ నియమా మూడ గు యర త్తురు ది నే క్షపై ది నిటుక గు రా ఇ యక బునప్రసిది (Superstruc tural weight) చిరికి రాగు ఇటుకల కళికి రిమాము బ కల వ క గోడ ఇటుకలు $9 \times 4 \frac{1}{2} \times 3$ లి గుళము బగను తారల ఇ యక (Terrace brick) $6 \times 8 \times 2$ లిగుళమును రిమాము గ్గి చేను బుచుచ్చుచి ఇటుక అచ్చులకు Moulds అని పేరు ఇది క్రతోను, ఇరుముతోను చేను బుచుచ్చుచి అచ్చులలో మున్ను చేరి కొనులు చేనుచ్చు కొట్టియు బను

విచ్చియు ఇహగోపురము లేకున్న ఇహగోకు
సంకల్పిగా కొనలు తలకుంచు

ఇహగోకు నెడించుట యాదు మొదల లెన్నిది
దివములు పట్టుకొనుట నీక నానించుట ఇహగోకు
అలక్కయిన నుత్తములు గొనాది మొదలగు
కొన్ని నదీతీరములందలి మట్టితో కేయూరిడిన
ఇహగోకు ఎక్కువగోకు నూడి గూఢముతో
నైతము బరులక నిల్పుదు ఇదలి మట్టినుక
Iron మొదలగు లోహ పదార్థములు బండివని
పోల్చియున్నాడు ఇహగోకు శాస్త్రీయముగ గట్టి
నీయకగోడి కాలుపై యున్నది ఇహగోకు
నైతము ఇహగోకు ముఖ్యముగా గోకు
బాహులును కర్మలతోను నుండు ననుచు పె
సారంగముల నొదియు చేర్చుచు ఇదియు
నెక్కడ మే ఇహగోకు అనుములగు Brick kilns
అనియెదడు

ఇహగోకు ఇహగోకు ఇహగోకు
రంగులగు గట్టి ఇహగోకు అంగులగు కొంగ
రంగు కాలువలకు వ ఇహగోకు తగ్గి
ముగ్గులు గోకు లున్నపాదాంశము ఇహగోకు
లాగిగా లము Glazed Bricks, Fire
Bricks, Pointed Bricks, Arch
Bricks, Terrace Bricks, Tiles, Eng-
lish Bricks మొదలగు వలయులు ఇహగోకు

ఇదానాది — అష్టాంగ యోగములు
చూడము.

ఇదియను (Idiom) — దీనినడ
లక్షణ భర్తృమల వాదారము నర్థముగల పద
ములకు ఇదియన్ను అనిపేరు వానాగూర్చినక

ఇదీన ఆఫ్ మార్చి (Ideas of March) —
లోమనలకాలమున మార్చి నెల సంవత్సరమున
మొదటి నెలయై యుండునది మే నెల, జూలై
నెల, అక్టోబరు నెలలగు పదునెవదిగము ఇదీన
అయియుండునది. తక్కిన నెలలందు పదమూడవ

దివము ఇదీన గోకులగుండును మార్చి ప్రీత
రక సంవత్సరమున మార్చి (ఇదీన) ౧౩ వ
రోజున నీనెల చుండునెల

ఇతోన్యాపు ఇతన్వటిన్యాదుము —
ఇటు పులి, అంబు లోమగుల నున్న అనగా
ఎటు పులిలకు ఏలులేని ఇహగోకు భావము
ముందుకువచ్చే నయ్యు, వెనుకకువచ్చే నయ్యు
యరు నిష్ఠ ఇటులు సామెతలగు

ఇత్తడి (పిత్త) — అగ్గ Brass.
రంగు, రీతి అను పదములు ఇత్తడి సామా
న్యమునకును, నువ్వకొ అను పదము కని
ఇత్తడిని చేర్చు ఇత్తడి, రాగిలో జుకురు
(కుత్తవాగములు) కల్పితము నువ్వలోపము
ఇట్లయ్యు నీరొనున పదార్థాగములై ఇహగోకు
నితరలోపములు గూడ చేర్చే చేయు నితర
ఇహగోకుములకును తోచు ఇత్తడియై వాడు
మాగురు ఇహగోకు దివములు ఇత్తడి
మాగురు ఇహగోకు పీర్చియెల్లు తోచు
ఇత్తడి యని (Brass) పేరు వాడుకయుగి
ఇత్తడి చేయు ఇహగోకుములగు తుత్తి
నాగపుకాల్పు కాల్పలా నీల్పుటవలన పనివాడు
ఇహగోకు ఇత్తడి వర్తకు వచ్చియిండు
నాగగోకు ఇత్తడి పులుపుతగిన చిగుము
పులురు అది లోహకెప్పె వికారముచేటి,
వరుసము గర్జించును అయ్యునైనై నైయు
ఇత్తడి శాస్త్రముగ భస్మముచేసి లోకుల
కిచ్చుచు నుడిగా భస్మమైనది నది కనుపు
లోనిబల్లు కామిర, గుడోగములు (అనగా
మూలకంబు, ఆనగంబుమూల మొదలగునవి).
ఇహగోకు, పామరొగము నైత్యోగములు
వాతజ్వరకాగములు, శస్త్ర, సుగ్రహకాగ
ముల నదేయని చెప్పులుచేసి

**“ఇదుగో పులి” అంటే “అదుగో
రోజు” అన్నాడట — అగ్రహారము.**

ఇద్దవాహ గోత్రము — అగస్త్య
ఉపగణము చూడుడు

ఇద్దవాహుడు — ఋగ్వి. రుద్రీ ఋషి
దృశ్యుడు కాత అగస్త్యుడు ఇతనికి ఇద్ద
వాహుడుడనియు, తేజస్వీయనియు వాచుములు
కలవు

ఇనకులగోత్రము — అగ్నివైశ్యుల
౧౦౨ గోత్రములలో నొకటి (వైశ్యగోత్రములు
చూడుడు). ఇనకులగోత్రము, ఎకాక్షయ
గోత్రము (2) దీనిని విశుల ఇంకోల విశ్వాల
యనియు నందును సంస్కృతగోత్రము సుందరప
లేక సౌందర్యమును దరగణము, అక్షరాలు
మూత్రము, యజ్ఞశాఖ, ప్రమాణగంధము
అక్షర వర్ణంబు విశ్వేశ్వరుడు దేవత, భార్య
వీరాలు హేమార్చితవహు, వీరసముదము
తూకము బలముకోటి దీపములు శివ, శ్రీక
సంఖ్య ౬౦౦ అక్షరములు ఎట్లయిన వ
సీయము.

ఇనవకులగోత్రము — అగ్నివైశ్యుల
౧౦౨ గోత్రములలో నొకటి (ఇనకుల
చూడుడు)

ఇనాత్మ లేవన — శ్రియేషుక్ మానుగు

**ఇనున గుగ్గిళ్ళకాని మినవగుగ్గి
ళ్ళకావు** — తనకు గొప్పవారిని గుర్తి
చెప్పుట సామెత (అంద్రలోకీ)

ఇనునగోలు చెట్టు — అ Plan
tago ispaghula అగ్ని Ispaghul లేక
Spogel tree ఈదేశమున దివిగిలుల వైశ్యవ
తూగమునకు వాడుముటదప్పు ఈచెట్టు గుర్తి
యేమియు దెలియదు గింజలందు జిగిలగలక
చలువతేయును మూత్రము విడలించును వేడి
చేసిన కల్లు దస్య, గ్రహణి, పురాణగ్రహణి,
పురాణగ్రహణి మూత్రనిరోధము, సగ

మువలగు మూత్రనిరోధరోగములకు హరి
చును గింజల నుడికించినగుంజ వృక్షణములు,
సెలలు మాచ్యులు అకుల కషాయముగాని,
వేరుగుంధముగాని సర్వవిషదోషము హరించు
ననియు, అహిక బృందములు, శ్రీమదగ్గులు నిష్కృతి
యగుననియు తెల్పులుదినది

ఇనువబాట (Railway) దివిలో ఎట్లు
అకువచ్చు రంగుల యరము — ఎట్లరంగు
ధ రుకరచిహ్నముగ నెల్లరిక్కుదోవతేయొడ
గాన ఎట్లరంగు తెంబాయును, ఎట్లరంగు దీప
ములను అపాయనూచకములుగ నేర్పడియు
మట అ దరయగడిగిందే

ఇతి బానిశి ఎకరంగు రంగు అకువచ్చు
అచాయము లేదనియో, నెమ్మదిగినో, జాగ్రత
గినో కావచ్చు నియు సూచించుచుతగు నుడ
దగిది ఎలన, ఎగువురుడి అకువచ్చు నకుమ
నుకు రంగులలో నేడియు దూరమున కంత
బుద్ధిముగ గాఢానివిగాన పాటించుడలేరు

ఈమధ్యకాలమున తెల్లరంగు తేమము
లేక అపాయమునకు చిహ్నముగ నుండెగాని,
క మావహములు నేరంగు అద్దమున చగిలి
నోయు చిహ్నమున గన్పించునది తెల్లరంగు
దీపమేవౌట, అచట నచట ప్రమాదములు
అద్దము, పెరు, ఇరువదలసంఖలవారితే తెల్ల
రంగు వదలివేయుచుండి ఆదారరంగు కొన్ని
ఇరువదలములకు వాడబడెగాని దూరము
నకు అన్వయని తేమలు వేసి మానుకొని గాన
ఎరువును, అకువచ్చయు వాడుకయొనముని

ఇనుము (ఉక్కు) — ఇనుము స్వక
స్థిరముగు హచలోహములలో నొకటి. గట్టి
లోహము అన్నిలోహములకన్నను ఎక్కువ
ఉపయోగకరమయ్యు, పరిపాకారణముగ నెక్కు
వగ లభించుముగాన చొక్కగూడ నైయున్నది.

ప్రాత్యక్షమిద్ధానులగు పరిశీలకులు మొట్టమొదట ఇనుమునుగూర్చి ఎటుగనిదినములందు రాతితోను, ఇతరదేశీయములను, అయిదములు, పనిముట్లు చేసికొనుచుండిరియు, బహుశః, ఇనుము మొట్టమొదట Meteoric stones నుండి (ఆకాశము నుండిపడివి) సంపాదించబడియుండవచ్చుననియు, తలచుచున్నారు. కాని, కృతయుగాలంతా భూతల దగు మూఢభావముతోపలికెను చంద్రాయనము ధరించినటులు చెల్లుబడియుంటును. ఇంక నాయుధములగుగూర్చియు, లోహముగూర్చియు మనుస్మృత్యానుసారముగా, యనాదిగ లోహము గూర్చి భరతదేశస్థులగువాఁకి తెలియుగాకని తెలుచున్నది.

ఇనుము భూమినుండి క్రవ్య ఎత్తబడును అట్టి గనులు ప్రపంచమునకు తనయగ గలవు. ఇంగ్లాండునకు ఇరువ గనులు, రాక్షసగూర్చి గనులునుకూడ సమీపములకు గల్గియుంటుండే, ఇనుము గ్రహించు కర్మాగారములు పెక్కులుగ నేర్పడినవి. భరతదేశమున ఇనుకగను లున్నను కరగించు కర్మాగారములు తగినన్ని లేవు. అంధ్ర, దేశమున పెక్కుచోట్ల ఇనుకగనులు కలవు క్రవ్యబడిన ఇనుమును Manganese ore అనెదరు ఇనుము యొక్క గట్టి సుప్రసిద్ధముగాన పావెంటుగ వాడుచున్నారు.

Iron cross అను బహుమానము పొలుత ప్రహ్వదేశమున నుండెను దాని నాంగ్లప్రభుత్వమువాడను అవలంబించిరి ఇది నీచియించు ఉద్యోగులకు సైన్యమందలి యుద్ధవిరులకు బహుమానముగ నిమిలము వెండితాములగు ఇనుప గ్రాసు (Cross) అందు యున్నది దీని నతోచు గారవనిష్కముగ నెంతయు. గత ప్రపంచయుద్ధమున విరివియై చుచిపెట్టబడినది క్రైస్తవ మగు గొట్టబడిన ఇనుమువంగును అంగ్లమున Iron grey colour అనెదరు.

నూర్జులందు దేశమునను, భరత దేశమున కొన్నిగనులగునను ఇనుము అతిదెన్నముక్కలుగ నినుకతో కలసి దొరకెడిది. దీనికి ఇనుపఇనుక (Iron sand) అని పేరు. ఇనుము పెద్దముక్కలుగ రాళ్లం బాల దొరకు సుకునకు ఇనుప రాము (Iron stone) అని పేరు. ఇంగ్లాండు నకు యాహ్యుమైనిసియనుగ్లెవ్ లాండునా దలమున దొరకు ఇనుము పెద్దపెద్ద రాళ్లవలె నుండెడిది ఇంగ్లం ఎక్కువ Phosphorous ఉండునది కనిపెట్టబడినది స్వీడన్ దేశమున లభించు ఇనుము ఉక్కు చేయుటకు ప్రకృతమైనదిగ గనిపెట్టబడినది. ఇనుమునుండి లభించు క్రవ్యక వదార్థములు ఇనుపక్రవ్య, ఇనుప చొట్టము, ఉక్కు నై యున్నవి ఇరుయురు పృథి వ్యాపకీతోవాయురాకాశములను పునఃభూతములకు అందిచ్చిన దానియగు క్రవ్యకట్టను ఇంకను సముద్రపుతీర్థముగారి, చంద్రసేల ఉత్పత్తానుసారముగ గల్గిదిరిపిని అతిశీగముగ క్రవ్యకట్టి అసలుఇనుము వినిచేయును ఇనుమును గాల్చుట, కాల్చి సాగించుటవలన ఇనుమునుండి కరగి బాగ చొట్టము నేలా బడిపోవును ఇది ఇనుము ఉపయోగించుటల వీ విడికరములకు చొట్టము వినిరానిదని తలచెనుచున్నది ఇంక ఇనుమునకు కాల్చిన భాగముల గల్గిన నుక్కు అగును ఇది మూడును ఇనుమునకు ముఖ్యములగు నుపకారములు (By products) అనెను చున్నవి అంగు ఉక్కు ఎక్కువవలన కుపయోగించునది

ఇనుపక్రవ్య — అన్ని Rust of iron. అయిచ్చేదవ్యలు ఇరుపక్రవ్యను మిశ్రగ మార్గమున చేసి గోమూత్రముతో పూసి తడిపి (పునఃనీను లేక ఇరువది దినములలో నెండు నెట్లు) ఎండించి లోనికీర్చియు పైకి రానియు, ఉపయోగింతురు. పుట్టనము (సెలబాపేయు

ప్రము) లకు లోనికిచ్చి పై రాదిన మానునదియు, చాతాంతక (చాల్చినచక్క, లతులు, అకుపత్రికము, నాగ కిసములు) చూళ్ళముతో కప్పి, తేతో లోనికిచ్చి యెడల సూ, పాడు, కాదిలలోముల నివరించి నిస్తా న దేంచి ఎము గల్గించు నదియు స్త్రీల యుతుకములు చక్కగ పెడచిను ననియు తెచ్చును దీనికి ఎప్పుడు మవనమని తెచ్చును

ఇనుపద్రుము ఇది అస్థులలో మునుపలనే కలిగి బలికిరాని అయి వ్రవవైగలు ఇనుప ద్రుమును భస్మముగను ఎ ధూమును కొచ్చు వాచును ఒకపాటి చుగ, నూరు వత్తుల ముల తక్కువ కాకుండి సూమయ ప్రాతపడి, భూపుకై ఇనుపద్రుము కెచ్చి భస్మము గను, ఎ ధూముగను చేతుకు అల్ల చేతులడి నుధూము గు మూడూమునిమీద ఎ ధూర ము ఎచ్చి కి ఇది కాల్పు క కలగి ము ఎచ్చు ఇ కెచ్చును ఎచ్చగి కాల్చి గోమూత్రములో కాని మోమూత్రములో గాని ము ములు ఎ సహ చేసి దాని జాగ్రుం జీసి కి మూగును ఈ మూ మూ రములు లోనికిచ్చి గ్నిమూర్త్యులు, ఆను వాతము, శిష్ణుధ్యము, జోడలోగము, కాదిల కాన్యలోగము, కాన, క్రిమి గ హాకి జ్వరములు, ప్రమేహము, వైశ్యోగము, మూల వ్యాధి రక్తైక్యము, వాతోగములు, కాన్య, కిశిహూలద్రుము ముతలోగములపై చక్క గ పనిచేసి నివారించి మంచి రక్తమును బుచ్చుచు ననియు, సోగా శుద్ధిగాని మూడూరము చూళ్ళ ములు గల్గించు క్రోమరూములకు కరకాయ చూళ్ళము తేనెకాల్చినది విరుగు (కావల) దనియు తెచ్చుచునది

ఉక్కు ఇనుముకు కార్బన్ కలిపియుట వల్ల నైన ఉపహామ ఇది కాల్చి పనును గ్ని ఎయోకారమునై నను సుక్రితో సాగగట్టి చేయవగుగి మగులకు ఉక్కుతో నగు ఉప యోగము ఇనుముతోగుటకన్న నధికమనిలించుచు అగ్గవిద్యాంసులు మొట్టమొదట ఉక్కునుచేయుట కనిపెట్టిరి Sir Henry Besenier కలిలకుండని చెప్పుచు ఆ యు విధానమునకు బిస్కె విధానము చేరిడి కాని భరతదేశమున నాదిగ ఉక్కుతో కట్టు గగ్గ గొడ్డళ్ల ఈమి, బలెములు, ఆ కుళిములు, త్రిశూలములు మొదలగు నాయుధములు చేయుచుండి యుచు పురాతనపు గాని చుటచే నిది మారేకముగొక క్రాతవిద్య గాదని తేలుచున్నది

ఉక్కు ఇనుము క్షు సాగగను మగుక గట్టిగ నిలచు దిగను ఈ ఇ కేమ ఇనుము క్షు గ్గవగా ముతయోగి క బుచ్చు కి కార్బన్ భాగ పెచ్చుకొనుట నగ కల్గులుట ఎ యేర్పడు వివిధ ప్రేతరగకు, ఇక్క వివిధ కార్బయు గుపయోగించుటయేగాక ఇనుము పనికిరానితొలల నుతయోగించుటయొక్కది అధికంగాము కార్బన్ చేయకత ఎక్కువ గట్టిగ్ని పెరిగిచుచును ఇదిను ఈ ఉక్కు గు కనుకనుండును గూడ గలదు అయిదమున కాల్చిముంచి అధమపుపనుమొదలు అనెటి దబ్బెయొగు పనునకు అగ్రమపనువర కనే తరగతుల పనులుచేయుచు ఈ పనులు ఉక్కు గుంపొంద నినుమడిచు జీసి ఉపయోగము విస్తరింపజేసితిని తెగునకు అయిదములు, పనిముట్లు, గట్టిగనకగడియు అకరాల్లు మొదలగువాట్లకు స్వ బాతి ఉక్కు అన్యముగ నీయవలసిన పనులతో చక్కగ పనికేసిది లోహముల నరకుటకువలయు గట్టిపనులు

అన్నిటికీ సరికొనియియుండును గోల్లింటు ఇనుముతో కొనలను సాధులను భద్రకర్షణము ఓడటికొనుమున నుత్కృతో భద్రకర్షణము చున్నవి అందును ఉక్కు బాణియు దానిని పగలును ఒకల ఒకటిల లతో కలిగితగ నమర్చబడుట అంబాతకము ఒక దగ్గింకుట మాత్ర ముచ్చటగ నుండును అక్కడో చేయబడు కత్తులలో నెక్కివకేవల దారు గోనము యొక్క స్వచ్ఛత పరిశుభ్రతల సమానముగ గల్గియుండు కత్తిని చందాయుధము ను ఇంకు చిట్టము మొదలగు అంబాతములకీయు, తుంగ మొదలు లోహకళ కను ను ఉండగలదు అంబా స్వచ్ఛతగల్గి యుండుని భావము ఇటులనే ఇంక Tungsten, Chromium, Manganese Nickel Vanadium మొదలగు లోహధేనుములు నిట్టివియే Tungsten తో కలుపుడి ఒక నిమిషము క్షుణ్ణత యొక్క పునఃనిష్ఠు చేయబడును ఇది ఎంతగల్గినదైన పనిచేయుటగాక యెక్కు గాని లోహముచే తో పనిచేయుచున్నను, దానికడగల గోల్డ్ వక నిలపుకొనాలియుండును లేదు మొదలగు విచేతనములను ఉక్కు తో కలియును మొదలగు విచేయు ఉక్కు మధ్యరేఖముది ఇటుల కావచ్చు న్నట్లు కొంత ఎక్కు మగుండును పరమ పని మున్ను, అకరాళ్ళు కట్టలు మొదలగువి కరి మగు ఉక్కు ఇంక కావచ్చునా లభిస్తే యెదురుబడుటగాక పగులు, విగ్రహ, ఇతరకూడికలు గూడ చేయుండును

అయినప్పటి నైపుణ్యము ఉక్కును భస్మము గను, సింధూరముగను చేసి వాడుదురు

ఇది శరీరమున క్రొత్తకత్తము బుట్టింది పరిశుభ్ర రక్తము గల్గించునదియు, సర్వవిషము హరించి శ్వేతకుష్టువు మహాకుష్టువుల నివారించు

ననియు, సమస్త జ్వరమును నివారించి కీర్ణపుష్టి బలము గల్గించు నదియు అనునాతము, ఉబ్బు బాధ్యము గ్రహణి, గుల్మము, మేహము, పాంపు, పీహ ప్రిఫోల్డియేము, దగ్గులు, భానుషీఘ్ర, శరీర నిత్య శరీరసౌఖ్యము శరీర శాస్త్రము కక్షవికాసము వర్ధితము, శాస్త్రము నివాస చునదియు జెప్పబడితి

ఇనుము ఉక్కుల రాసిడిని దా బాగసాదా (అం ముఖ్యముగా కాల్షియావర్మ క క్రిందికి రాయి పూవు గుండు) యొక చేర్చబడును

ఇనుముకరిగే తొలిమిలో ఈగల కేముండును? — ఆ ద్రోశోక్తి

ఇనుముతోచేరినకరణ అగ్నిపానా (తునకుగూడ నమైటెక్సిట్లు — ఇనుమును ఎరగ కాల్చి సాగగొట్టినకరణ అట్టికరి సమైటెక్సిట్లు అగ్నికి గూడ తగలదు భావము ఆ ద్రోశోక్తి

ఇనుమువిరిగితే అతకవచ్చుంగాని మనస్సువిరిగితే అతకదు — ఆ ద్రోశోక్తి

ఇన కన్వర్టబుల్ చేవర్ — వాణిజ్య సలభకరణామా ఒకదము Inconvertible Paper Currency కావలసినతోడనే చూకలుగా మార్పుటకు ఏయిగాని నోట్లు మొదలగు కాగితపు సామగ్రిను ఎక్కువ డిమాండ్లు బహు దమందడిగవన అట్టివాని కీచేరు వర్తించును

ఇష్టల్లు మీ ఇంజరి — Adding insult to injury అదివరకే అపాయముయ్యి వస్తుమో బాధయో గల్గించియు డి వీధవ పంచన మాటలాడి మనోవేదగ గల్గించుట యనిభావము

ఇన్సాక్షయి (మిస్ట్రీ చిన్నము (In God we Trust) — అమెరికా సాయుక్త రాష్ట్రము వెండి, బంగారపు పెద్దవానెములపై

సికూటలుగను గావవలయును. అనగా దేవుని యందు నమ్మకము అని యర్థము. ఇటు నమ్మక మన యాధారమనకు యను భావము స్ఫురించు చున్నప్పుడు క్రీ. శ. ౧౮౫౪ మొదలు ౧౮౫౭ వరకు పెన్నిశ్చయము గవ్వకుగ నుండిన James Pollock గారు భక్తుడు గాన అప్పుడు దేశమునకు వ్యాపించియున్న Civil War కలతలగు దైవసహాయమునొంది తైబీ ఫెక్టరీగారి వ్రాయుచు "Recognition of God on national coinage is a national duty" అని వివరించి దైవాభ్యుదయ సలహాకర్త ముగిలిన పేరుగనుటకు సలహాకర్తయైన దీనిని కాంగ్రెసువారంగీకరించి ఏకగ్రీవముగ కోక తొలగివచ్చిరి ఇది రొం పభల యామోదమునకు సిద్ధి Motio గా వచ్చిరి. అది మొట్టమొత్తము క్రీ. శ. ౧౮౫౭ వరకును కలుగు

ఇన్వార్ లోహము (Invar) — ఇది కలుపుచు కోహము మిశ్రమమున ఇంకా ఉత్కృష్టము, నిత్య, కార్పములు ప్రధాన ద్రవ్యములు ఈ కలుపుచు కోహము వీటికి విజృంభించుట యందుగా కల్పన పరిమితి (Low Coefficient of Expansion) కలదిగాని కొలుచు కునే Metal Tapes మొదలగునవి చేయువారు విస్తారముగ వాడుచున్నారు

ఇన్ క్లైమీటర్ (Inclinometer) — ఇది త్రివిధ భేదముల గల్గిన కొలతపరికరము. వైదుది క్రిందికి పల్లముగవైన తాపబలదర్శి Magnetic force మ. కొలచు పరికరమునకును, క్రిందికివంగుచుండు మూలల (Angles) కొలచు పరికరమునకును, తొమ్మిదివలె యుక్తమునకు దలించుచు కొలచు పరికరమునకును ఈవేరు కలదు.

ఇన్ఫ్లైయెంజా (Inniefail) — ఇది దుర్లభము దీప్తముగ కనిపించుచు వాడబడిన పేరు. Tale of Destiny అని యర్థము.

ఇన్ఫీరియర్ ప్లానెట్స్ (Inferior Planets) — ఎస్ట్రోనామికాశాస్త్రముగ నుర్యని నుండి భూమికిన్న దగ్గరగా తిరుగు గ్రహములకు పేరు అని మెర్క్యూరీ, వీరెస్టు అనబడునది తక్కినవి సుపీరియర్ గ్రహములు (మామలు)

ఇన్సూరెన్సు (Insurance) — తనచుగ నిర్భూతము, ఎన్సూరెన్సుల కోశి సహజ భావించి పాలించుచుండు ఇన్సూరెన్సు భవనములు, యంత్రశాలలు, ఉగ్రగ్రామములు (Godown) మొదలగునవిని అన్ని మొదలగు ప్రమాదముల గల్గినో వాని ఇన్సూరు చేసియున్నవెడల అట్లు చేసి సహజ వారిత నాన్నియుకొనుటకు నేర్పబడి యుండును. మరియు తామాసాఫ్తవారి కొలతకొన్న వాయిదాల మీద కేట్రు చెల్లించును పుటగున ఏర్పాటుచుండు ఇంకను ఇన్ఫ్లైయెంజా మొలగుట బాగునకు చేయించి ఆహారము గల్గినకో కొలతకొన్న సహజవారియుద్ధియుగా గలను ఎలపాదుములు రాకుండినవి కట్టకట్టక సాగుతము ఇన్సూరుకొనె సహజ ద్రవ్యము. ఎన్సూరెన్సు మరుమృతి కిందిములపై కేమరు బహుది (ఎన్సూరెన్సు మామలు)

ఇన్ఫ్లుయెంజా జ్వరము — Influenza అతితీవ్రముగా నితరులకంటి వ్యాపించు జ్వరము ౧౦ వ శతాబ్ది కాలము నుండి ఎరిగిన రోగము. తగినంత సాధారణము లందు గొప్ప వ్యాధిముగించునది సహజము గల్గిన ఇనుమదినాగు గంటలకో జ్వరము తగులును. బహుశా రొంపయ్య, చలి, వాగు లక్షణములు, ౧౦ వ శత ౧౦3 డిగ్రీల జ్వరమునకును.

ఏదెప్పులు తేకువీరే త్వరితముగా మూడు రోజులలో నివారణమై యోగ్యము కల్గును Complications కల్గి Lungs effect మై న్యూమోనియా పెన్మోమోనియాలు కల్గిన ప్రాణాపాయము కూడగల్గించును

కోగి విశ్రాంతిగా పడుచుంటయు, చలనవి యోగ్యమిచ్చుటయు, విశేష బద్ధము గలంగ కూడ చూచుకొనుచు టయు వైద్యములు పెంపకేచర న్యాయము వచ్చి పిదపగూడ నిండులు ఆచరణములు ఈ వ్యాధి క్రీ వె ౧౮౧౧ లో వీనాజేముగ బయలుదేరింట్ల ౧౮౧౨ లో స్పానియా దేశమునా దగుపడి ఐరోపా యంతటాకై ఖాదా తరములకుగూడ నంటి ఇతరదేశముగూడ చుగుడైన ఆ స వ త్వరమున హాక్ నెలలో తొలుక బా బాయి లో ప్రారంభమై దేశమంతటను పల్లెటూళ్లకు గూడ నెగల్లాకే చేర్చించెను ఇది అన్ని వ రుప్పుల వారికిగూడ నొకేటికే ను కున్నయు, పిల్లల కంటె బడుపు డూపవారి కెక్కువగా న ల ననియు వేసవిక తె శీతకాలముగ నుద్భవమును తెంచుననియు పరిశీలన లొనర్చిన వైద్యహాళుము వారు నిశ్చయించిరి తగ్గూర్చు జరిగూర్చి దూధిగా నెవ్వరును తెల్పియుండలేదు Pfeiffer అను పేరుగల వైద్యుడు పరిశీలనలొనర్చి కణికను జాలియొడువని తెల్పియున్నాడు. ఎండ యందలి నిలువలేక జచ్చుచు కరీరము చందభివృద్ధి తెంచునటుల నెలవలవృద్ధినంది దిగకాలము మనబలవట

కోగి ముక్కునుండి, ఊపిరితిత్తులనుండి నెలు వకు ప్రవహించును, కోగి వచ్చినప్పుడు, దగ్గు నవ్వకు, మాటలాడునవ్వకు గాలిలోనికి తంపు చులగుండా చేరి ఆవ్యులకుం బ్యాపించుచుగాన పొటావీయు పెక్కుంగనెలుగాని, పిల్లలు పాటు గాని చేతినిటం గలిగింది పుట్టిచింపుచు నుడుయు

చుండచగవని కొందరు వైద్యులనెడకు (ఆ ౫ వ్యాధులు, మామృతేపుం బద్ధరము చూపఁడు)

ఇన్స్పిరేషన్ జమ్ — (Inspirationism) ఎగ్గరముంచుమైనను ప్రతిహేతుము వై వద త్తమనియు ఆ వేగమువలననే కల్గినదనియు ఎప్పువారి మతాభిప్రాయము

ఇన్స్పెక్షింగు ఆర్డరు — వాణిజ్య సౌబాధ పరిధాపకము Inspecting order Dook నాగు, Bonded Warehouse న గు మొలక, తాల్పాగల సుకులం దగ్గరచేమ నధికారవర్షయ నొసగిన యు ప్రవృత్తి

ఇన్వేలిడిజమ్ — (Invalidism) అశక్తతల కాటవ్వము వహించు (దేలిని గల్గించుకొని) వారి మరకము

ఇన్స్క్రిబ్టు స్టాక్ — వాణిజ్య స బ ధ పరిధాపకము Inscribed stock కొండకీ సాముదాయకముగ నూన్సరక. దాని యజమాను లందరు రిజిస్టరు చేమబతుక లేకాని సరకుతో నేసౌబాధము గల్గించుకొనరాదు సాళుము వారధికార పర్చినవారు మాత్రమే దాని గొను కోలు మొదలగువను నెరవుచు

ఇన్సొల్యుబిల్ లర్సు — (Insoluble Colours) రంగులు. రంగులు చూచుకు

ఇచ్చు చెట్టు — లా Basia longifolia లేక Latifolia అగ్గ Indian butter tree సా మధూక, మధువుచ్చు, మధుప్తిల హింది, మోవా, లేక మహావాచ ఇది అనేక విధోపయోగములు గలవృక్షము అడవివృక్షము, ఇచ్చుపుల్లెస్, ఇచ్చుకాయలలోని గింజల నూనెయ, ఇచ్చుపారాయము ఉపయోగకరములే

ఇచ్చునానె వైద్యవాలములందరి చలవ తే నెట్టుకలకు బలము, పుష్టినిచ్చును. ఇంచక

శ్రీమృదును ఏయనందరు క్రిందిగోగములు, వాపులు వరదలు, ప్రణమలు వైపులచే తగ్గిన ఇప్పుకాయలు కూరిగ వేడర్చి పుచ్చు కొనవ కిర్యమ కు చలువపి ఇంతుకొవన బదముగ్గింది అమదోషము నుద్రేగించును కిషము వైర్మవం క్ష మహము, వాతముల వడ చును ఇప్పుకంగు చలువి నీ దేహపుష్టి న్నా 1 వా వైర్మవల శిమిం నేయును ఇప్పు పున్వ వైగములను బుముగ కావర్చు ది ఓని విరుగ లు ధనియాలూ నేమిత్తు ను న్నెయ్యి వేదం

ఇమాదువంశస్థులు — ఇది బహువచనరాజ్యము క్రి పై ౧౮౮౯లో నైపు చి పైరాజ్యములుగ చీలకొకే స్వేడిరాజ్యము లలో నొకటియగు బీరాకరాజ్యవంశం ముస లాడువులు.

ఇమాన్సు నేనమహాత్మ్యునిగోరీ — ఇది యెహోకేబియాయంగ ఇరాకెయిల్వే నంబయ్య తొంగ ను కిరా లాపురమ గ ద్దది కర్పాలాపుము సహస్రదీపుకాఖ లలో నొకాఖవాకియాతాస్యము ఇమానీ హుసేనీమహాత్మ్యుడు మహామృగగాని కాహి త్రంబు బలాత్కారమరణ ముడివారె

ఇమావం — అరబ్బీ భాషావదము వాయకూ దని యగ్గము 2 కథగ్రంథ మహాత్మ్య దీమాలకులగు కాలిఫలకు విరుగగా నుడి దట అరేబియాపరిపాలకులగుజాడ తరువాత చిరుదముగా నుండెటం పంజీగులు దిక్కల మున పార్శవాదులు బరిపి వడపు నుద్యోగి వర్తించుచున్నది.

ఇమారీసామాను — (Porcelain) బాహుదేశమున చేయబడు సామాను, తెల్లమట్టి

ఫాల్యాత్మిక్కురాలిహము మొదలగువానో చేయబడును, సోనిలై నువేరొ బరగుచున్నది. అంధప్తి యుండును

తొలుత జపాను నందలి నాకాకా సెమలో (అనగా వాగసాదేశమున) ౧౮౦౦ సంవత్సర ము కినికెట్టెబడి ప్రారంభమైంది మెరుగుగల్గి యుండును

ఇమిటేషన్ సిల్వర్ — (కృత్రిమ రజితము, ఈ క్రి దవివర్ణంబుదీత లోహముల సమ్మేళనమువలన నిజమైన వెండితె రంగును, తేమను, తగుకురుగల కృత్రిమ రజితలోహము (Imitation Silver) తయారగుచున్నది. రాగి 70 పార్శు, నికెల్ 22 పార్శు అల్యూమినియము 7 పార్శు, కొం వెము వెలిగారము కలిపి మూసలోఁబెట్టి గొల్లలకొల్పిలోఁ గరగింప వచ్చును దీనిలో మలేమెంట్ కేదము రాగి 50 పార్శు, నికెల్ 22 పార్శు తుత్తినాగము 22 పార్శు అల్యూమినియమ్ 3 పార్శు దీనిని కూడ మూసలో బొగ్గులకూపటిమీ దనే కరగింప వచ్చును లోహము మూసలో కరగి నిగయి హించు ఇది మొదటిదానికన్న కాక. ఇత్తడితో సమానముగా క్రిమను దీని రంగు వెండిని మరపొంది యుండును విక్రే వి లేమగా మెంబులపై ఒకరు ముయువంక గట్టిగనము కలిగి యు సును

ఇమేడియటిజన్ (Immediateism) నొల్లి టికాలముగ బాధసత్వము వ్యాపించి యుండుతరీ తక్షణమే అందరు బాధసలకు శ్వేచ్ఛామయలుగ జని తీరవలయునను అభిప్రాయము గల్గియుండినవారి పట్టుదల.

ఇయాబోయియాద్వీవము గ్రీసు దేశము చూడడు.

ఇయోనియన్ ద్వీపములు —
 బరోపాఖ దమున గ్రినుచోమునకు తె దిం ద్వీప
 ములు మధ్యధరామునకును నన్నవి పీని
 యును కోల్పాద్వీపము ఇరాకాద్వీపము
 శీలొనియూద్వీపము బాన్విస్టులు ఇను
 వైదవి ముఖ్యములైనవి పీనియను కల్త్ర
 తోటలు రామోటాలు పీని కోలు విస్తా
 రము పైరు కేసు బుయరు వి శీనము
 విస్తారము లలి చూకా న కల్లలు ఈ దీను
 కొల్లియుక నుం బెన్ గ్రభవ్యము గా
 తె దియు దివి కే తె నంగి కోవియను
 కాగిను బాకాకా త్యేకరాష్ట్రముగ
 బ్రహ్మ భుక్త్యుమవ గుమూసు తీర్మా
 నియె కే తె గ లో గ్రభ
 త్యుమవారు ఈ దీ రాష్ట్రమురు గ్రినుచో
 ము కిద్వివచి (నుదే ము బా మ)

ఇరా ఐరా వతీనది — ఇ
రాది యనుచున్నారె యికోని ది
దు దికో గను చును

ఇరాకజిమీ పాఠ క దేశములోని
మొదటి ముద్రా పాఠ క దేశము మోడల్

ఇరాక దేశ ప్రభుత్వము Ira —
 గాని ఆ సాక్షియూ ఇరాకీ నేర్ప
 సహ రాష్ట్రము ఆయా ము క అ
 విమాన్ రైయా పాన రాష్ట్రము ల మన నేర్
 రు బి ఒకలతా ఎవరిమూసల రి
 వ దల నలుమీద చతుర్ముఖై నై శాస్త్రముయి
 ముప్పదిమల జన భుజముయి తెప్ప సిద

ఇరాకీ దేశము — చిన్నయూఫరేట్ నది
మొవాలీ దియాలా లోని కొన్ని నదులుగల
దేశము ఇందు బాగ్దాదు అపరా మహల్
విలాసుతులు చేరుకొన్నవి బాగ్దాదు ప్రధాన
పురము బహరా దాని ప్రధాన పోరానము

ఇలా దేశమున 2 గలనా చతుర్ముఖ వైశాఖ్యమును ౨౨ ౨౨ జనాభాయుతు (గ్రీ 20 ౨౦ జనాభా) కలదని చెప్పబడినది కాని వైలు విస్తారము లేకుండును పైకి ప్రతి గోళమును మునుమునలకు మునుము భూమును కలన

పాపమును గానము బట్టి- దను డి
 లాగు డి గ గ గ మా డెనురావై
 ముగ జేరు డి యా దేశము అ గ దేశపు
 నన్నకి డి ద గ అ లో రావైయై రావై
 నన్నకొలమెను గ అ అ గ్రను పిలవలో
 ధియై పుగొనియెను గ అ లో యా
 బట్టి గో మా నన్నునుకొని గ అ గ
 వి నుత వైత రావైయగు గీ
 డి గ గ గ న ధివత ములరు ముగి ము
 కొని గ గ లో కానును జాగెను గా
 నేను భగో భక్త్యుని గి న్నిత రావై
 యు

ఇరాకరాబీ ఛాల్సీయా) దేశము
ఆ మూడు అనుదల ఛా మూ రు
రగి దేశము ఇరా న లీ మరు ది అరబు
చి శర బు సీయూ డ్రీయగ న క
న ద గుద గమమనను పారక
య్య సీ ము న గ మరు) చా
అ ద తరగ ననుకల దేశము ల్లి ట్రాబ్జ
కాలలువా దేలియ్యగనుమ పాబు ల
గల దేశము ఇను దా నీరు క్షి ది

కలీపాల రాజధానిగను దీని నగరము ఇప్పుడు
వర్రాకృష్ణుని యొప్పుది శీరవాసీరక మి
మిర్రాపా నడచుచున్నది హిల్లాపురము కలీల
పాడులమఱి నున్నది తొమ్మిది లాక్ష
పురము ఇప్పుడు బహుయంబులను గొప్ప వర్రా
సామె యొప్పుది తెలివ్ యూప దీనుడగు

కలసివడినది నున్న దృష్టాంతము (చార్లియా చూడుడు)

ఇరాన్ — అమెరికానాయకరాష్ట్రములలోను, కనడాదేశములోను పనించుచుండు మొహావెర్న మొదలగు ఇండియన్స్ బాతులకు అమెరికానివానిడిని చేరు.

ఇరాన్ దేశము (పెరిశియా) — పారశీకదేశమునకు అదేశపు స్వభాషానామము దీనినే అదేశ ప్రభుత్వమును విదేశ ప్రభుత్వములకు వాడుచుండును. ఇరాన్ ప్రభుత్వములు, హిందూకుప్రభుత్వములు, పారశీక సంయుక్తాగ్రహము, ఖుష్టానము, టైగ్రిస్ నది దీని ఎల్లలని చెప్పుటచివరిది ఈదేశపు ప్రధాననగరమునకు థా. ఇరాన్ అని చేరు. అనగా ఇరాన్ నగర మని యర్థము దాని వాగ్గమున పెహెన్ అని కలుపుచున్నారు (పారశీకదేశము చూడుడు పాస్టాదేశము చూడుడు).

ఇరాన్ పారి లిపి — అశోకచక్రవర్తి (క్రీ. పూ ౨2౬-౨3౦) పాలిపుత్రము రాజధానిగ మగధరాజ్య మేలినవాడు. ఈ మహావీరుడు తొడధర్మములను భరతదేశముననుకొని ధర్మశాసనములగు నేయించినవాడు. ఉత్తరమున హిమవర్షగము, దక్షిణమున మైసూరు ప్రాంతసీమలు, తూర్పున పంజాబ్ దేశము, కశ్మీరుమున ఘూర్జరదేశము గల భూమియొకప్పుటచ్చట నీటిని శిలాశాసనములు గానవచ్చుచుండును అని వాయువ్యదిశను (పశ్చిమాక్షర సవార్త పరగణా) ఖరోష్ఠీలిపియందనను, తక్షిణ ప్రాంతముల బ్రాహ్మి (దేవనాగరి) లిపియందనను, లిఖించబడినవి (బ్రాహ్మిలిపి, ఖరోష్ఠీలిపి, భరతదేశమందలి లిపులు చూడుడు) రెండు లిపులు కలియు సంధిప్రదేశము పంజాబుదేశము వందలి జలంధరుజిల్లా. ఇచట నీటికి ఇరాన్ పారి లిపియని

యందును అనగా రెంటిసంకరనామమునకు ఇరాన్ పారియని చేసిని యెఱుంగునది. దీనివాగ్గమున Ariano Pali అని చేసిడియున్నారు. శాసనములు పారిభాష ధర్మశాసనములే మైయున్నవి.

ఇరిగేషన్ (Irrigation Engineering) — వ్యవసాయపు పొలములకు ఎరువులు, నీటివనశిముఖము అందు నీటివనశి ఎక్కువ ప్రాముఖ్యమైనది వ్యవసాయములకు నీటివనశిగల్గించు పనులగున్నవి శాస్త్రవిధానమున వాగ్గమున Irrigation engineering అనిచేరు. ఇరిగేషన్ సాధారణవనియు (Natural), కృతకమనియు (Artificial) ద్వివిధము.

తేవల వర్షాధారముపై సాధారణపడి పండితు పటలనీలి వాగ్గమున Natural irrigation అనియెదగు ఇట్టి తేవలము మెట్టపంటలకీ యని చెప్పుటచివరిది, వర్షాధిక్యముగల ప్రదేశములగు కల్లపు వ్యవసాయములగుండుట గాన నయ్యెడిది. ఇట్టి ప్రదేశములు ఇప్పటి మధ్య రాష్ట్ర (Central Provinces) వాగ్గములగు గానరయ్యెడిది తక్కిన కృతక విధానము లిప్పు ఇరిగేషన్ యియు, ప్రవర్తన ఇరిగేషన్ యియు, ప్రోలీజ ఇరిగేషన్ యియు త్రివిధములగుఁ జెప్పుటచివరిది వీరములములమున నీటిని దోడిగాని, గూడవేసి నీటిని బారిందిగాని, దోనలతోనీటిని వెళ్ళితి పారిందిగాని Water lifts మూలమున నీటివై శక్త్యును పారిందిగాని, నీటిపంపుల మూలమున నీటిదోడి పారిందిగాని, ఈకప్పుదేశపు వనరులుములమున నీటినిబారిందిగాని పంటచేరు నీటివనశిగుండు విధానమునకు లిపు (Lift) ఇరిగేషన్ అనియెదగు.

వరులకు అచ్చటలంగట్టి నీటిపంపుమున పంటపొలముల కనుసరించుముల నెత్తుచేసి

నిధి కాలువలంద్ని యానీయించి నీల మలంబిద్వి విధానమునకు దైవకర్త విధానము (Diverter Works) అని చేరు ఇక నదీజలములు మొదలగు Natural Drainage ప్రవాహములను మరలించిగాని, కాలువలగుచా నీరుతెచ్చిగాని నిల్వోమున కాపులము (Reservoir Tanks) బుద్ధిం నిలువచేసి జాగ్రత్తమునకు కలపొలములకు నీటిమరితి నూపుచుదలి స్థానీవిధానము (Storage Works) అని చేరు

ఇల్లి శ్రీమత్ పరిధానముచేత నను కాలవర్గి
లేకములు సుఖమిది పంతురాయలులకు నీరధిక
మైనచో వానిలొంగిపోయియున్న ప్రముఖులగాని,
ఇతర జాత్ర వాదములకుగాని, పల్లవుల లేక
మ.లకుగాని చేయటకు గొన్ని కాలపులను
కాలవలకుడెడిది వాని ముందు కాలవ
లని చేతు రిజారయరులూడియ, పంతు
రాయలులందీయ నభిమను జలములను పైకి
వెదకినందుకు పరస్పరీద్రిపు, పరస్పరములు
యెదులకు పోయిపు నిర్విరుదభయము ఇంక
దైవదత్త విధానమునను, పోలేటిపాఠమును
అవసరములకు కొన్ని నిర్మాణము లభిష్టము
లందు నిర్విరుదభి వాడుకొనలుకుమాకును.
వానిసూచి వానికొలులకు చూడవలకు.
అవి- ౧ అభివృద్ధిలు, ౨ అభివృద్ధిలు, 3 పు
దులకు గోడలు, ౪ అభివృద్ధిలు, ౫ అభివృద్ధిలు,
౬ అభివృద్ధిలు, ౭ అభివృద్ధిలు, ౮ అభివృద్ధిలు,
౯ అభివృద్ధిలు, ౧౦ అభివృద్ధిలు, ౧౧ అభివృద్ధిలు,
౧౨ అభివృద్ధిలు, ౧౩ అభివృద్ధిలు, ౧౪ అభివృద్ధిలు,
౧౫ అభివృద్ధిలు, ౧౬ అభివృద్ధిలు, ౧౭ అభివృద్ధిలు,
౧౮ అభివృద్ధిలు, ౧౯ అభివృద్ధిలు, ౨౦ అభివృద్ధిలు.

ఇరిదేంటు సంఘము — ఇటలీ
దేశము తిరుగ రాజ్యమై రాజ సేన్యాదులయొ

వీరికుం యిటాచియను క్రతులు నివసించు కొన్ని
తాచూరాకామ్యమున చేర్చుచుకొని జేతుగనుంచువలసి
వచ్చెనుట అప్పచేకముల నిలవరాకామ్యమునకుం
పెచ్చుట కియ్యవచ్చుమును ప్రారంభమై అచటని పథ్య
లకు యిటాచియక యెదరెను అనికొనెనైదునల
వీరిన క్రీ.పూ. ౧౩౦౦ సంవత్సరమునాటికి వీరి
వీరినకుం పునలకుంయెనుల వీరియందుపు యిటా
చియను యిటాచియను యెదరెను

ఇరిడియం లోహము — ఇది
Metallic Element అని చెప్పబడినది దీని
Chemical Symbol, Ir Atomic weight
193.1, Atomic Number 77, Specific
Gravity 22.40, Melting point సుమారు
గ్రామ కర్రలొకట రెండువేల డిగ్రీలను చెప్పుకొ
బడినది ఇది ప్లాటినమ్ దీనిని చేయబడుతున్న
ఇది యొక By-product గా చేయబడుచున్న
లోహము. మెయింగల తెల్లలోహము ఉక్కు-
పదార్థముది అధికశ్రమము కలిగినది. వాతావర
ణపు హాఠములను క్షయకరి హాఠములకు పాత
నిది అధికవాతం కాగల లోహము
ఫౌంటెన్ పేనల వాపిల కలపలను వాడబడు
చున్నది

ఇరుగుదు వెట్టు - లా. Dalbergia
 218900 అంగ. Sisu Tree సా. కష్టసార,
 శిశువ శుశ్మచేత ప్రాకార ప్ర బల్లగ గట్టిగ
 నూడి వ ద్రవ్యపరిచాల నుడెరిచును కొంచులు
 దీనిని రక్త చూపవనియు నున్నను. శుశ్రూస
 హృదయోక్త రసము, కిషాన్ములు, చేడి
 చేసి కుష్టు, క్రిని లూ పా త్రికమధురని లోగ
 ములు కావము, పేపావము, నవ్వులు,
 కావలె పడంచును గర్భిణీవము గల్గుచును.
 అంగు, చేపావము, జాంతిముడు, మానడి,
 ఇరుగుడు హృదయముల సుమధాగములగ
 గల్గు నూనతోఁజేర్చి వండివర్ణానను ఇరుగుడు

జలమందును అది కుప్పపు, కుప్పనములు, దరల నదమును

అరువది నాలుగు వరగణాల

జిల్లా — ఇ గాళదేశము నొంది కలకత్తా ప్రధానాధికారము (బంగాళదేశము మామందు).

ఇల — దక్షిణ భాగము కుమారలలో నొకటి కలమందియే ఈవి కన్యపురి భార్య ఈమె వ్యక్తిత్వము లక్షమ గడ్డిమొక్కలు సంతానముని చెప్పబడినది ఇంతను వివరిస్తే మరు పుత్రికే యిది చేరు ఈమె ముఖుని భార్య ఈమె గుమారులు పురపాలక క్రింద (చూడవలె) రాజు లో మొదటివాని (చివరివాని) పరిష్కారపురాధికారిని ఇంకా పుష్కలము కాగడా తరము ఇద్దరియు అర్హులైనప్పుడు దను చేర వలసి నుండు - ఇది జిల్లము గమనిండు వివరమును చూచు పుత్రుని నియమాన్ని అనుసరించి ఇది యాదాగము లోని జిల్లా దివ పుత్రిక

మూడు ముద్రలైన భార్యను నివాదించి చేరుకోట వైద్యమంతాక ముఖము వ్యవసాయము పుత్రి యుద్ధుని పవనమరణము నాకాదామరక ఎదురు కిచ్చించే చందనక ముద్రికలైనామె తన వలె పుత్రికే యాదాగం తనమొక్క నాయకుయే సున్నముడను పుత్రునిగా జన్మించి చెప్పబడినది

ఇలనిలాదేవి — తొక్కిత్యునియొక్క తల్లి అలానాదేవి పెరియటి విక్రమమును కుమారుడు కుచేరుడు (ఇతరది శాసనం).

ఇలమంచుల గోత్రము — యల మంచుల మామందు

ఇలావంతుడు — తొక్కిత్యునియొక్క ముందగు అర్జునుడు తల్లి నాగవల్లభయగు తిలూపి లే తిలూపి

ఇలివింద చెట్టు — ఇలివిందగారు తదిగామమును తిలూపి చెట్టు, వాతము, శ్రీమము, నదది, ముమ్మలైనిధము శివ ఇంద్ర క్రిమిగమును నుండేమిదమును నీలి సజ్జామమును విడుదల చేయుట

ఇల్లులపురము — ఇల్లులును వాతాని యను రామచంద్రుని వలది శాస్త్రము నీలి సగస్యము వధాచేరి చెప్పబడినది అదిల్లుల పుర మూల నానాగిల్లారా *Billora* యందును నై సమురాధ్యక్షునిగా కాలకా నాదపురమునాగి ఎగుమిదమరమును కుప్పది ఇది గుమారులో పర్యవేక్షణధాగము చితిలమిదే శాసనాధుని చేపాటుకుని కను విధిస్తారు పరమము గగ్గరి దానిని బాదామాయుని రాష్ట్రమీ రాష్ట్రములక నలవతి క్రిష్ణరాజు తాత గురవమూల యాగ ఇది అమమునగాను పక్షిని నిర్మాణ కేసులు తీసికెని ఫెయ్యక కళాధరమును నీలి (ఇది ౧౦ మొదల ౭౧౦ మధ్యకాల ము) ౧౭వ శతాబ్దమున నిర్మించి మొదలవలయు చి తెల్పుచున్నాము

ఇల్లులుడు — గాంధుని తిల్లి విప్రుని క్రింద నీలిని కుమారుని సోదరుడు వాతామము దాత, అగస్త్యునియే నివాసమునాడు సుకరాష్ట్రమును కుమారుని ఇప్పుడు వాదామూల (నైరాజాదా) లోని బాదామండ నీలిమొక్కయు, నీలి యాదాగం దగు వాతామొక్కయు అనవచ్చు కుమారుడు

ఇల్లూల తల్లిదు వెంకులకాపు — ఇల్లూల భావము అర్ధలోకం

ఇలాలు గుడ్డిదగుట ఇంటికుందలకు చేరు — అర్ధలోకం

ఇల్లు కట్టచూడు, పెండ్లి చేసి చూడు — అర్ధలోకం

ఇల్లు కాలుతూంది జంగమయ్య
అంటే, నావంక జోలెయు నావేటి
గంటయు నాకడనే యున్నవన్నట్లు -
అధర్లోకోకి

ఇల్లు విప్పి పందిరివెచినట్లు -
అధర్లోకోకి

ఇల్లెక్కి కొరవి(ద్రెప్పినట్లు -
అధర్లోకోకి

ఇక్రాయెలులు - ఇల్లు చూడఁడు
ఇసింహరమ్మంటే ఇల్లంతా నాదే
అనేవాడు - అ గా ఉపహాసో అపకార
మొ శ్రీహాదని భావము (రావఁడు) అధర్
లోకోకి

ఇషీకహస్త గోత్రము - కరాళర
గణము చూడఁడు

ఇనుకారన్యాయము - భవస్సులు
చేయువాడని యర్థము ఇతరము కలంక ము
స్సును గాని ముత్యము కాక చిత్తు తావల వి చిర
కని చేయుచూడుట యని భావము

ఇనువకులగోత్రము - అర్హతైస్యల
గం. ౨ గోత్రములలో కాకటి (వైశ్యగోత్రములు
చూడఁడు) ఇనుకకులగోత్రము, ఎకాక్షేప
గోత్రము (౪-1) దీనిని ఇనుకకుల జాతులగోత్ర
మనియు సంకరు సంస్కృతగోత్రము, గృహస్థ
మదన గృహస్థ మనకగణము, విష్ణువృద్ధి, అప
స్థానూత్రము, యజ్ఞాశ్శాఖ, క్రమూగ్గంధ
ములు, ధర్మసంధు నిర్ణయనిధు, సమాగోత్ర
ములు కృత్స్నస, విష్ణువృద్ధస, కపిలేశుడు జేవర,
భార్య కపిలాంబ, వర్మదాతరము తపస్సానము,
కపిలాంబుధిరటాకము, జువము కోట్టిడికములు
౬౩, తేర్త సంఖ్య ౧౧, బోధకమహాదానములు,
భాగవత పర్వములు

ఇనుమంతుడు - యకమశ మ్మరి
యును వసుదేవుని తన్నడగు జేవ కృనముని
ర దవ పుత్రుడు

ఇనువేగక్షయ న్యాయము -
భవస్సునుండి (బలమునుగండి) వడలబడిన కర
వేగము రాదురాను తగ్గిపోవు యని మధ్యము
బాణమునుండి వడలబడిన కరము బాణపు
నావిగ్రపు బలము నుండి కొంత తగ్గిరిగమన
సామర్థ్యము నొసంగఁబడిన కరమే అట్టి
కరవేగము పైతము గానుగోను తగ్గిపోవుచు ఉ
నని భావము

కాలానుగతమున (బలక్షీణత) పటిమ క్షీణి
చుట కీన్యాయము పుట్టిచెడిది

ఇన్యూమ్యావసాధాన్యం నచ్చి
ప్రాయాః ఇతిన్యాయము - కోర్కె
కంటె కోరినవదారము చాలా ముఖ్యమై పని
చావము

ఇనుక - రాసి అ డొటి కొరవనుని
యైన మార్గము గనుకదని చేయ ఇనుకరేమ
పులు పెద్దవియోను చిన్నవియోను, చిన్నత్రస
శాస్త్రాలె నరు రాతిపొడిమ శరారిపొడి పర్వత
సీగు పడె నను, సెలయేగు, వాగు, వడలబడె
నను వీటివ వాచావేగము రాగ దొరలును
కొండొకటిను బడి చిలికి ముక్కలై పొడి
యై పి ఇనుక రుగును ఇక్కడ తైలరంగుగ,
లల్లరంగుగ, ఇ చుక ప్రియభాతురంగుగ నల్లన లుపు
తెలుపులు గలిగిన రంగులుగ నుండెడిది ఇనుక
వలలఇనుకయొక మరుకఇనుక యుండన వల
ఇనుక చాలావన్నముగ నుండును అర్హతకాగ్ని
తముల నెఱుంగనికాలమున సిరాతోనైన దానిపై
వలలఇనుకం జల్లుచుండెడి యోచార ముండెను
గాన సిరాలుడల్లతోనవ ఒక వలలఇనుకబుట్టిము
దానిపై భాగమున చిన్న చిన్న రంధ్రములును

ఉండుట నంద తెలిసివచ్చే. తెల్లని ఇనుకయును ముతక ఇనుకయు, సన్నపుటినుకయు నూడ నుండునది ముతక ఇనుకను గొడ ఇనుకయునను నందు తెల్లఇనుక సర్వసామాన్యముగ నడులందు, సముద్ర తీరములందు, ఎడారులందు, బయళ్ల యందు కూడ గానవచ్చునది ఇదియే సర్వసామాన్యముగ వ్రునుక

ఇక స్వాభావిగగడ యినుకకు చక్కని విలువ గలదు. లాభ ఇది కరుకులేక చూచునెత్తగ నుండి బాగాదు వెండినపులకు వెరుగుపెట్ట నుకయోగి చెడిని దీనిని మెరుగు యినుక యనియు, కురంజియనుక యనియు నూడ వాని గదు ఇది ఎక్కువకావుల కృత్రువులపడి ఎగు ముతకయెరుగును, అంగములందు చిక్కడిని ఇదిక నీకురంజియనుకంటెలి సన్నయినుక చాలా అనుగుగ గప్పబడిని కురంజియనుక చతుముతి రాయి (Flint) స బాధను గదు. అంగపరీల కుల యనుక Flint లేక Quartz రాళ్లు గుండ యననగు కందిపొడిరాయి (Sand Stone) గుండయు నూడ ను దెడిని తోచక పోని కొత్తరొట్టుగు డయు గానగుచునే యుండును

ఇనుకయొక్క ఉపయోగము లెన్నియోలపు ఇనుక నేలలందు సరుగుమతోటలు, జీడిమామిడి తోటలు, కొబ్బరితోటలు, ఖడ్జూరపుతోటలు, ఇతర పరిశీలనల సర్వకాలింపగుచో నాటిక వెరుగును ఇనుకను గోనంకెములలో నిండి యుద్ధరంగమున రక్కాశ్చయధుగవైది యుపయోగింతురు. మంకెనలగుట్టు కిల్చకాశ్చయేటలు, ఇనుకబస్తాలచే ప్రవాహపు అపాయముల నాపు యను ఇండ్లు కట్టుటకు సున్నము దంపులది ఇనుకపాలందు చేర్చబడును. నుదుపుచేయు కరాఫణిగిము (Sand paper) లినుక పంటిచి చేయబడినవి. అద్దములు చేయులది

నినుక చేర్చబడినది విగ్రహములు చేయు మూసలనినుక యుపయోగము ఇక నన్నియో ఉపయోగములు కలవు ఉత్తరఅఫ్రికా ఖండ మునను అసియాఖండపునుద్యభాగమునను, ఆఫ్రికా లియాండునును ఇనుక నరేనియాదేశమునందు, తెల్లియమ్దేశమునను ఎన్నియో ఇనుకపదార్థాలు కలవు అగధ దేశమున నదీతీరములనుందు వట భూములు గాలికి యినుకనుయును లెపోకుడ నదీ తీరముల సరుగుడుచెట్లను నాటి అప్పుగదు మందు విస్తారము వకు చలిదేశములందు, ఇనుకబాట మార్గముగ బరువికు ప్రతి రైల్వే ఎజెనురు కొన్ని ఇనుకపెట్టలు దగల్బుకొని యేగును మంచి వడి ఇనుకపట్టును బుడవలె జరుగునని వానిపై నీ యినుక గొట్టములగునూ కాపురు బుద్ధికు ట ఇక్కాలమున ఇనుక సర్వ దీనిచే యవలసినవచ్చునది ఒక Centrifugal sand pump నుపయోగించి తీసివై చెదగు ఇది తడి ఇనుక వీర్చిచేయును.

ఇనుకగడియారము —

ఇనుకగడియారము — రెండు గాజు బుడవలె నుండును రెంటింగలపురు వకును నొక సన్నని గొట్టముగల్గియుండు గాజుపరిమిట్టునకు ఇనుకగడియారముని చేరు తొల్లింట్రికాలమున గడియారములు లేనిదని నిక వాడుకయుండునెను ఒకబుద్ధియగు సన్ననిఇనుక పోయబడి పైకి తిప్పుబడియుంట నాగొట్టముకావ్యా క్రిందిబుద్ధి లోనిక ఇనుక యొకముక కాపురపువకు గడియారము గంటయెలా అగుచుండునటుల ఇది చేయబడుచుండునది అక్కాలమున కొన్నికాపు లందు నీరు ఇటులనే కాదును కాలముదెల్పునట్టి నీటిగడియారములను ఉండినవి కాని ఇనుక గడియారములను తిరుగ వైచుచుండును, నీటి గడి యారములందు తిరుగ నీరుంపుచుండును చేయబడుచునే యుండవలసియుండును.

ఇనుకత్తిదగానికి వేడత్తిదగాదు — అంధ్రలోకో!

ఇనుకతుపాను (Band Storm) — ఎడారుల దప్పుడప్పుడు వీచు క చుడముగ నుడి గాలులు పెద్దగనుచు ఇనుకలోని సచ్చని ప్రసారముల నెగురవైది చెత్తుకొని పురుచుడు తరి నాయునుక వేపుములవలె దట్టమ కరిచ మగు సూర్యరశ్మిని మరులపడకేయుండును అయియక నేనాబుచో నవ్వయు వేడియనుకచే దహింపబడునట్లుగుటయు, అసాధ్యముగా గల్గించుటయు, విదవ జగటవిరేచనములం గల్గించి బాధించుటయు మార్గములకు స భవించు చుండును.

ఇనుకదారి చెట్టు — ఇనుకరాసి కూరచెట్టు మామడు

ఇనుకదాసరిచెట్టు — ఇనుకరాసికూర చూడడు.

ఇనుకరాసి కూరచెట్టు (ఇనుకదారి, ఇనుకరాసి కేక ఇసుకదారి) — లా Gisekia Pharmacoides దీనిని కొండలు కూరగ జేయుచును దీని రసమును, కషాయమును మూత్ర కృచ్ఛము, మూత్రాశ్మరి మూల శంఖవాద్ది వీనిని హరించి తేజవన్ని అనులోమ వాతమును గల్గించుచు కూర చలువజయును.

ఇనుకలో నుయ్యిల్లప్పుటయందు ఒడ్డు (అంచులు) కూలక మానవు — అంధ్రలోకో!

ఇసోథెర్ం — ఇసోబార్ మామడు

ఇసోబార్, ఇసోహెట్, ఇసోథెర్ం (Isobar, Isohyet, Isotherm) — గాలి యొక్క ఒత్తిడి (Air pressure) గాలి వీచుట ఇట్టి ప్రధానకారణముననో, గాలి వీచుటకూడ

వ్యవస్థాపిత ప్రధానకారణముగాన నిమూల్య నవినా-భావనంబునము కలరు

ఇసోబార్ అన సమానమైన వాతావరణపు ఒత్తిడిగల తాళులపై నుండిగీయుండు లేక భాని పడచు కీత. ఇది భూమిపై నున్నటుల భూమికలకును చుటములపై నిజముగానే గీయుదు ఇట్టి ఇసోబాతులు కొన్ని వార్తాపత్రికలు దిక్కలనుగ గానవగుచుండు వాతావరణపు ఎక్కువ ఒత్తిడి తక్కువ ఒత్తిడి గాలివీచుదెసలను (Wind direction) చెల్పడి

ఇది సముద్రపునీటిపట్టు ఇసోబాతులు, ఏలనన నిది బెరామియను రీడింగును శీతయు గాన ఆ లీనియన్ సముద్రపునీటిపట్టును సెంత ఎత్తునందునో దానికి సేమ అడుగుల కొక అంగుళముమేరకు తేడాను బెరామియను రీడి గుంకు ని కలప్పటకు నేర్ప వడి

ఈ బెరామియను రీడి గులు ఘోషయోక్త-ఉత్తరగోళము ౨౪ కన్న దక్షిణ గోళార్ధమునం బెర వ నిష్కర్షక నుండు ని వా రివరణ తాత్పర్యము తల చుచున్నది భూమధ్యరేఖకు దక్షిణము Tropic of Capricorn హ్వ హు దక్షిణముగా ౨౪ High pressure belt దీని ఒత్తిడి సముద్రముపై సధికముగను భూమియె నచో నియత తగ్గియుండునని కనిపెట్టుచుకది

విదవం బెప్పులనైన ఇసోహెట్టుల గీతలు వ్యవస్థాపితమైన తాళులను చుటములపై గీయబడియు నుండుగీతలు ఇవియు ఇసోబార్గీతలతో అధికవర్షములు నురియు తాళులను అల్పవర్ష పాతలములను వివరించెడిని ఇవి సముద్ర తీరముతో సరిసమానము (Parallel) గా తరుచుండుననియు, సముద్రముపైపు వర్షాధిక్యమును భూమిపైపు పొదుబోను క్రమశుష్క మతశుష్కయంగల్గియుండునని చరిత్రలవలననే తెలిసి.

ఇ-కను ఎర్రగు వర్షితము లున్నచో నా కర్మక
కటి యొక్క పడుద్రవువైపు ప్రక్కను వర్షాధి
కగ్గమును, అవ్యక్తితగ్గను తక్కువవర్షములును
ధగ్గములు

ఇంకంకట్టిన ఇసోథరముగీతలు శీతోష్ణవర్ణ
ల-బట్టి గీయబడునది ఇది నెలవారి మిరాన్
టెంట్లచేతబాట్టి గీయబడుచుండును శీతో
ష్ణవర్ణము Maximum అనియు Minimum
గను రెండువిధములుగ వీయ బడి, వీని ఏవరిక
సమద్రవునీ మట్టిమనుడి ఆ రీతయగుచున్నదే
శమిత ఎత్తగా నో దానికి నూరమగులెత్తున
కొక షీర్ (పాస్తై కెర్మామిటరు) ప్రాచీ
వసలు రీడింగులకుం కర్మ-బడి ఆమెయము
మేరకు క్లగర్లయములోకర్మలండి శుశీతలు
గీయబడుచుండును (వెదొన్నయకేట్ట వ్రాయటా
కెర్మామిటరు రీడింగుచూడడు సముద్రపు
నీటిమట్టిము చూడడు ఫారీవై కెర్మా
మిటరు శీతోష్ణములం గొలచు యాత్రము
చూడడు)

ఇసోమెరిడిస్ (Isomerides) —
ఇమిసీ (రసాయనాత్మమున) "Same ele-
ments in same proportions to form
different compounds" అని వివరించి
యున్నాడు

ఉదాహరణము Ethyl alcohol, Methyl
అనంటు రెండిని C_2H_5O అను Form-
ula (సూత్రము) కలదు ఐనను అవి రెండును
వేర్వేలు వదొక్కములుగా చెప్పబడినవి
అదము Atoms యొక్క భేదముగ ఏర్పాటు
వందు కలదు ఇట్టి వాణిచేరు వర్తించును ఇట్టి
కార్బన్యాంబోయ్య వదు గాననగుచున్నది

ఇసోమార్ఫస్ (Isomorphous) —
ఒకేవిధమున నొకటియగుటతో వనక Com-

pounds అనగా Various Compounds of
Various Elements Crystallising
పరిశీల్య దర్శమునకీవేదబడినది Arsenates
and Phosphates of Sodium, Potas-
sium and Ammonium ఒకేమో ప్రకరగా
Crystalline form నునును ఇది మామూలు
వనిపితులగు Homogeneous mixed
Crystals అగురు

ఇసోస్మాట్ — ఇసోథాక్ చూడడు
ఇస్మియస్ (భూసంధి) (Isthmus) —
భూసంధి రెండు గొప్ప భూభాగముల నడుమ
నుడి వానింగలుపునై వెడలుపు తక్కువగను,
పొడవు ఎక్కువగనుండు భూప్రదేశమునకు
ఇస్మియ అనిపేరు (Land Portions
చూడడు)

ఇస్పాహన్ పురము (Isbahan) —
అరబ్బులగు పార్సీయులు అదిగి వీని అస్పాదనమని
వేదికగి తెలియుచున్నది ఇహివగి మహమ్మ
దీయలు దాని నిట్లు మాచ్చిరి తా ఇరాన్
(అహి-రన్) నగరమునకు దక్షిణముగా ౨౦౦
మైళ్ల దూరముక ౫,౫౦౦ అడుగుల ఎత్తుగల
పీఠభూమిపైనున్న పురము ఇది మాలబ్యాన్
ప్రభు రాజ్యకాలమున (క్రీ. పి ౧౫౭-
౧౬౨) రాజధానివైభవముతో గొప్ప ఉచ్చ
దశననుభవించుచు పదిమల ఇనులకు నివాసమై
యుగితు సుందరప్రాసాదమగు మనిమితుకొన
నట అందు నలువది ప్రభముల మేడ యనునది
నూకొంగలను ౧౮౭౨ లో కొంత పురము
భగ్గమైవదంచురు

ఇస్సామాబాదు — తొల్లింటి అనంత
వాగపురము కాశ్మీరదేశము చూడడు

ఇస్మినమ్మ వాయన మంటి
పుచ్చకుంటినమ్మ వాయనమర్మట్టు -
అంధ్ర లోకోక్తి.

ఇస్మైలీశాఖ మహమ్మదీయులు—

ఇక్బాళమున సురస్థింపజైన హీన హైనాన అగాఖాన్ గారి శాఖ ఇస్మైలీశాఖ యందు చున్నది. వీరు పారశీక దేశస్థులవలెను అంగ్లేయులవలెను గాననగుచుకలరు. మహమ్మదు జగద్రోహకుని అల్లుడగు అలీమహమ్మద్ సురతి వార మనుచున్నారు. వీరికి శోకాశాఖవారనియు వాడుకనామము గలదని కొందఱునెవరు ఇక్బాళమున వీశాఖయహమ్మదీయులగు అగాఖానుగారే అధిపతులట. ఈశాఖవారు భరతదేశమునందు కూడ కలరు. సింధుదేశమునందున్నారని తెలిసెడిది. ఇప్పుటి అగాఖానుగారు వారిపూర్వదరు పరయగు నలుబిదిగొదవ వారట.

ఉభయదర్శమున అగాఖాన్ దిరువమునొప్పు యిరువది వివరింతుమగాక. ఇప్పుటి అగాఖాను గారి పితామహుడు మహమ్మద్ హాసన్ అబ్దుసేని గారు అప్పుటి పారశీకధామత యగు ఫతేఅలీషా వలన చూచుకలరు. సేనకు శాఖాధిపతిగా నియమింపబడినది. వీరి తండ్రిగారు ముఖలీ అల్లాగా, (శాఖాధిపతిగ) నుడితరి ఇరాన్ దేశమునందలి యెడ్లపురము పాత్రగానిపంబడి రట. దేశవ్రథుల వగు ఫతేఅలీ (షా ఆఫ్ పర్షియా) గారు మహమ్మదు హాసన్ అలీ వలసిన గారికి తోడుత నిచ్చి పరిణయ మొచ్చిరట. వారికి బాల్యమునందు ముగ్గుమేరుగ అగాఖాన్ అని వాడుకనామ ముండెడిదట. వీరవ నామగ్గు చేరే తర్వాత వారికి దిరువముగ వాడుకగా నుండెను.

ఇహాముక్తార్ ఫలఖోగ విరాగ కావ్యము — సాధన చతుష్టయము చూచుడు.

ఇక్బాళగంధ — వీటి లేక నీరుగొల్పి గాని నొలిపిచి చెట్టు గాని చూచుడు.

ఇక్బాళునది (Oxus, బుఖ, చతు) —

దీనినిబుఖ Oxus అనుచున్నారు. ఇది శాక ద్వీపమునందా ప్రహింపనదిగా విష్ణుపురాణము ౨, ౪ యోగు ప్రహింపనదిగిది. ఇంకను కూర్మపురాణము ౨, 3౮ యోగు ఇక్బాళునది నర్మదానది కువనదిగా చెప్పబడినది. బహుశః ౪౩ వేలు నదియై యిందును.

ఇక్బాళునదీనది —

దీనిని శాఖాదీనది యనెదను (నూర్పు) కుమాక రోహిల్ గండ్, కనూరుదలము పిరిగూడా ప్రవహింతునని దీనినొప్పున ౧౨౦౦ రామాయణము అయోధ్య ౬౩ యందు కలక.

ఇక్బరన న్యాయము (దెరుకు) —

దెరుకులము తీరుగ ముక్తోనా మైయు నాగాని దానియందు చెట్టు (అనగా మనిషము) కూడ నుడును దానిని తీసివేయుచు పెరలెను ఏ యెత్తాయితై ను కొన్ని బాధనములుండకపోవు వానిని దక్షిణుకొనుచుండవలెననిభావము.

ఇక్బాళుకులగోత్రము —

వైశ్యుల ౧౦౨ గోత్రములలో ఇంటి (వైశ్య గోత్రములు మోసుడు) ఇక్బాళుకులగోత్రము ఏకాదశ్యగోత్రము (1౨), సంస్కృత గోత్రము కుర్మస లేక కౌర్మస, కుర్మగోత్రము, మహాతేజ స్కన్ది, ఆనందానందాత్రము, యజ్ఞాశ్రమి, ప్రహారాంగము భర్తహింధు విద్యాయోధు, సహాయగోత్రము మహాతేజ సైస్థాగోత్రముదేవత, భార్యభో గాంబ, దండకారణ్యము తపనానందము, భోగసరస్సు తిలకము, బహముఖ, దీనములు, శ్రీరస్తుభ్య 23, ఏనుగు గజులు దానము, మంజువల్లభ్య, దెరుకు, తామర, వర్జనియములు.

ఇక్విటబులు లేక ఇక్విటాకువంక ఇక్విటాకుక్కాభిక్షతీయులు - క్రియ
 వ్యవతులు - ఏరు అంధ్రదేశభాగముల నేలిన కలము చూచుచును
 వ్యవతులు

ప్రతికంటికీకనురెప్పలుదూరమా?
 అంధ్రాలో?

ఈశ్వరబుల్లు (Equinoxes) - ఇది సమకాలస్థానములు లేకుండు లూసిక్ భావముగను Equus అను సమానమనియు Nox అను రాత్రి

యనియు సర్వముగాన పగలు రాత్రియుగూడ సమానముగ వచ్చెడిది గంటలు లేక ముప్పది గడియలు కాలము ఏమనవలెను సౌభదింపునో అదివములకు ఈశ్వరబుల్లు (Equinoxes) అని పేరు (అనునవియు చూచుచు)

సమకాలమునకు శీతకాలమునకు నడుమను సెప్టెంబరు ౨౨ లేదీ ప్రాంతమునకు శీతకాలము నకు సేపెంకాలమునకు నడుమను మార్చి ౨౨ లేదీ ప్రాంతమునకు సమకాల దినములు సౌభదింపును ఇట్టితే Ecliptic రేఖలు భూమధ్యరేఖను వాటి (సంధించు) కాపునకునైగా సూర్యుడగువడును ముఖ్యము ఇట్టిరేఖయొక్కని కాంతి తీర్చు దక్షిణార్ధములకు సమముగానూక వాకేనాని గన్పించెడిది ఏనికీ వెన్నెల ఈశ్వరబుల్లు (Vernal Equinox) అనియు అటన్నులే ఈశ్వరబుల్లు (Autumnal Equinox) అనియు పేర్లు ఇది భూమధ్యరేఖను సూర్యుడు చాటుటయొని చెప్పుంటివది

ఈశ్వరబుల్లు మార్చిగేత - వాణిజ్య
 స బాధ చుభామోదము. Equitable mort-
 gage. ఒకదిదమునకు తరఖా (కుసుమ) వ్యవహారము సర్వసాధారణముగ కుసుమయోగు తరఖా అస్తి అప్పిచ్చినవానికి వడ్డతులమేవలకు హక్కుగ కొంతకాలము వర్తింతును. కాని ఇంట్లకాదు Deeds, Title deedsకును, Deposit చేసిన గాని, ఏమిమోటు వ్రాసిగాని ఖాతము తీసికొనవలెనా పేరంటరిగిడిని ఇంపు అప్పిచ్చినవానికి Temporary హక్కు కానేరదు.

ఈశ్వరబుల్లు గీత - భూమధ్యరేఖ
 చూచుచును

ఈక్వెటోరియల్ కరెంటు — Equatorial currents. భూమధ్యరేఖ (Equator) దీర్ఘదశలనుండి బర్మిన సముద్రము వరకు ప్రవాహములు దీనిగుర్తి సముద్ర ప్రవాహములు చూడఁడు

ఈక్వెటోరియల్ కాము — భూమధ్యరేఖ (ఈక్వెటరు) కు తరమున పడి లేక పండ్రిండు దిగ్గిల దూరపు పరిపరములు ఉత్తరాయణపు వేపది కాలమునను, భూమధ్యరేఖకు దక్షిణ పరిపరముల దక్షిణాయణపు వేపది కాలము నను భూగోళ శాస్త్రమున ఈక్వెటోరియల్ కాము అనునదే బరగు తావులని చెప్పుటచే యున్నది ఈ స్థలముల దెనుగు ప్రేక్షింపుచు వీచెడిని అక్కాలములను దివటీ నేడిగాలి అకాశమునకు చల్లగాలి వలన నెట్టబడుచుండును ఉత్తర దేశము అంగ్లాండ్కు మహాసముద్రమున దోర్ట్ము అనంబునను గొప్ప వర్షములకు తానై యుండును ఇందు ఓడల కవనరకుగు సంత గాలి ఏవక Depressing effect కల్గి యుండుట, తొల్లింట నాదికు లీతావులకు సో పెర చుచుండిరట ముతయు నిట సహస్రము చొడవు నను నేడి యధికముట

ఇట్టి క్షితిని ఇంగ్లాండు గా పెరుగట కను కులము గాన భూమియం దీర్ఘ దేశము తగులు కాడలందు భూమి ఇట్లు ఉత్తర దేశముల సరస్వములుండెడిని

ఈక్వెటోర (ప్రజాసభుత్వ దేశము) (Ecuador republic) — ఇది దక్షిణ అమెరికా యందున్న రాష్ట్రము (దక్షిణ అమెరికా చూడు). ఈక్వెటర (భూమధ్యరేఖ) వైపునకు సమతల భూభాగమును అత్యంత బరగు

చున్నది ఉత్తరకాలాదియా భూభాగమున పరిభిక్కుమహాసముద్రము, దక్షిణమున పెరూరాష్ట్రమును ఎల్లలు ౧,౨౦,౦౦౦ చతురపుమైళ్ల వైశాల్యము కలది Galapagos ద్వీపము లీదేశము సమీప దేశమని పరిగ్రహమున ఏడిసినవరకు కనులు రాకు ముందుగ సీరాష్ట్రమున గలవు మధ్య గొప్ప లోపలకలవు మార్పుచుండునాదీ లోకప్రసిద్ధమున కోటాపాక్వి అగ్ని శిఖరమున్నది ఇంకను అటనే పీడిరాశిఖరము, చిబోరాశో శిఖరమును కొంచెము తక్కువగా నట్టివే ఈక్వెటరురేఖపైనున్న క్వెటోపురము ప్రభుత్వ కార్యస్థానము, ౯౩౦౦ అ ఎత్తుగల లోపలానమున్నది గువాయాక్విపురము రేవుస్థలము. కోకో దిస్తరము దొరకు దేశము గువాయాక్విలో పురము తయు పెరదుబొంగులనే నిర్మాపణచేసిది ఏలన భూగోళము లిట మెండుగ సౌభావిరచుచుండు లోపల తోలు, కుట్టులనుండును రాతి యొడ్లు ఇటుకయొడ్లు నిలువకాలపు

ఈక్వేషన్ ఆఫ్ టైం (Equation of time) — కాలవిభజనము చూడఁడు.

ఈక్వేషన్ లేక ఈక్వియేషన్ ఆఫ్ పేమెంట్స్ - (వాణిజ్యసంబంధ పరిభాషాపదము) Equation of Payments వేత్తలు వాయిదాలలో సొమ్ము చెల్లించుచుండుటకు మాటుగ అంతకు నాకీసారిగ చెల్లించుటకు మొత్తమును లెక్కించుటకు లెక్కపద్ధతి

ఈగ ఎక్కడ వ్రాలవలెనో అక్కడనే వ్రాలును — అంగ్రికో

ఈగలు — ఈగలు ఇంటింట పగలు వ్రాలుచుండుట వందలెరివడి. ఇది బాధకరమగు జాతువులలో నొకటి. ఎన్నిచోట్లనో వ్రాలి యుటాగ్గకంటెనువారితో నుండును.

వ్రాలిన దోషవచాధ్య మంటుచుండుట కలరా, మశూరదోషము, అటులయ్యి, వేపపువ్వు, కొన్ని జాతుల విషపువ్వుల దోషములు మొదలగునవి ఒకతావునాచి వేరొకతావునా వ్యాపించెడివి. భరతదేశమున అమిష, శ్రావణ మాసములకు ఇది అధికపూజ్యములగు పెరిగి వృద్ధిపొంది మనుష్యులకు చికాకు గల్గునటులను, రోగములు వ్యాపించుటలను బాధకరములై యుండును ఈగలకు అనేక జాతులు కలవు కొన్ని చాల పెద్దవిగ పెరుగునవి వానిని పెద్దయ్యాగలని పేరు కొన్ని సగ్వసాధానముగ గన్గునచుండు ముద్దొరకపు ఈగలు చాల అధికపూజ్యములగు ను మనవి వినియోగ జాలి ఈగలు చాలిన్నివి అధికాఖ్యాతముదొరి కొన్ని దేశముల మిటిట్టి అకు ఈగలు కలవు అవి పశువుల బ్రెంటి వాని రక్తమున దీర్చి వేయుటవలనను, దీనియందలి విషదోషము పశువులకు ప్రవేశించుటవలనను అవి చనిపోవును ఇటుల పశువులను వాటిల్లుచుండును పశువులే కాక మనుష్యులు గూడ నిట్టి ఈగలు కరచుట వలన నుర్రోతుట, పెద్దయ్యాగలకు రోగితో మెంయూ ఊదారంగమంటి రంగులగు ఈగలుగల మిథాయికములకు గాననుచుండును ఇ-కను తేనెటీగలు చట్ట ముకు తేనె తేచ్చ తేనెపట్టుకొను కొన్ని ఈగలు పుట్టు యందు హ్యూమెట్టి పుట్టతేనె గూర్చుచున్న విరోహ దేశములకు, అమెరికా దేశములకు తేనెకై తేనెటీగలం తెంచుకొను కలవు.

కందిగలు మనుష్యులగుట్టి బాధ కలుగ వేయును రోగిగలవలననుచు పశువులంటునుచు వానిరక్తమువ్రావును వదలక వానిబాధించు చుండు ముట్టజాలి యెంత కలకు గాని, పిరికాలు నుడు విషములేదందు. ఇట్టివినే వేయుచు

పశువుల బాధించు సమైక్యముగా యనుబడు వేటాకజాలి ఈగ పెద్దవి కలకు. తూర్కగురునవి వర్షములు గురియుముండు వర్షమాచనం చెల్పు నటుల ఆకాశమున నెగురుచుండువి ఇది నిర్వాధకములు

ఈవేటజేసి ఆవేర అనుభవించు నట్లు - ఆధ్యోగి

ఈశ్వరచేత పది ప్లేగుల కావము — ఇశ్రాయేలీయులకును ప్రజలు ఈశ్వరచేతమున ప్రభువగు ధో గారిచే నిర్మం ధించబడినతన పరమేశ్వరుడగు యహ్వ (జూవా మామకు) దేశమునకు పది ప్లేగు (ఆపద) లు కల్గునటుల కబిచెడి తెలియ నుండు కలం ౧ వైం నదీతలములు రక్త మగుట, ౨ కప్పును దేశమునకు దధికమగుట, ౩ ఈగలు దేశమునకు దధికమగుట, ౪ పశువుల రోగములు ప్రబలుట, ౫ గొప్ప కురువులు ప్రాణుశరీరములకు దగుట, ౬ ఉరుములు, పీడుగులు అధికముగావట, ౭ మివేలదండ్లు చేలందినవేయుట, ౮ పీకటి గావగుట, ౯ ప్రభవసూతానములు పోవుట, ౧౦ ఓశువుల తొలియార పెయ్యలు చనిపోవుట

ఈశ్వరచేత పది నివిద్య - (Pyramids of Egypt) ఇది అనేక పరిమాణములగు పెద్దది చిన్నది చెట్టి కలవు ఈశ్వరమునకు దిక్కుతి మని యుండును. ఈశ్వరచేతము ఇచ్చటిరాజధానియగు కైరోనగరము నుండి కొంతదూరమున గలను గ్రామనిగరముల కనుదూరము వ్యాపించియున్నది. అలకు బడితొక్కదూరమున మున్న కొండలనుండి రాలు ద్రవ్య వత్సము కాలుములందు దీని నిర్మించి ఇందు పెద్దదియగుదాని నిర్మించుట విషమమంద భ్రష్టములు పట్టెను అది నలుగులకల చొకముగ

బిక్క-కడగ్గ- ౬౩3 అడుగులును, ఎత్తు 1౪3 అడుగులును గల్గియున్నది అడుగుమట్టుము పును నొకంకువరకును ప్రదేశమొకరు ఇందలిరాష్ట్ర కొన్ని 3౦ అడుగుల పొడవు, ౪ అడుగుల వెడలవు, 3 అడుగుల పశ్చిమ గల్గియు యున్నవి ఇందులోని మధ్యగదియొక ఒక ఫోన్యతకళి లోము మంచులు కీరీరదిను నిర్మింపఁబడినది అది ౪౬ అడుగుల పొడవు, పక్కనల ౪౬ అడుగుల వెడలవు, ౨3 అడుగుల ఎత్తు ఒకేరొందియగు లోలుఁబడియుంట్ల యాశ్చర్యమగును ఇది మనమృగైతము కాదనిపించును తెలుగుల అధికారిమును నునుపుచేయఁబడిన శిలాఫలకము లమర్చఁబడియున్నట్లుచుట్టల యావవాగ్గు కలవు వీనిపై నెక్కి ముక్తముల గమనములను పరిశీలించుచుండిరి గిక్కిగ్రామముకడ నాదును, అబూశీర్ గ్రామముకడ వైనును, సక్కా-రాగ్రామముకడ పక్కనొకమును, దిబ్బానగ్రామముకడ వైగను వీరాదుల్ల తెక్కింపవగును తక్కినవి చెదరియున్నవి ద్రవంపముగో గొప్ప కట్టడము లని వీనికి ద్రవీరి కలరు

శశిపు (పగువు) దేశము —

దీనిని వై లిలునందు గో ఎనుభూరి (Land of Goshion) అని చెప్పుదున్నాడు అసి కాళుడము పగును శశికాస్యదిశమున్న రాష్ట్రము సహారా ఎడారి తూర్పుగా నున్నది వైశాల్యము ౪,౦౦,౦౦౦ చతురపుమైళ్లు శశిపుమును శాస్త్రజ్ఞులు Gift of the Nile అని యన్నాడు అధికారిమును సముద్రము దేశమొకరును ఇంచు మించుగా ముండెనది ఏలవన, ఇప్పటికొండలపై దొరకు సముద్రపుగుల్లలు దిరిగి చిదగ్రసము రానురాను సముద్రము వెనుకకు పోవుచుంట్లు, ఏలీలు పడిన వాచామును కొట్టికొనవచ్చిన మురద నది మురదెనులను తీరుచుంట్లు చదుగుచుండెను.

ఇటు చరిత్రగి శశిపు మేర్పడుచు కడకు విసన కట్టవలె మధ్యధరాసముద్ర ముగోనలి లంక వెనుక టుల వైలునది, గోస్ట్టా, బాబుయెట్టా అను పేర్లుగల రెండుకాళులుగ వీరి, ఇరుప్రక్కలకు లోకం బెంచుచు మునుకున నడిచి అట్లేనే వహించుచున్న పురములకడ మధ్యధరాసముద్ర మునా తీరుచున్నది ఇంక నేకారణమునతో మునుకునకు ల కనుబెంచుటకు వైలునదికి ను స గనె యాగిపోయెను ఇది శశిపు పర్వతీన వృత్తాంతము వైలునదిచేన కాశ్యము అదే భూమి యంతయు మర్షములులేని ప్రదేశమగుట, నదిబలములచే భూమిని దడిపి సారవంతముగఁ జేయుటకు అగోట్టలను, బాములను, గొర్రెల పరులను నదియొక కట్టి లెక్క భానిగ పీని నిలచియు, కాల్వల ద్రవ్యము, జలనియములు (రిజర్వాయర్) నేర్పరిది త్రవ్వగొనియు, కట్టి చియు పోలములను దడిపి వైరులం బెంచు చున్నారె శశిపుయము లందు క్రీ పూ. ౪౪౦౦ ప్రా తములందు క్రవస్థలొక్కరి తలం పంబుచున్న యాహూఫ్ బహరనుకాలవ ప్రాచీన మైనది అది అప్పటి ఫరోవద్ద ముక్తి గనుడిన తోనెఫ్ వల్ల క్రవస్థంబుడి ఫయ్యు పురమునకు నీటివనం గొంచునది శశిపుకనుభూమిచే సృష్ట పుములుబెల్లు 'నెపు ఇశ్రాయేలు కుమారుడు

శశిపుదేశము వైలునది తీరుచెల నందు ఫలవంతముగ భూములును, అప్రాంతపుభూములఁ దగను వైలునదికి కొన్ని టిమేరు నీలొడి ఇప్పటిభూషలంకు వైలుగ మారినది శశి పుయొక్క క్రిందిభాగమును సముద్రముకడ విసన కట్టయొకమును నేర్పడిన బెల్లూప్రదేశము పని చెప్పుబడినది ఇది నీలొడియొక్క రెండుకాళు లగు రోస్ట్టా, బాబుయెట్టానదుల నడుమ నున్న లంక. వైలునదికొక ఉత్తరదక్షిణములకు వ్యాపించియున్నదాని తీరుచెలందు తూర్పుదక్షిణ

లంకు పోతనను రెండువ్యవస్థలకు పంపింపి
వ్యాపించియున్నది. అది కొన్నితావుల ద్వారా
చర్చితాకారములగును, కొన్నితావులకు శీవ
లము పోటిపెట్టి ఉన్నతవర్ణములకు గాన
నగుచున్నది ఎన్నెన తావులకు ౨,౦౦౦ అను
గుల ఎన్నెనతలగు నున్నది దిగువభాగమున
నిలానదియూ దొక యువకవియైనను శీరుటలేకు
వ్యవసాయములకు గాన ఇరుదెసలనుండి సద్విద్యా
పాముచూడి తీసివేయుటయు రాయరాజు తరగి
పోవుచు, సముద్రము తీరుచోట నీరు శీవలము
తగ్గిపోవుట గానగలదు నది నీటిట వరదలు
కర్గితరే, ఇరుదెసలకు పెద్దపెద్ద కాలువలు, జల
నిలయములు నింకఁబడి సువర్చరము పోవపున
నువయోగమునకు నిల్వ చేసికొనఁబడుచుండును
తక్కిన కాలములందు పానీయ జలముకు చక్ర
ములు, నీటిపావులు, ఏకాలములు లెక్కకు మితి
మీరి నీటిని పై వ్యవసాయపుఁ బొలములకు
దోసుచుంటు ఈ దేశమున నిర్వహ్యకృషి

ఈదేశమున వృక్షములు కూచున్న భూమి
సారవంతమై నీరందినచోట మిగుల సువర్ణముగ
నున్నది వీధిమార్గుల వేడి యధికము గాన
తక్కిన కాలమున మనోహరమై యుండు
రాత్రులందు దట్టమై మంచు విస్తారము లు
చుండును ఇది పంటల కిది చాల నువయో
గించుచున్నది జొన్నలు, మొక్కజొన్నలు,
గోధుమలు, తెఱగు, ప్రత్తి, నీలిమడు, పొగాకు,
ఉలిపాములు, గుమ్మడికాయలు విస్తారము వైరు
చేయుటకుచున్నది నాందితొలులు, ఖమ్మరపు
తొలులు విస్తారము కలవు అరటితొలులు
అచ్చలచ్చల చేయుటకుచున్నది.

ప్రజలు అదివిధివాసలగు శాశ్వతానివారు,
ఇవను అరబ్బుసంతతివారు, మునుష్యులు, ఇరో
పాదేవులు, దక్షిణాసియలవారగు నీగ్రోలు

యన్నారు. అరబ్బీభాష వాడఁబడుచున్న భాష.
వ్యవసాయముచేయుచుండు రైతులకు శిల్లా
(బలవంతము శిల్లాహి) అనుచుండు
బలాసేవంటి కొన్నిప్రదేశముల నవలంబియుగ
మైచేయుచున్నారు ప్రత్తి, బూసెలు, గోధు
మలు, పొవదార, విదేశముల కనుమరిచేయఁ
బడుచున్నది ఉల్లియుంగూరెముగ ననుమరి
చేయుటలకు ప్రభుత్వము కాన్పించువాడన
మోనార్కీ (Constitutional Monarchy)
పద్ధతి భూమికి ఖండివిధినిదానమును వర్ణ
ములు కలగు

శాశ్వత పూర్వపరిశ్రమ వింతగొల్పును
ఫరీల కాలము నది చాల బలవంతము
ప్రభుత్వమైయుండెను పిరమిలులు, స్పిర్మి
కొన్ని ప్రాంతదేశాలయములు వారివానివైయై
య్యున్నది ఇ కాలమున ఈశ్వర నాగదేశ
నాగినదేశమై విద్యావంతమైయుండెను కడపటి
ఫరీల శ్రీ పూ 3౦ సువర్చరము వలకుండెన
గొల్పబడినది శ్రీ పూ ఇరువేల సువర్చర
ములకు వైరా ఫరీలవారల పూర్వ ప్రారంభ
మన చెప్పుచున్నది శ్రీ పూ 1౭౭ లో
పరిశీలనచేసిన గ్రంథముండి కానిది సేతు ఫరీలకు
బయిది రాజ్యమాకమునకు శ్రీ పూ
3౨౨ లో అలగూడను దిగ్విజయ కీరాజ్యము
వోమయ్యను ఆయన మరణాంతరము ఆయన
సేనానిమగు టోలెమీ (Ptolemy) వోమై
చిచ్చరాజ్యములుగ పిదప విభాగమయ్యెను.
శ్రీ మోహితారాజు ఆయన పరితరియను కడ
పటిది ఆయన శ్రీ పూ 3౦ లో చనిపోయెను.
పిదప శాశ్వతదేశము రోమకుచక్రవర్తుల వోమా
యెను. వారినుండి సరాసరులారి మహావ్యవస్థ
దగు పీపు టూర్ వోమై శ్రీ ట. ౬౪౦
మొదలు ౧౫౧2 వరకు కొంచెమిచ్చురక్కనగ
నట్టియుండి, పిదప తుర్కమునులూరుల వోమై

వారినుండి విముక్తి నిలబడబడని, కొంతకాలము
బ్రతికువారి రక్షణకు లోబడి, ఇవ్వకపోకలకిపు
చాలనమున స్వేచ్ఛాత్రాబ్బమై యున్నది ప్రభువు
మహమ్మదాల్ సులతీవాచు ప్రజలగు సర్వ
సాధారణముగ మహమ్మదీయమును అదియ
నివాసులగు కోప్పునందొక విధముగ క్రైస్తవ
మతమును వ్యాపించియున్నది

కొల్లింటి ఫోలాలపుణ్యలలో పిర్రు ౨
గొప్పది (ప్రపంచమందలి యాదికాలపు
విగ్రహు, మధ్యకాలపుది కనుక ౧౫౫౦) ఆ
కాలపు తీర్థినుగలరము (అప్పుడు ఈజ్జత్తు)
కరవ్యాసనగరమై యుండెను స్థినికపు సురుష్య
శ్రీముఖముతో నావళిరము గలదిమై
యున్నది చుగ్గయినగా దేవ ముక్తీయో
యూని, కుక్కకు దేసి ముమ్మాగారీయమై డెడి
వాడు ఆకాలపు పీనుగుమమ్మా లేనియో
పిదప బయలుపడినది అరబ్బులు వీరినుండికొ
లొయి పోలకుల కెనుపుగఁ జేసికొనను ఇ కను
కలపు

కైలోనగరమొకేకమునకు రాజధాని దీని
కొల్లింటి దేవాయనము, అల్కవారా (జను
స్థలము), ఉమ్మద్నాగ్ (భూమాత) మునియొక్క యో
గేంద్ర వాసనకనుమది కలపు ఇది క్రీ.పె ౨౦౦
లో నిర్మింపఁబడినది రాజునగు సల్మాన్
భూపతి నిర్మించినది తీర్థాశ్రమమునగలదు అది
క్రీ.పె ౧౧౭౦ లో నిర్మింపఁబడినది క్రీ.పె
౧౨౫౦ మొదలు ౧౫౦౭ వఱకు ఈరాజ్య
మును మహమ్మదీయులలో మేల్పూతొక మహా
మ్మదీయులగు సుల్తానులు పాలించి ఇదాదు
లక్షల జనులు మౌదుచున్నాడు

మధ్యధరాసముద్రముపైనున్న అల్జీరీయా
పురము రేవునట్టణము ఇది గొప్ప మృత
స్థలము అల్జీరీయాదను ద్విక్రీటులే నిర్మింపఁబడి

నది సూతుక్ పట్టణము సూయజాలునకు
తనవేరిచ్చిరేవునట్టణము ఇది ఎత్తునముద్రముకడ
నున్నది సూయజాలున పోర్టునకును నూత
ఇటకు ౮౭ మైళ్ళదూరపు క్రమ్యబడినది అదిమధ్య
ధరా సముద్రమును, ఎత్తి సముద్రమును కలుపు
చున్నది ఈలవ పెద్దవిట్టరులేను, చిన్నవిట్టరు
లేను ముజెల్లాసరములగుండా నడచుచు గాన్
తీరముగ మధ్యగా ఇచ్చివీరమా యుచు రేవునట్ట
ణము కలగ గోస్ట్రా, షామెల్లా అను
మేుగ రేవునట్టణమును అవేయగల నిలవడి
కాఖలు సముద్రకామమును తొలులకు గు
చిన్ని రేవును

గొప్పరీ పురా సియూను ప్రధానపురము
మొదలో తీరరాష్ట్రకడనున్న అనాతొపురము
కది గొప్ప ల్లశానమురాతి గమలుపును
కైలోను ది ౮౦౦ మైళ్ళ దూరము రెడవ
తీరరాష్ట్రకడనున్న వాల్కాపురము ఈజ్జత్తు
దేశపు దక్షిణముకడనున్న పట్టణము రెడ్డు
లరము కొస్సీర్ పురమును, సుఅక్ పురమును
ఒకపటి రేవునట్టణముయగ నున్నది

ఈజ్జత్తు (చరిత్ర వ్యవసాయము —

ఈజ్జత్తుదేశముయొడి కేటడి భరతదేశమునకు
కొద్దిగనో గొప్పగనో నిందియున్న చరిత్రాతులు
అత్యాసి, అబ్దోని, అసిసి, సుల్తాసి, యెర్రూదీర్
అనునవియై యున్నవి ఇందు కొంతగా నిలచి
సరిగా పోలుచున్న జాతి అత్యాసి యొకటియై
యని చెప్పుచును వీనిని నాలుకరి పగులయక
యధికమైనచో వేర్వేరు కచ్చిగోత్రము చెప్పు
తప్పు యెక్కడ కడియె పనికొరకు విశ్రవసేపాటి
పాతగిరినను మొలవనే మొలవను బట్టి గింజ
లు బగులఁ గొట్టి మారిన లోన పుచ్చిపోయి
యొంతుకు కృష్ణాజిల్లా వ్యవసాయసాధువు కాన్య
దర్శిగ నుండిన పరరాఖవాచాన్యలుగా లోకం,

ఈశుడు తననులు, అశక్తాభావములకు సరిపోవును నడివీయండి కాని చెట్టు ఎదిగినపైని వారమున కొకసారి నీరు కట్టుచుండవలయును ఇంకను దీనిని చూడవలసియే యున్నది

ఈశ మెంటు హక్కు — (నాణ్య సంబంధకర్తామండలము) Easement right ఒకరి ఆస్తిపై నికొకరికిగల హక్కు నకు ఈశ మెంటు హక్కు అనియెదరు ఇది సర్వసాధారణముగ కొకరి సలములోనూడి ఇకొకరు నడచు మార్గము హక్కుగా నుండెడిది, దీనికి సనాతన ఎక అచరిణియంగలగుట మూలకారణముగ నుండెడిది

ఈమెలు, బల్లెములు — బల్లెములు చూడఁడు

ఈదరుడాన్ (హాసమాల్) — పారోయా ద్వీకములు చూడఁడు

ఈదువుకాళ్ళూ, విడువు మొగము దక్షిణములపైయి పావెత (అ థగోకో క్తి)

ఈశకల్లు ముందర యిల్లాల్లెనా వనికరాదు — తానొకరు భార్యయొక్కాడ నక్కరయుండెదని భావము. (అన్త లోకో క్తి)

ఈశకుమించిన లోకు, గోవికి మించిన రాతియుండదు — (రాతి తక్కువ) అ ద్రలోకో క్తి

ఈశకొట్టు నేర్పు — పాథారణముగ మనుష్యుని ఉపరితలము (Lungh) నిండి గాలి యుండిన నీలుబుడువో నేలగుండు. కాని కరీరపు బరువు నిర్మాణము నడచుగ నుండుకొనునేర్పు కల్గియుండవో (ఈశరానివో) నెచ్చుతల్లి వయె జాగ్రత్తదగ్గి నీలవోకతి ముక్కును ఇత్తరి గొంతసేరు బలాత్కారముగ విధిలేక త్రావును

కొద్దిని నీరుచిరికితులగొనిపో నీలు దేలకగవ తునికని కొంతకొద్దియును కొట్టుకొనుచు, ముతీముతీతరియు, ఇకొకతరియు, బహుళా నాల్గవతరియొగూడ వైకీతేయు జాగ్రత్తు దప్పుచు నిప్పుహతుత చేకోకువాణ్డుగనుట తిరుగముగ్గుచు, నీరుద్రావుచు, ఉపరితలమును నీటితోని పుకొనుచు ఎట్టకేమి వైకీతేలే నీలు నాళిరీరముడిపోవును నీలనాని లేదముచు ఇంజలలో శరీరమంతయును నీటిపై జలకవయై పైకిదేలును ఈయనాచుపరితలమునూడి తల్పిం చుకొనుటయే ఈశనేర్పు పసిపులలో పెక్కు జాతువులకు ఈశకొట్టు నేర్పునై స్వర్ణముగ శరీరతః కల్గియుండు గాన నవి వివరీతపరితలములోగాని నీలుండు ఈదనేర్వ పనిరోపుట సాధ్యమివము (ఈశకొట్టుబిడ్డ చూడఁడు)

ఈశకొట్టు బిడ్డ (ఈశులు) — నీటి యంగలాని, నీటిపైగాని తేలుచుకడలుట కీత కొట్టుటయని చేసి ఈకటయూను గాంతిత్తులు మొదలగు కృతకసాహస్యములుండుట కాదని చెప్పఁబడినది ఈశులు పాకుట గొలిన క్రిమి యని తేలుచున్న పాశ్చాత్యులు Heart Stroke అనియు నొకవిధానము జెప్పిరి ఈకట భరతదేశ విధానమున నిలుబడిత (నిలచుండి ఈకట), వడకటిత (చురుండి ఈకట) యని ద్వివిధములు ఈకడకటిత లోక వరుండియు, వెలుకలపరుండియు గూడ నీలవను ఉపరి విగయొట్టుటయెడల లేక కొంతవలె నను గాలిని లోన నిర్మంధింపవలయుటతో నూపిరి మెల్లగ విడచుచుండుటయెడల ఈశయంగ శరీరము దేల గొట్టుచుండుటకు పాశ్చాత్యులమున పాశ్చాత్య విధానమున Break Stroke అనుదానియందు కాలుదేతుల కదలిక ముఖ్యము ఒకటి కదలి తిరుగ నారంభించుట మధ్యకాలమున ఉపరి

దీనికొనుచుండవలసి చెప్పబడినది చేతులతో కాళ్లును సమకాలముననే కదలవలయునని చెప్పబడినది చేతుల నిరుపార్శ్వములకు, బాను నపుడు కాళ్లును చావలయును నీటియందు మునియుచువలెనపుడు, తేలి మునునకుండుచుచో తలయెత్తియే యుంచవలసియుండును ఇ కను చాళ్ళుత్పథానమున Back Stroke అనియు, Overturn Stroke అనియు గూడ చెప్పబడినది కలవల (ఈకొట్టి నేర్పు మామండు)

శుభగింజ నిచ్చి కాటిగింజ లాగే వాడు— ఇచట రెండును నిరకకములే యొకరు శుభగింజ చిన్నది చుండును, గాటిక క పెద్దది యనియు భావము అందఁగోళో

శుభపెట్టు — Phoenix sylvestris Eng Wild Date పూవగరు, తీసి గల్గి యుండును చువ, ధాతు పుష్టి, కొద్దిగ మేవాశాంతి చేయును, మదము బుట్టించును వాతము, పైతృము, కక్ష పైతృము, తాపము దానాము, మిశులను నొంది గురుత్వముగనూడును కవపుకో ఉబ్బరము గల్గించును పుష్కలరసము లోపికిచ్చి, మేవాపైతృము, కక్షపైతృము, రక్తాతిసారము వలించునని చెప్పబడినది మలీమే ఋతుక కస్తూరము తగ్గుననియు, నీలినిలేచవములు, రక్తనిలేచవములు కమించుననియు చెప్పబడినది ఇంకను నోటి పూర కమించుననియు గూడ చెప్పబడినది శుభకల్లు కాకదగ్గు, పైతృము, మేవావాతపు నొప్పులు కమించునంతటి చలువతయును శుభసారాయము లీచ మైన కఫరోగమునడిచి జ్వరము మూలవ్యాధుల పడించును నీళ్లుల్పిన తేనెయు, వసకపాయమును, విరుగుడు లని చెప్పబడినది శుభపెట్టు కాలి యందడవకాలియును చిట్టకపెట్టు కాలి కలదు దీనికి సంస్కృతపు నేమి గ్రంథ్యే

కముగ గానరాదు కొండలు వయావక, పరావరముని తెప్పిరిగాని, ఇది పాలాస్త్రీయై చున్నది దీనిపట్ల వాతపైతృముల నివారించుననియు, లేక కాతులు వాతమును హించి యింకను పైతృము గల్గించు నియు జెప్పవచ్చు

శుభపెట్టు (కింద పాలు ద్రావి నా కల్లుకాగెనని యందురు — అందఁగోళో

శుభ చేరవైతే ఎంకలోతెనా ఒకటే — అందఁగోళో

శుభముల్లు విరగ (ద్రాక్షకాలము (గూవోమని భావము) అందఁగోళో

శుభిదాధలు ౯ - ౧ అతివృష్టి వర్షాధిక్యమువలన కల్లుబాధ అ అనావృష్టి వర్షములు లేకుండుటచే గల్లుగూడ 3 మొకలవగా గల్లుబాధ క మి ఎక ౨ వరిచేరు కొరికి నేనాకేల మొన్నునని నీ చిరుగా తోటలలోని ఘములకు కొరికి పాంచేయును ౨ నన్నిహారరాజులు ప్రభులును సమీపమున నుండు బాధిరముగ నుండెడిది

శుభధను (Ether) - హైడ్రజను (Hydrogen and Helium) కలిసి ముఖ్యముగ సేదగగునని చుకీలకు లనెదన ఇది ఆకాశమునందీ భూమివంతులకు మధ్య ప్రదేశమున (సావకాశమున) వ్యాపించియుండునని చెప్పబడినది ఇదియే సూర్యుని కాంతి మరకదకు సడిపించునది ఇది యదృశ్యమగు మరమానుషముదాయమనియు, సూర్యచంద్ర నక్షత్రాది సమస్తమును కన్పించేయునది యని చెప్పబడినది శుభధను భువిభదించిన గాలికిన్న సన్నని వగు మేఘము లగుననియు, వానిరుండియే భూమివంటి గోళములు జనించుననియు,

లోని భూమ్యాను లిట్ల చేర్చుచి చెరిగినవనియు
చాళ్ళార్య పండితులు నుడువుచున్నారు.

అడవోతే (కాగనీరు దొరకనట్లు -
(అడవోతే = అడవ యీతే) అర్ధలోకోక్తి

అడురునల్లి భవానీశంకర కవి -
అగ్రకవులలో నాథునికుడుగ పరిగణింపబడిన
వాడు అల్పేలుయెగి లైవ్వఁడు. భారవా
జనగోత్రము, తండ్రి శంకరయ్య దిట్టకవి పోతట
రాయకవి కడఁ జురపుకొనినవాడు. అతని
శృంగారమాలి యను ప్రబంధమునఁ దర్క
ఖండిమి నాగ్ని కడగొనఁబడునను రచించెను
కూడియచి తిప్పునచి సారవణముని కాలమువా
డందను

అనగాచినక్కలపాలొనర్చినట్లు -
(అనుట = ప్రసవించుట) అర్ధలోకోక్తి

అయనిమొందికి విడువనిచంది
అర్ధలోకోక్తి

అయూరి కాయారెంతో ఆ
యూరికి నీయూరంతే - ఎంతో ఎంత
దుఃఖా, అంతే అంతదూరమే ఒకరిమనస్సు
తనపై వెలుగుచో తన మనస్సును వారిపై
వట్టియుండునని భావము అర్ధలోకోక్తి

అర్ధటి గోత్రము - కుశికగణము
చూడఁడు

అర్జునా విచేకపరిపంఖినీ -
ఇది సుసంఖ్యభావయంతని లోకోక్తి. అర్జుని
విచేకమునకు కత్తెవని భావము

అలకూర పెట్టు - ఉప్పునదింగల్గి
యొడు కుర అపవ్యక్తరమైనది వివాహ
మును గల్గించును.

అవినిగ సార్ (Evening Star)-
కుక్రుడు. మిమ్మగోళము చూడఁడు.

అవు జగన్మౌళ నమాధి (ఇద్దా)
(Eve's grave, Jidda) — అడవ అవులు
యూవ, లైస్రవ, మహమ్మదీయ మతములు
చాదిమ దంతులుగ జెప్పబడినవారు అందు
అవు (స్త్రీ) నమాధి అనేయియో దేశమునందలి
అదాపురమున కుత్తరముగ కొక మైలుదూరము
నాడు కలదు. అదౌ మక్కా నగరమునకు వెం
మైలి దూరమునందున్న శేవుపట్టణము. అవు జగని
ంగూ అనుగులపాడవని చెప్పబడినది. ఈమ
నమాధి ౪౦౦ అనుగుల పొడవుగను, ౧౦
అనుగుల వెడలుపునను ఉన్నది. తలకడను,
పాదములకడను దిన్న దేవతాస్థానములు నిర్మింపఁ
బడినవి

అశక్తునీడ్చి - సిద్ధి స్థంబు చూడఁడు.

అశానుడు - పరమేశ్వరుడగు
రుగ్గుని పెన్నిది యాకారములలో నొకటి అష్ట
మూర్తులు చూడఁడు

అశావాశ్వకర్పూరము - ఇది కర్పూ
రిములతో కొకదినను కర్పూరము కొంచెము
పసుపురంగు కల్గి యిసుకంతోలి యొడును ఇది
తైత్తిర్యచంద్రా పదార్థము తాపము నడచి,
ఇంచుక భాతువుష్టి గర్భించునది అతిసారము,
క్రిమి, చెమట, దగ్గు, భ్రమ, మత్తక, శోషల
నడచును

అశ్వరకళలు - కళలు చూడఁడు

అశ్వరచంద్రవిద్యాసాగరుడు -
అశ్వర గొప్ప విద్యాసాగరుడు వంగదేశీయుడు
ఉత్తమకులైన బ్రహ్మణుడు తల్లి భగవతీమ్మ.
ఆమె స్త్రీశాస్త్రమున స్త్రీ పునర్వివాహములు
శాస్త్రసమ్మతమని వాదించుచు తాను చేయు
చుండినవాడు.

పెక్కు గ్రంథముల నీయన రచించెను.
గొప్ప సాహిత్యకావ్య, సత్యవతుడు పనిచేసినది

వాడు. క్రీ. మ. ౧౮౮౧ లో మృతినొందెను.

శశ్వరిచ్చెట్టు - లా Aristotleochia indica- అంగ్ల Indian Birthwort. సా విస్తృత, మహాదాశశ్వరి, వాగదమి, వాగదలం, వాగద గ్రామ్యపదముగ శశ్వరిచ్చెట్టు వాడుదురు ఇది శైలయోశ్వరి, నల్లయోశ్వరి యని ద్వివిధముగ నుండును ఇంగ్ల శైలయోశ్వరి శ్రేష్ఠముని వైద్య లిందరు పెగటు చేరురులగు గల్లి కాశోతేయము. సర్వవిషములను ముఖ్యముగ సర్వవృశ్చికవిషములను హరించుచు పాములు శైలయోశ్వరిచేర్చిన సహింహక మెరుకముగం విడుదు

మతేయ, శ్వేతశుష్ణ (బాల్), సర్పి, దస్త్ర, (వల్లికలు మొదలగు దస్త్రములు) వ్రణములు హరించుననియు, విశేషమయి ఓయుననియు, శరీరమునందు గట్టిడిన దోషవర్జములను విడగొట్టి పెడల తీయుననియు, అశీర్దిగోచనముల నాపుననియు, బ్రష్మములు, నొప్పులు, కశీకురువులు శమింపజేయుననియు, గగ్గప్రావము గల్గించుననియు, అలకుల బ్రష్మములు హరించుననియు తెల్పుబడినది

శశ్వరిచ్చెయము - శమనా మన ఇచ్చ, లేక కోశ్చయని యర్థము. వీడకుండు వాంఛయని భావము. ౧ భవేషా భవనం దరియాశ, ౨ దాశేషా- శ్రీలయందరి వాంఛ, ౩ పుత్రేషా- సంతానము, కుటుంబ వృద్ధి మొదలగు వాంఛ

శశ్వరిచ్చె తురుష్కసానము - చీనాతురుష్కసానము చూడుడు. (తురుష్కసానము చూడుడు).

శశ్వరిచ్చెకథకుడు, శశ్వరిచ్చెకథలు - Esop's fables అను గ్రంథమునకు కర్త

తోలక బాధగనుడి విడుదలయై (సామోగు నంకు) తనవృత్తిసామగ్రి పై, తనమును దిరుగ గొంతకాలముండి వైదియాపుత్రుడుగ క్రోయెన్ భూపాలుని కొలువున చేరి, ఆయన సన్మానము వడసినవాడు మహమ్మదీయమతస్థుడు. అరబ్బు కొండ అనెదరు. బహుబుద్ధి కాలియు దూరాలో చననరుడని పేరొందినవాడు తృప్తిచేసి జొరె. సుప్రసిద్ధుడగు జాబ్ అనువాని బహుమతి దాచిను సెరిగినవాడు చిరకాలము జీవించెను. అంగివికలుడనియు, బాధగ నుడిగితి ఎరియోధ్ అను నామమున బరగుచుండెననియు, అసలుచేరు లోకాకేయోనూపునియు, భూరాను నుండి కథలయూహల నందెననియు, అరబ్బులకు చున్నారు శశ్వరి కథల విషయములనాదును గారవించుచుండును

శశ్వరిచ్చె ఇండియా కంపెనీ (East India Company) శశ్వరిచ్చెల సంఘములు బ్రిటన్ దేశమునను, హాంకంగ్ దేశమునను ఇంక కొన్ని ఇతరదేశములకు నను కూడ స్థాపించుట తలయుచున్నది. బ్రిటిషు శస్త్ర ఇండియాకంపెనీ, శస్త్ర ఇండియాతో వర్తకవ్యాపారము సలఘుటకు క్రీ.మ. ౧౮౮౦ దింబయి కడను చార్టర్ (Charter) ను ఎలిజబెత్ రాణి (Queen Elizabeth) వారివలన పొందెను వర్తకసలఘుట తోలక సూరతుపట్టణమును, పిదప బొంబై, పోర్టుగలు బార్ని (చెన్నపట్టణము), గంగానదున హుగ్లీ పట్టణమున కాంక్షను చేయబడియెను ఏలినది వర్తకములకుం విదప హుగ్లీ వర్తకసామగ్రి కల కర్తాను మార్చబడియెను.

క్రీ. మ. ౧౮౮౧ లో శస్త్రఇండియాకంపెనీ బంగారాదేశమున పరిపాలన మొనర్చువారిని బ్రిటిషుపార్లమెంటునకు ౧౮౮౪ వ సంవత్సరమున (Pitt's India Act) డిల్లీ ఇండియా

శుభ్ర ఐండిస్

298

ఉంగరముల వద్యము

చట్టము ఐనుకొరై కాసింబుడి, అందు కను కు శ్రువవాదిగ పార్లమెంటువా శ్రేష్ఠునియొక యొక బోధించును. శుభ్రఐండియాకంపెనీని బాటు టుగా పరిపాలనపరిశీలనాధికారము లీయఁబడెను కాని గుగి.2 దీపాయిల తిరుగుబాటు (Mutiny) తో పరిపాలనాధికారము బ్రిటిషుప్రభుత్వము వారివశము చేసికొనఁబడి క్రాన్ పరిపాలనయై గుగి.లో కంపెనీ రద్దపర్చబడి, అంత మయ్యెను

ఈస్టు ఇండిస్ (East Indies) — దీనికి సరియైనప్పుడు పాటిపఱుకటలేదు శుభ్ర ఐండియాకంపెనీవాడి కిచ్చిం ఛార్టరుతో ఐండియా దేశముమార్తము ఐండిసుగా వివరింపఁబడినది కాని వాడుకయందు, ఇతరకాశితములందు ఐండా చైనా, మలేషియా, మలే ఆస్ట్రేలియా ద్వీపము లన్నియును, సుమత్రా, జావా, బొర్నో

యో, న్యూగినియా, ఫిలిప్పైనుద్వీపములవేర్లును ఐదే గానవయ్యెడిది.

ఇక్కలమున దచ్చి శుభ్రఐండిస్ (హాండు ప్రభుత్వమువారిది) నందు సుమత్రా ద్వీపము, జావాద్వీపము, బరిద్యీపము, సుమరాద్యీపము, సెలీబెస్, విగ్గిటక ద్వీపములు, బాస్కాద్యీపము, లాంబాకుద్వీపము, సుంబాద్యీపములు, టెలెగ్నా ద్వీపములు, టిమోరుద్వీపములగు కొన్నియు, బొర్నోయో ద్వీపభాగము న్యూగినియా చేరి 2,33,000 చతురపుమైళ్లుగా నున్నది

ఈశినుడు — ఈశిని రై భుజియందు పేరుకలగు పూరువాశపు క్షత్రియుఁడు త్వాడి పేరు సుమతి నుతీయు రై భుజివను ఋషి. యొకఁడు కలఁడు. ఆతనికి అర్ధావసు, పరావసువు లకు వారివ్వరు పుత్రులు

ఉంగరములవేతిలో మొట్టిక నెప్పదందురు — ఉంగరములు గల చేయున భాగ్యవంతులచేయి యది భావము (అంగ్రహోక్షి)

ఉంగరముల (లెక్క) వద్యము — దీనిగుఱ్ఱి యిటులఁ జెప్పఁబడినది. శవద్యము లెప్పద రచిందిరి తెలియదుకాని యీలెక్కయనాదిగ గలదు.

క మున్నూటరువదిమాడలు
ఎవ్వగఁ బదియంగరము లెంతోభటు
దాన్నాళ్లు జీతమడిగిన
నన్నాళ్లకు యంగరము లాతండిచ్చుకొ

ఇంగను దీనిఁజెలియుట కీవద్యము చెప్పఁబడినది

ఆ ఒకటి రెండు మూడు నానంగనాగిడి
యదియుఁజెట్టి సుచ్చలమరఁజెట్టి
నూరుజెట్టి వీరప నూరుయేటిజెట్టి
ఉంగరములెత్తు లెఱుగవచ్చు !

అనగా ఒక మాత ఎత్తు ఉంగరము ఒకటి,
రెండుమాతల ఎత్తు ఉంగరము ఒకటి,
మూడు " " " "
నాల్గు " " " "
పది " " " "
ఇరువది " " " "
ముప్పది " " " "

నలువదిమాడల ఎత్తు ఉంగరము ఒకటి

నూరు " " " "

నూటపది " " " "

ఇటుల బుచ్చియుంగరములు కల్పి మొత్తము మున్నూటరువది మాడలగును. మాడయైన ఇంచుమించు రెండుమాడ్యములు విలువగల్గి ఎత్తుగలది

ఉంటిడిరు లేఎపోతే పాదు —
అర్ధలోకే

ఉండవల్లి గుహలు — అర్పిదేశ మున వెజనాడకు సమీపమున, ఇచ్చటి గుంటూరు మండలమునకుంబరి కృష్ణానదికివల్ల ఒడ్డున తీరమున ఉండవల్లి యనుచు గ్రామమునక గల గుహలు ఇందు ముఖ్యముగ పెద్దగుహ హిందువుల విష్ణుదేవాలయమై యుండును ఇది నాల్గొండులుగ తొలుతుబడినది దీనియందు గాలిలు కలపు మాడవ యంతస్తునందు శయనియున్న విష్ణుదేవని విగ్రహమున్నది రాబుద్ధిస్వైర పరిశోధించిది శాస్త్రులను వెడల గొట్టి హి మాతులము తిరుగ విష్ణుంభొదిన కాలమున అనగా క్రీ పే ఏడుమొదలు పదియవ శతాబ్దముల మధ్యకాలమున చాళుక్యనాడులు పరిపాలననాటికిని యభిప్రాయపడియున్నాఁడు కాని ఏకాదశములు స్పష్టరహిత

ఉండేదేగట్టిడివిపోయినదేపొట్టి
అర్ధలోకే

ఉండ్రములోకపిందివంట? ఊడ లోకవంట? అర్ధలోకే

ఉండ్రాళ్లతడ్డె (తృతియాతిథి) — భాద్రపద బహుళ తృతియ. బాలికలు తెల్లకాయ కామున మెట్టాంచి భజించి యాటలాడుకొని గారడవిని బూజించి యుండ్రముల నిడద

మర్రింతరు (కుడుగులు, కర్వడిఘంట, వ్రతదిన ములు చూడఁడు) వ్రతరాము.

ఉండ్రాళ్లవనితి (చతుర్థి) —

విశ్వేశ్వరుని చనితి చూడఁడు

ఉక్కు — ఇనుము చూడఁడు

ఉక్కుతోజేయబడినసొగయోడ సిటండెలుట — ఉక్కుంజాలిన బరువగున వన్నియు సిటియగు మున్నగుగాని, సిటిపైదేలపు. ఓలన నది సిటికన్న బరువగు వర్షాశ్రములు వనము ఒక అడుగు పొడవు, ఒక అడుగు వెడలవు, ఒకఅడుగు దశని గల రెండుఉక్కు ముద్దను సిటండె వేసితిమీని యది తోడనే మునిగిపోవును అనగా నది యొక ఘన అడుగు (Cubic foot) సిటి పెచ్చలికిఁబోయి యాక్రమమున తానాక్రమియగునభావము ఒక క్యూబిక్ అంగుల నీరు రమారమి అరువదిమైగు పోనును, ఒక క్యూబిక్ అంగుల ఉక్కు అయిగవడల పోనులు రమారమిగు మూడుగుగాన, సిటికన్న బరువగు ఉక్కు సిట ముచుఁగునగాని, సిటిలో జేలను.

ఆ ఉక్కునే ఎనిమిది క్యూబిక్కు అడుగుల ప్రమాణముగల ఒక తొట్టగఁజేసి సిటబడేనే సిటిమేరి అది (౮ × ౬ × ౧౦) పానులయ్యె గల ఎన్నిదిక్కుకే అడుగుల సిటివొంగించ వలయును అది అనుమాదల పోనుల బరుప్రమాత్రమే గాన (సిటికన్న తేలికయై) సిట మునుంగక తేలును ఈ లెక్కచందరి ననుసరించియే ఉక్కులెరులలో పొగయోడలం జేయుచును. తొల్లి కట్టతో చేయుచుండి గాని, సముద్ర తంతువువలన నాయోడలు కన్నము చేయబడి సిట మునిగిపోయెడివల ఇప్పుడుఉక్కు ఓడల కాధయుతులే

ఉక్కుమచ్చలు, క్రుచ్చలేకుండుట — తొల్లింటికాలమున భరతదేశమునందు ఉక్కు

భిక్షములు, ఇతరవస్తువులుగను చేరి, అనటికవ్వ రసము, కొన్ని జాతుల పపసము, కొన్నియూలి కల రసములు, కొన్ని తెలములలో నెల్లగ గాల్చిన వస్తువులకు మూచి కనుగొన్నచుండి పట్టుచుదేశములకుఁ బ్రవహిస్తున్నది యున్నను, ఉక్కు- అసలుఇరుముకు కార్బైడ్ ఆఫ్ ఇరన్ (Carbide of iron) ను కల్పి కార్బైడ్ముఁ జల్లార్చియు కల్పిపాగగొట్టికగా జెప్పబడుచున్నది రానురాను ఉక్కును రచించు మార్గము లనే కములు గన్పట్టబడినవి లాకు ప్రధానమైనది క్రోమియము (Chromium) పగముకు, ఇరుము పగముకు కల్పి తయారుచేయు నుక్కునుచున్నది ఇటీవల క్రొమియము అధికముగాజేర్చి, తృప్తపట్టని యుక్కు- తయారుచేయు మొదలిడినది.

ఉక్కుడు — పాదపసంతో మ్రియుఁగు తొత్తి నిమి లేక నెనువల్లయు పితామహుఁడు అనుకృష్ణుఁడు కుమారుఁడు చిత్తభఁడు

ఉగండాదేశము — తూర్పుఆఫ్రికా యొగు విష్టారియా వ్యాపారస్థులకు వాయువ్య దిశగానున్నదీను ఇది బ్రిటిషుప్రభుత్వమువారి రక్షణమార్గము తెలిపి స్వదేశ ప్రభుత్వ పాలితము లేకున్నప్పటికి అంతయు నిండులోనిది (తూర్పుఆఫ్రికా చూడఁడు)

ఉగాది — సంవత్సరాది మాసము.

ఉగ్రదోషము — శాస్త్రవిశాస్త్రమున ముహూర్త భాగమునందు మనయన ముహూర్త ముంగూర్చి చెప్పుబడిన దోషములలో నొకటి. లగ్నాది కేంద్రములకు రాశులైనచే ఉగ్ర దోషమనియు, వటుప్రసాద సిద్ధియు జెప్పఁ బడినది.

ఉగ్రశవుడు లేక ఉగ్రశవస్కండు - తొత్తి రోమకర్మము. ఇతడు సూత్రములను. పోలపురాణేత్ర తులన సూతుఁడనియు,

రామహర్షణి యనియు వాడుక నామములు కలవు. వ్యాస శిష్యుఁడు వైదికారణ్యమున శౌకానులకుఁ బురాణగ్రంథ లెఱిగించినవాఁడు సకల ఋషి. ముని గణములకు పండితుఁడై వారి వలన బ్రహ్మసహస్రీతునిగఁ జేయబడినవాఁడు.

ఉగ్రశేషుడు - యవనాక మ్రియుఁ డగు రాజ యమునాతీరమున మధురాపురి యొగు రాజ్యమేలినవాఁడు కనిష్ఠ పాండవులు దేవకుడు కుమారుఁడు కంసుడు కుమార్తె కంసాదేవి, కంపవతి అనువారలు వాహిత్యుఁడు శ్రీకృష్ణుఁడు కుమార్తె దేవీదేవి (కంప దేవ భాగ్య భార్య కంపవతి దేవీదేవి వర్య భార్య) ఇతడు జరమేజయు మహారాజు తమ్ముఁడు, పరీక్షిత్తుఁడారాజు రాడవ సుతుఁడొకఁ యగ్ర సేనుఁడు కలఁడు మణియుఁ గృష్ణుని సంతతి యందు సుగాహు వసుదాని పుత్యుడొకఁ డగ్ర సేనుఁడను కేసుగల వాఁడనెను

ఉగ్రాయుధుడు — పూసవంక మ్రియుడు కృతికుమారుఁడు ధీమనిచే జంపబడినవాఁడు.

ఉగ్రుడు — పరమేశ్వరుడగు దుర్గుని ఎర్పిది యాకారములలో నొకటి. అష్టమూర్తి చూడఁడు

ఉత్పన్నము — జరమేజయు సర్ప యాగఫలము. సంయుక్తాష్టములలో అహార్, బులాంద్ మహార్, అనలమనుస్సు పురము. ఇది ధీర్ల విారల్ పురములకు సమీపము. గంగా తీరము బులాంద్ మహార్ అని దేశభాష యు నుత్పన్నగరమని యర్థము అధినుయ్యని మరును డురు, పరీక్షిత్తు కుమారుఁడగు జరమేజయు వృశాకుంఠి దీనిని నిర్మింపఁజేసెనట బులాంద్ మహాయన కిశాన్వికగా నిమగ్నియైన వైలు దూరమున నిత్య దహార్ అనబడుచున్న తావున

జనమీశుడును సప్తయోగములైన తామ్ర
జాపుచున్నాడని తొల్లింట నిదియే ఉత్తరవర్ణం
ముండితామనియు ఇట్టిది బలానుమాన
పించుననియుగానియును దల ఎనగుచున్నది
ఒక శైవశాసనమున పించు గతి త గాత గాత
నయ్యెడిదిగాని ఇంకను ఎట్టి ఎవ నయున్నది
ఉత్తరవర్ణమున చేరు మూల అయ్యెడిది
తలంక చుచున్నది (గూడదేకమును 30)

ఉత్తరవర్ణం గోత్రము — బహు
దగ్గరపు లోకములు మూడు

ఉజ్జయిని — బలరాజేశ్వరుని బహు
జ్ఞానాన్ని దీనిజనులొంది ఇది ఉజ్జయిని
పీఠము పీఠములు కోనానులు చుగ్గరి
(స్థాని) పీఠము గగనోత్తరము చేరు బడి గా
నివాసభవనము దీని తల అలాగే అను
మును గానులులై యున్నది కోనానులు
తొల్లింటి ఉత్తరము వర్ణము నివ చు
తావల మనీయు నిదియే ఉత్తరము గలచును
ప్రస్తుత గ్రంథము చదివి కోనానులు
జగ్గలము చుగ్గరి నివాసానికి హుయ్యగా
లెట్టి దుగ్గము అనుచు గగనానాని
శక్తిపీఠము కలగ దీనివశం బ్రహ్మధర్మ
పురాణము(పురాణ) గత అధ్యాయమున కలదు
ఇది ఉజ్జయిని యని పేరొన కి యుగ ది
అజయనదీరము

ఉజ్జయిని నగరము — దీని నిపుడు
ఉజ్జయిని అనుచున్నాడు సంయుక్తరాష్ట్రముల
లోని రాయలసీమపురమునకు తూర్పుర భవనది
మైశ్వరవరముననున్నది

ఉజ్జయిని దేశము — ఉజ్జయిని దేశము
చూడుడు

ఉజ్జయినినగరము — గిరినాథ
(శాసన) మైశ్వరమున కిచ్చు కలదు ఇది

కథిమవాడుండున్నది ద్విప్రకాశ మనాథార
రము వరమయ్యము న చుకలవ

ఉజ్జయినినగరము (అవంతి) —

ఉజ్జయిని మార్గము లే అవంతి నగరము చేరు బడిన
నగరము ఇచాకా గంగానదీరము పుణ్య
క్షేత్రము ఎల్ల మోక్షవా లు పురములలో
నొకటి ఇచ్చ గగనపుష్పము చున్న మనాథా
లింగము ద్వారా తేలిగము గో నొకటియై
యున్నది

అలాగే తల క్రితములు రాజ్యము పర
టనేయు వా అక్కాము నే కుమూ
రులు మహా దీనిన కర్మముల శి
చుహి చుచు కుమ్యుని గగన జగ్గలము
జగ్గల అవంతి మేన ఎల్ల మోక్షము
ఎవ నొకటి వర్ణము దీని ఇది నామ
రా నామము మరలము లన బడిన
తొమ్మిది చుచు చు ద్వారము కిరి గాను
గ కాలిది నుచు కలగ కయున కి
కుమూ ధవ మేలు దేవా కావ్యము చు
కాక తలది నామములను రది దిగ
వా అ అమరములు నామగిగాను
కాను చుచు అలాగే ము రది ది

3 వరలూది హిరావార్త్య బ్రహ్మారకము
మొదలగు శాస్త్రము గ్రంథము రది దిగ
శాస్త్రముల వేర్వేర్వ బ్రహ్మారక హితకర్త వరదది
శాస్త్రము గాత్యయినునది వాచక గలదు
పాశుని ము వ్యాకరణసూత్రములను వాచకము
(వృత్తిగ్రంథము) లేక వ్యాకరణము దను ఎక్కు
ప్రకారములు రది దిగవాడు 1 కుటకర్మము
యముక కావ్యము రది దిగవాడు 2 ధర్మ
తల వృత్తములను సహిత యుగ వైద్యకాస్త్ర
గ్రంథము రది దిగవాడు 2 మహానాడు
దిన్నాగావార్త్యమును చిరునగలవాడు

ఈతడు తొదలవకపోవుచుంటే నాకడను వసు
బధనాన్ని శిష్యుడు మహాకవిత్వము న్యాయ
ప్రవేశమును ప్రసంగించి యున్నాడు కాస్త్రగ్రంథ
కర్త రాశీకుడు మహావిద్యాగమంబు -
భేద భేదాన్ని మీరు నవరత్నము లనబడిన మహా
విద్యాగమంబు ఉష్ణమనగరముననే మహా
కాళదేవస్థానము కలదు ఆశివలింగము లంబు
పురాణపురికిదము శివపురాణము ప్రధమ పటల
ము 3౮ ౪౬ అధ్యాయము సీమంతస్థానము
వివరించబడినది

భూమిలోని క్రిందికి దిగిపోయి భూగర్భ
మున మహాకాళి శివలింగముకలది అద్దానిపై
నున్న పేటాకగదియందు బంతువాని మహాదేవుని
విగ్రహముకలదు దేవాలయమవగాముననే కోట
తీర్థమనబడుచున్న సరస్సు కలది దీనికి బిడప
ప్రస్థిమందిరి విశ్వేశ్వరమున సప్తపాద దేవస్థా
నము మంగళేశ్వర దేవస్థానమునై యున్నది
అన్నియును గొప్ప దేవస్థానములే ధ వాతములే
దేవస్థానముఖ ద్వారమున ౩౪ స్తంభములు
మాలవద్వారము చక్కని పరిశ్రమగల కను
పురాణ కట్టడము నగరముయొక్క ఉత్తర
భాగమున కాలియ్యూడ మను బ్రహ్మకడము
కలదు అది పాళి దపురాణము అవ త్పాదముగ
ల శాసనమొడిచి మహాయ నునీ కాలమైనవ
దేవస్థానము కలదు అదియుం బ్రస్థమనదీ
అమలీక్షితము కాగిగొననీ తీరమంగ దళాభ్య
మేధఫలప్రకలమ అలవిభాతయై పది యభ్యమీధ
యాగము లొనర్చినది అచటి సమీపముననే
అంకపాద మనబడు (శివుడి అంకపాత్) తామ్ర
సాందీపముని యాశ్రమ ముడివ తామ్ర
గలదు ఈయాశ్రమముననే శ్రీకృష్ణ బల
రాములు విద్యాభ్యాస మొనర్చిరి తారు వ్రాసి
కొను కలకలం గడుగుచుండిన సరస్సువలె

చామోజరకుండమున చేరు నగరమున కుత్తర
దిశను పెండ్లొక్క మారమున నదీతీరముననే
భర్తృహరి గుహగలదు అదివారకు యోగా
భ్యాస తపములొనర్చువాడట ఈసందర్భమున
విష్ణుశర్మ యను తనకిది సుతుడగు
చూడకర్మ నాగ్నవ్యముల కన్యలు బరిణామై
గాహ్వాస్త్రీయగు వరునిది మ్మిరు శ్రీ
యంద విశిష్యాన్ని ప్రెక్తిస్త్రీయగు
భృని తూడస్త్రీయగు భర్తృహరిని లభ్యురు
సుమల గనరు అది వరునిది మహావిద్యా
నుం, తనకిది యాచార్యులు విశిష్యా
న్యకు విశిష్యాన్యకు అవ తీరాజ్యమైన
మహారాజు భృని అగ్ర భానమరి భర్తృ
హరి నికమలం విశిష్యాన్యకు విద్య
రాజ్యభారము కొంతకాలమువహించి, విద్యున్య
సన్యాయుగ్మతాది విరామయోచనాను ఈయన
భర్తృహరికావ్యము దేశమన్నియు ఈ మహా
యోగి సాయుక్తరాష్ట్రములోని చునార్కోట
(Chunar Fort) లోని రాజధానమున
నొకదో కొంతకాలము వహించుచు నీ నేటికి
నానావాతనిచే బరగుచునేయున్నది

భర్తృహరి గుహకు భూమిలోనిది దిగు
ద్వారమును సోపానములు మోపుచుండు
గలది చక్కని కనికరముగ్ని మాడడగి
యున్నది ఈ శివేశ్వరముగల హరశుద్ధిదేవి
దేవస్థానము క్రిందియులలో నొకటి ఈమె విక్ర
మాదిత్యగుహారాని శివదేవత యని భేదాళ
పంచమిశితుంగుల శివునిబడిన నగరము
యొక్క ఆగ్నేయభాగమునకడగా గోగామహాదే
విని యిప్పుడు వాడబడుచున్న నొకపాటిగుట్టపై
పరిధిమగు విక్రమాదిత్యుడు గూర్చుండు సీమం
తము భూమియందుండిన తామ్రము దానిని
మాళవదేశపు స్వపరియైన భోజుమహారాజు

శ్రద్ధించి దీనిని గొయ్యిలో పెట్టి నీరు పెట్టి యానాపు జాపుడు పట్టమును నైమితికగా మ్రత కాలము జ్యోతిషవిజ్ఞానాచారల దెబ్బ (కంఠ) లోకి పోయినందున అది యిప్పుడు పోయి యున్నది భవతీక్షేము నివృత్త్యధిక కాత్రువేర్తలు చాలకాలమునుండి దీని మిశ్రణ చాచాగ్రాహకములనిడి ఎచాగములు గణింపవలసివచ్చును (అవగణించు అర్థము చూడు)

ఉష్ణయకుంభకము — నోరమూర్చుకొని పొద్దులను రెండుమూర్తులుగా లోనికి వీల్చిన వాయువును ఎరుగునూ నోరలోనిది విడుదల చేయవలసిందిగా నోరను బాంధవీధి వలె నిచ్చెట్లు బడి దీని యధ్యక్షుని పాప్యగమ్యత గాము దమకుచ్చాచి ఎవరిచేయును గతి తెలియదు నియు దీని వల కలగదు ముగిసినది లోని అను ముద్ర లోని ఎరువును ఎక్కి పోయి ఎరుగునూ నివరణమును నియు చెప్పబడి కుభ ముమామము అష్టాగ యోగములు ()

ఉట్టి తెగురలేనమ్మ స్వర్గమున తెగురునా — చిత్తమనే కొనగి కేరి వారు పెద్దమనుషుల చేతుల పట్టు లేనివాడము అ ప్రభావము

ఉదవి (రజితపురము) — అ దక్షిణ సాగము చూడు తులనాదేశము చూడు

ఉడుక్కొలోన పరిశ్రమ (Eau de Cologne) — జ్యోతిషములైన కొంతమంది మన దీని పాశ్చాత్యులవిమోచన వ్యవస్థను ప్రారంభ మగుట నిజమేనందునగా దీనిని చాలాదేశములందు చేయుచున్నది వేర్వేరు శాస్త్రులందు వేర్వేరు పరిమళముల నివృత్తుల నిండుక భద

ముతో చేతులకున్నది ఇ దరి మూసూరమును ప్రధాన వ్యయ వీక్షింపవలసి ఎ బడి వి

Orange flower water Triple 1f కాన్పు
Terpenoleas Bergamot oil 2f కాన్పు
Lemonol 1f కాన్పు
Neroli oil 20 mins
Origanum oil 6 mins
Rosemary oil 20 mins
Rectified spirit 1 pint

అలక న్నిలము ౬ గట్టి మూతల పీసా య నివృత్తి పీడన దక్షి వాని నొకొక దో ఆ కలపవలసిన వస్తువులను ఎరుక వాడు మీ యా ఫారివా (John Maria Farina) ఇ వీక్షేముల రసాను శాస్త్రాత్మక వ్యాధి మరలమున కాపురమును దిగిరవాడు

ఉచిత — గుర్రములు మన తెలుగు వాగులకు ఇరవే జాతులు మనకు ౪౨ జాతుల దేశములు మనకు ౯౯ ద్వారా పెద్దది గుమల పాక్షికమును దిచ్చి వానిని లే ఎ దేశము పాదక అలై రిలకు వీరకులము నె కనురు మర్చనోయ గగ్గి చెప్పె వ చు నెతు కొన్నింటి చెప్పెనది కాచును దగ్గని కాపురము చేయుచు కురు విరాపాయ ౯ అచ్చు ఎర్వెములు కు కాశ్యో రుక్ ఎర్వెములు కరుకు కిన్హి ఎర్వెములు కనదు ము చు నొక కొంత సమకలను మార్చుట్ (Marinot) అనెదను అది యిరువది యెగుల ముల పాక్షికము గగ్గియు కురు

ఉచితం దహనమును జాతి యెట్టి కల కల అది మర్చనోయ తూర్పు వాస్తవము, ఆ ప్రాంతములందు మంచులు వాని వా

దేశములు బాబాజీ అనెదరట ఈ బాబాజీ
రట్నం అచార్యశరమకు ప్లేటవ్యాధి క్రిము
లుండుట ఇది హించించుచో నెలుకులు తటస్థ
మృత్యు వాక్రిము నా యెలుకులను వ్యాపిం
డ చేయుట ఆ యెలుకులు కచ్చును గాని
వ్యాధి మార్తము మనుష్యుల కటకాని వేలు,
లక్షులుగై జావాళిము గొంగులు ఉత్త
లం దెరుగుచు పేటకబాతి కలర్చి కాని, ఇది
యనకగ నుండెడిది

**ఉదుతకు ఉదుతధర్మ — ఆ ప్ర
లోకాల్**

**ఉదుతకు ఉరిలో వెత్తనాలు
అందికే — ఆప్రలోకాల్**

ఉద్బంధ — ఇది సుప్రసిద్ధ పారశీకజ
ఘట్టమతస్థుల యాతాపలము అది భరత
జగము కు వలెనవచ్చు పీఠాచ్యుతినినే నిర
వడి కొరకాలను దీరట అనాటి యగ్ని దేవా
లయను కలగ అద్దాని యగ్నికావలని నిరతము
మ కమంచును దాని నాతాపైహరాను
(అగ్ని దవతాస్థానము) అనెదరట ఎకట అచా
మాసను దు, అగ్నిపైహరామాసమును గొప్ప
యాత్రలు జరిగవలయు, పారశీకులు తపోప
త దేగాలుగి తత్త్వి వచ్చెదరనియు పూరు
గా తెనుండి బూదెలిరోచా మధ్య ఇది మా
కొయ్యేపై, ఉద్బంధమను ౧౧గి మెట్టను,
అటునుండి గ్రామము నాల్గుపై గ్రహు దూర
మందును

ఉద్భావదేశము — (ఉద్భావదేశము,
ఉద్భావదేశము) దీనిని కొండ అగ్నిదేశ
మనియు వాడునుదీరట కొండలు గొంధార
మని పిలువలయు దేశభూమికి యొకప్పుడుద్భావ
మని పేరుండెనునవచ్చురు గణననుండి కాల్ప
నిమిషకు న. ద్వారముండెనుచేక్కండలంపు

పెంపెనున కుత్తరమును, హిందూకుత్తరవృత
మలకు దక్షిణమున నూచుదేశమనియు, అనగా
దిక్రాల్ మొదలుకొని సింధునదిమొగుల నీచు
యనియు, దక్షిణము, పాస్త్రాపాపభాగము,
పాస్త్రలోక యన బడు యానపుబాంబిదేశము
కలిసి ఉద్భావమని హిందూచుదూరెనని తుండె
బడుచున్నది మంగళపురము రాజధానిగనూచురు
పాస్త్రదీక్షి వొల్లింటిమీరు సుమత్త లేక శుభమ
మహాభారతము అనుభావపర్యమునందు,
చక్రపురాను సర్వ ౧౧ అధ్యాయమునను
దీని ప్రశంసలు కలవు ఇందు చక్రపురానున
ఉద్భావదేశమని పేర్కొనబడినది

డాక్టరు స్టైయరు (Dr Stearn) పండితుని
చరిత్రలకుండి ఉద్భావదేశము ఇచ్చటిదిక్రాల్
రాజధానియు, యానపునది సింధునదికిర
ప్రదేశములకు దా, గిల్గత్, బిల్గా, బూచిలను
గల్గుకుని కృష్ణగంగ (ఇచ్చటి టిమర్గంగ) లోక
మకును కాల్పదేశపు ముత్తరసహస్రం వ్యాపిం
చియు దీని దేశమని చెప్పుచున్నది దరదదేశ
ముండ్ల దీదేశభాగమి యుండెని కొండలనిది,
కాని, నిదర్శములు గానరాకున్నవి

ఉద్భియాణబంధముద్భ — యోగా
భ్యాస విధానమున చెప్పుచున్న విశేషముద్భ
లోకానికి వాటిస్థానమును వెన్నముకలలు
ఈల లోనికి కాంక్షుట ఉద్భియాణబంధముద్భ
యందును ఈ యభ్యాసమువలన ప్రాణవా
యుత్త సుషుమ్నామార్గమున బ్రవేశించుననియు,
ఇది యుపన్యాయపు గలకుండ గాచామనియు
చెప్పుచున్నది

ఉత్తరాలకుల గోత్రము — ఉద్భావా
కుల చూడఁడు

ఉత్తరగోత్రము — ఉత్తరగోత్రము
చూడఁడు

ఉత్పన్నము — తృప్తి లింగమును, సహజమును బృహస్పతి భార్య పేరు మహత కుమారునిపేరు పీఠ భముడు కారణం తరమును ఉత్పన్నవిభార్య బృహస్పతివల భార దానిజనువని కనును

ఉత్పల తీర్థము — పాండవులు భామ్యుని పురోహితునిగఁ గైకొనినతావు

ఉత్పల సనము — యోగ శాస్త్రమునఁ జెప్పబడిన యాసనములలో నొకటి రెండు పాదముల స్త్రీభ్రమ నలకానిది, రెండు మడమలనుపైకెత్తి పిరుక లిక్కించుచునుండు నూచి కూర్చునియుండు యుత్కలీకాసన మనబడు ననియు, దీని కభ్యాసమున శాస్త్రము ప్రతిచ ననియు, ప్రాణాయామ ప్ర సుష్కమృ నాదీగతుగు ననియుఁ జెప్పబడినది

ఉత్పల దేశము (ఉభ రేఖ లిఖ దేశము) — దీనిని సర్వసాధారణముగ, ఒడ్డు దేశముచున్నారు ఇది లిఖ శబ్ద పరిణామ రూపమేగాని వేణుకాడ శబ్దములు తమ దేశమున కృష్ణార్క, పార్వతీపార త్తే తములు నాల్గు మహాదేవీ తపనము లంగవతః నద్దానిది ఖనిత్రీభూమి యది గర్వించుగ ననియెదరు ఇట్టి మహాదేశముగ్గిన దేశమునందనే రాజధానులు మారియుండకతః రాజధానులుగూర్చి వ్రాయుటకన్న పురములుగూర్చి వ్రాయుటయే సమంజస ముగ ను చెప్పి

ఇక్కలమున నీదేశమునగల పుణ్యక్షేత్రములలో నెల్ల కృష్ణక్షేత్రముగ బగవద్ధము ప్రధానమైనది దీనివిభుడు పురోయనుచున్నారు పురుషోత్తమక్షేత్ర మను వేదికల మూడది ఇచట బగవద్ధాస్మది దేవస్థానము చాల గొప్పది బహుధనవతము పెక్కు యాత్రికు లిటు రోదోపరంధములుగ నవదిన మేరెంచు

చూచురు విష్ణు దేవునిది భోజనస్థానమునరు గాన వి.తియొనె నైవేద్యములు (భోగములు) నభవచు కన మణియు నిట ప్రసాదమును వర్ణభాగమును పాదోపక నెల్లది కలిసిభక్తితో భుజించుచుండురు

పిదపఁ జెప్పఁబడిన భవనేశ్వరము ఇది హరక్షేత్రము ఇచటఁ జెవలయును గొప్పది, చాల ధనితనముగల్గింది ఈక్షేత్రమున దేవభములు పెక్కు లుత్తలపు పెక్కు దేవభములు పాదగుచ్చుచి ఎ భావదేవభము లింగరాజ స్వామిది ఎత్తువ పరితనముగల్గిని దేవభము రాజారాజ దేవభమనబడునది, ఇందు క్రిష్ణ కానేతర ఎత్తువ పురాతనముని దేవభము పరితె రామేశ్వర మనబడునది ఇచట చిగు సరోవరమును పుణ్యతీర్థముకలం ఆనాగరమును లలితేంద్ర కేసరి యను భూపతి వివిగఁడవ్వ చి రాగ కీయి సెనానిరు మణియొక స్నా తీర్థము గ కీకుండమునకు నీలయూట ఇటనే కేదార కుండము చిన్న నీల యూట కల దాని బలము లాలోగ్యుడ దములని యాగరు తొల్లి భవేశ్వరముండి కావనను చుట్టుకల్ల నిప్పుటి నున్న యరణ్యము ఎకాంబ వామని చెప్పబడినది భవనేశ్వరముకుం గరితయమారమున భాదశిరి, ఉదియొడి యను రెండు చిన్నదిట్టలపైఁ బొలమఁ బడిన గుహలు కలవు ఇ యిక్కడు తాళిగా నున్నది ఇట కొండపై నైనుజేవాలయమును, క్రింద నైనుల సత్రమును కలవు ఇట త్రిరాముడు నైనుపై స్వర్గమున శిగని యచటి నైనులంగరు

ఉత్పలమును కలింగరాజ్యముతోఁ గల్గి కొంతకాలమును, వేణుగఁ గొంతకాలమును చది పాలన వడతెను భవనేశ్వరము రాజధానిగ శివలిదంక పృథకులలో యయాతి కేసరి (యెవరి

[illegible]

ఉత్తర దేశము ఖాసగిరి యందు ప్రారంభమై
 జాతపురము వరకు వ్యాపించిన పర్వత వర్షి
 చతుర్ముఖ పర్వతమని పేరు ఉత్కలమును
 బ్రీ సె రె 23 మొదలు ౧౧3 వరకు సోపా
 నాకల పుష్పమును జాతపురము, కటకము,
 భువనార్యము రాజధానులుగను, బ్రీ సె
 ౧౧3 వ మొదలు ౧౧౩ వ వరకు గంగ వాకపు
 పుష్పము (హేమగంగదేవు మొదలు పుత్రావ
 ద్యుదేవు వరకు), కటకము చౌసాటి బరవా
 పురమును రాజధానులుగను పారి దివల
 మహాభారతము విషయము ౧౧౪ యుగా
 ఉత్కలము కంఠ గంగ శిఖియుండిగ వెన్నె
 బడిగి బహ్మపురాము రె 2 యుగా
 ఉత్కల కంఠ దేశము పేర్లము తెలియ చెప్పె
 బడిగి రమున కము ర ౨౪ యుగా మహావి
 ద్యావారు ఉత్కలమును స్వతంత్ర దేశముగ
 దెచ్చెను తారావర్తమున ఉత్కలము క్లి
 శ్రీబాహ్మపురని చెప్పబడి గి కిలయున
 తమగ మహావి కిచ్చె పున్న చౌ సా
 మగధరాజు, గంగులు అచట రాజధాని
 బ్రెగిని పార్వత దేవిని పేర్ ఉత్కలమును
 ౧3 వ నె పవర్తముగ పుత్తేకలము
 ముగంజు మొగిలవర్తము పాల క్రిత ముది
 తాదేశిక భాగములైన తొల యుత్కలమున
 నిపదర్శమున శిఖియు ౧

శిర్కల (పిత్త) బాహ్యణాలు —
 ప చక్షాశ్రావ్యలలో కోశకావాయ (బ్రాహ్మ-
 ణులు మామండు) విత్త శిర్కల లేక పిత్త
 జేకవామగిలు ఏ జేకవినవాన (శిర్కల
 జేకము లేక పిత్తజేకము మామండు) విత్త
 మర్కట్యుక్తములు విరియూకు బెక్కు-కాశా
 శ్లేశములు కలవు అందు ముఖ్యములగు
 లెక్కించకగిను చమకాశంకు గానవచ్చును.

౧. మదాబ్రాహ్మణులు వీరియందఁ బరు నొకండ తత్త్వాలు కలవు ౧ శుద్ధభూడా వీని సర్వసాధారణముగ మండలందరు వీరు దేవసామలందఁ బూజారులుగ నున్నారు ౨ దేవతాపూడా జగన్నాథము యొడలగు దేవసామలు దర్శకులుగనున్నారు వీరినుండి కేతనవారోకతెగగ బద్ధమహాపాతో లనిపించుకొనదు కాని బద్ధమహాపాతోయరు విరుదము అన్యలగు నితరుల నఁ గాననగుదు మోయు వీరిమంతత్త్వాలయగు బద్ధమహాపాత్రాగ గము శివమహాలనబుం కనిష్టచారి మండల యుగ గాడ కలద వీరు భువనశ్రేయముగ గాననగుదు ౩ సారవాపూడా వీరు బల రామసంతతివారమని యందు వీరిలో దేవ సామమున వలలుచేయువారు చారకొడ వ్యవ సాయమొర్పువారు, పొత్తివ చలవ్యాపారము చేయువారు, వైద్యముచేయువారు, జ్యోతిషము వృత్తులుగాఁగలవారు కలరు వీని కొందఱు స్వీరులనియెడదరు ౪ మోరాసువా మదా వీరును బలరామ సంతతివారే యుండురు హరికులు (వ్యవసాయ మొర్పువారు) గాన హోమపూజ చేరనిదికల. ౫ పాడిమాతాళాళు చంద్రచంద తాళులవారమందు కొందఱు సామవేదములు, కొందఱు శుక్లమణిస్తోత్రము నూడ నున్నారు ముఖ్యవృత్తి పోషితోత్తము ౬ మహాసాములు వీరు దేవసామలందఁ దరుచుగ పూజారులుగఁ గాననగుదురు వ్యవసాయ మొనగదు. ౭ వామరూపా ౮ వనలీకుండా ౯ మాళికుండా ౧౦ తిపాడి మండలఁగూర్చి సరిగా తెలియరాదు ౧౧ దాజ మదా- చంద్రచందతాళువారమందు కొందఱు సామవేదము, కొందఱు కృష్ణయజుర్వేదము నూడ గలరు.

౨. శిష్టశ్రోత- వీరు తొలత గడబ్రాహ్మణులగుదుడి ఉత్పలదేశమున ౧ ఉత్పల లైకట గ్రామోద్యోగముగను వీ పట్టణనాత్ (హస్తయోగో) యనియు ఉపాధ్యాయులుగ నుంట పారకో గాయు విద్యాసులగుట మడితో యనియు చిరుదనామములు గొనవారు అంధదేశమున నివాసము కుగిలవారు సర్వ సాధారణముగ క్షణాయుట లనిపించుకొను చున్నారు (శష్టికరణములు చూడుము).

౩. శానినిబ్రాహ్మణులు వీరి ౧౦ దేశ తత్త్వాలు గలవు ౧ అచార్యబ్రాహ్మణో శ్చ యాహ్వానాలు, మాధ్యమి హాళా ౨ రిశో బ్రాహ్మణో ఇంచ గాతనగోమోయరు వీరిన తాళు మోగి గలక ౩ శోబ్రాహ్మణులందఁ బడునొకగు ఉపతాళు బ గుప్త ౧ కొతా, ౨ భరాణ ౩ గిట్లో, ౪ ఉపాధ్యోగి, ౫ పొత్తి, ౬ వ్యాళో, ౭ పొత్తి, ౮ భేడి, ౯ క్షత్రో - సుధిగిగ హో ౧౦ పాడిగూహ, ౧౧ పాధి లేక పాపబ్రాహ్మణు బ ౧ కొర ౧ వ్యాళు వీనిని కొరాలనియు గందురు వీరు ఉత్తరపు తెగ లేక యాధ్యపురతాళు (వాజప్రూ) యనియు దక్షిణపు తెగ యనియు (అగాకట కిము జగన్నాథముగ విచ్చిన తెగయనియు) తామ గగగగ నున్నారు ౧ బాహ్యూర్ తాళు ఇందరు భేదములకలవు ౧ కార్యాంగో బ్రాహ్మణులు, ౨ కృష్ణాత్రేయ, ౩ పుత్రకోశి, ౪ కొండీబ్రాహ్మణులు, ౫ కొశిబ్రాహ్మణులు ౬ బోతసాహితోబ్రాహ్మణులు ౭ దక్షిణ తాళుయగు మూడు భేదముల కలవు ౧ కొండిపర్తి బ్రాహ్మణులు, ౨ కొశిబ్రాహ్మణులు, ౩ సాహితోపాంతో బ్రాహ్మణులు ౪ శతపత్తి బ్రాహ్మణతాళు, ౫ నందబ్రాహ్మణతాళు, ౬ నిశయబ్రాహ్మణతాళు, ౭ పుష్కలపాబ్రాహ్మణతాళు వీనిగూర్చి సరిగా తెలియరాదుగది

౪. సంతోహహృదయాః- ఇదా రంత
కృష్ణులు గలవు. ౧ సుహృద్వియోసంతోహాః,
౨ నందోసంతోహాః, ౩ బుధిశోధనియా
సంతోహాః, ౪ కావ్యసంతోహాః, ౫ సోదృశ
పాదీయాసంతోహాః, ౬ బుధిశోధనియా
సంతోహాః

౫. అగ్రభూమి క్రోధియలలో నొక తెగ
గౌత్రహస్తానుగోని అగ్రదాసీలవలెనే అవత
కర్మమును ప్రతికార్యములగుచు, దానములగు
చుండ గొఖవారు

౬. మాటియూని హోహిర్యము ముఖ్య
వృత్తి వైతరిశోధి మొదలు, గంగానదివలెను
స్నానము లొనర్చుచాఁడి గర్భంబు విడిచిండు
వృత్తి గల్గి తీర్థములందుఁ గావచ్చుచుండు

౭. తేజీశాస్త్రానులు (తెలుకుల ప్రావీణి
లులు) శ్రోత్రియహృదయాః, వృత్తిహో
హిర్యము

౮. శ్రోత్రియహృదయాను విరి ముఖ్యవృత్తి
హోహిర్యము

౯. పాపహృదయాను వర్తకులగుట నీ
చేదయ్య సంగతు

౧౦. కాలిశాస్త్రానులు విరి గూర్చి
తెలియరాదున్నది

౧౧. చిత్రీశాస్త్రానులు విరిగూర్చి
తెలియరాదున్నది

ఉత్కృతికము — తిప్పివేయుట లేక
తగ్గింపు చతుర్వధ్య గణితములలో నొకటి
(గణితము చూడుడు).

ఉత్కృలుడు — తొడిచేరు ధృవుఁడు
పెద్దవహుఁడు. కనిష్ఠపాదవఁడు చక్రవర్తిఁడు.
కాలమునందే జ్ఞానమై తొడిరాల్యమెల్ల
విరాళిందినవాఁడు.

**ఉత్కృష్టదృష్టిర్విశిష్టేషాః సత
వేతి న్యాయము** — ఉన్న ఒకటినిపది
దానిపై (ఉత్కృష్ట) స్థితిపదవలెనగు, నేనొక
ఉత్కృష్టపదార్థము ఉన్నతావు నాధారముగ
(పునాదిగ) నిడికొని దానిపై నుండి యుండవలయు
నని భావము అఁగా నొక ఉత్కృష్టపిఠి
నాధారముగఁ జేసికొని దాని నమలబించి
తదన్వరా ఉన్నతస్థితి సంగవలెనగుట నీ న్యాయము
వలెఁబడినది.

ఉత్తచేతి మూరకాలక — నిరళక
మని భావము (ఆ ప్రశ్నోక్తి)

ఉత్తమకులగోత్రము — అర్హతెగ్యుల
౧౦౨ గోత్రములలో నొకటి వైశ్యగోత్రములు
చూడుడు ఉత్తమకుల (ఉత్తమకుల, ఉత్తకాల
కుల) గోత్రము, దాన్వర్తీకు (౧౩) గోత్రము,
సంస్కృతగోత్రము ఉత్తమోజన, ఉత్తమోజ
గణము, నారదర్షి, అపస్తంబ యజుశ్శాఖ,
వ్రహ్మగర్భమావ్యక్తవృక్షాడ సర్వాగోత్ర
ములు, నార్యకౌత్తమోజన, ఉత్తరేశ్వఁకు
చేత, ఉదకాంబభార్య, హేమాచలము తపస్వా
నము, ఉత్తరాభ్యుదయము, జవము కొటి, దీప
ములు ౩౫, శ్రీసూక్తి ౭౮, జలము చారము,
ఉత్తరేశ్వ వర్ణనము

ఉత్తమమనువు — తొడి, ఉత్తముఁ
దనియు, తల్లి బతుకాదేవియనియు, తిరిగి కాల
మును సుకాంతి యిగ్గఁడనియు, వసిష్ఠసతతి
వారగు సుతేజ సంతపాదులు మహామృగనియు
మాచ్యందేయ పురాణమునఁ గలను ఇతర
తావుల ఉత్తమమనువు స్త్రియవత్తుని పుత్రుఁ
దనియు, రామమమనువునకు శ్వాపనోదయఁ
దనియు, విష్ణుశక్తుఁడనియు, శమ, ఉత్త, భుక్త,
కుది, కుక్ర, మధు, మాధవ, వశస్థి, సర్వ

సహం లకు పదిమంది పుత్రునియుఁ గానవయ్యె
దీని చైత్రవృద్ధ తృతీయ ఉత్తమతనవాది

ఉత్తమాంగానము — యోగశాస్త్ర
మునఁ జెప్పబడిన యోగములలో నొకటి
పద్మాసానముగ నుత్తమువైచిగొని కూర్చొని
(పద్మాసనము చూపఁడు) అరచేతులను
ఎకటివైపు నెలకొనిది యాచేతుల ఊనికలలు
మున శరీరమును వైకిలేవనెత్తుట ఉత్తిమాగాన
సము ఐహిక శరీరము కుఁ చలదినముగల్గె
కుందొసిన బోధయగు ని చెప్పబడినది

ఉత్తమాననోపరము — కాశ్మీర
దేశమునఁ బదిశేషరత్నమునద నోకనాగిల
గంగాబాత సరస్వతి కీచేయకలక

ఉత్తముఁడు — ఉత్తమ మిసుల
చేరందరెడిగి దే మునియు నుత్తావసానకు
మూచిదీని జూనిన సుగుఁ జోక పుత్తముఁడను
వాఁడు అత పుతేలకుఁజని యొకయెత్తుదే
నివారకుఁడై యుండ నానెరి కల్గి పదకురు బోయి
కళేట్రము గానిది ౧ శతయై తానును
మరణించెను

ఉత్తమోజుఁడు — తొక్కి దృపద
మహారాజు భారత యుద్ధము బహునెన్నిదవ
నాలో రాల్గి యశ్వశామచే నిలించుతెరి చంఁ
బడిన వారిలో నొకఁడు పుత్రుఁడు చూపఁడు

ఉత్తర — విరాట్రాజుకుమార్తె ఉత్తర
చెల్లెలు అభిమన్యుని భార్య పరీక్షిత్తుమహారాజు
కల్గి ఈమె పరీక్షిత్తును గర్భమున గర్భియుండు
తెరి భారతయుద్ధమున సభిమన్యుఁడు నివారకుఁ
జామెరు అట్టితెరి నశ్వశామ యామెగర్భముఁ
దైన (పరీక్షిత్తు) బాలని బంప పదలిగ యత్త
మీమె గర్భశోధన మొనర్చుతెరి త్రిపుష్ట
జాబాలని రక్షించి యస్త్ర పుష్పహరి మొనర్చెను
దీనింబట్టి ఆబాలనుక పరీక్షిత్తుని వామనిదీ

ఉత్తర (ఉత్తరఫల్గుణి) నక్షత్రము—
ఇది ధర్మకీ నక్షత్రము దలి యుత్తరార్ధము.
ఆకిసమున నిదియు పూర్వాష్లాశియు గలసి
నేత్రాకారముగా నివవది యొక చక్రమును
కూడియుండు నక్షత్ర వితరి దీనికిగను చక్రము
వదము ఆర్యు ఆర్యస్తం ఆర్యయణి
ఉత్తర, ఆర్యఫల్గాశి అనునవి కలప్ర. దీని
ఆర్యము దధిదీవత మనుష్యుణము, శిష్ట
మఖము శ్రీనివాసము, ఎన్గు, మారుతకల్గి,
పక్షి, రేగుచ్చి, శుక్ర, సుంధమునియు,
ప్రశీరిదొర చునెన్ని ఘడియలపై శాస్త్ర
మనియు, ౨ కర్మము ఘడియలపై శాస్త్ర
మనియు, ఇది శ్రీనివాస నక్షత్రమనియు
జెప్పబడినది పుబ్బ (పూర్వఫల్గుణి) ఉత్తము
మూలండు

**ఉత్తర ఉరిమి వర్షించినా, నాము
కరచినా ఉరకపోదు** — ఆధ్ర
నోక

ఉత్తరకన్నదశిల్లా — దీని కాగ్వార్
(కాగ్వార్) జిల్లాయును నంబయ బొంగాయ
నాజుదాని ౪౫౦

ఉత్తర కుమార ప్రజ్ఞలు —
భారతమున విరాట్రాజ సుమత్యు ఉత్తరకుమా
రుఁడు (ఉత్తముఁడు) ఉత్తర నోక మోక్షుఁడై
తల్లప్రశామమును తాఁజెప్పకొనినట్లు వివరింపఁ
బడినది ఇక్కా బముఁ దనకల్గి మించి ప్రజ్ఞ
లంజెప్పకొను బదాయములకు సామెతగా
నుత్తరకుమార ప్రజ్ఞలని పేరనగా వాడు
చున్నాడు

ఉత్తరకురుదేశము — గవ్వార్
కురుదేశ దేశములందలి ఉత్తరభాగములు ౩రి
సిన దేశభాగమునకు ఉత్తరకురుదేశమని యొకప్పుడు
చేయఁజెసి చెప్పబడినది తొలియొకప్పుడు

హిమాలయము శ్రీశ్రీ యవ్యలిప్తచేకము గూడ కోశ యందు చేయుండెని తెలుపవచ్చుది ఇతరేయ బ్రహ్మణము (౮ ౧౪ ౪) -ందు వైతరథమును కావమును, మహాహిమద్వీప గర్భినచేకముగ తెల్పుచున్నది మహాధారతము వగవర్చమున సింహగతి కలది.

ఉత్తరకోశకణము జిల్లా — భానా

జిల్లా బొంబైరాజధాని నూచుడు

ఉత్తరకోశల చేకము — అదిని

కోశలమంతయు కాశజిమగ నుడి జోలేవో పరిగా తెలుగు బలికరములు లభించునని గాని, దిలీపమహారాజు వాటికి శుభ్రపక్షిణ, కోశలములు రెండగ నైతలు మహాకవి కాళిదాసు కీర్ణమహాశయ చతుర్వక్త యువతి శ్లోక మూర్తివినియెన్నాడు విమృశ క్రియమూర్తిని ఓడ ఉత్తరకోశము కిరుగ నుత్తరకోశ మనియు, కోశలమనియు రెండుగాను లాయెను దక్షిణకోశము (కొల్లిలింగ) మహాకోశల మనబరగను ఉత్తరకోశల బహులైచుకల సాంతము దీనిరాజధాని శ్రవస్తి ఇక రెండవది యగు కోశలకు రాజధాని కుశావశిష్టము దీనిని కను దేనినందు రామాయణము ఉత్తరాశ్వమంగలయంగ నువర్ణపురాము ఉత్తర ఓడ యందగను విద్రుతి స కేక మణయ "Sanskrit Buddhist Literature of Nepal by Dr R L Mitra అను గ్రంథమునఁ జక్కగఁ జెప్పఁబడినది (ఇందు మహాకోశల చేకలేక)

శ్రీరామ నుతలుగు కుశలపుల మణకు మయోధ్య కలసియుండి ఉత్తర కోశలకు రాజధాని యగు తెల్లమ అయోధ్యకు పోకిరపురమనియు పేరుండెను ఇది సప్తసింహుడాయత పురమలలో నొకటి మార్కవశపు రాజులకు

రాజధాని యైయుండిన నగరము అనాటి భూపతుల కిలవేల్పున నాగేశ్వరనాథ శివాలయ మయోధ్య యంగలగు పరయూ నవీరము. పరయూనది రామంగం యందునునుదు. వైవస్వతముని నునుచుకొనికొని కుమారుడగు కరుత్తుడు (పురంజయుడు) అయోధ్యను నిర్మించి రాజధానిగ వేసెనని తన పరిశీలనచుండి తేముడుగడ్ (Leut Col James Todd) పరిశీలకుడు నుడియన్నాడు

ఉత్తరకోశల కోశల విభజించుచుండిన ఉత్తరకోశలకు శ్రవస్తిపురము రాజధాని యయ్యెను ఇక్కలమున సాహ్యాచారీ అనుచున్నారు కొల్లింబు భర్తవట్టణమును పేరుండెను అదిరావతి లేక ఇరావతి నదీతీరము ఇది సరయూనది యంగ చేరుడుకొని దీని నిర్వము రక్షింపి యనుచున్నాడు దీని ప్రాకార వరాహ పురాణము ౧౧౪ యాకు కలక రెండవది యగు కోశలగు రాజధాని మనబరగెన కుశావశి గుశావశపుర మనియు కుశవశి యనియు పేరులుండెను ఇప్పటివేరు నుల్లా నూర్ కోమతి (ఇప్పటి నుల్లా) నదీతీరము శ్రీ పూ అను యగు కల్యాణమునాండ గాక బుద్ధభగవానుని కాలమున పర కోశల బలమగు రాత్రిమై యుండెనియు, అనాన, కేసీమస్తు పురములంగఁ జేరియుండెనియు, శ్రవస్తి రాజధాని యనయు బాద్ధగంధములగుఁ గాన నగం గాని శ్రీ పూ కింం నాటికి కోశల ముగధకుం చేరిపోయి యుండెను

ఉత్తరకోశల నేలన భూవతులు నూర్వ వశపు రాజులుగాన పేరుగ నుచువత్తుర లేను కాని ప్రవేదితమందు భూవతి బుద్ధభగవానుని సమకాలికుడు ఈయ బాద్ధములేము దీనికరించిన వాడు బుద్ధభగవానునిదిగ హము బంగరముతో

చేయు చిహ్నులు చెప్పుటచేసి ఇది రెండవ విగ్రహము. మొదటి విగ్రహమును కాళాంబీ పురాణముడగు ఉడ భవమహారాజ మందిరపు కర్తవ్య శ్రేయ్యులచేట మొదటి విగ్రహమును నూర్చి ఘోషామౌక్ ప్రాసమునాడను పైజా తాడికు సమీపమునగల గోప తార (ఇప్పుడీ గుప్తార) త్రిరామ నిర్యాణము ఇవట గోప తార మహాదేవు కను శివలింగము కల సరయూదీతరము రామామృత స్త్రుల గంగ యంచనను స్సాంబపురాణ ఆయోధ్య అభ్యాసుమున గుప్తపారి యు ప్రశంస కలగ

ఉత్తర గోత్రము — నిర్వృత గణము మామకు

ఉత్తర గోత్రము — శ శివ గణము మామకు

ఉత్తరఘోషారము - ఉత్తరదేశము మామకు

ఉత్తరజాతి ఎత్తరా గంప — అనగా ఉత్తరాగ్నిమంది వర్షముల స్త్రాంతాది వర్షముల అళి లేకుండిన చోట్లనుండి ఎడటి క్త్రాను లేది) కగు నిభాము అర్ధభాగం

ఉత్తరధ్వజ మహానముద్రము — ఉత్తరధ్వజమును డి వక్షిణమున జయపడిమూలం స్వర దీప్తిల మారము (అర్చిటిక సర్పిల్) వనుక వ్యాధినియన్ని సమద్ర భాగము మూలం వర విలియనుల వశువుమైక్ల వైశాల్యము కలవ నియు, అందు రెండవవిలియనుల వశువుమైక్ల ప్రదేశము తేలుచూపమూచుచే చెప్పుటచేసి యనియు నంచనావేయబడినది ఇది ఇందు మించు చట్టు భూమిచే నావలిగ బడినదియె అట్లాంటిక్కు మహాసముద్రమునుండి దీనిలోనికి మూడుతావులను జలసంబంధ మార్గములు కలవు గ్రీన్లాండు, వాగ్నోల మధ్య నోటియు,

గ్రీన్లాండు కరణాల సమకున్న బాస్కెన్యె మొగోళము తేలింజుసంధి మొటియు, అట్లాంటిక్కు మహాసముద్రము దీనినిగల సుబుధ మార్గముగాన నియుత్తరధ్వజ మహాసాగర మును ఒక గొప్ప భూభాగశాస్త్రవేత్త అట్లాంటిక్కు మహాసముద్రమును ఒక తాళమున సముక్తాగ గుడము (Gulf) అని విహా చి యున్నాడను అళి తూదినచో నిది ప్రచుర ము క్తవోక జెనకనున నాయుక్తాగ గుడమై యు మును

ఈ సముద్ర తీరమును కొంతవఱకు గోతు తేలిగ నున్నది. ఆ పదేశములకు నోవా యాల్లాండు స్పిట్జ్బెర్గెన్ ఫ్రా జకోస్కె లాండు గాల్లెన్ బ్యెస్కెము నూర్వైజే మా ద్వీపము అంగిలార్ తెలివ ద్వీపసమూహము మొదలగు ద్వీపములు పెర్గులల్ నార్వే చేకపు మార్లలో ఉత్తరాగ్నిము (నార్వేపు) కుగా గానిలకి చో పామకామ అలలును తాళ భాగస్థ భమును నిర్మించియున్నాడు ఈ నుండి ఉత్తరధ్వజము మహాదీయము కను యుద్ధముల తేవ సురు సుజీయు వ ప్రదను నిర్మాణము పొగయోడలు సురున్నా గొనిగొల్లరు తిరుగ జెచ్చుచుండును

ఇతరము వములవలె నిందినీరవలె యుప్పుగా నుండిక వోళ్లుగాను సురు నదీప్రవాహములు భూమినుండి కరగింది కేంద్రయుక్తముల నము వ ముగోనికీ శీర్షులు కను సముద్రమునుండి సూర్యరశ్మి మ చినికి నాదిగ జీయును, కాగ ఉష్ణ అటులనే నిలవయుండుగానన సముద్రపు నీరుపుగానుండి ఇట నటులగాక పడేర్వ వాహ ములు మంచుకరిగి నీటినే ఈ సముద్రముగా జేర్చుచుంటును, ఇట సూర్యరశ్మిచాలక నీరాచి నియై పోవుటచూడఁ జాలదు. యు నిందినీ నీరుపుగ

నూడగు కొదలు పరిశీలకులు వైపర మీరు చోలుగనుట క్రిందికతులంద మీరుగ ననుచున్నారు ఉత్తరధ్రువము జాబ్బి మీరు భువిభవిచి మందును దానిచట్టు నీటి యొగఁ జేయమను మందుగడ్డి (loaberg) ల సమాచారును కలపు ఇవియన్నియు గ్రీకు లొకనందలి గ్లేసియరులనుండి విడిచిడి నీల చేలుచు బువిగఁ జెక్కచున్నారు

ఉత్తరదక్షిణ ధ్రువములంద నూర్పుని ఉత్తర దక్షిణాయాములమీదులనులొగొకెగలుగును, అయిన లొకే రాత్రిగను ఉండను అట్టి పగటి యొక్కరొక ముసపక నూర్పుని జూడగను అక్కర్థిమను Midnight Sun అనియెడకు

ఉత్తరధ్రువరేఖ (Arctic Circle)—

ఉత్తరధ్రువరేఖ ఉత్తరధ్రువముకు దక్షిణపు ఒల్ల గా భావింపబడినోరేఖ ఇది భూమధ్య రేఖనుండి ఉత్తరముగా నడువనియొక్కరి దీక్షిలమారుము నుండుది మలయు నుత్తర ధ్రువమునుండి దక్షిణముగా నిడువనియొక్కరి దీక్షిలమార్గము చుడు సమాద్రును పలుపురేఖ ఈ రేఖ ఒకమలంగ భూమింపబడి లిఖించబడు దియె గాని, నిజముగ భూమిపై గాన్పించుచుకాదు

ఉత్తరవంశనదములు — పునదక ములు మామందు

ఉత్తరవధ్రుము — కాక్సియము, అట్లను పాసరాజ్యపాంతముల కీవరుడిటులఁ గుఱివ శాసమునుండి తెలియుచున్నది దీనిగుఱు Journal of Asiatic Society of Bengal 17 P 492-498 యందు వివరింపబడి డి

ఉత్తరపంచాల దేశము — ఈదేశ మగుఱు సంగ నమయు, దెలియరాకున్నది ఇక్కడదేశమును రోహిల్ ఘండ్మని యనుచున్నారు ఈ చేరు రోహిల్ ఘండ్మియులకునఁ గల్గిం

నవివామముగ నుండవోవు. ఉత్తరపంచాల మునకహిచ్చత్రపురము రాజధానియైయుండెను అహియనిన పాము ఇట పాము పడగయది భావము ధ్రువపున గొడుగు మహాభారత కాలమున ద్రోణాచార్యుఁడవని కాకచెప్పెడివని నిద్రించువాని కొకపాము పడగనిచ్చి మోమున కెదతగులకుడ గొడుగువలె ఆచ్ఛాదము పట్టుచు పిఁగించి, అది మహారాజయోగలక్షణముగ నెంది నీవు భూపాలుండవలెనని యాతనితో నెని నిము, అతడట్లు భూపాలుఁడయె నిము, అతనిమీద ఆదిత్య అధిరాజనియు, దానినుండియె హిచ్చత్రపురపునిము, అతనిచి దీ కొండలు పాడినఁ అధిపత్రపురపుని చేరయ్యెననియు బలమగు ప్రతీతి యాదేశముగఁ గలదు

ఇచ్చటి బరెయిప్పిపురము కుఁ అగ్నియముగా నువదింట్ల రోముము గల రామ్మిగ్ అను గ్రామ పరిసరము ను పాక్షిదిబ్బల హిచ్చత్ర పురము దీ తావుగఁ గల్గియున్నాడు ఒకప్పుడపురిముగ కథిగాజుకొలే అధికొటమని కూడ మేయజగు ఇప్పుడట నొక పాక్షి నగరము కలఁ అద్దానాధికొట మునున్నాడు క్రింద రం పాతముఁ చీనామానుండగు హ్యూ చ్యూగు దర్శించియు తు యాతా చరిత్రముగ వ్రాయున్నాడు అంగు కొటలులుల నాగవ్రాదము (సరస్సు) కలదనియు, అట కొక నాగవ శిస్తుండగు భూమి రామకార్కుడై గొప్ప పడగవిట్టిన నాగమును, దాని నీకను తొట్టనిగ్ల పామును ప్రతిష్ఠించెననియు, క్రి పూ ౨౧౦ లో నశోకచక్రవర్తి అతాపున నొక పూపమును నిర్మించి, అహిచ్చత్రసూపమని చేర్పిడెననియు వ్రాసెను కొట గోడలు పడిపోవుచున్నది కొంచెము కొంచెము లోనములలో చతురస్రమైనది ముప్పదిరెండు బురుజులుండెననియు, అది ముప్పది యడుగుల యొత్తుగలదనియు, పగ్గియ

విశేషము 3౫ అడుగుల ఎత్తునైనందు, ఉత్తరపు బయట (పాచాలు బయట) ౪౭ అడుగుల ఎత్తునందు బేలునున్నది ఈ కర్గలు ఏమి నిర్మితమని తోచినది కోటలోల మూలశివాల యందుల పాడుశిల్పము దుటవలన మిగిలినదియల నాటికి యిది మిగిలినదేమోనని తోచకగోచర ఇది దొకప్పుడు ఉత్తరపుగోడకు సమీపమున గన్నది ఇది భూమిమీదను సువర్ణము ఎగుల ఎత్తును టయు అనుచు దీని గొప్ప శివదేవాలయము దలి శివలింగములకు భీమేశ్వరుడను చేరుకొని యుంటినారు చెప్పుదును జూచినీ శివలింగము కొన్నిమొక్కతల కగడదుమును కట్ట గొప్ప కట్టనాయని తోచినది ఆ శివలింగము ఎన్నిదియనగుల యెత్తును మూడున్నది యడుగుల అడక కొత్త గిగియును టట ఈ పాటి ప దేశము కన్న వీధి తాన దీదేశపు భూవతుల పాతకాలపు వాడెముల ఈచులు కొగకిరవట ఇది నిట మిమిరవినచుచు (కొట్టబడి) పరేశనాథుని గహము (నైనది) మొదలగు ఎన్ని గొప్పయినాడు క్రీ.ప ౧౦౦౦ వలకు అహిర్నాథునియును ఇది కలగనుచున్నది మహాస్థూపములు గల కొన్నివచ్చి యుదనున మిగిలినదేదీ దట దీనిది క్రీ.ప ౧౭౦౦లో కొట్టబడినదని అలీ మహమ్మద చాలద ము వ్యయమచ్చి కొట్టబడినదని ను వదలియు వలసినదే

ఉత్తరపంచాలమును చేరువక వర్తియేట్లు తెలుచున్నది ఈ చేరుడు ఎలినాటి సంగతులు నువకు సరిగా తెలియవుగాని యీతని సూర్తి పురాణగాథలలో కెప్పుడును సంగతి నిండుక నిర్మణమున వియించుట సమంజసము సాధ్యం భువనగోపురముల తుద్రీకము అంగణముల తల్లి చేరు నునద ఈను వ్యవస్థలనుకొని యని

చెప్పుచున్నది కుమార్లు కృష్ణవక్త్రవర్తియు, నిహంగుడు సమవారలు, కృష్ణవక్త్రవర్తి సుప్రసిద్ధుడు విష్ణుదేవుని కవి శక్యవత్తారములలో నొక యవతారముగఁ జెప్పుచున్నది వానిని హిందువులు నిషేధించివారికి మూలపురుషులకు ఈతని పాలననుండియే విషదరాష్ట్రమని చేరుకొని నని తలచుచున్నది చేరును సర్వార్థము దనుచకవత్తానామహర్షి మృతినందెను చెప్పుచున్నది మృత్యువక్త్రవర్తి చేరువందని చేరును కలగ బయట అయి యు నిరసదేశమునే పాలించియుండనోపు చేరువకాలమున రాజధాని అహిర్నాథమని చెప్పుచున్నది తాన భార్యచేరు కేరీదేవి యని తెలియుట కాన పాళు కలవు సగటున వీరు వక్త్రవర్తి కేరీదేవి యానవాల్లు కొట్టబడినది దండును నాన నుచున్నది కొండలు చేరువక వర్తి రాజధాని పురము కొట్టిన కుమార్ల రెండువర్తి మరీయా వ్రీమరుకు రె ముగ్ధిదూరమున మున్న మరీయను బడు గామమును దీ కుమార్లము వ్యాపించి యున్న పటి యావత్త్రవర్తి చేరు యుండనోపు నని తానుచున్నది కాని యిది యింకను మరికొలనలకు లోనుగావలసియున్నది ఈదేశపు పాడు లును దొరలైన వానములబట్టి చూచిన నీదేశమును మిగిలినపుణువతులు కుమారులుగూడ పాలించుచున్నది తోచినది

ఉత్తర(విటి)ను అమెరికా, నార్త్ వెస్టు టెరిటరీ

— ఇది చాలగొప్ప విశాల ప్రదేశము కానబడేమునుండి ఉత్తరముగా నుత్తరదగ్గరమునైపు చాలదూరము వ్యాపించి యున్నది కను శీతలప్రదేశము అర్కిటిక్ సముద్రపాతము దీని తొల్లింటికిను Hudson Bay Territory అని యుండెను ఇప్పుడు North West Territory అని బరచుచున్నది అది కూర్చున్నది ఉత్తరమునకు ఇండుకుటవారు

గల సమత్వము దేశమున వ్యాపించును ఇ దేశ సరస్వతులు కలవు వీరిపై మును ఎన్నివశులను వలకు భవిష్యదుచూడును

ఈ ప్రదేశమున నుత్తర భాగమున చెన్నై నా జాతివారును, దక్షిణ భాగముల ను అమెరికన్ ఇండియన్ జాతు వారును అధివసాసులు వీరు చేలలు బట్టలు వేగులు వస్త్రముగాఁ గొన వారు ఇటీవల కొడలు బోపాజాతువారు ప్రతీపు తెగ వారు కావున గుడిసె పూర్వము చర్మములు (Fur) వర్తింపుననుసరి యుండెన ఇంగ్లాండుదేశ మేలన రెడవి భాగ్యము నొంది పాలమున పాపకర జీవనము యను నొక వర్తకపు ఘనమృత్యు ఇది వర్తకములు కొని ఎటువొ యేముచు బయోగాక, ఈ ప్రాంతముల రాజ్యపాల నయు నెవరును కాకు పిదప బ్రిటిష్ రాజు జరిపాల నాధికారమును ప్రతిష్ఠాపరచుకొనువారి కీస ఘనువారు బొమ్మరి పిదప నొప్పు బు గారుగనులు అలాగఁ నధికారు యుగాక నదీతరముల ను క్లౌనింగ్ ప్రాంతముల దొరల ట్రాపి కొ తమవర్తకు అభివృద్ధిగొనివెరికి ఇప్పు డీ ప్రాంతముల ఎవరల నెవరుల కొక గవర్నరును ప్రతీక్షించు భుక్తియువారు నియమించు దుందు వీని కుత్తరమున కాలానుసార ప్రదేశముల వారు నెలలు రాత్రియు, అరునెలలు పగలును గర్హియును వరిపాలనా కార్యక్రమములు డాన్సన్ (Dawson City) అను తావున నిర్మించి ఇది యుగాక నది క్లిండికాననుల సంగమము వని చక్కనిపురమై తరతరమవచ్చుచి

ఈ సీమలు వ్యవసాయమున కవర్తము లని చెప్పుచున్నను గోధుమలు, రాగ్ని భాగ్యము, బంగారాదంతులు అమలూ పరిశ్రమలుగల ప్రదేశముల నాటి పైరు చేయుచున్నారు ఈ ప్రాంతముల కస్తూరి ఎద్దులు కలవు వాటియందు (వార్ధక్యమున) కస్తూరి మృగములందువలెనే

కస్తూరి దొరుకుదురు (కనడా దేశము చూడఁడు)

ఉత్తరముద్రదేశము — పురా

ప్రస్తుతము మద్యకల్పము, మదమై రావరారు మాదమై కదకు "మేడియా" గా మూలదని తొలుతుల నమ్మిరి మేడియా కొల్లింగ్ యార్వ స తదివారకు పారశీమ నివాసభూమి యని యెఱుంగుచి దేవతా చక్రవర్తియగు నాయకుల నూడి చేస్తిన రాక్షసపక్షాచలమునుగిరి కొల్లింగ్ కాపు గూర్వలు పారశీమ లంబులనుమూరు

ఉత్తరవిదేశము — ఉదేశము

నేపాలదేశమునకు దక్షిణప్రాంతమున తొలుతులకు చున్నది ఆకాలమున దీని రాజధానియును గంధవతిపురమూడిన ప దేశపు చరిత్రదేశము ఇది విదేశ (విధిల) దేశమున కుత్తరముగనున్న దేశభాగము విదేశమును దక్షిణ విదేశదేశ ముయు, దీని కుత్తరవిదేశ ముయు చేరులు గల్గి యుండునోపు అదియును విదేశమునకు భూవతి రెండు దేశముల నేకముగ నేమిదమున న తొలుతు విదేశ దేశమున చేత గర్హియుండునదియు, పిదప విభాగము ఉత్తరభాగమున కుత్తరవిదేశమనియు, దక్షిణభాగమునకు దక్షిణవిదేశమనియు చేర్చు గర్హియుండునదియు, కాలానుగతమున నుత్తర విదేశమును నేపాలమున నాకలిమివలది యందుఁ జేరుచు మునుముందును పిదప దక్షిణ విదేశము, విదేశదేశమని వాచక నందియును ననియు, విధిలమును చేసె కారణతరమున గర్హియుండునదియు తలంపఁబడుచున్నది

ఉత్తరభాగములు — ఆగమములు

చూడఁడు

ఉత్తరభాగము — నాటకము ఆగ్రము

చూడఁడు ఉత్తరభాగముననుసరముచూడఁడు

ఉత్తరాభాద్రపక్షత్రయము — ఇది భద్రానక్షత్రమునందలి యుత్తరభాగము పూర్వోత్తర భాగములకులసి, భద్రానక్షత్రము మంచపు కోణను బాలి న్యానక్షత్రముల కూడిగాఁ గన్పట్టును. దీనికికను అహియ్యస్మి యనియు, ఉత్తరాభాద్రక మనియు, నిశాముఖ మనియు పర్యాయనామములు కలవు. ఉత్తరాభాద్రకు అహియ్యస్మఁ దధిదేవత మనవ్యగణము, ఉత్పద్యముము, దంబాకారము పుంస్వభావనక్షత్రము, గోవు గడ్డగూఁట, పిచుమందవృక్షము, ఈ నక్షత్ర సంబంధములనియు, ప్రవేశించిన భయపడి నాల్గు ఘడియలపై త్యాజ్యము (విషఘటికలు) నియు నలవి ఘటికలపై నవ్యుత్రమనియు, ఇది స్థిరస్వభావనక్షత్రమనియుఁ జెప్పఁబడినది (పూర్వాభాద్రపక్షత్రము, నక్షత్రములు చూడుడు).

ఉత్తరాయణము — అయనములు చూడుడు. భూచలనము చూడుడు.

ఉత్తరాషాఢ నక్షత్రము — ఇది ఆషాఢ నక్షత్రము యొక్క ఉత్తరభాగము పూర్వాషాఢ ఉత్తరాషాఢలు కలసి యాశ్వసము నందికా చౌకమునది న్యానక్షత్రముల కూడిగాఁ జరించును. దీనికికను బశ్యమనుపర్యాయ నామము వాడియున్నారు దీనికి విశ్వదేవతలు అధిదేవత, మనవ్యగణము, ఉత్పద్యముము, స్త్రీస్వభావము, శయ్యాకారనక్షత్రము ముంగిస, కోకిలపక్షి, వేరుననపచ్చెట్లు ఈనక్షత్రసంబంధము లనియు, ప్రవేశించిన భయపడి ఘడియలపై త్యాజ్యము (విషఘటికలు) నియు, భయపడినాల్గు ఘడియలపై నవ్యుత్రఘడియలనియు, స్థిరస్వభావ నక్షత్రమనియుఁ జెప్పఁబడినది (పూర్వాషాఢ నక్షత్రము చూడుడు).

ఉత్తరైశ్వర్యము — మర్కటభూచరితముగ నిర్మలపుష్కరము. ఉత్తరయనకునుగడిన దైత్య

దైత్యములు లేనివాడు చల్లెలు ఉత్తర ఈమె అభిమన్యుని భార్య (ఉత్తరకుమార వంశముల మామడు)

ఉత్తరేణిపెట్టు — లా Achyranthes aspera లేక Achyranthes bidentata అంగ Prickly-chaff flower tree సం అపామార్గ, ఖరమంజీ, మయూరక, అనియుగను దీనిని వైకృత్యలు పలుకెదములు వాచుచున్నారు సమూలరసము లేక కషాయము లే దోషములకు హరియను జీవస్వ దోషముకాపును చైత్రమునదొంచును. విశేషముజేయును మూత్రము పెడలిచ్చును పుష్పికటిగాధ నివారియను. ఉబ్బులుతగ్గును ఉదరరోగములు శయించును కొడిపీగలు, తేనెటీగలు కరచినకాధ నివారియను ఉత్తరేణి విత్తులలోని బియ్యము కామునిధికరమని చెప్పఁబడినది పూర్వమైనదొది శరీరపుష్టి గల్గించును వైకృత్యవిషము (Hydrophobia) హరియను విషహారపై మంటల్గించును పూత పెన్ననూనెనుద్ర కట్టించిన సర్ప, వృద్ధికామల విషముల నెడచి కాధ శబింకఁజేయును

ఉత్తరేణి సమూలము భగ్నమొల్పిన సదిని గములు మామ్యుననియు, కర్కరోగములు మామ్యుననియు, మలీయు నుత్తరేణి చూర్ణము ఉబ్బురోగము, గర్భకాని నివారియనియు, మూత్రముపెడలిచ్చి, ఇంచక బలకరమగుననియుఁ జెప్పఁబడినది. ఆకునంబు చరిజ్వరము, మరణ జ్వరములను రాకుండనాపు గణముగలదనియుం చెప్పఁబడినది.

ఉత్పద్యనే (నరియనే దరివాణా మృతోరధః) — దర్శిలయొక్క మతోరధము (కోర్కెలు) తెల్లజనిచుచుండునో, అట్లే నశించు

యూహుని భావము ఇది సామ్యుత భావము
దలి నోహి

ఉత్పన్నైతాదశి — మార్గశిర బహుళ
ఎకాదశి ఉత్పన్నగమయూరి భార్యయని యెఱుఁ
గునది ఆ సతీవత్సరే చేసెనటగన పర్యవీణము
కార్తిక మార్గశిర మాసముల మొక్క ఉభయ
పక్షముల దలి వాణ్ని ఎకాదశి తిరుగు గుర్తు
కన్నపైకాదశి వ తమావరించునరు ఇటు భక్త
దినములుగొనెదది (ఎ గుగను చూడుడు)

ఉత్పలావతీదేవి - భర్త సురప్రభుడు
కుమారుడు తామసమయల సురప్రభునకు
ప్రియవతుఁడనియు లేరు నని తెలియుచు
న్నది ఉత్పలావతీదేవి కాకణాంతరమున కామము
గల్గి మృగహంభాణితై భర్తయగు సురావ్యుని
స్మర్యమన గర్భము భరించి దరి చేబ్బలుజేసిది

ఉత్పలావతీనది — దీని నిప్పుడు
వైపార్ లనుచున్నారు అరవదేశమున తిరున
న్నేరిజిల్లాలోనున్నది దీని ప్రాసమన భారతము
భిష్మకర్ణ అధ్యాయమునను వామర
పురాణము ౧౩ అధ్యాయమున ఉత్పలావతీ ది
వేదోప విసనది కాని ఇది యోగియామని
ఎక్కడ నుండియు చుచున్నాడు

ఉత్పలారణ్యము కాన్యాయమునకు
బది వాల్మీకిని దూరముగ నున్న ప్రాంతము
(విమాన) కడకు చాల్చికాని ప్రాంతారణ్య
మునకు లేదు (వారణాసియు హామగు)

ఉత్పలావతీపురము - (పుష్పలావతి)
గాంధారదేశము చూడుడు ఇప్పుడు కేరీయ
లకు తాపు

ఉత్సంగహస్తము — పాస్తానినయనము
చూడుడు భుజకాస్త్రము చూడుడు

ఉత్సరిగోత్రము — కుశిక గణము
చూడుడు

ఉత్సానపాదుడు — (మహారాజు)
తొడి పాదుఁడువలెను తొలి కతకూపాదేవి
ఈతఁడు రెడవపుత్రుఁడు ఈతని సునీలి,
సూది యను పేర్లుగల యిద్దరను భార్యలు
పుత్రులు సునీలమగ భృత్రుఁడును సునదిమగ
ఉత్తముఁడును కల్గిరి ఈయన రాజధాని బ్రహ్మ
వర్షపురము (ఇప్పటి బిహార్) ౧ శిల్పిలుజి
“ది సుయంత్ రాష్ట్రములలో కాన్యాయన కనిక
దూరమునగ న్నది

ఉత్సానబర్హి — మరది సాకె సూర్య
వ కక్షిరియఁడు తడి కర్కాశి పితామ
హుఁడు ప్రవృత్తమయ్యు సోదరులు తార్కఁడు
భూషితుఁడు సుకళ్యణయరువారు

ఉత్సానరాజవంశము — ఉస్మాక్
లే ఉత్సాక్ రాజవంశము మూడుడు

ఉత్సాక్షగోత్రము — భంజము
గణము మూడు

ఉత్తీర్ణవ జలేసారే నౌకాయాం
కింప్రయోజనమి — యి వాటిని పీక
నావతో నేనుప్రయోజనమున్నది లేదనిభావము
ఇది నన్య ప్రయోగోక్తి

ఉదకమండలము — దక్షిణదేశము
సామన్యమున సిద్ధమంతిత్వము లేకము తాపురు
ప్రభుత్వమువారి పేరిని నివాసస్థానము దీని
వాన్ములు Queen of Hill Stations అనియె
దరు ఎనిగొండలయందు నీుగిని యుండుటకు
పర్యరమువైన ఎకాపు సముద్రపు నీటిమట్ట
మునై 2,౫౦౦ అడుగుల ఎత్తు ఎక్కువ చల్లని
గాలి, వాతావరణము చాల పరిశుభ్రముగా
నుండును సగటున తొలరేదరు (ఫర్మైటు
శాస్త్రబిరుదు) ౫౭ ౩౩ డిగ్రీలుండును.
౬౧-౬౬ డిగ్రీలకధికముగాను ౫౪-౩౩ డిగ్రీలకు
తగ్గకు జూన్ మాసపు మధ్యభాగమున వియతి

మోహుచు మృదులు ప్రళయమగు తావు. రెండునెలలు మృదువును. జనవరి, ఫిబ్రవరి, మార్చి నెలలకు గాలి చాల చీడిగానుండును చెల్లు చేతులు ఉదకమండలమున చక్కగాఁ జెరుగును. తోటలధికముగాఁ గొప్ప బొటలు వికలమైయు, పట్టణమంతయు నుద్యానమాయు వలెనే తోచెడిది ఉదకమండలమునజ్జియున్న దృశ్యము తనుచోకముచుజూలనని అంగులనెడకు జూటగాని లో గార్తవ్యులకు వింతచిత్రములకలవు

ఉదకము (Water) — జలము ఉదకము ఉత్పన్నమగును, తీయని నీరగుము ద్వివిధము సముద్రము సర్వసాధారణముగ ఉత్పన్నమగు వసులు ప్రవహించుతది, తమతోఁ గొనికెచ్చి భూమియందలి లవణమును సముద్రమునదేచి, ఉదకములు సూర్యుని వేడికి అకస్మాదున తీయింపబడును ఉత్పన్నముద్రమున నీలచియు పెను ఇసుక తరతరములుగ, కాలుములకొల సముద్రమున తేనిన యుష్ణవలన, సముద్రపునీరు సాధారణముగ నుప్పగనే యొనరు సూర్యకృష్టి తగిలి ఆవిరి కాకయు, నదీజలము సుభాషము దూరముగ నుంటుండుగల ఉత్తర, దక్షిణ ధృవముల నిరాత యుష్ణగా నుండక చొకలుగా నుండును

మృదువు నుండును నది మందనీరే. ఉత్పన్నమగు మతస్థముద్రములుగను, సముద్రాభాతసాయితా గ్రుణజాది కలుహళముల దనరెడిది మందనీరు నది సరోవర కూప జలపాత జలబుచ్చుచాదిరూపముల దనరెడిది జలములుగూర్చి ఉదకము చాని రూపములును, Sea portions ను చూడుము.

ఉదకము చాని రూపములు — పంచభూతములలో రెండవదియగు నుదకము భువనరూపము, ద్రవరూపము, వాయురూపము నను మహారూపములుగ నుండునని తలంప

లుచుచున్నది. ఇందిగను శీతములుగల్గి నగటున పడిరూపములై తరరెడిది

భువరూపము (Solid form) మృదుగడ్డ మొదలగు గట్టిపడిన ఉదకము మొక్క రూపము గను, ద్రవరూపము (Liquid form) ఉదక రూపముగను, వాయురూపము (Gas form) నీటి ఆవిరిగను ఉండెడిది అందు భువరూపము ౧ Ice, ౨ Hail, 3 Snow అని మూడు రూపములు గలవి ద్రవరూపము ఉదకము. ఇది ప్రవహించదగిన ౧ ఉదకరూపముగను, ౨ మేఘరూపముగను, 3 Mist, ౪ Fog, ౫ Hoar Frost అంటుం నమగు రూపములు గలవి ఇక చూడవలె యగు వాయు రూపము ౧ ఆవిరి (Vapour,) ౨ Dew అంటుండు రెండు రూపములు గలవి

౧ Ice- ఇది భూమియందలి అంతమునైపు చాని నైత్తగు ప్రజేతములయందీ శీర్షములవలన ఉత్పన్నమగు నీ ఆవిరినూడి ఎత్తడిన మేఘములవలన చిన్నచిన్న జలకణములు గట్టిపడి (ఘనీభవించి) మంచు మొక్క చిన్నచిన్న కణములై యొనరు ఇది నీర్లు మొదలగు ఎత్తుగినునకు శీతలప్రజేతముల వల్లముగ నొక్కొక్కప్పుడు పడిచుంటుండు గలగు మంచును ని యెరు గట్టిపడిన పెద్దపెద్ద బిరులుగ (Blocks) యాత్రసాహాయ్యమున తేరుగలము. దీనిని వసులగొట్టి వేసవికాలమున (Artificial Ice) చల్లగ నుండుటకు Aerated Waters నుచూచి కరగించి త్రాగుచు

౨ Hail- ఒకప్పుడు భూమియందీ ఎరుగ గొట్టబడిన బుగ్గిమొక్క త్రసరేలువులు (బుగ్గియొక్క చురమాలువులు) (Minute particles of dust) చుట్టును అకస్మాదుండి నేలకు దిగుచున్న Ice particles చుట్టుకొని శీలములవలన గట్టిపడి చిన్నచిన్న గట్టిముక్కలవలె నెలం

బడును వీనిని వడగొట్లు (Hail stones) అనెదరు కాని వడగొట్లు గట్టిపడిన వర్షపుచుట్లు కావచ్చు

3. Snow ఐస్ యొక్క వర్షమాఘ్రల సముదాయము, శీతలముయొక్క పనిగా దగ్గర చేరి ఒకటి నొకటి వాతకొనియును కలసిపోక, పెద్ద పెద్దవిగూడ నగును, భూమియొక్క ఎత్తగు క్రోడములను, అరికీతలప్రదేశములను పడియుండునది దీనిని యంత సాహాయ్యమున చేయబడిన Ice blocks కను గల ముఖ్యభేదము, Snow వలములగాను డి Ice particles పేజీయొక దోచువన్నను ఒకటికొకటి దగ్గరగాను డి వాతకొనుచు, బురదవలె టై క్రగ నుండియు, చేయబడిన Ice blocks గల Ice కలిపియు, గట్టిపడి (ఫ్రస్టిఫై) రాయవలె కలిపియు చుటయు నని యెరుంగు

ఒకప్పుడు Snow పూలు పోయిన నొకటి కడతలి, పైపొలయొక్క ఒక పూల క్రిందిపొలం నొక్కటడియు, అకనుటడియు (Hard pressed) గట్టిపడి కలిపి యంత సాహాయ్యము చేయబడిన Ice blocks వలె కలిగిన గట్టి పగను దీనిని Solid Ice అనెదరు ఇక పేగుముల ఐస్ గల గుండు మారగల శీతలప్రదేశము, భూమియొక్క పేస్ట్రలు ఎత్తైన ప్రదేశములగుండును దీనిని Snow line అనెదరు ఈ వాద్యమ డి క్రోడ ప్రదేశముల పేస్ట్రకాలపు ఎండ చేడియూడ, ఇచటి Snow ను గాని, Ice ను గాని కరగించి నీరుగ మార్చుచు బలము చాలనిదిగ నుండును భూమియొక్క ఉత్తర, దక్షిణ ధ్రువ క్రోడముల (North and South Frigid Zones) ని Snow line సముద్రపునీటి మట్టముచాటి, యటనుండియె పారాభముగుచు

అటనుండి భూమధ్యరేఖ (Equator) వైపు వీగుతలి, ఉష్ణప్రదేశములలోని శీటచో సముద్రపు నీటిమట్టముపైకుండి ౧౩,౫౦౦ అడుగుల ఎత్తునుండి ౧౦,౦౦౦ వేల అడుగుల ఎత్తున శీటయూకును భూమధ్యరేఖ ప్రాంతముల సముద్రపు నీటిమట్టముపై కుడొట్టొడిచేల అడుగుల ఎత్తున గాని, మేఘములు Snow కరిగిన, శీతల ముండ వేరక సగా నంత ఎత్తుగల కర్మకములుండెనేని, అట Snow line పారాభముగుల గాన నగును

ఇటుల ఐస్, ఐస్, పన్ను మూకును ఉదకముయొక్క (గట్టిపడి) ఘనరూపములుగా నెఱుగునది పీడన నుదకముయొక్క ద్రవ రూపము వివిధ పరిచయము ఇది యొక రూప పీడములుగలది దీని నాగ్నమున Liquid form అనెదరు

౧ ఉదకరూపము ఇది ఎల్లరకు సాధారణముగ సమద్రమై ౩౨.౨ల ౩౯ గ్రాడుల మధ్య ప్రవహించుటకు వీలగునంత కలచనగా నుండు ఉదకముగదలి శీతోష్ణ స్థితి మనః వాయుమధలమున కవి శీతోష్ణస్థితి సమగరించి దానికి క్రిందికి కొంతయెక్కువగ నుండును ఎలన ఉదకలక్షణము శీతము ఉదకము ద్రివరూపమున ఉదకముగనే యుండును, భూరూపమున మారుచున్నను, వాయురూపమున అవిరియై యున్నను బరువో తీరిని దూగును ఒకచోను ఉదకమును, దానియొక్క యాచరియి, దానితో చేయబడిన మంచుగడ్డయ్యు గూడ నొకటనచేయబడిన ఉదకముకు చేడి విధిధృత పదార్థమని సర్వసాధారణముగ నర్థైతే తలంపఁబడుచున్నది కాని అన్యల చేతమునందు స్పష్టియందాని ఆకాశవాద్యము, వాయుగ్ని, అగ్ని రాం (సూర్య) అని చెప్పబడినది అవగా

లోలుత ఆకాశమును, ఆకాశమునుండి అగ్నియు, అగ్నినుండి ఉదకమును కల్గించుచు చెప్పబడినది ఇందువలన ఉదకమున కగ్ని మాతృకవలనని తెలుసు ఇక వీయదకము కగ్నితో సరిగ్గా భేదముగలగెరి సాధించు మార్గమును వివరించును ఒకపాటు మామయితో తగ్గించుచు మరొకసారి చరిత్రించి ముప్పుచే ను క్షీల వేడి (32°F) యందును దానిగురు ఆయమయమము ముదలయినా ముదలయినా యుదకము యుదకము క్రమముగ మెలగ కరగి ఉదకమును ఇంకకరగి యుదకముగ మారుటకు సాధ్యమయినది యుదకము కరగి క్షీలవలన (90°F) మును గ్రహించుకొనును ఇట్లు గ్రహించుచు వేడి ఘనీభవించుచేయు గల స్థితియు (Freezing Point) నుండి ఉదకమును వేడుక వేడి (Boiling Point) వలన గ వేడిలో భగవంతు (Half way between freezing point and boiling point) మున్నగునగును చూచుచున్నచో ఉదకమును గాన వేడి గ్రహించుచు ఉదకమును గాన వేడి ఆయదకమును మరము Thermometer తో చరిత్రించుచు పూర్వమువలె ముప్పుచే ను క్షీల (32°F) వేడిన నూచించును తగ్గించువేడిని తగ్గించుచు కొనియోచుచు భావము అగ్నివేడిని Latent Heat అని వాడెదరు అంటి దిగు నును గడ్డగ (Ice block) మార్చినచో సామంతుడైన వేడి తగ్గించుకొని బయటకు తిరుగ ముందులు (Sensible Heat or Specific Heat) వేడిగమాయును ఉదకమును వేడి నూర్చి పెచ్చు వేయుటకు తగ్గించు ఇతరవదార్థములను పెచ్చు వేయుటకు వలయు వేడిగన్న నెక్కువ వలయు ముగల వేడి కావలయును వేడియొక్క వలయునగును కొలచుటకు పాదరసమును యోగవదును ఏలన పాదరసమును వేడితో

స బంధముగలగున వేడి యొక్క లక్షణము దానిగలగు కా తగ్గించుచు సాగు పాదరసముతో దాని వేడికడ నిడి అందు పాదరసము పెక్కిమారులు కి ఇచ్చి క్షీల వేడి యు గ్రహించ గల మున్నుము ఇట్లు ఒక పాటు పాదరసమును ముప్పు క్షీల వలన ఎక్కువ వేడితో ఒకపాటు ఉదకము ఒకక్షీల ఎక్కువ వేడిగలగు ఆకాశ పాదరసమును కేడిచేయుగల వేడియొక్క పరిమాణమును ముప్పుచే నెక్కువ వలయునగు గల వేడిచేగాని నిను పెచ్చువలన భావము

ఇది చూచుకొనుచు ఒకముగ క్షీల ఎక్కువ ము గ్రహించు వేడి, ఒకపాటు పాదరసమును ముప్పు క్షీల పెచ్చువలన గ్రహించుచు ని తెలుసుకొని పాదరసము ఉదకమును ముప్పుచే నేడి అధికముగ కావలయును ఇది Specific Heat అని యెరుగుదు

పాదరసము గాన కక్కు వేడిగ్రహించుచు ఇందుగ్రహించ గల దీని కొలచుట యును యోగించుచుగా దీని లక్షణమును చూచుచు ఇతరవదార్థముతో గాన వేడి రస రసములను సాగుచే న వేడి యొక్క వలయునగు యోగించ గల వేడి పాదరస ఉదకము ఘనీభవించు (Freezing Point) నుండి, ఉదకము (Boiling Point) కి కేరు టకు ఎంతవేడికావలయునో అనవేడితో ఉదకము అధికముగా మారును తిరుగ అని చూచు గడ్డయగునని దానియగు Latent గాన వేడి యందు వేడియందు బయటకు Sensible Heat అగును

ఇందు వేడితో చిత్తము గలను నిను అధిక యుటతో స్థితియును, నిను ఘనీభవించి మును గడ్డయగుటతో వేడియును, చుట్టుకల వేడియు

లకును భూమికిగూడ గలుగును. ఒక Porous పాత్రయగు వట్టికుండయొక సీరుపోసి, వేడిగ నుండు గారిగల ఎండతగులక వేడిమాత్రము తగలుచుట్లు నీడయామందిచో కుండ ప్రక్షిల గుండా పైకి చిమ్మివచ్చు (Ooze out) చెప్పు నీరా వేడిగల వాతావరణమునందొలియునుచుండ లోని నీరు చల్లబడియుండును. నీటి తిన్నగా ఎండ తగులునని, నీరు వేడవ్వగాన నీవు జరుగఁజేయు చీలు దెక దీనివలన పై సంగతి యుజ్యతాగలం.

౩. మేఘము - (Cloud) ప్రపంచమందలి జలనిలయములనుండి సూర్యవర్షియైన, వేడి గాఢపులచేగాని, ఇత వేర్వేరు కారణముచే గాని నీరు అనియై వేడిగలనైతే వేరితయగుట వాతముపై పైకి వెడలిపోవుచు నిజముగ నీటి అణి కద్దికగఁడని చిన్న అనికణములైనను పైకిపోయినకొలది గాలియాగుతుంది గాలికి గగ్గోర చలనవచనవలన అనియణువులు ఒకటి కొకటివాడుకొని కలిసికొనిపోయె చట్టయగుట వలన చిన్న చిన్న ఉదకకణములగు నేర్పడియు నులితేలికయగుట గానియందుఁ దేలుచుండుగాన జరుపుకొనుండయి క్రిందికి బడజాలకుండును దీనికి గాంతరూపముగ్ని కండ్లకు గద్దూపనారంభించును. వాయుగ్రవాహినిలనుండి యెటువీరిన నటు గొట్టకొనిపోవుచు అకస్మున దేలుచుండును వానికి మేఘములనిపేరు. మేఘములు నిజముగ అతిసూక్ష్మములగు ఉదకకణముల సముదాయమేగాని యాచరిగాను గాన ద్రవ రూపముగ ఉదకములజాతియందే చేర్చబడినది. Mr Tyndal అను ప్రసిద్ధుడగు శాస్త్రజ్ఞుడి తుడు మేఘములను Water dust అనిపించి యెన్నఁడు మేఘములు వర్షాకాలము సమీపించుకొనక గడ్డికి కీలపాతావరణమున కలసి పెద్దవగు జలకణములై లభిపొలు నలవయిం జును. దీనినే వర్ష మనము.

3 Mist- మేఘము కొండపక్కలగాని, భూమిపైగాని తేలియుండుతరి బుట్టు అనంబడును. ఇది మేఘముకన్న చాల కలుచవయై యుండును. సముద్రతీరప్రాంతములను, నదీతీరములకు పెద్దపెద్ద సరస్సులయొక్క తీరములను నను Mist కూడుచుండును సమశీతోష్ణముగు ప్రాంతముల నీ Mist విూడుగాని వేడి అధికముగు తాల్మలం తీరము. కొండలపై కొంత వేడి తగ్గియుండుగాన అట Mist తేరుటగాననగును

౪ Fog-mist ను, Fog ను ఒకటియే ముచ్చు వివరింపఁబడియెను Fog దశసరిగా నుండును ఇది ఎక్కువ భాగము, బుగ్గి యుండును అత్యవధాన్ముల వాక్యయిది, వాని జ్ఞాపకపు యుద్ధాది యంత్ర కర్మాగారములు (Factories) విస్తారముగ నుండు తాల్మలం అకస్మున వాయుమాదలిలోఁ దేలుచుట్లు బుగ్గి (Dust) కణములు జ్ఞాపకపు, దట్టమై Frost సూర్యవర్షిగా జాలనీయని దట్టము గలదియై, అకస్మున నావలొదియుండుయు దివద ఎండవేడి విశి తిరుగ వందలి జలకణము లాచరియై, ఎరి పోవుటయు మాడవగును

A Hoar frost- నిటియాని భూమినుండి ఎక్కువదూరము పై కేగకుండగనే, వాతావరణ ములి కీలపై భూమి చల్లబడుట, అది వాకొంచును. కీలపై యుండెనేని ఆ యాచరి కణములు చిన్న చిన్న జలకణములై భూమియందు దున్న గడ్డిపైను చిన్న చిన్న చెట్లతలపైనును, చిన్న ముత్యములలో యుండుట్లు జలనిడువులు చిన్నవిగా గాననగుచుండును. ఇది తరుచు ఉదయమున సూర్యమించును. దీనిని Dew కును గల శబ్దము, ఇది ఉదకకణములగు నుండుటయు, Dew బంగడిన యాచరి మంచుమాపమననంట యని ఎరుంగనది. Hoar-frost దట్టముగను,

జలగణములుగను గానవగును Dew అట్లు గానరాక, కలువనగ మంచుమోతై యుండి యాకులపైనను, గడ్డిమొక్కలపైనను నిల్వయుండి ఎండవేడివిడి ఎరిగిపోవును ఇటుల నీయుదకము మేఘము, Mist, Fog, Hoar Frost అనఁ బడునై దును ఉదకముయొక్క ద్రవరూపములుగ నెఱుంగునది

ఇక నుదకముయొక్క వాయురూపము రెండు తెఱంగులు ౧ అవి ఉదకమునకు వేడిసొలు భము గల్గిన వావి (Vapour) ౫ మరొకది సముద్రజలములు, నదీజలములు, సరస్సులందలి జలములేగాక, భూమియొగ్గందు చెన్నయ్య మూర్ధ్వరస్మి కాచిరియై గాలియందు తేలుచు పైకెగిసి, మేఘములు మొదలగు పెక్కురూపము లుగ మారుచు ఎట్టి వాతావరణమునైనను నీరు వేడి నావిరియగు ని కనిపెట్టబడినది వాతా వరణము (Atmosphere) పొడిగా నుండినది నీ రతి క్షణముగనావిరియగునని కనిపెట్టబడినది గాలియ ౫ సహ కొద్దిగనో, హెచ్చుగనో అవిరి యుదకపోతు వాతావరణమున వేడి గాలినివలన, అతి క్షణముగ నీ రావిరియగు చునుకతన వాతావరణమున (గాలియందు) అవిరి విస్తారముగ నుండినది ఒక గ్లాసు నందొక మంచు మక్క (Ice) నిడి మంచు చుంటిమిని ఆ శీతలము చుట్టుపట్టునుండు గాలినుండి యందలి యాచిరి నాకర్షించును ఆయాచిరియు నాగ్లాసువెలుపలి ప్రక్కను అవిరి రూపమునన్మ కొంచెము దట్టముగ తేరియుంట గాననయ్యెడిది నీటియాచిరి బలముగలది యంత్రములగుచో దీనిచే నడపుదురు

౨ Dew- నీటియాచిరి భూమినుండి ఎత్తవ మారము పైకేగకుండగనే వాతావరణము శీతలమై భూమి చల్లబడునని ఆచలదనము

గాలియాచిరి నీటియాచిరినాకర్షించును అనిరింప బడిన అవిరి భూమిపైకేరి వచ్చగిడిపెనను యాకులపైనను మంచువల నింది కలువనగ గానవగును దీని Dew అనికేడు

ఒక గ్లాసునందొక మంచుమక్క నిడి మంచుచుంటిమిని లోనిశీతలము చుట్టుపట్టునుండు గాలినుండి యాచిరినాకర్షించును ఆవిరియు గ్లాసువెలుపలిప్రక్కను కొంచెముబలపడి దట్ట ముగనో, కలువగనో చేరియుంట గానవగును ఇది Dew భూమిపై కేటలుకొలిన వనియె ఇటుల ఉదకము కనిపెట్టబడు రూపములు గలది యని తెలుచున్నది (జలము దాని రూపములు చూడుడు)

ఉదభేనుడు — విష్ణుశ్రీనిధి కుమారుడు బృహదీశ్వరి వ శిష్యుడు

ఉదభండపురము — ఇప్పటి ఫిజ్ శాసనము కొండలియనుచున్నది గొంధారదేశము మూడుడు

ఉదజ్జుడు — ఋషి గురువులు పైలులనును, వేగులనును ఈశ్వరకృతి వీచ్య మహారాజ భార్య కుండలము తన గరుడత్వికీయ నియమించబడి కొనిపోవుచో మధ్యమార్గమున తక్షకుండను నాగులది అందుండు మణులై యీతని వెరవించి వానినడపారించగ గల్గి యుండ, ఎల్లెక్కో వానినిదిగ సుపాదించుకొని గొనిపోయి గరుడత్వికీనింది, వాటికడ నెలపు గైకొని జనమేజయవహారాచకదశ్శి, అతని తొడ్డి పరిశీక్షితులకు పామవలన గల్గిన మృతికి ప్రతివారముగ సర్పయాగమొనర్చు ప్రోత్సహించి, సర్పకులనాశనమునై సర్పయాగము చేయించినవాడు

ఉదయగిరి గుహలు — ఖండిగిరి గుహలు చూడుడు

ప్రతాపసింగునువారాజుడి, మిగుల చరితము గలది ఈయన క్రీ.వె ౧౮౭౨ ౧౮౮౭ ఈ మేవారు రాజ్యపాలనము సల్పినవాడు ఈతడే అగ్గురు నెదిర్చి దరిశితునియన, నిలపియుంచిన వాడని చెప్పవలయు ఇతనిచట్టి దర్బారువాంతు చూడవలసి

ఇచట ఉదయపూరునం దనేకప్రాసాదము లును వానింజట్టి ను దరతరముగ పూజ్యుల లును కలవు చూచువారలు సక్కగఁ బరిశీ లించిన పాసాదములకన్న పూజ్యులలు విన్నాఁ గ వంతములో, పూజ్యులకన్న ప్రాసాదములు విన్నాఁగవలయు తమలో యనినంతకంటె అన్ని పూజ్యులకంటె జలక వాహములు సమృద్ధిగ గల్గియుండును, భూమి యధిక సారవంతమై యుండును దీనికి గారాము ఉద్యానము లలో సజ్జని వాసమునంబడు గులాబ్ బాగు కడు రివ్వవలయు తమని చేరవలసి ఇది సజ్జనిమీగు అను మహారాజా వృద్ధిచంది చి తనచేర బంగ నేర్పించెను ఇగు బాగులంబు నిర్వంధింపఁ జేసిన పులులు, చిలుకలు, మొదలగు నదవి మృగములు, విరోహితేపు జంతుకాల లంఘన బడివలయునని నిర్వర్యములై, తరాక్రమహీన, మిన్నులతో స్నేహమునకుఁ గడిగక పరా క్రమయుతములగుట నిరాజపు క్రోధమునమేవారు నీమ పరాక్రమవ తమని తోచుకొను

ఈ సుస్థితి పా దర్శనీయములు మాడఁ దగిన భవనము లన్నియో కలవు విశ్వరీయా హాలు, జగ్గిందిరము, సూర్యసాగరఘట్టము, చంద్ర వ్యూరపునా లేన, మోహనమందిరము, ముఖ్యములు విశ్వరీయాహాలునందు మ్యూజి యమ్ కలను జగ్గి వాసభవనము యవరాజ నివాసమునకై ప్రియ్యులచేత గృహము జగ్గిందిరమున సాజువాన్ చక్రవర్తి తన బాల్యమున తండ్రితో కలహించి ప్రవాసమున గడవెనుట

అతనిచేత ఖుర్గా అనియాయెట అతని పాగా నేటికి నగు భద్రవర్మబడియ్యుది సూర్య సాగర ఘట్టము చాల సుందరమైనది దానిని సూర్యసింగుమహారాజా (క్రీ.వె ౧౮౪౨ ౧౮౬౦) నిర్మించె ట

మేవారు పరిపాలకులు అగ్గ ప్రభుత్వము కట్ట భక్తికలవాసు క్రీ.వె ౧౮౮౭ లో సిపాయి డింగుబాగుకాలమున వీర లండ నకు స్నేహితుఁడు మేగాడయని కెల్లుటయే గాగఁ వెళ్ళి ంద్రాగ్లలకు కమలా మొసగిరట ఁ యపూర్ సాధ్యము గుచ్చి మేవాది సాస్థా నము మాడఁచె

ఉదయాశ్వుఁడు (మహారాజా) —

అంతకత్తెని మరునకు క్రీ.పూ ౮౦-౮౦౩ వాఁటివాఁడు కొత్త రాజరాజగృహనిర్మాణ మొనర్చిన భూపతి పవిత్రానువంశుడు విధిపాఠుఁడు భూపల్లవి వ క్షయన (కైత వాగుల) అంతకత్తెని దారవభూపాలుఁడుగ నుగధరాజ్య మేలినవాఁడు పాటర్చి కనిర్మాన యని యుండు (మగధరాజ్యము మాడఁచు)

ఉదయాస్తమయకాలముల సూర్య

చింబము ఎఱ్ఱగానుండుట —

మన కౌదికగువకు తెల్లని వెలుతురునకు అసంఖ్యాక ములగు రంగులుకలవు అందెఱుపు మొదలగుని ఊదావజ్రుగుల వ భావమున రంగు లేకు అని విభజించియున్నారు ఈరంగులన్నియు గలనీయె వెలుతురు (లేక తె రంగు) అనుచున్నది ఇంక మన భూమినివట్టియుండుగాలి పొరలుపొరలుగా నూడునదిగాని భూమిమాడి యాకాశమునాని కుండు గాలియంతయు నొకేపొరగా నా న సీగలిపారలు నేజ్యము అద్దములచేటివని మనసు నందుంచుకొన వలయును ఈ గాలిపొరలన్ని యుంగలయె మహాబాయుమాడిని యుంచున్నది మనీయమ నద్దములగుములనే గల్గియున్నది

అకాశమందలి సూర్యుడు, చంద్రుడు, నక్షత్రములు మొదలగువానిని మనము జూచుట యన అద్వములనంటి గాలిపోలగుండా తెలుతురునికొకములు మనకృత్తదేమిటాడి వాగదేవులయోగాము చేయుటకును తెలుతురునికొకములు ప్రయాణముచేయుటకు కాలపరిమాణ మక్కరలేక

మధ్యాహ్నమున సూర్యునింబయు నెత్తిపైనుండుచే మనము వాయుమండలములందుండిన్నగాఁ జూడగల్గుదుము కాన రంగుల సముదాయముల తేలి వెలుతురు కల్గియుండును చూడనకును తలపైనుండుతలి నిట్లే ఇంక నుదయాస్తమయకాలముల సూర్యుడనులకు ప్రాంత సూర్యుడగుచు, చూడఁగూగని యొకతలి జూచుటయన గాలిపోలగుండా తిన్నగా జూడకాలము కొన్ని అద్వములను కొంచెము కరుక్షుట్టుచు (Slanting) వానిగుండా చూచుట్టుచును ఇట్టితలి తక్కినరంగుల మధ్యగడక బలముగల ఎత్తులందు నిలచియుట మూకు విలుము ఎత్తునింగుతో గన్పించును మఱియును భూమికి సమీపమునందును గాలి పోలలు నిటియానిటికొనిన వాతావరణముగుండా సూర్యచంద్రుల బము లగువడుటయన యాక అద్వముగుండా మూదినచో దర్శితమై (Mirage) పెద్దదిగ నున్నట్లే పెద్దదింబయ్యలై ఎత్తుగ గన్పట్టెడివి

బ్రిటీషుపిలువందలి గొప్పగొప్ప నగరములందు కర్మాగారముల పొగ గొట్టముల (Factory Chimneys) నుండి ఎగయుపొగతో నానగరముపైనుండు వాతావరణము నిండి పోవుచును పొగయొ, ఆదిరియు వెడలుచుట వాయుమండలము స్వచ్ఛమైయుండక. దానిగుండాగ్నించు సూర్యాస్తమయమాశ్చర్య విశ్రమములు గొలువదగిన కలువిధములగు వింత

రంగులతోఁ గన్పట్టుచుండును అకాశమును అత్తరి కలువిధములగు వింతరంగుల చూచిన వానికితప్ప నితరు లనుకొనకొని వ్రతర్చన మొనగెడిది సూర్యోదయకాలములకు రాత్రి కర్మాగారములు మూయుబడియుట అంతరి పోగల వింతరమాకాశమున గ్రమ్మియుండక స్వచ్ఛమై యుండునగాన మూములుగనే గన్పట్టుచుగని రంగుల వింతరములుకావు

ఉదరగోత్రము — నిద్రావగణములు చూచుచు

ఉదరనిమిత్త బహుకృతచేసాః— ఇది సుస్మృతభాషయందలి గోళోత్తరీ కొటి చేమములు హిందూరాశిని తెలుసుకొనెంతలగు

ఉదరరోగము — ఇది జగోదరము వంటి జబ్బు దానిని దీనికిఁగూడ అంగమున Abdominal dropsy అనియే గర్భమున గుడ్డవములు, మత్తవదారములు చేరుటవలన ఉదరము పెద్దదిగనగుట, తక్కిన శరీరావయవములు క్షీణించి పన్నగిలుట మొదలగు లక్షణములు గల జబ్బు

ఉదరేభృతే కోశోభృతః ఇతి న్యాయము — కుపునిండితే కనకపుసంది నిండిట్టి అని యధము అకలేనివానిగున్నాన న్యాయము

ఉదనాన గోత్రము — రాధకగణము చూచుచు

ఉదచేణు గోత్రము— రాధకగణము చూచుచు

ఉద్గరగ్నివి గోత్రము — అత్రేయ గణము చూచుచు

ఉద్గట్ట తాళము — తాళములు చూచుచు

ఉద్బంధపురము (దీపిక) — ఇటు నుండి వివరములుండి ఈ పేరయ్యెట్ల పిదప వివరపురముయ్యెట్ల ముగిసినప్పుడు రాజ ధానికయ దెను (మగధరాజ్యము వాడుక)

ఉద్బహుగోత్రము — భగవాన్ ఉపగణము మాకు శు

ఉదానర్తము — మూలము, బద్ధావననది అతిరి ముగ వెడలుము ను సంభవించుటను పాత్రికగుపులొను, మగ్ధావన యవను లోను పోట్లెట్లుగుచు నను దానికి ఉదానర్తము కను

ఉదానమవు — మనది, ఇద్దరుకు, నిని సురతి ఉత్తియలు రుడి పేరధి : దీనిని జి కిచక్రవర్తి పితామహులు ముది లును లేక విదేశములు కుమారుడు న దివర్ధన ముగరా

ఉద్బాతదంప్రోరగన్యాయము — కోరలు తిని తావని సురము తాను అపాతు కరమై దొంగు లోని పాత్రికచి దావనా తాభకలగదని భావము కర్మాన్ని బలము పోగొట్టి వానివలన నపాతుములుగు భయ మక్కరలేదుకు కీన్యామము వర్తిచెడిది.

ఉద్బాసము — ఉద్బాసహస్తమును ది కగ్గిన పదము అస్త్ర తోము పురస్వముగ తాము మండమునకు ఇప్పుడు విశాఖపట్టణమునకు రుడి హాదానుండి ఉత్తరముగా ఉద్బాసపురము దెనుక, సుర్యున సముద్రమును, పశ్చిముగా తెంగరాగ్గపుర రైల్వే ఇనుపదారి బాటయ, ఎల్లలుగా కగ్గిన తో భాగమున కుదానమని పేరు ఉద్బాసమున కొట్టిరి, అనంతోట లెడతెలిలేక వ్యాపించియున్నది ఈ పేరునుకు మరగాయ లధికముగ నుత్పన్నముగుట సుప్రసిద్ధము

బహుశః యీయ ఉపాతమునకు తేరుకొని స్థిరపడిన ఓథ జనావాదాలనాని స్థిరమైన పేరు గానోల ఈ పేరుయొక కాళింగులు, రెడ్లు విస్తారముగ నివసి చుచున్నారు

ఉద్బాలకుడు — యుద్ధి ఇతనికి ఉపాత్యుడని పేరుకల ఇతనికి గురుభక్తి ను శు అస్వినదేవీ లిథి గురుభక్తికి మిచ్చి పా నకుగు గా, తన గురుండకు భావ్యుని ని (లోచా దాము న గలవాడు) స్వస్థదంతునిగ కా ర్మ కోరను కుమారుడని పేరు త్వరకుర్చి ఈత ను ధర్మశాస్త్రుని

ఉద్బానెకాగళి — రాత్రికుష్ట పా దళి నీ భక్తికాదలి మారులు మందులు మా ను

ఉద్బిచ్చదేశము — అస్థిరీనా వాయువు నికాయము దేశమని అమరా ముని తెల్పుచు చెడి

ఉద్బిచ్చేభవనేచకూసఖననేత్రత్యు ధ్మమః కీర్తనః — ఇటు అంటును కాలుట పాగ భించి పిదప నాపుటకు సీతై నూము ద్రవ్యుట పాగభించి నిభావము ఇది సామ్యులే భావ మందరి లోకోత్తి

ఉదుంపరము ఎత్తు — రెండు తుల ములు అయిచ్చేదిమానము మానుకు

ఉద్గురితాంత కిఖరము — దుద్ర హిమామయిఖరములలో నొకటి గంగానది మానుడు

ఉదుర్భవ గోత్రము — కథకగణము మానుకు

ఉద్బోగం పురుషలక్షణము, అది పాడుచేసుకుంటే అవలక్షణము — అందరిలోకోత్తి

ఉదాహరణ గోత్రము — ఉపమయ్య
గణము చూడండి

శిష్యాకులం గోత్రము —
 అర్చ్యైశ్య గోత్రములలో నాకటి ఇది వామ
 కన్యకాదరిమేష్వరి జనుచిన గోత్ర మగుట కవత
 మంత్రము, అగ్ర గణ్యము గ న చలువచున్నది
 (వైశ్యగోత్ర ముల చూడఁడు) శిష్యాకులం
 గోత్రము దాన్వ్యైశ్య(గ) గోత్ర ము దీనినిపెట్టి
 కుల గోత్రవయము ననిరు స స్మృతిగోత్రము,
 ద్రాహరణ, ద్రాహరణము, అగ్ర ప్రామాణ్యము,
 మోక్షాశ్వాస, ప్రమాణము అద్యైశ్యము డ, కుమ
 మోక్షాశ్వాస, కుమము నుమమము కులగోత్రము,
 తదాశ్వాస, కుమము నుమమము కులగోత్రము,
 జనుము నాకటి, గోమము, గ, శ్రీత స శ్చ
 లం, వా శ్చికా మము, కుమము దాన్వ్యైశ్యము,
 పెట్టిండ్లకాలమును బాధిరూ మనిరుము

ఉద్ధవుడు — చంద్రవతిపుత్రుని
యందు కన్యకాను ముగ్ధాను కన్యకా
ప్రియమనగానే విడిచి యువకుని కత్తియై
తనకు ఎవరైనా కుమారులు కను ఉద్ధవుడని
చేరు సుతములైనా పుత్రిక కన్యకలైనా
వారినేమైనా ఎవరైనా

ఉన్నతసంజ్ఞాస్థానములు అరు -
వదుష్టతన జ్ఞానా మలు చూడడ

ఉన్నమాట చెప్పితే ఊరుమంచిది
కాదన్నట్లు — అంధు లోళ్ళో ॥

తీర్ణవారికొక్కటే యిట్లు అదృష్టమున్నవారికన్నీ యింద్ర—అంద్రోగో! ॥

ఉన్న పూరివారికి కాటి (స్తానము)
భయము, పొన్నూరి వారికి నీటి
భయము — అర్ధశాస్త్రము

దీప్తి — మేలమొక్కగాని, గొట్టెల
 మొక్కగాని, ఆత్మకాబంధపులమొక్క గాని,
 అంగారాబంధపులమొక్క గాని, లోమములను
 దీప్తిగఁజేసి, దాము నడకఁ జేల్చు నేయునును.
 ఇతను పులపిరి పెండ్లకును, బాట పెండ్లకును
 కూడఁ జన్నియనట ఇది కాక Wood wool
 అనియు, slag wool అనియుకూడఁ కలవు దీన్ని
 ముఖ్యము గొట్టెలలోచువు అని చెప్పబడినది
 దీనినిగల లుముగ ల్రాగునది మేల ఇతరు
 బాపున దాబులముగ గొప్ప నడకఁ ల్రాగునఁ చేసె
 నును తొప్పలకును అంతవెదగల నూలుబుట్టల
 క్షుత్తున వేసెను కేతలమునానగనను,
 ఎత్తుచి నిల్లగ వేసెదకామునునను నుండుగాన
 ప్రాప్తియును వేసెదాయుండును అనకాబంధ
 పుల దీన్ని ఎత్తున వేసెననునాపునయను,
 ఆత్మకాబంధపుల దీన్ని నొప్పులుల నేయును
 నయను, అంగారాబంధపుల దీన్ని నుచి నాగొ
 మెరు, మెరుగును గల ఒత్తి నేయునుగనియు
 నుండు కాని తొన్ని గొట్టెల ముగ నుత్తి
 రుచిగిరి

ప్రపంచమునది దేశములూ దన్నిటిలో అష్ట
లియాయా దెక్కువ ఉన్న లింగాచేది అచట
ఎక్కువ నాస్తికలు కెంతయును వాని ఉన్న
సంస్కారమునకు అచటను కొల
వేయాలియితే అందుచేయును నలుగురు కొల
వారు ఉన్న గర్భియను భావ చేయును
దేశములు, వేదములు విధములూ ఉన్న యనుట
అచటను అయాదేశముల కిహేష్టది కనుసరించి
యను, గాలి కనుసరించును కనుక నాలుగు
యన్నది అష్టలియ నాస్తిక ఉన్న చాల
అనుకూలముగా ఉన్న దున్నది విధములయే
గాక, ఎక్కువ ప్రకృతియ ఉన్నా కర్మయ
చున్నది ఇందు ముఖ్యముగా నాటిది

ఉన్ని యొడవని తలఁచరాదని నేలుచున్నది. యిట్లయిన ప్రభువ మంతటను, ఉన్నిబట్టలు రాజవింశతులమునే యున్నవి గొట్టెలకు చక్క వ్యాధులు మొదల గల్గుచుండునా వాని దొలఁత నొడవముల గల్గి యడవము లొని శీత ద్రోసి జలకము లాడితురు పిచ్చుట అని చాలగు కఠిరిపునివాడనే అట్లెఱింగి తురు ఇంకను కొన్నిచోట్ల గొట్టె గొచ్చుకొని రించు యల్లములు అప్పులకి వి శుభని వేసవిపారంభము జరుగు గావ గొట్టెలు చలిచే బాధనందుట సుఖవింశ వఱియు స తోష ముతో కఠిరించుట కిచ్చుకొనుచుండు గాచిన చావలకు, గొట్టెలకు గొచ్చు బడు ౧) కను చులకలకులు ఇప్పుడుమొని తోచకపోక తిరుగ శీతకాలము వచ్చునది గొచ్చు తిరుగ పెరిగి సిద్ధముగ నుండును పాశ్చాత్యులు నేరు తొగ్గ వస్త్రములకు రెండు భేదములు కలవు ఊలెక్ బట్టయనియు (Woollen cloth), బుర్రెక్ బట్ట (Worsted cloth) అనియునై యున్నవి ఇంక ఉలెక్ బట్ట చిక్కవినేత, ఎక్కువ పెచ్చుగ నుండును రెండవ బుర్రెక్ బట్ట ఎరువ మెరుగు అడవము గొంది సగం గొట్టెకు ఎన్నిక పొనుల ఉన్ని వచ్చునని యందురు

ఉన్ని పరిశ్రమ — హిందూదేశపు శీతోష్ణపరివర్తలనుబట్టి ఉన్నిపరిశ్రమ విశేష ముగా నభివృద్ధిచొందుటకు అవకాశములేక అవసరమునలేదు ఈదేశపరివర్తల ప్రక్రి, పట్టుబట్టలే అచ్చాదనమున కనుసూచముగా నుండును ఉన్నిగున్నలు ధరింపవలసిన యవస రము ఉత్తరదేశములగును కొన్ని పర్వతప్రదేశ ములాదేగాని తక్కిన వోట్ల నంతనిశేషముగాలేదు, శీతకాలమునందు మౌక్రము పలుచని యున్ని దుస్తుల నుపయోగింపవలసినవచ్చును పైకారణ ములనుబట్టి ఉన్నిపరిశ్రమ హిందూదేశమున

దంతుగా భివృద్ధిపొందు కవకాశము లేకపోయి నది ఇప్పటికి హిందూదేశమున దన్నిచోట్లను కలిసి నొమ్మిని యున్నిపాత్యకరీయ మౌక్రమే యున్నది వీనిలో శీతకాలమునగరమునకు, 4 సయ్యుక్తరాష్ట్రములకు గురు, శీతకాలమునకు గలవు ఇవిగాక స్వదేశసామాన్యములకు గల ఉన్నిములు గలవు వానిలో నొకటి లాహోరును కురు తక్కిన నాగులు మైసూరు రాజ్యమునకును గలవు ప్రస్తుతమువారి స్వదేశము మూల ఫ్యాక్టరీలను వినియోగము బాన్సినులు రంగూరు, మద్రాసు, ప్లాసలలు తయారుచేయుటకును ఉన్ని సయ్యుక్తరాష్ట్రము లలో నీరుక్తమునకు పథానామము కాన్పూరు గొంగూరు, బెంగళూరు గరములకు కూడ నేంద్రసాములుగానే కరిగిపోయెనుచున్నది

ఉన్నత్వము — ఈ ల్యువ తుండు హిందూదేశము ను కేసరం రక్కసులు

ఉన్నాదము — ఇది క్రొకపరిమాణము అంగుముపువరే ౫ శేతుల ప్రమాణము గల కొంత (కొల శేతులు)

ఉన్నాదము (ఉన్ని) — అంగు Insanity లేక Madness వీనిని ఉన్ని యనియు, భ్రమ నుయు, పెచ్చియనియు కూడ సంకురు

ఉపకారమునకుపోతలపకారము వెంటబడినట్లు — అంద్రలోకోక్తి

ఉపకులగోత్రము — అగస్త్య ఉప గణము మాడుడు

ఉపగవ గోత్రము — ఉపమన్యు గణము మాడుడు

ఉపచారములు — చతుష్టయ్యుపచార ములు (దేవీపూజయందు ఉపచారములు ౬౪).

దేవతార్చనమును సర్వసాధారణముగ పోషణో
పదానము (౧౨) లోనగు పద్ధతి కలగ అవి
౧ అపాచానము, ౨ అపనము, ౩ పాద్యము,
౪ అర్ఘ్యము, ౫ అచమనీయము, ౬ అభిషే
చము లేక స్నానము, ౭ వస్త్రము, ౮ యజ్ఞో
పవీతము, ౯ గంధము, ౧౦ పుష్పము (పుష్ప
పూజ), ౧౧ ధూపము, ౧౨ దీపము (నూగరి
పచిత), ౧౩ నైవేద్యము, ౧౪ తాబూల
సమర్పణము, ౧౫ నవసౌరము, ౧౬
ఉద్యానము.

తై వద్ధ్యమున కిష్టములగు ముప్పదియారు
తత్వములు కార్యపర్యవర్తికముగ ముప్పదియారు
ఉపదానములు కేవలము ముప్పదియారు దేవి
పూజ యుపయోగము చేయుచున్నవారము
లోనొకరు అవి ౧ కార్యము, ౨ అపా
చానము, ౩ సింహాసనము, ౪ అర్ఘ్యము, ౫
పాద్యము, ౬ అచమనీయము, ౭ నవసౌర
ము, ౮ పురరాచమనీయము, ౯ అభరణ
రంగణము, ౧౦ అభ్యంగనవస్త్రపరిధానము,
౧౧ అభ్యంగనవీరీపవేళము, ౧౨ తైలా
భ్యంగనము, ౧౩ ఉష్ణద్రవస్నానము, ౧౪ పం
చామృతస్నానము, ౧౫ ఉష్ణద్రవము, ౧౬
దేహాక్షరఃపూర్వక సకలకారాభిషేచనము,
౧౭ అలెసన వీరీపవేళము, ౧౮ అయో
జనము బహుధానము, ౧౯ రక్షితీయము,
౨౦ అభోషిత్రము, ౨౧ కంఠకేళానము,
౨౨ శోభానము, ౨౩ గంధానులేపనము,
౨౪ కాటుక, ౨౫ అభరణవీరీపవేళము,
౨౬ మణిమకుటము, ౨౭ చంద్రకేళము,
౨౮ సింహారోహము, ౨౯ నాసాభరణము,
౩౦ పోయగము, ౩౧ మణిమకుటము,
౩౨ తాబూలముగము, ౩౩ కంఠచింతాము,
౩౪ మంగళిసూత్రము, ౩౫ నైవేద్యము,
౩౬ తారాపరి, ౩౭ ఏకాపరి, ౩౮ కటి

సూత్రము, ౩౯ తేయానముగచతుష్టయము,
౪౦ వలయావరి, ౪౧ ఊర్వికావరి, ౪౨.
పాభాగ్యభరణము, ౪౩ పాదకటము, ౪౪.
నూపురయుగళము, ౪౫ పాదాంగస్తంభము
౪౬ కరాంగుస్తంభము, ౪౭ బావేరి పాదము,
౪౮ అంకుశము, ౪౯ పూర్వీకరాచమము, ౫౦.
(నాగవేళి) పుష్పరూపము, ౫౧ పాదకలు,
౫౨ పాదాంగహారము, ౫౩ పూర్వకం
కము, ౫౪ గంధము, ౫౫ పుష్పపూజ,
౫౬ ధూపము, ౫౭ దీపము, ౫౮ నైవేద్యము,
౫౯ తాబూలము, ౬౦ వీరాచనము, ౬౧
ద్యౌకదర్శనము, ౬౨ ధర్మపీఠము, ౬౩ దాన
పీఠము, ౬౪ తాళపత్ర (విసరకల్ప) కేవల ఇవి
చతుష్టయ (౪) ఉపదానములు. ౪౫ చతుష్టయ
పదానములతో పాటాధము గల్గి, చతుష్టయ
లూపనీయము, దేవతత్వములూపనీయము,
వివేకముగదిరి

**ఉపదానవిరోధస్యాయుక్తత్వ మితి
న్యాయము** — పరిపై నాధారపడి తా
నుగూటయూ దానిపై విరోధభావము వహి
యట యున్నది భావము

ఉపదానవిరోధము — నిష్కం
గము చూడండి

ఉపదానము — పురుషుల మధ్యమము
సంగాధ రోగమున కాయుర్వీక నైవేద్యశాస్త్ర
మున ఉపదానోగమున చేసే మధ్యమము
లొక పురుషుల మిదిగది.

ఉపదానది — నైవేద్యము కుమార్తె
భర్త పితృభాగ్యములు కుమారుడు కేవల యుక్తు
వాడు నైవేద్యము దానిగల సుఖముగది
కొన్నిచోట్లను, కొన్నిచోట్లను దేవుని విశ్వా
సముని కొమారుడని కొన్నిచోట్లను దేవుని
ఎదిగి. నైవేద్యముగల్గియు చేసినవాడు.

ఉపదేవి — ఈమె దేవతని పుత్రిక యనయు, భర్తచేసి వసుదేవుడనియు కల్పవృష్టి మొదలగువారు పది మంది కుమారులు గలని యొకెవ్వరికిని వసుదేవునికి మదియనుచేటు భార్యవలన నందఱును ఉపదేవియు అను కుమారులు కలగు ఇతరులు భార్యయగు ఉరువల్కుడను సుతుడుగలఁడు

ఉపధానాననము — యోగశాస్త్ర మనుజులెప్పటినుండి యాధునికులలో నొకటి కుడి కాలు, కుడి చేయి చాచుకొని ఎడమకాలిని వెడమింద కెక్కించుకొని కుడివైపు కొత్తిగించుకంటె కాన్వలగి వివిధస్థితికొనుచున్న వాఁడని బడినది

ఉపనది — Tributary of a river (ఉపనది) కొన్నినదులు సమద మనవరకు బాగా నుద్యమింపగలముగ నడవై పెద్దదియగు కలిసి పోవునది లిట్లుకలిసియున్నది పెద్దనదికి ఉపనది (Tributary) అనబడునది (Rivers చూచుఁడు)

ఉపనివేళదేశము లేక పరకు సానము — ఈదేశమునకు పరకుపాన మనియు, పరకులను ఎరువుయని నొల్లటచేయఁ జెనట నగు కలనాస్త్రియలు యుద్ధసన్నతలై యుండువారని పోలేరువ్రాసెను రాజధాని ఉపని వేళము దీనికి కత్తి యోనివేళమనియు వాడుక యుండెను గ్రీకులవాడు వారి వలన హరి యనఁబడి, అస్సిల నానికి ఓసియన్ అనఁబడె నట ఈదేశము అర్జునాక్షరలర్జునాక్షి యా పు మునునిర్మించెనట కొద్దగంధము మహావంశము నదాని నలన జ (పురము) యని వాడియున్నారని ఈపురముననే నిలిచియున్న నామూలముగల మేన దేవీ అనిబడిన ప్రసిద్ధుడగు రాష్ట్రీయా దేశ భూపాలుఁడు జన్మించెనట ఈదేశము భరత

దేశమునకు భరతమున చరితార్ కు భరతీయను పాముల పర్యవేక్షి కీశాన్యదేశగా నుండినట్లు తల పడుచున్నది మత్స్యపురాణము ౧౧3 యాక గను వాయుపురాణము ౨32-౨-౨ యోగము దీనికు ౧౮౪ కల్ప పాణిన్యా గార్యులు ౧3 ౧౧2 యోగ పరినింది యున్నాడు భరతుపా దేశపు గ్రామము గను లనఁబడుచు కొల్లిట నీరె అను ఒకేదేశమున నెనెనెనా

ఉపనివేళపురము — ఉపనివేళ దేశము చూచుఁడు

ఉపనిషత్తులు — ఉపనిషత్తులు వేదము గంద్రు పాఠము యగును ఉపనిషత్తులు కొన్నింటికి వేదభాగములు ఎన్నెన్నటికి మత ములకు వగిన యట్లు వారు తమ ఉపనిషత్తులను వ్రాసికొని ఉపనిషత్తులను వ్రాసిన తరువాత క్రీతి కలగు శ్రేయముల కల్గిననొముం చెల్పుచు నా శ్రేయమునియు గురుకు ఇహలోక మతము నా ఉపనిషత్తులను శ్రీమ కనుర వాగగీత ౧౧౮౦౦

ఋగ్వేదమునకుంకె ౩ ఇరువదిపాల్లు ఉపని షత్తులును, యజుర్వేదమునకుంకె ౩౧ పాల్లు 5 ద్విగ్రా ఉపనిషత్తులును, నామ వేదమునకుంకె ౧౦ పాల్లు ఉపనిషత్తులును, అథర్వవేదము నకు ౧౦ పాల్లు ఉపనిషత్తులును మొత్తమునకు ౧౦౦ పాల్లు ఉపనిషత్తులు గా రాకున్నవి

ఇందు ౧౦౦ కర్మకరిపాదకములనియు, ౨3౨ ఉపాసనకాండయంటి భ్యేయబ్రహ్మ ప్రతిపాదకములనియు, ౧౦౦ జ్ఞానప్రతిపాదకము లనియు, తెప్పలుడిచి తక్కినవియు గొన్ని కలవు ఇ కు జ్ఞానప్రతిపాదకములగు అష్టాధ్యక్ష శ్రేయభ్యాసములగు ఉపనిషత్తులే ప్రాముఖ్యము

లుగ వాడబడుచున్నది. అందు కళోపనిషత్తును అన్ని దీర్ఘాశ్రమలవారిని ఉపదేశించు సామంతాశ్రమముల గోపరిమాణ, ఆదన అంగీకరించు పట్ల క్షేత్రావైభవశిష్యావైభవ శాసనములు ఉపనిషత్తువ్యయములను వారి వారికి దగినట్లు వేరేవేరుగ విధించుకొనియున్నాయి. మఱియు ౧ చిత్రి, ౨ కీర్తి, 3 భృగువర్ణ, ౪ కరవర్ణ, ఉదాహరణలు అవైభవశాసనములను పరిశ్రమములుగ నెరుంగు.

మంతోపనిషత్తులు - ౧ వాచానాశ్రమనిషత్తు, ౨ బ్రహ్మోపనిషత్తు, 3 కైత్తియోపనిషత్తు, ౪ గాఢోపనిషత్తు, ౫ వాచానాశ్రమనిషత్తు ఉపనిషత్తులుగా మంతోపనిషత్తులుగా పేరుకొనియున్నాయి.

దశోపనిషత్తులు - ౧ ఉశావాసోపనిషత్తు, ౨ కేసోపనిషత్తు, 3 విరవల్యుపనిషత్తు, ౪ ప్రశ్నోపనిషత్తు, ౫ ముండకోపనిషత్తు, ౬ మానూకొపనిషత్తు, ౭ కైత్తియోపనిషత్తు, ౮ వికరేయోపనిషత్తు, ౯ ఛాందోగ్యోపనిషత్తు, ౧౦ బృహదారణ్యకోపనిషత్తు కొండలు ౯ శ్రేణుకావ్యము, ౧౦ కౌశీతకి ఉదాహరణలు ఉన్నాయి.

అష్టాశ్రమశాసనములు - ౧ వాచానాశ్రమ సాహిత్యోపనిషత్తు (తేక) ఉశావాసోపనిషత్తు-వాచానాశ్రమ సాహిత్య, పూర్ణమద ఇతిశాసన, ౨ తలవకాశోపనిషత్తు (తేక) కేసోపనిషత్తు సామవేదము, అప్యాయుత్పత్తిశాసన, 3 కరవనిషత్తు-కృష్ణయశశ్రేణు, సహనామవర్ణిశాసన, ౪ సకలశ్రేణు-అధర్వణవేద, భద్రంగశ్రేణినిశాసన, ౫ ముండకోపనిషత్తు-అధర్వణవేద, భద్రంగశ్రేణినిశాసన, ౬ మానూకొపనిషత్తు-అధర్వణవేద, భద్రంగశ్రేణినిశాసన, ౭ కైత్తియోపనిషత్తు-కృష్ణయశశ్రేణు, సహనామవర్ణి

శాసన, ౮ వికరేయోపనిషత్తు-ఋగ్వేదము, వాజ్ఞయనీశాసన, ౯ ఛాందోగ్యోపనిషత్తు సామవేదము, అప్యాయుత్పత్తిశాసన, ౧౦ బృహదారణ్యోపనిషత్తు-కావ్యశాసన, పూర్ణమద ఇతి శాసన, ౧౧ బృహదారణ్యోపనిషత్తు-కృష్ణయశశ్రేణు, సహనామవర్ణిశాసన, ౧౨ కైత్తియోపనిషత్తు-కృష్ణయశశ్రేణు, సహనామవర్ణిశాసన, ౧౩ ఉశావాసోపనిషత్తు-వాచానాశ్రమ, పూర్ణమద ఇతిశాసన, ౧౪ కైత్తియోపనిషత్తు-కృష్ణయశశ్రేణు, సహనామవర్ణిశాసన, ౧౫ మంతోపనిషత్తు-వాచానాశ్రమ, పూర్ణమద ఇతిశాసన, ౧౬ అప్యాయుత్పత్తిశాసన సామవేద, అప్యాయుత్పత్తిశాసన, ౧౭ గాఢోపనిషత్తు-కృష్ణయశశ్రేణు, సహనామవర్ణిశాసన, ౧౮ వాచానాశ్రమనిషత్తు-కృష్ణయశశ్రేణు, సహనామవర్ణిశాసన, ౧౯ విరవల్యుపనిషత్తు-వాచానాశ్రమ, పూర్ణమద ఇతిశాసన, ౨౦ అప్యాయుత్పత్తిశాసన, ౨౧ బృహదారణ్యోపనిషత్తు-అధర్వణ, భద్రంగశ్రేణినిశాసన, ౨౨ అధర్వణోపనిషత్తు-అధర్వణ, భద్రంగశ్రేణినిశాసన, ౨౩ అధర్వణోపనిషత్తు-అధర్వణ, భద్రంగశ్రేణినిశాసన, ౨౪ కైత్తియోపనిషత్తు-కృష్ణయశశ్రేణు, సహనామవర్ణిశాసన, ౨౫ కైత్తియోపనిషత్తు-కృష్ణయశశ్రేణు, వాజ్ఞయనీశాసన, ౨౬ బృహదారణ్యోపనిషత్తు-అధర్వణ, భద్రంగశ్రేణినిశాసన, ౨౭ సుమీమాతానిషత్తు-అధర్వణ, భద్రంగశ్రేణినిశాసన, ౨౮ కాలాగ్నిరుద్రోపనిషత్తు-కృష్ణయశశ్రేణు, సహనామవర్ణిశాసన, ౨౯ మైత్రేయ్యుపనిషత్తు సామవేద, అప్యాయుత్పత్తిశాసన, 3౦ సుతాగోపనిషత్తు-వాచానాశ్రమ, పూర్ణమద ఇతిశాసన, 3౧ తులకోపనిషత్తు-కృష్ణయశశ్రేణు, సహనామవర్ణిశాసన, 3౨ మంతో

కోడనివత్తు వాజసనేయి, పూర్ణమదధితిశాంతిః
 33 సర్వసాక్షాత్పదమత్తు కృష్ణయజుర్వేద
 సహనావత్పితిశాంతిః, 34 నిరాలంబోఽ
 నివత్తు వాజసనేయి, పూర్ణమదధితిశాంతిః
 35 శుభ్రహస్తాశ్చనివత్తు కృష్ణయజుర్వేద,
 సహనావత్పితిశాంతిః, 36 వజ్రమాయుక
 నివత్తు సామవేద, అపార్యయతిపితిశాంతిః,
 37 తేజోగమాఽఽనవత్తు కృష్ణయజుర్వేద,
 సహనావత్పితిశాంతిః, 38 నాదలింహ
 యవత్తు ఋగ్వేద, వాక్యమనసిశాంతిః,
 39 కాయాబిందూవ నివత్తు కృష్ణయజు
 ర్వేద, సహనావత్పితిశాంతిః, 40 బ్రహ్మ
 విద్యోపనిషత్తు కృష్ణయజుర్వేద, సహ
 నావత్పితిశాంతిః, 41 యోగతత్త్వోపనిషత్తు
 కృష్ణయజుర్వేద, సహనావత్పితిశాంతిః, 42
 అశ్వశోభోపనిషత్తు ఋగ్వేద, వాక్యమనసి
 శాంతిః, 43 నారదబలివాజకోపనిషత్తు అధ
 ర్వగవేద, భద్రంశ్శ్రీతిశాంతిః, 44 త్రిశి
 తాపాశోపనిషత్తు వాజసనేయి, పూర్ణమద
 ధితిశాంతిః, 45 సీతోఽనివత్తు అధర్వగ, భద్రం
 కర్ణధితిశాంతిః, 46 యోగమూహమయ్యపని
 వత్తు సామవేద, అపార్యయతిపితిశాంతిః, 47 నిర్యా
 నోపనిషత్తు ఋగ్వేద, వాక్యమనసితి, 48
 మంత్రబ్రహ్మశాస్త్రపనివత్తు శుక్లయజుర్వేద,
 పూర్ణమదధితిశాంతిః, 49 వత్సగమూర్త్యపని
 వత్తు కృష్ణయజుర్వేద, సహనావత్పితిశాంతిః,
 50 కరణోపనిషత్తు అధర్వగవేద, భద్రంశ్శ్రీ
 ధితిశాంతిః, 51 స్మృతిఽఽనివత్తు కృష్ణ
 యజుర్వేద, సహనావత్పితిశాంతిః, 52 తి వా
 ద్విభూతిమహానారాయణోపనిషత్తు అధర్వగ,
 భద్రంశ్శ్రీధితిశాంతిః, 53 అద్వైతకారకోపని
 వత్తు శుక్లయజుర్వేదము, పూర్ణమదధితిశాంతిః,
 54 రామరహస్యపనివత్తు అధర్వగ, భద్రం
 కర్ణధితిశాంతిః, 55 రామతాపనియోగ

నివత్తు అధర్వగ భద్ర కర్ణధితిశాంతిః, 56
 వాసుదేవోఽనివత్తు, సామవేద, అపార్యయతి
 తిశాంతిః, 57 మద్భిరో నివత్తు ఋగ్వేద, వాక్
 మనసిశాంతిః, 58 శంఖిర్వేదనివత్తు అధ
 ర్వగవేద, భద్ర కర్ణధితిశాంతిః, 59 పుగ
 లోఽనివత్తు శుక్లయజుర్వేద, పూర్ణమద
 ధితిశాంతిః, 60 భిక్షుకోఽనివత్తు శుక్ల
 యజుర్వేద, పూర్ణమదధితిశాంతిః, 61 మహాకాండవత్తు
 సామవేద, అపార్యయతిపితిశాంతిః, 62 శాశి
 కోపనిషత్తు కృష్ణయజుర్వేద సహనావత్పి
 తిశాంతిః, 63 యోగశిఖోపనివత్తు కృష్ణయజు
 ర్వేద, సహనావత్పితిశాంతిః, 64 తురీయాచీ
 తావధూతో నివత్తు శుక్లయజుర్వేద పూర్ణ
 మదధితి, 65 సన్యాసోపనివత్తు సామవేదము,
 అపార్యయతిశాంతిః, 66 కౌముదావ కరిషా
 జకోపనిషత్తు అధర్వగవేద, భద్రం కర్ణధితి
 శాంతిః, 67 అత్మమాలికోపనివత్తు ఋగ్వే
 దము, వాక్యమనసిశాంతిః, 68 అమృతోపని
 వత్తు సామవేదము, అపార్యయతిపితిశాంతిః,
 69 అత్మకోఽనివత్తు కృష్ణయజుర్వేదము,
 సహనావత్పితిశాంతిః, 70 అమృతపూర్ణోపని
 వత్తు అధర్వగవేద, భద్ర కర్ణధితిశాంతిః,
 71 సూక్ష్మోపనివత్తు అధర్వగవేద, భద్రం
 కర్ణధితిశాంతిః, 72 అత్మ్యుపనివత్తు కృష్ణ
 యజుర్వేదము సహనావత్పితిశాంతిః, 73
 అశ్వాత్మ్యోపనివత్తు వాజసనేయి, పూర్ణమద
 ధితిశాంతిః, 74 శు కు షిరోఽనివత్తు సామవేద,
 అపార్యయతిపితిశాంతిః, 75 సాతత్త్వోపనివత్తు
 సామవేద, అపార్యయతిపితిశాంతిః,
 76 అత్యోపనివత్తు అధర్వగవేద, భద్రంశ్శ్రీ
 ధితిశాంతిః, 77 పాశుకత్రయోపనివత్తు
 అధర్వగవేద, భద్రంశ్శ్రీధితిశాంతిః, 78 వర
 ప్రహ్లాదోపనివత్తు అధర్వగవేద, భద్రంశ్శ్రీ
 ధితిశాంతిః, 79 అవధూతోఽనివత్తు-కృష్ణయజు,

సహనావమర్పితిశాంతిః, ౮౦ త్రిపురాపింగళుని
వక్త అభివ్యూహభద్రకర్ణభిరితిశాంతిః, ౮౧ ద్వేష్టుని
వక్త అభివ్యూహభద్రకర్ణభిరితిశాంతిః, ౮౨ శ్రీపు
రికినివక్త యాత్రీయమ వాక్యమహిరితిశాంతిః,
౮౩ కర్ణినివక్త కృష్ణయూహ, సహనావమర్పితి
శాంతిః ౮౪ భావోపనివక్త అభివ్యూహభద్రకర్ణ
భిరితిశాంతిః, ౮౫ దుర్బాహుయోగినివక్త
కృష్ణయూహ సహనావమర్పితిశాంతిః, ౮ యోగ
కు కలుషినివక్త కృష్ణయూహ, సహనావమర్పితి
శాంతిః, ౮౭ భిష్మరాజ తిష్ఠనివక్త భద్రకర్ణ
భిరితిశాంతిః, ౮౮ భిష్మరాజ తిష్ఠనివక్త భద్రకర్ణ
భిరితిశాంతిః, ౮౯ దుర్బాహుయోగినివక్త
కృష్ణయూహ సహనావమర్పితిశాంతిః, ౯౦
నిగమవక్త యమ అభివ్యూహభద్రకర్ణ
భిరితిశాంతిః, ౯౧ దివ్యసోమవక్త సామసేవి
అభివ్యూహభిరితిశాంతిః, ౯౨ తాపాహోనివక్త
శుక్లయూహ, పూర్ణమద భిరితిశాంతిః, ౯౩ మహా
కర్ణినివక్త అభివ్యూహభద్రకర్ణభిరితిశాంతిః,
౯౪ ప వల్లభాచార్యనివక్త కృష్ణయూహ, సహనా
వమర్పితిశాంతిః, ౯౫ పాశ్చాత్య
త్రికినివక్త కృష్ణయూహ సహనావమర్పితి
శాంతిః, ౯౬ గోపాల వోగినివక్త అభివ్యూహ,
భద్రకర్ణభిరితిశాంతిః, ౯౭ కృష్ణయూహ
అభివ్యూహభద్రకర్ణభిరితిశాంతిః, ౯౮ యాజ్ఞ
వల్క్యనివక్త శుక్లయూహ, పూర్ణమద
భిరితిశాంతిః, ౯౯ మహాకర్ణినివక్త కృష్ణ
యూహ, సహనావమర్పితిశాంతిః, ౧౦౦
భాగ్యయోగినివక్త శుక్లయూహ, పూర్ణమద
భిరితిశాంతిః, ౧౦౧ వాచుక్తినివక్త అభి
ర్యమేద, భద్రకర్ణభిరితిశాంతిః, ౧౦౨ దత్తా
త్రీయోగినివక్త అభిర్యమేద, భద్రకర్ణభిరితి
శాంతిః, ౧౦౩ గాయత్రీనివక్త అభిర్యమేద,
భద్రకర్ణభిరితిశాంతిః, ౧౦౪ కలిప తిగిస
నివక్త కృష్ణయూహ, సహనావమర్పితిశాంతిః,
౧౦౫ బాహుయోగినివక్త సామసేవిమ, అభి

యూరేజీకాంఠి, ౧౦౫ పౌత్రాగ్రుల్లకృష్ణవ
నివత్తు ఋగ్వేదము, వాక్తనుసీకాంఠి,
౧౦౬ సుప్రసరకపాపకృష్ణవత్తు కృష్ణయూ
రేద, సహవామకృష్టికాంఠి, ౧౦౭ బుష్ప
వోనివత్తు ఋగ్వేదము, వాక్తనుసీకాంఠి,
౧౦౮ ముక్తికాంఠి నివత్తు శ్లోకయూరేదము,
పూర్వమధ్యకాంఠి ఈ అష్టకకృష్ణాంఠి
త్రయ శ్రీరాము డాంజనీయమ కుంజరీ చి
త్రాంఠి సెన లివి ఋగ్వేదమునుండి పరిమళు,
కృష్ణ కృష్ణాంఠి నుండి క య్యూరమును,
కృష్ణాంఠి కృష్ణము నుండి ముక్తిరొమ్మును,
సామ సేదము నుండి పానము అధ్యక్షకృష్ణము
నుండి ముక్తియొనటియు మొత్తము నూల
య్యిదిగ నెలు గు ది

ఉపన్యాసమున వినుడు వినుడు
అనునది — సభలయందు సవ్యాసముచేయు
 తొలి, వినువారలోగొండులు “వినుడు, వినుడు”
 (Hear Hear) అని అంటున్న దీనికి కట్టా
 కనుడు (Pay Attention) అప్పుడు స్పృహ
 మన ఇది ఆ గొప్పముఖము ద్వారా సావధా
 నము కొలత వినుడు (Hear) అని ఒక
 సారి పట్టుబడుచుండునది, ఇప్పుడు
 కట్టాకాలమునందును వాడుకీతముగ (లేదు
 సావధాన దీనికి) పట్టుబడు (వినుడు, వినుడు
 Hear Hear) అనునదనియు తెలియజేయుచు
 ముగియ, హాల్లమున విన్ను పట్టుబడుచు
 సవ్యాసమునకు మట్టిపెరిగి తనకుకు యిది
 గాత్రమును సూచనగలదని తెలుపబడుచున్నది

దీనపాండవులు — బ్రాహ్మదేవ!
 పాండవుల వలనగల్గిన సంతాపమైదుమడు పువ్వుల
 కుపపాండవులగీర్వా యుద్ధిష్ఠనునివలన వ్రతి
 మోహ్యమగు, భీష్మసేనునివలన శృభసోముఁడును,
 అర్జునునివలన శృభరీయో, పశులని వలన

శరాసేనుఁడును, సహదేవుఁడగు శృతశేనుఁడును కర్ణి భారతయుద్ధాచార్యమున విరాటమును రాత్రి నిద్రించుచుండ సశ్వత్థాను శృపశృతవర్మల సహాయమున చంపివైచెను ఈవృత్తాంతము భారతము పాదకపరిష్కము-౧౮౯౯

ఉపపాతకము లైదు — మహాపాతకములు ఏడుఁడు పాతకములు మూడుఁడు

ఉపపురాణములు ౧౮ — ౧ సకత్వము, ౨ నారసానము, ౩ స్కాదము (ఇది సకత్వముగల స్కాదము, ఇవ భర్తము (దీని గాది శ్వేత సపురాణమనియు), ౪ దాదానము, ౫ నారదీయము, ౬ కాపలము, ౭ మానవము, ౮ శేకనము, ౧౦ బహుళ సపురాణము ౧౧ వాణము, ౧౨ తాగిపురాణము, ౧౩ వావిష్ఠము (దీనినే మాహేశ్వరపురాణము, మాహేశ్వరము మాహేశ్వర సపురాణమనియు నాచును), ౧౪ పాపపురాణము (దీనినే సూక్ష్మపురాణమనియు నాచును), ౧౫ పారాశర పురాణము ౧ మాహాదము, ౧౭ భార్గము, ౧౮ సారము లేక సూర్యపురాణము, మాహేశ్వరపురాణమును లై గము లేక లింగపురాణమునటయు ౧౯ (అష్టాదశపురాణములు పురాణములు, పురాణలక్షణములు చూడఁడు)

ఉపవృత్తదేకము, మత్స్య లేక విరాటదేకము — ఈ దేకమున కాదీయ ఉపవృత్తదేకము వీరవ మత్స్యదేకమనియు, విరాటా పాలనమున విరాటదేకమనియు లేర్ప వాడుకయయ్యెను రాజధాని విరాట్పురము ఇది ప్రస్తుతము రివాసానమునకుఁ జీయుకొని తెంగాల్పగపూర రెండులేని విలాసపూరిక క్షిప్రాందిపై మహాదేవుని ప్రేమమకడకున్న బీహా నూర్ కట్టమున కు సమీపమున బాడుకది

యున్నది ఇది బాగుంగంతురు మదితనరస్సు తీరమును పొడవులిట యుగ్ధవాస మొనర్చు తది యాయుధాస్త్రములందాచివ శివీ (బుచ్చి) వృక్షఫలదారులు రు ద్రావతి సూక్ష్మ చంప బడిన (విరాట్పురాణ బావమగియు) కీర కుని దేవసామును నేటికావచ్చుగ నిలది యున్నది ఈ సమీపముననే పాదపుల యుగ్ధముల మొనటి క మాము (గోగ్రహము) జరిగిన తాత్ర జాతుకు

ఈ దేవమునది క్షేత్రమున నయకంటకము గలది ఇది తెంగాల్పగపూర రెండులేని విలాస పూరిక క్షిప్రాందిపై నున్న మహాదేవప్రేమను సుండి బావచ్చుగ మేలుపడర్యమునై నున్నది కొన్ని సమరకటకుడకు గల్గెనుని విష్ణుదేవుని వధిచివ తాత్ర ఇది కపిలద్వీపా శయమున కపిలధార ల అంగుడి ర్జన శివీలు, శివద్రవము మూడుగులు కలిసి జన్మించి కపిలేశ్వరును, మహాకూడియ క్షేత్రమున కపు ఈ పాతమునే గులేని కావోధవముగిడి గలము కే ౧ ఈదేకమున మీలవర్షనోరిభాగమున జి శివలక్ష్మినిచేరు గల మదితన దముకల ౨ ఇది శర్మవాజ్యసాన ముగిసిలధారకుఁ దూపుగా నాల్గుపైల్ల దూరము ౩రు ఇది తీగము దీనిగూర్చిన ప్రశంస మహాభారతము వనవర్షమున గాన గుండున్నది నుతీయు స్కాదపురాణ రేవా ఖాదమున దనుకంటక ప్రశంసకలకు కపిలధారకడ కపిలద్వీపా శయమున విత్తర్వన గొనర్తురు

ఉపపాతకము — భారతయుద్ధ కాలమునఁ బొడవు లేర్పాటుచుకొనన నివాసస్థలము ఇటనే కడపటి రాయబారములు నడిచెట ఇది ఉపవృత్తదేకముకాదు

ఉపపురా — ఆయుర్వేదవైద్యశాస్త్రమున శ్రీల మర్యాదయన సంబంధగోమనకు ఉపపురలోగవని పేరు

ఉపమన్యు (ఉపమ) కులగోత్రము — అర్కవైశ్యుల (౧౦౨) గోత్రములలో నొకటి (వైశ్యగోత్రములు చూడఁడు) ఉపమన్యు (ఉపమ) కులగోత్రము, శ్రాద్ధియ (౭) గోత్రము, సుశ్రుత గోత్రము, వామదేవస, బృహదుక్తగణము, అపహుబస్త్రిము, యజ్ఞశృంగ, ప్రమా గ్రంధము మూర్త్యసూత్రము, కుంభీశుఁడు దేవత, భార్య ిహుఁబ, మలమూర్తితపస్వీ, కోనససస్థురతాకము, జడసులుకు దీడసులు ౭౩, తేనైతపఃపు ౭౩, అన్నదానము, పిప్పలి విగ్రహము

ఉపమన్యు గోత్రము — ఉపమన్యు గణము చూడఁడు

ఉపమన్యు గణము — (వృక్షసృతని) ఇందు ౮౬ గోత్రములు కలవు

హోధానుసూతోక్త గోత్రములు ౨౩
౧. అనుక్షిరి, ౨ అనవాసు, ౩ ఉపయన్యు, ౪ ఉపగవ, ౫ కౌన్దోహాన్యుని, ౬ కపిలేని, ౭ కాపిసలలు, ౮ కాపాధి, ౯ కుంగోదరాన్యు, ౧౦ జయోలోక, ౧౧ జాలాగత, ౧౨ తైవల్ల, ౧౩ పామాగిరి, ౧౪ భాగవిక్రాన్యు, ౧౫ మహాకర్ణాయన, ౧ మోదతేని, ౧౭ లాత్మగేమ, ౧౮ లాహరి, ౧౯ పలాన్యు, ౨౦ వాకాన్యు, ౨౧ వాలశిఖ, ౨౨ తైలాలి, ౨౩ సురాక్ష

కాశీయసూతోక్త గోత్రములు ౨౨- ౧ అడ, ౨ కొవలేని, ౩ కొలపి, ౪ కళానేయ, ౫ కరకత్, ౬ కరవ్య, ౭ కళింభ, ౮ దశిరిక, ౯ దానాల, ౧౦ దాసకాయన, ౧౧ రుహిత, ౧౨ పార్ణాగరి, ౧౩ పాదకాయన,

౧౪ ప్రాలాహయన, ౧౫ బ్రహ్మబలి, ౧౬ భాగహి, ౧౭ భాగరామణ, ౧౮ మామశరాని, ౧౯ వాహ్యవాన్యు, ౨౦ శాంబోదరి, ౨౧ శావార్య, ౨౨ తైలాలి, ౨౩ సాన్ధ్యాయన, ౨౪ సారాయన, ౨౫ సాహ్యపత్న్య, ౨౬ శిరి

మూర్త్యసూతోక్త గోత్రములు ౨౦- ౧ ఉద్రాహ, ౨ ఉపలము, ౩ కిష్ట, ౪ కాణ్యి, ౫ క్రోధిస, ౬ కోమ, ౭ కౌమార, ౮ తరోగణ, ౯ చాకాయన, ౧౦ బాలి, ౧౧ మహాకణ్వ ౧౨ మానేయ, ౧౩ రావణ ౧౪ వలేలలి, ౧౫ వాశి, ౧౬ శాల్మలీయ, ౧౭ శామి, ౧౮ శాకాయన, ౧౯ శాన్య, ౨౦ సుహాక

ఇతని ంఖోక్త గోత్రములు ౧౭- ౧ కరకత్తదాని, ౨ కాజపాయన, ౩ కాలపురి, ౪ కాలి, ౫ కోహోదని, ౬ భామహి, ౭ నావని, ౮ పాదకాయన - పాథుక్రవ, ౧౦ మారాయన, ౧౧ ముంచికాయన, ౧౨ రాష్ట్రేమి, ౧౩ రోమ, ౧౪ వావని, ౧౫ శాపాన్యు, ౧౬ సాన్ధ్యాయన, ౧౭ హేమసుశి

ఈ ఉపమన్యు గణమునది గోత్రములు ౮ కి ప్రమా హపములు ౩- ౧ వశ్య- ఇంద్రప్రయ, అభరవ్యను ౨ వశ్య- అభరవ్యను, ఇంద్రప్రయ ౩ అభరవ్యను- వశ్య, ఇంద్రప్రయ

ఉపమన్యు గోత్రము — జాతుకర్ణగోమము చూడఁడు

ఉపమన్యువు ఋషి — ఈమిషిసత్రముఁడు గొప్పశిష్యుఁడు ప్రముఖులలోనెవ్వఁడనవచ్చువాఁడు అయోవఁడిను నామాంతరము గల, ధౌమ్యుఁడితని గురువు చెప్పుచున్నది.

అనుచు, చేరుచును వారునుగాడ ఆగుదువునీ శిష్యులగుట, వాసుమమయ్యులకు సహాధ్యాయులనియందు ఉపమన్యకు మిగుల గురుత్వము వాడుట అగ్నిసేవల వరము వలన ఉపమన్యకునకు స్వస్థదంతములు గల్గెనయ్యు, సకల విద్యా పారంగతుడనియు మహాభారత, ఆదిపర్వ, (పామ్య) తృతీయాధ్యాయముల వెల్లబడినది. ఉపమన్యకుడు మాహేశ్వర సూత్రములకు నందికేశ్వరకృత యుపాధాతమునకు వ్యాఖ్యను రచించినవాడు (మాహేశ్వర సూత్రముల చూడండి) ఉపనిషత్ క్రీతమ వ్యాఖ్యపాదవిధి యని తెలిసెడిది ఆయనకు వ్యాఖ్యపాదములలోని పాదములుగాడగుచు ఉత్తర ఊక వ్యాకరణము వ్రాసెనట గాని యగ్ని శానరాకున్నది

ఉపనిషత్ గోత్రము — విష్ణువృష ఉపగణము చూడండి

ఉపయన్తవయన్తర్హి వికరోతిహి దర్శిణునితస్యాయము — గుణయుగాని, లక్షణముగాని కన్పించుట లేక అవ్యక్తములగు వలన (నిర్దిష్ట లేక నిర్దిష్టము) లక్షణములును మార్పులైనందున కీన్యాయము వాడుదురు

ఉపయాజుడు — గంగాకూలము నిసౌరుమండి మొక వాగ్దాసు దృఢవ మహారాజుచేత యాజునితోసహా యాగము చేయించినవాడని తెలియుచున్నది

ఉపరత్నములు — గోమఘ్రికము, గోర రత్నము, పద్మరాగము, నైహర్యము, ప్రవాళము (పవనము), కావము (గాజరాయి), స్ఫటికము, శుక్తి (చుక్కపుచిప్ప), శంఖము (శంఖముతోఁ జేయబడిన పూసలు, వలకలు మొదలగునవి యని భావము) ఉపనిషత్ క్రీత సుపరత్నములని చెప్పుదురు.

ఉపరశములు — అయోధ్యక వైద్య కాశ్త్రమున (గోదావరీపు) హింగుళ, అల్లక,

తాళక, శిల, శ్రోత్రాజన, టాకణ, రాజవర్మ, కాంకలోహ, స్ఫటిక, శంఖ, ఖటి (నామద్వంద), గైలక, కాపిస, రసక (కపతికృష్ణము), కపర్ధి (గవ్వ), కంకుష్, సోమాస్త్రములను ఉపరశములని చెప్పుచున్నది

ఉపరిచరసమపు — అత్రి, పంక్ర, యగ, కుసు సునతి మ్మతియుండు లోద్రీ, సువశస్సు కుమాస్సు భృహద్రథుండు, కురుంబుం, మత్స్యంబు, వ త్వస్త్రింబు, చేదీమంబు అనువారై ముగ్ధు సత్యవతియనుమహారాయను గలరు. ఈమె యనునానది మారు కావంతయై యున్న అగ్నిక శుకు అపరికు జనించినది

ఉపరిశిష్టకులగోత్రము — వివరి విష్ణుకుల చూడండి

ఉపలయగోత్రము — ఉపమన్యకు గణము చూడండి

ఉపలామృతారణ్యము — సవారణ్యమును చూడండి

ఉపలోధగోత్రము — శంషిలగణము చూడండి

ఉపలోహములు — స్వర్ణము, తారము (వెండి), రాగి, నాగము (తగరము), గవము (రసాజనము), కాశక (కాశలోహము), తిక్షణా (తిక్షణలోహము), మూడా (మూడూరలోహము) వీనికుండలోహములని అయోధ్యక వైద్యశాస్త్రమునఁజేరు

ఉపనాయువులు — హవనాయువులు చూడండి

ఉపవాసము — హింసపులకుఁ గొన్ని పుత్రదినములు ఉపవాసదినములుగఁ జెప్పఁబడియి, శ్రైపులకు మహాశివరాత్రి, కాశ్రిక సోమవారములు, మాసశివరాత్రిలు అనునగుఁ గొందఁటి కన్ని సోమవారములు పుత్రదినములుగ

మనవాసములగుఁ జెప్పబడినది. వీరి ఉపవాసము పగలారము నని భావము సామాన్యమున వీరి శివభావమునై భజించుచు వైష్ణవమతము లేకాదనము మొదలగు దివ్యములగు మగలు రా తియ్యుగూడ భోజనము చేయుక యవమొంది మరువాడ దయమున (దానకళి) భోజనముయ్యదు విష్ణులు కట్టచేతురు ఇతి స్మార్త ప్రబలివియు నదియుగూడ పాటించుట కలదు. శివసూత్రధరములగు వైష్ణవులవలెను ఆచరితురు. మహాస్మరీయులగు రమదాను మాసమున సూర్యోదయాస్తమ్యర్థము భజించి పగలారము అఁగా సూర్యాస్తమయపర్వతమున మొంది పిదప భజించు ఇయల వేత్తెలు మతస్థులందు వేత్తెలుకడకు ల నుచువాసము లాచరించఁజుచును. "ఉపస్థమిచేయోవాసః । శీవాత్కడరమాత్మకే । ఉపవాసస్సన్నిధిః ।" అని యెఱుఁగియుండు వైష్ణవస్థిగర్భియమొంది జైవదింతఃతో నుచువాసమొనర్చవలెనని పోగు ప్రబలకథియు, ఖుర్రానమున శీవావతము పలువురు రమదాన్ మాసపు ఉపవాసములు పలుకవలెనని ఇస్లామతవర్ధియు నెఱుఁగఁదగినది.

ఉపవాసాద్యరంభిక్షా — ఉపవాసముండుటకన్న భిక్షాటనము మేలని యర్థము మఱిొన్ని సంవత్సరముల భిక్షాటనముకన్న ఉపవాసము మేలనియు గూడఁ జెప్పబడినది. ఉపవాసాయము స్పష్టపయోగము కలదికాదు.

ఉపవిందు గోత్రము — కౌతభ్య ఉపగమము మామడు.

ఉపవిషములు — ఆయుర్వేద వైద్యశాస్త్రమున లలివన, జల్లేను, గన్నేరు (వేల్దు), ఉన్నెర్ర, పొత్తినుంక, కాడచెముడు, ఉడమములు అందురు.

ఉపకమాసుస్మృతి — బోధాధాను స్మృతులు మామడు.

ఉపసంజనిష్యమాణ నిమిత్తోన్మస వాదఉప సంజాతనిమిత్తమవ్యుత్సర్గం బాధతేతిన్వాయము — ఇది చాగరణ న్యాయము లావహులకు దెస్యకాగములు ప్రధానమై ఇదివలకే యున్నవిమై యాగుతరి సాధారణ ధర్మముల సతిక్రమింపఁగలకు ఇందువన "ఉపకత్ర హంత్యవత న్యాయము" అనగా ఉపకత్తని చంపినవాఁడు చచ్చెను, అను తరి సరిభావము.

ఉపస్మృతులు — ఇది వేదాంగములు గొంది (వేదములు మామడు) ౧ కన్య స్మృతి, ౨ కమిస్మృతి, 3 లోకాతస్మృతి, ౪ ఉపస్మృతి, ౫ కాత్యానస్మృతి, ౬ శోకాత్మస్మృతి, ౭ బుధస్మృతి, ౮ శాతాతపస్మృతి, ౯ అశిస్మృతి, ౧౦ ప్రతేతస్మృతి, ౧౧ దత్తుస్మృతి, ౧౨ విష్ణుస్మృతి, ౧౩ వృద్ధ విష్ణుస్మృతి, ౧౪ వృద్ధమనుస్మృతి, ౧౫ భాష్య స్మృతి, ౧౬ నాకస్మృతి, ౧౭ పౌలస్త్య స్మృతి, ౧౮ ఉత్తరాగిరస్మృతి.

ఉపహాలక — కుంతలదేశముమామడు.

ఉత్పరులు — వీరింగూర్చి తెలుపుగంధములు లేవు. వీరిమా దనుస్మృతమున వాడుకగు నున్న కథముమేరకు సూర్యవక్త్రపు రాజగు సగరచక్రవర్తి రాచవభాగ్యవలనఁ గల్గి, కపిలమహర్షి శాపమున భస్మీభుతులైన అరువది యాదులెందుది పుత్రుల సంతతివారమని వీరనదను వీరి పూర్వులగు సగరపుత్రు లరువది యాదులెందుదియఁ బాతాళలోకముదనుకఁ ద్రవ్వినది సముద్రమై నాగరణిమంజీరం బగుచున్నదనదడు.

ఉష్ణీకూరపెట్టు — లా Anona reticulata ఈ Monetia barlerioides నా గ్రీష్మకా, లవణా వల్లఉష్ణి, తెల్లఉష్ణి అని ఉష్ణి ద్వివిధము. లేత ఉష్ణీకూర త్రివేషము అను హరించి కండక్తుఁ జలుపుచున్నను. రౌచి గుణము లించురుచు సమావములే మఱియు తెల్లఉష్ణి పేరుగాని, అకుగ్గాని, రసకషాయములు గాని ఉష్ణములేని వాతము హరించుననియు, సూరికావారము నదంచుననియు, ఉబ్బుకాష్ఠము, ఉబ్బుసము, దగ్గు, వాతకాఫగోగము, క్షయరోగము నివారించుననియు తెప్పబడినది.

ఉష్ణ అధికము తినువాఁడే నీ రెక్కువత్రాగువాఁడు—అధ్రలోకాః

ఉష్ణతోగలనిమంచుగడ్డ అతిశయ మగుట — లవణమునకు నీటి వాక్ష్మింది తాగున కరగి కలిసికొన్నట్టి గుణములేలకు కాని, గాలితగిలిన యుష్ణ గాలినుండి నీటివాక్ష్మి చుట్టొని చెప్పగలగు గాని యారి పొడిగా నుండఁ జాలకు పేడిగల యొడ రూపిడిక పనిమరులు పేలుగా పొడిగానూడెడిది.

ఉదకమునకు మూడుపూజములు కలవు. ఘనీభవించిన (Solid) రూపము మంచు ద్రవించిన (Liquid) రూపము ఉదకము వాము (Gas) రూపము గాలిమంచును నీటి యాది మొదలగునవి ఈయూపము ఉదక రూపములే ద్రవరూపముననున్న యుదకముతోఁ గాని, గాలిమంచు వాయురూపమున నున్న యుదకమున వావితోఁగాని ఉష్ణకలియుటతోఁ దాగరగి దానితెనువో దానిగుండ తనరూపము మోఁదెచ్చుకొనుటలు మంచుతో గలియుటలే కా నంచుగరగి, దానిగరగించును కరగుటకు కొంత శక్తి (Energy) కావలయును. ఈశక్తియే పేడియై యోడును. అది చుట్టు పట్టుమంచు

Atmosphere నుండి వేరుపడమున రావల యును మంచు అట నుండవలెననుచు వాతావరణమున వేడియూడనేరకు కాన ఉష్ణ నంచున్న యీయూత్రపు వెచ్చదగమునే యుపయోగపఱచుకొనుచు గరగింపునను ఇట్లునుట వలన తనయందలి వెచ్చన మూ గోల్పోయి మంచువలె తానును కీలవ మగు నభావము ఉష్ణతోఁగలసిన మంచు, ఉష్ణతోఁగలియని మంచుకన్న నెక్కువై యుండును. ఈ సంగతి థర్మోమీటరు నుండి తెలియుచును.

ఉష్ణమైనన్ని మరిత్ర-భరతదేకమునం దాదికాలముఁచూడియు నీవన్న విధిఁబడు చూడినటులు తెలియఁగలగు త్రికృష్ణుని విషమ మునకుఁబూర్వము సాక్ష్యభూతలి వైష్ణవమను నాక క్రతు వాచరించుటచే మృతముఁజై త రాజ్యులకు మా ర్తికావరమున లవఁ కర మును కొమ్మని యుత్తరదిశ్యైనయు, వ్రజ లామరవై రియగు విషువేవునిచే బ్రోత్సహించు విడి ఘ్ని మహారికారిందరియఁ బట్టుబడినవి మార్తికావరమున కాపురముకుదిరిన యాదవు లొనవేసిని యూహిగావనగుచు పిదప మఱి కొంతకాలము గడచివైని శ్రీకృష్ణయ సాక్షుని సోదరుఁడగు శిశుపాలుని నివారితముటయు గూడ సుభవి చెరు ఇగువలన ప్రాతపగలు నూతనములుగ బలపడియుండెను. పిదప మఱి యొకటి సాక్ష్యభూవాధుఁడు అ వైష్ణవక్రతు వొత్పడలందిరియనాముప్పువచ్చు దాదీసికొన మొదలిడెను దానిసోగిన త్రికృష్ణునియ నుదాదవుల నావచ్చుతెల్లింపఁకొనలేని స్రోత్స హించి శ్రీమత్సమైత ప్రయత్నములు యుద్ధ ప్రయత్నములుగ మూలములుకేసెను ఈగారణ ముననే వైష్ణవక్రతువునాచి మార్తికావర పృథ్వి లుండగు సాక్షుఁడు దానికవైఁ బొచ్చుదిసారులు

ఎడటివారికి గావలసిన ధనముల వసతియు, వారికి వలయు సహకారముగూర్చియు స్వాధీనులుగఁ జేసికొని కార్యములు జరుపుకొనుట, 3 భేదము. ఎడటివారి విధమునఁగి చీల దీనియు అన్యులకువారితో నైరము గల్గెదియు వారిని స్వాధీనులుగఁజేసికొని కార్యములు జరుపు కొనుట, 4 దండము ఎడటివారిని బాధి దియు వెరపించియు, శిక్షి చియు, అశనివేసియు, స్వాధీనపరచుకొని లేని దూరము లిందున గ్లస ద్వియు కార్యములు జరుపుకొనుట శూన్యముగఁగిని త త్రములందును నుండు

సప్త విధోపాయములు పై నాలుగును, 1 మామ (చేయుట), 2 నేమ (చేసిట్లు అటించి కార్యము రాత్తుగా జరుపుట), 3 ఇద జాలము (యశఃకూయ దీని మోసగించి కార్యము నెరవేర్చుకొనుట)

ఉపాయము తెలుగునివారిని ఉరిలోనుండి వదిలివేయుట శ్రేయము అగ్రధర్మము

ఉపాయసహాయవృత్తం సతవృత్తం పరాక్రమైః — ఇది స స్మృతభాష నునది గోళము. ఉపాయముచేత చేయవలసింది బలముతో చేసు వలెనుచుకొనిన భాషము.

ఉపాశ్చదేవతలు — కూర్మపురాణమున ప్రకటించిన విష్ణుదేవతల పురాణధర్మము, దేవతలకువిష్ణువును, దాసులకుత్రిశులపాశేయు, గంధర్వలకు సోముడును, యక్షులకు సోముఁ డును, విద్యాధితులకు వాగ్దేవి (సరస్వతి)యు, పాద్యులకు శ్రీహరియు, రాక్షసులకు శంకరుఁ (యశ) డును, కిష్కిరులకు శక్తి (పార్వతి) యు, ఋషులకు బ్రహ్మయు, మనువులకు మాదేవి, విష్ణువు సూర్యులను గ్రహులకు విద్యాదేయి, బ్రహ్మరాషులకు బ్రహ్మయు, వైవహాసుల

కువిగయ, యతులకు మహేశ్వరుఁడును భూతములకు పదుఁడును కూర్మ డలకు వివాసు కుండయియు సుపాశీలుగఁ జెప్పఁబడి

ఉపేంద్రద్వాదశి — భాద్రపదశుద్ధ ద్వాదశి దీని నామము ద్వాదశి రుదియు, కల్పి ద్వాదశి రుదియు శక్ర (ఇంద) ద్వాదశి యదియుఁ గూడ స 3 రు ఇక నిదియుము శ్రవణ మ్మ ముగఁడ స భవిష్యసౌ శ్రవణద్వాదశి య బగ్గి కడు పదివ తయగ నొంబడు పదవిది మగును ఇ 30 ఉపేంద్ర (వామన) పూజగొర్రు (ప 2 గలు మామకు)

ఉపేంద్రుడు వామనుడు — కిశ్కస 2 నామము, ఇతర భార్య అదిరియు విష్ణుదేవుఁడు తనకుఁ బుత్రుని చుటకుఁ దిరుము గ్గి కని కొమారుఁడు బుచ్చకవర్తి కొలు కివతో చి విష్ణునతామగ వామనుఁడు వామ నావతారి స్థలము ఇప్పటి వీ గరులలోని వాగ్నానపు ము వాగ్నాన (ఇప్పటి బక్కార్) పురాము నూ 200 వ్యాసు 100 ము నూ 200

ఉపేంద్రప్రసాదము — గామాను

శిశునైష్ఠవ నైత్య నైష్ఠవ మతధర్మములకు తదేకాత్మ గూ మహావిష్ణువు లగు దిగ్విజయవతు మూర్త్యుహమలలో నొకటియనియు సు కర్మణ పుష్పహము లై పింటికో నొక యువ పుష్పహమ నియు విలాసమూర్తి యనియు విరుసగ

శిఖ, గద, చక్ర, పద్మము లాయుధములయొక తెప్పలుడిపి (విష్ణు దేవాలయ విగ హములు చూపఁడు)

ఉష్ణోగ్రాసము — రాజనీయోగః శ్చైవ్యురీతః కంఠయానములో నొకటి మృగములు లేక మృగైశ్వర్యమున చూడఁడు

ఉబ్బనము — (Asthma) ఇది శ్వాసరోగములలో నొకటి ఇంద్రునిరోగములు భేదములుగ నెవ్వరు

ఉబ్బేమేయి — వాణిజ్యసాధన భూమివలన Ubertimae ఒక కృష్ణాక్షు ప ద్రిగల యశ్యోగమున తూపు అట్టి అశ్యోగము కలు Ubertimae Fedei అనియే

ఉభయత్వాకారజ్ఞానము — రెండువైపులను కట్టబడి తొడని యర్థము ఇటువంటి కాపి కివలలేని స్థితియెల్లట కిన్యమున వర్తింతు

ఉభయధ్రువ్య ఉపనిసన్యాసి — అన్నివిధములకై శిషిహోయోని భావము ఆధ్రులో

ఉభయదుకరాగములు — పుక్తిరాములు చూడఁడు

ఉభయవేదాంతములు — ఇవి సంస్కృత భాషలోని వేదములును, ద్రవిడభాషలోని వేదాంతములును కలసి ఉభయవేదాంతము అనియెదరు ఋగ్వేదానామో ధర్మములును సంస్కృత వేదమునకు వలెని ద్రవిడవేదములను కూడ పొందిన త్విరామానకము మతస్థుల సుభయవేదాంత ప్రవర్తితునియెదరు

ఉభయకత్తిముల లక్షణమాడుడు

ఉభయాధానే విశిష్టాధావశి — విషము, విశిష్టము కూడ లేకపోతే కలయిక యను నర్థముండదు రెండును లేకపోయినచో గలయిక యుండదని భావము

ఉమరావతి వట్టణము (అమరావతి) వర్హాన ఇప్పుట బీరారు తోమున ననురావతియనుపురము కలదు ఇది మహారాష్ట్ర సీమగాఁ జెప్పకొప్పున దీని నిజమైనచేరు ఉమరావతియయిన మహారాష్ట్రులపై పాపమగురు అంగమున వాయుతో నమరావతియని యెవరు తప్పువాయుటయు చేరు తప్పుమాటమున చూపజ్ఞాగానుడుటయు, అనిటికొన్ని ప్రధానముగ ప్రభుత్వపుఁ గాగితములందట్లు తప్పుచూపమున నాయుటయు నేటికి వాగ్గయు నావేరట్టి నిందితంగరు గు టూనుమడలమున కృష్ణా తీరమునందొక అమరావతి కిలని అది భాగ్యకలకము (అమరావతి స్థానము మానది)

ఉమాండి గోత్రము — వారికి ఉపగణము మాడుడు

ఉమామహేశ్వరవ్రత పౌర్ణమి — భాద్ర పక్షశుద్ధ పౌర్ణమి, వ్రతధినిము (వ సగలు మాడుడు)

ఉమావనము — ఇది బాహురుని రాజధాని బడర్ శివారపాదమునన్న ఉమామర పా తారణ్యము (శోశివపురము చూడఁడు)

ఉమ్మడిగొడ్డెవుచ్చి చచ్చినట్లు — సరసీయవారులేక పనిభావము ఆధ్రులో

ఉష్ణోత్త (ఉమ్మత్త) వెట్టు — ఉష్ణోత్తలు తెల్లఉష్ణోత్తలనిము, పల్ల ఉష్ణోత్తయనిము, పచ్చ ఉష్ణోత్తయనిము త్రివిధములు ఇవి తెల్లఉష్ణోత్త గుణమునన్న, పచ్చ ఉష్ణోత్తయు సుతేన్న నల్లఉష్ణోత్తయు బలముగ బనిచేయునని చెప్పుబడినది సుతయు నిను పల్లఉష్ణోత్త పూలు శివార్పవకు యోగ్యము అందరు ౧ తెల్లఉష్ణోత్త, ౮ Daturalba

ఉరగ (నర్మ) శాస్త్రము — ఉరగములు నాలు వివమున్న జంతువులు. పాములందికి గరళము పిసి వైద్యులు మందులయందు కడయోగించుచుండును. సర్ప విష వైద్యము అయి నీవైద్యమున వివరించబడినది ఈ యురగ శాస్త్రమున పాదములగున్నవ యిరగ గతులు వివరించబడినవి ఈ శాస్త్రము ఋషి ప్రోక్షమే తన కుడివైపు సర్పమును కడిగినను, అసర్పము చుట్టుకొనియున్నను, తల నెత్తివూచినను, కచ్చని చెట్టుపై త్రొక్కినను మేలు కలుగుననియు, ప్రయాణ మిగతరీ పాము న జూచి యన్యైక్యోని పాము పాము అనియరచినను, ఆ పాము కడగ దీప్తియు క్షణ తాజూచినను, క్రయాణము సామ్యముగ జరిగినదియు, ఆపాము తన వైపు చూచి తో మార్గమునము కష్టముగ నుండుననియు తాత తో యూహించుననియులుగాని ప్రవేదించురీ పాము హిత విచట శ్రేయోదాయకమనియు, తా నింటినుండిగాని ఉరుగండ్లిగాని యెలు నిదరి బుట్టికొనితల పాముకూత వినుట యను గళప్రదమనియు నాచయనము మానుట శ్రమమనియుగా దెప్పబడినది ఇంకను కొందఱు నర్మ శాస్త్రవేత్తలు క్రవేళించుతరీ పాముకూత కుడివైపున శుభమనియు, ఎడమవైపున నశి భమనియుఁ చెప్పిరి ఒక పాము మేళిత పామును ద్రింగుట మామలు యనుంగళకరమనియు, పాము పైవేళుచుట జూచుట శుభ క్రమము కాదనియు, పాము పైటికి వెడలుచుచుట గూడ జూచుటయై యత్యంతకరమనియు గూడ మతాంతరమున కలదు

రెండుపాముల కలహము జూచిన అగ్నితములు వినవలసినదియు, పాము పారిపోవుచుండగా జూచుట నష్టకరమనియు, వచ్చినపామున జూచుట మృతనారాజ్య హామనియు, ఆడుపాము మొగ పాము కలయికం జూచుట శుభము చేకూరుటకు మందు జరుగు వనియనియు, అది శుభసూచక

మనియు చెక్కండ్ల ఋషులు వచించిరి ఒక చెయ్యిమాడి పాము దిగుటను భూతములు మాచిన వారికిల్లులమగు నష్టము సుప్రాప్తమగుననియుఁ జెప్పెన్మఱియె మోచుట శ్రీ దేవాదాయకమనియుఁ జెప్పబడినది ఇది సుపాదులకుచుగూడ కొద్దిగనో, కొచ్చగనో వుండుచునది మతాంతరము గలక ఇంకను కొందఱు ఋషులు, పాము ఇంటిలోనికి తొరపగుట గాంచిన ధివడికరిస్త్రుఁడగుననియు దొంగిలు ధనకలి పగుననియు చెప్పిరి ఇంకను పుట్టుకై పామిక్కుచుచుట మాచుట కిట్టిఫలమే చెప్పబడినది

త తదనువైపు పాము నందిన నడచిన యెడల ఆ నేను కార్యము చేయననియు, పామరచుచు నోయగో ఆ నేను కార్యము పాడగుననియు, పాము పోలచుండ దాని కచ్చపు కనపడి కార్య నాశనమనియు, క్రయాణముల దివి భయగ నేని ను తోకతో మినుకట మఱుమలయెల్ల రుచునియు నురగ శాస్త్రవిశ్వాసులగుఋషులు వచించియున్నాను మార్గ మేరువులు వారిలోఁ గాము విచలుడి దెదరి పారిపోక నిలచియుండిన ధనలశయములు కల్గుననియు, కుడివైపునుండి నర్పము వచ్చిన తాదలంచిన తూపులు నరమేలుననియు, పడగ నాడించిన సువర్ణరసమనియు, తను చూచి పాము కడగ విప్పి అడిగ భుజతనము, శుభము, భవభాగము తప్పక కల్గుననియు ఋషులు నడిచియున్నాడు

యజమాని చేరువదగ్గరగాని, తోటవద్దగగాని యేమితి నట పాము పడగ విప్పి యాచునని, అభీతము మిక్కిలైతై వండుననియు, అదివలన అట నాడుచుండిన పాము తానట తేగగన తన్నుం జూచి పారిపోయినచో, ఆచుట తాదెనుటకు ప్రాప్తముడదనియు, పాము పడగ విప్పి యాదేవధలమున చుట వండుదగునని

పొలములు తమను వి.తముగ బడు నియమము
నందగతాత్మవిశారదులగు ముఖలు అనుభవము
వలన చెప్పియున్నారు

ఉరయూర్ — ఉల్లము మూడు

ఉర్గతి గోతము — కవచము
లేక యుగము మూడు

ఉర్గుండదేశము — జల
జలదేశము కాశ్యపుడు కృష్ణుని గాది
లోపలో వైభావము కలది గొల్పబడి
వీరు దుంగుల సుఖము వీరికి వచ్చుచు
రాజధాని యుగాదు నీరు మత్స్య
పురాము గాదు యకల

ఉర్గురి గోతము — కురి గణము
చూడును

ఉరిమిడివెట్టు — లా Apparatus
religiosa ను లోకమున క్రైస్తవ మతము
సర్వపాతకముగ ముడివెట్టి తీరుముడి
వెట్టి అది కవాదులగు ఇది
వైద్యులు యోగిని దీని యాకులను
లేక కనీయము పెగగ్గిడి యును
అకలిని గగ్గిచి తమము తెయును మూతా
వయవమును గగ్గిరిగమును నివారించు
మూత్రములను తీచుచు నాభిమున కిత్తునుగ
విగధియగు పేదగల వణమును మూర్ఛను
అపాకజ్వరమును దోమజ్వరముల నివారించు
ఉదావర్తకముల గుడర్కమును గుల్మముగ
ములు పైతృకోగములు తిప్పిదోమము
అగ్గి పేదకోగముల వడకును చెదలోని
కుడుపులు దీనిముందున మూతును అకులము
గుడవకుమున లేక పాతములు కుడుపులకు
పైదగ్గి నమానును కులగమిడి తినిన దీనిగా
ములు తీయునందును అది దేహపుష్టినిచ్చును
అకులు వేరు నూరి ఎట్లుమీస వది ఆహారము

నర వేడిచే నా మూర్ఛను అప్పుడుగ్గవ
కాలము దిన పాకు సవారం దిక్కి వేడి
తేములు అకు మూడుముగా పెచ్చున
కట్టి వాల్చును కను నివృత్తియగును
సూయు నాగు ము గొనికీర్చి ను దేహ
నాకులను కిగ్గిని కొదలవెదన ఎండిన
యారు పొగిచ్చు ముక్కును దావలను దీన
ముక్కుయెముక జనిదులు ఎల్ల
మూరును నీరుమూడు కేమాయము కగము
లకు ముక్కుల దును గొనికీర్చి నిద్ర చెచ్చును
జ్వరము నాచి మిమ్ము నియు చర్మ
వ్యాధులు మూతకృష్ణము వకుములు
అగ్గి నియు ఎల్లది

ఉరివంతుమ్మివం — వైదియుమ్మ
దోమకల్పకము రాత్రివెట్టును దోగిరి
దీరక నియు నాల్పకము కవ ఉరివ
తుమ్మి అకు ప్రియతరాపరము కుం
లక రక ని కొదలవెరి సుకొండలు
దీవ కల్పన మగది Oracle అనియు
కొదలవెరి అకాలపు ఎల్లాయాకాళి
ప్రభుమునుకుల వక్రముని కుమిర
లకు తహాదమును దీని ధిరియు నాదని
తెలి దీని నాగు చేత బుగ్గొని పోడివెల్ల
నారు భవిష్యద్విషయము ను వది చుచు తు
నారకు

నారమునర్తనైకోపేయా దీని నిరచి
యిది పచ్చిదగి ని గావకును ప్రి

ఉరిసిపాలవెట్టు లా Classus acida
దీని గూర్చియలగా దెలియక వైద్యులు
దీనిను ను అయ్యుర్యవైద్యమున నుయో
గించుచున్నార. ఉరిసిపాలను ఎరు కరకరతో
గల్గి నూరి లోనికీర్చి నములక కవ్యాధి నివృత్తి
యగు నియు ఎలుచగ విక్యలుగ దరికి అడ్డగర

యను సుఖోగమున ప్రై నమే కట్టిన నివారణ
మంగళముం తెచ్చుచురు

ఉరుకు ఉరుకు మనేవారేగాని

ఉరికేవారుండరు — ఇండియన్ కలర్స్
చెప్పట తేలికయని భావము (అన్డర్ లోకో క్రి)

ఉరుగ్వే దేశము (Uruguay
Republic) — దక్షిణ అమెరికా ఖండము
లాస్టాటా దేశభాగముగ ప్రకాశింపాలన దేశము
ఇది దక్షిణము గానున్నది ౧౭౦౦౦ చతురపు
మైళ్ల వైశాల్యము గలది (లాస్టాటా దేశము
చూడఁగా దక్షిణ అమెరికా చూడఁగా)
మోంటెవిడో క భువ్య కార్యము
పురము ఇది లాస్టాటా దీవిపరమ వర్తకస్థలము.

ఉటుము మెటుపులకు ముందు

గాలివేదియగుట — భూమిపట్టి గాలి
యొద్దవనియు, అది పెక్కుచోరలగు ను
వనియు స్పష్టమౌనదే భూమి సమాంతము
మందు ప్ర దివ్యులను వేడిగను, ఆకాశమునైపు
వైకవైకవలది చల్లగ నీహారమును వేడి
గాలి తేలికయగుట వాతావమునైకీ దేగా
చూడటయు, ప్రక్కలనుండియు ప్రైనుడియుఁ
జల్లనిగాలివచ్చి ఎరి తేలికయు గాలియుదా
ప్రాము లాక్రమించుచు టయు(వాతాచలము)
నొప్పును జరుగుచునే యుండును చల్లని గాలి
భూసమీపము కు జరి ఫకలమున వేడిమి
అదియుచు అల్ల వైకీతేలిపోవుచుండ చల్లని గాలి
ఉరుగ వేచుచుండును ఇది వాయుచలన విధా
నము మేఘముల దట్టమై మెటుపుల ఉటుముల
తరంగమున విద్యుత్ప్రభావము ఆకాశమునగు బలి
వ్యాపించి గాలిని విద్యుత్ప్రక్రియయ మొనర్చును
తమూర్పునగ భూమినుండి ప్రవేశించుచు
వేడిగాలి వారలక నిలచిపోవును భూమిపైకి
మామూలుమేఘకు చల్లనిగాలి ప్రవేశించుటకు

వీలుకాదు కనుచు దానినిమనము వేడిగానున్నదని
కలెక్కము ఉక్కుగా నున్నదనియు, గాలి
లేవనియు (Close) తలచుము

ఉటుము — వర్షాకాలమునెంచ వాతావ
మును మేఘములు దట్టమై కొడియుండుతరి
విద్యుత్త (Electricity) బుడచి మేఘముల
గండా కరుగిదహాగల్గిచుచు ఒక మేఘము
నుండి ఒకొక మేఘమునకుఁ బద్మింపరి సమతల
ముగను దీని చక్కగ చెడదుగాని ఒక మేఘము
నుండి ఒక మేఘమునకు మేఘమేఘమునై
లగుతరిగాని తేవము క్రిందికిఁగా (భూమియొక్క
ఆర్షణశక్తివల్ల) భూమిపై బుడచిగాని
కాంతివల్ల నావిగ్ధమగు (శక్తి) గాలి
యందచ ఎదిచి నిల్వఁజాలకపోవుచు అట్టి
విగ్ధవాతయియులె రెటింగిగ్గన ప్రతిరోధము
వేడినుద్యమించుచు వేడిమన నచటిగాలి
వికలిచి విస్తరించుటతో సన్నభావికమగు చలన
విరోధములుగల్గి విద్యుత్తమగును ఆ ద్యుని
తరంగములు మనశానాయుత్తరంగా మరకుం
చుటకు స్వల్పమై యి కొతకాము పట్టును
దానిని ఉటుమునుచున్నాము విగ్ధత మన కగు
చుటకు కలిస్వల్పకాలమే చా ముగన ముందుగ
గుపకుచూకును ఆమనవకుదానిని మెలకకు
చున్నాము మెలుముల య ప్రకాశించుట
యని యాదా ముమి మెలకకప్పించి వీవన
ఉటుమునిర్మించుట సమాజము ఉటుము
టయు మెలుములయు నొకేరి గర్భియ మన
కవికు చేరుటకు ఉటుమున కించక యాలస్య
మగుటకు మేలుకారణము లేదు కొండల
వ్రావాటున తలంచుటల మేఘము లొండల
ట్టితో రాసికొనుటవలన నె తమ ప్రమును
కాదు జలమగు విద్యుత్త భూమిపైఁబడుతరి
కొంతవలకు వాతావమొనర్చుచు దాని కలిసమీప
మునుండుదని ప్రాణులు తృప్తిపొందుటయు, వృక్ష

ములపై బడిన నది చచ్చుటయు సాధించును అట్లే దానిది పిడుగునకు కొండరట్టవే పిడుగును ఇండ్లను రథపులయో, మేకో యని తలచిరి సొల్లిటి రోమనులు జూదీయను దేవత పిడుగు, ఉలుము, వెంటుల కధివాధుడని

ఉరుక్రమము — సరివ్యూతుని వంశ మును తొడిచేరు సత్వత ౧౮౦౦ నిర్మితి వీరి ఋగ్వేదాధ్యక్షులడని తెలియుచున్నది మూయు సరివ్యూతుని స తతియందే వీరి హిమవృద్ధులను వాని పుతరులకును సరుక్ ప్రాదని చేరు కలక

ఉరుధా గోత్రము — భరద్వాజుని గణము హాతుడు

ఉర్వియానరస్సు — పారశీక దేశము చూడు

ఉరవట్టణమునందలి ఉండుని దేవస్థానము — ఉరవట్టణము ఇంద్రియా దేశములో నుండిన పురము (ఇంద్రియములు, ఇంద్రియాదేశము, ఇంద్రియారాగ్యము హా ౫౯) ఇదట చ గ్రహ కర్మింపండి దేవాలయము కలక దానినివృత్తదహావారు జూత్ అను చున్నారు అది గ్రీకు సునువు మూడువేల స వర్షములనాటి పదిగ పోలీకు సు సోల్లిరి ఇతాపు నొకరి దేవుని స్వీహితుడైన అది హామున వక పర్వతముని యందలివార నెదరు ఉరవట్టణముల ద్రవ్యంబిడిన తావులందు బయల్ పడిన గోరిలో మానవశరీరవిహ్నుములే గాక, నిర్వృత్తముల కవసరమునవియు, తెలియని వియు నగు ననేకవస్తువులనూడ దొరకొనుచు విరివరమేమో అప్పటివారి పుష్పవృక్షములకు నమృత ముండో లేదో, చంద్రు నేల వీరు పూజించిరి పరిశీలన జరుగదగినది అల్ప హాము దేవుని పరిశీలన చే విలునందు చెప్పబడినది ఈతావు మనహామియాదేశమున ఇరాన్ యిల్ల నంది యున్నది

ఉలవలు (ఉలవ) వెట్టు —

లా Dolichos uniflorus లేక, Dolichos biflorus, అంగ్ల Horse gram సా కుల్యత తామ్రదీప అరవముగ కొట్టు

సర్వసాధారణము అలవలను ఉలవలని వాడుదురు ఇదిగాక ప్లితలవలు, కలవలను, అదవిఉలవలు అని మూడుమాడులేనులునుకలవ ఉలవలు సామాన్యముగ నొకవిధమున గుణమే గల్గియు న గాని, కలవలము ఎక్కువలముగ కనిపెట్టుచు నియు, అద విలవల నే వెట్టులములు కలవలయు గనిపెట్టుచునది ఉలవలను కి మాయముగ నొప్పుయు, మూము (పిడి) గ కలయు, ఉలవకడ, ఉలవట్టు, ఉలవగంజ మొదలగు హాదములగ నొప్పుయు వానియు వైరులు వాడుదురు తెగ గ నూడి వీడి చేయురు ఇ చుక వైత్యమునూడ చేయురు క్షరము మూలముల నివాసమును వీర్య వృక్షము గల్గియును రాని బద్ధము యు క్షిగలక

ఉలవలకు దీర్ఘదీగములు కలవల చెట్టు లడిగది అనగా నిరోగములను హరించుని భావము ఉదకరోగములు ఉబిరిగొనునొప్పి, ఎక్కిరి కి ఫరోగములు, కుమము, గుడనోగ ములు, గుల్మరోగము, మాని, క మాని, అను గోమము మొదలగు సర్వజాతములు, నేర రోగ ములు, పీస, శ్రీల బహిర్గత క్షయవృక్షములు, మధుమేహము, మలబద్ధము, మూత్ర కృచ్ఛము, మూత్రబద్ధము మొదలగు మూత్ర రోగములు, మూలవాతాధి, రాజయ్య, శ్వాసకాసలు, శూలలు నివారించును

అదవి ఉలవలకు లాటిక్ భావమున Dolichos uniflorus అనియు, అంగ్లమున Wild horse gram అనియు సర్వసాధారణ ముగ కలకోటిగల అని వాడుక చేయును కలకు

ఇది చులమూర్తబద్ధము నివారించి ఎక్కిళ్లు కఫ రోగములు, పైత్యకోషము, నేత్రరోగములు నివారించుననియు మేధస్సువందలి మొలకల రోగము నివారించుననియు గిజలగంధము కండ్ల కలక, ఎఱుపులు చీరలు నివారించుననియు ఇంకను కండ్లప్రసంగమున నయమగుననియుఁ జెప్పఁబడినది ఇది చేయు దోషములకు విరుగు చులు కలిసియు, తేనె, చూన నెయ్యి అని చెప్పఁబడినది

ఉలవలవ్యవసాయము — వర్షములు లేరున్నరు వి చురగా తెలిగి పండుకలు ఇది పను, పక్ష్యులగు యాహారముగ నుపయోగి వి కప్పజాతి పట ఇది క్షుగ్గిలించి, గరప భూముల గి కూడ ఫలించు తేలిక పంట దీనిని పూర్వమునను భూమి కొనినది గిన్నివేదిర భూమి సావకతమునని అనుభవములైనైతు లనుచునును శుభమున కినుచి ఎనుచు లిక్తులగులును ఇది యొక లే వాగు నెలలగు పండి కోరవచ్చురు యావమున కాగునున్న పంటపొడవని చెప్పఁబడినది ఉలవగు భూమి ని ఎక్కువగ పండులసాపి మగవృత్తు చేయవచ్చుర లేవంగరు శిలవవెట్టు సాగముగ పశువుల యాహారముగురు ఉలవల నుడకవెట్టక నానిది పశువుల కాహారముగురు ముదికావని కరికిలగు లనుచుంగరు

ఉల్కలు — ఎరోలైట్సు చూడుడు
ఉల్కాపాతము— (Shooting Star)
సూర్యుడు మొదలగు నాకాశజ్యోతుల నాకా యించుకొని భూమివలె పానివట్టు తిరుగుచున్న యాసభ్యాసములగు భూములవంటివి, చిన్న చిన్నవి అనేకవేల కొట్లాకసమున తిరుగుచుండు ననియు, అందు కొన్ని కొన్నిటమ్ముల బయట్రుడ నొపునమాయనియు, తక్కినవి చెక్కులు కొన్ని

గ్రాములు బయట్రుచూనియు భిన్న భిన్న వేగము కన్నట్టి బయట్రువృత్తముల యాకాశ నిధియగు స్థిరీకము కాలక బాకా కటి రాకొనము తిరుగుచుండు చలించు ముగ్గుల కలక నేదని ముగ్గుల గ్రహములు ఆకర్షణ లోనికే తేరనేని చాలిరప్పి పానిపై కేగురు కటింగోల్పోయి బయటల బడుట వేగమున మహావాయు ముడచియడలి ప్రాణ వాయువు (ఆక్సిజన్) ఉడబ్బి (మైక్రోజెక్) మొదలగు గాలియగు జ్వలింప ముండు బూడిద యగును నాయాకర్షించు గ వాముపై బడుచు అట్లే భూమిపై గురక ఎడుట మనమవ్యవస్థకు అాతుము పానికే ఉల్కాపాతము (Shooting Star) చేరు నవ్యక్తము రాగిడని యాగురు కాని మూడికాగు డ లింగియు భూమిపైఁ బడినముక్కుకు మిటెయోరైట్ (Meteorite) అనిపేరిడి యున్నగు ఉల్కలగు ఎరోలైట్సు (Aerolites) అనియు నూరు జర్మకు భాష నూడి యాపడము కర్గినది Aer అన గాలిని Lithos రాతిని అర్థము ఇది తరచుగ భూమిని సమీపించి కరక భూమింజాగ్నియున్న వాయు ముడలిచు ను తీరినుచు, కాని భగ్గుమగు మనే యుచు ని అగ్గవూడితులు కనిపెట్టిరి

ఉల్కాయని గోత్రము — నివృత గణము చూడుడు

ఉల్కాకుడు — తొడి చతుర్ముత్య తల్లి పద్మలాడు చుడడు కనివపురుడు భార్య లేదు పుష్కరికే. అంగుడు, నుమమమిది, భూతి, క్రతువు అంగిరసము, గయుడు నను నాగ్గరు పుత్రులవలరు

ఉల్కాకుడు — శరణి చూడుడు
ఉల్కాభరణ — పురపహము ద్రికము చూడుడు, స్త్రీసాము ద్రికము చూడుడు

ఉల్పాదనాధ్యక్షము — కుశక

గణము చూడుడు

ఉల్పాదన లేక ఉల్పాదన — తల్లి

వాసుకీ నాగకన్యక అద్భుత నివలన ఇలాపాతనం గను

ఉల్లి — ఉల్లి నీరుల్లి యనియు, తెల్ల ఉల్లి యనియు, అడవిఉల్లియనియు ప్రిచితములు గ నీరుల్లి (నీటిఉల్లి) దీనిని సుప్రసాధారణముగ ఎల్లఉల్లి అనెడునందరు లా Allium cepa అ గ్ల Onion సం కలాగుడు, ముఖదూషణ, సుకంద యని చేర్చుకలపు ఇది సుప్రసాధారణ ముగ స్వల్పనిరంగు (Scarlet) గ నూరుగానా స్వల్పల్లి యనెడవగాని దీనియంద కీచలము తెల్లరంగుగల ఉల్లిపాయలు ఒకటియు, ఒకపు పచ్చరంగుగల ఉల్లిపాయలకాని మొదటియు కూడ గలవు ఇంకను, అగ్రభేదమునా దెలుగునగు చిన్నకాని ఎల్లఉల్లియు, విదేశములనుండి తెప్పించి పాతవ తమగు భూములలో మ చివరిసేతులందుఁ దెంచఁబడి పెద్దకాని ఎల్ల (లేక నీరుల్లియు) పుల్లియు పుష్కలముగ లెడు భేదకాతులుగఁ గాఁ జెప్పబడిన ఇట్టి పెద్దకానినగు నీరుల్లిపాయల యొకవను ఎల్లని రంగుగలవియు, తెల్లనిరంగు గలవియు, ఒకపుచిరంగు గలవియు మూలగ భేద కాతులును కలపు నీరుల్లి చిన్న మొక్కగ్ల తర యాతులగుడునుండి యొక గొప్పముహుటి కాడ పొడవగుగనిలది కానినలకు నుత్తరతెలంగాచి కాచినచిన్నగింజలను వాటుటవలనను, ముత్యగొం దలు పన్నపు చిన్నచిన్న ఉల్లిపాయలు కాని మొలచింతులవలను పెద్దచే మలుచునది దీనిని భోజనవపారముగ పెక్కుద్ర వాడుచున్నారు దీనియందాచిత్రోపయోగము గూడ కలకు ముత్యము నీరుల్లి కొన్ని దగ్ధణములు గూడ గల్గించునని చెప్పబడినది.

నీరుల్లిపాయలరసము వైకృత్యాతియు, మహా కాతియు గల్గించును, మూత్రములోని సుద్దను వారిచుండును రక్తనాసముల బరిశీ లించుననియు ఇ ప్రి చుములకు చురుకువగుము బుట్టి చుండును ఒ క్తిహృదయో క్తికా వ్ర రోగము (Scoury) నివారణము నియు పురు సులు కుట్టినచోట దం మట శిషియ అయి, ముత్య గ్ల దీక్ష మూర్ఖుని దీ తలచి వచ్చుననియు, వడకొట్టి వాని శరీరముగలంక శా తిక్కునియు ఇ మి కింకాదీ కీటికీటి, కండ్లకలక, ముక్కు లోనిదీ నానోగములు తగ్గుననియుఁ జెప్పబడి ది ముత్యము సకల, క మపుబ్బు, కన్యకోగము గర్భవారములు గ్రహ ణాలు జ్వరములు మూలక భిగ్గము రక్త మూత్ర, గ్రాహిసానిములు, శ్లేష్మరోగముల నడిచుచుండు తెప్పలుదనది

నీరుల్లిపాయ విరేచనము పెడపించి, దహా పుష్టయు, విద్యుప్రస్థయు గల్గించెడి కన్యకాచోట రుచించో పాము, తేలు, తెల్లలముల విషములే గాక తెల్లకంక్ర విషముగూడ శరీరమునందును, జలివి రోములు నూరినముద్ద కండ్లకీడ కను తెప్పలుదలి పొందిన నివ ర్తించును ఉల్లిపాయల రసము దంతరోగములనాపును తిమ్మరపైరుదిన కలెంకలయను ముత్యము నీరుల్లి యుగ బుద్ధి మాంద్యము, అధికముగదినని అతర్లి, కరాకు, పచ్చపువ్వు, శరీరమున క్రిములకల్గించు దగ్ధ ణములు కలవని చెప్పబడినది నీరుల్లియందలి దోషములకు ఉప్పు (స్లిక్) తోఁ గడుగుటయు, పులుములో నుడుకుట, నేరిలో వేయించుట వరచనముని చెప్పబడినది

౨ పాల్లి లా. Allium sativum అ గ్ల. Garlic సం మహాచంద్ర, రసానా, లగ్న, వెల్లించి తెల్లఉల్లి యని యందరు మగుల వేడిచేయును విరేచనము గాంచును. శరీర

ప్రకృతిని మార్చును. అవ్వవారములను హరించును. అన్ని వారకొప్పల నివారించును. దేహమును కచ్చగాక కేయ జ్వరమును హరించును. వీర్యము తగ్గించును. స్త్రీలకు ముత్యంబును శుభ్రరూపమును కలుపేతులు. వానరులగుము నివారించును. మూత్రపుసాదితో జనించు శిలలను హరించును. సర్వవృద్ధికి విషములులేగాక. తెల్లవర్ష, బి విషము విరుదాని చెప్పబడిన మాయము తెల్లని నూరి కలుపువలన గోరుచున్న కనుపువైష్ణవ, మధమశూలాలు, గడ్డలు, శిశువులకు నివారకముగాని చెప్పబడినది. ఇంగును సర్వవిషము నూరి చుట తుదిది. మనోబలవీర్యము, పాము కడచి కౌంబు కౌంబు దిన విషము వీడ్చునయ్యు తెప్పగును గుడ పోనమునుదలి ద్వి దీర్ఘమును నివారణ మగునట. బహుమూత్రరొగము నూడ తొలించునట. ఇంగు బిరికిత వెల్లలిపాయ లా కొన్ని యుండెడిది అది పాము బాపగువని చెప్పబడినది. పాము లా వానరకడకు జెరక మెరిచి చచ్చినను పార్శ్వపు తలకొనలు నివారణ మగును. అధికముగఁ దిగిన వపునకల్పమును గల్గించి, తలకొప్పకనుక బుచ్చించును. కాళ్లు చేతులంగ ముట్టు గల్గించును. రక్తక్రవాహమునకు త్వరితగతి గలుగఁజేయును.

తెల్లలి కల్గించు సుగంధములకు నేయు, పాలు, పులుసు, బాదముత్యములొది నూనె, దానిమ్మ కాయల రసము, ఉప్పుతో నీరస ఉడికించుట వరివారములని చెప్పబడినవట. తెల్లలియాకులకుర పైర్వము, కాక జేసి తూల నడవలసినయ్యు, విరేచనబద్ధము గల్గించునయ్యు చెప్పవలయు.

3 అవధితి గడ్డల గరుగజేయును. నూరి తలకు రాసిన చేలం బుచ్చును. తలకు ముద్ద

చేసి మూర్ఛ, తొంగ నివారిం దైర్ఘ్యమును గల్గించును. మూత్రమును వెడలించును. అధికముగ వాడిన వాతులు, వికారముల బుట్టించును. మలయు నిది గుట్టముల మూత్రబద్ధమును నివారించునాగు. స్త్రీముల జ్వరమును నివారించు నట.

ఉల్లి ఉంటే మల్లీ పంటలక్క —

అల్లితో —

ఉల్లి — వాణిజ్యముల భవరథాదు పదము. Village- దీని waste అనయ్యు, కాని పుటయనియు స్థములకలవు.

ఉచ్చుచెట్టు — లా Dillenia speciosa

దీని కాదు బంబుగడ్డి పుల్లగ నూచును. పైర్వ శ్లేష్మములను హరించి నోటిని శుభ్రరూపమును ఇంచును. శుభ్రత్వముగ నుండి విరేచనబద్ధము చలువయు. కేయము ౨౦ వీర్యవృద్ధి గల్గించునయ్యు. తెప్పబడి నది.

ఉళంకు — అల్లి, చంద్ర, యాదవత్రి యును. తొడి అహి శుమానుడు చిత్రధరుడు. ఉళంకుకు ధేరుశకుండనియు. లేదు కలను.

ఉళనన్న — అల్లి, చంద్ర, యాదవ, హేమాదు (తాళజాను) పాశిత్రీయుడు. వృష్టి కుమారుడు. సుమనిషేను. రెండువమాహిన్యూతుడు (చేదిచే శాశికును).

ఉత్తరము — శుభనిశే శుక్రకుండను (మాను) లేదావాడు “ఉళం” నామముతో. గొన్ని నామములును, శుక్రనామముతో. గొన్ని యధర్వ నూత్రములుగా గలవు. శుక్రకునకు “ఉళం” నామము. నిఘంటువులందు గలను. శుక్రనామముతో. నాక నీతిశాస్త్రమును (శుక్రనీతి), ఉళం నామముతో. నాక స్మృతియు (శుక్రస్మృతియు) బ్రహ్మములై యున్నవి. శుక్రకునకు భాగవ నామము బ్రహ్మయై యుండుటయు, భాగవపురాణ

మను నొక పురాణముకూడ నుండుటయు దలందిమాడ, శుక్రుడే భార్యవపురాత్రి యు కూడఁ దూకు విలగుచున్నది

ఉశినార — (మృత్యువృత్తి) గ గాఢి ఏమర్థములగువా చొప్పుకొని ముప్పొది సమ తుల్య దేశమున కేతెచ్చుకో ఆ సపాదలక్ష (శివారిక) పర్వతములభాగమునకు చేరు మారిద్యా రముకడ నున్నవి దీని శంస కథాసరికాగ రమున గలక

ఉశినరదేశము — ఉశినరముహారాజు పాలనమునుండి చేరొంది దేశము ఇ కను మహామరుడు, శివినకవర్తి ఉదేశము శివరని చెప్పుటచిది

ఉశినర మహారాజు — లామహా శక్తి యుండు తుండి మహామరుఁ కుమారుండు శివమహారాజు ఉతరనిను డియే యారఁడలిన దేశమునకు ఉశినరదేశమని పేరయ్యెను తిరిగివచ్చు సాదరుడు (యయాలిను గాఢా చూడఁడు, ఉశినరదేశము మాడఁడు)

పునరావదక్రవర్తి కుమారుండు అయ్యు అతని సుతుండు నమామరు అతని సుతుండు యయాలి అతని సుతుండు అబల సభాసలుండు, సభాసలునగు గాలాలుండు, అతనికి పృథ్వీయుండు, పృథ్వీయునకు రంజ యుండు, అతనికి జగమేజయుండు, జగమేజయునకు మహాకాలుండు, అతనికి మహామరుండు, అతనికి ఉశినరుండు బద్ధించిరి ఇది వీరిహాశక్తములు ఇతని కుమారుండు శివినకవర్తి గొప్పయోగము లొనర్చిన వాడు ఇతను వ్రహ్మచారి కుమారు నకు శివమని పేరు శివినకవర్తికుమార్లు ౧ మృతదర్శియు, ౨ నవీరుండు, (అతని దేశము నకు సావీరదేశమని పేరు కల్గెను,) ౩ శీత యుండు (అతనిదేశమునకు శీతయదేశమని పేరు

కల్గెను), ౪ మధుండు (అతనిదేశమున కీతని నుండియే మద్రదేశమని పేరుకల్గెను) అతని సుతులు శివినకవర్తి, పృథుండు నల్లండు, క్రిమిసమైవతుండు వాఁలు

ఉశినరకులగోత్రము — అర్హవర్ణుల ౧౦౨ గోత్రములతోనొకటి (వైశ్యగోత్రములు చూడఁడు) ఉశినరకుల (ఉశినరకుల) గోత్రము, అశ్వార్యగోత్రము (౩౪), సుప్తగోత్రము, దేవవల్క్యస, దేవమృగ్యగణము, హరివర్తపత్రి, అపస్తంబ సూత్రము యజుశ్శాఖ, వైమూని గ్రామము అర్హవర్ణుల సమాగోత్రము వారివక్రస్ర ఓమేనుం దేవత భార్య భయ రా బసాద గుల తపస్సాము భయవరస్సు తగ్గియు జవమలక్ష దీపములు ౩౫ తేత్ర సౌఖ్య ౧౦ స్వర్ణము దా ము ఉశినర వర్ణ సింహము

ఉశినర్మ — తది పేదశివుండు
ఉప్రకంఠకథక్షణ వ్యాయము — లాట్టి ప్రితు పూకొటలోనికి బోలినను, మిట్టి తొటగొనికి బోలెను అది తిరు ముద్లనే వెదకొనుచుగాని తా కుపరెంపని యశ్వము లు ముదిడదాళ్ళముండు, గొప్పవస్త్రులను తాగిపోవు అధములు గొప్పవాని గాంక్షింప రవకు కీవ్యాయమును వాడుచూడరు

ఉప్రలగుడ వ్యాయము — లాట్టి ప్రితు లొంగదీయ కట్టి నువయోగిపుమని భావము

ఉపాదేవి — బాగానుమని కుమార్తె. ఉతండు హిమాయములపై నిపుటి గదావలు స పాసరాజ్యమున బడరే శివారహాధ్యమున గల ఉళి (ఉపా) మదమునకు గలియమారమున నుండు శివీతపురము రాజధానిక రాజ్యమేలిన వాడ ఉళిమరము కట్టించిన దీయూపదేవియే

యాదను ఈమె అనుభవించి భార్యయ్యెట్లును అనుభవించు శ్రీకృష్ణునివలెను (బాణముయందు చూడు)

ఉష్ణాననము — యోగశాస్త్రమునఁ జెప్పబడిన ఆన నములలో నొకటి బోలెల కరుడి కాళ్లనున్నది పాదములను పీనుకల కానిది చేతులతో నాపాదముల నొకొని ముఖము కొంచెము పైకెత్తియు చుట ఉష్ణానన మనఁబడును ఇంకా మల గతులకు క్రిష్ణునియగుటయు, ఆరిగిడలైనను ఘోరముగ గుట్టయు పొధించును అ చెప్పబడి డి

ఉష్ణాక్ష గోత్రము — కొనుకొనినవల్ల ఉదగలము చూడఁడు

ఉష్ణోద్రకము — సర్వసాధారణముగ నేడిసి పుష్కలక మొదల అయి ద్వైతద్య శాస్త్రము నాగ్నితలలతో మూలవ తుల న్న రాదియై యెరిగిండు. నాగ్నితల తుల న్న విలచుటల గాది నేడిసి పురి చెప్పెడిది

ఉష్ణోద్రకముయొక్క రుచి — బాహ్యోద్రకమునకు గాలి కలగిండును అను గాననే, అది sparkle of nice drinking నుండుటయు, ఇదిగానుండుటయు గల్గి దిగ్గుని ఇష్టజలము లభింపును లోతులేని నదీ ప్రవాహము వంటిందుని ఇనుననబడి డి ఇష్ట బాహ్యోద్రకము నేకారణముచేతనే కాది మేని దాని నుండి విడల అంతో దాని రుచి గలరలయ్యు గాలియంతయు వెదిలిపోవును కాన నాయుద్రకము రుచి కలయ్యుండడ అట్టిది దానియ దలి నేర్పైయో పైకొట్టు చచ్చియుండును దానిని చక్కని వడకట్టి తిరుగ లేదు పాదములలో నొకటినుండి వేస కదానిది ఎత్తుగా తిరుగబోయెను మేని గాలిగుండా అది పడుతో కొంతగాలిని తిరుగ లోనిం తేర్చుకొని sparkle of nice

drinking గా నై తిరుగ రుచి కనుమొట్టెడిని నేమోతు కహాయముగాని కాఫీకహాయముగాని ఇన్ని తిరుగబోయెటవలన వడికరుచికర మగుట కిందు కారణమని కనిపెట్టబడి డి

ఉసిరిక చెట్టు — లాటిక పదము Phyllanthus emblica అంగ పదము Myrabolan tree సస్యత్రయము, అమృత పు అయలీ ఛాత్రీ యని పేర్లు ఉసిరిక, తులసీగిల్వము వాదిల, ఉత్తరీశీ కర్కశము, శమీ, అంబికము హార్యము నను మ్మిల్వము లలో కొకటియై కృష్ణాక్ష కర్కశమై డి ఇది సర్వసాధారణముగ ఇదిక యని వాదబలు పెద్ద ఉసిరిక, లేక ఆకులక పైయున్నది కానిఉసిరికలకు పెడఉసిరిక యనియు, రసఉసిరికయనియు నేల ఉసిరిక ఇనియు, మూడుభేదములగుఁ జెప్పవలె అంక నేపితిగి యు బడుని కేటలము న్నీర్వోపయోగకరమగు చిత్తి బాలముకొందే గాని కాను లభయోగిండుది కానైనను

1 పెద్దపంక 2 ఆకులకము దీని కాను నొక్క వగ నోజనాళ్ల ముండుకొనిచు చున్నాడు వైద్యోపయోగమును విగులగుచు పెండుసిరికకాయలు లేక కాయుం దలి రసము లేక కహాయము త్రికోషముల పడచును పైత్య భ్రమ నివారింది నేక ములకు జలువ కలుగున కరము కుం బుండునను నిచ్చును చర్మరోగము పడచుచు విరోచనముజేసి, వీర్యమునకుం బుట్టె కొసగును మేనానాంతి యున్నప్పుడు కఫము, మూలవాగ్ని, పురాణ క్తగ్రహణి నివారింతును ఉసిరికకాయలు ప డెట్లైన వరుగు ఇందుక విరోచనబద్ధ ముండుచి పురాణ క్తగ్రహణి నివారింతును

ఉసిరిక చెక్కరపము, లేక ఆకురపము, లేక కహాయము, చలువకేసి త్రికోషముల కారిం చుచు జ్వరము, అతిసారము, నీళ్ల విరోచనములు,

వివాహదోషము, సెగదోషములు వదలి కుల్లీ సప్రదాముల మాపుచు ఉసిరికను పచ్చడి చేయుచును వడియము బగల శిశి యొడిచి వాడుచును ఇది పాతేరుకురే పళ్ళము

౨ రసశిశిక చూపే పుష్పములు యెదలు సుప్రదాముల వదలి కుల్లీ పచ్చడి నొసంగును ఇంచుక శిశి పచ్చడియు వీయు నంగరు

3 నేలకిరిక ఇది చిన్నముక్క వైద్యో పయోగముగ కరుణాగ్రహణయే గాని, తిలగాయలగు యోరాగ గోషవోపయోగము లేకనుననులేని లా Phyllanthus niruri సంత్రామ్యములకి తమాగిగా విరుచ్చుకా అని చేక్ష కలవు వారైత్యము ఉదేకనుక చి మేపాకాచి కర్ణింతురు ముమూత్తముల వెడలి చుచు తాచురలు, ఉబ్బులు, గ్రహా పాంసప్ర, సెగదోషముల నివారించుచు ప్రదాములు మాపుచు క్రిల గ్రహములు కట్టును గడ్డి, పల్లికలు, పొక్కులు నోటిపూత, తామసి నివారించుచు వీర్యవృద్ధి గ్గించుచు ఉసిరికకు విరుగులు అవాలు, గొదము, పొగదండ్లు, తేకలురు చెప్పబడింది

ఉనురు (ప్రాణము) నిలిస్తే ఉప్పు అమ్ముకోసియెననుజీవింపవచ్చును
అధలోకోక్తి బలితికాట బలువాకేయిని తిలవచ్చునను సామెతయు నిట్టిదే

ఉస్తి పెట్టు — లా Solanum trilobatum దీనిని ఉద్విరళ చెట్టినియు నునురు ఇది కాశీఉస్తియనియు, ముగ్ధఉస్తి యనియు, ద్వివిధము ఇరు కాశీఉస్తి చెట్టునకు ముల్లూడవు. రెంటికి నీగుణగణములు సమానమైనను కాశీఉస్తి శ్రేష్ఠమగుచున్నది ఉస్తికాయలను నాడించితేనే ఉస్తిమరుగు కురగచుపయోగించె

బడుచున్నది ఉస్తిమేరు అగు పూవులు, కాను పుష్పములకి త్రికోషపాకమునియు, దీనికానుము నివేదనముగ్గి చేశిచేరి జరర దీప్తిరచ్చి బుముగ్గిండుగియు ముంపాన్నిది, శాస్త్రవకాన పు చర్యకోగము పు, ఎక్కిల్లు, దురదులు క్రిము పు క విచరేచరము వీయు నును అధికమిర విదానము, గుండెభాగము గలగు దీనికి తేనాల్పిర జుయు విరుగుదని చెప్పబడింది

ఉస్తిని యుగి జుంకియు చేకూర్చిరి ఇది వగలెట్టు పోగుకొని అధికముగ ముగ్గిగ్గి పుష్పపుకెక్క ఉస్తికాయలు లా కానుకావెరి ఇది విశేషకా శ్రేష్ఠము పరిమరు కలెకాయ దగ్గుగుల మా ద్యమగురు నేనియగు మరగొంది పుష్పకరల

ఉస్మాన్ లేక ఉత్మాన్ (Ottoman)

రాజవంశము — ఉస్మాన్ మహమ్మదు క్రీ.పి ౧౨౮౧-౧౩౨౬ కాలమువాడు ఉగాజవంశమునకు మూపురుషుడు జన్మస్థానము బిర్లేయూరుయను, తన స్వగృహము మురూ ౧౨౮౨ లో నామకర్తయగు వచ్చెనియు, క్రమమన బుద్బుట్టునకు తురుష్క (Turkish) సుభుమురు, తాగ్తూను జుమూచి వశపర్చుకొని ౧౨౯౯ లో నుల్తానను బిరుదము పొంది ఉస్మాన్ నామ లేక ఉస్మాన్ రాజవంశమురు స్థాపించినవాడు రాచరానిదియే ఉత్మానుగమారి యోపాదేశములవాడే Ottoman అని పిలువబడుచున్నది అంగమున నివాసము వారిచే పాలిపూబడిర ట్రిస్ట్రపుల్స్ సామ్రాజ్యమురు Ottoman Empire అనియుని ఈ సామ్రాజ్యమువంశము బిస్ట్రమునాదను, బెల్గవ మునకు నుచ్చదేశయోచుండి యూరపుఖండము

వలూడ వ్యాపించినది కాని పాలకుల యశ క్త తచే బండ్చుద్దవ శతాబ్దాంతమునకు జీర్ణదశ వందెరు

ఉపాసగోత్రము — శంఖిల గణము మామందు

ఉష్ణాయనగోత్రము — వాత్రస్య లేక మృత్యువగణము చూమందు

క్రొందికూర చెట్టు — దీని ఆకులసము గ్రహణి, గల్బము, దిర్ఘ, కఫముల వడారు వనియు, "స్నిగ్ధీ" నిచ్చుననియు తెల్పుబడినది వేడిచేయును

ఉడుగచెట్టు — లా Alangium decapetalum అంగ్గ Sage leaved Alangium Hexapetalum సా అశోల, దీర్ఘములూ, నికోత ఉడుగ ప్లాని, ప్లాని వల్లని రంగుల పూవులుపూయును అందొన్ని పూవులూబూయుడి బలముగి పనిచేయుచుండు ఉడుగ పేచెక్క - సర్వవిషముల వడారు ని చెప్పుబడినది వేడిచేరి రక్తాశిసారము, క్షుణ్ణ, వ్రగములు, సహాయి మొదలగు చర్మరోగములు, జ్వరములు ఉబ్బురోగము, పెట్టికుక్క పెట్టి చక్కెరలు విషములు, మేవావారపుచెక్కలు, మూలవ్యాధుల వడారునని చెప్పబడినది అధిక మైన వసుముగల్గుచు దీనిని వసుముచేయువ వసునకరేణ కాంతోగల్గి లోనిక్తుడు ఉడుగకు శరక్కాయచూర్ణము, సజ్జాతారము, తేనె విగు గునులని చెప్పుబడినది

ఉడుగనిక్తువంటివాడు - అనగా తుదకు తన స్వస్థలమునకు లేక తన స్వస్థత మరు ప్యులు జేరుకొనువానిగూర్చిన వాడుకలోకో ! (అంధ్రలోకో !)

ఉడకూటి బలము, ఉద్యోగ బలము అత్తికాలము నిలమనవి కావు — అంధ్రలోకో !

ఉసిరి (Breathing) ఉచ్ఛ్వాససూత్రమై లోతుగబీల్చు గాలియు, నిశ్శ్వాససూత్రమై పై వడలుగాలియు (శ్రిలిసి) ఉసిరియనుతులు నెల్ల రెటి గిరజే ఇది నాళికారా ధములనుడిగాని, ఇటినుడిగాని సరాసి ఉసిరితిప్తల (Lungs) కడగూ పేరుచున్నదని యనుకొనరాదు నిజమున నీయూసిరిగాలి నాళముల యనుకుభాగమునకుం గూడ జీరణలంకటి బలవానముగ విశ్రాంతి కాలముగా దూహియామిడిదీని శ్రమపడి పనిపానునర్పనపుమను, భోజనానంతరమున కొంచెముకాలమును అనుముఖ్యముగ శర్మర, నెయ్యి మొదలగు బలవృద్ధికారముల గల్గిన భోజనముకుంబడవను (ఎలన, నిట్టి పదార్థము త్వరితముగ దహనమై Carbon Dioxide గా మారుచు) మరుష్యులు బలముగను లోతుకుంజను న్ను నూసిడియుట గల్గుచుండును వేడిగ్లి యుండు తావులను, చలిత్ర దేశములను, బలముగ సంచాసము, నిశ్శ్వాసముగల్గుట సాధించుచుండును వృద్ధులు, బలహీనులు, బలహీనముగ నూసిడియుచుండును అదేభగిశ్రమవకుమలకు వక్షికోతులు, పాటులొకచుండువారు, ప్రసంగించుచుండువారును బలముగ నూసిడి దీయు

చుండును. ఈకిరి దీయుతరి నుద్వాసమున లోనికీర్పింపగలియుండలి ప్రావాయువు (అపి) తెను గాలి, లోనవహించుటచు పరిసరభ్రష్టితిగల్గించుచు పర్యకిగ బొగ్గుపులును (కార్బొడి యాక్సిజను) గాలి పైకిరెక్కెననుచుము. ఇది చుండును లోన నగు పర్యబాహువ్యావేశమున కార్బనున Diffusion అనియెడను

ఈపిరిగొట్టు నొప్పి (హిద్రి) — అంగ Stitching pain లే. Catching pain ఈకిరి దీయుచు క్వాసము వినుచుతరి గుండెలలో నెముకలనును, ప్రక్కయెముకల నడుచుచు కల్గెడి నొప్పి ఒకప్పుడు పొట్టుపొడిది పట్టు బాధించుచు

ఈపిరి చిగబడితే ఉదరము నిండునా? — అంగ్రలోకో.

ఈరంతా బంధువర్గమేకాని ఉట్టి కట్టుకొన తావిచ్చినవారు కారు — అంగ్రలోకో.

ఈరందరిపీటకదారి ఒక్కలేనివాని దొకదారి — అంగ్రలోకో.

ఈర చిచ్చుకన్నె వంద్రాయుధ ప్రయోగమా? — అంగ్రలోకో.

ఈర్కను గోత్రము — కపి యంగము చూడుడు

ఈర్కధనుపాననము — యోగ శాస్త్రమునఁ జెప్పబడిన యాసనములలో నొకటి. అరచేతులను, పాదముల అరికాళ్లను భూమి వానిది పెల్లకల మొగ్గపై చినులు కరీరముచు పెనుకకు వంచి, నడుము పైకితియుంచుట ఇంచువలన అపానవాయువు పశించుటయు నిద్రా శయ్యము లదిగిదోర్లనయె చెప్పబడినది.

ఈర్కవపద్యాననము — యోగ శాస్త్రమున చెప్పబడిన యాసనములలో నొకటి.

అర్కవద్వాస నాసీముడై (అర్క పద్మాసనము చూడుడు), శిరస్సు భూమికానిది లేకు అర చేతులు నేలమోపి శరీరమున తియు పైకి లేవ దీనియందును ఆంధ్ర వపద్యానన ముంబును. దీని నాచరించుపుడు వాకరాన దీని యభ్యాస మున ప్రావాయువు అధోగతియు అపాన వాయువు ఆంధ్రగతియు గలవిగ నగునని చెప్పబడినది

ఈర్కముఖ నక్షత్రములు — జ్యోతిషశాస్త్రమున ౧ నోహిశి, ౨ అర్ద్ర, ౩ పుష్యము, ౪ ఉత్తర, ౫ ఉత్తరాషాఢ, ౬ శ్రవణ, ౭ ధనిష్ఠ, ౮ శిరభిషా, ౯ ఉత్తరాభాద్రపది ఈర్కముఖ నక్షత్రములనిపేరు ధన్వంతరీ ధ్వజబాధ, గజశాల అశ్వశాల, హిరి, హుయి, పక్షాభిషేక ప్రారంభములకు అర్చముని చెప్పబడినవి (అర్కముఖ నక్షత్రములు, తిరుప్పావ నక్షత్రములు చూడుడు)

ఈర్కరేఖలు — పురుషసాము దిక్ము, చూడుడు స్త్రీసాముకి కము చూడుడు

ఈర్కశైవము — ఇది చతుర్దిశ శైవ శేద మతములలో నొకటి (చూడుడు). ఈ మతమున తి పదార్థములు, మూత యము, శివ సమవాగి మతమునకు విలెనే యుండును పతి యగు శివుని తత్వావతరణము, పరువు (ప్రాణి) శివునిఁజేరుటకు భూతి, నుద్వా, జహ, యజ్ఞోపవీతధారయై శివార్చనము, పంచాక్షరీ స్మరణము నొనర్చుచుండవలెనయ్య, సన్యాసము గైకొనవచ్చు, సాసారమునందున్నను, ఒకటి యనియును శివునిఁజేరుటయే ముత్యయ్యయ నువరు

ఈర్కనయ్యుక్త పాదాననము — యోగశాస్త్రమున చెప్పబడిన అసనములలో నొకటి తలక్రిందుగాను, కాళ్లు పైకివచ్చుముఖ

మృత్యుననుమలైది (మృత్యుననుమల మూలము) కాళ్లను గుడదానరమునకుఁ దడుచి యట నొడవకాళ్లను జోడించుట ఇందువలన కుండవలె పుట్టినట్లును గలుగని చెప్పుచున్నది.

శివార్చన — సరసానామములు ముందులు బహుళాశా మునున రమయ్యులై గంధర్వాది దేవతావధుల లటకు వినిపించుచు నేరెడి వారి గాంచి నేరినీయగడ గి వారి తపోభంగములకు చూప భావ వినిపించు చేష్టలచే తమ ప్రాప్తిను క్రొత్తగాను, వారియందు చరిత్ర నారా యణముని తోయూనువు గోళిగోళిగడ డి యూర్వోజి జనించెను యామి సౌమ్యమున కచ్చెనునది యాచరించు తమ యాటము సాగ వని విన్నవించుము. అందుచేత నాయూర్వోజి వనినా దమ కర్మగణ్యక కౌమ్యుని జరిగియు భాగవతమున జెప్పఁబడినది ఒకతని న్ననుమల కాటకీయ, విచారకవలన తమిది పుష్పమునకు గొప్పగోడఁగలు అట నాతని సూర్యుని వెలది కాదు తెలు నాతఁడాయు నిరారించ నామి సేపు మునుదేవు గర్భుని కరించెట అద్దానిది న్న తెలిగి సా దవాళ్ల వాసకాలమున సేమదేవు మరని తెలుకుచు వివర విముక్తి యగుచును సమించెను.

శివార్చనమునగోత్రము — భరద్వాజ శివగణము మూలము

శివరిలో కుంభదము అడవిలో పరుగెత్తదము — అర్చనలో.

శివరిలోనిక రావద్దంటే గుడ్డ నైట్టడకట్టుట అనియదిగినాడట — అర్చనలో.

శివరిలో పెండ్లి శివరి కుట్టుల కదావది — అర్చనలో.

శిరు శివ్వికాయంతగాని, సిద్ధాంతములు, వశనములు తాటికాయలంత — అర్చనలో.

శివరికంతా ఒకరై భోగంది ఎవరి కది ఉంపుడుకత్తెయగును? — అర్చనలో.

శివ్వికా శివరంత చందావది నా కరణమునై తానెనా వదదు — అనగా కరణము అందరివనా దుండుతాడు కాని తానివ్వదని భావము అర్చనలో.

శివ్విద్యలను రాజుకొడితే రాజు విద్యలను దేవుడు కొట్టును — అర్చనలో.

శివ్వికాదేవి — జనరమణరాజుని (విదవాదేశాధీశుడు) శివ దేవతాదేవినికాదేవియు, తోటికోడలు నగు శ్రీరామ గోదను దగు లక్ష్మణుని భార్య శ్రీరామ దరణ్యవాసము కేలతే, శివ్వికాదేవి భర్త యగు లక్ష్మణుడు వెంటా జు వాగు తిరుగ ఎయోర్వ కరుదెరుదనను, సేమ ముతర వ్యాపారముగా కాటి పక నిది యమరాజునియు శక్తాలము లక్ష్మణుడు నిద నెఱుగకొనిన ననియు జెప్పుచున్నది మఱియు నిటుల లక్ష్మణుడు నిను మూనియుట, నాతనిచే నిద్రజిత్తు మగ నొకఁ గారణమాయెనియునూడ చెప్పుచున్నది (ఇంద జిత్తు చూడుచు) యముని భార్యలలో నొక శివ్వికాదేవియు గలరు.

శిరు పొమ్మంటే కాదు రమ్మంటుంది — (కాదు = శక్తిభావము) అర్చనలో.

శిరువిదవి పొరుగుారికిపోయినా కర్మము గాళ్లంజుట్టుకుని వచ్చును గాని వదలదు — అర్చనలో.

ఉత్పలు ఆరు — మహాత్మలు చూడఁడు

ఉలజ్జ (Oology) — ఉత్పల యొక్కయు, మత్పల గ్రద్ధయొక్కయు పరిశోధక విధానము

ఉపరవ్యస్థి న్యాయము — చవిటి ప్ట్ట (భూప్ర దేశము) పై పరిచయముని యుక్తి. నిరర్థకము ఉపయోగించుకొని బీబలేని ఉపకారముని భావము

ఉపరక్షిత బీజన్యాయము — దీనిని ఉపకరణబీజన్యాయమనియు అందు నిష్పల్లవిమకు నూచురక్షితమన (గొప్పభూమి యందు) నానీక కలములని భావము ఉపకరణ వ్యస్థి (నిబాదికరిని వర్ణన) న్యాయమును ఖ్యాతావమునే (నిరూపయోగముని) తెల్పుచు

ఉపా — ఉపా కలపునకు కర్వారకల్లు నవప్థ ఖది మేదస్సు (మెదడు లేక బుద్ధి) య కద్యవించునది నీని నా గ్లమున Brain అనెదను గాగ రాకృత్యుల మేదస్సును, క్రాంతి కర్వారకము మేదరాదనియు, నిద్రమాని మెదడును బుహీనకర్వారాదనియు, అధికముగఁ గని దానిని మొదలై నరూదనియు సామెతగ వల్లుగను కలదనములగు ఖ్యాత్యగ్రియ, కల్పేంద్రియము లన్నియు మెదడుకు గోలుదినవి ఉపాలకు యోచనకు మెదడు జన్మస్థానము కలంచున దేదియో క్షయించుకొనునదేదియో సరిగా ప్రాకృత్యవిద్యాసములుగఁ బ్రపకున్నను, ఎదియో యొకటి కలదనుచునకుని కలంపునుండి యూహా వృద్ధియగుటగా నెప్పుడును మేదస్సు యొక్క చుక్కెత్తర, బలములనుండి యూహా లుండెడిని అంగోచన రెండి సమయమును ఒకదాని యొక్కయు, కర్వలంధిరిని గూర్చి యూహించినది యూహోచనము. నిద్రయని దీమహాచలు

చలువిధములుగ నుడుగు గాధవిదయం దే యూహాలు లేక మెదడు విశ్రాంతి నందియందును పూర్తిగనుండుని కలకల్పదయ క కొంతమఱి కూహాలు కల్గిని బోధించుచుండుగాన నాయూహాలు స్వప్నముల దశివగ నడయోగించును

సగీతపు కరిముల్లను ఈ ప్థదే కర్వల కోసన కాముల కిలుగలులు, మెదడు గాధ నిద్రుల విశ్రాంతి కొనుచుండును మెదడుకు విశ్రాంతియు బలము గల్గుచుండుటయు కర్వలవలములు గాన మా విశిరమునందు, మెదడు చెదకుడ మాదునుచుండు ఉపాలు గిల్లని డుట కర్వలవలములు దక్షిణదేశముల దగి స్త్రీపా దాయ వైద్యముగ కొన్ని గ్రీ పిముల రిదిచి ఉహముని మొక వైద్య శాస్త్రవేత్త (అగస్త్యుని క్షదాయ వైద్యము చూడఁడు)

ఉపా ఉద్యోగానికి వాతవాతకూర్వదానికి, (గజావారం గాదిదలను క్రాయదానికిండి రాగుతున్నట్లు — ఆ ధ్రువోళాత్తి

ఉపావోహన్యాయము — ఉపాయని, ఒకదానిను గడగియుండి పైకి కెలియఁ బడదదానిని ఉపాహుట అహా లేనిదానిని ఉన్నదేమోనని అవోహ కడుట అవోహ మారాలోచనమని భావము

ఉపాముని — కొన్ని యాయుర్వేద వైద్య గంధములను రచించిన వాఁడు అగస్త్యే సాత్రదాయ వైద్యవిధానవేత్త (అగస్త్యసంప్రదాయ వైద్యము చూడఁడు)

ఉత్పలే కుమారునివద్దకన్న ఉపాదానంచేసుకునే భర్తవద్దనే స్త్రీలన్నతంత్రం సాగదము — అగ్రధ లోళాత్తి

పాథిపత్రముయొందు కర్ణము గోమత్యోపరే
గల్లులకు గొడ్డలితోపీరుట మనుపాపిత కట్టి
యభ్యేషకలను

ముఖ్యవ్రణకలంకానామం కాలే
లోపో భవిష్యతి — ఋతు పుంస
అనుశ్రమము కాలక్రమమున క్షీణించి పుంస
భావము ఇది సమస్తం గావదు ది
లోపో

ముఖ్యశస్త్రము, వ్రణశస్త్రము, అరి
శస్త్రము (త్రుశస్త్రము) అగ్ని శస్త్రము
సంకుట అపాయకరము — ఆర్య
లోపో

ముఖ్య గోత్రము — విష్ణువృద్ధి
గణము మాంసం

ముఖ్యజయము — ఋతు జను
కృతమును గంధమేదియు గానరాదు ఇది
చరిత్ర సరి ప్రకరముగా దిరురాకు పైను విష్ణు
పురాణములో ముఖ్యమగు నాంశమున
సంజయించు అను నామము జ్యోతిషమున
సంజయిత గ్రంథములందు గానరాకున్నవి

ముఖ్యధామము — యువక
మిరియందు తొక్కిన ఆకులను పెదక ద్రి
వసుదేవుడు

ముఖ్యభజనము (ప్రతర్థనము)
కాశ్యపు వంశమును శత్రుని ప్రతర్థనచేయు
చేయలను కళకల అనియు నందు తొడ్డి
చేరు దినోదాసుడు కాశీ పట్టణవాసి

ముఖ్యవర్ణముచోరాజు — శత్రుని
రాజ్యమున క్రినానుము కలను తొడ్డిచేసి
అయితాయువు అయితాయువునకు భాగా
సమంధాయువు చేయలను పితామహుడు సింధు
దీప్తిపుంస ముఖ్యవర్ణుడు కుమారునిచేసి సర్వ
కామము ముఖ్యవర్ణుడు నలచక్రవర్తియై

యావలకాలము నామకు అమృతము
మను ముక్తిద్య నానంది అనువలన ఆర్య
వృద్ధులను ముక్తిద్య గైకొనను

ముఖ్యమహారాజు — విదేశాదేశాధి
పుంస విజయవంశరాజు పురుషుడు, సుదేవుని
పాత్ర

ముఖ్యపులు — ౧ వసంతముపులు,
౨ వైశాఖమాసము ౩ గ్రీష్మమాసపు
పుష్కర ఆహారమును ౩ వైశాఖమాసపు,
శ్రావణ భాద్రపద మాసము ౪ శరదృతుపు,
అశ్విని శ్రావణ మాసము ౫ శ్రావణ మాస
ముపు మౌనశివుడు పుష్కర మాసము ౬ శిశి
రుపు మాస పుష్కర మాసము

ముఖ్యచెట్టు — దీని ముఖ్యమగు,
పుష్కరమును గూర్చు పుష్కరమున
సర్వజనులకు చేరు దీనిచేరు రసము,
మాంసము పానము చేయవలెనని శాస్త్రము,
జ్వరము తాపము రిక్తమైయు వసుము
దేది భాగపుష్టి యుత్పత్తి చిక్కి
లనియెదరు

ముఖ్య గోత్రము — సుదక్షిణ
ఉపగణము ముఖ్య ఉపగణము మాంసం

ముఖ్యభాగము — అదిభాగము
తైలమునోకాకు (తైలము మాంసము).
౧ ముఖ్యభాగమున ౧ వీరి నాదిభాగము
లనియు నందును పీచి దిమ్మము వృద్ధము
(పిచ్చి) ఇత్యుతవ శత్రుయును తొడ్డి చేసి
నాభియవంశరాజు, తొడ్డిచేరు మరుదేవి, జన్మసాన
మయోధ్యావంశము వీరు నిరాధిపతుల
సమము తైలమునందు గుండు భవముల
పాత్ర గలవారనియు (భవము ప్రమామ
మాంసపురము), సువర్ణపుంస కరీరునియు,
ఎదురువాసులకుల యామునియు, గణధర్

లక అనియు, అంతరాళము (కాలా తరము) గిం
లక్షలకోట్ల సార్ల (సం 3 న ౮) అనియు,
సగరచక్ర వర్తి చీలి సంతతివారియు వైమగ్రంధ
ములగుఁ జెప్పఁ దీసితి మఱియు వైమగ్రంధ
ములగుఁ, నాభిమహారాజ విభాతయాయు
వారు తీర్చుకొని (కన్న కనుముగ రాసురారు
అభివృద్ధిసంపాదెడి కాలము ఇది గత కాలముగను,
ఇప్పుడే దేవస్వస్థికి నుసంబంధం క్షీణకాలమనియు
వైమగ్రంధములగుఁ జెప్పఁబడితి) కాలమువా
రనియు, చీలి కాలము వైమగ్రంధ మధికమయ్యె
ననియు చెప్పుదుమనవి

**మువ్వకృష్ణాగ్రము (వరాహవర్ష
తము) —** మలమలకృష్ణము చెక్క ఉత్తరి
భాగమును వలసకొండల, దక్షిణదేశము వీధి
య దే క్షిప్రమును నులువ్వాల్సేతము కలగు
క్షేత్రమున మహాభారతము వనవర్షమును గలఁ
బొందితి పాండ్యదేశమని గలదిని ఎప్పుడది
కాని యల దానిని వరాహవర్షతమని వాడు
చున్నాడు

మువ్వకృష్ణ (మృక్షము — ఇది ఓమధి
యగు మూలిక సస్యము, దీనికి ఇ ద్రాక్ష
విషాణి, వృషభ యని పేర్లున్న ఇ మక
స్థైర్యము, వీర్యవృద్ధిని గల్గించి, జ్వరము
తాడము, యక్షు, రక్తవైర్యము, వాతకోష
ముల సడంచుచు యుండును

మువ్వకృష్ణ — బ్రహ్మమా సప్తరే
లలో నొక మువ్వకృష్ణము గలఁడు నాభిమహా
రాజుమారుఁ డొక మువ్వకృష్ణమునకుఁ కలఁడు
అతని తల్లివేరు వేరుదేవి స్వేదపుత్రుఁడు భర
తుఁడు పితామహుఁడు అగ్నిధృత మహారాజు
అగ్నిధ్రుని తల్లిడి సామయ భవమనువు

ఇంద్రుఁడు కనీదేయియగుఁ గల్గిన రెండవ
కుమారులకు మువ్వకృష్ణ దని పేరు. ఈతఁడు

జమంతునిని గంధ సోదరుఁడు మఱియు బుధు
నిని మువ్వకృష్ణ దని పేరుకలదు. మువ్వకృష్ణు
దామ్రుఁ డొకఁడు గలఁడు సుశ్రీపురి వైవ్యము
వందలి మొక వానరుఁ డీపేరుగలవాఁ డుడెను
ఇ కను శివవీరవరపు నాతఁడనియొక మువ్వకృష్ణ
దను నామముగలవాఁ డుడెను

మువ్వకృష్ణము — మువ్వకృష్ణాగ్ర
మును మామఁడు

మువ్వకృష్ణాగ్రము — మహా ద్రవ్యవర్త
కాగురు ముక్తి లేక ము వర్తనమున జని చి,
దక్షిణముగా వహి మడు గంజముమండలము
సందగి గొంతుపల్లెము ప్రక్కగఁ నడచి,
యటకు గలిం చుచూరము నే బ గాభాతము
(సూర్యసముద్రము) నాగదు చుండి కుల్య
యని కాల్వరు యర్థము వీరికి మువ్వక
యనియుఁ దేను కలక ఓని నూర్చున ప్రాస
ప్రక్కది పురాణము పూర్వ రు యును
కలఁడు

మువ్వకృష్ణము — భృగదక్షసృష్ట
కలఁడు ఈ వ్రతగి ముగ సప్తమహర్షులు
బూజి తురు (వ మ మ పవర్తకమును,
వ్రతగి మును మామఁడు)

మువ్వకృష్ణము — మహర్షులు, మువ్వకృష్ణ
మామఁడు)

మువ్వకృష్ణము విడువధిములు — (సప్త
విధములు) ౧ సుహస్రులు వ్యాసాదులు, ౨ పర
స్రులు కేలాదులు, ౩ దేవస్రులు కశ్య
పాదు, ౪ బ్రహ్మస్రులు వశిష్ఠాదులు గి శృ
తస్రులు శుశ్రుతాదులు, ౫ రాక్షస్రులు ముతు
పర్ణాదులు, ౬ కాండస్రులు కైమిన్యాదులు,
(మహర్షులు, మువ్వకృష్ణ మామఁడు)

మువ్వకృష్ణాగ్రముము — ఇప్పటి
బంగాళాదేశములోని భాగల్పూరునకుఁ బశ్చిమ

ముగా ౨౨ మైక్రోమీటరుల ముడికు డనుకు తావున కలకు ఇకల నేనుకు డముల క నీ యాములపు అను ముదనీ కలకు కు డములువలని నీవు నువ్వ నైకకు డముల క వేదీనీ యాముల గ అన్నియు జలబుచ్చదకు లురు నా కు డము గు గలన చేరెడిని దాని ముకు డమరి చేరు అరు దానియు రేరదికను య కెన్నెడి చిన్ని నా మామె అభిరమను చేర బరగుచు గ గా ది యుచు న గు చెడిని అభిరమ పాడ నై మైకు కును ము కు డనున కుర్రముగ విభాంజకృతియు ఋష్యశృంగు ముకు కుచ్చు దిం కులరాగ్ల కల దీని గు శిఖా కము పోవచ్చుము గ గా యెడిని (అ గదోము చూడు) మునియు నుమారు రాజ్యము కొని శృంగం (శృంగం) గా ముష్యశృంగా శ్రీకమే యనుచున్నాడు

ఋష్యశృంగం — తన విభాంజకృతి అ గదోము నీవు యాక్రమము గా గు చున్న బహుదామై త దీ కుక్కువ చేయుట త ము రప్ప మేములికివానల నెలు గక కాలముగడవుచు ను నీవు న గరావకు

రోమపాదమహిపా ను తనదోమున దక్కాల మున వ్యా చిత్రిత బాధి ముచ కిర యనా వ్యవస్థయు మునుమురు నివారి ఎ తమార్గమున నీతనిరాని చెట వర్షము బకు నామనివారా ము కొడకే త పె పుకునూరై (దశరథ ను శరా కొరన మ్మిక్) నా తాదేవినిచ్చి నిల ము ర్మిచ్చి (అ గదోము నా కు) ముష్యశృంగు కు దశరథునిచే పుత్రకామిని చేయు వెని చెప్పి టి

ఋష్యశృంగగోత్రము — ముగ్ధల తి గెము మున న

ఋక్ష గోత్రము — భరవాస తిం గ ము మున న

ఋక్షుండు — అతి చ క పూర్వ న కృత్తియిం త దీ ఆ మిథున ను సోదగ న బ్రహ్మదిక్ష ను నీ ను కుమారు న న పనున పాన న న్నిగల కురువు శి రా (త దీ కి మా వచుచు న) సుశీయు నీవూరపు క వాడగు మునున కుమారు కు (భరవాసవని త దీ) ముఖుడను చేరుకల వాడే ఇ య కుమిని తదికో దేవాది కుంకారు చు ముఖుడే

ఎంగిలివేతిమెకుకులు కాకికి విదళేవాడుకాడు — అనగా ఎంగిల వారికాడనియు కొలిచునియు భావము ఆ ప్రలోకం

ఎంగ్రేవింగు కళ (Engraving) — గట్టిపదోమున చిత్తరూపములు ఆకారములు లలిలు మొదలగుచు చెక్కిముద్రించు కళ దీనిని చివావారు చిత్రకాలముక్రిందనే మొటి గియు ది

రని చెప్పి బడినది శ్రీ పూ ౧౦౦౦ న ల నాడే వాకొవిధమున దీనిని చేయుచుండి శ్రీ నె గా వ కళకామున విరోపావారోగి నిగని కొడ అనెదరు పారిస్ కాపురస్తుడగు బోర్డియర్ (Bourdier) అను ఎనివా డడ్డములపై ఎంగ్రేవింగు చేయుటయంగ శ్రీ నె ౧౭౮౯ లో చేరందియుండెను తెలియుచున్నది ౧౮౨౩ వ న వర్తమాను శ్రీస్తుభుని బాలవిగ్రహముతో

క్రిస్టోఫరుస్ సెయింట్ (St Christopher)
మీ మా మొదటి కట్టిన శిశువును దొరికిన
వదల

ఎంగ్రేవిస్ట్రీ (Engraving) —
 లోహము, శిల, కట్టలపై రూపములను చెక్కే
 గాని, ముడియొట్టెధానునఁ జక్కఁబఱిస్తులేక
 పరస్పరములు మార్పుఁబొందఁజేసిగాని
 చిత్రించు కళ ఇది సర్వాధానముగ ముద్రణ
 ము కంటఁగివచ్చును లేక యుక్తనిలది తెలియ
 నగుచుండెడిది

ఎంగ్రోస్ — దీని (Monopoly)
 మునాఫీ యధయు ను మరు వాజిక్కు ను బంధ
 పరిభాషానకము Engrobs ఇది పురాతనపు
 వర్తకనకము ఒక శత్రువు ఇతరులెవరు వాకనము
 శత్రువునుగలుగుట : (కొత్తన దేశమున) పధికార
 ది. ము. వానవార ను వర్తము Monopoly

అంశబోలే మంశమంతాకంతలే
అంశబోలే మంశమంతాకంతలే

[illegible]

పాశ్చాత్యదేశముల దాదీకాలమున నీవిజ్ఞానీగముద్వ్య ఇటీవలేమున బ్రారంభమై యుండును క్రి వి యదనదవ కళాగ్రారంధకాలమున నీవిద్యముగ నిపుణులను కొండలే నా యుక్తజుడవి, వాటిలో బుద్ధికాలరకద నితరులకు నేర్పింది, తొలుత మదలపె మంకెలను నిర్మింప

కీర్యము, ఇక్కడ మొదలగు కట్టడములకు గట్టి
దీయు, స్వేచ్ఛలగువాడే కుదర్చి యొక సాధు
మంగు కేరటల పిదప బాటలుచేయుట, 'శ్రేష్ఠ'
లను నాశాశ్రయపడేకములకు వలయు నోడలు
దిన్నులగుట్టులు మొదలగునపులు వీరే తేయు
చుమాదిరి ఇది సివిల్ ఎంజినీరు గు (Civil
Engineering) పాఠశాలపని చెప్పబడినది

ఇక్కడ నివారణజీవరంగాన్ని కట్టే నడుమ దిగుకాలము గట్టిపనిగా నిలచియుంటుంటే కొంతనిదానము ఆలస్యము నడుట ముఖ్యపరము యుద్ధరంగమున కావ్యలు (trenches) తవ్వ వానియగుట దాని యందు శత్రువులపై గుండలము వదలుటకు చీలును నట్లు గాదు ఏ, కావ్యలు శ్రేష్ఠములు, తాత్కాలికవాదములు నిర్మించుకొనుటయు, పై న్యములు దానివడవరకు తాత్కాలికపునుకొరలు నిర్మించుకొనుచు, కాలంబా జీవించుచు చేయు సర్వము మొదలగు వనస్కరకార్యములకు లిటికి ఆ జీవించుట పై న్యకరంగా చేయుట కల్గియుండవచ్చు ఇది లిటికినివారణము (Military Engineering) కాదు

కాలముగడచి ఆవిధ క్రితే నడచుచున్నయు
య ప్రతికీ బలులు నవలీ యున్నప్పటి నందు
శ్చ కొలచియు, మెకానికల్ ఎంజీనిరింగ్ (Mechanical Engineering) శాస్త్రమున ఇంక
వికస్థున క్రితపాటై మానవ శరీరాగమన కను
కూర్చిన కాయబుంబిసీకొలచియు, మేకానికల్
నలకృతికల్ ఎంజీనిరింగ్ (Electrical Engineering) శాస్త్రమున అల్ల మెకానికలయ
క్రియును పరిపాలకొలచి మెకానికలమీసీ
గును, వీరశక్తియును పరిపాలకొలచి వీరమీసీ
గునగును (Aero-Engineering) కాకయు
నేరదేయ (ఇంకనను భవనదారిబాట నుర్వాగ
విధానములకు రెయిల్వేమీసీంగున కొనును

వాడుచున్నాడు బాహుచార్యుడునను, బాహుచార్యో చిత్త విచిత్ర నిర్మాణమునను, పైరు ఇంజనీరింగు (Fire works Engineering) చేరు వినులుచున్నది సమస్తమున నడుచు నోడలనిర్మాణవిధానమునకు నలనుచేరు నేనలో ఎంటమాలజీని చెప్పులుచున్నది

ఎంటమాలజీ (Entamology) —
క్రిమీటకముల గూర్చినచోత్ర ఇది జూఆలోజీ లోని పెన్నముకలులేని జాతువుల సంబంధమును (Invertebrate or Lower order, కళ ఇరు Segmented Group అనులును తగకు తెందిన నాల్గు Groups లోని ఒక స్తూపుకు తెందికళ ౧ Crustacea- పెన్నముచేరుచు విచ్చలున్న పీతలు మొదలగువాని గూర్చి కళ ౨ Arachnida- తేల్లి, పోపుగులు మొదలగువాని గూర్చిన కళ ౩ Myriopoda- విస్తరముగా కాళ్లు (సూక్ష్మ) గల లోకలియ కలు తెల్లలు మొదలగు జాతుల స్తూపుకు తెందిన కళ ౪ Insecta- క్రిమీటకానుల Group నకు తెందినవానినిగూర్చిన కళ దీనికే ఎంటమాలజీ యని చేరు ఇది పృథువాయము కు స బాధించినదిగఁ జెప్పియున్నాడు ఈజాతి పురుగులను వర్ణనాను శాస్త్రజ్ఞులు ఉపయోగముం బట్టియు, అవిగల్గించు ఎత్తములబట్టియు, వాని కాటనస్థితిని బట్టియు త్రి విధముగ విభజించి యున్నాడువాని, అది శాస్త్రీయ విభజనము (Scientific Classification) కాకుండుకతన ఎంటమాలజీ శాస్త్రజ్ఞులు ఈ త్రివిధవిభజనము బాటించక తమశాస్త్రమున వానింగల రెక్కలుం బట్టి దళవిధములుగ విభజించి యున్నాడు కొంచులు కీటక సాధుమునకు ఆన్ట్రోపోడ్ (Arthropode) అని చేరిది

ఈకీటకముల కారుకాళ్లుచును. కరీరము భాగభాగములుగ (Segmented) కలుపఁబడి

యుండును అరుకాళ్లు గలదిగా హెక్సాపోడ్సు (Hexopodes) అనియు చేరందివిది ప్రతి పురుగునకు రొకజుతల రెక్కలుండు (Head) తల, (Thorax) నూడకాడు, (Abdomen) పొత్తికొడుపు అను మూడుభాగముల వేరేవొంగ కరీరముగా దమరి కలుప బడి యుండెడిని కాళ్లును ముక్కలుముక్కలుగనేయుండి కలుపఁ బడి గుంకెకాయప్రాంతమున నమర్చఁబడి యుండెడిని కొన్నిమాత్రమునకే (అలాగా చీరులు, నల్లులు, పేలు మొదలగునవి) తక్కిన కీటకజాతు లన్నియు నెరుగగిం లను భరించియుండును చీరలను పనిచేయు చీరులనియు, మొగ చీరులనియు, ఆపచీరునియు, మూడు విధములులేవు అను వనిచేయుచీరులకు రెక్కలుండవు తక్కినరెంటికి రెక్కలు గల్గుటయు, రాచిగోవుటయు సూచించుచు ఎను నల్లులు, పేలు మొదలగువానికి రెక్కలుప్రాగమమొకర నవనరులేకనే తిండిపొందుమాకుతగ రెక్కలెంగక మొదకుబారియుం గని కనిపెట్టఁ బడింది

కీటకములన్నియు గ్రుడ్లను విస్తరముగ తెల్లబడు తమజాతి వృద్ధిపర్వము కీటకములను ముప్పాళ్లభాగము గుడ్డుపెట్టుటతో తల్లిచనిపోవుట సూచించును కొన్ని మగకీటకములు సంగమముతోనే మృతినొకెడిని ఎత్తైనను కీటకములు అల్పాయుష్యములని చెప్పఁబడినవి గుడ్డి నాశనముగ నుపయోగించుచు, అకలలపై నను పెట్టుగాన తల్లిజాత లక్కరలేరుండ గనే అవి తమముగల్గినతోడనే తమయోచనముగ నాయోతునే యుపయోగపర్వమొకని చెరుగుచు పెద్దవియగును. కీటకముల రక్తమెట్లుగ నుండను కీటకములు మనుష్యులవలె నూపిరితిత్తుల (Lungs) తో నూపిరి దీయుటయుండను ఏల నన వాని Lungs ఉండవు అని గొట్టుము

ద్వారా శక్తిగ్రాహకములు కూడి గాలి ఏర్పడినది. ఇది క్రమమున శుభ్రపరచుకొనుచు ముగియును. ప్రమాదము నివారణములకన్నను నివి హానికరములు. మొగగ నెక్కువ సంఖ్యాకములై యున్నవిని పోలింపవలసిన వేరి యున్నది.

జీవజన్మలకు Complete metamorphosis అనియు, **Incomplete metamorphosis** అనియు ద్వివిధములుగఁ గనిపెట్టుచున్నాఁడు Complete metamorphosis జాతికి వాగ్దశ్యమును శరీరమును గల గట్టి యావనము ౧ ఆ జాత్యు (గ్రిల్ల) ను కలఁగి, ౨ Larva or Caterpillar అవస్థ (పొవగని పురుగుమనియు అవస్థ) ౩ Pupa or Cuccoon or Resting stage అవస్థగా కోమాపుకాయంబులై అల్పకాలము నాడు చుగఁ ది ఆచోచనము మూర్తినెత్తినావనలకు మాని విశోధి గొనుచు బ్రతిజన్మమున కవస్థ ఇంటి శరీరావస్థలనులకు మార్పులు గల్గుచు (శోభితుల ముఖము) ౪ Adult or Butterfly stage (తెగ్గలు గల జీవజన్మ) ఎరుగగల్గియుండు అవస్థ ఇక Incomplete metamorphosis గ్రూపునందు జీవజన్మలకు విశ్రాంత్యవస్థ (Resting stage) ఆ జీవ మూర్తినెత్తినావనలకు యుగ్మజీవి వినియోగము లేదనియు అవస్థయగు పొవగనిగా పురుగుగ నుండు నవస్థకు Nymph stage అని పేరు ఈ Nymph అవస్థయందుఁ గీలకము చిచ్చుదిగా నుండుటయు, మూడవ జాతి Adult stage యందు వెలగి, పెద్దదిగానుండుటయు దప్ప లేద ముందఁక Incomplete metamorphosis గ్రూపునందుఁ బరిజీవమును గ్రహించి పెట్టుతోడనే పనిగోవుట తమమీద సంభవించునగు తల్లిజీవమును పిల్లజీవమును ఒకసారిగ వెడఁచియుండు మూర్తినెత్తిన

(ప్రతిజీవిజాతులకు కనుదేహాభ్యాసములను
 మనకు నాకులకు దాగుకొనియున్నట్లు నేరియు
 బట్టి, తన వైస్సగ్గికవైసునుచూచి తప్పియకొను
 కత్తికలగు ఈక్రింది Mimery అని లాగ్గ
 మనకు లేకు ప్రిజాతులకు తప్పై రొనుచు,
 తొలిమూర దిద్దిభాగముల మఱియొప్పును నుద్దరి
 నేరే మలులొనుగాన, నన్నిదిద్దులను జరగు
 చుచు సాగెను నొకదగ్గనుండి తొలుతును
 చూచి తలవైచుచు నేరేమను వైద్రి నేరే
 ములకు రెప్పుడువైపు ఈశాస్త్ర యాగు నొం
 గను విద్యాసంఘము Insectology అని పాకు
 ను మలకుల గలగ వినియూను పశిజాతులు
 విధిగతియొన్నాకు అవి వినియూను చేమ
 బట్టి విధివనుయొగది

౧ Orthoptera పక్షిమముగ రేక్కలు గలవారి (Membraned winged crea- tures) జ్ఞానిమక (Locust), గొల్లరామ పురుగు, హొగ్గి (Cooroach) మొదలగువని శుభాచి కుదామారణము ౨ Neuroptera రేక్కలగు వరము మగపాతి (Nerved winged creatures) యాగ (Dragon fly) దీని కుదామారణము ౩ Lepidopterous రం- గములు, మచ్చుగల పుడతెల్లయగల లీలకములు (Colour spotted and big winged creatures) దీనిమొదలగువని రొక్క శేషములు కలవచ్చు పగలువెనుకవెనుక పోతావారిచిలుకజరియిం చుచున్నవనివెనుకవచ్చుచున్నవని మొదలగు moths జరిలీలకములు దీని కుదామారణములు ౪ Hemiptera- పగము రేక్కలు గలవని (Half winged creatures) వల్లములు, పేలు మొదలగువని దీనికుదామారణములు ౫ Dip- tera- రొక్క రేక్కలు గలవి (రేక్కలు లీలక మొదలగు నివెనుక వాలుగుదీవెనుక దీని రొక్క కచ్చియచుచున్నవని మొదలగు Rudimentary

ఫ్లీయగు పెరుగ మొడిబొగ్గపును
 ఫ్లీలు (Fly), గాడిగలు (Gadfly) దీనికి
 ఉదాహరణములు — Coleoptera- చిన్న
 రెక్కలుగలవి (Small winged creatures)
 పె కీపురుగులు, లెచ్చెరుగు లేక పేదపురుగులు,
 కొబ్బరిపురుగులు (Rhinoscerous Beetle)
 దీనికుదాహరణములు ? Thysanoptera-
 ఇగు మూడుమార్పు లేయూచను చిన్న రెక్కలు
 కడలను కుచ్చలు గలవి దీని కుండెడిది
 Hymenoptera రెక్కలు ప్ర స్థైకముగ
 విక్రియము చేసే నవాఅమరియూచును తేనెటీగలు
 కందిటీగలు, రెక్కలచీగు ౨ దీనికుదాహరణము ౩
 Mecoptera రెక్కలు పొడుగువిగును కు
 జాతువులు దీనికి Scorpion fly ఉదాహరణ
 మని చెప్పయినది ౪ Isoptera పని
 చేయు చెదపురుగు (పీచు) లకు రెక్కలుండవు
 ఇంగల అచూరి, మొగరి పురుగుగ
 మా తమె గక్కలు కల గును ఇవి చెదపురుగుల
 లోని పోలికేదము

ఇటీవల పరిశీలకులు Segmented Group
 నకుంజెందిన తెగయగు నాల్గుగూపులే కాక
 నియు, ఏదవగూపు Onychophora యగు
 బుడవది కలదనియు తెల్పనవచ్చును ఇదియు
 నిటీవలే కనిపెట్టబడినదనుచుగదరు

ఎంట్రీ — (వాణిజ్యసంబంధ హాథామ
 కడము) Entry — కష్టముకడకి రెక్కలూ
 (పన్ను విధింపబడదగిన వైసను, అక్కరలేని
 వైసను) ఎక్సుమి దిగుమతి సామానులను
 నమోదు చేసికొనుటకు లేదు సర్వసాధారణ
 ముగ చేసిన నను రెక్కలలో నమోదుచేరి
 కొనుటకు ఎంట్రీ అనుచున్నారు కష్టము
 కడరెక్కలలో నమోదుచేసికొని సరుకును
 Bonded ware house నందు నిల్వచేసి

వాడకనిముత్ర కుడయొగించుకొనుటకు గొ
 పోవు వలకును పన్ను వసూలుచేయకకూలేని
 సరుకులమోదు చేసికొనుటకు Entry for
 ware-housing అని యుండును

ఎండార్సీ — (వాణిజ్యసంబంధ హాథామ
 కడము) Endorse — హుంపీలు మొదలగు
 వానిని ఎవ్వరికేదను Endorse చేసి యిచ్చెదరో
 అది తార్కన పొంది వాడు ఎవరయ్యెయ్యను
 వ్రాస వ్రాతకు ఎవరయ్యెయ్యను (Endorse
 ment) అయ్యు నంగర ఒక గ్రామీని ఇచ్చు
 Endorse చేసిన వా యని Endorsed policy
 అనియెదరు

ఎండికే వస్తువు తగ్గితే తగ్గును
 గాని సంఖ్యతరుగునా? — అర్థలోకో

ఎండురోగము — క్యాన్సర్ గము
 మాంసం

ఎండామెంటు — (వాణిజ్యసంబంధ హా
 థామ కడము) ఎండామెంటు (Endowment)
 అని ఈ (ఇచ్చివేయబడినది) అనియర్థము
 Endowment policy యగు కొన్ని రెక్క
 వాయిదాలుగా కొ రసాము ఒకభీమాకంపెనీ
 య గువల్లిది ఉపయోగను ధీమా

ఎంతచెట్టున కంతగాలి — అర్థ
 లోకో

ఎంత పెంద్రాకేలేవినా కుమ్మల
 గుంటవద్దనే తెల్లవారినట్లు —
 అర్థలోకో

ఎండుకేడుస్తావురా అబ్బాయి
 అంటే ఎల్లుండి మావాళ్లు తొడతా
 రేమో అన్నాడట — అర్థలోకో

ఎంపైరీ డే (Empire Day)— మే నెల 24 తేది బ్రిటీష్ సామ్రాజ్యోత్సవము ఇది ఎవరి పరిపాలనమున బ్రిటీష్ రాజ్యపాలనము సామ్రాజ్యమయ్యెనే అట్టి విశ్లేషణ వ్రాసినది గారి జన్మదినము క్రి న గాంధీ ప్రారంభము

ఎంబార్గో — (వాణిజ్యపరిబంధ పరిభాషాపదము) — Embargo- యుద్ధకాలము లందు పడమర కేట్రమున పెడలనీయని నిరోధించుచు ప్రభుత్వమువారి సంగడి యాశ్రయము

ఎంబోలిజమ్ (Embolism) — ఏ యోవన కైనను కాదని అప్పవాదముచేయుట అడ్డుపెట్టుట కాదనుటయే లక్షణముగా నున్న కళ

ఎంబ్యులెన్సు కలకుము (Ambulance) జబ్బుపడినవారిని, గాయములు కలిగినవారిని వైద్యసహాయ ఫలములకు (అస్పత్రులకు) గొనిపోవు కళకుము ఇవి సైన్యములు యుద్ధమున కేగుతరి వెంటపోవుచు వైద్యశాలలందుంచు

ఎంబ్రియోలాజీ (Embryology) ఉత్పత్తి మొదలు పెరిగి పెద్దవనవరకు విత్తు మొక్కయు, పురుగులమొక్కయు పోషణ లేక అభివృద్ధి లభింప (Fertilisation) న కళ అనగా Vegetable and Animal kingdom మొక్క Fertilisation అని భావము.

ఎంబ్రాయిడరీ ఇంకు పరిశ్రమ — (Embroidery ink) వర్తక పరిభాష యందు దీని పేరు ఎంబ్రాయిడరీ, సర్వసాధారణముగ వాడుకయగు Stencil-ink అనియు వాడుట కలదు దీనిని స్టెన్సెల్ Stencil పండులైన రంగుల ములగుడా యవ్వనికొప్పున కంటుటయని దీనిని నిరాలవలె హస్తాలనుమూలించెనని ప్రాచీన పరిగణన. ఫలములుగా దీనిలయకు పరిశ్రమములను సైన్యముల ద్వారా వ్రాసి చిత్రించుకొని నిరీకాపక్షముగ

సామ్రాజ్యములనే సామ్రాజ్యంబు కొంచెము పెంచు యలుకుకుపోయి చిత్రసమలను లభింప మొదలగువానిని కాగుచేయుటగిన దీనిని ఎంబ్రాయిడరీ నిరా యని తొలుత పేరికొలుపెనట పెల్లాక్ (Shellac) అ బొరాలు, బోరా (Borax) అ బొరాలు, నీరు (Water) అ బొరాలు, జిగురు (Gum Arabic) అ బొరాలు

తొలుత పెల్లాక్ (Shellac) ను, బోరా (Borax) ను కొంచెము నీటియందు గుండ చేపెత్తని పిదప Gum Arabic చేర్చి యానీటిని నివృత్తపెడిది, అన్నియు గరగి కలిసిపోవుచున్న ఉడికించవలెను దానినించి చల్లారనిచ్చి దులిచిన నీటితోపులయను పిదప ఎంబ్రె (Venetian Red), నలుపు (Lamp black) లేక నీలి (Prussian Blue) మొదలగు రంగులను కలుపు కొనుకను ఇవి Dyeing colours ఇల్లె Aniline colours ను dextrin mucilage తో కూరి కల్పి వాడుకను

ఎంబ్లెమెటోలాజీ (Emblematology) చిహ్నముల (Emblema) ఉత్పత్తి, చరిత్ర, మార్పులు మొదలగువాని గూర్చినకళ

ఎకరము (Acre) — జర్మను భాషా పదమున ఎగ్రా (Ager) పొలమునుండి కల్గిన పదము భూమి కొలతయందు 4,840 చతురపు గజముల ప్రదేశమున కాంగమున ఎకర అని పేరు దానిని తెలుగున ఎకరము లేక యకరము అని వాడుచున్నాడు. ఇది 4 హేతులు (Roods) విస్తారము దేశమునను, స్కాట్లాండు, ఇంగ్లాండు దేశములందును Statute Acre అనగాను పెద్దకొలత ఎకరము కావలయునన్నది అది పెద్దది ఒక వాగలితో (ఏనుగు) నున్నగు బాగా ఎకరమని తొలుత పేర్కొనబడెనని చెప్పుట బడినది. భూమిని ఎకరములగు కొలచుచున్నాడు.

తోల్లింటిలమున నాగరితో నొకపారి దున్నె
గల భూమి నొకకొలతగాఁ గొలచుచుండిరట
ఇది సర్వదేశములందు వాడుకగనైన యుండెనని
తెలియుచున్నది భరతదేశమునందు దుత్తరసిమ
లందు షీదాలకు కొలత వాడుకయునున్నది
ఆగ్రహారములిచ్చుతరి నొక్కొక్కరికిచ్చిన భూమికి
వృత్తి యనిపేరుండెను ఆయా భూసారముల
ననుసరించి వేత్త్యలుకావుల నొక్కొక్కవృత్తికి
కొన్నియకరములని లెక్కయూండెను

మనదేశమునందలి ఎకరమున కనంతరం చొకపు
గణములుండెను ఇది నూరుసెట్లుగా విభజింపఁ
బడుచుండునది తొలుత ౨౨ గణముల కొల
చుమాగాముతో కొలుచుచుండిరి ఇటు నొక
చొకము ఒక చొకపువైనను అనుచుండిరి ఇట్టి
చొకపువైనలు చది యగుతరి నొక ఎకరమున
చుండెను కాలానుగుణముగ ఎకరమునకు నాలుగు
(Rood) రూడులుగనగు చొకమును నలుపది
(Perches) పెర్చెస్ గను భాగించిరి ఇట్టి
పెర్చెయనకు ముప్పదిపాతికి చొకపు గణము
లుండును ఇది ఇంగ్లీషుఎకరము ఎకరములు
వేత్త్యలుదేశములందు వేత్త్యలుకొలతలుగ నుండు
వానినిల వివరించుట సమర్థమము

ఇంగ్లీషు	ఎకరము 1 00
స్కాట్లండు	" 1 27
బర్లండు	" 1 68
అమెరికా సెం రా	" 1 00
హాంబుర్గదేశపు	" 2.10
హానోవరు	" 0 64
బాడెక్ దేశపుమొగ్గక (Morgen)	" 0 80
హంబర్గు (బర్లీ)	" 2.88
పోలాండు (Poland)	" 1.88
ప్రస్సీ (బర్లీ) రిన్నెమొగ్గక	" 0 88
" రెట్టమొగ్గక	" 1.40
కాకొనీ (బర్లీ) మొగ్గక	" 1.88

హార్టెబర్గు (బర్లీ) మొగ్గక ఎకరము	2 40
హెక్టారు హెక్టారు (Hectare)	" 2.47
ప్రాంసు హెక్టారు	" 2 47
ఆస్ట్రీయా జోక్ (Joeh)	" 1 12
ప్రాచ్యుదేశపు ఆర్పెంసు (Arpent)	" 0 99
మొల్టు మొగ్గక (Moggia)	" 0 88
పోర్చుగల్ దేశపు గెయరా (Geira)	" 1 43
రష్యదేశపు డిక్లేటినా (Declatina)	" 2 70
సార్దీనియాదేశపుగ్లోర్నాటి (Glornate)	" 0 98
స్పానియాదేశపు ఫెనాడా (Fenagada)	" 1 08
స్వీడన్ దేశపు టన్నెలాడు (Tunneland)	" 1 18
స్విజర్లాండు ఫాక్షు (Faux)	" 1 63
సెనినాస్రాంతపు ఆర్పెంసు (Arpent)	" 1 27
టస్కానీ సకాటా (Sacoata)	" 1 27
రొమనుల జాగెరం (Jugerum) (Anc't)	0 86
గ్రీకుల ప్లేథ్రోన్ (Plethron) (Anc't)	0 23

ఎకనామిక్సు (Economics) — అర్థిక
సూత్రములు, ఎకానయా, అర్థశాస్త్రము
చూడుడు

ఎకాడమీ (Academy) — ౫
“ఎకాడమీ” అను శబ్దమునకు సాంస్కృతికమార
“విద్యార్థునివత్తు” అనవచ్చును ప్రాచీనకాలమున
అటీకాదేశవిద్యదేశం “ఎకాడమీ” అనువాని
నామగొనవచ్చును నిది స్థాపించబడెను. తర్వా
ఇది భౌతికశాస్త్రాది సమస్త విజ్ఞానాభివృద్ధుల
నియంత్రము, అయాశాస్త్రచరిత్రోధనలపై పాశ్చాత్య
దేశములందు కుండినచే నేర్పాటుకావించు
ఒకవి విద్యజ్ఞానసంఘము లీనైన ప్రఖ్యాతము
లయ్యెను ప్రాచీనకాలమున భారతదేశమున
సిద్ధివృద్ధివత్తులు సమితి, సవస్థు, చరిత్ర
అను వేద్యులఁగడిచి పాశ్చాత్యదేశముల
మొదటి ఎకాడమీలో ప్రధానుడుగా కనిపెస
మహాకుండినచు సాక్షాత్తి విద్యుదాన

వైట్ నామక తల్పేత్ర ఈ కుడితీర్థాముః
 ౧౦ సంవత్సరములకాలము తత్పాపదేశముః
 యుగము ఈ మొదటి ఎకాదశి ఏకాదశి
 వగరమందలిది "పై ల" అను ద్వారమునుండి
 దక్షిణ దిశనుగా నొక మైలదూరమున
 "సెఫెన్" అను నదిమొదల నున్నది ఇది తొల్లి
 యొక పెద్ద తోటగానుండి, కాలక్రమమున
 నుండరానముగ మారినది ఇందు తల్పేత్ర
 వేర్తలు పెక్కుండు నీటి, భగవద్విషయముల
 చర్చించుచుండి

ఇట్లే ముం భరతఖండమునగూడ ఎకాదశి
 మిలు పెక్కు లు దీయుఁబడినది ఆ గు బదరిక
 మొదటిది ఈ బదరికే బదనాథ్ అను
 మూయొక కేదరలగు హరిద్వారమున కొక
 నెలయొకముఠో, శ్రీమద్రమమునకు ౧౧ మైల
 దూరమున నున్న హిమవత్సగ శిఖరములలో
 నొకటియే యీబదరిక ఈ తాపానే నరనా
 రాయణులు తనముచేసియుండిరి మనము పురా
 ణముల వినుచుచుము ఇగ నే యాదినుండియు
 మహా లు వాసమునీయుచుండి, భరతేశ్వర
 భ్యానమున నిమగ్నులై యున్న సమయాన దమకు
 స్ఫురించిన విజ్ఞాన మెల్లలోకములకు పెదజ్వలన
 తాచిదియే వ్యాపకమౌ కీతాబ్ర మిక్కిలి
 తీయమైనదనియు, తానిచ్చటనున్న కాలముననే
 ముగియును కానవచ్చునట్లు ౧౮ పురాణములగు
 ౧౮ తీర్థపురాణములగు కనియించినట్లు తెలియు
 చున్నది అట్టి పురాణములు, రాజపురాణము
 లనియు, సాత్వికపురాణము లనియు, తామస
 పురాణములనియు త్రివిధములుగా విభాగీకరణ
 మొనర్చవచ్చును. (పురాణములు, పురాణ లక్ష
 ణములు చూడుడు).

ఎవరెది కేయసందేహములు తోచినను
 పెక్కుండు మహర్షులతోగూడి యుండిన యట్టి
 కవిత్వంలో సంప్రదించుకొన గాని అట్టి

విషయములు విశుద్ధములు కావనియు, పరిత్రేక
 నొందకాలవనియు, అప్పుటివారి కట్టుకాలులు
 కరమాత్మకు గూర్చిన విజ్ఞానము సందగోచ
 పెక్కుండు సన్యాసులీవుటిని బదరికకుపోయి,
 అటనే నిరాస మేర్పరచుకొని, భగవద్విషయైక
 చింతనము చేయుచున్నారు. రౌద్రవ మహావిద్యా
 పీఠము లేక విద్యజ్ఞున పరివర్త దీవ తాబ్ర నైమి
 శ్యానము ఈ 'నైమిశము' గూడ హిమాలయ
 ప్రాంతమున యున్నది ఇందనక మహర్షులు
 నివసించుచున్నారు ఇట్లే ఋషి, సంఘములకు
 వృద్ధుఁడను, ౧ వృతతల్పవేత్తయు నగువాఁడు
 కులపతిగా నుండెను అజ్ఞులపరి యాదేశముల
 మన్నించి, యాతని నుపాసించు నాతనివలననే
 విద్యాబుద్ధుల గరచుచుండి జగత్కళ్యాణము
 కొరకును, తత్కాలమున స్వతీయము నిమి
 త్రమును కులపతియధిపత్యములొంద నిమహర్షు
 లాగిరస క్రతువు, సాశమేధము, కంచకారదీ
 యును, విశ్వేంద్ర, పౌండ్రకము, భర్తృద్యావద
 తానాము ననువానినే గాక, సంవత్సరస్వత్రము,
 మహావ్రతము, రాత్రిస్వత్రము, కరకాశ్రమము,
 సోమము, ద్వాదశ సంవత్సరక్రతువు, సహస్ర
 సంవత్సరక్రతువు ననువిధములగు దీర్ఘక్రతువు
 లొందుచు, విరామకాలములగు ధర్మాధి
 నిరాశములొనర్చుచు లోకకళ్యాణ ప్రపంచమున
 ప్రయత్నియులుఁ బ్రవర్తించుచుండి ఇదియన్నియు
 పరిష్కరించులే ఇట్టి కవిత్వంలో కొన్నింటు
 చేర్చుటకు సవంశముని తోచిది ౧ బదరిక,
 ౨ నైమిశము, ౩ తీర్థల, ౪ కాశ్యపము,
 ౫ శిశి, ౬ నాలందా, ౭ తామ్రలి, ౮,
 సుధావృక్షకము, ౯ వేంగి, ౧౦ విశ్వలి, ౧౧,
 ఉద్దండపురము, ౧౨ నవద్విరము, ౧౩
 రాజమహేంద్ర పురము, ౧౪ మిథిల ౧౫
 వేదారణ్యము.

౧ బడరిక ఈ బడరికా క్రమమునకే అద్వైత మరసిద్ధాంతపాఠకులకు శ్రీశంకర భగవద్వాసుని నిబంధన కళ్యాణమున నీగ సహారాయ గారిలమును గట్టిందిని తెలియుచున్నది కనుక నొకడైన కళ్యాణమున శ్రీరామాయణాచార్యుల వాటిబడరిక కే తెంది కనుపాటింది విశిష్టాద్వైత మరసిద్ధాంతమునకుఁ దగిన గౌరవమును సహా దించి ఇట్లే పదమూడవ కళ్యాణమున మధ్యాచార్యులవారును యిచ్చటికే తెంది తన రచించిన గీతాభాష్యమును వ్యాసు కు స్వయముగా జూచి వినిపించినట్లు ద్వైతభాష్యమున గ్రాయ బడి యున్నది

౨ వైదికము ఇదియును హిమాలయ ప్రాంతముననున్నది భిష్మ భిన్నాక్షులముల నున్న ఋషుల దలారు వాసునిదిగిన దేశాల కుండు, భీకరముల వర్ణములు నితానుకు సేరి ఇం నున్న మహర్షులకు నివేంది తద్విశేషముల నెఱుంగుచుండి అప్పుటి కులపతి యగు శాశి మున్నా ఇట్టిలొక్కవన ఉగ్రశ్రవణుడననుచు రామన్నానీయెక్క పురాణములకు కథకుఁడు

తక్షశిల ఇది రావల్కిండి నమీషమున నున్నది ఈవిద్యనైన పరివర్త త్రిమద్రామీ యా, మహాభారత కాలములనుండియు లేక తరుప్పిన్వ మంతాకాలమునుండియు ప్రసిద్ధి తెంది యున్నట్లు మనకు నిదర్శనములు కలుపు ఈ విద్యర్థిధర లే విద్యర్థివత్తు త్రిరామని సోదరుడగు ధరతుని పుత్రుండగు తక్షకుడు కట్టివెనెయు, సింధు విశిష్టా నదులవర్షముండె వనియు మహాభారతమున వాణివెఱుడియెను

బుద్ధునకు వైద్యము చేసిన జీవకుడి విద్యాపీఠమునకే యాశ్రయ ఋషియొద్ద విద్య నేర్చును ఆశ్రయముకానుయాయి యగు చరకుఁ డిచ్చుటకే కాదుదికాని ప్రధానమైన యష్టాంగవైద్యక విషయములను జూపించెను

పాద్రగుప్తుని మహామూర్తియు, అక్కాత్మ మును మహాకాత్మ నిర్మాతయు వగు వాఁకుఁ డీవిశ్వవిద్యాలయమునఁ జనవ్రహ్మనిన వాఁడే ప్తాహో స్థి, ౧౫౦లినా దయోనిసయను నకు నిలబడిదేవు పూర్వవరత కాలుపడముకు ఈయగ మహావాక్యతదక గూర్చి వ్యాసయేయున్నాడు అలెగ్జాండరుకుఁ బూర్వము పోని ఈ విద్యాపీఠము ను డియే నాలాపురమున తన రచించిన వ్యాకరణకాత్మము నీ విద్యాపీఠము కడఁ జూచి విని చి తదామోదము పొందెను

ఈ తక్షశిలా విద్యార్థివిద్యార్థులమునకే విశ్వ విద్యాలయ స్థాప మును, విద్యర్థివిద్యార్థులమునకు గల భేదము నూచి కఁ పలయు ఇది భిన్నభిన్న సంస్థలని యేర్పడు టయు, సింస్థుల నిర్వహణ కావలయును కృత్యే కముగ నిర్వచి పలుపలయు జరగింది

ఇంగ్లా న్దేశముననుండు తక్కి పాశ్చాత్య దేశము యుండే ౧౮౨౨ ౧౮౨౩ వలెనగు విద్యార్థివిద్యార్థులకు, విశ్వవిద్యాలయము నుకు (అంగ్లా Academies and Universities కు) గలభేదమును తద్విశిష్టతయునిర్వచించుపడక అభేదముగను అన్యక్రముగను తానుమానగను ఉండెడిది ౧౮౦౧ లో రాబర్ట్ బి ట్లెన్ ఎకాదమీ ఒకటి తత్కార్యక్రమము సామ్రాజ్యముగ విభాగకరములతో స్థాపించుటనడిపి (విశ్వవిద్యాలయములు చూడఁడు) ప్రాచీన విద్యాపీఠములలోఁ దక్షశిల కాశ్వరము మొదలు రాజమహేంద్రవరము వలెనగు గల పరివర్తలను, విద్యర్థివిద్యార్థి విశ్వవిద్యాలయము, నను భేదము గమనించియే స్థాపించుట ప్రత్యేక సంస్థలుగానే పరిచేయవలెదగు

ఎకానమీ (Economy) — ఎకాన్య మును నిర్వహించుయెడల నను అంగరగు వ్యయమును నిలగవలెననుకొన దగ్గించి యాకార్య నిర్వహణమువలన యాదామ మెక్కువమగు

ఋతుచేయట లేక ఆకార్యము వలగనంతి చవకగ పరిపూర్ణ చేయవలకు ఇందనుగూర్చిన కళ. ఎకానుకుప్ప చూచుడు.

ఎకార్టీ (Ecarte) — చేకాలలలో నొక యాట

ఎకాలొజీ (Ecology) — Oecology చూడడు ఇది Botany, Zoology and Geography ల సహభద్రముకలది వృక్షములు-జంతువులు మొదలగువానికి సమీపముననుగు నితరులగు వృక్ష-జంతువులవలన నెట్టిసంగతులు న భవిష్యత్తులో తీసువలసి యె యోగిఫలితము లనుభవించినో ఆ జన్యోగ్య సహభద్ర ఫలితములు (Neighbourhood) మోదించుకళ

ఎకనాకనవురుగు (Echneococcus worm) — ఇది నూత్నకీవుల (Worms) జాతిఃమొదల వురుగులనుండి కల్గు అంటువ్యాధి బుద్ధివురుగువంటిదే. (బుద్ధివురుగు చూచుడు) కొండతాజాతిలోనిదేనంగురు ఇది చాల చిన్న జాతివురుగు కాగుగ పెరిగినచో పాపు అంటు కము పొడవున నాల్గు తునుకలు కలసిన కిరము గల్గి మనుష్యులు, కుక్కలు, గుర్రుకల్లు మొదలగువాని కిరము లాశ్రయపానములుగా గల్గి కడుపులోని కారకమున నిబాసమీర్పర్పు కొనియుండును ఇంకను గొడ్డమొక్కయు గొడ్డలమొక్కయు కిరములనుగ భూడ నిటీవల నుండుట గవృషిపడి తక్కిన సిగ్గిగతులన్నియు బుద్ధివురుగులవంటిదే యనియు, తొలగుకల్లులు జూపించు పద్ధతి యీ వురుగులవలన గల్గు రోగముల నాపుట కేసనియుఁ జెప్పబడినది (అంటువ్యాధులు, నూత్నకీవులు చూచుడు).

ఎకూయెదోర (Ecuador) — దక్షిణ అమెరికా ఖండమునందలి ప్రజా ప్రభుత్వ దేశము. ఒక లక్షావకు నన్నిదివేల అరువందల ఇరువది

మైకు చతురపుమైళ్లు వైశాల్యముగయు, యు నాతులక్షల జనసంఖ్య యనియుఁ జెప్పబడినది.

ఎకౌంటబిల్ రసీత్ — వాణిజ్య పరిభాషాపదము Accountable Receipt. జమాకర్షులు చెప్పవలసిన రసీతు. సామ్యుగాని, సరకులుగాని తాను పుచ్చుకొనినటుల నొచ్చు కొనుచ్చువానినమాకర్షు తానిచ్చుటకేచ్చుటతో నొసగిన యొప్పువలపత్రిము డివా- ఒక రైతు తరహాలము పంట నొకపట్టణవాని యగు ఖాయిదావ రక్తుని కడంతేర్చి, వానిధర రాణూది యచ్చుమని యచ్చుగింబ నిచ్చిన రసీతును ఒక కంట్లాక్టరు యని తాల్పరము తనయుడొగ్గి అచటి వ్యయకార్యములకుగా నొసంగియుండిన రసీతును, ఇట్టిమని మోటుగనుడి. అట్టివాచు జమాకర్షులు చెప్పవలసి యుండును.

ఎకౌసమీటర్ (Acosimeter) — జర్మనుభాషాపదమగు Akouein అన వినుట కరము Metron అన కొలతకరము వినుట- ధోశేర్చిది రు న్నమున వినుటకు వైతత్యసిద్ధిని కొలది పరిమాణములం చెల్పుయంత్రము

ఎక్కాయి (రిక్కులు) — రెక్కలన జరిగి. సిగ్గిగతులయే మనుషగ నొకరికొకరు బాకీ యున్న మొత్తముల నెట్టిగి వివరించుటనై న యాకల సముదాయము ఇవి అంకెలతోను, లేక విశేషములయిన యుక్తరములతోను మొత్త ముల వ్రాయుదురు. వ రేకవ్యవహర సహభద్రము లగు కార్యములనెల్ల ములుపురాకుండ నిది క్షాప కము చేయుచుండుటయును, బాకీ సాకీలను నిర్ధారణపడి ముందుసిగ్గి మూర్ఖదర్శకములుగ నుండును. రెక్కలనే విధములుగను, అనేకపద్ధ తులపైని వ్రాయబడవచ్చును. దీని ప్రాముఖ్యత వేత్యము సంస్థలతో లావాదేవి లభికములై నంతరి గానసగుచుండును అంగ్లద్రవ్య లిరెక్కలు

ప్రాయములను సింగిల్ ఎంట్రీ (Single entry) అనియు, డబుల్ ఎంట్రీ (Double entry) అనియు రెండు విధముల వేర్వేరు కొనియున్నారు. ఇందు తొలినాటి సింగిల్ ఎంట్రీ లెక్కలను ప్రాచీన పితవ చేయవలసిన పనిని తొలినాటి యంత్రాంగములకు డబుల్ ఎంట్రీ యని చేయి ఈవిధముల లెక్కలను సంభవించు పోరాటములను వెంటవెంటనే చూపుచు సహాయ పడుచుండును గాన డబుల్ ఎంట్రీ లెక్కలు నిర్దిష్టములై యుండెడివి ఏదీ అంద్రమున చిరా అవధులనియు, తొలినాటినియు వాడుట కలదు. ఈ రెండువిధముల లెక్కలు లాభనష్టములను సరిచూచుకొనుట కుపయోగించెడి వ్యాపారమునందలి కార్యముల కాంగ్లమున ప్రాప్తమున (Transactions) అని వాడుచున్నారని తెల్పించుట సామర్థ్యము (Payment) అనియు. ఇది చిరాపు ప్రకటనను బట్టి ప్రాచీనము, ఇతరులకొసంగబడిన, లేక వుంచబడిన సరికొరకుగాని, మూల్యమునకుండుగాని విలువగట్టి ఖర్చుప్రాసెడరు ఒకరితోడి వ్యాపారము సింగిల్ ఎంట్రీగను, ఒకరితోనొక రవ్యాపారము కొనుగోలులు పలువిధములుగ నడచుకొనుచుండుట డబుల్ ఎంట్రీగను లెక్కలను దనుకూలించెడివి. డబుల్ ఎంట్రీగను లెక్కలను దనుకూలించెడివి. డబుల్ ఎంట్రీగను లెక్కలను దనుకూలించెడివి. డబుల్ ఎంట్రీగను లెక్కలను దనుకూలించెడివి.

వ్యవహారసంబంధపు లెక్కల వాడుక ప్రవృత్తుల యందీర్పించి సంకతులు ముఖ్యముగ గమనించవలయుండును.

ఒక వాణిజ్య సంస్థగా (Trading company), పరిశ్రమ సంస్థగా, సుబరలు చేయు ఓడల వ్యాపారము గాని, ముద్రా వ్యాపారము (Printing press) గాని,

ఈ మొదలగు సంస్థ వ్యాపారముల నడపుట చేర్చుకు ప్రతి సంస్థయందు మూలధనమనియు (Capital), రాబడులనియు (Income), సాదరులనియు (Expenditure) మూడు భేదములు గల ద్రవ్యములుండుననియు నెఱుంగదగినవి. అందు మూలధనము (Capital) ఆ సంస్థను నిర్వహించుటకు వలసిన ద్రవ్యము పితవ చేయవలసిన పనిని తొలినాటి యంత్రాంగములకు డబుల్ ఎంట్రీ యని చేయి ఈవిధముల లెక్కలను సంభవించు పోరాటములను వెంటవెంటనే చూపుచు సహాయ పడుచుండును గాన డబుల్ ఎంట్రీ లెక్కలు నిర్దిష్టములై యుండెడివి ఏదీ అంద్రమున చిరా అవధులనియు, తొలినాటినియు వాడుట కలదు. ఈ రెండువిధముల లెక్కలు లాభనష్టములను సరిచూచుకొనుట కుపయోగించెడి వ్యాపారమునందలి కార్యముల కాంగ్లమున ప్రాప్తమున (Transactions) అని వాడుచున్నారని తెల్పించుట సామర్థ్యము (Payment) అనియు. ఇది చిరాపు ప్రకటనను బట్టి ప్రాచీనము, ఇతరులకొసంగబడిన, లేక వుంచబడిన సరికొరకుగాని, మూల్యమునకుండుగాని విలువగట్టి ఖర్చుప్రాసెడరు ఒకరితోడి వ్యాపారము సింగిల్ ఎంట్రీగను, ఒకరితోనొక రవ్యాపారము కొనుగోలులు పలువిధములుగ నడచుకొనుచుండుట డబుల్ ఎంట్రీగను లెక్కలను దనుకూలించెడివి. డబుల్ ఎంట్రీగను లెక్కలను దనుకూలించెడివి. డబుల్ ఎంట్రీగను లెక్కలను దనుకూలించెడివి. డబుల్ ఎంట్రీగను లెక్కలను దనుకూలించెడివి.

పోవలసినవస్తువును ఆ క్రమబద్ధము (Capital) నిర్వహించే భాగమును కాన అట్టిసంస్థ దిగువ కాలము కనిపించుటకు అనుగుణ్యమైన నిధి నేర్పవలసి యుండును దీనికాంగ్లముగా Depreciation fund అనియు ఒక కర్మాగారముగాని, సముదాయము లేదాగాని, యంత్ర కాలగాని వది సంవత్సరములు పనిచేసిన యిది పోవున కాలం బడినచో Capital ద్రవ్యము నాదలి ఇవ్వవలసినభాగము నేటిం Depreciation మార్గముగా Earnings నుండి విడచి యిచ్చుచు, దానిని పోషించి నిర్వహించవలసి యుండును ఇది యేకం యొక్క భాగముగా జరుగుచు కర్మాగారము లదిగోవును కొలది వధిక మగుచు, సీమితకాలము కడకు పూర్తియగు Capital మొత్తము మూలమును Earnings నుండి ఈడ్చిపెట్టెదమనీ తీసివేయుచు విడిచిన సామ్యమును లాభమునియు (Profit) తగిలిన సామ్యమును వడ్డమునియు వాంగ్భావ యందు చేసియు లెక్కలువ్రాయుట నివహించుటా వాంఛించుట యవసరమని ఎఱుగవలెను ఇట్టి విధులు వేర్వేరు పూర్వలకు వేర్వేరుగా పెట్టెదమనీ యుండవలసి వచ్చుటని వివరించుట విశాల గ్రంథమున వివరించు కాన వాని నెఱుగట సమంజసమని చూపుటతో ససంగతి ముగించుట వలసి యుండును

ఇంక నీ సందర్భమున నిట్టి లెక్కల మూలా లసాక్షాత్తులముగా నుండుననియు వానినిని నొక్కచో నేర్పవలసిన పెద్దదియు ప్రత్యేక గ్రంథముగాననియు చెల్లెడు వదలుట సమంజ సము లెక్కలను కార్యకర్తల వ్రాయుటయందలి లోపమున వనక వర్తకసంస్థలు వివాదాత్మికమనియు వాని దుస్థితికి మద్దతులు కారణములు గావనియు చెల్లు నొక లోకోక్తి అంగమునందు

కలదు మఱియు నీ లెక్కలు Stations సమాధిమనియెఱుగునది (ప్రాటిక్టుమనందు)

ఎక్కంటెంటు ఎక్కంటెంటు చూడుడు.

ఎక్కడ పకువు పొర్లినా మన మందలో ఈనికే వెయ్యి మనదే - ఎక్కడ పకువు మేసినా మనపెరట్టే చేసిన చేద మనదే - అంద్రలోకోక్తి

ఎక్కడనైనా బావగాని, వంగ పెరటివద్ద కాదు - (అనగా దబ్బువద్ద బంధుత్వము పాలించు కరుణదీని భావము) అంద్రలోకోక్తి

ఎక్కంటెంటు - ఇది ఉత్తర హిందూస్థానమున వాడుకయందున్న ఒక పాటిపాడి , ఒక్క గొట్టముచే లాగులును

ఎక్కిలే గుట్టపురాకు - దిగిలే కాలిబంటు - (అనగా అన్ని పనులకు బని వచ్చు వాడని భావము) అంద్రలోకోక్తి

ఎక్కిన వానికి (మానడిదండకు) వినుగే లోకువ - అంద్రలోకోక్తి

ఎక్కుమంటే (బండి) ఎడ్డుకు కోవము దిగుమంటే ఎక్కువోయిన వానికి కోవము - అంద్రలోకోక్తి

ఎక్కిక్కివన - (వారోజు సరిబంధ పరిభాషావదము) Execution అమలుజరుపులు యని యర్థము తీర్పుమేరకు అప్పులవాని బాకీ తీర్మామును, బాకీదన్నవారి అస్తవలకు స్వాధీన మగుటగా వలముచేసి అట్లు బాకీతీర్పు వ్యాయ సానమునందలి పని, లేక తీర్పుమేరకు ఉద్యోగ విధివలచిన నేరసన్ని ఉద్యోగముల మొదలగు అమలుజరుపు కార్యములు ఇంకను కానముల నమలుజరుపు ఉద్యోగములకు Executive Departments అనెదరు.

ఎక్లిప్టిక్ (Ecliptic)— (భూచలము చూచుడు) భూచంద్రులకు కుత్తరక్షణములూ దిరువదిమూడువృత్త దిగ్గజములందు మొదలుకొని భూచంద్రులకు, ఏక్లిప్టిక్ లోయొకరియు సందిగుడా కవలకు రెండురేఖలు భావించుమేని వానిరేఖిక (Ecliptic) లోని చేసె ఇది ఉత్తరాయణ దక్షిణాయనముల హద్దులంబెల్లము. (ఎక్లిప్టికా చూచుడు, గ్రహములు చూచుడు).

ఎక్లిడ్డక్టు (Aqueduct) — అక్షిచ్ఛకు చూచుడు

ఎక్వేరియం (Aquarium) — దీని యందు వసించు జంతువులు, మొక్కలు మొదలగువాని బుగ్గించుటకు భూమిపై నేర్పరువలబడిన పంజరస్థానము. ఇది చేపలు మొదలగు జలచరములనుండి వానిస్థితిగతుల నెఱుంగుటకు పరిశీలనలు సలబుచూపకొచ్చు ఇట్టి జలలోయములూ జూచుచుంటు కద్దములతికించ కట్టములు కలవు.

ఎక్స్‌అల్— (వాణిజ్యసంబంధ పరిభాషాపదము) Ex-All తక్కిన లాభములు మొదలగువని మివహించుచున్న అసలుది అని యర్థము. Ex-all Share అన వాటాపైపట్ట ఆదాయము గాని, వడ్డీగాని కాకుండ అసలువాటా(మూలము) అనియర్థము ఇది Stock Exchange పదము.

ఎక్స్‌ల్యూడెడ్ — ఇది సెల్యూలోయిడ్ (Celluloid)కు ప్రతినామము. (సెల్యూలోయిడ్ చూచుడు)

ఎక్కు అక్షరమునకుం తెందిన త్రైత్వనామములు పురుషులవి— Xavier- అరేవియాదేశపుపదము, Bright అని యర్థము St Xavier బాధకుని చేయ నుగ్రహము

Xerxes- పర్షియాదేశపు కదము, Venerable అని యర్థము ఈచేయ పర్షియా చక్రవర్తులకుండెను

“ఎక్కు” అక్షరమునకుం తెందిన త్రైత్వనామములు Xantheppe గ్రీకుపదము పసుపుపచ్చరంగు గుట్టుమందువర్ణము ఇది ఏశ్వర్యనగరమున గొప్ప తత్వశాస్త్రనిపుణుడని చేరందియుండిన పోక్రటీసు పండితుని భార్య చేరై యుండి ప్రచారమందెననడు. Xenia గ్రీకుపదము - అతిథి సత్కారమని యర్థము.

ఎక్కు(డ్రాయింగ్) - (వాణిజ్య సంబంధ పరిభాషాపదము) Ex-drawing వడ్డీ, దీనిదెండు, బోనస్సు, వడ్డీ, డ్రాయింగు లాభములు మొదలగు నాదాయములతో నిధి త్రములేకుండా అప్పు పుత్రముల కొనుగోలు వ్యాపారము

ఎక్కున్యూ—(వాణిజ్య సంబంధ పరిభాషాపదము) Ex-New కొత్తవాటాలు 1880ల చేయకురి పాతవాటాల యజమానులకు ముందెవ్వవలయునన్న కద్దరిని, ఇందు కలుపుకొనకుండావని యర్థము

ఎక్స్‌చేంజి - (వాణిజ్య సంబంధ పరిభాషాపదము) Exchange. మార్పు, మార్పు కొనుట ఒకటియిచ్చి మఱియొకటి గైకొనుట ఇంచున వర్తకులకుండి కొనుగోలువ్యాపారములు జరుపుకొనుట చక్కపెట్టుకొనుటకు ఏర్పరచు కొనిన గృహమునకును Exchange అనెదన

ఎక్కుపార్టీ (Exparte) — (వాణిజ్య సంబంధ పరిభాషాపదము) తాను తోకొనము కల్గించుకొనో విముఖులతో నుండుట కర్థము.

ఎక్కు - మేరో - మోటు (Ex-mero Motu)— (వాణిజ్యసంబంధ పరిభాషాపదము) ఒకనియొక్క స్వకార్యము తో ఒకడు తానె చేసికొనవచ్చు స్వకీయమైన కృత్యమని యర్థము.

యూదుల కొట్టుకొను యూదుల యొగూడ రోగ లక్షణములగుదు

పెరికల్చర్ (కర్షకవరిశ్రమము) -

ఒక చక్కని పద్ధతి మేరకు మనుష్యులయొక్కయు, పశుగణముల యొక్కయు నాహారములకు సస్యములను సేద్యమొనర్చి పెంచుకాత్తయన కాంగ్లమున Agriculture అని పేరు ప్రచుర కర్మలలోనిది ప్రాతిపదికయని చెప్పువచ్చును ఇది పెక్కు మార్పులనంది యున్నది. ఇంకను మార్పుల నందగలను. పచ్చిక మీత, పాడిసంఘ, ఘనమృగ దోహదవిధానము, తోటలదోహదము, కోళ్లం పెంచు దోహదము మొదలగువర్గియు వ్యవసాయమునకుం తెందినయె యని యాంగ్లవ్యవసాయ కాత్త్రమున తేల్చబడియున్నది. పచ్చిక బయళ్లు నాయ రక్షణిది, అందు బనువులూ పెంచుచు వాటినిపెట్టికొనెచ్చు కళకు Animal husbandry యనియు, Stock rearing అనియును, సస్యములూ పెంచుట పాలము లందు సేద్యమొనర్చు కళకు Arable farming అనియు, పై రెండింగల్విన కృషి Mixed farming అనియు, ఫలవృక్ష దోహద కృషి Horticulture అనియు, కోళ్లను, ఇతరపక్షు లంపెంచు కృషి Poultry అనియు, కూర గాచుటబుడించు కృషి Garden cultivation అనియు, లేక Vegetable gardening అనియు, మేకలు, గొట్టెలు మొదలగు జాతు జాలమును పెంచి తీర్చు మొదలగు పశుకములను సేకరించు కృషి Animal husbandry అనియు, Sheep farming అనియు, పట్టువుతుగులం పెంచు కృషి Sericulture అనియు, తేనెటీగలంపెంచి తేనెగొనను కృషి Bee farming అనియు, మొక్కలంజేసి నాటించి పెంచు కృషి Nursery farming

అనియు వివిధ కాభావకలకు వివిధసాంకేతిక నాచుములు గుదిర్చి వాడుచున్నాడు

పరిణామములు, అభివృద్ధి, మార్పులు - ప్రతి జీవుననను సేద్య మనేకమార్పులు తెంచుచు పెక్కు- పరిణామములూ తెంచుచునేయున్నది. మూసాహుములపై నాధారపడు ప్రజ లసాభ్యాకములుగ నభివృద్ధిపంది మాంసములు ప్రాయములగుట భరింపఁజాలక కాకాహుములుగ నూడవలసినవచ్చుట వ్యవసాయాది కృషు లనేక విధముల నభివృద్ధిఁజెందక తప్పనిదిగ నగుచుటయే దీనికి కారణము అందు యభివృద్ధి జరగ సంభ్యులకు దగిల క్లిగిన అభివృద్ధికియందు లేదని పెక్కుండు తలంచుచున్నాడు. దీనికిదోడు అభినవ పద్ధతుల వ్యవసాయాధికృత అధికప్రవృత్తి ముంజోగ చేయ నొర్పిది గల్గించుచున్నది

వ్యవసాయమునకుం బ్రధానకరితమునదగిల నాగిరి ఇప్పటి అభివృద్ధుల నంగుటయే దీనికొక సాదృశ్యము సేద్యకృషి మూలవశిరమునకు రక్షణయని చెప్పువలయును అట్లేకృషి విద్యా హీనుల చేతులకుల కొంతయభివృద్ధికి భంగముగ నున్నను అభివృద్ధి తెంచుచుట మూలం.

పాశ్చాత్య సేద్యవిధానము నెఱుంగ వలె నగు నేను ప్రధానాశములకు పూర్తిగనో, యవధరముగనూతనమనో ఎఱుంగనితే సేద్య మొనర్చు నవర్త మని తలంచఁబడుచున్నది అది ౧ వృక్షకాత్త్రము (Botany), ౨ పుంగు మొదలగువ్యాధులగుంజున కళ (Mycology), 3 జంతుకాత్త్రము (Zoology), ఇంబరిధాగమి యగు ౪ క్రిమీలకములు గుంజుని కళ (Entomology), ౫ పశుచైత్ర్య కాత్త్రము (Veterinary), ౬ భూరసాయన కాత్త్రము (Soil Chemistry), ౭ భౌతికకాత్త్రము (Physics), ౮ భూమియందలి రోహదానా

నాకులూర్వీ కళ (Geology) యు నై యున్నది. ఇతను కొండలు ఎఱుగిరింగు (మెకానిక్ అండు సివిల్) కళయు, Bacteriology కళల విజ్ఞానములకుడ వ్యవ సాయకళ కవనములని నిర్ధారణ లొనర్చు చున్నారు. ఇక వ్యవసాయక్రియాభ్యాసస్థాన మును (Farm) గూర్చి తెల్పుట సమంజసము. ఈ ఫారములకు ముఖ్యములగునవి నాలుగలవ్రు

౧ ఎక్స్పిరిమెంటల్ ఫారమ్స్ (Experimental Farms) ఇది మచ్చునకు వేత్తలు వ్యవసాయముల కేయను నెలులక్లిష్టత పరిశీ లించి లెక్కలెల్లప్పుడవి ఇంద వలన స్పష్టి భూములు ఏర్పడినీతులు. యేవలకు కనుకూల ములో, ఎక్కిని నివృత్తియజుకరములో తెలియ నయ్యెడిది

౨ డిమాన్స్ట్రేషనుఫారమ్స్ (Demonstration Farms) ఇది సేవ్యగాండ్రకు సేవ్యము యొక్క చరిత్రలను విధివిధానములకు కల్లు ఫలి తములను సుబోధకముగను అనుభవ పూర్వకము గను తెల్పి అనుభవ జ్ఞానముగల్గించు సాధనము లుగనూట. దీనినుండి అధికములలాభముండదు, ఐనను దీని గాంచుచును సేవ్యగాండ్రకు విజ్ఞాన ప్రదత్తె చక్కని యధివృద్ధి గల్గించుగూ నువ యోగకరముల పెప్పుకెప్పుడు దీనిని వడపుట యందు Experimental Farm నంగ వలన వ్యయాధిక్యమును తక్కువ లాభమునుగల్గును

౩ కమర్షియల్ ఫారమ్ (Commercial Farm) — ఇది సర్వసాధారణముగ సేవ్య గాండ్రంద తొనర్చు వ్యవసాయము అధికముగ లాభమే యిగు ప్రధానము. పెట్టిలక్ష్యములు తక్కువగను చేయుచున్న సమంతోముగను కావలి మొదలగు బాగ్రులు రక్షణకుగనుకలిగి వండిన పంటలను అధికములయవగల్గి లాభమునందు

టయే యిగు జరుగుచుండును ఇది విస్తారపు పరిమితింగల్గినకొలది ఎక్కువపంటలంటి అధిక లాభము వచ్చును గాన దీని భూమియు, జలము మొదలగు సరుసాయములును అధికముగ నుడ వలసివచ్చును

౪ రీసెర్చి ఫారమ్ (Research Farm) - ఇది శేవల హాశీలనలై నవపు సాధ్య ఎక్కువ మూల్యమును వ్యయపఱచుచు వ్యవసాయాధిక ముల నవపుచు పరిశోధనల నొనర్చుచు కనుగొ నిన ఫలితములను సేవ్యగాండ్ర తెలుగొకేయమం దుటకై న యేర్పాటుగాన నాధికముగ నిది లాభిం చునదికాదు. కాని సగటున వ్యవసాయమునకు విజ్ఞానప్రదయొండెడిది దీని నుపయోగించుట వలన సేవ్యగాండ్ర విజ్ఞానపూతులగుట కుపయో గించుటయొక కాస్తాభివృద్ధికిగూడ నుపయో గించుచుండుటచే నెక్కువమూల్యము నిసంపల్లపై నుపయోగించుచున్నాదు

ఇటీవల Mixed Farms అని కొన్ని సంస్థలు వాడుకలోనికి వచ్చియున్నది ఇది సేవ్యముతో ఆప్రలు, ఎక్లును పెంచుటగాని లేక ఆయాదేశ విధానములగు గ్రాతులను, గేదెలను పెంచుటగాని, గొయ్యములను పెంచుటగాని మొద లగువివిగ నూచును ఇక్కాలమున మోవవద్ద మలమలకు Tractors నుపయోగించుచు, పశువులచే చచ్చించు పద్ధతిని వడలిచేయ చున్నారు. ఇప్పుటి పరికరములన్నిటిని సాముబా యితముగ Labour saving implements with motive power అని వాడెదడు.

వ్యవసాయములన్నింటి - ౧ మూలధనము (Capital), ౨ అర్జుతగ భూమి, ౩ అర్గ నైకేష్ (Organisation), ౪ మంచి చని తనముగల శాస్త్రములు (Efficient Labour) వని నాలుగంశములుగ తెచ్చులుడిసి. అందు

మూలనవనన వ్యవసాయమునకు పెట్టుబడి వ్యయములు అర్హతగల భూములను నేయే కుటల చేయేభూములను కా య్యే భూము లుదా వ్యవసాయములే చేయవలయును లేకున్న వాకొప్పియు, సేవ్యమును నిల్పుయోజనములుగ నై సప్తమాస్థికమగఁ గల్గెడిని అగ్గనై తేవననిన దుబారావ్యయము ను రాసిక, అవసరమగు కార్యములను మాసిక, ఎరువులు, నీరు కలుపు తీర మొదలగుదలలు సకాలముగాఁ జక్కగా జరగుచుండుటలకు శీలమునేర్పాటులు నిది యన్నియు సరియగునీనిన దక్కక జరగుచున్నచో లేదో యని పరిశీలించుకొనుముడు తనిఖీ పనులను భద్ర పఱచు తావును, భర లనుకూలీ పు జూతుకొని చేయుచు కయోలు నైయుండును

ఇంకఁ గడతమున Efficient Labour- స్వతస్సద్దమగు పరిశురు లనుకూలించునే గాని, కుఁగటల యసంభవము ఛారములను పని చేయు పనికొందు సేవ్యరులుగొరొడిన కుబారా నిద్రమగుచునేయుండును అత్తరి వారికిం బని సేయుట యసంభవము చేతగాని వాస్తవే బని కీయుండుటకుఁ దీనికీ కను లోపని వ్రాయుట కన్న చేయుపనియుండును

శుభవర్షమున వేలొక సంగతియుఁ గూడ విమోచకదగినది కలదు విశాపానీమలం దడక స్వాస్థ్యమునకంత ప్రాముఖ్యత యొసంగుటలేకు నీలనన నది శీతలప్రదేశములగుటఁ గొంతపఱు కుడకముయొక్క ప్రాముఖ్యతను ఎడలక్రమించి యుండ నాదేశమున వ్యవసాయపు బంధితలం గన్నులారఁ జూచినవారలకు చెలియగలవు భరతదేశమం దట్లుగాక, వ్యవసాయక్రియ కుడక స్వాస్థ్య వివక్షావప్రాముఖ్యత నీయందగినది కాన నాయాచోటుల పరిశీలనకు వీలగునీని పంటలకుండగిన నీటివనకు లేర్పాటుచేసికొనఁ

దగును కేవలము వీలుగానితావులను, ఆతావుల కనుకముగుంటుటనే ప్రయత్నింపవలయును.

వ్యవసాయ సస్యము ను ఆ గ్గ వ్యవసాయ తాత్త్వవిశాలమలచే నివిధ సేవములు గలవిగ విభజింపఁబడియున్నది తిదకపరిశీలన లకుకూ లి బుతావుల కు భావ్యము, చెలకు, మొదలగు ఎల్లపువ్యవసాయములును, ఉడకస్వాస్థ్యములేని తావుల కు బ్రిక్కి, చొగారు, పెసలు, కంబలు, మినుములు మొదలగు తావుభాగ్యములు, జొన్నలు, రాగులు మొదలగు పెట్టుపంటలును కొంతకనుక నుడకస్వాస్థ్యము ది పల్లపుమంటుకు నిరుచాని తావులను అడక బుగారాచునక, గోధుమ మొక్క (గుక్క) జొన్న, కూర గారలు మొదలు (Garden Cultivation)

నది అన్నవ్యవసాయములని చెప్పఁబడినవి. భూములకు లేగనిబోము గిడును, బుగమట్టి గూములనియు నినుకొడి సూమునియు త్రివిధ ములుగఁ శాస్త్రబడిచి ఇంక విని విశ్చయములం గల్గిన భూములగుడ సేవకరకములుగఁ జెప్పఁ గడి రునేకపంటలకు వేతెప్పొయ్యకము ను గల బూములన్నములని వివరొకటిదని ఇది స్పష్ట రేవడిభూములు, బుగమట్టి, ఇనుకలకు సమ భాగములుగఁ గల్గిన భూమును Loamy Lands అనియు, చదిటిబోములను Alkaline Lands (saline Lands) అనియు, సున్నపు లేక సుద్దన తనయందుగల భూములను Marly Soils అనియు Calcareous Soils అనియు, ఇనుముతోఁ గలసిన భూములకు Ferruginous Soils అనియు, కంకరభూము లను Gravelly Soils అనియు, అకంబు మొదలగు శక్ల భార్యములు (Decomposed organic matters) కల భూములకు Peaty Soils (Humus) అనియు, ఒండుమట్టి సేలను Silt Deposited or Alluvial Soils అనియు

సిరికిని గట్టిభూమిలను Impervious Soils అనియు, నీరుపీల్చుకొను గుట్టలను Pervious Soils అనవచ్చిపాంక్షితకనాములుండితాని కను కూర్చించు వ్యవసాయములను వివరించునట్లుగా భౌతిక Physical లేక Mechanical analysis అనియెడను.

ఇంక భూములం దడఁగియున్న Nitrogenous salts, Phosphatic salts, Potassium salts ననుసరించి అయాన్ ప్రదేశముల భూముల కాయాసంబంధనానుములే పాంక్షితము లయ్యెను. పీల్చుచు వస్తువుల ననుసరించు వస్తువులను వ్యవసాయములు సస్యములు కూడ వివరింపఁ బడి యిది డీని Chemical analysis అనియెడను.

ఇంక వ్యవసాయభాగములను (Allied sub-jects) గూర్చి ఇంచుక వివరించుట సమాజము

— Botany - ఇది వృక్షములయొక్క అతుకము, తీవచరిత్ర, దేహాంశసీతలు, పెరుగువిధానము, మృతులు గూర్చి తెల్పు కళ ఇంచు అనేక జాతులు కలవు.

Mycology - ఇది వృక్షముల తెగుల్లిం గూర్చి, అనగా పుంగుపు, కాటుక తెగుల్లి, మొదలగు రోగముల గూర్చిన కళ.

Zoology - జంతువుల గూర్చిన శాస్త్రము ఇంచు పేదనీలు జాతుల జంతువుల పుష్కలము, పెరుగుటలు, తీవచరిత్రలు, కీర నిర్మాణ విధానములు, రోగములు, చావులగూర్చి వివరించు శాస్త్రము.

Entomology - క్రిమీకాచుల వృద్ధి, అతుకు విధానములు, నశించు మార్గములు, తినుయాహారములు, మొదలగువానిని వివరించు శాస్త్రము. ఇది Zoology లోని యొక భాగముగ నెన్నబడుచున్న కళ.

Veterinary - మనుష్యులుగాక శక్కిన పశుశీవజాతువులకుంగల్లు రోగముల పై వ్యవస్థ విధానము.

Soil Chemistry - ఇది భూరసాయన శాస్త్రము భూమియందు మిశ్రితమైయున్న లవణముల చరిత్రల కళ ఇది ముఖ్యముగ ఎరువులతో సంబంధముకలది.

Agricultural physics - ఇది భౌతిక శాస్త్రము. భూమియొక్క భౌతికసంబంధముతో భూమియందు చేయబడు వ్యవసాయలకుం గల్గు లాభనష్టములను భౌతిక సంబంధముల నెట్లువ యోగించు నటులఁ జేయవలెనో వానినితెల్పు కళ.

Geology - భూమియందున్న ఖనిజపదార్థములు, రాళ్లు, వానిజాతులు ఉత్పత్తిభాగసంబంధమున్నంత వరకుంగల వస్తువులగుంట్లన కళ.

Civil Engineering - కొలతలు, నీటి పారుదలలు, వ్యవసాయ గృహనిర్మాణములు మొదలగు వానినితెల్పు కళ.

Mechanical Engineering - ట్రాక్టరులు, ఇనుపవాగర్లు, నీళ్ల పువులు మొదలగు వానికి Engine లను నడపుటకు వలయు విజ్ఞానములెరుపు కళ.

Bacteriology - భూమియందే యుండు Bacteria (Micro organism) ను గూర్చి తెలుపు కళ.

ఎగ్రిప్పా (ఆగ్రిప్పా) — Agrippa లాటినుపేరు Born with the feet foremost అని యర్థము పురుషనామము రోమనుల యందీ పేరొక్కవ ప్రచారమును దున్నది. (తె)ప్రవనామములు చూడుడు.)

ఎటన్ స్కూలు (Eton School) — ఇది యొక సుప్రసిద్ధాంగ్ల పాఠశాల లండను నగరమునకుఁ గలిగియుండునొక ముఖ్యముగ

తీరమునందు ఎటర్నిటీకడమున్నది. ఇందలి విద్య భులో పెక్కుండు గొప్పవారగుట దీనిచేతనే అధికమయ్యెను. దీనిని అంగ్లేజులు భూపాలుండుగు అవక పెన్సి ఫ్యామిలీయను మరియు వాకుడే కేంద్రీకృత పురమున King's College కూడ స్థాపించెను. ఈ భూపాలుండు యెయిదంచుట గతించినవాడు.

ఎటర్నిటీ (అటర్నిటీ పవర్) — వాణిజ్య సంబంధ పరిభాషాపదము అటర్నిటీ చూడుము.

ఎటాచిమెంటు లేక జన్మ — వాణిజ్య సంబంధ పరిభాషా పదము జన్మ (Attachment) ఒకనియొక్క యాదాయము లను మోకరి రాశీరీత్యావార్ధ మున్నయే సాధనము తప్పింది నిల్వయుంచును.

ఎటావాజిల్లా — ఎటావాపురము ప్రధానస్థానము (అర్గా ప్రొవిన్సు చూడుము).

ఎటావిజం (Atavism) — ఇప్పటి కాలపు జంతువులు, మనుష్యులు మొదలగు వానిని కద్రతులను తొలగిటి సిరితోఁబోల్చి కలభేదముల నెఱుగు పరిజ్ఞాన కళ.

ఎటిమాలజీ (Etymology) — అక్షరములను కూర్చి శబ్దములు (మాటలు) గ నొనర్చుటకు వలయు అక్షరము. వాని అర్థభేదములు విచారుచు కళ.

ఎటియాలజీ (Aetiology) — శరీరములకు సంబంధించు వ్యాధుల మూలకారణములను దెలుపుతాత్త్వము.

ఎటువంటి భక్తికమువంటి ప్రత్యక్షమే ఫలము — ఆంగ్లేలోకో.

ఎటెక్స్టన్ — వాణిజ్యసంబంధ పరిభాషాపదము. Attestation- ఈ యెదుట వాక (దస్తావీజ్) కాగితమునందు వ్రాసినవారు

సంతకముచేసినట్లు ఒకసాక్షి కావడవ్రాసి సంతకముచేయుట.

ఎట్రోస్పియర్ — మహావాయువాతావరణము చూడుము.

ఎట్రోస్పియరిక్ ఇంటరు ఫియరెన్స్ — రేడియోమైట్రెన్ చూడుము.

ఎట్రోస్పియరిక్ రిఫ్రాక్షన్స్ (Atmospheric Refractions) — వాతావరణ క్రతలు చూడుము.

ఎట్రోఫీ (Atrophy) జనరల్- బయాలజీ (Biology) విధానమున నొక జంతువు యొక్కగాని, ఒక వృక్షముయొక్కగాని, శరీరమున గొంతకాలమునకేది తగ్గిపోవుట లేక ఫలము తగ్గుట సంభవించుచు దానినిగూర్చిన విజ్ఞాన శాస్త్రమునకు ఎట్రోఫీ యనిపేరు. ఇది జనరల్ ఎట్రోఫీ యనియు, లోకల్ ఎట్రోఫీ యనియు ద్వివిధము. ఆహారలోపముగాని, లోగముగాని జనరల్ ఎట్రోఫీ యనబడును. శరీర భాగములలో కొన్నిగాని, ఒకటిగాని అట్లుగుట లోకల్ ఎట్రోఫీ యనబడును.

ఎట్రోఫీ లోకల్ (Atrophy) — శరీరముగూర్చి మనస్సుగాని కాలభేదమున గొన్నా క్ల క్షుణ్ణు బడినయెడి, పోలికెడిపోవుచు దానినిగూర్చిన కళ.

ఎదారి (దెజర్టు) — Desert నిరుపయోగమై, చెట్లు చేరుకు లేక వదిలివేయబడిన (నిరాకరించబడిన) భూమి. ఎదారి (Desert) అని పేరు. ప్రపంచమందలి మహారా మొదలగు గొప్పగొప్ప ఎడారులన్నియు నిరుపయోగములగు నుండుట సామాన్యమే. ఇవినిర్మల ప్రదేశములు. ఎడారులందప్పుటప్పుట నీటివనతిగల ప్రదేశములుండును. వానిని ఒయోసీన్సు అని యందురు.

ఈరే భాగములకు భుజ్యతప్తములు పొందుదు
(Land portions చూడు)

ఎడిటోరియల్స్ — పత్రికా
విద్యాభ్యాసము చూడు.

ఎడిమోనిజం (Eudemonism) -
యాదీమోనిజమ్ చూడు.

ఎడెన్ (Eden) తోట — తైలిం
మొదటి గ్రంథమున Yahweh Elohim ఒక
తోటను నాటెనయెను నది పాలస్తీనాదేశమునకు
మార్పునయెను నంచును. అందు సర్వమనియర్థము
కలవటం. అంతే అదామహవ్యం వసింది సూతాన
ముగింపట ఇప్పుడు దానిని ఎరిచు అనలుకు
తావున బావిలోనయూ చేవతయగు ఇశూయెళ్ళు
పరిశ్రోద్ధానవరముగ పోల్చుచున్నారు దాని
దశపుచూడినది హాళియక గల్గు అనియ, దాని
నాల్గుకాలుల పైగీరెవడి, యూప్రటియరెడి,
ఛోస్పిరెడి, ఫల్లెగిహెడి అని కలంచుచున్నాడు

ఎడెస్టేషన్ — అబ్జెక్టా డేషన్
చూడు.

ఎడ్జుడికేషన్ ఆర్డరు — (హాజర్
పరిధానావకము) Adjudication Order
ఒకతానూ దివాలా అయినట్లు ప్రకటించుచు
నదని ఆస్తిని అప్పుల తీర్చువచ్చునదిగై మొక
ట్రస్టీ స్వీకరింపబడునట్లు న్యాయస్థానమువారి
ఆర్డరు.

ఎడ్మిరల్ (Admiral) - ఆర్మీరామ
కుమరు అధికారి - అల్ - బహార్ వడమునుండి
గర్జన వడము. సముద్రమున ఆధినియతవాదని
యర్థము. నావికోద్యోగులలో నున్న తోద్యోగి
మణియ సీయుద్యోగిని ఫ్లాగ్ ఆఫీసరు (Flag
Officer) అనియ నమలకలడు.

ఎడ్రెస్గ్రాఫీ (Addressography) -
చేరులను, వైవిధ్యాను (Address) ను ముద్రిం

చుటకుగాని, రబ్బరు రేకుల పైనిన్ని, కాన్ని లోహ
ముల రేకులపైనిన్ని వానించే ద్రిలింప సిద్ధము
విక రేకులకు (Plates) ఎక్స్ప్రెస్
అనియెదడు వానిని పనిముట్లతో (పరిష్కరముల
దీపివైసి) తు, టగారి, Nitric Acid గాని
పరిష్కరములను గొంతముతో గొలిపిందివైదిగాని
రచించుచును ఈ విద్యకు, అనగా రచించు
విధానమును Addressography అనియ

ఎడ్వర్టైజ్మెంటు విద్య — ఇది
అంగ్లదేశపు కళయని చెప్పవచ్చును పిదప
ప్రాశ్యాన్య దేశముల దలములొని భరతదేశము
నకు వ్యాపించింది దీనిని గొల్లింటి కాలము
మొదలు క్రీ.పె. ౧౨౩౦ వఱకు ఎడ్వర్టైజ్మె
మెంటు కల్పములేకయు. కాగితంబెల్లుటయని
యూడి పిదప ప్రకటనయన ను వర్తమానార్థము
నకు దారిపెట్టు కనబడుచున్నది. ఇంక నదిగ
కాలముననే ప్రోత్సహించుట లేక ఉత్పాదించుట
అకర్మించుటల కరకుగ మూలము తోచునా
పాశ్చాత్యసమలదానిని గురుతులు గొమ్ములుగా
తా మమ్ము వస్తువులందెలపుట శివార్థమైజమెం
టని గ్రహించుచుండినది ఆదిని రెయిలేవెంట
సోప్రవర్తియను చేయవర్తియను కాలములను బహిరంగ
వరచుట, అనుకు నిర్ణీతమాల్యముల దెల్పుట
మొదలగు ప్రకటన పత్రములు, కరపత్రములు,
ఎడ్వర్టైజ్మెంటులొనివిగనే యుండెను కాటో
చుటయె, దండ్లారామూలమున వెల్లడించుటయె
ఎడ్వర్టైజ్మెంటులొనివిగనే యుండెను కాల
ములమూల నేటికి క్రొత్తమార్పునందినది. అమ్ము
వస్తువుల గణముల పరిశీలనను దెల్పుటయె,
వాని యుపయోగములను వివరించుటయె, కొను
వారిమనస్సుల సీమవస్తులగుండ్రివివరించు మూల
లనే నాగ్రింపఁ చేయుటయె నేర్పుటలగు ఆది
దాలు, దీనిని వెల్లడించు చతురత నొక కళగా

(విద్యగా) వాడుకకుఁ బెద్దిఁ పెనుకటి
కాలపు వర్తకమునకు ఇచ్చుచుకాలపు వర్తకము
నకు విధానముకట్టెను డైయున్నను, ఒకరిపై
నొకరు బోటింబగ్గిన ఇక్కలమున నేర్పరితన
మవసరమునకు ఎవ్వరులైనామొంటి యుదిక్కా-
లపు చతురత, వాగ్దంఠీరము, నేర్పు అత్యాచార్య
కములై మార్గము లనేకములుగ నేర్పడి ఇదియొక
విద్యగా నేర్పడి యున్నది

అదికాలమున సంకడులందునను, కరవుత్రము
లను చూచిపెట్టుటయులమునను, చేతులుబయ-
డిన ఎవ్వరులైనామొంటి ఇక్కలమున దేశావసర
ములగు వారావ్రతలందునను, తెలుసేష్టలు
ఫారములపైను, ప్రియములు, విధిగ్రముకాయ
పైనిన్ని, బాప్తిగూతులపైనిన్ని, వీధిగోడలపైని
కొండ ఎవ్వరులైనావ్రతములు యధిష్ఠించియుండుట
కావనగును మార్గస్థుల దృష్టుల నాకర్షించు
టకు జక్కనిబాప్తులు, అందవికారపు వస్తువులు
మొదలగు వివేకవృత్తియు నరుద్వి వానికడ
నిఎవ్వరులైనామొంటిం జేర్చుట మరదేశమున సర్వ
సాధారణమే వస్తువుల చోటభగలా గూర్చియు
ప్రాకృత్యముగూర్చియు బాలల చేరజిండుటయు
నిక్కలమున నెవ్వరులైనాచేయుటమందే చేరి
యున్నది ఎంతవారమునందున్నను జరసమృ-
ద్ధముగల్గు కాపులకు ఎవ్వరులైనామొంటి సీదమ
గునునేమొందుకు ఇక్కలమున నిది ముఖ్యముగ
వారావ్రతల మూలమునను, బహిరంగ ద్రవ
టల మూలమునను, పుస్తకములు కరవుత్రముల
మూలమునను, యోగ్యతావ్రతముల మూలము
నను నడచుచున్నది ఇక్కలపు ఎవ్వరులైనా
మొంటి బహిరంగతేలుగుననుచు విధాన వర్తక
సంబంధపు బహిరంగ తేలుగు చెప్పడగును
ఒకరు మరలముల నాకర్షించుకో తమరమ్ము
వస్తువుల గురిగగములను సవ్యతేయుట ప్రధా

నోపయోగపై యున్నది ఫలవృత్తియును జను
ప్రవముగ చేరపుటకు చక్కగా పరిశీలించుట
అనుభవ పూర్వకముగ వాడుకవీర ఎవ్వరును,
సాధనములను ప్రయోగించుచున్నారను వర్తక
వాగ్దంఠీర రహస్యలక్షణములను కాగున నెఱిగిన
వాని ఎవ్వరులైనామొంటి రచించుటయు దగ్గర
నను నాకర్షించుచు

అర్థమగలవాడు, వాతంతరుదరి మరలములు,
క్షుప్తముగాఁ జూచుచుగియుండుట, పదగ్రంథన,
వివరణ చాతుర్యము, మర్యాదం గగ్గియుండుట,
అనుమానము, సోకించుము, కలుగుతుండుములు
జాగ్రత్తగొనుట, అక్షరణ మార్గములు, అమృత
ముతు సుఖవం తాపులకు ప్రాతివిద్యపు శిర్సా
టూను, నయ్యగము ఇది యిక్కలమున ఎవ్వరు
లైనామొంటియం దవసరములుగఁ గనుపొందుట
యున్నది

ఎవ్వరైనా బిల్ ఆఫ్ గుడ్సు —

(వాణిజ్యపరిధానావదము) Adventure Bill of
Goods ఒకరికిగాను సరకులను తనచేర రవాణా
చేయువలసినదృశరి నట్లుచేయుచో నాసరకులు
తనవికావనియు, ఫలానావానివనియు, అది
తెచ్చెడి లాభముగాని, నష్టముగాని వారిచేగాని
తనకునిదిత్రము లేకుండ, ఒకట వాని విలువకీ
తాను బాధ్యతచోక్కలం గగ్గియున్నాడననియు,
ఒక అధికారగ్లకు వ్రాసెయిచ్చుచు త్రము.

ఎవ్వరైనా — (వాణిజ్యపరిధానావదము)-

Advice ఇచ్చట వీక్షణార్థము భోగట్టాయెచ్చట
యని యగును. Advice Despatch of
Goods అన సరకులు రవాణాచేయుటయు
భోగట్టాయెచ్చట Advice Despatch of
Bill of Exchange అన చూచిది అద్వైతముల
భోగట్టాయెచ్చట, ఏదయైన చేసినతోడనే
అటు చేయుటయు భోగట్టాయెచ్చట వర్తక

వ్యాపారమున చాల ముఖ్యకార్యము. ఇది బంగారుమట్ల చాలవృద్ధి కట్టములు సంభవించెడిది

ఎత్తైన నక్షత్ర శిఖరములు —

ప్రచురమందలి పుస్తకశిఖరములపై క్తు చూడము

ఎత్తైన (గ్రాఫి) (Ethnography) —

వివిధజాతుల మనుష్యులు, వారి లక్షణములు, అభ్యాసములగుఱున కళ.

ఎత్తైన లోకం (Ethnology) —

ఈ శాస్త్రాధ్యయనమునకు మనుష్యులందరి తెగలగుఱునా తెలుపునది ప్రాచీనము పదములు Ethnographia యనుపదమునుండి వచ్చింది. పుస్తకాధికరి మనుష్యులు పురుషులకి స్త్రీలకుగ నేర్పర్చి పురుషులకు వారి సంకమములన సంతానాభివృద్ధి నేర్పరిచి మనుష్యులను ప్రపంచ మున పరిపరపాసులుగ నేర్పరిచెను ఇది దైవికము.

ఇటు నాది ముందేగిరిన స్త్రీపురుషులు అది యాదే వేషముల కేదములతో పురుషులచేరిని కొందఱును, పిదప దేశ భేదములు వేషముల కింతోపాటులు, జీవనపురస్కరములు మొదలగు వారి పరిపరపాసుండి శ్రేణుకారములు, గుణలక్షణములు కల్గియుండునది కొందఱు సభిప్రాయభేదములు గల్గియున్నాడు.

ఎత్తైనను పరిపరపాసుల భేదములుగల తెగలలో నుండి యన్యోన్య స్త్రీపురుష సంకమములు సంతానము అభివృద్ధిగను, బుగరముగను కొనసాగుచుండునది తెలుసుట ఒకేతెగనుండి (అనగా భేదములేని) వివాహ సంబంధములు తగవనియు, అట్టిది లుల, గుణ, లక్షణములు గల సంతానపుడములు కావనియు త్వరలో ఆ సంతతి యంతరించుననియు తలంపఁబడుచున్నది.

తెగ ఒకటియైనను అన్యసంబంధముల భేద లక్షణములుగల స్త్రీపురుషసంకమములు సంతాన

పురుషులనుండి కనిపెట్టఁబడినది ఈసంబంధమున భరతదేశపు యాచార్యుల సుప్రసిద్ధాచారముగ గోత్రపురు సంబంధములేని వివాహసంబంధ నిబంధనయును, మాతృలనుతోవ్యాపారేమతయును, భరతదేశమునందనాగ మున్న సంతానభర్త మచ్చెరుపు గొల్పకపోకు

ఈ సందర్భముననే మొఘల్సమస్తిద్ధాంతము గూర్చి ఇంచుక వివరించుట సమంజసము. పిదగానిపెట్టినవాడు Rev Gregor Mendel. ఈయన ఆస్ట్రీయాదేశమున మొర్రాబియా పీఠమునకు బ్రూక్ వట్టలమున నబ్బాటు (Abbot) లోకమునై క్రీ. శ. ౧౮౬౨-౧౮౮౨ నడుమ జీవించియుండెను అతటి మొనాస్ట్రీలోపరుండు చరిత్ర లానెట్టును ఎన్ని మాపులు గల్గింది ఎన్ని అట్లు కట్టిచూపించు పాతగు లటాకీ జాతీయండి పోషకులటానికీయే సంతానము కల్గుచుండునది కనిపెట్టెను ౧౮౮౦ నుండి సుప్రసిద్ధములై Theory of Descent (సంతాన సిద్ధాంతమనియు, Law of Heredity) మనియు పేరొందఁబడియున్నది.

పిదగానిగూర్చిన తరువాతి చరిత్రలనలంక ఈ ధర్మము తెల్లముదేగిత జనువులందు, మరుమ్యులందు కూడ వర్తించునని తేలి, ఆ సిద్ధాంతమును Mendel and Suffixism అనిపేరి యున్నారు ఈ సందర్భమున భరతదేశపు ఆచార్యులు ఆచరణయందుండిన "జీవము ప్రధానముగాని క్షేత్రము ప్రధానముగాను" అనుధర్మము భరతదేశపు పూర్వుల విజ్ఞానమునెలచుచోను.

ఇటీవలి మరీలకులు శాస్త్రవృద్ధాంతానుకూల పనుపాయముకొఱకు మనుష్యులకు తెల్లవారనియు, పల్లవారనియు, వచ్చవారనియు వారి కింతవ్యాపారములట్టి మూడు తెగలుగ భాసింది యున్నాడు. వారిలో కొంద మింభాగమును

Primary division అనియు, ముఖ్యంగా అనియు, నుండినామక కల్పితభాగముగ నెంచుచు ఇటుల రంగులనుండి చేరియిభాగమునకు Japheth Shem Ham Division అని కొండలు చేరించి సుప్రసిద్ధ పరిశీలకుడగు Prof E G Conklin మతానియందు చేసిన పరిశీలనలు, గ్రహించిన సంగతులు చిరస్మరణీయములు. భేదజాతి లక్షణములు, ఆకారములు వీని సుపుటికరణసంకార సంతానము, వాని ధర్మములు, గుణభేద వివరణముల సమగ్రవర్ణన లరిశీలించి వివరించి తెల్పియున్నాడు.

తెల్లజాతి ఈ తెగవారి Caucasian face అనియు, White race అనియు సూచుచు నిడుచిన తిన్నని పొడవులు, వివరములన్నియును దవడపైముతలు, సన్నపు చెదముక్కులు, చిన్నవీయగు చలువరసము, విశాలభాగములు వీరి లక్షణములుగ చెప్పబడినవి ఇంకా ఖండము తీర్చిదిద్దముల తెల్లరంగువారు, దక్షిణ దేశములవాగు భావన సలలరంగువారు, ఆల్బు వర్ణర సేవలవారు, మధ్యధరాసముద్ర స్రాంత వాసులు భాగు చేయుచువరని చెప్పబడినది వీరి మిశ్రసంతానము లింతుక నలరంగు గ్రాకొని నను సగటున Scientific గా తారతమ్యము తెప్పించ లేనివారై యున్నాది ఇందుక భేద మంతో బ్రిటిషువారి సహాస లక్షణములుకులగు చురశీలును, లోకవిదితులును అసాధువులు నగు ఆరబ్బులును, మానవిద్యాభ్యాసముచే నిరూధాంతకరణ యతులగు చీనావారును ఈ తెగకు తెలిసవారైనది కలంపముచు చున్నాడు.

నల్ల తెగవారు వీరి Negroids అనియు కూడ పంతురు. నల్లరంగులుగల కీరచ్ఛాయలు, తుంగరములతిరుగు తుప్పుపొక్కులు, వెడలుపుగ నుండు చిరుకముక్కులు, దళిపి చెదవులు,

విశాలనేత్రములు, చెదవిగనుండు నోటిపొడుపు, సన్నపు నువ్వులుగల చాడవగు కిరస్సులు (Dolichocephaly) వీరి లక్షణములని చెప్పబడినది వీరియందు పెక్కుతెలు కలవు. ఆఫ్రికాబాషపు వీగ్జీజాతులు, దక్షిణాఫ్రికా Bushman జాతులు, పెక్కులుగరుచ్చి Pigmy తెగలు నెలనిపియవ్వారును తుప్పు కలలులేని అస్థిలియా ఖండపు నల్లజాతులు ఈ తెగకు తెలిసవారైనది చెప్పబడినది

వచ్చవారు వీరిని Mongolian races అనియు, Yellow race అనియు పంతురు. పసుపువచ్చని లేక Brown రంగుకరచ్ఛాయలు, నలుపురంగు తిన్ననిపొడవుగూ, విశాలముఖములు, చిన్నముక్కులు, విశాలములగుదవడలు, వెడలుపు తక్కువముగ వల్లముగనుండు నేత్రములు, సమవర్ణముగల చలువరసము, పెక్కుతరములగు కలలు వీరి లక్షణములుగ చెప్పబడినది ఇందు చీనావారులు, జపానుదేశపు వారులు, టిబెట్టుదేశపులు, న్యూజీలాండు దీవులపు మావోరీ జాతులు, Brown Polynesian జాతులు, ఎస్కిమో జాతివారు, Red Indian జాతులు చేయుచువరని చెప్పబడినది ఇందు చీనావా దినులోనివారు కారనియు, తెల్లజాతి తగలోనివారనియు కలంచువారు కొండలుగలరు. కొండలు తాత్త్వనేత్రలగు పరిశీలకులు ఫిన్లాండు దేశపులు, లప్పుజాతి (Lappe)వారు, మాంగోరీ దేశపు మాగ్యూరులు, టప్పీదేశపు తురుష్కులు వీరచ్చ తెగవారే మందు

ఎతిక్కు (Ethics) - Moral conduct, duty లా సూచిన కళ ఇది మనస్తత్వము పై నాధారపడియుండును. సరిగతుల ననుసరించి సవార్త మార్తముల (Right and wrong, and natural obligations) నెఱుంగు ధర్మము సూచించి.

ఎథిక్స్ డిడక్టివ్ లిటరేచర్
(Ethics Deductive Literature)-హిశోప
దేశము చూడఁడు

ఎథిమెరియజిజ్మ (Euhemerism)-
గ్రీసు, రోమనుదేశములగు దేశములగు నెన్నఁ
బడినవారు తొల్లిని యొక కాలమున జీవించి
యూడిన మనుష్యులేనియు, వారు రాజులుగ
దేశపాలన మొనర్చినవారుగనో లేక జాతీయ
రాధిమూసపూర్ణులగుమహాపురాకమశాలురుగనో
జూడియూడినవారుగని, దేవతలు కారనియు
కాలానుగతముగ జూడవచ్చుకము ప్రబలి అట్లు
తలంపఁబడుచున్నారని తలచుచున్న సమ్యక్తము

ఎథీజిజ్మ (Atheism) — దేవుడు
లేదన నుతమును గూర్చిన సమ్యక్తము
ఇది ది విధభేదములు కలది ౧ దేవుడు లేదన
సిద్ధాంతము ౨ దేవుడు ఉన్నాడనుటకు నిద
ర్భూతము లేనదేలే దేవుడు లేదనుటకు బాధ
కములేనియు లేననుబద్ధాంతము ౩ దేవుఁడను
టకు హేతువులగు తర్కబుంధానము అసత్య
మనియు, ఉండవలసింది కాదనియు సిద్ధాంతము

ఎథోలాజీ (Ethology)-Character
యొగ్గుయైన లేక అయొగ్గుయైన మనస్సు
యొక్క వృత్తినిగూర్చి, అట్టి యెటులనేర్పాటుగు
నది నింగుగూర్చి విచారించు కళ

ఎథోలాజీ (Ethnology) — మాన
వుల, మానవజాతుల పూర్వవిధానము, ప్రపంచము
నంగు వేత్త్యంబుగాములకు వారెన్ని వేరినది,
కారాచయన భేదములు వేత్త్యంబు జాతుల
మనుష్యులందఱుండునది వివరించు కళ

ఎథ్నోప్సాలజీ (Ethno-psychology)
వివిధజాతుల మనుష్యుల మనస్సు లక్షణములు,
మనోవృత్తుల గూర్చియు, తలంపుల విధానము
నగు గూర్చియు తర్కించుకాస్త్రము.

**ఎదుగుట అనినది మాట, ఎదాన
వెట్టి నదివాళ** — మొఖముచాలున అనిన
నిదావాక్యములు విలువలేనివని భావము.
అన్వయోక్తి!

ఎదుగుట (To Grow) — ఎదుగుట
ఒకని మొక్క పొడవు (Height)తో సాబుంధము
కలది శరీరమందలి ఎముకలంగు అది ఎదుగగల
వనిది ఏర్పాటుకలదని కనిపెట్టుటచేసి అనగా
ఎముకలట్టి స్కెలిటన్ (Skeleton) వలమా
నము గుఱించి చెప్పందగును స్కెలిటన్
వలమానమే ఒకరు ఎదుగగల శరీరపు ఎత్తు అని
భావము కాల్పమున ఎముకలంగు గట్టితే
మెత్తనిదై యుండును. అది రామరాను ఎనుగు
టతోపాటు వలముగూడ నగును గట్టితమను
నూనిచు ఇట్లగుచుండుట ఇరువదియేటవ
సంవత్సరము ముగియునంతకు సరిమనియు, పూర్తి
యగుననియు కనిపెట్టుటచేసి పిదప శరీరము
వలమైననుగూర్చి పొడవుఎదుగుట సుఖమింతము.
అందుగ నొక్కొక్కయందేదో యొక రోగ
మూడి యాపరిమితిరాచాటి ఇంచు ఎదుగుట
స భవించునని శరీరకాస్త్ర పరిశోధకులు ఇంచు
తలంచుచున్నారు. ఇక నను పోలిక యందున
కొంతవఱకెదుగుటతో సాబుంధముకలది తల్లి
దండ్రుల పోలికవలెగాక ఒకప్పుడెప్పుడో
వనిపొయు జ్ఞాపకమేయుండని పూర్వపు పోలిక
లలో కొన్నిటింగల్గి కొంచులుగారు. ఈ పోలిక
తల్లిదండ్రుల సోదరులలో కొన్ని యుండును.
ఇది ఒకవిధముగ నిర్ధారణగొందుండవు. కాని
పోలికమాత్రము కొంతవఱకు తప్పుదనియే కాన
నగును సోదరులలో కొంచులు పొట్టిగను,
కొంచులు పొడుగుగనుకూడ నుండుట నిదర్శనమే.

**ఎదుటివారిపొయ్యినుండుటచూచి
తనపొయ్యిలో నీళ్లుపోసుకున్నట్లు** -
ఒకరినొకఁడునుగూడ చెప్ప నానంద లోకోక్తి!

ఎద్దీనినదంటి దూడనుకట్టి చేయ మన్నారట — ఇద్దరు తెలివిలేనివారి భావము అంద్రలోకో.

ఎద్దు ఎండకులాగితే ఎనుపోతు పీడకులాగుతుంది — అంద్రలోకో.

ఎద్దు కటుకులరుచి యేమి తెలుసును? — అంద్రలోకో.

ఎద్దు తన్నునని గుర్రము కాళ్ల వెనుకదాగినట్లు — గుర్తుతావు ఎద్దు కాళ్లకన్న చాలా అపాయము అంద్రలోకో.

ఎద్దును అడిగి గంతగట్టుదురా? గంత అనగా తెలుకులగామగతు ఎన్ని పూయ బడుతో ఒడలు తిరుగుతుండ కండక్రుంగట్టు అట్లు అంద్రలోకో.

ఎద్దునాల్క వెట్టు లా Caecilia kleimia అంగ Elephant scaber నా గోకవ్య, దర్శి, వాతోహ అనిపేర్లుకలవు మతోలా దలు దీనిని గోపనాలోకెట్టెనియు నరుట కలకు గబ్బువాసంగియు నును దీని అకు గుండెగడ నడచును వాతములు, మేహవాత ముల నడుచును కుంభకోగమును నివారించు నని చెప్పుచునది దీని కమామము గాని చూర్ణముగాని ఎక్కువవనిచేయుచుదురు అకుల రసమును కనిచేయును

దీని హిందీ లేక తిరుచుపేరు యిక్బాన్ లేక గజకాన్ కలిరేపియములకన్నిటికీ బలము గల్గించుచు ఉరిరిగ్బాన్ నొప్పి నడచుచు అశ్మిరోగవదించుచు దీనిని కపాయముగనుడ వాచుమరు దీనిని క్రిగంధముమిరుగుదనిచెప్పుచునది

ఎద్దువుండు కాకికి వొప్పియా? - ఒకరిచాళ మోగని బాధింపని భావము అంద్రలోకో.

ఎద్దువలెతిని మొద్దువలె నిద్రిం చుట — అంద్రలోకో.

ఎనాటమీ (Anatomy) — శ్రాంది మాటయగు Anatomie నుండి కల్గిన పదము మానవశరీరములగాని, జంతుశరీరములంగాని యి కీలింది, అందలి వివరములనుచేత్వముగ నెఱుంగ జేయు కళ ఎముకలు, నరములు, కీలులు, మొదలగు శరీరభాగము లేయేకనలు జేయ నేర్పడినో యెఱుంగజేయు శాస్త్రము ఇందు రోగములవలన శరీరమునగులుగు మాపులు గూర్చియై భాగము Morbid Anatomy అను పేరుబుగడిరి ఇంకను మానవ శరీర ము దృఢ భాగముల నిరంతరముగ భాగములతో పోల్చి పరిశీలించుచు కళశేదముల నెఱుంగజేయు భాగములకు Comparative Anatomy అనియు జేయగలను తొలువొయర అరబ్బీ గ్రీకు, రోమను జేశస్థ లీశాస్త్రము నెఱిగి వివ రించివామూ, నేటికిని ఈ శాస్త్రముదరబ్బి గ్రీకు, రోమనుభాషాపదము లెక్కువగ గాన నయ్యెడిది

ఎనార్కిజమ్ Anarchism) — జేశమునాగొక ప్రభుత్వము బలముగనూడెనని తమతమ స్వేచ్ఛావృత్తిని ఇరవల బాధించి కని దీర్చుకొనుట, భవాళ, అధికారత్యపు కోర్కెలు మొదలగునవి దీర్చుకొనుటలుండను కా ప్రభుత్వమును నూలదోగి వ్యాయుధ మగు నిష్పంధమును తొలగించుటకు ప్రయ త్నించి పాగించుకొనగల్గుట Anarchism అనదని దీని కరాజకమని జేయగలను చాని మాన్యమును వివరించక ఇందు తిరుగుబాటు, అపాయములు ప్రధానములు దీని గ్రంథము లున్నట్లుగానరావు గాని అప్పులప్పుట కలుజేశ ముల పరాజిత్యము గాననయ్యెడిది.

ఎనాలోజీ (Analogy) — రౌసు (వేళ్ళు) వస్తువులందుగల సమానధర్మ లక్షణములను విహించి దిద్దంశూర్చిన కళ్ళ అనగా నోటిగణములు అన్నిగాని కొన్నిగాని రౌసు ఎన్నుపులయ దంటల నెటు గు నెట్టును శూర్చి యెల్లు కావ్రుము

ఎన్స్టైన్ సిద్ధాంతము — దీనిని Einstein Theory అనియు, Theory of Relativity అనియు పంపిడు Albert Einstein ఇట్లాని జర్మనుదేశస్థుడు, ఆదేశమునందే 1879 మార్చి 14 జన్మించినవాడు. తన పను నన్నిదన సమర్థవమును దీయు శుభవీలనలను మొదలిడి తన ద్రవ్యము గంభీరము Special Theory of Relativity అను గ్రంథమును ప్రకటించెను.

వరకు శుభవశాయని సిద్ధాంతమునకుదగిన గ్రంథములు చాలవు. ఆ తరుమున్నే యున్న న్యూటన్ సిద్ధాంతమును యూజిడ్ పండిత విరచిత బ్యామెనీ కాన్స్ట్రక్షన్ మును ఎఱుంగని వారికిది కొంత చీకాకుగ నుండక గదు (న్యూటన్ సిద్ధాంతము, జయోమిట్రి కాన్స్ట్రక్షన్ మూలము)

ఇది న్యూటన్ సిద్ధాంతము నొకప్పుడి న్యూటన్ జయోమిట్రి కాన్స్ట్రక్షన్ మును తన సిద్ధాంతము కనుపరచునకు తనవలె గారవిచెను. ఎన్స్టైన్ కుండితుష్కర్ణావృత్తులు ఇంతను యూజిడ్ కు పండితుని Straight lines తన సిద్ధాంతమునగాని, న్యూటన్ సిద్ధాంతమునగాని వర్తింప జేయుట యన భవమునను ఇది జయోమిట్రి నెమగ్గుటయె యని పెక్కుండు పోరబడి యనవలెగాని అది సరిగాగ దానివలె గైకొనలేదనుటయే సమంజసము

Relativity యన విధంగా యన్స్టైన్ సరిబంధముచేయుట యెల్లును ఇందు న్యూటన్

సిద్ధాంతమునందువలెనే వస్తువు (Matter), కాలము (Time), దూరము (Space or Distance) అని త్రివధానములు చెప్పబడినవి ఇందు కాలము దూరము ననునవి వస్తువునకు స్వావ్యవస్థలగు స్వధర్మములై దానిని వివరింప యుండునవే కాని ప్రత్యేకములై నవికావని చెప్పబడినది. తిథయ సిద్ధాంతమునకు మూడువధానములు యెవ్వరియె నై సృష్టికముగ నున్నదనియు కాన్స్ట్రక్షన్ మూలముగ వశీలనలకొరకు విడిచిపెట్టబడినవే గాని వేళ్ళుగానిదనియు చెప్పబడినది. శుభవశాయని సరిబంధము అన్యోన్యకారముని తెలుపుచున్నది. దీనిని Relativity అని పేరు

కదలికయు (Motion) దిక్కునను, Direction) విధిని సరిబంధము కలవనియు కదలిక యన తయి రిలేటివ్ అనియు కదలిక కాన్స్ట్రక్షన్ మును దూరమును కదలికయు తాత్పర్యము చేయుననునవిగా నాచూచును రిలేటివ్ అనియు దూరము నెటు గుంతుకొలంట్లులు కొలంతులును మొదలగునవి సాధారణమునయు ఈ సిద్ధాంతమునకు చెల్లు ఎడినది

కాలము ఒకకార్యమునందగు ఎన్నికొననియు దీని భూమికాయంత్రములు గడిచునములు, ఇతరములగు నానవాళ్ళ సహాయముచే నెఱుంగుచున్నాము కాలము దూరము అన్యోన్య సరిబంధములు గలవిగాన స్వతః త్రవ్వకలవి కానేరవు, ఇది దీనిగఁగనించువారి సిద్ధితికలకారితత్వము నుండి హెచ్చు తక్కువలగు బయల్పడుచుండునని చెప్పబడినది

ఇంత కాలమును, దూరమును దేనియొక్క స్వతత్వములై లక్షణములుగ దనరుచుండునో అట్టి వస్తువు (Matter) దాని వలనయగునని చెప్పబడినది. ఆ భూమికాయము మారువారి స్థితి ననుసరించి బయల్పడుచుండునని అనగా నది

దగ్గరనుండి చూచుచుంటే పెద్దదిగను, దూరము నుండి చూచుచుంటే కొంతచిన్నదిగను గాన వచ్చును. కేవలము ఎత్తైనదూరము నుండియు చాచుననుండియు చూచిన బయల్పడక యూహలు మొదలగున వని భావము.

వస్తువులయొక్క తరహాగమున దానిపొడవు, వెడలపు, ఎత్తు వై యొప్పుది ఈవస్తువుయొక్క తరహాగముల నుండియే అది తెలియబడు చుండుటగా చెప్పబడినది ఇంకను వస్తువు అక్రమించగలగడచేతను, దానిగమన వేగపు పరిమితి లట్టి యుండునని చెప్పబడినది ఆ పరిమితి కాంగ్లమున Velocity యని పేరు ఈ పరిమితి నెఱుంగుట కనిపెట్టుచుండుచాని పీఠి ననుసరించి యుండునను రహస్యధర్మమున ఎనిమిదవ కరికిల కూడు తాళగొనినవినిపింపియున్నాడు. మఱియు నామహాగియుండు విస్తృత, కాలము, దూరము నను మూడువలెదాళముల యన్యోన్య సబంధము ఏదెవలదనియును దానికి Relativity యని పేరనియు చెప్పియున్నాడు.

ఈసిద్ధాంతమున వస్తువు గమని చుట-యన ద్రివ దాళములుకూడ నున్న తావునుండి స్థలమును మా ద్భుటయొననియు, మఱియు సీమార్పు కాలము వైచును, దూరమువైచును జరుగు మాత్రేయని నిర్వచించబడినది నూర్పుటనిద్ధాంతమున వివరించబడిన గ్రావిటేషన్ ఒక శక్తి (Force) అనియు చెట్టనుండి కుండు నేలంబడుటకుఁ గారణము భూమి దాని నాకర్షించుటయే యనియు (Attractive force) చెప్పబడినది దాని నెరు ద్దును ఇనిమిదవ సిద్ధాంతము గ్రావిటేషన్ చెప్పబడినది శక్తి కాదనియు, అది స్వధర్మమేయగు సాన్యవస్తువుయొక్క కండు నేలంబడుట భూమి యొక్క ఆకర్షణవలనఁ గాదనియు, విస్తృత కదలిక కొలతు దూరము (అనగా ప్రదేశము) కంటెయి

యుండుననియు అవ గియుండుట దాని స్వధర్మస్వభావ వస్తువుయొక్క వస్తువుయొక్క పన్నిది అగత్యుండు కాని దూరముల (తావు) వై గల్గు వచ్చెననియు ఈవస్తు Concaave Glasses యొక్క నలువలి భాగపు వాపువలెను కుట Straight line కాదనియు, వెలుతురుకూడ దూరమునుండి మనకేద కేతెంచుటయొడిటులనే వాగి కదలుచు వచ్చుననియు, మాచుచానికి వాకరలేటుల గల్గుచు క్రితి కదలిక (Motion) కూడ నిటులనే వాపుగ ను చుననియు ఇది కాలము, దూరము, విస్తృతల కూడికకొంగు స్థలము మాత్రే గమనమును చెప్పబడినది కాని ఇందీవ పు గల్గుటకు కారణము చక్కగ వివరించబడలేదు.

భూమి సూర్యునికాట్టెరుకరి Elliptical మార్గమున (అనగా Oval) గమనించుచుట ఒక Force వలన అర్థించుటచేతాదనియు, పెద్దవిస్తృత (Matter) అని సూర్యుని వలన నుండు నడచుటల కలతపప్పుడు (Disturbed) యాచార్యముగ నుండు గమనించుచుండుననియు, ఇందే యాకర్షణ శక్తియు, ని మల నడపుచుండ లేదనియు సీసిద్ధాంతమతము మఱియు సెలర్ విస్తృత (Matter) దీక్షునో అంతకు దగిన వ పు గల్గుచుండునని చెప్పబడినది.

ఈసిద్ధాంతమున శాస్త్రవృద్ధి దూరమునకు విస్తృతయొక్క తరహాపుకొలతకు వ్యత్యాసము లేదనియు, ఇది దూరమునందలి కొలతలే యనియు చెప్పబడినది ముంకు, పెనక, ఎనక, దీక్ష, ఈ వైపు, ఆ వైపు, ఎత్తు (క్రింద) ననంబు నని దూరముయొక్క కాలములతో కూడిన భేదములేనియు, రెండువిస్తృత లొకటికొకటి దూరముగను, దగ్గఱగనుండుట కాలదూరముల వివరణమేనియు చెప్పబడినది.

సూర్యగ్రహణ కాలమున చీకటియును సూర్యునికేవలమున్న పక్ష క్రపుల్ని సూర్యుని

బాట్ల వ కరెన్సికి వచ్చినచేతనయ్య, దానిజాతి తిన్నగ నీ తెంచినదని తలచుకొనియు ఎన్.ఎస్.ఆర్.కు పండితుడైన ఆచార్య నమ్మకదర్శన సామయం గూర్చి తెచ్చిబిడ్డల సరికొత్తమన్నదనుచున్నాడు

సూర్యునిబాట్ల భూమినిగు వెలసిటి గంటకు 6 7000 మైళ్లు ఈతర్వంతగవనము వనక రించవలెన్నగడియారము లోజానకు 1,300 భాగపు సెకండుకాలము గోల్పోవుచుండునయ్య, ఈ దూరము గొలుచుచో అడుగుబడ్డ (Foot rule) అంగుళములందు 170,000 0 భాగము గోల్పోవుచుండునయ్య కనిపెట్టుబడినది ఇట్లు గుచో వెలుగు ప్రయాణమున్నపు వెలసిటి వేగము నుకొనిచు గడియారము లోజానకు పంద్రెండుగంటల కాలమును, అడుగుబడ్డ అరంగుళముల కొలుచిని గోల్పోవుచుండును కావనే వెలుగుముక్క వెలసిటి Theoretical Absolute Limit (హద్దు) అని పేరిడబడినది అనగా నితోన్న నకు, వ త్వారతగమనము గ సాధ్యమని భావము

ఉచితమువెలుగు తెచ్చుచున్నది ఒక సెకండు కాలము గొలుచు దదవదియవ భాగమేనయ్య, అడుగుబడ్డ పంద్రెండగుళముల పరిమితి కలిడియే నయ్య నెలొంగవచ్చు కాలము, దూరము, స్వల్పతా బలీకరిని గర్హించుచు కావనయ్య, అయాదేశస్థుల సూర్యభ్రమణగదనరుచు గర్హించు నయ్య మనసుకుండుచుకొనవలసి యుండుచు ఇండికను చి త్రమేయ, వస్తువునుచేత దానితో నరుగుచు నట్లు గర్హించుచుండుట విచిత్రమని తోచవలెను

ధ్వని ప్రయాణమున్నపు వెలసిటికన్న వధిక వేగముగ ప్రయాణమున్నపు రాధ్వనిబయలు కావునండి దానిని వివచాలకు దీనినిగారణ మాధ్వని వారకన్న తక్కువవేగముతో జరుచు

వనకలుకుంటే ఇటులనే వెలుగు ప్రయాణ మొన్నపు వెలసిటికన్న వధిక వేగముగ వరుగు ఏమిస్తున్నదనచు ఎన్ని దూరదర్శన యంత్రము లతో చూచినను చూడజాలదు

వెలసిటి సందర్భమున Michelson Morley Experiment అనుబడు పరిశీలన, సుప్రసిద్ధమైనది కలను ఒక ఇరువదారి, బుడ్డ వరుసను (Train) ఒక పక్షి ఎగురుచు నొకకడ నుండి రె కవకడకు బాటులకు తలంతుముగాక రెండుకు ఒకేదెనకు నొకే వెలసిటితో పరుగునొక నవ్వటి బాటులకుండుచు బుడ్డ వరుసకన్న ఒకటి యధికమగు వెలసిటితో వరుగునొక దాటిపోవుటకుం గొంతకాలము పట్టును బడ్డ వరుస తెనుగు వాకుటి యట్లు ఎగురుకరి నంత కన్న త్వరితముగనే దాని బాటుగల్గుచు బుడ్డ వరుస నిలచియుండ ఒకటిదాని బాటులకు ఎగు రొక్కిని బాటులకన్న ఇంకను యావ్యముగను అనుకరించుచు బాటులకన్న ఇంకను వేగముగను కాలముపట్టును ఇటులనే వెలుతుకును ధ్వని యుం గూడ లెక్కించలేవలసి యుండును ఇది నిస్సత్యమగు సత్యమైనను వేత్యేటు కావులనుండియు, వేత్యేటు దూరములనుండియు వేత్యేటు విధములుగఁ గన్పట్టుట తప్పనిదని ఈ సిద్ధాంతము తెల్పిడిని వెల్పు (H G Wells) గారను నొకగ్రంథకర్త ఈ ఎన్.ఎస్.ఆర్. సిద్ధాంతము లేని యాదికాలముననే Time Machine అను కథనమును వ్రాసి యుండిసిద్ధాంత వివరములు జర్పించి యున్నాడు ఇది చాల యాదికాలము నాటి సంగతియై యున్నది ఎన్.ఎస్.ఆర్. సిద్ధాంతమున నొక క్రొత్తసంగతి కలను వస్తువు గమనించుకరి అట్టిది వెలసిటి ననుసరించి దాని బయట వెరుగుచుండునని చెప్పబడినది. ఒక పాను బయట గల వస్తువు గంటకు 1,70,000 మైళ్లు

హెలియోగ్రాఫ్: బల్యమునుజూపి పానుచును ౨౦,౦౦,౦౦,౦౦౦ భాగము బరువధిక మగునటు ఇట్లుగనుచు ౧౨౦,౦౦౦ మైళ్ల తొవ్వన పరిమితుతో బరువు పెట్టెనును ఇటు లనే Negative pole of Electric circuit అగు Cathode Rays నునుచును చేతుల వలన తరుమఁబడి కొన్నిరేఖాంశములు ఇట్లే యగుచును నుచును న్యూటన్స్ నియమమున Straight lines గా వివరించబడినవి, ఎనిమిదవ సిద్ధాంతమున నెవ్వొకటి అది కాగల్గెనను ఊహించుటకు మిటి పరిశోధన గీతలని చెప్పఁ బడినది మఱియు భూమి గుండ్రముగ బయిలె నుండు గాన దానిచే గీయబడిన ఏకరేఖాంశము మఱియుచేతగల్గును గాన ఎనిమిదవ సిద్ధాంతమున Straight linesగై కొనబడలేన యిదియుకొను చుండిత విరచిత కాన్పిస్తామని నెవ్వొకటిగా చెక్కఁబట్టెనట తలచును గాని నిజమున నిది ఎవ ర్నట కానెరకు దానికొన లేదనవలసి యుండును.

ఎనిమిదవ సిద్ధాంత మెట్లొందు భవిష్య దృశ్యములం బరిశీలించ నింగ్లాండు దేశమునూడి చుండుచున్న సుప్రసిద్ధ చుండితులు పరిశీలించి, నూర్వ్యగహాకాలమున తీసిన భాయాపటముగా నూర్చి మెల్ల రెండినచే ఆ పరిశీలనలు ఎనిమిదవ సిద్ధాంతమున కానవచ్చెనని చెప్పబడినది.

ఈ సిద్ధాంతమునందలి నిజము ప్రత్యక్షముగా విశేష సంబంధమునుగూర్చి, పర్యవసానముగూర్చి ఉండ నుపదనియు, అది ప్రభుత్వమునందలి విప్లవ ప్రదేశకాలముల సంపుటిరణ - సంబంధముగ నుండునదేయనియు, ఇందు ఇంకను పరిశీలించిన జగత్తునందీ దేహా యొక వ్యక్తిత్వమునందనియు, దానినూర్చి సుప్రసిద్ధ నామగల దుస్సాధ్య మైయుండుననియు చెప్పబడియున్నది.

ఎనీరోయిడ్ హెలియోగ్రాఫ్ —

హెలియోగ్రాఫ్ టెన్సెలు చూచును.

ఎనెమో మీటర్ (Anemometer)-

ఏనుచుండు గాలియొక్క బలమునుగూర్చి, ఏను కదలిక (Speed) గాని తెలుపు పరికరము.

ఎనోమెటెస్టిక్ సంవత్సరము

(Anomalistic Year)- Sun's revolution relative to the apse line ఇందు సూర్యుడు $860^{\circ} + 11^{\circ} 25'$ తిరుగు నని చెప్పబడినది ఎన్నో సంవత్సరము

ఎన్నికలు (Elections) —

ములకగాని, వ్యాపారములగుగాని, దేవాలయ, పత్ర, పుష్కరభాండాగారాది సంస్థల పరిపాలనలగుగాని, తమ ప్రతినిధుల నెన్నుకొనుటకు ఎలక్షన్ లనిమేరు ఇది నేతృత్వము చేయుటకు నేతృత్వము విధములుగ నడచెడిది కాని అన్నిటి యందు నెన్నుకొనువాడుసమగ్ర (Vote)నిచ్చుట, పిదప వాటిని సరిగానున్నటుల పరిశీలన లెక్క పెట్టుట ఎన్నికలందు ప్రధానములు కొన్ని సభ లగున తమ ఎన్నికలం చెల్లుటకు సభ్యులు చేతులం దై కొత్తుట మూలముననే జరిగెడిది. ఎన్నుకొనువారిగూర్చి తొలుత నిజశిక్షి పరిశీ లించ వలసియుండును

ఎన్నెమ్మ —

ఈను విప్లవగన కర్మభక్త మున నొక మూలని వివాహము చేయుటకు వాని వలన నేవ్వర పుత్రులంగని తీవ్రములను భరింపఁ జాలక యెక్కింది బలవంతులగుఁ బ్రాణములను కాపి, మూలలచే సుంకలమ్మ యను దేవతగఁ గొని యాదోబడుచు నన్యజ్ఞులవారితే “ఎన్నెమ్మ” అని వాడబడుచున్నది. సుంకలమ్మ అననది యీను జీవించియున్న వృద్ధిచేరు. శిశునిదాహవశః రాళ్ళము పులిటిందల్లో నీమి చరిత్రమును చెప్పు చుండును.

ఎన్నోద్రాణములుం గోసీతిని గాని
నాకురుపుఁ గోసినప్పటివాధ ఎన్నరికి
గలుగలేదని దాక్షకుగారుఅన్నారట
అంద్రలోకాల్

ఎన్ అక్షరమునకుం తెందిన
తైత్తవ పురుష నామములు —
Naaman- హీబ్రూపదము, Pleasant

అనియ్యము
Nahum- హీబ్రూపదము, Comforter అని
యర్థము శుభము ధూరి

Napier నహీపదము

Napoleon- Napoleone గ్రీకుపదము, ప్రెంచి
చక్రవర్తి

Narcissus- గ్రీకుపదము, Daffodil అని
యర్థము

Nathan- హీబ్రూపదము, Gift అని యర్థము
Nathaniel- Nathaniel- Nathanael-
హీబ్రూపదము, Gift of God అనియర్థము
Navarino సమీరపదము

Neal- చిహ్నపదము, Chief అని యర్థము
Ned (see Edward)

Nehemiah- హీబ్రూపదము, God of Com
fort అని యర్థము

Neill, Neil- ఇర్లెండుపదము, Champion
అనియర్థము

Nelson సమీరపదము, Lord Nelson చేస

Nero- లాటిన్ పదము, Strong అని యర్థము
లోమనుచక్రవర్తి చేసె

Neesbit- Nesbitt, Neville- సమీరపదములు

Nicholas- Nicolas- Nikola Nicomedi-
Nicomemus గ్రీకుపదములు, ప్రభావము
మనియర్థము దీనింగల్గినముగ్ధు చేయలు Nioh,
Nickel, Nicol అని ఇది చక్రవర్తులు
వహించుచేసె సెయింటునికలాన్ యున్. చేసె.

Niel - గ్రీకుపదము, Same as Nicholas.
Island భాగదానము, Nijal ఒక యున్.
చేసె

Nigel స్కాటిషానము Black అనియర్థము.
Ninian స్కాటిషానము సెయింటునియన్.
యున్. చేసె

Noah హీబ్రూపదము, rest అని యర్థము
మనఁజుప్పని చేసె

Noel లాటిన్ పదము క్రిష్టనుడు చేసె

Norman, Normane ట్యాంగ్లోనిక్కు-
పదము, Northman అని యర్థము

Norris, Nowell సమీరపదములు

ఎన్ అక్షరమునకుం తెందిన
తైత్తవస్త్రీల నామములు —

Nada Naida, Nadine- రుద్యువుపదము
ఆకయని యర్థము

Nancy, Nanelle, Nanetti, Nancie,
Ninette- హీబ్రూపదము, కటాక్షము
యర్థము దీనింగల్గినముగ్ధు చేయలు Nan, Nani,

Nanny, Nance, Nina, Netta
Nanna ట్యాంగ్లోనిక్కు-పదము, నిర్దయమని
యర్థము

Naomi హీబ్రూపదము మనోహరదానము
యర్థము

Natalia, Natalie, Natale, Natalita,
Natica- రుద్యువుపదములు, క్రిష్టనుడు అని
యర్థము

Nea- చిహ్నపదము, Neal యొక్క- క్రీ.వాచక
పదము కలంకలుచున్నది లోకము Neal
అని సాచించు సామంతప్రభు

Neda- రుద్యువు పదము, అదివారము యర్థము.

Nelly- గ్రీకుపదము, వెలుతురినియర్థము

Neredah- Nerissa- సమీర కల్పితపదము

Nessie - ఉత్పత్తి తెలియదు. పరిశుభ్రత యని
యర్థము.

Netta, Netto హిందూమతము, కటాక్షము యర్థము

Nicolina Nicolette క్రీస్తుమతము జనుకీలు రాని యర్థము Nicholas యొక్క-శ్రీవాచక పదములు

Nina హిందూమతము, కటాక్షము యర్థము Nira నవీకర్తృమతము

Nita హిందూమతము, కటాక్ష మిర్థము కొంద తీవ్రము Ninetta యొక్క-రూపాంతరము తలంతుచున్నార

Neolle లాటిన్మతము, క్రైస్తవమిర్థము యర్థము Noel యొక్క-శ్రీవాచకపదము

Nora, Norah, Noreen లాటిన్మతములు, గౌరవించుటకు యర్థము Honora మంటిపదము వర్ణమునకు చెక్కువ న్యాయముందియున్నది

Norma- టూల్మిర్థము, నియోమము సంబంధము Norman యొక్క-శ్రీవాచకపదము

ఎన్ బి. గురుకు — ఆ గ్రమున N B గురుకు కిరి వ్రాయబడినది తెలుపు లాభము అనుటకు కిరి Note Bene అను లాటి భాషాపదము దీని Mark well అని యర్థము

ఎన్నేన్ను చేవర (వాణిజ్యసంబంధ పరి భాషాపదము) Enfaed Paper - కొంతగా విశదమున ప్రచారము సంపాదించి యున్నది

ఎపిక్యురియానిజం (Epicurea nism) — తత్వశాస్త్రము 3 భాగములందు, 1 Canonics అనగా తర్కము (Logio) ఇది Theary of knowledgo, 2 Physios and 3 Ethios అందు 2 విధము. తదిథానమున The basis of knowledge is evi-

dence of sensual perception అందు, Epicurus follows the Cyrenaios in Ethios అందు, Pleasure (the only happiness) is the aim of life అందు చెప్పుచున్నది సిద్ధా తము

ఎపిగ్రాఫీ (Epigraphy) — శిలాశాసనములు శిలలపైననుటకు జరిగి వివరించు శాస్త్రము ఇక్కడ వున్నది గూర్చి వివరించు కళ

ఎపిడిమియోలోజీ (Epidemio logy) — అంటువ్యాధులకు Epidemic Diseases అని పేరు ఆవ్యాధుల ఉత్పత్తి లక్షణము, వైద్యము, పరివరము, నివృత్తి మొదలగు సంగతులు తెలుపు కళ

ఎపిఫెనీ (Epiphany) — జనవరి 6 న తేదీని క్రైస్తవ దేవస్థానములందు జరుగవలను పున్వదినుము ప్రార్థన పున్వక్రమునకు Epiphany లేక Manifestation of Christ to the Gentiles అని పేరుకలదు.

ఎపిస్కోపల్ (Episcopopol) — ఎపిస్కోపల్ అను ఎక్రైస్తవ చర్చిపరిపాలన మా చర్చి విషయము తెలుపునదియని యర్థము అనగా యితర మిమ్మో సామయిటీ సంబంధము లేనిదని భావము

ఎపిస్టమోలోజీ (Epistemology) — జ్ఞానమును కూర్చు వివరించుగూర్చిన కళ

ఎపోథియోసిస్ (Apotheosis) — ప్రాచీన మతమున Apotheose యొక్క-విశ్రాంతము. మానవునిని దైవలక్షణముల నాలోపించు విభావనములను తెలుపుకళ

ఎప్పటిమాట లప్పటివేనా? — ఆంధ్రలోకం

ఎ(వెంటిస్ (Apprentice) — వాణిజ్యసంబంధ కార్యాచరణము ఒకరినుండి వని నేర్చుకొనుట, ఒకరియొద్ద తనిఖీయతు అని యర్థము ఇది కథనములమీద కాలోందిరిమిని వని నేర్చువారికి నేర్చుకొనువానికి కనినెప్పుడు యు బానికే బ్ర తిథలము వారివలన వాము చేయించు కొనుచున్నట్లు నై యుండునట్టి యొక యేర్పాటు ఇది కృత్యముగా వ్యక్తములు పూర్వపు నై రోపా చేతములను వ్రాసికొనుటగూడగలవనించుము మఱియు సట్టికి దీనిని నిర్వచియుట కై నుమాగ్గములు కలెట్రు లింక నేర్చుచుకొనిన కాలము ముగియుట, పాట్లలో నెవ్వరైనను మరణించుట, నేర్చువాడు దివాలాతియుట, తిథయపాట్లల ఆ గీతమును, మఱియు నిట్టి కంట్రాక్టుకు ఏమ స వర్తకులముల పై బడిన వస్తువు వనినెప్పుకొను బానికవనరము

ఎ(వెయిజర (Appraiser) — వాణిజ్య స బంధ కరికాచరణము సరకుల విలువ య కేదానిప్రాయముగ్లి తేకరణ సాధించు తది వానిపరిమేయ విలువలంగట్లు నుద్యవై Appraising అ వలెయగు విలువలంగట్లుయని యర్థము ముద్దానిపిపాలిలీల కుండు ఇంద్ర కన్యల విధించుట సరిచేయుటకొరకు ఇంద్ర విలువలంగట్లుటను To appraise అనెదరు

ఎఫిడీ (Effigy) — సమాధులపై ఫలకములపై గల వివరణము లేక చనిపోయినవారి పోల్కి ఇవన సమాధులపైగల వ్రాతలకు ఎపిటాఫ్ (Epitaph) అనియు సంకురు

ఎఫిమీజం (Euphemism) — సరికానాక యనిప్రాయము (నాకతివన్యాసమునందు)ను చెప్పుటకు సంసన మాటలకన్న మేలుమాటల నెక్కువ అందముగనో, నుచ్చితనో లేక కాలాను సూక్ష్మముగనో తిందుటకు కుదిర్చి చెప్పు కళ.

ఎఫిలియన్ (Aphelion) — యావనము అథ ది ఎన్త చూచుండు

ఎఫెండివిరుడము — ఇది టర్కీ దేశపు విరుడము గౌరవసూచకము

ఎఫెక్టివ్ రేంజి (Effective range) — సర్వీస్ రేంజి, ఎఫెక్టివ్ రేంజి, చూచుండు

ఎఫెమిస్ట్రీ (Ephemistry) — Neurop-
tere order కుంఠెదిన జంతువులు Insects గూర్చితగ ఇది Larval Condition లో రెండుయెడలు మూడుసంవత్సరముల దనుక జీవి చెడి పరిగి పూర్వ ప్రి కల్గన అది ఒక వేపు ర్పాతియను గుంపులు గుంపులుగ బయలుదేరు జంతువులు అది తిండి తినకనే వ్యాపించి మరణించు ఈ జంతువులకు Ephemeridae అని పేరు దీని గూర్చిన శాస్త్రము Ephemistry అని వాడబడుచు

ఎపేక్టు (Epact) — అంగ్ల శాస్త్రము శాస్త్రపు రెక్క మీరకు చంద్రమాన సంవత్సరపు దినములకన్న పౌరమాస వత్సరపు దినములు ఎన్ని అతిక్రియించునో ఆసంఖ్యకు పేరు ఇవన చంద్రమాన మాసపు దినములకన్న కేరెండరు నెల (Calendar Month) దినములు ఎన్ని అతిక్రియించునో ఆసంఖ్యకును ఎపేక్టు అని పేరు సాధారణముగ సంవత్సరముదలి లేదా వరుసా కండు దినము లుండెడివి జనవరి యొకటవ దినమున వమావాస్య సంభవించిన ఎపేక్టు నున్న వచ్చును. దానిని Zero అనెదెదరు ఇటుల చంద్రమాన వత్సరములు కండ్లొప్పుదగవలెటకు ఒక Cycle అనెదరు అనగా 19 దినములకన్న నెక్కువయగుచు కుండొప్పుది సంవత్సరములకు సంబంధిం తిరుగ వానినెప్పటి మరల 19 సంవత్సరములవలెట నెక్కువ యగుచుండును. ఇ త్తరి చంద్రమాసము 30 దినములకన్న నెట్టిది

ఎత్తైత్తుంటు

401

ఎఫ్ అక్షరము

అధికముగానని మనకు ముందుకొనవలెను. కాన
33 అగును. అందు 30 ఓసి
మీన మూడు విగులును. 33 మి 1000
ఎపాత్తు 100 - 1000 ఎపాత్తు 100 - 1003
ఎపాత్తు 30 అగును

ఎఫ్రైమ్మంటు — (వాణిజ్యపరిభాషా-
వచనము) Affreightment- రైల్వేయందుగాని
స్ట్రీమరునందుగాని ధరకులం దీనుకుంపుటకగు
మూల్యము. దీని Freight అనియునందిన

ఎఫ్లుయెంటుట్రీ బ్యూటరీ —
Affluent Tributary ఒకనదిలో గరియు
చేకొక్కనది. దీనికి ఉపనది యననద (నదులు,
ఉపనది చూడుము.)

**ఎఫ్ అక్షరముకుంజెందిన వ్రైత్త
వపురుష నామములు** —

Fabian, Fabius- లాటిను నామము, Bean
(బీన్) Grower అని యర్థము.

Fairfield, Falconer (ఉచ్చారణ Fawkaner)
Falkland (ఉచ్చారణ, Fawkland)

Faushawe - నవీన కల్పిత నామములు

Fanchon- ట్యాంక్‌నిక్క-నామము, పవిత్రంతు
రాలని యర్థము, ప్రి నామము

Farquhar - స్పాని నామము, Manly
అని యర్థము.

Farrer- నవీన కల్పితము

Felix - లాటిను నామము, happy అని
యర్థము

Fenton - నవీన కల్పితము

Ferdinand, Ferrand - ట్యాంక్‌నిక్క-
నామము. ఇది Valorous అని యర్థముగల
నామము. పెక్కుచు స్పానియా, జర్మను,
ఆస్ట్రీయా భాషలు దీనామము మోసిరి
దీనినుండి గల్గిన ముద్రుచేరు Ferdý అనునది.

Fergus, Feargus - శ్రద్ధిక్కు నామము.
వర్లందు దేశమున నెక్కువ ప్రచారము కలిది.
Man of Strength అని యర్థము.

Ferrers - నవీన కల్పితనామము, Valorous
అని యర్థము.

Ferrand - ట్యాంక్‌నిక్క- నామము,
Valorous అనియర్థము

Festus- లాటిను నామము, Joyful అని
యర్థము.

Fingal, Fingall - శ్రద్ధిక్కు నామము,
వర్లందుకొనెత్తువ ప్రచారముకలిది White
stranger అని యర్థము.

Fionn- శ్రద్ధిక్కు-నామము, వర్లందుకొనెత్తువ
ప్రచారముకలిది White అని యర్థము.

Fitzalan- నవీనకల్పితము

Fitz- శ్రద్ధిక్కు-నామము, Son అని యర్థము

Fitzgerald- -నవీన Celtic నామము, Son
of Gerald అని యర్థము.

Fitzroy- నవీనము, Son of Roy అని
యర్థము.

Fitzwarrine- నవీనము, Warrine's son
అని యర్థము

Flavian, Flavius- లాటిను నామము,
Yellow అని యర్థము

Fleetwood, Forbes- నవీనకల్పితములు.

Fortescue (ఉచ్చారణ Fortiskew)

Foster- నవీన కల్పిత నామములు

Francis- ట్యాంక్‌నిక్క- నామము, ఒక
అష్టావంశినిచ్చకవర్తి చేసి ఆవటను అంగ్ల
సేనులందునను ఎక్కువ వ్యాపకము గాంచి
యన్నది క్రీస్తుయని యర్థము దీనినుండి
గల్గిన ముద్రుచేరు Frank.

Franklin, Franklyn- నవీనకల్పితము,
Frank యొక్క యిలానము.

Frederic, Frederik- ట్యూటోనిక్కు-
నామము, Peace ruler అని యర్థము.
జర్మనువక్రవర్తి చేరు
Freeman- సహకర్తృత నామము
Frewen- ట్యూటోనిక్కు- నామము
Free friend అని యర్థము
Fridtjof- ట్యూటోనిక్కు- నామము ఒక
గొప్ప వాని చేరుని యర్థము
Fulbert- ట్యూటోనిక్కు- నామము Ought
resolution అని యర్థము
Fullarton, Fulton- సహకర్తృత వదము

ఎఫ్ అక్షరమునకుం జెందిన
మైత్రవ (ప్రీ) నామములు —

Faith లాటిన్వదము, నమ్మకమని యర్థము
Fanny ట్యూటోనిక్కు- వదము, స్వతంత్ర
న అని యర్థము Frances వదముచుండి
కర్తవ్య ముందు చేరు
Faustine Faustina- లాటిన్వదము, అభివృద్ధి
శాలియని యర్థము
Fedor-Feodor Feodora రష్యను వదము,
మైత్రవసాదమని యర్థము
Felicia-Felice లాటిన్వదము, సౌఖ్యమని
యర్థము రహస్యచేతమని కొండటనవరు
Fenella కెల్టిక్కు- వదము, తెల్లని భుజములు
గల యనియర్థము
Ferdinanda-Ferdinandine ట్యూటో
నిక్కు- వదము, Ferdinand యొక్క-ప్రీ
వాచక వదము
Fidelia- లాటిన్వదము, నమ్మకమని యర్థము
Filomena- ఇటాలియన్వదము, వెలుతురు
యొక్క- కుమార్తెయని యర్థము
Flavia- లాటిన్వదము, పసుపువర్చయని
యర్థము, Flavius యొక్క- ప్రీవాచక
వదము.

Flora-Flore-Floria- లాటిన్వదములు,
పుష్పదిన యర్థము ఇది ఒక రోమక
దేశమునందలి దేశత చేరులు
Florence- Florentine- Florentia-
Florette- Florinda లాటిన్వదములు,
అభివృద్ధియని యర్థము దీనినుండికర్తవ్య ముందు
చేరు Florie - Florry Flossie-
Florence - Nightingale క్రియాయుక్
యర్థమున చేరుదిన నాతి ఈమె ప్లాంకెర్సు
(ఇటలీ) పురవాసిని ఆమెచేరుగ గొండట
తలంచుచున్నార

Fortune- అంగవదము.

Frances, Francisca, Francesca,
Franziska- ట్యూటోనిక్కు- వదములు,
సావ్యత్వమని యర్థము దీనినుంచు గర్భి
మందు చేరులు Fanny అని కొండటనవరు
ఇది Francois యొక్క- ప్రీవాచకవదమని
కొండటి యభిప్రాయము
Frederica, Freda ట్యూటోనిక్కు- వదములు,
నమ్మదియైన రాజ్యపాలనయొక్క ప్రభు
యని యర్థము Frederick యొక్క-
ప్రీవాచకవదము దీనినుండి గర్భి
మందు చేరు Freddy

Frida, Frieda- ఇది ప్రెభరియా యొక్క-
హూచారతరమని కొండటను, Elfrida
యొక్క- హూచారతరమని కొండటను తలంచు
చున్నారు

Frideswade, Frideswyde. ట్యూటో
నిక్కు-వదములు, శత్రువారమున జిగ్గిరించిన
దని యర్థము

ఎబ్బెంటు (Abbetment) — వంట
నలు చూపించు

ఎబెల్ (ఆబెల్) (Abel) — స్కీలూచేరు
వర్తము, చాంధికముమని అర్థము. పురుష

వాచము. యానుల తొలి స్పష్టితారకు అంత తుల్య కుహరపుచేత ఆతె అగయు కొండ అనవర (క్రైస్తవనాచుములు చూచుడు)

ఎబోనైటు లేక వాల్కనైటు—
(Ebomite or Volcanite) రబ్బరుతో మూడవవంతు గంభీరముకల్పే ఫాస్ఫేటు థాలోమిటరు 300 షీల వేడియండు కొంతకాలము వేడిచేసి గట్టిపరచిన నాతోనై టవలయను. ఇది కొమ్ము, దంకము, మొదలగు వానివలెపనిచేయు గాన వాటివలె వాడుదురు.

ఎబోపార్ (Above Par) — వర్తక పరిభాషావచనము. నిర్ణీతముగ భరగన్న నెక్కువ అవగా నూరు రూపాయల విలువగల గవర్న మెంటు పత్రము నూటికన్న నెక్కువగా నమ్ముచుపోయినను ఒకవర్తకసంఘమున నూరు రూపాయల (మూలభవమువలె) వాటా నూటికన్న నిరుపది రూపాయల లెక్కడుగ నమ్ముచుపోయినను, ఎబోపార్ అనియెదరు. పార్ అన దానివిలువ ఎంతో అంతయని ఎఱుంగునది.

ఎబోప్రాఫ్ — అందరు ప్రూఫ్ చూచుడు.

ఎమజానునది మైదలోవురు —
(ఎమజాను మహానది చూచుడు) తనది అట్లాంటిక్కు మహాసముద్రమున సంగమించు తావున నదియొక్క ఉత్తరతీరము సంతోమిక మైదలోవురు ను ప్రసీద్ధమైనది కలదు. సముద్రపు బోటున నడిఱుములు పదిఅడుగులఎత్తైన నది ఇదయ్యా కొంతదూరము దక్షిణ ఎగువకు నెట్టించుటల ఉత్తర తీరము నీటియందు ముగ్ధముల సంఖ్యించెడిది. ఇటులఎగువకు నెట్టించుటల గంటకు పదిమొదలు పదునెడుమైట్ల వేగమని లెక్కించుచున్నది.

ఎమజాన మహానది — దక్షిణ అమెరికాలో నున్నది ప్రపంచమునందు పెద్ద నదిగ చేరందివది ఇంచుమించు నాల్గువేలమైళ్ల పొడవు. అందీసు చుట్టోపరిభాగ టీరభూమి జన్మించి గొప్పగొప్ప Rapids, Cataracts గ దొరులుచు ప్రవహించి రెండువేల అడుగులలోతు నూరడుగుల వెడలుపు గల పర్వతపు కోతలోప (Ganon) గుండా నడచి ఐదులక్షప్రదేశములకొరే ప్రవహించుచు ఒక మైలు మొదలు ఆరు మైళ్ల వఱకు వెడలుపుగలిగి అగ్రాంతిక్కు మహా సముద్రముమొక్క దక్షిణభాగమున సంగమించును దీనిముఖద్వారము 620 మైళ్ల ప్రదేశమని చెప్పుచున్నది. ఇంచు లెక్కలేని యువ నదులు చేరుకొనును ఇంచుమించు నది పొడవు నను మహానదియు జన్మించి బలిసి యున్నది. సహారను మొదలు జూను నెలవఱకు దీని వెలుపల కాలవలు అప్పుడు మహాముఖకన్న నేటి యడుగుల ఎత్తైన నీరధికమగునట ముఖద్వారమునందీ రెండువేల మూడువందల మైళ్లదూరము దనుక పెద్ద సముద్రపు స్త్రీమరులు నడచునట దీని ముఖద్వారమున డెల్టా లంకలు లేవు, కాని కొన్ని ఇసుకగట్టులు, కొన్ని ద్వీపములు ఏర్పడి యున్నది దీనికి సినియా తీరమని చేరు కలదు. (ఎమజానునది మైదలోవురు చూచుడు)

ఎమిటీస్తు (Amethyst) — ఇది Precious stone అని చెప్పుచున్నది. ఇది తువారంగు శేతములతోలియుండునని చెప్పుచున్నది. దీనియందు బోయించగిన రంగుపదార్థము కలసి యుండు ఇట్లుగవకును. ఇది దళిక్కులతో చాలా తక్కువగానుండి పరిశీలనకు దొరకుండునది. ఇందుగల భాతువ (Purple tint), ఇందుగల Manganese నుండి కల్గినదనియు, Chrysoprase పండుగల Nickel అనువచ్చునగు

కర్మముచేయుచు, పరిశీలనలను తెలియు
చున్నది ఎనిమిదివలె Cat's eye అనియు
వందకు (రత్నము, రత్నములు చూచుడు)

ఎనిమిది (Ammeter) విద్యుత్తు
Electricity current యొక్క బలమును
 కొలచు పరికరము

ఎనిమిది (Ammeter) విద్యుత్తు
Electricity current యొక్క బలమును
 కొలచు పరికరము

ఎనిమిది అక్షరమునకుం తెందిన
క్రైస్తవ పురుష నామములు —

Macaire చిహ్న కదము, happy అని
యర్థము

Macaulay - (శివార్థము, Mac aulay)
నవీనపదము

Macbeth స్వాధిపత్యము, సైనిక పుత్రుడని
యర్థము

Madoc - నైపుణము, Beneficent అని
యర్థము

Mael చిహ్న కదము, శివార్థము యర్థము
(శివార్థము Mail)

Maga హిందూపదము, చేదని యర్థము

Magan ట్యూటోనిక్కు పదము, బలశాలి
యని యర్థము

Magnus లాటిన్పదము, గొప్పకరము

Magwire (శివార్థము Magwire) నవీన
చిహ్న పదము

Mahon - చరిత్రపదము, ఎనిమిదివలె కరము

Malachi హిందూపదము, Angel of God
అని యర్థము

Malcolm స్వాధిపత్యము, St. Columbus's
Disciple అని యర్థము శత్రువు స్థాపనకు
చేకపు యుద్ధము

Malise స్వాధిపత్యము, యేసు శివార్థము
యర్థము

Manasseh - హిందూపదము, మరచిపోవుట
కరము

Manfred - ట్యూటోనిక్కు పదము, Peace-
ful and Mighty అని యర్థము

Manley, Mansfield నవీన పదములు

Manuel, Manoel హిందూపదము, God
with us అని యర్థము

Marcellus, Marcel, Martia, Marcian,
Marcius, Marous, Marius, Mario-
లాటిన్పదములు హిందూపదము యుద్ధచేతనము,

రత్నకుండు అని Mars (గ్రహము) చేత

March- తెలియపరచు, గమనముచే కరము

Mark లాటిన్పదము, (Marcellus అర్థము)
Mars సంబంధము

Marion, Marius (Marcellus చూచు)

Marmaduke- తెలియపరచు, సమస్తము
వాక్యహిందూపదము యర్థము

Marriott- నవీనపదము

Marten, Martin, Martyn, Martinus,
Martius- లాటిన్పదములు, Mars సం
బంధమనియర్థము (Marcellus చూచు)

Marvin- నవీనపదము

Matthew, Matthias, Mattheas- హిందూ
పదము God's Gift అని యర్థము,
St Matthews చేత

Maur- లాటిన్పదము, Dark అని యర్థము,
St Maur చేత

Maurice, Mauritius, Maurus- లాటిన్
పదములు, నల్లకరము యర్థము

Maximilian, Maximus- లాటిన్పదము,
గొప్పకరము దీనినుండి కర్మన ముద్దుచేత
Max.

Maxwell.

Maynard ట్యాటోనిక్కు-పదము, Firm
and Mighty అని యర్థము

Mayne ట్యాటోనిక్కు-పదము, Mighty
అని యర్థము

Meara నిరపుడనము, Merry అనియర్థము

Melfort, Melville- నమీన పదములు

Meredith, Meredyth శైలిక్కు-పదము
సముద్రరక్షకుడని యర్థము

Merewine ట్యాటోనిక్కు- పదము
Famous friend అని యర్థము

Meriton నమీనపదము

Merrick Meyrick ట్యాటోనిక్కు-పదము
Ruler who works అని యర్థము

Merriman, Merry నమీన పదము

Mervyn శైలిక్కు-పదము Sea hill అని
యర్థము

Meryon, Metford నమీనపదములు

Michael Micah, Miguel హిబ్రూ పద
ములు, St Michael మిచీ. చేరు దీనింగల్గిన
ముగి చేరులు Mike Micky, Micajah

Mildmay (ఉచ్చారణ Myld may అని)
నమీనపదము

Miles, Myles, Milan, Milo గ్రీకుపద
ములు, Crusher warrior అని యర్థము

Milton నమీనపదము, ఒక ఆంగ్లకవిశబ్దమని
చేరు

Modestus లాటిన్ పదము, Modest అని
యర్థము

Molynoux (ఉచ్చారణ Mo lneux),

Moneckton (ఉచ్చారణ Munkton అని)

Montague, Montagu (ఉచ్చారణ
Montagu అని)- నమీనపదములు

Moore-స్కా-చి-పదము, నిరపుణామాయాపదము

Mor అని గొప్ప కరము

Moreton Morton నమీనపదము

Morgan తెలు పదము, Dweller by sea
అని యర్థము

Morris Moris Moritz లాటిన్ పదము,
Dark skinned అని యర్థము

Morough వనిపు ఎడము Sea protector
అని యర్థము

Morven శైలిక్కు-పదము Man of the
sea

Morvren శైలిక్కు-పదము Same as
Mervyn

Moses హిబ్రూపదము నీటినుండి తీయబడిన
వా డని యర్థము దీని గల్గిన మూర్త్యుచేరులు
Mose, Mosey, Moses The law
giver చేరు

Mowbray హి-పదము

Mungo స్కా-చి-పదము, Lovable అని
యర్థము St Mango Patron (saint of
Glasgow) చేరు

Munro నమీన స్కా-చి-పదము

Murdoch స్కా-చి-పదము, సమ ద్రవక్షకు డని
యర్థము

Murphy Murtagh Mortough Mur-
tough నిరపుపదములు, Sea warrior
అని యర్థము

Murray నమీనపదము

ఎస్ అక్షరమునకుం చెందిన
శైలిక్కుపద(స్త్రి)లనామములు —

Mab నిరపు పదము

Mabel, Mabel, Mabelle లాటిన్ పదములు,
అనురాగాన్నడమైన యనియర్థము దీనింగల్గిన
ముద్రుచేరు Mab

Madeline, Madelina, Madaleine,
Madalena, Maddalene, Maddalena,
Madeleine, Maddalene, Magdalen,

Magdalene, Magdaleine, Magda-
lina Manda, Mandelma, Magda,
Madoline- పిల్లలనామములు Maga-
dala సుబంధముని యర్థము Magadala
అను భక్తురాలిచేరు ఈయి Jesus Christ
నకు శిష్యురాలు

Madge గ్రీకువదము, ముత్యముని యర్థము

Maisie, Maisie Maisie గ్రీకువదము, చేరు
అని యర్థము ఇది పొట్టుండు చేతమున
నెక్కువ వ్యాపకమందియున్న చేరు

Maletta ట్యూటోనిక్కు-పదము, పని యని
యర్థము

Malvina, Malvine రొమన్-పదము, సన్నిధి
నుండు పనుచుని యర్థము

Manda పిల్లలనామము, ఒక భక్తురాలిచేరు

Manna లాటిన్-పదము నుక-అంటు-మని
యర్థము

Marcella Marcelli Marcia Martine-
లాటిన్-పదములు, Mars నుబంధి యని
యర్థము Mars దేవునియ యర్థము చేసెద
ఇది Marcellus యొక్క స్త్రీవాచక
రూపము

Margaret Margareta, Margarette,
Margarethe, Margarida, Margarita
Margarite, Margarith, Margarete,
Marguerite, Margrete, Margut,
Margot, Margery, Margot, Mar-
jory, Marjorie Madge, Marjarita-
గ్రీకువదనామములు, ముత్యముని యర్థము
దీనినుండి కలిగిన ముద్రచేరులు **Mag,**

Maggie, Mai, May, Maisie, Mysie,
Magge, Meg, Meggy, Meta, Mete,
Peg, Peggy, Rita, Margie, Gritty
ఈచేరు ఒక బుడిది, పెక్కుమంద్ర రాజులకు
నుండు బహుత్వాపకము గాంచెడిది

Maria, Marie, Marian, Marianna,
Mariana, Mariane, Marietta,

Marietta, Mariel, Maryann-
పిల్లలనామము, చేదని యర్థము

Marina లాటిన్-పదము, సముద్రసంబంధముని
యర్థము

Marion, Mariota పిల్లలనామము, చేదని
యర్థము

Marjory గ్రీకువదము, ముత్యముని యర్థము

Martha, Marthe, Marta, Marthon -
పిల్లలనామము, చేదని యర్థము, యువతియని
యర్థము కూడ కలదందురు ఈ చేరుగల
యువతి లాజరస్ చల్లలు, యేసుక్రీస్తుకు
శిష్యురాలు, తేదని కాబోధనమురాలు దీనినుండి
కలిగిన ముద్ర **Mat - Matty, Pat -**
Patty

Mary Marta Maiore పిల్లలనామములు
మహాత్మాత్వమునియు చేదనియు సభములు
దీనింగలిన ముద్ర చేరులు **May, Moll,**
Molly, Mamie Polly యేసుక్రీస్తు శిష్యు
రాలు **Mary** దీనికి పిల్లల ప్రామాణ్యము
Mirian

Mat పిల్లలనామము, ప్రభునామంగి బహు
మానముని యర్థము

Matilda Matilde Mathilda, Mathil-
de ట్యూటోనిక్కు-పదములు, సంగర
మందలి పశుచుయని యర్థము. దీనియందు
గలిగినముద్ర చేరులు **Tilly, Matty, Tilda,**
Mat, Maude Matilda ఇంగ్లండు దేశ
మీసె ఒకటవ పెన్సిరాణ భార్యయగు రాణి
రెండవ పెన్సిరాణ రాజమాత

Maud, Maude, Maudi - ట్యూటోనిక్కు-
పదము

Maxine లాటిన్-పదము, మహాత్మాత్వముని యర్థము
Maximus యొక్క స్త్రీవాచక పదము

May, Maie - గ్రీకు, పిల్లలనామములు సుబం
ధము నిత్యమును ముత్యమునియర్థము

Mahetable - ప్రియూపదము, దైవఫలమందిన
యని యర్థము.

Malania, Melanie - స్త్రీనామము, వల్లని యని
యర్థము.

Melissa, Melita - లాటిన్ నామము తేనెటీగ
యని యర్థము.

Menie - స్కాటిషనము, చేదని యర్థము.

Mercedes, Mercede - లాటిన్ నామములు
అనుగ్రహమందిన యని యర్థము.

Mercy, Meresia - నవనాగకర్మిణిపదములు

Meta - స్త్రీనామము, ముత్యము యర్థము.

Michaela, Michaela, Michaeline -
ప్రియూపదము, మైఖేలమునది యర్థము.

Machael మొక్క - స్త్రీనామము పదము

Mildred, Mildrid - ట్యూటోనిక్ నామము
ములు మన్నించునది అని యర్థము. ఇందు
గర్భిణి ముగ్ధురము **Millic**

Milicent, Melicent, Millicent - ట్యూటో
నిక్ నామములు, కార్యములనుని యర్థము,
ఇందలి ముగ్ధురము **Milly**

Minella, Minette - ట్యూటోనిక్ నామము
ములు, నిశ్చితముయొక్క శిరోశీర్షముని
యర్థము.

Minervina - లాటిన్ నామము, రోమనుల బుద్ధి
విశేషమునకు కేవలము

Minnie, Minna, Mina, Minne - ట్యూటో
నిక్ నామములు, అనురాగమునకు సన్నిహిత
మని యర్థము.

Minnehaha - అనురాగము, వర్ణనలనొకటి
యర్థము. ఇది రెడ్డిడిమన్నమునని తలచు
బునువచ్చుది

Miriam - ప్రియూపదము, మహోన్నతమైన
(**Mary**) అని యర్థము.

Mittie - నవనాగకర్మిణి, **Martha** మొక్క
వికారము.

Modestine, Modesty - లాటిన్ నామము

Modwenna, Morwenna - బెల్జియన్ నామము.

Moira - స్కాటిషనము, మేత్రుని యని యర్థము.

Molly - (**Mary** మొక్క రూపాంతరము)
ప్రియూపదము, మహోన్నతమయిన యని
యర్థము.

Mona, Monica - లాటిన్ నామము, సలహానిచ్చు
నది యర్థము.

Mopsa - దీనినామము సమయము తెలియదు

Moreen - ఐరిష్ నామము

Morgana - ప్రియూపదము, సముద్రతీరవాసిని
యని యర్థము. **Morgan** మొక్క - స్త్రీనామము
పదము

Morny - స్కాటిషనము, మౌనమునకు
మహిమించునది అని యర్థము.

Mosina - ప్రియూపదము, **Moses** మొక్క -
స్త్రీనామమునామము నీటినుండి తీసుబడిన
యర్థము కొంతకాలముగాని సరియైన యర్థము
ముగిసినది

Moyra - నవనాగకర్మిణి పదము

Muriel - స్త్రీనామము.

Myra - అంగ్లనామము, నవనాగకర్మిణి.

Myrtle - నవనాగకర్మిణి పదము, పూల
భావో అనురాగ మర్థము.

ఎయిత్రిమోస్కోపు (**Aethrio-**
scope) - చలనముననుసరించి, అకాశపరిస్థితులు
మానుటపలనను గల్గుచుండు శీర్షిష్టపరిస్థితుల
పెచ్చుకర్మలను వివరించి తెల్పు యర్థము

ఎయిడ్ గ్రాఫీ (**Endography**) - పల
ములు ప్లానులను అంతేగనో లేక దిన్నవిగనో లేక
పెద్దదిగనో నిర్ణయించు (To the correct scale)

ప్రాయోగములకు లేక సాధనమునకు Eidograph అని పేరు. దానితో బనిచేయు నేర్పుగూర్చినకళ

ఎయిరోనాటిక్సు (Aeronautics)—
ఆకాశమున గాలియందు లేచుచు నేరుటగూర్చిన కళకు ఎయిరోనాటిక్సు అని పేరు. ఇది రెండు భాగములుగఁ జెప్పఁబడినది ౧ బెలూను (Balloons) అనియు, ౨ బలవగు యంత్ర విమానములు (Heavier than air, Machines) అనియు వైయున్నవి. నిజము చరిత్రీరించిన నీవాయు వినునోద్యమము క్రీ. మ. ౧౭౮౩ వ సంవత్సరమున మాంటగోల్ఫియర్ (Montgolfiers) అనువారి ప్రయత్నములనుండి ప్రారంభమైనదని చెప్పవలయు. వీరు చేడివాయు ప్రథమ బెలూన్ రిక్రియేషన్ గాను పైకివదలుట అంగు బరువునకుగాను జాతువులు బుపుట మొదలగు వస్తువులతో బరిశీలనచేసిరి. వీరకు మారకులకు క్రాటిని బెలూనునకుగట్టి అందు పైలును డిరోజియర్ (Pilatre de Rozier) అను వాఁడును తానేనొకఁడు మారకులనుపైకివదలుట వీరకు పైలును డిరోజియర్ అను వాఁడునయు మార్క్విస్ ఆరియన్ (Marquis d'Arlandes) అనువాఁడును మొదలు ఏక్రాటింగుబాధము లేక బెలూనుపై నేలినవారని చెప్పఁబడినది. తరువాత నిరువురు ఫ్రెంచివారు సైస్టోలిక్ వాయువు నుడయోగించిన బెలూనును దాకా మనకీగరియూ, అదియే ఇక్కా అయిన వాడుక యందున్న స్ఫెరికల్ బెలూన్ (Spherical balloon) నకు పునాదిగ వలగఁజేసినదియనుచున్నాఁడు.

వీరకు నాంగ్లదేశమున క్రీ. మ. ౧౮౧౩ లో గిఫ్ఫర్డ్ అనుబడిన మహనీయుడొకఁడు గొప్ప బెలూనును బృగవత్తుయోగార్థమున రచించెను. ఇది Navigable balloon అనియు, Airship అనియు ప్రజలచే నిలువఁబడుచుండెనని చెప్పు

బడినది. వీరియందొకఁడు దిన్నె అనియుక్తము (Steam Engine) అనునొకటి దానిలముచే నడువఁబడెను. ఆకాలముననే ఫ్రాన్సుదేశమున Deput de Lome అనుయంత్రకాత్త్రవేత్తయొకఁడు దేశమున హేన్లెన్ (Henlein) అను యంత్రకాత్త్రవేత్తయొకఁడు గొప్పగొప్ప చరిశీలనలను సల్పుచు నేత్యేము విధములఁ జేయుచుండినది. వీరియందాచరి యంత్రములు, గ్యాసు ఇంజనులు, చేరిలముచే ద్రిక్కుటకు యంత్రము కూడ వాడుచుండినది.

ఈ చరిశీలన ప్రయత్నములముల ౧౮౮౩ కడ నజుకు బరగి, ౧౮౮౪ లో రెనార్డు, క్రేబా (Renard and Krebs) యరువారు కలసి, ఎలక్ట్రిసిటీవలన నడువఁబడు విమానమును (Dirigible airship) రచించిరి. ఇది కొంత నజుకు మార్గములమున యావలసితయొంది కదకు ౧౮౮౩ లో హ్యూవర్ట్ (Schwartz) అను యంత్రవేత్త అయ్యారనియును చూపమున నొక విమానము (Aeroplane) ను చేసి నడిచింది మాపెను. అదియే ఇప్పుటి ఏరోప్లేనుల కాదియయ్యెను. ౧౮౮౮ లో జెల్లెర్లు చేతుఁ బడియెను.

ఇంత (Heavier than air, flying machines) గాఢిచ్చ బరువైన యెరుగ గల విమానములను ఏరోప్లేను (Aeroplanes) అనెదరు. ఇంకనేక రకములు గలవు. వీనినొక నుచుచుట్టవడితుడు “Virtually this is a power-driven Kite, capable of lateral and longitudinal control” అని విమరించుచున్నాడు. ఇది Glider improvement అనియెదరు. ఏరింబొలెట్ చేసినవారు అమెరికా దేశములగు Messrs. Wright Bros అను వారిని చెప్పఁబడినది.

ఏరియందు Single set of planes కల వాని Monoplane అనియు, Two sets of

Planes కలవాని Biplane అయి, Three sets of Planes కలవాని Triplane అయి వుండును. అవిగా మోనోప్లేన్ యొక్క One tier of wings ఉండుటయు, టైప్లేన్ యొక్క Two tiers of wings ఉండుటయు, ట్రిప్లేన్ యొక్క Three tiers of wings ఉండుటయు వని భావము కొన్ని మోనోప్లేన్లు లోహముతోనే చేయబడినవి కలవు.

శలకుండి బయలుదేరు తరుగిని, అకస్మము నుండి శలకుం దిగువపుకానిగా రాము దొరలుచు తిరుగుటవలన చాలా సుభువుగల్గించు చక్రములను క్రింది భాగమున గల ఏరోప్లేయలకు Land Aeroplane అనెదేరు ఇట్టి చక్రములకు బయలుగ Floats అమర్చబడి వానితో సముద్రమునందలి తేలు దానికి సిప్లేరు (Seaplane) అని చేరు

ఇకను ఈ ఏరోప్లేయలకు వడవను లోలిన శరీరాకారముగల్గి నీటాడేలుచుకూడ ఆకాశము వండువలెనే పోగలుగుచు రెంజీతోలకు. దానికి Flying boat అని పేరు నిచ్చియుండు దేని వరుగివుచుండును, అకస్మమున గాలిలో నెలకగల్గి నదియునగు ఏరోప్లేయను Amphibian aeroplane అనియెదరు. తర్రక్కలకు ముందరగా Airscrew గల వాని Tractor aeroplane అనుచేసెనె బిలుచుచున్నాడు. వెనుకగా Airscrew కలవాని Pusher aeroplane అనియెదరు. లోబర ఏరోప్లేయైతే ప్రయాణమును బయ్యెనముగ నొనర్చునాడు క్లిమెంట్ ఆడర్ (Clement Adar) అనుచేరుగల ఫ్రెంచి దేశముదని చెప్పవచ్చు ఈయన క్రి. న. ౧౮౮౦ అక్టోబరు ౧౧ వ తేదీన నూటపది అడుగుల యెత్తున తొలిసారిచేట. దీనిరక్కలు గడ్డరక్కలంతాని యుండును. ఇది అదిరి యంత్ర సుమారులనున నెరింగుచుండినదట. తిన్నని

రక్కలతో పెట్టెలు మోలారు ఇంజనువలన నెరింది నడువబడిన మొదటి ఏరోప్లేయ ప్రయాణము ౧౮౦౩ డిసెంబరులో జరుగబడె నని తెలియుచున్నది ౧౮౧౪-౧౮౧౫లోపామున సంగ్రామమున వీని ఉపయోగము చక్కగఁజెరిసి యుద్ధానంతరము వీనిని అభివృద్ధి పరచి. ఏరోప్లేయ చూచుడు)

ఎయిర్ గన్ (Air gun) — గాలి తుపాకీ చూచుడు.

ఎయిర్ ఫోర్స్ (క్రాసు (Air Force Corps) — ఈ బిరుదము విశ్విరయ్యాకానూ జాలినది ఎయిరుపోయ్మెంసు పెద్ద అభిసమలకు వారలకు అభిసమ్యకు, ధైర్యపాపసత్కార్యము లొనర్చునందుల కీయలుకు బహుమానము. ఎయిర్ ఫోర్స్ మెంబర్ బహుమానమునుబట్టి దియేకాని, అంతేన్న నిండుక తక్కువమని తలఁచుచున్నది R A F ఆర్మీగ్రులు, N C O ఆర్మీగ్రులు వీని వాగించుచుండు రని తెలిసిది

ఎయిర్ ప్రెషర్ (వాతావరణపు ఒత్తిడి) — భూమిక వాతావరణపు ఒత్తిడి (Air pressure) ఒక వాపు అంగుళముకొల్గ ప్రమాణమునకు పరుదేరు పానులుండుని కన్నెన బడిచి ఇది పాదరసపు భారమిది (Mercury Barometer) దై ముప్పుదియంగుళములుగనెట్టి డి. ఇది ప్రతి ౧౦౦౦ అడుగులు ఎత్తునకు ఒక అంగుళము పైకి తగ్గిపోవునని అందనా చేయుచుండును గాని ఇంక కొంత తేడా కలదు. ఏలనన ఎత్త అధికమైన కొలదియు బరువు తగ్గి పోవుచునేయుండుట న్నచుచున్నది. సముద్రపు నీటిమట్టమున (చూచుడు) ముప్పుదియంగుళములు గనుండు ఒత్తిడి ఒకరైలు ఎత్తుకడ ఇరువది మై

దంతులమును, అరుదైత ఎత్తన ఎదుర్కొన్నాతిక
అంగళములును తిరుదములు ఇటీవల కనిపెట్టిన
బడిను

ఇందింకను గమనించ వలసిన సంగతి వేరొ
కటి గలదు (Warm air is lighter than
Cold air Damp air is lighter than
dry air Cold and dry air pressure
approaches maximum and warm and
damp air pressure approaches mini-
mum) వేడిగాలి చల్లగాలి కన్న తేలిక తడి
గాలి పొడిగాలికన్న తేలిక చల్లగాలి పొడిగా
లుల ఒత్తిడి అత్యధికము వేడి తడిగాలుల ఒత్తిడి
అత్యల్పముగ నుండును అను మూడు సూత్ర
ములను మనవరాం.

గాలులు పీచులు ఎయిర్ ట్రెవరు ఫేదము ను
డియె కలుగుచుండును గాన ఎల్లప్పుడు వైఎ
వక (శీతల) ప్రదేశమును డి లో ట్రెవరు (వేడి)
ప్రదేశములకు పినుచుండునయ్యె(దీని Inword
అనివేరు) ము నుండ చక్కవలసియుండును
ఇందులకు వ్యతిరేకమైంది Outword అని
అనగా దీని మలయును తక్కువ ఒత్తిడి (Low
pressure) అనుటను గాలియొక్క చలువ
దనుగ (Thinness of the air) కొంతవలె
దను అనగా ఇంక అగ్నితేరుగాని చాలా తక్కు
వయుట తిలకి సగా అదక అటనుండునయె
నొచ్చ అమాన మయ్యెనీని ఇటీవల అగ్నితే
గాలిని అట్టికాపులకు నొంగిపుడ పాయములను
నేర్పరిని వినుచున్నారము

ఎరళ చిరుదము (Earl) — ఇది
బ్రిటిష్ పీజీ చిరుదము చిరుదములలో మూడవ
తరగతి ఫెంటిజీమున నిట్టి సమాచారమును
కామి (Comite), జర్మనుదేశమున గ్రాఫ్
(Graf) ఎరళల భార్యలను కౌంటెస్
(Countess) అనియు, వారిపుత్రులను ఆనరబిల్
(Honourable) అనియు వందను

ఎరాండి (డరి లేక ఓర్) నది —

ఇది నర్మదానదియును సంగమించెడి తిరుదము.
బరోడా సామరాజ్యమున నున్నది దీని
వైశాల్య పక్షపురాగాము పక్ష అది ౯ యును
కలను తునదీరముదేగల కర్ణామైత్రము,
అటనేగల కర్ణామైత్ర సంగమమును పుత్ర
స్థానములు

ఎరియానో పారి లిపి — ఇరానానీ

లిపి మూడులు

ఎరుక చిడితెడు ధనమునంటిది —

అ ద్రోహాకోర్తి

ఎరుకలమ్మ దేవత — విశాఖజిల్లా

మండలమునందు కృంగవరపుకోటకడ యరణ్య
స్థానమున నీమ దేవాలయము కలదు తొలుత
నాక దాసాకి వరపులి కగ జన్మించి ఒక కులక
నకు బాగాయము వృ బడి మహావతిత్రగ తగ తన
నము జరిపుచుండెను త్రికాలనేత్రయై తమ
త భర్త వేటకరుగఁబడ వలదనివారిచ,
అతఁడు వినిక నేని పునివారిబడ నాతనికేరము
దమా పచ్చకర తానును సవాగమన మొంద్వి
వేరి ముదేవతగఁ బూజించుచున్నది అ
స్థానముల నీమ దేవస్థానము నువ సిద్ధము

ఎరువునగలు బరువునుచేటు —

అ భ్రోహాకోర్తి

ఎరళచంద్ర వాటర్స్ (Aerated

Waters) — ఇక్కలమున నా ద్ద దేశమున
వీనినాంగని వాయుదను కాని, మూలబద్ధిచే
యేరొందిన నాచేరు ఖనిజ (Mineral
Waters తో) సంబంధము కలదేనా మి
స్కరింబకపోను నిజమాయ నేనబంధము
లేదని తెలియగలను లేమనేను కోలా, బాని
శేటు మొదలగువాని చేనులనుండియే తగుగతి
స్పష్టముగను

ఎర్రటి వానస్పృ బొగ్గులను గూర్చి ప్రాచీనపుటలోఁగలవచనము "Charged with carbonic acid gas (carbon dioxide) in excess or occasionally oxygen" అని స్పష్టమునఁబడియున్నది శ్రీ కె. గజేంద్ర ప్రాచీనుని Natural mineral waters కు పోలికకృతములు (Imitation) గా చేయబడుచున్నదిగాని ఇప్పుడు స్వేచ్ఛకు వ్యక్తతలగునది వాణిజ్యము.

ఎకటేజీవాటయ్యగా వీరి ఇంట్లోనుంచే ప్ర
సీమలను ప్ర. క. గ. శతాబ్దపు ప్రారంభకాలము
నుండియు చేయుచువలె తెలియుచున్నది. ఇది
ప్ర. క. గ. ౧౮౩3 సంవత్సరమున చేయబడిన
రక. ౧౧ నంబుల పేటలనుండి తెలియగలదు
దానినిగూర్చి ఇటులవివరించబడియున్నది. నిదర్శన
వివరించుట ప్రయోజనము

The essential apparatus consists of a carbonic acid gas generator, a gas-holder, a saturator, and a bottle. The carbonic acid gas is made by the action of sulphuric acid on whiting (calcium carbonate or sodium bicarbonate), the advantage of using the sodium salt being that the by-product sodium sulphate, is useful. In smaller installations and soda fountains, liquid carbonic acid gas, prepared by the complete combustion of coke, is employed.

When the gas is generated it is passed into the gas-holder and the pressure applied which is required in the subsequent operations. The saturator contains the water which is to be saturated with the gas. It is fitted with an agitator or mixer to ensure that the water shall take up the maximum amount of gas. In practice four volumes of gas per

volume of water is the amount allowed. If plain water is used in the saturator the product is simply aerated water, but for other varieties the different salts are first dissolved in the water.

ఇక్కడ ఉన్న పాదావాలకుగానూ పాడి
యను బ్రాహ్మణులు ౮౦ క్రొయరులను, నీలి
యవావలకులకు ౮౦ క్రొయరులు లీలియను
బ్రాహ్మణులు, పోలవల వాలకులకు ౩౦ క్రొయ
రుల పాగావీయను బ్రాహ్మణులును, సెలెబరు
వాలకులకు క్లొలెబు బ్రాహ్మణులు, సప్తేమి
వాలకు ఫోసిగ్నోఫ్ ఉడియను కల్విన బింగ్గెయను
లెలనూరు కేరకులకు పొలకేమి, లెలనెక్
మొలనూరువానికీ రాదా వీలకీ ముందు కావల
యుండెడిది. నీటి (పావు) వారువలె
లందు దురియ, వాసరయ ఉగ్గిరును చాని
సీపాలకాని పై ఫులలకానిదిగి, బాలింగు
మొలనన బ్రాహ్మణులకి Plain aerated
water చేర్చి దుపిను నువయోగిచెడు
బ్రాహ్మణ్ విగినులగాని చేరులు గావలెన
విగినిని పై ఫులులకానిగా ననుసరించి వీరి
సీలియేట్లను ముందువలకు తరులించి కీలక
వాలయను సూరినీకీ దిగుయోగియవలెనని

ఎర్దుకేక — భాగంఘట చూపుడు.

ఎర్రెన్నుమనీ (Earnest money) _____

పిదప యొక వ్యాపారసంబంధ (ముదాబధన) ముదా
తాను భాగస్వామిగనుటకు కొన్ని వారాలా గెన
వలసి తేవకముగల సమ్మతము (Good faith).
ను చెల్లుటకు ముందుగా చెల్లించు ధనభాగము
పక్షం చేస్తు.

ఎర్బియం (Erbium) — భూకాము
అష్టగ్రహముననేర్పడని Oxide of erbia
earth అధిమము. Er_2O_3 Atomic weight
167.7 అయి, Atomic number 68
అయి. Specific gravity 4.77 అయి.

చప్పులచేసి **శ్రీ మ. గౌర 3 లో** కనిపెట్టుటచేసి

ఎర్రనది (ఎత్తామాత్యకవి) - ఆంధ్ర
 కవి నియోగిరాష్ట్రానుడు. ఆప సెంబనూత్రము
 శ్రీవత్సనోత్రము అమానుషగు విద్యాచలా
 నందనాద్రి (యోగి) శిష్యుడు తండ్రియే
 కూడన. ఎత్తాన అష్టభాషావిమర్త్రుడు తల్లి
 చేరు నుత్రమాట రచించిన కొత్తక
 మనబడుచున్న కళాశాస్త్రము (రతిశాస్త్రము)
 ఇది వైకృత్యము రచించి సామ్యుత కొత్తక
 కముతుండి ఆంధ్రీకరింపబడినది దీనిని కుంట
 ముక్కల వైకరమత్రి, సుతుండను మల్లన
 మత్రికి గృథియిచ్చెను. ఈ కవి శ్రీ సె
 గి. ౧౩౦-౭౦ ప్రాంతపువాడని తలంపబడు
 చున్నాడు. ఇతను పురాణసారమును పద్య
 శాస్త్రము రచించి కుంటముక్కల మల్లనమత్రి
 (కొత్తకకృతిభక్త) అన్నమామారుడను పిన
 వైకరమత్రికిం గృథియిచ్చెను. ఇతడు కొండపల్లి
 గుర్లమును పాలించుచుండుచుగా నుండిరట్లు
 తెలియుచున్నది మరియు కొత్తక కళాశాస్త్ర
 మునుండి మల్లనామాత్యుడు విరుగిందమగ్గ
 పాలకుడుగా నుండువాడట

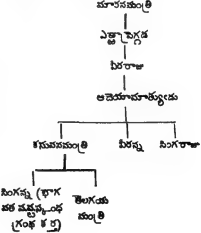
ఎర్రను ఎరరెట్టి చేపంబట్టి నట్లు -
 ఆంధ్రలోకం

ఎర్రన్న ఆంధ్ర ఒమివన్న ఎన్
నైడ — (పాశ్చిమసంబంధ పరిభాషావచనము)
 Errors and Omissions Extended దీనికి
 గుర్తు E & O E. అనుచున్నారు. ఇట్లు ఒక
 లెక్క లేక దస్తావేజు అమలభాగమున ప్రాయం
 బడుటవలన పిదప సవరణచేసిన తర్వాత, పాఠ
 పాటలు కనిపెట్టుటచేసి సవరణ చేయుట
 వచ్చునని యభిప్రాయము.

ఎర్రపుల్లి - తల్లి చూడుడు.
ఎత్తాపెగ్గడ - భారతపుంశో కడవటి
 వాడు. భారతకవులగు నన్నయ, తిక్కన, ఎత్తా

పెగ్గడలకు కవి శ్రమమునుచున్నాడు ఆంధ్ర
 కవులయందు బాధ్యకవులలో నెన్న కొనబడిన
 వాడు నియోగిరాష్ట్రానుడు ఇంటిపేరు
 వడలవాడవాడు కాపురము నెల్లూరునుండలము
 లోని కందుకూరి తాతాశాసనమున గుత్తూరు
 ఆపసంబ సూక్తుడు. శ్రీవత్సన గోత్రుడు.
 తిక్కనసానుయాజింపిన నేటిసంవత్సరముల
 నాటివాడని రా బ కందుకూరి పీఠకలింగం
 పంతులుగా రభిప్రాయపడియున్నాడు రచించినది
 భారతమండలి అరణ్యవృక్షము, వృషింక
 పురాణము, హరివంశము ఎత్తాపెగ్గడకు ప్రబంధ
 పరమేశ్వరుడనియు, శివభక్తుడౌట శంభువాసు
 డనియు విరుడములు కలవు వృషిహపురా
 ణము నాచారముల లక్ష్యవృషిహపురా
 మనియునందున ఎత్తాపెగ్గడ అద్దంగి రాజభాగ
 రాష్ట్రమేలిన ఆనమేమారెడ్డి నృపాలుని యాస్థాన
 కవి యనియు, అద్దంగియే కాపురముండీర
 వాడనియు, తొలుత వేమారెడ్డి తమ్ముడగు
 మల్లారెడ్డికడనుండి పిదప వేమారెడ్డికడ నుండ
 నాయెడని గురజాడ త్రిరామమూర్తి పంతులు
 వారు అభిప్రాయపడియున్నారు

ఎత్తాపెగ్గడ పంజావళి - ఆపసంబ
 సూత్రము శ్రీవత్సనోత్రము

మృదువులకు రాచిడివలన ఎలక్ట్రిసిటీ కలుగును
All materials can acquire Electricity by friction అని చెప్పబడినది

ఇటుల బలమంతయు సర్వత్ర వ్యాపించియున్న ఎలక్ట్రిసిటీ క్రిందగూర్చి తెలుపుట ను సైరము నిచ్చుతామునము తెలిసినను ఎవ్వరికీ ఉపయోగముండదు కాన మరువ్యుల కీమహాశక్తి ఎంతవరకు పయోగింపబడునో అంతదనుక ఎన్ని ఎన్ని విధముల వివరించినను సమర్థములే యగుగాక! మున్నగునూ దీనిని మానవులెరిగిన విధములయెక్క చాచితమొనగఁదగినను.

నల చుక్కవద్ది (నిష్పత్తి) కాలమున ఆయన నివాస ప్రాసాదమున విద్యుద్దీప కళిలు వెల్లిండుచుండెనని తెప్పించి యుంటును సావకాశమున తోచుచున్నగాక క్రీ.ప. ౧౮౪౦ - ౧౮౮౩ కాలము వాడగు విలియం గిల్బర్ట్ (William Gilbert) పండితుడు దీని నెరిగిన మొదటి విద్వాంసుడని చెప్పబడిన వాడు క్రీ.ప. ౧౭౪౮ లో క్యూనాకస్ (Cunacus) పండితుడు Leyden Jar అను చరికరమును కనిపెట్టి Electricity జ్ఞానమును అభివృద్ధి పరచెను. క్రీ.ప. ౧౮౪౩ కళ్యాణకాలమున ప్రారంభ సువర్ణములను వోల్టా (Volts) యను వాని పరిశీలనలు దీనిని మూలకరణమున నిరవచ్చించు ౧౮౩౫లో ఫరేడ (Faraday) నిష్పత్తి శ్రుతి Electrolysis విధానముల స్వేచ్ఛగల్గెను (Laws of electrolysis) ౧౮౧౮ లో ఓరెడత అను వారి పరిశీలన ఫలిత జ్ఞానములు Magnetic field నుగూర్చి వెల్లడించెను ౧౮౨౦ - ౧౮౩౦ సంవత్సర కాలమున ఓమ్ (Ohm) మహానియుని పరిశీలనలు ఆయన రచించిన గ్రంథము ఎలక్ట్రిసిటీని మానవోపయోగ విధానమునను ముద్రొప్పించినందులోనిది చెప్పి చూపెను ఈయన ముఖ్యముగ ప్రతిఘటనము (Resistance) ను గూర్చి కన్పెనవచ్చును.

Faraday యశోకుడు Electro-magnetic induction ను గూర్చి కన్పెట్టిన వాడు. ఈ మహానియుని చరిత్రలను మెలచి యుచు మాక్స్వెల్ (Clark Maxwell) పండితుడు తన చరిత్రలకు సంకుచ్చి ౧౮౭౩ లో ఎలక్ట్రిసిటీని గూర్చిన తన సుప్రసిద్ధ గ్రంథమును రచించి Electricity and Magnetism లా గూర్చి లోకమున చెప్పునందకలేసెను ౧౮౮౮ లో Hertz అను వేరుగల మహాత్ముడు సావకాశము లందంతటను విద్యుద్వాక్యమును కన్పెట్టి వెల్లె సహాయముతో ఇప్పుడు Photo electricity అనబడుచున్న విద్యుద్దీపగుణని సూచించెను

వర్తమానవిశిశి కళ్యాణమున ఎలక్ట్రిసిటీ మహాశక్తిగూర్చి వ్రాయఁబడిన గ్రంథములలో నర్, థాంపును మహాశక్తియుని Electric Discharge through gases శ్రావకవర్ణన కగిన సుప్రసిద్ధ గ్రంథము పిడవ రూడర్ ఫర్ట్ పండితునియొక్కయు, సాదీ పండితునియొక్కయు Radio active materials ప్రవ్రాయఁబడిన గ్రంథములు గొప్పవిజ్ఞాన ప్రకములని చెప్పఁదగియున్నవి. X-ray spectra of elements ను పరిశీలించి విభజించి Atomic weights ను కన్పెన విలయిగనుట. ఇంచువలననే అడిమి తెలుగని మరొప్పు Elements కన్పెన విలయిగనుట ముఖ్యము. బ్రాహ్మణ్యశ్రేణినిగఁ దలంబయిన కొన్ని Elements ప్రత్యేకత గల్గినవేయనియు దెలిసినటు ఈసందర్భమున నింకొకసంగతి వివరింపఁదగినది కలదు క్రీ.ప. ౧౭౫౨ వ సంవత్సరముననే బెంజమిన్ ఫ్రాంక్లిన్ (Benjamin Franklin) అను పరిశీలకుఁడగు మహానియుడు మెలపునందలి Electric spark ను Electricity ని మునుపెరిగినదిని చాచియుండె

Electric spark ను ఒకేసారి కన్స్టెంట్ చేయబడినది మరియు సామనీయముడే భూమియొక్క ఉపరిభాగమునకు, వాయువునకు నడుమగ Potential difference లు కలవునను, (ఉపరితలమున) అది భూమియొక్క Altitude తో మార్పుచెందునను కుడ కన్స్టెంట్ చేయబడినది Electricity విద్యుదుక్త ఈ భాగమునకు తరువాతినారు Atmospheric electricity అని పేరిడి యున్నాడు.

క్రీ. మ. ౧౮౧౧ లో Hans Christian Oersted అను జర్మన్యుడే తేలిక పరికరము Electric Telegraph పరికరముని కనుపెట్టిచూపె నట. ఆయన పరికరమునకు వెంటనే ఇతరులు దానిని స్వచ్ఛందపిరి కాన ౧౮౩౫ లో శామ్యూయల్ మోర్స్ (Samuel Morse) అను మహానీయుడు Long and Short pulses of current నువ తయారించి నడిపించెను

ఇక ఎలక్ట్రిసిటీ లక్షణములను విచారించు. ఇది ప్రవహించుచుండు లక్షణము గలది ఎలక్ట్రాన్లు (Electrons) అనెను పుష్కలములు లేక పరమాణువులచేత కేయబడినది కాన దీని ప్రవాహమున పుష్కల ప్రవాహము లేక పుష్కలముల మార్పుని యెఱుంగునది. ఒక విజ్ఞానముండు Electron is the atom of Electricity అని నుడివియున్నాడు. ఇది యొకవిధమున క్రితముగా విస్తృతమున ముడియును Electricity is not in itself a source of power but a product of mechanical or chemical energy అని. Mechanical energy గాని Chemical energy గాని heat energy గాని ప్రవాహమునకు ముప్పుటలన నడిచె ఎలక్ట్రిక్స్. ఎలక్ట్రియియేషన్ ఈ Energy చేత విజ్ఞానమున తోడ్పడిన కార్యములందు నువ తయారించుచున్నాడు. ఎలక్ట్రోయేషన్ దీని నతి

తీవ్రముగనడిచి యుటవలన కేయగల్గుట దీని యందులే యొక మును చెప్పబడినది ఒక ముద్ర సిద్ధిచున్నది కాని భారమును విద్యుత్తుకాక క్రితగా (The physical force called Electricity is one form of energy) నుడివి యున్నాడు Electricity ఇట్టివిని వివరించుచు నున్నాడు. It is an effect rather than a flow అని యున్నాడు. అదిచేయు పనులందు దాని నెఱుంగబడినది కాని ముడియును విధముగా దానిని జూడక కర్మముగాను.

ఎలక్ట్రిసిటీ లేక ఎలక్ట్రిక్ ఎఫ్ఫెక్ట్ కల్గించు కార్యము Generator అని పేరు ఇది Line యొక్క ఒక కడనుండును ఇటుంది కేవల కార్యము దీనిని ప్రవహించు కేయలెనన్న Generator కడ ఎక్కువ Pressure ఉండవలెను ఎక్కువకు ప్రవహించునది Electrical energy ఎక్కువ Pressure నుండి తక్కువ Pressure గలకార్యములకు ప్రవహించును. అట్లు ప్రవహించు ప్రవాహమునకు Electric current అని పేరు ఎలక్ట్రిక్స్ కల్గించు వెండి, రాగి, ఉక్కు, ఇనుము, తగరము, పీఠము, బర్మియూనియం, ఇక్రెట్టి, ప్లాటినము లోహముల తగరమునా చక్కగా ప్రవహించును. తరచుగ రాగి తగరము వాడుచున్నాడు. దీని Conductors అని పేరు కొన్ని పదార్థములగునా Electric current ప్రవహించక నిలచి పోవును. కలరాక్ట్, అద్దము, పట్టు, కాలరము, రబ్బరు, ఎండిపోయినట్ట, కొమ్మ, ఎలనైలు, పెల్లెక్టు, అల్లకము (Mica) మొదలగునవి Non-conductor లు. దానిని సరికొనెయించు Insulators అనియెను. Electric current ప్రవాహమున Amperes గా లెక్కించును. Current ను గల్గించు జ్వాలించు

వద్దగా, నిల్వయుంచిన Battery వద్దగా ఉండు Pressure of current ను Volts గా లెక్కింపవలెను.

Conductor లోని వలతును బట్టి వానిగుండా Current ప్రవాహి చుమంతును లోని సన్నమైన కొలది Current ప్రవాహిచుట తగును ఈ తగ్గుటను Resistance అనెదరు ఈ రెండింటిని కలపి Ohms) గా కొలది లెక్కించెదరు Electric current ను కనుగొనడా లోహము లన్నియు, ఉదాహరణకు Carbon కూడా ప్రవాహించు చేయును ఇది యన్నియు Conductor లు

ఇటుల కండక్టరు లోనిగుండా ఒకదెనుకపోవు Current ను Positive current అనియు వేరొకటిగనుండి దీనికొకరుగవచ్చు కర్రెంటును Negative current అనియు వరుచున్నారని పోసిట్ నెగటిట్ రెండు ప్రవాహములు కలసికొని వానివొక సర్క్యూట్ (Circuit) అనియెదరు కర్రెంటును నువలెగాని చుటకు అయి ప్రవర్తించును Electric energy యందు Current ఇటుల Circuit పూర్తిగ నుండి తిరవలయును అనగా Positive current Negative current కూడా నుండి తిరవలసినదే ఇదియే విద్యుచ్ఛక్తి యనవలెనుచున్న ఎలక్ట్రిసిటీ నువలెగానిచుటకు విధానము దీనిచే ననేక కార్యము లొనర్చు నువలెగానిచుటకు చున్నది ఇంక దీనిని సూచి తేలియదగిన విద్యుత్తునులలో ముఖ్యము ట్రిక్లింగు విద్యుత్తు లనవలెను

Induction ఇది యొక ఉత్పాదకము ఒక సర్క్యూటు నందు ఎలక్ట్రిసిటీ ప్రత్యేకముగ పోక సర్క్యూటుగా ప్రవహించును
Electric Battery కొన్ని Voltaic cells గాని, Storage cells గాని, కొన్ని Leyden Jars గాని ఒకటి కొకటి కలుపుచు ఒకటి ఎలక్ట్రిక్కు చేరినవివలెను

Electric column ఇది Particular Form of voltaic pile

Charge of an accumulator- అనగా Storage cells మొదలగు Electric battery ని Accumulator అనియు వానియందు Electric energy current ను ఉంచి అంగు నిల్వచేయు వ్రయత్నము నకు Charge అనియుననవలెను

Electric line or conductor line- కండక్టరు లోనిగుండా ఎలక్ట్రిక్కు వివర్ణిని పదమెడలో అలీగలకు Coils అనియు, లైను అనియు చేరులు

Electric condenser ఎలక్ట్రిక్కు స్పాన్డర్లు కల్గించవలసిన యదనను కర్రెంటు అధికమై స్పాన్డర్లు తగిలంతవరకు రాక పెద్దవిగవచ్చుచో వానిని దగ్గించి వలసినంత దిన్న స్పాన్డర్లు వచ్చు నట్లు చేయుటలైన యింతలేసాధనము.

Electric light ఎలక్ట్రిక్కు కర్రెంటు యొక్క Passage వల్ల కలిగిన వెలుగునకు Electric Light అనియెదరు ఈసాధనములను ఇంజ్జెయింతు, వీధిలందును కూడ Electric lights నిర్మించి వెలుగిచ్చుట చేయుచున్నారు

Loose contact కలియదగిన తావుల లోని కలియక ఇంచుక బరుగులకు బాగాకాదుట్టు అనెదరు ఇంచువల్ల లోని మొదలగునవి చెరును

Electric discharge దీనిని Release అనియు Escape అనియు వ్యవహరించుటగల తప్పవచ్చును ఒకచోట నిల్వచేయు బడిన Electric energy గాని ఒక Conductor line గుండా పడవ Current గాని ఏదో నామ చేతన నను తగ్గించుచోనుటకుగాని, కానిపోవుటకుగాని Discharge అనెదరు.

ఇట్టి Discharge లకు తక్కువ High pressure కారణమై యుండెడిది.

Electric power - ఎలక్ట్రికల్ పవర్ వలన ఇతర యంత్రములు (మోటారులు, అచ్చు యంత్రములు మొదలగువి) నడుపుటకీ పని చేయుచుండుటకీ వాని Energy electric power అవలంబించుచును.

Electro motive power - దీనిని ఎలక్ట్రో మోటివ్ ఫోర్స్ అనియెదరు. దీనిని గూర్చి Pressure అనివెప్పుదురనిది. Conductor lines నుండా Electric current ను ప్రవహింపజేయు Pressure ను Motive power అనియెదరు.

Electro metallurgy - వాని వాని Ores నుండి లోహపదార్థమును వెడలించుట, లోహ మూలము వరిశుభ్రపర్చుట, Electro plating చేయుట, Electric furnace, Electric welding దీనిని క్షేయించుటకు Current ను ఉపయోగించుట కీచేరుకలకు ఇది త్రివిధములుగ నుండునని చెప్పవచ్చును.

Electrode - ఎలక్ట్రిక్ పోలు మొక్క కొనలకు చేరు.

Electro Dynamics- Electricity in motion నుంబుట్టిన విధములు, విభానములం గూర్చి తెల్పు కథ

Electrolysis - ఎలక్ట్రిక్ కర్రెంటు వలన గర్భించుటన Decomposition ఇది liquids కువర్తిచెడిది. అనగా Decompose అగునట్లు చేయుటకైన Electric current నకు యోగించు వాడు చున్నాడు.

Electron- Atom of Electricity అని భావము. బ్రి. డి. నూగ సంకల్పరమున Johnstone Stoney అను శాస్త్ర చేత

ఈపేరిడవల అంతన్న చిన్నదిగా ను క నిలుకాని పరమాణువుగ నుండి Transfer చేతు (అనగా కర్రెంటు నకును) సాచకావ మిచ్చెడి Electric current వానిభాగము. Cut out - జరలేటరు ఎల్లప్పుడు మ్రొచ్చెవ్వరు నారునమా, లేటరీ తేక ఎన్నూరులేటరు ఏవ్వడూ లోత్రవమరుచునమా, ఉంకింగారి Current జనలేటరుచుండి లేటరీలోనికి ఏగడు. ఒక్కొక్కరు లేటరీ High Pressure అయినచో లేటరుండియె కర్రెంటు జనలేటరులోనికి తిరుగలేవును అట్లుచేయక సెంటి ధముకు అటాకము గర్భించుటకై యాపరి కరములకు Cut out అని చేరు

Switch - ఇదియు ఒకమోస్తకు Cut out కర్రెంటు ప్రవహించుకొడా అత్తి ఏర్పాటు ఇది చాలా చిన్నది

Fuse-ఇదిసన్ననగరపుటిగలతోగానినసపుటిగల తోగాని చేయవడియుండు పరికరము ఒక భావునకుదీనిగూడా Current ప్రవహించువార మున దీనినమర్చియుంచెదరు Current నకు వ్యర్థానపుటిగిగులు సాధించెదెదె ఇది కాలిగొలు లోనికి ఆ కర్రెంటు గోకుంక నావురు కాని లోని తిగులు, దీపములు మొదలగువి చెడవు.

ఎలక్ట్రోకల్చర్ - ఇది విద్యుచ్ఛక్తిని ప్రసరించుకొని అభివృద్ధి నుచుండు, రోగములకు నివారించుటయై యున్నది. విద్యుచ్ఛక్తి వలన మనస్సుబాధరోగములు గూర్చిన వైద్యవిభానమును కొన్ని వత్సరములుగ మనము వినుచున్నారము గాని ఇది యట్టిదేమైనను విభానమున చేయగనున్నది. దీనిని గనిచ్చినవారు బాక్టరు షెల్టూరు కుడితుండు ఈ బుధిశాలి, I C B పరిశ్రమచుట్టిదుర అగ్ర, అయోధ్య

స యుక్త రాష్ట్రములలోని మెయిన్యూనికలొకల్చర్ దగ నున్నవారు ఆయన దీనిని "Science of capturing and harnessing Cosmo-radio magnetic energy and applying it towards the solution of problems" అని వివరించుచున్నారు. దీని గూర్చిన వరి కీలక లా వ్యవహారములు పెక్కు లొనరించెదల తుచుటకును మొదలగు బాతువులకు మానవ శరీర ములకుఁ గూడ నుపయోగించునని కనిపెట్టఁ బడినది. దీనిగూర్చిన వరికీలక లింకనూ జర గుచున్న యున్నను, మెయిన్యూనికల్చర్ సేవలకు ను భుజు వారి రికార్డుల దలి ప్రోద్బలము మొదలగు కాగితములను దీ ఇది పాఠ్యమేకాని మేర కావని స్పష్టము కాగలదు.

దీని నిజతత్వమును చరిత్రకు లిట్లు వివరించు చున్నారు. జీవించియున్న కాలమును వృక్షముల యొక్కయు, మృగముల యొక్కయు, పక్షుల యొక్కయు, వనస్పత్యల యొక్కయు శరీరము లందు Life cells ఉడుని ఎల్లతరింగిచే వానియ ద గల కత్తి Cellular activity అని కాత్త్రనుగలు చేరియున్నాయు అట్టి సెల్సులర్ యిటి ఎడలనుచున్నో అచటనే ఎల్క్రికల్ యిటికొడ నుండితొని, ఇప్పుడు సిద్ధాంతము చేయఁబడినది ఇదికను మేళక రహస్యము కలక సెల్సు యొనరించెడి కార్య ముల ప్రారంభించి బలపర్చుచుట్టిగాని, తగ్గించి పాడుచేయుచుట్టి గాని, కారణముగనున్న కత్తి, ఎల్క్రికల్ ప్రవాహముగూడ ప్రారంభించి బలపర్చుటకు గాని తగ్గించి పాడుచేయునట్లుగ గాని యు దనని కన్గెనం బడినది శరీరముదలి ప్రారంభించెను (ఆ శరీరము జీవించియుండుతో) అట్టి కత్తి ప్రవాహముచేర నెనను ప్రోత్సహించి (Stimulate) బలపర్చుటకేని అందున్న ఎల్క్రికల్ ఎన్జైమును దానితోఁబాటు

బలపడి ఆనెర్ ఏ అవశువనియందునుజో ఆ అవశువమునకు బలమొనగదని ఇది ఈ ఎలక్ట్రోకల్చరు విధానమునకు నిజతత్వ సిద్ధాంత రహస్యముగాఁ జనరెదని

విద్యుచ్ఛక్తి ఇట్టివరుల కుపయోగించునని ఇదిమరేక లోకమెరిగియున్నను భరతదేశపు దీద పరిధిమలగు రైతు వాకగ సాపాదించుకొనఁ గల యుక్తసహాయముతో విద్యాభ్యాసము, నేర్పు తెలుగుగ వ్రతలు చుకనగ ఎలక్ట్రోకల్చరు నుపయోగించుకొనుట బయల్పడలేనని నైచూరంబితుడు మెప్పుచు కన్నులు పాశ్చాత్యవిధాన విద్యుద్ధగ్ధునిభుల జనలేదు, నై నామొలు, ఇన్సులేటరు అధికమూల్యముచెల్లె కొన నక్కరలేదనియు, కనుదీదయలవాడుసంపాదించు కొని వర్జిలేని మోడబుడ్డినైత ముపయోగించు కొనఁదగినవరిని నైచూరపాడినడు చూపి యున్నాడు

ప్రారంభమున ఒకమోటారుకాచు మేల్పెట్టె యెకటియు, కొన్ని ఇండియా రబ్బరుముక్కలు (ఇవి తీసివేసి మోటారుచక్రములు టూల్సు నుండి కొనకొనవలె నాలుగు), ఎ ప్రారంభమున వైర్లెట్టి గు ముక్కలు, గాజపునలు, సన్నపు ఇనుపతీగలుండిగ నీ విధానమునకుఁ జాలును నాల్గు మొన లాచంగుళముల వెడలుపున వేర్ల కంటూరుల చెట్లుమొదల వైర్లెట్టింగు చెట్లు జుట్టిన పదియే Inflow of radio magnetic energy గర్భించు Electric field గ నేర్చును పనియ, అసగా This will attract and capture the energy wich the tree will absorb to be utilized to stimulate and sustain its growth, by passing on to every tissue to produce energy to make the tree productive అనిభావము. దీనికి దోడుగ చేరునంగలి కలదు

బోంబై నగర నివాసియును అగస్టాల్ వండి తుడు నీటిని ఎలక్ట్రిక్ ప్రే చేయుటంగనికట్టినవాడు గాన అట్టి నీటిని సైత్రాపండితుడు అగాస్టు రై జాఫ్టరు అని పేరొందియున్నాడు. సైత్రాపా వండితుడు ఎలక్ట్రిక్ ప్రేక్షి నీటిని చెట్లకు-బోయుట వలనను, కత్తులు కత్తులు మొదలగువానికి ద్రాగించుటవలనను చెట్లు రోగములగునని చక్కగ విజ్ఞులుయేగాక వివిధగణాది కామని సైత్రాపండితుడు కనిపెట్టెను ఇంగ్లను పత్ర కత్తుడి కిరముల వది రోగకాధానివృత్తుల గల్గింది, వాని కిరపు నెట్లు, బిహ్యులు బలవతి యభివృద్ధిని దివనియు కన్పించియున్నాడు. ఇత మునవకీరమునకలి బిహ్యులు చెరుచుచుట బాధల కాన్పడదు రోగకారణ మగుననియు, గాత్రానలను, రబ్బరుముక్కలను ఇనుకటిగలతో గుచ్చి మేం ధరించుటవలన సజీవితమేగల్గించు ననియు నడిపియున్నాడు

నీటిని ఎలక్ట్రిక్ ప్రే చేయుటయు ఒకకుండవాడలో నీటిలోని ఇన్ఫ్యూజియేటివ్ రిగకాకా నీటియొ గుండవనీ, రెండవకొనను మేగ్నెటోకొంటింది కట్టడితో కొన్నిసార్లు ద్రిప్పిన నెలక్ట్రిక్కు స్పాన్సు లానీటా ప్రేతించునదియె విధాము ఒక్క-స్పాన్సునం బాలునియు, జి స్పాన్సు- నీటినిమునుమున్నగలదనియు సైత్రాపండితుఁ డనియున్నాడు ఇత నీ స్పాన్సులచే నూతులు కాల్చిలందు ప్రవహించు బలములుకూడ నెలక్ట్రిక్ ప్రే చేయ నీలుండునని ఆయన యూహించు చున్నారట

కాన్యాకలు పొలములందు విత్తనములుగ బలుతరి నాక గంటకాలమగ్నార్చైతడు (ఎలక్ట్రిక్ ప్రేక్ష) నీటియందుంచి అట్లైన నెక్కుడు ఫలము గల్గునని కనిపెట్టబడినందున అర్ధ నిది ఇ ద్వియో రబ్బరుతో చేయబడిన చేతి Gloves తొడుగు కొనవలయునని యందును

ఇట్టివిశేషమును వర్ణిమాత్రం సరిహద్దు పర గణాలందు, ఎలక్ట్రుడు, వర్ణిక్ల్యుడు, ఇంజిన్, డైరక్టురు ఉత్పాదకమునకు Col Noel గారిట్టి సైత్రాపండిత విధానముననే సజ్జి నీటినుదలి నిజమగునని తెలియుచున్నది. పాడివనపుల కట్టినిద్రావించుట వలనను, అవిదీను యాహ రము నానీటండబడి యుండుటవలనను, పాతక రెట్లు పాడి యధికమై పతనపులు బలపడుననియు, చిరకాలము జీవింపననియు, ఎక్కువ పునయే మనియు, రోగములకు లొంగి నిలచుననియు చెప్పవారు అట్టి కత్తుల పాడినూడినప్పు డెన్నెయు, నేయియు అధిక పరిమళము గల్గి యు జీవని యనుచున్నారని ఇట్టివితో నానాక కువ్వరోగి రోగముం గుచ్చి బాగుచేయుగల్గినని స్పందితే మేడగు కా లేలోన్సి- వైద్యశిఖా ను ఇటీవల తెలియున్నాడు ఆయన అట్టినితో యందు Germinal properties ఉండునని యుచుట

ఎలక్ట్రో డైనామో మీటర్
(Electro dynamometer) — ఎలక్ట్రిసిటీ కరెంటుయొక్క బలముంబోగ్గించుట కైన పరికరము

ఎలక్ట్రో వైటింగు — భరతవేపు అదికాలపు అకరంజాతూర, రజతవేపులకు ఇన్నాలపు సవనాగరికపుక ఒకలోహముపై ఇ కొకలోహపు పూతను Electro chemical action వలన ఎక్కించుటయని భావము ఇందు వలన లోపలి లోహము రక్షణంబుటయ్యు, పై పూతపున లోహమువలన వస్తువంతయు నగడకుటయు ఫలితములగుక తెచ్చుచునది ఒకలోహముపై యింకొక లోహమును పై పూ యుటయని భావము

ఎలక్ట్రోలాజీ (Electrology) విద్యుచ్చక్తిసంపూర్ణ లక్షణభర్తములం గూర్చిన కళ.

ఎలెమెంట్లు పేరు		అణుస్థితి	అణుస్థితి	పరమాణు	వివరణము
అంగ్లము	అంగ్లము	అణుస్థితి	పరమాణు	పరమాణు	
అల్యూమినియం	Aluminium	Al	26.97	18	మెటలిక్ ఎలెమెంట్లు
ఎంటిమనీ	Antimony	Sb	121.77	51	
ఆర్గాన్	Argon	As	39.91	18	
ఆర్సెనిక్	Arsenic	Ba	74.96	33	ఉద్భవము
బేరియం	Barium	A	137.37	56	
బెరీలియం	Beryllium	Be	9.02	4	
బిస్మత్	Bismuth	Bi	209	83	
బోరన్	Boron	B	10.82	5	
బ్రొమిన్	Bromine	Br	79.92	35	
కెడ్మియం	Cadmium	Cd	112.41	48	
సీజియం	Cesium	Cs	132.91	55	
కేల్షియం	Calcium	Ca	40.07	20	
కార్బన్	Carbon	C	12	6	
సీరియం	Cerium	Ce	140.25	58	
క్లోరిన్	Chlorine	Cl	35.46	17	
క్రోమియం	Chromium	Cr	52.01	24	
కోబాల్ట్	Cobalt	Co	58.94	27	
కొలంబియం	Columbium	Cb	93.1	41	
కాపర్	Copper	Cu	63.57	29	
డైప్రోసియం	Dysprosium	Dy	162.52	66	
ఎర్బియం	Erbium	E	167.7	68	
యూరోపియం	Europium	Eu	152	63	
ఫ్లోరిన్	Fluorine	F	19	9	
గ్యాడ్లీనియం	Gadolinium	Gd	157.26	64	
గెల్లియం	Gallium	Ga	69.72	31	
జర్మేనియం	Germanium	Ge	72.6	32	
గోల్డ్	Gold	Au	197.2	79	
హాఫ్నియం	Hafnium	Hf	180	72	
హీలియం	Helium	He	4	2	
హోల్మియం	Holmium	Ho	168.4	67	
హైడ్రోజన్	Hydrogen	H	1.008	1	వాాయురూపము
ఇండియం	Indium	In	114.8	49	
అయోడిన్	Iodine	I	126.96	53	
ఇరిడియం	Iridium	Ir	198.1	77	
ఇరన్	Iron	Fe	55.84	26	

ఎం.పి.సి. పేరు		అణు సంఖ్య	అణు భారము	సంఖ్య Atomic No	వివరము
ఆంగ్లం	ఆంగ్లం				
క్రిప్టన్	Crypton	Kr	89.92	36	
లాంథానమ్	Lanthanum	La	138.9	57	
లెడ్	Lead	Pb	207.2	82	
లిథియం	Lithium	Li	6.94	3	
ల్యూటీసియం	Lutetium	Lu	174.967	71	
మ్యాగ్నీషియం	Magnesium	Mg	24.32	12	
మెంగనీస్	Manganese	Mn	54.94	25	
మెర్క్యురీ	Mercury	Hg	200.59	80	
మోలీబ్డెనం	Molybdenum	Mo	95.94	42	
నియోడైమియం	Neodymium	Nd	144.24	60	
నియోన్	Neon	Ne	20.18	10	
నికెల్	Nickel	Ni	58.69	28	
నైట్రోజన్	Nitrogen	N	14.006	7	
ఓస్మియం	Osmium	Os	190.2	76	
ఆక్సిజన్	Oxygen	O	16	8	
పాలేడియం	Palladium	Pd	106.38	46	
ఫాస్ఫరస్	Phosphorus	P	30.97	15	
ప్లాటినం	Platinum	Pt	195.08	78	
పొటాషియం	Potassium	K	39.1	19	
ప్రాసెడైమియం	Praseodymium	Pr	140.91	59	
రేడియం	Radium	Ra	226	88	
రెథన్	Ruthenium	Ru	101.07	44	
రోడియం	Rhodium	Rh	102.91	45	
రుబిడియం	Rubidium	Rb	85.47	37	
రుథేనియం	Ruthenium	Ru	101.07	44	
సామారియం	Samarium	Sa	150.35	62	
స్కాండియం	Scandium	Sc	44.96	21	
సెలీనియం	Selenium	Se	78.96	34	
సిలికన్	Silicon	Si	28.09	14	
సిల్వర్	Silver	Ag	107.88	47	
సోడియం	Sodium	Na	22.99	11	
స్ట్రోంటియం	Strontium	Sr	87.63	38	
సల్ఫర్	Sulphur	S	32.06	16	
టాంటలం	Tantalum	Ta	180.95	73	
టెల్లూరియం	Tellurium	Te	127.6	52	

ఎలీ మెంటు చేరు.		అటోమిక్ వెయిటు		సంఖ్య Atomic No	వివరము
లాతీన్	ఆంగ్ల	లెటర్ గుర్తు	తూర్పు		
టెర్బియమ్	Terbium	Tb	159.2	65	
థాలియమ్	Thallium	Tl	204.39	81	
థోరియమ్	Thorium	Th	232.15	90	
థులియమ్	Thulium	Tm	169.4	69	
టిన్ తగరము	Tin	Sn	118.7	50	
టిటానియమ్	Titanium	Ti	48.1	22	
టంగ్స్టెన్	Tungsten	W	184	74	
యూరేనియమ్	Uranium	U	238.17	92	
వనాడియమ్	Vanadium	V	50.96	23	
క్సెనన్	Xenon	X	130.2	54	
యిటెర్బియమ్	Ytterbium	Yb	173.6	70	
యిట్రియమ్	Yttrium	Yt	88.9	89	
జింక్	Zinc	Zn	65.38	80	
జిర్కొనియమ్	Zirconium	Zr	91	40	

ఎలీ (పాపాదము) — (Elysee in Paris) — ఇది ప్రపంచమునందలి సుప్రసిద్ధ భవనములలో నొకటి ఇప్పుడు ఫ్రాన్సిజేపు ప్రజాప్రభుత్వపు అగ్రాధిపతిగారి యుక్త్యుగ కాలమున ఆయనకు పాలిస్ సగరమునది నివాస భవనముగ నున్నది దీనిని జాటియన్న ఉద్యాన వన ప్రధానద్వారము నంటి చక్కని మార్గము నకును ఇదేచేరున Obamps de Elysee అనియెదరు. మోరెట్ (Molot) అనువారిచే కట్టబడి Count of Evreux గారి యార్జిక నుండి, Madame de Pompadour గారి వో నుంచునైనను పీఠతలల చక్రవర్తి (గొ. వ లూయిసావర్యముడు) కి చాల మోచమని యెదరు. క్రీ. మ. ౧౭౮౮ విప్లవమునకుంబింప ప్రభుత్వమునకు చేరునొయెను.

Tuileries రాజభవనమునొకటి తానరుగక మున్ను సెర్రెలియర్ చక్రవర్తి ఇందు నివసించె

ననియు, మఱియు నామన రెండవవారి కిరీటుమును వదలుకొనిన పుత్రమున (క్రీ. మ. ౧౮౧౧) నిభవ నమునాడే సంతకముచేసెననియు పివవ విప్లవము దను నీ భవనము ప్రభుత్వమునాటి అభివృద్ధిచే ముగ నాచెలుచుచుండెననియు తెల్పుబడినది.

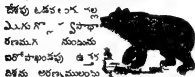
ఎల్యుకమెంటుల పట్టిక — లా.
Salvinia, Cucullata సు. అభుకర్ణి, ద్రవది, పర్వతేశి ఇది నైర్వ్యచయుక్తమునది దీని యాకులగు ముల, మూత్రములు పెడల గుండ బద్ధ మొనర్చు దోషముకలదు. దీనిసమూల రసము లేక సమూలమునూలిన ముద్ద ఉదరరోగ ములు, ఎల్యుకాటు విషము, కఫదోషము, కడు పుష్కరము, క్షిమిరోగము, జ్వరములు, ప్రమేహ దోషములు, పాంతురోగము, పైత్త్యరోగములు, బహుమూత్రము, బహుధరరోగము, భగం ధరము, రసదోషములు, వాతదోషములు, తూలలు, ముఖవాతములు (మగ రోగములు

తెలుగులకు 2) నివాసించు స్థలము చలనశీలము
కనియ్యుం తెలుగుబడివది

ఎలుకపిచ్చునని పిల్లికీకనికరమా?
అంధోళో!

ఎలుకలమీద కోవమున ఇంటికి
చిచ్చుపెట్టుకొందురా?—(చిచ్చు అన్ని
అ. ధర్మకో. 2)

ఎలుగుబంటి జాతులు — భరత

తేలుచుగ Brown black grisly ర గుల
మెలుగుబండ్ల కల్ప వాని శాఖా శరమే
తేరుచుగ ల్లి చుచుండను అచటివారు ఇవి
చేకలను పులుగులను కూడ తినుచు గను
ఇతరజీవుల క్షణాతి నేను వీర్చి ననుచు
మీ గుల నుచు సిద్ధమే ఐతేవాచకులు కీతరాల
మంతయు నిది యంచునీ యుండుననెడగ

ఎలుగుబంటికి తంటనము - ఆ ప్ర
లోలో !

అల్పావియం — ఎటి కిందినట్టి
భూభంజన

ఎలొంజి (Allonge) — (వాణిజ్య పరిభాషాపదము) పూ డీలు మొదలగువాటి సంతకములు వ్రా కలతో నీ డిపోజిట్‌తో పేజీకా కాగితపుముక్కను తక్కిన సంతకములు వ్రాశేట నిమిశ ము లకునుగను

ఎల్టిమీటర్ (Altimeter) - భూమిపై నాక ిశ్చయం దాని యొక్క ఎత్తునుండి సూర్యుని పైపు పై నాక ిశ్చయం గీచి మూలను (Angle) ఏర్పరచుచు దాని గూఢావకము.

ఎల్లప్పుడు శిష్టిగారిలాక్క, ఐకలాక్క
ఆధారానికే!

ఎల్లిప్స్ (Ellipse) — కోణ (Oval)
 నువ్వు గోళము భూ-చలనము చూచుడు

ఎల్లీటుమెంటు (Allotment) —
 వాణిజ్య బంధ ఎరిథాపాదము ఒక కంపెనీ
 యందు వాటాలను ప్రత్యేకించి ఒకరికిగాను
 ఎర్రతమలు

ఎలో అక్షరమునకుం జెందిన
శ్లోకములు పురుష నామములు —

Laban హిమాలయము White అని
యరను రిడికాగోదరువువేరు

Lachlan Lauchlan శృంగ్ఖ నామము,
War like అని యగమ

Lacon (అచ్చారణ Laykon) — కష్ట
 శక్తియువము Laco (నవీన) Ruling
 with force అధిపత్యము.

Ladislav Ladislavus రష్యాపదము,
Famous ruler అని యర్థము

Lambert నాగార్జునాచలము Coun
try's brightest అన్ని యరము

Lancelot Launcelot ల్యాంసెలొట్
 పదము (ఇచ్చారణ Lance lot అని)
 సేవకుడని యరము

Laughton వచ్చినము

Laodamas శ్రీకుంఠము People's
tamer అని యరము

Latimer నవీనకదము St Latimer
చాల భక్తుడట

Lavoslav రవ్వను పదము, Lion glory
అని యిదిము

Lawley నరసింహదేవము

Lawrence, Laurence, Laurens, Laurentius లాటిన్ పద హావములు,
Laurel crowned అని యర్థము దీని
ముద్రపేరులు Larry, Laurie, Larkin
St Laurence ముఠానామము

Lazarus, Lazar, Lazare పిల్లల
పదము, God will assist అని యర్థము

Leander, Leandro గ్రీకుపదము, పిహ
బలుఁడనియె, నరసింహుఁడనియె యర్థము

Lebbeus- పిల్లలపదము, సాగరమునకర్థము

Leger- బ్యూటోనిక్కు-పదము, People's
spear అని యర్థము

Leicester నగరము

Leif పెద్ద పదము

Leigh (ఉచ్చా lie), Leighton (ఉచ్చా
Layton) చివర పదములు

Leith నగర పదము

Lemuel పిల్లల పదము, Unto God అని
యర్థము

Lennox నగర పదము

Leo, Leon, Leone గ్రీకు పదము, పిహ
మునకర్థము పదముగల పోపునకువచ్చును
లకు, అర్థము రోమక చక్రవర్తిల కిచ్చునామము

Leofric బ్యూటోనిక్కు-నామము, Beloved
rule అని యర్థము

Leofwin బ్యూటోనిక్కు- నామము,
Beloved friend అని యర్థము

Leonard, Leonhard, Leonarde, Leona-
nard- బ్యూటోనిక్కు-పదములు, Strong
as a lion అని యర్థమునప్పటి ఇంకటి
ముద్రపేర్లు Leo, Leon, Leonidas.
Leontius - గ్రీకు పదము, Sparta
King యొక్క పేరు పిహబలుఁడనియర్థము

Leopold- బ్యూటోనిక్కు-పదము, People's
prince అని యర్థము

Leslie, Lesley నగర పదము

Levi పిల్లలపదము, Joining అని
యర్థము

Lew గ్రీకుపదము, సాహసార్థము

Lewis, Lewin బ్యూటోనిక్కు- పదములు,
Famous warrior అని యర్థము దీని
నూతని కల్గిన ముద్ర పేర్లు Lew, Lewie
అనియె యున్నవి

Lindley, Lindsay స్కాటి పేరు, నగర
పదములు

Lionel, Lyonel, Lyon లాటిన్ నామ
ములు, Young lion అని యర్థము.

Llewelyn, Lilywelyn, Llewellyn —
తల్లిక్కు-పదము, Lightning అనియర్థము.
దీని ఉచ్చారణ Llewelin

Lloyd - తల్లిక్కు-పేరు, Grey అని యర్థము

Lockhart నగర పదము

Lorenzo, Lorenz లాటిన్ పదము
(Lawrence చూడఁడు)

Lot - పిల్లల పదము, Wrapped up అని
యర్థము

Lothaire, Lothairo, Luther - బ్యూటో
నిక్కు-పదము, Warrior అని యర్థము

Louis, Luis, Ludovic, Lodovic —
బ్యూటోనిక్కు- పదము, Holy protector
అని యర్థము

Lovell నగర కల్గిత పదము

Lucas, Lucanus, Lucianus, Lucian,
Lucien, Lucius - లాటిన్ పదములు,
Light dawn అని యర్థము Similar
to Luke

Lucifer, Luciferus -- లాటిన్ పదములు,
జెలులను వెచ్చించునని యర్థము

Lucretius లాటిను ఎడము Gain అని
యర్థము

Ludovic Louis చూడు కు

Luke లాటిన్దము St Luke యిస్సీ చేరు
Light అని యర్థము

Lumley నమీన కవము

Lupus లాటిన్ ము Woulf అనియర్థము

Luther ట్యూటోనిక్కు ఎడము (Lothaire
చూడు కు) Warrior అని యర్థము

Lutley Lyall నమీన ఎడము

Lycurgus గ్రీకు ఎడము తోడిగ్లను తరుము
వా కని యర్థము

Lyndon Lylph నమీన కవములు

ఎర అక్షరమునకుం తెందిన

లైన్దన(స్త్రీల నామములు —

Lambert ne ట్యూటోనిక్కు దము దేశ
మ ది రాజునూ మని యర్థము

Lambert యొక్క స్త్రీవాచక ఎడము

Laura Laure Laurentia Lauretta
Laurette Laurenza Laurinda
లాటిన్దములు

Lavalette ఏ కల్పిత దము.

Lavinia లాటిన్దము

Leah హిబ్రూఎడము Jacob యొక్క
భార్యతోడ అలసు యని యర్థము

Leeta నమీ కల్పిత ఎడము

Leila Leilah Leila Lehe లాటిన్ద
మలు ఇందు Leilah అను నీ విశేష
ఎడము తోడది

Lena Lenore Leonora Leonore
Leonor Lenia గ్రీకుఎడములు తెలుగు
రని యర్థము ఇదియెను Eleanor కుడి
ఎడములే హింగ్లీన ముద్దుచేరు Nora

Lene హిబ్రూఎడము Magdalen కుడి
ఎడమే తత్సంబంధమే

Leonardine Leonhardine ట్యూటో
నిక్కు ఎడము నీ హమున టి బలమని
యర్థము దీనికు డి కల్పిత ముద్దుచేరు
Lenny (Leonard ఎడమ బంధ స్త్రీ
వాచక ఎడము)

Leontie Leontine గ్రీకుఎడము నీ హముం
తోడెడి అని యర్థము Leonidas
యొక్క స్త్రీవాచక ఎడము

Leopoldine Leopoldina ట్యూటోనిక్కు
ఎడములు ప్రాచీన యని యర్థము.
Leopold యొక్క స్త్రీవాచక ఎడము

Letitia Laetia Lettice లాటిన్దము
న తోడ మర్థము దీనికు డి కల్పిత ముద్దు
చేరు Letty

Leucha Lezayre వివాహిత దములు

Lidwina రవ్యన్దము

Lilian Lilian Lulas లాటిన్దములు
తె గల్పనావని యర్థము దీని గల్పిత
ముద్దుచేరు Lily Lilly Lilley Lila
Lilla Lulah హిబ్రూఎడములు దేవుని
ప్రమాణమని యర్థము (Lilah అత్యుచి
విల్లాండు దేశమునందలి దూము)

Lina Line ట్యూటోనిక్కు ఎడము మాన
వత్వమని యర్థము

Linda ట్యూటోనిక్కు ఎడము నాగమని
యర్థము

Lorinda లాటిన్దము దీనినుండి కల్పిత
ముద్దుచేరు Lorrie

Lotta ట్యూటోనిక్కు కవము మానవత్వ
మని యర్థము దీనియొక్క స్పానియా
భాషానామము Lola దీనికల్పిత ముద్దు
చేరు Lottis Lo

Louisa, Louise Lois, Loiz, Lovisa
Loye, Luis, Luisa, Luise, Luiza-
ట్యూటానీయన్ పదములు, పులికానీయన్
రాలని యర్థము దీనియందుఁ గల్గిన ముద్దు
పేరులు Lou, Louie ఇది Louis యొక్క
స్త్రీవాచకపదము

Love ట్యూటానీయన్ పదము, మక్కువ యని
పదము

Lucretia, Lucrece లాటిన్ పదము, లాభ
మని యర్థము

Lucy, Lucie, Lucia Luciana,
Lucienne, Luois, Lucilla, Lucinda
Lucya, Lucidora Lucina Lucetta
Lucette లాటిన్ పదములు, ప్రకృతమును
ఆరంభమని యర్థము

Ludomilla రష్యన్ పదము, ప్రజానారాగ
మని యర్థము

Luella Lulu, Lula నవీనోల్పితపదములు
Lunette, Lured ఔస్ట్రేలియన్లు, చక్కగా
రూపమాదిన యని యర్థము

Lychorida దీనిగుఱ్ఱి ఎమియుంచెలియకు

Lydia Lydia, Lidian గ్రీకుపదములు,
Lydia అనునది యొక్క పట్టణమందు సంగీ
తము, నాగరిక నుప్రసిద్ధములు ఇంగ్లీషు
అపోస్తలు పౌలు క్రైస్తవ మతమునకుం
కేర్చిన యొక భక్తురాలి పేరు

Lyona, Lyonella, Lyonesse, Lyo
netta లాటిన్ పదములు, Lionel (సింహము)
అను పదముకు స్త్రీవాచకపదము

**ఎవరెవ్వరెవ్వరు వెక్కి వెక్కి
విడ్డుట? — అంగ్లలో!**

**ఎవరినెవరి వారికి బరువా? —
అంగ్లలో!**

**ఎవరిప్రాణము వారికిఁద్రయము
అంగ్లలో!**

**ఎవరినెక్కి వారికానందము —
అంగ్లలో!**

**ఎవాపరేటెడ్ మిల్క్ (Evapora-
ted milk) — Condensed milk**
చూచుడు

ఎవార్డు — (వాణిజ్యసంబంధ పరిగ్రహ
పదము) Award మధ్యవర్తియొక్క తీర్మా
నము ఇది Arbitration తీర్మానమని
యర్థము తొల్లింటి యేర్పాటు తేలుచిన నిది
మూడు మాసములలో పూర్తి కావలయును

ఎవేంజెలికేలిజమ్ మతము
(Evangelicalism) — క్రైలియంబేలు చెప్పఁ
బడినదో వాటిమం దవనమ్మకమునుండి, సంతోష
మనునది మాని తి కరణ శుద్ధిగా నమ్మియుండు
వతము దాని గూర్చిన పవ్యక్తము

ఎస్ట్యురీ (Estuary) — నది సముద్ర
మనంగలియు తావున భూమిలపైవది
కాకున్నచో పక్కలను విస్తారముగా కొనిమీ
చాలవెడల్పుగ నై యుండును దాని Estuary
అనిపేరు సాధారణముగ దీనినే ఫాల్ట్ గాండు
నేరముగ Flith లేక Firth అనియెదరు
(నదులు చూచుడు)

ఎస్సూరెన్సు (Assurance) — మను
ష్యుల జీవితములపై చేయబడుచు ఏవ్వరెవ్వరు
ఏవ్వరి జీవితము ఏవ్వరు చేయబడినదో ఆతడు
జీవించియున్న కాలమున కొన్ని రెక్క-బాయిదాల
వఱకో లేక కొన్ని సంవత్సరములవఱకో లేక ఆతడు
జీవితకాల మంతయునో బాయిదాలమీదకు కట్ట
బడిన మూల్య మానససంపాదమునాటి కెల్లింబ
చూడుటయొక దాని భవితముగ కొంతకాలమునకో
లేక ఏవ్వరు చేయబడినవారి మరణాంతర
మాతని వారసులకో నిర్దిష్టపదము ఏవ్వరు
చేసిన సంస్థాపనమునా రిచ్చుట తీర్మాన

యందును ఈ ద్వారా సాగులు నిర్వీర్యమై మెప్పటి నైనను ఇచ్చి తీరవలసియుండును కాని ఇహస్యము సంపదల అపాయము లేకుండైన అంతయు లాభము అని తీసికొన వీలుండదు. ఏలన ఎప్పటికైనను ఎప్పుడు చేయబడిన జీవితము, మృతిపాలుగాకరవును. (ఇహస్య రెప్పుడూదును)

ఎస్కలేటర్ (Escalator) —

దీనిని Moving Stair- Case అనియు నందును ఇది కొత్తగా గనిపెట్టబడినది ఇది పెట్టెగుర్ర శ్రము ఇది ఎల్లప్పుడు తిరుగుచుండు నదియే గాన దీని పై వెళ్ళి నిలచుండిన నెత్తునకుం లేర నగును. దునిటుకాలమునకు నలువదియగుల చొప్పున కదలుచుట దీనిపై నెక్కుట సులభముగనే యుండును. ముత్యము బట్టుకొనుటకు Side hand-rail కూడ గల్గియుండుగాన దీని పై మాడి మీదికెక్కుట సుకరముగ నేయుండును. Electric lift కన్న దీని చాకగ నవకల్గవుల రట ముత్యమునిది తక్కువవ్యయమున నెల్లకాల మొకేతీరిని తిరుగుచుండు నెక్కువ యుపయోగ మైనది. దీని నమెరికాదేశములు మొదట నిర్మించి ఇప్పుడు లండనునగరమున ధూమ్రు మునకుం గ్రామగ రైల్వేయిది నిర్మించబడిన ఇనుపరౌటలవారు తనువీధులకడ నుపయోగించుచున్నారు. లండను ఇనుపరౌటలువాడు చున్న ఎస్కలేటరులు గంటకు పదహారుకువేల మనుష్యులకు వాటిండుచున్నదిగ చెప్పుచున్నాడు.

ఎస్కాటోలాజీ (Eschatology) —
ధియాలజీ లోనిది. భ్రతుంచము అంతమై లయములెందు నీతిగూర్చి యోచించుక

ఎస్కాపర్ లేక ఎస్కోపర్ —
(వాక్యజ్ఞంబంద పరిభాషాపదము) Escape-టకపనియందలి పరిహారము గొల్పేపుటకు చేరు. తొల్లియెనుర్నియ యొకపనియన ఒక పనియందలి పరిహారము గొల్పేపుట ఇది వ్యాఠేయాలముగ గూడ జరుగుచుండవచ్చును.

ఎస్కిమోలాజీ (Esquemo) లాప్లాండర్లు —
ఉత్తరభూమధ్య దేశమునందు వసించు జాతి మనుష్యులు, అనాగరికపు జాతినివా రందున పశ్చిమగోల్థమునను, తూర్పుగోల్థమునందలి దేశభాగములందును వీరు వసించుచున్నారు. వీరి కనేక నామములు కలవు ఎచ్చటనున్నను ఒకనామము లేకరీని గానవగుచుండును. వీరి తొల్లింటివేరు Innuits అనియెడును.

అనగా మనుష్యులని యర్థము నార్చు, స్వీడన్, ఫిన్లాండు, రష్యా దేశభాగములను ఉత్తర భూమిమలకు లాప్లాండనియు (Lapland) అందు వసించు నీ జాతివారికి లాప్లాండర్లు లేక లాప్ట్ర (Laplenders or Laps) అనియుచేస్త కలవు. వీరు వసించు దేశభాగము లన్నియు గల్గి నలు బడిచేల చతురపుమైదుండుననియు, అనాగరికపు జాతుల తీరపు దేశముండినది వీరికి ననియు తెలియదు. వీరిని ఫిన్లాండు దేశములు “లప్స్” అని పిలవెదరు. లప్స్ అనిన కడభూమి నివాసు అని యర్థము. వీరికి భవిష్యత్కాలము కలదని వారేనునెదరు. వీరు ప్రశ్నల కు తీరపులు చెప్పుదురట. నార్వేదేశమున వీరిని లాప్లాండర్లు అనియు, వీరిదేశమును లాప్లాండనియు ననుచున్నారు.

లాప్ట్ర పోట్రివాడు. వలముగల శరీరము గలవాడు. బలాధ్యులు చురుకైన చాల తొట్టన వీరికడ ఎస్కిమోలాజీ కుక్కలును, రెండుకడియ మృగములును ఉండును. అవి వీరి బుద్ధులకు లాగును. లాప్ట్రులకు కొండ లావులనియు, సముద్ర లావులనియు, నదిలావులనియు మూడు తెగలు కలవు. కొండలావులు అరణ్యసంచారులు, తక్కినవారు చేలవండ్లు, నీలు (జలచరము)లా బట్టు చేలుగావు, అమెరికా దేశపు వారికి ఎస్కిమోలాజీ చేరు.

ఎస్టిమేటు — (వాణిజ్యసంబంధ పరిభాషాపదము) Estimate- అంచనా లెక్క- ప్రారంభించగలమునుపు దానికి తయారగు అంచనావేయటం

ఎసేటిసిజమ్ (Ascetism) —

దీనికి వేత్తలు కా ల ము ల వేస్ట్ అక్రములు వర్తించినవి తొల్లిటియానికాలముల గ్రీసు దేశమున వ్యాపించుచున్న కన్వయించు

పిమ్మట తనవాంఛలనడచు నభ్యాసవిధానముగ నయ్యెను పిదప త్రైప్రవ మతధర్మమునకు వర్తించెను తర్వాతికాలముల అత్యవధి అత్యవధి అను నుమ్మ ర్యములకు నభ్యాసమును రానురాను కరటలు విధానంబులను ఈమధ్యకాలము లుండ జరిమివాని తనధర్మము, ఉపవాస, యాత్ర, తపస్సులకన్వయించెను ఇప్పటికి చాల నిర్వాహకరహితమున నున్నది

ఎసేట్టు — (వాణిజ్యసంబంధ పరిభాషాపదము) Assais- నిల్వ అస్తి యని యర్థము లేక, వివాద ఆయత్తము వర్తనకు భాగ న్నావుము ఉపయోగమునకుగాని, అప్పులవాండ్ర బాణీర్వాసములకుఁ గాని ఉపయోగించు దగిన వివాదము

ఎసేప్టన డ్విజము — అక్రికాఖండమునకుఁ జూచిన పురాతన డ్విజములుచూడఁడు

ఎసేసిన్ (Assasin) — దీనికి చూపువాడని యర్థము తొల్లికాలమున డెమిక్స్ట్రస్ పురము, అంటియోచి పురముల నడుమదేశ భూములందు వసించుచు దుర్మార్గులను చంపిన

మార్గమునై యిది దోచుకొనుట, హత్యలొనర్చుట జరుపునాయతులయ వారిమీదటి నీచున వాడుకమాడిన, అంక పరచుకొనువానిచేసె, కరహత్యలొనర్చువారి సుప్త సిద్ధిమామెను

ఎస్టేటు — (వాణిజ్యసంబంధ పరిభాషాపదము) Estate ఆస్తి యని యర్థము ఆస్తి యొక్క విలువలట్టి విధింపఁబడు కన్యకలకు ఎస్టేటుద్యుటీ (Estate Duty) అనివేను

ఎస్ట్రోనామీ Astronomy — పభోంతరాళమున గల గిరుగుమడుల గోళములం గూర్చిన శాస్త్రమును ప్రాశాస్త్ర్యము ఎస్ట్రోనామీ యని పేరెడియున్నారు ఈగోళములు జగత్తు తలుచు విరజలఁబడి ట్టుండెడిని ఇది ఎక్వేటరు లంబమను నాకాశము తలుచు కన్పించుచు కును తొల్లిటికాలమున చాల్చియును, ఉన్నట్లే న్నులు ఎస్ట్రోనామీ పరిశోధ లొనర్చిన విజ్ఞానము అది క్రీస్తుమునుపు ౨౨౩౭ వ సంవత్సరమున చెప్పఁబడిన ఎక్వేటరులను దీని కాలము యుగం విజ్ఞానము బాణీకొండెడిది వానినాటి Constellations నేటికిని అట్లే యున్నవి అభివృద్ధిచెందియున్న ఇక్కాలపు ఎస్ట్రోనామీ మూడుభాగములుగ నున్నది

౧ Descriptive astronomy — ఇది యాదికాలము వాటినుండియుఁగలది తెలిపెడిది ఇది పభోంతరాళ గోళముల కదలికలు, వాని సూచారములు, తావులు, మార్గములు కలహూములు, కొలతలు వివరింపఁబడియుండును

౨ Gravitational astronomy ఇది Sir Isaac Newton గారి శ్రీ విజయనదవ శతాబ్దకాలమునాటి కలిగిన విజ్ఞానముగా నెన్నుకొనుచున్నది ఇందు గోళముల కదలిక పరిమాణములు, ఇది తిరుగుటకు కారణములు, Dynamics కవాన్యములు వివరింపఁబడినవి

3 Physical astronomy - ఇది భౌతికము
ప్రతి ౩. ౧-౨౦ కళాబ్రతులకు జరిగిన
అధునిక పరిశీలనలను గర్భింపబడిన విజ్ఞానము.
ఇందు Physical Conditions, Nature,
Chemical Constitution, Tempera-
tures మొదలగునవి కలవు.

ఎస్ట్రోనామి శాస్త్ర పరిశీలనలకు సూర్యుని
కన్న గొప్పగోళములుకూడ కలవనియు, Fixed
Stars అనబడుచున్న గోళములలో కొన్ని
సూర్యుని వలెయు, Solar System వంటినే
కములు కలవనియు, ఇప్పటి సోలారు సిస్టముకు
బహుళ దంకయొగలనీ సోలారు కాలములకు
వ్యత్యాసము మెళకొప్పున Lyra Constella-
tion వైపు పడచుచున్న దనియు, దానియందు
ప్రధాన నక్షత్రము వేగా (Vega) యనియు,
విశాలమున నెఱిగియున్నాయి. ఒకే నక్షత్రముగ
నగునటు Double Stars, Triple Stars,
Multiple stars కన్పించుచున్నవి. Star
Clusters (Nebulae) అనగా A luminous
Cloudy patch of Stars కన్నకు బడినవి
Dark stars కన్పించుచున్నవి అనికొన్ని గోళములకు
భూమి నడుమనూ పోవుచుంటున్న కన్పించు బడి
నది ఇవి యన్నియు నాధునిక పరిశీలనల
ఫలితములు

ఎస్ట్రోనామి శాస్త్రపరిశీలనలు సమీపవాలో
చరిత్ర కం తెలిసిన మొదటిసంబిండును కోపర్నికస్
(Copernicus) అనబడునామము. ప్రతి ౩
౧౧౦౦ సంవత్సరమునాటివాడని చెప్పుటచే
నది పరిశీలనాపరికరములగు ఇక్ష్వా-లపు దున్నులు
లగు Transit instruments అనిపేరు
కొన్నింటిని దేశములోని గ్లింక్, ఫ్రెంచి
దేశములోని చాల్స్ మొదలగు శాస్త్రులకు
గొప్పగొప్ప నక్షత్రకాలలు పరిశీలనకొనములై
బిందేయవచ్చును.

సూర్యుడు, చంద్రుడు, భూమి మొదలగు
గోళములుగూర్చిన విజ్ఞానమే ఎస్ట్రోనామి శాస్త్ర
మని మున్ను తెలుపబడినను, దీనిం తెలియుటకు
గణితశాస్త్ర వేదము, భౌగోళశాస్త్ర
(Geography) విజ్ఞానము నై యుండవలెనని
ఎస్ట్రోనామి అలవడకు వికల భూమికిమగుట,
అందువలన గగనికి వివారాత్రిములు, సీజన్లు,
వాతావరణ వ్యతరణ (Atmospheric
refractions), Phases of the moon,
Time and its divisions, Zodiacal light,
Twilight, తోకచుక్కలు (Comets),
Fixed stars, Galaxy తగ్గ Milky way
Solar system, భూమియంతట (Horizons)
వివారాత్రిములు, Planets భేదములు,
Meridiana, భూమధ్యరేఖ (Equator),
(Poles) ధృవ ప్రదేశములు, ధృవవ్యతరములు,
Declinations, Constellations, వ్యతరణ
ప్రదేశములు మొదలగువన్నయు నెఱుంగవలసి
యూడును. దీనిని గూర్చి వేదములు శాస్త్రులకు
వివరింపబడినవి చూడుము

గోళముల గమనముల గూర్చి Bode's
Law యనబడువిధానమును, Kepler's three
laws of Planetary motions అను విధా-
నమును, Newton's Laws of Motion అను
బడు ప్రధాన ముఖ్యవిధానములు చక్కగ నెఱిగి
యుండవలసి యుండును. సూర్యు చంద్ర గ్రహ
ణముల గూడ నెఱిగియుండుట ప్రతిమను
చాల సహకారిగ నుండెడిది

భూమి-ఇది సూర్యునివలె స్వప్రకాశముకలది
కాదు, దీనిని శాస్త్రమున Opaque body అని
యెఱుఱుచున్నారు. అందుకు ప్రధానము చున్నట్లు
భూమి భేదమున గుండ్రని యాకారము కలది
కావనియు, ఉత్తర దక్షిణ ధృవ ప్రదేశములకడ
కొంతవఱకు Plane వలె కనుబుడిచుట సజ్జ
తలప్రదేశములం గల్గి తక్కిన ప్రదేశములకు

గుండని యాకాశముతో నున్నదనియు నీ కాత్త్రమువలన చెప్పుబడినది. భూపరిమాణము నెఱుంగుటకు దాని Magnitude, దాని చుట్టు కొలత (Circumference) యు, వ్యాసము కొలతయు నెఱిగిన వృత్తమునున్న 3౨౦ డిగ్రీల భాగ సౌఖ్యచే వృత్తపరిమాణమును గుణించిన యావత్పరిమాణము రాగలను

చంద్రగోళము- ఎప్టోనామీ కాత్త్రమున చంద్రుడు భూమిపైకి యుండి దానింబట్టి తిరుగు చుండు గోళముగ చెప్పబడినది. చంద్ర బింబము నందగువకు మిచ్చలు, దానిమీదలి యున్నత ర్న రేఖముల నమమరున్నది, పల్లవులతోవల, పర్వతాగ్రములనని తలంపబడుచున్నవి వాటి క్రిందిభాగములు మరుగుపడి యుండుననరు Dr Herschel పరిశీలకుడు అందలినుక పర్యత శిఖరమున (St Catharine Mount) మైక్రో మీటరును యాత్ర పోకెర సాపాత్యమున కొలచి దానిఎత్తు మాతాంతాళిక మైక్రోనియు, చంద్రుని దయాదూరము రహితమి రెండువేల మైక్రోను వనియు తెలిపియున్నాడు ఒక అగ్నివర్షితము నాల్గు బల్ల ఎత్తుకలది కలదని వివరించెను చంద్రుని కేంద్రమున భూమిమీదలి సముద్రములు బాళిన యుదకసముదాయము లున్నటుల తెలియరాదు ఏలవన చంద్రునిమారు దళసరి వాతావరణమును, వేపుములును ఉండియుండు కనబడుటలేదు ఉండిన నిజహృదయము మట్లెత్తి యుండెడిది భూమింబట్టి తిరుగుట యందు చంద్రుడు తంతుతానై నిగనిగిరుగుచు కూడనుండునని నునించెడిది. దాని భూమిపైకగు పడుట సర్వకాలములం దొకేముఖమైయుండు అతిరుగుటయే దేదిచిర విధానము కలదో తెలియజేస్తున్నది. కొండలు పరిశీలకులు చంద్రుడు తిరుగుట నిజమే యనునది దినములు చూచునను

చున్నార చంద్ర మాసమున దిన ౨౯-౧౦౮౨౨-మి ౪౨ కాముతువని తెల్పియుంటిరి. ముప్పది దినములలోను గల యీ లోపము భూమి సూర్యునింబట్టి తిరుగుటయగు చంద్రున కెగురుకుండు మాను కల్గిన లోపమనియు, అతగా కాలము తగ్గిపోయినదనియు తెప్పలుచినది చంద్రుడు పడమరనుండి తూర్పువఱకు దిరుగు గోళమని పోల్చియున్నాడు

సూర్యుని వెలుతురును చంద్రుడు రాత్రిలుగు భూమిపై ప్రతిధింపడువేయుచు, వెన్నెలలు గాయుటయునీ, భూమియు సూర్యభగిణములను చంద్రునిపై ప్రతిధింపఁ జేయుచుకలయునని నునింపకపోయి చంద్రుడు భూమినుండి ౨,౪౦,౦౦౦ మైక్రో దూరమున నుండునని చెప్పఁ బడినది చార్లసు లెల్లప్పుడును చంద్ర సూర్యులకు ననుగు భూమి వచ్చుతని, అమా వాస్య లెల్లప్పుడు సూర్యునకు భూమి ననుగు చంద్రుని వచ్చునని గెల్గుచుండు సూర్యునకు వలెనే చంద్రునకును, ఇంకా కుడి ఎడమ ప్రక్కలుగ నడచు నేర్పాటు కలను అన్ని జగగ ననుచుగ గమనించుకొని, గ్రహవాములు సుఖమిచ్చుచుండెడిరి, చంద్రుడు భూమిచే మాత్రము గాక, సూర్యునిచేగూడ నాకర్షింప, బడుట భూమితో పాటుగ, సూర్యుని చుట్టును గూడ నీడర్ప బడుచుండు సహజము. కృష్ణ ధర్మమున చంద్రుడు వెలుతురు గోల్పోవుచు తగ్గిపోవుచుండు Retardation అనియు, Waning moon అనియు నననరు (చంద్ర గోళము చూడుడు). సూర్యగోళము చుట్టి తిరుగుచుండు మహాగోళములకు, సూర్యుడు వెలుతురు, విచ్చవనముల గల్గించుటకు నాధారమై యున్నాయ సూర్యుని కేంద్రము కాన్లుల మను మని యుండుటన్న దాని నిజతత్వ మిది యని

తెల్పుట ఆకర్షణి తగు నిదర్శనములు లభింప
కన్నది ముద్రాద్ధ ప్రాచీనపు ఎస్ట్రోనామికా
శాస్త్రనిధి యగు Laplace పండితుడు, మంటల
క్రిందగా సూర్యుని కీరమున మార్పులు గల్గు
చుండుననియు, ఈ సూర్యుడు ఒకేకాపున
నిలచియుండ లేదనియు, తాను కానై ౧౪ ౧౪
కీరము క్షనని, ఒకేసారి తిరుగుట కిరువదియైదు
దినముల వది గంటల కాలము వట్టుననియు,
సూర్యకీర మన్ని దివసముల వర్తిచూపుచుండును
ఒక్కొక్క ద్విత్వరూపిలకును, సూర్యకీరము నల్లని
గట్టకవర్ణముననియు, దానిపట్టి ప్రకాశమానముగు
వేళ్ళుసముదాయమును బోలెన బొంబాయిని
యొకటి దట్టమైనది కలవనియు, మధ్య మధ్య
నప్పుటప్పుట వెలికితగులుచుండ, నల్లని ప్రదేశములు
మచ్చలుగఁ గన్పట్టుచుండుననియు వర్ణప్రాయ
పడుచున్నామి యేనిని నిదర్శనములులేక
అన్ని అభిప్రాయములు సుశీయగ్రస్తములుగ
నుట యంద ఆ నీకరించినదే

సూర్యకీరపరగా కన్పడుచుండు నీ నల్ల
మచ్చలు కదలుచుండుట లను, మారుచుండు
నటులను గన్పట్టెడిని ఒక వాలుగు దినముల
కనుకఁ గదలుచుండునని యనియు, వాటి సంఖ్య
ప్రదేశము భేదముగాయును మార్పునంగఁ గుండు
ననియు, ఒక్కొక్కసారి సంచిత్రముగా లేకుండి
వివిధఁ గన్పించుచు మార్పులు కొన్ని యగుచునను
గన్పించును, కొన్ని చిన్నవి కలసియుండుననియు
వగుటయు, ఒకటి భిన్నములై చిన్నవిగ నేర్పుకు
ఁడుండునాడ కలవని ఒకటిలనలనూడి తలు
చున్నది సూర్యవృత్తాంత సూర్యుడు భూమిపట్టి
తిరుగుచున్నటుల సోచెదమచ్చను, నిజమున
భూమియే సూర్యునికట్టి తిరుగుచున్నదని
యీశాస్త్రమునందు చెప్పుటచేరి. అతియగు
నటుల గన్పించుచున్నామునకు Reliptic అని

చేరింబడినది అది Heavenly Equator
యెనెను వగుచుండునని చెప్పుటచేరి

ఒకటిలపైఁ దిన్నగా నాకసమున సూర్యు
నొకముండుకాలమున కాంగ్లమున Midday
యనియు, ఈశాస్త్రమున Noon అనియు చేర్చు
దానినే Zenith అనియెనది భరతదేశపు
శాస్త్రులశాస్త్రమునందట్టి కాలమున కపరాహ్లా
మని చేసె సూర్యుడు కొంచెంవత్తు వరకు
భూమధ్యరేఖకుఁబైగా Summer solstice,
Autumnal equinox, Winter solstice,
Vernal equinox అనెనట కాపులగుండా
తిరుగుమాగ్గముగఁ గన్పట్టునని చెప్పుటచేరి
(సూర్యులము చూడఁడు, తక్కినవి వానివాని
తావులకు వేతనము చేయుటఁ గననగును.
చూడుఁడు)

ఎస్ట్రోనామికాశాస్త్ర చరిత్ర చార్తి
యము అదిని క్రీ. ము ౨౩౩౪ సూర్యుని
పాతములగుండు ఎస్ట్రోనామికా చరిత్రలు సమీప
వారని చెప్పుటచేరి. ఈశాస్త్ర దేశస్థులు, గ్రీకులు
తరువాత పరిశీలలు నెరవేరువారు వారిసాటి
వ్యవసాయములు, దేవాలయ నిర్మాణములు,
మాగ్గ నిమగ్నములు ఈశాస్త్రము నతిగ్రహించు
ఎది గాకుండునను ఈశాస్త్రులొని లక్కాదు దేవాల
యము, బ్రిటిగు దీవులొనను స్థాపనయొక
దేవాలయము ఎస్ట్రోనామికా శాస్త్రము మేరకు
నిర్మింపబడినదే యని యందును సభాంతరాల
నొకములగుండా అది యన్నియు నాకాగమున
తిరుగుమాగ్గము లక్కాదు గ్రీకులకు తెలిసి
యూడెను

అక్కామమున గ్రీకు తత్వశాస్త్ర విమర్శని
చేరిదియూడిగ అరిష్టోటలు పండితుడు గొప్ప
తల్పులది గల్గినవాడును, ఎస్ట్రోనామికా శాస్త్ర
ముకు నిరాకరించువాడుగనుట, ఈశాస్త్రుని

వృద్ధి! బాధ కలుచుండెను గ్రీకు ఎస్ట్రోనమర్లు అలెగ్జాండ్రీయా యందు వసించు చుండి అరబ్బులు ఈశాస్త్రమును వీలగుంతదనుక సంగ్రహించుచుండిరి. రోమనుల కప్పు డీశాస్త్రము గూర్చి తెలియనే తెలియరాదను

మహమ్మదీయులు స్పానియాదేశమార్కమిందు వనుక ఏశాస్త్రము తల యెత్తనేలేక అటు నిడి మహమ్మదీయ శాస్త్రముగఁ దలంపటఁ ద్రైప్రపుల నిరసనకు పాల్పడెను క్రీ.పి ౧౫౧౧ శతాబ్దములలో విద్యలు తలయెత్తి అభివృద్ధి పడ నారంభించెను అత్రో ఏస్ట్రోనామికాశాస్త్రము ఇరోపావారిలో కొంచెవఁదే నామొందింపఁ బడినను చాలాభాగము సరించియుంటయు, అది స్టోట్యుగారి తత్వమునకు వృద్ధి లేక పై యుంటయు, మహమ్మదీయశాస్త్ర మని అవతరశముగఁ జూడ బడుచుంటయు సారగా వ్యాపించలేదు

అమోదిందినవారియందుగ్గగన్యుంచుటికోరేహీ (Tycho Brahe) యనుచేరుగు డెస్టార్మన్ దేశపు త్రిపురుతుఁడు ఆయన చా ముక్కిపియ, నెవ్వరిని సరకుచేయనివాఁడని నగు మూఁఘఁడని చేరందియుండెను డెస్టార్మన్, స్పీడవదేశముల నశువుగా ఎరింగోకఁ జరిపఁ ముల, సౌండునుడొక డీప్రమను కౌక హాకీల నాలయము (Observatory) ను నిర్మించి అందర్నఁపరికరముల నమ్మి ఖరవడి వత్సరములు పరిశీలన లొనర్చెను నేటిని ఆ చరిత్రలను కాగితములు కోవనుపేగను వగరపు రాకురైబ్రీయం దుంచబడియున్నవి సమగ్రములు శీటలగులు, పాటిస్థాములం గూర్చియు, చంద్రునిగూర్చియు, తోకయకలంగూర్చియు పరిశీలనలందు వివరింపబడినవి. అవి చాల నిష్కర్షక గుండుబునకు అక్కాలమున దుర్బిణి యాక్రమము లేవు.

టోలూసీగారు ప్రభుత్వవిరోధియై ఆయన యాస్తు లాక్రమింపబడి ప్రేగుపురమున ప్రవాసమునందుండుటచే, అహాకీలనాలయము శివధరు పరిశీలకునకు వశపర్చబడెను ఆయన తద్వారి పరిశీలనలకు ఫర్మి వతులను సాగించిరి చెప్పు బడినది (కెప్లర్‌లో అథ్ ప్లానెటంమోషన్సు మామఁడు)

శివధరుగారు క్రీ.పి ౧౬౦౪ లో చనిపోయిన యదనకు ఈలావదేశమున Galileo పరిశీలకు ఁ Telescope (గుచ్చిణి) యాక్రమము రదిచి బానియూము బాపిటయోశమున్నాక యిందియుండు నాల్గు దిశకోశములను (బాని చంద్రులను) కన్గనియెను ఆయనయు కనయని ప్రాయమునకు పకటిందినవలకు బాధపడుచు చునే కష్టముల పొందియెను పిదప జర్మను దేశపు ఎస్ట్రోనమర్ Simon Marius గారు ఖరకఁజరగోశముల గన్గొనెను వాని గను నమునకు కథకహువుముగ వ్రాసెను దర్బిణి చుక్కమున బా చరిత్రలు ౩౫ చక్రని యందు వర్ణరములు కలవనియు, సూర్యుని యందు నల్లరుచ్చలు (Sun spots) కలవనియు, ప్లానెట్సు భూరిగాబోలిన గోమయలేయయు, మిల్కీవే (Milky Way or Galaxy) యనంబు బెలుతురుగు కొన్ని మిఱియొప్పు మొదలగు విశేషములు కలవనియు క్రొత్త విధానము బయల్పడియెను

పిదప గొంతకాలమునకు Sir William Herschel వండితుఁడు బయలుపెడలి విశేష విజ్ఞానమును బయలుపెడలిసెను ఆయనయే Star clusters nebulae కన్గని అకాశమును Pole to Pole survey చేసెవాడని చెప్పు బడినది పిదప నామనకుడుగు Sir John గారును పరిశీలనలను సాగించివారే

ఎస్టోనియన్ ప్రెస్ — న్యూస్ పేపర్లు చూడఁడు

ఎస్టోనియా (Esthonia) - ఐరోపాభాగమునందు వర్తించు కడమన్న స్వతంత్ర సామ్రాజ్యము

పదునెనిమిదివేల అయిదువందల వరకును మైళ్లు పై కాల్యమగుచు, కడ నొకడు లక్షల పదునాఱు వేల ఐదవందల జనసంఖ్య యుగయుగ శివుఁ బడినది

ఏ అక్షరమునకుం తెందిన మ్రొత్తన పురుష నామములు. —

Aaron - హిబ్రూచేరు యూదుల మొదటి క్రథాసగరుని చేరు పురుషనామము.

Abel - హిబ్రూచేరు. దర్పము, దాంధికము

Abelard - అంగ్లో కాక్సుదుకడము, Noble firmness అని అర్థము

Abiathar - హిబ్రూచేరు. యూదుల గురువులలో నొకని చేరు సమృద్ధికి జనకుడని యర్థము.

Abihu - హిబ్రూచేరు Aaron కుమారుని చేరు శత్రుడు చేత్రునియాజ్ఞను నిరసించి యుగ్మిచే కాల్యబడిన వాడు. నాతండ్రి యని శబ్దార్థము.

Abijah - హిబ్రూచేరు యూదులకు రాజుగా నుండెడు నాతండ్రియే దేవుడు (ప్రభువు) అని యర్థము.

Abiram - హిబ్రూచేరు. క్రొన్నత్యమునకు తండ్రియని యర్థము

Abner - హిబ్రూచేరు వెలుతురునకు తండ్రి యని యర్థము.

Abraham లేక Abram - హిబ్రూచేరు. జనసంఖ్యనునకు జాతులతోని యర్థము. మహావృద్ధియులయందీచేరు ఇబ్రహీమిని చూపెను

చును యూదులలోనిచేరు విస్తారము వాడఁ బడుచున్నది

Abalom హిబ్రూచేరు కాంతికి తండ్రియని యర్థము. యూదులరాజుని దానిదు (David) కుమారుని చేరు

Achille. లేక Achilles అనియు సంయుక్త గ్రీకుచేరు, గ్రీకులలో తొల్లంట నొప్పకూరుఁడగు నై న్యాధిపతి చేరు

Adalbert లేక Adelbert, లేక Aasbert-ట్యూటోనిక్కు. చేరు, బర్బరు భూపాలురలో నొకనిచేరు Nobly bright అని యర్థము గల నామము

Adalhard- ట్యూటోనిక్కు. చేరు, Nobly stern అని యర్థము.

Adalrik- ట్యూటోనిక్కు. చేరు, Noble king అని యర్థము.

Adam- హిబ్రూచేరు, మొదటిమనుష్యునిచేరు ఇతఁడు సృష్టియందాదిపురుషుఁడనియు, ౯వ సంవత్సరములు జీవించెననియు చెప్పబడినది మనుష్యుఁడనియే, భూమియనియే యర్థమునచ్చుచేరు.

Adelfrd- ట్యూటోనిక్కు. నామము, Noble peace అని యర్థము.

Adelhat- ట్యూటోనిక్కు. నామము, Nobly firm అని యర్థము

Adelwin బ్యూటోనిక్కు నామము, Noble friend అని యర్థము

Adolphus, లేక Adolf, లేక Adolfine, లేక Udolphus అని రూపములు కలవు బ్యూటోనిక్కు నామము, Noble wolf అని యర్థము

Aelfwine బ్యూటోనిక్కు నామము, Elf (darling) అని యర్థము

Aeneas లేక Eneas గ్రీకుచేస Commanded అని యర్థము

Aga లేక Agar బ్యూటోనిక్కుచేస, Love (మక్కువ) అని యర్థము

Agrippa లాటిన్చేస Born with th feet foremost అనియర్థము

అని దీపే రెక్కవ ప్రచారముగనున్నది Aidan ఇర్లెండు చేస, అగ్నియని యర్థము (భయానకని యర్థము)

Ailwyn- Alywin చూడఁడు

Ajax గ్రీకుచేస, గ్రీసుదేశమున పెక్కువఱు ధూరులు పైనుల కీచేసఁగెను దైత్యవంతుఁ డనియర్థము Eagle కును అర్థముకలఁ

Alain, Alane Alan, Allan ఇర్లెండు చేస, Harmony యని యర్థము స్కాట్లాండుదేశమున ని నామ పెక్కువ ప్రచారమున గలఁ

Alaric- బ్యూటోనిక్కుచేస, ఇటలీని జయించి చక్కగా పాలించిన పైనిక భూపాలుఁడగు Alaric I చేస Noble ruler అని యర్థము

Alastair, Alaster- గ్రీకుచేస మరువ్యలకు సహాయ మొనర్చువాడని యర్థము

Alban, Albany- లాటిన్చేస, తెల్లనియని యర్థము

Alberic బ్యూటోనిక్కుచేస Elf king అని యర్థము

Albert, Aldebert బ్యూటోనిక్కు చేస, Nobly bright అని యర్థము Bert, Berty, Aby అనునవి ముద్దుపేర్లు

Alexander, Alexius, Alexis, Alexia- గ్రీకు చేస Alexander the Great (King of Macedonia) మొక్క చేస, Helper of men అని యర్థము ఈచేస రష్యాదేశమునా రెక్కవ ప్రచారమునా నున్నది Aleck, Alick, Eek, Sandy, Sawnie అనునది దీని ముద్దుపేర్లు ఇరు Sandy, Sawnie అను రె మను స్కాట్లాండు దేశమున విస్తార ప్రచార ముదియున్నవి

Alfred, Elfred బ్యూటోనిక్కుచేస, Elf Council అని యర్థము ఇంగ్లాండుదేశ మేరిక Alfred the Great చేస Alf అనునది ముద్దుపేరు

Algar- బ్యూటోనిక్కు చేస, Hall spear అని యర్థము (సాదితలోని బల్లెము)

Algernon ఫె చిచేస, వివాసములు గల వాఁడని యర్థము Algy అనున దింకని ముద్దుపేరు

Alick స్కాట్లాండుచేస, అలగ్నాద్యురూపము

Alison స్కాట్లాండుచేస పదిత్రయగు వామక యని యర్థము

Allan ఇర్లెండుచేస Alain మామఁడు

Alhston నవీనముగ బయలుదేరిన చేస,

Alison మొక్క మామఁదరము

Almeric-బ్యూటోనిక్కుచేస, Work ruler అని యర్థము

Almroth- నవీనముగ బయలుదేరిన చేస

Alois, Aloysius, Aloya- బ్యూటోనిక్కుచేస, యుద్ధసాధనమని యర్థము

Alpheus హిబ్రూచేరు Apostle James
త త్రి చేరు మూర్పు అని యర్థము
Alphonse Alphonsus ట్యూటానిక్కు-
చేరు యుద్ధాతురత యని యర్థము
Alric ట్యూటానిక్కుచేరు Hall ruler
అని యర్థము
Alured ట్యూటానిక్కుచేరు Elf of peace
అని యర్థము
Alwynne Alyn Alwine ట్యూటానిక్కు-
చేరు Elf friend అని యర్థము
Anadeus గ్రీకులేరు Love God అని
యర్థము
Amalbert ట్యూటానిక్కులేరు Work
Bright అని యర్థము
Amaz ah హిబ్రూచేరు Strength of
Jehovah అని యర్థము
Ambrose Ambroise గ్రీకులేరు
Immortal అని యర్థము
Amherst ఏ కల్పితనామము
Amos హిబ్రూచేరు భారవాహకు డని
యర్థము
Amyas Amyot Amyand ట్యూటా-
నిక్కుచేరు Love God అని యర్థము
Anchitel ఏ కల్పిత నామము
Andrew Andrea గ్రీకులేరు మను ఖగ్గన
కర్తము Andy ఇ దలి ముద్దిచేరు
St Andrews స్కాట్లాండుదేశపు రక్షకు
దనంబుచేరు యా హిబ్రూచేరు ఆ ద్రేయ
యన బడు యెరి
Angus శ్లెట్టిక్కుచేరు Excellent virtue
స్కాట్లాండుదేశమున వ్యాప్తినందుగలను
Anneley సవిననామము
Anselm Anselm ట్యూటానిక్కుచేరు
గంగ పుంజల్పరమున చనిపోయిన

St Anselm అను ఇటాలియను దేశస్థుని
చేరు ఈతడు Arch Bishop of
Canterbury అయిన
Anstey Anstys ఆ గ్లనాసుడు
Resurrection అని యర్థము
Anthony Anton Anton o Antony
లాటిన్ చేరు Inestimable అమూల్యము
అని యర్థము ఇ దలి ముద్దిచేరు Tony
అనుచు
Apollos గ్రీకులేరు గ్రీనుదేశపు కొల్లెంటి
సూర్యదేవతచేరు
Aquila లా స్పేరు Eagle అర్థము
Arbuthnot సవిన కల్పిత నామము
Archibald Archer ట్యూటానిక్కుచేరు
Holy Prince అని యర్థము ఇ దలి ముద్ది
చేరు Archi Archy అనుచు
Arend ట్యూటానిక్కు నామము Eagle
power అని యర్థము
Arist des గ్రీకు నామము Son of the
best అని యర్థము
Armesby సవిన కల్పిత నామము
Armine Armyn Arminius ట్యూటా-
నిక్కు నామము బహిర గాఢము
Armstrong సవిన నామము
Arnold ట్యూటానిక్కు నామము Eagle
strength అని యర్థము
Arnolf ట్యూటానిక్కునామము Strong
as a wolf అని యర్థము
Arthgal శ్లెట్టిక్కుచేరు High Courage
అని యర్థము
Arthur Artha శ్లెట్టిక్కుచేరు High,
Noble అని యర్థము
Asa హిబ్రూచేరు వైద్య డని యర్థము
Asaph హిబ్రూచేరు కలియవాడని యర్థము

Ashburton - నవీననామము, Ashby
 నవీననామము, Asaheton - నవీననామము,
Aston - నవీననామము, Ashton అనియు
 ననుట కలదు
Athanasius - గ్రీకునామము, అమృతుడు
 అని యర్థము
Athelstan ట్యూటోనిక్కు చేరు, Noble
 stone అని యర్థము ఇంగ్లీషు రాజులలో
 నొకనిచేరు ఇతడు Alfred the great
 మనుమడు (ప్రసిద్ధుడు)
Athelwold ట్యూటోనిక్కు చేరు Noble
 power అని యర్థము
Atholi, Athile నవీననామము
Attila, Attile లాటిన్స్, ఈడి వంటి అని
 యర్థము ట్యూటోనిక్కు-పదము, Bourge
 of God అని యర్థము
Auberon నవీనకల్పిత నామము
Aubrey ట్యూటోనిక్కు-పదము, Elf
 ruler అని యర్థము
Aubyn నవీనకల్పిత నామము
Augustus, August, Auguste,
Augustin, Augustine, Augustyn,
Austin లాటిన్పదములు, Exalted
 Majestic అని యర్థము Gus, Gussie
 అనునవి ఇందలి ముద్దుపేర్లు
Aurelius లాటిన్స్, ఒకరోమను చక్రవర్తి
 చేరు బంగారుపు అనియర్థము
Ava విరుషనామము, ఇందలిముద్దుపేరు
Ahva
Aylwin, Aylwyn, Ailwyn. ట్యూటో
 నిక్కు నామము Formidable friend
 అని యర్థము
Ayscough నవీననామము.
Ayshford. నవీననామము

5 అక్షరమునకుం బిందిన త్రిక్షర
(స్త్రీల నామములు) —
Abigail హిబ్రూపదము, Exaltation అని
 యర్థము (స్త్రీనామము).
Ada, Adah- హిబ్రూపదము, Rich Gift
 అని యర్థము
Adamina హిబ్రూ పదము, భాను యని
 యర్థము Adam కు స్త్రీనామపదము
Adelaide, Adela, Adele, Adelaida,
Adelais, Adelayda, Adelicia, Ade-
lia ట్యూటోనిక్కు పదము, Noble Birth
 అని యర్థము ముద్దుపేర్లు Addy, Addie
 అని
Adelar- ట్యూటోనిక్కు-పదము, Noble
 Eagle అనియర్థము
Adelberta ట్యూటోనిక్కు-పదము, Nobly
 Bright అని యర్థము
Adeline, Adelina, Adaline, Adine,
Adelinde, Adelle ట్యూటోనిక్కు-పద
 ములు, Noble manner అని యర్థము
Adeltrude ట్యూటోనిక్కు-పదము Noble
 maid అని యర్థము
Adolphine, Adolfine. ట్యూటోనిక్కు-
 పదము, Noble wolf అని యర్థము
Adonora లాటిన్పదము, మామృత్యుచుని
 యర్థము
Adosinda- ట్యూటోనిక్కు-పదము, Fierce
 strength అనియర్థము.
Adrienne, Adriana- Adriane. లాటిన్
 పదములు. Adrin చూడుము.
Affrica. ఇంగ్లీషు-పదము, Pleasant అని
 యర్థము.
Agatha, Agata, Agafia. గ్రీకు పదము,
 Good kind అని యర్థము

Agnes, Agnesca, Agnese, Agnessa, Agneta, Agnete, Agnyta, Agniea-
గ్రీకుపదము, Pure, Chaste అని యర్థము.

దీని ముద్దుపేరులు Aggie, Aggy

Aileen, Eileen చొప్పుపదము, వెలుతురని
యర్థము (Same as Helen)

Alie స్కాటిషపదము Holy Fame అని
యర్థము Alison యొక్క స్త్రీవాచక
పదము

Aine ఇర్లీకు, పదము సె రసాని యర్థము

Aire సమీకర్తృశాంగపదము

Alberia, Albria లాటిన్పదము, తెలుపని
యర్థము

Alberta, Albertha, Albertine ట్యూటో
నిక్కు పదము Nobly Bright అని
యర్థము Albert యొక్క స్త్రీవాచకము

Albina, Albina లాటిన్పదము తెలుపని
యర్థము

Albreda ట్యూటోనిక్కు పదము, Nobly
bright అని యర్థము.

Aletha, Alethea, Alatea గ్రీకుపదము,
సత్యమని యర్థము

Alexandra, Alexa, Alexandria, Alexandrina, Allesandra గ్రీకుపదము,
Alexiander యొక్క స్త్రీవాచకపదము,
Helper of men అని యర్థము

Alfreda ట్యూటోనిక్కు Elf council అని
యర్థము Alfred యొక్క స్త్రీవాచకము

Alice, Alicia, Aline, Alya ట్యూటో
నిక్కు పదము Of Noble birth అని
యర్థము ముద్దుపేరులు Allie, Ally,
Lise అనునవి

Alida ట్యూటోనిక్కుపదము, Noble అని
అర్థము

Alix ట్యూటోనిక్కు పదము, Noble
manner అని యర్థము

Alkelda సాక్షును పేరు

Alma, Almira లాటిన్పదము, Good అని
యర్థము

Aloisia ట్యూటోనిక్కుపదము, Famous
war

Amabel, Aimable, Amable లాటిన్
పదము, Jovable అని యర్థము Amable
Mable నా వామము కరట

Amala ఇంగ్లీషును పేరు work అని
యర్థము

Amalberta ట్యూటోనిక్కుపదము, Work
bright అని యర్థము

Amalina ట్యూటోనిక్కు పదము, Work
serpant అని యర్థము

Amaltrude ట్యూటోనిక్కుపదము, Work
maiden అని యర్థము

Amanda, Amandin - లాటిన్పదము
Worthy to be loved అని యర్థము

Amelia, Amelie, Amalie, Amalia -
ట్యూటోనిక్కుపదము, Energetic అని
యర్థము

Amy, Ame, Amye, Aimee, Aymee,
Amina, Amica, Amicia, Amicie-
లాటిన్పదము, Beloved అని యర్థము

Anastasia గ్రీకు పదము, Anastasius
యొక్క స్త్రీవాచకపదము, St Anastasia
యొక్క యొక్క పేరు O A ప్రెస్టెయర్
అనునది దినము

Anatolia - గ్రీకుపదము, Eastern అని
యర్థము

Andalusia సమీపము, కొంతమంది ప్రవా
రమునందున్న పేరు

Andromache పురాతన పదము, సంగర
మని యర్థము

Angelica, Angelina, Angela, Angele,
Angelena బర్మకు పదము, **Lovely**
Angel అని యర్థము

Ankaret శ్రీకృష్ణ-పదము, సిగ్గ-పదని యని
యర్థము

Ann, Anna, Anne, Ane, Annie, Anna-
pple, Annette, Annetta, Aneta,
Anita, Anah, Annice, Annia-
హిల్లా పదము, **Grace sweet** అనియర్థము

దీని ముప్పై పేరులు **Nan Nina, Nancy**
Nanny, Hannah అనునవి **Grace**
అని యర్థము

Annabel, Annabella ఇవి **Anna, Bella**
అనుపదములు కల్పితపేరులుదీర పదము,
Anna అను **Grace** అనియు **Bella** అను
Fair అనియు నర్థములు

Antoinette Antonetta, Antonia,
Antonie Antoinetta, Antonina,
Antonica- లాటిన్ పదము **Inestimable**
అని యర్థము దీనిని గర్వన ముద్ద చేసెను

Netty ఇది ఫెండిదేశమున వాడుక వివా
రముగ నున్నది

Apollonia- గ్రీకు-పదము, **Apollo** కల్పమునకు
శ్రీవాచకపదము

Arabella- లాటిన్ పదము, **Fair shrine**
అని యర్థము దీనినుండి గల్గిన ముద్దపేరులు
Belle, Bella అనునవి.

Ardyn శ్రీకృష్ణ-పదము, **High** అనియర్థము

Areta- గ్రీకు-పదము, **Virtuous rule** అని
యర్థము

Arethusa గ్రీకు-పదము, **Virtuous** అని
యర్థము (ఇచ్చానరా **Arrythusia**)

Arisana- గ్రీకు-పదసహుధము, **Ariadne**
వంటిది.

Armyne బ్యాటోనిక్కు-పదము, **Public**
అని యర్థము

Arnoldine బ్యాటోనిక్కు-పదము, **Eagle**
power అనియర్థము **Arnold** శ్రీమదము.

Artemise, Artemisia గ్రీకు పదము,
Apollo (గ్రీకుదైవము) యొక్క కవల
సోదరి పేరు

Arthurine శ్రీకృష్ణ-పదము, **High** అని
యర్థము **Arthur** యొక్క శ్రీవాచక
పదము

Audrey, Audry బ్యాటోనిక్కు-పదము,
Noble threatener అని యర్థము

Augusta, Augusteen, Augustina
లాటిన్ పదము **Exalted** అని యర్థము
Augustus యొక్క శ్రీవాచకపదము.
ఈ పేరు చక్రవర్తి లకును కాబుర్చరీ యొకటి
అప్పిదివచ్చు కు చూడెను దీనినుండి గల్గిన
ముద్ద పేరు **Gussie** అనినది

Aurelia, Aurea, Aurelle, Aurelie-
లాటిన్ పదము, **Golden** అని యర్థము
Aurelius యొక్క శ్రీవాచకపదము

Aurora Aurore- లాటిన్ పదము, **Roman**
Goddess of Dawn యొక్క పేరు

Aveline హిబ్రూ-పదము, **Pleasant** అని
యర్థము

Avice Avicia, Avis బ్యాటోనిక్కు-
పదము, **War refuge** అని యర్థము

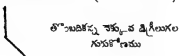
Azalea Temperance అని యర్థము ఒక
పుష్పపదము

ఓంగిల్లు (కోణములు) **Angles** —

రెండు రేఖలు కలియఁగా తొపున చూల వచ్చునను
శకములను ౧ సమకోణము (**Right angle**).

అంటి ద్వీలింగల సమకోణము.

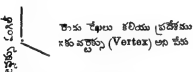
• గంభీరకోణములు (Obtuse angles)

3 లఘుకోణములు (Acute angles) అని పిలువబడును

ఈ ఏంటిక్రెటు డిగ్రీలుగా విభజన చెయ్యబడినవి ఒక సమకోణము నందు శాంతి డిగ్రీలు చెప్పుబడినవి నాలుగు సమకోణములు కలిసినవని పూర్తిగా పరిశోధించు గాన $4 \times 90 = 360$ డిగ్రీలు ఒక వృత్తముని యందును (Circle) అట్లు రెండు కోణాలు కలిసిన కోణమునకు మూలముగానున్న కోణముకొనము నకు వైష్ట్యం (Vertex) అని పేరు వైష్ట్యమునకు కోణమునైపున గాక, వెలుపలి నైపునకు రిఫ్లెక్సు (Reflex) లేక Re-entrant అని పేరు

ఏంగోస్పెర్మిటీ (Angiospermistry)

ఇంగ్లీషు పేరు విత్తములు తోడుకు లేక సంచలతో బుట్టబడి యాంచును ఇంచువలన పోలికను పక్షిరమై త్వరితముగ తెడిపోగు అట్టిచెట్లకు Angiosperms అనిపేరు. ఇది వానిగుర్తించు కాత్తము.

ఏంటిక్రెటు వురము (Antwerp)—వెల్డెయిం దేశమునందు పెల్లు పక్షిరమంచున్న పట్టణము. అదికాలమున నిది యొకరాకన

నివాసము యు శాసనము, అరచియు దేవారిక వ్రతమున కస్తాన కడమిడియు వారలకు కప్పుముగొనుచు, ఈయనివారి చేరొడగరికి ఏటికోణారవేయుచును వారసెయు, వారిని వ్రాలోచుచు బుద్ధిశాలి హామెయ్యెననియు బలమొత్త పీరి కలకు దచ్చిభాషయును వెర్పెన్ (Werpen) అన పారవేయుటయని యర్థము. అచటి గ్రామమునకు Hand werpen (చేరొణారవేయుట) యని పేరయ్యెట అదివానాటికి మాం ఎట్టిస్సు అయ్యెట్లు ఇరాన్మునిజానీన వ్రాలోయెక్క విగ హామె పొట్టెయ్యుచును కలకు. ఈపురమున క సిద్ధమును కాకనర్థముకలకు. ౧౭౭౧ సామర్థ్యములో జూగిన వ్రయంద యుద్ధముగ పోర్చుగసు బర్సెన్సెనికలచే నాశన మొచ్చెబడినది

ఏంటిక్రెటువిండ్లు (Anti-Trade Winds)

— భూమధ్యరేఖనైపున కిశాన్యదిశనుండియు, నైరుతిదిశనుండియు ఏడుగాలులకు క్రేటు విండ్లుపేరు (మామలు) అని భూమధ్యరేఖ సామమునకుం దగ్గరి యాకాశమున తెగసి తిరుగ తాము వచ్చినచో మఱి పై భాగమునకును వెనుకకు ఏమియు ఈ సంగతి ఆ తావులకు క్రిందిగాలి ఒకదెసకు ఏడుచూటయు, ఆ తావు నందే ఆకాశమునందలి వేపుము దానికొనుచుగా కర్వెకు ముటయు గాననుచుండును.

ఈ ఏంటిక్రెటు విండ్లు గాలులు భూమధ్యరేఖనుండి నలువది డిగ్రీల దూరప్రదేశములందు ఆయాదిక్కుల భూమట్టుము లేక సముద్రపుటికి మట్టములకుండిగి అటులనే ఏడునారంభించును. అటుల నేలకుండిగిన తావులకు (౪౦ డిగ్రీల దూరప్రదేశము) అంగోల్స్కు మనోహమున మున Horse Latitudes అని యందును. మఱియు నట్టి ప్రదేశములు కర్నాటక మొక

రేఖల (ట్రోచిక్ అఫ్ కేపురు, ట్రోచిక్ అఫ్ క్విటికారను) లనవచ్చును నుండెడివి (క్రిటిసిస్టు) చూడవచ్చు.

మిట్టెనైను — సిన్టెనైను, మిట్టెనైను చూడవచ్చు

మిట్టెదేజీ - వాణిజ్యపంబంధ పరిభాషాపదము Antedate (రోమన్ కాలిగ్రాఫునాయు లుడిగతో వాడెనై వాణిజ్య వ్రాయుట సహజవర్ధి లట్లుకాక వేలుకారణమున సంకట పూర్వపు వేలుతేది వేయవలసి వచ్చినచో వానిని లిఖిం చుటకు Antedate అనెదగు

మిట్టెనీమియసినిజము (Antinomia) — క్రైస్తవ మతమునందు, క్రతుండగు సుప్రీమ్ వలన తిరస్కరముపొంది, అయ్యాయందు నమ్మకము గల్గియుండుట వలననే రక్షణ గలుగుచుండగా నింక చేర్చిని నియమము (Law)యందు విధి కల్గియుండుట యనవచ్చున మను సిద్ధాంతము.

మిట్టెవతి (Antipathy) - ప్రాచీనముల యందు Antipathie నుండి కల్గినవికారరూపము జన్మించు భావయంత Anti = వ్యతిరేకపు, Pathos = కల-పు లేక అనూయత కొన్ని జాతుల జతువు లొకటి కొకటి జాలినిసోధము లగుటల నై సన్నికముగ మానవలందు నుండ కొన్ని జనులముల మధ్య విరోధభావము లక్షణమైయుండును దానిని మిట్టెవతి (Antipathy) అనివేయు.

మిట్టెపోద్య (Antipodes) — (లాటివాడయందు Ante = అన్వరి, Podes = పాదములు) భూవియోక్త ఒక భాగమునందలి యొకతావునకు అన్వరిమందు (రెండవ) భాగ మున తిన్నగానుండుతావు. దానిదియే, దీని

కదియు మిట్టెపోద్య అనవచ్చును అనగా నాయంతావుల నిలువబడియుండువారల కొకరి పాదములు మేలొకరి కవ్వలిదిగ నుండునని భావము.

మిట్టెమనీ (Antimony) — దీనిని Tartar Emetic అనియు వుండును నొల్లి క్రి తె కక నారవ శతాబ్దమున నుండిన బేసిల్ వాలెంటైన్ (Basil Valentine) అను నొక గ్రహయంతాత్మవేత్త (Alchemist) ఒక క్రైస్తవసన్యాసి మతీయై సన్యాసికి నప్రయత్న పూర్వకముగ నిరూపణము నొసరి గుణము గలచ వాక్యర్యముగ దీని గుణ వివరింపనట నాచాదిగ తలపెట్టెనుపుక నప్రయత్న పూర్వక ముగనే తేనియొక పద్ధతిని గాల్గొనివారణకల్గి దానికోసమే క్రమగములంగ సామెతగా వాడు చున్నారె

మిట్టెసైక్లోన్ (Ante-Cyclone) — సైక్లోన్ (Cyclone) చూడవచ్చు

మిట్టెప్రజాలోజీ (Anthropology) - ప్రాచీనములయందు Anthropologie యొక్క వికారరూపము Anthropos = మనుష్యుడు. logy = శక జర్మరూపము మనవునకు పూర్వపురూపము, తిట్టిత్తి, ముప్పులు, అభివృద్ధి ధీగతలు యొకటిగ నెవల వివరించు శక

మిట్టెలోజీ (Anthology) — (ప్రాచీ నముల Anthologie యొక్క వికారము) Anthos = పూవు, Logia = కూర్చుండినది. పూవులవలె కూర్చుండినవి యర్థము చక్కని కవిత్వనిచయము తాత్పర్యము దీనిని గూర్చిన తాత్పర్యము ఈశక మృదుమధురకవిత్వముం గూర్చినదిగాని ధంపపు (Prosody) మార్తము గాదు.

మిట్టెకవుత్పరము — మహాభారతము, అదివర్ణమున ఏకచ్ఛక్రము అనవచ్చునదిగ, తెచ్చె

బడినది ఇదే. నుంచువారలను ఒక్కొక్కరి నా బాసదలను భక్తియువాడట క బతుకేవల పురమున, బ్రకటితముగ నొక్కనొకని భక్తియు తలఁచి నొకరైననురచుకుంటు సుకరమియ్యజన్మ భూయ సుఖమెట్టియో అని లోకోత్తిగా వాడుచున్నార పాదపులు లాడుగృహ దవన మున చాపు దప్పించుకొని పెదలి కుంతిదేవిలో నూడ బ్రాహ్మణ చేపభారులై కొలకాలదిట వసించుతల బాసరుడు భీమనిచే జంకబడియె నని చెప్పబడినది ఎటావారుచునున్న నైబులి దిక్కుగా పగవారు మొక్కిమూరముననున్న చక్ర ర్మగర్ అను గ్రామము ఒకచక్రపురమని ఫుర్రర్ (Dr Führer) పండితుడు అచ్చును ఇదియె పెక్కగర్ అనిచెప్పినపై యొప్పది

విశ్వక్రుడు — దానపుడు తండ్రి కన్యకమువారి తల్లి దవపు దక్షవ జాతి కుమార్తె

విశ్వ గోత్రము — విష్ణువృద్ధ తీపగణము చూడుడు

విశ్వాకము — ఇంకొక జాతునికిలపై జాతి (లను) ప్రాణము మామడు తాళములు చూడుడు

విశ్వాత్రింశ స్వహ ధ్యలు — మహాయలు చూడుడు

విశ్వదేవ విశ్వత మనస్సవ దితి న్యాయము — ఒక దాని నొక భాగమున మార్పు గల్గించితిమీని, అంతటితో నది మారి మోగటిగ నైన పదిమొకాని భామము

విశ్వాద వృక్షాననము — యోగ శాస్త్రమునఁ చెప్పబడిన అభిషేకములలో నొకటి వృక్షాననము అందవలెన రెండు అభిషేకములు

భూమి కానంది అచేతులబాదు శిరస్సు నానంది శరీరమును ఆకాశమున కై నిలవబెట్టి ఒక కాయము కై నిలవబెట్టి రె దవ పాదమును గట్టయొగచునట్లు ముదకుట ఒకపాద వృక్షానన మనముబారు

విశ్వ మనుసంధిభృతో అవరం (చక్రవర్తేతి న్యాయము ఒకమప్పుకై పెరిగొను (ప్రయత్నించు) చు శతాక వస్తువును నూరైన చుకొనట (గోగ్స్పల్) కి న్యాయమును వాడుచూడురు

విశ్వలవ్యుడు — బోయకులజాదు ధను నివ్యాభ్యాసముగకై ద్రోగాచార్యుల కడ కీని యరిగ నాతఁ డ పడేశి ప నివారించు కత, ముట్టోద్రోగాచార్యులలోన యొకవిద్రాహము లని దానిని బూజించుచు గడువుగ భాసింది, దానికడ తానే విలవిద్యాభ్యాస మొనర్చి విలు నివ్యాచార గతుడైన వాడను భారతయద్ధమునకు ము దే శ్రీగృష్ణునిచే నిహతుడైన వాడు

విశ్వలుడు త ద్రిశేన దేవతనమును పెద్దితొడ్డి ముదేవుండు యకవ శత్రుత్వమును అతఁడు నిహంకలచేత నయడని చెప్పబడింది

విశ్వవిశిష్ట మహాదోషములు — (ముహూర్త దోషములు) జ్యోతిశ్శాస్త్రమున ముహూర్త భాగమునందు వివాహాది కుభాభ్యాసముల ముహూర్తములకుండరాని ఇనుపదియొక మహాదోషములు

౧ పంచాంగశుద్ధిదోషము తిథివారనక్షత్ర యోగకరణము లర్హములైనవి గాకపోవుట కీదోషము చెప్పబడినది

౨ సంతానశ్రవణాస్పృహదోషము సూర్యసంక్ర మణవ్రతమునకు పూర్వార్థములయందు వరు నారు ఘటికల ఒడునేను విఘటములు కుభాభ్యాసముల కన్నతాలము (దిశ్యభ్యంతరికి)

3 చాంద్రశ్యుర్ణ దోషము - (వృద్ధ్యు
చూచును) శిథిలకార్య ముహూర్తములు వ
ద్వర్ణలలోని భాగముల కో దేనియగుచున్నా, ఆ
తాత్ర శుభ్ర, చంద్రపరిష్కార శుభ్రపాపము యొక
వలయునని భావము ఈ సాదర్భమ్యము రని,
కుజ, రాహు, శని, శీతులు పాప (కర్మ) ౧,
చూచుచున్నా, చంద్ర, గుర, బుధ, శుక్రులు
పాప్య (శుభ) గ, హములనియు నెఱుంగుచు
క కురవా శివోషము (వృద్ధ్యు, వర్ణో
మాగ, పుష్కరాగి చూచును) ఎవారే
దోషము క్రము కారాచ

౧. అష్టమకుజదోషము దీనిని కుజాష్టమ
దోషమనియు నుచును. శుభకార్యలగ్నమున
కష్టమస్థానమున కుజాశూదరావని, ఉండినదీనియు
భావము

౨. భృగువలగ్నదోషము శుభకార్యలగ్న
మున కారవృత్తియున శుక్ర, సూర్యరావనియు,
ఉండిన దీనియు తెల్పుచున్నది

౩ కర్కశదోషము - ఒక పాపగ్రహము
లగ్నమునకు పాపగ్రహమునకు వక్రీయక
యొగుటయు, రాశివపాపగ్రహము లగ్నమునకు
రాశివపాపగ్రహమున వక్రీయముగుటయు సాధించి,
౪ రాశి కర్కశగ్రహముల నమరులు లగ్న
మునకు కర్కశదోషమనియు, ఇది మృత్యువృద్ధ
మనియు తెల్పుచున్నది మఱియు రాశి కర్కశ
గ్రహములనగును చంద్ర, సూర్యులను య
కర్కశదోషమగును

౪ లగ్నాష్టమ లేక అష్టమలగ్నదోషము -
జ్వాలగ్నమునకు గాని, చంద్ర లగ్నమునకు
(చంద్ర, సూర్యులను) గాని, ఎన్నివపాపము
శుభకార్య ముహూర్తలగ్నముకారాచ. ఇందెన్ని
శుభలగ్నము లమరినను దోషమని తెల్పుచున్న
ది లగ్నాష్టమి లగ్నమునకున్న మృత్యు
వృద్ధమగునంతటి దోషమనియు తెల్పుచున్నది.

౫ అష్టమచంద్రదోషము- దీనిచంద్రాష్టమ
దోషమనియు నుచును. చంద్రుడు జ్వాలరాశి
ఎన్నివపాపగ్రహముల నిర్వహణచేయుననియు,
జ్వాలరాశిలోనియు, స్వజ్వాలగ్నమున అనుభ
వించుననియు తెల్పుచున్నది.

౬ వృద్ధ్యు రిఫ చంద్రదోషము చంద్రుడు
వివాహాని శుభకార్య ముహూర్తములందు అవ
యిండు, ఎన్నివపాపగ్రహముల, పాపగ్రహముల
నుండరాదు. అదియున్నవృద్ధమని తెల్పుచున్నది

౭ చంద్రశుభ్రగ్రహదోషము - చంద్రుడు
ఏ గ్రహముతోను కూడియును లగ్నము లగ్న
అది శుభ్రగ్రహ యుక్తమగును దోషమనియు
తెల్పుచున్నది.

౮ వారబిధి కర్కశగ్రహ దోషము-
రాశియున్న కల కొకముహూర్తము మోక్షం
౧ రుద్రము, ౨ శుక్రము, ౩ బుధము,
౪ పిత్రిము, ౫ మృత్యు, - వారము,
౬ విద్యదేవము, ౭ విధి, ౮ బ్రహ్మ,
౯ ఇంద్రము, ౧౦ ఇంద్రాగ్ని, ౧౧ వైశ్ణవము,
౧౨ వసుదేవము, ౧౩ అర్జునుడు, ౧౪ భగ
ముహూర్తము, ౧౫ శుక్రము, ౧౬ అజ
దేవము ౧౭ అహిమృత్యుము, ౧౮ పూషము,
౧౯ అనర్జును, ౨౦ అంతము, ౨౧ వహి,
౨౨ భార్య, ౨౩ శివ, ౨౪ అదిత్యము,
౨౫ శివము, ౨౬ అచ్యుతము ౨౭ అర్కము,
౨౮ త్వష్ట, ౨౯ సమీరణము

ఇందు రుద్ర, శుక్ర, పిత్రి, ఇంద్రాగ్ని,
వైశ్ణవ, భగముహూర్త, శుక్ర, అజదేవ,
యము, అహి ముహూర్తములు మృత్యుహూర్త
ములు, తక్కినవి శ్రేయస్కరము లగు
ముహూర్తములు. మఱియు నాదివారమున
అర్జునుముహూర్తమును, సోమవారమున బ్రహ్మ,
వైశ్ణవ ముహూర్తములును, మంగళవారమున

పీఠియ, పిమ్మి మహారాజులును, బుధవారమున విధియనలబడు మహారాజులును, గురువారమున దైత్య, వార మహారాజులును, శుక్రవారమున బ్రహ్మ, పీఠియ మహారాజులును, శనివారమున దుర్గ, ఉరగ మహారాజులును కేవల దోషకరములని చెప్పబడినది

౧౩ ఖడ్గారణ, సమహాసేనభయ దీనిని సర్వసాధారణముగ ఖడ్గారణ సమహాసేన దోషమునున్నాదు ఖడ్గారణము అనిన చక్రముద్రాని తెలియబడినది. కాగావ్యుత్తముగాదవలెను

౧౪ గ్రహణదోషము- సూర్యచంద్రగ్రహణములు సంభవించినతరి గ్రహదమైనను, గ్రహములు నైనను, అర్ధగ్రహములు పూర్వోదరముల మూడినదియులును, పూర్వగ్రహముల పూర్వోదరముల నేడినదియులును శుభకార్యములు తగవు. ఇకను అర్ధగ్రహారణ్యము పీడన మూడునెలలదనకను, పూర్వగ్రహారణ్యముపీడన నారమునములదనకను శుభకార్యముల కంద్రముని చెప్పబడినది

౧౫ ఉత్పాతభ దోషము- బాకంపము, భూమి కేవలదర్శనము, సూర్యచంద్రగ్రహములు పని భావము ఇది పూర్వ పరముల నేడినదియులును శుభకార్యముల కన్యములుగ నొనర్చినది చెప్పబడినది

౧౬ క్రూరము క్షుధిష్టదోషము- పాపగ్రహములున్న సమస్తమునకు వ్యతిరేకమయి, దాని వెన్నునున్న సమస్తమునకు భగ్నమయి, దాని ముందగున్న సమస్తమునకు భూమి కేవలముం చేర్చి ఇది పూర్వోదరములనియు, శుభకార్యములకుం దగనిదనియు చెప్పబడినది

౧౭ పాదగ్రహణభయ, లేక అశుభవిధ దోషము- దీనిని వంచకలూకవక్రము రచించి తెలియవలయును

౧౮ విషయాలగ్న దోషము, లేక విషనాడి దోషము- సమస్త కార్యములలోని విషయాల సైన్యములంగ సుభకార్యము లొనర్చరాదని (లగ్నమునకు వర్ణము తగినది) చెప్పబడినది
౧౯ లగ్నారణ్యదోషము మహారాజులగ్నముగాని, దాని పాదగ్రహ క్రూరగ్రహయతమును క్రూరగ్రహములచే చూడబడినదియు కారాదని చెప్పబడినది

౨౦ గంధార దోషము- అశ్వమస్యమ లేవక సమస్తములందరి కడపటిసాల్క విభవించులును, అశ్వము, ముఖములసమస్తములందరి సారంభము లందరి నాల్గు భవించులును సమస్తగంధారము లందును. కర్కటక, వృశ్చిక మింకా రానులందరి కడపటి యరముచియులును, మేష, సింహ, దశమ్య రానుల సారంభములందరి అరగించులును రాగిగంధార కాలము లందును

పండి తిథుల సారంభపు రోజు భవించు, పదిహేను విభవించు కాలములును, పూర్వతిథుల కడపటి రోజు భవించు కాలమును తిథిగంధార కాలములందును ఈ గంధార కాలములందు శుభకార్యములు తగవని చెప్పబడినది

౨౧ వ్యతిపాత దైవ్యదోషము- ఇది శుభకార్యములకు కేవలము అంద్రములని చెప్పబడినది దోషములు చూడుడు

ఏకవింశత్యవతారములు - ౧ బ్రహ్మ, ౨ యజ్ఞవల్క్య, ౩ నారద, ౪ నరనారాయణ, ౫ కపిల, ౬ దత్తాత్రేయ, ౭ సుమన్య, ౮ ముషళ, ౯ కృష్ణవక్త్ర, ౧౦ మర్కట, ౧౧ మృగ, ౧౨ భస్మరేఖ, ౧౩ మోహిని, ౧౪ సునిహ, ౧౫ వామన, ౧౬ మహారామ, ౧౭ వాల్మీకి, ౧౮ శ్రీరామ, ౧౯ బలరామ, ౨౦ శ్రీకృష్ణ, ౨౧ శౌర్యవతారములు విష్ణు దేవుని ఏకవింశత్యవతారములని చెప్పబడినది.

ఏకవింశత్యహాదీక్షలు మహాదీక్షలు
చూడుడు

ఏకవృత్తగతఫలద్యయన్యాయము -
ఒక శోధితుడుండే రోజు మధ్యాహ్నము కర్కము
ఒక ప్రయత్నమునో రోజు భృతిముల నుడుటకు
గాని, రోజుగూని లిచ్చుచును నొకమాటకు
బ్రతాగి చుటకుగాని, ఉన్యాయమును వాడు
చుచును కొంచె మెచ్చు తక్కువక " ఒక
ప్రమాద్యర్థికికి బహువ " అను అర్థియనుచు
వాయును నుడతాగించు చున్నాడు

ఏకతిలానగరము దీనికి ఓరుగల్లు (ఒకే
కొండ) అనియును లేకుండెను ఒరుగల్లు ఓరుగల్లు
గను ఇప్పుడు వరంగల్ గరు మూరే నైకా రాజ్య
మున కాక శుభ ప్రధాన చరమై వర్తకప్రసాదమై
యన్న పురము. ఈమధ్యకాలమున ఏకతిలానగ
రము కడప మండలమునొని ఒంటిపెట్టు యగు
బడు పురమనియు, ఆకొండపై నున్న శ్రీరామా
లయును నాచే భాగవతము రచించిర బమ్మెక
పోతరాజు వానిగృహి నిర్మించిర భర్తృదేవము
అతఁడు ఒంటిపెట్టునాటయె యనియు, కొండలు
తలఁచుచుండి, గాని, మది సరికొండనియు, దేవా
లయును సవిప్రప్రతిష్ఠితమనియు, ఇప్పుటి వరంగల్లు
ఏకతిలానగరమనియు, పోట్టుబడినది.

ఇటు శృంగురిపాస్వరి అలయును వరంగల్లు
కొటానొనున్నది పురములాటి రోజు, చూడు
కొటలుండిర యానవాల్ల కలవు. గొప్ప గొప్ప
కండకములు కలవు ఓరుగల్లు తొల్లింట తెలి
గానా యనబడిన త్రిలింగ దేశమున ప్రధాన
నగరమై, ప్రతాపవర్త మహారాజు మొదలగు
రాజులయమగ న్యవతులకు రాజధానియై యు
దినది ఇటు సప్తర్షివర్తకుల బ్రహ్మదేవుని యాల
యము కలను. ఇచటికి కళింకు మారము
ననే అనుమకుండపురము కలను. అది యిక్కల

మున హనుమకొండ మాయున్నది. అందు
గొప్ప శివలింగమును, దేవస్థానమును పాల్వ వడ
లివేములదియున్నది ఈప్రాంతముననేగల బమ్మెక
బమ్మెక పోతరాజువీతి జన్మస్థాని.

వేత్యేలు కాలములం దీపురమునో లేక
వేలు కట్టగభాగములతో (సరిగా తెలియును)
వరంగల్లు, ఓరుగల్లు, తోడగంగపురము, అనును
కుండపట్టణము, కోయిలోలపురము, అక్మలింగ
నగరము, వేనాకటకముఅను క్షేత్రములను (తెలి
గానదేశము చూడుడు)

ఏకనంబంధిదర్శనే 2 న్యనంబంధి
స్వరణ మితిన్యాయము - ఒక దాని
జాదిర తర్కబంధమునకుది వేళకాటి క్షణకము
నకు వచ్చుచుభావము దీనిని ఏకసంబంధిజ్ఞాన
న్యాయమనియు నాగును.

ఏకాకిసీప్రతిజ్ఞానా ప్రతిజ్ఞాతం
నసాధయేదితి న్యాయము - ఒట్టి
ఒప్పుకల ఒప్పుకొనినసంగతికి ఋణపువ్వఁబడిన
పిల్లి గల్పింపనేరవని భావము ఇతర పరిస్థితులు
కూడ ఋణపుకాశలయునని దీని కానిర్వచనము

ఏకాదశపిత్తలు - పితరులు చూడుడు.
ఏకాదశ వైరాగ్యములు - వైరాగ్య
మును చూడుడు.

ఏకాదశ తిథి - ప్రతి మాసమునను
దిగ్గయ పక్షములందలి పను నొకండవ దినము
నేకాదశ తిథి యునును దీనిని వైశ్యులు హరి
వాసరమని చెప్పకొనెదను సర్వసాధారణముగ
నేకాదశ తిథులన్నియు పర్వములుగ నెంచఁ
బడుచు విష్ణుభక్తికల వారినే నుపసంహరింప
చున్నది. రామానుజుని శ్రీవైష్ణవులకు వైశ్యు
లగు మధ్వవైష్ణవులగు మరాఠీవరత్నమున ఏకా
దశియనుపమించుటయై ప్రధానముగ నెంచి పిత్త
కార్యములకు పైతముఖులవీ ముఖునాడు

జరిగి చెదరు. ఇక వేర్వేరు వాచములచే దనరు
వేర్వేరు మానములందలి ఏకాదశముల గూర్చి
అయా కాపులందఁ గానవచ్చును (పంచగళు
చూడుడు).

ఏకాదశములు —

- ౧ అమావ తు ౧౧ ప్రథమికాదశి, శయ
- నైకాదశి (విష్ణుదేవుని నిద్రాస్థి-భము)
- ౨ అమావ బ ౧౧ చతుర్థాదశి ఏకాదశి
- ౩ తృతీయ తు ౧౧ "
- ౪ తృతీయ బ ౧౧ "
- ౫ చతుర్థ తు ౧౧ "
- ౬ చతుర్థ బ ౧౧ "
- ౭ అశ్విన తు ౧౧ "
- ౮ అశ్విన బ ౧౧ "
- ౯ కాషిక తు ౧౧ " కడఁటి ఏకాదశి,

ఉద్ధానైకాదశి(విష్ణుమూర్తి నిద్రలేచును)
౧౦ కాషిక బ ౧౧ చతుర్థాదశి ఏకాదశి
౧౧ పుష్య తు ౧౧ పైశంపాదశి, ముక్తాబి
ఏకాదశి శ్రీరంగమున వైకుంఠావారము
తెలుపును వైకుంఠమున దావారము
లన్నియుం దెలుపురులు ముక్తాబిదేవతలు
శ్రీరంగమున శ్రీవసుదేవి చెప్పులువీరి

ఏకాదశిని పరిహారతో ద్వితీయా
వధ్యతేజస్వయము — హేత్యుభాసము
మిశ్రయమున నొక భ్రమను వదలునది
హేత్యుభ్రమ సిద్ధమెట్లుల సుభావము. ఒక
భ్రమనుండి తెలియని హేత్యుభ్రమలోఁ దగు
భ్రానులు కన్పాదుము వర్తింతురు

ఏకా(మృతాననము లేక వనము-
ఇది ఉత్కళితమునందలి భవనశక్తిరహితము.
దీనిగుండా గంధవర్ణిని ప్రసహించెడిది. బ్రహ్మ
పురాణము ౪౦ యామ దీని ప్రశంస కలదు.
భవనశక్తియు, ఉత్కళితము చూడుడు.

ఏకాదశాదిహ కిరణమునకేవాధ-
అధారోక్తి

ఏకాదశాదిహ కిరణమునకే నిమ
శ్చితిందో: కిరణప్రవాహం: — గూ
మలు అధికముగా నున్నప్పుడు ఒకదోషము
పాలించుటఁ జూగు చంద్రునియందనే గూము
లుండియు నొక మచ్చయిందైన లోకేశ్వరుడు.
ఇది అలంకారకాత్మ సంబంధమును సంస్కృత
లోక్తి

ఏకాదశి — (వాణిజ్య పరిభాషాపదము)
Actuary- ఇయ్యారెప్పు, ఏయ్యారెప్పు,
కాంగ్రెస్సారము, ట్రస్టు మున్నగువాని
జర్కగ నోగివనినాని.

ఏకాదశాద — వాణిజ్య పరిభాషా
పదము. Act of God. ఇట్టిఅపద సౌభాగ్యమున
ఏయ్యారిదెలియరాని, ఓడిబుడలై నష్టమునచ్చుట,
తుపాను, భూకంపము మొదలగువాటివలన
గల్గిన నష్టమును Act of God అనిచెడుట అట్టి
నష్టములుగూర్చి మొదట సమాఖ్యలు బంగు
లచాటు చేయబడకపోయినచో Act of God
పదప్రయోగ వర్తకము వలనవలయును

ఏకాదశాదిహ (Actino meter) —
సూర్యకిరణములందలి Chemical properties
ను, ఉష్ణశక్తిని (Direct heating power)
కొలచు యంత్రము దీనిని శ్రీ మ. గౌ. ౨౭ వ
సంవత్సరమున సర్ జాన్ హెరెచల్ (Sir John
Herschel) అను పరిశీలకుఁడు కనిపెట్టెను.
దీనితో Actinograph అను యంత్రమును
గూడ వాడుచున్నారు. అది Variations in
power of Solar rays తెలుపును.

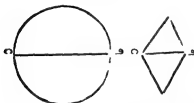
ఏకాదశాదిహ (Actinolite) — ఇది
యొక బాళిరాము. దీని Lithos stone
అనియు పనుటకలదు దీని అంగారకాయువ్యతలము

Natural silicate of calcium, magnesium and iron అని యంగరు. ఇరు లోల్కానినా యుదవనియ బోల్కొబడినది. అతఁడు రంగుగనుడి Monochrome amphiboles తేగ రాయుగఁ జెప్పబడినది

ఏక్టివ్ బాండు — (వాణిజ్యరీతి) కవము) — Active Bond క్తము పుట్టిన (Issue) తేది మొదలు ఒక నిష్పర్ష యగు వడ్డీతో కిర్యాణము (అతము నొకేపాలగ) కాగల అప్పు క్తములు ఇగు ప్రోమోషన్స్ (Promotes) కొన చేరును.

ఏక్టివ్ (A.I.B) — బ్యాంకింగ్ శాస్త్ర మున ఏదేని యొక మామమును సరియైన ఒకేపాలగ గల్గుటలు లేకదగ భాగించెడితే ఏక్టివ్ అని చేరు.

ఉదాహరణము

A.I.B - యిది తనకుతానై నిరనికడియును మూర్ఖునిబట్టి వచ్చుచుండును తనకుదానిరనికడియగతరి వంగరలుగాఁ దిరుగక యిదిగంటా ఉత్తరదక్షిణముల కొకకోణను భావించుమేని అరేఖనుపడక దానినంటియె బంగరమువలె తిరుగు విధానముగలది యిదిగంటా ఉత్తర దక్షిణములకు భావించబడిన అరేఖకు ఏక్టివ్ అనిచేరు దాని యొక ఉత్తరపుకొనకు ఉత్తర భృషమణియ (North Pole), దక్షిణపుకొనకు దక్షిణభృషమణియ (South Pole) చేర్లు ఇది పాథానముగ యిదియొక్క ఉత్తర, దక్షిణ పుక్షముల కదభాగములని గ్రహించఁబడు

చూచును శుభవములకు తిప్పగా నొక యక్షత్ర ముండును. అది తిరుగక నూర్పువలె నితముగ నిలచియుండును, భృషములు దానిచైవ సరిగా నుండును నాక్షత్రమునకు Pole Star (భృష నక్షత్రము) అనియెరును.

ఏశ్వరైపు - (వాణిజ్యరీతి) మామము). Acceptance అంగీకరించుట యని యర్థము. చూడఁగనే సామ్యు చెల్లించు హూడి ఎవరినై గలదో అతనికి దాని జూపగన దాని నంగీకరించియు సంతకముచేసి, ఏ బాంకియేడి అసామ్యు చెల్లించు బడునో ఆ బాంకియేరును వివరించును. ఇంకను వాయిదా హూడి అయినచో, దాని జూచి అంగీకరించుటలు సంతక మొనరుచును. ఇట్టివానికి ఏశ్వరైపు అనెదరు ఇది మూడు లేక నాలుగు తెజుగులుగ నున్నది

1 Acceptance General జనరల్ ఏశ్వరైపు గొలుత హు డీపై నిర్దేశముగు వరతుల మీర కంగీకరించుట

2 Acceptance Special హూడి మొత్తము మొక్క కొంతభాగమునే శుభు నంగీకరించి తక్కినదాని నీయ నిరాకరించుచు, కారణములు వివరించుట లేక హు డీచో వివరించు దక్షిణ కారణముల నిరాకరించును నేటి కారణములకు వివరించి అందు కొంతకుగాను తానంగీకరించిన మొత్తము నీయ నంగీకరించుట దీనినే Acceptance qualified అనియు ననెదరు.

3 Acceptance of Honour - హూడి ఎవ్వరినై వచ్చినచో అతడు చెల్లించఁబడుకొండిన తరి నతని చేరువతెలుపరానై పీఠిక గలుగకుండు నెలలు ముఱియొక రా హూడి చెల్లించ సమకట్ట నంగీకరించుట.

4 Acceptance of Surety - దీనిని సర్వ పాథానముగ నందఱును 'Accommodation Bill' అనెదరు.

ఎవ్వరిని హుక్కివ్రామునకమునకో అతడు తగు భవనము దను చేరు ప్రతిష్ఠలు చాలక, దాని గొన వర్తకుల మెదలకొ నా హుక్కి నొక ప్రసిద్ధుడు దగు పెద్ద వర్తకునిచేకొని యానచే నొకరియతఁడే, అసలు మునుష్యుడు (చెల్లివలసినవాడు) చెల్లిండుములు, పురుషుడు నల్లు వేర్వారుచేయు ఈ హుక్కినే Bill of Accommodation అనియెను ఇట్లాగే రించెడి మధ్యవర్తియగు పెద్ద వర్తకుడు తాను హామీనిచ్చివహి దగుచున్నాడని ఎఱుఁగుచు

ఐగస్ కాలమ్ (Agony Column) - ప్రసిద్ధవారాప్యలికలందుఁబ్బిపోయివారిగుఱ్ఱ విలపించుచు భోగ్యుడేయు సంగతులు ముద్రింపఁ బడుచుండు తొవ్వకీరేరు వాడుచూచు ఈ వాడుక వారాప్యలికలందు ముద్రింపఁబడు

ఏగాలికాతరవావపదవయందెత్త గలవాఁడే (అనగా గడుసువాడని భావము) అర్థ కోశము

ఏగ్నోస్సిసిజిస్మ్ (Agnosism) తనకు (అనగా మానవ శరీరమునకు) పుష్టముగఁ గాన రానివస్థయు కల్గలేగాని నిజమని నమ్మని స్థితిగా తయు ఈశ్వరు శ్రీ వెంకటేశ్వర పండితుడు కనిపెట్టి పోలించెను ఇదియె ఆయనకుతయు నై యుండెను ఈయన భర్తయుండేవుడు కలదని గాని లేదనిగాని పుష్టముగ నవనిలు లేదని

ఏమ్మరిసింగగళముంఁది - అంధకపు లలో మధ్యకవిగఁ బరిగణించు బడివ వాఁడు భాగవతమునందు వక్షస్పంధమును తెనుగువర్ణములుగ రచించెను ఈతఁడు ఎఱ్ఱాప్రగడమోశపు శ్వామయ్యయని సంతయము కలను భాగవత రచన కాలముండేయందైన వాఁడుగఁ జిహ్నువు గాని నిదర్శనములు లేవు

ఏజ్ ఆఫ్ మూన్ (Age of Moon) - ఆమావాస్యమునకి గడవిన దినము చక్కని Age అనబడుచు ౪౯౪ (ఫైఫ్తెన్ హండ్) తాత్పర్యము చెప్పుటచేరి మాత్రముండి ౩౦ డిగ్రీలు 29½ గ్రేజుల కో వడమిగాఁ దివమునకు 12½ డిగ్రీలగును అనగా గంటకు 80 (౪ డిగ్రీ) మినిట్లుయ్యెడిది

ఏటిబండుమట్టి (Alluvium) - నదులు కర్షితమునుండి తమ జలప్రవాహము నుంచు గరలించుచు నమస్తరిమునకుఁ దెచ్చెడి బొత్తుమట్టి నాగ్నభావమును అల్యూవియమ్ (Alluvium) అని యాచును నదుల మధ్య భాగములగ వడి మధికముగను, పక్కలయఁ దక్కువగ నూచునుగానె పలు నీలొడుమట్టి క్రింది దిగి అటకు కి గడ్డి మొక్కలు మొలగు వాటికొ శక్తుకొనుచు పోలు పోలుగ నేర్పడ మొదలొను మదలు ఎత్తగు ప్రదేశములను గూడ నీలొడుమట్టి పోలలా తేర్చుటలును ఇట్లేర్పడిన ప్రదేశములను లాకభూములందు ఇంచు కొంత బొత్తుమట్టి ప వాచాముతోఁ గొప్పకొనిపోయి నదీముఖద్వారమున నమస్తరి పోటుపాటులవలన పక్కలకు నెట్టిబడుచు గొప్ప గొప్ప లంకభూములకు విరిగిఁజెందును. గంగానది, బ్రహ్మపుత్రాది మొలగులగా గల గొప్ప నదీముఖద్వారముల దేవుడైన గొప్పలక ప్రదేశములకు, ద్వీపముల (Delta lands and islands) కిదియె కారణము నదుల వెల్లువ జలముల బడుచే మెదకలయు ఫలవంతములగు నేర్పడిన పల్లపు భూములను River valley అని వాడుచున్నాడు పోలమునకుఁ గొప్పల గుండా కొంపోయి జలముల గుండా వడదల కాలమునందేరిన బొత్తుమట్టిపోలా పోలముల నధిక పోలవంతములుగఁ జేయుచుండు నెల్లతెలివినదే

ఏటికప్పురి ముక్కలు కాటికాయ
లంకేసి — నయ్యరాని దుబువుమాటలగుచ్చి
డిన్ని వాడుము. అక్కడోకో!

ఏడవ అంధ శున్ (Adam and Eve) - ఆదము, శవ్య లాదిమ ద్రవతులగ కైన్వ, మవచ్చుదీయ గ్రంఘములందఁ జెప్పఁ బడినది మవచ్చుదీయ రీయఁను మొదటి ప్రవ క్తగఁజూరె లాదవతారగ కైన్వరీయ వింతు లాదిని స్పృగింఁబడి కడక తోటయొ గుంఁఁ బడినదియు, వానాశ్రుతిలొరె చలనియొ నెదర

తెలియ మొదటి నిబంధన, తెలివ్ ప్రధ
మాధ్యాయమును సృష్టించి యారవ దినమున
చేర్చు తన యాశాముననే మహిమి సృజిత
వనియు శ్రీనివాస వల్ల సృజితానామక రెండవ
యాధ్యాయమున భూమి కుదలి బుగ్గితో నును
వ్యలను రచించి నాశీకర్షణముల గూడా పాణ
మునగనిగ కూడ వారు కలిపిదిగియుఁ జెప్పు
బడినది ఇంగువలవ చేర్చునది నీటి నియత్రాణం
మధు శేనువచ్చుది వీటి ఎల్లమును ఆదము
మంగ సృజించబడిన కార్యకృత శుభ్ర సృజాన
బడినదట ఆయావిన ద-కరము శుభక తోట
యగునవ బడినట. వారు చేర్చినవేలవది
వారింట్లయిది విశవ జ్ఞానపుష్పము (Tree of
Knowledge) పుష్పమన చేర్చును కులీకుండై
వారివారిటనుచి నెడలంపెను దీనిపై నాశీ
వినువలయు బయలుచేరివనిగా వానిని వదలి
యిప్పురి కథనముయొనెడనను ఆదము మనఃశుద్ధి
పల్లవితో శుభ్ర నడవని భార్యవియోగ
దశాభిమాన చేతమృత్యుండై కిరి కిరి, భరత
భూమియెక్క దక్షిణసేమల వదలి అటనుండి
శ్రీరామునీపురుండా సావిత్ర ద్వివమునాదుగ
వామనశత్రుమనెడి యామృతమునందలి సము
ద్రపు తీవ్రశత్రు అదముని బ్రహ్మ కేరంద
వోధన.

సింహాశ్రమము **శ్రీపాదగిరిగా** నీరాలమున
 చేరించిన మర్రితీర్థమున నాక శిలపై నాటి
 కాలున నియముడి కృష్ణవర్ణాగిష్టుడై కొంత
 కాలముండెనుమిది, నాగనినుండి యాభిరము
 నకు దక్షిణము శిఖరము (Adam's Peak) అని
 రమ్యునందు విడిచి యెఱుఁగా కృపచే
 అడవి మనశ్శ్రుగడలునుండి వెనుకకు మొలిచి
 అగ్గియొడతపు మహాగర్భమున కప్పిలనన్న
 అరఫారే మర్రితీర్థమున తివ తల్లాలగు శుభ్రంగలసి
 యామెగైకొనినవెనుల వాలికుమార్తెగు అబెర
 కాతెలు బహ్యోన్మయలహిమిది మృగినిండి రామి
 కృష్ణము రెయిదొడ్డిమను కాకుల నాక కాతె
 కిటిలో సమాధిచేయుచుండిరి వారి పాదముల
 గోలల పలుకూర్చుచున్నాడు శుభ్ర సమాధి
 పాలనాన (Palestine) దేశమునందు జూపు
 చున్నారు

ఏడమ్మపీక్ - (శివాదళిఖరము
(Adam's Peak) — జాడ్యంగమలందు
సామంతికులభిరమని చెప్పుటచేది సీంహా
ద్వీపమునందున్న పర్వతభిరమ డిగ్గి భిరమున
నొక చిన్న యింటియు దొక మనవ్యపాదము
బాలిన రోగవాలు గానియందు చెప్పుటచేది.
అది జాడ్యుల స్వాధీరుడు నున్నది. కొలహా
పటానముచేది కర మెక దూరము.

ఇది అవతరణం బావయ్యలెరి, వీక పాదముపై నిలువఁబడిన యానవాని మహమ్మదీయులను, బుద్ధగ్రాహుని పాదముని శాస్త్రమును, తమ ప్రభుక పాదముని శ్రీ ప్రభులును చెప్పును నిలతు శ్రీ నువ్వలమును యాశ్రీ న్ని పూజించుచున్నారు. పాదము వాడవు న దవగులును, దేవల్యు లెందు వగుర అడుగులకుం కలము. దీనిని శ్రీపాదశిఖర మనియు నుచుట కలవు

ఇట్లనుండి చూడఁదగిన వింతదృశ్యముగఁ జూపి
కలను. అకాశమున స్థితిముఖులు లేనిదియును.

సూర్యోదయకాలమునకు ఈ చంద్రవర్షాయ
పశ్చిమదిగో మునుపై రెండుపార్శ్వ భూరమునఁ
గావచ్చి మామయగును. అనగా ఏడవ రోజు
మును ప్రసరించునంత సీదరవర కశ్చియధాగ
మున మును దట్టినెయుండి సూర్యరోగప్రసార
ముతో సంతరుగుట నామందుపై నీ నీడ యాని
అనవాలగుఁ గన్పట్టునని యెఱుఁగునది

ఏడమ్మర్చి (త్రైరామసేతువు) —
తొల్లింటికాలమున సింహాశ్రయమునుండి భరత
దేశమునకు సమద్రమున నేర్పడియుండిన ఇసుక
గట్టు శ్రీరాముడు నిర్మించిన సేతువుగ నిది
రామానుజమునఁ జెప్పుటచేసి సింహాశ్రయము
నందలి మన్నాదుదీపముగడ (తామన్నాదు
నుండి పశ్చిమోత్తరముగా) రామేశ్వరదీపపు
తూర్పుకడవరకు గలను ఇప్పుడు శిథిలమైనను,
లోగల రాళ్లపచ్చదనము పైః గన్పట్టుచుండెడిది

ఏడవకాబ్బమున భరతదేశము
నందుండిన సంస్థానములు —
హ్యూనక్కాంగున ఏటని డెబ్బదిగను, తాను
దర్శించినట్లును వివరించెగాని, అంగు ముఖ్య
మైనదిగ ముక్కుది యేడింటిని మార్గ ముప్పేయిని
యున్నాడు. ఇచట ఏడవ కళాబ్రహ్మ, హ్యూన
క్కాంగున వివరించుటలేని క్రీ పే తేలుచున్నది.
అది ౧ ఫానోవ్యరము, ౨ విరాట, 3 శృంగున,
౪ మదవార్, ౫ బ్రహ్మపురము, ౬ గోవింద,
౭ అహిచ్చర, ౮ విరోశన ౯ సంగేస, ౧౦
మధున (శిర్ర మధుర), ౧౧ కమాక, ౧౨
అయటా, ౧౩ వాయముఖ, ౧౪ ప్రయాగ,
౧౫ కొళాంబి, ౧౬ కుళాపురము, ౧౭
తైళాళ, ౧౮ క్రవప్తి, ౧౯ కపిల ౨౦ కుసి
వగర, ౨౧ వారణాశి, ౨౨ యోధన త్రిపుర,
౨౩ వైశాల, ౨౪ బ్రిక, ౨౫ నేపాల, ౨౬
మగధ, ౨౭ హిరణ్యవర్మర, ౨౮ చంద,

౨౯ కాంక్షోలు, ౩౦ పార్శ్వవర్మ, ౩౧
జాత్యోధి, ౩౨ మహేశ్వరపురము, ౩౩
ఉల్లముని, ౩౪ మాన్వి, ౩౫ భేద వైరా,
౩౬ అశుభపుర, ౩౭ వదాడి (ఏడవ)

ఏడవ సంఖ్య — త్రైప్రవ సుతభర్మమున
ఏడు మిగుల యెక్కువగు సఖ్య ఏడవనిము
అనగా ౧ పోయ, ౨ మగళ, ౩ బుధ, ౪ గురు,
౫ శుక్ర, ౬ శనివారములు గడచిన పైని
ఏడవదియగు అదివారము విశాఖి దినము.
(Sabbath) ఇది దైవారాధన దినము. దీని
సంపూర్ణ దినమని వాడుకను (Perfect day)
ఒకనియొక్క ఏడవ సంతకరమున ఏడవనల
యొందేదవనియు బహు యెక్కువ-తనము ఏడు
అక్షరమృతముగు సఖ్య అట్లే ఏడవకుమారుఁ
డగువాని ఏడవకుమారుఁడై జన్మించుట గొప్ప
యధర్మము అతనికి దివ్యవృద్ధియు, గొప్ప
గోగములను బాపు సామర్థ్యమును గలుగు
సామను అట్టివాఁడు సంభవించునెడ శాస్త్రాంతి
వారు తమగోగములను గుడవ్వమనియు, తమ
భవిష్యత్తు నుడుపుమనియు ప్రార్థించుచు తండ్రివ
తండములుగ నాతనికిడ తీరుచుండెడి వారట
ఇక్కాలమున కట్టిజన్మము గలవాఁడునుటయె
యందుఁ గుడిన వైశ్యుడై, జ్యోతిష వేదము
యలుగునేమో చూడవలసి యుండును.

ఏడాకుల పొన్న వెట్టు — అశోక
వృక్షము చూపుడు

ఏది క్షేత్రలక్ష్మణమునవచ్చి తేలికపై
తీరుకుంటే తీడలాక్కునే అవేక్ష —
అంధ్రలోకోక్తి.

ఏడుగురు త్రైక్షవర్షులు —
శ్రీసుదేశపువారు ౧ ఏళ్ళాయుషుండిన సోలన్
(Solon) ఈ యువత్వపు సిద్ధాంతము నెన్ను

సిచే తెలిసికొనుము" అనియుండెను. ౨ చిల్లో (Chillo of Sparta) - ఈ మహాత్ముడు "అశ్రమమును పొందిపును" అని చెప్పెను 3 థేల్స్ (Thales of Mileton) - గొప్ప తేజాగణిత శాస్త్రజ్ఞుడుగను శిశ్మతవ వేత్తగను వన్నెకొన్నిరు ౪ బియస్ (Bias of Priene) ఈయన సూక్తి "మరుజ లగోఁ బాలకుని చెడవారు" ౫ క్లియబుల్స్ (Cleobulos of Lindos) "గొప్పచారా గునదు తివ ముగ గురు" అని చెప్పెను ౬ పిటాకస్ (Pittacoe of Mitylene) ఈయన సిద్ధాంతము "Bizee time by the forelook" అని యుండెను ౭ పెరియాండర్ (Periander of Corinth) ఈ మహాత్ముని సిద్ధాంతము 'పక్షిక కసాధ్యముగనది లేదు" అనియుండెను

ఏడవకము కీర్తనకు పరిగణింపబడుచున్నది మీరు క్రింద పూ ఆరవోకావ్యమువలన నియు, సోక్రటీసు (Socrates), అరిస్టాటలు (Aristotle) అనువారి వూర్తలు ఇందు థేల్స్ తేజాగణిత శాస్త్రజ్ఞుడు, ఖగోళశాస్త్రవేత్త (Geometrician and Astronomer) అనియు Meletus నివాసితునియు, సోక్రటీసు ధర్మశాస్త్రగుంధము రచించె ననియు, పిటాకస్ క్రొవరణనియు చెప్పులవిన వారు

ఏడువూ వ్యవసాయం (పారంభిస్తే కాడిమొకులు దొంగలెత్తుక పోయినారట - ఆగ్రహారోగి)

ఏడవకము - గోలం కొయ్య, లేక కట్టెపట్టి కట్టెగోడకు ఏడవకమని లేదు "ఏడవక మంతర్వర్తిస్తే కీసం" అని అమరుడు నిర్వచించియున్నాడు. ముఖ్యము "కీస" కట్టె

మునకు కొయ్య యని కూడ యర్థమువలదు. ఏడవకమనగా కొద్దమంతమంతమచనిపోయినను, వారియ స్త్రీకలకు పాలిపెట్టిదానిపై గట్టెవస్తూనము అని యర్థము ఈసూచనలచేత పాలిభాషలో దాగొనా యనిపేరు ఈదాగొనాలు అనగా సూచనలు లీళరతఖండమునఁ గలవని మహా భారతమున నుడువలచేత కొద్దమక విఖ్యాత గానంతరమే, మర మహాభారతమున గొప్ప భాగ ములు విరచింపబడి యుండనోపున పండిత సీతానాథ తత్వభూషణరాయుని మహాపండిత విమర్శక మహాశయుఁడే వ్రాయుటకు కారణ మయ్యెను ఏడవకమంతర్వర్తిస్తే కీసం అను అమరవచనమునకు సార్థకత ఈసూచనల గాన వచ్చుటచేతను, సూచనలు చెప్పి లీళరత ఖండమున నుడువలచేతను, కొద్దమంతమల యెన్న కల పూర్వీకపట్టి, అపై సూచనలగుట్టు నాచార ములునుచేతను మహాభారతగ్రంథ రచనా కాలమునఁ యింతవరకే సూరగత్వవైది, కాని కొద్దమంతర్వర్తిములు భారతము సామ్రాజ్యము యొక్కములగుటచేత కొద్దకాల పారంభమునకుఁ బూర్వము యేమనఁగో కీసము లేక తద్విన్నము లుండియుండవచ్చుననూ యనియైన పండిత సీతానాథ తత్వభూషణరాయుని కీసంబైన నొలలెరి ఇంతవరకే మిఁదేమనఁగోకీసము బర్హిడియుండునో లికి తెలిసికొని మాచెడము గాక మౌర్యయుగమున, గృహనిర్మాణ మొనర్చువర్తకు, గుంజలపై లొంగువెన్ననువేసి, వానిని మట్టితోఁగిపిసి గోడలకు కట్టుచుండు నాచారమువలన

మయునిచేర్చివలది ధర్మజన కొనంగలిచిన ముత్యపుయే గోడలపైట్టి గృహనిర్మాణ మొనర్చుటకు భారతఖండమున ప్రథమిదావారము. మహాభారతమున ముత్యపు వర్తనము వలెదొరి నతో గోడలు వర్ధించుటయే గానవచ్చుచుండును.

అనుతరః ముక్తిరకాలమునకు ద్యూతమునకు
దత్తవలనను పాదవలన దెప్పించుట ద్యూతరా
వ్యయ అభ్యంతర భాగ్యము గాంచును
ఈ కృత్రిమ ద్యూత సభ నిర్మిచివుడు అందు
ప్రభములే కాని గోడలు లేవు అకాలమున
గృహకుద్యూతము లైనను నడుమ నడుమ ప్రభ
ములు నిలువకొట్టుచు గోడలు కట్టు నాచార
ముండి యుండవచ్చును అనవలసిన 'ఓహాక
ముంత్రిస్త్రీ ప్రకీరణం' అను నమరవాక్యము సము
చితమైనది మహాభారత కవనా కాల
మునకు ధర్మరాజు కథయొక్క నమోనా
నడనంది, జేకను తయి కొయ్యలను నడు
నడి-గోడలచేతనేరావలసివచ్చును ధర్మకుల
ముందిరములును కట్టవచ్చును ముఖ జూచి యాచరి
జేసగృహములఁ బూజించక యేహాకములనే
గరవిండు చుండెని వ్రాయుటకుఁ గర్తవ్యమని
ఇప్పటికాలమున పాశ్చాత్యవాస్తు విధానముచే
కట్టబడిన మండపా లేని గృహములు (బంగా
ళాలు) ఎటుల భారతీయ వాస్తు శాస్త్రవిరుద్ధ
మలో నాడటం 'ఆ తర్హి సకీకములు గల
గృహము లార్య వాస్తు శాస్త్ర గర్హితములు
నేటిని పూర్వాచారములలోఁ గొండలుబంగాళా
కండేగల యాద్యను నిందించుట చూచుచునే
యన్నాము అట్లే నాటివా 'గోహాకముల
నింది చు చుండి' అంతర్వ్యప్రకీరణ క్రితులపై
గట్టిన గృహములు దత్తమండ లాండ్రలకును,
వైశాఖ్యావాసలకును గ్రాతలుకావు బౌద్ధ
మత విప్రు భాగ కాలముండ ఎముకపైఁ గట్టిన
గోడల యందును, అందుపై నిర్మించిన గృహ
ములయంద ను, గరవము అత్యధికమును మాట
సభ్యులే కాని ఓహాకము మూతము మయుచే
నిర్మింపబడిన మయసభయందే క్రక్షణమే మని
చెప్పుక తప్పదు.

ఏనుపంది (ముండ్లపంది) —

దీనిగీతమందు ముండ్లపందాన రోమనముచాయ

మునుచుగాన దీనిని ముడ్లపందియనుట వాడుక
యయ్యెను దీని రోమములాడగు ముండు
ఒక అంగుళము లేక ముప్పాత్రొంగుళము చుట్టు
కొలతగల్గి అరుమొదలు రొమ్మివఱకు అంగు
ళముల పొడవుగల్గి కొలంబు వాడితేరి
యొడను ఈ ముట్టు కేటుచుగ మునుచుకొని
యొడుతులే నేగ ముడిసామూర్వపు ముడివలె నేగా
నగుఁగాని కోడముగల్గి ఆ ముడ్లన్నియు విప్పి
తేరి నిక్క గాన చుకొని పెద్ద యుడ్లగుత్తివలెనే
గాన్నించును ముండపైఁ దెలనివియు నల్లనివియు
మచ్చలుండును ఆ ముండతో నలంకార
యితమగు పెట్టెలఁ యుగరు వానిగారి పెట్టెల
పై నంటించి యల కలించుటయుం గలదు

ఎకచండి యడుగు లించుమారు పది
బాలర యడగులకాళి యుడును దీనికి నాటి
వైచులపైఁ గోడము గల్గిన వెలుపిండుటకు తోక
ఝూడించి యడలముండను గలగలలాడించును
వెవరించును మనవ్యుల నెక రొమ్మలతోరి
ముండ్లనువిప్పి రెండుకాళ్లు ఎద్దకుం జొచ్చుకొని
వచ్చి, వాని నేలఁబడఁజేసి పైబడి ముండ్లను
గ్రచ్చి బాధించును దీనికియగు పెద్దకాళియియు,
మధ్యరకపుకాళియియు, చిన్నకాళియియనని మూడు
కాళ్లు కలవు మనజేకముంగన్న డింక
వండులు ఈ ఎగుమండికాళియొక కీటకమై ఏర్పడి
మనియెయని కొండలు పరిశీలకులు కలఁచు
చున్నార అమెరికాజేకముంగుం గల యేగు
మండికాళి ముండు పొట్టిగనుండును ఇదిచెల్లక
గలము అందకాళి కలయగ చెట్టుపైనే
గానలుచును ఇది చెట్టయొకటం దినును.
దీనిని చెట్లవండలను చేరువ వాచుచుమరట.
ఏనుపంది లు వర్ష ములధికమొకతేరి తమ కన్నము
లందుండకాలము సంభవించునని పెద్దచెడఁపముల
పుట్టలంజొచ్చి వానిని బెడలగొట్టి కాను నుభ
ముగ పండు మనించునని ప్రతీతింక.

ఏనుగునివర్ణాలకు పాములవర్ణపు లో చూచినట్లు — ఏనుగునివర్ణపు మరచిపోములే ప్రబలివది పరిశ్రమ అర్థ లో

ఏనిసిసెంట్ (Annie Besant) — ఇక్కడ ఏనిసిసెంట్ (Mrs Besant) అమ్మ గారు దివ్యజ్ఞాన సమాజయతము (Theosophy)ను భారతదేశమున వ్యాపింపఁజేసిన ముఖ్యురాలు నిలియుచు లేక ప్రక (William Pagewood) అను వాఁ కుమార్తె శ్రీ మ. ౧౮౯౭ అక్టోబరు ౧ తేదీన జన్మించెను. ౧౮౯౭ లో పూర్వ బీసెంట్ (Rev Frank Besant) అను వారికి వివాహము చేయఁబడియెను. ఈయన లింగిక మైనదనుగు వివాహము చేసినవాఁడు ఈయన ఆకాలమున మున్ద సిక్కుండగు సర్ వాల్టర్లెస్సెంట్ అనువారి సోదరుడను.

ఏనిసిసెంట్ ముగ్గుగారు ౧౮౯౪లో National Secular Society యందు చేరిన తరువాతను పార్లమెంట్ లోని అను రాజకీయవేత్త కడ రాజకీయపరిష్కారమున కృషిపెట్టెను కొంతకాల మీదే సామ్యవాద (Socialist) సిద్ధాంతములు జరుపుచుండెను శ్రీ మ. ౧౮౯౭ నుండి బ్లావత్స్కీ (Madame Blavatsky) గారి సామాజికత్వమున దివ్యజ్ఞాన సమాజయతము స్వీకరించి అంతవ్యాపకమున కృషిపెట్టెను. అనంతరము అనుకోకుండా వార్తలను లేపుటచేయ ను జొరవారేసి ఏనుగులను ౧౯౦౭ సంవత్సరమునుండి ఆహారమున కన్యసాధింపఁ దలచెను. ఈయనముఖ్యురాలు భారతదేశమున గొప్ప పేరుగాంచి చెప్పుచు అత్యధికుడు ఈ ప్రధానాశ్రయము చేర్చుటచేసి నిమోదించు గొప్ప రాజకీయవేత్త నామె భారతదేశపు కష్టములనులంపఁ జూపఁచుచుబిచ్చి భుజియు వారిని ఖండించుచు న్యాయ విచారము

చాలకాలము నడిచి కడకు ౧౯౧౭ వంద కొంతకాలము ప్రభుత్వమువారి నిర్బంధమున నుండి, ౧౯౧౮ లో దేశమునంతటను భారతము విహారము ఈయనాదు ౧౯౩౩ యేండ్ల వరకు ప్రభుత్వమునకు వేరెను.

ఏనిమల్ ఆయిల్స్ (Animal Oils) — ఏనిమల్స్ Animal fats అనియు సంయు. తియిగిలము క్రొత్త, ఎత్తక్రొత్త, పుల్క్రొత్త, ముద్దక్రొత్త మొదలగువాటి కీమత కలగు వెజిటబిల్ ఆయిల్స్, మిగిలీ ఆయిల్స్ చూడఁడు

ఏనిమల్ హబ్బండ్రీ (Animal Husbandry) — ఎక్స్టెన్సర్ (కష్టకర్మకము) చూడఁడు

ఏనిమిజిమ్ (Animism) — పూములు, ప్రాణులు వీని పూర్వోత్తర భక్తములు, ప్రితి, లక్షణములు నూర్చిన జ్ఞానము

ఏనిమోగ్రాఫీ (Animography) — ప్రాచీనభక్తము. తమతలపాను కాలమున గాలియేరుచూడు దిక్కును, వీరుచున్న గాలి గుంపు, బలమును గుర్తించుచుకము జరుపా విధానము (దేశ కళ) నకు ఏనిమోగ్రాఫీ యని చేయ

ఏనుగువాదము — వాదము చూడఁడు.

ఏనుగులకు కాలవిరగదండోముకు రెక్క విరగదం చాటిమట్టి కొక్కు లాటిచే — అర్థలో

ఏనుగులకు వెలగకాయలు గొంతుక వడకవా ? — అర్థలో

ఏనుగులకొక సీమ, గుడ్డానికొక గ్రామము, బల్లెకొకవానికొక పేరు — అర్థలో

**ఏనుగు దాహమునకు చూడు
నీ శ్లేషాన్ని? — అదేదా?**

**ఏనుగును బావి కుక్కలు మొరిగి
నట్లు — అదేదా?**

ఏనుగు అనంతకవి — అదే

కవులను వాదనలలో బిగించబడినవాడు
ఏనుగులమీద కవి శిరః కేవలమే
(ఏనుగులమీద కవి శిరః) రచించినది-
గానీరనియ్యదు ప్రబంధము

ఏనుగు కాలాకు వెట్టు — లా
Elephantopus scaber ఇది వైద్యకర్మము
మనకు. దీని ఆకులు నూనె ముద్దను పైనపే
కట్టి గాయములు మూచుననియు, సమూల
కాయము మూత్రకృచ్ఛమును, మూత్రబద్ధ
మును నివారించుననియు చెప్పబడినది

ఏనుగు చెవి చేదు (బలాకాసి)

చెట్టు - లా Arum macrorrhizon అరవ
ము చెట్టుగా అని పేరుకలదు. దీని యాకులు
పోగు చేతు ఆకులు బావియుంటున్నాయి, ఏనుగు
చెవులలో పెద్దవిగనుంటున్నాయి, సాంస్కృతికము
దీని పాక్షికమైనది చేతులను, దీని పెక్కుండు
ఏనుగును చేతులను చేరించి గానీయును. దీని
సలగాకాకము తోటలో చేతులు. కొంత
వైద్యకర్మమును కలదు. వీరముల ఎత్తు
నకునూడే పెరిగి, పెద్దఆకులను విప్పి, తెల్లని
పూవులను నెత్తిపై బావి రమ్యమై గానీయును
చుండెడిది దీని మనసు కొందఱు కరవు దీనియు
లును తిరిగి చెప్పబడినది. మనకు నూనె
యందు మరగించి తలమందేచేయుటవలన మనసు
శుభములు పొందుననియు, ఆకులకు ఆముదము
రాసి పెట్టడం ప్రపంచము స్త్రీల పాక్షికమైన
నకుగట్టి (రెండు గంటలన్న పక్షిముదరాదు)
అలంకరము కుక్కల పెడలపనియు చెప్పబడినది

బడినది. బల్కన్ సెట్టు అయినది వచ్చుపూవులు
ముద్ద ఆకులుగ్గి ఏనుగులను చేతులెట్టు.
దీనితో నేనుబాధమును కలగకాదు.

ఏనుగు దంతము — దీని వాగ్ద

మున Ivory అనుచున్నది అగ్గనిదా
వాగ్దానాకాలమున ఇవే యనుటయే ఎక్కువ
వాగ్దానానన్నది కాని ఇవే వదము ఏనుగు
దంతములే గాక ఎనుగు ఎముకలకును, ఇంక
ననేకజాతుల దంతములకు, ఎముకలకునూడ
వాగుచున్నది హిస్టోరియల్, నవ్యోత్తర,
చార్లెస్ మొదలగు గట్టి నేనుబాధగ్గి నువు
మొదలగువచ్చు నన్ని ఎముకలు ఇవేగా నగును
న్నవి ఏనుగుదంతము శ్రేష్ఠముగా కనిపిస్తును.
చక్కని మెరుగు గగ్గియును. పాతబడిన
పనుపులగు ధాతువులు వేరుచేయు ఏనుగు
దంతమున కనేకరూపులు, తెలుసుగా చేయు
దును కాని పాతని వచ్చుటకే ఏనుగు దంతమును
తెల్లబెట్టు చేయుట గుర్తుము

**ఏనుగు బలము ఎటుక కెట్లు
తెలియును? — అదేదా?**

ఏనుగుబీర — ఇది వైద్యకర్మము
కరమున పాగు దీని మేరసము లేక ఆకులు
రసము ఇంక అగ్గనిమాడి కనుబుచ్చుననుచు
ప్రముఖులు అరశీని వాతవారమై యుగాదు
మఱియు వీర్యవృద్ధి కానగును

ఏనుగు లక్షణము — అదే

కవులలో వాదనలలో బిగించబడినవాడు
అగ్గనిదాగ్గి అవసరమైనము. వాగ్దా
నాగ్గియు, తొడిమే దిమ్మకవి కాతమే
లక్ష్యం. మాతామహులచే మూలము
స్థిరమము. తొడిమే మేరము. అన్న చేరంత
గది తమ్ములకు వీర్యక్రమం విరిచేరు
పైడిపాటివారు. వీర్యక్రమంలో నాకడకు

నలపాలామాత్యుడు పెద్దాపుర సంపానాథుడు
లచే నేమగును బహుమతిగా నందటంజేసి,
తవాదిగ నేమగువారిని వీడి చిరుదనానుము
కట్టెను రచించిన రామేశ్వరమాహాత్యము,
గంగామాహాత్యము, సుభాషితరత్నామృతి, విశ్వ
కర్మోదాహరణము, గీర్వాణసూత్యతత్వము,
రావవిలాసము మొదలగు గ్రంథములనేకములు
కలవు గొప్ప కవి శైలితోనేతడు.

ఏపాటుతప్పినా సాపాటుతప్పదు -
చాటు చని, సాపాటు (అవధానము) =కు
భావమని యర్థము (అంద్రలోకం ॥)

ఏపిచెట్టు (గుగ్గిలపు చెట్టు) — లా
Shorca robusta అంగ Sal tree సం.
పాట, సర్వ కలహోద్భవ యనియు, పెక్కుద్రవే
గుగ్గిలపుమ్రోగనియు పేరించిన కలహపుష్పము.
డిక్ట్యోనరీజల మాంసములు, వానములు, పుకలు
(బల్బలు) మొదలగు పెక్కు ఉపయోగములు
కలది గుగ్గిలపుకలహ పేరుకన్న నింకా వాణ్యము
వస్త్రాలందు తగ్గియు, మిగుల బలమగుననిగ
పేరందినది గుగ్గిలపుదిగ్గట్లు లేక గుగ్గిలపుటాహు
రసము ఇంచుక వెగటుగనూడును అప్పుచైత్య
లోగము, కఫము, క్రిమి, కుష్టలోగము, కురదలు,
ప్రదర్శనము మోచిరోగము, మేహము,
రక్తచైత్యము, శ్లేష్మలోగముల వేరుచుంది
య్యెనుడిచి

ఏప్రన్ (Apron) — Irrigation
(పంటకాల్వల) Engineering నామక శిల్పం
అదీన యొక నిర్మాణము (ఇర్రిగేషన్ చూపించు)
అనకట్టు, ద్రావులు మొదలగువానికీ వెలుపలి
(డిగవ) భాగములందు నీరు మెరకనుండి పల్లము
వరకు బయలుపడును అట్లు పక్షతరి న్యాయదేశ
మున గాలిలో కొరిమేనుచో నాశట్టమున కపా
యము గలుగవోవుగాన నానైపున రాళ్లను

మన్నముతో వంటింపుచు నేటాలుగు బలవ్రహ
హము పల్లమునకు క్రిందికి దొరలుపట్టుట
Masonry ఏటాలును కొంతమాత్రముదనుక
నిర్మాణమును అట్టివాని వ్రత అనిపేరు
అపాయమెక్కువగ లేని కొన్ని కౌశలంను మన్న
మక్కరలేకయే రాతివేర్చు చాలునని కూడ
తెచ్చెనుడిచి. ఇంకను ఇట్టి వ్రతములు నీటిపారు
దల బలము నెరిపించు అనకట్టనకు దచ్చుగ
నూడ నుండెడివి.

ఏపైట్లు (Epauletes) - పాశ్చాత్యదేశము
లందు ప్రభువులకు పైనికోద్యోగులగు గొప్ప
యధిపతులకు చొక్కాలుపై భుజములకుఁ
దెగా ఏటింపఁపఁజేయు. ఇది పైనిచిన్నము,
రొగవీరులు ధరించునదియైనా నున్నది ఇది
భారదేశపు భుజీయల పాశ్చాత్యపాశ్చ
భుజ కీర్తులు ప్రభుత్వలొంథవములు

ఏప్టోలామియా (Aphology) —
నేరములు, వానినిర్మాణము, అవివేముననులు
వానిబాధలు మున్నగువాని గురించిన కళ

ఏబదిరెండు మహాశక్తి పీఠ
ములు — మహాశక్తి పీఠములు చూపించు

ఏమిలేని విస్తరి ఎగిరినదును
అన్నీ వెట్టిన విస్తరి అణగియే
యిందుకును — (అనగా లేనివాని క్షుల్లిపా
టధికము కలవారు ఓర్పులగలిగి యింకను
భావము) అంద్రలోకం ॥ ఓటింపదలకు
చచ్చుతప్పున యనడిపామెతయ్యున్నది.

ఏరండబీజన్యాయము - అనవధు
గింజ పైకి కృత్రముగాఁ గన్పించినను లోన జిత్తు
గర్భియింపవచ్చు. దీనికి మేషధారి యని
భావము.

ఏరియల్ స్టేషను (Aerial station -
Wireless) - అనగా పీఠము లేని టెలిగ్రాఫు

స్టేషను భావము ఇట్టిది Wireless telephone స్టేషనులుగాలపు రాకుస్టేషనులనును గాలియందలి Electric waves నుండి వ్యవల మూలమున వా ర్రలగానుటయొడివట్ట యిచ్చెడి యు. ఈ Broadcasting work వకు స్టేషన్ మాస్టరుజియర్ లైసెన్సులిచ్చుట ౧౦౦ అడుగు లని తెలియచున్నది. (రీడియో కూసుడు).

ఏరియాలజీ (Aerology)—మాన్యు నక్షత్రము గూర్చియు వాని కేరీ నిర్మాణము వైఖరి మొదలగు విషయములు తెల్పు కల

ఏరియోగ్రాఫీ (Aerography) — జర్మను Ares = Mars, Graphein = వ్రాయుట మాన్యు నక్షత్రముగూర్చిన జ్ఞానము Mars కు (Planet) Ares అని జర్మను రూపము.

ఏరియోమీటర్ (Eriometer) — అరిస్టర్పు చారములను చుకీరించి కొలచి లెక్కించుటకై న పరికరము. మణియు వ్ర వూప వచారములను చుకీరించి వాని Specific gravity ని కొలచు పరికరమునకును ఏరియో మీటర్ని చేయకలకు

ఏరుదాటి తెప్పకలచేయడము— వ్యవస్థాపన తెల్పుపానుక (ఆర్థరోకోక్టి)

ఏరెన్సివంకరలుగ నడిచినా నము (ద్రమునకీ దారి — ఆర్థరోకోక్టి)

ఏరోక్లి మోస్కోపు (Aerolimo- scope) — బెరోమీటరు (Barometrie) యొక్క ఒత్తిడి మేరకు గాలియొక్క గమనా గమనముల దిశలను తెల్పుట లేక చూపుట మొదలగు పనులకేయగల యంత్రము.

ఏరోడైనమిక్సు (Aerodynamics)— యిర్విక్రాన్ (Air craft) గూర్చిన విషయము

లా దెబ్బ కాత్తము. ఇందు కదలుచుకుకరి వాతావరణముమొక్క యుభయకాలులమొక్క యు పరిసేతులు Elastic fluids మొక్క శక్తులు బుకీరించి గణితశాస్త్రముమీరకు వాటి శక్తుల బుకీరించుట, గాలియందు చరించుచుడు వస్తువు లపై వాతావరణ మి కలుపు మోపునో ఆరిధి విధారములు కదలుచున్న వస్తువు భారమును వాతావరణ మెటులపెత్తవలయుననుచు వర్ణించ గలదో ఆ వివరణములను తిరుకును. (ఏరోవా టిక్సు చూడుకు ఏరోప్లేటు చూడుకు)

ఏరోడ్రోమ్ (Aerodrome) — వాయువిమానములు (Air or ift) దిగుటకును, బయలుదేరుటకును, ఏర్పాట్లచేసే వ్ర చేశము. వాయువిమానము లొగడితావని భావము ఇందు వాయువిమానము దిగు ప్రదేశము (ఆనగా దిగు టకు, బయలుదేరుటకు అర్హునగు స్థితి తాగు చేయవలసిన తావు), ప్రేలాపకీయము కీర్తనలు గల ప్రదేశము, మరమ్మత్తులూ కేయ ప్రదేశము కర్మాగారము (Work shop), వీరి సబుధ వస్తువులను నిల్వయుంచు గృహము మొదలగు నవియు, పెర్మోలు గై కొను వ్రాగమును తిరుకును. ఒక్కొక్కచోట కేవలము అభిసంకూడ నుండి సుకలపై హ్యూటిలు విమానములు కచ్చేసి లుండెడిది రాత్రులందు వివర్ణదీపములు ఈ వ్ర చేశముం జూపుచుండును (ఏరోక్లిను, ఏరో వాటిక్సు చూడుకు)

ఏరోప్లేములు (వాయు విమానములు)— జగత్తువూగు నీట పీడగల జుచరములు దొక కీక్తియు, ఆకాశమున నెగురుచుకులకు చేకూర్ క్తియు పరమేశ్వరుడు సహజముగ నొసంగి యున్నాడను నది యెల్లరొకరినదే. ఇట్టి మానవులందు విల్లితోక్తి భూమిపై నడచుట యగును. ఇతను మానవాధిక్యత ఇతరసాధనము

లను, అభ్యాసక లను ఊతగఁగొని జలచరముల వలె నీట నీడక శక్తి వాడినొడియు గల్గియె యుడు. ట్లెన్సుడి ఇది అభ్యాసపురస్కము ఈ పని ఇంతటితో వాగక అభ్యాసపాద ములగు కడకుల మూలమున నీటిపైఁ జేలంచు గతున మొనర్చుచేసింది వానాటకది యభివృద్ధిసందితుల కళయై గొప్ప గొప్ప పోగయోజలలోఁ గది మారయాత్రలు నూడఁ జేయ నులభపాద్యముగ నేర్పడింది

ఇంకగలియొడెగతులను గూర్చి విచారితము గాక! మ కుఁ జక్కగాఁ దెలియక పురాణా ద్యోతకములగు నున్న కులేక పుష్పవాది గగన సంచారములు ములను, వారవాదిముఖుల గగన సంచారములను వదలి సర్వసామాన్య ముకమృత మార్తల కలవడ జగిన య త్రసాధన మూలక ములగు నిక్కాలపు కళలగుగూర్చి విచారించు. ఈతవలె కళల సాధన మార్తమున, గాలియా డెగలగు శక్తి యీయంతివ్యక్తి నిక్కాలము యలవడచే ఇ క యాత్రసాధనములగు నేరో ప్లెన్సు (Aeroplanes) బొనార్సు (Balloons) మొదలగు వాటిములమున నెగరవలెగల్గుటయె గాక, మారసలములకు నూడ పోవలగయన్నది జీనివలె వి రెగొన్నక పోద

గాలియొడెగదు యాత్రసాధనములూ గని పెట్టటకు వనవ్యవశయ ప్రయత్నములగు వనవలెగొడి సువత్సరములు గడచెను చేసిన ప్రయత్నము లనేకులు చేయఁచుండి వానిని పదిభేదముల గలవిగ పరిశీలకులు లెక్కించు చున్నాదు వేర్వేలు కావులను వేర్వేలు పద్ధతుల క్రయత్నములు నడపినవని చెప్పఁబడి వది కొందఱు గాలిన్న తేలికగల Gases చే వింకఁగడిన కెలానులగుగూర్చి కలిలనలు ప్రయత్నములొనర్చి పక్షికొందఱు గాలిన్న బయటకు మన్నను యాత్రమూలకసాధనములను ప్రయత్నిం

చిరి గాలిన్న బయటకులెవను, అయోత్రము లకు కడలికేరము, గాలియానుగల ప్రభులవ శక్తి (Resistance) చేరకు గాలియాను. చేలు స్థల చేయఁ బ్రయత్నించిరి

కొల లాకసమున గాలియానుఁ దేలి మొలర గల్గుటకు ద్వవిధమొక నేర్పుకలకు లెక్కలతోఁ గొట్టికొనుట అనగా లెక్కలను క్రిందికి పైకి ఆడించుచుట మొకటియు, పై కుటునుటకు ప్రయత్న మొకటియు రెండు సాధనములచే పక్షి గాలియాను తేలుట సాధించుచున్నాడు. మొట్టమొదటి ప్రయత్నములు కుటులు లెక్కలాడి చు కద్దరివలె పద్ధతినే యాత్రము లయ్యనఁ బడెను కాని, అది అంతగా జరుగకము కాదయ్యెను తరవాత చేమఁబడిన ప్రయత్నము మొదలుగు ల ఫించుటయై కొ రవఱకు పనిఁ జేరుఁ గల్గెను

ఇరువదియవ శతాబ్దారంభకాలమున Otto Lilienthal అను చేరుగల జర్మను నగర నివాసి మొకఁడు పెక్కుప్రయత్నముల నొనర్చెను. అది Gliding లేక Soaring విధానములు ఇంక పెద్దలెక్కలువయోగింపఁబడించి యుడుముల ఎత్తున ప్రదేశమున బతులు పెదలి ఎగిరి క్రిందికి దిగుటకు నైయున్నది కాని ఆయన ఇట్టి ప్రయత్నములలో నొకదానియందే బలంతాద మరణముగఁదెను పిదప అమెరికా సాయుక్తరాష్ట్రములలోని వాషింగ్టను నగరవాసి యగు ప్రొఫెసరు లాంగ్లీ (Prof Langley) ముఖిగొన్ని ప్రయత్నములూ జరిపి పరిశీలించెను అప్రయత్నములు ఈయంత్రకాధిపతికి దిగుల సాహాయకఁడెను ఆయన చిన్నచిన్న ఆట వస్తువులంబాలిన మచ్చయంత్రములాతేసి నిలచి యున్న వాకామగని గాలియానుగా క్రీ. మ. గొంం నను, తరువాతి ఘనభవము లందను రైటు పోదరులు (Wright Brothers)

పిల్లల, దిక్కు (Messrs Oville and Wilbur) అనువారు ఓహియో పురమున చాల ప్రయత్నములొనర్చియు, ఓకెలిం-
నియ Gliding నందు కృతార్థులగుచు
౧౯౦౨ లో వారు 3౦౦ గజములు వైపు
చేయగల్గిరి. ౧౯౦3 లో వారి మెషినునొక
ఎంజను (Engine) కలపఁజేసి ప్రయా-
ణమును (Flight) నిరచాయునుగ పాలి.వి.
౧౯౦౪ లో నిరుపదముల మైపు ఎరి గమ-
నించి నిరచాయునుగ పిగలు జరిగినది. గాలిన్న
బరువుగల యంత్రముల (Heavier than
air Machines) యొక్క ప్రారంభదశ కిదవ
సాక్ష్యచేతనునుడి ప్రాప్తుచేయునకు ౧౯౦౪
లో విల్బురు (Wilbur) తన మెషినునొకటియొ-
కొనఁజేసియొక్క యెయి, బియయిం బ్రదర్శనము
చేసి. అందఁ గొండలకు మనవ్యులగు హి.హి-
యియ సాధనపదల అడుగుల ఎత్తున పయని-
యొద్దును. రెండుగంటలకన్న ఎక్కువలము
వాయుపదమునఁగలగటం నడచివారికిం జూపఁ
గలెను

అకాలమునుండియే సోపానములు యెక్కినట్టి యశోరాయచనుసేయి న్నట్టి మహానవధ్య నాకాశ నాగేంద్రీ సేనలయందును, శేకమహాగురు, ఎత్తనశ్రీగులయందును, మహాభారతం పక్షమున చెప్పిన కాలముడులయందును, బయ్య మాయలయందును, శ్రీమాద్విశ్వక్సేన పాపిందీ చురుడులయందును అశ్వరథశ్రమగు పరివృద్ధుల పురుషునగు

సం	దూరము.	పేరు.	వివరము.
1908	25 మైళ్లు	Wright Bros.	అమెరికా
1909	ఇంగ్లీషు ఛానల్	Louis Bleriot	ఫ్రాన్సునుండి ఇంగ్లాండు.

సం	దశాబ్దము	నేరు	నివసము
1919	1960 మైళ్లు	H Cook Brown	అల్లూరిగిరి సముద్రముపై.
1984	12000 మైళ్లు	Scott & Black	భాగ్యలక్ష్మి నుండి ఆస్తి లియా

భాగం గడపటి ప్రయోగాలను కనుమరుగైపోయింది. ఇది విద్వాంసులలో నుండి మోసానిస్ వలన జరిగింది. వీరినువ్వలను ప్రకటించిన ౧౭౦౦౦ మైళ్లు ద్వైవిధ్యం వలన పరిమితమైంది. వీరిని పరిమితం చేయడానికి అనేక కొంతమంది ముందు ముందు నందరినీ ౧౭౮౫ మైళ్ల సొంత ప్రయోగాలను గురించి యాదాతులు భాగం తీర్చిదిద్దడానికి సహజంగా రి-మినిస్కెంట్.

సా	పేరు	పేరు	తావు
౧౯౦౯	రెజిస్ట్రే	Mr G H	
		Curtiss Rheims	
౧౯౧౬	౧౩౭	Mr Carlston	అమెరికా
౧౯౨౪	౨౬౯ A	Mr Bonnett	ఫ్రాన్సు
౧౯౩౪	౩౦౬	Mr Douglas	
		Davis	

ఇగు కడపటి ప్రయాణమున వినియిన
దైను మెల్ల వంతున ప్రయాణ మొనర్చుటల
దేలుచున్నది ఇట్టివం ఇగ్గాడు నుండి ఇండియా
దేశమునకు ఇంచు మించు ఒకరోజు చేసేవట్లు
వినుచున్నారము.

మహాభారతయుద్ధమునందు ఏరోపేను ఎక్కువ కాలముదగ్గరలు యుగమును, ఎక్కువ అభివృద్ధి గల్గినదని చెప్పవచ్చును. దీని ప్రధానకారకము ఒక స్త్రీనందే. మేలోగ్నేసు ఆకాశమున నెగురముచుటకని గావాలై ను (పెట్రీలు) ను గొట్టుటవలనగా తీసిగొని నింపుకొనుట యాది విధి అభివృద్ధిపై వాధాపడియుండును. ఇట్లు తీసిగొనుట భూ-విడిగతుడన జరుగునని ఎమెంజు వలయును. ఇంక ఏరోపేను లెగరు ఎరువు

గూర్చి విచారించుట ఎత్తువలయును యందున అధికముగనే అభివృద్ధిగాంచినది చెప్పవలసి యున్నది. బ్రి. ప. గ. - ౧౮ లో ౪౦౦ అడుగుల ఎత్తువలయునైన యెడగల్గిన ఖమ్మత్రములు ౧౯౧౯ లో ౨౫౦౦ అడుగుల ఎత్తువలకు గాల్చుచున్నందున తేలవలెను పిదప ౧౯౨౩ వ సంవత్సరమున 3,౫౫౫ అడుగుల వరకు ఎత్తువలగడ గొట్టెను, ౧౯3౪ వ సంవత్సరమున ఎడవేల అడుగుల ఎత్తువలగడ గలగుట నిందలి యభివృద్ధి వెల్లడికాగలగు ఖచ్చితపటి దగు బుచ్చరెడ్డియగుట గూర్చి విచారించుట అదియొక వ్యాసమున మార్తము ఎక్కిన వీరోచ్ఛేదము ఇచ్చును ఎడమదిగన్న పథికముగ ప్రయాణముల గొంపోవ నల్గియుండును, దానివలన భారములకు లెక్కనీయక ఏగుటనుల పథిక భారముగ సరకులను గొంపోవుచుండును దినుచున్నారము

ఇక వీరోచ్ఛేద నిర్మాణముగూర్చి విచారించుట వెడలపు తక్కువగను, పోషకతక్కువగను నిర్మించుచున్నది ఇకను ముందునైపు గల రెండుకోణములు సమకోణములుగ నుండవలయుననియు, ఒకవలనలె ముందుభాగము ఇంచుక పొడియుండిన ప్లేనులు చక్కినపుడేయునని అనుభవజ్వలల పరిశీలనలు తెల్పుచున్నార కట్టయును, ఎల్యూమినియముయొక్క కలుపుగు లోహమున డ్యూరాల్యూమిన్ (Duralumin) లోహమును వీరోచ్ఛేదము చేయుటయందుపయోగించుటచున్నది డ్యూరాల్యూమిన్ లోహము కడు చులకనై అల్యూమినియముగన్న నెక్కువ గట్టిగ నుండునుగాన దీనికి జక్కగనుపరిచున్నది

వీరోచ్ఛేదములగు గానలైను ఎంజినులు అచుచ్చుండుచున్నవి. ఏలవ సది తేలికగను ఎక్కువ బలమిచ్చుపదిగను ఉండును. ఎగురుచుండు తది

పెద్ద బలముగ గాలులు ఏంచిన వాని నెవర్క్కునుచు నిలువవలయునుగాన ఎక్కువ శక్తి (Horse Power) గల ఎంజినులనే వీరోచ్ఛేదములకుపయోగించవలసి యున్నది గ్రద్ద యెగురు తీర మునునొరు డిబునునొరుల వీరోచ్ఛేదములను మూడున కుబుకు శక్తిగలుగుటలు ఒక Propeller ఉపయోగించుచున్నార ఇది Electric fan నగువలె గలగల తిరుగుచుండు రెక్కలగల్గియుండును ఈరెక్కలు (Blades) సర్వసాధారణముగ రెండేయొడి అయిదు మొదలు పదివరకు దేయానియము (Diameter) కొలత గల్గి యుండెడిది ఒక్కొక్క ప్లేనునువొక్క ప్లేనుగాన రుతులకలగు ఇది వీరోచ్ఛేదముయొక్క ముఖ్యభాగముననే అనుభవించుచుగాన ఏదిని Propellers అనుటకన్న Tractors అనుట సమాజసముగ నుండెడిది

ఎగురుచుండుతీరి నొక్కొక్కమాటు గొప్పగాలుల నెవర్క్కువలసి యుండును తలచుగ శీఘ్ర గమనమున గాల్చి ఎగురుగ పిరుచది బలముగ నుండును కాన ఏభాద సుసంబంధంజేయుటకు ప్లేనులను (Plane) వీరోచ్ఛేదమున కిరుడగముల సమర్పించున్నార ప్లేను ఒక రెక్కలవలె గానబడుచు వల్ల ఉపయోగించుచు ఇది కాక రెక్కలవలె కొట్టుకొనుచువికాక గ్రద్దరెక్కలవలె స్థిరముగగల్గి ఇరుదెసల నిలచియుండి ఎంతవడి గాల్చినెవను, ఎంతవడిగాల్చినెవను వీరోచ్ఛేదము ఇటువలె కోణానియత స్థిరముగనుండి పరుగు పట్టుచేయును

ఇరుదెసలగు నొక్కొక్క ప్లేనుగల్గిన వీరోచ్ఛేదమున మోనోప్లే (Monoplane) ననియు, ఒకటైన నొకటిగ నిరుదెసల రెండేసి ప్లేనులు గల్గిన వీరోచ్ఛేదములను బైప్లేను (Biplane) ననియు, అట్లే మూడేసి ప్లేనులుగల్గిన వానిని

ప్రొప్లెను (Triplane) లనియు నందును. ఇది Horizontal గా నమర్చబడును. అలాగే తూర్పుచదమరలకు హోప్లెను నడవతలి ఉత్తర దక్షిణములకు పోవుమాన్యాపించి గ్రద్దరక్కులా తాళియుండునట్లునమర్చబడును ఇంకను కొన్నిటి యందు హోప్లెను తోళకడ చిన్న రక్కులు రెడ నమర్చబడియుండెడివి ఇవి బైప్లెనులందు చాల ముఖ్యమని తెలియుచున్నది ఇవి పై రెత్తులకు గాని, క్రింది దిగవేయునటులగాని ఆచర్యబడి గాలిపాటుయొక్క అవసరము నెరుగి వీలుగా నుపయోగించుటచూచునవి చెప్పబడినవి. ఇంక నిట్టి కేరణాగమములగుగ్గర వాయువిమానము లెట్లు పనిచేయుచో యోచించును

ఇంక నీ ప్రాధాన్యతలను వాయువిమాన ములు గాలిగన్న తేలికయై, గాలిగన్న బరు వైనవి యని రెండు భేదములుగఁ జేరినవి. గాలిగన్నఁ జేరితయగు విమానములకు గాలిగన్న తేలికయగు వాయువులు తొలగఁజేసి యవిగాలి యందుఁ జేలుచున్నవి వాటివెట్లువడలి, గాలిగన్న బరువగుహోప్లెనులగున్న యోచితము. హోప్లె నులన్నియు Heavier than air machines అనుటచున్నవి ఇవి గాలియంగఁ జేరియుండు వద్దటియే నేటి గ్రద్ద గాలిలో నెగురుచుండు ధర్మములతోన రహస్యము హోప్లెను గాలియందఁ జేలుటకుం గారణమైయున్నది. ముందున కుటుకులకు ప్రొపెల్లరు కనిపేయుచుండ, దానిని క్రిందవడికుండ నుంచుకొని లోనిగూనఁ బైను యంత్రసహాయమున ఇతరవికరములు గల్గించు చున్నవి. ఇరువెనలందు రక్కులవలె నమర్చబడిన ప్లెనులు ప్రైర్యమునోనగుచున్నవి.

ముందునఁబోవుచుండుటకుగాని ప్రక్షలకుం ద్రిప్పుటకుగాని స్టీరింగు (Steering) అనియె నను. దానిని ద్రిప్పునోధనములకు చుక్కానులకు

రద్దళ్లు (Rudders) అనియెదరు హోప్లెను నందు రద్దళ్లు రెండుజతలుండును ఒకజత ఇరు ప్రక్కలకు మరలొడుటకును, మేకజత పైకి క్రిందికి ఎత్తిదాచుటకును ఉపయోగించును. రెండు జతలును లీవరుగ్రాట్లు గల్గి వశపువారడనే ఆచర్యబడియుండును.

హోప్లెను కదలికపడ నీచుగ్రహాగము లిట్లుపనియొనర్చుచుండవు విధానము వివరింపఁబడి నదిగాని, మొట్టమొదట యంగ్రెజురాగవపుట ఇంతిమతకు వివరింపఁబడలేదు ప్రాచీనాధిపతుల యన కొంతకొంత బ్రయోగించుటయు నగుచు తొలరత్ రైటు హోదరులు (Wright Brothers) మెసినలకు గ్రాటింగ్లై లాగించుటవలన కదలు టను ప్రాచీనాధిపతేయెయిడిట తొలరత్ కదలుటకు Gliding అనుపేరు ప్రసిద్ధమైనది అప్పటి హోప్లెనులు ఒక చాటువైనుడి గ్రాటికే లాగఁబడి గాలిలోనికి విసరబడునట్లుగఁచుండినవి. ఇక్కలపు హోప్లెనులు చక్రములు దొరలుటతో న ఇరువలపైవమర్చబడి చక్రములు దొరలుటతో నిది Gliding అనఁగడిని తోడనే వ్రాసుటలులు అందుకొని మూవకు నుమకఁజేయును. ఈ కదలిక క్రిక్కులమున Taxing అని పేరిడి యున్నారు

ఇంక తక్కిన డేష్ బోర్డు (Dash board) సర్వసాధారణముగ ఆటోమోటార్ బుద్ధలోని డేష్ బోర్డువలెనే యుండునుగాని, కొంతమతకు ఎక్కువ చిక్కుగానుండును ఇందు రదిగన్న నక్కొకగ నడవవలసిన పరిస్థితి ఉపకరణములు అమర్చబడియుండును. ఒకతావునగల యెత్తు తర్వ (Altitude) మును, గమమునందలి వేగము (Speed), గమించు దిశయు (Direction), ఏతక్కమీదను ఎక్కుచున్నచో దాని వివరము (Rate of climbing), ఉష్ణమాన

కము (Thermometers) లు, ప్రచురము (Pressure gauge), పెట్రోలుగేజీ (Petrol gauge), దిక్కు-లాభాపు యంత్రము (Compass) మొదలగునవి ఈ ధాత్యుద్ధ సందర్భములందును వీటిని సరిగా కంట్రోలుచేయుచు ప్లానును చూచుకొనుచు వశపుచూడవలయును. ముఖ్యము నిటీవల Earth Induction Compass అనునది నౌక యంత్ర పరికరము కనుగొనబడి ధాత్యుద్ధ కడనే యుద్ధములకు చురుకైన థాగు పోగ ముడు (Fog), చుడు (Snow), వర్షము, వడగడ్డవాన (Hail) లాగు వశపు పైలటులకు తర మార్గమును వీడి తప్పు దారులు ద్రిప్పకుండ నిజపరిస్థితులు చెల్లుచు దిశలు, ఎత్తు మొదలగు వాటిని యధౌత్తిగా నిలుపజేయుచు సహాయమును లోనుగొనుటకే చేయును.

ఇక ఏ ఏరోప్లేనులకు దవర్చుబుడక దగిల నేమాక పరికరము కలగు అది Condensation Autometer, దీనిని గూర్చి వివరించుట సహజము ఇందు ఏరోప్లే నంత ఎత్తున ఎగురుచున్న దియు, ఏదేని వస్తువునుండి ఎంతదూరముగా నడచుచున్నదియు, తెలియును కొండలు, రాళ్లు, భూమి, నదులు, వృక్షములు మొదలగు వాని దూరము, సమీపస్థితి, సరిగా నెంచు దౌర్భేదిక మగుచును కరక, అనేక అపాయముల నుండి పైలటు (డ్రైవరు) తప్పించుకొనుచు నేగగల్గుచు మోనోప్లేను లతి త్వరితముగ నేరుచుగాని బరువు అధికముగ మోయబడుట. ముఖ్యము వీటికి పెద్దయు లుము కూడ చాలనిది డ్రైప్ల నులు వాటింటి కొంత త్వరితము తగ్గివై నను ఎక్కువ భారము మోయుగ్గి క్షేమకరములై యుండును. డ్రైప్లనులు అధిక క్షేమకరములు, సౌఖ్యకరములు వని చెప్పవలయు.

ఏరోమీటర్ (Aerometer) — వాయువు మొదలగు గాలుల (Gases) ను కొలుచుట.

ఏరోలైట్స్-ఉల్ట్రాలు (Aerolites) — అర్చుకుభావన Aer = గాలి, Lithos = రాలు. ఉల్ట్రాలు లేక ఉల్కాపాతము భూమిమొదలగు పెద్దపెద్ద గోళములవలన సూర్యునిజాటి యసౌఖ్యకములగు చిన్నచిన్నగోళములు తిరుగు చుండును అవి తక్షణముగ పెద్దవల నితరగోళముల యంతర్వణలోనికి కీలకొనుచు వానిపైబడు చుండును అట్లే భూమిజాటికొను వాతా వరణములోనికి నుడ కొన్నితరులైన భూమిచే నాకర్షింపబడి త్వరితపువేగి కొంతగాని అంతముగాని కాలి బూడిదమై ప్రళయ కొంత కాలిపోక భూమిపైబడునని వాని ఏరోలైట్లు (Aerolite) అనియు, మెటెయిట్ (Meteor) అనియు సంఘటించుచు భూమిపైబడుచుండు తరి నది విస్ఫుర్ణింపమువలె కాలితోక బడును. వానిని ఎమిటెరింగ్ స్టారులు (Shooting Star) యను, ఉల్కాపాత మనియు నుచును.

ఏరోస్ నక్షత్రము (Eros) — భూమికిం గదగ్గరనుండుచున్న చిన్న నక్షత్రము. 1918 లోక గమనింపబడినది.

ఏలకీలక (ఏలకుల లక) — ఏలకులు జీవన నిర్ధమము. తాంబూలమువలకువలకొన్ని పిండివంట లంతునను, శీరాస్యము సంకునను కరిమకమున ఏలకీగొలుబిడి కేర్పినది తొల్లింటివల ఏలకీగని పూచిబంటు వర్షన మునకుడిది. తీగఏలకపైలు ఇచ్చుచేతగ నెచ్చుటను గానరాదు.

ఏలకులపైలు. పెద్దఏలక యనియు, చిన్నఏలక యనియు రెండుజాతులుగ నున్నవి. పెద్దఏలక గొలులు గోపగొలులంత పెద్దవిగ నుండెడివి.

అవి వరిమళమున చిన్న ఏలకగింజలకుక్కయ్యాయనుచు చిన్న ఏలకలకుగూర్చి అందఁజేసిరి. మఱయోగ చేపు నమృతదీర్ఘప్రాంతముల నీ ఏలకలకులం అధికముగ నుండెడిది.

పెద్దఏలకలు - లా Alpina cardamomum అనియును, చిన్నఏలకలకు Elettaria cardamomum అనియును చేరు కలవు. అంగ Cardamom అని సర్వసాధారణముగ ననియె వరు. అందు పెద్దకాకి Large అనియు, చిన్న కాకి Small అనియు చేర్చి వాడుదురు. సంస్కృతమున రోటిని పాము దాయకముగ వీలా యనియు, గంధాలిగర్భ యనియు, హిమా యనియు చేర్చుదురు, హిమా యనునది చిన్న ఏలకలకే గ్రంథములందు వాడయినారు.

ఏలకలు కొద్దిగ కారము, చేరు, వగరు చుడులుగల్గి పరిమళముచే పూరితమై చలువఁ జేసి మహాస్వాసముగల్గించును, మేహపైతృముల నడంచి, జీర్ణమొచ్చి, బలకరమై వీర్యమున కుద్దీకముగల్గించును ఇందుకే మలబద్ధముగా నుండ జేయును మూత్రము పెడలించును

ఏలకలు ఆరుది, కాకలు, కఘము, గర్భ వారము, వర్తి, వ్యరజోషము, వరదలు, నేత్ర రోగములు, ప్రదరమను యోని (కునుమ) రోగము, ప్రమేహము, పైతృపుష్కల, పూతి కడుపునొందలి జోషములు, మూలవ్యాధి, మేహ శూల, రకపైత్యము, రకాతిసారము, వసునము, వాతజోషము, వివాహము మొదలగు జోషములు, వివిధ గుములు, మూత్రోచ్ఛము, కాన్దసకాసులు, శిరోరోగములు, శూలలు, సడంచునవిగ జెప్పబడినవి.

ఏలకలు గల్గించు గుణజోషములకు విరుగు ములు - పటికకుంచదార, కాదముఃగంధి చెప్పఁ బడినది. వైద్యగుణములందుఁగూడ పెద్దఏలకల

కన్న చిన్నఏలకలు బలముగ వనిజేయునందు. ఏలకగింజలకును వీర్యముమొక్క ఉష్ణతము దగ్గించు గుణము కలదనియు కొందఱు ముఖ లభిప్రాయపడియున్నారు.

ఏలదంకన్నంగాని ఎత్తుకుత్తినదంకన్నమైన ననిగాదు - ఆంధ్రలోకో

ఏలదానికి ఊక్కుండవేమోగాని ఎత్తుకుత్తినదానికుండకపోవు - ఆంధ్రలోకో

ఏలము - ఆక్షణ మామయ

ఏలిక పాములు (నెమిడిక పాములు) (Round worms) - ఇదిమాక్కు జీవుల (Worms) జాతికొకటి. పురుగులకుడి కల్లు అంగవ్యాధిగ్రస్తనూడి జనించును. అంగకముగ్ధుని ఆవహక మొకటికొలకగల్గి కాగుగా నెదిరినో సమయ పొడవు గల్గియు గును మరువ్యగర్భమున, ప్రేమలకము జరిచుచు తీరవారములూ దిచుటవలనగల్గునాచును గ్రుడ్లు, పాములు, మలముతో బయటికివచ్చి తిరుగ సంపర్కజోషమున లోన జేరునందురు. ఈ రోగము వలన అశీర్తి, సన్నిచారజ్వరము, కడుపుకొచ్చి గల్గుచుండును. అంగలై చుగులు పొట్టివైన లోనికిచ్చి ఏదిజాతి విలేవమున బయటికి వెడలఁజేయుదురు వీరిని పాముల మోదనియు నందురు. (అంటువ్యాధులు, సూక్ష్మ జీవులు చూడుడు)

ఏలికపాములు (Ellie Island) - పసిఫిక్కు - మహాసముద్రములోని ఒకదపు చక్క - వలన నేర్పడిన ద్వీపములు గల చతురపు వైశ్ణవై కాల్పము. బ్రిటిషువారు వీరిని క్రీ. మ. ౧౮౧౧ లో నాక్రమించిరి.

ఏలేక్కోపాధ్యాయుడు - తీర్లెల మునుకుం బల్లిమమన నున్న ఏలేక్కర దూరిని

విశేషముగా గలను ఇటునుండి లోనికి ఇనుప బాట వేయబడినది ఇప్పుడబ్బుగగపు బొప్పరనుయొక్క అసియా తీరముననున్న స్కాట్లాండురము (ఇప్పుడబ్బుగగపు తూర్పువది సరసై యున్నది) ఇప్పుడబ్బులునకు విశ్విముగా నున్న బ్రాసాపురము క్రీ.ప. ౧౩౨౨ మొదలు ౧౩౬౩ వరకు ఓటోమాన్ సామ్రాజ్యమునకు రాజధానిగ నుండినది అగటోలియా యందు గ్రాహాపురము శిశియానది తీరమున నున్న కుటియాపురము కచ్చేలున్నది.

సైక్రొనాక్టివము, రోమనాక్టివము, సామోస్ డిస్ట్రములు, సిక్యోనాక్టివము (తోలింట్రియోన్ డిస్ట్రము), సైట్రిడిస్ట్రము (తేక లెమోన్ డిస్ట్రము) అన్ని పిల్గోయగు చుట్టుదిస్ట్రము లీజేతమునకుఁ తెలియున్నవి. (సైక్రొనాక్టివము ల్రిటేషువారిది)

ఏసిటిక్ ఏసిడ్ (Acetic acid) — ఇది అనేక చెట్లనుండిన రసమునకు దొరుకుచున్నది. స్వతంత్రముగ దొరకుటయును గలదు. తటదుగ పొటాషియముతోఁ గాని, తేలియముతోఁగాని కలసి దొరకుచుండును వివిగ్డ్ పాన 3 Percent మొదలు ౧౦ Percent వఱకుఁ గల్గియుండును. దీనిని కట్ట Destructive distillation వల్ల తీయబడునాల్సిన తెలిసినది దీని గాదు Acetic ether అనునది చెప్పబడినది

ఏసిడ్ (Acid) — (అమ్లము) లాటిన్ భాషావచనము Acidus నుండిగల్గిన పదము. సాధారణముగా పులుపునకరము చెప్పవలయు కాని Chemical acids అన Hydrogen salts అయి యుండును. ఏసిడ్లు అనేకములు కలవు.

ఏసిడ్స్ లర్షు (రంగులు) — రంగులు చూచుడు.

ఏస్టెస్ట్ (Asbestos) — ఇది కాని పదార్థము నానవారీయుండునుదీ Serpentine రాళ్లతోడను, Magnesia కల యితరవారి రాళ్లతోడను గలసి భూగర్భమున దొరకును. అంగ్ల రసాయనశీర్షలు దీనిని Amphiboles తెగకుఁబెడివనిగఁ తెప్పరును. మఱియు వారు "Its value lies in its high melting point, and low conductivity of heat" అనియెను. నానవారీయున్న దీనిని బట్టవలెఁజేసి నేని పెంకులుగఁజేసి, అగ్నిప్రమాదము తర్పుగ గల్గు యుక్తకాలపై కప్పలయి Corrosive acids వడకట్టుట, యంత్రకాలలు అగ్నికొలుములు మొదలగు అపాయకర ప్రదేశముల వనితేయువారలకు చేకితిమగులు, కాలి శోమగులు, దన్నులు మొదలగునవి చేయుట మొదలగువనుల కుడయోగించుచున్నది ఇది అగ్నివలన దహింపబడక, ఎదిరింది అగ్నియందు నిర్లక్ష్యముగనిలచుచు ఇకాల్లమున అమరికా సాయక క్రాష్ట్రములగు, తెనకాయగు, రమ్మయగు, దక్షిణాధికాయగు దొరకుచున్నది

ఏస్టెస్ట్ సి మెంటు పరిశ్రమ (Asbestos Cement Plates) — ఏస్టెస్ట్ సి మెంటు ప్లేటులు అను మాటవల్లనే ఏనితో ఏస్టెస్ట్ (Asbestos) అనబడు నానవారీయును, (Cement) సి మెంటుయు నుండునది తెలియచున్నది. కట్టడపు పరిగ్రాహ యందు ఏనికీ అగ్నిలిట్, అగ్నిలిట్, యూరా లిట్, ఇల్మిట్, ఫెల్లిట్, కోరాట్ మొదలగు శీతలదీనిని వ్యవహరింపబడుచున్నది. మొట్ట మొదట ఇండ్లకప్పులు నేయుటకు ఏస్టెస్ట్ పెంకులు మాత్రమే తయారుచేయబడి వాడక లోనుపెడిది. ఇటీవల నిండులో వనేక రకములు తయారుచేయబడుచున్నది. ఇది విశ్విది

తేలికగానుండదు. అగ్నివలన కాలుపు జలము వలన కరుగవు. పొగమంచునకు లొంగవు. మేకులు కొట్టుటకుగాని, మెటుగుపెట్టుటకుగాని, అంబముతో కోయుటకుగాని ఉపయోగము చేయుట వలన నిట్టికత్తి పీడతగిలినది

ప్రస్తుత ఏస్ సెప్టోన్ సిమెంటుతో దృఢమైన పైపుగొట్టుములు కూడ చేయవలయునన్నది గదుల నడుమనడుమ గోడల గూడ తయారు చేయవలయునన్నది ఇది కారుగేటెడ్ ఇనుము (Corrugated Iron) నకు ప్రత్యామ్నా వాడుక చేయవలయునన్నది ఏస్ సెప్టోన్ సిమెంటు వస్తువులను తయారుచేయు మార్గములనులభ్యమైనది సిమెంటు ఫ్యాక్టరీలయందు ఎంతకాలపని యున్నను క్షయమునకు సిద్ధముగానే నొరతును ఇంక నాస్సెప్టోనును మన కనెనవలెనాగించుటకు ముందు చిన్నచిన్న శిథిలములుగా పొడిచేయ వలసియుండును ఈశిథిలముచేయుటకు మొదటి పోలను విడదీయుటకు ఒక Edge Runner Set లో కాని పెట్టవలయును. తరువాత పెద్ద సన్నుకంటినపోలు Bast stone పై గ్రానైట్ పోత్రములతో ముక్కలు చేయవలెను. నిర్మించుటకు నిర్ణయించిన మున్దస్థానము ననుసరించి ఒదిమొదలు వలకుది నిదియముల వరకు శిథిలముచేయు సీపని యాచరింపవలయు

ఈపనియైన యంతరము మృదంగాకారము గలిగి యొకకానిలో నొకటి యిదిమిడియుండు నడకముగల క్రమ్యులతో సమర్పించుచున్న Disintegrator అను యంత్రములోని దీనిని చేర్చవలయును అక్కడ పోలను మేటుమేటు మెటుగుపెట్టుటని సున్నితముగా జరుపవలయును మేటుచేయుటచే ఏస్సెప్టోను (నారరాళి) పోలు శిథిలములైన పిమ్మట సిమెంటుతోలగిలిన చుట్టి

నుక నీరుచేర్చి Pulp Engine లో పెట్టి ద్రవ రూపమైన కానిగా మార్చుచును అట్లునకు ద్రవం కావలసినమొదల అరగు నుదలో గలవుచును ఈయంత్రమునూడి దీని Agitating Drum Mixer అనుచు నుపయంత్రము లలో ప్రవహించుకేయునందు పై నడవారించిన యంత్రయంత్ర గర్భితముగు నీచుధాన యంత్రమే ఏస్సెప్టోన్ సిమెంటు ఫ్యాక్టరీలో గుండెకాయ యని చెప్పునొప్పును కానిభగిమిడినే అక్కడ చేయవలయు ముప్పుల నాన్యముమూలమే గాక ప్లాంటుమొక్క ప్రధానకార్య ప్రవర్తనమంతయు నాధారపడియుండును ఈయంత్రమునకు తొత్తి భాగము (Wire part) వెట్ ప్రెస్ (Wet press) భాగము అను రెండు సెక్షనులుండును తొత్తి భాగమునగల పలువిధములగు జల్లెడల ముప్పులచే యుండును అజల్లెడలన్నియు ద్రావోపు పల్పు ముంపలకుటకు మరల మిడి కొత్తబడినవలెను అనకాకముతోలియుండును అది యెత్తబడినపుడల్ల అద్రావోమునందలి పలువని పోరయొకటి వచ్చి, అక్కడ సమర్పించిన ఏస్త్రతమైన రోమపు నాచా (Felt Band) దివడ పడుచుండును అనాచా రోమముతోచేయబడిన దగుటచే నీటిని పీల్చివేయును. మిగిలిన స్థూల పదార్థము పోలుపోలుగ నేర్పడి కావలసిన దశలోని వచ్చుచుండును కావలసిన దశమునకు వచ్చినతరువాత నొక Cylindrical Raw Plate సహాయమున మునకులగావలసిన పదార్థముల మేరకు కోనుచుండును అంచులు కూడ సరిగా కత్తిరింపవలయును. తయారుచేయబడిన చిన్న చ్చేలులను సమమట్టుముగల కుప్పులూకాచే పైకాల్లో పైన్మిడార- పడించి లోనగుండునీరు నార్చి చేయుచు రు తయారైన పలకలను నిలుపవేయు గదులలోని గొంపోయి ౧౨, ౧౪ గంటలకాల ముచ్చట నుంచుచును. Pressing వలన చుట్టి

యంచులు సరిగా నుండక మోటుగా నుండుటచే తిరిగి వానియంచులు దిద్దిపెట్టుట యవసరము. ఈయది చేతితోగాని ప్రస్తులవల్లగాని చేయఁబడవచ్చును. ఇనవది యెనిమిది దినములు స్తోరు రూములోనుండి రవానాచేయుటకు సిద్ధపరతురు. Asbestos cement అనివలెంది గట్టిపడు చూడును.

వస్త్రోయిక్తు (Asteroids) - ఇప్పుడు భావయాగు Aster = నక్షత్రము, Star-oids = రూపము సూర్యునివంటి ప్రభావ గోళము అట్టి తిరుగుచు వానినుండి వేడి, వెలుతురులూ గ్రహించుచుండు భూమివంటి అగ్నిగోళములను Planets అనెదరు. ఇప్పుడే భావయాగు Planetesయన తిరుగునది యనియర్థము సూర్యుని అట్టి తిరుగు Planets లో ముఖ్యమగువి Jupiter, Saturn, Earth, Mars, Venus, Mercury అనంబడునవి.

ఇదిగో ఇంకను చిన్నివియగు కొన్ని గోళములు సూర్యునిం అట్టియె తిరుగు చూడినవి Asteroids అనంబడును. గ్రహములు యందు Mercury, Venus అను వాటికిందప్పు దక్కిన గోళములకు తక్కుం అట్టి తిరుగుచుండు అగ్నిగోళములు కొన్ని కలవు (ఈవ భూమి చంద్రుడు) వాని Satellite (అగ్నిగోళములు) అనివేరు. లాటినుభాషయందు Satellies = అగ్నిగోళము అనియర్థము.

ఎస్ట్రో ఫోటో మీటర్ (Astro photo meter) - నక్షత్రములనుండి భూమిపై మనకు ప్రసరించు వెలుగు కొలచునట్టి పరికరము.

ఎస్ట్రోయిడి (Asteroidistry) — 1801 సంవత్సరమున Piazzi అను వాతయ Asteroids తిప్పుట్లుకనిపెట్టెను. ఇక్కాలనున 900 లక్ష తేలియన్నుది Photograph లాగిసి చిటిం గనెదరు చిట్టయందు కడు చిన్నది A లక్ష వ్యాసమును మూత్రము గల్గియూండు నంతటి చిన్నవల ఇది ముఖ్యముగ Mars, Jupiter ల నడుమ నుండెడిది. ఇది యాతి నుండి ప్రత్యేకములాగు నుండినో, లేక పెద్దగోళముల నుండి చిటి రాలి యిట్లయ్యెనో, లేక పెద్ద గోళములు భిన్నములయి క్షీణించి యంతగా చిలిచి యున్నవో పరిశీలనల వలన ఇంకను తెలకున్నది.

ఎస్ట్రోలేట్రీ (Astrolatry) - నక్షత్రములూ బూజించు మత విజ్ఞానము.

ఇచాబద్-హిబ్రాపదము, Departed glory అని యర్థము.

Ignatius, Ignace, Inigo లాటినుపదగా, **Fiery** అని యర్థము. **St. Ignatius** యివీ వేరు.

Ilaria, Ilario లాటినుపదము, **Cheerful** అని యర్థము.

ఐ అక్షరమునకుం తెందిన శ్రైస్తవ పురుష నామములు — **Iago** హిబ్రాపదము, **Supplanter** అని యర్థము.
Ian, Iain స్కాటిషపదము, (Same as John) **Lord's Grace** అని యర్థము.

Immanuel. కొల్లూపదము, God with us అని యర్థము. ఇటలీదేశపు రాజుల పేరు.

Ingram- ట్యూటోనిక్కునామము, Ing's raven అని యర్థము.

Inigo- (see Ignatius).

Innocent- లాటిన్సామము, Harmless అనియర్థము

Ira- కొల్లూపదము, Watcher అనియర్థము

Irvin, Irwin, Irving- ఇర్విన్కుపదము.

Isaac, Isaac- కొల్లూపదము, Laughter అని యర్థము. దీనినుండి కల్గిన ముద్ర పేరు

I-key అబ్రహం, సారా కుమారుడు. Isao మనశ్శుద్ధిచేరు.

Isaiah- కొల్లూపదము, Salvation of Lord అని యర్థము

Isherwood - సవీన కల్పితపదము

Isidor- గ్రీకు పదము, Stronggift అని యర్థము.

Israel- కొల్లూపదము, Who has seen God అని యర్థము.

Ivan- కొల్లూపదము, Grace of God అని యర్థము. ఇది John కు రష్యా ప్రతి సూపము.

Ivo, Ives- ట్యూటోనిక్కుపదము, Archer అని యర్థము.

Ivor- ట్యూటోనిక్కుపదము, Bow bearer అని యర్థము

Iwan- Ivan యొక్క. మాపాంతురము, సవీనకల్పితపదము.

ఇ అక్షరమునకుం జెందిన శ్రేష్ఠ (స్త్రీల) నామములు —
Lanthe - కొండులు Ian యొక్క స్త్రీవాచక పదమని తెలుసుకొన్నాము. Ian అన దైవ కటాక్ష మని యర్థము.

Ida, Idina - ఇద్రిక్కు పదము, సుఖమని యర్థము.

Ido, Idette - ట్యూటోనిక్కుపదము, సమృద్ధి యని యర్థము.

Idonea - ట్యూటోనిక్కు పదము, ఎచ్చడిగా పని చేయుచుండునది యని యర్థము.

Ierne - ఐరిష్ పదము

Imogen, Imogene - అంగ్లోసాక్షనుపదము.

Ina - గ్రీకు పదము పరిశుద్ధ మని యర్థము Agnes యొక్క మారుపేరము Inas,

Ines, Ines అను నది స్పానియూ భాషా మాత్రక స్త్రీ వాచక పదములు

Ingunna - ట్యూటోనిక్కు పదము Ing సంబంధమగు పదము అని యర్థము

Inna, Ino, Ione - సవీన కల్పిత పదములు

Irene, Eirene - గ్రీకుపదము, శాంతి యని యర్థము ఏశాన్యు (గ్రీకుదేశము) లోని ఒక తలిదండ్రులు లేని వీడబాలిక, మామయి, గుణవంతురాలు ఈమెను న్యాయ విమోచన క్రమం ది కరిగియుండెను అను పేరని తెలుపఁ బడుచున్నది పరిణయము ౭౬౯. ఈమె ౮౦3 లో పనిపోయెను.

Iris, Iris - గ్రీకు పదములు, గ్రీకుదేశపు దేవత పేరు.

Ira, Ira - ట్యూటోనిక్కు పదము, ఇనుము (లోహము) ని యర్థము

Isabel, Isabella, Isabella, Isobl, Isa-beau, Isabelita, Isabella - కొల్లూ పదములు, దైవక్షమామని యర్థము దీని నుండి గల్గిన ముద్ర పేరులు. Isa, Bel, Bella, Tib, Tibble (Isabella అను పేరు స్పానియోదేశపు రాణి పేరు. ఈమె Ferdinand రాజుగారి పత్ని)

బ్రహ్మగోత్రము

Isadore, Isidore, Isadora, Isidor
గ్రీకు భద్రములు, బలమున తని లేక బహు
మూల మని యర్థము

Ivanna హిందూమతము, జేతన కటాక్షమని
యర్థము John యొక రహస్యభాషా రూప
పదము Ivan యొక్క (స్త్రీ) వాచకపదము

Ivy, Ivie ఉత్పత్తి అశ్శములు తెలియవు
పూర్వభాషమందు మైత్రి యని యర్థము

Ivory నిర్మలకదము, ఎనులన దంతము
వలెన తెలుపని యర్థము

బండ్రాలి గోత్రము — గర్భశిష్యానిము
చూడుడు

ఐ ఓ యూ. (I O U) — వాణిజ్య
సంబంధ పరిభాషాపదము I O U ఇది
I owe you (నేను నీకు కాశీ యున్నాను)
అనుదానికి గుర్తు దీనికి ప్లాంపు యొకలగునని
లేవు ఇందు "ఐ" నోటమలె వ్యాజ్యమున కర్హ
మగును యెత్తము వడ్డీ తప్పిళ్ల, తీర్మాన
విధానము, సంరక్షము ఇం దవసరములు

ఐకనోగ్రాఫీ (Ikonomography) —
రచయితలగు కై వలకగములను జేవతా
రూపములను చిత్రించుటకేదని, ఆచయమునకు
Ikon అని పేరు అట్టి వివరకు లేక గాత్రముకు
Ikonomography అనియెదను

ఐకమత్తమానందమునకు దగ్గర
మార్గము — ఆంధ్రలోకం

ఐక్యవాదిత్వము — ఇది చతుర్థ
శ్రేణు, భేద మితములలో నొకటి (చూడుడు)
తమతమమందు శివసమవాది శ్రేణుమందునలెనే
జులత్రియము, పరాధర్మత్రయము వివిధరచయిత
(శివసమవాదిత్వము చూడుడు) ముఖ్యము
సమతమమందు మాయయననదియె, కర్మయను
ప్రసాదమునదియె శివసమవాది విశేషమున

గయనవలన గై కొని శివార్చన యొనెందుమందిన
అర్చన (మార్గము) శుద్ధిగల్గి నిరావృతము సిద్ధి
చును అనగా కర్మనిర్మలమును (ముక్తి) పొంద
వలననందు

ఐగుప్తు దేశము (Egypt) — దీనిని
పిరమిడ్సుగల్గల్గ దేశము (Land of Pyramids)
అనియు, Land of Pharos అనియు, సై ఖ
లేక్ (నీలానదీత్రాసు) అనియు పాశుపాతులు
కలక ఇది అర్చనా భూమియని దేశము

ఐదికీగోత్రము — కార్యశివగణము
చూడుడు

ఐదియోగ్రాఫీ (Idiography) —
సంతకము, ప్రేమమార్పు, లాభము (Oats
of Arms, యొకలగు గుడి చిహ్నములను
Idiograph అనియెదను దీనికి గుర్తు అని
యర్థము చిట్ల లక్షణభర్తములు యొకలగు
సర్వవీక్షయంగూర్చిన కళ

ఐదియలిజనం (Idealism) —
Objects are not there till they are
thought 'ఒకవచార్థముచుగూర్చిన భావము
లయ్యుదకపూర్వ మాత్రవార్తమే లేకు అను
వస్తువులు లేక సిద్ధాంతము

ఐతాయువు — మగధరార్థ వ్రధసంతతి
మైత్రియందు, తండ్రి కృత్యకర్తయను, పితామహుడు
మార్గాని, పుత్రుడు నిరవత్యుడు

ఐతాయనగోత్రము — జమగ్ని
వర్ణశివగణము, కవి శివగణము చూడుడు

ఐతాయన గోత్రము — జమగ్ని
వర్ణ శివగణము, నిర్వృత్త శివగణము, పితృవర్ణ
లేక యాగ్యగణము చూడుడు

ఐదుద — ౧ మంగళ మార్తము,
౨ భువన, ౩ కంఠము, ౪ గూఢము

